Rijsh

BB FA 13

~~BB SL 113 IV~~
IV 2 Y

BEATI
RAYMUNDI
LULLI
DOCTORIS ILLUMINATI
ET
MARTYRIS
OPERUM
TOMUS V.

In quo continetur

Instrumentum Intellectivæ Potentiæ, *seu* Ars Intellectiva:

Id est

Ars Inventiva Veritatis.
Tabula Generalis.
Brevis Practica Tabulæ Generalis.
Lectura Compendiosa Tabulæ Generalis.
Lectura Artis Inventivæ & Tabulæ Generalis.

MISSIONARII SS. CC. STÆ MARIÆ DE REGALI

BIBLIOTECA BALEAR. M.ᵒ DE LOS SS. CORAZONES

Cum Privilegio Sacræ Cæsareæ Majestatis & Permissu Superiorum.
Anno Salutis Domini MDCCXXIX.

MOGUNTIÆ,
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA MAYERIANA,
Per JOANNEM GEORGIUM HÄFFNER.

CENSURA ET APPROBATIO CENSORIS ARCHI-EPISCOPALIS MOGUNTINI.

QUàm parum, prô dolor! æſtimationis, affectionis & propenſionis atque ſtudioſæ efficacíſque voluntatis comparandi, legendi, addiſcendi, experiendi, docendi ac promovendi Magnum & longè pretioſiſſimum Opus Lullianum ſive Magnam & incomparabilem Artem, Scientiam & Sapientiam univerſalem B. RAYMUNDI LULLI Doctoris cœlitùs Illuminati à tenebroſo Intellectu humano nunquam ſatìs penetrandi & deprædicandi Mundus Literatus ſuis, quibus regitur, opinionibus relictus poſt tot & tantos in firma ſpe meliorum certiſſimè conſequentium temporum non in vanum in Domino exantlatos à puſillo grege labores hactenus oſtendit, tam parum ſive Diſcipulos à continuando ſtudio & labore, ſive Cenſorem ab iteranda Approbatione propterea abſterrendum eſſe exiſtimo, & tam multùm è contra me nunc tandem per victricem Gratiam DEI omnipotentis evicturum eſſe confido, ubi altefatæ Artis, Scientiæ ac Sapientiæ Lullianæ, cujus ignotæ nulla cupido, Poſſibilitatem, Facilitatem, Jucunditatem, Neceſſitatem, Univerſalitatem atque Utilitatem ſtupendam invictis Rationibus ad oculum demonſtravero.

Ac primò quidem Poſſibilitas & ex parte Primæ & Supremæ Cauſæ & ex parte Subjecti ſive Intellectûs humani & ex parte habitûs & ex parte objecti & finîs eluceſcit: ex parte Primæ Cauſæ

ſæ efficientis, quia cùm DEUS convincente coadunato lumine naturali Rationis & ſupernaturali Fidei ſit prima ſuprema, univerſaliſſima, æterna, infinita & immenſa omnis Veritas potentiſſima & largiſſima in ſe ipſa & in Mundo comprehendens omnem Veritatem poteſt elargiri Spiritum Veritatis, qui doceat omnia, & ſimilitudinem ſuorum Principiorum univerſalium ſive Attributorum in humano Intellectu cauſare & imprimere, ut hic in virtute primi Intellectûs Agentis mediante habitu naturali & artificiali primorum univerſalium Principiorum poſſit particulares Veritates intelligendo attingere; & quis Sapiens poterit negare infinito Intellectui hanc Poteſtatem & Virtutem, quâ Univerſalem Artem & Scientiam utpote Univerſaliſſimæ & Simpliciſſimæ Sapientiæ ſuæ increatæ creatam majorem imaginem Intellectui finito communicare valeat, cùm rationabiliter innegabilis Cauſæ proprietas ſit, poſſe ſibi cauſando aſſimilare effectum; ſed & eadem etiam poſſibilitas ex parte ſubjecti ſive Intellectûs humani manifeſtè demonſtratur, quemadmodum enim DEI Intellectus, Scientia & Sapientia uno ſimpliciſſimo Intuitu omnium comprehenſiva activè poteſt vel concreare naturalem vel infundere vel per viam coinfluentiæ & coacquiſitionis comproducere artificialem habitum primorum Principiorum generalium convenientium in eſſendo & prædicando omnibus ſigillatim vel diſtributivè & ſimul collectivè, quæ ſunt, ita Intellectus humanus divino Intellectui ſecundùm gradum finitum aſſimilatus eſt aptus natus vel ad recipiendum vel coefficiendum & cooperandum ſub & cum prædicto habitu tanquam Inſtrumento generali in Lumine ſuo extenſo revelante particularia ſibi ſubjecta, ſicut Sol ob luminoſam altitudinem ſuam poteſt infundere lumen aëri, & hic illud recipere, ut in virtute luminis dati & recepti omnia humano oculo fiant corporaliter viſibilia & oculo ſe actu applicante etiam de facto viſa, ita generali Virtute & Lumine à Supremo Sole Intellectuali humano Intellectui communicato particularia fiunt intelligibilia, & Intellectus applicando practicus poteſt intelligendo fieri omnia, tanquam tabula raſa, in qua poſſunt pingi diverſæ figuræ. Unde etiam patet poſſibilitas media ex parte habitûs, qui à Divino Intellectu Univerſali Agente & ab Intellectu humano vel nudè patiente vel ſimul coagente principiabilis eſt & principiatur vel concreativè à ſolo DEO, ſicut habitus naturalis congenitus primorum Principiorum naturalium generalium, vel ſolùm infuſivè, ſicut quando prædicto habitui naturali à DEO ſuperinfunditur habitus artificialis novo lumine illuminans principia generalia naturalia vel cooperativè,

rativè, ſicut quando humanus Intellectus divino coinfluenti ſtudiosè & laboriosè cooperando habitum primum naturalem per reflexionem ac ſignaturam mentis reducit ad artificialem. Ex quibus omnibus etiam apparet Poſſibilitas ex parte objecti, quod eſt Ens verum intelligibile in genere & deinde in ſpecie, & finîs, qui proximus & immediatus eſt intelligere Veritates generales, & ex his particulares, ultimus autem glorioſa Cognitio & Viſio Supremæ Univerſaliſſimæ Veritatis Primæ. Atque hanc ex omni parte demonſtratam Poſſibilitatem in-& extrinſecam Artis, Scientiæ & Sapientiæ Lullianæ

Secundò conſequitur Facilitas, ſicut enim Intellectui humano nihil eſt prius, ita nihil eſt planius ac facilius intelligere, quàm prima Principia generalia innata, ex quo facilè etiam eſt primum habitum naturalem per induſtriam reducere ad primum habitum artificialem, ſicut ſanis oculis ſenſualibus apertis & applicatis mediante lumine ſolari generali facile eſt videre viſibilia; facillimum autem eſt, quamvis ſinè mortificatione inordinatè prædominantis ſenſûs non contingat, à ſolo DEO in nobis ſinè nobis activè concurrentibus Scientiam univerſalem Intellectui infuſam recipere; omnis autem difficultas deſcendit originaliter exinde, quòd per lapſum Intellectus ſubjaceat ſenſui & falſis præconceptis opinionibus & præoccupationibus, qui ſenſus eſt inordinatè inclinatus ad particularia ſenſibilia, ſicut Intellectus ordinatè naturaliter propendere deberet ad intelligibilia generalia; & hæc eſt vera Eclypſis intellectualis generalis figurata per Tenebras in myſterioſiſſima Paſſione Domini factas ſuper univerſam terram ab hora ſexta uſque in nonam, ſcilicet à quinque ſenſibus particularibus & ſexto ſenſu communi imaginativa uſque in tres Potentias intellectuales, quæ ſunt ſex & novem; unde & Sapientiſſimus & Illuminatiſſimus Author à Chriſto Crucifixo quinquies apparente vocatus totam Artem Generalem Compendioſam contraxit in Figuram Crucis, per quam Veritas eſt recreata.

Alia difficultas præter prætactam interiorem apparet exterior in Figuris, Circulis, Alphabetis, Literis & Algebra ſpecioſa, ſed hæc revera non eſt difficultas, ſed facilitas, dum ſenſus cogitur ordinatè ſubſervire Intellectui, ſicut Intellectus inordinatè ſerviebat ſenſui; & dato, minimè conceſſo, in hoc revera difficultatem fore, veruntamen inertibus ſemper cauſantibus nullum juſtæ excuſationis locum præberet, cùm totam etiam Artem, Scientiam & Sapientiam univerſalem absque Figuris, Coloribus, Circulis, Alphabetis & Algebra, ût Antiqui vocabant, ſpecioſa nobis

incognita de plano & ſinè hoc ſtrepitu imaginariam multorum poſterorum difficultatem ſpiritu prævidens Illuminatiſſimus Doctor Catholicus, hoc eſt, Univerſalis conſultò tradiderit, ſicut manifeſtum eſt intuenti primum Tractatum hujus Tomi, ſcilicet Artem Inventivam Veritatis, in qua infirmitati multorum Figuras & Alphabeta ſinè ratione abhorrentium condeſcendit.

Quod autem totum Opus Lullianum mirificæ Sapientiæ ſtudioſis bonæ voluntatis facile ac planum reddit, eſt, quòd Principia primitiva univerſalia & in ſe ipſis & in particularibus toties uniformiter recurrant, ut Memoriâ ea frequentiſſimè recolente Intellectus, niſi planè ſtupidus ſit, non poſſit non tandem & Principia generalia & connexa cum his ſpecialia vel particularia intelligendo aſſequi, maximè in & ex tot variegatis Operibus pro diverſitate Ingeniorum ſervato ſemper uniformi eóque optimo ordine compilatis, quo mediante venis, quò non licet ire labore; quibus experimento potiùs & fructuoſiùs, quàm verbo probatis ex Poſſibilitate & Facilitate

Tertiò de per ſe facilè fluit in diſcendo & docendo ſuavis Jucunditas, quid enim jucundius, quàm ſimplici intuitu conſpicere prima Principia generalia, & ex his & in his tam innumerabiles Veritates particulares, & has inde poſſe infallibiliter deducere, atque ſecurâ facilitate eò reducere, ſicut flumina, unde exeunt, eò revertuntur, & Mare non redundat. Atque hic eſt primitivus Fons Scientiæ univerſalis aſcendens ex Paradiſo Voluptatis Intellectualis & inde diviſus in quatuor Flumina quatuor Scientiarum maximè neceſſariarum & utilium in vita humana, videlicet Philoſophiæ, Theologiæ, Juris & Medicinæ.

Et hic eſt Theſaurus abſconditus in Agro Eccleſiæ & Corporis & Animi humani, quem, qui invenit, præ gaudio illius vadit & vendit univerſa, quæ habet & emit agrum illum. Plus dicere non valeo, quàm guſtate & videte, quia Suavitas & Jucunditas facilius ſentitur, quàm dicitur: qui autem guſtare non vult, non eſt dignus, & libentiùs comedit de Arbore Scientiæ boni & mali, quàm Ligno vitæ; ſi autem comederis hoc Volumen, venter tuus carnalis voluptatis amaricabitur quidem, ſed erit in ore tuo ſicut mel dulce. Unde &

Quartò Univerſalitas atque Neceſſitas convincitur, quia ſinè primitiva Generali Arte, Scientia & Sapientia nulla conſequens particularis poteſt eſſe perfecta & abſoluta, cùm illam ignorans nullam concluſionem particularem poſſit ad Principia primò nota ultimatò demonſtrativè reducere; quemadmodum igitur Intellectus

tellectus & habitus primorum Principiorum naturalium eſt neceſſarius ad naturaliter intelligendum, ita inde immediatè ortus primus habitus artificialis generalis eſt neceſſarius ad intelligendum artificialiter; quare hic eſt Ordo Neceſſitatis & ſimul Utilitatis entium & habituum naturalium & artificialium: *primò* Intellectus Divinus & Ars & Scientia & Sapientia Divina ad intra & ad extra operans Intellectum creatum & in eo habitum concreatum primorum Principiorum naturalium, ex quo *ſecundò* exit habitus primitivus generalis artificialis, & denique *tertiò* aliæ Artes & Scientiæ particulares, puta, Logica, Phyſica & cæteræ particulares, quarum aliæ concernunt Neceſſitatem & Utilitatem Animæ & Spiritûs, aliæ Corporis, & aliæ utriusque; ſicut autem impoſſibile eſt eſſe Logicam Naturalem ſinè habitu naturali primorum Principiorum, ita impoſſibile eſt eſſe veram & perfectam Logicam artificialem ſinè priori habitu generali artificiali primorum Principiorum generalium artificialiter intelligibilium, ſinè quo omnes aliæ Artes & Scientiæ claudicare ſolent, nulla enim Concluſio particularis Philoſophica, Theologica, Juridica vel Medica ſinè illa ad prima Principia infallibilia reduci valet. Ex quo primo generali defectu fluunt tot particulares in omnibus Artibus ac Scientiis, imò & in Religionibus, & miſerandis hiſce temporibus noſtris, in quæ incidimus, contingit, quòd ſint, quot capita, tot ſententiæ, & quidlibet ſentiendi & pro pruritu ſuo problematicè defendendi libertas, temeritas, libido. Unde deploranda babylonica opinionum confuſio & deteſtanda in Fide & Moribus diſſonantia ortum ſuum duxit, adeò ut homines ſibi pro libitu ſuo Sententiam vel Religionem confingant. Quam plagam quaſi inſanabilem quis alligabit & curabit? Prima autem Radix hujus communis morbi alia non eſt, quàm quòd humanus Intellectus à tenebroſo ſenſu carnis excæcatus debitè non reſpiciat ad primam Cynoſuram & Regulam Scientiarum & Religionum & Morum, nempe ad primas primò notas, primò veras, primò certas, primò neceſſarias, primò infallibiles Veritates Generales, neque ſecundùm propriam naturam ſuam univerſalem ſed ſecundùm alienam naturam ſenſuum particularium falsò opinando operetur, ex quo capite prodiêrunt tot ſectæ & prælia opinionum & diviſiones Scholarum, quæ monſtra & bicipites hydræ non interibunt, niſi mediante unâ primitivâ, primò notâ, primò verâ, primò neceſſariâ Arte, Scientiâ & Sapientiâ Univerſali Lullianâ, quæ eſt Medicina Univerſalis omnium Artium & Scientiarum particularium ſinè ipſa quaſi infinitis defectibus laborantium. Hic

enim penetrantiſſimus Doctor & expertiſſimus Medicus univerſalis & radicem morbi detegit, & Medicinam efficacem præſcribit, dum omnes Sententias Philoſophicas, Theologicas, Juridicas & Medicas ſecundùm prima generalia Principia primò nota, primò vera, primò neceſſaria exactiſſimè examinat & cum illis concordantes probat & iisdem contrariantes jure merito reprobat, quod eſt infallibile Indicium Veritatis. Atque absque hac una Univerſali Arte recepta, intellecta & tradita nunquam tot Scholæ, nunquam tot Sententiæ, nunquam tot ſectæ abjectâ damnosâ & probrosâ diviſione ad optabilem Unitatem Fidei & Scientiæ redire valebunt. Recipient autem illam in tempore prædefinito certiſſimè, tenebunt firmiſſimè, & hæreſes & errores ſimul interibunt, dum prima Principia ordinatiſſima recognita omnia in Eccleſia & Schola deordinata reordinabunt & regulabunt, neque ampliùs vento variarum peregrinarum Doctrinarum circumferemur, ſed occurremus & ſtabiliemur in vera Unitate Fidei & Scientiæ Univerſalis. Ex quibus omnibus abundè patet unius Artis Univerſalis ſumma Neceſſitas, cùi etiam

Suffragatur Utilitas, quæ duplex eſt, ſpiritualis, & corporalis, prima major, ſecunda minor; unde, quamvìs mediante Arte & Scientiâ univerſali Lullianâ non omnes Librum Secretorum Naturæ ſeptem ſigillis ſignatum aperire & abſconditos Theſauros univerſales nempe Tincturam, quam Sacræ Scripturæ Veritas vocat mundiſſimam, & Lapidem pretioſum in ſanitatem humanorum Corporum & Metallorum invenire valeant, dummodò Theſauros ſpirituales, videlicet Veritates, Virtutes, Merita, Gratiam & Amicitiam DEI & perennem in Cœlis Gloriam ſibi conquirant, per hoc ſatis divites & felices ex profectu ſuo erunt. Quapropter etiam valde mirandum eſt, quòd multa humana Ingenia etiam naturaliter alta ſe fruſtra torqueant in perfecta Logica artificiali & aliis Scientiis artificialiter diſcendis & docendis, quin priùs habitum artificialem primorum Principiorum ex naturali eruerint & applicare didicerint; cui malo unicè perfectè medetur Panacea omnium Artium ac Scientiarum Lulliana, cujus etiam partes ſunt in hoc Tomo quinto contenti quinque Tractatus; videlicet

Primò *Ars Inventiva Veritatis,* in qua Diviniſſimus Author clarâ & præclarâ Methodo docet invenire primitiva generalia primò vera & primò nota Principia tam ſimplicia, quàm complexa, & mediantibus iſtis etiam particulares Veritates ſuccedentium Artium

tium ac Scientiarum, quem in finem ſecurè absque periculo erroris ordinatiſſimè conſequendum etiam reliqui quatuor intelligenti ſubſervire poterunt, nempe

Secundò *Tabula Generalis* Tabulam raſam capaciſſimam humani Intellectûs omnigenis Veritatibus realibus generalibus & particularibus uſque ad ſummum ſuperabundanter adimplens.

Tertiò *hujus Tabulæ Practica*, cujus extenſione Intellectus fit practicus generaliter in Una Generali Arte, & particulariter in multis conſequentibus particularibus Artibus ac Scientiis.

Quartò *Lectura Compendioſa Tabulæ Generalis* ſinè diſpendio breve Compendium & Anima & Pharus Scientiarum.

Quintò *Lectura* compoſitu utriusque coaleſcens in unam perfectam Scientiam, cujus Termini & Modi ſignificandi, loquendi & exprimendi non amplius quaſi abſoni, heterocliti & barbari diſplicebunt priùs intelligenti Grammaticam Naturalem & Artificialem Univerſalem, quæ potiùs ſpectat brevis ſermonis connaturaliter exprimentis Neceſſitatem & Utilitatem, quàm ethnicam inanemque phraſilogiam.

Ego quidem finaliter pro clauſula ſalutari humiliter denuo confiteri debeo, quòd tenues meæ vires non ſint commenſuratæ tam immenſo Operi in Sanitatem Animæ & Corporis à DEO ter Optimo, ût credo, ante perditiſſima tempora Filii perditionis ad clementiſſimè præſervandum ab hora Tentationis Antichriſtianæ, quæ ventura eſt in orbem univerſum tentare habitantes in terra Apoc. 3. providentiſſimè præordinato adæquatè penetrando, cenſurando & pro merito ſuo condignè commendando, veruntamen per quinque lucidiſſima Vulnera JESU Chriſti ex occaſione hujus quinti Tomi omnes cordatos Veritatis Amatores enixiſſimè obteſtor, ut, ſi Veritati teſtimonium perhibeo, credant, accedant & mécum defendant; ſi autem falſum ſcripſiſſe arbitrentur, falſitatem ex grandi charitate Veritatis oſtendant. Et ſi nos Teſtimonium Veritatis non receperimus, Dominus omnipotens malos malè perdet, & Scholam Veritatis elocabit aliis, qui facient dignos fructus ejus in tempore ſuo; & ſi hoc Opus ex hominibus eſt, interibit; ſi autem, ût ſcio, ex DEO eſt, quis impedire

pedire poterit? Quare conſulite, quæſo, veſtræ, meæ & aliorum ſaluti, & pro Juſtitia & Veritate usque ad mortem agonizare non pertimeſcite. Quod vehementer opto & optimum eſſe cenſeo.

Dabam Moguntiæ 27. Martii 1731.

FRANCISCUS PHILIPPUS WOLFF
Sacroſanctæ Theologiæ Doctor, Reverendiſsimi Eminentiſsimi & Sereniſsimi Archi-Epiſcopi & Electoris Moguntini Conſiliarius Eccleſiaſticus Sigillifer, Seminarii Regens & Cenſor Ordinarius.

PRIMA FIGURA.

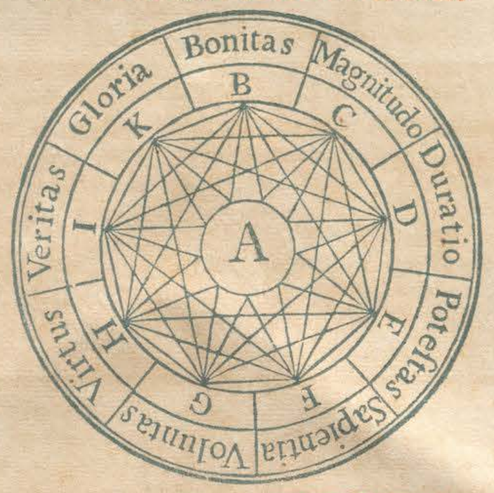

SECUNDA FIGURA.

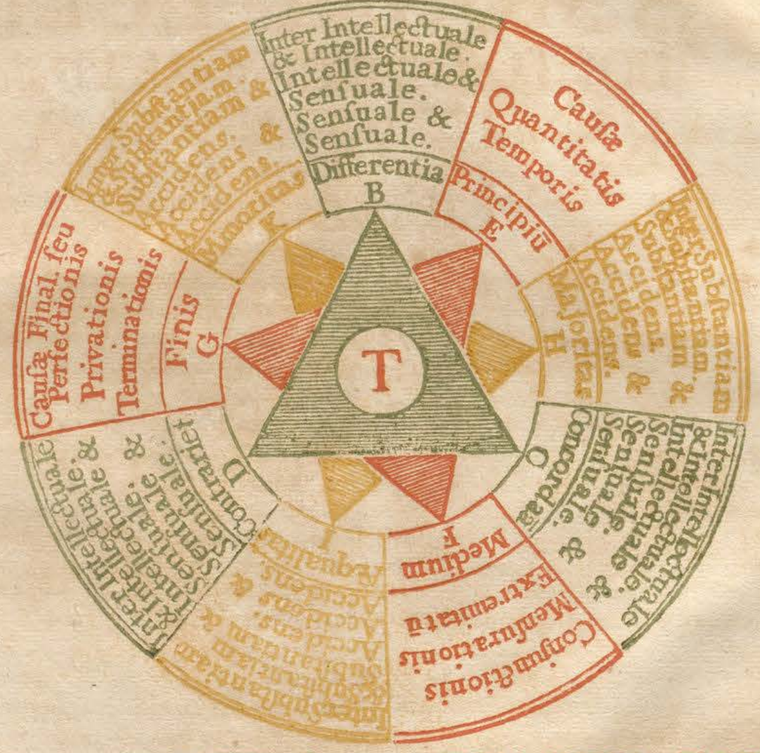

TERTIA FIGURA

QUARTA FIGURA.

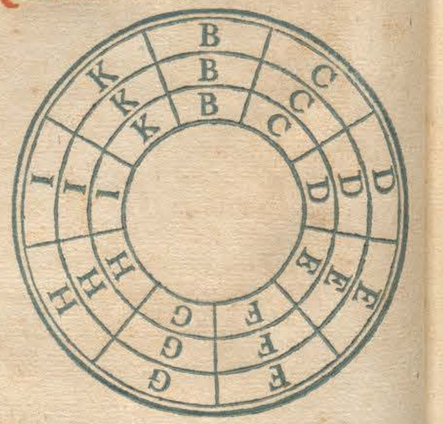

BIBLIOTECA BALEAR
Mn DE LOS SS CORAZONES

BEATI RAYMUNDI LULLI DOCTORIS ILLUMINATI ARS INVENTIVA VERITATIS SEU ARS INTELLECTIVA VERI.

QUÆ EST

INSTRUMENTUM INTELLECTIVÆ POTENTIÆ.

DEUS Potentissime & Benignissime, cujus Sapientiæ & Amoris non est numerus neque finis, ut te cognoscere sciamus & amare, incipit *Ars Inventiva.*

DE PROLOGO

1. ARs præsens descendit ab *Arte Demonstrativa;* & licèt existentia vel essentia hujus & illius sit una & eadem, tamen est earum Modus procedendi diversus: nam illa procedit per Terminos redactos in Literas, ista verò est contenta suis propriis Terminis seu Principiis, nec indiget aliâ notâ Literarum, sicut illa, ut illi, qui volunt evitare Alphabetum Demonstrativæ Artis, attingant Terminos seu Principia hujus Artis sub suis propriis significatis. Veruntamen oportet nos necessariò uti Literis pro Terminis in ista eadem Arte in Figuris, non autem in processu: nam aliter non posset fieri Inquisitio nec Inventio in duabus ultimis Figuris hujus Artis.

2. „ Et cùm essentiæ & operationes rerum, „ de quibus intenditur, sint majores & plu- „ res in se ipsis, quàm earum similitudines in „ intellectu, & ipsæ similitudines majores & „ ampliores in intellectu, quàm earum signi- „ ficata in verbis, est magna distantia significato-

„ficatorum à ſuis rebus; ideo debemus fin-
„gere verba propter paucitatem ſignificato-
„rum, & debemus aliquoties propter vim &
„neceſſitatem Artis proferre inuſitata ver-
„ba, velut infrà patebit: & ut etiam expri-
„mamus majora & à ſuis rebus minùs di-
„ſtantia ſignificata, tranſumimus quando-
„que verba, & quod eſt proprium alicujus
„rei, attribuimus alteri propter expreſſio-
„nem majoris ſignificantiæ, ût infrà patebit:
„ût cùm dicitur: Bonitas bonificat, Magni-
„tudo magnificat, & cætera hujusmodi,
„quia, quod eſt proprium boni ſuppoſiti,
„ſcilicet bonificare, attribuimus Bonitati,
„propter quam ipſum bonum bonificat, ut
„vehementiùs exprimamus, quòd bonum
„bonificet propter ſuam Bonitatem, & ma-
„gnum magnificet propter ſuam Magnitu-
„dinem: ſicut, cùm dicitur: Finis movet
„efficientem ad bonum, hoc eſt dictum,
„quòd efficiens propter bonum Finem ſe
„moveat ad bonificandum. Et ſi debemus
„impropriè loqui de creatis rebus, ût jam
„dictum eſt, poſſumus multò minùs propriè
„loqui de DEO; quia, cùm ejus Eſſentia &
„Exiſtentia ſit immenſa in omnibus Perfec-
„tionibus, quid poſſunt noſtra ſignificata de
„illo bene & propriè repræſentare?

3. Quapropter devotè ſupplicamus accedentibus ad hanc Artem, ſeu ſtudentibus in eadem, ut ardore ſcientificæ charitatis moti attendant ad tutiorem partem in noſtris impropriis dictis, ſi fortè in ea inciderimus, & non ad ea, quæ videmur dicere, ſed quæ intendimus dicere; ac etiam, ſi fortè inducimus falſam concluſionem, hunc errorem attribuant noſtræ imperitiæ: quoniam, ſi Artifex ignoranter errat, non eſt attribuendum ipſi Arti, cùm ipſa Ars ſit neceſſaria, ût intendimus declarare. Et adhuc etiam ſi nimia improprietas noſtrorum verborum, ut ſententioſiùs loquamur, vel inſufficientia noſtri ingenii, aut etiam translationis videatur prætendere aliquem errorem contra ſanctam Catholicam Fidem, imploramus ſuppliciter Correctionem Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quia contingit nos errare non ratione Artis ſeu artificii, ſed ratione ignorantiæ; nam aliquoties videmur contra nóſmet dicere, tamen infrà manifeſtabitur, quòd non contradicimus nobis. Nunc igitur accedamus ad propoſitum.

De Diviſione hujus Libri.

1. DIviditur præſens Liber in *quatuor Diſtinctiones*, quarum *prima* eſt de *Figuris*: *ſecunda* de *Conditionibus Principiorum*: *tertia* de *Regulis*: *quarta* & ultima de *Quæſtionibus*.

2. Ratio autem, quare prædictæ Figuræ ſint poſitæ in hac Arte, ſtat in hoc, ut ſenſus apprehendat ſitum & diſpoſitionem illarum, ut in illa apprehenſione imaginatio ſit ſpeculum, in quo intellectus attingat diſpoſitionem Figurarum Principiorum hujus Artis & ejus Diſcurſivum & Inveſtigativum Modum.

3. Intentio etiam, quare in hac Arte ſint Principia ſeu Conditiones vel Cameræ, eſt, quia ad illa Principia eſt reducenda concluſio, & quia per ea inveniturMedium concluſionis, & quia ſub illis Principiis regulantur alia Principia, & inde reſultant Rationes & Multiplicitas Argumentorum contrahendo unumquodque Principium cum quolibet Principio & ejus Definitione.

4. Ratio Item, quare in iſta Arte ſint Regulæ, eſt hæc, ſcilicet quia ad inquirendum Particulare in Univerſali regulantur potentiæ animæ & per eas deducuntur ad Proceſſum hujus Artis & inſuper ad alias implicitas Regulas.

5. Intentio, quare Quæſtiones in hac Arte ſubduntur, eſt hæc, videlicet ut per eas appareat Modus practicandi & exemplificandi in hac Arte ad inveniendum id, quod quæritur; nam, quemadmodum exemplificamus in præſentibus Quæſtionibus hujus Artis, & in eis tradimus ipſam Artem, ſic eſt intelligendum de cæteris faciendis Quæſtionibus.

INCI-

INCIPIT

PRIMA DISTINCTIO,

QUÆ EST

De Figuris.

ET PRIMO

DE I. FIGURA.

PRima Figura eſt conſtituta de *novem Principiis*, quæ ſunt hæc: videlicet *Bonitas*, *Magnitudo*, *Æternitas* ſeu *Duratio*, *Poteſtas*, *Sapientia*, *Voluntas*, *Virtus*, *Veritas*, *Gloria* ſeu *Delectatio*, ita, quòd in hac Figura deſcribamus per B. Bonitatem, per C. Magnitudinem, per D. Æternitatem ſeu Durationem, per E. Poteſtatem, per F. Sapientiam ſeu Intellectum, per G. Voluntatem, per H. Virtutem, per I. Veritatem, per K. Gloriam ſeu Delectationem. Nunc igitur veniamus ad Definitionem & Explicationem horum Principiorum & ad Rationes, quare ponantur in hac Arte: & primò ad Bonitatem iſto modo.

De Bonitate. B.

1. DEfinitio. *Bonitas eſt id, ratione cujus bonum agit bonum; & ſic bonum eſt* eſſe, *& malum eſt* non eſſe.

2. Explicatio. Sic igitur bonum ens exiſtens ſuppoſitum eſt Principium ipſius *eſſe* ratione ſuæ Bonitatis & ratione Bonitatis ipſius principiati *eſſe*, ita, quòd Bonitas ſit Principium, extra quam nullum *eſſe* poteſt principiari, ut omne *eſſe* ſit eſſentialiter bonum. Unde, ſecundùm quòd unum bonum eſt majus, quàm aliud, eſt unum bonum Principium alterius boni, & una Bonitas Principium alterius Bonitatis, & hoc gradatim usque ad Summum Bonum, quod eſt ipſa Summa Bonitas exiſtens Supremum Principium omnium aliorum bonorum & Bonitatum & omnium aliorum entium. Supremum Bonum autem movet cætera bona, ſicut Finis movet ad ſe efficientem & formam & materiam, ipſo efficiente movente ratione ſuæ Bonitatis formam ad bonum Finem, & formâ movente materiam ad eundem, quem ſiquidem Finem impoſſibile eſt eſſe extra Bonitatem. Iſtud Supremum Bonum autem eſt Finis ſuæmet Bonitatis & è converſo, abundans in ſe tantâ Bonitate, quòd non indigeat ullius exterioris Bonitatis.

3. Ratio quidem, quare Bonitas adducatur ad hanc Artem, ut ſit unum de Principiis illius, eſt, ut per Conditiones, quas habet Bonitas ratione ſuî, & quas etiam ratione ſuî influit in alia Principia hujus Artis, & quas ſimiliter habet ratione aliorum Principiorum ejusdem Artis, poſſit Artiſta inveſtigare particulare, & invenire medium concluſionis, eò quòd una Bonitas ſecundùm Conditiones, quas eſſentialiter vel accidentaliter habet, denotat aliam Bonitatem; & eodem modo unum bonum denotat aliud.

De Magnitudine. C.

1. DEfinitio. *Magnitudo eſt id, ratione cujus Bonitas, Æternitas ſeu Duratio & cætera Principia ſunt magna, ambiens omnes extremitates eſſendi.*

2. Explicatio. Igitur extra Magnitudinem eſt nullus Finis efficientis, formæ & materiæ, cùm Finis ſit id, quod exiſtit ratione Magnitudinis. Magnitudo ergo eſt diffuſivum Principium ratione Finîs, efficientis, formæ & materiæ, cùm Magnitudo ſit major in Fine, quàm in efficiente, & major in efficiente, quàm in forma, & in forma, quàm in materia, & ſimiliter ſequitur de accidentibus ſuppoſitorum. Eſt autem Magnitudo in ſe unum Principium tantùm, & eſt conſiderabilis tanquam una; tamen ſunt multæ Magnitudines diſtinctæ eſſentiâ & naturâ, quarum alia major eſt, quàm alia, & alia æqualis alteri, &

& hoc diversimodè usque ad illam Summam Magnitudinem, quæ est cæterarum Magnitudinum Ultimum Principium existens *simpliciter Magnitudo* sive *Magnum Ens*, sub quo regulantur & ordinantur cæteræ Magnitudines cæterorum entium, existentes similitudines & imagines, in quibus humanus intellectus speculatur Summam Magnitudinem; nam, quemadmodum speculatur in figura extensitatis Mundi Intensam Formam ût infinitam sinè quantitate, quæ forma quidem est ût Summa Magnitudo, sic apprehendit intellectus in inferioribus Magnitudinibus superiorem Magnitudinem.

3. Ratio autem, quare Magnitudo ordinatur esse unum Principium hujus Artis, est, eò quòd Artista per Magnitudinem potest invenire medium pertinens ad conclusionem affirmando vel negando, semper salvo hoc, quod est similius Magnitudini seu Majoritati Supremæ Magnitudinis. Est autem Majoritas impressio & assimilatio Magnitudinis, in qua humanus intellectus speculatur Summam Magnitudinem & cæteras Magnitudines; unde ratione omnium prædictorum est necesse, quòd Magnitudo sit unum de Principiis hujus Artis.

De Duratione. D.

1. DEfinitio. *Duratio est proprietas, ratione cujus durant Bonitas, Magnitudo, Potestas & cætera Principia.*

2. Explicatio. Duratio habet se *duobus modis*, scilicet *sinè Successione & in Successione:* Duratio sinè *Successione* est infinita, & hæc est Æternitas, quæ est Principium Durationis existentis in successione, quæ Duratio est figura Æternitatis, ut humanus intellectus in ea apprehendat formam Æternitatis, quæ forma existit actu absque successione temporis & quantitatis, cùm successiva Duratio non sit de essentia Æternitatis, sicut nec quantitas de essentia Infinitatis. Est autem hæc Æternitas Principium principians principiabile, ut non existat otiosa, & ut etiam Bonitas, Magnitudo, Potestas &c. non consistant otiosæ in ipsa Æternitate. Unde manifestatur, quòd Æternitas ût Suppositum sit Principium principians & principiare & principiatum & principiabile: hic tamen est punctus transcendens & intellectui difficilis. De Punctis transcendentibus autem intendimus declarare in *tertia Distinctione & octava Regula.*

3. Ratio verò, quare Æternitas sit unum Principiorum hujus Artis, est hæc, quia Artista cognoscens Conditiones Æternitatis etiam attingit Conditiones successivæ Durationis, quemadmodum effectum per causam & è converso. Unde debet Artista sub æterna Duratione regulare successivam Durationem tendentem ad suum Finem, velut incompletum ad suum completum: nam per hanc regulationem potest Artista invenire media competentia Durationi; Conditiones autem Æternitatis declarantur in tertia Figura & in *secunda Distinctione.*

De Potestate. E.

1. DEfinitio. *Potestas est id, ratione cujus Bonitas, Magnitudo, Æternitas & alia Principia possunt existere & agere.*

2. Explicatio. Est igitur Differentia inter Potestatem & posse, sicut existere & agere; nam posse est actus Potestatis, quemadmodum intelligere est actus Sapientiæ, & ideo ratione ipsius agere est Potestas Principium, posse verò illius principiatum, ac etiam quando Potestas est ût suppositum actu potens, tunc est posse & est possibile: & ita possibile est Principium veniens de potentia in actum transeundo per habitum; hoc Principium autem est causatum & successivum ratione Potentiæ, habitûs & actûs, quemadmodum Duratio in tempore. Sed si est aliquod ens existens simpliciter Potestas, posse, possitum & possibile in essentia & natura Potestatis, posse, possiti & possibilîs sinè successione, illud est Summum in Potestate, imò etiam ipsa Summa Potestas est ipsum summum posse, possitum & possibile, movens cæteras Potestates & cætera posse, possita & possibilia, existens eis formalis Finis simpliciter. Si autem hoc Summum Ens non esset, esset impossibile, quòd in Æternitate esset Summa Potestas principians sinè successione & privatione Potestatis & Æternitatis ac etiam Bonitatis, Infinitatis & Virtutis: imò etiam esset impossibile, quòd aliquod ens esset suppositum, quod sit simpliciter Potestas per se ipsum.

3. Ratio autem, quare Potestas statuitur esse unum Principium hujus Artis, est, quia Artista cognoscendo Conditiones Potestatis, quæ cognoscuntur etiam in tertia Figura & in Processu hujus Artis, perpendit invenire media, quibus indiget ratione Potestatis: nam cognitis Conditionibus Potestatis attingitur modus, per quem Potestas potest ratione suæ essentiæ & naturæ, aut etiam ratione alterius essentiæ & naturæ, quemadmodum suppositum alio modo potest ratione Potestatis & alio modo ratione Bonitatis, & alio modo ratione Magnitudinis, & sic de aliis Principiis hujus Artis.

De Sapientia. F.

1. DEfinitio. *Sapientia est proprietas, ratione cujus sapiens intelligit.*

2. Explicatio. Est ergo Sapientia Principium extensum in intelligente, intelligere, intellecto & intelligibili, & ultra hos terminos non potest Sapientia extendere suas vires. Est autem Sapientia Principium intensum in quolibet prædictorum terminorum simpliciter considerato; & hæc Sapientia est effectus. Est autem alia Sapientia Suprema, in qua intelligens & intellectum, intelligere & intelligibile sunt idem in Essentia & Natura Sapientiæ, & hæc Sapientia est Principium in se & in suis propinquis terminis simpliciter intensum, cùm sit idem cum eis in Essentia & Natura, alioquin esset limitata per suos terminos in Bonitate, Magnitudine, Æternitate, Potestate & Virtute, nec per consequens posset esse infinitum Principium finiti Principii: sed potiùs participaret cum ignorantia, quod esset privatio Bonitatis &c., quæ privatio esset major in ipsa Summa Sapientia, quàm illa Sapientia, quæ est extensa & limitata in suis terminis.

3. Ratio, quare Sapientia sit unum de Principiis hujus Artis, stat in hoc, scilicet, ut Artista informet suum intelligere de Sapientia, quæ existit supremum Principium, & de illa sumat exemplar intelligendi, de quo deducat bonum, magnum, durans, potens &c. intelligens & intellectum, intelligere & intelligibile; & ita regulato ipso intelligere secundùm Processum hujus Artis potest ab intellectivo faciliter inveniri intellectum optatum à volitivo.

De Voluntate. G.

1. DEfinitio. *Voluntas est proprietas, ratione cujus Bonitas, Magnitudo &c. sunt desiderabiles & amabiles, & per quam bonum, magnum &c. suppositum est volens.*

2. Explicatio. Unde illa Voluntas, quæ volendo est volens suppositum, ipsa est summa, & ratione suppositi est ipsa Principium volito, existente ipso volito cum volente eadem natura & essentia Voluntatis; & quidem ultra hoc tale voluntarium Principium non potest esse ullum aliud altius de essentia Voluntatis, eò quòd volens & volitum non possunt ulteriùs participare Bonitatem &c. ipsius Voluntatis; ex ipsis autem, scilicet volente & volito consequitur velle ratione ejusdem formæ volentis & voliti, quæ scilicet forma est ipsa essentia Voluntatis. Hæc Principia autem jam prædicta appetuntur effectivè à cæteris appetitivis Principiis, cùm ipsa Summa Voluntas sit causa omnium appetituum sui effectûs.

3. Secundùm hanc formam, quæ de Principio Voluntatis dicta est, debet Artista formare & regulare suum velle de bono, magno, &c. volente & volito, ut citiùs & veraciùs inveniat id, quod affectat intelligere; nam quantò volens & volitum sunt magìs propinqua in essentia & natura Voluntatis Bonitatis &c., tantò magìs attingit intellectus volitum intellectum. Itaque considerando supremum volens & volitum extollit considerans suam considerationem ad altitudinem considerati voliti, unde suscipit virtutem ad considerandum creata volita. Unde ratione istorum prædictorum est Voluntas necessarium Principium in hac Arte.

De Virtute. H.

1. DEfinitio. *Virtus est origo Unitatis Bonitatis, Magnitudinis, Durationis & aliorum Principiorum in uno bono, magno &c.*

2. Explicatio. Virtus igitur est Principium sui existere & sui agere, ut ipsa sua agere & existere sint magìs virtuosa, & ut etiam Virtus & virtuosum sint magìs in essentia & natura Bonitatis &c. Unde Suprema Virtus est hæc, quæ ût suppositum est principians, quod scilicet suppositum ratione Virtutis est virtuosum principians super illam Virtutem, quæ principiat non ût suppositum, sed ût pars ipsius suppositi, cùm illud suppositum sit unum constitutum numero de pluribus diversis essentiis & naturis; ratione cujus diversitatis est possibile, quòd virtus agens particulariter periclitetur, & est possibile, quòd sit Vitium in subjecto Virtutis ratione temporis, quantitatis &c., in quibus est illa Virtus.

3. Ratio, quare Virtus est unum de Principiis hujus Artis, extat in hoc, videlicet, ut Artista cognoscendo Conditiones Virtutis cognoscat ipsam suam Virtutem, quam habet

in existendo & agendo principiativè; nam per hanc cognitionem erit intellectus promptus ad inquirendum & inveniendum Virtutem objecti, & per ipsam Virtutem Veritatem illius. Nam, sicut Virtus substantialiter oritur ex conjunctione Bonitatis, Magnitudinis &c., sic oritur accidentaliter Virtus ex conjunctione Bonitatis, Magnitudinis &c. constituentium Intellectum, per quam Virtutem attingit Artista in sua mente desideratum objectum.

De Veritate. I.

1. DEfinitio. *Veritas est id, quod est verum de Bonitate, Magnitudine, Duratione & aliis Principiis.*

2. Explicatio. Est igitur verificare id, quod est verum de bonificare &c., & sic est Concordantia inter Veritatem & verificare, sicut inter existere & agere; ratione cujus Concordantiæ ipsorum existere & agere Veritatis in se & in Bonitate, Magnitudine &c. est Veritas Principium ipsi verificato & ipsi verificare & verificabili, ut prædicta Concordantia non pereat, nec Finis ipsorum existere & agere Veritatis in Bonitate &c., & per consequens Finis sui ipsius nec Bonitatis &c. in Veritate: quæ Concordantia esset in privatione, nisi Veritas esset Principium sui actûs. Est autem una Suprema Veritas habens prædictas Conditiones, quæ est Principium cæteris Veritatibus tanquam Causa, ad quam se dirigunt cæteræ Veritates.

3. Attingens Artista Conditiones Veritatis attingit verum objectum, quoniam, sicut verificatum est imago verificantis, & sicut verificare est imago verificantis & verificati & etiam verificabilis, sic cognitio, quam Artista habet de Conditionibus Veritatis, est imago in mente ipsius, in qua sciat speculari verum inventibile objectum. Itaque ratione hujus est Veritas Principium adductum ad hanc Artem, ut eo mediante attingat Artista quæsitum objectum.

De Gloria. K.

1. DEfinitio. *Gloria est ipsa Delectatio, in qua Bonitas, Magnitudo & alia Principia quiescunt.*

2. Explicatio. Unde illa Gloria, quæ est major in se, quàm in alio, est Principium illius Gloriæ, quæ est major in alio, quàm in se ipsa; cujus ratio est, quia Finis major est in se, quàm in alio. Hæc Gloria autem, cujus Finis est in se ipsa, est Suprema ratione sui & ratione suæ Bonitatis & Magnitudinis &c., & ad eam tendunt cæteræ Gloriæ, & sunt ejus effectus, & hæc non indiget extra se gloriari, ut hoc, quod est extrà, non sit sibi materia gloriandi, sed in se & per se tantùm sit glorians ratione Finis suæ Bonitatis &c.; ipse glorians autem habet in se gloriatum, gloriari & gloriabile, ut Finis Gloriæ non permaneat otiosus in Infinitate Bonitatis, Æternitatis &c. Gloriæ. Igitur illa Gloria, quæ tantum Finem non potest habere in se neque in Bonitate &c., est infima, existens imago, in qua noster practicus intellectus speculatur ipsam Supremam Gloriam tanquam suam Beatitudinem.

3. Habitâ cognitione de Gloria & de ejus Conditionibus est dispositus & directus intellectus Artistæ ad inveniendum solutiones, quæ aut explicitè aut implicitè sunt inferendæ ratione Gloriæ seu Delectationis comparativè seu assimilativè secundùm ascensum aut descensum intellectûs investigativi per superiorem vel inferiorem Gloriam. Et hæc est ratio, quare Gloria sumitur esse unum Principium hujus Artis.

4. Dictum est de Principiis primæ Figuræ, declarando, quare Bonitas, Magnitudo &c. sumantur esse Principia hujus Artis, & hoc, ut Artista sub his Principiis sciat uti hac Arte. Et est sciendum, quòd ideo adduximus Bonitatem & cæteras consequentes Rationes esse Principia hujus Artis, ut ita intelligatur de omnibus Bonitatibus, Magnitudinibus &c., hujus Artis, id est, quòd sub prædicta Bonitate regulentur omnes Bonitates, & sub prædicta Magnitudine omnes Magnitudines, & sic de cæteris Principiis hujus Artis.

****

DE II. FIGURA.

1. SEcunda Figura est constituta de *tribus Triangulis* sumptis ab Arte Demonstrativa, qui sunt *Trianguli Viridis, Rubeus* & *Croceus* implicantes novem Principia hujus Artis. *Primus Triangulus*, qui est *Viridis*, est compositus de *Differentia, Concordantia* & *Contrarietate*. *Secundus* verò, qui est *Rubeus*, est constitutus de *Principio, Medio* & *Fine*. Sed *tertius*, qui est *Croceus*, est constitutus de *Majoritate, Æqualitate* & *Minoritate*. Per hos Triangulos fit Discursus & Inventio in hac Arte, miscendo alium istorum Triangulorum cum alio, & etiam alium Angulorum in eis contentorum cum alio, & hoc in prima, tertia & quarta Figuris, ad hoc, ut medium solutionis in prædicta mixtione possit reperiri.

2. Octo Angulos verò alios à Principio deducimus ad Principium, appellantes eos Principia, ac etiam gratiâ mixtionis eorum possumus eos vocare novem Differentias, novem Concordantias, novem Contrarietates, ac similiter novem Media, novem Fines, & etiam novem Majoritates, novem Æqualitates, novem Minoritates, cum quibus hæc tota Ars discurrit, & secundùm eorum Conditiones & Mixtiones est concludendum affirmativè vel negativè secundùm exigentiam Conditionum prædictorum Triangulorum & aliorum Terminorum hujus Artis. Hoc est dictum, quoniam, si non potest concludi affirmativè salvis in prædicta Mixtione Conditionibus prædictorum Terminorum hujus Artis, concludatur ex hoc negativè; vel, si ipsæ prædictæ Conditiones non possunt salvari negativè, ex hoc est concludendum affirmativè.

3. Sed ut sub certis Literis denotemus prædictos Terminos seu Angulos ad ponendum eos in Figura, sumimus per B. *Differentiam*, per C. *Concordantiam*, per D. *Contrarietatem*, per E. *Principium*, per F. *Medium*, per G. *Finem*, per H. *Majoritatem*, per I. *Æqualitatem*, per K. *Minoritatem*. Unde quælibet istarum Literarum est æquivoca ad duo Principia: videlicet B. ad Bonitatem in prima Figura, & ad Differentiam in secunda Figura: & C. ad Magnitudinem in prima Figura, & ad Concordantiam in secunda Figura, & sic de aliis. Et hoc oportet ita fieri ratione tertiæ & quartæ Figuræ, ad hoc, ut per eas possimus investigare & invenire.

De Differentia. B.

1. DEfinitio. *Differentia est id, per quod Bonitas, Magnitudo &c. sunt Rationes reales & inconfusæ, & per quam bonificans, bonificabile & bonificare & cætera sunt inconfusa & distincta unum ab alio.*

2. Explicatio. Est autem omnis *Differentia* necessarium Principium aut *inter sensuale & sensuale*, aut *inter sensuale & intellectuale*, aut *inter intellectuale & intellectuale*, per quod aliud sensualium differt ab alio & aliud intellectualium ab alio, & etiam per quod omne sensuale differt ab omni intellectuali, quia sinè Differentia esset impossibilis alietas, nec aliquod ens esset agens nec patiens, nec esset nec se haberet ad Finem, sed potiùs omne, quod est, esset idem numero absque aliqua specificatione, atque Bonitas & cætera Principia carerent Fine & consisterent in otiositate carentes omni Concordantiâ. Quare manifestè sequitur, quòd dato, quòd non esset Differentia, plùs consisteret omne ens in Privatione Bonitatis & cæterorum Principiorum, quàm in *esse* eorum; sed quoniam hæc omnia sunt impossibilia, ergo est Differentia seu Distinctio necessarium Principium in omnibus rebus.

3. Ratio, quare Differentiam accipimus esse unum Principiorum hujus Artis, est, ut in Mixtione Differentiæ cum aliis Principiis attingat Artista Conditiones Differentiæ inter aliud & aliud subjectum Differentiæ semper salvando Conditiones Differentiæ, quas invenit in subjecto Differentiæ; & ut etiam cognoscat suppositum ex pluribus differentibus constitutum differenter agens ratione Differentiæ, quemadmodum suppositum de Bonitate, Magnitudine &c. constitutum est agens ratione Bonitatis, Magnitudinis &c.

De Concordantia. C.

1. DEfinitio. *Concordantia est id, per quod Bonitas, Magnitudo &c. in uno & in pluribus concordant.*

2. Explicatio. Sicut dictum est de Differentia, quòd sit *Differentia inter sensuale & sensuale* &c., sic est etiam de Concordantia. Concordantia igitur est Principium, ut differentians possit habere Concordantiam cum bonificato bono, magno &c., & bonificans cum differentiato bonificato, magnificato &c., sic de aliis Principiis hujus Artis. Nam, si Concordantia nihil esset, foret impossibile, quòd Virtus Bonitatis, quæ est in Principio, se haberet ad Finem, cùm sinè Concordantia Finis esset nihil, nec etiam Principium nec Croceus Triangulus essent aliquid, atque privatâ Concordantiâ in bono &c. esset naturaliter Contrarietas contradicens Fini: & ita haberet *esse* ratione Contrarietatis, & haberet *non esse* ratione Concordantiæ in bono &c., quod est impossibile: quare relinquitur, quòd Concordantia sit necessarium Principium. Concordantia est ens consideratum in abstracto, & contractum in concreto constituto de pluribus concordantibus Rationibus.

3. Et

3. Et idcirco, ut Artista habeat cognitionem de Suprema & infima Concordantia, de Suprema quidem tanquam de Causa, de infima verò tanquam de effectu, est Concordantia assumpta in unum Principiorum hujus Artis, ut Artista inveniat Conditiones Supremæ Concordantiæ, quæ sunt hæ, scilicet: quòd concordans in bono, magno &c. concordet sinè aliqua Contrarietate cum concordato, & è converso, hoc est dictum, quòd concordans concordet bonificantem cum magnificante, æternante &c., quia isti concordant in uno bono, magno, æterno &c.; hoc idem dicendum est de bonificato, magnificato, æternato &c., & de bonificare, magnificare, æternare &c. Ultra hanc Concordantiam est impossibile, quòd sit Concordantia in Summitate Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c., quia sic esset Summa Concordantia extra suam essentiam & extra essentiam Bonitatis, Magnitudinis &c., quod est impossibilile. Habitâ cognitione Supremæ Concordantiæ potest cognoscere Artista Conditiones inferioris Concordantiæ, quemadmodum per causam cognoscitur effectus.

De Contrarietate. D.

1. DEfinitio. *Contrarietas est quorundam mutua resistentia propter diversos fines;* sicut è contrario Concordantia est quorundam mutua adhærentia ad unum finem.

2. Explicatio. Est autem *Contrarietas inter sensuale & sensuale &c.* quemadmodũ & Concordantia: inter *sensuale & sensuale*, sicut inter albedinem & nigredinem, calidum & frigidum, ponderosum & leve & cætera hujusmodi, aut etiam sicut inter Bonitatem & Malitiam sensualem sive sensualis naturæ in sensuali subjecto seu concreto: est etiam Contrarietas *inter sensuale & intellectuale*, sicut inter corpus & animam ratione visibilitatis & invisibilitatis, corruptionis & incorruptionis: & *inter intellectuale & intellectuale*, sicut inter velle & nolle, intelligere & ignorare, & sic de aliis hujusmodi. Est autem Contrarietas *duobus modis*, scilicet *realiter & objectivè: realiter* quidem, sicut inter ignem & aquam, aërem & terram in eodem elementato subjecto, aut sicut inter scire & ignorare in dubitatione, & sicut inter diligere & odire, & cætera hujusmodi: *objective* verò, sicut inter *esse & non esse*, aliquid & nihil, vel sicut inter ignem & aquam in diversis subjectis, ubi unum alteri non resistit. Eodem modo est intelligendum per oppositum de Concordantia.

3. Est autem Contrarietas necessarium Principium in hac Arte, ut Artista per Conditiones alterius contrariorum attingat Conditiones alterius sibi contrarii & è converso, eò quòd ascendit ad cognitionem summæ Contrarietatis contrariantis Summæ Concordantiæ: est autem summa ideo, quia contrariatur Fini Summæ Concordantiæ in Principio & Medio inferioris Concordantiæ, ut non sequatur Finis ipsius inferioris Concordantiæ in bono, magno &c.; inferior Contrarietas verò est, sicut inter ignem & aquam & cætera hujusmodi, ut in generatione sit Concordantia, & in corruptione Contrarietas, & sic de aliis similibus istis.

De Principio. E.

1. DEfinitio. *Principium est id, quod se habet ad omnia alia sub ratione alicujus Prioritatis.*

2. Explicatio. Unde est Principium multiplex, seu potest sumi multipliciter, secundùm quòd traditur in hac Arte: Igitur illud Principium, quod est Finis, est Principium illius Principii, quod se habet ad illum Finem, & illud Principium est Principium & Finis simpliciter in essentia & natura Principii & Finis, istud Principium autem est Supremum Principium, quod, si non esset Principium & Finis essentialiter & naturaliter, esset Principium & Finis per accidens, & inde sequeretur, quòd Principium & Finis haberent Majoritatem accidentaliter & Minoritatem substantialiter, quod est impossibile & summum inconveniens. Sub isto Principio autem sunt cætera inferiora Principia *causativè*, quemadmodum in inferioribus Finis est Principium, quia movet formam, & ipsa forma similiter est Principium, quia informans materiam dat eidem esse: materia etiam est Principium, eò quòd de ipsa ratione passionis pariter cum forma ratione actionis in eadem constituitur suppositum. Sunt etiam alia accidentalia Principia, quæ sunt *Tempus, Quantitas*, Qualitas & cætera hujusmodi, nam sinè istis non potest forma & materia pervenire ad constitutionem suppositi, nec sinè ipsis potest esse generatio & corruptio, nec materia posset esse Principium resistens suæ formæ.

Habitâ cognitione de Summo Principio

pio & de infimo & de Conditionibus eorum habet Artista directionem ad inveniendum medium conclusionis hujus, quod de Principio quæritur, & ratione hujusmodi cognitionis est necessarium, quòd Principium sic propriè sumptum sit simul cum aliis Principiis Principium in hac Arte.

De Medio. F.

1. DEfinitio. *Medium est illud subjectum, per quod Finis influit Principio, & per quod Principium resluit Fini, sic quòd Medium sapiat naturam utriusque, & est imago illorum.*

2. Explicatio. Quocirca respicit omne substantiale Medium Principium & Finem, quia, sicut nullum Principium est sinè Fine, sic etiam nullum substantiale Medium est sinè Fine, sic igitur ipsum Medium non est sinè Fine, nec per consequens sinè Principio; unde est Medium quoddam ens aggregatum de similitudinibus duorum valde differentium, videlicet sui Principii & sui Finis. Quare est Medium imago sui Principii & sui Finis, in quo consideratur transitus de Principio ad Finem, & per quod venit influentia de Fine ad Principium, ût dictum est. Illud Medium autem est Principium, Medium & Finis omnium aliorum Mediorum, in quo & cum quo sunt Principium & Finis una eadem essentia & natura Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c.; nam nulla alia Media possunt esse suprema sinè hac conditione, sed sunt infima, quia eorum Bonitates, Magnitudines, Durationes &c. sunt majores in Medio, quàm in Principio, & majores in Fine, quàm in Principio & Medio; nec etiam possunt esse summæ in Fine, quia de infimitatibus sunt productæ ad Finem. Medium autem sumitur multipliciter, quia se habet multipliciter: nam aliud est *Medium Conjunctionis*, quod conjungit diversa seu distincta in unum, sic Virtus progrediens de forma & materia conjungit ipsam formam & ipsam materiam in unum esse substantiæ, ut ipsæ sint essentiæ & Principia illius *esse*, & ipsum *esse* sit Finis earum. Est etiam *Medium Mensurationis*, sicut punctus in medio lineæ æqualiter distans ab extremis, vel sicut centrum in medio circuli æqualiter distans ab unaquaque parte circumferentiæ, vel sicut tantum in bonitate, quantum in magnitudine & è converso, & sic de aliis. Est similiter *Medium Extremitatum*, sicut linea existens in medio suarum extremitatum, aut sicut id, quod totum clauditur infra convexam superficiem alicujus sphæræ, aut sicut Bonitas continuans totum medium usque ad ultima Magnitudinis, Durationis, Potestatis, Sapientiæ &c., Differentiæ, Concordantiæ &c., Principii, Medii & Finis, Majoritatis, Æqualitatis, Minoritatis &c.

3. Istud Principium, quod dicimus Medium, est multùm necessarium in hac Arte, nam habente Artistâ cognitionem de Conditionibus Supremi Medii & infimi cognoscet inventionem conclusionis, attingens Medium proportionatum inter Principium & Finem illius Principii, transeunte Virtute Principii per Medium illius Principii ad suum Finem.

De Fine. G.

1. DEfinitio. *Finis est id, in quo Principium quiescit.*

2. Explicatio. Quoniam Fines sunt diversi sumpti diversis respectibus, ideo debet Finis considerari in Differentia: nam alius est *Finis Causæ*, de quo jam dictum est in Principio, qui Finis Causæ etiam dicitur *Finis Perfectionis;* & alius est *Finis Terminationis*, sicut termini viæ, vel campi, vel alicujus quantitatis, ultra quos terminatum non protenditur, & sicut etiam termini intellectûs, ultra quos intelligere non procedit: est etiam alius *Finis Privationis*, quia ratione corruptionis facit ens finire in *non esse*, id est, desinere ab *esse*. Supradictus causativus Finis autem est multùm necessarius, nam sinè ipso posset nullum ens esse in essentia Bonitatis, Magnitudinis, Durationis &c. Finium quidem alius est Finis alteri ascendendo de Fine ad Finem usque ad ultimum Infinitum Finem, ultra quem est impossibilis alius Finis, hic Finis autem ratione Infinitatis suæ Essentiæ Bonitatis, Magnitudinis &c. est in se & per suam naturam ipse Finis non indigens, quòd sit causa eorum Finium, qui se habent ad eum: & iste Finis est supremus, ad quem cæteri Fines diriguntur, & quem omnia entia appetunt; protenditur autem in tantum esse, quòd habeat suos terminos infinitos, videlicet infinitam Bonitatem, infinitam Magnitudinem &c., quibus cætera entia comprehenduntur & terminantur ita & plùs etiam, quàm contentum in continente; & habet in se ipso simpliciter suam Intrinsecam Operationem, ut sua Bonitas, Magnitudo &c. non sint otiosæ, nec consistant sinè Fine. Sub isto Fine sunt omnes cæteri inferiores

Fines, ût dictum eſt, in quibus humanus intellectus ſpeculatur Summum & Ultimum Finem.

3. Hoc Principium, quod eſt Finis, eſt multùm neceſſarium in hac Arte, nam Artiſta habens cognitionem de Conditionibus illius habet viam ad inveniendum Medium concluſionum illius, quo indiget ad ſolutionem quæſitorum de Fine; quare, ſi quæratur de Supremo Fine, debet recurrere ad Conditiones, quas habet in Summa Bonitate, Magnitudine &c. ratione ipſius Supremi Finîs; ſi verò quæratur de inferiore Fine, debet ſimiliter recurrere ad Conditiones, quas habet in inferiore Bonitate &c., hoc idem ſequitur de Fine Terminationis & Privationis.

De Majoritate. H.

1. DEfinitio. *Majoritas eſt imago Immenſitatis Magnitudinis Bonitatis, Æternitatis &c.*

2. Explicatio. Majoritatem debemus conſiderare *ſubſtantialiter* & *accidentaliter:* nam *ſubſtantialis Majoritas* eſt, dum alia ſubſtantiarum exiſtit major, quàm alia, in Bonitate &c.; de quibus eſt conſtituta ipſa ſubſtantia, ſicut ſubſtantia cœli, quæ major eſt, quàm ſubſtantia ignîs, & ſubſtantia animæ, quàm ſubſtantia cœli. Majoritas autem *inter ſubſtantiam & Accidens* invenitur, quia ſubſtantia ſimpliciter eſt major accidente ratione Bonitatis, Magnitudinis &c., de quibus utrumque habet eſſe; veruntamen ratione finîs invenitur in quibusdam accidentibus Majoritas ſuper quasdam ſubſtantias, ſicut intelligere & amare, quæ ſunt majora in Bonitate &c. Finîs, quàm aſinus vel lapis. Et quemadmodum ſubſtantiarum alia major eſt, quàm alia, ût dictum eſt, ſic etiam unum *Accidens* eſt majus, quàm aliud, ratione ſuæ Bonitatis, Magnitudinis &c., ſicut intelligere eſt majus, quàm audire, & audire majus, quàm videre, &c. hujusmodi.

2. De Majoritate autem ſubſtantiarum in Majoritatem eſt gradatim aſcendendum usque ad illam Majoritatem Immenſæ Subſtantiæ, ſub qua ſunt cæteræ Majoritates, quæ neceſſariò debet eſſe, ne Majoritas ſubſtantiæ ſit major in Privatione, quàm in *eſſe*, & per conſequens major ſimpliciter in accidente, quàm in ſubſtantia, quod eſt falſum; hæc Summa Subſtantia autem, cùm ſit immenſa, ratione ſuæ immenſæ Bonitatis &c. ſtat ſuper omnia creata entia, nec ſubſtat alicui, ſed omnia præter ipſam ſubſtant illi: & per hanc Summam Subſtantialem Majoritatem reguntur cæteræ Majoritates exiſtentes imagines & ſimilitudines, in quibus humanus intellectus ſpeculatur Summam Magnitudinem.

3. Ideo eſt neceſſarium, quòd Majoritas ſit Principium in hac Arte, ut habitâ cognitione de Conditionibus illius diſcurrat Artiſta cum illa per omnes Terminos hujus Artis, & inveſtigando concludat in quæſtionibus, faciens judicium de quolibet illorum ſecundùm magìs & minùs, id eſt, ſecundùm Differentiam, Concordantiam & Contrarietatem, Principium, Medium & Finem, Majoritatem, Æqualitatem & Minoritatem, & attribuat majorem Bonitatem, Magnitudinem &c. illi, quod per prædicta Principia invenit majus, de quo fit quæſtio ſeu inveſtigatio, ſive illud ſit ſubſtantiale ſive accidentale, ita quòd in quolibet Principiorum ſalvet Conditiones Majoritatis & cujuslibet Principii. De hoc autem dabitur doctrina in Solutionibus Quæſtionum.

De Æqualitate. I.

1. DEfinitio. *Æqualitas eſt ſubjectum, in quo quieſcit Finis Concordantiæ Bonitatis, Magnitudinis &c.:* unde definitur Æqualitas contra Majoritatem & Minoritatem.

2. Explicatio. Æqualitas eſt *ſubſtantialis* & *accidentalis*, ſicut etiam ſua oppoſita, & hoc in exiſtere & in agere, quæ coæquat, quantum poteſt, ipſa exiſtere & agere contra majorificare & minorificare; Æqualitas eſt *ſubſtantialis*, ſicut inter Bonitatem, Magnitudinem &c., quæ venientes ad conſtitutionem ſuppoſiti de ſuâmet entitate coæquantur in eſſentia Æqualitatis: aut ſicut inter formam & materiam, quæ coæquantur iſta in actione illi in paſſione & è converſo, ut ambæ de ſuâmet entitate, quæ eſt ſubſtantialis, actione æquali ipſi paſſioni & è converſo conſtituant ſubſtantiale eſſe ſuppoſiti: aut etiam ſicut inter elementa, quantum eſt de ratione cujuslibet eorum, nam ignis, quantum eſt de ratione ſuî, igniendo eſt æqualis aëri aërificanti & aquæ aqueïficanti &c., aut etiam ſicut inter individua ejusdem ſpeciei ratione ipſius ſpeciei, ſicut inter hominem & hominem, nam homo generans hominem coæquat ſe homini ſub ratione hominis, & ſic de aliis hujusmodi. Eſt etiam *ſubſtantialis* & *accidentalis* Æqualitas, ſicut in coæquatione, quam ignis facit coæquans, quantum poteſt, ſuo ignito ſuam caliditatem & ſuam ſiccitatem, quam habet à terra: & ſicut etiam in coæquatione, quæ eſt inter viſum & ſuum videre, viſu coæquante, quantum poteſt, ſibi ſuum videre, & viſivo propinquum viſibile, vel propinquo viſibili remotum viſibile: idem ſequitur de intellectivo & intelligibili, volitivo & volibili & hujusmodi. Æqualitas etiam ſimiliter poteſt conſiderari *accidentalis*, ſicut in coæquationibus, quæ fiunt in accidentibus: nam ignis, quantum poteſt, coæquat ſuam ſiccitatem caliditati, & in aëre ſuam caliditatem humiditati, & ſic de aliis hujusmodi.

Omnis ſubſtantialis Æqualitas eſt ſimpliciter major, quàm accidentalis, & ſubſtantialium Æqualitatum aliæ ſunt majores, quàm aliæ, gradatim usque ad illam Supremam Æqualitatem, in qua eſt omnino impoſſibilis Majoritas vel Minoritas. Hæc autem neceſſariò debet eſſe, ne Summa Æqualitas & ſumma Privatio concordent, & ne accidentalis Æqualitas ſit ſimpliciter major, quàm ſubſtantialis, & ne forma in actione & materia in paſſione ſe coæquando inadæquent ſe: & ſic de quibuscunque aliis ſe coæquantibus, quod eſt ſummè impoſſibile ſeu contradictio. Hæc Summa Æqualitas eſt de ſuâmet eſſentia & natura, ut in ipſa ſua eſſentia ſint æqualia exiſtere & agere & Bonitas & bonificans, bonificatum, bonificare & bonificabile, quæ ſcilicet eſt eſſentia Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c., & quod dictum eſt de Bonitate, idem eſt de Magnitudine, Æternitate &c., etiamſi ipſa Summa Æqualitas conſideretur in eſſentia aliorum Summorum Principiorum, quæ debent eſſe in ſumma eſſentia Æqualitatis & è converſo, cùm etiam ſint unum idem. Eſt ergo Summa Æqualitas in eſſentia Summæ Concordantiæ & in eſſentia Summi Principii, Medii & Finîs, & per conſequens in eſſentia Summæ Diſtinctionis; & omnis inferior Æqualitas, in quibuscunque inferioribus Principiis ſit, deſcendente Majoritate ad Minoritatem, & Minoritate aſcendente ad Majoritatem, ſubeſt ipſi Summæ Æqualitati exiſtenti cauſativo Principio coæquationis ſui effectûs.

3. Eſt autem iſtud Principium, ſcilicet Æqualitas, valde neceſſarium in hac Arte, ut Artiſta cognoſcens illius Conditiones, ſciat coæquare ſpecies abſtractas in imaginatione & intellectu, & invenire Medium concluſionis illius, quod quæritur, coæquans actus ſuarum potentiarum earum objectis, aſſumendo formam & exemplar in conditionibus prædictæ Æqualitatis, & deducendo Æqualitatem per omnes Terminos hujus Artis, & è converſo, ſecundùm quòd in *tertia Figura* ſignificatur.

De Minoritate K.

1. DEfinitio. *Minoritas eſt ens circa non eſſe ſive nihil;* unde definitur Minoritas directè contra Majoritatem.

2. Explicatio. Habet ſe igitur Minoritas *ſubſtantialiter*, vel *accidentaliter*, vel utroque modo, ſicut etiam Majoritas: Minoritas eſt *Subſtantialis*, ût in forma ignîs exiſtente per totum ignitum in eſſentia Minoritatis, quam habet ipſum ignitum ratione Minoritatis Bonitatis &c., de quibus ipſum ignitum eſt conſtitutum, & illa Minoritas provenit in ignito ratione quantitatis ſuæ Bonitatis, ſuæ Magnitudinis & ſuæ Durationis &c., nam ratione quantitatis ſuæ Bonitatis, Magnitudinis &c. non diſtat tantùm à Malitia & Parvitate &c., quantùm ipſum Immenſum Ens, in quo non eſt quantitas propter ipſius Immenſitatem; & ratione quantitatis ſuæ Durationis eſt corruptibile. Hoc idem ſimili modo eſt de Minoritate vegetativæ & ſenſitivæ, cùm ſint deductæ de *non eſſe* in *eſſe*, & de potentia in habitum, & de habitu in actum. Similiter etiam eſt Minoritas in rationali anima, nam poteſt opinari falſum eſſe verum & è converſo, & diligere malum & odire bonum, & quia etiam eſt conſtituta de Minoritate Bonitatis, Magnitudinis &c., non autem de illa Majoritate Bonitatis &c., quæ eſt Summum Ens exiſtens in Majoritate reſpectu ſui effectûs, qui, ût jam dictum eſt, conſiſtit in Minoritate.

Minoritas eſt *accidentalis*, ſicut quantitas, qualitas &c., quæ ſunt conſtituta de Minoritate ſubſtantiæ progrediente de Majoritate ſubſtantiæ, ſicut de intenſa quantitate Bonitatis, Magnitudinis &c. progreditur extenſa quantitas ſubſtantiæ, & de intenſa qualitate Bonitatis &c. extenſa qualitas ſubſtantiæ, ſicut de intenſa caliditate ignîs extenſa caliditas igniti, & ſic de reliquis hujusmodi. Hoc idem ſequitur ſuo modo de potentia ſenſuali & intellectuali.

Eſt autem Minoritas, ſcilicet, ut omnia cætera entia alia à Summo Ente non ſint ſumma entia, quod eſt ſummè impoſſibile. Eſt etiam Minoritas in entibus de gradu in gradum deſcendendo usque juxta *non eſſe*

sive nihil,& quantò plùs descendit,tantò plùs accedit ad suam naturam,& quantò plùs ascendit,tantò plùs recedit à sua natura&accedit ad suum oppositum scilicetMajoritatem. Minoritas est Principium difficulter attingibile,eò quia,quantò plùs accedit ad suam naturam, tantò magis est circa *non ens*, idcirco potest vix attingi propter ejus minimam entitatem. Est tamen necessarium ens,quia per ejus *non esse* sequeretur impossibile, scilicet, quòd omnia entia essent sum̃a,ût dictum est.

3. Quare est ipsaMinoritas multùm necessarium Principium in hac Arte, nam cognitio Conditionum illius subtiliat intellectum Artistæ; aliquando tamen efficit phantasticam imaginationem eis, qui nesciunt sibi præcavere, & qui ignorant deducere Terminos hujus Artis. Cognoscendo etiam essentiam & naturam & conditiones Minoritatis cognoscit Artista ex illo principio medium sibi conveniens ad conclusionem sibi factæ quæstionis; & habet viam speculandi per contrarium Summam Majoritatem vel Æqualitatem, cùm Minoritas sit tanquam obliquum speculum,in quo intellectus speculatur dissimilitudinesMajoritatis seuMagnitudinis: nam per unum contrariorum cognoscitur etiam aliud, quemadmodum per concordantiam unum simile denotatur ab alio simili. Unde est istud Principium deducendum per cæteraPrincipia,& è converso.Quælibet autem Definitionum generalium Principiorum hujus Artis contrahitur ad invicem cum alia, ut inde formetur universale de earum contractione,ut sequatur concretum,sicut Bonitas, quæ magna est ratione Magnitudinis, & sic est magna in bono, magno, & in bonificante & magnificante,& sic de aliis; & sic in hoc universali potest inveniri suum particulare, quod quæritur.

****

DE III. FIGURA.

1. TErtia Figura est composita de prima & secunda Figura, & de Regulis, & etiam de Quæstionibus, Principiis utriusque simul mixtis in combinatione,ita,quòd quodlibet Principium sit deductum in quodlibet Principium, ut cognitis Conditionibus, quas quodlibet eorum habet per se,cognoscantur Conditiones, quæ resultant ex alio juncto cum alio. Unde ex tali deductione facta de quolibetPrincipiorum implicantur *triginta sex Cameræ*. Cameras autem dicimus singulas Combinationes factas de Principio ad Principium,sicut in præsente Figura descriptum est per additionem Literæ ad Literam.

2. Ad hasCameras autem recurrat Artista, inquirens media conclusionis illius, quod quæritur. Et ipsæ Cameræ sunt allegandæ, secundùm quòd jacent in *secunda Distinctione* hujus Artis, quæ Cameræ sunt *Universalia* ipsius Artis, unde *Particulare*, quod quæritur, est depurandum, salvo textu hujus Artis. Elicitur autem quæsitum Particulare ab ipso Universali applicando Terminos quæstionis ad illos Terminos hujus Figuræ, qui sunt magis proportionati seu similes terminis ipsius quæstionis, & concludendo discursivè per eorum indestructibiles Conditiones.

****

DE IV. FIGURA.

1. QUarta Figura est volubilis constituta de tribus Circulis, quorum duo inferiores sunt volubiles uno alium continente, & in quolibet eorum sunt novemLiteræ,quæ sunt B. C. D. E. F. G. H. I. K., de quibus etiam cæteræ Figuræ sunt descriptæ, & Regulæ, & Quæstiones primæPartis. Hæc Figura igitur est constituta ex literis tertiæ Figuræ, & quælibetLitera potest sumi pro quatuorPrincipiis. Unde, de quocunque fiat quæstio, sive sub quocunque Principio cadat quæstio, sunt prædictæ Literæ ordinandæ in hac Figura recto ordine,supponendo aliam earum alteri: ût si quæstio caderet sub Bonitate, Magnitudine & Æternitate, deducatur C. secundi Circuli sub B. primi, & D. tertii infimi Circuli sub C. secundi, ut fiat Camera de B.C D., & secundùm id, quod istæ Literæ significant in prima Figura, recipiantur earum significata in significata secundæ Figuræ, quæ per easdem Literas describuntur, & hoc fiat, si Termini quæstionis plùs se habeant ad B.C.D. primæ Figuræ; si se autem habeant plùs ad B.C.D. secundæFiguræ,recipiantur significata ipsorum B.C D. secundæ in significata ipsorum B. C. D. primæ. Hoc idem sequitur suo modo de E. F. G. &c. Si etiam Termini quæstionis cadant sub B. D. E., est peragendum simili modo, qui dictus est. Etiam simili ratione sunt reducendæ consequentes cæteræ octo Cameræ ad primam concordando eas ad invicem cum prima, & tunc est ita concludendum, quòd Conditiones cujuslibet illarum Figurarum in secunda Distinctione integræ & illæsæ consistant; nam ad eas, cùm fit quæstio, est

est recurrendum, & concludendum secundùm earum convenientiam.

2. Si autem Artista indigeat Multiplicationibus argumentorum, volvat circulos; nam revolutio illorum mutat Terminos, quibus mutatis accipiat eorum significationem: ût, si primò habuit B. C. D. & C. D. E. &c., volvat ultimum Circulum per unamCameram, & habebit B. C. E. & C. D. F. &c., quorum significata sunt diversa & Conditiones diversæ à primis, artificialiter reducibiles ad eandem vel oppositam conclusionem ejusdem quæstionis; unde per primam adoptationem potest Artista elicere novem argumenta, & per secundam potest multiplicare novem alia, & per tertiam alia novem, & sic deinceps, donec necessariò redeat ad primam, quam formavit. Per hanc Artem igitur confluit magna multitudo argumentorum & sic habetur copia argumentorum pro utraque parte conclusionis.

3. Veruntamen argumenta, quæ sive affirmativè sive negativè fortificant falsam partem per aliquam apparentiam, videntur quidem conservareConditiones in secunda Distinctione hujusArtis,non tamẽ omnes,nam secundùm existentiam sunt contra situm & Conditiones omnium Principiorum hujus Artis;quocirca sunt eorundem solutiones investigabiles in significationibusCamerarũ.

ALPHABETUM Artis Inventivæ.

Principia.	Principia.	Regulæ.	Novem Quæstiones.
B. Bonitas.	Differentia.	Suppositio.	Utrùm DEUS est tantus agendo, quantus existendo?
C. Magnitudo.	Concordantia.	Modus essendi & intelligendi.	Quomodo attingunt separatæ Substantiæ?
D. Duratio.	Contrarietas.	Investigatio.	Utrùm DEUS movet Firmamentum ad per se movendũ?
E. Potestas.	Principium.	Specificatio generalis.	Quomodo attingit humanus seu conjunctus Intellectus?
F. Sapientia.	Medium.	Contradictio.	Quomodo sunt Virtutes & Vitia?
G. Voluntas.	Finis.	Necessarium & Contingens.	Utrùm est alia perpetua Vita hominum?
H. Virtus.	Majoritas.	Demonstratio.	Quomodo attingit Sensus?
I. Veritas.	Æqualitas.	Puncti transcendentes.	Quomodo existunt & agunt Elementa in Elementato?
K. Gloria.	Minoritas.	Majoritas Finis.	Quomodo hæc Ars est inventiva?

INCIPIT SECUNDA DISTINCTIO, QUÆ EST De Conditionibus Principiorum.

1. ADdito unoquoque Terminorum hujus Artis alteri inde resultant Conditiones hujus Artis, de quibus in hac sequente Distinctione intendimus prosequi, elicientes ex unaquaque Combinatione seu Camera tres Conditiones implicitas in tribus propositionibus, mutando unumquodque ipsorum Principiorum de unoquoque omnium illorum in aliud, secundùm quòd patet in processu.

In

In Camera igitur de Bonitate & Magnitudine ordinamus explicitè sedecim Conditiones, quarum prima elicitur de natura Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis: secunda de natura Bonitatis, Magnitudinis, Potestatis: tertia de natura Bonitatis, Magnitudinis, Sapientiæ, & sic de aliis. Similiter ex Camera Magnitudinis & Æternitatis habentur quindecim Conditiones, quarum prima est de natura Magnitudinis, Æternitatis, Potestatis: secunda de natura Magnitudinis, Æternitatis, Sapientiæ: tertia de natura Magnitudinis, Æternitatis, Voluntatis, & sic de aliis hujusmodi procedendo per cæteras combinatas Cameras.

2. Ratio autem hujus processûs, qui dictus est, est hæc, ut Artista recurrat ad Cameras tertiæ vel quartæ Figuræ, dum indiget mediis ad solutionem sibi propositæ quæstionis, vel ad interimenda vel distinguenda argumenta contraria veritati. Si autem fortè nescit elicere sua media ex eisdem, recurrat ad Definitiones & Conditiones Principiorum hujus Artis & ad Regulas in prima & in hac secunda & in tertia Distinctione, ita quòd applicet ad easdem terminos quæstionis, & inveniet ea. Si autem applicetur quæstio ad aliquam Conditionem, nec inveniatur, inquiratur propositum in alia, donec habeatur; vel si fortè illa Conditio, cui fit applicatio, est nimis contracta ad quid specificum, ratione cujus non facit ad propositum hujus, quod quæritur, fiat nova Conditio de Principiis hujus Artis contracta ad propositum secundùm ordinationem primæ & secundæ & tertiæ Distinctionis, respiciendo similitudinem aut dissimilitudinem illius Conditionis, in qua propositum credebatur inveniri, & sic est inventibile medium ad conclusionem.

3. Fit autem applicatio Terminorum quæstionis *tribus modis*, scilicet *explicitè* & *implicitè* & *utroque modo*: *explicitè* quidem seu propriè, quando quæstio continet aliquos Terminos hujus Artis, ût si quæratur, utrùm Bonitas & Magnitudo possint esse idem numero? quia tunc est inquirendum medium seu media in Camera seu in Conditionibus Bonitatis, Magnitudinis, Potestatis, & sic de omnibus aliis Cameris, in quibus fit mentio aut de Bonitate aut de Magnitudine aut de Potestate. Eodem modo est intelligendum de singulis Principiis hujus Artis, si de illis sic accidat. *Implicitè* verò, utrùm Divina Justitia justificando aliquid in se perficiat, & tunc sunt Justitia & Perfectio applicandæ ad illa Principia hujus Artis, per quæ possunt meliùs & faciliùs explicari, sicut ad Bonitatem, Magnitudinem, Potestatem vel ad illorum Principiorum & ipsius Justitiæ & Perfectionis vel alicujus alterius Bonitatem, Magnitudinem, Sapientiam &c. *Utroque modo* fit similiter applicatio, quando Termini quæstionis cadunt in Principia hujus Artis partim explicitè, partim implicitè, ût si quæratur, utrùm creata Voluntas sit DEUS, quia tunc id, quod est implicitum, est ita explicandum, sicut prædictum est, per explicitos Terminos hujus Artis, videlicet, quòd assumanturBonitas, Magnitudo &c. DEI & creaturæ, & applicentur ad Voluntatem & ejus Conditiones, & è converso; & de hoc est in generali data doctrina in novem Quæstionibus, & ad hoc sunt allegandæ Definitiones & Conditiones Principiorum hujus Artis, & Regulæ, sicut in ipsis Quæstionibus allegantur.

Bonitas, Magnitudo.

1.BCD. QUia DEUS est Bonitas, Magnitudo, Æternitas &c., est ipse infinitum Ens existendo & agendo.

2. BCE. Illa Bonitas, quæ est potens in essentia Magnitudinis, est bonificans & magnificans.

3. BCF. Nulla Bonitas scitur in Magnitudine cum Malitia & Parvitate.

4. BCG. DEUS est Bonitas, Magnitudo, Voluntas, & ejus Bonitas est Magnitudo, Voluntas, & è converso.

5. BCH. Nulla Virtus deficit in Bonitate, quæ potest esse idem cum Magnitudine.

6. BCI. Illa Bonitas, quæ simpliciter convertitur cum Veritate, est in summa Magnitudine.

7. BCK. Illa Bonitas est magna, quæ in essentia Gloriæ est glorians & gloriatum.

8. BCTB. Nulla Bonitas potest esse magna sinè Distinctione bonificantis & bonificati.

9. BCTC. Bonitas & Magnitudo non possunt concordare sinè Concordantia.

10. BCTD. Bonitas & Magnitudo in concordando distant à Malitia, Parvitate & Contrarietate.

11. BCTE. Illa Bonitas est magna, quæ in essentia Magnitudinis principiat bonum.

12. BCTF. Illa Bonitas est major, quàm alia, in Magnitudine, quæ in Medio est Principium & Finis.

13. BCTG. Nulla bonitas potest esse magna sinè Fine.

14. BCTH. Bonitas bonificat suam Magnitudinem in Majoritate.

15. BCTI. Bonitas & Magnitudo in coæquando distant ab Inæqualitate.

16. BCTK. Illa Bonitas est parva, quæ extra essentiam Magnitudinis participat cum Minoritate.

Bonitas, Æternitas.

1.BDE. BOnitas, quæ potest esse bonum & æternum, est summa in Potestate.

2. BDF. Impossibile est, quòd sciatur, quòd Bonitas sit causa Malitiæ in Æternitate.

3. BDG. Non omne bonum est volibile in Æternitate.

4. BDH. Illa Bonitas est summa, quæ in Æternitate distat à Vitio.

5. BDI. Illa Bonitas est summa in Veritate, quæ in Æternitate contradicit Falsitati.

6. BDK. Est inconveniens, quòd æternum sit sinè Bonitate & Gloria.

7. BDTB. Impossibile est, quòd Æternitas realiter differat à sua Bonitate.

8. BDTC. Bonum est, quòd in Æternitate sit Concordantia in existendo & agendo.

9. BDTD. Impossibile est, quòd Contrarietas existat inter summam Bonitatem & Æternitatem, quia esset summum malum.

10. BDTE. Ita decens est, quòd æternus principiet æternum ratione Æternitatis, sicut bonus bonum ratione Bonitatis.

11. BDTF. Illa Bonitas est summa & æterna, quæ in esse Medii est sinè extremitatibus.

12. BDTG. Impossibile est, quòd in Æternitate Bonitas contradicat Fini.

13. BDTH. Impossibile est, quòd in Æternitate existat bonum cum Majoritate.

14. BDTI. Non est malum coæquare Principium & Finem in esse Æternitatis.

15. BDTK. Illa Bonitas non est æterna, quæ est in Minoritate.

Bonitas, Potestas.

1.BEF. BOnum est scire, quòd bonificare & posse sint idem in essentia & natura.

2. BEG. Malum est nolle actum Bonitatis & Potestatis.

3. BEH. Impossibile est, quòd bonum sit in Virtute Potestatis sinè bonificare & posse.

4. BEI. Impossibile est, quòd inveniatur Falsitas in essentia Bonitatis & Potestatis.

5. BEK. Nullum bonum potest habere Gloriam sinè posse.

6. BETB. Bonum non potest agere de Potestate sinè Distinctione.

7. BETC. Bonitas & Potestas concordant in bonificante & bonificato, potente & possito.

8. BETD. Bonitas contrariatur Malitiæ cum Potestate.

9. BETE. Illa Bonitas est Potestas, quæ in suo Principio & Medio attingit suum Finem.

10. BETF. Nullum malum est, quòd Bonitas producat suum simile sinè extremitate.

11. BETG. Bonitas & Potestas sinè Fine essent in Privatione.

12. BETH. Bonitas & Potestas ratione substantiæ sunt in Majoritate.

13. BETI. Esset nulla alteratio de bono in malum, si Bonitas & Potestas possent habere Æqualitatem in accidentibus.

14. BETK. Illa Bonitas est in Minoritate Potestatis, quæ extra se indiget alicujus.

Bonitas, Sapientia.

1.BFG. ILla Voluntas est defectiva in Bonitate, quæ plùs amat actum Sapientiæ, quàm Bonitatis.

2. BFH. Illud intelligere, quod non est de essentia Intellectûs, deficit in Virtute Bonitatis.

3. BFI. Quia bonum est scire Veritatem & Falsitatem, concordat Veritas Bonitati & Sapientiæ in Magnitudine.

4. BFK. Si esset malum scire gloriantem & gloriatum, esset bonum ignorare gloriantem & gloriatum.

5. BFTB. Est Differentia inter illam Bonitatem & illam Sapientiam, in quibus differunt bonificare & intelligere.

6. BFTC. Est impossibile, quòd sinè bonificare & intelligere concordent Bonitas & Sapientia inter se.

7. BFTD. Bonitas contrariatur Ignorantiæ in bonificare ipsum intelligere.

8. BFTE. Bonum est, quòd principietur intelligere.

9. BFTF. Si malum esset, quòd intelligere consistat in Medio Principii & Finîs, esset bonum, quòd Ignorantia sit in Fine.

10. BFTG. Quia bonificare & scire convertuntur in essentia Finîs, est omne scire appetibile.

11. BFTH. Bonitas & Sapientia sunt majores in Æqualitate, quàm in Majoritate.

12. BFTI. Illa Bonitas est in Minoritate, quæ contrariatur Æqualitati in Sapientia.

13. BFTK. Impossibile est, quòd Minoritas sit causa Bonitatis & Sapientiæ.

Boni-

Bonitas, Voluntas.

1.BGH. NUlla Voluntas poteſt amare bonum ſinè Virtute.

2. BGI. Bonum eſt velle & nolle ratione Magnitudinis Veritatis.

3. BGK. Melior eſt Voluntas in velle Gloriam, quàm in nolle Pœnam.

4. BGTB. Bonum eſt, quòd Voluntas amet Differentiam, ut Bonitas poſſit agere.

5. BGTC. Quia Voluntas habet concordativam Virtutem, eſt ipſa Voluntas bona in Bonitate & in Virtute & in Concordantia.

6. BGTD. Odiens Voluntas eſt bona, eò quòd per odire contrariatur malo.

7. BGTE. Quia bonum eſt amabile, eſt bonificans Principium bonificato.

8. BGTF. Volens Voluntas eſt bonum Medium Conjunctionis.

9. BGTG. Bonificatum eſt Finis Bonitatis, & volitum Finis Voluntatis.

10. BGTH. Si eſſet Minoritas velle inceſſans bonum, eſſet Majoritas nolle ceſſans bonum.

11. BGTI. Ita decens eſt, quòd bonificare & velle coæquentur, ſicut intelligere & velle.

12. BGTK. Eſt impoſſibile, quòd inveniatur Complementum cum Minoritate in Bonitate & Voluntate.

Bonitas, Virtus.

1.BHI. RAtione Veritatis convertuntur bonum & virtuoſum.

2. BHK. In Virtute Gloriæ eſt bonus glorioſus, ſicut in Virtute Bonitatis eſt glorioſus bonus.

3. BHTB. Illa Diſtinctio eſt in ſummitate Virtutis, in qua bonificans & bonificatus diſtinctè permanent idem in natura & eſſentia.

4. BHTC. Sinè Concordantia Virtutis poteſt nullum bonum eſſe virtuoſum.

5. BHTD. Quia eſt impoſſibile, quòd Contrarietas ſit inter Bonitatem & Virtutem, eſt neceſſe, quòd Concordantia ſit inter eas.

6. BHTE. Illa Virtus, quæ in Principio eſt bonum, eſt ſinè tempore & quantitate.

7. BHTF. Si eſſet Vitium, quòd conjungatur bonificans & bonificatum in bonificare, eſſet Virtus, quòd diſtinguatur bonificare ab eſſentia bonificantis & bonificati.

8. BHTG. Quia Finis eſt in interioritate Bonitatis, eſt Virtus in Medio Bonitatis.

9. BHTH. Sicut Bonitas & Virtus Magnitudinis imprimunt ſuas ſimilitudines in imaginem Majoritatis, ſic imprimunt ſuas diſſimilitudines in imaginem Minoritatis.

10. BHTI. Quia eſt impoſſibile, quòd Bonitas & Virtus æqualificentur vel participent cum Malo & Vitio, eſt neceſſaria Æqualitas inter eas.

11. BHTK. Bonitas & Virtus participant in minorificare cum Malo & Vitio.

Bonitas, Veritas.

1.BIK. ILla Veritas eſt ſumma, cum qua Bonitas & Gloria convertuntur.

2. BITB. Sicut Bonitas diſtat à Falſitate per Differentiam, ſic participat Veritas cum Bonitate per Differentiam.

3. BITC. Quia bonus ratione Bonitatis eſt bonificans, & verus ratione Veritatis verificans, eſt Concordantia inter Bonitatem & Veritatem.

4. BITD. Impoſſibile eſt, quòd Bonitas & Veritas contrarientur Magnitudinibus ſuarum ſimilitudinum.

5. BITE. Bonitas & Veritas ſinè Principio, Medio & Fine carent formâ.

6. BITF. Illa Bonitas & illa Veritas ſunt in ſummitate, quæ in Medio ſunt Principium & Finis.

7. BITG. Nullum bonum poteſt habere Veritatem ſinè Fine.

8. BITH. Quia Bonitas eſt major ſubſtantialiter, quàm accidentaliter, eſt impoſſibile, quòd in accidentibus attingatur major Veritas, quàm in ſubſtantiis.

9. BITI. Humanus intellectus ſecundùm naturam habet ſe æqualiter ad Bonitatem & Veritatem.

10. BITK. Illa Minoritas eſt major, quæ contradicit Majoritati Bonitatis & Veritatis.

Bonitas, Gloria.

1.BKTB. BOnitas Diſtinctionis ſupplet Magnitudini Gloriæ, quòd non ſit Diſtinctio eſſentiæ Gloriæ in aliquo gloriante & gloriato ente.

2. BKTC. Bonum eſt, quòd in eſſentia Gloriæ Bonitas & Gloria concordent.

3. BKTD. Nullum bonum contradicit Bonitati Gloriæ.

4. BKTE. Quia Bonitas & Gloria ſunt Principium, diſtat Bonitas à Malitia, & Gloria à Pœna.

5. BKTF. Bonitas eſt appetibilis mediante Gloriâ.

6. BKTG. Gloria eſt ita appetibilis in Fine Bonitatis, ſicut Bonitas in Fine Gloriæ.

7. BKTH. Si eſſet impoſſibile, quòd inveniatur Majoritas inter Bonitatem & Gloriam, eſſet poſſibile, quòd Gloria inveniatur ſinè Bonitate.

8. BKTI. In æqualitate bonitatis & gloriæ impoſſibile eſt pœnam & malitiam inveniri.

9. BKTK. Ratione gloriæ eſt bonitas magis appetibilis in majoritate, quàm in minoritate.

Bonitas Differentia.

1.BTBC. IMpoſſibile eſt in eſſe bonitatis eſſe concordantiam ſine diſtinctione.

2. BTBD. In eſſe intellectualis bonitatis impoſſibile eſt inveniri contrarietatem.

3. BTBE. Nullum bonum poteſt eſſe ſummium principium ſine diſtinctione.

4. BTBF. In bonitate & diſtinctione, quæ convertuntur, impoſſibile eſt inveniri medium extremitatum.

5. BTBG. In eſſe bonitatis impoſſibile eſt ſine diſtinctione inveniri finem.

6. BTBH. Si differentia eſſet in majoritate ſine bonitate, eſſet in majoritate cum malitia.

7. BTBI. Impoſſibile eſt inveniri malum in bonificare diſtinctivè & coæquativè.

8. BTBK. Si diſtinctio bonificantis & bonificati eſſet materialiter in eſſentia bonitatis: bonificare concordaret minoritati & malificare majoritati.

Bonitas Concordantia.

1.BTCD. IN converſione bonitatis & concordantiæ impoſſibile eſt inveniri contrarietatem.

2. BTCE. Nullum bonum ſine concordantia principium eſſe poteſt.

3. BTCF. Illud medium eſt bonum, in quo principium & finis concordant.

4. BTCG. Bonitas per omnes ſuos terminos fini concordat.

5. BTCH. Major eſt bonitas in concordantia, quàm in contrarietate.

6. BTCI. Major eſt bonitas in concordantia æqualitatis, quàm majoritatis & minoritatis.

7. BTCK. Quia bonum & eſſe convertuntur: eſt in majoritate bonitas & in minoritate contrarietas.

Bonitas Contrarietas.

1.BTDE. IN principiando bonum præcedit concordantia contrarietatem.

2. BTDF. Malum eſt contrariari medium principio & fini.

3. BTDG. Malum eſt in fine exiſtere contrarium,

4. BTDH. Ratione concordantiæ poſſibile eſt bonitatem & contrarietatem eſſe ad invicem cauſam majoritatis.

5. BTDI. Impoſſibile eſt inveniri ſupremum, in quo bonitas & contrarietas ſint æquales.

6. BTDK. Bonitas contradicendo contrarietati contradicit minoritati.

Bonitas Principium.

1.BTEF. MEdium, quod eſt de eſſe bonitatis, menſurat æqualiter principium & finem in bonitate.

2. BTEG. Quia finis eſt de eſſentia bonitatis & principii, bonum principium eſt appetibile.

3. BTEH. Quia bonum eſt principiari principiatum, eſt bonum principium magis appetibile in majoritate, quàm in minoritate.

4. BTFI. Appetibilis eſt coæquatio bonitatis in principiante & principiato.

5. BTEK. Nullum bonum cum minoritate in principio completum eſt.

Bonitas Medium.

1.BTFG. NUllum bonum eſt in medio ſine fine.

2. BTFH. Minoritas in medio contradicit majoritati finis bonitatis.

3. BTFI. Illa bonitas non eſt defectiva, quæ bonificatum & bonificabile coæquat in medio.

4. BTFK. Ut majoritas ſit finis imago: bonum eſt minoritatem eſſe imaginem medii.

Bonitas Finis.

1.BTGH. QUia bonitas & finis ſunt majores ratione ſubſtantiæ, quàm accidentis, eſt ſubſtantia finis accidentis.

2. BTGI. Bonitas & finis plùs contradicunt minoritati cum æqualitate, quàm cum majoritate.

3. BTGK. Illa bonitas eſt in minoritate finis, quæ otioſa conſiſtit.

Bonitas Majoritas.

1.BTHI. IMpoſſibile eſt majorificans & majorificatum in bonitatis eſſe coæquari.

2. BTHK. Sicut bonum contrariatur malo cum majoritate, ſic malum bono cum minoritate.

Bonitas Æqualitas.

BTIK. ILla bonitas est in majori majoritate, in qua est æqualitas sine minoritate.

Bonitas Minoritas.

IN minoritatis esse impossibile est perfici bonitatem.

Magnitudo Æternitas.

1.CDE. SIcut ratione identitatis potestatis & æternitatis esse potest æternitas infinita, sic & magnitudo ratione identitatis suî & potestatis potest extensitate esse immensa.

2. CDF. Ille intellectus, qui scit magnitudines in infinitate æternitate, infinitus est & æternus.

3. CDG. Illa voluntas est infinita in magnitudine & æternitate, quæ in tantùm extensa est in volendo infinitum & æternum, quantùm intensa.

4. CDH. Sicut magnitudo distat à parvitate cum virtute, sic æternitas distat à tempore cum magnitudine.

5. CDI. Illa veritas est magna, quæ in infinitate verificat verum.

6. CDK. Impossibile est gloriam esse infinitam in magnitudine & æternitate absque magnificare & æternificare & glorificare magnificato & magnificabili æternificato & æternificabili glorificato & glorificabili.

7. CDTB. Impossibile est inveniri infinitatem in differentia essentiæ magnitudinis & æternitatis.

8. BDTC. Sine concordantia impossibile est inveniri infinitates in magnitudine & æternitate.

9. CDTD. Impossibile infinitatem inveniri in contrarietate magnitudinis & æternitatis.

10. CDTE. Nullum principium quantum potest esse in infinitate magnitudinis & æternitatis.

11. CDTF. Impossibile est inveniri mensurationes & extremitates in magnitudine & æternitate.

12. CDTG. Extra essentiam finis impossibile est inveniri magnitudiem & æternitatem.

13. CDTH. In esse magnitudinis & æternitatis non est inveniri majoritatem.

14. CDTI. Extra æqualitatem magnitudo & æternitas non possunt esse, ut non deficiat magnitudo.

15. CDTK. In esse impossibilitatis non possunt esse magnitudo & æternitas.

Magnitudo Potestas.

1.CEF. ILle intellectus est magnus, qui est identitatis magnitudinis & potestatis.

2. CEG. Voluntas non est magna, nisi sit volens & habens magnitudinem & potestatem.

3. CEH. Illa magnitudo habet omnes perfectiones, quæ est virtus in potestate.

4. CEI. Magnitudo & veritas se convertunt in esse potestatis.

5. CEK. Quia potestas est magna ratione magnitudinis & glorioſa ratione gloriæ, potest esse suppositum potens magnum gloriosum.

6. CETB. Illud suppositum, quod ratione magnitudinis potestatis per se potest esse magnum, est sine differentia essentiæ & naturæ magnitudinis & potestatis.

7. CETC. Sine concordantia magnitudinis & potestatis non posset esse potestas suppositum magnum ratione suî & ratione magnitudinis.

8. CETD. Impossibile est contrarietatem contradicere concordantiæ magnitudinis & potestatis.

9. CETE. Absque principio finali efficiente & formali impossibile est potestatem pósse suppositum esse ratione magnitudinis magnum.

10. CETF. Mediante conjunctione magnitudinis & potestatis potest esse potestas suppositum magnum & possitum.

11. CETG. Finis magnitudinis & potestatis est, ut magnitudo & potestas possint esse suppositum magnum & possitum, & è converso.

12. CETH. In supposito existente magno ratione magnitudinis potestas majoritatem existere non permittit.

13. CETI. Supremitas suppositi est æqualitatem existere in eo ratione magnitudinis & potestatis.

14. CETK. In potestate, quæ sine magnitudine potest, consistit minoritas.

Magnitudo Sapientia.

1.CFG. MAgna est illa sapientia, quæ volita est & volibilis.

2. CFH. Æternitas absque magnitudine non sufficeret virtuti intelligibilitati & sapientiæ.

3. CFI. Magna est illa sapientia, quæ est veritas.

4. CFK. Quoniam aliqua magna sapientia est gloria, est sapientia in magnitudine desiderabilis.

5. CFTB. Quoniam in aliquo ente magno est aliqua distinctio, est intellectus intelligens distinctivè.

6. CFTC. Quoniam concordantia est in aliquo ente magno, est intellectus discursivus concordativus productivus.

7. CFTD. Quia non est contrarietas in aliquo ente magnitudo, est humanus intellectus incorruptibilis.

8. CFTE. Non sufficit magnitudo principio intellectûs sine intellectivo & intelligibili.

9. CFTF. Quoniam in aliquo magnitudo est intellectus in infinitate magnitudinis extensus, est humanus intellectus intelligens mensurando abstractas species.

10. CFTG. Ille intellectus est magnus finis, qui in suo proprio intelligibili intelligit omnia.

11. CFTH. Nullus intellectus est major illo, qui infinitâ magnitudine intelligit intelligentem, intellectum, intelligere & intelligibile.

12. CFTI. Nullus intellectus est magnus absque æqualitate intelligentis & intelligere & intelligibilitatis.

13. CFTK. Sicut intellectus suas habet magnitudines in suo proprio intelligibili, sic habet minoritates suas in intelligibili remoto.

Magnitudo Voluntas.

1.CGH. IN magna voluntate impossibile est inveniri virtutem otiosam.

2. CGI. Magna est illa voluntas, quæ veritatem diligit odiendo falsitatem.

3. CGK. Illa voluntas est gloria, quæ est magnitudo.

4. CGTB. Sicut voluntas ratione magnitudinis distinguit inter volentem & volitum, sic ratione magnitudinis non permittit, quòd in esse & natura suî & magnitudinis volens & volitum distinguantur.

5. CGTC. Magna est illa voluntas, quæ in essentia sua suppositа distincta concordat.

6. CGTD. Magna est illa voluntas, quæ volendo consistit suppositum absque contrarietate.

7. CGTE. Magna est illa voluntas, quæ in suo principio obtinet suum finem.

8. CGTF. Nulla voluntas absque magnitudine potest conjungere principium fini.

9. CGTG. Impossibile est voluntatem esse magnitudinem, nisi sit magnum voluntati finis.

10. CGTH. Impossibile est aliquam voluntatem majoritatem habere, nisi ratione magnitudinis.

11. CGTI. Nulla voluntas est magna sine æqualitate volentis & voliti volendi & volibilis.

12. CGTK. Naturaliter illa voluntas, quæ in minoritate consistit, non est ratione magnitudinis volens.

Magnitudo Virtus.

1.CHI. MAgna est in veritate illa virtus, quæ simpliciter à vitio distat.

2. CHK. Quia magnitudo & virtus & gloria sunt unum idem, est via gloriæ in magnitudine virtutis.

3. CHTB. Magna virtus est distinguere & concordare.

4. CHTC. Virtus ratione magnitudinis major est in concordantia, quàm in contrarietate.

5. CHTD. Impossibile est contrarietates inveniri inter magnitudinem & virtutem.

6. CHTE. Impossibile est virtutem esse in magnitudine finis sine principio.

7. CHTF. Magnitudo & virtus conjungunt principium & finem, bonum & bonum, bonum & magnum, magnum & virtuosum.

8. CHTG. Nulla virtus est magna, quæ priùs est in principio, quàm in fine.

9. CHTH. Major est virtus in magnitudine, quàm in majoritate.

10. CHTI. Nulla virtus potest esse magnitudo, nisi æqualiter in principio & fine consistat.

11. CHTK. Nulla virtus est in minoritate magna.

Magnitudo Veritas.

1.CIK. QUoniam in aliquo ente sunt unum idem magnitudo & virtus & gloria, est magna veritas via gloriæ.

2. CITB. Impossibile est veritatem esse magnum intellectûs objectum absque distinguere inter verum & verum existente in esse veritatis & magnitudinis.

3. CITC. Veritas in esse magnitudinis concordantiæ contrariari non potest.
4. CITD. Nulla veritas est magna, in qua est contrarietas.
5. CITE. Magna est illa veritas, quæ in principio intelligitur.
6. CITF. Magnitudo veritatis est major ratione æternitatis infusivè, quàm successivè.
7. CITG. Illa magnitudo, quæ est veritas, est finis intellectûs.
8. CITH. Quia magnitudo & veritas sunt unum idem in esse libertatis, majoritates intellectûs humani in libertate consistunt.
9. CITI. Magnitudo & veritas plùs imprimunt similitudines suas in æqualitatem, quàm in minoritatem.
10. CITK. Si veritas posset esse causa majoritatis sine magnitudine, posset utique consistere in falsitate & minoritate.

Magnitudo Gloria.

1.CKTB. Impossibile est intelligi magnam gloriam absque distinctione reali.
2. CKTC. Magnitudo & gloria sine concordantia influere non possunt.
3. CKTD. Magnitudo concordantiæ contradicit magnitudini pœnæ.
4. CKTE. Dissimilitudo magnitudinis & gloriæ est contrarietas.
5. CKTF. Impossibile est inveniri in principio magnitudinem gloriæ sine fine & è converso.
6. CKTG. Magna gloria sine medio non posset in principio & fine stare.
7. CKTH. Gloria ratione magnitudinis suæ major est propter se, quàm propter aliud.
8. CKTI. Magna est illa gloria, quæ in esse suo æqualitatem habet gloriantis & gloriati.
9. CKTK. Si gloria posset esse cum magnitudine sine majoritate, posset esse sine parvitate in minoritate.

Magnitudo Differentia.

1.CTBC. Differentia ratione magnitudinis major est in concordantia, quàm in contrarietate.
2. CTBD. Plùs potest magnitudo in differentia concordare, quàm parvitas contrariari.
3. CTBE. Cùm sine distinctione magna concordantia esse non possit, est differentia magnum principium.
4. CTBF. Magna est illa differentia, quæ in medio principii & finis habet perfectiones suas.
5. CTBG. In magnitudine principii medii & finis consistit magnitudo differentiæ.
6. CTBH. Illa distinctio est in majori magnitudine, in qua potestas distinguere potest absque distinctione essentiæ.
7. CTBI. Illa distinctio est in magnitudine, in qua potest esse distinguere in æqualitate sine majoritate & minoritate.
8. CTBK. In differentia est minoritas ratione parvitatis.

Magnitudo Concordantia.

1.CTCD. Magnitudo est, ut sit concordantia & è converso, sed hoc non sequitur de contrarietate.
2. CTCE. Impossibile est principium & finem sine magnitudine concordare.
3. CTCF. Illud concordare est magnum medium, in quo principium & finis sine contrarietate concordant.
4. CTCG. Nulla concordantia est magna sine fine.
5. CTCH. Nulla concordantia major est illâ, quæ est magnitudo.
6. CTCI. Impossibile est in essentia magnitudinis esse æqualitatem sine concordantia.
7. CTCK. Illa magnitudo, quæ minoritati concordat, cum parvitate participat.

Magnitudo Contrarietas.

1.CTDE. Magnitudinem contrarietatis impossibile est esse summum principium.
2. CTDF. Inconveniens est medium contradicere magnitudini principii & finis.
3. CTDG. Impossibile est magnitudinem contrarietatis esse finem.
4. CTDH. Inter majoritatem & minoritatem divisa est contrarietatis magnitudo.
5. CTDI. Impossibile est æqualitatem esse in magnitudine contrarietatis.
6. CTDK. Magnitudo & contrarietas per majoritatem & minoritatem opponuntur.

Magnitudo Principium.

1.CTEF. Nulla magnitudo potest esse principium sine medio.
2. CTEG. Principium ratione magnitudinis potest in se principiare finem.
3. CTEH. Magnitudo ratione substantiæ

tiæ est majus principium substantialiter, quàm accidentaliter.
4. CTEI. Nullum principium coæquare potest magnitudinem substantiæ & magnitudinem accidentis.
5. CTEK. Magnitudo & principium contradicunt parvitati & minoritati.

Magnitudo Medium.

1.CTFG. Magnitudo ratione finis consistit in medio.
2. CTFH. In medio, in quo consistit majoritas, impossibile est inveniri magnitudinem sine parvitate.
3. CTFI. Illud est medium magnum, in quo æqualitas est magnitudo.
4. CTFK. Illud medium est magnitudo, quod est sine minoritate.

Magnitudo Finis.

1.CTGH. Impossibile est magnitudinem finis esse de essentia majoritatis.
2. CTGI. Necessarium est esse æqualitatem in magnitudine finis.
3. CTGK. Finis distat à minoritate in magnitudine.

Magnitudo Majoritas.

1.CTHI. Impossibile est inveniri æqualitatem inter magnitudinem & majoritatem.
2. CTHK. Sicut majoritas est imago magnitudinis, sic minoritas est imago parvitatis.

Magnitudo Æqualitas.

CTIK. Magnitudo & æqualitas contradicunt minoritati.

Magnitudo Minoritas.

CTK. Magnitudo sine Justitia periclitatur in minoritate.

Æternitas Potestas.

1.DEF. Non est inconveniens intelligi, quòd sicut æternum esse potest ratione potestatis, sic possit esse potens ratione æternitatis.
2. DEG. Voluntas ab æterno & in æterno velle non potest sine actu æternitatis & potestatis.
3. DEH. Virtus in potentia est imago potestatis æternæ.
4. DEI. Potestas æternaliter est potens, quòd veritas & æternitas convertantur.
5. DEK. Æternus gloriosus absque posse non est potens.
6. DETB. Si differrent essentialiter æternitas & potestas, impossibile esset æternitatem existere per se ipsam.
7. DETC. Æternitas & potestas sunt inconfusæ rationes in concordantia totius & ejusdem unitatis essentiæ earundem & cujuslibet earum.
8. DETD. Impossibile est æternitatem & potestatem esse in contrarietate.
9. DETE. Sine principio potens & posse non essent ipsius æternitatis essentiæ.
10. DETF. Æternitas & potestas conjunguntur in fine.
11. DETG. Infinita est illa potestas, quæ potest infinitum in infinitate finis immensitatis & æternitatis.
12. DETH. Si æternitas extra essentiam suam posset æternum producere, esset major, quàm suámet potestas, quæ extra suam essentiam non potest producere potens potestate infinitum.
13. DETI. Si in æternitate potens & posse æqualiter non consisterent, non esset in suo fine potestas infinita.
14. DETK. Si potestas esset in æternitate sine posse, esset in infinitate durationis cum minoritate.

Æternitas Sapientia.

1.DFG. Sicut summa voluntas est æterna durando, sic summa sapientia durans in sciendo.
2. DFH. Non est scibile, quòd æterna virtus non æternum in æternitatis fine convertat.
3. DFI. Quia veritas est magìs scibilis, quàm falsitas, contradicit æternitas falsitati.
4. DFK. Gloria est scire æternitatem.
5. DFTB. Æternitas & summa sapientia sunt distinctæ rationes realiter in intellectu humano absque distinctione essentiæ & naturæ earundem, & quælibet earum idem, quod alia non obstante ipsâ distinctione.
6. DFTC. Æternitas & sapientia durando & sciendo concordant.
7. DFTD. Quia æternitas & sapientia concordant, æternitas contrariatur ignorantiæ.
8. DFTE. Non est scibile in æternitate principium quantum.
9. DFTF. Successio temporis est speculum,

lum, in quo speculativus intellectus æternitatem mensurat.

10. DFTG. Finis intelligibilitatis est intelligere æternitatem æternificabilem.

11. DFTH. Impossibile est inter æternitatem & ejus scibilitatem esse majoritatem.

12. DFTI. Quia æternitas & ejus sapientia sunt æquales, producunt æqualiter similitudines suas, scilicet durationem & scibilitatem.

13. DFTK. Privatio & ignorantia sunt minoritates dissimiles æternitati & sapientiæ.

Æternitas Voluntas.

1. DGH. Sicut voluntas habet durando virtutem, sic & æternitas habet virtutem volendo.

2. DGI. Æternitas & voluntas, quia sunt, consistunt veritas.

3. DGK. In tantùm est æternitas volibilis, quòd ipsa est gloria, & tanta est gloria, quòd ipsa est voluntas.

4. DGTB. Sicut voluntas volendo distinguit æternaliter volens & volitum, sic & æternitas æternando distinguit volenter æternans & æternatum.

5. DGTC. Concordanter in unitate essentiæ agunt æternitas & voluntas.

6. DGTD. Si voluntas volendo æternum volens contradiceret æternitati, contradiceret æternitas sibi ipsi.

7. DGTE. Quia æternitas & voluntas sunt idem numero, ita est in essentia æternitatis æternans principium personale, sicut volens est principium personale in essentia voluntatis.

8. DGTF. Tantùm est æternitas volibilis, quòd voluntas vult esse sine extremitatibus æternitas ipsa.

9. DGTG. Sicut voluntas vult ratione finis æternitatis, sic est æternitas æternans ratione finis voluntatis.

10. DGTH. Impossibile est æternitatem esse majorem æternando, quàm sit volendo voluntas.

11. DGTI. Ratione naturæ æqualitatis tantum vult voluntas ratione æternitatis, quantum ratione sui ipsius.

12. DGTK. Sicut voluntas non optat in æternitate minoritatem esse, sic æternitas magnitudinem in voluntate non privat.

Æternitas Virtus.

1. DHI. Virtus est speculum, in quo æternitas suum existere & agere virtuosum ostendit.

2. DHK. Quia æternitas & virtus & gloria sunt in essentia unum idem, acquirunt cum duratione & delectatione virtutes.

3. DHTB. Sicut æternitas & virtus non sunt distinctæ in existere, sic nec in agere distinguuntur

4. DHTC. Sicut æternitas & virtus agendo concordant, sic etiam existendo.

5. DHTD. Sicut privatio est æternitatis dissimilitudo, sic vitium dissimilitudo virtutis.

6. DHTE. Assimilando sunt æternitas & virtus principia effectibus suis.

7. DHTF. Intellectus cum virtute similitudinis æternitatis mensurat æternum.

8. DHTG. Sicut in fine æternitatis est finis virtutis appetibilis, sic & in fine virtutis finis æternitatis.

9. DHTH. Ratione magnitudinis æternitatis & virtutis est virtus appetibilis in majoritate.

10. DHTI. Ratione æqualitatis æternitatis & virtutis sunt virtutes coæquabiles in duratione.

11. DHTK. Æternitas privando vitium resistit minoritati virtutis.

Æternitas Veritas.

1. DIK. Sicut esse æternitatem est veritas, sic esse gloriam est veritas.

2. DITB. In differentia concordantiæ producunt æternitas & veritas similitudines suas.

3. DITC. Intellectualiter concordantia inter verum & verum magis durabilis est, quàm sensualiter.

4. DITD. Æternitas & veritas compellunt contrarium infinitum non esse in ente æterno & vero.

5. DITE. Si omnis veritas est principiata, fuit æternitas sine veritate.

6. DITF. Tantùm est mensurabilis veritas in vero, quantùm æternitas in æterno & è converso.

7. DITG. Non est inconveniens produci in fine æternitatis principiatum in fine veritatis.

8. DITH. Nullum impossibile est majus, quàm æternitatem esse sine veritate.

9. DITI. Æqualiter sunt considerabiles æternificabilis & verificabilis in infinitate æternitatis & virtutis.

10. DITK. Veritas ratione magnitudinis præcedit omnes minoritates.

Æter-

Æternitas Gloria.

1. DKTB. Infinitè gloriosum diversas æternitates sustinere non potest.

2. DKTC. Sine concordantia impossibile est æternum gloriari.

3. DKTD. Sicut impossibile esse contrarietatem in infinita gloria, sic & in æternitate.

4. DKTE. Quia unus est finis æternitatis & gloriæ, una forma est æternitas & gloria.

5. DKTF. Impossibile est esse conjunctionem formæ & materiæ in æterna gloria.

6. DKTG. Sicut sufficit unus finis in gloria, sic & in æternitate.

7. DKTH. Impossibile est actum æternitatis esse majorem actu gloriæ.

8. DKTI. Æqualiter sunt appetibiles gloria & æternitas.

9. DKTK. Quia gloria & æternitas in supposito sunt unum idem, minor gloria est in accidente, quàm in substantia.

Æternitas Differentia.

1. DTBC. Sicut concordant æternitas & æternum, sic distinctio & distinctum.

2. DTBD. Si æternitas & distinctio essent in contrario, essent in contrarietate æternum & distinctum.

3. DTBE. Si inconveniens est, quòd æternum sit in distinguendo principium, inconveniens est, quòd aliquod principium permaneat in essentia sua, dum est in fine.

4. DTBF. Sicut in æternitate medium extremitatum temporis non est de essentia æternitatis, sic nec illud medium est de essentia distinctionis infinitæ.

5. DTBG. Si sunt plures æternitates essentialiter distinctæ, est aliquod ens distinctum & de ipsis æternitatibus positum ratione finis.

6. DTBH. Si æternitas contradicit majoritati distinctionis, contradicit majoritati concordantiæ.

7. DTBI. Æqualitas in æterna distinctione non est contra actum æternitatis.

8. DTBK. In differentia æternitatis inconveniens est esse minoritatem.

Æternitas Concordantia.

1. DTCD. Si æternitas non est in concordantia & è converso, est contrarietas suppositum æternum.

2. DTCE. Si non est dari principium æternum in concordantia, est dari illud in contrarietate.

3. DTCF. Sicut in æternitate non est conjunctum extremitativum, sic nec in æternitate concordantia.

4. DTCG. Impossibile est esse in æternitate sine concordantia finem.

5. DTCH. Impossibile est, quòd summa concordantia contradicat majoritati æternitatis.

6. DTCI. Concordantia & æqualitas sunt in duratione æternitatis similitudines.

7. DTCK. Concordantia in minoritate non contradicit in æternitate concordantiæ.

Æternitas Contrarietas.

1. DTDE. Quia impossibile est in æternitate contrarietatem esse, impossibile est in æternitate concordantiam non esse principium.

2. DTDF. In æternitate conjunctio æterna principii & finis non contradicit æternitati.

3. DTDG. Nisi esset in æternitate concordantia, nulla contrarietas existeret sine fine.

4. DTDH. Quia in æternitate est concordantia, est contrarietas in minoritate.

5. DTDI. Inæqualitas est imago contrarietatis æternitatis.

6. DTDK. Quia in æternitate non est inæqualitas, est inæqualitas in minoritate concordans contrarietati.

Æternitas Principium.

1. DTEF. Æternitas non potest in tempore comprehendere sine medio principium & finem.

2. DTEG. Æternitas ratione finis est principium.

3. DTEH. Si æternitas esset major principio, non esset principium.

4. DTEI. Æternitas sine æqualitate æternantis æternati æternare & æternabilis non posset esse principium.

5. DTEK. Quia non potest esse majus principium æternitate, repugnat æternitas minoritati.

Æternitas Medium.

1. DTFG. Impossibile est aliquod medium cum privatione participans esse æternum.

2. DTFH. Nullum medium, in quo consistit minoritas, æternum esse potest.

3. DTFI. Æternitas conjungendo similitudines suas est durationis causa.

4. DTFK.

4. DTFK. Æternitas in minoritate non potest esse finis.

Æternitas Finis.

1. DTGH. QUia in æternitate non est majoritas, non potest esse cum majoritate finis.
2. DTGI. Quia in æternitate sunt rationes reales habentes realiter æquales operationes, est cum æqualitate finis.
3. DTGK. Ab æternitate & fine distat omnis minoritas.

Æternitas Majoritas.

1. DTHI. IMpossibile est minoritatem esse in æqualitate existendi & agendi æternitatis.
2. DTHK. Majoritas in minoritate repræsentat æternitatis dissimilitudines.

Æternitas Æqualitas.

1. DTHI. QUia in æternitate non est æqualitas minor, sunt æqualitas & majoritas in concordantia.

Æternitas Minoritas.

1. DTK. IN æternitate non est cum minoritate largitas.

Potestas Sapientia.

1. EFG. QUia sapientia & voluntas non possunt existere & agere sine potestate, est ipsa potestas potens in existere & agere sapientiæ & voluntatis.
2. EFH. In virtute sciendi consistit virtus possendi.
3. EFI. Impossibile est potestatem habere sine verificare posse.
4. EFK. Sciri potestatem est gloria intellectûs.
5. EFTB. Non est scibile potestatem habere sine distinguere posse.
6. EFTC. Sicut intellectus intelligit objectando, sic potestas concordando potest.
7. EFTD. Impossibile est illi enti resistentiam fieri, in quo potestas & intellectus sunt unum idem.
8. EFTE. Sicut in essentia intellectûs sunt intellectivum & intelligibile principia, sic in essentia potestatis possitivum & possibile.
9. EFTF. Sicut intellectivum conjungit & convertit remotum intelligibile ad propinquum, sic possitivum sive potens, remotum possibile ad propinquum.
10. EFTG. Sine posse & sine intelligere non posset intellectus acquirere finem suum.
11. EFTH. Majoritas potestatis & intellectûs consistunt in substantia.
12. EFTI. Quantum est intellectui scibile, tantum est eidem possibile.
13. EFTK. Deficit intellectus in minoritate potestatis.

Potestas Voluntas.

1. EGH. CUm virtute potestatis voluntas bonum adoptat.
2. EGI. Voluntas diligendo falsum contradicit veritati potestatis.
3. EGK. Sicut voluntas non potest habere gloriam sine velle, sic nec potestas sine posse.
4. EGTB. Sicut in existere & agere voluntatis consistit differentia, sic & in existere & agere potestatis.
5. EGTC. Ita concordant in essentia voluntatis potestas & voluntas, quòd potestas non potest sine voluntate nec voluntas sine potestate.
6. EGTD. Quia in essentia voluntatis non potest potestas contra voluntatem, nec voluntas contra potestatem, est in voluntate liberum arbitrium.
7. EGTE. In essentia voluntatis volens & potens sunt unum principium volito & possito.
8. EGTF. posse & velle sunt unum medium, in quo potens & volens conjunguntur.
9. EGTH. Ratione finis est voluntas subjectum potestatis cum deliberatione.
10. EGTI. In essentia voluntatis non est majoritas inter posse & velle.
11. EGTK. In æqualitate possendi & volendi speculatur intellectus æqualitatem primorum actuum potestatis & voluntatis.
12. Ratione minoritatis potestatis & voluntatis potestas & voluntas constringuntur.

Potestas Virtus.

1. EHI. VIrtus potestatis consistit in virtute possendi & verificandi.
2. EHK. Per virtutem potestatis consequitur gloria & èconverso.
3. EHTB. Virtus Potestatis infunditur ex distinctione potentiæ habitûs & actûs.
4. EHTC. Nisi potestas haberet distinguendo virtutem, non haberet virtutem concordando.
5. EHTD. Impossibile est potestatem & virtutem esse oppositas.

6. EHTE. Sicut potestas est principium cum virtute, sic & virtus cum potestate.
7. EHTF. Cum potestate & virtute est medium conjungibile.
8. EHTG. Virtus est potestatis instrumentum & è converso, per quod manuducitur principium ad finem.
9. EHTH. In majoritate actûs potestatis consistit majoritas actûs virtutis.
10. EHTI. Non est indigentia in illa potestate, quæ virtuti est æqualis.
11. EHTK. In minoritate virtutis est potestatis defectus, & è converso.

Potestas Veritas.

1. EIK. CUm potestas & veritas sint idem, nulla gloria cum falsitate potest acquiri.
2. EITB. In distinctione producunt potestas & veritas similitudines, quas habent.
3. EITC. Sine possibili & verificabili concordare non possunt veritas & potestas.
4. EITD. In veritate contradicit potestas falsitati.
5. EITE. In forma veritatis consistit forma potestatis & è converso.
6. EITF. In posse & verificare consistit medium potestatis & veritatis.
7. EITG. In fine veritatis consistit finis potestatis.
8. EITH. Potestas & veritas cum majoritate minoritatem impugnant.
9. EITI. Potestas & veritas cum æqualitate impugnant inæqualitatem.
10. EITK. Minoritas potestatis est in veritate minoritas.

Potestas Gloria.

1. EKTB. DIfferentia est potestatis potentia, per quam lætitia dari potest.
2. EKTC. Potestas cum concordantia dat lætitiam.
3. EKTD. Potestas cum contrarietate dat pœnam.
4. EKTE. Quia potestas major est ratione formæ, quàm materiæ, acquiritur magis gloria cum principio formali, quàm materiali.
5. EKTF. Potestas in medio delectationis est cum intensitate & in extremitatibus cum extensitate.
6. EKTG. Non est indigentia in illo fine, in quo potestas & gloria sunt unum idem.
7. EKTH. Potestas, quæ gloriatur, & gloria quæ potest, sunt in summitate.
8. EKTI. Potestas & gloria coæquando agunt cum æqualitate.
9. EKTK. In minoritate potestatis deficit majoritas gloriæ.

Potestas Differentia.

1. ETBC. IMpossibile est potestatem posse agere per concordantiam sine differentia, nec è converso.
2. ETBD. Potestas sine differentia non potest agere cum contrarietate nec è converso.
3. ETBE. In differentia formæ & materiæ potestas agit & patitur.
4. ETBF. Potestas cum differentia conjungit & disjungit operationes suas.
5. ETBG. Sine differentia privaretur essentia potestatis à possibili & impossibili.
6. ETBH. Potestas sine differentia non potest esse in majoritate.
7. ETBI. Ratione differentiæ potest habere potestas æqualitatem in essentia potentis possiti, posse & possibilis.
8. ETBK. Sine differentia non posset esse potestas in minoritate accidentaliter, nec in majoritate substantialiter.

Potestas Concordantia.

1. ETCD. POtestas ratione concordantiæ contradicit contrarietati & è converso.
2. ETCE. Sine concordantia non potest esse potestas principium formale & materiale.
3. ETCF. Potestas concordando conjungit bonum bono & bonum magno & possibile possibili & sic de aliis hujusmodi.
4. ETCG. Potestas concordando est concordantiæ finis.
5. ETCH. Potestas ratione concordantiæ majorificat bonum cum bono, bonum cum magno intellectualiter & sensualiter.
6. ETCI. Potestas de concordantia producit æqualitatem & è converso.
7. ETCK. Potestas in concordantia introducit Justitiam, per quam majorificat illud & minorificat istud.

Potestas Contrarietas.

1. ETDE. POtestas contrariando est principium finitivum & effectivum formativum, materiativum, temporativum, quantificativum &c. hujusmodi.

2. ETDF. Ratione differentiæ essentiæ potestatis potest alia potestas contra aliam potestatem construere medium.
3. ETDG. Diffinitio & finis non contradicunt potestati.
4. ETDH. Potestas cum majoritate & majoritas cum potestate sunt contra minoritatem.
5. ETDI. Potestas & contradictio æqualiter opponuntur.
6. ETDK. Illa potestas in minoritate consistit, quæ contradicit majoritatibus suis.

Potestas Principium.

1.ETEF. IN medio est potestas aliud principium & in fine aliud.
2. ETEG. Potestas est principium de fine suarum conditionum & conditionum aliorum principiorum hujus artis constitutum.
3. ETEH. Majoritas potestatis in principii majoritate consistit.
4. ETEI. Quorum principia sunt æqualia potestate, aliud alii contradicere non potest.
5. ETEK. In summo principio est sine minoritate potestas.

Potestas Medium.

1.ETFG. ILla est summa potestas, quæ in medio habet suum finem.
2. ETFH. Potestas conjungens in medio implicat majoritatem finis.
3. ETFI. Potestas in medio æqualitatis suæ majoritates suas servat.
4. ETFK. Odibilis est minoritas in medio potestatis.

Potestas Finis.

1.ETGH. MInoritas est similitudo finis potestatis.
2. ETGI. Finis potestatis major est in æqualitate & in majoritate minor.
3. ETGK. Minoritas finis potestatis in accidentibus invenitur.

Potestas Majoritas.

1.ETHI. POtestas in æqualiate sua non tantùm distat à majoritate quantùm à minoritate.
2. ETHK. Illud posse est corruptibile, quod de majoritate & minoritate constitutum est.

Potestas Æqualitas.

ETIK. IN potestatis æqualitate non est minoritas, nisi ratione minoritatis æqualitatis.

Potestas Minoritas.

ETK. ILlud potens, quod simpliciter est potestas, sine minoritate consistit.

Sapientia Voluntas.

1.FGH. VIrtus sapientiæ consistit in intelligente intellecto intelligere & intelligibili, & virtus voluntatis in diligendo illud, in quo sapientiæ virtus consistit.
2. FGI. Sicut impossibile est veritatem in sapientia & voluntate cogi, sic impossibile est in veritate cogi sapientiam & voluntatem.
3. FGK. Impossibilis est diminutio gloriæ in intelligibilitate & volibilitate.
4. FGTB. In illa sapientia, quæ à voluntate non differt, impossibile est ignorantiam & odium inveniri.
5. FGTC. In sapientia & voluntate est concordantia inter intellectivum & volitivum inter intelligibile volibiléque.
6. FGTD. Inter sapientiam & voluntatem immediatè contrarietas esse non potest.
7. FGTE. Sicut intellectus ratione formæ est intellectivus, & ratione materiæ intelligibilis, sic voluntas ratione formæ est volitiva & ratione materiæ volibilis.
8. FGTF. Intellectus mediante voluntate appetit intelligere volitum, & voluntas mediante intellectu appetit velle intellectum.
9. FGTG. Impossibile est esse finem intellectûs sine fine voluntatis & è converso.
10. FGTH. In intellectu & voluntate non est majoritas substantialiter.
11. FGTI. Intellectus & voluntas magis participare possunt in æqualitate, quàm in majoritate & minoritate.
12. FGTK. Quia minoritas intellectûs est odibilis, æqualitas intellectûs & voluntatis amabilis.

Sapientia Virtus.

1.FHI. INtellectus virtute suî & veritatis intelligit veritatem.
2. FHK. Via gloriæ est scire cum virtute.
3. FHTB. Intellectus virtutem intelligendi consequitur distinguendo.

4.FHTC.

4. FHTC. Intellectus in virtute concordantiæ facit stare concordes species abstractas ab intellectu consideratas.
5. FHTD. Nullus intellectus virtuti suæ contradicit.
6. FHTE. Virtus intellectûs à fine incipit & infunditur effectivè formæ & materiæ.
7. FHTF. In medio virtutis intellectivum & intelligibile conjunguntur.
8. FHTG. Termini intellectûs & virtutis sunt bonitas & magnitudo duratio potestas &c. differentia concordantia contrarietas &c.
9. FHTH. In majoritate virtutis consistit majoritas intellectûs.
10. FHTI. Intellectus magis est discursivus in adæquatione virtutis, quàm in inadæquatione.
11. FHTK. In minoritate virtutis consistit minoritas intellectûs.

Sapientia Veritas.

1.FIK. SIcut voluntas optat gloriam in volendo, sic intellectus in verificando.
2. FITB. Ut intellectus verificando veritatem attingat, distinguit & concordat plures res in uno ente vero.
3. FITC. Quia intellectus & veritas concordant, est veritas objectum intellectûs.
4. FITD. Intellectus falsificando contradicit veritati.
5. FITE. Intellectus verificando format intelligere suum.
6. FITF. Intellectus plures veritates conjungit, ut unum verum attingat.
7. FITG. Quia intellectus de veritate constitutus est, consistit in veritate finis ejus.
8. FITH. Nullus intellectus repugnat naturaliter majoritati finis veritatis.
9. FITI. Intellectus in coæquatione veritatum abstractarum ex bonitate magnitudine &c. multiplicat veritatem.
10. FITK. Intellectus in minoritate veritatis incipit ignorare.

Sapientia Gloria.

1.FKTB. GLoria intellectûs consistit in distinguendo & concordando plures rationes & actus earum.
2. FKTC. Intellectus in concordantia gloriæ contradicit contrarietati.
3. FKTD. Intellectus suæ gloriæ contradicit contradicendo sibi ipsi.
4. FKTE. Gloria intellectûs est principiare intelligere.
5. FKTF. In conjunctione intellectivi & intelligibilis consistit gloria intellectûs.
6. FKTG. Cum principio & medio acquirit intellectus finem gloriæ.
7. FKTH. Omnis gloria quantò major est, tantò magis est intelligibilis.
8. FKTI. Quantò magis intellectus in essentia gloriæ coæquat glorians & gloriatum, tantò magis gloriam attingit.
9. FKTK. Intellectus in suis minoritatibus minorem gloriam acquirit.

Sapientia Differentia.

1.FTBC. SApientia distinguendo & concordando distat à contrarietate.
2. FTBD. Intellectus distinguit, ut contradicere possit.
3. FTBE. Intellectus distinguendo principiat suum intelligere.
4. FTBF. Essentiæ intelligendi sunt plures res distinctæ & conjunctæ in intellectu.
5. FTBG. Intellectus distinguendo consequitur finem suum.
6. FTBH. In magna distinctione habet intellectus majores operationes, quàm in modica.
7. FTBI. Coæquare intellectivum & intelligibile est contra ignorare.
8. FTBK. Intelligendo minorem distinctionem intellectus ad confusionem accedit.

Sapientia Concordantia.

1.FTCD. INtellectus contradicit, ut concordare possit.
2. FTCE. In concordantia intellectivi & intelligibilis oritur & formatur intelligere.
3. FTCF. Intellectus conjungendo concordat & mensurando demonstrat extremitates suas.
4. FTCG. Intellectus concordat, ut finem suum attingat.
5. FTCH. Majus est intelligere in concordantia, quàm in contrarietate.
6. FTCI. Quia intellectus est de pluribus concordantibus principiis constitutus, est ejus concordantia potentia, per quam coæquat & concordat.
7. FTCK. In minoritate concordantiæ est intellectus circa contrarietatem.

Sapientia Contrarietas.

1.FTDE. PRincipium contrarietatis intellectûs est ignorantia.
2. FTDF. Intellectus distinguendo contradicit.

3. FTDG. In privatione finis est intellectus in contrarietate.
4. FTDH. In majoritate ignorantiæ consistit major contrarietas intellectûs.
5. FTDI. Nullus intellectus coæquando suppositum contradicit.
6. FTDK. Intellectus contradicit, ut à minoritate distet.

Sapientia Principium.

1.FTEF. SUppositio est medium, in quo intellectus principiat suum intelligere.
2. FTEG. Intellectus incipit inquirere ratione finis.
3. FTEH. Bonitas magnitudo duratio &c. sunt principia, ratione quorum intellectus suum intelligere majorificat.
4. FTEI. Coæquatio est principium, in quo intellectus successionem suam habet.
5. FTEK. Intellectus incipit cum minoribus, ut cum majoritatibus se multiplicet.

Sapientia Medium.

1.FTFG. INtellectus mensurat, conjungit & disjungit, ut infra suas extremitates attingat finem suum.
2. FTFH. Intellectus infra suas extremitates habet majoritates suas.
3. FTFI. Intellectus ratione medii æqualitates suas acquirit.
4. FTFK. Intellectus in medio consistit in minoritate.

Sapientia Finis.

1.FTGH. INtellectus, quantò majores terminos attingit, tantò magis distat à privatione.
2. FTGI. Impossibile est, quòd intellectus possit secundarium finem & primarium coæquare.
3. FTGK. Nunquam intellectus in minoritate finis quiescere potest.

Sapientia Majoritas.

1.FTHI. SIcut intellectus multas intelligit æqualitates, ut intelligat unum æquale, sic intelligit multas majoritates, ut intelligat unum majus.
2. FTHK. Intellectus in minoritate sua majoritatem suam speculatur.

Sapientia Æqualitas.

1.FTIK. SIcut intellectus est minor in minoribus, sic è contrario est major æqualibus.

Sapientia Minoritas.

FTK. QUia intellectus est nobilis, odit ratione voluntatis minoritatem nobilitatis.

Voluntas Virtus.

1.GHI. VOluntas ratione virtutis consistit in veritate.
2. GHK. Voluntas ratione virtutis optat beatitudinem.
3. GHTB. Virtus volentis est distincta, in quantum volens est suppositum distinctum constitutum de voluntate, virtute, bonitate, magnitudine, duratione &c.
4. GHTC. Virtus voluntatis consistit in concordantia bonitatis magnitudinis &c.
5. GHTD. Quia voluntas diligit ratione virtutis ipsius bonitatis magnitudinis &c. odit etiam vitium ratione ejusdem virtutis.
6. GHTE. Quia voluntas habet virtutem volendi, incipit in virtute sua suum velle virtuosum.
7. GHTF. Virtus voluntatis est ens de virtute bonitatis magnitudinis &c. conjunctum.
8. GHTG. Virtus ratione voluntatis appetit volitum, & ratione virtutis voluntas virtuosum.
9. GHTH. Voluntas major est in virtute, sed in vitio minor.
10. GHTI. Voluntas ût volens coæquat virtutes suas in volendo æqualiter ratione bonitatis magnitudinis &c.
11. GHTK. Voluntas volendo minoritatem restringit suam virtutem.

Voluntas Veritas.

1.GIK. ILla est summa voluntas, quæ non est falsitas, & quia eam non esse falsitatem est veritas, est voluntas ratione suæ infinitatis id non esse.
2. GITB. Illud suppositum, in quo est differentia ratione voluntatis & veritatis, alio modo agit ratione voluntatis, alio modo ratione veritatis.
3. GITC. Illa voluntas est summa, quæ est concordantia verificantis & verificati, volentis & voliti.
4. GITD. Impossibile est, quòd voluntas volendo verum intellectui contradicat.
5. GITE. Voluntas volens veritatem informat de veritate velle suum.
6. GITF. Illa voluntas distat à falsitate, quæ in volito plures veritates conjungit.

7.GITG.

7. GITG. Nullum verum caret fine existente de essentia voluntatis.
8. GITH. Voluntas quantò magis diligit veritatem, tantò majorificat velle suum in bonitate &c.
9. GITI. Quantò plùs voluntas diligit verificans & verificatum, tantò plùs coæquat in veritate.
10. GITK. Quantò plùs voluntas diligit falsitatem, tantò plùs minorificat existere suum in agere suo.

Voluntas Gloria.

1.GKTB. ILla gloria, quæ essentialiter à voluntate non differt, habet magnitudines suas ratione voluntatis.
2. GKTC. In ente, in quo voluntas & gloria sunt concordantia, est gloria appetibilis ratione suî & ratione voluntatis, & est voluntas glorificabilis ratione suî & ratione gloriæ.
3. GKTD. Illa voluntas, quæ odit gloriam, agit in contrarietate.
4. GKTE. Illa gloria est sine forma, quæ in fine non est volibilis.
5. GKTF. Voluntas, quæ in medio gloriam habet, non indiget illâ.
6. GKTG. Illa voluntas, quæ de gloria suos terminos habet, non indiget gloriâ.
7. GKTH. Voluntas majorem gloriam acquirit substantialiter, quàm accidentaliter.
8. GKTI. Quia æqualitas volentis & voliti est appetibilis, est æqualitas gloriæ appetibilis.
9. GKTK. Illa voluntas est in minoritate, quæ plùs minorem gloriam diligit, quàm majorem.

Voluntas Differentia.

1.GTBC. ILla voluntas, quæ est concordantia entium distinctorum, habet in se, quidquid vult.
2. GTBD. Voluntas ad invicem distinguit velle & nolle, ut contradicere possit.
3. GTBE. Voluntas distinguit, ut in suo velle volendo possit volitum principiare.
4. GTBF. Voluntas distinguit, ut in medio de principio & fine agere possit.
5. GTBG. Illa voluntas est distinctio, quæ in esse principii medii & finis est distincta.
6. GTBH. Nulla voluntas est major illâ, in qua sine illius distinctione volens à se volitum distinguit.
7. GTBI. Voluntas ût volens distinctum coæquat sibi volitum.
8. GTBK. Voluntas in minoribus suis volentis & voliti distinctionem abscondit.

Voluntas Concordantia.

1.GTCD. ILla voluntas, in qua non est contrarietas, est concordantia bonitatis magnitudinis &c. & sic habet, quidquid vult.
2. GTCE. Voluntas est concordativa & concordabilis ratione essentiæ & naturæ principii medii & finis.
3. GTCF. Sicut voluntas concordat in medio principium & finem, sic in principio & fine concordat medium.
4. GTCG. Sicut voluntas suas habet majoritates in fine concordantiæ, sic habet minoritates suas in privatione finis concordantiæ.
5. GTCH. Voluntas per majoritatem concordantiæ superat contrarietatis minoritatem.
6. GTCI. Voluntas per concordantiam distat ab inæqualitate, & per contrarietatem ab æqualitate.
7. GTCK. In minoritate concordantiæ privat voluntas finem suum.

Voluntas Contrarietas.

1.GTDE. NAturaliter voluntas ût finis principio non contradicit.
2. GTDF. Voluntas odit medium contradicens fini.
3. GTDG. Impossibile est, quòd voluntas suum finem inveniat in contrarietate.
4. GTDH. Voluntas major est in concordando, sed minor est in contrariando.
5. GTDI. Impossibile est concordantiam & contrarietatem in voluntate coæquari.
6. GTDK. Voluntas cum minoritatibus suis contradicit suis majoribus.

Voluntas Principium.

1.GTEF. ILla voluntas non caret medio, quæ in essentia sua & de ipsa essentia sua habet principiantem principiatum principiare & principiabile.
2. GTEG. Nullum principium est diligibile sine fine.
3. GTEH. Si majus principium esset odibile, esset odibilis major finis.
4. GTEI. Inconveniens est, quòd voluntas odiat in principio æqualitatem bonitatis magnitudinis &c.
5. GTEK. Sicut voluntas ratione majoritatis diligit magnum principium, sic ratione minoritatis diligit principium parvum.

Voluntas Medium.

1.GTFG. PRimâ intentione voluntas finem diligit & secundâ medium.
2. GTFH. Bonum medium cum majoritate est diligibile, malum verò medium cum minoritate.
3. GTFI. Voluntas in æqualitate similitudines medii producit.
4. GTFK. Voluntas odiens minoritates medii, diligit minoritates principii & finis.

Voluntas Finis.

1.GTGH. OMnis voluntas naturaliter diligit majoritatem sui finis.
2. GTGI. Voluntas ratione finis diligit inter volentem & volitum æqualitatem.
3. GTGK. In minoritate finis consistit minoritas voluntatis.

Voluntas Majoritas.

1.GTHI. PLùs coæquat voluntas cum majoritate, quàm cum minoritate.
2. GTHK. Voluntas hujus rationis est, quòd agat bonum magnum &c. cum majoritate, & malum parvum &c. cum minoritate.

Voluntas Æqualitas.

GTIK. QUia voluntas in se diligit æquale, odit in se minus.

Voluntas Minoritas.

GTK. VOluntas odiens majoritatem justitiæ, diligit minoritatem misericordiæ.

Virtus Veritas.

1.HIK. IN existendo virtutem veritatem & è converso est existere gloriæ.
2. HITB. Sine distinctione impossibile est virtutem & veritatem esse rationes reales.
3. HITC. In concordantia virtutis & veritatis consistit virtuosum verum & concors.
4. HITD. Per virtutem suam veritas contradicit falsitati.
5. HITE. Ens verum formificat de virtute infusa bonitati magnitudini &c.
6. HITF. In conjuncto virtus & veritas bonitatis magnitudinis &c. conjunguntur.
7. HITG. In summo ente convertuntur finis virtutis & finis veritatis.
8. HITH. Nulla virtus est in veritate major illâ, quæ est veritas.
9. HITI. In diffinitione coæquantur virtus & veritas existente virtute hoc, per quod potentia naturam habet agendi.
10. HITK. In æqualitate consistit minoritas virtutis & veritatis.

Virtus Gloria.

1.HKTB. VIrtus gloriæ est distinctionem esse inter glorians & gloriatum sine distinctione gloriæ & virtutis.
2. HKTC. Quantum ad identitatem virtutis & gloriæ non potest esse concordantia inter virtutem & gloriam, concordant autem virtus & gloria ratione virtuosi glorificantis & virtuosi glorificati.
3. HKTD. Virtus & gloria non sunt contrarietas, & hoc non esse est infinitum in unitate gloriæ & veritatis.
4. HKTE. In forma bonitatis speculatur intellectus formam gloriæ.
5. HKTF. Virtus est medium, quo acquiritur gloria.
6. HKTG. Virtus gloriæ consistit in fine.
7. HKTH. Illa gloria est in majoritate virtutis, quæ est virtus virtutis, & est suámet virtus ac etiam virtutis bonitatis magnitudinis &c.
8. HKTI. Illa virtus & illa gloria, in quibus est impossibile esse majoritatem & minoritatem, est æqualitas.
9. HKTK. Cum minoritatibus non acquiritur virtus & gloria.

Virtus Differentia.

1.HTBC. VIrtuosum distinctum concordans ratione virtutis distinctionis concordantiæ distinguit & concordat.
2. HTBD. Distinguendo inter virtutem & vitium virtuosum per virtutem & distinctionem contradicit vitio.
3. HTBE. Finis, efficiens, forma & materia diversimodè in virtute consistunt.
4. HTBF. Ratione virtutis diversificatur & conjungitur forma & materia.
5. HTBG. Sine distinctione impossibile est consequi virtutis finem.
6. HTBH. Sine distinctione nulla esset in majoritate virtus.
7. HTBI. Ratione virtutis consistit æqualitas in distinctione.
8. HTBK. In minoritate distinctionis diminuitur virtus.

Vir-

Virtus Concordantia.

1.HTCD. COncordantia ratione virtutis contradicit vitio.
2. HTCE. Virtus & concordantia sunt principia, ratione quorum virtuosum concordans agit.
3. HTCF. Virtus ratione concordantiæ conjungit & è converso.
4. HTCG. In concordando virtutem bonitatis magnitudinis &c. consequitur finis concordantiæ & virtutis.
5. HTCH. Virtus ratione magnitudinis major est in concordantia, sed in contrarietate minor.
6. HTCI. Major est virtus, & ratione concordantiæ in æqualitate, quàm in majoritate.
7. HTCK. In minoritate concordantiæ periclitatur virtus.

Virtus Contrarietas.

1.HTDE. VIrtus formæ & materiæ contradicit vitio.
2. HTDF. In medio virtutis impossibile est inveniri contrarietatem.
3. HTDG. Virtus ratione finis distat contrarietate.
4. HTDH. Illa virtus est in majoritate, quæ plùs contradicit vitio.
5. HTDK. In contrarietate participat virtus cum minoritate.

Virtus Principium.

1.HTEF. ILla virtus est summum principium, quæ est medium conjunctionis ratione virtutis bonitatis magnitudinis &c.
2. HTEG. Nullum præcedit principium illam virtutem, quæ est finis.
3. HTEH. Illud principium est in majoritate virtutis, quod est sine minoritate.
4. HTEI. Priùs incipit virtus coæquare substantialiter, quàm accidentaliter.
5. HTEK. Virtus ex majoritate substantiæ principiat minoritates, de quibus accidentia constituuntur.

Virtus Medium.

1.HTFG. RAtione finis consistit in medio virtus.
2. HTFH. Ratione finis major est virtus in medio, quàm in principio.
3. HTFI. Illa virtus principium & finis, quæ æqualiter consistit in medio, suña est.
4. HTFK. Illa virtus, quæ est in medio sine fine, consistit in minoritate.

Virtus Finis.

1.HTGH. RAtione suî est virtus appetibilis in majoritate.
2. HTGI. Sine æqualitate nulla virtus est finis.
3. HTGK. In minoritate finis corrumpitur virtus.

Virtus Majoritas.

1.HTHI. MAjoritas virtutis in æqualitate existendi & agendi consistit.
2. HTHK. Ratione minoritatis non est inter virtutem & minoritatem proportio.

Virtus Æqualitas.

HTIK. ÆQualitas virturis magìs distat à minoritate substantialiter, quàm accidentaliter.

Virtus Minoritas.

HTK. RAtione magnitudinis virtutis nullum dominium est appetibile in minoritate.

Veritas Gloria.

1.ITKB. VErus gloriosus non potest sine distinctione tantum agere ratione veritatis & gloriæ, quantum per distinctionem.
2. ITKC. Veritas & gloria cum esse concordant contradicentes non esse.
3. ITKD. Virtus contradicit gloriæ, dum ratione falsitatis agit.
4. ITKE. Ratione essendi est veritas forma gloriæ & è converso.
5. ITKF. In essentia veritatis & gloriæ possunt conjungi meliùs verus & gloriosus, quàm extra essentiam veritatis & gloriæ.
6. ITKG. Sine terminis à quo & ad quem existentibus de essentia veritatis & gloriæ impossibile esset finem veritatis & gloriæ inveniri.
7. ITKH. veritas & gloria sunt majores in intrinsecitate, quàm in extrinsecitate.
8. ITKI. Illa est summa coæquatio, in qua veritas & gloria coæquantur.
9. ITKK. Ratione falsitatis & pœnæ veritas & gloria contradicunt minoritati.

Veritas Differentia.

1.ITBC. VEritas & differentia majorem habent concordantiam intellectualiter, quàm sensualiter.

2. ITBD.

2. ITBD. Si distinctio esset contra veritatem, esset major ratione contrarietatis, quàm ratione concordantiæ.
3. ITBE. Distinctio est principium, ratione cujus verificans distinguit à se verificatum.
4. ITBF. Ratione distinctionis & conjunctionis possunt esse verificans & verificatus in verificare & unire.
5. ITBG. Veritas & verum sine distinctione non posset existere & agere ratione finis.
6. ITBH. Illa veritas, quæ est verum sine distinctione essentiæ, est majoritate.
7. ITBI. Illud verum, quod est essentialiter distinctio & æqualitas, potest distinguere & coæquare in essentia veritatis & distinctionis.
8. ITBK. Omnis veritas sine distinctione esset in minoritate bonitatis &c.

Veritas Concordantia.

1.ITCD. QUantò veritas & concordantia distant à contrarietate, tantò magis est veritas in concordantia & è converso.
2. ITCE. Verum ratione concordantiæ similitudinum format verum.
3. ITCF. Verum ratione concordantiæ conjungit verum de bonitate magnitudine &c.
4. ITCG. In veritate non potest existere verum sine concordantia finis.
5. ITCH. Veritas & concordantia implicant majoritatem.
6. ITCI. Si veritas & æqualitas essent in contrarietate, essent concordantia & æqualitas in contrario.
7. ITCK. Veritas concordando distat à minoritate.

Veritas Contrarietas.

1.ITDE. NEcessarium est ratione concordantiæ, quòd in principio veritas præcedat contrarietatem.
2. ITDF. Intellectus veritatem & contrarietatem æqualiter non mensurat.
3. ITDG. Contrarietas erga veritatem caret fine.
4. IDTH. Veritas ratione magnitudinis est in majoritate & contrarietas ratione parvitatis in minoritate.
5. ITDI. Impossibile est veritatem intellectualiter de contrariis coæquari.
6. ITDK. Veritas cum contrarietate consistit in minoritate.

Veritas Principium

1.ITEF. VEritas ratione medii est principium veritatis, bonitatis, magnitudinis, æternitatis &c.
2. ITEG. Impossibile est veritatem in principio esse sine fine.
3. ITEH. Quantò major est veritas in principio, tantò principium plùs distat à falsitate.
4. ITEI. Impossibile est inæqualitatem veritatis inveniri in principio de veritate æqualitate constituto.
5. ITEK. Ratione materiæ consistit in minoritate veritas in principio de forma & materia constituto.

Veritas Medium.

1.ITFG. VEritas ratione finis conjungit & mensurat & extendit per omnes extremitates suas verum cum vero, bonum cum bono.
2. ITFH. Veritas majorificat medium ratione majoritatis finis.
3. ITFI. Veritas ratione æqualitatis suæ coæquat in medio.
4. ITFK. Quia veritatum alia est finis & alia se habet ad finem, est aliqua veritas in minoritate in medio.

Veritas Finis.

1.ITGH. ILla veritas est finis, quæ est in majoritate æqualitatis.
2. ITGI. Sine verificante & verificato non potest veritas esse finis.
3. ITGK. Quia finium alius est major alio, consistit aliqua veritas in minoritate ratione finis.

Veritas Majoritas.

1.ITHI. VEritas æqualitates suas repræsentat in majoritate.
2. ITHK. Veritas ratione majoritatis contradicit minoritati.

Veritas Æqualitas.

ITIK. IN minori æqualitate repræsentat veritas majoritatem suæ æqualitatis.

Veritas Minoritas.

ITK. IN illa veritate, in qua est minus de unitate, minus est de essentia.

Gloria

Gloria Differentia.

1.KTBC. CUm sine distinctione non possit esse concordantia, est ideo distinctio, ut gloria sit concordantia inter gloriantem & gloriatum.
2. KTBD. Ut gloria multùm distet à contrarietate, habet distinctionem in concordantia.
3. KTBE. Ratione distinctionis potest esse glorians principium gloriato.
4 KTBF. Distinctio est medium, cujus ratione potest esse conjungere in essentia gloriæ.
5. KTBG. Sine conjungere & distinguere non potest habere glorioſum de principio gloriæ ad finem.
6. KTBH. Impossibile est sine distinctione gloriantis & gloriati esse gloriam in majoritate.
7. KTBI. Ratione distinctionis potest esse in gloria æqualitas.
8. KTBK. Absque distinctione nulla esset gloria specifica & sine minoritate.

Gloria Concordantia.

1.KTCD. RAtione concordantiæ gloriantis & gloriati distat gloria à contrarietate.
2. KTCE. Sine concordantia impossibile est esse gloriam ratione formæ & finis.
3. KTCF. Glorioſum ratione concordantiæ conjungere potest.
4. KTCG. Concordantia est principium, per quod gloria habet terminos sibi competentes.
5. KTCH. Impossibile est, quòd concordantia majoritati gloriæ contradicat.
6. KTCI. Impossibile est esse in gloria æqualitatem sine concordantia.
7. KTCK. Gloria & concordantia repugnant minoritati ratione bonitatis magnitudinis &c.

Gloria Contrarietas.

1.KTDE. IMpossibile est gloriam esse principium cum contrarietate.
2. KTDF. Extra gloriæ extremitates consistit contrarietas.
3. KTDG. Impossibile est finem gloriæ esse in contrarietate.
4. KTDH. Quantò magis virtuosus contradicit vitio, tantò majorem gloriam acquirit.
5. KTDI. Quia impossibile est contrarietatem esse æqualitatem, impossibile est gloriam esse in contrarietate.
6. KTDK. Contrarietas cum minoritate contradicit gloriæ.

Gloria Principium.

1.KTEF. GLoria ût gloriari est principium & medium.
2. KTEG. Finis gloriæ in principio suo consistit.
3. KTEH. In majoritate principii gloriæ consistit gloriæ majoritas.
4. KTEI. Æqualitas gloriantis & gloriati est principium gloriæ.
5. KTEK. Sine principio gloria & minoritas concordantiam haberent, pœna verò & majoritas.

Gloria Medium.

1.KTFG. IMpossibile est, quòd medium glorioſum impediat gloriæ suæ finem.
2. KTFH. In majoritate gloriantis & gloriati consistit gloriæ majoritas.
3. KTFI. Gloriari est medium, in quo intellectus attingit æqualitatem gloriæ.
4. KTFK. Omne medium impediens gloriam consistit in minoritate.

Gloria Finis.

1.KTGH. ILla gloria, quæ est finis, est appetibilis in majoritate.
2. KTGI. Sine æqualitate gloriantis & gloriati non esset finis gloriæ in majoritate.
3. KTGK. In minoritate consistit illa gloria, quæ est sine fine.

Gloria Majoritas.

1.KTHI. ÆQualitas gloriantis & gloriati & gloriari & gloriabilis est in majoritate gloriæ.
2. KTHK. Cum minoritate non acquiritur majoritas gloriæ.

Gloria Æqualitas.

KTIK. GLoria cum æqualitate distat à minoritate.

Gloria Minoritas.

KTK. GLoria creaturarum est in minoritate ratione minoritatis earum.

Differentia Concordantia.

1.TBCD. QUia concordantia concordat generationi & contrarietas corruptioni, est differentia major ratione concordantiæ, quàm contrarietatis.

2. TBCE. Sine concordantia impossibile est differentiam ût distinctum esse principium distinguens.
3. TBCF. Natura ratione differentiæ & concordantiæ distinguit & concordat & specificat medium.
4. TBCG. Sine differentia & concordantia nullus finis esset appetibilis, nec aliqua potentia appetitum haberet.
5. TBCH. Plùs potest concordantia distare à contrarietate in majoritate differentiæ, quàm in minoritate.
6. TBCI. Differentia & concordantia sunt principia æqualiter necessaria.
7. TBCK. Illud ens sine minoritate consistit, in quo distinctio & concordantia sunt unum idem essentia & natura.

Differentia Contrarietas.

1. TBDE. DIfferentia & contrarietas sunt principia corruptionis.
2. TBDF. Differentia & contrarietas sunt media essendi generationi.
3. TBDG. Ratione finis generationis est concordantia in differentia finis contrarietatis.
4. TBDH. Quia differentia participat cum concordantia, major est, quàm contrarietas.
5. TBDI. Quia differentia & concordantia ratione finis sunt æquales, impossibile est differentiam & contrarietatem ratione finis æquales esse.
6. TBDK. Impossibile est differentiam & contrarietatem esse sine minoritate.

Differentia Principium.

1. TBEF. IN rerum natura differentia situat in medio formam ex parte finis medii & materiam ex parte principii medii.
2. TBEG. In generatione & corruptione est differentia principium sive potentia, per quam agens naturale entium fines distinguit.
3. TBEH. Ratione differentiæ potest esse aliud principiorum majus alio.
4. TBEI. Impossibile est sine differentia æqualitatem esse in principio.
5. TBEK. Quantò majoritas major est, tantò magis distat à differentia & principio.

Differentia Medium.

1. TBFG. DIfferentia & medium fini non contradicunt.
2. TBFH. Major est differentia in medio, quàm in principio carente fine.
3. TBFI. Medium est subjectum, in quo differentia coæquat virtutem suam.
4. TBFK. In minoritate medii est diminutio differentiæ.

Differentia Finis.

1. TBGH. SIne fine differentiæ nulla esset majoritas.
2. TBGI. Æqualitas finis differentiæ consistit in distinctivo distincto distinguere & distinguibili.
3. TBGK. In minoritate differentiæ consistit minoritas finis differentiæ.

Differentia Majoritas.

1. TBHI. ILla differentia est major, quæ est æqualitas sine compositione.
2. TBHK. Illa differentia est in minoritate, quæ contradicit majoritati suæ.

Differentia Æqualitas.

TBIK. DIfferentia in minoritate æqualitatis suæ concordat minoritati.

Differentia Minoritas.

TBK. DIfferentia in operationis minoritate cum confusione participat.

Concordantia Contrarietas.

1. TCDE. PRincipium proprietatem habet concordativam, ratione cujus est concordativum & concordabile, & proprietatem contrarietativam, ratione cujus est contrariativum & contrariabile.
2. TCDF. Finis in medio conjungit ratione concordantiæ, sed ratione contrarietatis disjungit & corrumpit.
3. TCDG. Finis ratione concordantiæ influit, & recipit ratione contrarietatis.
4. TCDH. Concordantia proprietatem habet majorificativam & contrarietas proprietatem minorificativam.
5. TCDI. Concordantia naturam habet coæquativam, & contrarietas naturam inæquativam.
6. TCDH. Concordantia ratione majoritatis majorificat minoritatem, & contrarietas ratione minoritatis minorificat majoritatem.

Concordantia Principium.

1. TCEF. COncordantia ratione finis est principium in medio conjunctionis.

2. TCEG. Finis infundit concordantiam inter efficientem, formam & materiam.
3. TCEH. Ratione majoritatis principii consistit in concordantia majoritas & è converso.
4. TCEI. Principium ratione concordantiæ proprietatem habet coæquativam.
5. TCEK. Sicût ratione formalis principii consistit in majoritate concordantia, sic ratione principii materialis consistit in minoritate.

Concordantia Medium.

1. TCFG. IDeo concordantia consistit in medio, ut sit in fine.
2. TCFH. Major est concordantia in medio ratione finis substantialiter, quàm accidentaliter.
3. TCFI. Concordantia coæquat in medio, & in fine quiescit.
4. TCFK. Concordantia in minoritate consistit in medio, ut in fine sit in majoritate.

Concordantia Finis.

1. TCGH. FInis ratione concordantiæ consistit in majoritate.
2. TCGI. Ideo coæquat concordantia, ut ratione coæquationis sit in fine.
3. TCGK. Omnis concordantia fini contraria est in minoritate.

Concordantia Majoritas.

1. TCHI. ILla concordantia est major, quæ est æqualitas.
2. TCHK. Concordantia in adæquando consistit in minoritate contra majoritatem.

Concordantia Æqualitas.

TCIK. IMpossibile est minoritatem esse in ente, in quo concordantia & æqualitas sunt unum idem.

Concordantia Minoritas.

TCK. IN minoritate entis consistit impossibilitas concordantiæ.

Contrarietas Principium.

1. TDEF. IN rerum natura est contrarietas in principio, ut concordantia sit in fine.
2. TDEG. Ratione nobilitatis ultimi finis contrarietas non habet medium, per quod de principio transeat ad finem.
3. TDEH. Quia contrarietas est principium disjunctivum, ut concordantia sit principium conjunctivum, existit concordantia in majoritate principii & contrarietas in minoritate.
4. TDEI. Contrarietas est principium inadæquabile, ut concordantia sit principium in æqualitate.
5. TDEK. Impossibile est principium inveniri, in quo contrarietas sit sine minoritate.

Contrarietas Medium.

1. TDFG. ALteratio contrarietatis est, dum ipsa contrarietas concordat fini in principio & contradicit eidem in medio.
2. TDFH. Quantò magis contrarietas contradicit in medio fini, tantò major est in concreto.
3. TDFI. Contradictionis coæquatio consistit in medio.
4. TDFK. Contrarietas contradicit concordantiæ in medio, ut finis sit in minoritate.

Contrarietas Finis.

1. TDGH. COntrarietas plùs contradicit fini in majoritate substantiæ, quàm accidentis.
2. TDGI. Contrarietas contra finem contraria coæquat.
3. TDGK. Contrarietas contradicens fini consistit in minoritate.

Contrarietas Majoritas.

1. TDHI. MAjor contrarietas consistit in coæquatione contradictionis.
2. TDHK. Contrarietas cum majoritate contradicit minori concordantiæ.

Contrarietas Æqualitas.

TDIK. COntrarietas & inæqualitas & minoritas concordant.

Contrarietas Minoritas.

TDK. COntrarietas & minoritas per non ens & impossibile contradicunt enti & possibili.

Principium Medium.

1. TEFG. PRincipium se habet ad medium ratione finis.
2. TEFH. Ex magnitudine principii & medii implicatur majoritas.

3. TEFI. Ratione æqualitatis finis consistunt principium & medium in æqualitate.
4. TEFK. Principium & medium ratione minoritatis æqualitatis finis consistunt in minoritate æqualitatis.

Principium Finis.

1. TEGH. NUllus finis movet principium contra majoritatem suam.
2. TEGI. Principium & finis cum æqualitate sunt inalterabiles.
3. TEGK. In minoritate finis materiæ consistit minoritas finis formæ.

Principium Majoritas.

1. TEHI. IMpossibile est inveniri majoritatem & æqualitatem in principio esse idem.
2. TEHK. Minoritas oritur in principio & consumitur in majoritate finis.

Principium Æqualitas.

TEIK. IN principio & fine, in quibus est æqualitas, non est minoritas.

Principium Minoritas.

TEK. PRincipium affirmationis est principium minoritatis negationis.

Medium Finis.

1. TFGH. MAjoritas medii se habet ad majoritatem finis.
2. TFGI. Æqualitas finis attrahit ad se medii æqualitatem.
3. TFGK. Minoritas durat in medio & consumitur in fine.

Medium Majoritas.

1. TFHI. NUllum medium majus est illo, quod est æqualitas.
2. TFHK. Successio medii sunt majoritas & minoritas.

Medium Æqualitas.

TFIK. IMpossibile est in medio, quod est æqualitas, esse minoritatem.

Medium Minoritas.

TFK. MInoritas medii existit in minoritate principii & finis.

Finis Majoritas.

1. TGHI. MAjoritas finis consistit in majoritate æqualitatis & è converso.
2. TGHK. Finis ratione majoritatis distat à minoritate.

Finis Æqualitas.

TGIK. FInis ratione æqualitatis distat à minoritate.

Finis Minoritas.

TGK. MInoritas finis consistit in minoritate principii & medii,

Majoritas Æqualitas.

THIK. MAjoritas æqualitatis consistit sine minoritate.

Majoritas Minoritas.

THK. IMpossibile est majoritatem esse sine minoritate.

Æqualitas Minoritas.

SIcut majoritas æqualitatis consistit in majoritate coæquationis principii & finis, sic minoritas æqualitatis consistit in minoritate coæquationis principii & finis.

* * * * * * *

INCI-

INCIPIT TERTIA DISTINCTIO
De Regulis.

REgula est quædam utilis ordinatio ex necessariis principiis procedens tanquam via compendiosa seu medium veniendi ad finem optatum. Regulæ quidem hujus artis multæ sunt, quidquid enim est in hac arte, stat tanquam regula perquirendi & inveniendi medium solutionis; quod quamvis ita sit, nihilominus in hoc præsenti opere novem regulas ordinamus, ut etiam per eas perpendat artista leviùs inquirere & de quæsitis judicium invenire ac ipsas allegare.

Prima quidem istarum regularum est de suppositione & ponitur esse B.

Secunda est de modo essendi & intelligendi, & ponitur esse C.

Tertia de investigatione, & ponitur esse D.

Quarta de specificatione generali, & ponitur esse E.

Quinta de contradictione, & ponitur esse F.

Sexta de necessario & contingentia, & ponitur esse G.

Septima de demonstratione, & ponitur esse H.

Octava est de punctis transcendentibus, & ponitur esse I.

Nona & ultima est de majoritate finis, & ponitur esse K. Ita quòd quælibet istarum literarum ponitur esse prima litera capituli sui, sicut patet. Hoc autem ita ordinatum est, ut istæ regulæ in tertiam & quartam figuram intrare possint, & per eam multiplicari ad multiplex solutionis medium informandum.

Est autem prima regula, ut intellectus speculando B. in tertia & quarta figura intelligat se supponere debere affirmativè aut negativè, ut in investigandis non impediatur.

Secunda regula est, ut intellectus speculans C. in tertia & quarta figura distinguat inter rem & modum, ut attingat, quæ conditio procedit secundùm rem vel modum vel secundùm utrumque.

Tertia est, ut speculando D. in prædictis figuris reducat ad memoriam modos investigandi tertiæ regulæ, ût doctrina data est in eadem.

Quarta regula denotat, quòd intellectus viso E. in prædictis figuris advertat ad investigationem proprietatum rerum in universalibus suis specificando ipsa universalia per contractionem eorum ad ipsas proprietates, eliciendo inde indestructibiles conditiones ad conclusionem particularem.

Quinta regula est, ut videndo F. in prædictis duabus figuris recolat artista species & modos contradicendi, ut in conclusionibus caveat sibi ab eisdem.

Sexta est, ut attincto G. in prædictis figuris consideret necessarium & contingens secundùm modos in ipsa sexta regula datos.

Septima est, ut per H. in prædictis figuris sciat modis demonstrandi in prædictis conclusionibus uti.

Octava est, ut per I. in prædictis figuris ad conclusiones faciendas de quacunque materia punctis transcendentibus recordetur.

Nona & ultima regula est, ut speculato K. in prædictis duabus figuris sciat discernendo eligere in conclusionibus suis majoritatem finis.

Regula Prima,
Quæ est de Suppositione B.

BOnum est igitur primam regulam esse in principio investigationis, supponere utramque partem contradictionis possibile esse veram sive falsam; ad quam siquidem suppositionem ordinentur potentiæ animæ, ita quòd agendo sint æquales, id est, quòd memoria tantum recolat & non frequentiùs, quantùm intellectus intelligit, & è converso. Et quòd voluntas nihil supponatim possibile vel necessarium in absentia intelligendi, ultra tamen impossibilitatem intelligendi supponere potest ad placitum. Unde sicut in suppositione actus voluntatis

præcedit actum memoriæ & intellectûs quoad id, quod supponitur, ita in inquisitione memoriæ & intellectûs præcedere debet actus memoriæ & intellectûs actum voluntatis, & omnes tres actus simul æqualiter concurrere in judicio faciendo; ita scilicet quòd si objectum est verum, inquisitione factâ voluntas diligat illud in tantùm, quantùm affirmativè intellectus & memoria illud attingunt & è converso; si autem sit falsum, odire debet illud in tanta quantitate, quantâ intellectus & memoria negativè attingunt & è converso. Unde necessariò has conditiones habemus, videlicet, quòd memoria est retentiva in virtute intellectûs & voluntatis, & intellectus discretivus in virtute memoriæ & voluntatis, & voluntas electiva in virtute memoriæ & intellectûs, & quælibet istarum potentiarum aliam movet & se ipsam ad finem suî & aliarum. Unde si quantò plùs poterunt ipsæ potentiæ ad invicem coæquantur in suorum objectorum acceptione, tantò majore principio, majore medio, majori fine procedent ratione suî ad conclusionem, quia sic magìs paratæ sunt ad objecta sua veriùs acceptanda. Utilissima est ergo hæc prima regula in principio investigationis.

Secunda Regula,
Quæ est de modo essendi & intelligendi C.

CUm sit differentia inter modum essendi rei & modum eam intelligendi, considerandum est, quâ ratione procedit medium conclusionis, an per concordantiam utriusque modi, an per contrarietatem conservando principium & medium & finem & cætera hujus artis principia & eorum conditiones & regulas.

Est autem modus essendi rei per sua propria principia & in suis necessariis principiis substantialibus & accidentalibus, sine quibus ipsa res esse non potest, seu per quæ & de quibus ipsa res ad perfectum esse deducta est. Hæc autem principia & substantialiter & accidentaliter sunt ipsa principia hujus artis, scilicet bonitas, magnitudo, duratio, potestas &c. Quocirca ipse modus essendi est id, quod resultat ex existentia conditionum principiorum hujus artis in secunda distinctione, retinens tantum necessariæ & convenientis entitatis, quanta est existentia ipsarum conditionum.

Modus verò intelligendi sunt ipsæ similitudines modi essendi per sensum & imaginationem, aut quandoque sine sensu & imaginatione ab intellectu abstractæ. Unde cùm modus intelligendi ad modum essendi rei dirigatur, quantum potest, tanquam ad terminum ad quem, ut ipse modus essendi per modum intelligendi attingatur, formanda est major proportio & concordantia inter utrumque modum, & contrarietas inter eos (ut meliùs poterit) evitanda. Si autem accidat inevitabilis contrarietas inter illos (quæ patet in punctis transscendentibus) concludendum est necessariò per modum essendi, ne conditiones in secunda distinctione pereant, quod est impossibile; & per ipsas conditiones inquirendum, in quo deviat proportionaliter modus intelligendi à modo essendi.

Tertia Regula,
Quæ est de modo investigandi. D.

DUobus modis est in hac arte investigatio facienda.

Quorum primus consistit in speculatione figurarum & secundæ distinctionis hujus artis, & iste subdividitur in quinque modos: quorum primus consistit in prima figura, si quæstio in terminos ejus cadat, accipiendo diffinitiones & determinationes illorum principiorum, secundùm quod traditum est in distinctione prima.

Secundus modus est inquirere in secunda figura eo modo secundùm se sicut in prima, si quæstio in terminos ejus cadat.

Tertius est inquirere in tertia figura, quæ composita est ex cameris, quarum quælibet diversimodè duas litteras continet significantes aliqua quatuor principia & duas regulas & duas quæstiones hujus artis, ût dictum est; hæc autem inquisitio sic debet fieri, recipiat intellectus inquisitivus significationem literarum alicujus cameræ, in quam meliùs cadant termini quæstionis, vel hujus, quod inquirit: deinde videat affirmationem vel negationem, si destruat, vel conservet conditiones illius cameræ & aliarum camerarum consequentium transferendo de alia ad aliam, & si ad non esse affirmationis sequatur conditionum camerarum destructio, affirmativè concludendum est, quoniam affirmatio vera est, & ejus contra-

contradictoria negatio falsa. Eodem modo sequitur de negatione, si ad non esse illius sequatur prædictarum destructio conditionum; & sic transeundo de camera ad cameram, & de conditionibus ad conditiones conservando & fortificando eas secundùm diffinitiones & determinationes principiorum hujus artis in prima secunda tertia & quarta distinctione attingitur vera conclusio hujus, quod quæritur, & solutiones ad opposita argumenta. Si autem non invenerit quæsitum, non est hujus artis defectus, sed potiùs inquirentis.

Quartus modus inquirendi est volvere circulos quartæ figuræ in recta linea literarum formando cameras (ût jam est dictum in distinctione prima) & receptis significationibus literarum per respectum alterius cameræ ad alteram, & alterius lineæ camerarum ad alteram secundùm antecedens & consequens, applicanda est affirmatio & ejus contradictoria negatio ad conditiones & regulas & quæstiones ipsarum camerarum, & concludendum est, sicut in tertio modo dictum est.

Quintus modus discurrendi est in secunda distinctione medium conclusionis inquirere in cameris secundùm mutuas conditiones principiorum, discurrendo de camera in cameram & de §. in §. secundùm quod termini camerarum quæstionis proportionem & similitudinem habent: ita videlicet, ut si quæratur de bonitate seu de aliquo vel aliquibus ad bonitatem pertinentibus, inquirantur conditiones, quas bonitas habet cum magnitudine mediante æternitate, potestate, sapientiâ &c. aut si quæratur de differentia concordantia, recurrendum est ad cameram differentiæ & concordantiæ, & inquiratur in ea conditio; & si fortè propositum non inveniatur, inquiratur conditio in camera bonitatis differentiæ & in camera bonitatis concordantiæ, & si fortè adhuc non inveniatur, inquiratur in camera magnitudinis differentiæ, & in camera magnitudinis concordantiæ, & sic de aliis, quousque habeatur. Ita similiter fieri potest de omnibus illis terminis, in quos quæstio cadit, & concludatur accipiendo sic affirmationem, aut ejus contrariam negationem in istis conditionibus, sicut in tertio modo dictum est, unde iste quintus modus magìs infallibilis est, quàm alii præcedentes.

Est autem alius modus secundus investigationis, qui consistit solùm in intellectu: & iste in quinque modos est divisus, videlicet, quòd intellectus simpliciter, dupliciter, triangulariter, quadrangulariter & circulariter per terminos hujus artis discurrat.

Primò quidem simpliciter, accipiendo unumquemque terminum secundùm suas proprietates & diffinitiones, & variando seu declinando illum per illas, sicut bonitatem, quæ de ratione suî habet in bono bonificativum bonificabile, bonificare bonificatum; & sic de magnitudine & de quibuscunque aliis terminis.

Secundò verò dupliciter sumendo duos terminos respectivos, & hoc duobus modis, aut secundùm concordantiam, vel contrarietatem, secundùm concordantiam quidem ût formam & materiam, actionem & passionem, formam & figuram, intensum & extensum, longitudinem & latitudinem, antecedens & consequens, primam intentionem & secundam, masculinum & fœmineum, patrem & filium, rem similem & rem similatam, & sic de aliis hujusmodi. Secundùm contrarietatem verò, ut ens & non ens plenum & vacuum seu verum & falsum, bonum & malum, album & nigrum &c. hujusmodi. Sunt etiam quidam termini correspectivi, quorum uno posito ponitur & reliquum & non è converso, ût positâ lineâ ponitur punctus, & non è converso, & positâ specie ponitur genus & non è converso.

Tertiò etiam triangulariter, sumendo tres terminos respectivos tantùm, ut formam materiam & conjunctionem, potentiam habitum & actum, seu tres potentias animæ vegetativam, sensitivam & intellectivam, Deum creaturam & operationem, affirmationem dubitationem & negationem, & sic de aliis; aut sumendo ipsos terminos triangulares concordanter & contrariativè, & hoc tribus modis: nam aut unus trium concordat duobus contrariis, vel contrariatur duobus concordantibus, vel contrariatur duobus contrariis. Si igitur unus trium terminorum concordet duobus contrariis, sic est differentia concordantia, contrarietas, dubitatio affirmatio negatio circa idem subjectum, & in elementis aër, ignis, aqua, & aqua aër terra, & terra aqua ignis, & ignis terra aër; si autem contrarietur duobus concordantibus, sicut est forma & materia, & disjunctio, seu corruptio, principium finis, & medii deviatio seu privatio,

vatio, fortitudo castitas & luxuria, & sic de aliis; si verò contrarietur duobus contrariis: sic est æqualitas majoritati & minoritati, & largitas avaritiæ & prodigalitati. Præterea istorum triangulorum alii habent terminos, quorum uno posito ponuntur alii duo & è converso, sicut positâ formâ ponitur materia & conjunctio & è converso; alii verò sunt, quorum termini sic se habent, quòd posito superiore ponuntur necessariò alii duo, & non è converso, sicut posito actu ponitur potentia & habitus illius actûs & non è converso, & sicut posita rationativa in animali mortali ponuntur sensitiva & vegetativa, & posito tecto ponitur paries & fundamentum, & sic de aliis hujusmodi; unde secundùm istas prædictas conditiones termini triangulati sunt investigatione conspiciendi.

Quarto autem modo discurrit intellectus per terminos quadrangulariter secundùm concordantiam sumendo quatuor terminos concordantes: sicut in causa, finem efficientem formam & materiam, & in virtute morali justitiam prudentiam fortitudinem temperantiam; & in corpore sursum deorsum antrorsum & retrorsum; aut etiam sicut bonitatem concordantiam magnitudinem differentiam, & sic de aliis.

Secundùm autem concordantiam & contrarietatem habet intellectus in quadrangulo discurrere quatuor modis, aut enim ita est, quòd unus quatuor terminorum contrariatur tribus concordantibus, sicut esse privationi defectui aut non esse; aut concordabit tribus contrariis, sicut quantitas majoritati æqualitati & minoritati, aut contrariabitur duobus concordantibus & concordabit uni contrarianti illis duobus, sicut esse privationi & defectui & perfectioni, vel sicut privatio esse & perfectioni & defectui, vel sicut defectus perfectioni & esse & privationi, vel sicut perfectio defectui & privationi & esse; aut concordabit duobus contrariantibus, & contrariabitur uni concordanti illis duobus contrariantibus; sicut ignis terræ & aëri & aquæ, vel sicut aër igni aquæ & terræ, vel sicut aqua aëri & terræ & igni, vel sicut terra aquæ igni & aëri. Similiter istorum quadrangulorum alii sunt, quorum posito uno ponuntur & reliqui, sicut de triangulo dictum est. Alii sunt, quorum superiore posito ponuntur inferiores: ût posito corpore ponitur superficies linea & punctus, & non è converso, & sic de aliis hujusmodi. Unde secundùm istos modos termini quadrangulati investigandi sunt.

Quinto verò & ultimo modo investigandum est intellectualiter per circulum impressum in unoquoque prædictorum quatuor modorum, ita quòd in primo antè dicto talis circulatio consideranda est: sicut bonum ratione bonitatis & bonificati & bonificandi & bonificabilis est bonificans, & ratione bonitatis & bonificantis & bonificandi & bonificabilis est bonificatum, & ratione bonitatis & bonificantis & bonificati est bonificare, & ratione hujus circuli multiplicantur proprietates seu conditiones. Est etiam circulatio in secundo modo prædicto, eò quòd forma ratione materiæ est in esse, & è converso, & effectus ratione causæ & è converso, & minoritas ratione majoritatis & è converso, & corruptio ratione generationis & è converso, & sic de aliis. Et in tertio modo etiam, ita quòd finis est in principio, & principium in medio & medium in fine & è converso, & majoritas in æqualitate & æqualitas in minoritate & minoritas in majoritate & è converso, & differentia in concordantia & concordantia in contrarietate & è converso. Et in quarto modo similiter, eò quòd finis movet efficientem & efficiens formam & forma materiam & materia ratione passionis finem, & similiter esse existens in defectu ratione ipsius defectûs movet perfectionem ad privationem, & perfectio ratione essendi movet privationem ad deficiendum, & privatio ratione perfectionis movet defectum ad esse, defectus ratione privationis movet esse ad perfectionem: sicut patet in generabilibus & corruptibilibus, aliter enim nec generatio nec corruptio posset esse. Est etiam ignis in aqua, quia est in aëre existente in aqua, & aër in terra, quia est in aqua existente in terra, & aqua in igne, quia est in terra existente in igne, & terra in aëre, quia est in igne existente in aëre; aliter enim elementata misceri, generari, corrumpi non possent. Præterea unumquodque generalium principiorum est in alio, & quodlibet eorum per alterum est in alio secundùm proprietates suas, ût bonitas in magnitudine & magnitudo in potestate, & sic aliis: & bonitas etiam ratione magnitudinis est in æternitate, & magnitudo ratione æternitatis est in potestate &c. & sic de omnibus principiis generalibus hujus

hujus artis. Aliæ etiam circulationes sunt considerabiles, scilicet cœli & impressionum illius in inferioribus, unde hæc intellectualis inquisitio multùm est utilis & artificiosa ad attingendum particulare & specificandum generale.

Quarta Regula,
Quæ est de Specificatione Generalis. E.

EX generali omnino generali & speciali omnino speciali tertium constituitur sapiens naturam utriusque, est enim istud tertium membrum magni ambitûs tanquam medium extremitatum. Speciale siquidem omnino speciale est tanquam medium mensurationis, id est, tanquam punctus in medio totius sustinens tanquam causa finalis quidquid est de ipso usque ad finem terminationis, qui est omnino generalis. Est autem omnino generale unumquodque principiorum hujus artis scilicet bonitas magnitudo &c. differentia concordantia &c. sensualitas intellectualitas quantias &c. & quodlibet eorum principiorum, quod implicitè sub quolibet istorum principiorum continetur, & diffinitio seu conditio à quolibet eorũ tam implicitorum, quàm explicitorum simpliciter sumpta. Non omnino verò generale seu speciale est connexio vel remotio, quam unumquodque prædictorum omnino generalium habet cum alio, sine qua ipsa omnino generalia esse non possent, & hæc est tota secunda distinctio hujus artis. Habet enim hoc ita esse, quia prædicta connexio vel remotio contrahit unumquodque principiorum prædictorum de generalitate ad minorem generalitatem: ût bonitas est magna ratione magnitudinis, vel non est magna ratione parvitatis, & est differens ratione differentiæ, vel non est differens ratione unitatis, & est concordans ratione concordantiæ, vel non est concordans ratione contrarietatis, & sic de aliis; ita quòd bonitas, quæ generalis stabat ad contrahendum vel distrahendum, specificatur ratione illorum principiorum, quibus contrahendo nectitur, vel à quibus distrahendo removetur, & sic de aliis principiis generalibus, ût in secunda distinctione patet. Habet autem fortificari hæc specificatio ascendendo & descendendo in secunda distinctione de camera ad cameram, & de §. in §. & hoc tribus modis, scilicet simpliciter, & secundùm quid & utroque modo mixtim: Ascendendo quidem utroque modo, sicut de minoritate ad æqualitatem, cùm in plus se habeat æqualitas, quàm minoritas; & de æqualitate ad majoritatem, cùm æqualitatum alia sit major, quàm alia, & de majoritate ad finem, qui major est, quàm ipsa majoritas, vel ad quem ipsa majoritas se habet, & de fine ad medium, quod est majus, quàm ipse finis; & de medio ad principium, & sic de principio usque ad differentiam simpliciter, vel secundùm quid, secundùm quod evenit. Et eodem modo de differentia ad gloriam & de gloria ad veritatem, & deinde usque ad magnitudinem bonitatis distinguendo secundùm quid & simpliciter. Et in isto tertio modo patet, quomodo ascendendum est simpliciter, & secundùm quid de principio ad principium, & resultant inde multæ diversæ conditiones necessariæ. Deinde descendendo recolligantur, & recolligendo eas ad invicem connectentur respectu illius rei omnino specialis, quæ concludenda est, per rectam lineam venient in majorem specificationem usque ad ultimam specificationem seu specialitatem, scilicet usque ad omnino speciale specificè, quod ex necessitate earum concludetur affirmativè vel negativè. Est autem omnino speciale aliud verum affirmativè vel negativè sumptum: ût Deum esse summum bonum vel non esse summum malum, aut summam causam causasse bonum vel non causasse malum, aut ignem calefacere & non frigefacere & sic de aliis.

Habet autem fieri hoc tribus modis, videlicet de Deo simpliciter per se, vel de Deo in relatione ad creaturam vel è converso, vel de ipsa creatura simpliciter per se sumpta, ita quòd unumquodque omnino specialium in aliquem istorum trium modorum de necessitate versatur, & per eum speciales sortitur conditiones per se notas.

Ita quòd sicut Deus habet immensitatem, & æternitatem, & per consequens immensam & æternam bonitatem magnitudinem sapientiam &c. & per consequens nullam habet contrarietatem majoritatem minoritatem tempus quantitatem, nec limitatum terminum nec limitatam extremitatem, & sic de aliis, quæ conveniunt privationi & defectui, & sic de necessitate istæ proprietates, quas intellectus attingit esse solius Dei, contrahunt omnino generale per non omnino generale seu speciale ad omnino speciale, quod est Deus, videlicet boni-

tatem magnitudinem &c. quæ distant à privatione per magnam bonitatem in magna potestate sapientia voluntate gloria &c. & distrahunt à se ipsis & ab eisdem omnino generalibus, quæ sibi contrahuntur cætera omnino generalia, quæ privationi & defectui concordant.

Si autem omnino speciale sit de summa causa & defectu, contrahuntur similiter omnino generalia seu specialia ad illud omnino speciale, ita quòd illa contractio, & distractio, quæ de Deo dictæ sunt, quantum ad id, quod est summa causa, permanent illæsæ; & ab effectu distrahuntur, quia de necessitate effectus aut est id, quod est summa causa, quod est impossibile, aut bonitas magnitudo &c. omnino generalia, quæ quantum est de se, sonat esse & perfectionem contracta ad minoritatem majoritatem contrarietatem &c. privationi concordantia, & è cõverso contrahuntur ad ipsum effectum; ita quòd similitudo &, imago secundùm magis & minus, quantò plùs potest in proposito & in oppositio in effectum restat impressa; ita, quòd quantum effectus habet de esse bonitatis in magnitudine &c. & è converso, in tantum est imago & similitudo Dei, sed in quantum habet de esse minoritatis & contrarietatis in magnitudine bonitatis &c. in tantum est dissimilitudo Dei; ita quòd major est similitudo, quàm dissimilitudo, quia similitudo est ex parte causæ, dissimilitudo verò ex parte hujus, quod est effectus.

Si verò omnino speciale extra Deum sumatur, accipiatur necessariò ipsum esse alicujus determinatæ speciei, & illa species alicujus determinati generis, quorum proprietates ipsum omnino speciale manifestè ad se contrahit, & per eas distrahuntur ab eodem proprietates oppositæ vel disparatæ speciei, vel oppositi vel disparati generis. Et quoniam omnia genera & species per contractionem seu distractionem primæ & secundæ distinctionis contrahunt sibi ipsi omnino generalia & proprietates istorum proprietates eorum, aliter nihil essent, contrahuntur ideo ipsa omnino generalia & eorum proprietates aliud eorum per aliud, & proprietates hujus per proprietates illius ad ipsum omnino speciale; & fiunt multæ & diversæ conditiones ad ipsum omnino speciale contractæ, seu distractæ ab eodem, ût in secunda distinctione manifestè patet, unde medium conclusionis sumitur necessarium: videlicet ipsæ conditiones, quæ sunt ipsæ contractiones seu distractiones, quæ omnino generalia habent ad invicem ratione suæ necessariæ connexionis vel remotionis, quam habent, & concluditur in omnino speciale; aliter sequeretur, quòd non esset ex ipsis omnino generalibus principiis constitutum; & sic esset sine bonitate & malitia & sine magnitudine parvitatéque &c. & sine differentia & unitate & sine concordantia & contrarietate & sic de aliis omnino generalibus, quod est impossibile. Ad unumquodque igitur omnino specialium inferiorum contractum est de necessitate unumquodque omnino generalium per aliud & proprietates alterius eorum per proprietates alterius. Unde ad inquirendum proprietates seu conditiones alicujus rei dictæ per aliquod nomen, id est alicujus omnino specialium sumendæ sunt proprietates illius, quas habet per se notas, & videndum est per eas, quomodo se habent ejus bonitas cum magnitudine & cum duratione &c. ejus &c. & è converso, & per quam differentiam & concordantiam & contrarietatem &c. & ad quid deducit unumquodque principiorum aliud secundùm necessarias conditiones, quas unumquodque eorum habet per aliud. Et sic deducetur intellectus ad non omnino speciale, seu generale, contractum illi rei, quæ dicitur per nomen; & per ipsas conditiones prædictas multimodè secundùm eas concludet in eisdem omnino speciale: eò quòd ad necessariam positionem ipsarum conditionũ seu ipsius non omnino generalis vel specialis ponitur effectivè ipsum omnino speciale, de quo quæritur, & è converso causativè; & ad quarum seu ad cujus destructionem destruitur ipsum omnino speciale prædictum effectivè & è converso causativè. Unde illud particulare seu omnino speciale, cujus destructio destruit ipsas conditiones necessarias, hoc est ipsum non omnino speciale vel generale, necessarium est. Et illud particulare, cujus positio eas destruit, est impossibile. Exemplum hujus longum est & diffusum. Potest enim tota secunda distinctio ad hoc applicari secundùm tres prædictos modos omnino specialium, quare supersedendum est.

Quinta Regula,
Quæ est de contradictione. F.

FALlitur intellectus ignorantis aliquoties in his, quæ contradicere videntur, nec tamen

tamen contradicunt, vel in his, quæ non videntur esse in contradictione, & sunt. Quocirca artistam oportet contradictionem, & ejus species & modos considerare, ut ex utraque parte contradictionis concludere sciat, videlicet positivè & privativè. Est autem contradictio affirmatio vel ejus oppositа negatio, modo penitus eodem confluentes ad idem objectum, aut affirmatio seu negatio modo penitus eodem confluens ad duo penitus contraria objecta: ût summam bonitatem esse & summam bonitatem non esse, aut summam bonitatem esse & summam malitiam esse, seu summam bonitatem non esse & summam malitiam non esse. Itaque tres sunt contradictionis species, quarum prima est extensa, cæteræ verò duæ intensæ, sunt enim causa primæ contradictioni. Nam ex hoc, quia summa bonitas est, oritur hæc negatio scilicet summam malitiam non esse contradictoriè ad summam malitiam esse; & ex hoc, quia summa malitia est, oritur hæc negatio scilicet summam bonitatem non esse contradictoriè ad summam bonitatem esse; aut etiam, quia summa malitia non est, oritur hæc affirmatio scilicet summam bonitatem esse contradictoriè ad summam bonitatem non esse; vel quia summa bonitas non est, hæc affirmatio oritur scilicet sum̃am malitiam esse contradictoriè ad sum̃am malitiam non esse. In prima igitur implicantur cæteræ duæ causativè, & in ipsis duabus prima effectivè.

Habet autem esse contradictio tribus modis, quorum primus est secundùm realitatem objecti, & rationem potentiæ sumptam ex illa realitate, ût in prædictis exemplis dictarum specierum patet, & hæc est vera contradictio, cujus contradictionum multiplicatio in secunda distinctione consistit; sicut differentia concordantia contrarietas, quæ tendentes ad unum specificum finem per naturam medii sapientis naturam sui principii & sui finis contradicunt in eodem medio seu per idem medium suis contradictoriè oppositis tendentibus ad contradictorium finem; atque magnitudo earum contradicit parvitati suorum contradictoriorum, & earum bonitas earum malitiæ & sic de aliis hujusmodi: ita quòd medium earum & medium suorum contradictoriorum eodem modo simul stare non possunt, nec per consequens utriusque partis contradictorii fines. Et hoc patet in cameris secundæ distinctionis.

Secundus verò modus contradictionis est secundùm rationem potentiæ, & non secundùm realitatem objecti, & hoc causantur puncta transcendentia. Est autem punctus transcendens altitudo, seu difficultas realitatis objecti implicans in potentia contradictionem, eò quòd ipsa potentia de natura suî eam penitus attingere non potest. Ut in octava regula dicetur. Ideo sumitur contradictio punctus transcendentis in Deo de aliquibus divinis conditionidus imperfectè attinctis ab intellectu, & consimili modo de Deo in creatura & è converso; & in creatura simpliciter ex secretis conditionibus realitatis educentibus effectus suos usque ad rationem intellectûs. Si sit in Deo, sic est, dum intellectus investigat, utrum Deus possit facere id, quod ipse vult impossibile fieri; vel utrum velit se posse facere id, quod non potest fieri: nam ad hoc concludit ratio intellectûs, ne potestas & voluntas limitentur in Deo, quod potest & non potest, vult & non vult, quod videtur contradictio, quæ tamen secundùm realitatem nulla est. Nam ex hoc, quòd intellectus ex natura receptionis suæ recipit prædictas dignitates differentes, quæ in realitate, quantum est de se, non differunt, sed inconfusæ sunt unum idem, quam siquidem identitatem totalem ex qualibet earum de natura suî non potest attingere, facit ideo contradictionem secundùm naturam suî. Et nisi ista contradictio esset in ratione intellectûs, ita quòd non in realitate objecti, esset utique in realitate objecti ita, quòd non in ratione intellectûs, & sic esset in tertio modo contradictionis. Nam sicut intellectus prædictam non contradictionem id est, prædictam identitatem ipsarum dignitatũ non potest propter earum altitudinem sine contradictione attingere, ita nec sine oppositо contradictionis posset earum contradictionem (si esset in eis) attingere propter earum altitudinem contradicendi. Hoc idem est de prædestinatione & libero arbitrio, & de aliis, quæ sunt de Deo ad creaturam, cùm dicitur: sapientia Dei est perfecta & imperfecta ratione prædestinationis & liberi arbitrii, & similiter justitia perfecta & imperfecta. Similiter in operationibus supernaturalibus, quæ sunt de Deo ad creaturam, attingitur contradictio punctus transcendentis: quia

cùm intellectus naturales attingit proprietates & conditiones ad supernaturale seu miraculosum opus, attingit impossibile. Et cùm attingit proprietates & conditiones divinarum dignitatum ad illud opus, attingit necessarium, quod patet in creatione & in resurrectione, & sic de cæteris operibus supernaturalibus, quæ Deus habet supra naturam creaturarum. Sed tunc intellectus se denudat à conditionibus creatis, quod est ei improprium, & conditionibus increatis adhæret, judicans de inferioribus per easdem, & per prædictam contradictionem rationis devenit in gradum altiorem ad cognitionem operis supernaturalis. Sumitur etiam contradictio (sicut est Reubarbarum, quod est calidum & siccum, curat tertianam, quæ est de humore calido & sicco, & cura debet fieri per contrarium, sicut est de lapide Lazuli respectu quartanæ & de aliis similibus) punctus transcendentis quandoque in rebus creatis ex secretis conditionibus realitatis educentibus effectus suos usque ad experientiam, & ratio intellectûs per aliquas apparentes similitudines vel figuras dictat contradictoriè oppositum; sicut etiam contingit sæpe in medicinis. Et tunc intellectus ex illis similitudinibus se denudat attingens plus esse entitatis in re, quàm similitudines ab ea abstractæ repræsentent, deinde illum effectum per conditiones principiorum hujus artis in secunda distinctione deducit & aliquoties secreta naturæ attingit.

Tertius autem modus contradictionis scilicet secundùm rem & non secundùm rationem intellectûs est illud impossibile secretum in natura, quod sequeretur, si non esset ille effectus, de cujus præsentia admiramur. Quod patet in ampulla aquâ plena & eversa, cujus foramen strictum & apertum remanet deorsum, nec potest egredi aqua, quoniam si aqua de ampulla prædicta egrederetur, posito, quòd sit causa hujus ignota, sequeretur contradictio in re nobis ignota. Contradictio autem in re stare non potest, nec per consequens in re & ratione; ratio verò ad contradictionem nihil operatur, quare si sit in ratione sine re, nulla est contradictio, quamvis videatur. Multæ etiam aliæ videntur contradictiones, quæ tamen non sunt, quæ peccant contra definitionem suprà dictam in hoc, quòd utraque pars contradictionis non penitus eodem modo procedit; secundùm quod patet apud sophisticè disputantes.

Multùm autem utilis est hæc regula & generalis ad ostendendum necessitatem vel impossibilitatem rerum investigabilium. Et si addatur in cameris secundæ distinctionis, & ex ea quidem in magna copia necessariæ affluent rationes valentes ad id, quod investigatur, vel de quo certando disputatur.

Sexta Regula,
Quæ est de necessario & contingenti G.

GEneraliter autem omne, quòd est, aut est necessarium aut contingens, quare inter ea discurrere est multùm utile, nam aut esse sive agere uniuscujusque rei in aliquid istorum duorum de necesslitate versatur.

Est autem necessarium, quod nulla ratione aliter esse potest, ût Deum esse immensum, & æternum in immensa & æterna magnitudine bonitatis &c. & hominem esse rationalem & eum esse animal & sic de aliis hujusmodi, seu etiam impossibile aliquid non esse, ex quo jam est, vel non fuisse, ex quo jam fuit.

Contingens autem est alicujus duorum contradictoriorum affutura necessitas: ût aliquam animam venturam esse ad gloriam vel non venturam; vel istos victuros inimicos vel non victuros, & sic de aliis hujusmodi. Inter necessarium autem & contingens hoc interest. Quia necessario proprium est præsens & præteritum, actus & habitus, utrique verò potentia & futurum. Nam futurorum aliud inevitabile, quantum est de vi naturæ, ût solem cras oriri, & generabile corrumpi: & quantum est de vi divinarum conditionum: ût mortuos resurrecturos, & animam rationalem in perpetuum vivituram. Aliud verò futurorum bene quidem est evitabile, aut esset possibile duo contradictoria modo penitus eodem simul & semel affutura in esse; quod est impossibile, cùm alterum duorum contradictoriorum cogat necessitas esse futurum, præterea in utraque parte contradictionis necessitatis stat æqualitas necessariò: & impossibilis est in ea majoritas vel minoritas: cùm tantùm sit impossibile aliud non esse, quantùm est necessarium illud esse & è converso. Sed cum necessitas utramque partem contradictionis contingentis sub disjunctione cogat, hoc quidem dupliciter habet esse. Nam aut coget eas ambas æqualiter, & his talibus nullum potest consilium adhiberi, aut coget plùs partem

tem affirmativam & minùs partem negativam vel è converso, & in his juvat consilium, quia tunc discurrendum est per secundam distinctionem ad conditiones & per primam ad diffinitiones & per tertiam ad regulas & per quartam ad quæstiones, per has enim manifestabitur necessariò, quæ duarum partium contingentis est magis necessitati propinqua, & etiam quantùm suam contradictoriam partem excedit. Et si bene discurrat per prædictas distinctiones, si contingens sit apparens & non existens, revelabitur esse necessarium, vel si necessarium sit apparens & non existens revelabitur esse contingens. Unde hæc ars de futuris seu contingentibus nullo alio modo à prædictis se intromittit.

Septima Regula,
Quæ est de demonstratione. H.

HUmanum intellectum summæ utilitatis est, inter cætera (quæ dicta sunt) bene cognoscere demonstrationis species, ejúsque modum essendi, nam omnia, quæ dicta sunt in regulis, sunt tanquam multiplex medium veniendi de suppositione ad demonstrationem. Est autem demonstratio necessaria seu conveniens apprehensio alicujus particularis positionis vel privationis proveniens ex necessaria vel convenienti positione, seu ex impossibili privatione diffinitionum & proprietatum universalium principiorum & conditionum & regularum hujus artis.

Demonstrationum autem alia est similitudinaria, alia propria: similitudinaria est illa, quæ per exempla similia vel per metaphoras habetur; & hæc datur maximè ad dirigendum intellectum ad propriam demonstrationem.

Hujus etiam sunt duæ species, quarum prima est similitudo seu metaphora ad propositum, ût si quis non leviter possit intelligere, quomodo quatuor elementa sunt unum mixtum, sumatur ista similitudo: de saccaro zinzibere melle & croco fit ita zinzibratum, quòd minimum cujuslibet istorum tangit minimum cujuslibet alterius, & de quatuor formis istorum educitur una forma zinzibrati, & de quatuor materiis istorum una materia ejusdem; à simili de quatuor elementis potest fieri quoddam mixtum.

Alia verò species metaphoricæ demonstrationis est similitudo in contrarium: ût si quis non leviter intelligat aliud elementorum esse continuè per quodlibet aliud eorum, quamvis sint mixta; sumatur ista similitudo in contrarium: si vinum & aqua separata sunt, impossibile est aliud eorum esse continuè per aliud; à simili per contrarium elementa simplicia, cùm sint magis subtilia, quàm vinum & aqua, cùm sint conjuncta, potest quodlibet eorum esse continuè per quodlibet eorum. Valent autem metaphoræ multùm ad observandum intellectus disputantium in eodem medio ad unum finem, & valent etiam ut plurimum quandoque ad inveniendum per conditiones earum conditiones illius rei, cui assimilantur. Et sciendum est, quòd metaphoræ non inferunt necessitatem, sed convenientiam, & si inferant necessitatem, transeunt in propriam demonstrationem ad speciem æquiparantiæ, de qua inferiùs dicetur. Cavendum est autem ad metaphoras faciendas, quòd sint magis claræ intellectui, quàm ea, ad quæ inducuntur, aliter enim essent inutiles, & ne plùs prætendant dissimilitudinis, quàm similitudinis, quoniam similiter essent in vanum.

Demonstratio verò propria in tres species (partes) est divisa, nam dum ita est, quòd aliquid notum ratione suarum conditionum notarum habet aliud necessariò notificare, hoc habet fieri duobus modis, nam aut demonstrativum & demonstrabile inæquales habent conditiones aut æquales, si inæquales, aut superiores istius notificabunt inferiores illius, & sic est demonstratio propter quid, causâ probante effectum, ût propter hoc, quia necessarium est bonitatem nihil esse sine veritate, impossibile est suppositum esse bonum, nisi sit verum, & sic de aliis, aut affirmativè aut negativè.

Aut ita erit, quòd inferiores illius notificabunt superiores istius, & sic est demonstratio, quia, effectu probante causam suam, ût quia manifestè videmus esse suppositi, & sub illo esse pati, quod sustinet illud esse, per quod ipsum pati est, manifestè devenimus in cognitionem alicujus essentiæ ipsius suppositi, unde procedit tale esse, sic cum pati proportionatum & in cognitionem alterius similiter essentiæ, unde procedit ipsum pati sic proportionatum, cum esse aliter procederet de nihilo, quod est impossibile, & sic forma & materia cum proportione earum, quæ sunt causæ ipsius suppositi, probantur ex conditionibus ipsius suppositi, quas manifestè videmus, seu intelligimus.

Si verò demonstrativum & demonstrabile æquales habent conditiones, tunc oportet, quòd conditiones demonstrativi sint notæ, demonstrantes ex suî manifestatione ignotas conditiones demonstrabilis, & hoc maximè habet locum in Deo, & sic est demonstratio per æquiparantiam, ût si per conditiones divinæ magnitudinis velimus æqualitatem in divinis probare, sumatur sic ratio: manifestum est, de conditionibus divinæ magnitudinis esse scilicet eam immensam, & ratione suæ immensitatis id esse in Deo, per quod major est in eo distantia à majoritate & minoritate, sed cum æqualitate plùs distat à majoritate & minoritate, quàm sine æqualitate, ergo &c. Si autem æqualitas est in Deo ratione conditionum immensitatis, ipse est ipsa magnitudo immensitatis, & conditiones immensæ magnitudinis sunt suæmet conditiones, ut per eas plùs possit distare à majoritate & minoritate. Unde hoc sciendum est, quòd sola demonstratio æquiparantiæ habet realiter esse in Deo: & de Deo ad creaturam habet esse propter quid solùm, & de creatura ad Deum habet esse quia, ita quòd non alia, demonstratio verò per æquiparantiam de Deo in ratione intellectûs potest esse propter quid aut quia, in creaturis autem potest esse propter quid & quia; & per æquiparantiam. Per æquiparantiam quidem duobus modis, aut in proposito, aut in opposito.

In proposito quidem, ût si vellemus per conditiones bonitatis demonstrare conditiones veritatis, ût sic: de conditionibus bonitatis est, eam esse contrariam malitiæ, & bonum contrarium malo, & bonum esse verum & è converso, & malum esse falsum & è converso, ergo conditiones veritatis sunt eam esse contrariam falsitati, & verum contrarium falso, & falsum esse malum & è converso, cùm sit ita, quòd veritas creata in tantùm sit similitudo veritatis increatæ, quantùm bonitas creata bonitatis increatæ. In opposito verò, ût si per conditiones bonitatis vellemus conditiones malitiæ demonstrare: ût sic, de conditionibus bonitatis est eam non esse sine magnitudine virtute veritate &c. ergo de conditionibus malitiæ est, ipsam malitiam non esse sine parvitate vitio & falsitate & sic de aliis.

Sumitur autem demonstratio æquiparantiæ tribus modis: primò per se & simpliciter, ût jam dictum est, secundò sumitur pro causa, ût cùm æquiparantia sumitur esse causa alicujus effectûs demonstrans eum, & hoc duobus modis, nam aut ille effectus erit æquiparantia: ût sic, propter hoc, quòd igneïtas in tantum est igniti sub ratione passivi, quantum est ignientis sub ratione activi, habemus quòd ignire tantum est agendo, quantum igniti patiendo, & è converso. Aut etiam effectus æquiparantiæ poterit esse non æquiparantia, & demonstrabitur propter æquiparantiam: ût suppositum, quod demonstratur habere esse ratione æquiparantiæ formæ & materiæ in actione & passione. Tertiò sumitur pro effectu, & tunc quot modis æquiparantia ratione causæ probat effectum, tot modis æquiparantia ratione effectûs probat causam. Sicut æquiparantia formæ & materiæ, quæ demonstratur, quia est æquiparantia agendi & patiendi, aut quia est igniens & ignitum, oportet esse igneïtatem. Et è converso causa sine æquiparantia demonstrare potest æquiparantiam esse effectum: ût una eadem bonitas animæ intellectivæ causat bonitatem intelligendi non posse separari à bonitate volendi. Et è converso similiter effectus sine æquiparantia demonstrare potest æquiparantiam esse causam: ût quia unitas ejusdem suppositi est, demonstratur æquiparantia esse inter bonitatem magnitudinem &c.

Præterea causa potest demonstrare effectum suum tribus modis, primò simpliciter ût dictum est, secundò dum demonstrat eum esse causam alterius effectûs, ût bonitas, magnitudo &c. constituentes formam & materiam demonstrant ipsam formam & materiam esse causam suppositi. Tertiò, cùm causa demonstrat suum effectum esse effectum alterius causæ: ût finis, perfectionis demonstrans id, cujus est finis, esse effectum majoritatis.

Et è converso effectus totidem modis causam suam similiter demonstrat, primò simpliciter, ût dictum est, secundò quando probat causam suam esse effectum alterius causæ, ût imago seu figura vel quæcunque res artificiata demonstrans imaginationem, unde educta est, esse effectum talis artificis. Tertiò, quando demonstrat eam esse causam alterius effectûs: ût bonum est demonstrans bonitatem suam esse causam magni & magnum magnitudinem suam esse causam boni. Sed cùm propter quid, aut ex parte intrinsecitatis rei habeat esse, quia verò

verò ex parte extrinsecitatis & æquiparantia utramque partem comprehendat, idcirco distinguendum est inter existentiam intrinsecam & extrinsecam, & operationem intrinsecam & extrinsecam, nam intrinseca est causa extrinsecæ, & extrinseca est effectus intrinsecæ. Per has siquidem tres species colligitur omne medium demonstrans necessariam conclusionem.

Octava Regula,

Quæ est de Punctis transcendentibus I.

IN omni materia punctum transcendentem dicimus inveniri posse. Causatur enim punctus transcendens ex excessû, quem alia potentiarum hominis habet supra aliam, aut aliquando supra se ipsam: eò quòd confluentes ad objectum, quælibet secundùm suam propriam rationem attingunt inæqualiter ipsius objecti realitatem, ita quòd de natura cujuslibet earum est ultra quantitatem suam attingendi negare. Itaque negat id, quod alia potentia per excessum attingit super illam. Excessus quidem earum cùm sit naturalis, per se est manifestus, nam quantumcunque sensus sentiendo attingit, tantundem imaginatur imaginatio & ultrà; & quantumcunque imaginatur imaginatio, tantundem intelligit intellectus & ultrà, & quantumcunque realitatis intelligit intellectus in objecto, tantundem est in eo & ultrà. Quod si non, impossibilis esset suppositio ultra intellectum, & per consequens nec fides nec opinio essent. Et hic transcendit intellectus se ipsum intelligens aliqua esse necessariò, quæ non intelligit.

Quædam ergo punctorum transcendentium causantur ex hoc, quòd potentiarum alia aliam excedit (ût dictum est) nam ex hoc, quòd intellectus, qui est superior potentia, imaginationi & sensui naturaliter est unitus, & per eas plurima intelligendo affirmat vel negat, quæ sine ipsis attingere non posset naturaliter, ideo habet inclinationem negandi ea, quæ negant, vel affirmandi ea, quæ affirmant duæ inferiores potentiæ prædictæ. Et tunc (dum ita agit) & necessaria ratio illius excessûs, quem habet super eas, distrahit eum ad oppositum, transcendit coactus prædictam inclinationem, quam habet naturalem ad prædictas potentias, & remanet in ratione & necessitate sui excessûs, affirmans ea, quæ prædictæ potentiæ negant, vel negans ea, quæ affirmant.

Quidam verò ipsorum punctorum transcendentium causantur ex hoc, quòd intellectus transcendit per rationem objecti, rationem suî ipsius (ût dictum est) & ista sunt fortiora, quàm prima. Quomodo autem in omni materia ejusmodi puncta inveniantur, ad præsens exemplificare volumus, & primò à natura elementali incipimus, deinde gradatim procedendo, secundò de natura vegetativa, tertiò de sensitiva, quartò de imaginativa, quintò de intellectiva, sextò de morali, septimò de cælesti, octavo de angelica, nono de divina. De elementari quidem isto modo.

De Elementativa.

IMaginatio & intellectus confluentes ad elementorum circulationem attingunt, quòd ignis calefaciendo, caliditatem suam calefactam infundit aëri, & aër humefaciendo humiditatem suam humefactam & calefactam infundit aquæ, & aqua frigefaciendo frigiditatem suam humefactam & calefactam infundit terræ, & terra desiccando siccitatem suam frigefactam humefactam & calefactam infundit igni. Itaque recuperat ignis caliditatem suam confractam & remissam præ qualitatibus aliorum elementorum, & aër similiter humiditatem suam, & aqua frigiditatem suam, & terra siccitatem suam. Hic autem est punctus transcendens, quia imaginatio ex hoc, quòd non potest apprehendere motum, nisi de loco ad locum, negat, quantum est de ratione suî, prædictam circulationem & receptionem. Et intellectus, cùm sit eidem unitus, libenter consentiret, sed illa natura, quam ipse habet super imaginationem, attingit necessariò prædictam circulationem & receptionem esse, cùm attingat necessariò unumquodque elementorum esse de alio activum, aliter non esset generatio nec corruptio, nec exterior qualitas, nec figura, nec localis motus, nec alteratio, quæ sensus & imaginatio in rebus elementatis attingunt.

Item est hic punctus transcendens in hoc, quòd imaginatio negat ipsa elementa simplicia unita simul consistere simplicia, eò quòd attingit extensionem, ubi elementa simplicia non possunt esse, sed mixta & confracta scilicet composita, & non attingit intensionem, quam per ipsam extensionem attingit intellectus, ubi scilicet in qua extensio-

tensione oportet necessariò ipsa elementa esse simplicia, quoniam si essent in intensione composita, esset extensio de nihilo composita, nec essent aliqua principia simplicia in elementato, unde ipsum compositum sequeretur, nec esset generatio nec corruptio in compositis elementorum, & multa alia impossibilia sequerentur.

Item est hic punctus transcendens, eò quòd in ipso mixto intellectus elementa secundùm magis & minus gradata attingit. Nam imaginatio quantitates & gradus eorum apprehendit: negat autem primum gradum alicujus eorum esse per totum quartum gradum sui oppositi, quia videtur sibi impossibile, ex quo aliud habet quantitatem determinatam, quòd possit extendi in plùs amplum latum & profundum. Deficit hìc quidem imaginatio, quia similiter (ût dictum est) ejus actus non transit in intensitatem, & ideo quantitatem intensam non attingit, sed extensam; quam scilicet quantitatem intensam minoris, dum ipsum minus additur majori, attingit intellectus reduci in extensam, in tantum, quòd ambæ majoris & minoris sunt æquales; cùm sit impossibile naturaliter, quòd de nihilo reducatur esse.

Similiter hic est punctus transcendens, dum in ipso supposito elementato attingit visus rotunditatem, sicut in oculis & in capite hominis & in pomo & in cæteris his similibus & quadrangularitatem, per quam ipsum suppositum habet longitudinem & latitudinem & triangularitatem, per quam habet amplum latum & profundum. Quia dum intellectus gratiâ visûs negat alia in ipso supposito præter hæc, quæ videt visus, quia in plus non potest ei visus testimonium perhibere, miratur tunc intellectus, unde talia processerunt. Sed tunc transcendit ultra illam naturam, quam habet à visu, cujus scilicet visus non est naturæ suæ videre intensum (licèt videat intensi effectum) & transit ad naturam intensi, unde situs extrinsecus est causatus: & attingit circulum elementorum aliorum, alio intrante in alterum (ût jam dictum est) & eorum quadrangulum & triangulum per totum ipsum circulum, & è converso; & totum triangulum per totum quadrangulum, & è converso, ut latum longum & profundum sint in toto amplo, & è converso, & totum ipsum amplum in circulo & è converso, ad hoc, quòd totum suppositum elementatum in omni dimensione sit plenum, & magìs à vacuo distans. Unde secundùm quod istarum dimensionum alia est à prædominio inter alias in elementatis, seu in membris eorum, contrahit cæteras ad situm suum, sicut ignis cætera elementa in colerico ad calidum & siccum, & producuntur illi diversi situs seu figuræ, de quibus cum visu priùs mirabatur intellectus.

Postquam autem intellectus substantiam cum circumstantiis suis attinxit, transit ad accidentia in substantia, quæ visus & imaginatio de nihilo processisse affirmant, cùm natura sensûs & imaginationis scit se attingere non posse id, de quo ipsa accidentia processerunt; & quia naturale est ei sensui & imaginationi consentire & innaturale seu contra naturam ferri in nihilum; & ex his quidem duobus extremis oritur ei admiratio: & quantò magìs sunt æqualia ipsa extrema, tantò vehementiùs eum admirari contingit, sed dum convertitur ad se ipsum, & natura accipiendi ens plùs cogit eum, quàm participatio suî cum imaginatione & sensu: cogitur transcendere illam participationem, ut se transferat ad ens, fugiendo contradictionem, & attingit id extensum, quod sensus & imaginatio attingunt non posse esse sine intenso, quia ex intenso influitur extensum, uti ex forma & materia esse; & sic attingit duobus modis substantiam scilicet extensam, quæ est influxa, & intensam, quæ est influens: & duobus modis similiter accidentia, scilicet extensa, quæ sunt influxa, & intensa, quæ sunt influentia de se ipsis ipsa accidentia extensa. Substantia quidem extensa ab intensa & accidentia extensa ab intensis generata sunt, & est corruptibilis ipsa substantia extensa cum suis accidentibus extensis, ut ipsa substantia intensa aliam substantiam extensam producat, & accidentia intensa hujusmodi alia accidentia extensa, quæ habent in se potentialiter. Unde ipsa substantia intensa cum suis accidentibus intensis ingenerabilis est & incorruptibilis. Unde autem derivetur ipsa substantia intensa cum accidentibus suis materialiter quidem à nihilo, & hìc cùm ipse intellectûs non possit se ferre super nihil: devincit hìc intellectus naturam suî ipsius & transcendit ad rationes summi efficientis, & in eis attingit hoc ita esse. Et est iste punctus in secundo modo transcendendi.

De

De Vegetativa.

Attinguntur etiam puncta transcendentia consimili modo in vegetativa in hoc, quòd potentia vegetativa constituta de vegetativo & vegetabili propinquo convertit in se vegetabile remotum, videlicet elementorum mixtionem, de qua vegetativum vivit quemadmodum lumen de oleo, & convertitur essentia & natura elementorum in essentiam & naturam vegetativæ potentiæ, ita quòd forma in formam & materia in materiam & accidentia in accidentia convertuntur. Et sic habet fieri generatio transmutando speciem in speciem.

In hac quidem materia punctus transcendens multimodè sumi potest in hoc, quòd imaginativa imaginatur: cùm species in speciem convertitur, videlicet species elementalis in speciem vegetationis, quòd forma speciei convertibilis factâ conversione reducatur in nihilum. Et in hoc, quòd imaginatur, quòd humidum radicale de nihilo habet esse, eò quòd non attingit medium, per quod descendit à generante. Et in hoc, quòd imaginatur, quòd humidum radicale ipsius suppositi, in quo fit conversio, augmentum quantitatis suæ de nihilo recipiat, cùm extenditur ratione materiæ advenientis. Et in hoc, quòd visus negat motum augmenti suppositi vegetantis: videlicet, quia non videt vegetatum crescere, & sic de multis aliis. In his enim omnibus transcendit intellectus illam naturalem inclinationem, quam habet cum sibi unita potentia fallente, & attingit in natura & virtute suî, quòd elementalis species quamvìs in vegetativam speciem convertatur, quòd remanet intensa induta speciem vegetatam, quam sensus & imaginatio attingere non possunt, aliter destruerentur principia naturæ, quod est impossibile. Et attingit humidum radicale esse habitu in suo generante, priùsquam procedat in actum. Et quia imaginatio habitum intrinsecùs non attingit, affirmat humidum radicale de nihilo principiatum esse, & attingit augmentum quantitatis ipsius humidi radicalis eo modo, sicut de gradibus elementorum dictum est. Atque attingit motum augmenti ratione concordantiæ & generationis successivè ponentis in esse secundùm motum intensum & successivum prædictorum circuli & quadranguli & trianguli in ipsis elementis.

Ac etiam in ipsa materia vegetativa habet esse punctus in secundo modo transcendendi in hoc, quòd intellectus plura principia & plura media attingit reducibilia & reducta ad unum finem, qui est vegetatum esse. Sicut primam formam, primam materiam, semina causalia & unumquodque elementum in alio secundùm circulum quadrangulum & triangulum eorum & principia exteriora, sicut ea, de quibus chaos constitutum est, & motum cœli & solis & lunæ beneficium & aliorum corporum supercœlestium.

Est autem hic punctus transcendens, quia cùm satìs sit intellectui secundùm naturam suam se ferri supra unum, transcendit naturam suî ipsius, cùm ratione prædictorum principiorum conditionum attingit simul ipsa principia prædicta unumquodque eorum per se, quantum est de natura suî, & per quemlibet aliorum operari ad constitutionem vegetati.

De Sensitiva.

Ascendendo de vegetativa ad sensitivam similiter attinguntur multimodè puncta transcendentia ex parte ipsius sensitivæ. Est enim potentia sensitiva de sensitivo formaliter & sensibili materialiter constituta, & istorum duorum utrumque de bonitate magnitudine &c. sensibilibus constitutum. Hæc autem potentia in quinque potentias speciales distincta est, quæ sunt visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus, operante formâ cujuslibet istarum potentiarum super suam propinquam materiam & per consequens super remotam. Est autem cujuslibet sensûs forma sensitivum, scilicet visivum auditivum &c. & materia sensibile scilicet visibile audibile &c. sed duplex est sensibile scilicet propinquum & remotum, propinquum quidem scilicet propinquum visibile audibile &c. Est autem sensibile propinquum, de quo cum ipso sensitivo constitutum est humidum radicale sentiens; sensibile verò remotum est duplex: scilicet intensum & extensum, intensum quidem est ipsum humidum nutrimentale conversum cum ipso humido radicali in substantiam animalis; sed extensum, quidquid sensus uniti in ipsum animal attingunt extrà: ût sonum, colorem, saporem, odorem, calorem, frigiditatem &c. Cùm autem hæc omnia recolligit intellectus, & attingit per se horum singula secundùm suas differentias concordantias & contrarietates, principia, media & fines, majoritates æqualitates

tes & minoritates, attingit multimodè se ipsum distrahi à suis præambulis potentiis & aliquando etiam, quod fortiùs est, à natura sui ipsius distorqueri propter objectorum realitates naturam ipsius intellectûs superantes; quia sensus & imaginatio non consentiunt, cùm vegetatum sit sensatum formam vegetati posse permanere, ex quo à sua propria actualitate dejecta est, & forma sentitiva venit in finem & in Dominium essendi. Et licèt intellectus naturam habeat consentiendi illis, tamen dissentit hic ab eis in hoc, quòd attingit, quòd minus naturaliter appetit esse majus. Et quoniam ex parte formæ sensitivæ sit majus esse, & ex parte formæ vegetativæ minus esse, & hoc ad unum finem, gaudet (ut ita loquamur) ipsa forma vegetativa se esse sub forma sensitiva, ut per eam majus habeat esse. Et quoniam forma formæ hîc non repugnat, sed applaudet potiùs ratione unius finis, ad quem tendunt: habent ambæ unum esse à majoritate essendi denominatum, videlicet à sensitiva. Et hîc transcendit intellectus naturam sui ipsius intelligens de necessitate rei plura unum esse & unum plura esse, cùm de natura sui sit intelligere unum ût unum, & plura ût plura.

Consimili modo transcendit naturam sui ipsius, cùm intelligit quinque sensus penitus diversos esse intensè una sensitiva potentia in hoc, quòd diversi fines extrà ad unum esse sui principii sine aliqua repugnantia concordant.

Item attingitur punctus transcendens in hoc, quòd quinque sensuum quatuor negant veritatem: illam scilicet, quam quintus attingit; nam visus non videt sonum, nec saporem, & sic de aliis hujusmodi excepto colore; nec auditus audit colorem nec odorem & sic de aliis excepto sono; & sic de aliis sensibus. Unde cùm intellectus cum his quinque sensibus unitus per quintum sensum attingit veritatem ab illo sentiendo attinctam & transcendit naturalem inclinationem, quam habet cum reliquis quatuor ad negandum, quoniam si negaret ea, quæ quatuor negant procedendo per inductionem, negaret utique, quidquid ipsi quinque sensus affirmant; & si sic, sequeretur, cùm ipse intellectus naturalem habeat inclinationem ad affirmandum id, quod sui quinque sensus affirmant, & ad negandum id, quod negant, quòd sic haberet inclinationem naturalem ad contradictionem, quod falsum est, & contra naturam intellectûs.

Item habet esse punctus transcendens in operatione cujuslibet sensûs, habet enim esse in visu isto modo: cùm visus coloratum attingit, non potest videre, nec imaginatio perfectè imaginari, quomodo oculus & coloratum participant, & intellectus sequens earum naturam tunc admiratur, sed cùm ipsum modum participandi attingere conatur, transcendit illam naturam, attingens diaphanitatem medii, quod est inter oculum & objectum prædictum, inhærentem immediatè colori ipsius objecti participare immediatè cum diaphanitate oculi, ita quòd ex duabus diaphanitatibus est una diaphanitas, & ex duobus diaphanis unum diaphanum continuum. Sicut ex aëre & cristallo seu vitro. Et quoniam diaphanum oculi est sensatum, & ex ipso & ex diaphano extrà non sensato est unum diaphanum continuum, & eorum diaphanitas una, oportet de necessitate ratione unius diaphanitatis eorum & unius continui, quòd ille color, qui immediatè inhæret diaphano exteriori, à diaphano interiori sensato sentiatur.

Est autem hic alius punctus in secundo modo transcendendi in hoc, quòd intellectus attingens hæc jam dicta, attingit ratione necessitatis rei supra se ipsum attingendo duo distincta esse unum continuum, & unam diaphanitatem sine contradictione existere sensatam & non sensatam.

Eodem modo secundùm se intelligendum est de auditu, quia cùm auditus sonum attingit, miratur intellectus, quia nullus sensuum nec perfecta ipsa imaginatio attingere possunt medium, per quod sonus & auditus participant simul, sed dum transcendit eodem modo (sicut de visu dictum est) attingit, quòd de moto, quod est extrà non sensatum, & de moto, quod est intra aures sensatum, fit unum motum & mobile continuum, & unus est eorum motus, quare cùm motum extra immediatè sono inhæreat, de necessitate ratione unitatis motûs & continui sentitur sonus à moto interiori sensato. Et hic est punctus similiter ultra intellectum. Ita similiter sequitur de cæteris tribus sensibus suo modo. Item transcendit intellectus sensum & imaginationem, cùm attingit, quomodo dulcedo in amaritudinem convertitur in gustu ægritudine deviato in hoc, quòd per gustum recipit

recipit humidum radicale animalis nutrimentum, corrumpendo extrinsecum, ut intrinsecum generetur. Unde quemadmodum per tactum humidum & calidum faciunt ad generationem, & siccum & frigidum ad corruptionem: sic similiter per gustum dulce conducit ad generationem & amarum ad corruptionem. Et quoniam hoc ita est, quòd illud corpus, cujus gustus est à dulcedine deviatum, magis est corruptioni, quàm generationi subjectum, & pars sequitur naturam sui totius, sequitur ex hoc, quòd generatio lapsa est de habitu & actu in potentiam & corruptio progressa de potentia in habitum & actum, quòd dulcedo, quæ solebat esse intensa in gustabili sensato, lapsa est in potentiam, & succedit loco illius amaritudo corrumpens; & fit ita, ut dum gustabile dulce extrinsecum non sensatum unitur gustabili intrinseco sensato, quòd dulce induit se amaritudinem amari intrinseci sensati, sicut modica aqua mixta multo vino saporem vini induit & colorem, & sicut aqua dulcis adveniens in mare induit dulcedinem suam salsedine; & sic gustus gustabile remotum sentit amarum sentiens suámmet amaritudinem intrinsecam in suo gustabili remoto: & miratur dulcedinem, quam in illa specie gustabili sentire solitus erat, esse conversam in amaritudinem, asserens pomum aut aliud dulce similiter esse amarum.

Idem similiter suo modo est de tactu & odoratu ægritudine deviatis in hoc, quòd tactus deviatus tangens calidum sentit frigidum. Et odoratus deviatus olfaciens odorabile non sentit alium odorem, præter illum, qui extensus est in odorabili propinquo sensato.

De Imaginativa.

Attingitur etiam punctus transcendens in unitate sensûs & imaginationis. Nam in hoc, quòd imaginatio attingit id, quo sensus appetit delectari propter imaginationem movetur sensus ad delectationem. Unde cùm nec sensus nec imaginatio attingere possit, quâ ratione sensus ita movetur, miratur intellectus consentiens sensui & imaginationi. Sed dum transcendit eorum consensum, attingit sensum & imaginationem tantâ unitate esse unitos, quòd eorum motus est unus ratione suæ continuæ unitatis, & sic de necessitate motâ imaginatione continuatur motus ad sensum. Et est hic punctus in secundo modo transcendendi in hoc, quòd de una unitate & uno motu diversæ causantur operationes ratione concordantiæ in differentia. Nam hoc est supra rationem intellectûs diversarum potentiarum aliam ita esse in alia, quòd non habeant nisi unum continuum & unum motum.

Attingitur similiter punctus transcendens, quando intellectus imaginationem superat per aliam oppositam imaginationem, ût quando imaginatur imaginatio antipodes deorsum cadere debere, cùm sint nobis in recta linea descendente, quia tunc intellectus aliam resumit imaginationem, denudans eam à situ, in quo sumus, & applicans eam ad situm, ubi sunt ipsi antipodes, & hoc respectu motûs ad centrum. Et sic per rectam lineam motûs imaginatur nos venire versùs firmamentum eo modo, sicut de ipsis priori imaginationi videbatur. Et sic per veritatem alterius harum duarum imaginationum superat intellectus alterius falsitatem.

De Rationativa.

Post hæc verò ascendit intellectus ad rationativam potentiam in homine, ubi multimode attingit puncta transcendentia, attingens ejus modum essendi & agendi isto modo. Potentia rationalis consimili modo (sicut de sensitiva dictum est) ex rationativo propinquo tanquam ex forma propinqua & ex rationabili propinquo tanquam ex materia propinqua constituta est, in qua scilicet materia propinqua cùm ipsum rationativum agat, habet necessariò agere super materiam remotam, quam invenit in eadem. Est autem ipsa materia remota duplex scilicet intrà intensa, & extrà extensa. Intrà intensa est sensatum imaginatum, quod ipsum rationativum in suo proprio rationabili facit esse rationatum induens illud de suo proprio rationabili, ita quòd ipsum rationabile remotum & rationabile propinquum cum suo rationativo permanent continuè per totum subjectum humanum unus homo. Sed materia remota extrà extensa sunt similitudines objecti ipsius potentiæ rationalis, quas attahit ipsa potentia per tres demonstrationis species, de quibus infrà tractatur. Et sic concipitur verbum rationis de similitudinibus exterioribus non rationatis, & de similitudinibus interioribus rationatis loco formæ; ita quòd unus est motus

& unum continuum inter has & illas. Habet autem istud verbum tribus speciebus: quarum prima est verbum rationativum sensatum, quod potentia rationalis per sensualem potentiam constituit; secunda verò verbum rationatum imaginatum, quod ipsa rationalis potentia per imaginationem constituit; & tertia est verbum rationatum non sensatum nec imaginatum, quod ipsa sola rationalis per virtutem suî supra sensum & imaginationem concepit. Est autem ipsa rationalis potentia in tres potentias distincta scilicet in memoriam, intellectum & voluntatem: & quælibet istarum de forma & de materia propinqua & remota eodem modo est constituta ratione suî, quemadmodum & suum totum. Et quoniam ita est, dum ipsæ tres potentiæ confluunt ad objecta, quòd aliud ipsorum objectorum magis est proportionabile voluntati, quàm reliquis duabus, aliud verò intellectui magis, quàm aliis, & aliud similiter magis memoriæ, sed aliud æqualiter, ideo concipitur verbum rationabile his quatuor modis prædictis: ita, quòd primum est suppositionis, secundum investigationis seu inquisitionis, tertium frequentis recordationis, quartum veræ & discretæ indicationis. Dum autem intellectus resumit singula, quæ nunc dicta sunt, miratur, cùm sensus imaginatio & ratio sint unum esse & unum continuum, quare sensus & imaginatio non attingunt ipsam rationem sécum unitam & moventem eas sine medio extremitatum. Sed dum attingit, quòd prædictæ tres potentiæ intensè sunt distinctæ, & extensè sunt unum esse continuum, intelligit, quòd in intenso immediatè nullam habent participationem, sed in extenso solùm participant. Et cùm hoc attingit, quod quælibet earum suam determinatam operationem habet in illo extenso, ultra quam non procedit: ita quòd forma inferioris potentiæ non habet actionem in materia superioris potentiæ, sed è converso. Non enim sensitivum habet sensare rationabile propinquum, cùm rationativum agit in eo, sed potiùs rationativum habet rationare sensibile propinquum, cùm sensitivum agit in illo. Et sicut earum operatio se habet intrà, sic similiter extrà. Nam sentiendo sensus verbum rationale concipere non potest, cùm ratio concipit illud; sed ratio semper verbum sensibile rationando concipit, cùm sensus sentiendo concipit illud. Et quoniam iste modus operandi (sicut dictum est) est totus extensus per totum illud continuum unum quid est ipsarum potentiarum, non est mirum, si est id, de quo priùs intellectus mirabatur. Est tamen hic punctus in secundo modo transcendendi in hoc, quia licèt sit æqualitas inter prædictas potentias in extenso, attingit ipse intellectus ratione majoritatis intensionis, quòd rationalis potentia plus operatur in ipsa æqualitate extensionis, quàm ipsa sensitiva & imaginativa, ita quòd intellectus, quantum est de ratione suî, attingit eas æqualiter & inæqualiter esse extensas implicans contradictionem; inæqualiter autem, ut minùs intensum non habeat tantum effectum, quantum habet magis intensum, nec tantum abundet in forma; Æqualiter verò, quia ex quo duo, quorum unum, licèt sit minus reliquo, constituunt unum continuum de se ipsis, oportet ipsum minus in tantum extendi, quantum majus, ut sit per omnes extremitates extensas majoris, & è converso. Hæc autem contradictio, quamvis sit in ratione, tamen intellectus attingit eam impossibilem in re, per quartam regulam de contradictione præcedentem vel mediatè istam.

Item miratur intellectus, cùm ipsa anima rationalis crescere non possit neque decrescere substantialiter, quomodo protenditur in ipso puero crescente corporaliter usque ad virilitatem, cùm semper in eodem gradu intensionis & in eodem actu substantialiter fuerit ipsa anima in puero, in quo est in ipso eodem facto viro. Nam intellectus attingens, quantum potest, ipsam animam, attingit eam, quantum est de ratione ipsius animæ esse inextensibile, & corpus ratione suarum dimensionum esse extensibile; unde cùm attingit animam per totum corpus, attingit secundùm rationem inextensibile esse extensum, quod est contradictio; quæ siquidem contradictio causatur in ratione ipsius intellectûs, eò quòd non potest attingere, quomodo inextensibile sit sine extensione suî per totum extensum. Hanc autem contradictionem transcendit ipse intellectus, cùm attingit ipsam animam, quantum ad realitatem suî esse in loco sine loci occupatione & moveri per locum sine motu locali.

Similiter est hic ille punctus transcendendi de continuo & unitate, qui dictus est in sensu, quoniam miratur intellectus, quomodo id, quod est extra animam rationalem, ab eo potest attingi, cùm ipsa sit res simplex non

non habens ratione suî extensitatem, sed transcendit consimili modo (sicut dictum est) attingens unum continuum de intrà extrà & è converso, & unam unitatem & motum unum illocalem; ita quòd & ipsum continuum & ipsa unitas & ipse motus unus est intrà rationatum, extrà verò irrationatum, quare de necessitate ipsius continui & unius unitatis & motûs irrationatum extrà existens, rationando attingitur intrà irrationatum, quod cum irrationato unum continuum unam unitatem & unum motum implicat.

Et transcendit similiter hic intellectus naturam suam attingens duo valde remota esse continuè unum, etiam habere unum continuum motum: ita quòd alterum illorum est permanens & non crescens neque decrescens, scilicet rationatum intrà, alterum verò aliquando adest, aliquando abest & est crescibile & decrescibile scilicet irrationatum extrà. Multimode similiter attingitur punctus transcendens, secundùm quod ipsæ distinctæ potentiæ animæ rationalis alia se habet ad aliam aut ad se ipsam objecta sumendo, quia cùm ipsæ sint in radice una bonitas, una magnitudo &c., & una rationalis anima, naturalem habet quælibet inclinationem ad quamlibet aliam, & ideo quando aliqua illarum aliam superat attingendo suum objectum, in quantum superat eam, in tantum transcendit naturalem inclinationem, quam habet ad eam, quod patet in voluntate supponente ultra intellectum & intellectu discurrente præter voluntatem, & in memoria plùs repræsentante objecta, quàm voluntas velit, vel intellectus intelligat.

Propter igitur ista puncta transcendentia ipsarum potentiarum venit intellectus ad puncta in secundo modo transcendendi. Nam cùm ita est, quòd memoria & voluntas concordanter attingendo superant intellectum, cogitur intellectus attingere juxta imperium memoriæ & voluntatis: unde si falsum fuit objectum, cùm voluntas cum memoria de libertate sua ad diligendum illud se possit movere, intellectus comparans sibi ipsi illud objectum, utrum voluntas de ratione suî veriùs attingat illud, quàm ipse intellectus de ratione suî, perpendet manifestè falsum esse, se intelligere id, quod ex violentia voluntatis intelligebat, & verum esse, se ignorare ratione nimiæ voluntatis id, quod est verum. Hoc idem similiter sequitur, si voluntas odiendo cum prædicta violentia objectum verum attingat.

Item si objectum sit verum, & voluntas illud diligendo superet intellectum in tantùm intelligentem, quòd si non est id, quod intelligit, de illo sequitur sibi impossibile: ultra quod scilicet impossibile ipsa voluntas diligit ipsum verum, tunc ipse intellectus discernit, utrum realitatis necessitas voluntati concordet; & si sic, intelligit utique manifestè se non intelligere prædictum impossibile, quod intelligit; & isto modo intellectus credendo intelligit seu intelligendo credit.

Similiter attingitur punctus transcendens in hoc, quia miratur intellectus, cùm falsum & nihil convertantur, quâ ratione potest ipse intellectus attingere nihil, quia cùm intellectus sit ens, & nihil sit non ens & inter ens & non ens nulla sit participatio, impossibile est ergo, quòd intellectus attingat nihil, sed manifestà experientiâ intelligit se attingere nihil, ergo possibile est & impossibile eum attingere nihil, unde hîc miratur intellectus id esse, cujus oppositum ratio sua necessariò dictat. Hic autem transcendit intellectus suámmet rationem realitatis attingendo intelligens se non intelligere totam realitatem ipsius attingere. Unde cùm intelligat se attingere nihil, intelligit necessariò esse aliquam causam necessariam in ipso attingere seu intelligere, quam ignorat, propter quam necessariò habet attingere nihil; Et ex parte realitatis impossibilis est contradictio, quamvis esse possit in ratione intellectûs.

De Moralitate.

Post hæc jam dicta se convertit intellectus ad materiam moralem, in qua multimode attingit puncta transcendentia. Quia cùm intelligit animam esse subjectam virtutibus & vitiis, & considerat, quæ sit propinquitas & concordantia virtutis & virtutis, & quæ sit concordantia & contrarietas vitii & vitii, & quæ sunt principium & medium & finis inter virtutes & vitia, & quomodo sunt in majoritate æqualitate & minoritate, & quomodo secundùm prædicta principia subjicitur anima ad usus virtutum seu vitiorum, multimode quidem illum mirari contingit, & super naturam suî ipsius aliquoties transcendere necessitate rei.

Miratur enim, quomodo Deus ipsam animam creatam habeat necessariò movere

ad bonum, ita quòd non ad malum, movens eam ad libertatem agendi bonum vel malum, nam dum intellectus attingit animam peccasse, intelligit impossibile eam potuisse peccare, nisi Deus movisset eam ad libertatem, ergo mota ad libertatem mota fuit ad malum in tantùm, quantùm ad bonum & è converso, gratiâ magnitudinis libertatis, ergo mota fuit ad malum, quod patravit, sed de conditionibus Dei est eum nihil movere ad malum, impossibile est ergo Deum movere animam ad malum & necessarium eam movere ad malum gratiâ libertatis; & sic cadit intellectus in contradictionem. Sed transcendit prædictam contradictionem, cùm attingit divinas conditiones de necessitate in animam rationalem infundere libertatem, ut divina justitia suum actum exerceat in eadem, & cùm attingit divinas conditiones non posse movere aliquid ad malum, & quoniam intelligit majoritatem necessitatis ex parte divinarum conditionum, attingit ratione divinarum conditionum se intelligere falsum, intelligendo verum secundùm rationem suam.

Iste quidem punctus etiam attingitur, cùm ipse intellectus attingit animam in peccatum lapsam impossibile surgere de peccato nisi succurrente gratiâ Dei, & nisi de tota libertate sua surgat. Nam gratia Dei facit eam ex toto surgere de peccato & libertas sua eam ex toto surgere de peccato, quod est contradictio in ratione intellectûs. Transcendit autem ad necessitatem ita essendi, ut pro gratia sentiat anima se Deo esse obligatam & pro libertate justitia exerceat suum actum.

Item miratur intellectus, cùm peccatum sit nihil, quâ ratione inficit animam, & quomodo possunt peccata habere differentiam & concordantiam & contrarietatem? & quâ ratione possunt esse occasio boni? cùm ens cum non ente nullo modo participet, nec è converso, quia sequeretur contradictio. Sed hîc ascendit intellectus & discernit accidens duobus modis esse; primò quidem, quod per se extra subjectum nihil est sed per se & per subjectum est aliquid in subjecto ût quantitas, qualitas &c. secundò verò attingit accidens, quod nec per se extra subjectum nec per se in subjecto est aliquid, est autem per subjectum aliquid in ipso subjecto, hoc quidem accidens est privatio; & hoc manifestè patet, quoniam privatio nihil per se ponit in subjecto suo, quemadmodum & albedo. Et si nec per se nec per aliud esset aliquid privatio, impossibilis esset differentia inter privationem & privationem, velut inter cœcitatem & surditatem, quam siquidem differentiam manifestè videmus, quare hîc attingit intellectus id, de quo priùs mirabatur, attingens, quòd virtus est habitus & vitium privatio & sic attingit, quòd peccatum ex parte suî, cùm sit nihil, à peccato non differentiat nec peccato concordat vel contrariatur, nec animam inficit, nec alicujus boni est occasio. Cùm autem sit privatio in subjecto, sic ratione subjecti non ratione suî differentiat ipsum ab alio peccato, illâ eâdem differentiâ numero, quâ virtus eidem opposita differt ab alia virtute oppositâ illi peccato, à quo differt, sicut cœcitas à surditate differre non potest in hoc, quòd nihil per se ponunt in subjecto, differt autem ab ea illâ eâdem differentiâ, quâ visus differt ab auditu. Hoc idem similiter sequitur de concordantia & hæc est infectio ipsius animæ, eò quòd in ipso subjecto permanent differentia & concordantia sine his habitibus, quorum ipsæ sunt. Est autem contrarietas inter vitia similiter non ratione eorum, cùm sint nihil, sed ratione ipsius subjecti, cujus virtus, dum sentit aliquem habitum suum esse privatum, evitans naturaliter suî ipsius privationem, confugit ad alium habitum, cui ille, qui privatus est, concordabat, & restaurat se, quantum potest in eodem & sic ille habitus fortificatur, quod bonum est & hujus boni principaliter occasio est conservatio virtutis & per accidens negatio privationis, quia virtus, quantum potest, se negat privari in illo habitu privato & sic per accidens contrariantur duæ privationes in hoc, quia isto privato distat alius magìs à privatione suî gratiâ fortificationis. Et sic per prædicta patet hic punctus transcensionis super intellectu in hoc, quòd differentia & concordantia sine his, quorum sunt in subjecto, permanere possunt & per eas nihil à nihilo differre & nihil nihilo concordare.

Iterum similiter miratur intellectus, quomodo virtus potest esse medium extremitatum extremitatibus ipsis existentibus vitiis, nec ipsa virtus participet cum vitiis, sed ad hoc attingit intellectus, quòd virtus æqualiter influitur à bonitate, magnitudine &c. subjecti sui, dum autem inæqualiter ab eis prôcedit earum influentia: est quidem ipsa inæqualitas nihil per se in subjecto

cto, cùm æqualitas in ipso subjecto per se sit aliquid, est ergo inæqualitas non per se sed per subjectum aliquid in subjecto, aliter privatio æqualitatis ab unaquaque alia privatione alicujus habitûs non differret, quam siquidem differentiam manifestè videmus. Hæc autem privatio, quæ dicitur inæqualitas, est in ipso subjecto de diversis constituto nimis de uno & parum de alio, ût nimis de magnitudine & parum de bonitate aut è converso; ita quòd istud nimis & parum, quæ sunt ipsa inæqualitas, non sunt aliquid bonitatis, magnitudinis &c. ipsius subjecti, & sic per se nihil ponunt in subjecto, cùm sint in subjecto privato tanti hujus, quanti illius & è converso, ût tanti bonitatis, quanti magnitudinis &c. & è converso, quæ sunt ipsa æqualitas existens aliquid bonitatis, magnitudinis &c. &c. in ipso subjecto, & quoniam hoc ita est, quòd æqualitas tanquam medium consistit inter majoritatem & minoritatem tanquam inter extrema & hoc secundùm rationem non realem, quia sequeretur contradictio, & quòd majoritas & minoritas non sunt per se per ipsam virtutem, ut ipsâ virtute privatâ differat ejus privatio à privatione cujusque alterius habitûs & hoc secundùm rationem realem; attrahit ideo alia istarum duarum rationum aliam & totaliter colligitur falsus intellectus isto modo. Cùm enim ita sit, quòd æqualitas, quæ est virtus, sit inter nimis & parum, quæ sunt vitia existentia per ipsam æqualitatem, scilicet per ipsam virtutem, tanquam ipsa extrema per suum medium; ergo virtus est medium extremorum, quæ sunt vitia, participans cum eisdem, quemadmodum medium cum extremis suis. Accidit autem hæc ratio ex debilitate intellectûs accipientis objectum semiplenè, sed superat intellectus hanc imperfectam rationem discernens concordantiam & contrarietatem inter realitatem & rationem in objecto.

De Cœlesti.

Post hæc se transfert intellectus ad supra-cœlestia corpora, videlicet ad sphæras firmamenti & ad planetas & cætera hujusmodi corpora; & in eis similiter puncta transcendentia attingit. Et primò considerat sphæram ultimam, ultra quam non est corpus, neque locus nec motus, nec cœtera hujusmodi, & attingente imaginatione superficiem exteriorem ipsius sphæræ, cùm ipsa imaginatio non possit se ferre supra non corpus; imaginatur, quòd si quis esset in illa superficie, adhuc posset ultrà porrigere manum, vel quòd sagitta adhuc posset ultrà moveri, hîc autem superat intellectus imaginationem, quia impossibile est dari corpus infinitum. Iterum negat imaginatio superficiem ipsius sphæræ moveri localiter, si extra superficiem illam non est locus, sed hîc vincit intellectus imaginationem, attingens locum esse in ipsa superficie & non exteriùs, qui sufficit motui ipsius superficiei. Est tamen hic punctus transcendens super naturam intellectûs, quia cùm ultima sphæra sit corpus & habeat locum & situm, non habet naturam attingendi ultra vacuum, attingit autem illud ratione rei, cùm sit impossibile corpus infinitum.

Et iterum est hic punctus super rationem intellectûs, eò quòd ipse intellectus vacuum ût vacuum attingere non potest, sed quasi aliquid & sic concludit ratio vacuum infinitum, secundùm hanc rationem transcendit intellectus, attingens infinitum non esse sine magnitudine, & magnitudo est aliquid, & aliquid nihilo contradicit, vacuum autem & nihil convertuntur & sic attingit vacuum non esse infinitum nec finitum, sicut nec lapis est videns nec cœcus.

Iterum attingitur punctus transcendens in influentia seu beneficio, quod elementata corpora à superioribus corporibus recipiunt. Nam cùm imaginatio & visus extra solem lucem attingant, consentit eis intellectus solem extra substantiam suam lucem suam mittere usque ad inferiora, sed dum attingit illud continuum diaphanum, quod est de centro usque ad superficiem substantiæ solis, intelligit in illo continuo partem esse in partem continuè usque ad ipsam superficem solis, & sic illa lux, quæ est in subjecto solis extensa usque ad extremitates exteriores solis, infundit similitudinem suam illi parti, quæ immediatè continuatur cum extremitate solis, & iterum illa pars per rectam lineam similitudinem illius lucis suæ, quam recepit, infundit consequenti parti, quæ immediatè continuatur ei, & ista similiter ei, quæ consequenter continuatur ei immediatè, & sic per consequens successivè de parte in partem usque ad superficiem centri, & ita sol similitudinem lucis suæ transmittit ad inferiora, non autem lucem suam propriam, quia ista non potest esse sine subjecto solis, & sic transcendit intellectus

ultra

ultra potestatem sensûs & imaginationis, negans id, quod ipse sensus & imaginatio affirmant.

Iterum est hic punctus transcendens super debilitatem intellectûs, in hoc, quòd intellectus attingens corpora inferiora recipientia impressiones corporum supracœlestium existentibus illis supracœlestibus corporibus irrationativis & existente ipsâ naturâ inferiori irrationativâ intelligit, quòd irrationativum habet discretionis officium formando & figurando discretè quodlibet individuum sub specie sua, ût oculos, frontem, supercilia, nasum, os & genas in facie, atque manus & pedes & cætera membra hominis in hoc homine & leonis in hoc leone & sic de cæteris speciebus animalis; ita quòd id, quod est de ratione istius speciei, non dat illi, nec è converso: ita similiter sequitur de speciebus plantæ suo modo. Et sic intellectus in corporibus superioribus imprimentibus in istis inferioribus secundùm illam impressionem naturâ formante & figurante attingit esse discretionem, quod est ei mirabile, cùm sint irrationativa, sed dum ipse intellectus se convertit ad supremam causam efficientem, attingit eam moventem omnia, quæ sub ipsa sunt, secundùm quod scit ejus sapientia & vult ejus voluntas. Unde effectus impressionem sapientiæ & voluntatis suæ causæ recipiens, recipit instinctum & appetitum sibi à divina sapientia & voluntate impressos, tanquam earum similitudines, quemadmodum sagitta recipit instinctum & appetitum ad terminum à voluntate & discretione impellentis & sic attingit id, de quo priùs mirabatur. Veruntamen transcendit hîc naturam suî ipsius, attingens aliquod medium conjunctionis, quod ignorat esse inter rem similantem & rem similatam.

De Angelo.

DEinde transit intellectus ad subStantiam angelicam & attingit eam esse constitutam de intelligentia & volentia & recolentia, quæ sine confusione tantâ identitate cum actibus suis convertuntur, quòd ipsæ sunt ipsúmmet recolere, intelligere & velle suum scil. ipsúmmet rationari angelicum, ut ipse angelus Deum subStantialiter attingat. Et sic intelligit subStantiam angelicam esse purum actum, cui Deus tantam simplicitatem dedit in magnitudine attingendi in se ipso ad suum finem, qui est Deus & hoc tantâ perspicuitate, quòd sibi patet quæcunque veritas, ad quam attingendam se vertit, sicut patet visui ille color, cui oculus aperitur, & quocunque modo ab alio attingatur, ita se scit ab illo attingi, sicut quocunque modo caro sentiens tangatur, ita se sentit tangi ab objecto suo, nam angeli attingentes immediatè Deum ût verum bonum &c. tanta perspicuitate attingendi ex hoc clarificati sunt, quòd sicut Deus quamcunque veritatem attingit, ita Angelus eam veritatem attingit, ad quam se vertit, & sicut Deus se scit ab angelo attingi, ût verum bonum &c. ita dum angelus attingit angelum ût verum bonum &c. statim se perpendit sic ab eo attingi, & statim is, qui attingit, se perpendit, sicut attingit, ita ab illo intelligi & hæc est locutio angelica.

Cùm igitur ipse angelus sit pura ratio, seu intelligentia quanta, non habet quantitatem extensam sed intensam, quemadmodum anima rationalis, & ideo potest esse in loco sine loci occupatione, & cùm nulli loco sit unitus, sine successione de loco in locum esse potest & existens in loco, locum non occupat, nec per consequens aliquis locus, quantuscunque sit, eum impedire potest nec successio.

Hâc igitur præsuppositâ materiâ intellectum multimodè mirari contingit & super naturam suam multa elicere puncta transcendentia. Nam cùm intelligit, quòd existere & agere angeli convertuntur, negat natura intellectûs possibilitatem prædictæ conversionis, quòd intellectus, quantum est de se, non habet rationem accipiendi ultra id, quod ipse est. Et quoniam ita est, quòd existere & agere suum non convertuntur; quantum igitur est de ratione ipsius intellectûs, impossibile est eum attingere conversionem existendi & agendi alicujus, sed quantum est de ratione rei intellectæ, de cujus conditionibus est existere & agere illius rei necessariò converti, cùm non possit negare illius rei conditiones, affirmat prædictam conversionem & sic transcendit suámmet naturam & hoc modo attingit existere & agere angeli converti, ut subStantialiter & immediatè recolat, intelligat & diligat Deum.

Iterum est hic punctus idem, quia cùm intellectus de necessitate rei attingat existere & agere angeli converti, conatur illud inducere ad naturam sui actûs, ut plenè illud intelligere possit. Deficit quidem ei ratio

ratio intelligendi procedens à ratione suæ subStantiæ, quia ex hoc alia est ratio existendi suæ subStantiæ & alia est ratio agendi illius, & non sunt ambæ rationes una ratio, cùm attingit prædictam conversionem existendi & agendi Angeli, attingit ratione ipsius conversionis prædictum existere & agere esse confusa. Et sic oportet eum transcendere iterum per rationem objecti, quia cùm attingit antedictam necessitatem prædictæ conversionis & impossibilitatem confusionis in existere & agere subStantiæ Angelicæ, ut non privetur Angelus conditionibus Angelicis, attingit ipsum existere & agere Angeli sine aliqua confusione converti. Et sic transcendendo superat intellectus debilitatem suam, attingens rationem suam esse falsam in subjecto angelico.

Iterum cùm attingit intellectus medium, per quod habet intelligere conceptum alterius intellectûs humani, miratur, cùm Angeli sint subStantiæ ad invicem separatæ, quo medio alius potest alium intelligere? sed hanc admirationem transcendit intellectus, cùm ipsorum Angelorum unum eundem finem esse attingit, quo unusquisque illorum fruendo totus tangit immediatè & conceptus suos recolendo, intelligendo & diligendo fundit in illum & sic figurat illum figuratione sui conceptûs, sive illi conceptus sint de Angelo ad ipsum Deum, qui est ipse finis, sive sint de Angelo ad Angelum propter ipsum finem, & cùm ita est, quòd sunt de angelo ad angelum propter ipsum finem, invenit angelus, ad quem diriguntur conceptus, finem suum figuratum. In quo scilicet fine ipse est totus, tanquam si totus oculus videns esset in aëre clarissimo. Et sic in illa figuratione attingit similitudines figurantis & figurati & sui ipsius, cui figuratur. Et hoc etiam exemplificatur in sono alicujus instrumenti, sicut in sono violæ, quoniam violator, priusquam sonum ipsius violæ producat, notam in ipso sono imaginativè concipit; deinde ab imaginatione moventur manus tangentes violam, tangentem aërem, in quo sonus est, & producitur similis nota in actum impressa ab illa nota, quæ est in imaginatione, quæ scilicet nota impressa est figura illius, quæ est in imaginatione & figuratur ab ea ipse sonus, quem aliquis audiendo attingit & attingens sonum attingit figurationem ipsius soni repræsentantem similitudinem conceptûs sui artificis. Est tamen in hoc exemplo transcensus intellectûs super imaginationem, eò quia imaginatio attingere non potest, quomodo Theorica influit extra se practicam & miratur etiam intellectus, cùm res figurata & ex parte formæ & ex parte materiæ suæ disparata sit à re figurata in imaginatione, quâ ratione ea, quæ est extrà ab ea, quæ est intrà, descendit. Sed cùm intelligit inter hanc & illam unum medium extremitatum, sapiens naturam utriusque, videlicet unum continuum imaginationis & sensûs, & sensus participet extrà & imaginatio intrà, transit ideo eadem figura formæ & materiæ interioris per prædictum medium ad formam & materiam exteriorem & retransit de forma & materia exterioris ad interiorem, fluit autem per tactum motum & refluit per auditum aut per visum &c. secundùm quod objecta sunt determinata.

In ipsa autem angelica materia transcendit intellectus naturam suam, quia cùm attingit totum Angelum intelligere per ipsam claritatem, qui Deus est, attingit, quòd ipsa summa claritas claritatem Angelo influit naturalem, ut ipse totus Angelus per totam illam attingat & sic implicat intellectus contradictionem. Nam ex quo totus Angelus per summam claritatem videt, non ergo per aliam, vel si totus per suam claritatem, non ergo per ipsam summam claritatem, transcendit autem ille intellectus prædictam contradictionem, ratione majoritatis finis Dei ad Angelum & Angeli ad Deum. Similem etiam contradictionem attingit intellectus in inferioribus, cùm attingit sagittam in aëre per impellentem suum totam moveri & per se totam, quia movetur à sagittario ad per se movendum & transcendit hanc contradictionem ratione finis sagittarii & sagittæ, ut sagitta ratione suî tota sit subjecta sagittario. Veruntamen cùm intellectus simili claritate in se non utatur, habet naturalem inclinationem ad negandum illam claritatem seu perspicuitatem naturalem, per quam Angelus attingit singula vera bona &c. quæ vult intelligere, & hoc, quia ipse intellectus ignorat modum illius claritatis, sed cùm prædictam majoritatem finis Dei & Angeli attingit, perpendit utique, quoniam ita oportet, & modum ipsius perspicuitatis angelicæ per similitudinem attingit in speculo, nam speculum à claritate exteriori tantam habet perspicuitatem in se ipso, quòd diaphanitivum ipsius speculi in suum proprium

diaphanibile speculificatum recipit diaphanibile extrà remotum, ad quem ipsum speculum rectè dirigitur. Et sicut rectè vel obliquè figuram & colorem attingit, ita repræsentat in se ipso, ita quòd veritas, quæ extrà objectabilis visui perspicuitate ipsius speculi in ipso speculo illucescit. Ita consimili modo angelus, dum divinam claritatem attingit, tantam habet perspicuitatem ab ea, quòd in se attingit unamquamque veritatem bonitatem &c. ad quam se dirigit attingendam. Affirmant autem sensus & imaginatio & intellectus in prædictam similitudinem de speculo datam esse venire in non esse & è converso, quia dicunt faciem in speculo esse de nihilo & devenire nihil, cùm modò sit, modò non sit. Sed hîc superat intellectus ipse, cùm attingit faciem in speculo esse accidens in subjecto, quod per se extra subjectum nihil est, sed in ipso subjecto per se aliquid est (ût suprà in materia morali dictum est) & ideo, dum ipsa facies abest, in speculo non venit simpliciter in non esse, quia venit in privationem suî, quæ per differentiam ipsius faciei est aliquid in ipso subjecto, ut nihil sit in eo per se, ût dictum est, & quoniam accidentis est adesse non de nihilo, quia de substantia, ubi est habitu & potentiâ, & abesse non est in nihilum, quia in habitum & potentiam substantiæ sequitur, quòd cùm ejus adesse est actu, ejus abesse est potentiâ & habitu & è converso. Hoc autem intelligendum est de accidentibus, quæ adsunt & absunt, seu fluunt & refluunt non corrumpentia subjectum, sicut sunt intelligere non intelligere & cætera similia, & sicut ridere & non ridere, album esse & album non esse & sic de aliis; de consortio quorum est apparere faciem in speculo & non apparere. Similiter etiam transcendit intellectus se ipsum, dum considerat unum Angelum loqui pluribus angelis, ita quòd totus cuilibet eorum, ad quos per se dirigit, simul & semel loquitur seu intelligit totum unumquemque eorum, cùm sibi loquuntur, nam cùm intellectus naturam angelicam & naturam suam similes considerat, affirmat secundùm naturam suî angelum ita agere, sicut ipse intellectus agit. Et quoniam ita est, quòd intellectus eodem tempore uno objecto totus contentus est, & objectorum pluralitas illum eodem tempore non requirit, negat ideo prædictam locutionem unius Angeli ad plures & è converso esse possibilem, sed dum ad conditiones Angelicæ substantiæ se convertit, quas Angelus per influentiam à divina substantia recipit, attingit, quòd unus idem ineffabilis finis, qui est ipse Deus benedictus, est cuilibet ipsorum Angelorum in eorum diversitate & concordantia, ita quòd quilibet eorum secundùm diversitatem & concordantiam, quam habet cum alio, totus loquitur ipsi fini & ipse idem finis cuilibet toti secundùm diversitates & concordantias eorum. Unde fruente Angelo sic ipsâ divinâ substantiâ influit ipse finis eidem Angelo similitudinem suam & eam facit esse ipsi Angelo naturalem, & sic ipse Angelus loquens pluribus Angelis habet de natura suî, quòd eadem loquela procedens ab eo ad diversos sint diversæ loquelæ in ipsis diversis, secundùm quòd quilibet eorum vult & intendit suam, & sicut ipse Angelus unam influens influit diversas, ita similiter recipiens recipit ab eis diversas loquelas, unam recipit ab eis loquelam, quæ est diversæ loquelæ eorum. Modus autem, per quem intellectus attingit Angelum de eadem loquela diversè loqui pluribus Angelis, patet sibi in radio solis. Nam una eadem virtus ipsius radii tota illuminat, calefacit, dissolvit & solidat, generat & corrumpit. Unde hîc etiam transcendit intellectus se ipsum, quia secundùm rationem suî non potest attingere simul & semel, unam virtutem esse plures virtutes & è converso, sed secundùm rationes ipsius rei.

Item transcendit intellectus se ipsum, cùm attingit Angelum esse sine successione de loco ad locum & eum posse transferre sine motu aliquod corpus de loco ad locum, nam cùm ipse intellectus attingit mutationem de loco ad locum, habet necessariò de ratione suî in ipsa mutatione attingere motum localem, sed cùm attingit ipsam substantiam angelicam esse sine loco & tempore, attingit ipsum Angelum esse sine motu locali & successione, & cùm ipse sit simplex existentia, nullam habens extensitatem localem, sed meram & simplicem intensitatem, potest ideo esse in loco, quia locus non habet, de quo repugnet ei, cùm non occupet ipsum locum, nec loco sit unitus. Et quoniam hoc ita est, quòd locus non invenit in eo motum suum, nec tempus non habet, de quo repugnet ei, quando in instanti sit de loco ad locum, si voluerit & sic ipso angelo existente localiter & successivè in mobili, est in instanti de hinc hîc; & sic attingit

attingit intellectus, quòd imaginatio & ipsémet decipiebant sémet ipsum, eò quòd supra rationem eorum est attingere mutationem de loco ad locum esse sine successione, & multò plùs etiam est supra rationem eorum attingere, quòd angelus aliquod corpus posset transferre de loco ad locum sine motu locali & successivo. Hoc autem attingit ipse intellectus in conditionibus naturæ angelicæ, nam ipse angelus est tantæ perspicuitatis (ût suprà dictum est) quòd totam naturam & veritatem & bonitatem &c. illius corporis, quod ultrà vult transferre, attingit immediatè. Et sicut eo modo, quo intelligit ipsum corpus, ita oportet illud esse, cùm nihil possit intelligere & diligere esse in falsitate. Quare si intelligat & diligat in instanti aliquod corpus esse de loco in locum sine motu successivo, de necessitate ita est, licèt hoc sit contra corporis naturam, nam ex quo ita est, natura quidem corporis cedit naturæ angelicæ, quemamodum natura sagittæ, cujus est quiescere, cedit naturæ motûs ex impetu arcûs provenientis. Sicut ergo volendo attingit angelus, ita est, quia similiter si attingeret ipsum corpus moveri successivè, moveretur utique successivè, aut etiam si corpus assumere vellet, quo vocaliter loqueretur, ei quidem cederent elementa, quia non habent, unde repugnent ei.

De divina Quiditate.

Post similiter transit intellectus ad divinam quiditatem contemplandam & effugiens omnem privationem & defectum, considerat Deum existere ipsum infinitum & æternum esse infinitæ & æternæ bonitatis, magnitudinis, potestatis, sapientiæ, voluntatis, virtutis, veritatis, gloriæ, quod scilicet esse ratione suæ æternæ infinitatis est inconfusè idem, quòd agere prædictarum dignitatum suarum & in eodem & è converso, & ratione etiam æternæ infinitatis cujuslibet earum sunt ipsæ dignitates inconfusè ipsum esse & agere divinum & in eodem & è converso, & quælibet earum inconfusè est tota ipsa quiditas divina & in eodem & è converso & idem, quod omnes & in omnibus & è converso, & idem, quod tota & quælibet & in qualibet & è converso & inconfusè cum actu suo & cum actu cujuslibet & omnium convertitur & est in eis & è converso, & hoc in æternitate infinitatis. Est ergo Deus ipsum id, quod est in omni perfectione infinitum & æternum, quem singula finita entia, quantum possunt, aut in proposito aut in opposito repræsentant, cui nec aliquid nec nihil resistere potest.

Cùm igitur intellectus ista, prout potest, in Deo considerat, oportet eum multimodè negare naturam suî ipsius, ut naturæ cedat altiori. Nam cùm ipse intellectus ratione temporis sit successioni subjectus, non potest secundùm rationem suî ipsam æternitatem Dei præter successionem attingere, sed dum ad conditiones ipsius æternitatis Dei se convertit, cùm prius & posterius sint in Deo impossibilia, affirmat necessariò Dei æternitatem non successivam, sed eam esse infinitam.

Similiter dum accipit infinitatem essendi, de ratione suî, non potest attingere infinitum, quia sic oporteret eum esse infinitum, scit autem de virtute ipsius objecti infinitum esse, quamvis de ratione suî illud non intelligat.

Iterum transcendit intellectus ratione suî, dum contemplatur ipsas dignitates Dei esse inconfusè divinam quiditatem & è converso & quamlibet esse inconfusè totam ipsam quiditatem Dei & è converso, & totam esse omnes inconfusè & è converso, nam ad ista non potest aliquo modo attingere intellectûs ratio, compellit autem ipsum ratio æternæ infinitatis, quam habet quælibet divinarum dignitatum, ut nec ipsa divina quiditas nec aliqua divinarum dignitatum in ente divino privationem implicet aut defectum. Eodem modo transcendit intellectus similiter ad attingendum divinum existere esse inconfusè suummet agere & è converso, & quamlibet divinarum dignitatum esse aliam inconfusè & idem, quod suus actus & quod actus cujuslibet & omnium aliarum.

Iterum similiter transcendit intellectus ratione suî ipsius & ratione suæ attinctionis, cùm attingit divinum existere esse in se ipso & in divino agere inconfusè & divinum agere in divino existere & ipsas dignitates existere inconfusè in se ipsis & in divino esse & agere & è converso. Cùm ita sit necessariò (ût dictum est) quòd existere & agere Dei convertantur, & divinæ dignitates & ipsum existere & agere Dei convertantur.

Idem similiter sequitur de dignitate in dignitatem & in sémet ipsa & in omnibus aliis dignitatibus & in actu suo & in quolibet actu aliarum & è converso, & de quolibet divinorum actuum in se ipso & in cæteris actibus divinis & è converso. Hoc

autem attingit necessariò intellectus, quia plus est esse *in*, & converti, ita quòd ipsum esse *in* sit ipsum converti & è converso, quàm esse *in* tantùm vel converti tantùm, & plus est conversio essendi *in* & converti, quàm si essent esse *in*, & converti, ita quòd non omnino converterentur, ergo ita est in Deo ratione infinitæ magnitudinis, bonitatis, potestatis, sapientiæ, voluntatis &c. Est autem iste punctus super intellectum summè transcendens. Causantur enim ex hoc multa puncta transcendentia; nam in hoc, quòd intellectus secundùm rationem suî non potest attingere simul & semel aliam dignitatum esse in aliam & earum conversionem, facit ideo contradictionem aliquoties inter eas. Sicut patet, cùm quæritur, utrum potestas possit facere id, quod sapientia scit non posse fieri, aut utrum sapientia sciat aliquid, quod potestas non potest facere, aut cùm intellectus de prædestinatione & libero arbitrio litigat (ût suprà de contradictione dictum est) quia tunc intellectus facit distinctionem, ubi non est distinctio, nec advertit ad conversionem divinarum dignitatum aut inconfusionem ipsarum dignitatum facit majorem, quàm earum conversionem.

Item est hic punctus transcendens in hoc, quòd intellectus attingens in se distinctionem inter divinas dignitates, velut inter bonitatem, magnitudinem, æternitatem & potestatem, attingit se verum attingere ratione inconfusionis & attingit se falsum attingere ratione conversionis earum & è converso, attingens aliam earum esse idem, quod alia, attingit earum indistinctionem & sic intelligit se verum attingere, & dum attingit earum inconfusionem, intelligit se attingere falsum, sed cùm attingit conditiones infinitæ bonitatis, magnitudinis &c. intelligit utrumque oportere necessariò, & causatur hæc prædicta contradictio in ratione ipsius intellectûs, eò quòd de ratione suî non potest attingere inconfusionem & conversionem dignitatum Dei esse unum idem & alia idem, quod alia & è converso; dum autem se convertit ad conditiones divinarum dignitatum, attingit ratione illarum prædictam contradictionem nihil esse.

Est autem hic punctus valde transcendens & firmantur in eo demonstrationes illæ, quas simpliciter in Deo per æquiparantiam facimus; quia per inconfusionem ipsarum dignitatum aliquid in Deo ût causam accipimus, quòd magis est nobis notum & ratione conditionum ejus aliud nobis notum est. Et cùm super hoc attingimus conversionem, attingimus hoc in tantùm esse causam illius, quantùm è converso, & sic per æquiparantiam demonstramus.

Item transcendit intellectus, cùm attingit divinam entitatem & bonitatem &c. infinitam differre substantialiter ab unaquaque entitate finita & ab unaquaque bonitate finita &c. Quia quantùm est de ratione ipsius entitatis divinæ, attingit intellectus ipsam Dei entitatem & bonitatem &c. infinitam, sed quantùm aliqua est entitas & bonitas &c. præter illam facit intellectus de ratione suî ipsam Dei entitatem finitam. Sed hîc transcendit intellectus accipiens infinitatis conditiones, quòd aliquod finitum ei resistere non potest, quia sic essent ejusdem conditionis, & sequeretur, quòd id, quod infinitè distat à non esse, non posset superare id, quod finitè distat à non esse, quod falsum est. Etsi etiam de nihilo non posset ipsa entitas divina eas producere, ipsa quidem non esset infinita, quia ipsum nihil resisteret ei, quod est impossibile. Plus est ergo potestatis in magnitudine bonitatis &c. divinæ entitatis, si sunt aliæ entitates finitæ in bonitate &c. & quòd eas potuerit de nihilo produxisse ipsâ nihilominus existente infinitâ, quàm si ipsæ non essent, vel non ausa fuerit eas produxisse de nihilo, ut non finitaretur, quia sic sequeretur, quòd per se infinitatem suam non haberent, & sic intellectus evitans ex una parte infinitatem, ex alia parte finitat eam, ergo necessariò habet utramque partem concedere, & quòd ipsa Dei entitas sit infinita, & quòd aliæ entitates sunt ab ea productæ, ut nec aliquid nec nihil ei resistere possit.

Sed iterum transcendit intellectus se ipsum in hoc, quia si ipsa divina entitas, cùm sit infinita, produxerit ens de nihilo, id est, cùm ens non esset, fecerit ipsum esse, ut ipsum nihil non possit ei resistere (ût dictum est) attingit ex hoc intellectus ipsam divinam entitatem alteratam in hoc, quod operatur extrinsecè id, quod ab æterno non est solita operari, & sic in omni perfectione sua deficit æternâ infinitate, quod est impossibile; ergo divina entitas non habet aliquid de nihilo producere, ut ipsa non alteretur, & habet aliquid de nihilo producere, ut ipsum nihil non habeat, unde resistat ei; ergo ad fugien-

fugiendum utramque limitationem ipsius divinæ entitatis est ipsa divina entitas inalterabilis & alterabilis, & sic cadit intellectus in contradictionem. Sed considerat intellectus, quòd quæcunque contradictio procedit in ratione æternitatis, quòd talis contradictio est in re & in ratione, quare hæc contradictio scilicet Deum producere de nihilo, Deum non produxisse de nihilo, cadit contra æternitatem; ergo Deus necessariò produxit, aut non produxit de nihilo aliquid & si non produxit, ergo aliquid vel nihil dedit ei resistentiam, quare non produxit, quod est impossibile, ergo produxit, & si sic, ergo alterabilis (ût dictum est) sed ratione suæ æternæ infinitatis est inalterabilis, ergo est alterabilis & inalterabilis. Unde in hac alterabilitate & inalterabilitate stat intellectus infirmus ratione contradictionis apparentis & non existentis, quemadmodum gustus in amaritudine pomi sibi apparente & non existente. Sed transcendit ad existentiam ipsius rei attingens, quòd plus est Deum inalterabilem existere alterabilem: inalterabilem quidem in se, alterabilem verò extra se scilicet effectui suo, ita quòd ipse effectus Deum in se sentiat inalterabilem sed alterabilem sibi scilicet effectui, quàm si ipsa inalterabilitas suam alterabilitatem exteriorem auferret & sic intellectus attingit Deum inalterabilem alteratum ad similitudinem animæ humanæ, quæ in se est inalterabilis, ratione autem corporis extra se alterata.

Iterum intellectus, dum considerat divinam bonitatem infinitam & divinam veritatem infinitam, miratur, quâ ratione permittitur, quòd malitia privet bonitatem & falsitas veritatem in entibus, quæ ipsa summa veritas & bonitas produxit in esse; ac etiam cùm ipsa Dei magnitudo sit infinita, quâ ratione plures homines sunt in malitia & falsitate, quàm in bonitate & veritate & in majori contrarietate, quàm concordantiâ. Hâc siquidem admiratione debilitatur intellectus & asserit apud semet ipsum divinam bonitatem, magnitudinem, veritatem &c. non esse in æterna infinitate, quia ratione suæ infinitatis æternæ tam diu & in tanta quantitate malitiam & falsitatem in effectibus suis nullatenus permisissent. Transcendit autem intellectus hanc debilitatem suam secundùm prædictam rationem alterabilitatis & inalterabilitatis, attingens influentiam divinæ bonitatis, magnitudinis, veritatis &c. esse inalterabilem, quantum est de se ex parte influentis. Est autem alterabilis ex parte recipientis in ipso recipiente & ratione magnæ concordantiæ, quam habent ipsa bonitas, magnitudo, veritas &c. cum Justitia, influunt bonitatem, magnitudinem, veritatem &c. libertatis in homines, ut ipsi sint magis similes suo influenti inter cætera entia sensibilia. Quâ siquidem libertate possunt ipsi homines sibi divinam influentiam in se inalterabilem alterare in salutem seu damnationem & hoc totum ad finem Justitiæ, qui est præmiari vel condemnare. Ergo bene concordant bonitas, magnitudo & æternitas, veritas &c. quia incessanter influunt in effectum, & quocunque modo accidat alteratio, quantum est ex parte influentis, semper est & erit unus finis inalterabilis. Ex parte verò recipientis est ipse finis alterabilis, quemadmodum sapor pomi semper eodem modo est unus in se ipso, quocunque modo gustus eum dulcem sentiat vel amarum. Transcendit autem hîc intellectus se ipsum attingens ratione rei finem inalterabilem alterabilem sine contradictione.

Super his quidem materiis jam expletis multa alia puncta transcendentia elici possunt. In his enim, de quibus exemplificavimus, artem deducimus, per quam artista puncta transcendentia in universis materiis cognoscere sciat, ut non in inferioribus intellectus phantasticè teneatur suæ rationi solùm adhærens, imò devictâ ratione, cùm à realitate dissidet, ad ea, quæ sunt de necessitate rei, feratur. Utilissima igitur est hæc regula, acuit ingenium, phantasias superat intellectum summè exaltat & occultas veritates in cognitionem deducit.

Nona & ultima Regula, Quæ est de majoritate

Finis K.

RAriſſimum est majoritatem finis bene perpendere, quoniam finaliter est per eam concludendum. Est autem majoritas finis id, quod est melius, & quod oportet esse necessariò melius. Et consistit duobus modis scilicet secundùm proportionem & secundùm comparationem.

Si secundùm proportionem, majoritas finis est id, quod est sua principalitas seu prima intentio, ad quam unaquæque res ordinatur & ad quam unaquæque res naturaliter tendit: & est etiam ipsa principalitatis asse-

cutio seu secunda intentio directa ad primam. Est igitur minoritas finis secundùm proportionem deviatio prædictæ ordinationis in proportione, & hoc patet in elementato, quoniam si substantia & accidens ignis sunt in elementato, major est ordinatio proportionis ipsius accidentis ad suam substantiam, & sic sequitur major finis substantiæ & accidentis ignis. Si igitur accidens ignis sine ipso igne existente actu in elementato sit in elementato, est minor ordinatio prædictæ proportionis accidentis ad suam substantiam, & per consequens minoritas finis substantiæ & accidentis ignis.

Est autem majoritas finis secundùm comparationem ipsa principalitas seu prima intentio cujuscunque rei. Minoritas verò finis est id, quod necessariò vel convenienter se habet ad illam principalitatem, seu ipsa secunda intentio se habens ad primam, quod patet in vita & cibo, quia vita est in majoritate finis & cibus in minoritate, non enim est vivere propter comedere sed potiùs è converso. Cadit autem majoritas & minoritas finis in affirmationem & negationem, ita scilicet quòd si majoritas finis concordet affirmationi & minoritas finis negationi, affirmativè simpliciter concludendum est. Et per consequens si majoritas finis concordet negationi & minoritas affirmationi, negativè concludendum est, ût si est aliquod ens infinitè & æternaliter bonum, magnum, potens &c. est major finis, qui possit esse, & si non est, est utique minor finis, qui possit esse, quia sic est negatio absolutè in majoritate finis & affirmatio in minoritate, quod est impossibile, & si est vita æterna (quam expectamus) est utique major finis, qui possit esse inter causam & effectum, at si non, est utique minor finis, qui possit esse inter causam & effectum; aut etiam si est unus intellectus, quemadmodum aliqui Philosophorum dicere videntur: est utique minoritas finis inter causam & effectum in esse & majoritas in non esse. Negativè ideo concludendum est hîc propter majoritatem finis, ut divina Justitia in effectu suo majorem habeat actionem & effectus majorem receptionem. Et ita majoritas finis secundùm majorem proportionem causæ ad effectum & è converso concludendum est aut affirmativè aut negativè & hoc in omni materiâ tam naturali, quàm etiam morali seu Theologica; ût si forma individua corporis elementati sit effectus formæ universalis primæ, ita quòd ab ea educta sit, quemadmodum sua materia individua à prima materia universali, sequitur utique majoritas finis utriusque formæ in esse & minoritas in non esse & similiter formæ & materiæ atque materiæ & materiæ in esse & minoritas & non esse: quod si non, sequitur utique minoritas formæ in esse & majoritas in non esse. Aut etiam si ignis in suppositio est elementatus, videlicet aërificatus, terreïficatus, aqueïficatus & sic de quolibet aliorum elementatorum, sequitur inde majoritas finis: quod si non, sequitur minoritas; & ratio hujus, quia sic existit ignis in mixto simplex & compositus nullâ obstante contradictione, simplex quidem, in quantum ignis, compositus verò, in quantum elementatus. Consimili etiam modo est in vegetatis & sensuatis, quoniam elementum est elementatum & vegetatum & sensuatum conjunctione & operatione, & sensualitas est vegetativa & elementata, conjunctione, non autem operatione, quia inferiores potentiæ sunt in superioribus & è converso, non tamen agunt inferiores in superioribus sed potiùs è converso, & sic sequitur majoritas finis simplicitatis & compositionis. Et ista sufficiant de majoritate finis, quantum ad terminorum proportionem.

Nunc igitur videndum est de majoritate finis, quantum ad terminorum comparationem. Et est ista diversitas inter proportionem & comparationem terminorum in majoritate finis, quòd licèt termini sint inæquales vel æquales ad majoritatem finis, ex utraque parte sequiur majoritas finis. Et est ista concordantia inter eas: scilicet quòd istum terminum existere in minoritate finis comparativè ad istum existentem in majoritate finis, est majoritas finis proportionativè, & è converso similiter istum terminum existere in majoritate finis comparativè ad istum existentem in minoritate finis est majoritas finis proportionativè. Sicut patet inter sensitivam potentiam & rationativam in homine & in multis aliis, sicut in gradibus complexionum elementorum &c. hujusmodi, quæ gradatim se habent ad aliquem finem. Similiter existente utroque termino in æqualitate finis comparativè, sequitur majoritas, sicut inter divinam bonitatem & magnitudinem aut inter bonitatem divinam & bonificare divinum aut bonificare & magnificare &c. Et isto modo attingit

attingit intellectus majoritatem finis in Deo; per prædicta igitur patet, quòd finis secundùm comparationem contrahitur ad majoritatem, æqualitatem & minoritatem, videlicet quòd termini inæqualiter aut æqualiter tendunt ad finem, & hoc habet esse multimodè. Nam aut hoc erit inter causam & suum effectum, aut inter causam & causam, aut effectum & effectum, aut inter causam & effectum alterius causæ.

Si autem sit inæqualiter inter causam & effectum, hoc habet esse duobus modis: nam aut causa esset major in fine, quàm suus effectus, sicut Deus, quàm creatura, & substantia, quàm accidens, & homo, quàm res artificiata ab homine propter ipsum hominem & sic de aliis hujusmodi, aut effectus erit major in fine, quàm sua causa, sicut intelligere Deum majus est in fine, quàm intellectus humanus existens potentia efficiens ipsum intelligere, aut sicut fructus arboris, qui est major in fine, quàm arbor illius, & majus in fine elementatum, quàm elementa, & substantia, quàm forma & materia substantiæ & sic de aliis. Si autem sit inter causam & causam, hoc est duobus modis.

Nam aut ipsæ causæ erunt conjunctæ ad eundem finem vel diversum, aut erunt separatæ & ad eundem finem vel diversum, si enim sunt conjunctæ & ad eundem finem, sic est in aliquo elementato causato gradato, ût in cholerico, in quo ignis est major in fine, quàm terra, aut sicut in verbo sensato rationato rationativa major est in fine, quàm sensitiva. Si autem sint conjunctæ & ad diversos fines, sic est inter voluntatem credentem & intellectum investigantem, dum voluntas supponit, ut intellectus investiget, quia tunc major finis est intellectus investigativus, quàm voluntas suppositiva, & sic est etiam inter imaginationem & inter intellectum attingente intellectu necessariò oppositum hujus, quod imaginatio affirmat sive negat, quemadmodum in punctis transcendentibus dictum est, quia tunc est intellectus ipse in majori fine, quàm imaginatio seu sensus. Si verò sint separatæ & ad eundem finem, sic sunt sol & elementa ad elementatum, nam elementa ratione elementati sunt in majori fine, quàm sol, quia constituunt elementatum substantialiter, sol verò per accidens & sic similiter sunt imaginatio & instrumentum artificis ad rem artificiatam; nam ad ipsam rem artificiatam est ipsa imaginatio in majori fine, quàm instrumentum, si etiam sint, sunt separatæ ipsæ causæ & ad diversos fines, illa est majoris finis, cujus finis major est. Est quidem finium alius major alio, qui nobiliores & magis utiles, ac etiam universaliores & magis substantiales habet conditiones, sicut sunt ferrum & aurum. Est enim ferrum istis conditionibus majoris finis, quàm aurum, & sicut etiam est ovis & capra, quia sic similiter est ovis majoris finis, quàm capra, & sic de aliis hujusmodi.

Et sicut dictum est de majoritate finis inter causam & causam, sic suo modo potest intelligi inter effectum & effectum, cùm causa & effectus se habeant relativè, semper quidem illa causa, quæ idem est, quod ejus effectus & è converso, est major finis simpliciter, quàm illa, quæ non est idem, quod ejus effectus, sicut in angelis intellectus & intelligere ad Deum, & simpliciter illa causa est in majori fine, ad quam suus effectus se habet, quàm illa, quæ se habet ad effectum & sic simpliciter intelligitur, quod effectus, qui substantialiter cum sua causa convertitur, majoris finis est, quàm causæ & effectus, quæ sic non convertuntur, & simpliciter effectus majoris finis, ad quem sua causa se habet, quàm alia causa se habens ad alium effectum, secundùm quid autem & simpliciter cavendum est, nam aliqua causa sive effectus est in majoritate finis secundùm quid, quæ non est in ea simpliciter & è converso, sicut aër in quarto gradu humiditatis in aliquo elementato, quàm ignis. Est autem ignis simpliciter & absolutè in majori fine, quàm aër ratione dationis & calefactionis aëris.

Si autem causa & ejus effectus sunt æquales in fine; sic est in angelis & in animabus separatis fruentibus Deo, secundùm quod patet in punctis transcendentibus, si autem ipsæ causæ conjunctæ se habent æqualiter in eodem fine, sic est memoria intellectus & voluntas in homine producentes æqualiter suum ratiocinari, cùm sit necessarium judicium æqualiter per ipsas potentias de re investigata; si autem ipsæ causæ se habeant æqualiter ad diversos fines, sic sunt quatuor elementa in natura; nam in quantùm ignis habet ignire & calefacere ratione suî, in tantùm habet aqua aqueïficare & frigefacere ratione suî, & in quantùm aër habet aërificare & humefacere ratione suî, in tantùm habet terra agere scilicet terreïficare de se ipsa & desiccare. Et

in quan-

in quantùm ignis habet naturam dandi de se ipso aëri, tantùm habet naturam aër dandi de se ipso aquæ & sic de aliis elementis. Et ideo manifestè patet, quòd si causæ sint quocunque modo æquales, sic & effectus necessariò erunt æquales, & si æquales causæ sint suis effectibus æquales, effectus istius causæ erit illi causæ æqualis & effectus illius causæ erit isti causæ æqualis. Quod patet in angelis & animabus fruentibus Deo, quoniam si intellectus & voluntas angeli existentes æquales sint suis actibus æquales, actus quidem ipsius intellectûs æqualis est ipsi voluntati & actus ipsius voluntatis ipsi intellectui.

Aliquoties investigatione factâ intellectum dubitare contingit de majoritate finis, nam sæpe accidit, quòd apparet finis majoritas & non existit, aut aliquando existit, nec tamen apparet, si igitur existit & non apparet, discurrat intellectus ad primam & secundam & tertiam distinctionem, & salvis eorum conditionibus contrahat ipsas distinctiones ad illud, cujus majoritatem investigat & si sufficienti investigatione bene contraxerit eas, indubitanter apparebit illi existentia majoritatis finis illius, quem inquirit. Exemplum autem hujus prætermittimus propter ejus longitudinem & diffusionem. Et quia periti in hac scientia hoc manifestè attingunt, & ut discentes viam altiorem habeant exercendi. Si autem insufficienter discurrendo contraxerit ipsas distinctiones ad propositum, apparebit forsitan illi majoritas finis, quæ non erit, & adhuc fortè de ipsa majoritate finis dubitabit. Quare ad evitandum apparentiam sine existentia in majoritate finis recipiat contrarium hujus, quod concluſit in majoritate finis, & discurrat cum eo per diffinitiones & conditiones & regulas. Et si non potest stare in majoritate finis, sed in minoritate, verè concluſum fuit in majoritate finis: si autem stat in majoritate finis per ipsas prædictas distinctiones, falsè concluſum fuit in majoritate finis ratione alicujus apparentiæ contrarianti ipsi existentiæ, quare necessariò oppositum contradictoriè concludendum est in majoritate finis, quod patet in igne. Nam si quæratur, utrum ignis habeat à se ipso aut à terra siccitatem, si dicatur, quòd à se ipso, sic videtur esse in majoritate finis, quia finis & esse concordant, & major finis & majus esse, sed majus esse est in ipso, si ipsa siccitas sit ab ipso ita, quòd non ab alio, quia sic est eidem unita & fluit ab illo, quemadmodum & caliditas, ergo ratione majoritatis finis ipsius ignis siccitas videtur esse in igne & ab ipso igne, non autem ab alio elemento. Et ideo ad videndum, utrum hæc majoritas sit vera, videat artista, quid est ignis & quid finis ipsius ignis & quas conditiones requirit habere quiditas & finis ipsius ignis & quantum triangulum viridem cum aliis elementis, ut substantia ignis de principio possit transire per necessarium medium ad suum finem. Est autem ignis quædam pars essentialis constitutiva materialiter & formaliter elementati contra aquam, inhibens elementatum ipsi aquæ & aliis elementis penitus esse subjectum; & est id, quod in elementato potiùs est calidum leve & diffusivum, & in quo natura motûs elementati potiùs conservatur ratione velocitatis ejus. Finis ergo principalis ipsius ignis est ipsum elementatum prædictâ diffinitione ignitum. Majoritas igitur istius finis majoritatem differentiæ, concordantiæ & contrarietatis requirit inter ipsa elementa elementatum constituentia, ut ex his principiis consequatur ignis majoritatem medii proportionalis mensurationis & medii continui per totum usque ad omnia ipsa extrema elementati agendo & patiendo concordativè quoad terram & ignem & contrariativè quoad aquam, ut tanto medio conjunctionis uniantur elementa, quòd sequatur unus finis in majoritate totus ignitus, totus terrëificatus & totus aërificatus & totus aqueïficatus, quod est ipsum elementatum. Ad hunc quidem finem creata sunt elementa, ut eum obtineant in majori magnitudine, quâ possunt. Recipiat ergo artista utrumque contradictorium scilicet ignem esse siccum à se ipso & non ab alio, & ignem non esse siccum à se ipso sed ab alio scilicet à terra, manifestum est, quòd negativa prævalet ad majoritatem finis prædicti ratione majoritatis, prædictæ differentiæ, concordantiæ & contrarietatis & ratione majoritatis prædicti principii medii ad ipsum finem, quoniam cùm non sit nisi una universalis siccitas inter ipsa elementa, quamvis alteretur, eò quòd potest esse frigida & calida, major quidem concordantia est inter terram & ignem, si ipsa siccitas sit terræ induentis totum ignem de se ipsa induens eum totum de siccitate sua, cùm accidens proprium subjectum dimittere non possit. Quemadmodum ignis de ipso inducit totum

tum aërem, induens eum de caliditate sua, ex quo sequitur majoritas contrarietatis inter ignem & aquam, quæ nunquam actu contrarientur, nec alius alii resistendo reduceret eum ad propositum, nisi una siccitas per concordantiam esset unibilis & frigiditati & caliditati, quemadmodum caliditas siccitati & humiditati & sic per consequens destrueretur majoritas prædicti principii & medii prædicti finis & per consequens majoritas ipsius finis; quare falsè concluſa fuit affirmativè majoritas finis. Consimili modo sequitur apud eos, qui negant mundum habuisse esse post non esse, nam ad hoc affirmant majoritatem finis primæ causæ, cùm mundus non sit propter se, sed propter suam causam, recipiunt enim majoritatem concordantiæ ipsius causæ & ipsius effectûs in actione & passione, quare ut causa extrinsecè nunquam fuerit otiosa, & ut magis effectus sit ratione essendi contra non esse: concludunt propter majoritatem hujus finis mundum non habuisse esse post non esse; & hoc modo negant mundi creationem, peccant enim ex insufficientia discurrendi per conditiones primæ causæ & sui effectûs, quoniam omnes dignitates ipsius summæ causæ tam extrà, quàm etiam intrà sunt agendo æquales, & effectus recipiendo earum similitudines, quantum potest sine defectu earum obediendo, sequitur earum conditiones, ut ex ipsarum majoritate finis resultante ex earum æqualitate finis habeat ipse effectus majoritatem sui finis. Hoc autem habetur necessariò propter majoritatem differentiæ & concordantiæ & propter minoritatem contrarietatis & majoritatem principii medii & finis inter summam causam & suum effectum. Quoniam si mundus nunquam fuerit inceptus post non esse, sed semper duraverit ab æterno, nunquam desinet & nunquam fuit primus homo nec ultimus erit, & sic de individuis aliarum specierum. Et si sic, plùs existit homo in privatione per corruptionem, quàm in esse per generationem & nulla est gloria, quam exspectamus in ævo, & sic aufert æternitas majoritatem similitudinis, bonitatis &c. inter causam & effectum per omnia principia hujus artis, & dat contrarietatem inter se & justitiam in effectu, eò quòd justi & injusti æqualia præmia consequuntur. Nec permittit sapientiam & voluntatem tantâ duratione intelligi & diligi, quantùm deceret, nec effectum tantùm esse subjectum suæ causæ, quantùm dignum est illum subjici suæ causæ, eò quòd effectus suæ causæ non recognoscit se virtute & potestate ipsius causæ de non esse productum & ordine perverso facit primam intentionem esse secundam & è converso, videlicet individua esse propter species & non è converso; falsè ergo concluſa est majoritas finis à negantibus mundi creationem de non esse, ut causa extrinsecè ab æterno non fuerit otiosa, quod non valet, nam ex eo, quòd divina operatio est intrinsecè infinita, nulla quidem otiositas potest ab extrinseco in Deum implicari. Nam ratione suæ infinitatis in omni perfectione ex sua intrinseca operatione tanta resultat fæcunditas agendi extrinsecè, quòd ipse ab æterno ratione sui fuit causa, non autem ratione effectûs, quia ratione prædictarum conditionum non potuit, nec potest effectus totam suæ causæ influentiam acceptare. Est hic tamen punctus transcendens super ratione intellectûs. Sic enim inquirenda est majoritas finis inter summam causam & suum effectum, quòd minoritas finis inter ipsam summam causam & suum effectum nullatenus implicetur, & ideo nihil de ipso effectu suo potest esse ipsi summæ causæ præter majoritatem, in quocunque sit tempore in effectu aut in præterito aut præsenti aut in futuro. Quod autem est majoritas finis aut minoritas cujuscunque effectûs ipsius primæ causæ, ex quo jam fuit, vel ex quo jam est, impossibile est aliter esse, in futuro quidem gratiâ liberi arbitrii potest ab hominibus majoritas aut minoritas finis eligi. Quare ad adhærendum majoritati finis futuri, vel evitandum ejus minoritatem, est hæc ars utilissima in consiliorum administratione.

* * *

INCIPIT

QUARTA ET ULTIMA DISTINCTIO

QUÆ EST

De Quæstionibus.

AD acquirendum scientificum habitum speculatio est ad practicam reducenda, quare ut ex his, quæ jam dicta sunt, fructus & utilitas consequatur; addimus in hac quarta & ultima distinctione practicam hujus artis.

Hæc autem distinctio in duas partes divisa consistit, in prima namque parte novem generales subduntur quæstiones & solvuntur per primam, secundam & tertiam distinctionem.

Secunda pars tot continet quæstiones, quot sunt in secunda distinctione conditiones & cujuslibet earum solutio in sibi proportionatis conditionibus implicatur, existens etiam multiplicabilis per diffinitiones & regulas hujus artis. Istarum quidem non explicantur solutiones, quod fit ad prolixitatem & confusionem nimiam evitandam & ut maximè, sicut primæ explicatæ sunt, non nihil exercitii artistis viâ simili relinquatur.

Prima ergo pars novem habet quæstiones materias plurimas ambientes, prima quidem earum ponitur esse B., secunda C., tertia D., quarta E., quinta F., sexta G., septima H., octava I., nona K., quod fit, ut artista disponens eas in tertia & quarta figura hujus artis, secundùm quod totum T. cum diffinitionibus, conditionibus & regulis antedatis cadit inter eas, possit de illis iterum practicari, eliciens inde plurimas alias quæstiones, argumenta & solutiones.

Modus quidem has quæstiones solvendi tripartitus est. Primus enim est secundùm primam distinctionem, allegando principia, de quibus ipsa prima distinctio constituta est & eorum diffinitiones.

Secundus verò secundùm distinctionem secundam per necessitatem conditionum ejus.

Sed tertius secundùm tertiam distinctionem ad regulas spectat, servando modos & doctrinas in eis datos. Sunt itaque prædicti tres modi in figuris ordinati, quòd primus modus est primæ figuræ & secundæ, secundus verò etiam tertius sunt tertiæ & quartæ figuræ.

Per primam quæstionem significatur modus inquirendi ratione existentiæ & agentiæ entium secundùm earum æqualitatem aut inæqualitatem in bonitate, magnitudine &c. & in unitate bonitatis, magnitudinis &c.

Per secundam denotatur modus inquirendi modum, per quem substantiæ separatæ attingunt & attinguntur.

Per tertiam traditur modus, per quem existunt motor & motus & libertas movendi seu etiam agendi motore existente movente se ipsum ipso existente moto ab alio & hoc sine contradictione.

Per quartam figuratur modus, per quem intellectus conjunctus intelligit.

Per quintam modus entium moralium & quiditatum eorum.

Per sextam probatur vita æterna & datur modus, per quem se habent causa & effectus secundùm hujus artis principia.

Per septimam habetur modus, per quem sensus conjunctus est & per quem attingit & attingitur, & per quem ejus essentia & natura consistit.

Per octavam modus, per quem elementa in mixto consistunt & per quem alia pars eorum est in alia, & corpus mixtum in corporeitate potentialiter & habitualiter & in se ipso actualiter situatum & modus generandi & corrumpendi.

Per nonam ostenditur modus necessitatis & universalitatis hujus artis, & datur via, per quam particularia ipsius artis inveniuntur, & per quam ipsa ars inventiva habitualis & comprehensibilis est. Omnes igitur prædicti modi prædictarum novem quæstionum considerandi sunt, cùm sint valde generales, ut discurrendo per ipsas novem

novem quæstiones in tertia & quarta figura hujus artis attingat quamplures alias quæstiones in mixtione prædictarum novem implicitas, ad hoc, quòd intellectus ad multa & ardua investigandum se dispositum sentiat & acutum. Nunc igitur ad propositum accedamus.

DE

PARTE I.
DISTINCTIONIS QUARTÆ.

Quæ est

De novem quæstionibus & earum solutionibus per tres modos, videlicet per secundam & tertiam distinctionem.

DE PRIMA QUÆSTIONE B.

Quæstio. **Utrum Deus sit in tantùm Deus agendo in se, quantùm existendo?**

Primus solvendi modus per primam Distinctionem.

1. BOnitatis diffinitio in prima distinctione manifestè ostendit hujus quæstionis solutionem esse necessariò affirmandam, quoniam, cùm bonitas sit ens, ratione cujus bonum agit bonum, bene sequitur, quòd bonitas infinita sit ens infinitum, ratione cujus bonum infinitum agit bonum infinitum, nam aliter non esset ipsa infinita conditionibus boni infiniti. Cùm Deus ergo sit ipsa infinita bonitas & ipsum infinitum bonum agit necessariò bonum infinitum in se de se ipso, quia aliter non posset, cùm nihil sit infinitum præter ipsum; ergo Deus tantus est agendo in se ipso, quantus est existendo in se ipso existente bono existendo & bonificando.

2. Diffinitio magnitudinis conclusioni negativè hujus quæstionis contradicit, consentiens affirmativè, quoniam si Deus est in tantò Deus agendo, quantò existendo, sufficit magnitudo bonitati, æternitati &c. quod si non, deficit quidem eis in hoc, quòd dimittit existere suum agere & suum contrarium, quod est parvitas & privatio magnitudinis actûs bonitatis, quod est malitia; idem similiter est de æternitate, sed quoniam hoc est impossibile, igitur &c.

3. Quoniam æternitas est in Deo proprietas, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. durant, oportet necessariò Deum esse in tantò agendo in se, quantus est existendo, cùm ipsa æternitas faciat in Deo durare bonitatem &c. ratione cujus durationis bonitas &c. sunt id, quod sunt, quare ratione existentiæ durationis & agentiæ operationis est ipsa æternitas Deus tantùm in agendo, quantùm bonitas, magnitudo &c. durando seu existendo.

4. Ratione potestatis suæ possunt divina bonitas, magnitudo &c. existere & agere, si autem bonitas &c. Dei possunt in tantùm agendo, quantùm existendo, sufficit quidem ipsa potestas toti actui cujuslibet divinæ dignitatis, quod si non, deficit utique suómet posse & ipsi posse, & bonitatis, magnitudinis &c. quod est summa privatio bonitatis &c. & per consequens summa malitia &c. quod est summè impossibile. Ergo &c.

5. Divina sapientia est ratio sui intelligere, divinus enim intellectus se intelligit esse Deum existendo id, quod ipse est. Si autem non intelligeret se in tantò esse Deum intelligendo, quantùm existendo, esset ipsum existere suum finis & ipsum intelligere suum se haberet ad illum finem, & sic esset ipsum intelligere suum extra summam essentiam finis, quod est impossibile, ergo &c.

6. Cùm divina bonitas, magnitudo &c. sint desiderabiles ratione divinæ voluntatis, si ipsa divina voluntas non diligit tantùm bonificantem & bonificatum suum, magnificantem & magnificatum suum &c. quantùm ipsam bonitatem, magnitudinem &c. vellet quidem ipsa voluntas otiositatem in bonitate, magnitudine &c. quæ ratione ipsius voluntatis essent desiderabiles in privatione finis eorum, quod est impossibile, vult ergo ipsa divina voluntas in tantùm bonum agendo, quantùm existendo. Quare &c.

7. Divina bonitas, magnitudo &c. sunt numero unum idem ratione virtutis suæ, quam habent uniendo, ut earum unitas non sit præter agere absque otiositate; ergo ipsa Dei virtus in tantùm est Deus in hoc, quòd unit essentialiter bonitatem, magnitudinem &c. quantùm in hoc, quòd facit existere bonitatem, magnitudinem &c. cùm præter illam unionem bonitas, magnitudo &c. non essent Deus.

8. Id, quod est verum de divina bonitate, magnitudine &c. est veritas, si igitur Dei bonitas, magnitudo &c. non sunt in tantò Deus agendo bonum magnum &c. quantùm existendo bonum &c. est divina veritas divisa ratione majoritatis existentiæ, bonitatis, magnitudinis &c. & minoritatis agentiæ earum, sed cùm falsum & impossibile sit, divinam veritatem esse divisam in majoritate & minoritate ratione existentiæ bonitatis, magnitudinis &c. oportet bonitatem &c. in tantò esse Deum agendo bonum &c. quantò existendo bonum &c. quod si non, id, quod est falsum de divina bonitate &c. videlicet prædicta divisio, & majoritas & minoritas est veritas, quod est contradictio.

9. Cùm gloria sit ipsa delectatio, cui bonitas, magnitudo &c. acquiescit, oportet ipsam Dei bonitatem, magnitudinem, &c. tantæ suæ gloriæ acquiescere, quòd earum existere sunt æquales; & hoc ut nullo modo pœnæ, malitiæ, parvitati &c. acquiescant, quoniam si majoritati existentiæ & minoritati agentiæ suæ conquiescerent, ratione quidem ipsius minoritatis essent sine delectatione, quod esset summa malitia, parvitas &c. quæ sunt in Deo impossibiles. Ergo &c.

10. Differentia est ens, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. sunt rationes inconfusæ & bonificans & bonificabilis &c. inconfusi; quare necessariò sequitur, quòd tantùm agit Deus in se ipso, quantùm existit; quod si non, sequitur manifestè (cùm agere & existere in Deo sint simpliciter ipse Deus) quòd duo contraria seu contradictoria in Deo pariant contradictionem, videlicet infinitum esse finitum & è converso, quod falsum est, aut quòd non est dare Deum infinitum nec finitum essentialiter, & sic remanent divina bonitas, magnitudo &c. in se confusæ & per consequens bonificans & bonificabilis in Deo confusi, quod est impossibile & contra diffinitionem supradictam. Quare &c.

11. Si divina bonitas & magnitudo &c. tantùm concordant agendo, quantùm sunt existendo & è converso; hæc earum concordantia est infinitus actus concordandi, cùm sit in tantùm infinitus actus concordandi, quantus est infinitus actus existendi, ergo ratione hujusmodi infinitæ concordantiæ dat necessariò ipsámet infinita concordantia, quòd bonitas, magnitudo &c. sunt unum idem numero existere & agere, quæ substantialiter seu essentialiter convertuntur. Si autem ipsa infinita concordantia non esset inter bonitatem, magnitudinem & cæteras infinitas, esset utique inter eas infinita contrarietas, dans infinitam contradictionem bonitatis, magnitudinis &c. & è converso per oppositum infinitæ concordantiæ. Et quoniam hoc est summè impossibile, necessariò sunt in Deo hæc, quæ dicta sunt, de bonitate, magnitudine &c. in concordantia & per consequens tantus est necessariò Deus agendo, quantus existendo.

12. Si divina bonitas similiter & magnitudo &c. esset major existendo, quàm agendo, bonificans quidem ipsius bonitatis & ejus bonificare & bonificabile essent in minoritate, & hoc ut ipsa bonitas consisteret in majoritate & sic oporteret, ut ipsa magnitudo potestatis & voluntatis, bonitatis minorificarent infinitè ipsum bonificare & bonificativum & bonificabilem, ut ipsa bonitas consisteret in majoritate infinita. Hoc autem esset infinitum malificare bonitatis, quod patet manifestè, quoniam si hoc esset, infinitum bonificare &c. illius, sequeretur, quòd si magnificarent infinitè ipsum scilicet bonificare bonitatis &c. hoc esset malificare, quod esset manifesta contradictio, scil. quantò plus ageret bonum, tantò plùs ageret malum, & quantò minus ageret bonum, tantò plùs ageret bonum, quare necessariò ratione prædictorum in tantùm oportet Deum esse Deum agendo, quantùm existendo.

13. Deus est principians, aliter non esset principium alicujus principiati, quod falsum est, est ergo Deus principians & in ratione principiandi est agens, quare necessariò sequitur, si Deus non est in tantùm agens, quantùm existens, quòd prioritas stat ex parte principiantis & posterioritas ex parte principiati. Unde sequitur necessariò, quòd principiari bonum magnum &c. plùs consistit in potentia & habitu, quàm in actu, quod est impossibile; ergo principiari bonum magnum &c. est actu, ergo tantus est Deus agendo, quantus existendo, ut non sit prioritas malitiæ & parvitatis &c. & posterioritas bonitatis magnitudinis &c.

14. In Deo est medium in principio & fine, ut finis influat in principio ad hoc, quòd sit principians & quòd principium refluat ad finem, ut ipse finis sit perficiens per totum medium absque extremitatibus & absque distinctione essentiæ & naturæ principii & finis, quare necessariò sequitur, quòd Deus est

est in tantùm Deus agendo, quantùm existendo, ut medium sit sine extremitatibus essentiæ & naturæ Dei.

15. Divina existentia est finis, cui principians bonum magnum &c. acquiescit. Finis autem principians divinum acquiescere esse non potest, nisi in se ipso producat principiatum Deum in tantùm bonum &c. quantus est ipse finis principians, ergo Deus tantus est agendo scilicet principiando, quantus est ipse existendo.

16. Majoritas est imago magnitudinis & hoc in proposito & minoritas est imago ejusdem magnitudinis in oppositio. Si igitur Deus est major existendo, quàm agendo, necessariò sunt in eo majoritas & minoritas, & ita est in eo alia imago contra aliam, quod est summum malum, summa parvitas &c. existentia in Deo impossibilia. ergo &c.

17. Si Deus non est æqualiter Deus existendo & agendo, concordantia bonitatis, magnitudinis &c. aut extra æqualitatem acquiescit, aut non acquiescit, nec habet finem; utrumque autem istorum est impossibile ratione bonitatis, magnitudinis &c. ergo &c.

18. Si Deus est magis existendo, quàm agendo, suum quidem agere est circa nihil, cùm omnis minoritas sit circa nihilum, & sic illa actio, quam Deus habet in se ipso, non est de essentia & natura bonitatis, æternitatis &c. quod est impossibile. Ergo &c.

Nunc igitur de primo modo primæ quæstionis dictum est, in quo sumptæ sunt rationes per singulas diffinitiones principiorum, nunc autem in secundo modo sequenti probando per conditiones, per quamlibet conditionem miscentur tria principia & per consequens eorum diffinitiones, ita quòd necessitas probationis cujuslibet conditionis per necessitatem trium diffinitionum mixtarum ad invicem constat. Et sicut hoc sequitur hîc de prima quæstione, ita similiter intelligendum est de cæteris quæstionibus octo hujus artis.

Secundus modus solvendi per secundam distinctionem.

1. PRima conditio bonitatis, magnitudinis & æternitatis significat Deum in tantùm esse agendo, quantùm existendo. Ratio hujus est hæc; Deus existit ipsámet bonitas, magnitudo, æternitas & è converso, quarum quælibet existit id, quod alia & quod omnes. Ratione igitur hujusmodi existentiæ Dei influit ipse Deus magnum bonum æternum &c. cùm bonitas sit ipsámet magnitudo & æternitas & è converso; & cùm istæmet dignitates sint ipsémet Deus, agens magnum bonum æternum ratione magnitudinis, bonitatis, æternitatis. Nam agente Deo agit tota bonitas & tota magnitudo & tota æternitas, ut quælibet istarum non sit alteri defectiva. Ergo Deus in tantùm est Deus existendo, quantùm agendo. Aliter enim non ageret tota ejus bonitas, nec tota ejus magnitudo, nec tota ejus æternitas, & sic Deus non esset simpliciter bonitas &c. quod est impossibile, ergo &c.

2. De ratione divinæ bonitatis est bonificare, de ratione igitur ipsius est possificare, cùm sine possificare impossibile ei esset bonificare. Est etiam divina bonitas ipsa Dei potestas, ut bonificare sit simpliciter de ratione ipsius bonitatis, atque bonitas ipsásmet conditiones magnitudinis habet, quemadmodum & potestatis. Ratione ergo suæ bonitatis, quæ est ipsámet potestas & magnitudo divina & è converso, habet Deus potestatem magnificandi in tota essentia & natura magnitudinis, ut ipse totus sit bonificans in tota essentia & natura magnitudinis & de tota essentia & natura magnitudinis, quod est impossibile, nisi Deus in tantùm ageret, quantùm existit, ergo &c.

3. Divina bonitas est simpliciter magna, cùm ipsa sit ipsámet magnitudo Dei & è converso. Impossibile est ergo in ea sciri malitiam & parvitatem, sed in ea sciretur malitia & parvitas, nisi in tantùm ageret bonum, quanta ipsa est magna, ergo &c.

4. Diffinitio Dei est ipsum Deum esse bonitatem, magnitudinem, voluntatem &c. nullum enim aliud ens potest esse sua bonitas, magnitudo &c. cùm impossibile sit plures esse Deos, solius ergo Dei est diffinitio prædicta. Est ergo Deus suámet bonitas, magnitudo, voluntas, & sic potest se ipsum in tantùm esse agendo, quantùm existendo, cùm plus sit ipsum esse Deum tantùm agendo, quantùm existendo. Oportet ergo necessariò ipsum esse id, quod plus est, non autem id, quod minus est, ut divina voluntas & bonitas & magnitudo &c. in suo agere non consistant otiosæ.

5. Impossibile est illam virtutem esse defectivam in bonitate, quæ idem est numero, quod magnitudo: defectus namque dicit privationem bonitatis in magnitudine, ma-

gnitudo autem existens ipsámet virtus, & bonitas non permittit esse defectum in virtute, ut ipsa virtus non consistat in parvitate, ratione ergo hujus conditionis in Deo existentis patet Deum esse in tantùm Deum agendo, quantùm existendo. Aliter enim ejus virtus est defectiva, & non idem, quod magnitudo & bonitas &c. quod est impossibile, quare &c.

6. Bonitas Dei & ejus veritas convertuntur, si autem ista conversio sit & existendo & agendo, sic est in magnitudine, si verò sit existendo ita, quòd non agendo, sic est in magnitudine, ratione existendi, sed extra magnitudinem ratione agendi, & sic est illa existentialis conversio sine agere & sic in parvitate & malitia & contradictione, quod est impossibile, ergo &c.

7. Major est Dei bonitas, si in tantùm est glorificans & glorificata, quantùm existit, & hoc est ratione conditionis, magnitudinis, gloriæ, quam bonitas magis attingere potest existendo & agendo æqualiter, quàm inæqualiter, ergo ut Dei bonitas magis attingat gloriam, est necessariò in tantum glorificans & glorificabilis, quantùm existens gloria.

8. Nulla bonitas potest esse magna sine distinctione bonificantis & bonificati, eò quòd magnitudo bonitatis requirit, quòd bonitas habeat existere & agere ratione magnitudinis, quorum est prædicta distinctio, ergo ratione magnæ bonitatis existendi habet divina bonitas bonificantem & bonificabile bonificatum & ratione agendi habet bonificare. Et quoniam ipsa magnitudo bonitatis requirit, quòd ipsum bonificare sit tantum, quantum existere bonificantis, bonificabilis & bonificati, ut sit per totam existentiam bonitatis &c. in magnidine, oportet necessariò Deum in tantùm esse agendo, quantùm existendo, quod si non, bonitas quidem posset esse magna sine distinctione bonificantis & bonificati & sine bonificare, quod est impossibile, quare &c.

9. Divina bonitas & magnitudo sine concordantia concordare non possunt, habent ergo concordare, ut concordantiam habere possint. Per consequens igitur habent concordantem & concordatum concordabilem, ut habere possint concordare suum. Hoc autem concordare est in magnitudine bonitatis, quia ipsa concordantia est in magnitudine bonitatis, ad hoc, ut concordans & concordabilis & concordatus sint in magnitudine bonitatis. Hoc autem esse non posset, nisi Deus esset tantus agendo, quantus existendo, hoc est tantus in concordare, quantus in concordantia & tantus in bonificare &c. quantus in bonitate &c. quia in quantùm non esset concordare tantum, quanta est concordantia, in tantum esset concordantia in bonitate & magnitudine concordantia sine concordare, quod est impossibile, ergo.

10. Bonitas & magnitudo ratione concordantiæ & concordandi distant à malitia & parvitate & contrarietate & à concordari, quia ratione concordantiæ existunt Deus & ratione concordandi in se ipsis stant ipsúmmet concordare distantes à malificare, minorificare & à non Deificare, quare ex his patet Deum in tantò esse Deum agendo, quantùm existendo, quod si non, utique ea, quæ prædicta sunt, essent impossibilia, quare &c.

11. Illa bonitas est magna, quæ in essentia magnitudinis principiat bonum, & quantò magis principiat illud, tantò major est, unde ratione magnitudinis suæ sequitur, quòd divina bonitas in tantùm principiet magnum bonum in magnitudine sua, quantùm ipsa est ipsámet magnitudo, quod est, ut principium sit magnum in bonitate & è converso sine parvitate, ergo divina bonitas in tantò est Deus agendo, quantùm existendo.

12. Illa bonitas est in summa magnitudine, quæ est in medio principium & finis, sed in medio ipsa non potest esse principium & finis, sine principiare, mediare & infinire, convertibilia & stabilia cum principio, medio & fine, ergo ipsa bonitas, ût bonum, in quantùm ipsa existit in magnitudine, in tantùm agit, cùm magnitudo extra principiare, mediare, & infinire convertibilia cum suo principio, medio & fine esse non possit.

13. Nulla bonitas sine fine potest esse magna, cùm finis sit de conditionibus bonitatis, magnitudinis & è converso, sed si divina bonitas non agit tantùm bonum, quantùm ipsa est, ipsa quidem est magna sine fine, quod est impossibile, cùm finis bonitatis sit producere bonum in magnitudine. &c. ergo.

14. Bonitas significat in majoritate magnitudinem suam, si autem divina bonitas agat tantùm bonum, quantùm ipsa est, significat quidem magnitudinem suam in majoritate, quod si non, significat eam in minoritate, ergo tantùm bonum agit, quantùm ipsa

ipsa est, & sic stat in ea natura prædictæ conditionis, quod si non, convertitur natura prædictæ conditionis in suum oppositum, quod est impossibile, ergo &c.

15. Bonitas & magnitudo de totis sémet ipsis concordantes ad invicem distant in tantùm, quantùm ipsæ sunt ab inæqualitate, concordantes igitur de totis sémet ipsis stant in summa æqualitate, sed in summa æqualitate non possunt esse, nisi Deus in tantò sit agendo, quantùm existendo, ergo &c.

16. Ut agere divinum sit in magnitudine bonitatis & è converso, agit Deus in se ipso, de se ipso, & ideo, si istud agere Dei non est tam magnum existendo agere, quanta est ipsa bonitas existendo bonitas, & sic de magnitudine & agere suo, est quidem illa bonitas parva & illa magnitudo mala, participantes cum minoritate agendi, quæ quidem participatio est impossibilis in Deo; ergo Deus, in tantùm est Deus agendo, quantùm existendo.

Et ista sufficiant, quantùm ad primam cameram seu ad primam rubricam secundæ distinctionis, quoniam sicut multipliciter probatum est, Deum in tantùm esse Deum agendo, quantùm existendo. Sic suo modo patet via probandi hoc per cœteras cameras seu rubricas consequentes.

Tertius modus probandi secundùm tertiam Distinctionem.

1. PRima regula significat hujus quæstionis affirmationem esse tenendam. Nam supponendo Deum in tantùm esse Deum agendo, quantùm existendo: potentiæ animæ magis attingunt objectivè, & Deus magis intelligibilis est assumptus ratione suæ bonitatis magnitudinis &c. ita quòd ratione affirmationis memoria est magis recolitiva & intellectus magis intellectivus & voluntas magis volitiva & Deus magis recolibilis, magis intelligibilis & magis amabilis. Et quoniam istud magis ex parte Dei & animæ & majoritas concordant, & quia majoritas est imago magnitudinis, & magnitudo & bonitas &c. concordant, sequitur, quòd Deus est in tantò Deus agendo, quantò existendo.

2. Hoc idem significat secunda regula isto modo: ratio nostra rationatur existentiam Dei esse perfectam bonitate, magnitudine &c. similiter & ipsam agentiam, quam Deus habet in se ipso, & ita ratio nostra absque aliquo inconvenienti coæquat existentiam & agentiam Dei. Nam sine ista coæquatione non posset ipsa ratio ex parte objecti in se reperire complementum. Quare si Deus est major ratione existendi, quàm agendi, majus quidem est ratiocinari nostrum in nobis, quàm in re agere suum, quod est impossibile & contra ordinationem secundæ regulæ.

3. In prima & secunda figura per multas & necessarias rationes concluSum est affirmativè secundùm primam distinctionem & secundam, sic similiter eædem & multæ aliæ rationes per tertiam & quartam figuram deduci possunt concludentes necessariò illud idem, ut in quæstione de K. exemplificabitur; & quoniam tertia & quarta figura de primis duabus constitutæ sunt figuris, factâ igitur prædictâ deductione in primis duabus figuris leviter patere potest, quomodo in cœteris duabus sit discurrendum. Quare ad prolixitatem nimiam evitandam discurrere in duabus ultimis figuris omittimus & ad modum investigandi intellectualem tertiæ regulæ transimus; Et quantùm ad primum modum investigandi, patet necessariò, quòd Deus tantùm est Deus agendo, quantùm existendo. Nam aliter essent destructæ proprietates & declinatio suæ bonitatis magnitudinis &c., quia in quantùm bonificare non esset æquale ipsi bonitati & sic de aliis, in tantùm esset malificare, parvificare &c. & bonificativus, in quantùm existentivus esset major, sed in quantùm bonificativus &c. esset minor. Hoc idem etiam esset de existentibili bonificabili &c. Cùm autem Deus ratione perfectionis suæ sit simpliciter & convertibiliter id, quod ipse est, sequeretur secundùm modum secundum investigandi, quòd malum esset bonum in Deo & magnum parvum & majus minus &c. & è converso, quod est contradictio. Et per tertium modum investigandi majoritas & minoritas & æqualitas essent in Deo sine contrarietate. Similiter secundùm quartum modum esse privatio, perfectio & defectus converterentur in Deo, & secundùm quintum modum non esset bonitas in magnitudine sine malitia, nec magnitudo in æternitate sine parvitate, nec æternitas in potestate sine privatione, nec potestas in sapientia sine debilitate, nec sapientia in voluntate sine ignorantia, & sic de aliis usque ad gloriam, nec gloria in bonitate sine pœna. Quare secundùm omnes conditiones

& impossibilitates prædictas patet necessariò per tertiam regulam Deum in tantò esse Deum agendo, quantùm existendo.

4. Per contractionem etiam generalis ad speciale necessariò declaratur istud idem in quarta regula. Hæc autem declaratio multimodè fieri potest. Nos autem per compendium transeuntes declarationem istam breviter tradimus in hunc modum. Bonitas per se sumpta, magnitudo per se sumpta & sic de aliis sunt principia generalia omnibus entibus, cùm autem venimus ad bonitatem &c. & dicimus eam, quæ est ipsius Dei, statim habemus eam, quæ convertibiliter contracta est cum ipsis divinis proprietatibus, quæ sunt infinitas, æternitasque, ita quòd infinita & æterna bonitas &c. ita quòd non alia est ipsius Dei propria existens idem, quod ipsa infinitas & æternitas & è converso ratione ipsius infinitatis & æternitatis, & ratione hujus convertibilis contractionis est necessariò distracta contradictoriè ipsa Dei bonitas &c. à finitate & privatione; quare ex his scilicet contractione & distractione stat necessariò, quòd Deus in tantùm est Deus agendo, quantùm existendo. Aliter sequitur totum oppositum eorum, quæ diximus hîc de quarta regula. Nam ex hoc quòd bonitas non potest habere suum agere sibi æquale, non potest cum eo converti, & sic remanet finita & in privatione suî & distrahitur necessariò à proprietate Dei. Et sic negandum necessariò Deum esse Deum, quod est impossibile, aut implicare contradictionem, quare de necessitate in tantùm est Deus agendo, quantùm existendo. Iterum similiter ex prædictis manifestè patet, quòd multæ contradictiones manifestè implicantur in Deo realiter, si ipse sit major existendo, quàm agendo.

5. Secundùm autem quod quinta regula dicit, realis contradictio stare non potest, quare multimodæ contradictionis impossibilitas necessariò manifestat Deum in tantò esse Deum agendo, quantùm existendo. Quod autem prædictæ contradictiones realiter sequerentur, patet, quoniam si essent contradictiones in ratione ita, quòd non in re, sequeretur, quòd eorum opposita essent contradictiones in re, ût bonum esse malum & magnum parvum & infinitum finitum & sic de aliis, in Deo non sunt contradictiones in re, sed in ratione, sequeretur quòd bonum esse bonum & magnum esse magnum & infinitum esse infinitum, & sic de aliis, sint in Deo realiter contradictiones & non in ratione, aut quòd contradictoria realiter sint unum idem, quod falsum est. Quare de necessitate supradictæ contradictiones essent in Deo realiter (ût probatum est) si ita esset, quòd ipse esset major existendo, quàm agendo.

6. Similiter secundùm sextam regulam necessarium & contingens probant Deum esse in tantùm Deum agendo, quantùm existendo. Nam ubicunque est reperiri majoritatem & minoritatem, est reperiri primam intentionem & secundam, & per consequens necessarium & contingens, & substantiale & accidentale, necessitas enim secundæ intentionis & accidentis non est ipsius secundæ intentionis & accidentis, sed ipsius primæ intentionis & substantiæ, solum autem contingens est ex parte secundæ intentionis & accidentis ratione minoritatis primæ intentionis & substantiæ, & ita de necessitate concludetur in Deo, si in eo est majoritas & minoritas ratione majoris existentiæ & minoris agentiæ. Hoc autem est defectus bonitatis, magnitudinis & omnium dignitatum Dei, quod est impossibile, ergo oppositum est necessariè.

7. Per demonstrationis species in septima regula declaratur similiter illud idem & primò per æquiparantiam isto modo: in existentia Dei consistunt in summa æqualitate bonitas, magnitudo &c., ut in earum existere sit unitas sine majoritate & minoritate. In agentia illarum etiam est æqualitas in summitate, ut bonificare & magnificare &c. sint æqualia in tantùm, quòd ex eis sit unum agere sine majoritate & minoritate, unde ratione illius summæ æqualitatis, in qua sunt ipsæ æqualitates existendo, & in qua sunt etiam agendo, impossibile est oriri inter existere & agere inæqualitatem, quæ convenit cum minoritate. Quoniam si posset oriri, sequeretur, quòd minoritas inæqualitatis posset destruere majoritatem æqualitatis & pervertere eam in minoritate, quod est impossibile. Unde patet necessariò Deum in tantò esse Deum agendo, quantùm existendo, præterea hîc potest sumi illa ratio, quæ in ipsa septima regula sumitur per æquiparantiam, quæ ratione immensæ magnitudinis probat in Deo æqualitatem esse ipsam immensam magnitudinem &c. & necessariò concludetur Deum in tantùm esse Deum agendo, quantùm existendo. Hæc autem demonstratio per realem æquiparantiam est demon-

demonstratio, propter quid in ratione, ût in ipsa septima regula significatur.

8. Octava etiam regula per punctum transcendens probat necessariò prædictam conclusionem affirmativam, quâ ratione infinitæ perfectionis Dei oportet, quòd intellectus contemplans Deum, effugiat necessariò omnem privationem & defectum in natura divina, & si sic, considerat igitur ipse intellectus existere divinum esse tantæ infinitæ & æternæ bonitatis, magnitudinis &c. quòd ipsum existere Dei inconfusè est idem, quod agere ipsarum dignitatum & è converso & cæteræ, quæ continentur in ipsa octava regula de materia divina in §. primo. Quare ex his necessariò colligitur, quòd Deus in tantùm est Deus agendo, quantùm existendo, aliter deficeret hic punctus transcendens, & consideraret humanus intellectus in natura divina privationem & defectum, quemadmodum in se ipso, quòd non essent contradictiones, quod est impossibile. Quare &c.

9. Nona regula similiter manifestat illud idem, quoniam si in Deo est omnimoda magnitudo bonitatis, ita quòd ad perfectionem suî nihil ei deficiat ratione infinitæ magnitudinis bonitatis &c. sic est in majoritate finis suî ipsius; quod si non, est utique in minoritate finis suî. Unde ratione majoritatis finis concludendum est, quòd Deus tantus est agendo, quantus existendo. Quod si non, est utique in eo majoritas & minoritas & per consequens defectus contra infinitam magnitudinem suæ bonitatis &c. qui implicat in eo infinitam minoritatem finis ratione divinæ infinitatis. Et ad hoc sequitur necessariò, quòd omne ens, in quantùm est Deo magis simile, in tantò est in minoritate finis, & quantò magis ei dissimile, in tantò est in majoritate finis, & per consequens, quòd non esse & defectus sint in majoritate finis, & esse & perfectio in minoritate finis & sic de consimilibus, quod falsum est & absurdum, ergo &c.

DE

SECUNDA QUÆSTIONE C.

Quæstio. Quomodo substantiæ separatæ attingunt?

Primus solvendi modus secundùm primam Distinctionem.

1. CUm Angelus sit creatura inter cætera creata Deo simillimus simplicitate & naturâ, significat ideo prima distinctio, quomodo ipse est attinctivus & hoc isto modo.

Primò Angelus est bonus & attingit ratione bonitatis intelligendi & volendi, cùm sit bonum sic attingere, attingit autem Deum, cùm Deus sit ejus proprium attingibile. Cùm igitur ipse Angelus sit in magnitudine bonitatis & simplicitatis Dei attinctivus, attingit eum immediatè & substantialiter, cùm bonum sit nullum esse extraneum medium inter intelligibile proprium & finale & suum intellectivum in majoritate bonitatis proportionatum. Attingit etiam Angelus bonus de suo intellectivo suum intelligibile propinquum essentiale, quod unà cum ipso intellectivo sunt ipsa substantia Angeli, sed attingit ipsam mediante ipso proprio intelligibili finali, qui est Deus. Quoniam bonum est istud intelligibile finale esse illi medium & gratia attingendi se ipsum atque intellectivum in ipso propinquo intelligibili suo essentiali sibi attingit, quodcunque bonum remotum apprehendit quoad rationem bonitatis veluti hominem, leonem &c. Hæc autem omnia naturaliter & separatè attingit, scilicet bonitatem eorum in suâmet bonitate, sed hoc secundariè, primariè verò attingit ea in summa bonitate. In contrario autem omnium istorum attingit Angelus malus videlicet sub ratione malitiæ, ita quòd attingendo pervertit bonitatem suam in malitiam, attingens bonitates reales sub ratione suæ malitiæ, ut eas in ratione sua malas attingat.

2. Angelus magnus est, cùm sit suppositum majus accidente, cùm ergo sit magnus, habet magnitudinem, ratione cujus est magnus. Est autem ejus magnitudo id, ratione cujus bonitas, duratio, potestas &c. ipsius sunt magnæ, ipse ergo bonus Angelus attingit ratione magnitudinis, bonitatis, durationis &c. ita quòd magnitudo in eo supplet bonitati durationem &c. ut bonitas, duratio &c. habeant magnum attingere. Et sic Angelus ratione magnitudinis attingit intensivè & extensivè plures magnitudines bonas durantes &c. ita quòd tempus, locus, quantitas, successio & hujusmodi non impediunt suum attingere in instanti, ut naturaliter ejus magnitudo attingendo magnificet suam bonitatem, durationem &c. Sed Angelus malus per oppositum de magnitudine malitiæ suæ attingit magnitudinem bonitatum, durationum &c. perver-

tendo eas in ratione sua in parvitates contra magnitudines entium realium.

3. Angelus habet proprietatem durandi, ratione cujus durant ejus bonitas, magnitudo, potestas &c. de quibus ipse constitutus est, & hoc ita convertitur, scilicet quòd ejus duratio est bona ratione bonitatis & magna ratione magnitudinis & sic de aliis. Et ipsa bonitas, magnitudo, & cæteræ durantes ratione durationis. Et ideo dum ipse Angelus apprehendit objectum, attingit illud quidem durante suo attingere ratione bonitatis, magnitudinis &c. Idcirco ratione talium proprietatum est Angelus non obliviscens, quia suum attingere est perseveranter durans, attingens alias durationes de duratione sua, quemadmodum intellectus conjunctus de intellectivitate sua alias intellectivitates attingit. Malignus verò Angelus de duratione suæ magnæ malitiæ alias durationes bonas & malas &c. attingit, pervertens eas in malitiam suam attingendo illas in mala duratione sui ipsius.

4. Angelus habet potestatem possificativam, de qua possificat bonitatem, magnitudinem &c. de quibus constitutus est, in tantùm, quòd sunt possificatæ in existere & agere suo. Et sic apprehendendo suum objectum attingit de potestate sua potestatem objecti, & illa potestas, de qua sic agit, est sibi proprietas attingendi potestates suorum objectorum, & quoniam illa potestas ejus est bonificata ratione bonitatis & magnificata ratione magnitudinis &c. sic etiam sunt possificatæ existendo & agendo, attingit quidem illa potestas ejus potestates bonificatas, magnificatas, ac etiam potestates Angelorum malorum seu hominum peccatorum de ipsa eadem potestate sua attingit malificatas multùm seu magnificatas in malitia & hoc secundùm magis & minus; & sic jam magis attingit scilicet contrarium per contrarium, hoc est bonum per malum, quod est eidem bonum & magnum attingere, dœmon autem facit totum oppositum de potestate sua, conversa existendo & agendo in malitiam.

5. Angelus habet intellectum, ut intellectus sit sibi proprietas intelligendi ad attingendum objecta. Hanc autem proprietatem habet bonificatam, magnificatam &c. ita quòd hæc omnia concurrunt, ut intellectus objectum attingat intelligibile cum bonitate &c. & hoc modo Angelus per talem lineam sic constitutam (ût dictum est) attingit naturaliter, cùm illa continuitas constituta de pluribus principiis, de quibus ipsa proprietas constituta est, sit ei naturaliter essentialis seu substantialis, & sic sunt in eo intellectivus, intelligibilis, intellectus habentes incessans, perseverans intelligere sine impedimento & sic de se ipso tali (ût dictum est) secundùm quod ipse constitutus est, & secundùm quod objectum est attingibile in bono vel in malo, in magno vel in parvo &c. attingit ipsum objectum. Angelus autem malignus, quemadmodum & bonus ad attingendum constitutus est, sed perversus liberè in contrarium Angeli boni, contrario modo Angeli boni attingit.

6. Angelus benignus attingit ratione illius essentiæ sive proprietatis, quæ est in ipso voluntas, volitivo illius attingente in suo essentiali volibili, per gratiam sui proprii volibilis supremi extraneas & separatas volibilitates. Nam quemadmodum attingit intelligibilitates quoad intellectum, ita & attingit volibilitates quoad voluntatem, aut etiam odibilitatem, dum attingit odibilia objecta ratione malitiæ &c. objectorum; sed Angelus malignus ratione suæ malitiæ & perversionis voluntatis contrario modo attingit. Veruntamen inter attinctionem Angeli boni & attinctionem Angeli mali ista est differentia, quoniam bonus in ratione sua attingit amabilitates & odibilitates, quemadmodum sunt in re, sed malus attingit in ratione sua odibilitates, quæ in re sunt amabilitates, & attingit in ratione sua amabilitates, quæ in re sunt odibilitates; aliter non esset perversus in contrarium Angeli boni.

7. Angelus bonus naturaliter attingit objectum ratione virtutis suæ procedentis ex sua substantia, ut ipsa ejus substantia consistat agendo virtuosa, & ut ipsa virtus non sit otiosa, uniendo principia, de quibus illa substantia constituta est, sicut in diffinitione virtutis significatum est. Et sicut speculum ratione perspicuitatis suæ apprehensivum est similitudinum in eo receptibilium, ita quòd similitudines, quæcunque in eo sunt, stant mediantibus entibus assimilatis, ita Angelus ratione virtutis suæ attingit quascunque virtutes ei repræsentabiles in virtute sua transmittens suæ bonitati, magnitudini &c. attingendo de virtute virtutem in bonitate &c. objectorum, se sentiens de illis similitudinibus tangi. Dœmon verò in contrarium agit, ût dictum in prædicto §. de voluntate.

8. Bonus

8. Bonus Angelus de ratione suæ essentialis veritatis attingit veritates à sua essentia separatas, quæ tamen sunt ei repræsentabiles, ut ejus veritas otiosa non consistat, sed habeat objecta entifica entitate & naturâ veritatis. Unde ipse Angelus attingit, ût verificativum in suo essentiali verificabili, verificabile separatum seu remotum, quod quidem est ei verificabile quoad rationem, non autem quoad realitatem, ita quòd in ratione sua ipsum attingit de veritate sua entifica, in qua apparet repræsentata veritas entium realium, quæ verificabilia sunt in Angeli ratione attrahentis similitudines objecti in suum verificabile proprium essentiale, & hoc sine multiplicatione speciei, quæ non indiget ad hoc ratione summi veri, in quo speculatur verum causatum particulatum, sicut speculum, quod repræsentando particulares rerum figuras non indiget multiplicare species, sed sicut est extrà, ita in se individuum specificum repræsentat. Dœmon verò agit per contrarium, nam in suo essentiali verificabili facta est perversio in falsificabile cum malificabili punibili &c. Quemadmodum gustus infirmus pomi dulcedinem gustando pervertit in amaritudinem sui gustabilis essentialis.

9. Angelus glorioſus in gloria, quam Deus habet in se ipso, suam gloriam attingit sine medio, non enim est ei necessarium medium inter similare & similatum, & sic attingit immediatè gloriam similem & similatam, mediante tamen bonitate, magnitudine & cœteris similibus & similatis. Hæc autem omnia attingit Angelus sub rationibus diversis quoad se, sed indistinctè quoad causam suam videlicet bonitatem, magnitudinem &c. Dei, & attingit in se plura, quoad gloriam suam, sicut visus plura, quoad speciem coloris. Et hoc modo Angelus attingens quiescit quoad gloriam & quoad bonitatem &c. & in suo essentiali gloriabili attingit naturaliter alias glorias causatas ab eo, quoad essentiam, non autem quoad rationem separatas. Nam in ratione sui essentiabilis gloriabilis attingit, ût gloriativus & hoc de gloria secundùm magis & minus, prout est beatus. Diabolus verò, cùm de gloria perversus sit, in pœnam attingit glorias pervertens eas in ratione sua in pœnas, ratione quarum affligitur puniendo.

10. Angelus bonus de pluribus principiis sibi essentialibus constitutus est scilicet de bonitate, magnitudine &c. ita quòd omnia ista principia inconfusa permanent in eodem; quemadmodum plures partes inconfusè in suo toto de illis existente uno; ratione igitur suæ differentiæ attingit bonus Angelus alias differentias separatas repræsentabiles inconfusè in sua propria differentia, ita quòd quælibet earum se offert & repræsentatur, secundùm quod ab alia distincta est, & quòd non est id, quod alia, & sic Angelus attingit & attingitur, distinguens objectum ab objecto applicando prædictas differentias ad unam intelligibilitatem, ad quam applicat plures attingibilitates, cùm attrahat eas ad unum finem scilicet ad supremum & ultimum, ratione cujus ipse creatus est & beatus. Similiter & dœmon attingit differendo inter hoc & illud, sed hanc differentiam confundit, reducens eam in tenebras intellectivitatis ratione perversionis suæ de bono in malum &c. & sicut in ratione sua deducit differentiam in confusionem, ita etiam deducit unitatem de pluribus rebus constitutam, quoniam in ratione sua pervertit unum finem in plures.

11. In Angelo bono est concordantia constituta de suâmet essentiali bonitate, magnitudine &c. de quibus est ipse Angelus constitutus, omnes quippe concordant ad constitutionem esse angelici. De sua igitur concordantia attingit ipse Angelus alias concordantias in ipsa concordantia sua repræsentabiles, ut ipse concordativus attingendo eas, attingat in eis illa principia, de quibus ipsæ concordantiæ sub ratione concordantiæ constitutæ sunt. Hoc ita fieri oportet ratione maximæ proportionis potentiæ & objecti in eadem ratione. Dœmon verò easdem attingit sub ratione concordantiæ, sed quia se pervertit de concordativo in contrariativum, ut realem concordantiam in contrarietatem rationis suæ pervertat, attingit eas in contrarietatem suæ rationis.

12. Angelus bonus de bonitate sua attingit malitiam à se ipso separatam penitus & remotam, similiter & de magnitudine sua parvitatem, & sic de aliis etiam in suo essentiali volibili odibilitates sibi extraneas attingit illas odiendo, diligens in suo essentiali diligibili istam odivitatem. Et isto modo Angelus bonus per contrarium attingit; sed Angelus malus attingit per contrarium, ita quòd in bonitate sua essentiali attingit extraneam bonitatem sub ratione malitiæ, odiens

diligibile extraneum in suo diligibili essentiali.

13. Quoniam Deus est summum principium, attingit Angelus bonus in prioritate summi principii, quidquid attingit, ipse igitur Angelus attinctivus est in prioritate, in qua Deus recolibilis, intelligibilis & amabilis est; & ita cùm Deus sit multùm recolibilis, intelligibilis & amabilis, creavit Angelum maximè recolitivum, intellectivum & volitivum de principiis intellectualibus sive de spiritualibus, ût de spirituali bonitate &c. eò quòd simpliciter Angelus se converteret totum ad recolendum, intelligendum & diligendum Deum immediatè; post istam verò prioritatem attingit ipse Angelus naturaliter in prioritate suorum principiorum alia principia intelligibilia, ita quòd Angelus habet intellectivum, intelligibile & intelligere & intellectum essentialiter, & ista sunt principia, in quibus & de quibus attingit alia principia ab ipso separata, non indigens attingere sensuale propter attinctionem intellectualis. Imò sicut intellectus conjunctus ab inferioribus incipit, scil. à sensuali, ut per ea pervenire possit ad intellectualia, ita per oppositum Angelus à superioribus principiis incipit attingens in eis inferiora, & hoc est de ratione bonitatis &c. malus verò Angelus à superioribus incipit attingere inferiora deviando principia de proprio fine in contrarium finem ratione perversionis suorúmmet principiorum.

14. Angelus beatus ratione principii est attinctivus, & finis illius principii existens Deus attingibilis est, & ideo ipse finis influit ipsi Angelo, ut attingat eum; medium igitur hujus attinctionis est influentia ipsius finis ad principium attinctivi & refluentia de ipso principio ad ipsum finem, per quam attinctivum attingit suum proprium attingibilem finem, qui est Deus. Post hanc verò attinctionem habet ipse Angelus naturaliter in se simile medium attingendi à prædicto medio ortum, ratione cujus attingit sémet ipsum, in quo etiam medio attingit alia media extranea per similitudinem medii ad medium; & hoc modo ratione medii attingit Angelus bonus; hoc etiam Angelus malus facit pervertendo quoad sémet ipsum media de bono in malum, cùm perversus sit in omnibus operibus suis.

15. Finis Angeli beati (ût dictum est) Deus est, in quo acquiescunt omnes fines, de quibus Angelus est constitutus, videlicet finis suæ bonitatis, finis suæ magnitudinis &c. & ratione acquiescentiæ in hoc ultimo fine acquiescunt in principio huic fini, videlicet in existere unius Angeli specifici dedito: & in medio similiter ad hunc finem scilicet in operationibus ejus, quæ sunt bonificare, magnificare &c. & per consequens in bonificativo, bonificabili, bonificato &c. ut sicut perfectè & sine otiositate & ita in ratione finis attingit ipse Angelus Deum & sémet ipsum, ac etiam de suis finibus in suo fine aliòs fines extraneos attingit, sed Angelus malus se habet in oppositum appetens finem pervertendo finem in oppositum, & sic laborat & affligit sémet ipsum, non inveniens requiem.

16. Sicut Angelus constitutus est de bonitate, magnitudine &c. sic etiam constitutus est de majoritate, cùm ipse sit major ratione bonitatis, magnitudinis &c. quàm ratione bonitatis tantùm, aut ratione magnitudinis tantùm, ac etiam major est ratione bonificativi & bonificabilis & bonificati & bonificandi, quàm ratione bonificativi tantùm & sic de aliis. Ratione igitur suæ majoritatis attingit ipse Angelus de ipsa majoritate sua divinam magnitudinem, quæ major est omnibus majoritatibus, & sic de divina bonitate &c. & sic attingendo attingit in majoritate sua alias majoritates. Hoc etiam modo attingit Dæmon, sed majoritatem bonitatis &c. attingendi pervertit in majoritatem malitiæ &c. attingendi.

17. Angelus beatus attingendo objecta coæquat suam bonitatem, magnitudinem &c. ut de suis bonificare, magnificare &c. coæquatis attingat alias æqualitates, quas attingit in sua coæquatione, bonitate, magnitudine &c. essentialibus Angeli sufficientibus illi essentiali coæquationi, & sic in æqualitate sua attingit æqualitates remotas & in eis illa, de quibus ipsæ constitutæ sunt, & sic attingendo æqualitates acquiescit concordando eas assimilativè in æqualitate sua; sed dæmon in oppositio hujus attinctionis laborat pervertens in ratione sua æqualitatem contra æqualitatem & similitudinem contra similitudinem.

18. In Angelo est minoritas, cùm ipse de nihilo sit productus; circa igitur hanc minoritatem consistit Angelus. In Angelo etiam consistit minoritas, cùm in eo sint accidentia, quæ naturaliter minoritati concordant, & cùm ejus bonitas non sit idem numero, quod

quod magnitudo & sic de aliis; & sic habet Angelus in se plures minoritates, unam minoritatem constituentes, in qua & de qua minoritates à se remotas attingit, & ea, quæ circumstantiæ suæ habent cum minoritate. Dæmon etiam in minoritate sua de ipsámet minoritate minoritates alias attingit, pervertens eas de proposito in oppositum, scilicet de bono in malum, de magno in parvum & sic de consimilibus.

De secundo Probationis modo per secundam distinctionem. C.

1. MOdus etiam attingendi substantiarum separatarum per secundam distinctionem declaratur. Per primam verò conditionem sapientiæ voluntatis significatur isto modo. In Angelo bono est intellectualis potentia de intellectivo, intelligibili, intelligere & intellecto constituta, similiter & volitivo, volibili &c. ratione voluntatis. Hoc autem cum virtute consistit, ut per virtutem sequatur operatio, videlicet attinctio, & sic Angelus in ipsa virtute sua de ipsámet virtute attingit, non indigens aliquo organo Physico, quia ipsa virtus sufficit ipsis principiis supradictis. Dæmon verò eodem modo attingit, sed ejus virtutem in vitium pervertit intelligentis, volentis & volendi & propriorum intelligibilium volibilium, ratione cujus perversionis vitiosæ, virtutes à se remotas attingit.

2. Secunda sequens conditio modum beati Angeli denotat attingendi, quoniam de libertate attingendi, quam habent ejus intellectus & voluntas, attingit ipse Angelus. Itaque objectum est ei attingibile ratione prædictæ libertatis, & ratione veritatis, potentiæ & objecti proportionem habentium in ipsa veritate sine coactione agentis & patientis, cùm potentiæ activæ, quoad actionem & passivæ quoad passionem sint incogibiles. Dæmon autem eodem modo attingit, sed pervertit quoad se veritatem suam in falsitatem & libertatem suam in coactionem & actionem suam in passionem; hæc autem perversio est illi ignis spiritualis.

3. Alia sequens conditio similiter repræsentat, quòd Angelus beatus de suo intellectivo volitum in intelligibilitate & volibilitate sua attingit beatitudinem, ita quòd in tantùm est ei beatitudo cõmunicabilis & apprehensibilis, quantùm possunt ejus potentiæ apprehendere, ut beatitudo illis potentiis activis & passivis sufficiat, & sic attingit in instanti & in æviterno beatitudinem suam. Eodem modo attingeret in inferioribus, nisi successio esset in eis, sed quoniam sine successione non habent esse, attingit eas cum successione, itaque attingit in uno tempore id, quod in alio non attingebat; per eundem modum sed perversum attingit dæmon odiens maledictionem suam, quam intelligendo attingit æviternam & hâc ratione odit hoc intelligere suum.

4. In Angelo differunt intellectus & voluntas, quia nisi differrent, Angelus, quæcunque vellet, eadem de ipso velle sciret, quod est impossibile, cùm ejus intelligere sit finitum, & sic ratione prædictæ differentiæ Angelus finitè attingit inferiora diligendo & odiendo juxta eorum diligibilitatem & odibilitatem; istud quidem attingere habet Angelus bonus naturaliter secundùm naturam intellectûs & voluntatis ejus & secundùm differentiam in concordantia intellectûs & voluntatis ejus. Sed in summo objecto ratione ipsius objecti attingit super suam essentialem naturam id, ad quod ipsa ejus natura sufficere non potest scilicet ad attingendum Deum infinitè, ad quod siquidem sufficit ratione influentiæ ipsius summi objecti in potentias ipsius Angeli recipientes illam influentiam secundùm naturam ipsius influentis. Et ad hoc intellectus ipsius Angeli in tantùm sufficit suæ voluntati, quantùm ipsa voluntas potest velle se attingere Deum diligendo eum, & è converso voluntas in tantùm volendo sufficit suo intellectui, ut voluntas tantùm diligat Deum, quantùm potest cognoscere eum suus intellectus, & intellectus tantùm cognoscat eum, quantùm potest eum diligere voluntas. Dæmon autem & in inferioribus & in Deo simili modo attingit, sed in se ipso pervertit ordinem naturæ objecti in contrarium, nam in ipsa summa causa & in suis effectibus attingit oditivè entia intelligibilia ratione amabilitatis, & quæcunque entia attingit odibilia realiter, attingit ratione amabilitatis.

5. Angelus bonus per suum intelligere & velle concordativè attingit concordando operationes sui intellectûs & voluntatis, ratione cujus concordantiæ se reflectit intellectus & contrahit super suam voluntatem & super suum velle aut nolle. Hoc etiam facit voluntas super intellectum & super suum intelligere affirmativum vel negativum & hoc

modo attingit ipse Angelus id, quod vult & intelligit attingere ratione hujus concordantiæ & non attingit id, quod non vult, nec intendit attingere. Nam sicut potentia visiva per colorem & lucem attingit, ita & Angelus per concordantiam intellectûs & voluntatis, existente illâ concordantiâ in libertate attinctionis intellectûs & voluntatis ejus. Dæmon verò per contrarium horum attingit, ejus namque voluntas & intellectus per mutuam contrarietatem attingunt; itaque voluntas ejus odit intellectum, eò quòd intelligit, quia intellectus intelligendo negat, quod diligit voluntas & per consequens affirmat id, quod odit, & sic oritur passio intelligendo & volendo.

6. Bonus Angelus attingit elongatus omnino à contrarietate intelligendi & volendi, cùm intellectus & voluntas ejus immediatè sint sine contrarietate existentes in magna concordantia, & sic objectum secundùm attingentium remotionem à contrarietate existentium in concordantia est communicabile & manifestabile ipsi Angelo secundùm conditiones ipsius objecti. Dæmon quidem se habet in oppositio: nam ratione perversitatis suæ attinctionis elongatus à concordantia intelligendi & volendi proximus quidem contrarietati, itáque perversus est in contrarietatem, in qua consistit afflictus ratione perversionis suæ.

7. Unus est angelicus intellectus existens in se distinctus per proprias essentias suas scilicet activam & passivam, quæ sunt intellectivitas, intelligibilitas, idem est de voluntate in volitivitatem & volibilitatem. Ratione igitur istorum principiorum intelligendo & volendo attingit Angelus sémet ipsum; nam ratione intellectivitatis suæ est ipse intellectivus naturaliter sui ipsius intelligibilis ratione intelligibilitatis suæ; intellectivum quidem ratione actionis est principiativum intelligendi in se induens ipsúmmet intelligere suum de suómet intelligibili essentiali, in quo attingit intelligibile remotum, indutum similitudines sui intelligibilis essentialis. Isto eodem modo attingit volitivum in suo volibili essentiali. Et eodem modo attingit dæmon, sed pervertit principia in contrariam naturam, ût jam dictum est.

8. Intellectus angelicus benignus mediante voluntate sua appetit intelligere entia volibilia & voluntas è converso velle per intellectum entia intelligibilia affirmativè, & sic intellectus & voluntas per virtutem suam conjunguntur ratione appetitûs mensurantis operationes intensas, ut una operatio extensa de ipsis sequatur per omnes extremitates ipsius operatiônis seu attinctionis. Et ideo, quia intellectus & voluntas ipsius Angeli habent virtutem sic implicandi medium supradictum, attingunt per illud entia attingibilia ratione ipsius medii. Dæmon verò per medium disjunctionis & separationis intellectûs & voluntatis attingit in virtute perversa in vitium per omnes extremitates.

9. Angelus bonus attingit volendo finem suum, aliter non esset beatus, nec acquiesceret attingendo; quoniam igitur voluntas attingit volendo finem suum, attingit illum per intellectum, non enim est ipse finis attingibilis sine intellectu. Ut ergo voluntas suum finem attingat, attingit intellectus finem voluntatis intelligendo. Et quod est de intellectu ad voluntatem, idem est similiter de voluntate ad intellectum, quia finis non est attingibilis sine voluntate. Dæmon verò intelligendo extra finem attingit, cùm voluntas odiat suum intelligibile, & intellectivus nèget suum volibile, & sic incurrit tota substantia dæmonis passionem & maledictionem & obstinationem.

10. Ratione finis est Deus intelligibilis & amabilis, Angelus verò beatus est intellectivus & amativus divinæ intellectibilitatis & amabilitatis, & ita est Deus attingibilis ab Angelo substantialiter, ita quòd Angelus substantialiter eum attingit, & sic istud attingere consistit in majoritate distans à minoritate. Angelus ergo beatus Deum attingit secundùm majoritatem substantivè & coæquativè attingit de æqualitate intellectûs & voluntatis ejus, cùm Deus æqualiter sit intelligibilis & volibilis. Attingit inferiora æqualiter ex parte sui ratione coæquationis sui intellectûs & voluntatis, qui se affirmativè coæquant ad objectum volibile vel negativè ad objectum odibile. Affirmativè quidem intelligendo & diligendo ipsum bonum magnum, &c. negativè verò intelligendo & odiendo ipsum non bonum nec magnum. Intellectus autem & voluntas dæmonis ratione perversionis suæ agunt oppositum, ejus enim intellectus intelligendo bonum negat bonum & affirmat malum, & voluntas volendo bonum odit bonum & diligit malum, quod est ei magna afflictio.

11. Intellectus beatus angelicus est de bonitate,

nitate, magnitudine &c. constitutus, eodem modo & ejus voluntas, & quoniam ipse Angelus est substantia separata non habens simpliciter impedimentum ad attingendum, sicut igitur æqualiter est constitutus de pluribus principiis, sic etiam æqualiter se habet ad objecta, ita quòd ejus æqualitas est eidem ratio attingendi, quemadmodum & sua bonitas &c. Idcirco attingit de æqualitate sua æqualitates attingibiles, inæqualitates verò remotas à se ipso attingibiles attingit de inæqualitate sua, de qua similiter cum aliis principiis constitutus est scilicet de majoritate & minoritate, quæ sunt accidentia in substantia ejus. Eodem modo attingit dæmon, quantùm est de natura sui, sed in contrarium naturæ suæ pervertit attingere suum in coæquando inæquabilia & in discoæquando æquabilia.

12. Voluntas Angelica constituta est de volitivo & volibili essentialibus, ut igitur suum volitivum sit apprehensivè maximum, adhæret individuativè objecto extraneo seu remoto, ut illud individuatum attingat. Hanc autem individuationem conficit in suo essentiali volibili individuato. Itaque effugiens attinctionem minoritatis adhæret, quantùm potest, majoritati attingendi de individuitate sua alia individua. Idem est de intellectu suo modo, quod dictum est de voluntate: dæmon quidem simili modo attingit, pervertens istud medium in contrariam naturam, quantùm potest.

13. Primâ conditione bonitatis sapientiæ significat modus attingendi isto modo: in tantùm diligit voluntas Angeli actum bonitatis, quantùm actum intellectûs, cujus est attingere, & intellectus tantùm intelligit actum bonitatis, quantùm voluntatis, & sic intellectus & voluntas bonificando suos actus attingunt, & intelligendo & volendo bonificare attingunt ipsum, & secundùm ipsum modum, quem habet in se ipse Angelus, attingit extra se per simile, sed malus Angelus per contrarium.

14. Primâ conditione magnitudinis sapientiæ denominatur, quomodo Angelus attingit & hoc sic: sicut voluntas Angeli ratione sui volitivi attingit intellectum volendo, existente ipso intellectu volibili, sic intellectus ratione sui intellectivi attingit voluntatem intelligendo, existente ipsâ voluntate intelligibili, & sic consistit hæc attinctio in magnitudine, de qua scilicet magnitudine intellectus attingit voluntatem & è converso, & sicut hæc attinctio est intima Angeli in mutua magnitudine intellectûs & voluntatis, sic ipse Angelus ratione ipsius magnitudinis transmittit magnitudinem suam attingendi ad separata seu remota objecta intelligibilia, quæ scilicet magnitudo in propria conditione sui remanet, eò quòd transmissa ad exteriora permanet semper id, quod ipsa est in suo intellectu & voluntate, nec potest ab eis tanquam à subjecto suo separari. Sic similiter attingit Dæmon, sed illa magnitudo pervertitur in magnitudinem malitiæ.

15. Prima conditio æternitatis sapientiæ angelicum modum significat attingendi secundùm durationem sapientiæ & voluntatis, nam Angelus benignus sine vacuitate intellectivitatis & intelligibilitatis attingit objectum suum & sine privatione intelligendi & intellecti, & quod est de intellectu ejus, idem est de voluntate sua, & sic necessariò ipse Angelus eodem tempore de se ipso potest attingere entia plura distincta, videlicet de sua unitate constituta ex pluribus unitatibus plures alias unitates, & ejus sapientia durationi voluntatis sufficiat & è converso & in vacuatione ipsarum potentiarum & unioni earum. Dæmon autem constitutus est similiter, sed affirmativum suum pervertit in negativum & volitivum in oditivum.

16. Secundùm significationem primæ conditionis potestatis & sapientiæ attingit Angelus benignus mutuè ratione mutationis, potestatis, sapientiæ & voluntatis. Nam sicut ipse ratione suæ intellectivitatis se habet ad suam intelligibilitatem & ratione suæ volitivitatis ad volibilitatem, sic ratione possitivitatis suæ se habet ad possibilitatem suam, in qua scilicet possibilitate essentiali possibilitates à se remotas attingit. Diabolus verò in possibilitate sua alias attingibiles possibilitates attingit de possibilitate odiendi & negandi possibilitates diligibiles & affirmabiles ratione bonitatis &c. & de possibilitate diligendi & affirmandi possibilitates odibiles & negabiles ratione malitiæ, parvitatis &c.

De tertio Probationis modo secundùm tertiam distinctionem.

1. QUoniam intellectus conjunctus est in successione attingendi objecta, & successivè per diversa media finem suum habet investigare, necessarium est ei supponere in princi-

principio, ut non habeat medium disjunctionis à fine. De Angelo autem habet oppositum, & quoniam est de natura suî extra successionem & sine dubitatione attingit, ubi namque non est dubitatio, supponere non contingit. Ergo sine suppositione attingit Angelus maximè, cùm in fine suo principali, qui est Deus, attingat, quicquid attingit, ût dictum est. Nam sicut intellectus conjunctus investigando suppositivè & supponendo investigativè attingit rei veritatem, sic intellectus separatus in oppositio intelligendo volitivè & volendo intellectivè rerum veritates attingit. Per primam ergo regulam patet, quòd Angelus manifestè sine suppositione attingit. Dæmon autem in oppositio bonitatis, magnitudinis &c. boni Angeli semper attingit. Quare de attinctione sua explicitè deinceps non faciemus mentionem. Nam quicquid in proposito habet esse de Angelo benigno, per oppositum in perversione dæmonis intelligatur, ût suprà in multis locis est dictum.

2. Per secundam regulam consideramus, quòd Angelus realiter Deum attingit, ut eum substantialiter & fixè & immediatè attingat, ad hoc, quòd inter attingentem & attinctum sit magna concordantia in bonitate &c. non autem realis & substantialis vacuitas attingendi, sustentatum est enim Angelicum intelligere ad attingendum Deum, ita & multò meliùs, quàm intellectus humanus sensatus in conjuncto, ut sensatum realiter attingat. Similitudinariè autem & figuraliter attingit Angelus effectum in realitate summæ causæ, ad quam attingendam realiter habet esse, ita multò meliùs, quàm intellectus attingat coloratum in imaginatione imaginantis similitudines colorati.

3. In tertia regula similiter speculari potest modus attingendi Angeli, & hoc per primum modum speculationis intellectualis in secundo modo ipsius regulæ, & hoc sic: secundùm quod unumquodque principium sive terminus, de quo Angelus constitutus est, declinatur per ipsam declinationem, possumus attingere modum angelicum attingendi, nam ejus rationalitas in rationativum & rationabile distincta est; unde procedit ratiocinari substantiale, de quo attingitur finale & ultimum rationabile, in quo attingit suúmmet rationabile essentiale, & hoc in tanta perspicuitate virtutis, quòd in ipso etiam rationabili essentiali attingit iterum suum principale rationabile; ita quòd rationativum ipsius Angeli circulariter fluit de se ipso ad suum rationabile principale, & de illo ad suum rationabile essentiale in ipso rationabili principali, & de isto essentiali ad alia remota rationabilia in ipso rationabili essentiali & de istis in ipsis eisdem & in suo rationabili essentiali ad ipsum rationabile principale, & hoc sine motu & successione & hoc etiam per secundum modum duplicandi videlicet per primam intentionem in secunda & è converso per majoritatem in minoritate & è converso, videlicet per Deum in creatis & per creata in Deum attingendo, ac etiam per concordantiam in contrarietate & è converso isto modo. Quia quantò majorem malitiam, parvitatem &c. attingit Angelus, ût in dæmonibus, & malis hominibus, tantò in proposito illius oppositi attingit majorem bonitatem, magnitudinem &c. ita, quòd propositum in oppositio & è converso attingit. Iterum etiam per tertium modum, quia Angelus Deum immediatè attingit in se ipso & è converso, & creaturas in Deo & è converso, & attingens creaturam in se ipso, attingit se ipsum & creaturas in Deo & è converso, & etiam, dum ita attingit, percipit, quòd fluendo & refluendo concordantia & contrarietas in creatis fluunt ad suum ultimum finem, qui est Deus, concordando ipsi fini & refluit ipse finis ipsi concordantiæ concordantiam, & contrarietati contrarietatem. Iterum per quartum modum Angelus immediatè de suo ratiocinari attingit Deum, quia Deus de suo intelligere immediatè Angelum attingit, ita quòd intelligere Dei in Deo est immediatè in Angelo & ratiocinari Angeli in Angelo est immediatè in Deo, & ideo intelligere Dei in ipso Angelo est in refluere Angeli in ipso Deo, & Deus de toto hoc attingens Angelum de toto beatificat eum immediatè & mediatè. Etiam de ipsamet influentia, quæ est de Deo ad creaturas, & de ipsa refluentia, quæ est de creaturis ad Deum, attingit Angelus Deum & se ipsum & alias creaturas, ac etiam Angelus de ipsómet Deo attingens ipsúmmet Deum attingit in majoritate, sed attingens de se ipso Deum, attingit in minoritate, & attingens de Deo sémet ipsum, attingit se in majoritate, attingens verò se ipsum de se ipso, attingit in minoritate, aliud tamen istorum non est sine alio, quoniam aliud eorum est in alio. Et sic per circulum in quatuor modis antedictis patet, quomodo Angelus est attinctivus, vus, & attingit etiam per bonitatem in magnitudine & per magnitudinem in potestate &c. circulariter. Et sic attingit Angelus per omnes modos attingendi antedictos, ut non sit reperiri ei vacuum, in quo Deum & alia non attingat.

4. Angelus verò attingens de toto se ipso Deum immediatè existens in Deo sine medio totus fixus recolendo, intelligendo & diligendo Deum de tota virtute magnitudinis suæ in bonitate, æviternitate, potestate &c. contrahit bonitatem suam majori magnitudini virtutis, veritatis & gloriæ, quâ potest, & magnitudinem suam majori bonitati virtutis &c. quâ potest, & sic de aliis, distrahens eas à majori malitia, parvitate, vitio, falsitate & pœna, quâ potest. Et cùm Angelus unà cum bonitate &c. sit de individuitate suâ constitutus, non autem de specie & de ipsa individuitate contracta ad bonitatem &c. & è converso attingat immediatè divinam individuitatem, quæ cum bonitate &c. convertitur, habétque inde naturam attingendi sine specie de individuitate sua simpliciter & propriè alias individuitates attingibiles, aliter sua individuitas non esset contracta ad magnitudinem & plenitudinem & sufficientiam attingendi, sed ad parvitatem, vacuitatem & defectum. Iterum Angelus attingens in se ipso Deum in creaturis, & creaturas in Deo & se ipsum in creaturis, & creaturas in se ipso & in Deo, ita quòd immediatè & mediatè per omnes circumstantias plenitudinis attingendi attingit finem suum & propter ipsum finem ea, quæ se habent ad ipsum finem, contrahit utique ad se ipsum plenitudinem attingendi, distrahens à se ipso omnem vacuitatem suæ attinctionis.

5. Cùm Angelus in tota natura suî constitutus sit finaliter ad attingendum Deum, attingit naturaliter de toto se ipso summum verum, & sic tanta simplicitate veritatis attingit, quòd non potest attingere in Deo, nisi id, quod est summum esse & summum verum, & inde habet naturam suam ita appropriatam, quòd in quocunque objecto attingat, non potest attingere nisi verum, & sic non potest attingere nisi id, quod est, sive sit amabile sive odibile, & sic dum attingit aliquem virtuosum amativè, non attingit eum non vitiosum, quia non vitiosum esset aliquid, quod negaret odiendo vitium, quod quidem vitium oporteret esse in virtuoso, cùm diligendo sive odiendo non posset attingere nisi illud, quod est. Quicquid ergo Angelus attingit in ratione sua de objecto suo, est verum, quoniam ita attingit in ratione sua, sicut est realiter in objecto, quemadmodum speculum, quod ita in se repræsentat, sicut est ei figura objecta. Impossibile est ergo, quòd Angelus attingat in ratione sua nisi veritatem objecti sui, quoniam si diverteret intelligere suum in objecto ad oppositum objecti, cùm non possit attingere nisi verum, sequeretur, quòd objectum existens id, quod est, esset id, quòd non est, quod est realiter contradictio.

9. Secundùm necessitatem & contingentiam attingit Angelus objectum suum, necessitas quidem est ex parte sui finalis objecti & suî ipsius, quoniam de necessitate non cogente, sed necessitate Deus est in magnitudine recolibilis, intelligibilis & amabilis immediatè de tota substantia Angeli recolitiva, intellectiva & amativa, ut non sit dari vacuum, in quo bonitas, magnitudo &c. Dei non producant ad se ipsas similitudinem suam in magnitudine simplicitatis. Unde sequitur ipsa necessitas attingendi Angeli, quoniam cùm ipse sit ens intellectivum, ita necessitatur ad naturam intelligendi bonum magnum &c. sicut oculus ad naturam videndi coloratum, & gustus ad naturam gustandi saporem, & sic de aliis hujusmodi, ac etiam in aliis objectis attingit per necessitatem veritatis. Per contingens autem attingit, non ratione suî, sed ratione contingentiæ veritatis objectorum, secundùm quod est possibile aliqua objecta, quæ apprehendit esse futura & non esse.

7. Per æquiparantiam attingit Angelus principaliter, secundùm quod in octava regula dictum est, nam Angelus de tota intellectivitate sua contemplativus est, cùm ergo finaliter creatus sit ad contemplandum totus Deum, & Deus sit ipsa æquiparantia bonitatis, magnitudinis, bonificandi, magnificandi &c. bonificativi bonificabilis &c. attingit Angelus ipsam Dei æquiparantiam de suâmet æquiparantia angelica suæ bonitatis, magnitudinis &c. & quoniam ipse Deus est ipsa attingendi claritas, cui veritas nulla latet, tantam influit claritatem attingendi ipsi Angelo eum immediatè de toto sémet ipso attingenti, quòd veritates objecti manifestas attingit per æquiparantiam, & sic non oportet eum veritatem effectûs per causæ veritatem aut è converso indagare, cùm æquè hujus & illius veritas sit sibi

nota, & nihilominus attingit veritatem effectûs stare propter veritatem causæ, & quia effectus est, scit esse causam ejus. Hoc autem attingit per æquiparantiam, cùm aliud istorum propter aliud per prius in tempore non attingat.

8. Angelus Deum sibi fixum de toto suo existere & agere convertibiliter attingit, ût in octava regula de materia angelica dictum est. Nam ex hoc, quòd Deus attingendo se ipsum Deum, est Deus, & hoc in tantùm, quòd ipsum attingere Dei & ejus existere convertuntur, tam infinitâ conversione, quàm sunt ipsum existere & agere infinitum, infundit Deus tantam similitudinem hujus conversionis in Angelum, quòd ipse Angelus convertibiliter de suo existere & agere Deum attingit. Et sic attingit Angelus Deum substantialiter de toto se ipso, & propter istam conversionem similem prædictæ conversioni Dei est ipse Angelus inter cæteras creaturas res simplicissima in natura suî. Ita quidem attingit Angelus secundùm naturam suam Deum, ût dictum est. Sed etiam cùm finitum infinitum attingat, videlicet Angelus Deum, oportet ipsum Angelum per transcendentiam suæ finitæ naturæ naturam divinam infinitam attingere. Hoc autem habet esse ratione objecti, quod est infinitè fruibile recolitivè, intellectivè & dilectivè, non autem ratione ipsius Angeli fruitivi, & sic beatificatur Angelus secundùm totam naturam suî attingentis Deum, & totus gloriosus in tota natura suî super etiam naturam suam ratione objecti transcendenter se percipit gloriosum.

9. Deus benedictus secundùm id, quod ipse est, ita est fruibilis ab Angelo, & ita habet Angelus naturam ipso fruendi, Deus enim de toto se ipso immediatè sêmet ipsum attingit uno attingere de tota sua bonitate magnitudine &c. bonificativum, bonificabile & bonificare & bonificatum, & sic de magnificativo, magnificabili & magnificare &c. ita quòd totus bonificativus &c. est totus Deus & è converso, & totus bonificabilis &c. est totus ipsémet Deus & è converso, & totum bonificare &c. eodem modo. Et sic ratione hujus conversionis prædictæ attingit se Deus unum bonificativum bonificabile & bonificare & è converso, bonificativum, bonificabile, bonificare se unum Deum, & sic attingit sêmet ipsum, unum plures & plures unum (ût dictum est) & hoc ita oportet esse ratione majoritatis finis suæ attinctionis, & isto modo, sicut se attingit, ita est recolitivè, intellectivè & amativè ab Angelo fruibilis, ita quòd Angelus ratione majoriratis finis attingit eum unum plures & plures unum, ût dictum est, & hæc est major finis, quòd ratio unius non impediat, sed conferat ei insimul & semel rationem plurimum nec è converso, quàm, si impediret ei. Et inde habet naturam attingendi in inferioribus simul & semel, id est, sine successione in uno plura & plura in uno, itaque attingens Angelus Deum immediatè (ût hîc & suprà multis locis dictum est) attingit in majoritate finis, sed attingens eum mediatè scilicet per suam naturam angelicam & per alias creaturas, attingit in minoritate finis secundùm comparationem. Iterum attingens per se Deum, attingit in majoritate finis, sed attingens Deum per alias creaturas se minores attingit in minoritate finis secundùm comparationem. Iterum attingens se ipsum & alias creaturas per Deum attingit in majoritate finis, attingens verò se ipsum per se ipsum, & cæteras creaturas per se ipsas, attingit in minoritate finis secundùm comparationem, & sic de singulis hujusmodi gradatim. Et hoc totum sic attingere secundùm majoritatem & minoritatem finis comparabiles implicat majoritatem finis proportionabilem, & nisi hoc ita esset, implicaret minoritatem finis proportionabilem in attingere suo, & sic in ipso attingere suo implicaret vacuitatem aut superfluitatem. Iterum recolligendo ea, quæ dicta sunt, de attinctione Angeli, ad propositam quæstionem, per diffinitiones, per conditiones & per regulas omnia tendunt ad majoritatem finis attinctionis Angeli, quod per se patet, eò quòd tendunt ad plenitudinem ipsius attinctionis, negantia vacuitatem.

DE

TERTIA QUÆSTIONE SIGNIFICATA PER D.

Quæstio. Utrum Deus moveat firmamentum ad per se movendum. D.

De primo modo per primam Distinctionem.

1. DIffinitio bonitatis conclusionem affirmativam hujus quæstionis ostendit, quoniam

quoniam si Deus totum moveat firmamentum ad per se movendum totum, sic Dei bonitas est in hoc ens, ratione cujus bonum agit scilicet Deus agit bonum, quoniam hoc est bonum esse, & malum esset hoc non esse, quod patet, quia si Deus non moveret illud continuè, hoc esset malum, quia sic Deus non haberet continuam actionem suam in hac tam magna actione, quæ est movere hujus creaturæ tam nobilis; aut si moveret illud ita, quòd de isto motu divino firmamentum in se ipsum nullam similitudinem acceptaret, perfeitas immensæ velocitatis, quam Deus habet ad se ipsum, non influeret movendo firmamentum similitudinem suam ad ipsum firmamentum, quod similiter esset malum & defectus divinæ influentiæ & similitudinis. Quare utrumque affirmandum est, & quòd Deus movet ipsum & quòd ipsum movet se ipsum Deo movente ipsum ad per se movendum.

2. Si Deus movet firmamentum non ad per se movendum, vel si firmamentum per se moveatur, ita quòd non à Deo, deficit quidem in hoc diffinitio magnitudinis, quia sic magnitudo firmamenti non est id, ratione cujus sua bonitas, sua duratio &c. sunt magnæ, eò quòd ipsa magnitudo non ambit in ipso firmamento omnes extremitates essendi bonitatem &c. quoniam, secundùm quod per se patet, melius esset utrumque, quàm alterum tantùm Deo movente ipsum firmamentum ad per se movendum. Ergo ad positionem diffinitionis, magnitudinis in firmamento affirmativa conclusio est tenenda.

3. Manifestum est sensibus nostris, quòd firmamentum continuam durationem habet in moveri suo, quæ scilicet duratio est proprietas, ratione cujus durant malitia, parvitas, debilitas &c. si firmamentum non movetur à Deo, vel si movetur à Deo ita, quòd non à se ipso, quia, cùm ad utrumque istorum sequatur bonitas, magnitudo &c. in duratione, & ad non esse alterius istorum sequitur malitia, parvitas &c. in duratione; & in hoc deficit virtus bonitatis, magnitudinis &c. durationis primæ causæ, quia non influit plenitudinem bonitatis magnitudinis &c. in duratione sui effectûs, qui siquidem defectus est impossibilis, ergo &c.

4. Si Deus non movet firmamentum ad per se movendum, bonitas quidem firmamenti est defectiva in magnitudine potestatis & è converso, quod per se patet, & sic deficit eis potestas, per quam ipsa bonitas firmamenti possit existere & agere in magnitudine & è converso. Itaque conclusio negativa hujus quæstionis peccat contra diffinitionem potestatis, quare affirmativa est tenenda.

5. Sicut sapientia est id, ratione cujus sapiens intelligit, ita major sapientia est id, ratione cujus sapiens magis intelligit, sed si Deus moveat firmamentum ad per se movendum ita, sicut movet humanum intellectum ad per se intelligendum, ita quòd à Deo & per se intelligit, sic sapientia humana magis intelligit & magis intelligendo major est, quia sic intelligit Deum magis causare firmamentum. Si autem non movet firmamentum ad per se movendum, sic humana sapientia magis intelligendo minor est, quia magis intelligendo ignorat verum, & sic minor sapientia est id, ratione cujus sapiens magis intelligit, quòd est impossibile, ergo affirmatio hujus quæstionis est vera.

6. Manifestum est desiderabile esse, quòd Deus moveat firmamentum, ut motus & motum sint magis nobiles cum causa sua magis participantes, desiderabile est etiam id, in quo effectus ipsius primæ causæ nobilior est, & in quo habet plus perfectionis in sua potestate & bonitate &c. ratione ergo virtutis, voluntatis & ratione naturæ majoris desiderabilitatis, bonitatis, magnitudinis &c. patet, quòd firmamentum à Deo motum est ad per se movendum, quod si non, bonitas & alia, quæ non habent esse, sunt desiderabilia, & sic voluntas est id, ratione cujus falsitas & nihil sunt desiderabilia, quod est impossibile. ergo &c.

7. Si Deus non movet firmamentum ad per se movendum, virtus non est origo unionis, bonitatis & magnitudinis motûs ipsius firmamenti in uno bono magno &c. Sed potiùs defectus ipsius virtutis est in eo origo unionis, bonitatis & parvitatis &c. & sic minor virtus agendi est de summa causa ad effectum, & minor virtus patiendi ipsius effectûs & non major, quæ possit esse ratione summæ potestatis, virtutis ipsius causæ, quod est magnum inconveniens bonitatis, magnitudinis &c. causæ & effectûs, quare affirmatio est tenenda.

8. Si istud bonum magnum &c. non est scilicet Deum movere firmamentum ad per se movendum, quia humanus intellectus non potest negare, quando sit bonum magnum &c. per omnes circumstantias causæ

& effectûs sequitur, quòd falsitas est id, quod est verum de bonitate, magnitudine &c. quia non esse sequitur de bonitate, magnitudine &c. ipsius boni, magni &c. ex quo non est, cùm in hoc falsitas & non esse æquipolleant. Hoc autem est oppositum diffinitionis veritatis, quod est impossibile, ergo oppositum prædictæ negationis est necessariò tenendum.

9. Gloria bonitatis &c. humani intellectûs est attingere perfectionem divinæ bonitatis &c. in intrinseca & extrinseca operatione Dei, quia sic attingit gloriam esse ipsam delectationem, cui bonitas & cæteræ acquiescunt. Quare oportet necessariò ad perfectionem bonitatis &c. suæ extrinsecæ operationis, quòd Deus moveat firmamentum ad per se movendum, quoniam si moveat ipsum ad per se movendum totum, acquiescunt bonitas &c. motûs ex parte agentis & recipientis, quoniam plenæ sunt; si autem non moveat ipsum (ût dictum est) non acquiescunt ratione defectûs, & sic deficit divina bonitas & magnitudo huic extrinsecæ operationi suæ tam nobili; & sic humanus intellectus non invenit quoad hoc gloriam in extrinsecis Dei, quæ sit ipsa delectatio extrinseca, cui bonitas &c. intellectûs acquiescant, quia ulteriùs attingunt posse quiescere, quod est impossibile, quare &c.

10. Si firmamentum est motum à Deo non ad per se movendum, bonitas, magnitudo & cæteræ, formæ & materiæ firmamenti, quoad actionem & passionem intrinsecam motûs permanent confusè; Quia ex quo propria forma non movet materiam suam, non est in eo motivum nec mobile intrinsecum. Sed impossibile est, quin sit in eo passio movendi, quia aliter non moveretur, ergo in eo est propria materia movendi, propria verò materia impossibilis est sine propria forma proportionativa & unita suæ materiæ; actio quidem Dei motiva firmamenti non est ei propria forma illi materiæ unita. Ergo sicut est ipsi firmamento materia mobilis, quia totus movetur, ita est illi propria forma motiva unita illi materiæ. Si ergo firmamentum, licèt moveatur à Deo, non moveat semet ipsum, sunt quidem confusè bonitas, magnitudo & cæteræ formæ & materiæ ipsius firmamenti, quia se ipsis naturâ & proprietate suâ non distinguuntur, quod est impossibile, ergo per se ipsum movetur firmamentum. Et ad hoc quidem movetur à Deo, quoniam non est dari aliquid esse, in quod divina bonitas, magnitudo & cæteræ moventes non influant incessanter ratione æternitatis similitudinem suam, quia omnia extra ipsum ût materia subjecta sunt ei. Si ergo firmamentum non movetur continuè à Deo, permanerent, quantùm ad hoc, ipsa Dei bonitas, magnitudo duratio &c. cum bonitate, magnitudine &c. firmamenti confusè, quod est impossibile, & hoc esset, quia extrinsecæ proprietates Dei, quas habet ad ipsum firmamentum, abessent, ratione absentiæ quarum ipsa extrinseca forma Dei movens non distingueretur à forma firmamenti se moventis ratione suæ formæ, patet ergo, quòd firmamentum à Deo & à se ipso movetur.

11. Si Deus non moveret firmamentum continuè ad per se movendum, continuè deficeret illa concordantia in illo firmamento, quæ est id, ratione cujus bonitas, magnitudo, æternitas & cætera Dei, & bonitas magnitudo, duratio &c. firmamenti plùs concordant ad unum scilicet ad ipsum firmamentum moveri, & per quam bonitas, magnitudo, duratio &c. ipsius firmamenti magnitudo, duratio &c. ipsius firmamenti magis concordant pluribus videlicet divinis principiis & sui ipsius. Cùm ergo ipsam primam causam oporteat perficere in effectu suo id, per quod effectus majorem habeat concordantiam cum esse ratione ipsius causæ, ut bonitas magnitudo &c. ipsius causæ extra se non limitentur & vacuentur. ergo &c.

12. Ubi non est nisi unus finis duorum diversimodè agentium, non est mutua resistentia propter diversos fines. Deus autem existens summa causa ratione summæ bonitatis, durationis ipsius causæ continuè agit super effectum suum, & existens ipse finis movet eum ad se ipsum. Effectus verò ex ipso fine recipit influentiam naturaliter se movendi ad illum finem suum, ut concordantia ipsius causæ & effectûs magis remota sit à contrarietate. Unde patet, quod firmamentum à Deo movetur ad per se movendum à se ipso. Et si ita esset, quòd firmamentum non moveret se, quia moveretur à Deo, vel quòd non moveretur à Deo, quia movetur à se ipso, & hoc ratione contradictionis, quia esset motum & non motum à Deo & à se ipso, ex quo totum à quolibet eorum movetur, sequeretur, quod contrarietas existens sine fine implicaret contradictionem ad finem concordantiæ existentis

stentis inter ipsam causam & suum effectum, quod est impossibile, quare &c.

13. Deus est ipsum principium, quod se habet ad omnia in prioritate universalis finis; si ergo Deus movet firmamentum, ita quòd ex ipso motu firmamentum non moveat semet ipsum, movetur materia firmamenti motu Dei, non autem forma; & sic ad ipsam formam firmamenti non se habet finis movens, & sic Deus esset principium, quod non se habet ad omnia in prioritate universalis finis, quod est impossibile. Quia sic sequeretur vacuum in inferioribus, nam quales recipit firmamentum à Deo similitudines, tales influit ad inferiora, sed si per se non movetur ex hoc, quia movetur à Deo, est ejus forma vacua, quia non habet finem, & sic firmamentum non influit motum ad inferiora quoad formas eorum, sed tantùm quoad materias; & sic formæ inferiorum non movent suas proprias materias, sed remanent vacuæ, quod est manifestè impossibile, ergo oppositum est necessarium.

14. Deus cùm sit finis, influit tanquam causativus in suum principium causabile, ut hoc causatum existens alterius inferioris causabilis causa refluat per id ad suam causam, quæ est ipse Deus. Hoc autem esset impossibile, nisi Deus moveret ita firmamentum, quòd ex illo motu moveret se ipsum ad aliquod medium propinquum ipsi fini, per quod posset refluere ad ipsum finem, secundùm quod significatur in diffinitione medii.

15. Deus est ipse finis, cui omne principium acquiescit, sed si Deus movet firmamentum, ita quòd ex illo motu firmamentum non moveat se ipsum; forma quidem specifica ipsius firmamenti non acquiescit ipsi fini, quare ipsa est, sed solùm materia ejus, eò quòd ab ipso fine materia recipit moveri, sed forma non recipit movere. Hoc autem est impossibile, quia propinquior est forma fini, quàm materia, & plus habet de beneficio finis, quàm materia, ergo &c. aut si firmamentum moveret semet ipsum non motum à Deo, sic principium sine medio se moveret ad suum finem & sine influentia ipsius finis acquiesceret ipsi fini, quod est impossibile, quare &c.

16. Oportet ea, quæ Deus operatur in effectu suo, concordare majoritati, quia cùm ipse Deus sit ipsa summa causa perfectè bona magna &c. implet quidem de similitudine sua ipsum effectum, ut ratione bonitatis, magnitudinis &c. quam ipsa habet, faciat eum distare à vacuitate & minoritate, sed plus est influere, movere & moveri ipsi firmamento, quàm si ea non influat, & plus etiam, si influat movere, quàm moveri tantùm; ergo ratione majoritatis, quæ est prædicta Dei similitudo, movet Deus firmamentum, ut ipsum motum moveat se ipsum & moveatur, quod si non, sequeretur (cùm Deus non possit influere, nisi similitudinem suam, quæ est ipsa majoritas, quia, quæcunque facit Deus in effectu suo, majoritati concordat) quòd minoritas sit imago magnitudinis, immensitatis &c. & sic minoritas est majoritas, quod est contradictio, ergo &c.

17. Si Deus de influentia sua non movet firmamentum, sed quòd per se moveatur, sic ipsum firmamentum & ea per consequens, quæ movet firmamentum, cum divina influentia non participant, & sic non habent finem eorum bonitas magnitudo &c. & si bonitas &c. eorum non est finis, ipse finis (qui nihil est) nulli æqualitati acquiescit, & sic Deus deficit in nobilitate causæ & effectûs, & per consequens in nobilitate sua, quod est impossibile, ergo Deus movet firmamentum, ut finis concordantiæ, bonitatis &c. causæ & bonitatis &c. effectûs proportionalem æqualitatem in magnitudine bonitatis &c. inveniant, cui tanquam subjectum acquiescant, & movet ita firmamentum, scilicet quòd forma firmamenti movetur æqualitate proportionis ad movere suam materiam, quantum materia ad se ipsum moveri & è converso, ut finis concordantiæ, bonitatis, magnitudinis &c. formæ & materiæ firmamenti habeant æqualitatis subjectum, cui acquiescant, quia aliter non haberent illud, sed remanerent vacuæ, quod est impossibile.

18. Si Deus non movet firmamentum, quoad absentiam quidem hujus tam nobilis motûs est ipsum firmamentum circa nihilum, & per consequens causa, quæ movet ipsum firmamentum; si etiam firmamentum à Deo moveatur, ita quòd ejus materia istum motum recipiat ad moveri, non autem ejus forma ad movere, quoad absentiam similiter proprietatis ipsius formæ, est ipsum firmamentum circa nihilum & per consequens ea, quæ infra se movet firmamentum, quia qualem similitudinem recipit firmamentum à suo motore, talem influit in sua mobilia inferiora. Ut ergo ipsa summa causa in ratione, quâ causa non sit in effectu suo circa nihil, oportet eam movere

firmamentum, ita quòd forma tantum recipiat ex isto motu de motivitate, quantum materia de mobilitate, ergo Deus movet firmamentum ad per se movendum.

De secundo modo Probationis D.

1. IMpossibile est illam bonitatem, quæ potens est in essentia magnitudinis, non esse bonificantem (secundùm quod vult secunda conditio bonitatis & magnitudinis) impossibile est ergo, quòd divina bonitas, cùm sit potens in essentia magnitudinis, non moveat firmamentum ad per se movendum, ut ipsa existens potens in essentia magnitudinis suæ & in essentia magnitudinis firmamenti non sit aliquo modo non bonificans in firmamento, & ut ipsum firmamentum non sit impotens in essentia magnitudinis suæ.

2. Divina bonitas non esset summa, nisi ipsa distaret in æternitate à vitio, secundùm quod vult quarta conditio bonitatis, æternitatis, sed extrinsecè non potest distare à vitio in æternitate sua, si ejus æternitas sustinet in duratione, quæ est ejus similitudo, otiositatem ipsius bonitatis in effectu suo: de necessitate ergo ipsa Dei bonitas movet firmamentum ad per se movendum, ut divina æternitas non sustineat in duratione otiositatem, quæ convenit cum vitio, per quam quidem sustinentiam, quantum ad hoc, ipsa Dei bonitas non distaret à vitio, quod est impossibile.

3. Si Deus non movet firmamentum ad per se movendum, divina quidem voluntas non vult id posse moveri à divina potestate ad per se movendum, quod quidem moveri ad per se movendum esset bonum, ût per se patet; & sic divina voluntas non vult actum bonitatis & potestatis, quod siquidem nolle malum est, secundùm quod vult secunda conditio bonitatis & potestatis, sed cum istud nolle sit impossibile apud divinam voluntatem, ergo &c.

4. Firmamentum magis est Deo simile, si moveatur ad per se movendum ratione formæ & ratione materiæ, quàm si sic non moveatur, quod patet, quia si Deus non movet firmamentum ad movere se ipsum ratione formæ & ad moveri per se ratione materiæ, est utique divina bonitas & veritas contra magnitudinem istius boni & veri, quod esset Deum movere firmamentum, quoad formam propriam & naturam se per se movendi, & sic est contra magnitudinem suarum similitudinum ratione hujus boni & veri. Hoc autem est impossibile secundùm quartam conditionem bonitatis, veritatis, ergo &c.

5. Major est differentia in bonitate inter formam & formam agentes ad unum finem cum una materia, quàm sit tantùm unius formæ cum materia, si igitur divina forma & forma firmamenti cum materia ipsius firmamenti agunt totum motum firmamenti, ita quòd distinctimodè totum firmamentum à qualibet istarum formarum moveatur; est quidem differentia in majoritate cum bonitate inter prædictas formas cum materia firmamenti, si autem non agunt totum motum firmamenti (ita ût dictum est) non est prædicta differentia in majoritate bonitatis, sed potiùs malitiæ, quod est impossibile, ût sextâ conditione bonitatis & differentiæ significatum est, ergo &c.

6. Divina bonitas majoritati prædicti motûs firmamenti concordat, cùm ratione causæ & ratione suî & ratione etiam suorum inferiorum, majus bonum sit in hac majoritate motûs, scilicet totum firmamentum moveri à Deo ad movendum se totum à se ipso, quàm si moveatur à Deo ita, quòd non à se ipso vel è converso. Ergo affirmatio hujus quæstionis procedit necessariò, quod si non, bonitas contradicens majoritati concordantiæ concordat minoritati, quod est impossibile & contra sextam conditionem bonitatis, contrarietatis, ergo &c.

7. Divina sapientia magna est, cùm ipsa sit realiter volita & volibilis (ût primâ conditione magnitudinis & sapientiæ dictum est) ergo oportet, ut firmamentum moveatur ad per se movendum, ut ipsa Dei sapientia sit volita & volibilis, sciens istam magnitudinem bonitatis &c. motûs realem, quoniam si iste motus non est, ipsa quidem Dei sapientia scit eum non esse, & sic non est de se volita & volibilis scire illum, qui convenit cum magnitudine bonitatis, quod per se patet. Sed impossibile est ratione suæ magnitudinis eam non esse volitam & volibilem in omni magnitudine bonitatis, ergo &c. Adhuc per implicationem ipsius præallegatæ conditionis magnitudinis sapientiæ manifestatur eadem conclusio, quoniam sicut illa sapientia est magna, quæ realiter volita est & volibilis, ita & ille motus magnus est, qui volitus est, & volibilis realiter ad similitudinem ipsius Dei sapientiæ, in quantum habet volitum & volibile de se,

de se, quemadmodum & ipsa sapientia; ergo ratione magnæ similitudinis causæ ad effectum prædicta conclusio est vera, quod si non, sequitur iterum prædictum impossibile contra magnitudinem divinæ sapientiæ, quod est impossibile, quoniam sciens hanc similitudinem non esse, quæ convenit cum magnitudine bonitatis &c. quod per se patet, non est volita & volibilis, in quantum hujusmodi, quod falsum est, ergo &c.

8. Necessitas octavæ conditionis, magnitudinis, sapientiæ in ipsa octava conditione implicat firmamentum movens se ipsum & à Deo motum, & hoc sic explicatur; sicut magnitudo non sufficit principio intellectûs sine intellecto & intelligibili, nec per consequens sine intelligente & intellectivo, ût hoc per se patet, ita nec sufficit magnitudo principio motûs sine moto & mobili, nec per consequens sine movente & motivo per se ipsum, quemadmodum intellectus est per se intellectus & intelligibilis & intelligens & intellectus, aliter ipse motus non esset similitudo magnitudinis, bonitatis &c. quòd est in causa magnitudo bonitatis &c. sed potiùs dissimilitudo, quod est impossibile, cum omne, quod est, sit ratione magnitudinis, bonitatis &c. similitudo Dei, ergo firmamentum per se movetur, tamen ratione alicujus finis magni in bonitate &c. & hoc est ratione discretæ productionis in species suas individuorum generabilium, quod esset impossibile, nisi ab aliqua sapientia moveretur, portando discretionem ejus ad finem, quemadmodum sagitta portat intentionem sagittarii ad terminum, aut sicut manus scribentis cum calamo ducit intentionem intellectûs ad literam. Impossibile est enim firmamentum, cùm non utatur propriâ discretione, quam non habet, movere aliquid discretionis ad finem suum, nisi ab aliqua sapientia se superiori moveatur. Hanc autem sapientiam oportet esse Dei, quoniam cùm ipsa sapientia ratione magnitudinis suæ sola attingat omnes veritates individuas, seu omnia vera individua, tam ea, quæ moventur ad esse ratione firmamenti, quàm alia, impossibile est, quin firmamentum moveatur ad ea individua sub ipso, quæ divina sapientia scit, impossibilitas enim fallendi divinæ sapientiæ habet necessariò movere firmamentum, quod etiam ratione magnitudinis similitudinis Dei in bonitate &c. ad hoc per se moveretur, ût dictum est.

9. Manifestè patet secundùm primam conditionem potestatis differentiæ, quòd in inferioribus potestas formæ ratione differentiæ & concordantiæ, quæ est inter formam & formam super aliquam naturam, moveat potestatem formæ ad agendum super suam propriam materiam, veluti sensitivum, quod movet vegetativum super suum proprium vegetabile, sed cùm istæ formæ super istam materiam videlicet sensitivum & vegetativum super vegetabile &c. hujusmodi nihil habeant motûs, nisi id, quod impressum est eis ab ipso firmamento; ergo oportet, quòd ita sit in ipso firmamento, sicut in eas imprimit ipsum firmamentum. Ergo talis concordantia est in potestate motûs firmamenti in ratione causæ, qualis in inferioribus ratione effectûs, ergo forma firmamenti ab aliqua superiori forma movetur ad movendum suam materiam, aliter sequeretur, quòd potestas firmamenti ageret in ipso firmamento per concordantiam sine differentia influens hujusmodi concordantiæ similitudinem ad inferiora. Hoc autem est impossibile, ergo aliqua superior forma movet formam firmamenti ad movendum materiam suam, hæc autem forma est ipse Deus, ut nihil extra ipsum permaneat vacuum, ubi de similitudine sua ejus potestas non sit actu potens.

10. Impossibile est, quin in differentia, quæ est inter formam & suam materiam, potestas agat & patiatur (ût vult tertia conditio potestatis differentiæ) ergo firmamentum sicut ipsum movetur ratione suæ materiæ, ita est movens se ipsum ratione formæ suæ, ut ejus potestas sit activa ratione motivitatis formæ & passiva ratione mobilitatis materiæ. Ergo firmamentum est movens se ipsum, movens quidem ratione formæ suæ, se ipsum verò conclusione materiæ suæ, & ad hoc siquidem movetur à divina potestate, ut ipsa Dei potestas in ratione causæ sit activa in differentia formæ & materiæ sui effectûs, ut in magna potestate impossibile sit invenire virtutem otiosam, quemadmodum & in magna voluntate, ût vult prima conditio magnitudinis voluntatis.

11. Secundùm quod significatur in quartâ conditione potestatis differentiæ, magna potestas cum magna differentia conjungit & disjungit operationes suas in magnitudine. Potestas autem summæ causæ videlicet Dei, summa est super cæteras magnas potestates, ergo super effectum suum conjungit & disjungit cum magna differentia operationes

suas

ſuas in magnitudine, quod eſſet impoſſibibile, niſi moveret firmamentum ad per ſe movendum, quoniam ſi movet illud ad movendum ſe ipſum, oritur quidem virtus diſtinctionis motûs in eo, ratione cujus motus in naturalibus conſtitutus eſt incipiendo à ſuperioribus conjunctivè & disjunctivè. Et quoniam major eſt motus totius orbis, ſi ſit ita disjunctivus, quòd totus poteſtate ſuæ ſummæ cauſæ & totus poteſtate ſuî ipſius moveatur ad influendum diſtinctam virtutem conjunctionis & disjunctionis in inferiora, quàm ſi poteſtate alterius iſtorum moveretur tantùm, cujus ſimilitudinem inferiora non recipiunt. Ergo totus orbis movetur à Deo, ut totus moveatur à ſe ipſo, quod ſi non, manifeſtum eſt, quòd magna poteſtas ipſius ſummæ cauſæ non conjungit cum magna differentia operationes ſuas in magnitudine, & ſic non eſt ſumma ſuper cæteras magnas poteſtates, quare &c.

12. Sine concordantia non poteſt eſſe poteſtas principium formale & materiale, ſecundùm quod vult neceſſitas ſecundæ conditionis poteſtatis, concordantiæ, ergo ſine magna concordantia non poteſt eſſe magna poteſtas, magnum principium formale & naturale. Unde ſequitur neceſſariò, quòd Deus movet firmamentum ad per ſe movendum à ſe ipſo, ut magna poteſtas movendi per magnam concordantiam actionis formæ & paſſionis materiæ ſit magnum principium formale & materiale. Major autem concordantia motivitatis & mobilitatis materiæ, quæ poſſit eſſe, eſt, quòd forma firmamenti ratione magnæ concordantiæ, quam habet cum forma cauſæ ſuæ, ſequatur ſemper finem, quem intendit de firmamento forma ipſius cauſæ ſuæ, & quòd materia utriusque intentum pâtiatur. Hoc autem eſt per ſe manifeſtum, ergo firmamentum neceſſariò movetur ita, ût dictum eſt. Quod ſi non, major poteſtas ipſius firmamenti, quæ poſſit eſſe, eſt cum parva concordantia magnum principium formale & materiale, quod eſt impoſſibile; hoc autem negationis conſequens patet, quia omnia, quæ ſunt à prima cauſa, ſunt naturaliter in majori fine, quo poſſit eſſe, ut non ſequatur vacuum, ſeu contradictio in rerum natura.

13. Si Deus movet firmamentum ad per ſe movendum, poteſtas cauſæ de majori principio agit ſuper effectum ſuum, & poteſtas ipſius effectus de majori principio tranſit ad majorem finem, & ſic majoritas poteſtatis & cauſæ & effectûs eſt in majoritate principii, & per conſequens in majoritate finis; ſi autem non moveatur, (ita ût dictum eſt) ſequitur (cùm ſumma cauſa non poſſit agere ratione ſuæ perfectionis niſi id, quod eſt majoritas principii & finis ſui ipſius effectûs) quòd majoritas poteſtatis in principii minoritate conſiſtat & per conſequens in minoritate finis, quod eſt impoſſibile & contra tertiam conditionem poteſtatis, principii, ergo &c.

14. Si Deus movet firmamentum ad per ſe movendum, movet quidem illud ad finem ſuum, qui eſt ipsémet Deus, & ſic Deus in ratione finis infundit concordantiam inter ſe ipſum, qui eſt hujusmodi motus efficiens & formam & materiam ipſius firmamenti, quod per ſe patet, ergo Deus ita movet firmamentum, ût dictum eſt, quod ſi non, ipſe finis, qui eſt ſummus, non infundit concordantiam inter efficientem, qui eſt ipsémet Deus, & formam & materiam ſui effectûs, ſed potiùs diſcordantiam, quod eſt impoſſibile & contra ſecundam conditionem concordantiæ principii. Ergo &c.

15. Per ſecundam conditionem principii medii patet impoſſibile, quòd ex minoritate principii & medii implicetur majoritas, ſeu quòd ex magnitudine principii & medii implicetur minoritas. Quòd autem firmamentum ſemper per ſe moveatur non mediante Deo ipſum movente ad per ſe movendum, aut quòd Deus moveat ipſum ita, quòd per Deum non moveatur ad per ſe movendum, manifeſtum eſt, quòd hoc eſt ex minoritate principii & medii implicare majoritatem, quod eſt impoſſibile, aut ſummam cauſam eſſe in hoc effectu ſuo defectivam, quod eſt ſimiliter impoſſibile ſecundùm quintam conditionem poteſtatis, principii, quare &c.

16. Manifeſtum eſt, quòd firmamentum aut moveatur à Deo non ad per ſe movendum, aut movetur à ſe ipſo & non à Deo, aut movetur à Deo ad per ſe movendum, non autem movetur à Deo non ad per ſe movendum, quia cùm ipſe Deus ſit finis ipſius firmamenti; ſecundùm igitur primam conditionem prinicipii & finis, nullus finis movet principium contra majoritatem ſuam, quia cùm ipſe finis moveat ipſum firmamenum non ad exiſtendum per ſe otioſum, movet quidem ipſum contra minoritatem, cùm ipſe finis de natura ſuî ſit ita perfectus, quòd

quòd poteſt movere illud ad per ſe movendum contra exiſtentiam illius per ſe otioſi. Nec etiam movetur firmamentum à ſe ipſo, ita quòd non à Deo, quia, cùm Deus propter perfectionem ſuam in omni magnitudine bonitatis &c. ſit finis & tanquam forma omnium, quæ ſunt extra ipſum, conſiſteret itaque in minoritate finis materiæ minoritas hujus finis & formæ, qui ſunt ipſe Deus, ſecundùm quod dicit tertia conditio prælegatæ cameræ, quod eſt impoſſibile, quare de neceſſitate (ſi firmamentum non moveatur à Deo non ad per ſe movendum, nec à ſe ipſo, ita quòd non à Deo (ût probatum eſt) concludendum eſt neceſſariò, quòd movetur à Deo ad per ſe movendum.

Tertius modus ſolvendi.

1. VOluntate inveſtigantis ſupponente, quòd Deus ad per ſe movendum moveat firmamentum, poſtmodum diſcurrente intellectu inveſtigativo per conditiones ſummæ cauſæ & effectûs ſui invenit quidem manifeſtè ex parte affirmationis magnitudinem bonitatis, durationis, poteſtatis &c. in relatione ipſius ſummæ cauſæ ad effectum ſuum. Voluntate verò ſupponente hujus quæſtionis negationem adinvenit prædictus intellectus parvitatem bonitatis, durationis, poteſtatis &c. in prædicta relatione cauſæ ad effectum ſuum. Quod patet manifeſtè, quoniam ſi Deus movet firmamentum non ad per ſe movendum, caret ipſum firmamentum ſimpliciter proprio motu naturali, quæ ſiquidem carentia defectum implicat naturalis bonitatis magnitudinis &c. ſi verò moveat ſe ipſum, non autem Deus, jam magis caret motu bonitatis, magnitudinis &c. Ergo prædicta ſuppoſitio affirmativa in demonſtrationem convertitur, memoriâ intellectu & voluntate judicativis æqualiter concurrentibus ad hujus affirmationis judicium faciendum.

2. Si firmamentum non movetur à Deo ad per ſe movendum, manifeſtum eſt, quòd intellectus in ratione ſua plùs attingit de realitate hujus motûs in bonitate &c. & majorem proportionem inter modum eſſendi hujusmodi & modum intelligendi, ergo ita movetur, ût dictum eſt, quod ſi non, eſt utique contradictio inter modum exiſtendi motûs ipſius firmamenti & ipſius modum intelligendi, exiſtente plus realitatis in modo intelligendi, quàm exiſtendi ipſius motûs; quod per ſe patet, hoc autem eſt impoſſibile, quare &c.

3. Hæc eadem concluſio patet per duos modos inveſtigandi tertiæ regulæ, & primò cùm diſcurrat intellectus per ſimplices terminos motûs, quoniam ſi firmamentum ita movetur (ût dictum eſt) bonitas quidem motûs ejus agit bonum absque aliqua malitia, & magnitudo ejus ipſam bonitatem &c. facit eſſe magnam ſine vacuitate eſſendi, & ſic de aliis diffinitionibus, & bonificativum etiam exiſtens ſine malificativo bonificat ſuum bonificabile ſine malificabili, & ſic de aliis hujusmodi terminis ſimplicibus ipſius motûs; ergo ita movetur, ût dictum eſt. Quod ſi non, ſequitur oppoſitum eorum, quæ de ſimplicibus terminis dicta ſunt, quod eſt impoſſibile. Iterum per terminos duplicatos patet, ut ipſa cauſa ſumma non ſit in effectu ſuo defectiva, nec effectus in ſua ſumma cauſa, & ut materia non poſſit plùs pati, quàm forma agat, & ut forma non ſit ſine figura, nec è converſo, & ut contraria ſeu contradictoria non coincidant videlicet eſſe & vacuum, quare de neceſſitate Deus movet firmamentum ad per ſe movendum. Iterum in terminis triplicibus habetur hæc eadem concluſio ſcil. in motore & in forma & in materia motûs, quia ſi non movet ſupremus motor (ût dictum eſt) aut erit dare disjunctionem ſeu vacuum inter Deum & motum firmamenti, aut quòd ipſe Deus exiſtens ſupremus motor non moveat formam ad agendum, ſed tantùm materiam ad patiendum, & ſic eſt contrarietas inter formam cauſæ agentis & formam effectûs recipientis & concordantia inter prædictam formam cauſæ & materiam ipſius effectûs; & ſic ſecundùm quartum modum eſt concordantia inter diſſimilia & contrarietas inter ſimilia, & ſecunda intentio habet majoritatem & prima minoritatem, & ſecundùm quintum modum prima intentio major eſt in ſecunda, quàm in ſe ipſa, & per conſequens ſecunda intentio minor in prima intentione, quàm in ſe ipſa, & res ſimilata major eſt in diſſimilitudine ſua, quàm in ſimilitudine, & diſſimilitudo eſt ſimilitudo rei ſimilatæ & è converſo, & ſimilitudo eſt diſſimilitudo rei diſſimilatæ, & eſſe habet perfectionem ſuam in privatione, & perfectio habet eſſe ſuum in defectu, & privatio habet perfici in eſſe & defectus exiſtere in perfectione & ſic de aliis hujusmodi

per circulum: quæ omnia sunt impossibilia & absurda, si supremus motor, qui est Deus, non moveat ita, ût dictum est.

4. Si Deus non movet firmamentum ita, ût dictum est, manifestum est, quòd bonitas ipsius motûs distrahitur à magnitudine & contrahitur parvitati, & è converso, & sic de aliis divinis similitudinibus, & sic summa causa ratione sui effectûs contrahit causalitati suæ malitiam, parvitatem, privationem &c. distrahens ab ea bonitatem, magnitudinem, durationem &c. imò etiam oppositorum principiorum aliud contrahit sibi reliquum, & aliud propositorum distrahit à se reliquum, quod est impossibile, ut in §. immediatè præcedente & in aliis supradictum est. De necessitate ergo Deus movet firmamentum ad per se movendum.

5. Si Deus movet totum firmamentum ad totum per se movendum, nulla sequitur inde realis contradictio, licèt fortè appareat in ratione in hoc, quòd totus motus à Deo movet se ipsum totum, quia videtur, in quantùm totum motum à Deo, quòd non moveatur à se ipso, & in quantùm totum motum à se ipso, quòd non moveatur à Deo, ratione cujus conclusio videtur inferri, ergo firmamentum movetur & non movetur à Deo, & movetur & non movetur à se ipso. Quòd autem hæc contradictio non sit realis, patet per realem contradictionem, quæ includitur in ea contra ipsam, quia ex quo sequitur contradictio in hoc, quòd firmamentum à Deo totum & à se ipso totum movetur, oportet, quòd hæc contradictio sit contra naturam firmamenti, quia aliter non posset esse contradictio talis, & hoc est malum ei, & sic est contra suam bonitatem, magnitudinem &c. moveri à Deo & se movere se ipsum, quod est bonum ei secundùm naturam suam, cùm omni creaturæ sit bonum pati à Deo agendo bonum, & sic infertur contradictio per consequens contra dictam contradictionem, & quoniam bonum esse malum & è converso ratione infinitæ bonitatis Dei est contradictio, habens manifestè concordantiam cum malitia & privatione; & moveri & non moveri firmamentum à Deo & à se ipso, est contradictio concordans bonitati & perfectioni, quia per eam exaltatur intellectus ad punctum transcendens; manifestum est, quòd firmamentum totum à Deo & totum à se ipso movetur, ut non sequatur realitas hujus ultimæ contradictionis. Ergo prima contradictio consistit tantùm in ratione.

6. Quantò plùs necessitas distat à contingentia & è converso, tantò plùs *esse* propinquum est realiter necessitati & *non esse* contingentiæ. Ergo quantò plùs necessitas propinqua est contingentiæ, tantò plùs *esse* distat à necessitate & *non esse* à contingentia, sed plùs importatur necessitatis hujus motûs & magìs distat à contingentia, si totum firmamentum à Deo & à se ipso totum moveatur, quàm si moveatur à Deo tantùm, aut à se ipso, ût per se patet, ergo totum à Deo & totum à se ipso movetur, quod si non, est quidem necessitas ipsius motûs magìs propinqua contingentiæ & per consequens magìs propinqua ipsi *non esse*, magìs distans ab *esse*. Hoc autem est impossibile ex parte ipsius summæ causæ, quoniam ratione summæ perfectionis est, in quantùm Deus ipse est necessitas infinitè distans à contingentia, ergo quantùm potest, effectum suum distare facit à contingentia & à non esse, ergo &c.

7. In tantùm est necessarium Deum movere firmamentum ad per se movendum, quantùm est necesse plenitudo operationis summæ causæ in effectu suo & receptionis influentiæ ipsius causæ in effectu & è converso. Quia in tantùm est impossibile, Deum non movere firmamentum ad per se movendum, quantùm est impossibilis vacuitas & otiositas operationis & influentiæ ipsius summæ causæ in effectum suum. Ratione ergo necessitatis prædictæ plenitudinis æquivalenti necessitati movendi firmamentum à Deo ad per se movendum & ratione impossibilitatis prædictæ vacuitatis & otiositatis æquipollenti impossibilitati prædictæ non movendi firmamentum à Deo ad per se movendum, fit demonstratio necessaria per æquiparantiam demonstrativi & demonstrabilis, quòd Deus moveat firmamentum ad per se movendum. Hæc eadem conclusio præcedit necessariò similiter propter *quid* causâ probante effectum, quia cùm Deus sit in sua bonitate &c. immensus & æternus, oportet eum esse summam causam, in tantùm, quòd non deficit quidquam summitati causalitatis suæ, ergo oportet eam movere firmamentum necessariò ad per se movendum ratione necessariæ perfectionis & impossibilis defectûs prædictæ summitatis. Hoc etiam probatur per *quia* effectu probante causam suam, quia manifestè patet in natura elementali

tali secundùm gradus elementorum in cholerico, quòd forma ignis movet totam aëris formam ad per se agendum super suam propriam materiam ad generandum sanguinem ad finem choleræ, sed nihil habent bonitatis & perfectionis hæc inferiora generabilia, quin debeat esse in sua causa, ut causa non influat in effectum similitudinem hujus, quod non habet in se ipsa. Cùm autem motus prædictus formæ ignis ad formam aëris ad per se movendum super suam materiam sit effectus ipsius motûs firmamenti, oportet, quòd forma firmamenti à superiori forma moveatur ad per se movendum ad finem ipsius superioris formæ moventis, qui est Deus, quòd si non, causa influit in effectum suum similitudinem illius rei, quæ non est in ea, quod est impossibile & contra finem, ergo &c.

8. Per transcensum naturæ suæ attingit intellectus humanus plus realitatis in objecto, quàm rationis illius realitatis in se ipso, quoniam res in plùs se extendit secundùm se, quàm ratio illius rei secundùm se. Itaque per punctum transcendens plùs attingit necessitatis & impossibilitatis rei, quàm ratio sua dictet, cùm enim attingit bonitatem magnitudinem &c. alicujus rei, plùs sunt illa bonitas & illa magnitudo &c. ipsius rei, quàm ratio intellectus attingere posset, & plùs esset malitia, parvitas &c. si illa bonitas, magnitudo &c. non essent, quas de ipsa re attingit intellectus, quàm ejus ratio attingere possit. Manifestum est ergo per punctum transcendens, quòd Deus moveat totum firmamentum ad per se movendum totum. Nam hoc manifestè attingit intellectus, quoniam si possibile est Deum movere totum firmamentum ad per se movendum totum, magnum bonum est, magna duratio, potestas &c. quia bonitas, magnitudo &c. motûs divini & bonitas & magnitudo &c. motûs firmamenti distinctè ad totum unum motum uniuntur, ita quòd totalitas istius stat distinctè ex qualibet parte, quemadmodum de bonitate, magnitudine &c. luminis Solis & de bonitate, magnitudine &c. luminis ignis constituitur distinctè unum lumen ignis, ita quòd totalitas istius luminis constituti stat distinctè ex qualibet parte scilicet solis & ignis. Ergo si possibile est, quòd totum firmamentum moveatur à Deo, ita quòd ratione totalitatis non à se ipso, vel quòd totus moveatur à se ipso, ita quòd ratione totalitatis similiter non à Deo; & quidem absentia alicujus prædictarum totalitatum distinctarum, quæ constat de bonitate, magnitudine &c. secundùm se & secundùm illam aliam totalitatem, cui per concordantiam distinctè unitur, & quanta est absentia bonitatis, magnitudinis &c. tanta est præsentia malitiæ, parvitatis &c. cùm ergo plus sit necessitatis, bonitatis, magnitudinis &c. cujuslibet prædictarum totalitatum, quàm ratio intellectûs attingit, & plus impossibilitatis, malitiæ & parvitatis, absentiæ earum, quàm ipsa ratio attingere possit, stant necessariò utraque totalitas distinctè una totalitas & è converso. Ergo Deus movet totum firmamentum ad per se movendum totum, ita quòd non est in firmamento, nisi unus motus totus in duos motus distinctus.

9. Ad minoritatem finis effectûs stat minoritas finis causæ & è converso, sed cùm Deus sit causa in summitate finis, oportet effectum ejus esse in summitate finis, hoc autem est, quòd effectus in bonitate, magnitudine &c. finis plenitudinem consequatur, ultra quam impossibile est eum extendi in bonitate, magnitudine &c. quia ratione superflui potiùs extenderetur in malitiam & parvitatem, quàm in bonitate &c. nam sicut defectus seu vacuum importat malitiam, parvitatem &c. ita superfluum malitiam, parvitatem &c. implicat, & sic in idem redeunt superfluum & vacuum. Quare ad positionem summæ causæ in fine ponitur ejus effectus necessariò in majori magnitudine finis, quâ potest, ut magnitudo bonitatis &c. effectivitatis magnitudini bonitatis &c. suæ summæ causalitatis respondeat in plenitudine finis. Quare de necessitate oportet, quòd Deus moveat totum firmamentum ad per se totum movendum, quoniam nisi ita moveretur, in quantum non moveretur, ita in tantùm esset in ipso motu tantum malitiæ, parvitatis &c. quantum esset bonitatis, magnitudinis &c. si secundùm illud ita moveretur, & quoniam ubicunq; est malitia, parvitas &c. est vacuum & minoritas finis, si ergo non moveretur ita, ût dictum est, est quidem in ipso motu parvitas malitia &c. & inde sequitur vacuum & minoritas finis, & per consequens in summitate causalitatis ejus, quod est impossibile, quare ipsum est necessarium. Etiam quæcunque superiùs in hac quæstione ad prædictam conclusionem dicta sunt, plenitudinem & majoritatem finis important & eorum oppositа

vacuitatem & minoritatem, quare ad necessariam positionem majoritatis finis (ût dictum est) habent stare de necessitate & ad utramque partem quæstionis affirmationem inferre, ût suprà patet.

De
QUARTA QUÆSTIONE SIGNIFICATA PER E.

Quæstio. Quomodo intellectus humanus seu conjunctus attingit.

De primo solutionis modo per primam Distinctionem.

1. Essentia seu quiditas intellectûs unà cum voluntate & memoria de intellectivitate & intelligibilitate propria constat conjuncta tota per modum finis toti essentiæ imaginativæ & imaginabili, sensitivæ & sensibili, vegetativæ & vegetabili, elementativæ & elementabili, ut de diversis bonitatibus essentialibus constituta sit una humana bonitas unius hominis existens distincta in totidem bonitates, quotidem constituunt illam; sunt autem istæ bonitates gradatæ, ita quòd alia ipsarum major est, quàm alia, & secundùm quod est major, est quidem principium finale & motivum illius, quâ major est usque ad bonitatem intellectûs, quæ unà cum bonitate voluntatis & memoriæ est ultimum & supremum essentiale principium hominis, movens intellectualiter quoad se bonitatem imaginativam ad imaginandum, & bonitatem sensitivam ad sentiendum, ut intellectus intelligat, & sic de aliis bonitatibus sibi conjunctis, aliâ ipsarum existente ita in qualibet alia totâ, quemadmodum in elementato aliud elementorum est in quolibet alio & è converso facientia quantitatem continuam per totum elementatum; & isto modo intellectus existens de propria bonitate intellectivi & intelligibilis constitutus de suómet gradu usque ad essentiam elementalem, movet propriam materiam cujuslibet essentiæ sibi unitæ, quam invenit in suo proprio intelligibili & per consequens earum formas ad suos proprios actus, ut per lineam continuam de omnibus ipsis ducat illos actus ad actum suum, quod est intelligere, quemadmodum in cholerico igneïtivum cætera elementabilia & elementativa sibi subjecta ducit ad ignire. Et hoc utique vult ipsa diffinitio bonitatis. Nam isto modo bonitas intellectûs est ens, ratione cujus bonum scilicet intellectus de bonitatibus constitutum agit istud bonum, quod est intelligere per totam lineam continuam de omnibus bonis actibus essentiarum illi conjunctarum, & manifestum est, quòd bonum est hoc ita esse, & malum esset hoc non esse, quia sic constituitur bonum ens existens suppositum de omnibus his prædictis bonitatibus &c. constitutum & intellectus videlicet homo.

2. Homo de diversis magnitudinibus substantialibus constitutus est ita, quòd super cæteras substantias magnitudo per omnes extremitates substantiales essendi plures bonitates, durationes, potestates &c. multiplicat in unam magnam bonitatem & in unam magnam durationem & potestatem &c. de quibus homo constitutus est, inter quas siquidem facit stare magnitudinem intensam intellectûs & magnitudines intensas aliarum essentiarum inferiorum intellectui in homine conjunctarum, ut ex his simul aliâ existente per omnes extremitates cujuslibet earum constet una extensa magnitudo magna hominis per omnes extremitates essendi hominis; hoc idem similiter est in homine de bonitate &c. Habet quidem hoc ita esse, ut magnitudo bonitatis &c. intellectûs existens cum aliis magnitudinibus prædictis per omnes extremitates essentiales essendi hominis forma principalis & finis moveat alias essentias, tanquam matetias in illa extensitate unitas eidem ad finem suî ipsius, quod est intelligere, ita quòd bonitas intellectûs & intelligendi magna est primò & principaliter ratione suî, deinde ratione tot magnitudinum, bonitatum &c. diversarum naturarum sibi unitarum, quibus existentibus magnis quælibet de natura suî adhuc multiplicat eis majorem magnitudinem ratione suî. Sensus enim humanus aut humana imaginatio major est in intellectu, quàm in se, & humanum sentire aut imaginari majus est in intelligere, quàm in se, & sic de aliis conjunctis. Et quoniam agere est ipsa similitudo existendi per totum ipsum existere, procedit quidem ex isto sic de pluribus magnificato (ût dictum est) unum agere scilicet unum ratiocinari humanum de pluribus actibus magnificatum, secundùm quod objectum est secundùm magìs & minus ei proportionatum. Hoc autem habet ita esse

ita esse ratione diffinitionis magnitudinis, ut magnitudo humanæ existentiæ & agentiæ sit id, ratione cujus humana bonitas, duratio &c. de tot bonitatibus &c. constitutæ sunt magnæ ambiendo omnes extremitates essendi & agendi hominis.

3. Sicut homo de pluribus bonitatibus, magnitudinibus &c. unitus est (ût suprà dictum est) ita & de pluribus diversis durationibus existente unitâ essentialiter quâlibet istarum durationum cum sua propria bonitate, magnitudine &c. in ipso homine, ita quòd quælibet bonitas &c. ratione suæ propriæ bonitatis &c. in bonificare &c. habet durare in homine duratione successivâ ratione naturalis motûs, & habet durare ratione durationis, bonitatis alterius essentiæ, per quam totam tota unitivè diffunditur, & habet durare ratione durationis totius finis scilicet hominis. Itaque recipiens durationem principii & medii & finis venit durans simul & semel ratione durandi in principio & medio ad durare, quod est finis, & sic talis duratio procedens una de principio medio & fine est proprietas in homine, ratione cujus bonitas & magnitudo &c. diversarum essentiarum in principio concordantes in medio, existunt durantes una bonitas, magnitudo &c. humana. Unde in his patet, quomodo intellectus humanus existens cum memoria & voluntate principalior essentia in homine conjuncta attingit. Nam duratio bonitatis &c. ipsius intellectûs, ratione cujus intellectus durat in se & in suo intelligere, attingit bonitatem sensitivæ & alias bonitates sibi conjunctas & eas durantes facit per se durare in intellectu, & in intelligere intellectuificans de sua duratione propria bonitatem &c. sensitivæ & alias bonitates &c. ipsius, intellectu existente sensuificato &c. ut sicut de omnibus illis procedit unus homo intellectuificatus &c. durans in bonitate &c. ratione durationis cujuslibet earum per se & in respectu ad aliam & totius conjuncta, ita procedit in homine ratione earum unus actus intellectuificatus, sensuificatus &c. durans ratione durationis sentiendi &c. & potissimè ratione durationis intelligendi, sicut homo plùs constat homo ratione durationis intellectûs, quàm ratione durationis sensûs &c.

4. Sicut intellectus humanus de pluribus diversis potestatibus in unam potestatem distinctis existit, ita de pluribus posse in unum posse intelligit, quoniam primò & principaliter per suam potestatem propriam existunt bonitas, magnitudo &c. intellectûs, & posse ipsius potestatis intelligendo agunt intensivè, & per potestatem bonitatis &c. cujuslibet naturæ eidem unitæ cum sua potestate intelligendo existunt & agunt extensivè sub ratione hominis. Et isto modo potestas intellectûs est id, ratione cujus sua bonitas, magnitudo &c. propriè possunt intelligendo existere & agere intensè sub ratione ipsius intellectûs, & per quam possunt intelligendo existere & agere extensè sub ratione hominis.

5. Intellectus humanus est principium extensum in suo proprio intellectivo & intelligibili & intelligere ratione suî & in intellectivo conjuncto & intelligibili remoto, cùm sit totus in sensitiva &c. & è converso. Ultra quidem hos terminos non potest substantialiter extendere vires suas, cùm non sit substantialiter ultrà homo, nec extra hominem consistit substantialiter humanus seu conjunctus intellectus. Cùm ergo ipse intellectus sit extensus totus in suis propriis principiis & remotis, de quibus omnibus constat homo, procedit quidem ex eo intelligere constitutum de natura propriorum principiorum & remotorum ipsius intellectûs, de quo quidem intelligere homo attingit, & sic ipse intellectus intelligens isto modo, est proprietas, ratione cujus homo intelligendo fit sapiens.

6. Sicut humana voluntas est proprietas in homine, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. sunt desiderabiles ab homine, & per quam ipse existens suppositum bonum magnum &c. est volens, ita est intellectus humanus in homine proprietas, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. sunt ab homine intelligibiles, & per quam homo existens suppositum bonum magnum &c. est intelligens. Et sicut bonitas ipsius voluntatis diligit se esse unitam totam bonitati sensûs &c. ut diligendo sentiat & sentiendo diligat & sic de aliis, sic bonitas intellectûs se discernit unitam bonitati sensûs, ut intelligendo sentiat & sentiendo intelligat. Eo modo sicut se discernit unitam bonitati &c. suæ voluntatis, ut intelligendo velit & volendo intelligat & è converso. Et isto modo voluntas est proprietas, ratione cujus bonitas &c. intellectûs sic attinctivæ & attingibiles (ût prædictum est) consistunt in homine desiderabiles seu amabiles, & per quam

homo desiderat se suppositum bonum magnum, sic intelligendo, volendo, recolendo, sentiendo &c. attingentem.

7. De virtute bonitatis &c. intellectûs & de virtute bonitatis &c. imaginativæ, sensitivæ, vegetativæ, elementativæ constat una virtus humana, quæ est origo unionis bonitatis &c. intellectivi, imaginativi, sensitivi & vegetativi in unum humanativum, & quæ est origo unionis bonitatis intelligibilis, imaginabilis, sensibilis & vegetabilis in unum humanabile, ut exinde constet illa virtus, quæ est origo unionis ipsius humanativi & humanabilis in unum hominem, qui est bonus magnus &c. & ratione virtutis prædictorum principiorum sic unientis, & maximè ratione hujus humani principii, quod est intellectus, quia intelligendo movet formaliter cætera principia ad hominem & è converso materialiter, quia entificat in eis virtutem suam intellectivam super virtutem suam intelligibilem, ut in ipsa virtute sua intelligibili virtutes eorum cum suis conditionibus tanquam intelligibilia remota attingat.

8. Cùm propria veritas intellectûs humani, tanquam motiva formalis unà cum veritatibus aliarum essentiarum existens per totas illas constituat unam humanam veritatem, de qua cum humana bonitate &c. est homo constitutus, habet hoc humanus intellectus, videlicet quòd ejus intelligere constitutum de proprio verificare intellectûs unà cum bonificare &c. ipsius intellectûs procedens, ab ipso intellectu procedit per imaginationem sensuum &c. uniens sibi veritatem imaginandi, sentiendi &c. ad attingendum veritates objectorum extrinsecorum, secundùm quod sunt proportionabilia veritati ipsius intelligere secundùm imaginari aut sentire &c. unita ipsi intelligere. Et sic intellectus de veritate sua producens intelligere per veritates alias sibi essentiales unit in ratione motivi alios actus essentiarum sibi unitarum, & sic humana veritas attingendi est id, quod est verum de humana bonitate &c. attingendi, & hoc tale verificare ipsius homins est id, quod est verum de bonificare &c. hominis intelligendo, cùm inter veritatem suam distinctam in multas veritates & in hoc prædicto verificare suo attingendi distincto in multa verificare sit concordantia, quemadmodum inter existere & agere. Et ratione hujus concordantiæ existendi & agendi humanæ veritatis in se & in humana bonitate &c. est ipsa veritas principium ipsi homini & suo attingere per ipsum intelligere unitum ipsi imaginari, sentiri &c. ut finis existendi & agendi veritatis humanæ non pereat in bonitate &c.

9. Elementalis potentia in homine delectationem suam invenit in potentia vegetativa, & ibi quiescit, & vegetativa delectationem suam in sensitiva, & ibi quiescit, & sensitiva & imaginativa delectationem suam in intellectiva, & ibi quiescunt. Intellectiva verò in hac vita temporali illam delectationem, quam per habitum scientificum laborando quotidie investigat, transcendens aliquando naturam essentiarum sibi unitarum & suî ipsius nunquam finaliter invenit, donec migraverint prædictæ potentiæ ad attingendum de tota se ipsa fixâ illam summam gloriam, quæ major est in se, quàm in aliquo alio extra se ipsam, quia ipsa intellectiva seu ipse intellectus nunquam in hac via erit penitus sine ignorantia, cui non potest acquiescere, sed loco illius prætendit sibi voluntatem supponentem, ut ipse in suppositione quiescat à labore investigandi & voluntas prætendit eum sibi, ut in investigatione illius ipsa quiescat à suppositione, nec unquam finaliter invenient requiem, donec de totis se ipsis attingant illam summam gloriam, quæ est ipsa delectatio, cui summa bonitas, summa magnitudo &c. acquiescunt. Ille autem intellectus, qui de voluntate sua imaginationi & sensui & vegetativæ delectatur acquiescere (quod tamen est impossibile) nec inquirendo gloriam suam vult laborare, vitiosus est, & sic habens medium disjunctionis à quiete sua videlicet à summa gloria nunquam requiem obtinebit.

10. Intellectus existens unus in se ipso stat distinctus in principiis suis, ut ejus bonitas, magnitudo &c. sint rationes inconfusæ, & ut intellectivum & intelligibile sint ei substantialia principia inconfusa. Et ideo de sua propria distinctione & unitate unà cum aliis principiis suis propriis, distinctis & unitis in intellectu principiat intelligere suum, producens illud per propriam distinctionem & unitatem, quam habet imaginativa in se & sensitiva in se &c. & per illam differentiam & unitatem, quæ est inter ipsas potentias, de quibus homo constat unus, & educens illud extrà ad objecta, habet inde naturam attingendi distinguendo & uniendo inter objecta

jecta intelligibilia, imaginabilia, sensibilia &c. cùm tota communis potentia humana & suum attingere & ejus objectum sint res constitutæ quælibet in se ipsa de distinctione & unitate in una proportione, quam habent ipsæ tres ad invicem. Et ideo dum contingit intellectum errare in objecto suo, hoc est, quia nescit conservare illam distinctionem inconfusam, quæ est per totam proportionalem lineam de potentia per totum attingere usque ad objectum.

11. Potentia intellectiva in homine & quælibet similiter aliarum potentiarum sibi unitarum constituta est ratione illius propriæ concordantiæ, quam habent inter se ipsa principia, ut de ipsis sequatur potentia una, & quoniam nullam habent naturaliter inter se ad hoc contrarietatem (sed penitus concordantiam) quamvis ipsæ sint in diversis naturis; de diversis quidem earum concordantiis naturalibus constat una naturalis concordantia humana distincta in concordativum & concordabile humanum, de quibus ratione ipsius concordantiæ constat homo unus, in quo ipsa natura intellectûs formalior est cœteris naturis potentiarum eidem unitarum, movens eas omnes ad se ipsam ratione concordantiæ, quam habent ad essendum se passivas sub intellectiva, quas etiam sic movendo movet ad per se ipsas movendum. Et ideo dum intellectus humanus producit attingere suum in similitudinem totius illius concordantiæ de se ipso in se ipsum, & de se ipso ad alias potentias diversarum naturarum sibi per mutuam concordantiam unitas, procedit quidem ipsum attingere concordatum de imaginari, sentiri cum intelligere ad objectum tale, quale ipsum attingere est.

12. Finis humani sensûs & imaginationis est intellectus humanus, quoniam sensus & imaginatio in homine non sunt propter se, sed propter intellectum; unde voluntas humana existens eadem anima rationalis cum intellectu diligit sensum & imaginationem & cæteras inferiores potentias eidem unitas propter intellectum, & intellectus intelligit eas potentiores in se ipso, quàm in se ipsis, & per consequens ubicunque intellectus habet finem suum, ibi habent finem suum prædictæ potentiæ. Et ideo dum ita contingit, quòd intellectus producens suum attingere per sensum & imaginationem ad objecta, plùs obedit naturæ sensûs & imaginationis, quàm naturæ suæ, tunc facit finem suum in natura sensûs & imaginationis, quæ habent finem suum in natura ipsius intellectûs. Et sic generatur contrarietas inter ipsum intellectum & prædictas potentias, quæ est mutua resistentia ipsius intellectûs & prædictarum potentiarum propter diversos fines, quæ de natura suî in homine appetunt habere finem suum in ipso intellectu potiùs, quàm in se ipsis. Intellectus autem non consentit, sed potiùs in se ipsis, quàm in se ipso, quia plùs obedit eis, quàm sibi ipsi. Hæc autem contrarietas impedit intellectum ascendere super sensum & imaginationem, & destruit punctum transcendens in primo modo, & inde oritur vitium. Consimili modo contingit esse contrarietatem in secundo modo punctûs transcendentis, dum intellectus, cujus virtus intelligendi majorem finem consequitur in realitate objecti, quàm in ratione ipsius intellectûs, plùs obedit rationi suæ, quàm realitati objecti; & sic facit finem contra finem, quorum contrarietas impedit intellectum transcendere naturam suam.

13. Bonitas magnitudo &c. generaliter sumpta sunt principia se habentia ad omnia in ratione prioris fundamenti, sed cùm ipsæ sint constituentes ipsum intellectum humanum, sunt quidem principium & finis illarum scilicet bonitatis magnitudinis &c. quæ constituunt imaginationem, & illarum similiter, quæ constituunt sensum & sic de aliis potentiis humanis; sunt quidem earum principium, eò quòd movent eas & sunt earum finis, eò quòd reducunt eas ad se & ad suum finem scilicet ad finem intellectûs. Et ideo dum intellectus intendit producere actum suum ad exteriora objecta sensibilia & imaginabilia, movet quidem formaliter sensum & imaginationem per lineam continuam extensam de totis & omnibus ipsis potentiis humanis, ut sicut ipsæ totæ sunt unitæ per totam ipsam quantitatem continuam ipsi intellectui, ut cum ipso intellectu sint principia formalia & materialia hominem constituentia, ita de suis actibus cum ipso intelligere principiando constituant humanum attingere, quod de ipso homine infertur ad objecta imaginabilia, sensibilia & intelligibilia.

14. Intelligibilitas rerum sensualium & imaginabilium tanquam finis movet intellectivum ad suum proprium intelligibile, in quo invenit intelligibilia remota scilicet proprias materias earum essentiarum

rum seu potentiarum, quæ hominem constituentes conjunctæ sunt intellectui, & ipso intellectivo movente eas cum suo proprio intelligibili moventur earum formæ ad ipsum intellectivum, quod conficiens eas in se ipso refluit ad intelligibilitatem ipsarum rerum sensibilium & imaginabilium verbum confectum de sentire & imaginari & intelligere super similitudinem objecti, ut sit conjunctionis medium per totum de potentia usque ad objectum, commensurans rationem potentiæ ad realitatem objecti, quod tamen esset impossibile, nisi istud medium esset subjectum, per quod finis scilicet objecti realitas influit ad principium scilicet ad ipsam potentiam, & per quod ipsa potentia refluit ad objectum, eò quòd sapit utriusque naturam scilicet potentiæ & objecti valde differentium, & hoc, cùm sit de utriusque similitudinibus constitutum.

15. Sensus & imaginatio in homine (ût supradictum est) intellectui acquiescunt. Intellectus igitur in homine finis est sensûs & imaginationis & finis intellectûs est intelligere. Cùm igitur ipse intellectus intendit intelligere, movet quidem ad suum finem ea, quæ se habent ad se ipsum, ut sicut illa cum ipso tendunt ad unum finem, qui est homo, cui acquiescunt, ita eorum actus cum actu ipsius intellectûs tendant ad unum finem, cui omnes tres actus acquiescant, videlicet ad unum attingere humanum. Istud autem attingere stare non potest, nisi sit super similitudines objecti tales in passione, quales sunt ipsi tres actus in actione, & sic si objectum sit ulteriùs imaginabile, quàm sensibile, consequitur actus sensûs finem terminationis, aut si sit ulteriùs intelligibile, quàm imaginabile, consequitur actus imaginationis similiter finem terminationis; si verò ipsum objectum sit ulteriùs supponibile, quàm intelligibile, consequitur actus intellectûs finem terminationis. Si autem ita sit, quòd sensus & imaginatio ultra rectum finem terminationis suæ objectum suum apprehendant, cadunt utique in finem privationis suorum actuum. Si verò intellectus plùs tendat ad sensibilia, quàm ad imaginabilia, & ad imaginabilia, quàm ad intelligibilia, & ad rationem, quàm ad realitatem acquirit siquidem corruptionem sui actûs.

16. Super cæteras potentias humanas, quæ sunt imaginatio, sensus &c. intellectus est imago magnitudinis, immensitatis, bonitatis &c. ratione suæ simplicitatis & intensitatis existendi & agendi, propter quas non potest substantialiter minui vel multiplicari. Idcirco habet dominium ratione istius majoritatis super cæteras potentias sécum unitas. Cùm igitur ipse humanus intellectus consistat in majoritate suæ substantiæ, tendit, quantum potest, ad majoritatem accidentis sui, & ita movendo se ad actum suum, movet quidem ratione dominationis, ea, quæ sécum unita invenit in se ipso, ut de actibus eorum majorificet suum actum ad attingendum de suo intelligere illam realitatem seu veritatem objecti, quæ de natura sui ad sentire & imaginari se offert, ût colorem & figuram &c. hujusmodi.

17. Cùm intellectus humanus æqualiter de sua bonitate, magnitudine &c. sit constitutus, habet quidem in se naturam æqualitatis suæ bonitatis magnitudinis &c. cùm æqualitas sit subjectum, cui finis concordantiæ bonitatis, magnitudinis &c. acquiescunt, videlicet esse ipsius intellectûs ab eis constitutum. Sic ergo habet ipse intellectus naturam coæquandi suum intellectivum in actione suo proprio intelligibili in passione & per consequens eas essentias, quas sécum in ipso intelligibili invenit unitas, videlicet sensitivam, imaginativam &c. & quia de natura sui non potest ejus coæquationem recipere comparativam, saltem proportionaliter habet eas coæquare, ut secundùm quod requirit intellectiva, tantum habeat de sensitiva & imaginativa, & quantum requirit sensitiva, tantum habeat de vegetativa, & tantum de elementativa, quantum requirit vegetativa, quæ si bene proportionatæ fuerint, est utique homo in bona dispositione existendi & per consequens attingendi, quia sicut existere humanum in suis potentiis æqualitate proportionis, bene coæquatum est, ita procedit ejus attingere ad exteriora bene proportionatum. Et ideo sicut est disproportio in interioribus, ita procedit in attingere exteriùs. Et sic causatur ruditas eorum, qui non possunt ad attingendum subtilia pertransire.

18. Quoniam bonitas, magnitudo &c. intellectûs de se ipsis quantis constituunt intellectum in quantitate, non constituunt ipsum sine minoritate bonitatis &c. & sic non constituunt eum sine illo ente, quod est circa nihilum. Ipse autem sic constitutus in suo intellectivo & intelligibili proprio inveniens in se alias potentias sécum unitas, invenit eas adhuc minori

nori quantiate bonitatis &c. constitutas & hoc de gradu in gradum usque ad elementa corpus humanum constituentia. Et idcirco ipse intellectus movens se ipsum & alias humanas potentias ratione similitudinis seu imaginis Dei, quam invenit in eis, ut in homine multiplicetur majoritas, movet quidem dissimilitudinem Dei, seu difformitatem, quia nunquam invenit se ipsum, nec illas sine prædicta dissimilitudine ratione minoritatis. Et ita multiplicans in homine majoritatem ratione similitudinis Dei multiplicat per accidens minoritatem in homine, quia illa majoritas sine minoritate esse non potest. Unde cùm agere sit sui existere similitudo, sicut igitur ipsum existere humanum de majoribus & minoribus multipliciter constitutum est, ita similiter & ipsum attingere humanum; & ideo quantò majus est ipsum attingere, tantò minus est, non tamen eâdem ratione, quare non sequitur contradictio. Et inde est, quòd quantum humanum intellectum intelligendo plus attingere contingit, tantò oportet eum magis ignorare, quia quantò plùs quantitatem suæ attinctionis extendit ratione majoritatis sui attingere, tantò in majorem minoritatem tendit ratione majoris quantitatis attingendi. Quod patet, dum ipse intellectus attingit ens finitum & ens infinitum, nam attingens ens finitum minus attingit & minus ignorat, quàm cùm attingit ens infinitum. Attingens ergo ens infinitum magis attingit & magis ignorat, quia attingens ipsum esse infinitum, ignorat ejus infinitatem, cùm sit incomprehensibilis ei. Et isto modo intellectus ratione majoritatis intra quantitatem attingit esse, ratione verò minoritatis attingit in quantitate extra ipsam quantitatem non esse.

De secundo Probationis modo.

1. PEr secundam distinctionem etiam in conditionibus principiorum hujus artis potest explicari modus attingendi intellectûs humani. Ipsa enim secunda conditio bonitatis, magnitudinis significat, quòd bonitas intellectûs humani existens unita cum multis bonitatibus diversarum naturarum ad unam finalem bonitatem, magnitudinem &c. humanam, quibus constat homo, est multipliciter potens in diversis essentiis magnitudinis. Est quippe potens primò, quoad se in essentia magnitudinis, deinde ratione conjuncti & majoritatis actionis est potens in essentia inferiori sibi unita & finaliter in tota substantia conjuncta, & secundùm quod multipliciter est potens, ita est bonificans & magnificans in eisdem secundùm existere & agere, etiam producens de tali actione naturali existente in essentia suum attingere ad objecta multipliciter potens & bonificans &c. in essentia magnitudinis suæ ipso attingere existente constituto proportionaliter de intelligere, sentiri, imaginari &c. hujusmodi.

2. Si illa bonitas est summa, quæ in æternitate distat à vitio (ût vult quarta conditio bonitatis, æternitatis) ergo per magnam similitudinem & concordantiam oportet, quòd bonitas humani intellectûs in multiplici duratione diversarum naturarum ad unum finem concordantium distando à vitio intelligat, & sic intelligit faciens ipsas diversas naturas distare à malitia & parvitate sui sentiendo, imaginando &c. hujusmodi.

3. Ille intellectus, qui est infinitus & æternus, cùm sciat magnitudinem in infinitate & æternitate (ût vult secunda conditio magnitudinis æternitatis) attingit omnes veritates intelligibiles, sensibiles, imaginabiles &c. ergo ratione hujus summi intellectûs influentis & imprimentis similitudinem suam in magnitudine & duratione bonitatis in ipsum intellectum humanum, attingit ipse intellectus conjunctus intelligibilia, sensibilia, imaginabilia &c. conservans ea ratione magnitudinis durationis in sua intelligibilitate, sensibilitate imaginabilitate &c. ipsius conjuncti, imaginando imaginabilia & sentiendo sensibilia ad memoriam intelligibilia conservantem.

4. Intellectus humanus, cùm sit maximus effectus ipsius summæ causæ, maximam similitudinem & finem habet ab ipsa summa causa, sed cùm ipsa summa causa sit illud magnum ens, in quo est concordantia (ût significatur in sexta conditone magnitudinis sapientiæ) & per consequens, in quo est concordativum, concordabile &c. producens concordatum de omnibus his, quæ sunt in eo, oportet, quòd intellectus ratione maximæ similitudinis & finis, quas habet ad suam summam causam de omnibus his essentiis & actibus, quæ in ipso sunt, sit concordando discursivus in ipsa causa tanquam in suo principali & ultimo fine distingendo concordandóque existere & agere suum & cujuslibet ipsarum essentiarum, cum quibus est unitus; & hoc ad suum finem, qui

est ipsa summa causa, ut ipsæ similitudines earum, quæ à toto conjuncto sunt productibiles, sint intellectæ & intelligibiles in ipsa summa causa, tanquam in suo fine.

5. Sicut naturæ intellectûs humani est intelligere remotum & propinquum, ita est ipsius naturæ intellectum & intelligibile, propinquum & remotum; propinquum quidem est naturæ suæ propria essentia, remotum verò est ratione conjunctionis seu unionis, quam habet cum voluntate, memoria, imaginatione, sensu &c. quæ cum ipso quoddam humanum suppositum constituunt. Quare de necessitate istæ essentiæ sunt naturaliter intellectæ & intelligibiles & per consequens earum similitudines, de quibus & in quibus intellectus multiplicat intelligere suum. Hoc autem oportet ita esse secundùm octavam conditionem magnitudinis, sapientiæ, nam aliter esset sufficientia magno principio intellectûs sine magno intellecto & intelligibili, quod est impossibile.

6. Cùm ipse Deus sit summus & ultimus finis, oportet, quòd ipse sit ipsémet intellectus, qui in suo proprio intelligibili intelligit omnia (ût significatur decimâ conditione magnitudinis sapientiæ) ergo quæcunque sunt intra se & extra, attingit in suo proprio intelligibili; cùm igitur humanus intellectus sit similitudo & imago divini intellectûs, habens se ad eum, tanquam ad suum finem, imprimit intellectus divinus in illum similitudinem suæ attinctionis. Quare ad modum attingendi divini intellectûs attingit humanus intellectus in suo proprio intelligibili, quicquid est in eo, seu quicquid cum eo naturaliter participat & objecta similiter extrinseca à natura ipsius remota.

7. Sicut æternum esse potest ratione potestatis & potens & ratione æternitatis (ût in prima conditione æternitatis potestatis dictum est) sic à simili intellectus humanus existens hoc, quod ipse est, intelligit hoc, cum quo ipse est, nam per transmutatam proportionem, sicut ipse intelligit hoc, quòd ipse est, ita ipse existit cum hoc, cum quo ipse est, & sicut existit hoc, quod est, ita intelligit hoc, cum quo ipse est. Cùm autem ipse intellectus existens id, quod est, unà cum aliis potentiis sic homo, ergo potest hominem intelligere & ejus partes & similitudines earum.

8. Sicut potestas est potens in existere & agere sapientiæ & voluntatis, eò quòd sapientia & voluntas non possunt existere & agere sine potestate (ût primâ conditione potestatis sapientiæ declaratur) sic intellectus potest existere & agere in se ipso & in natura secum unita. Et sicut naturaliter non potest existere & agere sine potestate, sic naturaliter non potest existere sine agete, nec è converso, cùm existere & agere sint ei magis propria, quàm posse. Veruntamen non habet illud posse sine impotentia, dum in via vivit, quia ratione organi impeditus est intelligere & contra organum pugnat, quantum potest. Nam sicut organum impedit eum intelligere, ita ipse organum intellectuificat & ejus similitudines, quibus intellectuificatis habet unà secum intelligere per easdem.

9. Sicut voluntas diligendo falsum contradicit veritati potestatis (ût vult secnnda conditio potestatis voluntatis) & sicut per consequens diligendo malum contradicit bonitati potestatis, & diligendo parum contradicit magnitudini potestatis, & sic procedendo per circulum, sic intellectus intellectuizando in se ipso intellectuizat imaginativam, & intellectuizando imaginationem imaginificat sensitivam & imaginificando sensitivam sensat vegetativam, & sensando vegetativam vegetat elementativam, ita quòd ipse intellectus intelligens per se & imaginans, sensans, vegetans & elementans per compositionem homificat hominem, id est, constituit eum simul & semel intellectuizatum, imaginatum, sensatum, vegetatum & elementatum, & sicut ipse habet esse activus in substantia humana per se & mediantibus aliis (ût dictum est) ita est aptum natum producere attingere suum intellectualiter, imaginaliter, sensualiter &c. ex tota substantia humana ad objecta intelligibilia, imaginabilia, sensibilia &c. cùm agere sit ipsius existere imago & figura.

10. Manifestum est per primam conditionem sapientiæ, gloriæ, quòd gloria intellectûs consistit in distinguendo plures rationes & actus earum. Manifestum ergo est, quòd gloria intellectûs plures habet rationes cum ratione sua unitas, primò ratione voluntatis & memoriæ suæ, & iterum ratione sensûs, imaginationis, vegetationis & elementationis distinguit & concordat eas & actus earum unà cum ratione sua & actu suo ad unum, ut gloria intellectûs consistat in distinguendo & concordando &c. & ut eandem habere faciat voluntati & memoriæ atque sensui & imaginationi &c. in rationibus & actibus suis, ita quòd gloria earum consistat in intellectu & gloria intellectûs immediatè consistens in ipso consistat in eis.

11. Quantò intellectus humanus intelligendo plus attingit, tantò majorem assequitur gloriam, magisque removetur à contrarietate scilicet ab ignorantia, pœna &c. sive magis contradicit eisdem. Hoc autem habet esse per concordantiam actuum eorum, quæ unà secum sunt homo, ut concordante ipso intellectu omnes actus ipsarum potentiarum, quæ in eo & cum eo sunt homo, ab omnibus actibus earum sit unum attingere, quæ sit gloria & ipsius intellectûs & omnium potentiarum prædictarum, in cujus gloriæ concordantia resultante ex pluralitate prædictorum actuum in uno actu, ipse intellectus per se & per ipsas potentias contrarietati scil. ignorantiæ & pœnæ resistit, ût conditione secundâ sapientiæ gloriæ significatum est.

12. Intellectivum gloriam suam consequitur agendo super suum proprium intelligibile & ipsum intelligibile gloriam suam patiendo sub proprio intellectivo, ut de gloria intellectivi & intelligibilis resultet una gloria intellectûs humani, quæ consistit in conjunctione utriusque (ût vult quinta conditio sapientiæ gloriæ) hæc autem conjunctio habet esse, ut de intellectivo & intelligibili sit ipse intellectus, unde procedat intelligere importans secum gloriari, quòd scilicet intelligere cum gloriari de intellectivitate intellectûs agentis procedit ad intelligibilitatem intellectûs possibilis, & reprocedit de intelligibilitate intellectûs possibilis ad intellectivitatem intellectûs agentis ratione unius intellectûs humani distincti in agentem & possibilem. Unde ipse intellectus agens fluendo attingit suum proprium intelligibile, refluente verò intellectu possibili attingit, quicquid est in eo, & sic attingit, quicquid est ei conjunctum seu unitum.

13. Intellectus humanus contradicit, ut concordare possit (ût vult prima conditio sapientiæ concordantiæ) & hoc, ût plùs potest, & hæc est major contradicentia illius, ut concordando moveat imaginationem ad imaginandum, faciens eam contradicere privationi imaginandi, & sensitivam ad sentiendum, faciens eam contradicere privationi sentiendi, & sic de aliis potentiis; ita quòd ratione concordantiæ ipsæ potentiæ aliæ in aliis omnes ad unum finem attingendi intellectûs sint in magnitudine contradicendi privationibus suis. Et hoc modo intellectus ratione magnitudinis, concordantiæ & contradictionis attingit.

14. Secundùm primam conditionem sapientiæ contrarietatis principium contrarietatis intellectûs est ignorantia, ergo principium concordantiæ intellectûs est intelligentia. Contracta est igitur ipsa intelligentia ipsi concordantiæ tanquam principium suo fini. Quare ubi est reperiri intellectûs concordantiam, in eodem intelligentia reperitur, sed cùm intellectus extensè concordantiam habeat reliquis humanis potentiis, habet quidem in eisdem intelligentiam suam extensam, ratione cujus easdem potentias secum attingit.

15. Secundùm tertiam conditionem sapientiæ contrarietatis in privatione finis est intellectus in contrarietate & per consequens in ignorantia, cùm sit à suo fine deviatus; ergo in adhærentia ad suum finem consistit in concordantia & per consequens in intelligentia, sed de natura sui est, quòd ad finem suum adhæreat, quantùm potest, ut propter ipsum finem existens in concordantia magis ab ignorantia distet. Ideo ipsas potentias, cum quibus unitè conjunctus est, movet ad producendum actus earum in intelligere ipsius intellectûs, ut per actum cujuslibet earum utatur in eis intelligentiâ suâ, attingens per eas veritates, quas attingunt, & ut ipse sic attingens sit, quantò plùs potest, ab ignorantia remotus.

16. Ut vult secunda conditio sapientiæ principii, intellectus incipit inquirere ratione finis, & sicut ipse intellectus incipit inquirere, ita & quælibet potentiarum cum illo unitarum spiritualium & corporalium inquirit per intellectum seu intellectus per eas ratione unius finis, cùm quælibet earum unita sit cum illo ad finem ipsius intellectûs. Unde quando intellectus de aliis potentiis secum unitis ratione finis inquirit, finis quidem earum cum fine intellectûs ratione conjunctionis sunt passiones attingibiles, quas ipse intellectus attingit ratione finis attingentis.

De tertio solutionis modo.

1. PRima regula satis explicat in se modum attingendi intellectûs humani, quoniam cùm anima rationalis de memoria, intellectu &

ctu & voluntate sit constituta existens infra ambitus corporis humani per totum tota composita, naturas irrationales ratione suorum irrationalium conjunctorum se induat, ut ea in se faciat rationata, habet quidem de necessitate sequi in attingere suo, partim naturam suorum conjunctorum ratione materiæ, partim verò suam propriam naturam ratione formæ. Quocirca à suis irrationalibus conjunctis impedita, non potest ad attingendum ita simpliciter converti, quemadmodum Angelus, sed potiùs fit ejus intellectus dubitativus, quia attingens per diversa media occupativa rerum veritates seu falsitates, habet quidem per ipsa media auxiliante memoriâ perscrutari successivè causas ad judicandum de illarum effectibus aut è converso. Et ideo ne nimium velle vel nolle sit suæ perscrutationis medium deviativum, ligat voluntatem supponere usque ad tempus inventionis rei investigabilis, ut securus discurrere possit, inventâque re investigatâ confestim voluntas solvitur & unà cum ipso intellectu & memoria concurrit ad judicium faciendum.

2. Tres sunt modi essendi realitatis objectorum intellectûs, eò quòd objectorum aliud est sensibile, imaginabile & intelligibile, aliud imaginabile, intelligibile & non sensibile, aliud est intelligibile tantùm. Quocirca tres oportet esse modos intelligendi eisdem modis proportionatos, ita quòd si sit objectum attingibile per primum modum essendi, per primum quidem modum intelligendi attingitur, & si per secundum modum essendi, similiter per secundum modum attingitur, & si per tertium modum essendi, per tertium etiam intelligendi, ita quòd primo primum, & secundo secundum & tertio tertium redditur. Cùm autem fit istorum modorum mutua disproportio, habet necessariò intellectus phantasticus fieri & hebetari, semper autem sanus intellectus istos modos utriusque partis ita ordinat, quòd duo primi cedunt duobus secundis & duo secundi duobus tertiis, duorum verò tertiorum ille, qui est intelligendi cedit ei, qui est essendi, cùm plus sit rationis rei, quàm rationis eam attingendi, ût in punctis transcendentibus declaratur. Hæc siquidem ordinatio intellectum reddit subtilem & acutum & promptum ad puncta transcendentia pertingendum, quare utilissimum est eam observari.

3. Tota tertia regula est modus diversus attingendi intellectûs, ita quòd prima pars seu modus istius regulæ est artificiatus discursus figuralis & literalis præparans ipsi intellectui maximam multitudinem modorum attingendi ipsius intellectûs. In secunda verò parte seu modo investigandi patet modorum diversitas, quibus ipse intellectus conjunctus per se & unà cum aliis potentiis secum unitis contemplativè attingit, sumendo principia seu terminos rerum simpliciter, dupliciter, tripliciter, quadrupliciter & circulariter secundùm eorum circumstantias, conditiones & proprietates, ût in ipsa tertia regula manifestè patet. Per has quidem modorum varietates investigando discurrit intellectus, ut attingens necessitates positionum eorum cum realitatibus suarum circumstantiarum, conditionum & proprietatum, attingat ultimò necessitatem aut impossibilitatem hujus, quod concludere finaliter intendit.

4. Ratione hujus, quòd intellectus humanus de natura suî unitus est cum voluntate & memoria, ipsis tribus unitis constituentibus unam animam rationalem, ita quòd de natura & intensitate cujuslibet istarum trium potentiarum pariter cum reliquis duabus est esse animam rationalem & hominem: & ratione hujus, quòd unusquisque quinque sensuum unitus est cum quolibet reliquorum quatuor, ut ex ipsis sit unus communis sensus hominis, ita quòd de natura intensitatis cujuslibet ipsorum sit esse unum sensum communem humanum & hominem & sic de imaginativa, vegetativa &c.; est quidem natura & essentia intellectûs intensè contracta ad memoriam & voluntatem & quælibet aliarum potentiarum propriarum sensûs intensè contracta ad aliam & sic de aliis: & quælibet omnium propriarum potentiarum extensè contracta est ad quamlibet aliarum & omnes etiam tam intensè, quàm extensè de natura suî ad suum finem contractæ sunt scilicet ad esse hominem, quælibet enim earum, quantum est de natura suî, intendit finaliter hominem. Unde sicut existentia intellectûs naturaliter contracta est intensè & extensè cum cæteris potentiis humanis, ita suum intelligere naturaliter contractum est intensè & extensè cum agere cujuslibet prædictarum potentiarum hominis, ita quòd ex ipsis actibus omnibus fit unum agere seu attingere humanum & secundùm istarum naturam prædictæ contractionis, quam habet in se ipso in homine, habet naturam specificandi universalia principia hujus artis in objectis, quorum principia specialia contracta sunt ad sensibilitatem, imaginabilitatem & intelligibilitatem, aut ad imaginibilitatem & intelligibilitatem, aut ad intelligibilitatem tantùm, contrahens proportionem attingendi sibi & ipsi objecto & hoc ascendendo de minoribus principiis ad majora, seu descendendo de majoribus principiis ad minora simpliciter & secundùm quid & utroque modo mixtim, ût in quarta regula dictum est.

5. Attingit autem intellectus secundùm tres species contradictionis & tres modos contradicendi (qui in quinta regula exemplificati sunt) attingens primam speciem, quæ est extensa, implicare cæteras duas, quæ sunt intensæ, sicut effectus implicat causam, aut è converso duas ultimas primam, sicut causa effectum implicat, ût in eadem regula prædictum est. Et quoniam ita est, quòd ratio ipsius intellectûs attingit ratione rei objectæ, quòd duo contradictoria seu contraria ex eadem parte & eadem ratione & modo penitus eodem, non possunt simul & semel esse unum idem, attingit ideo hanc realem contradictionem impossibilem, non ratione suî, sed potiùs ratione diffinitionis & rei contradictionum, de quibus per consequens magna multitudo contradictionum in prima, secunda, tertiâque distinctione hujus artis sequeretur. Et in hoc attingit intellectus, quòd ratio sua nihil facit ad veram contradictionem, phantasticam autem contradictionem sive falsam attingit implicari à ratione sua, eò quòd ex debilitate suî rerum proprietates & conditiones non ad plenum, sed defectivè concipit ex hoc, quòd earum insufficientiam pro sufficientia falso modo accipit, quia non potest eas ulteriùs attingere, & sic ædificat in ratione sua contradictionem non realem, quia latentem insufficientiam esse sufficientiam accipit. Hanc autem contradictionem superat per punctum transcendens (ût suprà de punctis transcendentibus dictum est) nec miratur, si contradictionem non realem habeat facere (ût dictum est) quia etiam per impossibilitatem realis contradictionis, quam in sua ratione ignorat, attinctam tamen per punctum transcendens attingit effectum, quem faciliter negaret ipsa ratio, nisi manifesta præsentia daret eidem necessitatem, quod patet in exemplo de ampulla in ipsa quinta regula dato.

6. Dum intellectus humanus attingit objecta sua in præterito & in præsenti, manifesta est ei quorundam eorum necessitas, præteritòrum quidem ex hoc, quòd eorum necessitas in suo nunc, qui fuit tunc, per se nota fuit: præsentium verò, quia eorum necessitas in hoc nunc per se manifesta est. Alia verò præterita & præsentia objecta eidem sunt attingibilia, quorum necessitates per se non sunt notæ, sed habent per aliquod notum medium notificari (ût patet in necessariis conclusionibus hujus artis) & tunc sub ratione contingentiæ dat possibilitatem utrique parti contradictionis in voluntate sua supponente utramque partem possibilem, ut deducendo media nota & necessaria ad conclusionis necessitatem à nulla impossibilitate voluntaria per contingens impediatur, aut ut deducendo media nota & necessaria ad impossibilitatem conclusionis à nulla necessitate voluntaria per consequens devietur; cùm verò accipit objecta attingibilia in futuro, attingit quidem quorundam illorum necessitates aut impossibilitates affuturas necessariò, & quorundam eorum necessitates vel impossibilitates affuturas per contingens, & eas, quæ affuturæ sunt per contingens, attingit sub disjunctione participare contradictoriè cum contingenti secundùm æqualitatem aut inæqualitatem, ût in ipsa sexta regula supradictum est.

7. Intellectus etiam humanus aliquando cum juvamine, aliquando sine juvamine ipsarum inferiorum potentiarum eidem unitarum attingendo utitur demonstratione quandoque similitudinariâ, quandoque propriâ, ût in septima regula dictum est, similitudinariâ quidem, eò quòd, cùm impeditur ad attingendum id, quod inquirit, conatur, prout potest, si per similitudinem aut dissimilitudinem conditionum aliquorum per se notorum illud percipere aut describere poterit. Propriâ verò demonstratione attingendo utitur, cùm necessitates objectorum suorum investigat per tres demonstrationis species in ipsa septima regula declaratas, & hoc in omni materia videlicet in Deo per se, & in creaturis per se, ac etiam in Deo & in creaturis, cùm aliquam necessitatem investigat aut de Deo ad se ipsum, aut de Deo ad creaturam, aut è converso, aut de creatura ad se ipsam aut ad aliam creaturam eo modo, ût prædictum est in dicta regula.

8. Cùm intellectus humanus sit unitus sen-

sui & imaginationi per totum sensum & imaginationem & è converso, miratur intellectus, quomodo potest attingere ultra attingere sensûs & imaginationis, aut quare non sentit sensus omnia, quæ intelligit intellectus, eo modo sicut intellectus intelligit omnia, quæ sentit sensus, prout ea sentit. Hoc autem habet esse ratione objecti insensibilis & inimaginabilis, & stat necessitas hujus rei, quia licèt intellectus humanus cum imaginatione & sensu humano unum extensum in homine continuum constituat, ita quòd quælibet humanarum potentiarum per totum illud extensum consistat, veruntamen in intenso ac etiam in illo extenso habet ipse intellectus majus esse & magis penetrativum, & hoc patet, quia aliquis sensuum, nec se ipsum nec alium sensum, nec imaginationem, nec intellectum attingere potest de suo sentiri, nec imaginatio de suo imaginari: intellectus verò & se ipsum & omnes alias potentias humanas de suo intelligere attingit, quare potest aliarum potentiarum naturas attingendi transcendere de hoc, in quo excedit eas, quod tamen est quodammodo repugnatorium naturæ suæ, quia ratione majoris unionis appetit alias potentias ad tantùm extendi, quantùm se ipsum. Et iste est primus modus transcendendi intellectûs; habet etiam attingendo quandoque transcendere naturam suam & cedere ratione rei secundùm modum secundum transcendendi & hoc in omni materia, ût suprà octavâ regulâ dictum est.

9. Secundùm dispositionem nonæ regulæ manifestum est, quòd intellectus cum sensu & imaginatione &c. habet attingere suum in majoritate finis existentibus ipsis potentiis de gradu in gradum ita ordinatis (ût dictum est) ut quælibet suam majoritatem finis consequatur in attingere suo unito proportionaliter cum attingere proprio cujuslibet alterius potentiæ, ita quòd gradatim secundùm proportionem de omnibus attingere ipsarum unitum sit unum attingere humanum, & hoc manifestè patet, quoniam ipse intellectus in majori fine consistit, quia ipse habens intelligere per se sapit gratiâ conjuncti ad naturam imaginandi, sentiendi &c. & quælibet ipsarum inferiorum potentiarum in majori fine consistit, quia habens agere suum in se ipsa habet illud in intellectu & quælibet inferior in sua superiori, quoniam plus habet de fine in se ipsa & in alia superiori, quàm in se ipsa tantùm, & plus etiam in sua superiori, quàm in se ipsa, ût suprà etiam in materia sensitiva de punctis transcendentibus octavâ regulâ dictum est. Quare ad necessariam positionem majoritatis finis in proposita quæstione oportet hominem de pluribus diversis & concordantibus potentiis constare unitum, videlicet de intellectiva, imaginativa, sensitiva &c. intellectuatum &c. sub dominio intellectivæ, ut ex eo procedat unum attingere unitum ex intelligere, imaginari, sentire &c. gradatim secundùm proportionem, in quo scilicet attingere tanquam finis & movens intelligere dominetur. Aliter non esset dari plenitudinem ab ipsa summa causa in isto effectu, qui est homo, sed vacuum, quod est impossibile & in minoritate finis. Ratione ergo majoritatis finis oportet intellectum humanum seu conjunctum attingere omnibus modis, qui in primo, secundo, tertio modo hujus quæstionis dicti sunt.

DE

QUINTA QUÆSTIONE.

QUÆ EST ENTIUM MORALIUM SIGNIFICATA. F.

Quæritur. De virtutibus & vitiis.

Primus solutionis modus per primam Distinctionem.

1. FInem beatitudinis nostræ per virtutes morales adipiscimur, & ab eodem per vitia eisdem opposita deviamur. Ad præsens igitur de ipsis virtutibus & vitiis cognitionem volumus, prout poterimus, referare, ut cognitis illis cognoscamus excellentiùs & majori argumentorum multiplicitate concludere de eisdem. Idcirco ad diffinitiones in prima distinctione, & primò ad diffinitionem bonitatis accedimus isto modo. Virtus est id, per quod virtuosus agit bonum, nam impossibile esset, quòd bonitas, quæ est unita cum virtute, esset id, ratione cujus bonum agit bonum, nisi virtus esset id, ratione cujus virtuosus agit bonum, quod est contra diffinitionem bonitatis, quia sic vitiû non esset id, ratione cujus vitiosus agit malum, quod non esse esset impossibile. Ergo virtus est ens, ratione cujus bonum sub ratione virtuosi agit bonum, & per oppositum vitium est privatio, ratione cujus malum sub ratione vitii agit malum. Et sic bonum

num est esse virtuosum & malum est non esse virtuosum, & per consequens malum est esse vitiosum, & bonum est non esse vitiosum.

2. Si magnitudo est id, ratione cujus bonitas, duratio &c. sunt magnæ (ût vult diffinitio magnitudinis) ergo virtus est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. sunt magnæ sub ratione virtuosi. Aliter esset impossibile, quòd magnitudo ambiret omnes extremitates essendi, esséque ratione virtutis finis, efficientis, formæ & materiæ virtutis extra magnitudinem, quod est impossibile, cùm in omni ente finis sit id, quod ratione magnitudinis existit. Per oppositum ergo vitium est hoc, ratione cujus bonitas, duratio &c. sunt parvæ sub ratione vitiosi, cùm privatio ipsius virtutis sit id, quod est ratione parvitatis.

3. Existere virtutis est ipsum perseverare, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. durant magnæ bonæ &c. in agendo bonum magnum &c. Nam præter virtutem non posset esse duratio proprietas, ratione cujus omnis bonitas, magnitudo, potestas &c. durant, quod est impossibile & contra diffinitionem durationis. Per oppositum ergo vitium est ipsum desinere, ratione cujus bonitas magnitudo &c. desinunt esse bonæ, magnæ &c. in agendo malum, parvum &c. Quod siquidem desinere est privari bonitatem &c. à fortitudine suarum bonarum &c. operationum & obstinari eas ad agendum malum.

4. Virtus est illa eadem natura, quâ potestas est id, per quod bonitas, magnitudo &c. possunt existere & agere bonum, magnum &c. & sic distinguitur virtus in substantialem & accidentalem. Substantialis enim virtus est ipsa intima natura, quare substantia existit; virtus verò accidentalis est ipsa virtus, contra quam dividitur vitium, sine qua in homine impossibile est, quòd bonitas, magnitudo &c. accidentales possint agere bonum, quia deficiente medio non potest principium pervenire ad finem suum, sic deficiente virtute non habent bonitas, magnitudo &c. per quod possint de potestate sua agere bonum magnum &c. Deficiente ergo virtute deficit potestas bonitatis &c. agendi bonum &c. qui siquidem defectus est illa potestas, quæ dicitur agendi malum parvum &c. cujus posse est ita agere ipsius potestatis ad bonum &c. sicut ignorare est actus intellectûs.

3. Sine virtute non est ipsa sapientia proprietas, ratione cujus sapiens intelligit, sicut nec sine sapientia est virtus proprietas in virtuoso, ratione cujus virtuosum agit bonum &c. ergo sine virtute sapiens non intelligit, in quantùm deficit illi modus intelligendi, sicut nec sine sapientia nec virtuosus sine sapientia agere virtuosum potest. Et sicut virtus positione sui facit adesse sapientiam & è converso, ita vitium privatione virtutis facit abesse sapientiam.

6. Impossibile est, quòd voluntas sit proprietas, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. in bono magno &c. sint volibiles, nisi virtus sit ipsa proprietas, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. sint virtuizabiles in eodem bono, magno &c. quoniam ipsa virtus est id, per quod voluntas habet naturam volendi bonum, magnum &c. in bonitate, magnitudine &c. sicut etiam ipsa voluntas est id, per quod virtus habet facere bonum magnum &c. in bonitate, magnitudine &c. Per oppositum ergo vitium est privatio illius proprietatis, quæ est virtus, per quam scil. privationem bonitas, magnitudo sunt vitiabiles in malo parvo &c. ratione etiam cujus privationis voluntas bona magna &c. habet accidentalem naturam odiendi malum parvum &c. in bonitate &c. & voluntas mala accidentalem naturam odiendi bonum &c. in bonitate &c.

7. Ipsa propria virtutis diffinitio manifestat, quæ sit ipsa virtus, de qua hîc intenditur in hoc, quòd virtus est origo unionis, bonitatis, magnitudinis &c. in uno bono magno habitu virtuoso, quæ scilicet virtus ab illa virtute substantiali, quæ est origo unionis substantialis, bonitatis, magnitudinis in uno substantiali bono magno, quod est homo, oritur & influitur attingente & uniente humano intellectu per virtutem sui & suorum conjunctorum actuum cum virtute magnitudinis &c. ut ipse homo sit agens virtualiter de virtute ipsarum naturarum, de quibus ipse constat. Per oppositum igitur vitium est origo disjunctionis magnitudinis à bonitate &c. in malo parvo habitu vitioso, quod scilicet vitium oritur ex cessatione virtutis substantialis cessantis unire habitualiter bonum cum bono &c.

8. Sicut substantialis veritas est id, quod est verum de substantiali bonitate magnitudine &c. ita virtus moralis est id, quod est virtuosum de morali bonitate, magnitudine &c. & sicut verificare substantiale est id, quod est verum de bonificare &c. substantiali,

tiali, ita virtuificare morale est id, quod est virtuosum de bonificare &c. morali. Per oppositum igitur, cùm vitium non sit aliud, nisi ipsius virtutis moralis destructio seu privatio, vitium est id, quod est privativum moralis bonitatis magnitudinis &c. & vitiare est id, quod est privativum moralis bonificandi, magnificandi &c. & sic manifestè patet, quòd virtus moralis & bonitas moralis sunt expressæ similitudines substantialis bonitatis, magnitudinis.

9. Sicut bonitas magnitudo &c. acquiescunt gloriæ agendo bonum, magnum &c. sic virtus moralis bonitati, magnitudini &c. substantialibus agentibus bonum, magnum &c. acquiescit, & sicut ipsa virtus moralis acquiescit bonitati, magnitudini &c. agentibus bonum, magnum &c. ita ipsa bonitas &c. substantiales acquiescentes suo agere bono, magno &c. acquiescunt virtuti, quia agere moraliter bonum, magnum &c. convertitur cum virtute, & quemadmodum substantialis bonitas acquiescit substantiali magnitudini & è converso & sic de aliis, ut acquiescant bono magno &c. tanquam fini substantiali & è converso, ita bonitas moralis acquiescit morali magnitudini & è converso & sic de aliis, ut acquiescant virtuti finali, scilicet ipsi virtuti morali, quæ de illis tanquam de suis propriis principiis constituta est, cùm autem ita est, quòd bonitas, magnitudo &c. substantiales non habeant agere bonum, magnum &c. tunc pervertitur moralis bonitas in malitiam moralem, & moralis magnitudo in moralem parvitatem, & moralis veritas in moralem falsitatem, de quibus constituitur vitium, quia bonitas, magnitudo &c. substantiales acquiescunt suo agere malo, parvo &c.

10. Sicut bonitas magnitudo &c. ratione differentiæ sunt inconfusæ, ita actus earum agendo bonum, magnum &c. sunt inconfusi & sic ipsa virtus moralis existens una eadem in se ipsa sine confusione distincta est in hoc, quòd bonitas agit bonum, alio modo ratione Fidei, alio modo ratione Spei, & alio modo ratione Charitatis & sic de aliis; eodem modo est de magnitudine agente magnum & sic de aliis. Vitium autem est prædictorum actuum confusivum, ducens enim esse ad privationem, confundit eos, ut nec intellectui nec memoriæ appareant, nec voluntas eos diligere possit.

11. Substantialis bonitas & substantialis magnitudo &c. habent concordantiam ad influendum de se similitudinem suam, & quoniam ita est, quòd ipsæ concordant in uno & in pluribus, ita de se influunt bonitatem moralem, magnitudinem moralem &c. in uno & in pluribus concordantes: in uno quidem, quia unam virtutem constituunt de se ipsis, in pluribus verò, quia distinctam eandem virtutem in plures virtutes consistere faciunt. Vitium autem istam concordantiam pervertit in contrarietatem, ut moralis bonitas & moralis magnitudo &c. prædicto uno & prædictis pluribus contrarientur, ut & ipsum unum & ipsa plura ratione contrarietatis priventur.

12. Propter diversos fines sunt virtus & vitium in contrarietate, habentes mutuam resistentiam, quia finis virtutis est esse & multiplicatio essendi, finis verò vitii est non esse & diminutio essendi. Et ideo cùm istorum duorum fit conflictus ad eorum resistentiam mutuam, si virtus superet vitium, convertitur vitium ad finem virtutis, cùm malum sit propter bonum. Si verò vitium virtutem superet, ducitur quidem virtus ad finem vitii scilicet ad non esse, habet autem superari virtus ratione infirmitatis actuum bonitatis, magnitudinis &c. substantialium, in qua quidem infirmitate pervertitur bonificare in malificare & verificare in falsificare, & scire in ignorare, quemadmodum in gustu infirmo pomi dulcedo in amaritudinem pervertitur, quæ scilicet amaritudo non est ipsius pomi, sed potiùs ipsius gustûs à sua propria dulcedine in accidentalem amaritudinem deviati.

13. Si bene consideretur ipsa virtus moralis, de qua hîc quæritur, ipsa est principium, habens se ad omnia aut immediatè aut mediatè, nam ipsa virtus ad Deum se habet & ad ea, quæ de Deo sunt, cùm ipsa sit medium, quo anima rationalis Deo fruitur, & iterum se habet ad omnia creata, eò quòd in omnibus, secundùm quod sunt attingibilia, sunt bonitas, magnitudo &c. substantiales hominis aptè natæ agere bonum magnum &c. Cùm igitur vitium sit ipsius virtutis privatio, quocunque modo & quantumcunque sit virtus secundùm se in esse, illo modo & tantùm potest esse vitium secundùm se in privatione. Quod patet etiam, quia cùm ipsa virtus moralis ex interioritate virtutis substantialis orta est deducta per acquisitionem aut per infusionem de habitu in actum, ubi consistit ratione formæ; est quidem vitium in potentia in ipsa substantiali virtute, ut privando possit sequi medium usque ad finem, per quod transivit virtus. Et è converso, quando vitium privavit medium totum de principio, usque ad totum finem, stat quidem virtus in principio potentialiter loco materiæ, ut restauret totum medium privatum à vitio & totum finem destruens in totis istis terminis vitium præter potentiam ejus in principio, ut non destruat semet ipsam.

14. Virtus moralis est medium, per quod finis ejus fluit ad suum principium & per quod principium ipsius virtutis refluit ad suum finem, sapiente ipsâ virtute naturam sui principii, & sui finis; quod patet, quia finis virtutis moralis est virtuosum seu virtuificatum esse moraliter, virtuosum esse seu virtuificatum per virtutem fluit ad substantialem virtutem hominis, ut sicut ipsa est virtuificativa substantialis propter substantiale virtuificatum, qui est homo, ita sic virtuificativa moraliter, propter virtuificatum moraliter videlicet propter hominem de virtute sua substantiali bonificantem, magnificantem &c. & sicut fluit ipse finis, ita refluit ipsum principium. Itaque virtus moralis consistit medium duorum extremorum videlicet sui principii & sui finis, sapiens eorum naturam, tanquam imago ipsius principii & ipsius finis. Vitium verò est prædicti medii destructio, ut prædictus finis non influat ad suum principium, nec principium refluat ad suum finem & ideo vitium privat prædicto principio prædictum finem ipsius principii.

15. Virtus moralis est ipse finis moralis, cui substantialis bonitas, magnitudo &c. hominis acquiescunt ratione bonificandi, magnificandi &c. moraliter, nam bonificare, magnificare &c. moralia bonitatis, magnitudinis &c. substantialium sunt medium, per quod homo est in virtute morali, ut ipsa virtus sit ei medium, per quod ipsa bonitas, magnitudo &c. substantiales, de quibus ipsa virtus influxa est, tendunt ad summum virtuosum bonum &c. cui omnis virtus bonitas &c. acquiescit; vitium autem est privatio illius finis, quæ est ipsa virtus moralis, ut substantialis bonitas &c. hominis ei non acquiescant, imò falsificent, malificent &c. ut non habeant prædictum finem pro medio veniendi ad summum finem, qui est ipsum summum bonum virtuosum & ipsa summa beatitudo.

16. Cùm virtus moralis sit ipsa similitudo substantialis virtutis ab eadem influxa: majoritas igitur ipsius virtutis influxæ est imago magnitudinis substantialis virtutis, ut per illam majoritatem plùs possit distare à vitio, quod in tanta minoritate consistit, quòd ipsum ex parte sui est nihil, quod scilicet vitium de ipsis minoritatibus bonitatis, magnitudinis &c. substantialium constat, implicantibus avaritiam, acediam, invidiam, gulam, &c. quæ, quantum est ex parte sui, nihil ponunt.

17. Virtus moralis est finis concordantiæ, bonitatis, magnitudinis &c. substantialium ad bonificandum, magnificandum &c. moraliter, qui scilicet finis æqualitati bonificandi, magnificandi &c. moraliter acquiescit, ut ipsa virtus coæquata de æqualibus bonificare, magnificare &c. distet ab ista inæqualitate, quæ est nimis & parum existentia medium, introducens vitium ad destructionem virtutis. Nam cùm bonitas, magnitudo substantiales transmittunt de se bonificare magnificaréque irregulata ratione majoritatis & minoritatis, tunc propter privationem proportionis eorum secundùm justitiam coæquatæ, tendunt ipsa bonificare, magnificare &c. in privationem perversa inæqualia malificare parvificare &c. de quibus vitium constat coæquatum.

18. Positâ differentiâ inter majoritatem & minoritatem aut concordat omnis minoritas minoritati &c. (ùt suprà de minoritate dictum est in quæstione præcedente istam immediatè) aut contrarietativè resistit majoritati. Et iste secundus modus minoritatis est vitium, quod est ita circa nihilum, quòd de ratione sui nihil ponit, & cùm ita est, quòd adeo virtuti resistit, quòd eam facit stare in non esse, ubi non habet resistere vitio, tunc est vitium in summa sui excellentia, quæ cum maxima minoritate convertitur & è converso; & similiter est de virtute, si autem virtus & vitium æqualiter concurrant ad resistentiam, adhuc tamen regnat virtus, quæ, si vincit, multiplicatur.

Secundus probationis modus.

1. QUæcunque sunt circa Deum in quantùm habent essentiam & existere & agere bonum &c. sunt Dei ejúsque dignitatum similitudines. Quantò ergo existere similitudinis Dei magis producit agere bonum magnum &c. tantò ipsa similitudo magis est Dei, & quantò magis remittit agere bonum, tantò ipsum existere magis recedit

cedit à similitudine Dei, & tantò est minus bonum, & ejus magnitudo minores habet extremitates essendi. Cùm ergo virtus moralis (de qua hîc quæritur) sit divinæ virtutis similitudo, quæ scilicet virtus divina est tanta origo unionis, bonitatis, magnitudinis &c. Dei in se ipsâ, quòd ipsa est idem, quod magnitudo in omni perfectione bonitatis suæ (ût significatur quintâ conditione bonitatis, magnitudinis) oportet, quòd ipsa virtus moralis sit in proportione bonificandi, magnificandi, quæ est similitudo unionis divinæ virtutis, & sic nunquam privabitur in vitium ipsa virtus moralis, in qua bonificare & magnificare habent proportionem. Sed quantò major erit proportio, tantò erit similior divinæ virtuti, quæ in bonitate non deficit, nec etiam in bonificare &c. cùm sit idem cum magnitudine. Quantò ergo major est improportio prædictorum actuum, tantò surgit majus vitium in virtutis privatione.

2. Cùm homo illam veritatem, quæ est in ratione objectiva, convertit in bonum, affirmans eam esse id, quod est, & negans illam esse falsitatem, tunc constat virtus in ratione illa, quia in ratiocinando verum & bonum &c. veritas illa cum bonitate &c. rationali conversa est in virtutem moralem, per quam scilicet conversionem bonum & virtuosum moralia convertuntur ratione prædictæ veritatis, ût prima conditione bonitatis, virtutis significatum est. Vitium autem in toto contrario prædictorum habet esse, cùm homo illam veritatem, quæ est in ratione objectiva, convertit in malum, negans eam esse id, quod est, & affirmans eam esse falsitatem.

3. Quia illa distinctio constat in summitate virtutis, in qua bonificans & bonificatus distinctè permanent idem essentiâ & naturâ (ût vult tertia bonitatis & virtutis conditio) oritur virtus ex agente & patiente virtuoso, sicut bonificare ex bonificante & bonificabili. Nam de ipso bonificante & bonificato summæ virtutis procedit ipsa summa virtus, quæ prædictam distinctionem non permittit esse sine prædicta identitate, nec prædictam identitatem sine distinctione. Ergo cùm virtus, de qua quæritur, sit ipsius summæ virtutis similitudo, habet procedere ex ipso homine virtuoso agente bonum & patiente bonum, ut ipsa virtus constare faciat actionem & passionem boni in eodem homine virtuoso & è converso. Sed cùm vitium sit penitus dissimilitudo ipsius summæ virtutis, habet quidem procedere ex homine vitioso agente & patiente malum per oppositum virtutis.

4. Sicut magnitudo distat à parvitate cum virtute, & æternitas à tempore ratione magnitudinis (ût quartâ conditione magnitudinis æternitatis significatum est) sic ratione similitudinis, quam habet virtus moralis à dignitatibus divinis, distat ipsa virtus à vitio ratione magnitudinis; & sicut distat ab ipso vitio ratione magnitudinis, sic etiam distat ab eodem ratione perseverantiæ, quæ est æternitatis similitudo, quia virtutis magnitudo in perseveratione bonitatis, potestatis &c. se multiplicat, ratione cujus perseverantiæ se elongat ab instabilitate, quæ vitio concordat.

5. Illa voluntas est magna, quæ continuè agit bonum diligendo virtutem. In hac ergo voluntate semper consistit virtus secundùm primam conditionem magnitudinis, voluntatis, quia in magna voluntate impossibile est inveniri virtutem otiosam. Ergo per oppositum in parva voluntate ratione otiositatis virtutis consistit vitium per oppositum virtutis.

6. Quoniam vitium implicat magnitudinem pœnæ, & virtus implicat magnitudinem gloriæ & è converso, eò quòd vitium destruit esse, & virtus multiplicat illud, idcirco est virtus via gloriæ & vitium via pœnæ. Et hoc maximè constat ex hoc, quia ipsa virtus imitatur in multiplicatione essendi identitatem magnitudinis virtutis & gloriæ Dei, ratione cujus via gloriæ consistit in magnitudine virtutis, ût dictum est in secunda conditione magnitudinis virtutis.

7. Virtus est major in concordantia, quàm in contrarietate (ût quartâ conditione magnitudinis virtutis dictum est) major enim est mutua virtutum concordantia, quàm contrarietas mutua virtutis & vitii, nam aliqua ipsarum virtutum non potest habere esse, nisi omnes concordando concurrant eidem, & sic multiplicatur magnitudo essendi virtutis ratione concordantiæ omnium; ad cujus destructionem sufficit, quod vitium inveniat aliquam illarum non concordantem.

8. Secundùm quintam conditionem magnitudinis virtutis impossibile est inveniri contrarietatem inter magnitudinem & virtutem, & per consequens inter parvitatem & vitium. Ratio autem hujus est, quia magnitudo, virtus & esse concordant; cùm virtus sine magnitudine & esse non possint esse nec è converso. Vitium verò, parvitas & non esse concordant, vitium enim sine parvitate & non esse non potest esse nec è converso.

9. Secundùm octavam conditionem magnitudinis virtutis nulla virtus est magna, quæ prius est in principio, quàm in fine, minor est ergo ipsa virtus moralis in principio, major verò existit in fine. Et ratio hujus est, quoniam si sit in principio non finali, non potest esse in principio efficiente absente virtute in fine, qui moveat efficientem. Si ergo sit in principio, aut hoc est in principio formali ratione habitûs, aut in principio materiali ratione potentiæ: in utroque autem istorum minor est, quàm in finali, ubi est actu, quia actus magis concordat magnitudini, quàm habitus & potentia. Major est ergo virtus in fine, quàm in principio. Virtus igitur magis distat à minoritate in fine, quàm in principio.

10. Origo vitii est privatio virtutis, nam sicut privatio est æternitatis dissimilatio, & vitium dissimilatio virtutis (ût quintâ conditione æternitatis virtutis significatum est) ita æternitatis dissimilitudo, quæ est vitium (cùm sit privatio) est destructio virtutis; æternitas enim & virtus concordant, virtus verò contradicit vitio ratione æternitatis, quia cùm æternitas & virtus non concordant, cadit virtus in privatione sui, & oritur vitium, non habens per se esse, quia contradicit æternitati, sed habet illud esse, quod est ipsa virtutis ruina.

11. Substantialis potestas in humana sapientia est subjectum seu principium, unde virtus moralis oritur, & virtus possendi consistens in virtute sciendi (ût vult secunda conditio sapientiæ potestatis) est medium, per quod ipsa virtus procedit in actum. Per oppositum igitur subjectum seu principium, unde vitium oritur, est potestas in insipientia & malitia, & medium, per quod inducitur ad actum, est actus malus potestatis in actum insipientiæ & malitiæ, ergo in augmento actuum potestatis & sapientiæ crescit virtus, & in eorum detrimento decrescit, & per oppositum in augmento actuum potestatis & insipientiæ crescit vitium & in eorum detrimento decrescit.

12. Voluntas humana bonum appetit cum virtute potestatis (ût patet primâ conditione potestatis voluntatis) per oppositum ergo voluntas humana malum appetit cum vitio potestatis. Manifestum est ergo secundùm diversa tempora, quòd humana potestas in ipsa humana voluntate est subjectum ad duo contraria scilicet ad virtutem & vitium. Similiter & ipsa humana bonitas, magnitudo &c. cùm aliud humanorum principiorum absque alio esse non possit.

13. Ipsa virtus, de qua hic quæritur, est virtus humanæ potestatis unà cum humana bonitate &c. & habet infundi ex distinctione potentiæ habitûs & actûs ipsius potestatis & aliorum principiorum, secundùm quod significatur in tertia conditione potestatis virtutis. Situs ergo ipsius virtutis consistit in potentia, habitu & actu potestatis influentis ipsam virtutem de ipsis scilicet de ipsa potentia & habitu in actum, existente posse subjecto ipsi virtuti. In opposito autem est situs vitii in humana potestate, bonitate &c. ipsâ potestate &c. subjiciente se vitio potentialiter, habitualiter & actualiter, ut contra virtutem agere possit.

14. Si potestas virtutis moralis non haberet distinguendo virtutem, non haberet eam concordando nec è converso, ût quartâ conditione potestatis virtutis significatum est. Distinguendo quidem est virtutem à virtute, ût Fidem à Spe &c. concordando etiam virtutem virtuti, ût ipsam Fidem Spei &c. & isto modo producens aliquam ipsarum virtutum in actum, conservat cæteras ei connexas in habitu, ut ipsa, quæ est actu, influentiam recipiat ab eis, quæ sunt in habitu, immediatè enim habitus habet influere in actum; cùm autem potestas distinguit virtutem à virtute, ponens inter eas contrarietatem, surgit vitium de libera potentia potestatis & transiens per habitum pervenit in actum, derelinquens cætera vitia in habitu, ut ab illis in suo actu capiat nutrimentum, & sic vitium existens communis privatio contractum est ad potentiam, habitum & actum, ût infrà in sequenti tertio modo de specificatione patet.

15. Cùm nullus intellectus virtuti suæ contradicat (ût quintâ conditione sapientiæ virtutis dictum est) & virtus intellectûs sit eum exaltare virtutes morales, sequitur ergo, quòd illi virtuti principaliter adhæret, in qua cæteræ virtutes recipiunt exaltationem. Charitas autem est hujusmodi super cæteras virtutes, principaliter ergo adhæret eidem intellectus, in augmento enim Charitatis crescunt Fides, Spes, Justitia &c. & in

ejus detrimento decrescunt, eâque privatâ omnes privantur similiter, & in privatione alicujus earum concurrunt cæteræ in non esse. De vitiis autem non est ita, non enim est tanta concordantia inter vitium & vitium, quanta est inter virtutem & virtutem.

16. Cùm humana virtus auxilio humanæ bonitatis &c. intendit producere istum finem, qui est virtus, primò oportet eam in ipso homine, quem ipsa cum aliis principiis constituit, coæquare actionem & passionem, prout potest meliùs, ut, secundùm quod homo est agens ad virtutem, ita sit patiens ad virtutem, & hoc significatum est secundâ conditione virtutis finis, quoniam sine æqualitate nulla virtus est finis, quod tamen intelligendum est de æqualitate principiorum virtutis; nam ex inæqualitate oppositæ prædictæ æqualitati impossibile est produci virtutem in ratione finis, sed potiùs producitur inde vitium, existens privatio illius finis, qui est virtus.

De tertio probationis modo.

1. SUpponere Deum esse bonum magnum &c. quæ de Deo supponenda sunt, est virtus existens subjectum, per quod Deus influit gratiam Fidei, Spei, Charitatis &c. per quas illuminatur memoria ad frequenter recordandum, & voluntas ad multùm diligendum, & intellectus ad prudenter investigandum ratione voluntatis & memoriæ, ut adhuc gratia Fidei & per consequens Spei & Charitatis &c. sub Fide altiùs exaltari possit, eò quòd memoria plura & majora recolat, & voluntas ferventiùs diligat ministrans intellectui discursivo investigandi materiam altiorem, ita quòd fit continuus fluxus Fidei de voluntate ad intellectum ratione investigantem, ut exaltetur in intelligere, & continuus refluxus intelligendi de intellectu ad voluntatem suppositione confidentem, ut in Fide altiùs exaltetur memoria existente medium subjectum transitivi hujus fluxûs & refluxûs propter altam utriusque partis recordationem. Per oppositum autem Fidei consurgit diffidentia, quæ discredit credita Fidei, ratione cujus scilicet diffidentiæ voluntas odit dilecta Fidei, & diligit odita Fidei, & ubi Fides credit possibile, diffidentia asseruit impossibile vel necessarium, ut intellectus nequaquam discurrere possit, pervertente in memoriam in recolendo contraria Fidei & rationis. Hoc autem est maximum vitium, inducit enim contra Spem & Charitatem, desperantiam & crudelitatem existentes omnium malorum fundamentum.

2. Modus essendi virtutis moralis insensibilis est & inimaginabilis, est autem intelligibilis tantùm. Solus ergo modus intelligendi superans modum sentiendi & imaginandi illi proportionatus est. Modus igitur essendi virtutis manifestus est per hæc, quæ dicta sunt de virtute respectu sui & per oppositionem, quam habet vitio & è converso. Modus autem intelligendi ipsum modum essendi virtutis indutus est; quia est ejus habitus pariter & voluntatis & memoriæ, agentium bonum, magnum &c. & ideo dum intellectus virtuosus suum modum intelligendi applicat ad modum essendi virtutis, induit quidem suum modum intelligendi, realem modum essendi virtutis. Unde sequitur, quòd intellectus vitiosus modum realem essendi virtutis de suo modo intelligendi vitioso non attingit, sed potiùs modum essendi vitii, de quo suus modus intelligendi indutus est, impossibilis enim est realis proportio inter modum intelligendi vitiosum & modum essendi virtutis.

3. Secundus autem modus investigandi tertiæ regulæ secundùm speculationem declarat, quibus modis habet consistere virtus & per consequens vitium. Per primum quidem modum significatur, quòd de substantiali virtute humana constituta sunt virtuosativum & virtuosabile propinquum, & procedente virtuosare de virtuoso super suum proprium virtuosabile invenit virtuosabile remotum in eodem videlicet actum bonitatis, magnitudinis &c. & de toto fit unum virtuosatum scilicet homo virtuosus, cujus bonitas bonificat & magnitudo magnificat &c. In opposito autem sequitur vitium, cessante virtuosativo producere virtuosare super suum proprium virtuosabile, quod quidem cessare est vitiosare, producens à vitiosativo, scilicet à virtuosativo cessante & privato à suo virtuosali remoto. Cùm autem consideratur virtus secundùm duplices terminos, sic habet esse ipsa virtus Theologica & moralis, & est in prima intentione & secunda: in prima quidem, cùm aliqua virtutum est actu, in secunda verò, cùm cæteræ sunt habitu, ut illa sit actu, & est ipsa virtus moralis figura; virtus verò substantialis hominis est forma, cujus est illa figura, & per contrarietatem consideramus eam respectu vitii & è converso. Quod scilicet

scilicet vitium habet dupliciter esse, aut quia oritur immediatè à corpore per consensum animæ, sicut gula & luxuria, aut quia oritur immediatè ab anima, ût superbia, invidia, ira &c. Iterum per tertium modum habet esse virtus, sicut Fides, Spes, Charitas, quæ sunt virtutes Theologicæ, quia à Deo infunduntur in animam, contra quas sunt diffidentia, desperantia & crudelitas, quæ sunt pessima vitia. Et si tertius modus in contrarietate accipiatur, manifestum est, quòd una virtus duobus vitiis concordantibus contrariatur, sicut Fortitudo gulæ & luxuriæ, & unum vitium duabus virtutibus concordantibus, ût desperantia Fidei & Spei, & una virtus duobus vitiis contrariantibus, sicut temperantia prodigalitati & parcitati. Inter virtutes impossibilis est contrarietas, si enim cadat inter virtutes contrarietas, ipsæ in vitia perverturtur. Iterum si per quartum modum investigandi virtus accipiatur secundùm concordantiam, sic sunt quatuor virtutes cardinales scilicet Justitia, Prudentia, Fortitudo, Temperantia, in quarum opposito sunt injuria, insipientia, fragilitas seu inconstantia & distemperantia, quæ sunt principale medium ad gulam, luxuriam, superbiam &c. & deviatio à Fide, Spe & Charitate. Et sic habemus istum quartum modum in concordantia & contrarietate: in concordantia quidem de virtutibus Theologicis & Cardinalibus contra vitia contraria virtutibus Theologicis & contra vitia contraria virtutibus Cardinalibus; ita quòd hic est circulus secundùm quintum modum investigandi, quia virtutes Theologicæ concordantiam habent cum virtutibus Cardinalibus contrariantibus vitiis Cardinalibus, ut per istam concordantiam contrarientur vitiis Cardinalibus, eò quòd per hanc contrarietatem contrarientur suis rectis contrariis, scilicet vitiis Theologicis & è contrario & sic de ipsis vitiis Theologicis contra virtutes Theologicas eodem modo. Similiter virtutes Cardinales concordant virtutibus Theologicis, ut per istam concordantiam contrarientur vitiis Theologicis, eò quòd per istam contrarietatem contrarientur suis rectè contrariis vitiis Cardinalibus, & è contrario similiter fit de vitiis Cardinalibus adversùs virtutes morales.

4. Sicut ipsa virtus substantialis, unde procedit virtus moralis, est generalis, & una in se ipsa constituens cum bonitate &c. hominem, & est distincta, eò quòd ipsa contracta ad bonitatem, alia est à se ipsa contracta ad magnitudinem &c. ita similiter ipsa virtus moralis procedens ab ipsa virtute substantiali una est in se ipsa, sed contracta ad diversas proprietates secundùm illas est distincta. Nam ipsa virtus contracta ad Justitiam alia est à se ipsa contracta ad Prudentiam & alia à se ipsa contracta ad fortitudinem &c. Hoc etiam similiter sequitur de vitio, quoniam vitium, cùm de se ipso sit pura privatio seu purum non esse, unum est in se ipso, sed cùm se contrahit ad Fidem, existit ipsius Fidei privatio, & dicitur diffidentia, tunc est aliud à se ipso contracto ad Castitatem, quod tunc dicitur luxuria ipso privante Castitatem. Unde patet, quoniam sicut virtus moralis existit una in se ipsa veniens in esse distincta specificando se secundùm diversas proprietates, ita similiter vitium, quod est ipsius virtutis pura privatio, venit in esse distinctum specificando se secundùm illas proprietates, ad quas privando se contrahit.

5. Cùm ita est, quòd ratio realitatis objecti à ratione intellectûs dissentit, tunc est virtus implicare contradictionem secundi modi contradictionis, quia licèt intellectus transcendenter super hanc contradictionem ratione rei sit attinctivus, oritur tamen ei Fides, quia totaliter sine contradictione rationis suæ attingere non potest, per quam Fidem voluntas diligit id, quod intellectus attingere non potest. Et Justitia etiam habet esse ibidem, justum etenim est intellectum magis stare judicio rationis rei objectæ, quàm rationis intellectûs objectantis, cùm plus sit veritatis in re objecti, quàm in ratione potentiæ objectantis, ad hoc etiam concurrit Prudentia, nam idem acquiritur habitus scientificus transeundo super rationem suam propriam ad rationem objecti, & ibi similiter utitur intellectus Fortitudine super debilitatem rationis suæ ratione Fortitudinis veritatis rei, & habet in se Temperantiam cedendo magis illi parti, cui magis est cedendum, & cedendo minùs illi parti, cui minùs est cedendum. Et sicut virtus est implicare contradictionem rationis, (ût dictum est) ita similiter est vitium implicare contradictionem rei, negando contradictionem rationis ipsius intellectûs, quoniam si intellectus negat tunc, ut non sit intellectûs contradictio, incurrit necessariò realem contradictionem, quæ est vera contradictio existens impossibilis, ût patet

in libero arbitrio & prædestinatione. Quoniam si ambo non starent simul ratione contradictionis intellectûs, oporteret, quòd sapientia Dei esset ignorantia sciendo & nesciendo, & Justitia Dei injuria retribuendo, & non retribuendo, & hoc est magnum vitium, quod est contra Fidem, Spem & Charitatem &c.

6. Duorum contradictoriorum præteritæ contingentiæ includunt in præsenti sub disjunctione necessitatem: ût homo est necessariò virtuosus vel vitiosus, atque duorum contradictoriorum præsentes possibilitates seu contingentiæ sub disjunctione alicujus eorum necessitatem judicant affuturam, ût aliquid futurum esse virtuosum vel vitiosum. Et sic in hominibus præcedens libertas ad virtutem & vitium super contingentiam fundata consequentem necessitatem prædestinationis vel præscientiæ necessariò in se concludit. Et è converso prædestinatio aut præscientia super necessitatem fundata contingentiam libertatis ante se demonstrat. Aliter esset impossibilis ipsa virtus moralis, quoniam si ipsa virtus necessitate veniret coacta de principio per medium usque ad finem, ipsa quidem carens merito non esset in ipso fine virtus, nec per consequens in principio & medio, & quantùm ad hoc contingentia & necessitas sunt substantialiter propter virtutem & per accidens vitium subsequuntur.

7. Sicut virtus & vitium habent esse substantialiter in homine, virtus quidem generando, vitium verò corrumpendo, ita similitudinariè habent esse virtus & vitium moraliter in eodem. Nam sicut propter vitium substantiale corrumpitur corpus humanum privando virtutem substantialem hominis ipsâ cessante ab operationibus suis, ita propter vitium morale corrumpitur gratia animæ humanæ privando virtutem ipsâ virtute morali cessante ab operationibus, ita per demonstrationem similitudinariam virtus & vitium demonstrantur. Similiter habent demonstrari per æquiparantiam in contradictione, ut existente homine in virtute non est in vitio, & non existente ipso in vitio est in virtute, vel existente homine in vitio non est in virtute, & non existente eo in virtute est in vitio, quia ad positionem alterius istorum privatur necessariò reliquum & ad privationem alterius ipsorum ponitur necessariò reliquum. Iterum per æquiparantiam in concordantia similiter demonstratur, quia positâ aliquâ ipsarum virtutum actu habent esse necessariò aliæ in habitu; hoc idem est similiter de vitiis. Et propter quid etiam fit in eis demonstratio, ût propter virtutem existentem actu & habitu oportet esse vitium in potentia; & per quia, ût quia vitium est in potentia sine actu, est virtus, vitium quidem in potentia non est vitium, quamvis sit medium ad vitium, aut etiam in contrario propter vitium existens habitu est virtus in potentia sine habitu, aut quia virtus est in potentia sine habitu, est vitium; virtus enim in potentia sine habitu non est virtus, quamvis sit medium ad virtutem.

8. Cùm attingitur in octava regula, quòd Deus movet animam humanam gratiâ libertatis ad posse peccare sine culpa ipsius Dei, & quòd peccatum ratione suî nihil existens potest inficere animam, & quòd virtus sit duorum extremorum medium scilicet duorum vitiorum, ita quòd nihil sapit naturæ eorum, eò quòd homo vitiosus totus per se & totus per Deum potest surgere de peccato, ita quòd non sine Deo nec sine se ipso. Manifesta quidem doctrina & via attingendi solutionem quæstionum & etiam argumentorum, quæ ad puncta transcendentia in materia morali vertuntur.

9. Divina virtus tantâ plenitudine bonitatis &c. agit in effectu suo, quòd aliquid in effectu suo non permittit esse vacuum, & aliquid esse nihil, & ideo ab ea fluit in esse majoritas finis virtutum moralium, & inde per accidens majoritas finis vitiorum, cùm vitia sint propter virtutes & non è converso, quoniam si virtutes morales non essent in perfecta magnitudine finis, essent quidem in minoritate finis existentes vacuæ in sua majoritate finis. Unde de necessitate sequeretur, quòd realiter aliquid esset nihil & è converso, quia ex quo hujusmodi majoritas finis esset non esse, hoc quidem non esse esset majoritas finis, cùm majoritas finis non possit esse nisi majoritas finis. Et iterum cùm divina virtus influat plenitudinem virtutis in effectum suum, sequeretur, quòd minoritas finis esset majoritas, quare ad impossibilitatem prædictarum contradictionum oportet virtutes & per consequens vitia esse in tanta magnitudine finis, quòd sint in perfecto fine, & sic sunt in majoritate finis. Ad necessitatem igitur hujus majoritatis prædictæ finis multa & ardua stant implicita. Nam ad necessariam ejus positionem

tionem stat necessariò mundum non esse æternum, sed extra necessitatem inceptum, & intellectum nullum esse unum omnibus intellectibus, sed penitus esse intellectus diversos, & aliam esse vitam præter istam & sic de aliis, quæ omnia sub prædicta majoritate finis explicari possunt.

DE
SEXTA QUÆSTIONE PER G. SIGNIFICATA.

Quærit. Utrum sit alia vita perpetua hominibus?

Primus solutionis modus.

1. GEneratio & corruptio causant esse & non esse in hac præsenti vita, quare perfectum esse in individuis generabilibus & corruptibilibus fore non potest; ut ergo hominum generatio & corruptio, quas Deus ad bonum finem produxit, non magis cedant ipsi non esse, quàm ipsi esse, oportet necessariò aliam esse vitam extra generationem & corruptionem hominibus, qui de generatione & corruptione processerunt; quod si non, magis cedunt generatio & corruptio ipsi non esse, quàm ipsi esse, quòd satis patet. Unde sequitur, quòd summa causa suum bonum effectum produxit ad malum, & sic bonitas summæ causæ est ipsum ens, ratione cujus bonum scilicet ipsa suma causa agit malum, quod est contra definitionem bonitatis & contra proprietates summæ causæ, & inde sequitur necessariò, quòd bonum est non esse & malum est esse, potius est enim nunquam fuisse, quàm esse subjectũ finaliter magnitudini non essendi.

2. Magnitudo summæ causæ est id, per quod bonitas, duratio &c. hujus effectûs, qui est homo, sunt magnæ, sed magnæ non possunt esse, si plùs sunt in non esse, quàm in esse, ergo plùs sunt in esse, quàm in non esse, quod est impossibile, nisi vita hominis sit æviterna. Ergo vita hominis seu hominum est æviterna, quòd si non, nec magnitudo ipsius causæ, nec magnitudo ipsius effectûs ambit suas extremitates essendi, quod est impossibile.

3. Cùm æternitas summæ causæ sit causa durationis actuum dignitatum suarum in effectu suo, bonitate divinâ faciente durare suum bonificare, & magnitudine divinâ faciente durare suum magnificare, & sic de aliis in hominibus, oportet necessariò vitam hominum esse æviternam. Aliter ipsa æternitas non esset causa durationis, sed potiùs privationis actuum dignitatum in hominibus, & sic ipsa æternitas esset duratio existens proprietas, ratione cujus durant malitia, parvitas &c. privantes bonitatem, magnitudinem &c. vivendi homines æviternaliter, quod est impossibile & contra conditionem æternitatis & diffinitionem durationis.

4. Si sit alia vita, quæ sit hominibus perpetua, bonitas quidem, magnitudo &c. hominis habent à divina potestate potestatem perpetuè existendi, & bonitas, magnitudo &c. habent potestatem perpetuè agendi in eisdem, ergo oportet eam esse; quod si non, potestas quidem summæ causæ non est id, per quod bonitas, magnitudo &c. possunt perpetuè agere super ita magnum effectum, sicut est quilibet homo, nec est potestas hominis id, per quod ejus bonitas, magnitudo &c. possunt existere & agere in fine suo, sed potiùs in privatione; quod est impossibile: quia sequeretur, quòd magnitudo potestatis summæ causæ magis concordaret minoritati agendi, quàm majoritati, & quòd magnitudo ejus effectûs plùs concordaret minoritati essendi, quàm majoritati, quod est falsum, ergo &c.

5. Divina sapientia est in Deo proprietas, ratione cujus Deus intelligit omnia, & quoniam intelligit omnia, intelligit quidem hominem intelligentem eum intelligere omnia, quia dedit ei sapientiam existentem ipsi homini proprietatem, per quam hoc intelligit. Quare si non est alia vita hominum perpetua, Deus eam (cùm non sit) non intelligit, quia realiter intelligere divinum non fertur in nihilum, quod est simpliciter oppositum omni esse. Quia sic oporteret illud nihil esse aliquid, nihil enim nec in se nec in alio est aliquid, nec est de conditionibus Dei intelligere superfluum. Sapientia autem humana realitatem prædictæ vitæ attingit, quia eam attingit bonam, magnam &c. Nam eò quòd bona, magna &c. est attincta, non potest non esse, quia esse bonum, magnum &c. essent non esse & è converso, quod est contradictio. In qua siquidem contradictione implicatur hîc contradictio, quòd Deus &c. Deus intelligens omnia, non intelligit omnia, cùm non intelligat nihil, & humana sapientia intelligens Deum intelligere omnia non intelligit Deum intelligere omnia, quare &c.

6. Hu-

6. Humana voluntas est proprietas, ratione cujus bonitas magnitudo &c. prædictæ vitæ æviternæ hominum sunt desiderabiles, quia ipsa est proprietas, ratione cujus divina bonitas, æternitas &c. sunt desiderabiles in magnitudine actionis super effectum suum. Quare sequitur, si alia vita æviterna hominum non est, quòd prædicta actio est in parvitate & in defectu super effectum suum, & quòd humana voluntas est proprietas magis desiderativa divinæ bonitatis, magnitudinis &c. quàm ipsæ sint desiderabiles, quod est impossibile, & sic quantùm ad hoc, voluntas humana est proprietas, ratione cujus bonitas magnitudo &c. sunt desiderabiles in earum parvitate & defectu, ut ratione earum sit ipsa voluntas desiderativa in magnitudine & perfectione suî, quod est impossibile. Ergo &c.

7. Virtus Dei usque ad ultimum magnitudinis suæ (ut ita loquamur) non est in aliquo defectiva, sed potiùs ratione infinitæ magnitudinis suæ in infinitum distat à vitio, ergo alia vita perpetua hominum est, ut ipsa divina virtus ratione perfectionis sit origo unionis, bonitatis, magnitudinis &c. in uno bono magno &c. quod est prædicta vita, ut agere ipsius virtutis sit extrà magis virtuosum, & ut virtus humana & virtuosus homo sint in essentia & natura humanæ bonitatis &c. magis similes ipsi virtuti & virtuoso, qui in essentia divina & natura convertuntur, si autem alia vita non est, sequitur prædictorum oppositum, videlicet quòd, quantum ad hoc, in divina virtute inconcluditur vitium, quod est origo unionis, malitiæ, parvitatis &c. in uno malo, parvo &c. quod est non esse prædictæ vitæ, ut agere ipsius virtutis sit extrà minùs virtuosum & minùs distans à vitio. Hoc autem est manifestè impossibile ergo &c.

8. Si non est alia vita æviterna hominum, de qua quæritur, quicquid attingit de ipsa ratio nostra, falsum est in re & verum in ipsa ratione, quoniam est bonum, magnum &c. in ipsa ratione, & sic realis falsitas est id, quod est in ratione verum de bonitate, magnitudine &c. quæ nihil sunt realiter, quod est contra diffinitionem veritatis. Unde multæ impossibilitates sequuntur, quoniam bonitas, magnitudo &c. non possunt esse nihil, quia veritas totam bonitatem &c. verificat, id est, facit esse veram, & bonitas totam veritatem &c. bonificat, id est, facit esse bonam & hoc realiter ratione magnitudinis per omnes extremitates essendi, quas humanus intellectus concipit: & ultra hoc, quod concipit intellectus, aliter sequeretur, quòd falsitas falsificaret bonitatem &c. bonitas bonificaret falsitatem &c. & sic falsum & bonum converterentur, & malum & verum, & inter bonum & verum esset contradictio & inter malum & falsum, quare &c.

9. Si non est alia vita perpetua, non est aliqua delectatio plena, cui bonitas, magnitudo &c. hominis acquiescant, & sic bonitas magnitudo &c. hominis habent suam gloriam seu delectationem, cui ratione vacuitatis acquiescunt, & sic acquiescunt plùs suis contrariis scilicet malitiæ, parvitati &c. quàm sibi ipsi, & plus dissimilitudinibus summæ causæ, quàm similitudinibus ejus, quod est impossibile & contra conditiones summæ causæ, quare &c.

10. Cùm differentia sit id, per quod bonitas, magnitudo &c. sunt rationes inconfusæ: ergo differentia seu distinctio est id, per quod bonitas, magnitudo &c. distant à confusione, quæ malitiæ, parvitati, defectui &c. concordat, sed summa causa ratione summitatis suæ per omnes circumstantias suæ bonitatis, magnitudinis &c. distat à confusione, ergo aliam vitam æviternam oportet esse necessariò, ut in effectu suo magis distet à confusione, nam in quantò effectus ipsius summæ causæ est ab ipsa causa magis bonificatus, magnificatus &c. in tantò bonificans, magnificans &c. qui est ipsa causa, magis distat à confusione in ipso effectu, ergo &c.

11. Sicut concordantia est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. in uno & in pluribus concordant, sic contrarietas est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. in uno & in pluribus contrariantur. Si igitur sit alia vita perpetua (de qua quæritur) est quidem concordantia inter bonitatem, magnitudinem &c. hominis in unoquoque homine ipsa perpetua vita vivitivo vivibili; quod si non, est contrarietas inter bonitatem, magnitudinem hominis in unoquoque homine nulla vita perpetua vivitivo & vivibili, quod est impossibile & contra naturam ipsorum principiorum, de quibus homo constitutus est. Quoniam sicut impossibile est, quòd bonitas de natura sua sibi ipsi contrarietur, ita est impossibile, eam contrariari magnitudini & è converso. Nam in quantùm concordat magnitudini suæ, in tanto est bonitas, & in quantum contrariatur eidem, in tanto est malitia, ergo &c.

12. Si alia vita perpetua hominum est, ipsa quidem est, quia necessitatur esse propter aliquem finem bonum, magnum, durantem &c. qui est sempiternum uti de Deo ad creaturam, & sempiternum frui de homine ad Deum, propter quem etiam finem ipsa resistit, quantum est de se, perpetuæ morti seu perpetuæ hominis privationi, cujus finis esset illam creaturam non frui sempiternè Deo, & Deum non uti sempiternè ipsâ creaturâ, quod esset malum, parvum, falsum &c. Si autem alia vita non est, ipsa quidem necessitatur non esse propter aliquem finem bonum, magnum, durantem; nam aliter non posset ipsa necessitari non esse. Hic autem finis est non uti sempiternè de Deo prædictam creaturam & sempiternum non frui de ipsa creatura ad Deum, quod manifestè est malum, parvum &c. & sic implicatur contradictio, scilicet quòd bonum est malum, & magnum est parvum, & non esse est esse: & iterum alia sequitur contradictio, quia prædictum non uti & prædictum non frui nihil ponunt, & quod nihil ponit, nihil est, & quod nihil est, nihil necessitat (solum enim id, quod est, habet necessitare) sed cùm prædictum non uti & non frui necessitent, prædictam vitam non esse (ût dictum est) ergo ipsa existentia nihil, sunt aliquid, quod est contradictio. Et iterum alia contradictio, quia mors perpetua seu privatio perpetua à prædicto fine mota, qui est non uti Deum creaturâ &c. habet resistere prædictæ vitæ æternæ, ita quòd cogit eam non esse, sed ipsa privatio perpetua seu mors prædicta similiter nihil ponit in esse, & quod nihil ponit in esse, nihil est, & quod nihil est, resistere non potest; ejus enim, quod est aliquid, sola est resistentia; ergo id, quod est nihil, habet resistere, & per consequens est aliquid, quod est contradictio. Quare ad impossibilitatem prædictarum contradictionum sequitur necessariò prædictam vitam perpetuam esse.

13. Principium finale est id, quod se habet ad unumquodque in ratione finalis prioritatis, impossibile est enim quicquam esse sine suo principio finali, si igitur alia vita perpetua non est, est quidem unusquisque sine fine, quia ad perpetuam privationem principiatus est videlicet formatus & materiatus, quod est impossibile, quia sequeretur, quòd finis, qui nihil est, moveret formativum hominis ad suum materiabile, ut moveat ipsum materiabile unà sécum ad ipsum finem, qui est nihil, & sic forma & materia majorem haberent appetitum ad nihilum, quàm ad aliquid, quod falsum est, ergo &c.

14. Cùm Deus sit summa causa perfectissima ratione infinitatis suæ bonitatis, æternitatis &c. producit quidem suum principium causatum in majori magnitudine bonitatis &c. quâ potest, influens in ipsum principium per medium, sapiens utriusque naturam refluente principio per idem medium in majori magnitudine bonitatis &c. quæ possit sciri. Hoc autem esset impossibile, nisi esset alia vita perpetua hominum, quia deficeret medium subjectum magnitudini bonitatis &c. prædictæ influentiæ & refluentiæ, sapiens naturam utriusque videlicet influentis & refluentis: influentis quidem ex parte finis infinibilis terminationis ratione sempiternæ durationis; refluentis verò ex parte principii principiati, cùm non esset realiter scilicet ex parte substantiæ humanæ. Quare de necessitate prædictam vitam esse oportet, ut non deficiat prædicta influentia & refluentia, defectu quarum deficeret, quantum ad hoc, perfectio infinitati, bonitati, æternitati &c. summæ causæ, quod est impossibile.

15. Si non est alia vita perpetua hominum, non est aliquis finis, cui hoc principium, quod est homo, acquiescat, nam licèt in generalibus principium acquiescat privationi, non propter hoc tamen acquiescit ipsi non esse, propter hoc enim corruptibile privationi acquiescit, ut acquiescat alicui esse finaliter, ergo acquiescit omne principium seu principiatum ipsi esse, non autem ipsi privationi, quod est impossibile, si non est alia vita, ergo necessariò est alia vita, quod si non, esse acquiescit privationi & non è converso, & generatio corruptioni & non è converso, & summo fini, qui est Deus, non acquiescunt omnia principia, quod est impossibile, in quantum est summus & ultimus finis, imò etiam ipsum principium efficiens hominis, quod est ipsa summa causa, unà cum ipso effectu acquiesceret privationi, in quantum causaret eum ad privationem; hæc autem sunt impossibilia, quare &c.

16. Si alia vita perpetua non est, majora entia sunt in non esse, quàm in esse, & sic majora entia sunt nihil & minora entia aliquid, unde cùm extra extremitates essendi non sit aliquid imago magnitudinis, immensitatis, bonitatis &c. sequitur, quòd minoritas sit imago prædictæ magnitudinis & majoritas ejus dissimilitudo, quod falsum est & contra diffinitionem majoritatis, ergo &c.

17. Inter summam causam, quæ est ipse Deus, & suum effectum, qui est homo, est necessariò proportionis æqualitas, cui finis concordantiæ bonitatis ipsius causæ & bonitatis effectûs, & magnitudinis ipsius causæ & magnitudinis ipsius effectûs &c. acquiescant; quod tamen est impossibile, si non est alia vita hominum perpetua, quoniam bonitas, magnitudo &c. prædicti effectûs non sunt in tanta bonitate, magnitudine &c. quantam requirit bonitas, magnitudo, &c. causæ. Et sic ipsa causa existens summa in causalitate sua ratione sui, non est summa in ipsa causalitate ratione effectûs, quod est impossibile, est enim impossibile, quòd effectus de summitate summæ causæ, qui Deus est in bonitate &c. infinitus, aliquid diminuere possit, quare &c.

18. Omnis homo ab ortu suo usque ad occasum vitæ non est sine generatione & corruptione existentibus in eo, generatio autem & corruptio de se minoritatem important, quocirca omnis homo vivens hâc vitâ consistit circa nihilum. Et si alia vita perpetua non est, ipse quidem perpetuâ privatione consistit, ubi non est circa nihilum, sed potiùs est ipsum nihil. Sed cùm ipsa summa causa sit omnimodâ perfectione causalitatis suæ plena (nam aliter deficerent ei Deitatis conditiones) oportet, quicquid est de effectu, sive sit esse, sive privatio ipsius effectûs, tendere ad perfectionem ipsius summæ causæ. Quare necessarium est, si alia vita prædicta non est, quòd summum sit causalitati ipsius causæ producere hominem, qui est finis omnium generabilium sub eo, in esse proximum nihilo, dum vivit, & ultimò post modicum tempus ducere ipsum in perpetuum non esse; & hoc, eò quòd infimum esset causalitati ipsius causæ, producere ipsum hominem de minoritate ad majoritatem, videlicet de hac mortali vita ad immortalem. Hæc autem est contradictio manifesta, quia sic sequeretur, quòd nihil esset aliquid, & minoritas non esset ens circa nihilum, sed potiùs majoritas. Quare oportet necessariò, quòd Deus ratione summitatis causalitatis suæ de mortalitate hominem perducat ad immortalitatem.

Secundus Probationis modus.

1. UT significatum est septimâ conditione bonitatis, magis illa bonitas est magna, quæ in essentia gloriæ est glorificans & glorificatum. Hæc autem est ipsa gloria Dei, quoniam hæc conditio nulli alii gloriæ convenire potest. Magnitudo quidem hujus gloriæ in glorificante & glorificato tanta consistit in bonitate &c. quòd ipsa est finis & quies omnis creatæ bonitatis &c. Quare de necessitate aliam vitam immortalem hominum esse oportet, ut humana bonitas, magnitudo &c. prædictæ divinæ gloriæ in glorificante & glorificato quiescant, si enim alia vita prædicta non est, manifestum est, quòd in hac mortali vita non invenitur finaliter gloria plena, cui plenè humana bonitas &c. acquiescant. Post autem istam vitam privationi perpetuæ acquiescunt. Itaque bonitas divinæ gloriæ non est tantum ens, quòd extra rationem sui ipsum summum bonum agat bonum per omnes extremitates essendi, ita quòd in plenitudine gloriæ divinæ humana bonitas quietem ratione plenitudinis consequatur. Hoc autem est impossibile illi bonitati, quæ infinitâ magnitudine est magna, existens glorificans & glorificatus in essentia gloriæ.

2. Si alia vita non est, posse divinum consistit otiosum in gloriando homines gloriam exspectantes, & bonificare similiter otiosum in hominibus justis confidentibus in perpetuo bonificari suo à summa bonitate, & sic cùm nullum bonum possit habere gloriam sine posse (ût vult quinta conditio bonitatis potestatis) abest quidem gloria ipsi Deo in hac sua extrinseca operatione, quæ est homo, quia posse suum & bonificare suum &c. non extenduntur ad glorificandum justos homines in perpetuum; sed quoniam Deus est bonum in potestate & posse summum, & in bonitate & bonificare summum, & non deficit illi quidem gloria extra se, sicut nec intra, ergo est prædicta vita, ut de justis suam gloriam habeat extrinsecam in magnitudine bonitatis glorificando illos.

3. Si est alia vita hominum perpetua, bonum est scire in perpetuum glorificantem & glorificatum æternaliter, cùm malum sit eos ignorari in perpetuum ratione suæ infinitæ & æternæ scitivitatis & scibilitatis, ergo prædicta vita est; quod si non, bonum est ignorare glorificantem & glorificatum prædictum, quia malum est scire glorificantem & glorificatum (ût denotatur quartâ conditione bonitatis sapientiæ) quod falsum est ratione contradictionis, quæ inde implicatur, quoniam manifestum est, bonum esse prædictum glorificantem & glorificatum in perpetuum, ut sicut ipsa scitivitas & scibilitas æterna intrinsecùs ratione suæ infinitatis non limitatur, ita nec aliquatenus extrinsecùs limitetur. Quare, si alia vita non est: oportet necessariò istud bonum esse malum, quia non est, & istud malum esse bonum, quia bonum est, prædictum bonum non esse, ex quo non est. Et hoc est manifesta contradictio; quare prædictam vitam oportet necessariò esse.

4. Melior est voluntas volendo gloriam, quàm volendo pœnam, ût tertiâ conditione bonitatis voluntatis dictum est. Quocirca significatur prædictam vitam hominum perpetuam esse. Quoniam si prædicta vita est, volibile concordat bonitati & gloriæ, & nolibile malitiæ & pœnæ. Unde si alia vita non est, nolibile est Deo eam esse, cùm non sit, nobis autem est diligibile eam esse; itaque volibile nostrum nolibile divinum superat, quod est impossibile & destruitur prædicta conditio & diffinitiones eorum principiorum, de quibus constituta est, quod est impossibile, ergo prædicta vita est.

5. Conditio bonitatis virtutis dicit, bonum esse ita glorioſum in virtute gloriæ, sicut glorioſum est bonum in virtute bonitatis, hanc autem conditionem ratione conversionis bonitatis & gloriæ in virtute oportet esse in Deo necessariò, qui est ipsa summa causa, ipsa quidem causa similitudinem suam infundit in effectum. Quare si alia vita perpetua hominum est, imprimitur quidem in effectum similitudo prædictæ conditionis divinæ, ipsâ virtute imprimente extra se virtutem, & bonitate bonitatem, & gloriâ gloriam, ut etiam ipsa causa extra se videlicet in effectu suo per omnes circumstantias distet à vitio, malitiâ & à privatione gloriæ, à quibus extra se non distaret, si non esset prædicta vita, quia inde sortiretur vitium ipsi virtuti, & malitia ipsi bonitati, & per consequens pœna ipsi gloriæ in hoc, quòd justi & injusti æquale præmium videlicet eandem suarum substantiarum privationem consequerentur; sed nullum vitium & nulla malitia, pœna &c. sunt ipsi Deo possibiles. Et sequeretur etiam inde contradictio, quia si alia vita prædicta non esset, necessariò, ex quo non esset, bonum esset eam non esse, & virtuosum esset eam non esse &c. quia si bonum & virtuosum &c. esset, eam esse, jam esset, cùm nihil non possit impedire aliquid esse, ergo quia non est, sequitur aliquid non esse, & nullum aliquid est, quod non sit bonum virtuosum &c. in quantum est. Ergo si prædicta vita non est, bonum virtuosum &c. est eam non esse; sed manifestum est, quòd malum, vitioſum &c. est eam non esse (ût prædictum est) ergo malum est bonum, & virtuosum vitioſum &c. quod est contradictio. Ergo &c.

6. Illa est summa veritas, quâ bonitas & gloria convertuntur (ût vult prima conditio bonitatis veritatis) hæc autem veritas est necessariò ipse Deus, qui est summa causa, in cujus majori similitudine effectus ejus plus habet bonitatis, & melior est, & plus veritatis, & verior est &c. & in cujus majori dissimilitudine effectus ejus plus habet malitiæ, & pejor est, & plus falsitatis, & falsior est &c. Cùm ergo ipsa Dei veritas tanta sit, quòd ratione infinitatis ejus in ea & per eam Dei bonitas & gloria convertantur, oportet necessariò, quòd meliorem & veriorem &c. quam possit, sui similitudinem in effectu suo faciat stare in esse, & pejorem & falsiorem ejus dissimilitudinem in non esse, ut extra se nullam resistentiam & contradictionem inveniat in effectu, quæ ratione infinitatis ipsius divinæ veritatis in conversione bonitatis & gloriæ sunt impossibiles, sed prædictam similitudinem meliorem &c. non potest facere stare in esse, nec ejus oppositum in non esse, si non est alia vita hominum perpetua, ergo ipsa vita est necessariò; quod si non, est utique dari resistentiam & contradictionem ipsi infinitæ veritati, in qua scilicet resistentia & contradictione bonitas contradicit gloriæ & è converso, quod est contra prædictam conditionem & contra diffinitiones principiorum ejus. Ergo prædicta vita est necessariò.

7. Propter infinitum magnificare, æternificare, glorificare &c. in magnificato, magnificabili, æternificato æternificabili,

& glorificato ac glorificabili est in magnitudine & æternitate gloria infinita (ût vult sexta conditio magnitudinis æternitatis) & hoc intelligendum est per omnes extremitates essendi ratione ipsius magnitudinis, faciens etiam in tantum durare bonitates, magnitudines &c. extrinsecas, quòd ipsi intrinsecæ gloriæ acquiescant, sed hoc est impossibile, nisi sit illa vita, de qua hîc quæritur, quoniam sic est impossibile, quòd magnitudo sit suo magnificato causato causa, & æternitas suo æternificato, & gloria suo glorificato per omnes extremitates essendi & gloriandi, in quibus potest esse effectus ratione summitatis ipsius causæ, quod est necessarium ratione gloriæ causalis infinitæ in magnitudine & æternitate secundùm prædictam conditionem, ergo &c.

8. Oportet necessariò illud esse in Deo, per quod ipse distat infinitè à contrarietate & pœna, & ideo est in eo infinita concordantia in infinita gloria & è converso, existente ipsâ infinitâ concordantiâ inter gloriantem & gloriatum, qui sunt ipsa infinita gloria existens ipsamet concordantia inter gloriantem & gloriatum: ût primâ conditione gloriæ differentiæ significatum est. Et ideo est in eis infinita distinctio, cùm sine ipsa infinita distinctione non possit esse infinita concordantia, ergo in aliqua operatione sua non potest Deo sortiri pœna nec contrarietas, cùm infinitè distet à pœna & à contrarietate. Ergo necessariò aliam vitam hominum perpetuam esse oportet, quoniam si non est, non distat tantùm à contrarietate, nec per consequens à pœna; quia quicquid habet effectus propinquitatis ad concordantiam & gloriam, hoc est ratione similitudinis suæ causæ, quam scilicet similitudinem causa producit in effectu. Ergo quicquid habet ipse effectus privationis, concordantiæ & gloriæ, quia alia vita non est, hoc habet ratione ipsius summæ causæ volentis illam privationem, sed ipsa summa causa non potest velle malum &c. ergo ipsa privatio est bona &c. & sic est aliquid bonum contrarians suæ infinitæ concordantiæ in gloria, quod est impossibile, ergo oppositum est necessarium, & per consequens alia vita prædicta.

9. Manifestum est concordantiam esse inter summam causam & ejus effectum, qui est homo, videlicet in assimilare & assimilari. Cùm autem Deus sit ipsa magnitudo gloriæ, ergo magnitudinem gloriæ assimilat sibi in homine, ut sicut impossibile est, quòd Dei magnitudo deficiat gloriæ divinæ, ita sit impossibile, quòd deficiat magnitudo similis gloriæ simili, & sic est concordantia rei similatæ scilicet Dei & suæ similitudinis, quæ est homo in majori magnitudine gloriæ, quæ possit esse. Quod tamen est impossibile, nisi sit alia vita hominum perpetua, sicut manifestè patet; imò etiam ipsa concordantia prædicta ipsius causæ & effectûs contradiceret majoritati gloriæ, quod est impossibile secundùm quintam conditionem gloriæ concordantiæ, ergo &c.

10. Impossibile est finem unius oppositi esse in reliquo (secundùm tertiam conditionem gloriæ contrarietatis) cùm gloria & contrarietas sint contraria, quia impossibilis est sine contrarietate pœna. Sed si alia vita prædicta non est, oportet necessariò finem gloriæ creatæ esse pœnam, quæ semper est in contrarietate. Quòd autem ita oporteat, patet manifestè, quòd si prædicta vita non est, non est alia gloria, nisi præsentis vitæ, præsens verò vita plùs est in pœna, quàm in gloria, quod manifestè patet; & quoniam majus est finis minoris, pœna ergo præsentis vitæ est finis gloriæ præsentis vitæ, quod est impossibile & contra prædictam conditionem & diffinitiones principiorum ejus, ergo &c.

11. Si alia vita perpetua hominum est, sic est finis gloriæ humanæ in suo principio finali, qui est Deus (prout significatur in secunda conditione gloriæ principii) sed si prædicta vita non est, prædicta gloria non habet principium, nec finem, quia nulli fini gloriæ supremæ acquiescunt humana bonitas, magnitudo &c. nec per consequens principio illius finis, & sic destruitur prædicta conditio & diffinitiones principiorum ejus, quod est impossibile, ergo &c.

12. In Deo est gloriativus & gloriatus, unde procedit gloriari, quod est actus gloriæ per totam Deitatem, ipse autem gloriativus, cùm sit summa causa, intendit gloriari suum effectum in tantum, quantum ipse effectus recipere potest & ipsa causa dare, & hoc, ut bonitas effectûs sit in majori magnitudine gloriæ & è converso, quâ esse possit, ut bonitas causalitatis ipsius causæ sit in majori magnitudine, quâ esse possit & è converso, manifestum est ergo, quòd aliam vitam hominum oportet esse perpetuam, quæ tantæ magnitudini & tantæ bonitati gloriæ sit subjectum, quoniam si ipsa non esset, sequeretur quidem defectus in ipso gloriari ipsius summæ causæ, quia impossibile est, quin ipse gloriativus ratione magnitudinis, bonitatis causalitatis suæ intendat suum effectum existere gloriatum, ratione ergo medii deficientis ipsius scilicet gloriari, quia non fertur super ipsum effectum, abest gloriatio ipsius effectûs, quod est impossibile. Quia sic ipsum gloriari esset medium impediens gloriam, ratione cujus impedimenti ipsum consisteret in minoritate (ût vult quarta conditio gloriæ medii) sed quoniam impossibile est ipsum gloriari esse in minoritate, cùm sit ipse Deus, ergo est prædicta gloria hominum perpetua & per consequens eorum vita.

13. Secundùm tertiam conditionem gloriæ finis, in minoritate consistit illa gloria, quæ est sine fine, hoc autem est gloria humana, si non est alia vita perpetua hominum, quia sic nemo permanet in quiete in vita sua. Post autem vitam suam non est quies, quia aliquid non est in nihilo, & præter quietem non est finis, ût vult diffinitio finis. Et sic est ipsa gloria humana à Deo disparata & distans à gloria suæ causæ, quòd nullum est intermedium, per quod illa possit influere isti & ista ab illa recipere. Hoc autem intermedium non abest ratione ipsius summæ causæ, quia defectus includeretur in illa, & manifestum est, quòd effectus est aptus natus de natura sui ratione perfectionis suæ causæ & sui ipsius cum suo intermedio participare; ergo de necessitate oportet esse aliquid, quod non est ipsa summa causa, nec effectus illius, quod aufert prædictum intermedium, quod est impossibile, aut quod nihil auferat illud. Unde sequitur contradictio. Ergo prædictum intermedium est, videlicet prædicta vita æterna seu perpetua.

14. Per oppositum secundæ conditionis gloriæ majoritatis manifestum est secundùm rem & secundùm intellectûs rationem, quòd per majoritatem bonitatis, magnitudinis &c. virtutum acquiritur majoritas gloriæ alterius vitæ hominum, sicut per majoritatem malitiæ &c. vitiorum hominum acquiritur pœna alterius vitæ hominum. Ergo alia vita est, quia per se manifestum est, quòd virtutes & vitia sunt in hominibus, quæ non possunt esse sine suo fine. Ergo si alia vita prædicta non est, non sunt virtutes in hominibus nec vitia, quia deficiente primâ intentione deficit secunda, sed per se manifestum est, prædictas virtutes & vitia esse (ût dictum est) ergo si alia vita non est, virtutes quidem sunt & non sunt, & vitia similiter, quod est manifesta contradictio, ergo prædicta vita est & hoc in perpetuum. Quòd si impossibile est, quòd ista vita careat suo fine, propter quem oportet esse illam (ût probatum est) multò majùs est impossibile, quòd illa similiter careat suo fine propter absentiam imperpetuitatis.

15. Si gloria cum æqualitate distat à minoritate (ût vult ipsa conditio gloriæ æqualitatis) major quidem gloria cum majori æqualitate distat à majori minoritate, & per consequens minor gloria cum minori æqualitate distat à minori minoritate. Major autem æqualitas ponit rem ultra minorem æqualitatem, & illam rem attingit ratio intellectûs; ergo ratione majoris æqualitatis oportet esse gloriam alterius vitæ hominum existentem sempiternam, ut sit in tanta majoritate, quòd non sit in ea minoritas, cujus majoritas sit super minoritatem gloriæ vitæ hujus. Quoniam si non est ista sempiterna gloria, de necessitate sequitur, quòd omne majus, in quantum majus, est nihil, & per oppositum omne minus, in quantum minus, est aliquid, quod est manifesta contradictio, & quòd omnis major gloria cum majori æqualitate distet à minori minoritate existens propinqua majori minoritati, & quòd omnis minor gloria cum minori æqualitate distet à majori minoritate existens propinqua minori minoritati, & per consequens, quòd gloria cum æqualitate distet à majoritate existens propinqua minoritati, quæ omnia sunt manifestè falsa & impossibilia, ergo earum opposita sunt necessaria & per consequens alia vita prædicta.

16. Gloria creaturarum est in minoritate ratione minoritatis earum (sicut vult ipsa conditio gloriæ minoritatis) quod habet esse ratione accidentium, magis enim consistit gloria præsentis vitæ in accidentalibus quàm in substantialibus, & in rebus corporalibus, quàm spiritualibus. Quare oportet necessariò aliam vitam prædictam esse existentem subjectum gloriæ substantiali, quæ magis consistit in spiritualibus, quàm in sensualibus, quæ, si non est, sequitur, quòd bonitas, magnitudo &c. hominis acquiescant accidentibus, & non substantiæ, & secundæ intentioni & non primæ, & quòd secunda intentio sit prima & è con-

verso, & quòd minoritas gloriæ sit majoritas gloriæ & è converso, quod est contradictio. Et consistit gloria creaturarum in majoritate ratione minoritatis earum, quod est impossibile & destructio prædictæ conditionis. Quare necessariò prædictam gloriam substantialem oportet esse & per consequens aliam vitam prædictam.

De tertio solutionis modo.

1. SUpponere Deum esse & aliam vitam, dato, quòd non sint, nullum malum sequitur supponenti, sed potiùs bonum, videlicet aptitudo usûs virtutum, & evitatio vitiorum, ergo supponere Deum & aliam vitam non esse, dato, quòd non sint, est origo vitiorum, & virtutum destructio supponenti; supponere igitur Deum & aliam vitam esse, & non sint, multiplicat bonum in hac vita tantùm, ergo supponere Deum & aliam vitam esse & quòd sint, optimum sequitur supponenti scilicet multiplicatio boni vitæ præsentis & alterius futuræ; ergo supponere Deum & aliam vitam non esse, & quòd sint, summum malum sequitur supponenti, videlicet boni præsentis vitæ privatio & alterius futuræ. Manifestum est ergo, quòd supponere Deum & aliam vitam esse, aut sint, aut non sint, est bonum, magnum &c. & per consequens, quòd supponere Deum & aliam vitam non esse, aut sint, aut non sint, est malum, parvum &c. Quare in præsenti discursu prædictarum quatuor suppositionum manifestè judicat intellectus, Deum & aliam vitam esse necessariò, aut oportet, quòd nihil sit causa boni, magni &c., quæ ex suppositione prima sequuntur, & per consequens, quòd aliquid sit causa illius nihili, quod ex suppositione secunda resultat, quod est manifesta contradictio, quare &c.

2. Impossibile est, quòd modus intelligendi plus attingat, quàm modus essendi, & plus eidem proportionetur, quàm sit ipse modus essendi. Unde manifestatur, Deum esse necessariò; quoniam si Deus non est, nihilominus realis ratio ipsius Dei est in ipso modo intelligendi, & sic ipsa realis ratio essendi est sine suo proprio subjecto substantiali, & sic nihil est substantiale subjectum illius, quod est, & hæc est manifesta contradictio; ergo Deus est & per consequens alia vita hominum immortalis, quod si non, modus quidem intelligendi noster magis proportionaretur modo essendi, quàm sit ipse modus essendi proportionabilis in hoc, quia ipse modus intelligendi plùs attingeret de Deo in effectu, quàm esset ipsa realitas, cujus realis ratio est in ipso modo intelligendi, & sic sequeretur eadem contradictio, quæ priùs, ergo est alia vita hominum immortalis.

3. Intellectus recipiens propositam quæstionem in secundis modis investigandi tertiæ regulæ hujus artis, attingit per primum ipsorum secundorum modorum, quòd si non est alia vita (de qua quæritur) illa res, cujus intellectus realem bonitatem attingit, est nihil, & sic in quantum humana bonitas de suo bonificativo super suum proprium bonificabile illam realem bonitatem attingit, in tantum est malificativa malificabilis, & tantò majus habet malificare, quia induens se illam bonitatem, quam secundùm rationem suam attingit realem, induit quidem se secundùm rem, malitiam & falsitatem realem, per quam ipse intellectus bonificando est malificans, quod est contradictio. Et etiam contra secundum modum investigandi contradictoria convertuntur in conversoria & è converso; quia intellectus intelligens bonum & verum reale, ignorat quidem illud, ita quòd ei hoc suum intelligere est ignorare, & suum ignorare est intelligere, quia, eò quòd prædictam vitam bonam, magnam &c. attingit, verum quidem attingit necessariò, & hoc non potest ignorare, quod quidem ignorat, cùm nihil sit ignorans, ergo prædictam vitam bonam &c. cùm sit nihil, intelligit quidem illam bonam, magnam &c. quia non potest eam ignorare, quia bona, magna &c. hoc autem est manifesta contradictio fortificata etiam per quartum modum investigandi, quia per prædictam contradictionem patet, quòd esse est non esse & è converso, & per consequens defectus perfectio & è converso; quoniam naturæ perfectionis est relevare de non esse ad esse, quod est declinare de esse ad non esse, cùm esse sit non esse & è converso, quod quidem declinare est ipsius defectus: ergo si prædicta vita non est, esse est non esse & è converso, & defectus est perfectio, & sequitur necessariò circulatio secundùm quintum modum, quòd hoc, quod defectus destruit, esse essificat, dum defectus destruit illud, & quod esse essificat, non esse deessificat, dum esse essificat illud, & quod non esse deessificat, perfectio perficit, dum non esse deessificat illud, & quod perfectio perficit, defectus destruit, dum perfectio perficit illud, ita quòd datâ unâ contradictione, in ea quidem implicatur magna multitudo contradictionum, de necessitate ergo prædictam vitam, de qua quæritur, esse oportet, cùm nulla contradictio stare possit.

4. Deus est ens speciale, cujus bonitas, veritas &c. ad infinitatem & æternitatem &c. tantâ contractione contrahuntur, quòd convertitur eisdem convertentibus ad invicem, ut in aliqua extremitate essendi & durandi sit impossibile contrahi bonitatem malitiæ aut verum falso &c. sed potiùs bonitatem bonitati, veritatem veritati, ut ipsa infinitas & æternitas in magnitudine similitudinis producant similitudines suas. Quare oportet necessariò aliam esse vitam hominum immortalem, ut magnitudo bonitatis &c. influentiæ summæ causæ contrahatur magnitudini bonitatis ipsius effectûs. Unde patet manifestè, si alia vita prædicta non est, quòd magnitudo bonitatis influentiæ ipsius causæ contrahitur falsitati & malitiæ, quod est impossibile, atque magnitudo bonitatis &c. prædictæ vitæ sine distractione sui ab esse contracta est ad nihilum. Unde sequitur contradictio manifesta, quare prædictam vitam necessariò oportet esse.

5. Quoniam in eo, qui est ipsa summa causa, est infinita conversio bonitatis, veritatis &c. ad persistendum, non potest esse realis contradictio aliquid, & quoniam impossibilis est realis contradictio, necessarium est esse aliam vitam, de qua quæritur, eò quòd non esse illam est manifesta contradictio (ût superiùs multis locis manifestum est) quòd autem prædicta contradictio sit realis, patet in hoc, quoniam illa rationalis contradictio est realis, quæ ad majoritatem sui quàmplures alias implicat contradictiones, & nullam contra se includit contradictionem. Hæc autem multas in se includit contradictiones, sicut patet in tertio §. tertiæ regulæ. In hoc tertio modo nec aliquam implicat contra se contradictionem realem, quod manifestè patet, quemadmodum in contradictione liberi arbitrii & prædestinationis, & in contradictionibus aliorum punctorum transcendentium secundi modi. Quare prædicta contradictio est realis & rationalis, quæ nunquam stare potest, necessarium est ergo prædictam vitam esse.

6. Nihil simpliciter non est necessarium, nec contingens, cùm sit impossibile, nam extra hoc, quòd Deus est infinitum necessarium necessitans omnia, quæ sunt ratione suæ infinitæ necessitatis, bonitatis, magnitudinis &c. id est ratione suæ infinitæ positionis essendi bonitatis, magnitudinis &c. non potest nihil realiter esse necessarium nec contingens, cùm sit extra omnem durationem ratione positionis, æternitatis, bonitatis &c. Dei, quæ omnes ambit durationes, propter quem ambitum in ea durant omnes durationes. Solum ergo nihil est impossibile, necessarium est ergo esse alterius vitæ (de qua quæritur) propter infinitam positionem essendi bonitatis, magnitudinis &c. Dei, qui est ipsa summa causa, ut omne, quod est actu, sit necessarium de summitate ipsius causæ usque ad ultimam infinitatem effectûs, in tantum, quantùm humanus intellectus in prædicta linea suam rationem realem extendere potest & ultrà, cùm plus sit in re, quàm in ratione; & hoc manifestè patet in oppositò: quoniam si prædicta vita nihil est, nihil quidem est reale necessarium in prædicta linea, quæ est de ultima summitate, quæ est infinita, usque ad ultimam infinitatem effectûs, quod est contradictio, & contingens illius necessitatis, quæ est nihil, habet esse videlicet intelligibilis ratio prædictæ vitæ nihil existentis, quod est impossibile, ergo &c.

7. Procedendo per demonstrationem æquiparantiæ demonstrantem necessarias conditiones summæ causæ demonstratur ipsa causa, quæ necessariò causat aliam vitam immortalem hominum esse isto modo. Inter divinas dignitates non cadit majoritas, nec per consequens minoritas, nec aliqua contrarietas, sunt enim in tanta æquiparantia, quòd sunt unum idem quâlibet earum per mutuam conversionem existente illud idem, aliter non esset quælibet earum de ratione sua infinita, nec per consequens esset Deus, quod falsum est. Ergo divina bonitas, sapientia, voluntas & Justitia de necessitate sunt in actibus suis æquales. Ergo prædictam vitam, de qua quæritur, oportet esse necessariò, ut in hominibus æquales habeant suos actus, quoniam si ipsa vita non est, Justitia non justificat tantùm homines in præsenti vita, quantùm bonitas bonificat illos, & quantùm sapientia facit eos scientes & voluntas diligentes, quod est impossibile, & sequitur contradictio, quoniam sicut Justitia & cæteræ dignitates prædictæ

versò, & quòd minoritas gloriæ sit majoritas gloriæ & è converso, quod est contradictio. Et consistit gloria creaturarum in majoritate ratione minoritatis earum, quod est impossibile & destructio prædictæ conditionis. Quare necessariò prædictam gloriam substantialem oportet esse & per consequens aliam vitam prædictam.

De tertio solutionis modo.

1. SUpponere Deum esse & aliam vitam, dato, quòd non sint, nullum malum sequitur supponenti, sed potiùs bonum, videlicet aptitudo usûs virtutum, & evitatio vitiorum, ergo supponere Deum & aliam vitam non esse, dato, quòd non sint, est origo vitiorum, & virtutum destructio supponenti; supponere igitur Deum & aliam vitam esse, & non sint, multiplicat bonum in hac vita tantùm, ergo supponere Deum & aliam vitam esse & quòd sint, optimum sequitur supponenti scilicet multiplicatio boni vitæ præsentis & alterius futuræ; ergo supponere Deum & aliam vitam non esse, & quòd sint, summum malum sequitur supponenti, videlicet boni præsentis vitæ privatio & alterius futuræ. Manifestum est ergo, quòd supponere Deum & aliam vitam esse, aut sint, aut non sint, est bonum, magnum &c. & per consequens, quòd supponere Deum & aliam vitam non esse, aut sint, aut non sint, est malum, parvum &c. Quare in præsenti discursu prædictarum quatuor suppositionum manifestè judicat intellectus, Deum & aliam vitam esse necessariò, aut oportet, quòd nihil sit causa boni, magni &c., quæ ex suppositione prima sequuntur, & per consequens, quòd aliquid sit causa illius nihili, quod ex suppositione secunda resultat, quod est manifesta contradictio, quare &c.

2. Impossibile est, quòd modus intelligendi plus attingat, quàm modus essendi, & plus eidem proportionetur, quàm sit ipse modus essendi. Unde manifestatur, Deum esse necessariò; quoniam si Deus non est, nihilominus realis ratio ipsius Dei est in ipso modo intelligendi, & sic ipsa realis ratio essendi est sine suo proprio subjecto substantiali, & sic nihil est substantiale subjectum illius, quod est, & hæc est manifesta contradictio; ergo Deus est & per consequens alia vita hominum immortalis, quod si non, modus quidem intelligendi noster magis proportionaretur modo essendi, quàm sit ipse modus essendi proportionabilis in hoc, quia ipse modus intelligendi plùs attingeret de Deo in effectu, quàm esset ipsa realitas, cujus realis ratio est in ipso modo intelligendi, & sic sequeretur eadem contradictio, quæ priùs, ergo est alia vita hominum immortalis.

3. Intellectus recipiens propositum quæstionem in secundis modis investigandi tertiæ regulæ hujus artis, attingit per primum ipsorum secundorum modorum, quòd si non est alia vita (de qua quæritur) illa res, cujus intellectus realem bonitatem attingit, est nihil, & sic in quantum humana bonitas de suo bonificativo super suum proprium bonificabile illam realem bonitatem attingit, in tantum est malificativa malificabilis, & tantò majus habet malificare, quia induens se illam bonitatem, quam secundùm rationem suam attingit realem, induit quidem se secundùm rem, malitiam & falsitatem realem, per quam ipse intellectus bonificando est malificans, quod est contradictio. Et etiam contra secundum modum investigandi contradictoria convertuntur in conversoria & è converso; quia intellectus intelligens bonum & verum reale, ignorat quidem illud, ita quòd ei hoc suum intelligere est ignorare, & suum ignorare est intelligere, quia, eò quòd prædictam vitam bonam, magnam &c. attingit, verum quidem attingit necessariò, & hoc non potest ignorare, quod quidem ignorat, cùm nihil sit ignorans, ergo prædictam vitam bonam &c. cùm sit nihil, intelligit quidem illam bonam, magnam &c. quia non potest eam ignorare, quia bona, magna &c. hoc autem est manifesta contradictio fortificata etiam per quartum modum investigandi, quia per prædictam contradictionem patet, quòd esse est non esse & è converso, & per consequens defectus perfectio & è converso; quoniam naturæ perfectionis est relevare de non esse ad esse, quod est declinare de esse ad non esse, cùm esse sit non esse & è converso, quod quidem declinare est ipsius defectus: ergo si prædicta vita non est, esse est non esse & è converso, & defectus est perfectio, & sequitur necessariò circulatio secundùm quintum modum, quòd hoc, quod defectus destruit, esse essificat, dum defectus destruit illud, & quod esse essificat, non esse deessificat, dum esse essificat illud, & quod non esse deessificat, perfectio perficit, dum non esse deessificat illud, & quod perfectio perficit, defectus destruit, dum perfectio perficit illud, ita quòd datâ unâ contradictione, in ea quidem implicatur magna multitudo contradictionum, de necessitate ergo prædictam vitam, de qua quæritur, esse oportet, cùm nulla contradictio stare possit.

4. Deus est ens speciale, cujus bonitas, veritas &c. ad infinitatem & æternitatem &c. tantâ contractione contrahuntur, quòd convertitur eisdem convertentibus ad invicem, ut in aliqua extremitate essendi & durandi sit impossibile contrahi bonitatem malitiæ aut verum falso &c. sed potiùs bonitatem bonitati, veritatem veritati, ut ipsa infinitas & æternitas in magnitudine similitudinis producant similitudines suas. Quare oportet necessariò aliam esse vitam hominum immortalem, ut magnitudo bonitatis &c. influentiæ summæ causæ contrahatur magnitudini bonitatis ipsius effectûs. Unde patet manifestè, si alia vita prædicta non est, quòd magnitudo bonitatis influentiæ ipsius causæ contrahitur falsitati & malitiæ, quod est impossibile, atque magnitudo bonitatis &c. prædictæ vitæ sine distractione suî ab esse contracta est ad nihilum. Unde sequitur contradictio manifesta, quare prædictam vitam necessariò oportet esse.

5. Quoniam in eo, qui est ipsa summa causa, est infinita conversio bonitatis, veritatis &c. ad persistendum, non potest esse realis contradictio aliquid, & quoniam impossibilis est realis contradictio, necessarium est esse aliam vitam, de qua quæritur, eò quòd non esse illam est manifesta contradictio (ût superiùs multis locis manifestum est) quòd autem prædicta contradictio sit realis, patet in hoc, quoniam illa rationalis contradictio est realis, quæ ad majoritatem suî quàmplures alias implicat contradictiones, & nullam contra se includit contradictionem. Hæc autem multas in se includit contradictiones, sicut patet in tertio §. tertiæ regulæ. In hoc tertio modo nec aliquam implicat contra se contradictionem realem, quod manifestè patet, quemadmodum in contradictione liberi arbitrii & prædestinationis, & in contradictionibus aliorum punctorum transcendentium secundi modi. Quare prædicta contradictio est realis & rationalis, quæ nunquam stare potest, necessarium est ergo prædictam vitam esse.

6. Nihil simpliciter non est necessarium, nec contingens, cùm sit impossibile, nam extra hoc, quòd Deus est infinitum necessarium necessitans omnia, quæ sunt ratione suæ infinitæ necessitatis, bonitatis, magnitudinis &c. id est ratione suæ infinitæ positionis essendi bonitatis, magnitudinis &c. non potest nihil realiter esse necessarium nec contingens, cùm sit extra omnem durationem ratione positionis, æternitatis, bonitatis &c. Dei, quæ omnes ambit durationes, propter quem ambitum in ea durant omnes durationes. Solum ergo nihil est impossibile, necessarium est ergo esse alterius vitæ (de qua quæritur) propter infinitam positionem essendi bonitatis, magnitudinis &c. Dei, qui est ipsa summa causa, ut omne, quod est actu, sit necessarium de summitate ipsius causæ usque ad ultimam infinitatem effectûs, in tantum, quantùm humanus intellectus in prædicta linea suam rationem realem extendere potest & ultrà, cùm plus sit in re, quàm in ratione; & hoc manifestè patet in oppositò: quoniam si prædicta vita nihil est, nihil quidem est reale necessarium in prædicta linea, quæ est de ultima summitate, quæ est infinita, usque ad ultimam infinitatem effectûs, quod est contradictio, & contingens illius necessitatis, quæ est nihil, habet esse videlicet intelligibilis ratio prædictæ vitæ nihil existentis, quod est impossibile, ergo &c.

7. Procedendo per demonstrationem æquiparantiæ demonstrantem necessarias conditiones summæ causæ demonstratur ipsa causa, quæ necessariò causat aliam vitam immortalem hominum esse isto modo. Inter divinas dignitates non cadit majoritas, nec per consequens minoritas, nec aliqua contrarietas, sunt enim in tanta æquiparantia, quòd sunt unum idem quâlibet earum per mutuam conversionem existente illud idem, aliter non esset quælibet earum de ratione sua infinita, nec per consequens esset Deus, quod falsum est. Ergo divina bonitas, sapientia, voluntas & Justitia de necessitate sunt in actibus suis æquales. Ergo prædictam vitam, de qua quæritur, oportet esse necessariò, ut in hominibus æquales habeant suos actus, quoniam si ipsa vita non est, Justitia non justificat tantùm homines in præsenti vita, quantùm bonitas bonificat illos, & quantùm sapientia facit eos scientes & voluntas diligentes, quod est impossibile, & sequitur contradictio, quoniam sicut Justitia & cæteræ dignitates prædictæ

dictæ essentialiter in existere convertuntur (ût dictum est) ita similiter & in agere. De necessitate ergo agere Justitiæ Dei est agere bonitatis, sapientiæ & voluntatis Dei. Ergo Justitia Dei tantum & non tantum agit in hominibus, quantum bonitas, sapientia & voluntas & è converso, quod est contradictio, ergo &c. Et sic prædicta æquiparantia est causa prædictæ vitæ perpetuæ. Iterum per æquiparantiam oppositorum contradictoriorum demonstratur hoc idem, quoniam enim bonitas est contraria malitiæ, & veritas falsitati & sic de aliis & è converso, nec est bonitas præter veritatem nec è converso, nec malitia præter falsitatem nec è converso, quia sequeretur contradictio. Unde manifestum est aliam vitam esse necessariam, quoniam aut bonum est eam esse, & malum est eam non esse, & sic ipsa vita est necessariò, ut bonum præter verum non sit malum, & malum præter falsum non sit bonum, quod est contradictio; aut bonum est eam non esse, & malum est eam esse, quod falsum est manifestè, quia hoc non est aliquod bonum, unde multa & summa mala sequuntur, nec est aliquod malum, unde multa & summa bona sequuntur, quia etiam eadem contradictio sequeretur. Iterum per effectum demonstrabitur illud idem, quoniam, ex quo manifestè videmus homines virtutibus justos & vitiis injustos, oportet necessariò, quòd aliqua sit hujus effectûs causa, ne sequatur, quòd nihil causet aliquid, quia sequeretur contradictio, ergo causa hujus effectûs est; manifestum est autem, quòd sine alia vita prædicta non potest esse prædicta causa, quia non sufficeret ipsi effectui, ergo ipsa vita prædicta est.

8. Ratione conjunctionis intellectûs & memoriæ, cùm ipsa imaginatio sit intelligendi instrumentum, habet intellectus naturam consentiendi imaginationi, & quoniam imaginatio non potest apprehendere, quòd homines, cùm sint putrefacti & corrupti secundùm corpus & in confusione primæ materiæ reducti, possint reduci ad vitam, & iterum intellectus, sicut de necessitate apprehendit, quòd aliquid æternum non possit esse non æternum, ita secundùm rationem suam propriam videtur ei, quòd aliquid, quod non fuit æternum, non possit esse æternum seu in perpetuum durans, & sic videtur impossibilis ei prædicta vita hominum immortalis. Sed cùm attingit, quàm magnum bonum est ex parte summæ causæ & ex parte effectûs, prædictam vitam esse, & quàm magnum malum est, eam non esse, & quàm magnum malum esset, æternum posse fieri non æternum, & quòd nullum mallum est, sed potiùs bonum id, quod non fuit æternum, esse æternum, vel id, quod non est æternum seu æviternum, futurum esse æternum, vincitur quidem ratio imaginationis & intellectûs à ratione realitatis, & transcendit intellectus per primum & secundum modum transcendendi, & attingit prædictæ vitæ necessitatem, quam oportet esse necessariò, ut id, quod intellectus secundùm rationem suî & imaginationis attingit non reale, non sit ens reale existens malum & falsum &c. quod est contradictio: & ut id, quod intellectus attingit secundùm rationem realem objecti bonum, magnum, verum &c. non sit malum & nihil in re, sed in ratione tantùm, quod similiter est realis contradictio, ergo necessariò est prædicta vita.

9. Minoritas finis in proportione est impossibilis nihilo æquipollens, nam omnia de summitate primæ causæ usque ad infinitatem effectûs plena sunt, quamvis comparativè sint in majoritate & minoritate finis, & ideo impossibilis est illa minoritas finis seu etiam majoritas in comparatione, quæ non est majoritas finis in proportione. Cùm ergo omnia sint plena de summitate summæ causæ usque ad infima creaturæ ratione majoritatis finis, impossibile est non esse aliam vitam hominum immortalem, quoniam ad non esse illius sequitur vacuum, seu minoritas finis in proportione in esse, eò quòd non est ipsum medium proportionatum, per quod creatura existens in minoritate finis comparativè consequatur suam ultimam majoritatem finis comparativam, qui est in sempiternum frui Deo, & per quod Deus existens in summa majoritate finis in comparatione utatur majoritate finis in comparatione, videlicet homine immortali existente in majoritate finis in comparatione ad hominem mortalem. Hoc autem est impossibile ipsi summæ causæ & ipsi effectui, quoniam sic esset neuter istorum in sua ultima majoritate finis proportionativè, ita quòd majoritas finis in proportione esset nihil, & sic esset impossibilis: & per consequens esset id, quod minoritas in proportione, quod est contradictio, ac etiam majoritas finis comparativè scilicet causæ, & minoritas ejusdem finis in comparatione scilicet

scilicet effectus essent minoritas finis in proportione, quod est impossibile, ût dictum. Ergo de necessitate est alia vita hominum immortalis.

DE

SEPTIMA QUÆSTIONE. SIGNIFICATA PER H.

Quæritur. Quomodo sensus attingit?

De primo solutionis modo per primam Distinctionem.

1. HAbemus considerare primò modum attingendi sensûs per diffinitiones principiorum hujus artis. Et primò per bonitatem procedimus isto modo. Sensus est quoddam esse bonum, cujus bonitas in plures influit bonitates, ut ipsa sit id, ratione cujus bonum agit multipliciter bonum, videlicet videndo audiendo &c. Cùm ista sint agere bona procedentia ex bonis existere scilicet ex visu, auditu &c. quorum bonitates ex una communi bonitate constant sensitiva & sensibili in ipsis scilicet in auditu, visu &c. quæ cum ratione unius boni sensûs secundùm sua propria organa existentia media sentiendi tanguntur ab exteriori bonitate &c. tunc sensus diversimodè percussus diversimodè sentit. Nam cùm tangitur à bonitate coloris, videndo quidem sentit, & cùm tangitur à bonitate soni, audiendo etiam sentit, & cùm tangitur à bonitate odoris, olfando similiter sentit & sic de aliis, hoc habet fieri, quia ipsa bonitas in bonificativum & bonificabile proprium distincta scil. in sensitivum & sensibile proprium, bonificat quidem ipsum bonificativum sub ratione sensandi suum proprium bonificabile sensibile, & quoniam ipsa bonitas extensè per conjunctionem unitur bonitati vegetali, & ibi bonitati elementali, invenit quidem in suo proprio bonificabili sensibili remotum bonificabile sensibile, & quicquid participat cum illo remoto, & habet illud cum suis participantibus bonificando sentire, cùm bonificando sentit suum proprium sensibile bonificabile, & tunc vegetativum & elementativum ad suas proprias materias moventur, invenientes eas in nobiliori bonitate ratione prædictæ bonificationis. Et per concordantiam vegetativum & elementativum cum sensitivo concurrunt ad sensandum vegetando & elementando per totum subjectum animalis; & quoniam ita est, quòd elementa extra subjectum animalis per lineam continuam cum interioribus elementis sensatis participant, sensantur quidem in interioribus exteriora in prædicta linea, & sic sensus reflectens se super sua propria organa cum vegetatione in elementis interioribus sensat exteriora, sentiens ea, quæ illis exterioribus participant, sicut colores, motus, passiones, &c. hujusmodi. Et isto modo bonitas sensûs distincta & cum diversis bonitatibus unita est id, ratione cujus bonum distinctum & cum diversis bonitatibus unitum agit distinctè bonum cum diversis agere bonis unitum, & hoc est valde bonum esse sic constitutum de intimis per plenam lineam usque ad exteriora.

2. Sicut hîc de bonitate dictum est, ita est in animali magnitudo sensûs distincta & cum diversis magnitudinibus unita, ut ipsa bonitas, duratio &c. animalis sint magnæ, in tantum, quòd ipsa magnitudo sic distincta & unita omnes extremitates existentiæ & agentiæ animalis ambiendo attingat, & sic ipsum sensitivum ratione suæ magnificativitatis & magnificabilitatis sui sensibilis proprii & suorum participantium sensat totum subjectum animalis, & sensando illud attingit exteriora per proprios & determinatos meatus continua cum interioribus sensatis. Quod habet fieri ratione proportionis & concordantiæ magnitudinis interioris & magnitudinis exterioris, videlicet ratione sensitivitatis magnitudinis interioris & sensibilitatis magnitudinis exterioris, ut sit una magnitudo continua, ambiens omnes extremitates essendi & agendi per totum medium de intrà extrà.

3. Duratio animalis est ipsa proprietas, per quam bonitas magnitudo, &c. sensûs in bonitate magnitudine &c. visûs, auditûs &c. & per quam bonitas magnitudo &c. vegetabilitatis in bonitate &c. appetitûs retentionis &c. & per quam bonitas magnitudo &c. elementalis in igne & aëre &c. durant in ipso animali, ût in Leone, equo &c. ita quòd ipse sensus influens intensè durationem primorum suorum principiorum in sensus particulares, influit extensè durationem suam ad durationem eorum, quæ unitè conjuncta sunt eisdem. Similiter & potentia vegetalis retinendo in se prædictam durationem infundens intensè durationem suam suis distinctis potentiis, influit quidem eas extensè du-

durationi elementalis potentiæ eisdem unitè conjunctæ; similiter & ipsa elementalis potentia conjuncta prædictam durationem induta influit durationem suam intensam cum illa duratione extensa durationi ignis aëris &c. qui scilicet ignis, aër &c. fluentes per lineam continuam de intrà extrà, ut refluendo de extrà vivificentur intrà, per proprios quidem meatus, videlicet per determinata organa naturalia influunt extrà prædictam durationem receptam, ut de extrà durationem recipiant, quæ per prædicta media influentiæ refluit per lineam continuam usque ad propriam sensûs durationem; ita quòd de diversis durationibus constat intensè & extensè una duratio animalis de extrà usque ad intima sensûs, ut per eam durent bonitas, magnitudo &c. in diversitate & unitate de extrà usque ad intima totius animalis.

4. Potestas sensitivitatis sensûs est illud, per quod bonitas &c. sensûs possunt existere & agere super remotas sensibilitates scilicet coloris sonûs &c. & potestas sensibilitatis ipsius sensûs est id, per quod bonitas & cæteræ sensûs possunt existere & pati in se remotas sensibilitates, quoniam sicut potestas remotæ sensibilitatis est id, per quod bonitas &c. remotæ sensibilitatis possunt existere & tangere per proprios meatus seu organa bonitatem, magnitudinem &c. sensûs in propria sensibilitate illius, ita potestas sensitivitatis ipsius sensûs est id, per quod bonitas &c. ipsius sensitivitatis possunt existere & sentire sensibile illius sensibilitatis in propria sensibilitate sua, ita quòd de potestate istarum & illarum constat una potestas, per quam bonitas magnitudo &c. instinguendi seu concipiendi sensualiter existere possunt.

5. Sicut sapientia est proprietas, ratione cujus sapiens intelligit, sic sentientia est proprietas, ratione cujus sentiens sentit, & ideo sentientia est principium in sentiente sentire sensibili extensum, ut extensitas sensûs non sit vacua, nec sine principiis suis intensis, idcirco sensus ratione sui sensitivi sentit actu ipso sensitivo influente sentire ex sensibili suo materialiter, & ex se ipso formaliter ad sensibile remotum, & de sensitivitate sensitivi & sensibilitate utriusque sensibilis constat unum sensitum actu permanente ipso sensibili cum suo sensitivo semper uno sensu scilicet una potentia sentiendi, & hoc modo sensus sensibile objectum attingit.

6. Sicut voluntas est proprietas, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. sunt desiderabiles, & perquam suppositum bonum, magnum &c. est volens, sic sensus est id, per quod bonitas magnitudo &c. rerum sensualium sunt sensibiles, & per quod suppositum bonum magnum &c. est sentiens videlicet animal, & quemadmodum voluntas in conjuncto videlicet in homine ratione inferiorum essentiarum per conjunctionem sibi unitarum habet velle sive nolle, ita sensus in animali ratione inferiorum essentiarum per conjunctionem sibi unitarum habet sentire, nam sicut ab homine procedit velle sive nolle sentiens ad objectum sensibile, ita à Leone vel equo procedit sentire appetens ratione vegetativæ & sub sentire procedit appetere ratione calefaciendi, humefaciendi &c. hujusmodi.

7. Cùm virtus sit origo unionis bonitatis &c. & sit intensa & extensa in sensu, ratione quidem intensitatis est ipsa origo unionis, bonitatis, magnitndinis &c. visûs, & bonitatis & magnitudinis &c. auditûs, & sic de aliis hujusmodi uno sensu, ratione verò extensitatis est origo unionis bonitatis, magnitudinis, &c. sensûs & bonitatis & magnitudinis &c. vegetativæ &c. in uno animali, ut per unam virtutem elementando & vegetando sentientem, constantem intensè & extensè ex pluribus virtutibus animal sentiat ipsâ virtute influente de se in bonitatem &c. virtutem sentientem ad sensibile virtutem objecti exteriùs, ut ex istis duabus virtutibus sit una virtus existens origo unionis, bonitatis, magnitudinis &c. unius sensualis instinctionis seu conceptûs animalis.

8. Veritas sensûs est id, quod est verum de bonitate, magnitudine visûs, auditûs &c. & verificare sensûs est id, quod est verum de bonificare, magnificare &c. videndi, audiendi &c. eò quòd veritas sensitivi est id, quod est verum de bonificativo, magnificativo &c. sensuali super ipsas veritates sensibiles, quæ sunt ea, quæ sunt vera de bonitate &c. coloris, soni, odoris &c. in propinqua veritate propinqui sensibilis, quæ unà cum veritate ipsius sensitivi est id, quod est verum de bonitate &c. sensûs. Hoc autem ita esse oportet, ut de sensuali veritate activa & passiva animalis & de sensuali veritate exterioris objecti una fluat veritas, quæ est id, quod est verum de bonitate, magnitudine &c. sensualis instinctionis. Est autem ista veritas sensûs per conjunctionem unita cum totâ veritate vegetali & cum totâ veritate elementali alicujus animalis, ut de pluribus diversis veritatibus constet una continua veritas usque ad sensibilem veritatem objecti, existens ipsa veritas, quæ est id, quod est verum de tota bonitate, magnitudine &c. totius ipsius animalis sentientis.

9. Dum ita est, quòd bonitates, magnitudines &c. elementorum per mutuam concordantiam benè simul conquiescunt in animali, ut quiescant in bonitate, magnitudine &c. vegetationis viventibus de illis, tunc quiescit bonitas &c. vegetationis in bonitate sensûs. Et ideo, quia in ipso animali principia inferioris essentiæ per mutuam quietem & pacem delectantur esse in principiis superioris essentiæ uniendo se cum illis, ut à labore continuæ contrarietatis & corruptionis multùm distare possint, oritur quidem in ipso animali una delectatio continua de inferiori essentia animalis usque ad superiorem, quæ est sensus ejus, & de sensu fluit ad objectum sensibile per medium sensatum continuum ipsi objecto, ut iterum refluat delectatio ab ipso objecto ad sensum; & sensata & unita in illo cum prædicta delectatione fluentis refluit de duabus delectationibus una delectatio usque ad inferiorem essentiam, ut iterum fluat prima delectatio sicut prius, sunt autem isti scilicet fluxus & refluxus delectationis simul & semel continuè in ipso animali, & hæc est ipsa delectatio, cui tota bonitas, magnitudo &c. animalis acquiescit. Et cum hæc delectatio abesse incipit in animali, incipit adesse pœna, quæ est cessatio prædicti fluxûs & prædicti refluxûs in ipso animali, quia bonitates &c. elementorum in inferiori essentia animalis propter mutuam contrarietatem incipiunt mutuè disquiescere sibi ipsis, & per consequens principiis superioribus vegetationis, & principia vegetationis principiis sensûs, & principia sensûs principiis objecti exteriùs, & sic incipit cessari refluxus delectationis exterioris, sicut patet in gustu infirmo, qui dulcedini exteriori non acquiescit, & sic de tactu & cæteris hujusmodi.

10. Quoniam ita est, quòd in omni substantiâ & accidente differentia est id, per quod bonitas magnitudo &c. sunt inconfusæ, idcirco sensus in animali est realiter de bonitate, magnitudine &c. in se sensitivis & sensibilibus inconfusè constitutus, & objectum sensibile est realiter de bonitate, magnitudine &c. extra se sensibilibus constitutum, & ideo rationes inconfusæ seu principia utriusque partis habent conditionem constituendi inconfusè unum sensitum de principiis inconfusis utriusque partis videlicet sensûs & objecti sensibilis in hoc, quia in utroque est sensibilitas, ita quòd sensibilitas istius & sensibilitas illius non repugnant esse inconfusè una sensibilitas, & in hoc, quòd intrinsecitas sensibilitatis istius est extrinsecitas sensibilitatis illius, ipsis sensibilitatibus existentibus diversis, quod esset impossibile, nisi esset proportionatum medium, per quod sentire ipsius sensitivi constitutum inconfusè de bonificare, magnificare &c. sensualibus attingeret ipsam sensibilitatem remotam in propria sensibilitate ipsius sensitivi, & ratione istarum inconfusionum attingit ipse sensus objectum suum inconfusè videlicet specificè, quoad bonitatem, magnitudinem &c.

11. Concordantia, de qua sensus cum aliis principiis est constitutus, est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. sensûs in uno communi sensu & in pluribus particularibus sensibus, ût in visu, auditu &c. concordant, ita quòd de pluribus sensibus constat unus sensus existens in pluribus sensibus distinctus, eò quòd existens unus influit seipsum auditivè, quoad auditum, & visivè, quoad visum &c. ita quòd visus, auditus &c. secundùm bonitatem, magnitudinem &c. quam distinctè per concordantiam recipiunt, habent diversimodè penitus objecta sensibilia exteriùs attingere, videlicet iste auditivè, ille verò visivè, & sic de aliis hujusmodi; Et quoniam ita est, quòd sensus ratione concordantiæ principiorum suorum in uno & in pluribus constat unus in pluribus sensibus, & quoniam similiter vegetativa potentia ratione concordantiæ suorum principiorum in uno & in pluribus constat una in pluribus scilicet in appetitiva, retentiva &c. & sic similiter de elementali potentia, est ideo hæc natura in animali, videlicet, quòd de diversitate prædictarum essentiarum animalis fit una concordantia, quæ est id, ratione cujus una substantia animalis in pluribus essentiis constat continuata de totis illis essentiis; Et idcirco dum aliquis particularium sensuum ab objecto suo tangitur, continuatur quidem illud tangere de illo sensu usque ad ultimum cujuslibet essentiæ, quia de totis illis parte existente in parte continuatur unum totum, quod est substantia animalis, quemadmodum si

in pertica vel trabe longa jacente fiat percussio in capite uno, venit quidem fremitus videlicet motus partis in parte usque ad aliud caput, & ibidem audiri potest.

12. Dum ita est, quòd in elementali potentia dominatur contrarietas elementorum propter mutuam resistentiam, quam habent elementa propter diversos fines, non est obediens elementalis potentia potentiæ vegetali, nec vegetalis potentia potentiæ sensuali, nec potentia sensualis suo objecto, quod patet in infirmo, cujus gustus resistit dulcedini objecti sui, sic resistit finis contrarietatis in animali fini concordantiæ, ratione cujus resistentiæ sensitivum in suo proprio sensibili sibi contrario resistit sensibilitati objecti sentiente infirmo frigiditatem pro caliditate, & fætorem pro odore, & amaritudinem pro dulcedine. Advenit etiam contrarietas ipsis sensibus ab extrinseco, cùm advenit obliquitas ipsi medio, quod est inter sensum & objectum suum, sicut patet, dum aliquis per visum rectitudinem faciei suæ vult attingere in facie eidem simili existente in speculo, quoniam si speculum est obliquum, obliquitas quidem speculi unitur faciei, quæ est in speculo, quam visus ob hoc obliquam attingit, & sic homo videndo per medium obliquum obliquitatem pro rectitudine faciei suæ attingit. Hoc etiam similiter fit in auditu: quoniam dum aliquis audit à longè sonum existentem continuè eâdem magnitudine, si ita sit, quòd aër intermedius ventosus fuerit, audietur quidem sonus elevari & deprimi, qui in rei veritate in subjecto suo eâdem magnitudine consistit, & sic recipit auditus elevationem & depressionem soni pro eadem magnitudine illius.

13. Cùm bonitas magnitudo &c. sint generaliter principia se habentia ad omnia, ergò sensus de bonitate, magnitudine &c. principiatus est, quæ sunt similitudines Dei, venientes dupliciter, scilicet formaliter & materialiter ad constitutionem unius finis, qui est ipse sensus, & sic sensus in duobus principiis constat distinctus, scilicet in sensitivo & sensibili constitutis in radice de eadem bonitate, de eadem magnitudine &c. ut ipsum sensitivum & sensibile eundem sensum constituentes ratione suæ identitatis radicalis, quam habent & distinctum & particulatum in diversos sensus ratione diversorum finium, ad quos prædicta principia tendunt, potentialiter & habitualiter faciant ipsum sensum producere de se ipso prædictos diversos fines ad actus distinctos bonitatis, magnitudinis &c. qui sunt videre, audire &c. hujusmodi. Omnium autem istorum principiorum est subjectum animal, quod de omnibus illis principiis diversarum essentiarum, de quibus constitutum est, influit ratione concordantiæ eorum prædictos actus. Nam ex hoc, quòd in animali bonitas &c. sensûs, & bonitas &c. vegetationis, & bonitas &c. elementorum concurrunt in ratione prioris fundamenti ad unum animal, concurrunt quidem elementativum & vegetativum & sensitivum ad unum animalitivum, & elementabile, vegetabile & sensibile ad unum animabile, de quibus constat unum animal. Quocirca dum prædicti actus ab animali procedunt, ex omnium quidem principiorum prædictorum beneficio sub dominio sensûs fluunt.

14. Bonitas, magnitudo &c. quæ sunt radicalia principia sensûs, sic habent esse in ipso sensu, quòd bonitas est medium inter bonificativum & bonificabile, per quod bonificativum influit activè ad bonificabile, & per quod bonificabile passivè refluit ad bonificativum, & sic de magnitudine & magnificativo & magnificabili & sic de aliis, & concordantia, quæ est inter bonitatem, magnitudinem &c. essendi unum scilicet una sensuitas est medium, per quod bonitas influit ad magnitudinem & è converso, & per quod magnitudo refluit ad bonitatem & è converso, & sic de omnibus aliis principiis in ipso sensu, quæ siquidem influentia facit bonificativum, magnificativum &c. esse unum sensitivum &c. & quæ videlicet refluentia facit bonificabile, magnificabile &c. esse unum sensibile, inter quæ scilicet sensitivum & sensibile sensuitas de bonitate & magnitudine &c. constituta est medium naturam utriusque scilicet sensitivi & sensibilis sapiens, per quod sensitivum influit ad sensibile activè, & per quod sensibile refluit ad sensitivum passivè, qui siquidem fluxus & refluxus est unus motus mutuus activè & passivè ab utroque procedens tanquam finis finalis ipsius sensitivi & sensibilis, qui siquidem motus est sentire, cujus medium est unum sensatum de sensitivo & sensibili constitutum, quod scilicet sensatum naturam sapit sentiendi & naturam sensitivi & sensibilis, cùm de illis sit constitutum.

15. Principia sensûs, sicut dictum est de termino in terminum, & de fine in finem, activè

activè & passivè distincta uniuntur & demum ad istum finem, qui est sentire, conquiescunt; finis igitur sensûs est sentire, cui principia sensûs distinctè unita activè & passivè conquiescunt: qualia igitur sunt principia, talem oportet esse eorum finem & è converso, & qualia sunt principia & finis eorum, tale necessarium est esse medium; sed ipsa principia eadem sunt in uno communi sensu, quod est eorum medium, & diversa in sensibus particularibus, scilicet in visu, auditu &c. ergo ipse sensus communis idem existens in se ipso diversificatur in ipsos particulares sensus, & ipsi sensus existentes diversi in se ipsis existunt ipse idem communis sensus, ut de uno communi sensu procedat unus finis scilicet unum sentire diversum in diversis sentire, cui scilicet uno sentire identitas suorum principiorum & sui medii in sentire diversis acquiescit, & in quibus etiam diversis sentire diversitas eorundem principiorum & sui medii uno eodem communi sentire quiescit.

16. Ratione majoritatis suæ habet sensus imaginem magnitudinis immensitatis, bonitatis, æternitatis &c. Nam quemadmodum Deus ratione magnitudinis, immensitatis suæ bonitatis intra se substantialiter quoad se, & extra se accidentaliter quoad creata ambit omne ens attingendo penitus, sic sensus ratione imaginis, in quantum potest, similatur Deo ratione majoritatis suæ, eò quòd sensitivum ratione magnitudinis suæ bonitatis &c. substantialiter ambit totum suum sensibile proprium agendo, & ipsum sensibile substantialiter ipsum sensitivum patiendo. Et quoniam ipsum sensibile proprium ratione majoritatis suæ bonitatis habet naturam essendi totum à prædominio cum toto vegetabili & toto sensibili idem animabile totum ambiens, igitur sensitivum totum suum proprium sensibile agendo ambit per consequens ratione majoritatis suæ vegetabile & elementabile in suo proprio sensibili agendo, & ita sensat illa, itaque vegetativum & elementativum appetentes majoritatem sensitivi, quia majorem habent formalitatem in eo, quàm in se ipsis substantialiter, non resistunt ratione substantialis majoritatis eorum ipsi sensitivo in suis propriis materiis antedictis, sed appetunt esse cum illo idem animalitivum sub dominio ipsius sensitivi, ut eorum magnitudo ratione beneficii sensitivi magis ambiat agendo suas proprias materias, & materiæ illorum è converso patiendo. Itaque una majoritas animalis de diversis majoritatibus activè & passivè secundùm substantiam constituta ambit agendo patiendo totam substantiam animalis elementando & vegetando sub sentire substantiali: Et ulteriùs ratione magnitudinis suæ bonitatis &c. extenditur diversificando se ad ambiendum diversas majoritates extrinsecarum sensibilitatum tangendo, gustando &c. ut ad imaginem magnitudinis Dei, sicut nec ipsa intra se ipsam consistit otiosa substantialiter, ita nec extra se accidentaliter, ne convertatur in minoritatem & dissimilitudinem Dei per lineam continuam.

17. Septima diffinitio modum denotat, secundùm quem sensus in æqualitate seu per æqualitatem attingit sive substantialiter sive accidentaliter, nam sensus communis coæquat principia sua sive comparativè sive proportionaliter scilicet bonitatem substantialem coæquatam cum magnitudine &c. substantiali & è converso, quæ constituunt in substantiali subjecto substantiale sensitivum & substantiale sensibile, ut potentia sive sensus sit pars substantialis conjuncti, quoad visum, auditum &c. & hæc æqualitas sic ambiens & diffusa sensum communem de se constituit & ad æqualitates substantiales essentiæ vegetabilis & essentiæ elementabilis transmittit conjungendo eas secum & sensando ipsas, ut earundem accidentia cum suis sensibus particularibus attingere possit, quæ sunt sonus, color figura, sapor &c. hujusmodi, & sic per accidens potentiæ attingunt per æqualitatem accidentalem aliam æqualitatum cum alia, sicut inter quantitatem intensam & extensam, inter actionem & passionem &c. hujusmodi; hæc autem omnia sic habent esse in æqualitate prædicta, ut finis concordantiæ, bonitatis, magnitudinis &c. sensûs & aliarum secum unitarum quiescere possint.

18. Cùm minoritas sit ens circa nihilum, attingit quidem sensus de minoritatibus suis alias minoritates, quemadmodum visus de minoritate lucis suæ proportionata ad minoritatem lucis exterioris attingit de nocte coloratum & quemadmodum gustus infirmus de minoritate causata sibi ab infirmitate attingit gustabile, & quemadmodum & sensus communis de minoritate sua sensat elementatum sibi conjunctum, de majoritate verò sua vegetativum sibi conjunctum.

junctum. Elementatum quidem ratione finis bonitatis &c. est magis circa nihilum; quàm vegetatum, cùm elementatum sit propter vegetatum, non autem è converso.

De secundo Probationis modo.

1. PRima conditio potestatis virtutis est, *quòd virtus potestatis consistit in virtute possendi & verificandi.* Unde innuitur, quòd sensus ratione possendi & verificandi in virtute suæ potestatis & veritatis attingit, eò quòd potestas ipsius sensûs habet virtutem possendi & veritas ejus virtutem verificandi, & eò quòd virtus & veritas ipsius sensûs ratione potestatis possunt existere in bonitate & magnitudine &c. & agere de bonitate magnitudine &c. cùm virtus in ipso sensu sit origo unionis existentiæ & agentiæ bonitatis & existentiæ & agentiæ magnitudinis &c. in existentia & agentia potestatis & veritatis ipsius sensûs; & sic ratione prædictæ conditionis patet, quomodo sensus existendo attingit, nam sicut anima movet corpus ad per se movendum, sic virtus sensûs movet potestatem in veritate & è converso ad per se attingendum.

2. *Cùm virtus potestatis ex distinctione potentiæ, habitûs & actûs infundatur,* (ût vult tertia conditio potestatis virtutis) innuitur, quòd sensus ratione potestatis virtutis & distinctionis suæ attingit per potentiam, habitum & actum, nam sensus communis infundendo redundare facit virtutem suam per suas potentias particulares: ita quòd quilibet sensus particularis existens sui universalis sensûs potentia habet sentire suum potentialiter, dum ratione illius virtutis eidem infusæ non sentit. Hanc autem virtutem non potest recipere, nisi objectum ipsius sensûs sit sensibile, hâc sensibilitate existente actu in objecto. Habitus verò sentiendi in sensu consistit actu, in tantò, quòd sensus communis infundendo virtutem suam suis sensibus particularibus distinguit illam secundùm differentiam illam, ratione cujus ipsi, quoad bonitatem, quoad magnitudinem &c. permanent distincti, & distinctam infundit eam per potentiam ratione materiæ, ut attingendi sensus particularis habeat potestatem, & per habitum ratione formæ, ut ipse sensus particularis possit per se formaliter attingere. Itaque sensus aptus natus est attingere suum objectum, & cum fit obviatio mutua virtutum sensûs & virtutum objecti sui, infunditur quidem ex utraque parte actus attingendi.

3. Quinta conditio potestatis virtutis vult *impossibile esse, quòd potestas & virtus sint oppositæ,* quocirca significatur, quòd impossibile est potestatem & virtutem attingendi sensûs esse oppositæ, ergo per oppositum hujus impossibilitatis attingit sensus scilicet per concordantiam ipsius virtutis & potestatis sensûs. Nam sicut visus ratione concordantiæ lucis attingit coloratum, ita similiter attingit illud ratione concordantiæ potestatis & virtutis sui. Itaque existit hæc concordantia modus, per quem ipsa potentia particularis attingit & etiam concordantia potestatis & virtutis objecti, resultante de his duabus concordantiis unâ concordantiâ, per quam sensus est attingens & objectum attinctum.

4. *Virtus est potestatis instrumentum & è converso, per quod manuducitur principium ad finem* (ût vult octava conditio potestatis virtutis) itaque ratione hujus instrumenti, quod est potestas sensûs & virtus ejus, attingit ipse sensus: nam ex hoc, quòd potestas ratione virtutis & è converso est instrumentum seu medium, per quod principiativum videlicet sensitivum venit ad finem sentiendi objectum suum, & per quod principiabile remotum scilicet objectum venit ad finem sentiendi ab objecto, manuducuntur quidem sensus & objectum à prædicto instrumento, quod est potestas & virtus utriusque partis, ad finem attingendi.

5. *Eò quòd forma potestatis in forma veritatis consistit* (ût vult quinta conditio potestatis veritatis) significatur potestatem sensûs esse formam sentientem in vero ratione potestatis, & veritatem ipsius sensûs esse formam sentientem in posse ratione veritatis; aliter enim esset impossibile, quòd potestas ût forma posset esse in veritate & è converso. Ergo quoniam ita est de necessitate, quòd in forma potestatis sensûs stat forma veritatis ipsius sensûs & è converso, attingit ipse sensus per modum existendi suæ formæ potestatis in forma veritatis suæ & è converso. Formarum igitur ipsius sensûs aliâ existente in alia habet attingere sensus, quod siquidem attingere est intimum, unde extremum oritur attingere, quod est sentire objecta.

6. *Cùm finis potestatis sit in fine veritatis & è converso* (secundùm quòd vult septima conditio potestatis veritatis) est quidem finis potestatis sensûs in fine veritatis ejus, nam cùm hoc sit veritas potestatem sensûs esse, ut ipse ratione illius potestatis attingat, & cùm hoc sit potestas veritatem sensûs esse, ut ipse ratione veritatis attingat, ut igitur potestas ipsius sensûs suum finem habeat in veritate illius & è converso, attingit ipse sensus tali modo, quòd potestas & veritas ejus habent prædictum mutuum finem in se ipsis. Et sicut potestas sensûs transit ad finem veritatis sensûs, ut in illo fine quiescat, & veritas ejus è converso ad finem illius potestatis, ut similiter in eò quiescat, fine utriusque existente eodem, sic transit potestas sensûs existens in veritate sensûs ad veritatem objecti existentem in potestate ipsius objecti, ut in illa quiescat, & veritas sensûs existens in potestate ipsius sensûs ad potestatem objecti existentem in veritate ipsius objecti, ut in illa quiescat.

7. *Potestas & veritas cum majoritate impugnantes minoritatem* denotant in octava conditione potestatis veritatis, quòd potestas & veritas sensûs cum majoritate sua minoritatem attinctionis impugnant, cùm illa minoritas sit earum oppositum, existens privationi potestatis & veritatis sensûs propinqua, & ideo, quia majoritas, potest adversus minoritatem & non è converso, devincitur à majoritate minoritas, & prævalet majoritas in potestate & veritate attingendi sensûs, & existente ipso sensu de pluribus talibus majoritatibus suorum principiorum constituto, transit quidem cum omnibus illis majoritatibus ad objectum suum, cùm se offert ad illud sumendum: & quoniam ipsum objectum est attingibile ipsi sensui, privant potestas & veritas ipsius objecti cum majoritate sua attingibilitatem ipsius, quæ cum minoritate potestatis & veritatis se defendit, sed prævalet majoritas in objecto, & devincitur minoritas in eo, & transit sensus ad objectum suum, potestate attingente potestatem, & veritate veritatem, & majoritate majoritatem.

8. *Veritas per virtutem suam contradicit falsitati* (ût vult quarta conditio virtutis & veritatis) cùm ergo absentia attinctionis sensûs concordet ipsi non esse, & non esse falsitati, cotradicit quidem veritas sensûs per virtutem suam absentiæ attinctionis, ut objecti veritas possit attingi: itaque veritate ipsius sensûs movente virtutem suam ad attingendum attingit sensus, & sicut mens humana in sono violæ notam informat, ut illum sonum sic informatum auditus attingat, sic veritas sensûs informat in vero virtutem suam attingendi, ut illud verum sensûs sic sensitivè informatum transeat ad verum objecti, in quo virtus ipsius objecti à sua veritate attingibiliter informatur. Itaque ipsis formis interioribus & in eisdem attinguntur formæ exteriores in objecto attingibili existentes.

9. Secundùm quintam conditionem virtutis & veritatis *ens verum formificat de virtute infusâ bonitati, magnitudini &c.* Unde cùm sensus sit ens verum aptum natum attingere, habet quidem attingendo formificare, seu formificando attingere de virtute attingendi infusa suæ bonitati, magnitudini &c. ut uniformiter concurrant omnes ad objectum ipsius sensûs depurantes ab informitate lineam suam de ipsismet constitutam contrahendo illam ad formitatem, & hoc modo sensus habet virtutem attingendi veritatem objecti sui. Veruntamen accidit aliquoties, quòd veritas ratione veri de virtute sua bonitati &c. infusa formificare non potest, nec per rectam lineam construere formam attingendi, & tunc impedita est attinctio sensûs aliquibus partibus ei accidentaliter resistentibus, quod verò accidit ratione rebellionis secretorum objecti aut ratione corruptionis aliquarum partium sensûs, ût in visu, in quo deficiente extrinseca luce deficit ei sua lux intrinseca & è converso.

10. Sexta conditio virtutis & veritatis est, *quòd in conjuncto virtus & veritas bonitatis, magnitudinis &c. conjunguntur.* Quocirca significatur, quòd virtus & veritas sensûs transeuntes per bonitatem, magnitudinem &c. durationem &c. sensûs, implicant ipsum sensum esse verum & eundem existentem verum esse virtuosum, ut ipsa virtus & ipsa veritas bonitatis &c. sensûs conjungantur in sensu de illis principiis conjuncto. Itaque sensus existens virtuosus & verus constitutus est de omnibus virtutibus & veritatibus suis in suam bonitatem &c. diffusis & in unam sensûs virtutem communem conjunctis, & sic de virtuoso & vero bono magno &c.: cum omnibus his prædictis sensus conjunctus seu unitus est aptus natus attingere objectum suum secundùm eosdem modos prædictos, quibus conjunctus est; nam sicut ipse sensus ratione eorum, quæ

quæ dicta sunt, est sensosus, id est, sensuitate plenus, sic similiter objectum illius de suis principiis similibus modis conjunctus est attinctiosus, id est, attingibilitate plenus.

11. Nona conditio virtutis & veritatis vult *virtutem & veritatem coæquari existente virtute id, per quòd potentia naturam habet agendi.* Unde significatur modus attingendi sensûs, nam ex hoc, quòd virtus & veritas sensûs in diffinitione sua sunt æquales & hoc in tanto, quòd sicut veritas est id, quod est verum de bonitate magnitudine &c. sensûs, ita etiam est id, quod oritur de illâmet bonitate &c. ut ipsæ sint unum verum sensûs ratione veritatis sensûs, sicut sunt unum virtuosum sensûs ratione virtutis sensûs, & sicut sunt unum bonum sensûs ratione bonitatis sensûs, itaque in connexione virtuosi veri boni &c. ex prædictis principiis & in existendo unum sensum communem ex omnibus illis principiis constitutum, infundit quidem ipse sensus se ipsum reflectens se unà cum his principiis, de quibus constituitur, super suas particulares potentias, infundens eis talem modum virtutis & veritatis attingendi objecta, qualem habet existendi, ut dictum est.

12. *Concordantia ratione virtutis contradicit vitio* (sicut vult prima conditio virtutis concordantiæ) cùm ergo sensus communis de pluribus principiis concordantiæ scilicet de bonitate magnitudine &c. sit constitutus, omnibus illis principiis concordativè concurrentibus ad constituendum ipsum sensum virtuosum & concordantibus ad attingendum sine cessatione virtutis, quæ est vitium, quemadmodum elementa ad constituendum elementatum concurrunt concordativè, non cessantia ratione virtutis concordantiæ, attingit quidem ipse sensus in tanta concordantia principiorum ratione virtutis, quòd ipsa virtus ratione istius concordantiæ est incessans, cujus cessatio est vitium & subjecti corruptio: & sicut virtus elementalis distinguitur in eodem subjecto in choleram, sanguinem, phlegma & melancholiam, quod est ratione concordantiæ bonitatis magnitudinis elementalium concordantium se eodem modo distingui; ita ipse communis sensus in eodem subjecto animalis in particulares potentias se distinguit, aliâ quidem illarum attingente sub visione, aliâ verò sub auditione &c. hujusmodi: & ad istas concurrunt virtus rationе concordantiæ bonitatis &c. contra vitium, & concordantia ratione virtutis bonitatis &c. contra contrarietatem, quæ scilicet vitium & contrarietas sunt non virtuositas & ociositas, itaque concordantia contrariando vitio attinctionis est via seu manuductio sensui ad attingendum ratione virtutis.

13. Secundùm primam conditionem virtutis & medii, *consistit in medio virtus ratione finis*, in medio quidem continuo, quod est inter potentiam & objectum, consistit virtus, ut sensus & objectum in uno fine, participare possint, qui est objectum attingi ab ipso sensu, & præter istam virtutem non posset esse medium, quoniam ipsa est subjectum, in quo virtus sensûs & virtus objecti conveniunt ad constituendum virtutem videndi: per ipsam namque virtutem medii relucescit virtus subjecti in virtute intrinseca potentiæ, quæ est in sensibili propinquo, super quam se reflectit virtus formalis sensûs, sicut virtus coloris in virtute visibilis intrinseci, quæ materialiter subjecta est virtuti visivi. Est autem sensibile propinquum medium propinquum, in quo incipit continuari per lineam continuam virtus videndi per medium extrinsecum usque ad objectum. Hoc autem ita esse oportet, ut virtus potentiæ in suo fine quiescat, & ut virtus uniat bonitates, magnitudines &c. ad attingendum, ita quòd finis influat & principium refluat attingendi virtutem.

14. *Veritas sensûs ratione finis ipsius sensûs conjungit & mensurat & extendit per omnes extremitates suas verum sensûs cum vero sensûs & bonum sensûs cum bono sensûs &c.* ût primâ conditione veritatis medii denotatur, ita quòd hæc omnia intra se ad attingendum se mensurantia medium intrinsecum constituunt extensum per omnes extremitates medii extrinseci de principiis vegetativæ & elementativæ potentiæ constituti, ita quòd veritas animalis per prædictum medium intensum & extensum de diversis veritatibus constituta conjungit & mensurat per omnes extremitates suas ratione finis sensûs verum elementatum vegetatum & sensatum cum vero elementato vegetato & sensato &c. quæ ratione elementationis cum veris exterioribus remotis participant, & constituto una medio de omnibus interioribus principiis animalis conjungit veritas participationis hujus medii intrinseci animalis & medii remoti verum remotum cum vero propinquo

propinquo &c. & de his omnibus unum resultat medium continuum exterius usque ad objectum, per quod scilicet medium verum sensûs ratione suæ apprehensionis ad se trahit verum objecti, quemadmodum anhelitus respirando per fistulam in aqua positam attrahit ipsam aquam.

15. *Sine verificante & verificato non potest veritas esse finis* (sicut vult secunda conditio veritatis finîs) & hoc intelligendum est secundùm æqualitatem seu æqualitatis proportionem, quam decet esse inter verificantem & verificatum, & quoniam hoc ita est, quòd verificans seu verificativum, quod est sensitivum, videlicet forma sensûs est intrinsecè sensando & extrinsecè sentiendo verificativum, correspondet illi verificabile sensibile, quod est materia sensûs, tot modis & in tantùm patiendo, quot modis & in quantùm est ejus forma agendo & è converso. Ejus autem forma, quod est ipsum verificativum de veritate, bonitate &c. activis sensitivè constitutum, verificativum, quod est elementativum, & quod est vegetativum scilicet sensitivum remotum secum uniendo conjungit ad finem sui in animalitivum, ut ipsum sensitivum unitum cum eis attingat ea vera sentiendo, cum quibus sensitivum suum remotum per continuam lineam de intrà extrà unitum est, ergo ipsum verificabile seu verificatum propinquum, quod est sensibile propinquum, de veritate bonitate &c. sensibili constitutum, videlicet propinquâ materiâ sensûs, habet secum unire conjunctam remotam materiam sensûs, quæ est verificabile elementabile & verificabile vegetabile, ut ipsa à suo sensitivo unà cum istis verificando sensetur, & sentiantur in ea illa vera extrinseca, cum quibus per continuam lineam unitum est remotû verificabile sensûs, quod est remotum sensibile. Et secundùm ista, quæ dicta sunt, bonitas & magnitudo sensûs sunt ipsum verum, quod de ipsis sub ratione sensûs prædicari potest & ratione istorummet acquiescit veritas sensûs fini suo existendo & ab exterioribus acquirendo.

De Tertio modo solutionis.

1. Suppositio modum attingendi sensûs per simile repræsentat, nam suppositio est quædam confusio de possibilitate affirmationis & possibilitate ejus oppositæ negationis constituta, ut possibilitas alterius partis per discursum convertatur in demonstrationem. Suppositio autem ipsius sensûs in ipso sensu considerata est in sensu communi ipsa possibilitas attingendi & non attingendi objectû exterius, quæ tunc in demonstrationem convertitur, dum ipse sensus communis eorum naturam attingendi influit ad suos sensus particulares per illam lineam continuam, quæ est de interioribus sensibus usque ad objectum, existentibus ipsis particularibus sensibus determinatis ad determinatum objectum videlicet visu ad determinatum colorem & auditu ad determinatum sonum & sic de aliis, quemadmodum intellectus per viam demonstrationis procedit ad determinatum verum seu falsum hujus, quod quæritur.

2. Sicut humanus intellectus est ens reale habens modum suum intelligendi, sic sensus est ens reale habens suum modum sentiendi, de quo multimodè in his præcedentibus dictum est: nam sicut modus essendi rei intelligibilis habet suum modum intellecti essendi, cui proportionatur, ita modus essendi rei sensibilis habet modum suum sensiti essendi, cui proportionatur.

3. Sicut humanus intellectus per secundos modos investigandi tertiæ regulæ intelligendo attingit (ût supradictum est) sic similiter attingit sensus sentiendo. Per primum namque attingit ratione sensitivi sensibilis sentiendi & sensiti, quia privato aliquo istorum privaretur & attingere & existere etiam sensûs. Ergo in ratione cujuslibet eorum sentit. Item per duplices terminos concordantes attingit, videlicet secundùm propinquitatem & remotionem quæ sunt in subjecto sensûs, & secundùm interioritatem & exterioritatem attingente sensu intra se objectum extrinsecum. Iterum attingit ratione duplicium terminorum contrariorum, videlicet ratione plenitudinis & vacuitatis, eò quòd sensus per totam suam bonitatem, magnitudinem &c. intensè & extensè plenus est attinctivitate & attingibilitate propinquâ. Objectum verò per totam suam bonitatem &c. plenum est attingibilitate remotâ ipsius sensûs in tota linea, quam sensus de se continuat in objectum, ut non sit vacuum attingendi aliquatenus in sensu, nec in intermedio sensûs & objecti, nec in ipso objecto. Secundùm igitur hos terminos triangulares in concordantia fluit ipsum attingere sensûs, videlicet de ipso sensu per ipsum intermedium ad objectum, & refluit de objecto per ipsum intermedium ad ipsum sensum,

sum, & contingit aliquoties sensum esse contrarium medio & objecto, videlicet, quando sensus infirmatur (ût jam prædictum est) & aliquoties medium esse contrarium sensui & objecto, ût de obliquitate faciei in speculo, & de depressione & elevatione soni prædictum est, aut cùm aliquo alio accidente impeditur, ac etiam contrarium est objectum ipsi sensui per ipsum medium, cùm sensibilitas ipsius objecti fortior est quàm ipsius sensûs sensibilitas propinqua, quod fit, cùm visus aspicit rectè faciem solis in splendore illius, aut cùm auditus aliquo nimio sono percutitur, aut cùm fortis odor corrumpit odoratum, & sic de aliis particularibus sensibus. Iterum secundùm mutuum respectum quatuor terminorum procedit attingere sensûs, videlic. secundùm unitatem, diversitatem, medium & objectum, ipsâ unitate existente ex parte sensûs communis & ipsâ diversitate existente ratione sensuum particularium, medium autem habet esse ratione suorum extremorum scilicet sensûs & objecti, objectum verò tanquam terminus, ad quem fluendo, & tanquam terminus, à quo refluendo, & est ista circulatio inter prædictos terminos sic, quòd unitas unit in uno comuni sensu prædictam diversitatem, & prædictum medium diversificatû in ipsâ diversitate & ipsum objectum diversificatum in ipsa diversitate & medificatum in ipso medio, atque diversitas diversificat medium unitum & objectum unitum & medificatum & unitatem objectatam & medificatam, aliter non haberent ista quatuor proportionem, per quam posset attingere sensûs fluere & refluere. Per quatuor terminos ante dictos, ac etiam per multas alias circularitates principiorum habet attingere sensus.

4. Cùm sensus suum objectum attingit, habet quidem in ipso medio extrinseco statim construere quoddam omnino generale, sibi, videlicet quoddam universum; in quo per medium non omnino generale specificatum attingit illud omnino speciale objectum, ad quod se dirigit attingendum, quemadmodum in visu patet, quoniam visus apertis oculis statim suum construit horizontem, qui constructus existit ei quoddam omnino generale proprium ipsi visui, id est, quoddam universum aptum natum contrahi circulariter de circulo in circulum per lineam continuam, contrahentem sibi continuè ipsum horizontem de majori generalitate seu universalitate ad minorem generalitatem de gradu in gradum continuè usque ad objectum omnino speciale, sicut fit, cùm visus lunam aut aliquam stellarum accipit superiùs pro objecto, quia tunc ipse horizon habet ita continuari de gradu in gradum continuè, ut dictum est, usque ad illum ultimum punctum prædictæ lineæ, quem visus apprehendit immediatè continuum ipsi lunæ, in quo contrahitur ad omninò speciale per ipsam lineam continuam, quæ est ipsum non omninò speciale, seu non omninò generale, per quod contrahitur omninò generale prædictum ad omninò speciale prædictum. Hoc etiam simili modo est ex parte gustûs, quoniam cùm instrumentum gustûs tangit objectum gustabile veluti vinum, statim similiter suum construit horizontem, videlicet quoddam omnino generale sibi seu universum, quod ambit saporem, frigiditatem, fortitudinem &c. hujusmodi ipsius gustabilis objecti, quemadmodum horizon visûs ambit colorem figuram extremitates, propinquitatem, remotionem &c. hujusmodi objecti visibilis, & tunc ad illam lineam continuam, quæ est de ipso gustu usque ad suum objectum, contrahit illud omnino generale de circulo in circulum continuè & gradatim de majori generalitate ad minorem usque ad ultimum punctum lineæ immediatè continuum ipsi objecto gustabili omnino speciali, in quo scilicet puncto in tantùm contractus est, quòd exit ab omni generalitate, sicut de visu prædictum est, quo scilicet horironte contracto sic ad omninò speciale contrahuntur in ipso horizonte qualitates seu passiones ipsius objecti alia cum alia ad sensibilitatem objecti, sicut figura &c. hujusmodi ad visibilitatem, & sapor & frigiditas &c. ad gustabilitatem.

5. Sicut intellectus ex realitate objecti sui acquirit in se rationem intelligibilem, sic sensus ex realitate objecti sui acquirit in se instinctum sensibilem, & ideo sicut ratio intellectûs est subjectum contradictionis rationalis, ita instinctus ipsius sensûs est subjectum contradictionis, quam sensus facit in ipso instinctu; nam sicut intellectus in ratione sua intelligendo deviato modo affirmat verum esse falsum contradictoriè, sic sensus in instinctu suo sentiendo deviato modo affirmat hoc, quod non sentitur, esse hoc, quod sentitur, sicut patet in gustu infirmo, quoniam gustus secundùm instinctum

ctum suum attingens pomi saporem in amaritudine affirmat quidem secundùm ipsum instinctum suum dulcedinem pomi esse amaritudinem: & sicut visus similiter infirmus, cui caput unius hominis apparet esse duo capita, secundùm instinctum suum infirmum videndo affirmat unum esse duo, aut quando ipse visus infirmus videndo paleas affirmat se videre serpentes, vel aspiciendo aliquas figuras affirmat se videre animalia &c. hujusmodi; & similiter, sicut odoratus infirmus, quem percutit odor, sentiendo fœtorem affirmat, & sic de cæteris sensibus infirmis.

6. Quoniam ita est, quòd summa causa movet firmamentum ad per se movendum ita sicut scit sapientia ipsius summæ causæ, habent ideo supra cœlestia corpora ab ipsa divina sapientia naturalem instinctum per se prosequendi ea, ad quæ ab ipsa sapientia moventur, & quoniam sensus animalis motus à suo generante ad per se attingendum sub dominio firmamenti movetur ab ipso firmamento ad per se attingendum, & recipit instinctum naturalem ab ipso firmamento, ut ipso instinctu naturali coactus de necessitate suum attingat objectum, cùm & ipse sensus cum suis potentiis & cæteræ inferiores potentiæ cum ipso sensu & earum objecta ei necessitati sint subjecti, ad quam ineffabilis discretio summæ causæ necessitat naturalem instinctum firmamenti, sed non obstante aliquâ contradictione (ût supra probatum est) cùm ipse sensus ad hoc per se moveatur, tendit quidem ratione perfectatis ad hanc necessitatem liber, gratiâ cujus libertatis importat secum contingentiam contra oppositum libertatis, quæ est coactio, & sic sensus procedit necessitatus & liber ad attingendum, ita similiter objectum stat necessitatum & liberum ad attingendum se & medium similiter hujus attinctionis necessitatum & liberum, & ideo, cùm ipsa attinctio impeditur, hoc habet esse ratione alicujus contingentiæ provenientis aut de libertate sensûs vel medii vel objecti.

7. Propter attinctivitatem sensûs & attingibilitatem objecti est attinctio sensûs & objecti, & quia manifestè videmus esse ipsam attinctionem sensûs & objecti, oportet esse attinctivitatem sensûs & attingibilitatem objecti; & in tantùm est necessaria secundùm æquiparantiam intelligibilitas sensûs, quantum intelligibilitas objecti & è converso, & sic fluit effectus causæ formalis & materialis ex æquiparantia necessitatis formæ & materiæ suæ.

8. Ratione finîs & virtutis sensûs transcendit sensus ultra suas substantiales metas ad objectum, quemadmodum patet in visu, qui cùm de natura sua sit indivisibilis & impossibilis essendi extrà se ipsum seu mittendi aliquid ejus substantiæ extra ipsum, cùm nihil esse subjecti possit esse extra se ipsum, nihilominus de virtute & naturâ sui ultra metas subjecti transcendit ad objectum, attingens illud in se ipso infra metas subjecti sui, hoc autem per ipsum visum simpliciter esse non potest, sed ratione aptitudinis medii & objecti. Et hoc suo modo similiter sequitur de cæteris sensibus particularibus, super hoc autem intellectum mirari contingit (ût supra octavâ regulâ dictum est de materia sensûs) in qua etiam manifestatur transcensus imaginationis & intellectûs secundùm modum attingendi sensûs.

9. In quocunque sit majoritas finîs, impossibile est esse vacuum sive superfluum, quia aliquid non potest esse subjectum vacui, nec aliquid sine subjecto potest esse. Hæc autem majoritas finîs per comparationem in proportione & per proportionem in comparatione consistit intensè & extensè in continua linea per totam substantiam animalis de intimis & primis principiis ipsius animalis usque ad illa objecta, quæ sentiendo ipsum animal attingit, ita quòd elementalis potentia animalis est in majoritate finîs proportionis, quia ipsa habens suam minoritatem finîs comparationis ex parte sui in se habet majoritatem finîs comparationis ex parte potentiæ vegetalis in ipsa potentia vegetali, & ipsa potentia vegetalis est in minoritate finîs proportionis habens suam minoritatem finîs comparationis ex parte potentiæ elementalis in eadem, & suam majoritatem finîs ex parte sui in se ipsa. Hoc idem est suo modo de vegetali potentia ad sensualem, quod est de elementali ad vegetalem, & ideo ista minoritas finîs habet existere elementando sub vegetare, & vegetando sub sensare, & sensando sub sentire usque ad exteriora objecta ab ipso sentire in ipso sensu sumpta: & iterum ab exterioribus objectis objectando in sentire super sensare & in sentire super vegetare & in vegetare super elementare, usque ad ignire, calefacere & aërificare, humefacere &c. elementorum, & istis modis fluit majoritas finîs proportionis de intimis ex-

tremitatibus animalis per prædictam lineam continuam usque ad extremitates exteriores ad objecta sensûs, & de ipsis objectis refluit per eandem usque ad intimas extremitates prædictas, ut dando & recipiendo fluenter & refluenter sit majoritas finîs in motu vitæ ipsius animalis ratione impossibilitatis superflui & vacui in eodem motu vitæ ipsius animalis.

DE
OCTAVA QUÆSTIONE
SIGNIFICATA PER I.

Quæritur. Quomodo elementa existunt & agunt in elementato?

Primus solutionis modus per primam Distinctionem.

1. IN primo igitur modo istius quæstionis per diffinitiones procedendo declaratur nobis solutio præpositæ quæstionis & primò sic per bonitatem. Elementatum de quatuor elementis constitutum est, sive unitum, bonitas ergo elementati de quatuor diversis bonitatibus est constituta sive unita, & magnitudo ejus de quatuor magnitudinibus, & sic de aliis. Quælibet autem istarum quatuor bonitatum existens activa & passiva unà cum aliis principiis activis & passivis suum constituit elementum, quemadmodum activa & passiva bonitas &c. ignîs ignem, & activa & passiva &c. aëris aërem, & sic de reliquis duobus elementis; & sic unumquodque ipsorum quatuor elementorum existens agens & patiens in se ipso & in quolibet aliorum ad finem suî vel alicujus aliorum constituit elementatum. Et isto modo bonitas cujuslibet prædictorum est id, ratione cujus elementum est bonum agens bonum ratione ipsius bonitatis suî & aliorum & ratione cujus esse cujuslibet ipsorum elementorum bonum est, atque bonitas elementati ex prædictis quatuor bonitatibus constituta, est id, ratione cujus elementatum existens bonum agit bonum sub specie alicujus vegetati igniendo, calefaciendo &c. aërefaciendo, humefaciendo &c. & sic de aliis duobus elementis.

2. Magnitudo ignîs & ita de unoquoque aliorum elementorum magnificat bonitatem, durationem &c. ignîs, ut ipsa bonitas, duratio &c. sint magnæ, existendo id, quod sunt, in ipso igne, & agendo etiam in ipso igne, ad hoc, ut ipse ignis sit id, quod est, in toto se ipso & in totis aliis elementis in elementato, agens in toto se ipso & in totis aliis elementis & in toto elementato ambiente magnitudine suâ omnes extremitates suî & aliorum elementorum in omnibus extremitatibus elementati, in tantùm, quòd ipsa magnitudo ignîs existens id, quod est, pariter cum aliis magnitudinibus aliorum elementorum, quæ existunt ea, quæ sunt, existit eadem magnitudo elementati, ratione cujus magnitudinis ipsa bonitas elementati constituta de pluribus bonitatibus elementorum, quemadmodum & magnitudo & ipsa duratio elementati constituta de pluribus durationibus eorum &c. sunt magnæ, & agunt magnum ipsâ magnitudine earum ambiente omnes extremitates essendi & agendi elementati.

3. Duratio cujuslibet elementorum est ejus proprietas ratione cujus bonitas, magnitudo &c. illius existendo & agendo durant quælibet in se ipsa & in alia, ut illud elementum existens & agens bonum magnum &c. in se ipso duret in se ipso & in aliis elementis existendo & agendo bonum magnum &c. in eis ad finem elementati in se ipso & in ipsis elementis durantis vegetati, quoniam sicut impossibile est, quòd bonitas alicujus elementorum ratione durationis duret existendo & agendo in se ipsa, ita quòd non in magnitudine &c. & è converso, ita est impossibile ratione durationis suæ, quòd aliquod elementorum duret existendo & agendo in se ipso, nisi duret existendo & agendo in cæteris elementis sub ipso elementato.

4. Potestas elementorum est id, per quod bonitas, magnitudo &c. eorum possunt existere & agere in elementato, aliter potestas, de qua unà cum aliis principiis ipsa elementa constituta sunt, non sufficeret eis, sed potius oppositum ipsius potestatis esset eis sufficientia, quod esset malum eis videlicet privatio suæ bonitatis, magnitudinis &c., unde non haberent ipsa elementa naturalem appetitum & instinctum constituendi mixtum, sed hoc est falsum manifestè, ergo elementa sunt existentia & agentia in elementato, est autem sub ratione finîs vegetationis finis eorum fructus & remissus ratione finîs vegetativi & materiæ elementativi: itaque finis vegetativi potest de fine elementorum in elementato, sicut finis ignîs

potest de fine aliorum elementorum in cholerico: & quod est de fine idem suo modo est de bonitate &c. sunt etenim ipsa elementa gradata secundùm magis & minus & secundùm quòd magis & minus eorum differentia est in concordantia & in contrarietate, potest quodlibet eorum in alio quolibet existere & agere; quemadmodum & ignis quarti gradûs caliditatis, in quo existit & agit terra tertii gradûs siccitatis & aër secundi gradûs humiditatis & aqua primi gradûs frigiditatis.

5. Sicut sapientia est id, ratione cujus sapiens intelligit, sic uniuscujusque elementorum instinctus est id, ratione cujus ipsum elementum instinguit, id est, secundùm industriam naturæ suæ agit substantialiter & accidentaliter. Et sicut de diversis bonitatibus &c. elementorum aggregatur una bonitas &c. elementati, sic eodem modo de diversis instinctibus elementorum aggregatur unus instinctus in existere & agere ipsius elementati super sua elementa. Et ex hoc instinctu elementati & ex instinctu vegetati, quod de generante processit unà cum instinctu influxo à supra cœlestibus corporibus constat unus instinctus, quo unumquodque vegetatum discretè tendit ad sibi determinatam speciem, figuram, quantitatem, qualitatem &c. hujusmodi; & sic instinctus hujus elementati vegetati est id, ratione cujus ipsum elementatum vegetatum instinguit istam speciem, figuram &c. id est, quasi discretè tendens ad eas: & ideo dum contingit aliquem prædictorum instinctuum prædicti communis instinctûs deficere ipsi communi instinctui, tendunt quidem in confusionem instinctuum elementorum prædicti tres instinctus, & corrumpitur ipsum elementatum.

6. Sicut voluntas est id, ratione cujus bonitas magnitudo &c. sunt desiderabiles, & per quam suppositum bonum magnum &c. existit volens, ita appetitus cujuslibet elementi in elementato est id, per quod sua bonitas, magnitudo &c. sunt appetibiles in ipso elemento, & per quam ipsum elementatum in vegetatum existit suppositum magnum bonum &c. appetens uno appetitu de diversis appetitibus constituto (sicut de instinctu prædictum est) & sicut bonitas cujuslibet elementi in bonificativum & bonificabile consistit distincta, sic appetitus ipsius elementi in appetitivum & appetibile distinctus consistit, ratione quorum quodlibet elementum existendo & agendo cum bonitate, magnitudine &c. in elementato appetit & appetitur, ratione cujus appetitionis appetit & appetitur elementatum existere & agere sub vegetato secundùm instinctum bonitatis, magnitudinis &c. totius vegetati. Est enim appetitus in majori & fortiori esse & agere in elementato quàm in elementis, & in vegetato quàm in elementato, & in sensato quàm in vegetato: quia quanto plùs appetitus ascendit de gradu in gradum, tanto magis de diversis appetitibus uniendo se fortificatur, recedens tanto magis à confusione ipsius Chaos, ubi appetitus existendo & agendo adeo remissus est, ratione appetituum diversorum finium sibi ad invicem resistentium, quòd propter magnam suî confusionem tradit se indifferenter convertibilem de prima forma & primâ materiâ ad appetitum cujuslibet agentis naturalis in appetitum cujuslibet speciei generationi & corruptioni subjectæ, ut de prima materia potentialiter & de prima forma habitualiter veniat in actû existendi & agendi sub forma & materia specifica alicujus speciei recedens à confusione existendi & agendi.

7. Cùm virtus sit origo unionis, bonitatis, magnitudinis &c. oportet eam igitur esse necessariò tantæ penetrationis de toto principio in totum principium existendo & agendo, quòd quælibet minîma pars cujuslibet in minimam partem cujuslibet eorum nectendo unitur in existere & agere ad unum finem, ut totum principium cum toto principio existendo & agendo sit unum. Et ideo virtus ignîs in elementato adeo penetrativa est in penetrabilitate sua de tota bonitate ipsius ignîs in totam magnitudinem ejus activè & passivè & è converso, & sic de aliis, quòd per viam unionis nectit totam minimam partem cujuslibet cum tota minima parte cujuslibet earum igniendo calefaciendo &c. & per consequens totum cum totô, quòd resultat unus ignis igniens, calefaciens &c. in ipso elementato. Hoc idem suo modo est de reliquis elementis. Et quoniam ita est, quòd ignis concordat aëri & terræ, & aër igni & aquæ, & aqua aëri & terræ, & terra aquæ & igni, secundùm istam quidem concordantiam mutuam elementorum penetrat virtus cujuslibet elementi activè & passivè resultans existendo & agendo in totam virtutem eorum, quæ illi virtuti per mutuam concordantiam applaudent. Veruntamen de

virtute in virtutem interea consistit contrarietas videlicet inter ignem & aquam, aërem & terram, quæ prædictarum virtutum impedit penetrationem, ut de virtutibus ipsorum elementorum non sit una virtus, quæ ratione suæ penetrationis uniat in elementatum bonitatem ignis cum bonitate aëris &c, sed dum ita est, quòd hæc contrarietas prædictæ concordantiæ cedit, penetrat quidem tota virtus opposita totam virtutem oppositam & è converso, penetrando totam virtutem propositam & de quatuor virtutibus elementorum unientium suas bonitates, magnitudines &c. constat illa virtus elementati in existere & agere virtuali ipsius elementati, quæ scilicet virtus est origo unionis totius bonitatis, magnitudinis ipsius elementati.

8. Cùm sit motus de veritatibus diversis in unam veritatem, tunc illa veritas una in creatis est id, quod est verum de bonitate, magnitudine &c. & ejus verificare est id, quod est verum de bonificare, magnificare &c. & sicut hæc diffinitio convenit veritati constitutæ & suo actui, ita similiter convenit cuilibet veritatum constituentium, aliter ipsa veritas constituibilis de his, quæ non essent vera, constitueretur, quod est impossibile: ergo veritas ignis & veritas aëris &c. igniendo, calefaciendo &c. aëre ando, humefaciendo &c. & sic de aliis, sunt ea, quæ sunt vera de suis bonitatibus, magnitudinibus &c. atque ignire, calefacere &c. aëreare, humefacere &c. in ipso elementato sunt ea, quæ sunt vera de suis bonificare, magnificare &c. per consequens igitur ascendendo de gradu in gradum una veritas hujus plantæ aut hujus animalis constituta de veritate elementati & de veritate vegetati, recepta à veritate generantis & de veritate orbis influxa est id, quod est magnum verum de magna bonitate &c. hujus talis individui; & ideo major est elementorum veritas & diffinitio hujus veritatis eorum in existere & agere in hac ultima veritate & in ejus diffinitione quàm in medio, & in medio quàm in principio suo, quia sic habent existere & agere in majori veritate de pluribus veritatibus multiplicata.

9. Sicut gloria est ipsa delectatio, cui bonitas, magnitudo &c. acquiescunt, ita per oppositum elementorum confusio in chaos est ipsa elementorum afflictio propter diversorum finium contrarietates, quam effugiunt ipsa elementa, ût plùs possunt. Et ideo in ipso etiam chaos elementa naturalem habent appetitum ad mutuum inter se applausum oppositum illius afflictionis, quam quodlibet ipsorum habet à mutua resistentia alterius eorum, ut in eo quiescere possint. Et idcirco perquirunt agens naturale producens de delectatione sua aliquod humidum radicale delectatum sub fine principali alicujus elementorum, ut ipsum radicale humidum convertendo ipsa elementa activa & passiva in se ipsum, illam delectationem, quam ipsa elementa habent in potentia & habitu, cui appetunt quiescere, convertat in delectationem suam actu, convertendo prædictam afflictionem in potentiam & habitum. Et sic ipsa elementa conversa in humidum nutrimentale ipsius humidi radicalis alicujus vegetati seu sensati consequuntur proportionaliter existendo & agendo, scilicet igniendo & aëreando &c. calefaciendo, humefaciendo &c. delectationem suam seu applausum, quiescentia eidem, cui, dum sunt in Chaos, acquiescere peroptant.

10. Cùm differentia sit, ratione cujus bonitas magnitudo &c. sunt inconfusæ & per consequens, per quam bonificare, magnificare &c. sunt inconfusa, appetunt ideo ipsa elementa de confusione ipsius Chaos egredi, ubi eorum existere & agere sunt confusa, & pervenire ad inconfusionem, ubi sua existere & agere possint in differentia conservari, agente & patiente quolibet ipsorum elementorum in se ipso & in alio, & existente quolibet eorundem in se ipso & in alio. Hoc autem est impossibile in substantia ipsius Chaos, quia in ipso non potest aliquod eorum esse diversificativum & diversificabile sui ipsius ab alio, sed potius confusivum & confusibile sui ipsius cum alio. Unde appetunt necessariò esse extra Chaos, & ut ita loquar, constituere specificas substantias vegetatas seu sensatas, ubi ipsa per rectam proportionem diversificata existant & agant in differentia, ubi scilicet ignitivum, calefactivum &c. in suo proprio ignibili, & calefactibili &c. & sic de aliis elementis, calefaciens cætera elementa sit diversificativum diversificans in suo proprio diversificabili cætera elementa à se ipso & sic de aliis.

11. Concordantia in quolibet elemento est id, per quod bonitas, magnitudo &c. ipsius elementi concordant in uno scilicet in ipso elemento, velut in igne vel in aëre &c. &

&c. & hoc sine intima contrarietate: atque concordantia bonitatis, magnitudinis &c. elementati est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. ipsius elementati igniendo calefaciendo &c. concordant in uno, hoc est in ipso elementato, & in pluribus, hoc est, in bonitate &c. constituta per concordantiam unius ad plura, & è converso, de quatuor bonitatibus elementorum, & in magnitudine similiter constituta per eandem concordantiam de quatuor magnitudinibus quatuor elementorum. Sed tamen hæc concordantia non est in ipso elementato sine contrarietate eidem concordantiæ oppositæ, quæ scilicet contrarietas provenit accidentaliter ratione finis, quem per se obtinere appetit quodlibet ipsorum elementorum. Iterum eodem modo ipsa concordantia hujus suppositi elementati & vegetati seu sensati est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. ejus existendo & agendo concordant in uno, videlicet in ipso supposito, & in pluribus, scilicet in prædicta bonitate &c. elementati & in bonitate &c. assumpta à generante & ab influentia orbis, quæ siquidem concordantia cessare incipit, cùm contrarietas principiorum elementati incipit superare cessando ab existere & agere concordantiam eorum in ipso elementato, aut cùm per accidens principia ipsius suppositi sufficientiam concordantiæ suæ ab influentia orbis non acceptant. Ex prima namque contrarietate, quæ est primorum principiorum elementorum, destruitur ipsa concordantia plurium in unum videlicet concordantia primorum principiorum ratione contrarietatis ipsorum elementorum. In secunda verò contrarietate destruitur concordantia unius ad plura, quia ex quo in ipso uno cessat concordantia bonitatis, magnitudinis &c. suæ unitatis, adest earum contrarietas. Itaque destructo uno duorum membrorum diffinitionis concordantiæ destruitur & reliquum de necessitate.

12. Unumquodque elementorum habet sibi innatum suum principalem finem, ad quem tendit, quemadmodum ignis colericum & calidum, & aër sanguineum & humidum, & aqua flegmaticum & frigidum, & terra melancholicum & siccum; quodlibet autem istorum elementorum ratione majorificandi se naturaliter appetit super cætera suum finem in unoquoque elementato, & producens de suo existere suum agere, quantùm potest, videlicet ignis igniendo, calefaciendo &c. & aër aëreando & humefaciendo &c. tendit ad principalitatem sui finis, quantùm potest, & quoniam impossibile est in uno quoque elementato esse plures fines principales præter unum, cujuscunque sit elementi, sicut aut cholericum, aut sanguineum, aut phlegmaticum, aut melancholicum, & quodlibet principaliter existendo & agendo intendat in ipso elementato illum, qui suus est, est quidem mutua resistentia in ipso elementato inter ipsa elementa propter prædictos diversos fines eorum, quæ est contrarietas, ex qua siquidem contrarietate oritur corruptio ipsius elementati. Hæc autem contrarietas principaliter fundatur in elementis immediatè contrariis, videlicet inter ignem & aquam, aërem & terram, quia quicquid ignis de existere & agere suo videlicet de ignire, calefacere &c. constituit ad finem suum in ipso elementato, aqua, quantùm potest, destruit de existere & agere suo propter suum finem in ipso elementato. Eodem modo, quicquid constituit aqua ad finem suum existendo & agendo, ignis similiter destruit propter suum finem in elementato. Hoc idem similiter suo modo est deaëre adversus terram, & è converso, in eodem elementato, donec in tanto agendo & patiendo contrarietativè adeo confracta sunt, quòd minimè potest quodlibet eorum contra suum oppositum, & sic iterum revertuntur in confusionem.

13. Bonitas elementalis & magnitudo elementalis &c. sunt omnium elementorum principia in ratione hujus finis, qui est elementati substantia, nam bonitas ignis, bonitas aëris &c. una sunt in radice bonitas, similiter & eorum magnitudines, una magnitudo &c. Hoc enim est, quia ipsa elementalis bonitas & sic de magnitudine est unum primum principium diversificata in bonitatem ignis, aëris &c. ut, cùm ipsa per se cum sua magnitudine &c. non possit esse sine prædicta diversitate suppositum, causet tanquam efficiens ratione unitatis suæ bonitatem ignis & bonitatem aëris &c. de se ipsis activè & passivè constituere unum suppositum elementatum, & sic ipsa prima bonitas, & sic de magnitudine, se habet ad omnia, quæ sunt de ipsa per totum medium usque ad finem, videlicet ad bonitatem magnitudinem &c. cujuslibet elementi, & ad eorum formas & materias in existendo & agen-

& agendo, & ad eorum accidentia usque ad finem scilicet ad elementatum, bonificatum &c. atque finis se habet ad omnia, quæ sunt per totum prædictum medium, quia per totum medium influit naturam suam ad ipsum primum principium movens efficiens in ipso principio per totum ipsum medium usque ad ipsum finem, ut ab ipso agente moveantur ipsæ formæ elementorum super suas materias in ipso primo principio per totum ipsum medium usque ad ipsum finem, ita quòd per ipsum medium sine vacuitate continuatur fluxus & refluxus de principio ad finem & è converso, quo durante in ipso elementato durat ipsum elementatum, & quo deficiente per consequens ipsum elementatum deficere necesse est.

14. Quicquid igitur est in ipso elementato de ipsa prima elementali bonitate, magnitudine &c. de quibus bonitates, magnitudines &c. elementorum constitutæ sunt usque ad elementatum, est ipsum medium continuum, quod est subjectum, per quod ipse finis videlicet ipsum elementatum influit ad suum primum & ultimum principium, videlicet ad primam elementalem bonitatem magnitudinem &c. ut per idem medium refluat istud idem principium ad ipsum finem suum, ipso medio sapiente naturam ipsius principii, videlicet ipsa elementa in suis bonitatibus, magnitudinibus &c. agendo & patiendo secundùm suas formas & materias substantialiter & accidentaliter, diversificando se usque ad ipsum primum principium, & ipso sapiente naturam sui finis scilicet ipsius elementati, uniendo se per lineam continuam usque ad ipsum finem scilicet ad ipsum elementatum, itaque in ipso medio ipsius elementati continuato à primis extremis primorum principiorum elementalium existendo & agendo usque ad ultima extrema ipsius elementati est in unitate elementalis diversitas, & è converso, existendo & agendo, & forma in materia, & è converso, & tota forma & materia in formato & materiato, & è converso, & substantia in accidente, & è converso, & accidens in accidente & è converso, his omnibus agendo & patiendo constituentibus per totum prædictum medium continuum unum elementatum de se ipsis.

15. Elementa in elementato secundùm naturam illius vegetati, in quo sunt, diffinitionem finis existendo & agendo sequuntur, quia ratione concordantiæ, quam habent agendo & existendo bonitas, magnitudo &c. cujuslibet elementi sub ipso elementato ad finem ipsius elementati & ratione mutuæ concordantiæ, quam habent inter se elementa existendo & agendo ad illum finem, & ratione necessitatis illius finis necessitantis prædictam concordantiam totam de primis principiis elementalibus usque ad ipsum finem, amplectitur quidem concordantia bonitatem, magnitudinem &c. existentes & agentes cujuslibet elementi, contrahens eas quamlibet ad aliam in elementum, & amplectitur iterum omnes bonitates, magnitudines &c. existentes & agentes elementorum per medium proportionatum ad ipsum finem, & contrahendo eas ad invicem secundùm proportionem medii facit existere finem scilicet elementatum, ut ipsa concordantia, cùm sit hujus principium, & ipsa bonitas, magnitudo &c. quiescant in illo; & sic elementatum est ipse finis, cui elementalis bonitas, magnitudo &c. in ratione agentis, formæ, & materiæ acquiescunt.

16. In quantùm concordat majoritas magnitudini immensitatis, bonitatis &c. in tantò est ejus imago, & in tantùm per consequens appetit secundùm suum instinctum naturalem unumquodque ipsorum elementorum in ipso elementato existere & agere in majoritate, cùm ratione majoritatis plùs habeat & plùs habere possit existentiæ & agentiæ in bonitate & magnitudine &c. quàm ratione minoritatis. Sic igitur ratione majoritatis habet unumquodque elementum existere in elementato, & sicut habet existere in elementato ratione majoritatis, sic etiam habet agere de toto illo existere in ipso elementato ratione majoritatis: & ideo ubicunque sint elementa, necesse est, ea tota esse ad invicem mixta, ut cujuslibet eorum existentia & agentia & ambitus existendi & agendi sint in majoritate, quolibet eorum participante cum alio. Si autem non essent ita mixta, esset aliquod eorum ab alio *depuratum*, existens in tantùm otiosum & in tantùm depuratum ab elementato, & à fine sui & ab influentia elementati & à majoritate extensionis & à plenitudine existendi & agendi, quanta esset illa depuratio alicujus eorum ab alio, quod est contra majoritatem existendi & agendi elementi & elementati.

17. Ratione diffinitionis æqualitatis concordant

cordant in tanta æqualitate bonitas, magnitudo &c. ignis aut aëris &c. quòd ignis aut aër &c. ubicunque sit, in tantum est bonus, quantum magnus, & è converso, & sic de aliis, & ita quiescit concordantia bonitatis, magnitudinis &c. cujuslibet elementi in æqualitate existentiæ principiorum illius elementi, & sicut quiescit in existentia eorum, ita appetit quiescere in agentia eorum, eò quòd quodlibet elementum in tantum appetit agere, quantum existere: & ideo cùm sit concordantia inter principia ipsorum elementorum in existere & agere, & non possit acquiescere æqualitati eorum comparativè propter habitum, quem quodlibet eorum habet ad principalem finem sui, saltem retinet ipsa concordantia æqualitatem existentiæ & agentiæ eorum in proportione, cui in elementato acquiescit.

18. Unumquodque elementorum recedit à nihilo, quantum potest, cùm autem minoritas sit ens circa nihilum, recedit igitur, quantum potest, à minoritate, accedens ad majoritatem, appetens minoritatem suam convertere in majoritatem, ut à minoritate distare possit, & ideo habet appetitum naturalem recedendi à confusione ipsius Chaos & intrare vegetatum seu sensatum, ut in illo habeat majus existere & agere, quàm in ipsa confusione, ac etiam ratione ipsius majoris distantiæ à minoritate habet unumquodque elementum existens extra sphæram suam naturalem appetitum tendendi ad eam, sicut ignis sursum & terra deorsum, quia unumquodque illorum magis distat à minoritate & à non esse sui in propria sphæra quàm in aliena: & idcirco unumquodque eorum secundùm proprium instinctum & appetitum dirigit se ipsum existendo & agendo ad locum suum, ubicunque sit extrà proprium locum.

De secundo Probationis modo.

1. ELementa illam virtutem bonitatis in magnitudine imitantur, quam significat quinta conditio bonitatis, magnitudinis. Videlicet *illam virtutem suæ summæ causæ, quæ potest esse idem numero cum magnitudine.* Sequuntur enim, quantum possunt, naturam suæ causæ, nam in quantum unumquodque ipsorum elementorum appetit virtutem suam esse cum magnitudine bonitatis, appetit quidem unà cum aliis construere elementatum, in quo existente uno consistant unitæ ejus bonitas, magnitudo, virtus &c. ipsis, scilicet bonitate, magnitudine &c. unà cum bonitate &c. cujuslibet aliorum elementorum, existentibus ipsis principiis, de quibus ipsum elementatum est constitutum, existit unum suppositum bonum, magnum, virtuosum &c. ratione bonitatis, magnitudinis, virtutis &c. cujuslibet ipsorum elementorum constituti de bonitate, magnitudine &c. in unum, videlicet in unum ignem aut aërem &c. ut ipsum elementatum sit ens ratione eorum cuilibet similatum.

2. Cùm potestas cujuslibet elementi constituta sit de potestate differentiæ & de potestate concordantiæ & contrarietatis cum potestate magnitudine &c. *idcirco conjungit potestas cujuslibet elementi & disjungit operationes suas* (sicut innuit quarta conditio potestatis differentiæ) ita videlicet, quòd conjungit inter bonum & bonum, bonum & magnum &c. hujusmodi, & disjungit inter bonum & malum, bonum & parvum, magnum & malum &c. hujusmodi, usque elementatum de ipso cum aliis stat constructum, in quo scilicet elementato consistit & agit, & sic habet conjungere formam & materiam ad suum formatum & materiatum generando, disjungit autem materiam ab aliis formis corrumpendo, ut ipsum elementum suum construere possit.

3. Secundùm quintam conditionem potestatis concordantiæ, una communis potestas aggregata & multiplicata de qualibet potestate cujuslibet elementi est ipsa potestas in elementato, *quæ ratione concordantiæ*, quam habet ad bonitatem, magnitudinem &c. elementati &c. *in majoritate sua majorificat bonum cum bono, bonum cum magno* &c. in tantum, quòd habet elementatum constructum & plenum in majoritate sua de bonitate magnitudine &c. quemadmodum potestas ignis de sua majoritate concordantiæ suæ bonitatis &c. in cholerico majorificat ignificativum cum ignificabili, & existere ignis cum ignificare, & calidum cum sicco, & lucidum cum levi &c. hujusmodi. Ut autem unumquodque elementorum istam potestatem suam possit habere in jam prædicto agere concordando & multiplicando aliud bonum cum reliquo &c. (ut dictum est) habet quidem instinctum ad elementatum, cum quo resistit oppositio illius elementati. Et ut prædicta potestas sufficere possit, sunt etiam elementa extra elementatum in uni-

verso, videlicet in chaos mixta, quæ de se ipsis fluunt in ipsis elementis intra elementatum compositis & unitis interioribus & exterioribus elementati per continuam lineam participantibus simul.

4. Secundùm tertiam conditionem potestatis finis, *minoritas finis potestatis in accidentibus invenitur*. Hæc autem conditio est ideo, quia majoritas finîs potestatis in substantia reperitur. Finis igitur cujuslibet elementi in elementato duplex consistit, videlicet substantialis & accidentalis, substantialis quidem est elementatum esse videlicet unam substantiam significatam, aërificatam, aqueificatam & terreificatam, ad quam fluunt substantialia principia ejus, scilicet elementativum & elementabile constituta de substantialibus principiis elementorum scilicet elementativum de ignificativo, aërificativo &c. & elementabile de ignificabili, aërificabili &c. fluunt autem ista principia elementati ad ipsum elementatum cum suo agere substantiali scilicet elementare de substantialibus agere elementorum constituto, scilicet de ignificare aërificare &c. Et per hoc patet, quomodo sub isto fine substantiali consistunt essentialia ipsius finîs. Finis verò accidentalis ipsorum elementorum in elementato est ipsum elementatum esse qualificatum, quantificatum &c. hujusmodi, qui siquidem finis habet sua principia accidentalia videlicet qualificativum & qualificabile cum suo qualificare, quæ constituta sunt de principiis accidentalibus elementorum, videlicet qualificativum de calefactivo, humefactivo, frigefactivo &c. hujusmodi; Et qualificabile de calefactibili, humefactibili & frigefactibili &c. hujusmodi, & qualificare de calefacere, humefacere, frigefacere &c. hujusmodi. Similiter & quantificativum prædicti quantificati de quantificativo ignificativi, aërificativi &c. Et quantificabile ejus de quantificabili ignificabilis aërificabilis &c. & quantificare ipsius de quantificare ignificandi &c. & sic de aliis hujusmodi. Et per hoc patet, quomodo accidentia elementatæ substantiæ fluunt ab eadem. Secundùm verò existere & agere prædictorum duorum finium potestatis manifestum est alium ipsorum finium esse causatum ab alio, non tamen è converso, finis enim minor causatur à majore, & non è converso. Et secundùm hæc, quæ dicta sunt, manifestatur modus existendi & agendi elementorum in elementato ratione substantiæ & accidentium, ut substantialiter & accidentaliter elementatum de finibus potestatis suorum principiorum plenum consistat.

5. Quoniam ita est, *quòd posse substantiale elementati est de majoritate & minoritate constitutum, est quidem ipsum posse elementati corruptibile* (ût vult secunda conditio potestatis majoritatis) ad corruptibilitatem verò ipsius posse elementati sequitur corruptibilitas ipsius elementati, cùm etiam una cum suo posse sit de minoritatibus constitutum, quod patet isto modo. Ipsum posse substantiale ipsius elementati de majoritate & minoritate constitutum est, quemadmodum patet in cholerico, nam omnia elementa construendo ipsum habent in eo sua posse in uno posse ipsius cholerici: veruntamen istud posse magis entificatum est à posse ignîs quàm à posse terræ, & à posse terræ quàm à posse aëris, & à posse aëris quàm à posse aquæ: itaque prædictum posse de tribus majoritatibus & de tribus minoritatibus constitutum est, & propter hoc est corruptibile ac etiam generabile: corruptibile quidem, quia terra aqua & aër, quantum est de natura cujuslibet istorum, appetunt esse majores igne in ipso posse, & per consequens aër major ipsâ terrâ, & aqua major aëre, & è converso: itaque minoritates prædictæ adversus majoritates prædictas pugnant, & è converso, in tanto, quòd oritur inde corruptio, & per consequens generatio, cùm majoritas sit causa generationis, & minoritas causa corruptionis. Hoc autem fieri non posset, nisi elementa extrà elementatum influerent in elementa intrà elementatum, & nisi ipsa elementa intrà refluerent in ipsa elementa extrà.

6. Cùm elementa existendo & agendo sint principia elementatati, habet quodlibet eorum primam conditionem concordantiæ contrarietatis, videlicet *proprietatem concordativam, ratione cujus est concordativum & concordabile, & proprietatem contrariativam, ratione cujus est contrariativum & contrariabile*; quod patet: nam ignis habet proprietatem concordativam & concordabilem terræ & aëri concordando bonitatem suam bonitati terræ, recipiens ab ea siccitatem, & concordando bonitatem suam bonitati aëris, dans illi caliditatem; habetque proprietatem contrariativam bonitate

suâ contrariante bonitati aquæ & è converso & contrariante concordantiâ, quam habet aëri & terræ illi concordantiæ, quam habet aqua terræ & aëri, has quidem proprietates habet ignis à sua bonitate &c. & unumquodque aliorum elementorum secundùm suam propriam qualitatem ad constituendum elementatum, in quo principia elementorum consequuntur fines suos. Hæ autem proprietates existentes in elementis intraneis constituentibus elementatum vivunt per lineam continuam de eisdem proprietatibus elementorum extra elementatum existentium & agentium de suis proprietatibus prædictis per totam illam substantiam elementalem, quæ sub convexitate sphæræ lunæ consistit, ut non sit vacuum in medio extremitatum illius substantiæ elementalis.

7. Secundùm conditionem secundam concordantiæ contrarietatis existunt & agunt in elementato elementa, quia finis ipsorum elementorum ipsa elementa conjungit in elementatum ratione concordantiæ suarum bonitatum, magnitudinum &c. quam existendo & agendo substantialiter & accidentaliter habent ad illum finem, & sic habet fieri generatio per *medium conjunctionis* agente formâ in materia sine resistentia ad constitutionem finîs, ac etiam finîs ipsorum elementorum, ad quam quodlibet eorum principaliter tendit ratione cotrarietatis, elementa disjungit corrumpens elementatum. Et sic deviatur medium à fine generationis ipsâ contrarietate deviante in medio materiam à forma, ut ipsa forma in illa agere non possit per viam concordantiæ, sed potius per viam contrarietatis corrumpendo gradatim medium à parte finîs, & reducendo ipsum ad principia, de quibus est constitutum, quæ cùm exeunt propter ipsam corruptionem à prædicto medio, veniunt in confusionem suî, conservantia potentialiter & habitualiter aliquem finem, in quo de ipsa confusione reducantur ad actum inconfusa.

8. Elementa in elementato habent tertiam conditionem virtutis differentiæ, quia unumquodque ipsorum elementorum diversimodè stat & diversimodè agit, secundùm quòd finis, efficiens, forma & materia consistunt diversimodè in virtute cujuslibet elementi & in virtute cujuslibet elementati, & ideo propter magnam differentiam virtutis in unitate & unitatis in differentia existendo & agendo perficiunt elementa de suo existere & agere suppositum elementatum habens propter suammet virtutem sic diversificatam & unitam sibi complementum seu sufficientiam producendi suum simile specie, ita quòd ipsa virtus prædicta existens una sufficit cuilibet elementorum & ipsi elementato ad diversimodè existendum & agendum, sicut dictum est: sicut eadem terra viridarii existens una eadem specie sufficit ad nutriendum de se ipsa multas arbores diversas specie: & sicut prædicta virtus una pluribus diversis sufficit existendo & agendo (sicut dictum est) ita una substantia ipsius chaos constans confusa de ipsis quatuor elementis sub prima forma & prima materia sufficit diversis elementatis viventibus de ipsa.

9. Cùm ratione virtutis bonitatum, magnitudinum &c. elementorum existendo & agendo in elementato conjungantur forma & materia ipsius elementati (prout significatur quartâ conditione virtutis differentiæ) sunt ipsa elementa in elementato existentia & agentia potentialiter, habitualiter & actualiter, eò quòd virtus elementorum & elementati ad conjungendum prædictam formam & prædictam materiam ratione sui ambitûs requirit ad existere & agere ipsorum elementorum & ipsius elementati potentiam, habitum & actum, eò quòd sine his oporteret in elementato ratione ipsorum elementorum esse vacuum & imperfectum, cùm ipsa virtus diversificari non possit, nisi illa subjecta diversificentur, in quibus ipsam virtutem necesse est diversificari, & cùm ipsa subjecta virtutis diversificari non possint, nisi diversificetur ipsa virtus, in qua subjecta ipsa diversificari oportet: hæc autem subjecta sunt forma & materia, quæ diversificantur ratione prædictæ virtutis, & ipsa virtus ratione earum, in hoc, quia elementis exterioribus circumeuntibus elementatum intrant quidem formæ & materiæ elementorum exteriorum in formas & materias elementorum interiorum, de quibus scilicet formis interioribus constat una forma & de quibus scilicet materiis constat una materia elementati. Et fit iste introitus ratione penetrationis virtutis usque ad intima elementati, & sic ipsa virtus & ipsa forma & materia venientes de extrà diversè intrando uniuntur per plenam lineam suæ diversitatis & unitatis, & refluentes de intrà extrà diversificantur, & ipsa elementa existunt & agunt in elementato ratione præ-

dictæ virtutis actualiter, quantùm ad conjunctum existens actu & potentialiter, ut ipsa virtus sit agibilis ratione materiæ ab extrà intrà, & habitualiter, ut sit activa formaliter, habituantibus elementis in ipso supposito existente actu aliud suppositum habitu, in quo supposito scilicet habituato consistit aliud suppositum potentialiter gratiâ generationis.

10. Secundùm quintam conditionem virtutis concordantiæ existunt & agunt elementa in elementato, eò quòd virtus eorum existens & agens in elementato ratione magnitudinis major est in ipsa concordantia elementorum, minor verò in eorum contrarietate, sicut patet. Quoniam ignis ipsius elementati & extra ipsum elementatum stat cum majoritate virtutis concordans terræ & aëri, sed cum minoritate contrarians aquæ, & contrarians ratione aquæ eis, quibus concordat, ac etiam stat in majoritate virtutis ratione concordantiæ, quam aqua habet aëri & terræ ad finem ipsius ignis, in minoritate verò ratione contrarietatis aëris & terræ, & sic de aliis: simpliciter enim concordantia virtutis est in majoritate virtutis, & ejus contrarietas in minoritate, quia concordantia importat esse, cotrarietas verò privationem; unde cùm in elementato fit elementorum corruptio, declinat majoritas concordantiæ in minoritate virtutis quo ad elementatum, quod corrumpitur, & reducitur majoritas concordantiæ quo ad elementatum, quod inde generatur.

11. *Cùm major sit virtus ratione concordantiæ in æqualitate, quàm in majoritate* (secundùm sextam conditionem virtutis concordantiæ) significatur, quòd ignis in elementato existens & agens majorem habet virtutem in sua æqualitate essentiali in hoc, quod æqualiter est constitutum de sua bonitate, magnitudine &c. quàm in illa majoritate, quam ipse habet super aërem, aut quam ipse habet in elementato cholerico ratione prædominationis super alia elementa, quod est, quia ignis cum suis partibus magis remotus est à linea de contiguitatibus constituta, quàm ab illa linea, quæ est de majoritate & minoritate constituta, atque magis lineatus est & quantificatus de linea continua de æqualitatibus suorum principiorum constituta, quàm de aliâ: unde quantò plùs ignis coæquans suam bonitatem, magnitudinem &c. in cholerico protendit illam coæquationem in intensitatem, tantò majoricat esse suum & virtutem suam super cætera elementa.

12. Quinta conditio virtutis principii significat, quòd elementa existendo & agendo in elementato accidentia ipsius elementati constituunt de virtute substantiæ procedente virtute de substantia in operationem cum accidentibus, in tantò, quòd de substantia procedunt per ipsam virtutem plures quantitates & plura alia accidentia, videlicet quantitas bonitatis & quantitas magnitudinis &c. de quibus omnibus quantitatibus fit una quantitas extensa ambiens totum extensum elementatum in longitudine, latitudine & profunditate. Et isto modo *virtus in elementato ex majoritate substantiæ principiat istas minoritates, de quibus ipsa accidentia substantiæ constituuntur*. Sunt autem ipsæ majoritates substantiæ illa substantialia principia, de quibus ipsa substantia constituta est, videlicet forma & materia ipsius substantiæ atque bonitas magnitudo &c. de quibus ipsa forma & ipsa materia constitutæ sunt. Et quoniam quodlibet ipsorum primorum principiorum est quantum, quale &c. habens in se relationem, videlicet bonitas bonificativum & bonificabile, & sic de aliis, influuntur quidem inde principia accidentalia, ut substantialia principia virtutem habeant agendi & producendi.

13. *Cùm virtus ratione finis sit major in medio, quàm in principio* (ut vult secunda conditio virtutis medii) majorem habent virtutem existendi & agendi in medio ratione finis ipsa elementa in elementato quàm in illis principiis, de quibus ipsa elementa constituta sunt, videlicet quàm ipsa bonitas, magnitudo &c. Medium autem istud, ubi ipsa virtus elementorum major est, quàm in prædictis principiis, sunt ipsa significare, aërificare &c. constituta de bonificare, magnificare &c. quæ sunt medium bonificativi & bonificabilis, magnificativi & magnificabilis, de quibus significativum & aërificativum &c. & significabile & aërificabile &c. sunt constituta, videlicet significativum &c. de bonificativo &c. & significabile de bonificabili &c. Ex istis quidem conjungit virtus unum elementatum ipsis actibus elementorum scilicet significare &c. existentibus medio hujus conjunctionis, atque formâ & materiâ, videlicet elementativo & elementabili, existentibus essentiis ipsius elementati, de quibus elementare oritur.

Hæc

Hæc autem omnia prædicta concurrunt ad producendum elementatum, qui est finis agentis naturalis.

14. Cùm aliqua virtus elementorum in elementato existendo & agendo deviatur à fine, habet corrumpi necessariò, quia *illa virtus, quæ est in medio sine fine, consistit in minoritate* secundùm quartam conditionem virtutis medii, quod habet esse, ut ipsa virtus non consistat otiosa, ne ratione otiositatis illius medii impediat transitum principii ad finem. Et ideo, ut existere illius virtutis non sit in elementato superfluum ratione absentiæ agendi ipsius virtutis ad finem, abest necessariò illa virtus in elementato: unde sequitur privatio alicujus rei in elementato, sicut in animali membrorum contractio vel absentia eorum, quia abest illa virtus in ipso elementato, videlicet in ipso animali, quæ agens ad finem est causa rectitudinis membrorum aut præsentiæ eorum & sic de aliis hujusmodi.

15. Finis principiorum extrinsecorum elementalium, quæ suut bonitates, magnitudines &c. extrinsecorum elementorum elementati, ita movet ista principia extrinseca ad elementatum, quòd quantùm potest, facit ea remanere cum suis elementis in elementato; quoniam si moveret ea, nec faceret illa residere in elementato, cùm recederent ab elementato, auferrent secum elementa intrinseca elementati, de quibus elementatum est constitutum, & hoc, cùm sint ejusdem naturæ: itaque prædictus finis moveret principia sua contra majoritatem suam, quod est impossibile secundùm primam conditionem principii finis. Est enim majoritas prædicti finis principia ejus moveri ad elementatum, quoniam prædicta principia propter nutrimentum vitæ elementati habent esse. Ergo elementa extrinseca elementatum intrant in eo permanentia & agentia, ut sint in majoritate sui finis intrà se ipsa & extrà, & secundùm hoc existunt & agunt substantialiter & accidentaliter quodlibet eorum de proprietatibus & conditionibus suis, sunt autem invisibilia, quamvis appareant in elementati figura.

16. Naturaliter elementa, quantùm possunt, evitant tertiam conditionem principii finis: evitant enim minoritatem finis materiæ suæ, ut evitent minoritatem formæ suæ, de quibus scilicet formâ & materiâ majorificant elementatum, ut ipsa eadem forma elementati suam majoritatem finis habeat in ipsa eadem materia sua. Est autem hæc majoritas finis substantialiter multiplicata de pluribus formis substantialium principiorum scilicet bonitatis &c. elementorum, de quibus formis constant formæ elementorum aggregantes unam formam substantialem elementati & de pluribus materiis prædictorum substantialium principiorum constituentibus substantiales materias elementorum, constituentes unam materiam elementati. Et iterum ratione accidentium ipsius substantiæ elementatæ principiorum eam constituentium est prædicta majoritas finis accidentaliter multiplicata, videlicet de quantitate, qualitate &c. prædictorum substantialium principiorum, quæ sunt quantificativa & quantificabilia, qualificativa & qualificabilia, & sic de aliis hujusmodi per omnes substantiales formas & materias prædictas, usque gradatim constituunt unum quantificativum, qualificativum &c. elementati, & unum quantificabile & qualificabile &c. sub una quantitate, qualitate &c. unius alicujus elementati. Hæc autem multiplicatio substantialis & accidentalis majoritatis finis in ipso elementato habet ita esse, ut totum ipsum elementatum sit substantialiter & accidentaliter de ipsa majoritate finis plenum.

De tertio Probationis modo.

1. AMpliori modo more solito suppositionem sumere nos oportet, quia in modo existendi & agendi elementorum in elementato eam necessariò invenimus, quoniam sicut suppositiva voluntas in absentia intelligendi necessitatem rei vel impossibilitatem sequitur possibilitatem obtinendi in intellectu illam possibilitatem vel necessitatem, sic similiter appetitus cujuslibet elementi in elementato, cùm sit extrà illum principalem seu ultimum finem, quem in suo instiuctu naturali appetit obtinere, sequitur possibilitatem obtinendi illum finem, quam siquidem secutionem possibilitatis oportet esse ejus suppositionem obtinendi illum, sicut quòd voluntas humana sequatur possibilitatem, dicimus suppositionem. Hæc autem elementalis suppositio consistit in quolibet gradu elementorum in elementato: sicut patet in elementato cholerico in quarto gradu, in quo appetitus terræ in tertio gradu supponit possibile se obtinere suum quartum gradum in eodem elementato & appetitus aëris in se-

cundo gradu se obtinere suum tertium, ut obtineat suum quartum in eodem, atque appetitus aquæ in primo suum secundum gradum in eodem, ut habeat tertium in eodem ad habendum in ipso eodem elementato suum quartum: appetitus verò ignis supponens possibile, nunquam esse ibi alium quartum gradum præter suum, agit ideo super alios gradus inferiores tantâ quantitate persistentiæ suæ, quòd alios gradus inferiores in ipso elementato ultra metas procedere non permittit, ut non adsit necessitas corruptionis sui quarti gradûs, seu necessitas generationis alterius quarti gradûs.

2. Sicut modus intelligendi intellectûs est similitudo modi essendi rei, eò quòd est effectus modi essendi rei, potentiæ & objecti, potentiæ quidem tanquam ex parte agentis, objecti verò tanquam ex parte subjecti; ita similiter modus essendi elementati est similitudo modi essendi rei agentis naturalis & elementorum, agentis quidem naturalis tanquam ex parte efficientis naturalis, elementorum verò tanquam ex parte subjecti. Iterum etiam, sicut anima humana habet suum modum intelligendi ratione intellectûs & suum modum volendi ratione voluntatis ordinatos ad modum essendi rei, sic unumquodque elementorum in elementato existendo & agendo sub modo instinguendi & appetendi agentis naturalis habet suum modum instinguendi ratione sui instinctûs naturalis, & appetendi ratione sui appetitûs naturalis, ordinatos ad modum essendi rei instinctæ & appetitæ ab eisdem, ita quòd quatuor modis instinguendi quatuor elementorum sub modo instinguendi naturalis agentis constituitur ipse modus instinguendi elementati vegetati; Et de quatuor modis appetendi quatuor elementorum sub modo appetendi agentis naturalis constituitur ipse modus appetendi elementati. Constituitur autem modus instinguendi cujuslibet elementi ex modo instinguendi elementalis bonitatis & ex modo instinguendi elementalis magnitudinis, & sic de aliis primis principiis elementalibus. Similiter & modus appetendi cujuslibet elementi ex modis appetendi primorum principiorum, ut de primis principiis elementalibus per lineam continuam in diversitate & unitate non sit dari vacuum instinctûs & appetitûs, sed plenum per totum elementatum.

3. Considerando elementa in elementato secundùm modos secundarios investigandi tertiæ regulæ, sic sunt in ipso ratione cujuslibet elementalis bonitatis in eo existentis bonificativum, bonificabile, bonificare & bonificatum, & magnificativum, magnificabile, magnificare & magnificatum. Similiter ratione cujuslibet magnitudinis in eo existentis & similiter ratione ignîs de ipsis primis principiis constituti, sunt in ipso elementato ignificativum, ignificabile, ignificare, ignificatum, & eodem modo ratione aëris aërificativum, aërificabile, aërificare & aërificatum & sic de aliis elementis, ut ratione elementati sint in ipso elementato elementativum, elementabile & elementare. Iterum existunt & agunt ipsa elementa in elementato secundùm duplices terminos ad invicem concordantes, videlicet secundùm formam & materiam, formam & figuram, subsstantiam & accidens, intensitatem & extensitatem, primam intentionem & secundam, & sic de aliis hujusmodi. Et iterum secundùm duplices terminos contrariantes, videlicet concordantiam & contrarietatem, caliditatem & frigiditatem, humiditatem & siccitatem, levitatem & ponderositatem, luciditatem & obscuritatem &c. hujusmodi. Iterum existunt & agunt in eodem elementato secundùm triplices terminos concordantes respectivè, ût secundùm formam, materiam, & conjunctionem, potentiam, habitum & actum, longum, latum & profundum: ac etiam existunt & agunt elementa in ipso elementato secundùm unum terminum concordantem duobus contrariis, ût secundùm differentiam concordantem concordantiæ & contrarietati ratione differentiæ & concordantiæ ipsorum elementorum, aut etiam secundùm se ipsa scilicet secundùm ignem concordantem aëri & terræ & secundùm aërem concordantem igni & aquæ & secundùm aquam concordantem aëri & terræ & secundùm terram concordantem igni & aquæ. Et sunt etiam in ipso elementato secundùm unum terminum contrariantem duobus concordantibus, ût secundùm corruptionem contrariantem formæ & materiæ, & secundùm deviationem medii contrariantem principio & fini. Iterum sunt & agunt elementa in elementato secundùm quadruplices terminos concordantes, qui sunt finis, efficiens, forma & materia, sursum, deorsum, antrorsum, retrorsum, & sic de aliis: & secundùm quadruplices terminos, quorum unus contrariatur duobus concordantibus,

tibus, videlicet ignis frigiditati aquæ & frigiditati terræ, & concordat caliditati aëris; & sic de quolibet aliorum. Ac etiam ipsa elementa in elementato sunt ipsi termini seu principia, quorum unumquodque concordat duobus contrariantibus, & contrariatur uni concordanti illis duobus contrariantibus, ût patet in ipsa tertia regula. Et habent ita esse & ita agere necessariò elementa in elementato, quòd positis existentiâ & agentiâ unius eorum ponuntur existentia & agentia cujuslibet aliorum, habentque ipsa quatuor elementa existere & agere in elementato circulariter in primo, secundo, tertio & quarto modis antedictis, secundùm quòd patet in quinto & ultimo modo investigandi secundæ partis hujus tertiæ regulæ.

4. Bonitas elementalis & magnitudo elementalis &c. & differentia elementalis & concordantia elementalis &c. sunt ipsa generalia & prima principia elementorum elementati, & bonificare prædictæ bonitatis & magnificare prædictæ magnitudinis &c. & differre prædictæ differentiæ & concordare prædictæ concordantiæ &c. sunt universalia agere elementalia, sed prædicta bonitas contracta ad magnitudinem & contracta ad durationem, & sic de aliis, & contracta similiter ad differentiam & ad concordantiam, & sic de aliis, specificatur de generalitate sua, & specificando diversificatur, & diversificando multiplicatur, ita quòd in natura elementali in elementato quot sunt principia prima, tot habentur bonitates diversæ seu distinctæ de una bonitate generali per multitudinem suæ contractionis ad multa princincipia constitutæ. Hoc idem similiter habet esse de bonificare ipsius bonitatis per multiplicem contractionem sui ad alios multiplices actus prædictorum primorum principiorum: & quod est de uno principio & agere illius velut de bonitate & bonificare dictum est, hoc idem est de unoquoque aliorum & agere suo videlicet de magnitudine & magnificare &c. & de differentia & differre &c. & permanent unum idem ipsa principia ratione cujuslibet unitatis eorum contractæ ad quamlibet aliam unitatem. Et hoc idem est de unitatibus agentiæ eorum. Hæ autem existentiæ principiorum prædictorum sic contractæ ad invicem, ita quòd inter se non est vacuum contractionis, contrahuntur ad hanc proprietatem, quæ est igneitas, & ad istam, quæ est aëreitas, & ad alias duas, quæ sunt aqueitas & terreitas, ita quòd quælibet istarum proprietatum tot diversitates sui habet, quot habet cum prædictis principiis contractiones, & quot habet contractiones, tot habet sui ipsius specificationes; & quoniam ita est, quòd ipsa principia sic ad invicem contracta (ût dictum est) cuilibet prædictarum proprietatum contrahuntur, contrahitur de necessitate quælibet ipsarum proprietatum ad quamlibet ipsarum; & contrahendo secundùm illam specificatur, ita quòd altera est igneitas contracta ad aëreitatem, alia verò contracta ad terreitatem, & alia contracta ad aqueitatem, & sic de unaquaque aliarum, & permanent unum idem, quia eadem igneitas est in aëreitate, terreitate & aqueitate, & sic de qualibet aliarum. Et isto eodem modo contractionis & specificationis, quo se habent prædicta prima principia ad prædictas proprietates, se habent agere prædictorum principiorum similiter ad invicem contracta, sicut sua principia ad agere cujuslibet proprietatum prædictarum, videlicet bonificare &c. ad ignificare &c. atque vegetalitas individua agentis naturalis contrahens ad se principia ad invicem contracta suæ vegetalitatis generalis contrahit ad se prædictas elementorum proprietates ad invicem contractas & specificatas secundùm supra prædictam contractionem & specificationem ad hoc individuum elementatum vegetatum, ac etiam vegetare individuum prædictæ individuæ vegetalitatis, contrahens ad se generale bonificare &c. vegetandi generalis prædictæ vegetalitatis generalis contrahit ad se ignificare, aërificare &c. contracta ad invicem secundùm contractionem bonificandi &c. primorum principiorum elementalium in vegetare individuum hujus elementati vegetati, ita quòd non est dari vacuum contractionis de primis extremitatibus primorum principiorum & agentiæ eorum per totum medium continuum contrahendi usque ad ultimas extremitates hujus individui elementati vegetati.

5. Quemadmodum intellectus humanus in ratione sua habet potentiam & habitum contradictionis, quæ existens realiter actu impossibilis est, cùm ita est, quòd reducitur ad actum, rationaliter habet corrumpere modum intelligendi, sic in elementali essentia est potentia & habitus contradictionis, quæ nunquam actu esse potest. Et cùm

cùm elementa conantur illam reducere in actum, corrumpitur illud elementatum, in quo intendunt illam adducere in actum, quia non est aliquid, quod contradictionis possit esse subjectum; hoc autem patet isto modo. Manifestum est, quòd ignis & aqua, aër & terra sunt contraria, quolibet istorum appetente prædominium elementati de tota bonitate, magnitudine &c. suæ existentiæ & agentiæ: agens verò naturale sustinere non potest præter unius illorum prædominium in ratione unius finîs, secundùm quòd manifestum est elementa sub ipso agente naturali esse gradata, superiore gradu habente prædominium super cæteros regendo illos ad suum finem, sustinere quidem non potest quodlibet eorum à prædominio, quia contradictio realis sequeretur, quia in elementato quarti gradûs elementorum sequeretur, quòd quartus gradus esset ignîs & non esset ignîs, quia esset gradus aquæ, & esset aquæ & non esset aquæ, quia esset ignîs: & quòd esset aëris & non esset aëris, quia esset terræ, & quòd esset terræ & non esset terræ, quia esset aëris. Et sic quartus gradus unius oppositorum esset quartus gradus alterius, quod est impossibile ratione contradictionis. Restat ergo, quòd elementa in elementato existendo & agendo gradata sunt proportionaliter, ita quòd gradus inferiores sub superiori gradu patiuntur proportionaliter, ut quodlibet ipsorum elementorum suam potentiam & actum conservet, ut adhuc quodlibet eorum intentum suum secundùm finem suum actu recuperare possit in elementato. Et cùm ita est, quòd aliquod elementorum prædictam proportionem destruere nititur, adducens prædictam contradictionem ad actum, quantùm potest, corrumpitur elementatum in tantum, quantum adducit prædictam contradictionem: itaque per accidens existit contradictio in potentia & habitu in essentia elementali in elementato in hoc, quòd substantialiter unumquodque ipsorum finem suum & non alterius appetit dominari. Et ratio hujus est, quia agens naturale potest indifferenter alicujus eorum prædominium accceptare.

6. Elementis existentibus & agentibus proportionaliter sub agente naturali gradatis stat quidem necessitas specifica & individuata existentiæ & agentiæ elementorum & elementati sub necessitate existentiæ & agentiæ hujus agentis naturalis individui per totum medium continuum à primis extremitatibus primorum principiorum elementalium usque ad ultimas extremitates principiorum ipsius agentis specifici. Et dum ita est, quòd elementalis necessitas sub agente naturali nimis fluit ad generationem, fit inde per contingens præter communem naturæ consuetudinem in ipso generato additamentum, sicut sextus digitus in manu vel aliquid hujusmodi: aut dum ita est, quòd prædicta necessitas ad prædictam generationem confluit diminuta, causatur per contingentiam illius diminutionis defectus alicujus membri seu membrorum in generato, sicut patet in cœcis nascentibus seu contractis, ergo dum proportionatè fluit elementalis necessitas sub agens naturale, de sunt prædictæ contingentiæ accidentales. Aliæ verò sunt contingentiæ substantiales videlicet principales, quæ in elementorum naturâ existendo & agendo in elementato includuntur existentes causæ corruptionis elementati, quia licet necessitas cujuslibet elementi, sicut prædictum est, existat & agat proportionaliter in elementato sub gradibus proportionaliter gradatis, nihilominus unumquodque ipsorum elementorum existendo & agendo, quantùm est de natura suî, expectat in ipso elementato per contingens sui contrarii elementi privationem, secundùm quòd futurorum necessitas ministrabit.

7. Elementa in elementato habent existere & agere ratione æquiparantiæ suorum primorum principiorum, existente ipsâ æquiparantiâ continuatâ substantialiter & accidentaliter per totum elementatum secundùm exigentiam finîs elementati. Est enim ipsa primorum principiorum æquiparantia causa constitutionis elementati æquiparata æquiparantiæ principiorum agentis naturalis: ac etiam in elementato est æquiparantia causa æquiparantiæ, quia propter æquiparantiam existendi & agendi bonitatis bonificativæ & bonificabilis & sic de magnitudine &c. habet ignis existendo & agendo æquiparantiam in suo ignificativo & ignificabili & sic de cæteris elementis, quia ex hoc, quòd ignis &c. est ignificativus secundùm æquiparantiam & ignificabilis existendo, & calefactivus & calefactibilis, & sic de aliis, agendo, & sic de aliis elementis secundùm se, sunt quidem bonitas &c. de quibus ignis constitutus est, & de quibus similiter constant alia elementa, bonificativa & bonificabilis per totum subjectum elementatum; & hoc ita, quòd substantialis æquiparantia formarum & materiarum primorum principiorum elementalium causat substantialiter æquiparantiam formæ & materiæ cujuslibet elementi existentis substantialiter & agentis accidentaliter in elementato, quia de prædictis formis constat substantialiter forma cujuslibet elementi, & de prædictis materiis materia cujuslibet elementi: & ideo causatur forma cujuslibet elementi à prædictis formis & ejus materia à prædictis materiis, ut æquiparantia formæ & materiæ cujuslibet elementi causet substantialiter cum æquiparantia ipsorum elementorum æquiparantiam formæ & materiæ elementati accidentaliter. Et æquiparantia accidentalium formarum & materiarum primorum principiorum causat accidentaliter æquiparantiam accidentalium formarum & materiarum cujuslibet elementi, ut inde causetur æquiparantia accidentalium formarum & materiarum elementati usque ad agens naturale. Itaque juxta tres demonstrationis species existunt & agunt substantialiter & accidentaliter elementa in elementato, secundùm quòd æquiparantia existit substantialiter & accidentaliter *in propter quid* & è converso, procedendo continuè de primis principiis usque ad ultima agentis naturalis ipsius elementati, & existit in *quia*, refluendo de ultimis ipsius agentis naturalis usque ad prima principia elementalia, ut impossibilis sit vacuitas æquiparantiæ in *propter quid & quia*, videlicet in *causa* & in *effectu* in tota existentia & agentia elementati.

8. Sicut intellectus humanus in punctis transcendentibus transcendit naturam suam, cùm attingit realitatem objecti ultra naturam suæ rationis (ût in octava regula dictum est) & habet ita transcendere, ut sit in majori bonitate, magnitudine &c. attinctionis, ita ignis & unumquodque aliorum elementorum concurrens per totum circulum elementorum, intrante parte cujuslibet ipsorum in partem cujuslibet aliorû substantialiter & accidentaliter, transcendit ad elementatum, quod non est elementum, cùm sit nobilior in elementati natura quàm simpliciter in natura suî ipsius. Est enim nobilior in ipso elementato, quia ipsum elementatum ex hoc, quòd est de ipsis elementis compositum, habet in se ignem simplicem & compositum, & cætera elementa simplicia & composita. Simplicia quidem, quia continet in se bonitatem, magnitudinem &c. de quibus unumquodque ipsorum elementorum simplicium constitutum est: composita verò, quia bonitas &c. ignîs cum bonitate &c. aëris &c. compositæ sunt, quantitas &c. bonitatis &c. ignîs cum quantitate &c. bonitatis &c. aëris &c. & magnitudo istorum cum magnitudine, & sic de aliis. Et inde sequitur implicatio extensio & substantia corporea, in quibus forma ignîs est composita cum forma aëris, terræ & aquæ, & materia ejus cum materia aëris, aquæ & terræ: & sic, ut ipse ignis possit venire ad finem intentum, permittit se componi cum contrario suo videlicet cum aqua, quod est ultra naturam ipsius ignîs; quemadmodum intellectus humanus permittit componi suum modum intelligendi cum modo essendi rei contrario rationi ipsius intellectûs, ut ad finem intentum venire possit ultra naturam suam, scilicet ad realitatem objecti obtinendam: hoc idem suo modo est de quolibet aliorum elementorum, ut possit elementatum sub vegetato constituere, ut inde in naturam suam transcendant altiorem. Hæc autem omnia significata sunt in ipsa octava regula in materia elementali.

9. Nona regula & ultima ratione majoritatis finîs significat elementa existentia & agentia in elementato, ita sicut dictum est in unoquoque §. primi, secundi & tertii modi hujus quæstionis propositæ, ut majoritas finîs existentiæ & agentiæ elementorum & elementati in aliqua distinctione vel conditione aut regula non pereat, cujus periclitatio substantialiter & accidentaliter in aliquo ipsius elementati vacuum seu superfluum implicaret, quæ sunt impossibilia. Ideirco finis in elementato habet ipsum elementatum subjectum substantiatum de majoritatibus finium elementorum, ut nullus finis eorum sit extrà majoritatem, nec aliqua majoritas ipsorum extra finem, quod est impossibile, cùm alius istorum alii naturaliter acquiescat, scilicet majoritas fini & è converso. Et ideo sunt elementa actu substantialiter & accidentaliter in elementato, ut substantiatum non sit sine substantia sibi subjecta actu, nec è converso, sed ut ratione majoritatis finîs substantia sit in toto substantiato suo & substantiatum in tota substantia sua, & accidentia in toto accidentato, & è converso,

& per totam ſubſtantiam & ſubſtantiatum, & è converſo, ut totum elementatum ſit plenum ſuæ ſubſtantiæ & ſuorum accidentium absque minoritate finis.

DE NONA QUÆSTIONE SIGNIFICATA PER K.

Quæritur. Quomodo hæc ars eſt inventiva?

RArius quod eſt ac utilius hujus artis, eſt benè ſciri modum inventivum hujus artis. *Eſt autem ejus modus inveniendi deductio plurium diffinitionum & conditionum & regularum ipſius artis ad eandem concluſionem, & unius diffinitionis, aut conditionis, aut regulæ ad diverſas concluſiones*, ût ſupra in antedictis quæſtionibus manifeſtè patet. Et „in his implicatur deductio diverſarum „diffinitionum ex una diffinitione ſum„ptarum ad eandem concluſionem, & di„verſarum conditionum ex una conditio„ne ſumptarum ad eandem concluſionem, „& ſimiliter diverſarum regularum ex una „regula ad eandem concluſionem, & etiam „ex una quæſtione diverſarum quæſtio„num ſumptarum ad eandem concluſio„nem, ût inferius declaratur.

Veruntamen ad majorem evidentiam hujus artis, & ut pleniùs diſcurſus appareat, per figuras ſubjungimus tres modos ſolvendi quæſtiones.

In quorum primo aliquæ quæſtiones ultimæ partis quartæ diſtinctionis ſolvuntur transmittendo ad diffinitiones in prima diſtinctione.

In ſecundo ſolvuntur quæſtiones per primam & ſecundam figuram hujus artis, transmittendo ad conditiones in diſtinctione ſecunda, *quod ſit, ut pateat modus applicandi conditiones ad figuras.*

In tertio verò & ultimo ſolvuntur quæſtiones in tertia & quarta figura hujus artis per regulas & per novem quæſtiones primæ partis quartæ diſtinctionis, *quod ſit, ut detur modus applicandi ad figuras hujus artis regulas & quæſtiones.*

1. In primo quidem modo talis ſervatur proceſſus. Primò acceptâ igitur primâ quæſtione bonitatis, magnitudinis. *Utrum Deus benedictus ſit ens infinitum?* Perquiratur ejus ſolutio in diffinitione bonitatis iſto modo. Deus eſt Ens, quod eſt ipſa bonitas, & bonum agens bonum ratione ipſius bonitatis, aliter ipſe non eſſet Deus, cum Deum conſideremus eſſe ſummum bonum, hoc habito facienda eſt applicatio hujus diffinitionis bonitatis ad diffinitionem magnitudinis, & habetur, quòd Deus exiſtens ens, quod eſt ipſa bonitas, agens bonum ratione bonitatis, agit ipſum bonum magnum ratione magnitudinis, cùm ipſa ſumma bonitas ſic agendo & exiſtendo ſit magna ratione magnitudinis, ambiens omnes extremitates eſſendi, ergo Deus eſt ens infinitum, ut infinita magnitudo ratione ſuæ bonitatis exiſtendo & agendo bonum non ambiat infinitas extremitates non eſſendi, quod eſt impoſſibile.

Eadem etiam concluſio patet additâ diffinitione bonitatis diffinitioni æternitatis, quia cùm æternitas ſit duratio infinita & Deus ratione bonitatis ſuæ ſit ens agens bonum cum magnitudine, ergo Deus exiſtendo & agendo bonum magnum cum bonitate & magnitudine durat infinitè bonus magnus ratione ſuæ bonitatis & magnitudinis, ergo ipſe eſt infinitus: quod ſi non; infinita duratio eſſet proprietas, ratione cujus malitia, parvitas &c. durarent infinitè, & per conſequens ratione cujus ipſa malitia exiſtens id, per quod malum agit malum, in magnitudine per omnes extremitates eſſendi duraret infinitè, quod eſt impoſſibile, ergo &c.

Hæc eadem concluſio patet, additâ ipsâ diffinitione bonitatis cum diffinitione magnitudinis & diffinitione æternitatis diffinitioni poteſtatis, nam ex hoc, quòd divina bonitas & divina magnitudo durantes infinitè ens agens bonum magnum per omnes extremitates eſſendi, cùm etiam hoc ſit magnum bonum eſſe per omnes ipſas extremitates durationis infinitæ, poteſt igitur ipſa divina bonitas, magnitudo, æternitas exiſtere ens infinitum bonum magnum durans & potens, aliter deficeret poteſtas bonitati & æternitati Dei, & per conſequens diffinitio poteſtatis diffinitioni bonitatis, magnitudinis & æternitatis, & ſic eſſet dari Deum non eſſe, ad cujus non eſſe ſequerentur malitia, parvitas & privatio bonæ, magnæ &c. exiſtentes & agentes per omnes extremitates eſſendi ratione ſuæ poteſtatis, quod eſt ſumma contradictio, ergo &c.

Diffinitio ſapientiæ ſimiliter addita prædictis diffinitionibus manifeſtat hoc idem, quoniam ſi non eſt bonum eſſe Deum ens infinitum æternaliter per omnes extremitates eſſendi ratione ſuæ bonitatis in magnitudine, æternitate & poteſtate & è converſo, attingit quidem divina ſapientia diffinitionem bonitatis eſſe diffinitionem malitiæ in diffinitione parvitatis, privationis & impotentiæ & è converſo, & diffinitionem parvitatis, privationis & impotentiæ eſſe diffinitionem magnitudinis æternitatis & poteſtatis in diffinitione bonitatis, & per conſequens diffinitionem ſuam eſſe diffinitionem ignorantiæ in diffinitione bonitatis &c. & diffinitionem ignorantiæ eſſe diffinitionem ſapientiæ in diffinitione malitiæ &c. videlicet quòd ſapientia eſt proprietas, ratione cujus inſipiens ignorat bonitatem Dei eſſe ens infinitum, ratione cujus bonum agit bonum, & magnitudinem Dei eſſe id, ratione cujus bonitas, æternitas &c. Dei ſunt magnæ &c. & ſic de aliis: & quòd ignorantia eſt proprietas, ratione cujus ſapiens intelligit malitiam in Deo eſſe non ens infinitum, ratione cujus malum agit malum: & ſic oppoſito modo de aliis diffinitionibus. Unde ſequuntur multæ contradictiones, ergo Deus eſt ens infinitum. Hoc etiam eodem modo manifeſtari poteſt multis aliis rationibus, addendo ſingulas alias diffinitiones, quæ ſunt voluntatis, virtutis &c. diffinitionibus antedictis.

Sicut Deum eſſe ens infinitum manifeſtum eſt per diffinitiones additas diffinitionibus, ſimili modo manifeſtatur hoc idem per conditiones additas conditionibus. Sumatur ergo conditio prima bonitatis magnitudinis, nam ex hoc, quòd tota divina ſubſtantia convertitur tota cum bonitate totâ & tota cum magnitudine totâ &c. quia aliter non eſſet Deus, oportet ipſam ſubſtantiam eſſe ens infinitum exiſtendo & agendo & hoc ratione infinitæ converſionis Dei & infinitæ ſuæ bonitatis &c. ut exiſtendo & agendo ſit impoſſibile in eo conſiderari vel fieri additamentum. Et hoc etiam probat ſecunda conditio bonitatis magnitudinis addita primæ, quoniam niſi Deus eſſet ens omnimodè infinitum exiſtendo & agendo ratione converſionis ſuî cum qualibet ſuarum dignitatum, ipſa quidem bonitas Dei exiſteret impotens in eſſentia parvitatis bonificans, magnificans &c. vel exiſteret potens in eſſentia magnitudinis, malificans, parvificans, quod eſt impoſſibile, ergo &c.

Iterum additâ tertiâ conditione bonitatis magnitudinis prædictis duabus conditionibus multiplicatur iſtius ejusdem concluſionis probatio, quoniam niſi ipſa divina bonitas eſſet adeo potens in eſſentia magnitudinis bonificando & magnificando, quòd Deus eſſet ens infinitum ratione infinitæ converſionis ipſius Deitatis cum bonitate, magnitudine &c. ſciretur quidem neceſſariò bonitas in magnitudine cum malitia & parvitate, quod ſatis patet manifeſtè falſum, ergo &c.

Iterum ſimiliter additâ quartâ conditione bonitatis, magnitudinis, fortiùs exprimitur hoc idem, quoniam ſi divina bonitas ſcitur neceſſariò eſſe in magnitudine cum malitia & parvitate, quia ſcitur impotens in eſſentia magnitudinis bonificare & magnificare in tantum, quòd ſit ens infinitum per converſionem ipſius Deitatis cum bonitate, magnitudine, æternitate &c. Deus quidem exiſtens bonitas, magnitudo &c. ſcitur neceſſariò exiſtere malitia parvitas &c. atque ejus bonitas exiſtens magnitudo, voluntas &c. ſcitur neceſſariò exiſtere parvitas voluntatis &c. quæ ſunt manifeſtæ contradictiones. Ergo Deus eſt neceſſariò ens infinitum. Hoc idem ſimiliter poteſt expreſſiùs ab intellectu videri addendo conſimili modo, ſi hoc portare poſſit, quintam & ſextam conditiones conſequentes, & ſic de aliis conſequentibus conditionibus, ad jam applicatas conditiones.

Similiter per regulas manifeſtatur hæc eadem concluſio aliâ regularum additâ alii: quoniam ſi Deus non eſt infinitus, voluntas quidem & intellectus hominis ſecundùm primam regulam coæquari non poſſent in intellectu intelligente eum finitum & voluntate diligente eum infinitum. Et additâ ſecundâ regulâ primæ modus diligendi ens infinitum facit ſupponere voluntatem ens in omni perfectione infinitum, & modus odiendi abſentiam entis in omni perfectione infiniti facit ſupponere voluntatem, non eſſe ipſum ens infinitum, ſed nullo modo habet ipſa voluntas naturam odiendi ipſum infinitum aut diligendi abſentiam ipſius entis infiniti: cùm ergo intellectus humanus ex eadem natura animæ rationalis cum voluntate ſit conſtitutus, non habet modum intelligendi naturaliter abſentiam entis in omni perfectione infiniti & præſentiam non entis in omni perfectione infiniti, quoniam diligere bonum exiſtens ſine aliquo malo non poteſt contrariari ipſi intelligere bono exiſtente absque aliquo falſo, de neceſſitate ergo habet intelligere-

telligere oppositum, ergo est ipsum ens infinitum.

Hoc etiam patet additâ tertiâ regulâ secundæ regulæ & primæ, quia cùm voluntas supponit non ens in omni perfectione infinitum, tunc se habent sic modus intelligendi & modus essendi, quòd modus intelligendi de necessitate declinat falsificativum, falsificabile, falsificare & falsificatum esse veritatis, & malificativum, malificabile, malificare & malificatum esse bonitatis, & per consequens verificativum &c. esse falsitatis & bonificativum &c. esse malitiæ, & sic contradictio est conversio & è converso, quia sic esse est non esse, & è converso, & perfectio defectus, & è converso, atque perfectio est in non esse & non esse in defectu ratione perfectionis, & defectus in esse ratione non essendi & esse in perfectione ratione sui defectûs; & multæ etiam aliæ contradictiones & impossibilitates cum istis habent modum essendi rei, quod est absurdum, in modo intelligendi, falsè ergo supponit voluntas non esse prædictum ens infinitum, quare de necessitate oppositum est necessarium, scilicet ens infinitum, & istud est Deus.

Et additâ super hoc quartâ regulâ adhuc multiplicantur impossibilitates & contradictiones ad absentiam infiniti entis, quoniam cùm voluntas supponit non esse prædictum ens infinitum, attingit intellectus discursivus in suo modo intelligendi ipsam voluntatem ex hoc contrahere sibi dolorem, qui quidem dolor & lætitia convertuntur, ita quòd voluntas contrahens sibi dolorem, contrahit suum lætativum, lætabile, lætare, & lætatum ad dolorem, ita quòd lætativum & dolorativum, & sic de aliis, in tantum contrahuntur, quòd convertuntur, quod nullo modo esse potest, nec contrahi ad modum intelligendi, quia hoc attingit intellectus manifestè falsum: & si hoc habeat esse ultra intellectum, intellectus contrahens se ad modum intelligendi, contrahit se ad modum ignorandi, eò quòd suum scitivum convertitur cum suo ignorativo & suum scibile cum ignorabili, & sic de aliis. Et ista sunt manifestè contradictoria & impossibilia: impossibile est ergo, quòd infinitum convertatur cum non ente infinito, vel contrahantur simul, ergo oportet infinitum ens esse & infinitum non ens non esse de necessitate, hoc autem infinitum ens est Deus benedictus,

Iterum addendo desuper quintam & sextam & alias regulas multiplicari possunt quasi innumerabiles rationes ad probandum necessariò Deum esse infinitum. Sed quia contractis omnibus regulis ad invicem tanta insurgit dicendi materia, quòd importabilis est simul intellectui, propter hoc de ipsâ nolumus ulterius prosequi.

Ista eadem conclusio patet, atque etiam in conclusionibus antecedentium quæstionum aliâ earum additâ alii, quia cùm ipse Deus sit tantus in agere, quantus in existere (ût in prima quæstione probatum est) nulla potest fieri vel considerari super ipsum additio, quia non esset perfectus, & si non esset perfectus, non posset dare perfectum motum firmamento, nec perfectum attingere substantiis separatis, & sic de aliis, quia perfectionem, quam non habet, dare non posset, oppositum autem manifestis rationibus probatum est, ergo &c.

2. Assumptâ primâ quæstione magnitudinis æternitatis, *utrum Deus in extensitate sit infinitus sine corporeitate*? recurrendum est ad diffinitionem magnitudinis, quæ est hæc. *Magnitudo est id, ratione cujus bonitas duratio sunt magnæ, ambiens omnes extremitates essendi.* Itaque inveniuntur per artem bonitas magna & duratio magna per omnes extremitates essendi, & sic de aliis, cùm magnitudo in aliqua parte non possit esse aliquid sine bonitate, nec sine duratione, & sic de aliis, & sic magnitudo invenit se bonam durantem &c. & invenit se bonam, quia bonitas ejus est magna in duratione potestate &c. & invenit se durantem &c. quia ejus duratio est magna in bonitate, potestate &c. & sic de potestate &c. Itaque contrahendo aliam ipsarum dignitatum Dei ad aliam, & aliam ipsarum ratione alterius earum ad aliam, explicat ars plures magnitudines in bonitate, & plures in æternitate &c. deinde convertatur diffinitio magnitudinis in diffinitionem bonitatis, & è converso, & ita bonitas est id, ratione cujus magnitudo, æternitas &c. sunt bonæ, ambiens omnes extremitates essendi, & sic explicat ars plures bonitates sicut plures magnitudines. Hoc idem est de aliis dignitatibus etiam conversâ diffinitione bonitatis in diffinitionem magnitudinis, & sic est magnitudo ens, ratione cujus magnum agit magnum, & sic de aliis dignitatibus, ita quòd ista diffinitio est magnitudinis &c. in bonitate, duratione &c. & ratione cujuslibet

istarum

istarum est in alia; & quod est de bonitate, magnitudine, idem est de aliis ad se ipsas & ad bonitatem & ad magnitudinem, ita quòd sicut omnes divinæ dignitates convertuntur essentialiter, ita & earum diffinitiones. Unde ex eadem dignitate multæ explicantur dignitates remanentes idem quod illa; ratione cujus multitudinis identalis non implicantis essentialem differentiam sed inconfusionem ambientis omnes extremitates essendi explicatur necessariò in extensitate spirituali divina immensitas seu infinitas non indigens corporali subjecto, cùm habeat illud spirituale sibi sufficiens, quod etiam multò meliùs sufficit esse subjectum extensitati de infinita Dei bonitate, magnitudine &c. constanti quàm corpus extensitati de corporali bonitate magnitudine &c. constructæ. Et sicut corporalis extensitas est finita, quia de finitis principiis constituta, sic divina extensitas est infinita, quia de infinitis dignitatibus Dei constat.

Hoc etiam probatur per secundam conditionem magnitudinis æternitatis additam conversioni prædictarum diffinitionum, quoniam nisi intellectus divinus, qui est ipsa sapientia Dei, intelligeret quamlibet dignitatem Dei adeo (ût supra dictum est) multiplicatas, quòd implicent prædictam extensitatem spiritualem sine corpore, non esset infinitus, quia nescit magnitudinem suam in infinitate ad hoc sufficientem, sed intellectum divinum impossibile est non esse infinitum ratione suæ infinitæ magnitudinis, quia sic non esset Deus, ergo Deus est infinitus in extensitate sine corpore, sed hæc extensitas ultra imaginationem omnino consistit, imaginatio namque extensitatem nullam attingere potest præter eam, quæ corpori contracta est, solus quidem intellectus ab imaginatione denudatus propter necessitatem supradictam attingit eam esse de necessitate.

3. Assumptâ septimâ quæstione æternitatis, potestatis, *utrum ratione realium rationum æternitas & potestas habeant in Deo realiter actus proprios*? accipiatur diffinitio æternitatis, quæ est. *Æternitas est proprietas, ratione cujus bonitas, magnitudo, potestas &c. infinitè durant*, modò, cùm potestas in Deo sit æqualis conditionis cum æternitate, similiter & magnitudo &c. convertatur diffinitio æternitatis in diffinitionem potestatis. Et sic *potestas Dei est in Deo proprietas, ratione cujus æternitas magnitudo &c. possificant infinitè.* Et sic de magnitudine, *quæ est ipsa proprietas in Deo, ratione cujus bonitas magnitudo &c. Dei magnificant:* & sic de aliis dignitatibus Dei: modò, ut totum sit plenum ratione infinitatis ipsarum dignitatum & earum diffinitionum, convertatur essentialiter & propriè diffinitio in diffinitionem permanendo essentialiter & propriè quælibet earum id, quod ipsa est, quia ratione infinitatis, ut non sit in Deo vacuum & otiositas, convertitur essentialiter & propriè in Deo dignitas in dignitatem permanendo quælibet earum essentialiter & propriè id, quod ipsa est. Et concludendum est necessariò, quòd ratione ipsarum rationum realium Dei, videlicet ipsarum dignitatum, bonificare existens essentialiter & propriè actus magnitudinis, est essentialiter & propriè actus bonitatis, & magnificare existens essentialiter & propriè actus bonitatis, est essentialiter & propriè actus magnitudinis; & sic de aliis actibus dignitatum: quod si non, abessent quidem in Deo prædictæ conversiones & destrueretur in eo diffinitio æternitatis & diffinitio potestatis, & per consequens æternitas & potestas, quia cùm sit bonum magnum &c. in Deo prædictos actus proprios esse, ita (sicut dictum est) necessarium est, quòd æternitas faciat eos durare, & potestas existere, sicut dictum est, ut æternitas Dei non sit proprietas, ratione cujus bonitas hujus boni prædicti & magnitudo hujus magni prædicti non durant, & ut potestas Dei non sit id, ratione cujus ista bonitas & ista magnitudo non possint sic existere & agere, ût prædictum est, quòd esset summa privatio & impotentia in Deo, ergo &c.

Hoc idem etiam probat septima conditio æternitatis potestatis addita prædictis diffinitionibus, quoniam nisi prædictæ diffinitiones cum suis diffinitis procederent ad affirmativam conclusionem hujus quæstionis (ût prædictum est) manifestum est, quòd æternitas & potestas non essent inconfusæ rationes in concordantia totius ejusdem unitatis essentiæ earundem & cujuslibet earum, quod est impossibile in Deo, ût vult ipsa septima conditio prædicta ergo &c.

4. Propositâ quæstione quintâ potestatis sapientiæ, *utrum posse sufficeret intellectui sine distinguere*? accipiatur diffinitio potestatis, quæ est hæc. *Potestas est id, ratione cujus bonitas magnitudo &c. possunt existere & agere*

sed bonitas sine bonificare agere non potest, nec magnitudo sine magnificare, ergo à bonificare habet bonitas potestatem, ratione cujus potest agere, similiter & magnitudo à magnificare & sic de aliis, nec bonificare potest esse sine bonificativo & bonificabili, & bonificativum & bonificabile sine suâmet distinctione seu distinguere. Ergo de ultimo ad primum bonitas à distinctione sive à distinguere habet potestatem, ratione cujus potest agere, similiter & magnitudo. Ergo cùm idem sit judicium intellectûs & bonitatis &c. quo ad potestatem, manifestum est, quòd posse intellectui sufficere non potest sine distinguere. Et hoc est, quia sicut agere intellectûs non potest habere sufficientiam sine distinguere, sic nec potest in suo posse. Quare si posse sufficeret intellectui sine distinguere, sufficeret quidem ipsum posse illi, ipso posse existente in privatione, quod est contradictio & contra quintam conditionem potestatis sapientiæ, *cùm non sit scibile potestatem habere sine distinguere posse*, ergo &c.

5. Assumptâ secundâ quæstione sapientiæ voluntatis, *quomodo sapientia & voluntas consistunt in libertate*? recipiatur diffinito sapientiæ sic. Sapientia non potest esse proprietas, ratione cujus sapiens intelligit, nec etiam voluntas proprietas, ratione cujus volens diligit, nisi in ipsa sapientia essent intellectivum, intelligibile, intelligere & intellectum, & in ipsa voluntate volitivum, volibile, velle & volitum, quæ cum ipsa sapientia & voluntate constituta sunt de libertate bonitatis &c. in anima rationali: constituuntur ergo intellectivum & volitivum aliud istorum in alio de liberativo bonificativo bonitatis, & magnificativo magnitudinis &c & intelligibile & volibile aliud ipsorum in alio de liberabili, bonificabili bonitatis & magnificabili magnitudinis &c. & sic suo modo intelligere & velle & intellectum & volitum constituuntur. Quocirca consistit diffinitio prædicta sapientiæ & voluntatis in libertate & è converso, & convertitur diffinitio sapientiæ in diffinitionem libertatis in ipsa sapientia & voluntate, ita quòd libertas est proprietas, ratione cujus liberativum seu liberans liberat, id est, utitur libertate in ipsa sapientia & voluntate sub intellectivo & volitivo.

Hoc etiam confirmat secunda conditio sapientiæ voluntatis, quoniam nisi hoc ita esset (ût dictum est) *non esset impossibile sapientiam & voluntatem in veritate cogi*, sicut è converso. Quare secundùm prædicta manifestè patet, unde libertas oritur in sapientia & voluntate, & quomodo consistunt in ea & ipsâ utuntur.

6. Assumptâ secundâ quæstione voluntatis virtutis, *utrum beatus tantam habeat beatitudinem ratione virtutis, quantam ratione voluntatis*? assumatur diffinitio voluntatis ad propositum sic. *Cùm voluntas sit proprietas, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. sunt desiderabiles*, est ipsa voluntas proprietas volitiva magnitudinis in bonitate & bonitatis in magnitudine, quocirca bonitas magnitudo &c. sunt sic magis desiderabiles in majoritate quàm in minoritate, & per consequens magis in æqualitate quàm in inæqualitate. Et ideo beatitudinem beati tantam oportet fluere ex parte virtutis, quantam ex parte voluntatis, & è converso, ut non sit dari aliquid voluntatis actu in beatitudine, ubi non sit virtus actu nec è converso, quia in tantum implicaretur vitium in voluntate, in quantum ipsa voluntas extenderetur ultra virtutem, & per consequens esset voluntas in tantum proprietas, ratione cujus malitia, parvitas &c. essent desiderabiles, quod est contra ipsam diffinitionem voluntatis. Quare necessariò oportet voluntatem & virtutem beati esse in ejus beatitudine æquales.

Et hoc manifestè confirmat decima conditio voluntatis virtutis, quare ratione virtutis sibi æqualis optat voluntas sibi beatitudinem.

7. Acceptâ quintâ quæstione virtutis veritatis, *quomodo ens verum habituat virtutes*? recipiatur ejus solutio in diffinitione virtutis sic. *Cùm virtus sit origo unionis, bonitatis, magnitudinis &c. in uno bono magno &c.* & sit principium sui agere, ut ipsum agere suum & existere sint magis virtuosa, habet quidem ita unire suppositum naturæ virtuosum substantialiter & unà secum de bonitate, magnitudine &c. quòd ipsum suppositum habet habitualiter virtutem generandi aliud suppositum sibi simile specie; & ideo quando homo generat hominem, habituat quidem in eo generativam in illa virtute, quam ipse homo, qui gignitur, recipit actu ab ipso generante. Unde simili inquisitione docet ars, quomodo virtutes morales etiam moraliter habituantur: nam ex hoc, quòd suppositum humanum agens moraliter de morali bonitate magnitudine &c. per

&c. per virtutem suam unit aliquam virtutem moralem actu, habituantur quidem in illa cæteræ virtutes, quæ aliquoties reducuntur in actum. Et hoc quintâ conditione virtutis veritatis confirmatur, quia sic ens verum verificando informat in veritate sua virtutem, de qua informat actum bonitatis, magnitutinis &c. ut ipse actus sit virtuosus à vitio distans.

8. Assumptâ secundâ quæstione veritatis gloriæ, *quomodo ex una diffinitione diversæ extrahuntur diffinitiones ad eandem conclusionem alicujus quæstionis*? Et ponatur, quòd sit tertia quæstio gloriæ veritatis. *Utrum veritas possit contradicere gloriæ*? Accipiamus igitur ipsam diffinitionem veritatis, & in quantum poterimus in proposito & in oppositio explicando implicita multiplicemus, convertentes eam in diffinitiones aliorum principiorum reducendo eas ad eandem conclusionem prædictæ tertiæ quæstionis. Et iterum accipientes singulas diffinitiones jam traditas eorum principiorum, quæ in ipsa diffinitione accepta ponuntur, & contrahendo aliam alii reducendo ad idem, & hoc de uno concordantium ad aliud in proposito, sicut de veritate ad gloriam vel è converso, & sic de aliis: aut de uno concordantium ad aliud in oppositio, ût de falsitate ad pœnam, & è converso, & sic de aliis: aut de uno contrariorum ad aliud distrahendo aliud istorum ab alio, quamplures per artem multiplicabimus diffinitiones, & ad idem videlicet ad eandem conclusionem reducentur, cùm ipsius ejusdem conclusionis veritas conservabit inter prædicta concordantia concordantiam & inter prædicta contraria contrarietatem, & cùm ejus oppositia falsitas faciet sequi inter concordantia prædicta cotrarietatem seu contradictionem, & inter prædicta contraria concordantiam seu conversionem, & hoc sic exemplificabimus: & primò per conversionem diffinitionis isto modo. *Veritas est id, quod est verum de bonitate, magnitudine, gloria &c.* ad oppositum ergo falsitas est id, quod est falsum de malitia, parvitate, pœna &c. modò convertatur diffinitio veritatis in diffinitionem gloriæ & in diffinitionem bonitatis &c. & diffinitio falsitatis in diffinitionem pœnæ & in diffinitionem malitiæ &c. & habemus, quòd gloria est id, quod est glorioſum de veritate, bonitate, magnitudine &c. & pœna est id, quod est pœnosum de falsitate, malitia, parvitate &c. & sic de aliis in proposito & oppositio; & istæ diffinitiones sic sumptæ sunt omnes veræ: per consequens igitur istæ diffinitiones erunt omnes falsæ, veritas est id, quod est verum de malitia, parvitate, pœna &c. & falsitas est id, quod est falsum de bonitate, magnitudine, gloria &c. & istæ similiter per consequens conversiones. Gloria est id, quod est glorioſum de malitia, parvitate, falsitate &c. & pœna est id, quod est pœnosum de bonitate, magnitudine, veritate &c. & sic de aliis hujusmodi. Ergo si ad conclusionem affirmativam propositæ quæstionis non contradicit diffinitio veritatis diffinitioni falsitatis & è converso, sed convertatur cum ea, aut si conversio diffinitionis veritatis in diffinitionem gloriæ & è converso, non contradicat conversioni diffinitionis falsitatis in diffinitionem pœnæ & è converso, sed convertatur cum ea, aut si prædictæ diffinitiones falsæ non permanent in falsitate, manifestum est. Quòd ejus oppositia conclusio negativa est vera necessariò, videlicet quòd veritas non potest contradicere gloriæ. Quòd ita se habeat (ût dictum est) ad conclusionem affirmativam propositæ quæstionis, patet manifestè: quoniam eò quòd veritas posset contradicere gloriæ, posset esse falsitas, & per consequens diffinitio veritatis & diffinitio falsitatis, & è converso, & eò ipso per consequens posset destrui conversio diffinitionis veritatis in diffinitionem gloriæ, & è converso, & diffinitionis falsitatis in diffinitionem pœnæ, & è converso, quia possent non contradicere sibi ipsis, sed possent converti: & sequeretur, quòd supradictæ diffinitiones falsæ possent esse omnes veræ, quia sic posset esse necessariò veritas id, quod est verum de malitia, parvitate, pœna &c. & falsitas id, quod est falsum de bonitate, magnitudine gloria &c. & sic de aliis: unde multæ implicantur contradictiones & impossibilitates ad eandem conclusionem affirmativam, necessaria est ergo ejus contradictoria negativa, impossibile est ergo, quòd veritas ipsi gloriæ contradicat.

Iterum per contractionem ad invicem diversarum diffinitionum jam acceptarum de uno concordantium ad aliud in proposito vel in oppositio seu per distractionem diversarum diffinitionum ad invicem contrariorum principiorum patet multitudo diffinitionum ab una diffinitione per explicationem extractarum isto modo. Assumatur

matur proposita quæstio tertia veritatis gloriæ, & videamus, quot terminos hujus artis seu principia in se continet; & manifestum est, quòd continet veritatem & gloriam, & contradicere ipsi gloriæ in posse ipsius veritatis, & ipsum posse in contradicere ipsi gloriæ, & sic explicitè continet hæc quæstio quatuor terminos hujus artis. Et modo sumatur ipsa diffinitio veritatis pro priucipali, & contrahatur ad diffinitionem gloriæ secundùm posse contradicendi distractum à contractione veritatis ad gloriam, sic: veritas gloriæ est id, quod est verum de bonitate magnitudine &c. impossibilitatis contradictionis seu contrarietatis inter veritatem & suam gloriam, & gloria veritatis est id, quod est gloriosum de bonitate, magnitudine &c. impossibilitatis contradictionis seu contrarietatis inter gloriam & suam veritatem, cùm ipsa sit id, cui bonitas, magnitudo &c. acquiescunt, & per consequens in opposito, falsitas in pœna est id, quod est falsum de malitia parvitate &c. impossibilitatis contradictionis seu contrarietatis inter falsitatem & suam pœnam & è converso. Ergo negativa conclusio prædictæ quæstionis est vera necessariò ratione prædictæ necessariæ impossibilitatis in proposito & opposito.

Iterum sumatur ipsa diffinitio veritatis, & contrahatur ad diffinitionem potestatis gloriæ secundùm posse contradicendi distractum à contractione veritatis gloriæ ad potestatem ipsius gloriæ. Et sic veritas potestatis gloriæ est id, quod est verum de bonitate &c. possendi existere & agere bonitatis &c. gloriæ sine possibilitate contradictionis ipsius veritatis & gloriæ, & potestas gloriæ est id, quod est potens de bonitate, magnitudine &c. existendi & agendi bonitatis &c. gloriæ absque contrarietate gloriæ & veritatis, ergo &c.

Iterum sumatur ipsa diffinitio veritatis gloriæ, & contrahatur diffinitioni contrarietatis secundùm distractionem ipsius diffinitionis contrarietatis ab ipsa veritate & ab ipsa gloria sic. Veritas gloriæ est id, quod est verum de bonitate, magnitudine &c. impossibilitatis resistentiæ mutuæ aliquorum, cùm inter veritatem & gloriam non sint diversi fines mutuè resistentes; atque contrarietas gloriæ veritatis (ût ita loquamur) est id, quod est contrarians seu contradicens possibilitati contradictionis inter gloriam & veritatem, ergo &c. Eodem modo secundùm se potest contrahi diffinitio falsitatis ad sua concordantia ad eandem conclusionem prædictam, ut eliciantur inde diversæ diffinitiones veræ ad oppositum prædictarum diffinitionum veritatis, quæ ad invicem cum istis possent converti, quod esset contradictio, si affirmativa conclusio propositæ quæstionis esset vera.

Iterum diffinitio veritatis per impossibile potest contrahi per diffinitionem falsitatis ad diffinitionem pœnæ, malitiæ &c. suo modo in opposito, sicut supra contracta est ad gloriam per se ipsam, ût: veritas est id, quod est falsum de malitia, parvitate &c. impossibilitatis contradictionis seu contrarietatis inter veritatem & gloriam suam, & gloria veritatis est id, quod est pœnosum de malitia, parvitate &c. impossibilitatis contradictionis inter gloriam & suam veritatem, & sic de aliis. Istæ autem diffinitiones ratione impossibilitatis sunt manifestè falsæ, quæ necessariò essent veræ, si veritas posset contradicere gloriæ: extat ergo necessariò ejus contradictoria conclusio vera, videlicet impossibile, quòd veritas ipsi gloriæ contradicere possit.

Iterum si ex diffinitione veritatis alias diffinitiones per ejus contractiones ad idem multiplicare velimus, possumus quidem eam contrahere ad diffinitionem bonitatis & ad diffinitionem magnitudinis, & sic de aliis. Et ad oppositum ad diffinitionem falsitatis & ad diffinitionem malitiæ, & sic de aliis, semper ad idem concludendum, & per impossibile diffinitionem veritatis ad diffinitionem malitiæ, & sic de aliis; & hoc per impossibilitatem conversionis diffinitionum oppositarum seu contradictoriarum, & per impossibilitatem veritatis earum, quæ sunt falsæ, sicut jam exemplificatum est.

9. Acceptâ primâ quæstione gloriæ differentiæ, *utrum in gloria sit distinctio, ut concordantia sit in ea*? Recipiatur ejus solutio in diffinitionem gloriæ isto modo. Gloria est ipsa delectatio, cui bonitas &c. acquiescunt, de necessitate igitur oportet ipsam gloriam quiete bonitatis &c. adeo esse plenam, quòd ratione alicujus defectûs illius non appetat aliqua illarum quiescere ultra. Hoc autem esset impossibile, nisi in ea essent gloriativum & gloriabile, gloriatum & gloriari, quibus bonificativum & bonificabile, bonificatum & bonificare bonitatis, & magnificativum, magnificabile, magnificatum & magnificare magnitudinis, & sic de aliis, acquiescant, existente ipso glorificativo, bonificativo &c. alio à gloriabili, bonificabili &c. gloriato & bonificato &c. in ratione gloriativitatis, & existente ipso gloriabili gloriato alio à gloriativo, bonificativo &c. in ratione gloriabilitatis. Et ratione hujus distinctionis & concordantiæ inveniunt bonitas, magnitudo &c. gloriam totam plenam de se ipsa in se ipsam, & appetunt quælibet in alia quiescere de tota activitate & agibilitate & actione, quibus quo ad se ipsas plenæ sunt, ut possint plenè quiescere in ipsa gloria, ut, sicut ipsæ sunt activitate & agibilitate & actione plenæ quoad se ipsas, quiescentes mutuè in se ipsis, ita sint plenæ prædictis activitate & agibilitate & actione gloriæ quiescentes in eadem. Hoc etiam affirmat septima conditio gloriæ differentiæ, cùm æqualitas gloriativi, gloriabilis & gloriati non possit esse in gloriari sine distinctione & concordantia gloriativi & gloriabilis & gloriati.

10. Acceptâ tertiâ quæstione differentiæ concordantiæ. *Quomodo producitur differentia specifica & individuata ex universali differentia & concordantia specifica & individuata ex universali concordantia*? Solvendum est per diffinitionem differentiæ conservatæ in primis principiis naturæ, & per totum medium usque ad ipsa individua specifica isto modo. Cùm bonitas, magnitudo &c. prima principia sint inconfusæ ratione differentiæ appetentes de proprio instinctu naturæ ratione majoritatis multiplicare seu augmentare se ipsas quælibet in activo & agibili agere & acto inconfusis suî & cujuslibet alterius earum, ut magìs recedant à confusione, majorificantes, quantùm possunt, secum differentiam in differentiativo differentiabili, & differre & differentiato illius inconfusis, contrahit se unaquæque ipsarum ad aliam inconfusè ratione differentiæ, ut majorificantes se ipsas cum suis activis & agibilibus &c. majorificent concordantiam suam universalem seu primam in sua universali seu prima differentia, ad hoc, quòd in ejus concordativo & concordabili &c. in prædicto differentiativo & differentiabili, & è converso, majorificent seu majorificare possint sua activa & agibilia &c. Et hoc etiam appetunt differentia & concordantia in propriis instinctibus suis, ut majorificantes se ipsas in illis & illas in se ipsis majorificent sua propria activa & agibilia &c. in activis & agibilibus illarum, & è converso. Et ideo ratione hujus tantæ majorificationis contrahunt se omnes, quælibet ratione suî & ratione cujuslibet aliarum ad quatuor proprietates elementorum differentes & concordantes, quæ sunt *igneitas, aëreitas, aqueitas & terreitas*; & quamvis istarum contrarietas hoc, quantum potest, destruat, nihilominus adhuc ratione majoritatis concordantiæ ipsarum proprietatum in differentia earundem, & è converso, majorificant suam differentiam & suam concordantiam prædictas, & differentiativum, concordativum &c. in differentiativo, concordativo &c. igneitatis, aëreitatis &c. contrahentes suam differentiam & concordantiam ad differentiativam & concordativam proprias & communes igneitatis &c.: proprias quidem, quia contrahunt suum differentiativum & concordativum &c. ignificativo &c. ipsius ignîs, & sic de quolibet aliorum elementorum: communes verò, quia contrahunt ipsum differentiativum concordativum &c. suî ad ignificativum &c. aërificativum &c. aqueificativum &c. & terreificativum &c. Et inde ratione istius contractionis de differentiativo concordativo, bonificativo &c. sic inconfusè contracto, individuatur unum universale seu generale elementativum, quod est ipsa universalis forma, & de differentiabili, concordabili, bonificabili &c. sic inconfusè contracto individuatur unum universale seu generale elementabile, quod est ipsa universalis materia: de quibus scilicet formâ & materiâ universalibus tota substantia ipsius chaos in ratione universalis elementati individui constitutum est, permanente ita universali differentiâ in ipso chaos inter universalem formam & universalem materiam, ipsum constituentes individuatâ per mutuam contractionem prædictarum differentiarum; hoc idem est de concordantia suo modo. Sed cùm ista differentia non sit adhuc sine confusione, nec ista concordantia sine contrarietate in ipso chaos ratione contrarietatis elementorum existentis in illo adhuc in suis propriis instinctibus, appetunt ipsa prima principia & prædictæ quatuor elementorum proprietates suas differentias & concordantias & per consequens ipsam universalem differentiam & universalem concordantiam ad altiorem differentiam & altiorem concordantiam esse contractas, ut vehementiùs majorificantes se ipsas in differentia concordantiæ & in concordantia

differentiæ & ipsam concordantiam & differentiam in se ipsis vehementiùs à confusione & contrarietate distare possint. Et idcirco appetunt differentiam & concordantiam formæ & materiæ alicujus agentis naturalis videlicet hujus plantæ vel animalis, quod contrahens differentiam & concordantiam influentiæ orbis ad suammet differentiam & concordantiam majorificans inde suam differentiam & concordantiam in suo differentiativo concordativo &c. appetit tanquam super subjectum remotum majorificare suam differentiam & concordantiam de prædicta differentia & concordantia universalibus, quæ constant per supradictam contractionem differentiarum & concordantiarum ad invicem primorum principiorum & quatuor substantialium proprietatum elementorum. Quocirca contrahens illas ad suam propriam differentiam & concordantiam, ut ratione majoritatis differendi & concordandi differentiativum & concordativum sit agens super differentiabile & concordabile remotum in suo proprio differentiabili & concordabili per mutuam contractionem differentiativi & concordativi remoti ad se ipsum, ut una communis differentia individua & una communis concordantia individua hujus plantæ vel animalis, quæ sunt inter unam communem formam & unam communem materiam individuam hujus supposiți, individuentur & specificentur de omnibus differentiis & concordantiis per continuam lineam à differentia & concordantia influentiæ orbis & agentis naturalis usque ad primam differentiam & ad primam concordantiam primæ elementalis bonitatis, magnitudinis, ut per differre differentiæ & concordare concordantiæ fluentia naturaliter de prima differentia & prima concordantia primorum principiorum per supradictas contractiones usque ad hanc specificam & individuam differentiam & concordantiam & refluentia continuè per eas contractiones usque ad primam prædictam distent in majoritate distantiæ ipsa prima differentia cum prima concordantia, & ipsa differentia proprietatum elementorum cum sua concordantia, & differentia agentis naturalis & influentiæ orbis cum sua concordantia, à confusione & contrarietate in plenitudine operationis naturæ.

Et hoc etiam confirmat tertia conditio differentiæ concordantiæ: quia *natura ratione differentiæ & concordantiæ distinguit & concordat & specificat medium* influentiæ universalis in particulare & refluentiæ particularis in universale per contractionem & specificationem, in tantum, quòd constituitur medium specificum & individuatum, in quo differentia & concordantia individuatæ sunt à principiis superioribus influxæ.

11. Assumptâ quintâ quæstione concordantiæ contrarietatis: *utrum in concordantia possit esse coæquare sine componere.* Assumptâ igitur diffinitione concordantiæ dicendum est, quòd concordantia est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. in uno & in pluribus concordant. Simplicitas autem in substantia simplici, cùm non sit opposita concordantiæ, sed concordans, est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. in uno & in pluribus simplices existunt ratione simplificativi, simplificabilis, simplificare & simplificati in una simplicitate ratione concordantiæ coæquatorum. Ergo in concordantia, quæ est in substantia simplici potest esse coæquare sine componere, ipsâ simplicitate distante à compositione ratione sui simplificativi simplificantis & coæquantis sibi in concordantia suum simplificabile de eadem simplicitate sua in ipsa eadem simplicitate; aliter ipsa simplicitas non esset magis remota à compositione per existere & agere, quàm per existere tantùm, quod est manifestè falsum, quare &c.

Hoc etiam significat quinta conditio concordantiæ contrarietatis, quoniam, ex quo *concordantia habet naturam coæquativam & contrarietas naturam inæquativam*, non potest contrarietas in conjuncto de rebus inæqualibus conficere simplicitatem, ergo ut in summa substantia simplici concordantia magis distet à contrarietate & simplicitas à compositione, facit stare ipsa concordantia de rebus æqualibus simplicitatem in simplicissima bonitate, magnitudine &c. & è converso simplicitas concordantiam eodem modo.

12. Assumptâ tertiâ quæstione contrarietatis principii: *quæ sunt principia generationis & corruptionis*? dicendum est per diffinitionem contrarietatis in sensualibus, quia de his quæritur, quòd principia generationis sunt ipsa prima principia elementalia concordantia seu adhærentia ad unum finem & principia generantis & agentis naturalis & influentiæ orbis concordantia seu adhærentia ad illum eundem finem. Principia verò

verò corruptionis sunt hæc eadem, cùm aliqua contrarietas eorum propter diversos fines surgit inter ea contra prædictum finem, ut sint principia generationis alterius finis. Secundùm quòd significatur tertiâ conditione contrarietatis principii, quia si contrarietas non esset principium disjunctivum, ut concordantia esset principium conjunctivum, non esset concordantia in majoritate principii, & contrarietas in minoritate.

13. Assumptâ primâ quæstione principii medii: *quomodo principium transit per medium ad finem*? dicendum est per diffinitionem principii, quòd unumquodque primorum principiorum in subjecto sive sit formale sive materiale, aut efficiens vel finale, se habet ad omnia, quæ sunt in ipso subjecto, de primis extremitatibus primorum principiorum usque ad ultimas extremitates totius supposiți, & hoc in ratione finis, quod est esse ipsius supposiți; ratione autem ipsius finis est ipsum principium finale in ipso fine & ratione ipsius finis habet prioritatem super illud principium, quod se habet ad ipsum in principio non finali & in medio. Hæc quidem prioritas constituta est de finali bonitate, finali magnitudine &c. Et quoniam ita est, quòd ipsum principium est unum idem in fine & in medio & in principio: in fine quidem, ût in supposito de ipso cum aliis principiis finalibus unito; in medio verò, ût in contractione & in specificatione sui ad alia principia ad ipsum supposițum; atque in principio, ût in formis & in materiis ipsorum principiorum primorum, aliter esset dari vacuum in supposito, quod est impossibile. Idcirco per ipsam identitatem ipsius principii transit ejus prioritas prædicta ad medium & de medio ad principium & movet formam ad formam & materiam ad materiam, & formam ad materiam, & è converso, primorum principiorum, quæ intrant medium videlicet contractionem mutuam ad invicem & veniunt stare omnes formæ eorum ratione prædictæ contractionis sub una forma communi ipsius finis, & omnes materiæ eorum sub una materia communi unius finis, videlicet ad unum 16. supposițum de ipsa communi forma & communi materia unitum, cujus finis est ipsa prioritas, quæ in principio & medio movet ea, & isto modo transit principium per medium ad finem, eò quòd prioritas & majoritas ipsius finis transit de fine ad ipsum medium & principium movens ipsum. Et hoc est, quod dicit prima conditio principii finis, *principium se habet ad medium ratione finis.*

14. Assumptâ primâ quæstione medii finis, *unde oritur majoritas medii*? dicendum est: cùm medium sit ipsum subjectum, per quod finis influit ad principium & per quod principium refluit ad finem, quod scilicet subjectum naturam sapit utriusque; & principium totam majoritatem suæ bonitatis magnitudinis &c. habeat ex parte finis, quòd majoritas medii oritur ex bonitate, magnitudine &c. finis, ad quam se habet majoritas bonitatis &c. principii: & ideo *majoritas medii se habet ad majoritatem finis*, prout vult prima conditio medii finis.

15. Assumptâ secundâ quæstione majoritatis finis: *utrum omnia entia sint in majoritate finis*? dicendum est secundùm diffinitionem finis, cùm finis sit id, cui principium acquiescit, nec finis possit esse præter majoritatem, nec è converso, quòd principium acquiescit majoritati finis, vel fini majoritatis; præter autem ista, quæ sunt bonitas, magnitudo &c. non habet aliud esse, nec ista, cùm sint principia, sunt ratione prædictæ diffinitionis finis præter majoritatem finis, quia sic essent præter finem, & per consequens quiescerent contrario finis, scilicet privationi, quod est contra naturam principii & diffinitionis finis. Ergo cùm præter bonitatem &c. non habeat aliquid esse, nec bonitas &c. sint aliquid præter majoritatem finis, necessariò ergo sunt omnia entia in majoritate finis. Præterea Deus est ipse major finis, cui naturaliter omnia principiata quiescunt, ratione ergo hujus quietis sunt omnia principiata in majoritate finis, aliter minoritas effectûs, quæ propter magnitudinem Dei est imago & effectus ipsius magnitudinis Dei, non quiesceret in suo fine, videlicet in ipsa magnitudine, & sic esset potiùs imago parvitatis, quàm magnitudinis Dei, quod manifestè falsum est: & destrueretur secunda conditio finis majoritatis, quia finis majoritatis sic non distaret à minoritate, quod falsum est, ergo &c.

Assumptâ secundâ quæstione sapientiæ majoritatis: *quomodo finitum attingit infinitum*? extrahatur ejus solutio de diffinitione majoritatis isto modo. Cùm majoritas sit imago magnitudinis immensitatis Dei, est magnitudo objectum majoritatis, idcirco majoritas ad magnitudinem

tendit, tanquam ad centrum suum, & ideo cùm infinitum esse sit ipsa ultima magnitudo summa, ad quam ipse intellectus in tota majoritate sua attingendi principiatus est, tendit ideo ipsa majoritas intellectûs ad attingendum ipsum esse infinitum tanquam centrum suum, ut attingente finitate intellectûs infinitatem illius esse sit ipsa majoritas ipsius intellectûs imago magnitudinis illius immensitatis. Hoc autem esset impossibile, nisi esset unum continuum medium de utriusque natura constitutum, in quo natura infinita attingibilis & finita natura attinctiva continuò de alia ipsarum ad aliam participarent, ut non sit dari vacuum inter eas, & per consequens privationem divinæ imaginis ad suum imaginatum, in quo etiam medio virtus bonitatis, magnitudinis &c. ipsius esse infiniti ad attingendum se infinitam moveat virtutem finitam ipsius finitæ bonitatis, magnitudinis &c. naturæ attingentis. Et idcirco sequitur, quòd potentia in virtute objecti se communicantis infinitè attingit ipsum objectum infinitum de sua finitate in ipso medio de finitate & infinitate constante continuo, ipsâ infinitate permanente in illo eodem id, quod ipsa est, absque suî ipsius alteratione vel permutatione, & ipsâ finitate similiter permanente in illo eodem id, quod ipsa est, absque suî ipsius alteratione vel permutatione: ita etiam & multò meliùs sicut visu natura sensata in una sensibilitate continua constante de sensibilitate sensata visûs & de sensibilitate non sensata objecti sentita, sentit in se ipsa sensibilitatem non sensatam objecti, ipsis scilicet naturâ sensatâ visûs & naturâ non sensatâ objecti permanentibus quâlibet earum id, quod ipsa est, videlicet istâ sine permutatione vel alteratione sensandi in se, & illâ sine permutatione vel alteratione non sensandi in se. Isto igitur modo, qui dictus est, finitum non egrediens de finitate sua, attingit in ipsa finitate infinitum non permutatum vel diminutum de infinitate sua. *Itaque speculatur intellectus in minoritate sua majoritatem*, secundùm quod vult secunda conditio sapientiæ minoritatis.

17. Assumptâ ipsâ quæstione finîs æqualitatis: *utrum prima materia possit esse sine forma*? dicendum est secundùm diffinitionem æqualitatis, quòd prima materia habet in se æqualitatem bonitatis magnitudinis &c. quæ est subjectum, cui finis concordantiæ bonitatis, magnitudinis &c. ipsius primæ materiæ acquiescit. Manifestum est ergo per ipsam diffinitionem, quòd prima materia æqualitatem suorum principiorum habere non potest sine fine concordantiæ illorum, nec ipsum finem sine concordantia illorum, nec concordantiam sine concordativo & concordabili &c. finitivo finibili &c. æqualificativo æqualificabili &c. bonificativo bonificabili &c. & sic de aliis, nec concordativum finitivum, æqualificativum, bonificativum &c. sine forma, quoniam ista contracta in unum sunt ipsa forma prima in tanta quantitate actionis super primam materiam, quanta est ipsa prima materia in passione concordabilis, finibilis, æqualibilis, bonificabilis &c. quæ contracta in unum sunt ipsa materia prima. Ut, in quantùm ipsa materia prima est universalis potentia primorum principiorum ad individua generabilia ratione individuæ materiæ actu, in tantùm sit ipsa forma prima universalis habitus ipsorum primorum principiorum ad eadem individua generabilia ratione individuæ formæ actu. Hoc autem esset impossibile, si prima materia posset esse sine prædicta forma prima, impossibile est ergo eam esse sine illa: quæ scilicet materia prima, si esset sine illa, esset quidem falsa ipsa conditio finîs æqualitatis, quia sic distaret finis à majoritate ratione inæqualitatis, quod est impossibile, quare &c.

18. Assumptâ primâ quæstione sapientiæ minoritatis, *utrum intellectus sit tantum volens ratione voluntatis, quantum est bonificans ratione bonitatis*? Respondendum est per diffinitionem minoritatis, cùm minoritas sit ens circa nihil, quòd per oppositum majoritas est ens circa aliquid. Et idcirco, ut actus intellectûs non sit ens circa nihil, & eo ipso non sit ens circa aliquid, quod est contradictio, oportet, quòd intellectus tantùm sit volens ratione voluntatis, quantùm est bonificans ratione bonitatis & è converso, quia in quantùm non esset in tantùm agens ratione istius principii, quod est voluntas, quantùm ratione illius, quod est bonitas, aut è converso, in tantùm esset ens circa nihilum, quod manifestè patet ratione minoritatis, & hoc esset ex ejus natura. Et cùm hoc, quod est ex ejus natura, sit ens circa aliquid, necessariò sequeretur hæc contradictio, quòd eo ipso, quòd actus seu agere ipsius intellectûs est ens circa aliquid ratione majoritatis, eo ipso esset ens circa nihilum,

nihilum, quod est impossibile: & inde sequeretur etiam, cùm intellectus diligat naturam suam, quòd intellectus ratione suæ voluntatis diligeret minoritatem nobilitatis odiens majoritatem nobilitatis, quod est contra conditionem ipsam sapientiæ minoritatis.

De secundo Probationis modo.

1. Discurrentibus etiam per secundum modum in conditionibus patet, quomodo hæc ars est inventiva, & hoc sic. Sumatur secunda quæstio bonitatis, magnitudinis: *quomodo explicatur implicitum*? dicendum est per undecimam conditionem bonitatis magnitudinis, quia *illa bonitas est magna, quæ in essentia magnitudinis principiat bonum*, & eodem modo, quia illa magnitudo est bona, quæ in essentia bonitatis principiat magnum, quod oportet esse in essentia bonitatis existente in essentia magnitudinis bonificativum, bonificabile, bonificare, bonificatum, & in essentia magnitudinis existente in essentia bonitatis eodem modo magnificativum, magnificabile, magnificare, magnificatum &c. aliter non essent bonitas, magnitudo principiativæ, nec per consequens principiabiles (ût significat secunda conditio prædicta) unde per hanc explicationem patet, quòd bonitas, bonificativum & bonificabile &c. de natura suî implicat in essentiam suam, & quia implicat in se de natura suî magnitudinem tanquam id, in quo est, implicat in se ratione magnitudinis suum bonificativum esse magnificativum & suum bonificabile esse magnificabile, & sic de aliis, & è converso. Similiter sequitur de magnitudine. Vult ergo ars, quòd implicitum explicetur contrahendo aliud principium hujus artis ad aliud extrahendo illa implicita, quæ in eis continentur. Velut si quæratur aliquid de Deo, in Deo quidem implicantur bonitas magnitudo &c. & in bonitate, magnitudine &c. illi termini, qui jam prædicti sunt. Postmodum contrahatur aliud istorum jam explicitorum ad aliud (ût supra exemplificatum est) & usque ad propositum vel oppositum, & habet fieri explicatio generaliter secundùm processum hujus artis, cùm explicantur ex conditione diffinitiones principiorum eorum, de quibus ipsa conditio extracta est, sicut patet in prædicta secunda conditione, de qua explicari possunt diffinitio bonitatis & diffinitio magnitudinis atque diffinitio principii, quia bonitas, magnitudo & principium explicantur in ea. Iterum acceptis principiis explicitis secundùm ordinem secundæ distinctionis explicari debent illa principia, quæ eisdem principiis explicitis implicitè sunt annexa, sicut patet in secunda quæstione bonitatis, magnitudinis, quia in ipsa bonitate & magnitudine jam explicitis implicatur potestas, quæ explicari potest, & sic deinceps concatenando per secundam distinctionem.

Et etiam explicatio fieri potest in aliquo terminorum ipsius B. vel C. &c. sicut acceptâ suppositione explicitè potest explicatio fieri bonitatis & differentiæ & primæ quæstionis sub B. implicatarum. Et accepta etiam ipsa prima regula implicat in se alias regulas omnes ratione suæ annexionis, quam habet cum eis, & quoniam ipsæ regulæ sunt materia ambiens omnia, implicantur quidem in eis omnia principia inexplicita.

Simili modo etiam implicita litterarum cujuslibet litteræ in qualibet quæstione ipsarum novem quæstionum generalium quartæ distinctionis explicari possunt, sicut primus §. primæ quæstionis, cùm sit de B. ratione bonitatis, potest explicare decimum ejusdem quæstionis, cùm sit etiam de B. ratione differentiæ: & idem etiam de secundo & undecimo, tertio & duodecimo & sic de aliis. Itaque artista secundùm hæc, quæ dicta sunt, potest circulariter explicare implicita in explicitis principiis hujus artis. *Hoc autem fieri oportet, ut infinitas implicitorum sub finitate explicitorum comprehendatur, existentibus terminis infinitis implicitis, in explicitis terminis finitis, & infinitis diffinitionibus implicitis in explicitis diffinitionibus finitis; & sic de conditionibus, regulis & quæstionibus, ad hoc, ut ars sit universalior seu generalior apta infinita implicita successivè in suis explicitis explicare.*

2. Acceptâ secundâ quæstione bonitatis æternitatis: *quomodo fortificantur conditiones*? solvatur per fortificationem secundæ conditionis bonitatis etiam, quæ est hæc. *Impossibile est sciri bonitatem esse causam malitiæ in æternitate.* Et primò per diffinitiones suorum principiorum, de quibus ipsa conditio est constituta: quoniam si possibile esset, bonitatem esse causam malitiæ, possibile esset bonitatem esse id, ratione cujus bonum agit malum, & possibile esset æternitatem esse proprietatem, ratione cujus summa

bonitas, summa magnitudo &c. consisterent privatæ, & sic destructis istis diffinitionibus sequitur, quòd bonitas, æternitas non sunt id, quod sunt, quod est contradictio; per consequens destruitur diffinitio sapientiæ, quia sic sapientia est id, per quod sapiens ignorat. Ratione prædictæ contradictionis & ratione hujus fortificationis manifestatur efficacia veritatis prædictæ conditionis. Eodem modo possunt aliæ conditiones per diffinitiones suorum principiorum fortificari. Iterum etiam cùm conditiones per sua propria principia sint annexæ conditionibus, potest fortificari prædicta conditio per omnes conditiones, quæ de bonitate cum aliis principiis constitutæ sunt (sicut patet per conditionem bonitatis potestatis) additis prædictæ conditioni. Quoniam si possibile est sciri bonum esse causam malitiæ in æternitate, sic bonificare & posse possunt esse non idem essentiâ & naturâ, quod per se manifestum est. Et bonum esset sciri, atque bonum esset nolle actum bonitatis & potestatis, sed potiùs velle actum malitiæ & impotentiæ, & possibile esset bonum esse in virtute potestatis sine bonificare & posse, & sic de aliis consequentibus conditionibus. Hæc eadem fortificatio potest fieri similiter per ipsas conditiones, quæ de æternitate cum aliis principiis fundantur.

Iterum potest fortificari prædicta conditio per ipsa principia, quæ in bonitate æternitate & sapientia continentur implicita, explicando ipsa ad ipsam propositam conditionem, ût in §. antecedente istum dictum est.

Et potest etiam fortificari per regulas, sicut patet per primam regulam, ût si prædicta conditio convertatur in quæstionem. *Utrum sit possibile sciri bonitatem esse causam malitiæ in æternitate*? quia suppositio statim ponit possibile utramque partem conclusionis, & tunc illa pars, quæ continet veritatem, contrahitur ad fortificandum veritatem conclusionis prædictæ quæstionis convertibilis in prædictam conditionem, ita quòd ratione prædictæ suppositionis discurrens intellectus per circumstantias fortificationum prædictæ conditionis manifestabit voluntati & memoriæ veritatem.

Similitur per alias regulas potest prædicta conditio fortificari ac etiam per processum novem quæstionum generalium hujus artis: & sicut hoc fortificatur, ita via & doctrina datur fortificandi alias conditiones.

3. Assumptâ octavâ quæstione magnitudinis, æternitatis: *Utrum æternitas sine concordantia possit existere in magnitudine*, vult octava conditio magnitudinis, æternitatis *impossibile inveniri sine concordantia infinitatem in magnitudine & æternitate*. Ergo cùm ipsa conditio sit vera, secundùm quod patet per diffinitiones eorum principiorum, de quibus ipsa conditio constituta est, non potest æternitas sine concordantia existere in magnitudine, quia sine infinitate non est æternitas in magnitudine, nec etiam è converso, nec sine concordantia est infinitas in magnitudine & æternitate. Impossibile est ergo æternitatem sine concordantia existere in magnitudine. Quòd autem infinitas non possit existere in magnitudine & æternitate sine concordantia, patet, quoniam cùm concordantia sit id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. concordant in uno & in pluribus, necessariò oportet ratione concordandi esse concordativum & concordabile cum ipso concordare, cum quibus stat major distantia à contrarietate & contrariari, quàm sine ipsis, ergo infinitas non potest esse in magnitudine & æternitate sine concordantia, nec per consequens æternitas in magnitudine sine ipsa concordantia, quoniam si posset, non distaret tantùm à contrarietate & contrariari & à privatione & à privari & à parvitate & à parvificari, & sic non esset in tantùm in magnitudine nec in æternitate, nec æternitas in tantùm in magnitudine, sed in privatione & parvitate; & sic esset æternitas, quantùm ad hoc, proprietas, ratione cujus malitia, parvitas &c. durarent, & magnitudo etiam proprietas, ratione cujus bonitas &c. essent parvæ, non ambiens omnes extremitates essendi, quod est impossibile, ergo &c. Per ista igitur patet, quomodo hæc ars est inventiva per conditiones in diffinitionibus principiorum earum.

4. Assumptâ decima tertiâ quæstione æternitatis sapientiæ: *quomodo ex una conditione diversæ extrahuntur conditiones ad eandem conclusionem*? Recipiatur decima tertia conditio æternitatis sapientiæ, quæ est hæc: *privatio & ignorantia sunt minoritates dissimiles æternitati & sapientiæ:* & addantur ei aliæ conditiones, utpote undecima conditio & duodecima æternitatis sapientiæ, quæ sunt hæ: *impossibile est inter æternitatem & ejus scibilitatem esse majoritatem: & æternitas & ejus sapientia, quia sunt æquales, producunt æqualiter similitudines suas.* Et diversificetur conditio undecima secundùm istas in proposito & opposito, & diversificata reducatur toties, quoties diversificatur, ad conclusionem alicujus specialis quæstionis, velut ad conclusionem hujus undecimæ quæstionis æternitatis, sapientiæ. *Utrum sine productione possit esse scibilitas in æternitate*? isto modo. Cùm privatio & ignorantia sint minoritates dissimiles æternitati & sapientiæ, sequitur necessariò, quòd sunt minoritates similes non esse & insipientiæ, & per oppositum, quòd esse & intelligentia sunt majoritates similes æternitati & sapientiæ, & per consequens dissimiles non esse & insipientiæ. Et istæ conditiones sunt veræ, ergo earum contradictoriæ seu contrariæ sunt falsæ, videlicet quòd privatio & ignorantia sunt majoritates similes æternitati & sapientiæ & dissimiles non esse & insipientiæ, & quòd esse & intelligentia sunt minoritates dissimiles æternitati & sapientiæ & similes non esse & insipientiæ. Unde cùm scibilitas sit in æternitate, ut de illa scitum producatur in æternitate, eò quòd in ea non sit hujus æternitatis oppositum, quod est privatio essendi scitum ex scibilitate, & quod est privatio essendi ipsum scitum & scibilitatem ex sapientia æternitatis, impossibile est scibilitatem esse in æternitate sine productione: quoniam si posset in ea esse sine productione, sequeretur in æternitate & sapientia prædicta privatio, quam oporteret necessariò esse majoritatem similem æternitati & sapientiæ, ex quo esset in ipsa summa sapientia & æternitate, privatio autem in essentia sapientiæ est ignorantia concordans privationi. Quare de necessitate, si affirmativa conclusio hujus quæstionis duodecimæ esset vera, sequeretur manifestè, quòd omnes prædictæ conditiones veræ essent falsæ, & per consequens omnes prædictæ conditiones falsæ essent veræ, quod est manifesta contradictio: & quòd unaquæque earum verarum converteretur cum sua opposita vera, & quælibet ipsarum falsarum cum sua opposita falsa, quod est manifesta contradictio. Quare de necessitate negativa conclusio ipsius quæstionis procedit.

Iterum si addatur undecima conditio præsuppositæ decimæ tertiæ conditioni, diversificabitur ipsa decima tertia conditio & diversificando multiplicabitur sic. *Privatio & ignorantia* existentes minoritates dissimiles *æternitati & sapientiæ* faciunt impossibile

esse majoritatem inter *æternitatem* & ejus *scibilitatem*, atque impossibilis majoritas inter ipsam *æternitatem* & ejus *scibilitatem* facit *privationem* & *ignorantiam* esse minoritates dissimiles *æternitati* & *sapientiæ*, & per consequens *esse* & *intelligentia* æquales existentes summæ similitudines *æternitatis* & *sapientiæ* faciunt esse necessariam æqualitatem inter *æternitatem* & ejus *scibilitatem*, atque necessaria æqualitas inter *æternitatem* & ejus *scibilitatem* facit *esse* & *intelligentiam* existentes æquales esse summas similitudines *æternitatis* & *sapientiæ*. Et istæ conditiones sunt veræ & patentes sano intellectui, ergo earum oppositæ contrariæ seu contradictoriæ sunt falsæ. Unde applicando istas conditiones ad propositam quæstionem duodecimam *impossibile est scibilitatem æternitatis esse in æternitate sine productione*. Quia sequeretur, quòd privatio & ignorantia existentes dissimilitudines æternitati & sapientiæ causarent esse necessariam majoritatem & minoritatem inter æternitatem & ejus scibilitatem: majoritatem quidem ex parte existendi, & minoritatem ex parte agendi scitum de scibilitate seu scitum & scibilitatem de sapientia &c. & sic de aliis conditionibus hujusmodi, tam etiam oppositis, quàm propositis veris, quæ omnes essent falsæ & earum contrariæ seu contradictoriæ falsæ essent veræ, quod est contradictio, ergo &c.

5. Assumptâ quintâ quæstione differentiæ, concordantiæ in secunda figura: *utrum sit unus sensus communis*? perquiratur ejus solutio in quinta conditione differentiæ concordantiæ. Nam ex quo ita est, quòd *concordantia plùs potest distare à contrarietate in majoritate differentiæ, quàm in minoritate*, & per consequens differentia à confusione in majoritate concordantiæ, quàm in minoritate, oportet quidem unum sensum in quolibet animali esse distinctum in plures sensus particulares, ita quòd ex parte unitatis ipsius communis sensûs est concordantia, & ex parte particularitatum differentia: & sic oportet esse unum communem sensum distinctum in plures sensus particulares, ut dicta conditio verificetur in eo. Quod si non, falsitas prædictæ conditionis esset in eo veritas, quod est contradictio; & sequeretur, quòd inter ignificativum & ignificabile propinquum, quæ sunt ejusdem essentiæ ignîs, esset minor differentia ratione majoris concordantiæ, & inter ipsum ignificativum & suum

ſuum ignificabile remotum major differentia ratione minoris concordantiæ, & ſic differentia plùs diſtaret à confuſione in minoritate concordantiæ, quàm in majoritate, quod eſt manifeſtè falſum. Ergo ratione majoris concordantiæ plùs poteſt diſtare differentia à confuſione, & ratione majoris differentiæ poteſt ipſa concordantia plùs diſtare à contrarietate, quare oportet eſſe unum ſenſum communem, in quo ſit majoritas differentiæ ſenſuum particularium ratione majoritatis concordantiæ propter ipſam unitatem, & diverſos ſeu diſtinctos ſenſus particulares ex diſtinctione ipſius ſenſûs communis in ipſos ſenſus particulares ratione majoritatis differentiæ propter ipſam unitatem, plùs enim poteſt poteſtas, & plùs agit, quando differre facit in eadem plures res aliâ earum in aliâ, quàm cum differre facit eas in plures eſſentias diverſas: & per conſequens plùs facit eas concordare in eadem eſſentia, quàm in diverſis, & magìs diſtare ab oppoſitis earum.

6. Aſſumptâ primâ quæſtione concordantiæ contrarietatis: *quomodo patitur materia ſub forma agente ratione finîs*? dicendum eſt per primam conditionem concordantiæ contrarietatis. Cùm principium habeat in ratione formæ proprietatem concordativam, ratione cujus eſt concordativum, & proprietatem contrariativam, ratione cujus eſt contrariativum; & in ratione materiæ proprietatem concordabilem, ratione cujus eſt concordabile, & proprietatem contrariabilem, ratione cujus eſt contrariabile, poteſt quidem ipſum principium, quod eſt formale conſtitutum de concordativo & contrariativo agere ſuper ſuum principium materiale, quod eſt conſtitutum de concordabili contrariabili, & hoc per omnia principia originalia diffuſivè, videlicet per bonificativum bonificabile, magnificativum magnificabile &c. & ſic de aliis hujusmodi principiis, ita quòd de omnibus bonificativis, magnificativis &c. conſtituitur forma, & de omnibus bonificabilibus, magnificabilibus &c. materia, agente ipsâ formâ ſuper ipſam materiam, & patiente illâ materiâ ſub ipſa forma. Finis autem de ipſa forma & de ipſa materia activè & paſſivè conſtitutus eſt; quod fit, quia omnia principia prima ad illum finem tendunt, cùm ad ipſum ſe contrahant activè & paſſivè, ut in otioſitate non conſiſtant, & ut agens naturale ſuper his agat ratione bonitatis &c. & ut extra ſe ſuum ſimile producere poſſit.

7. Aſſumptâ primâ quæſtione contrarietatis finîs: *utrum contrarietas priùs incipiat ſubſtantialiter, quàm accidentaliter*? dicendum eſt per primam conditionem contrarietatis finîs, quòd *contrarietas priùs incipiat, ubi plùs contradicit*, ſed plùs contradicit fini in majoritate ſubſtantiæ, quàm accidentis, priùs ergo incipit ſubſtantialiter, quàm accidentaliter. Veruntamen iſta contrarietas ex parte finîs & formæ conſiſtit. Eſt autem alia contrarietas ſecundaria, quæ priùs incipit accidentaliter, quàm ſubſtantialiter: & hæc eſt, cujus contrariativum contrarietatis accidentia transmittit & infundit materiæ, ut poſſit eam remittere à forma corruptibili, & remittendo dirigere ad aliam formam generabilem, aliter eſſet impoſſibilis in materia alteratio formarum, & ſic invenitur hujusmodi ſolutio quæſtionis per prædictam conditionem, & diſtinguendo de prioritate contrarietatis ſecundùm finem & principium.

8. Aſſumptâ tertiâ quæſtione principii finîs: *utrum genera & ſpecies ſint entia realia*? ſolvatur per explicationem tertiæ conditionis principii finîs ſic. *In minoritate finîs materiæ conſiſtit minoritas finîs formæ*, minoritas enim finîs materiæ eſt cauſa, quare finis formæ conſiſtit in minoritate, nam ex eo, quòd materia plures appetit formas, minorificat quidem finem ſuum, & per conſequens finem ipſius formæ, cum qua eſt in conjuncto. Eſt autem hæc minoritas ratione minoritatis influentiæ ſuperiorum ſeu primorum principiorum, quæ ſunt prima bonitas, prima magnitudo &c. de quibus ſunt ipſa forma & ipſa materia conſtitutæ, eò quòd ipſa bonitas ratione formalitatis ſuæ contracta ad formam compoſiti, ſe contrahit lentè ad compoſitum, & per conſequens ratione materialitatis ſuæ contracta ad materiam, lentè ſimiliter ſe communicat eidem: idem eſt de magnitudine &c. attamen communicante ſe bonitate &c. formaliter & materialiter compoſito ita lentè (ſicut dictum eſt) communicat ſe quidem materialiùs eidem, quàm formaliùs, ratione prædictæ minoritatis; & ideo minorificat materia finem formæ, ſub qua patitur, exiſtens eidem rebellis. Sed cùm ita eſt, quòd bonitas &c. magìs ſe communicat conjuncto ratione formæ, quàm ratione materiæ, conſiſtit materia in majoritate formæ ratione

tione finîs, & durabilius eſt ipſum conjunctum, atque materia magìs appetit illam formam. Et hæc eſt explanatio propoſitæ conditionis, quæ reducta ad propoſitam quæſtionem ſolvit eam iſto modo. Una eſt bonitas in rerum natura exiſtens genus, & ſic de magnitudine &c. Hæc autem licèt cum magnitudine &c. ſit genus, contracta tamen ad proprietates ſpeciales conſiſtit ſpecies diviſa ab alia ſpecie, quam etiam ratione ejus proprietatis conſtituit, ſicut eadem bonitas, quæ contracta cum magnitudine &c. ad igneitatem, aëreitatem &c. diviſa eſt in ignem, aërem, aquam, terram, exiſtens eadem in ſe ipſa ratione generis & diſtincta in hanc ſpeciem & illam ratione diverſarum proprietatum, ad quas una eadem ſe contrahit: & habet ita diſtingui de genere in ſpecies naturaliter ratione differentiæ, quæ in tantùm eſt primum principium, in quantùm ipſa bonitas & ipſa magnitudo &c. Et idcirco, ſicut ipſa bonitas prima eſt genus & ſubjectum bonitatibus ſpecificis, ita differentia prima eſt genus & ſubjectum differentiis ſpecificis, quæ ſunt inter ſpeciem & ſpeciem, quia contracta eſt ad easdem. Itaque à parte ſuperiori una bonitas & ſic de magnitudine &c. exiſtens genus, eſt ſubjectum omnibus bonitatibus ſpecificis ſub ea contentis, & una differentia ſimiliter differentiis ſpecificis: ſed à parte inferiori ipſæ ſpecies ſunt ſubjectæ quælibet ſuæ bonitati ſpecificæ & ſuæ differentiæ ſpecificæ, & ſic de aliis; ſicut ignis qui eſt ſubjectus ſuæ ſpecificæ bonitati &c. & ſuæ ſpecificæ differentiæ, quam habet ad aërem &c. & ſic de aliis elementis. Itaque omnis ſpecies naturalis habet duo ſubjecta, aliud à parte ſuperiori, aliud verò à parte inferiori, aliter enim ſtare non poſſent. Unde manifeſtè patet, quòd genera & ſpecies ſunt, de quibus quæritur, entia realia intelligibilia, non autem ſenſibilia, ſicut de bonitate & differentia declaratum eſt, ut eodem modo intelligatur de corporeitate, animalitate, humanitate &c. hujusmodi: quoniam niſi ipſa genera & ipſæ ſpecies eſſent entia realia, bonitas quidem & magnitudo &c. & differentia & concordantia &c. ſuperiora nihil eſſent, & per conſequens & earum individua, quia abſente cauſâ abeſt effectus neceſſariò, & per conſequens prædicta explanatio tertiæ conditionis præpoſitæ nihil eſſet, & quoniam iſta omnia ſunt impoſſibilia, ſunt ergo genera & ſpecies entia realia neceſſariò.

De Tertio Probationis modo ſecundum tertiam figuram.

EST etiam hæc ars inventiva per tertiam figuram ejus, conſiderando ſignificata literarum ipſius figuræ, & applicando illa ad diffinitiones, conditiones, regulas, & ad novem quæſtiones per regulas hujus figuræ ſignificatas: ut per ipſam applicationem inveniantur rerum quæſibilium ſolutiones, velut in quatuor quæſtionibus ad hæc ſumptis per exemplificationem manifeſtum fiet.

Sed quoniam modus inveſtigandi & inveniendi per diffinitiones & conditiones jam traditus eſt, proponimus tantùm modum inveſtigandi & inveniendi hujus tertiæ figuræ tradere in regulis ipſius artis & novem ejus quæſtionibus principalibus ſeu generalibus, ut prolixitatem nimiam evitemus.

1. Sumatur igitur ſecunda quæſtio bonitatis, magnitudinis. *Quid ſunt divina bonitas & magnitudo?* & accedamus in tertia figura ad primam cameram, quæ eſt B. C. & primò fiat inquiſitio per regulas, deinde ordinatè per quæſtiones iſto modo. B. ſignificat primam regulam, per quam ſupponat voluntas divinam bonitatem eſſe divinam magnitudinem, & è converſo, & ipſammet divinam bonitatem eſſe magnum divinum, & è converſo, & ſimiliter ipſam divinam magnitudinem eſſe bonum divinum & è converſo, atque ipſum bonum divinum eſſe magnum divinum, & è converſo. Hanc identitatem unitatis & converſionis non eſt dari in aliquo, præterquam in Deo. Iterum ſupponat voluntas oppoſitum hujus converſionis, habemus quidem duas poſitiones contradictorias, quarum prima eſt affirmativa prædictæ converſionis, altera verò negativa ejusdem converſionis. Per affirmativam quidem requieſcunt memoria, intellectus, & voluntas pleni in objecto, nec inveniunt aliquid vacui vel ſuperflui in ipſo objecto; per negativam autem remanent prædictæ potentiæ vacuæ in objecto, attingentes vacuum inter divinam bonitatem & magnitudinem, & ſuperfluum in ſe ipſis in hoc, quòd plùs poſſunt attingere objectum, quòd ipſum ſit in ſe ipſo, ſed hæc ſunt manifeſtè impoſſibilia ex parte prædictæ ſuppoſitionis negativæ: ergo prædicta diffinitio divinæ bonitatis & magnitudinis ſuppoſita affirmativè

firmativè in prædicta conversione & unitate necessariò est vera.

Secunda regula, quæ est modus essendi & modus intelligendi per C. significata, dat doctrinam faciendi ipsam diffinitionem, de qua quæritur, isto modo. Intellectus noster alio modo attingit bonitatem divinam, quia attingit eam sub ratione, quà bonitas, & alio modo intelligit magnitudinem divinam, quia intelligit eam sub ratione, quà magnitudo. Quia cùm ipse intellectus sit de bonitate, magnitudine &c. constitutus, habet modum intelligendi, quò ad bonitatem, & modum intelligendi, quò ad magnitudinem. Unde ut non deficiat magnitudo Dei bonitati suæ, nec è converso, oportet modum essendi rei non solùm ita esse proportionatum modo intelligendi intellectûs, sicut ipse intellectus attingit, imò etiam ultra modum intelligendi naturalem ipsius intellectûs est ipse modus essendi divinæ bonitatis & magnitudinis proportionabilis super naturali modo intelligendi intellectûs adepto ex natura objecti; itaque intellectus, cùm sit constitutus de bonitate &c., quarum rationes ita sunt diversæ, quòd alia illarum non est illud, quod est alia, proportionat vero modo suum modum intelligendi, modo essendi divinæ bonitatis & magnitudinis, in quantùm in diversitate sui modi intelligendi attingit quamlibet earum habere quò ad se propriam rationem realem, videlicet bonitatem Dei habere propriam rationem realem, quò ad se, & magnitudinem propriam rationem realem quò ad se. Sed cùm ulteriùs intellectus non ascendit, sed ponit talem metam diversitatis inter divinam bonitatem & magnitudinem, qualem ipse intellectus habet inter suam bonitatem & suam magnitudinem, de quibus est constitutus, ponit quidem contrarietatem inter suum modum intelligendi & modum essendi divinæ bonitatis & magnitudinis, quia, quantùm ad hoc, contradictoriè attingit prædictum modum essendi: sed cùm ipse intellectus attingat inde summam impossibilitatem includi in divinis, transit ulteriùs ad naturam objecti: & non obstante divinam bonitatem habere propriam rationem realem quò ad se, & divinam magnitudinem propriam rationem realem quò ad se: attingit ipse intellectus in suo supernaturali modo intelligendi necessariò divinam bonitatem esse divinam magnitudinem & è converso, & propriam rationem hujus permanentem in sua proprietate esse propriam rationem istius permanentem in sua proprietate & è converso. Et sic divina bonitas & magnitudo sunt unum idem & alia idem, quod alia, quarum istius ratio permanens in proprietate sua convertitur propriè cum propria ratione illius permanente in proprietate sua, & ita solvitur per regulas quæstio præassumpta.

Modò sumatur B. C. in tertia figura, prout significant quæstiones & aliquos §. in eisdem quæstionibus contentos, & primò sumatur B. primam quæstionem significans & primum & quartum §. ejusdem quæstionis, & applicetur ipse primus §. ad supradictam diffinitionem bonitatis & magnitudinis, de qua quæritur isto modo. Manifestum est per ipsúmmet §. Deum esse in tantùm Deum agendo, quantùm existendo, & hujus affirmationis necessitas confirmatur in hoc, quòd Deus est suámet bonitas, & suámet bonitas est ipse Deus. Ergo divina bonitas est ens, quod est in tantò id, quod est, agendo, quantùm existendo, & sic divina bonitas in tantò est bonificans, quantùm ipsa est id, quod est, & in tantò est bonificabilis, quantùm ipsa est id, quod est, & in tantùm est bonificare, quantùm ipsa est id, quod est, ut ipsa sit in tantùm bonitas agendo, quantùm existendo. Hoc autem sic esse oportet, ut divinum bonificans suo bonificabili in bonitate & bonificare non deficiat, nec è converso, & sic divina bonitas est ipsum ens, quod existit tantùm agendo, quantùm existendo. Et hæc diffinitio bonitatis non est alicujus bonitatis seu entis, nisi solius Dei.

Iterum per decimum §. ipsius primæ quæstionis denotatum per B. ratione differentiæ vult ars significari diffinitionem divinæ bonitatis diffiniendo illam sub ratione differentiæ, ita quòd ipsa divina bonitas est ipsa divina distinctio, quæ tanta est in agere suo, hoc est in distinguere, quanta est in suo existere, quod est, ut ipsa divina bonitas existens convertibilis cum ipsa divina distinctione distinguat in tantùm, quantùm ipsa existit inter bonificativum & bonificabile, seu bonificatum, ipsis scilicet bonificativo & bonificabili &c. existentibus essentialiter & naturaliter ipsa eadem bonitas, quæ indivisibilis essentialiter & naturaliter existit ipsa divina distinctio distinguens tantùm, quantùm ipsa est, sicut dictum

ctum est: ut de tantò, quantùm est, non sit otiosa nec vacua in agere distinctionis, quod esset summum malum, sed ut ipsa tota existens indivisibiliter tota ipsa distinctio distinguens in tantùm, quantùm ipsa existit unum, & distinctio facit rationes reales in Deo permanere inconfusas & inconfusè easdem esse idem numero essentialiter & naturaliter & inconfusè aliam earum esse idem, quod alia essentialiter & naturaliter. Quod tamen esset impossibile, nisi ipsa divina bonitas esset in tantùm distinctio divina, quantùm ipsa est, & nisi distingueret in tantùm, quantùm ipsa existit distinctio divina. Hoc idem, quò ad rationem magnitudinis intelligendum est de magnitudine divina, & sic divina bonitas similiter & magnitudo est tota ipsa distinctio, & è converso, quæ distinguens in tantùm, quantùm ipsa tota existit tota distinctio, facit necessariò ipsas rationes reales existere naturaliter unum idem, & aliam idem, quod alia sine confusione.

Et notandum est, quòd diffinitio bonitatis potest fieri in secunda quæstione per C. denotata, ubi dicit, quòd Angelus attingit Deum substantialiter. Et sic divina bonitas est ens, quam Angeli bonitas attingit substantialiter, ita etiam potest fieri in aliis sequentibus quæstionibus per §. per eandem litteram importatos.

Postea transeundum est ad C. denotantem magnitudinem in secundo §. & concordantiam in undecimo primæ quæstionis, sed primò ad secundum, ubi significatur magnitudinem Dei esse id, quod sufficit Deo eum esse in tantùm agendo, quantùm existendo, & per quam omnis parvitas & privatio stat à Deo remota, & per quam existere Dei non potest agere in suum contrarium, quod est parvitas, & privatio actûs magnitudinis, bonitatis.

Iterum in undecimo §. ejusdem primæ quæstionis significat C. divinam magnitudinem esse illam concordantiam, quæ existens inter divinam bonitatem & magnitudinem est infinitus actus concordandi, & sic concordantia divina est infinita, quæ tamen non esset infinita, nisi ipsa divina magnitudo esset illa concordantia, ergo ratione concordantiæ magnitudo de ratione suî est id, per quod divina bonitas & ipsámet magnitudo sunt unum idem numero existere & agere, quæ substantialiter seu essentialiter convertuntur, & per consequens est id, per quod impossibilis est infinita contrarietas inter bonitatem & ipsam magnitudinem. Et sicut divina magnitudo est ipsa divina concordantia, quò ad rationem magnitudinis (sicut dictum est) sic etiam, in tantùm est ipsa bonitas ipsámet concordantia, quò ad rationem bonitatis: & sicut dictum est de magnitudine & concordantia ratione quæstionis per B. denotatæ, sic suo modo possunt deduci ad ipsam quæstionem æternitas & potestas & cætera principia, quæ tamen omittimus propter nimiam prolixitatem.

Nec etiam de cætero in qualibet ipsarum novem quæstionum, quas deducemus, ad concludendum propositas quæstiones non procedemus nisi tantùm per duos §. denotatos per eandem litteram, quæ suam denotat quæstionem, sicut in secunda quæstione, quam C. designat, exemplificabimus per secundum & undecimum §. per C. denotatos, & sic de aliis, quod tamen sic facimus, ut prolixitatem nimiam evitemus, & ut bonus intellectus & fortis exercitium inveniat procedendo similiter, sicut jam per quartum §. in prima quæstione per B. denotata dedimus exemplum.

Significante igitur C. secundam quæstionem & hujus quæstionis secundum §. & undecimum ratione magnitudinis & concordantiæ, dicendum est primò per secundum §., quòd divina magnitudo, cùm sit ipsa immensitas, est id, ratione cujus Deus est immensus, & est id, ratione cujus divina bonitas, æternitas &c. habent immensum attingere, videlicet agere. Et est id, ratione cujus Deus absque aliquo impedimento accidentis attingit intensivè singulariter suam bonitatem esse id, quod ipsa est in ratione suî, & suam magnitudinem esse id, quod ipsa est in ratione suî, & sic de aliis dignitatibus suis, & extensivè omnes esse unam bonitatem, unam magnitudinem &c. & quamlibet esse idem, quod alia, ita quòd ejus intensitas & extensitas convertuntur, permanente quâlibet ipsarum propriè id, quod ipsa est. Et hoc quia nec successio, nec quantitas, nec aliquod accidens potest impedire Deum sic attingere ratione magnitudinis suæ: & sic divina magnitudo est id, per quod impossibile est prædicta accidentia impedire Deum sic attingere (ût dictum est) & sic per consequens ipsa magnitudo divina est id, per quod sic attingendo

magnificat immensè suam bonitatem, durationem &c.

In undecimo quidem §. secundæ quæstionis, quam C. repræsentat, denotatur, quòd magnitudo Dei ratione immensitatis, ut in immensitate Dei non sit aliquid vacuitatis, est ipsa immensa, seu infinita Dei concordantia constans ratione ipsius magnitudinis de suâmet essentiali bonitate, magnitudine &c., de quibus per conversionem cum eis, & cum qualibet earum constat immensum esse Dei, & hoc in tantùm ratione ipsius immensitatis constat ipsa divina concordantia de divina bonitate &c. quòd convertitur cum eis, & cum qualibet earum. Unde cùm ipse Deus de ista concordantia sua attingat in ipsamet concordantia omnes concordantias ei repræsentabiles, concordans & gubernans eas, atque entificans eas in sua concordantia, ergo magnitudo divina ratione concordantiæ est id, de quo attingit Deus in ipsa magnitudine suas omnes concordantias & magnitudines ei repræsentabiles, concordans & gubernans atque entificans eas in magnitudine sua, atque de bonitate sua attingit eas in ipsa bonitate sua eo modo, sicut ipsa magnitudo, cùm ipsa Dei bonitas & ejus magnitudo convertantur. Et sic ratione hujus conversionis magnitudo est id, per quod bonitas Dei de se ipsa in se ipsa attingit omnes alias bonitates, magnitudines, concordantias &c. hujusmodi. Et è converso bonitas est id, per quod ipsa magnitudo, æternitas de se ipsa in se ipsa attingit easdem.

2. Assumptâ decimâ quartâ quæstione magnitudinis, æternitatis: *quomodo ex una regula extrahuntur diversæ regulæ ad eandem conclusionem*? & ponatur, quòd conclusio sit hujus sequentis quæstionis, *utrum in Deo sit majoritas*? sumatur igitur in tertia figura secunda regula pro principali significata per C. videlicet *modus essendi & modus intelligendi* & tertia regula & per consequens *modus investigandi* designatus per D.; sed primò per C. videamus, quibus modis per se diversificari potest & diversificando multiplicari. Diversificatur quidem *secundùm propositum & oppositum*, quia sumendo proportionem inter modum essendi & intelligendi sic habemus istam regulam per C. significatam, sumendo verò disproportionem seu contrarietatem inter eos sic habemus istam regulam, modum non essendi rei additum ad modum intelligendi, & modum ignorandi additum ad modum essendi: & sic extrahitur *ista regula*, quæ est *modus non essendi & modus ignorandi* à sua *opposita regula*, quæ est *modus essendi & modus intelligendi* sumpta per C. Et istæ duæ regulæ sunt veræ. Prima quidem habet esse, cùm modus intelligendi venit liber ad modum essendi; secunda verò, cùm modus intelligendi procedit impeditus sive ligatus ad modum essendi, cujus siquidem impedimentum sive ligamentum habet multimodè provenire, scilicet cùm modus essendi est purè intelligibilis sine sensu & imaginatione, & modus intelligendi à sensu & imaginatione nonse denudat, sicut patet in punctis transcendentibus: aut cùm nimia voluntas præsupponit impossibilem vel necessarium esse modum essendi vel non essendi ignotum, quia sic modus intelligendi subjugatus est modo volendi non sequens finem suum, sed finem modi volendi, sicut patet in obstinatis, vel in his, quorum voluntas nutrita est circa aliquod objectum diligendum vel odiendum, sive sit verum in se sive falsum: aut cùm modus essendi est de difficili attingibilis, & modica voluntas sciendi stimulat modum intelligendi tendere ad illum modum essendi; sicut patet in his, quorum voluntas alibi principaliter occupatur: aut cùm modus memorandi modum essendi non bene proportionatus est modo intelligendi ratione nimis frequentis recordationis alterius objecti nimis dilecti vel oditi. Omnibus quidem istis modis captivatur modus intelligendi, & cogitur perverti in suum oppositum videlicet in modum ignorandi, & maximè etiam à minoritate cogitur perverti in modum ignorandi, quia cùm ratione minoritatis suæ sit naturaliter circa non ens, facile est ei esse circa non ens, & difficile recedere à non ente; unde licèt ratione majoritatis suæ proportionando se modo essendi contra minoritatem suam recedat à non ente, non potest quidem recedere sine natura essendi circa non ens, quæ multoties modum essendi aufert ei credenti se esse illi proportionatum. Sic igitur habemus modum ignorandi modum essendi extractum per oppositum à modo intelligendi modum essendi, & sic habemus *duas regulas veras*, quarum prima est *præceptiva*, alia verò *prohibitiva*. Modò fiat prima *prohibitiva* & secunda *præceptiva*, habemus *duas alias regulas*, quæ sunt *falsæ*, & tam

& tam istæ falsæ, quàm illæ veræ per C. importantur. Nunc autem accipiatur proposita quæstio, de qua intenditur concludere, *utrum majoritas sit vel non sit in Deo*? & fiat proportio, quantùm poterit, inter modum essendi & modum intelligendi, & per consequens removebitur modus ignorandi à modo essendi Dei & modo intelligendi. Et manifestum est, quòd modus intelligendi Deum est intelligi ens bonitate, magnitudine &c. immensum, sed in immenso non est majùs nec minùs, quia non esset id, quod est, scilicet immensum; ergo modus intelligendi Deum est eum intelligi sine minoritate. Et iste modus intelligendi vero modo essendi est proportionatus, quoniam ita intelligi est intelligi bonum magnum &c. & intelligi oppositum est intelligi malum parvum &c. Ergo modus intelligendi est vero modo essendi proportionatus, & ejus oppositus modus ignorandi ab illo modo essendi remotus, quod si non, modus intelligendi verum modum essendi ab illo vero modo essendi est remotus, & ejus oppositus modus ignorandi remotus à vero modo essendi est ipsi vero modo essendi proportionatus, quod est contradictio: & sic duæ præcedentes regulæ veræ sunt falsæ & duæ sequentes falsæ sunt veræ, quod est manifesta contradictio. Ergo modus intelligendi attingens Deum esse sine majoritate in se ipso ratione suæ immensitatis verè proportionatus est modo essendi sui objecti, & ejus oppositus modus ignorandi ab eo remotus.

Iterum assumpto D. ad propositum, videlicet ad tertiam regulam, *quæ est modus investigandi intellectûs*, habemus quidem considerare ipsum modum investigandi secundùm modum essendi & modum intelligendi, quia declinatio bonitatis videlicet bonificativum, bonificabile &c. bonitatis & sic de aliis principiis est modus essendi bonitatis, & sic de aliis principiis. Etiam quòd aliquod principiorum dicatur secundùm concordantiam vel contrarietatem per habitudinem suî ad aliud principium, ita habet esse modus ipsius principii & sic de cæteris, quæ in ipsa tertia regula continentur. Et quoniam, sicut est modus essendi rei & ejusdem modi modus intelligendi, ita habet esse modus investigandi: unde patet, quòd tertia regula nascitur de secunda, & implicatur alia regula, quæ est prima intentio & secunda, quia modus essendi est per primam intentionem, & modus intelligendi per secundam, atque modus intelligendi est per primam intentionem & modus investigandi per secundam: modò diversificentur prædictæ duæ regulæ *in proposito & opposito* secundùm verum & falsum per istam, quæ est prima intentio & secunda isto modo. Modum essendi rei esse per primam intentionem & modum intelligendi per secundam, atque modum intelligendi per primam intentionem & modum investigandi per secundam est regula vera; per consequens igitur non esse modum essendi per secundam intentionem & modum intelligendi per primam, iterum non esse modum intelligendi per secundam & modum investigandi per primam est regula vera. Ergo modum investigandi esse per primam intentionem & modum intelligendi per secundam, iterum modum intelligendi per primam & modum essendi per secundam, ista regula est falsa, per consequens ergo falsa est ista, scilicet modum investigandi non esse per secundam intentionem & modum intelligendi per primam, & iterum non esse modum intelligendi per secundam & modum essendi per primam. Sic igitur ex his regulis, quæ de principali regula ipsius C. multiplicatæ sunt, multiplicantur cum ipsa istæ quatuor regulæ in proposito & opposito secundùm verum & falsum, quæ reducendæ sunt cum suis præcedentibus ad conclusionem propositam isto modo. Quòd veritas prædictæ extractionis remaneat & præceptio in veris & prohibitio in falsis, unde patet necessariò supradictam conclusionem negativam necessariò esse veram. Quoniam si in Deo esset majoritas & modus intelligendi ratione immensitatis ejus (ût prædictum est) attingat necessariò in eo non esse minoritatem, manifestum est, quoniam sic verus modus intelligendi non causatur à vero modo essendi, nec verus modus investigandi à vero modo essendi & intelligendi. Et ista regula falsa opposita, prædictæ regulæ extrahendi est vera, & opposita vera est falsa, quod est contradictio. Et iterum sequitur manifestè, si in Deo est majoritas, & modus intelligendi per necessarium modum investigandi attingat in Deo de necessitate oppositum (ût suprà dictum est) sequitur de necessitate modum investigandi esse per primam intentionem & modum intelligendi per secundam; quia sic causat modus inve-

stigandi modum intelligendi: & iterum modum intelligendi esse per primam intentionem & modum essendi per secundam, quia sic ipse modus essendi necessarius, quem attingit modus intelligendi, non à se ipso sumitur, sed à primo modo intelligendi sumpto à modo investigandi, & sic supradictæ duæ regulæ veræ primæ intentionis & secundæ multiplicatæ super regulas significatas per C. D. sunt falsæ, & aliæ duæ falsæ eis oppositæ sunt veræ, quod est manifesta contradictio. Unde per istum §. cum antecedente §. patet manifestè modus extrahendi de una regula plures regulas ad eandem conclusionem, ut, sicut hîc dictum est de secunda regula per C. & per tertiam in C. D., ita intelligatur posse extrahi de qualibet aliarum consequentium regularum hujus artis per D. E. &c. significatarum.

Ad discurrendum per secundam & tertiam quæstionem resumatur prædicta quæstio, *utrum in Deo sit majoritas?* Et primò per secundum §. hujus quæstionis, *quomodo substantiæ separatæ attingunt?* in quo significatur in Deo non esse majoritatem, quoniam Angelus ratione suæ magnitudinis, quantùm potest, attingit Deum bonum, magnum & æternum &c. & ideo Angelus attingit Deum, quantùm potest, cum magnitudine recedens, quantum potest, à parvitate attingendi, & per consequens à minoritate, in tantùm, quòd ratione æternitatis, magnitudinis &c. remotus est ab attinctione in tempore, loco &c. quæ parvitati & minoritati concordant. Unde si in Deo esset majoritas; Angelus, cùm sit finaliter deputatus attingere Deum, conaretur, quantùm posset, ratione sui objecti finalis attingere majoritatem & minoritatem in Deo: itáque attingeret Angelus Deum suum pro objecto bonum, in quantùm Deus, malum verò, in quantùm major & minor ratione privationis bonitatis &c. ex minoritate provenientis, quæ siquidem minoritas in Deo minor esset, quàm minoritas temporis, loci &c. hujusmodi, quæ, cùm esset in objecto suo finali, naturaliter impediret eum attingere, quia natura ejus est non attingere privationem, quia sic attingere suum terminaretur naturaliter in nihilum, & sic naturaliter parvitas attingendi parvificaret suam bonitatem, durationem &c. quod est contra ipsum secundum §. ergo &c.

Hoc idem probatur per undecimum §. ratione concordantiæ in ipsa quæstione per C. significata: quoniam si in Deo esset majoritas, illa quidem concordantia, de qua unà cum aliis principiis angelicæ essentiæ Angelus est constitutus ad attingendum Deum, non posset attingere in Deo esse concordantiam sine contrarietate, quia magnitudo sic concordaret bonitati, æternitati &c. ad infinitè è converso majorificandum & minorificandum, quod est impossibile & contradictio, quia ratione infinitatis majoritas & minoritas in Deo converterentur; & quoniam Angelus per concordantiam bonitatis magnitudinis &c. sui est de ipsa bonitate, magnitudine &c. constitutus ad attingendum alias concordantias in sua concordantia repræsentabiles, oporteret, cùm finaliter sit constitutus ad attingendum Deum, quòd ipsa concordantia principiorum angelicorum converteretur cum contrarietate eorundem, ita quòd ipse concordativus exiistens eo ipso contrariativus, quia est concordativus, & è converso, attingens illa principia, de quibus ipsorum principiorum concordantiæ sub ratione concordantiæ sunt constitutæ, attingeret eas esse contrarietates sub ratione contrarietatis constitutas, quod est manifesta contradictio. Ergo &c.

Iterum in eadem camera tertiæ figuræ restat D. significans tertiam quæstionem de motu firmamenti & æternitatem in tertio §. illius & ejusdem duodecimo contrarietatem, significat autem ipse tertius §. in Deo non esse majoritatem in hoc, quia manifestè probat ratione durationis, quòd Deus movet firmamentum ad per se movendum, & hoc isto modo. Motus firmamenti major est in duratione, quia ipsa summa causa movet ipsum ad per se movendum: nam duo motus sic durant inconfusi in eodem motu firmamenti; quare, si Deus durationem motûs ipsius firmamenti tantum majorificet, quòd illum tantum distare faciat à minoritate, quòd in se retineat tantam majoritatem, quod est se à Deo moveri ad per se movendum, & propter hoc sit ipsum firmamentum in ultima meta magnitudinis movendi: quantò magis ergo divina æternitas distat à minoritate in immensitate sua, quæ siquidem distantia esse non posset, si in eo esset majoritas, quia per consequens esset in eo minoritas ratione relationis. Ergo in Deo non est majoritas, quia sequeretur, quòd daret illam

ret illam perfectionem firmamento, quam non haberet sibi, & sic perfectio motûs firmamenti à nihilo causaretur, quod est impossibile, ergo &c.

Istud idem probat duodecimus §. ejusdem quæstionis motûs firmamenti per D. significatus ratione contrarietatis, & hoc isto modo. Quoniam inter moventem firmamentum ad per se movendum & ipsum firmamentum motum ad per se movendum non sunt diversi fines ad invicem resistentes (ût significatur in ipso duodecimo §.) sequitur, quòd ipsum firmamentum motum à Deo nullum habet impedimentum per se movendi, proveniens ex aliqua minoritate resistentiæ ad invicem diversorum finium, cùm ergo causa sit in majori fine, quàm ipse effectus, nulla quidem est in ea resistentia propter diversos fines, ergo non est in ea majoritas, quia per consequens esset in ea minoritas, & sic esset in ea mutua resistentia propter diversos fines tendente ipsâ majoritate infinitè ad esse, & minoritate infinitè ad non esse, & sic esset effectus in majori bonitate &c. ratione concordantiæ propter unum finem, & causa in minori bonitate, magnitudine &c. quàm effectus ratione contrarietatis propter diversos fines, quod est impossibile, ergo &c.

3. Assumptâ duodecimâ æternitatis potestatis. *Utrum mundus sit æternus?* Vult ordo tertiæ figuræ & hujus processûs, quòd inquiratur ejus responsio in tertia & quartâ regula, in camera de D. E. & primò in tertia regula secundùm ejus secundam partem assumendo primò terminum simplicem scilicet declinando æternitatem mundi in æternativo, æternare, æternabili, & æternato, per quam siquidem declinationem significatur necessariò mundus non esse æternus: quoniam si mundus esset æternus, nunquam æternabile suæ æternitatis posset per æternare converti in æternatum, nec è converso. Quia si sic, implicaret æternitas vacuum in natura suî, quia æternabile ratione æternitatis non potest esse nisi æternabile, nec æternatum etiam nisi æternatum. Quare si æternabile converteretur in æternatum, ipsa conversio esse non posset præter mutationem, nec mutatio præter tempus, & sic incideret tempus in natura æternitatis, & sic æternitas in se ipsa includeret vacuum, & converteretur aliud disparatorum in aliud, quod est impossibile, ergo impossibile est, quòd æternabile convertatur in æternatum vel è converso, ita quòd æternabile permaneat æternabile, & æternatum æternatum, & sic est superfluum æternabile, quia non est aptum natum reduci in æternatum, & per consequens æternativum: nec habet etiam ipsa æternitas æternare, ex quo æternativum & æternabile non convertuntur in actum, nec per consequens æternatum, & præter ista non potest esse in subjecto aliquo æternitas, quia sic esset sine suis propriis conditionibus: ergo non est in mundo. Manifestum est ergo, quòd non est æternus. Istud idem patet per duplices terminos sumptos, qui sunt actio & passio, nam ratione actionis invenitur, quòd divina æternitas activa movens æternitatem mundi passivam movet eam ad totum mundum per se durandum, & sic movet totam æternitatem causatam ad durandum æternaliter vitia & imperfectiones contra divinam bonitatem &c. quod est impossibile, ergo &c. Iterum per triplices terminos ostenditur hoc idem, quoniam si mundus esset æternus, sicut ignis concordat duobus contrariis, scilicet aëri & terræ, ita ipsa æternitas mundi duobus contrariis concordaret videlicet bonitati & malitiæ, perfectioni & defectui, veritati & falsitati & sic de aliis: hæc autem contrarietas sustentaretur in æternitate mundi sub prædicta concordantia, quod esset malum æternitati, & sic esset æternitas causa & subjectum sui oppositi, quod est impossibile, quare &c. Iterum per quadruplices terminos sequeretur, quòd esse esset propter non esse, & è converso, & perfectio propter defectum, & è converso, & sic causaret circulariter ab æterno esse non esse, & non esse perfectionem, & perfectio defectum, & defectus esse: itaque ipsa æternitas mundi existens causata ab ipsa æternitate constituta esset de esse & non esse, perfectione & defectu propter finem & non finem, bonum & non bonum &c. quod est contradictio, ergo &c.

Significat autem E. in eadem camera cum D. quartam regulam. Unde concluditur necessariò mundum non esse æternum isto modo. Si mundus est æternus; sunt itaque duæ æternitates, quarum alia est causa, alia verò effectus, & sic existit æternitas genus, quod contractum ad causam & ad effectum constituit istas duas species scilicet æternitatem causæ scilicet Dei, & æternitatem effectûs scilicet mundi, & sic est di-

est diversitas inter æternitatem & æternitatem, quia diversitas est inter æternum & æternum; & inde sequitur manifestè, quòd æternitas non est solius Dei proprietas, sicut immensitas una, & Deitas una, quod est impossibile: quoniam sicut est impossibile, plures esse immensitates & Deitates, ita per rectam lineam impossibile est plures esse æternitates; & sicut est impossibile, quòd immensitas & Deitas pluribus subjectis diversis contrahantur, per quam contractionem sint plures immensi & plures Dii in diversitate essentiæ, sic est etiam impossibile esse plures æternos in diversitate essentiæ scilicet Deum & mundum, alioquin esset ipsa divina æternitas cum minoritate proprietatis & identitatis, & immensitas & Deitas cum majoritate, quod est impossibile, ergo &c.

Præterea positis D. E. tertiæ figuræ in quæstionibus ab ipsis literis denotatis, significatur primò per D. adduci tertium §. tertiæ quæstionis ad propositam quæstionem de æternitate mundi sic. Probatum est in ipso tertio §., quòd necessariò firmamentum movetur à Deo ad per se movendum: cùm ergo ita sit causata æternitas mundi in mundo, si sit æternus, sicut motus firmamenti in firmamento, sequitur necessariò, quòd mundus à Deo æternificatur ad per se æternificandum semetipsum, quemadmodum firmamentum à Deo movetur ad movendum semetipsum, quod si non, sequeretur illud idem impossibile, quod sequeretur, si firmamentum non moveretur à Deo ad per se movendum se ipsum, sicut in ipso tertio §. manifestè probatur, ergo mundus æternificat se ipsum Deo æternificante ipsum, sed impossibile est, quòd æternificet se ipsum, ex quo est actu æternus, quia æternitas æternificandi non recipit aliquam mutationem, & sic destruitur æternificabile, sicut prædictum est, ergo mundus æternitatem habere non potest: firmamentum autem se ipsum movere potest, cùm quælibet pars illius non sit ubique in ipso circulo, quo ipsum movet se ipsum, movendo partem suî in loco alterius partis suî successivè.

Iterum cùm duodecimus §. hujus quæstionis ratione contrarietatis per D. significetur, adducendum est ad eandem conclusionem isto modo. Sicut non potest esse contrarietas inter Deum & motum firmamenti, ratione cujus impossibilitatis scilicet ipsius contrarietatis oportet necessariò firmamentum moveri totum ad per se ipsum movendum totum, non obstante ipsâ rationali contradictione, sicut in ipso duodecimo §. probatum est, sic inter Deum & mundum non potest esse contrarietas, cùm Deus & ipse mundus non habeant præter unum & ultimum finem, qui est ipse Deus, quia Deus perpetuat mundum ad per se perpetuandum se ipsum ad istum finem ultimum, qui est Deus. Impossibile est igitur illud esse, quod causat hujus perpetuitatis destructionem, per quam esset contrarietas inter Deum, scilicet ipsam causam & mundum, scilicet effectum; sed æternitas ipsius mundi est hujusmodi, quia si ipsa est, mundus quidem ratione illius est æternus, & per consequens æternatus ad per se æternandum, ut sit æternando causatus ad per se æternandum se ipsum ratione causæ. Cùm autem æternatum sit æternum & æternatum æternet se ipsum, & id, quod agit, priùs oporteat esse, quàm id, quod patitur, necessarium est ergo mundum esse ante se ipsum, & æternum ante æternum, quod est contradictio manifesta, quia sic esset mundus & non esset, quod est contra divinam æternitatem & perpetuitatem mundi, impossibile est ergo mundum esse æternum.

Postea sumpto E. ratione potestatis in quarto §. hujus quæstionis, *quomodo intellectus conjunctus attingit?* significante per E. concludit necessariò mundum non esse æternum isto modo. Intellectus conjunctus intensivè habet potestatem attingendi purè intellectualia, extensivè verò sensualia: extensivè namque intelligit homo sensibilia & vegetabilia elementata, per quæ ipse homo existit unus, & agit constitutus de ipsis cum ipso intellectu, & hoc ita continuè, quòd de intellectu usque ad elementa totum continuum est in ipso homine, ut inter diversas essentias vacuum in eodem homine non sit dari. Ita similiter, si mundus est æternus, sequeretur necessariò mundum in divina æternitate esse æternatum, quemadmodum potentia hominis scilicet sensitiva, vegetativa & elementativa in intellectu sunt intellectuatæ, unde sequitur aliud ab eis scil. homo. Itaque staret æternitas mundi causata in æternitate Dei & unita cum ea, unde resultaret tertium, quod necessariò oporteret esse Deum & mundum de natura causæ & causati constitutum, ad hoc, ut non esset vacuum inter hanc æternitatem & illam

illam, nec dividuitas seu disparatio inter unum infinitum & reliquum: sed cùm sit manifestè impossibile, quòd æternitas causans & æternitas causata aliud tertium constituant de se ipsis, ergo &c.

Iterum sumpto decimo tertio §. significato per E. manifestatur eadem conclusio sic. Si mundus est æternus, bonitas quidem & magnitudo & potestas & cætera principia mundum constituentia in ipsa æternitate sunt æternata, & è converso ipsa æternitas bonificata magnificata &c. in eisdem: hoc autem significatum est in ipso decimo tertio §. antedicto in intellectu & principiis, de quibus ipse intellectus constitutus est. Nam sicut intellectus totus est imaginatus, sensatus &c. sic mundi æternitas tota est bonificata, magnificata &c. & è converso tota ejus bonitas æternata, & tota ejus magnitudo magnificata, & sic de aliis hujusmodi. Itaque non est in mundo tempus, nec quantitas, nec generatio, nec privatio, nec malitia, nec parvitas, & sic de aliis hujusmodi, quod est manifestè falsum, quia contrarium per se patet ad sensum: falsum est ergo, mundum esse æternum. *Itaque patet, quomodo ars est inventiva inveniendo mundi novitatem*, ût jam dictum est.

4. Assumptâ similiter decimâ tertiâ quæstione potestatis sapientiæ, *utrum sit unus numero universalis intellectus?* solvatur quidem hæc quæstio in camera de E. F. & primò per quartam regulam per E. designatam isto modo. Si sunt plures intellectus per se ita, quòd non sit eis aliquis alius intellectus unus numero, unde sint, prima quidem principia uniuscujusque illorum, quæ sunt bonitas, magnitudo, duratio, potestas &c. contracta sunt substantialiter in majoritate finîs concordantiæ bonitatis &c. atque majoritas libertatis ad bonum magnum &c. contracta est ad quemlibet intellectum: si verò sit unus intellectus numero omnibus aliis intellectibus, ipse quidem intellectus unus cum suis principiis accidentaliter se contrahit ad hominem, quia mediante materiâ corporis humani particularizatur. Itaque bonitas cujuslibet intellectûs particularizati magis contracta est parvitati, quàm magnitudini, & magnitudo magis contracta malitiæ, quàm bonitati ratione finis privationis, ad quem quilibet intellectus humanus contractus est. Itaque principia intellectum constituentia majorem habent à se invicem distractionem, quàm contractionem, & majorem habent ad sua opposita contraria contractionem quàm ab illis distractionem, quod est manifestè impossibile, quia multæ contradictiones sequerentur, sicut de alia vita, si non esset, imò etiam privaretur ipsa alia vita universis intellectibus, cujus oppositum manifestis rationibus suprà probatum est. Impossibile est ergo esse unum intellectum numero.

Hoc etiam probat quinta regula de contradictione per F. significata, quoniam si est unus intellectus, ex hoc quidem, quia est, oportet eum esse bonum magnum &c. ne ratione contradictionis sequatur aliud superfluum sive vacuum in natura, ergo bonum magnum &c. est eum esse, si est, ergo quicquid facit ad non esse illius, est malum, parvum &c. sed manifestum est esse bonum magnum &c. virtutes & aliam vitam, ût suprà probatum est, ergo quicquid facit ad non esse illarum, est malum parvum &c. sed ita est, ût manifestè patet, quòd esse illius intellectûs unius, de quo quæritur, si est, facit non esse virtutes & aliam vitam, & virtutes & alia vita, si sunt, faciunt non esse ipsum intellectum unum numero. Manifestum est ergo, si ipse intellectus unus est, quòd bonum & malum, parvum & magnum &c. simpliciter est eum esse & non esse, & bonum & malum, & magnum & parvum &c. est virtutes & aliam vitam esse & non esse, quod est manifesta contradictio. Ergo oportet necessariò alteram istarum partium contradicentium esse & alteram non esse, cùm contradictio in re & ratione simul nihil sit, sed (ût manifestè patet) impossibile est non esse virtutes & etiam aliam vitam (ût manifestè suprà probatum est) ergo ipse intellectus unus numero, de quo quæritur, non est.

In quarto §. quartæ quæstionis secundùm E. in primo modo significatur conclusionem negativam propositæ quæstionis esse tenendam isto modo. Si sit unus intellectus numero, ipse quidem constitutus est ex pluribus potestatibus in unam potestatem suam, scilicet ex potestate bonitatis suæ & ex potestate magnitudinis suæ, & sic de aliis, in unam potestatem sibi essentialem & universalem & individuam ratione simplicitatis suæ; unde sicut existit ex pluribus potestatibus una potestas individua, ita etiam ex pluribus posse in unum posse universale & ratione simplicitatis individuum intelligit. Cùm ergo ipse intellectus

ratione unius potestatis universalis simplicis & unius posse universalis & simplicis in intelligere sit individuus, & ipse sit idem, quod omnes intellectus humani, necessarium est quippe, ut omnis homo intelligat, quicquid omnes alii intelligunt, quod manifestè falsum est secundùm propriam experientiam: vel sequitur, quòd quilibet homo sit intellectivus habens proprium intelligibile de natura suî intensè & extensè, intellectus verò numero unus non, quia extensio pertinet ad corpus; & sic quantum est de natura suî, non potest extensè intelligere, si enim intelligeret extensè, intelligeret intensè, & sic per consequens esset unum intelligere omnibus hominibus, ratione unius individuæ simplicitatis unius intellectûs & unius intelligere, quod manifestè falsum est (ût dictum est) ergo &c.

Iterum in decimo tertio §. ejusdem quæstionis secundùm E. significatur, si est unus intellectus tantùm numero, quòd ipse ratione suæ bonitatis, magnitudinis &c. de quibus ipse constitutus est, constituit omnes potentias inferiores uniuscujusque hominis in eo, quòd intellectuat eas videlicet imaginativam, sensitivam, vegetativam & elementativam. Itaque cùm unus sit intellectus idem numero indivisibilis ratione simplicitatis & formalitatis suæ, ût suppositum est, sequitur, quòd meus intellectus est idem, quod tuus, & è converso, quò ad id, quod est intellectus: per consequens igitur, cùm intellectus meus sit id quod tuus, quò ad id, quod est intellectus, & ipse intellectus, quò ad id, quod ipse est, habet intellectuare imaginativam &c. dans eis esse in se, sequitur, quòd intellectus tuus intellectuat meam imaginationem sensitivam &c. dans ei esse in se, & meus tuam & è converso; & sic tuus intellectus, cùm sit meus, & è converso, est quidem meus intellectus unum principium ad tuas potentias, & tuus ad meas. Unde sequitur, postquam est unum principium meus intellectus & tuus, quòd unus est finis tuus intellectus & meus, per consequens igitur, cùm medium sapiat naturam sui principii & sui finîs, quia si haberet aliam naturam, quam non reciperet à principio & à fine, non posset principium per illud transire ad finem, sequitur, cùm imaginativa, sensitiva &c. sit subjectum ipsius intellectûs, quia eas intellectuat in se ipso, quòd mea imaginativa, sensitiva &c. est tua imaginativa, sensitiva &c. & è converso, existentes unum idem medium, id est, unum subjectum indivisibile ratione indivisibilitatis & ipsius principii & ipsius finîs, cùm ergo mea imaginativa, sensitiva &c. sint tua imaginativa sensitiva &c. & è converso, & meus intellectus sit tuus &c. è converso, necessariò ego sum tu, & è converso, quod est absurdum; ergo &c.

Postea verò de quæstione E. transeundum est ad quæstionem de F. ad virtutes morales, & in quinto & decimo quarto §. per F. significatis præsuppositæ quæstionis solutio invenienda. Et primò per quintum §. supradictum patet manifestè eandem conclusionem negativam esse veram: quoniam *sine virtute non est sapientia proprietas, ratione cujus sapiens intelligit*, unde sequitur, quòd virtus moralis existens similitudo virtutis substantialis est modus intelligendi (ût vult ipse quintus §. prædictus) per consequens ergo vitium est modus ignorandi, quare necessariò sequitur, si meus intellectus est tuus intellectus & è converso, & ego intelligam & tu ignores, quòd mea virtus sit in te, & tuum vitium in me, ratione cujus tu intelligas & ego ignorem, & per consequens eo ipso, quòd ego intelligo, ego ignoro, & è converso, & eo ipso, quòd intelligo & ignoro, tu intelligis & ignoras, ac etiam eo ipso, quòd ego sum virtuosus, sim vitiosus & è converso, & tu similiter. Ista autem manifestè sunt contradictoria, quare &c.

Hoc habito, transeundum est ad decimum quartum §. speculando F. ratione medii virtutis, deinde applicando ipsum medium virtutis speculatum ad propositam quæstionem, manifestatur eadem conclusio negativa isto modo, sicut patet in ipso decimo quarto §. Virtus moralis est medium, per quod finis influit ad suum principium, & per quod principium refluit ad suum finem, itaque ipsum medium sapit utriusque naturam videlicet ipsius principii & ipsius finîs, & per consequens è converso principium & finis sapiunt sui medii naturam, quod est ipsa virtus moralis, ut ipsâ virtute morali sint induti & præmium habeant per eandem: sed quando ita est, quòd finis influit, & principium refluit præter virtutem moralem, tunc ratione privationis ipsius virtutis moralis est vitium medium privationis ipsius medii moralis virtute induti, eò quia finis in influendo & principium in refluendo deficiunt in bonitate &c. Et isto modo, qui prædictus est, vivit virtus in virtuoso, cùm durat fluxus & refluxus inter principium & finem per virtutis medium ordinatum, & in oppositio dominatur vitium in vitioso propter absentiam prædicti fluxûs & refluxûs ratione medii deviati; quod tamen falsum est, si est unus intellectus numero, quia sic absentia & præsentia prædicti fluxûs & refluxûs convertuntur, & medium virtuosum & vitiosum, & per consequens virtuosus & vitiosus: quod patet, quoniam si est ipse intellectus unus numero, habet ipse in virtute morali & in ejus oppositio unum medium in te & in me fluendo ratione finîs, & refluendo ratione principii, cùm ipse sit in te & in me unus fluens & refluens. Et ideo supposito, quòd tu sis in virtute & ego in vitio: Ista suppositio est ista eadem suppositio, quòd ego sum in virtute & tu in vitio, & ista conversio est vera. Unde sequitur, quòd ego virtuosus eo ipso sum vitiosus & è converso, & tu similiter, quia unum idem est medium ad vitium & ad virtutem, & eadem fluentia & refluentia inter principium & finem vitii & virtutis. Hæc autem sunt manifestè contradictoria, ergo &c. & *per hoc patet, quomodo hæc ars est inventiva, eliciendo propositæ quæstionis solutionem ex camera E. F. in textu sibi subjecto* & ista sufficiant *super figuram tertiam* hujus artis.

De eodem tertio probationis modo secundùm quartam figuram.

1. SUper quartam figuram hujus artis procedimus isto modo & formemus in ea istam cameram scilicet F.G.I. gratiâ ordinis prosequendi. Et ratione F. G. significantium sapientiam & voluntatem sumatur undecima quæstio sapientiæ voluntatis. *Utrum prædestinatio & liberum arbitrium possint stare simul?* significat autem F. *regulam de contradictione*, considerando igitur contradictionem, secundùm quod jacet in textu ipsius regulæ, & applicando ad propositum, solvitur quæstio sic. Ratio intellectûs recipiens divinam sapientiam & justitiam ponendo metam diversitatis inter eas, quæ nihil est realiter, quamvis sint inconfusæ, affirmat, si prædestinatio est, liberum arbitrium non esse, & è converso, atque recipiens utriusque necessitatem ratione necessitatis divinæ sapientiæ & justitiæ, non dimittens illam diversitatem, quam imponit inter eas, recipit eas in contradictione ratione ipsius diversitatis affirmando & negando utramque partem (prædestinatio est & non est, liberum arbitrium est & non est.) Hæc autem contradictio in re nihil est, quia cujus causa est nihil realiter, & ipsum est nihil realiter, quia illa diversitas, quam intellectus imponit inter ipsam sapientiam & justitiam, nihil est in re, quamvis eas recipiat sub diversitate gratiâ inconfusionis earum. Hoc etiam patet per realem contradictionem, quæ sequeretur inde, si prædestinatio & liberum arbitrium non starent simul, quia sapientia ratione perfectionis suæ esset comprehensiva totius prædestinati, sed non justitia totius liberi, & è converso Justitia ratione perfectionis suæ esset comprehensiva totius liberi ad bonum & malum, sed non sapientia totius prædestinati; & sic sapientia esset comprehensiva & non comprehensiva totius objecti sui ratione suî & justitiæ: comprehensiva quidem ratione suî, non comprehensiva ratione justitiæ, & sic eodem modo de Justitia. Unde sequeretur, quòd ipsa sapientia Dei, quæ idem est inconfusè, quod ipsamet Justitia, & è converso, non esset idem, quantum ad hoc quod divina Justitia, nec è converso, quod est manifesta contradictio, quæ realiter sequeretur, si prædestinatio & liberum arbitrium non starent simul: sed cùm ipsa contradictio realis (ût vult ipsa quinta regula) stare non possit, ergo &c.

In sexta regula per G. significata secundùm necessarium & contingens dicendum est, cùm divina sapientia sit immensa, quòd ipsa de necessitate est comprehensiva, ejúsque effectus comprehensibilis & comprehensus, ac etiam, cùm ipsa Justitia divina sit ipsâ eâdem immensitate immensa, est quidem comprehensiva & ejus effectus comprehensibilis: de necessitate ergo oportet, quòd effectus earum sit ab eis æqualiter comprehensibilis & comprehensus. Ergo in quantum prædestinatus comprehensus est sub ratione divinæ sapientiæ, in tantum liber comprehensus est sub ratione divinæ Justitiæ, existente prædestinato in tantùm subjecto actioni sapientiæ, quantùm liberum existit subjectum actioni divinæ Justitiæ & è converso. Et hoc ita de necessitate oportet, ut divinæ dignitates non sint in subjecto suo defectivæ. Ergo de necessitate causæ stant in effectu prædestinatio & liberum arbitrium simul, & de necessitate ista, non ratione causæ, sed ratione effectûs descendit contingens, quòd prædestinatus

potest damnari vel præscitus salvari, vel quòd liber in libertate sua possit prædestinari vel præsciri. Ratio autem, quare ista necessitas stat ex parte causæ, est, quia divina sapientia & divina Justitia sunt idem numero, quocirca illarum alia contra aliam seu contra se ipsam esse non potest. Et ratio, quare contingentia prædicta stat ex parte subjecti ipsarum dignitatum, videlicet ex parte effectûs earum, est, quia licèt prædictæ divinæ dignitates æqualiter & eodem actu, cùm sint idem, influant in effectum, tamen ipse effectus alio modo recipit comprehensionem sapientiæ ratione prædestinationis, & alio modo recipit comprehensionem justitiæ ratione libertatis, & ideo nulla sequitur in re contradictio, sed in ratione intellectûs tantùm, ita quòd necessitas stat in re ex parte causæ & contingentia ex parte effectûs. Unde fabricat intellectus contradictionem in ratione sua, quam contradictionem superat ipse intellectus per punctum transcendens, ût patet in hoc §. sequenti.

Secundùm quod in quinta regula de contradictione supradictum est, & ita continetur in octava regula de punctis transcendentibus per I. significata. *Punctus transcendens est altitudo seu difficultas realitatis objecti, implicans in potentia contradictionem*, eò quòd ipsa potentia de natura sui eam penitus attingere non potest. Quocirca ipsa potentia scilicet ipse intellectus, si hujus propositæ quæstionis vult attingere veram conclusionem, oportet eum transire ultra rationem propriam ad realitatem objecti, & judicare secundùm realitatem objecti, quam attingit necessariam. Quemadmodum in ipsa octava regula in diversis materiis exemplificatum est, quocunque igitur modo affirmet sive neget ex hoc ratio propria intellectûs, necessarium est effectum sequi necessitatem suæ causæ, ita quòd per illum sit impossibile importari defectum in ipsa causa. Oportet ergo de necessitate, quòd divina sapientia causans prædestinatum, & divina Justitia causans liberum ad bonum & ad malum, nullum defectum seu privationem causent in se ipsis ratione sui effectûs. Hoc autem est manifestè necessarium ex parte ipsius objecti, quod est divina sapientia & divina Justitia, & hanc realitatem ratione ipsius objecti attingit intellectus manifestam & semper immutabilem. De necessitate ergo prædestinatio & liberum arbitrium stant simul, ut per absentiam alterius illorum non importetur in causa privatio seu defectus. Et hìc vincitur ratio ipsius intellectûs dicens, si prædestinatio est, liberum arbitrium non est, aut è converso, quoniam si realiter non vinceretur, sed esset verum id, quod ipsa dictat, sequeretur, quòd id, quod intellectus attingit necessarium in sapientia & Justitia Dei, esset impossibile realiter & in ratione, & id, quod ipsa ratio habet ex defectu sui, concluderet necessitatem, quod est contradictio & magnum inconveniens, ergo &c.

Secundùm quæstionem de virtutibus per F. significatam in suo quinto §. per eandem literam sumpto significatur, quòd divina sapientia non prædestinat prædestinatum sine virtute, quia (ût vult ipse §.) *sine virtute non est sapientia proprietas, ratione cujus sapiens intelligit:* similiter etiam cùm divina Justitia sit idem, quod divina sapientia, non potest ipsa Dei Justitia sub ratione sui agere de homine libero sine virtute, quia sicut sine virtute sapiens non intelligit, sic etiam sine virtute justus non justificat. Unde patet manifestè, quòd prædestinatio & liberum arbitrium stant simul, quia cùm divinæ sapientiæ & justitiæ non sit nisi unica virtus, cum qua etiam convertitur, si prædestinatio staret ita, quòd ratione ipsius prædestinationis liberum arbitrium non esset, prædestinaret quidem ipsa sapientia sine virtute, quia privaret suammet virtutem, quam habet justitia in homine, aut è converso, si liberum arbitrium esset, & quia ipsum esset, non esset prædestinatio, sequeretur privatio similiter ejusdem virtutis in sapientia, per quam privationem esset impossibile justitiam uti actu suo in homine. Ergo cùm sit impossibile, quòd hæc sine virtute prædestinet, & ista sine virtute justificet actus humanos, necessarium est prædestinationem & liberum arbitrium esse simul.

Hoc idem etiam manifestum est in decimo quarto §. ejusdem quæstionis per F. sumpto ratione medii, nam medium est subjectum, per quod finis influit ad principium, & per quod principium refluit ad finem. Est autem istud medium virtus moralis, per quod sapientia Dei influit prædestinationem & justitia Dei libertatem ad hominem sapientem & justum, & per quod ipse homo sapiens & justus refluit se ipsum prædestinatum & liberum ad ipsam sapientiam & justitiam Dei; quare oportet necessariò prædestinationem & liberum arbitrium simul

mul stare necessariò, quia per absentiam alterius istarum influentium abesset necessariò altera, impossibile est enim, quòd divina sapientia prædestinare possit quicquam, nisi in ipso prædestinare sit tantum Justitia, quanta est in illo ipsa sapientia; & impossibile est divinam justitiam justificare de libertate, nisi in ipso justificare sit in tantum ipsa Dei sapientia, quanta est in illo ejus justitia: quoniam si divina sapientia prædestinaret sine justitia, prædestinaret cum injuria, & si divina Justitia justificaret de libertate sine sapientia, justificaret cum ignorantia, injuria verò & ignorantia non sunt sine vitio, quod manifestum est. Unde sequeretur, quòd si prædestinatio esset ita, quòd non esset liberum arbitrium, quòd sapientia influens prædestinationem, influeret injuriam in prædestinatum per medium, quod est vitium & privatio virtutis moralis, & sic homo sapiens injustus refluet se prædestinatum injustum per medium vitiosum ad sapientiam. Esset autem istud medium vitium, quia sine influentia justitiæ ad justum & sine refluentia justitiæ ad justitiam non posset esse medium virtus. Hoc idem similiter sequeretur suo modo, si liberum arbitrium esset sine prædestinatione. Itaque nunquam esset virtus medium influentiæ Creatoris ad creaturam, nec refluentiæ creaturæ ad creatorem in ratione ignorantiæ & injuriæ, quæ importarentur in Deo contra sapientiam & justitiam ejus, si prædestinatio & liberum arbitrium non starent simul, sed hoc est manifestè falsum & impossibile, ergo &c.

Sumptâ ad propositum sextâ quæstione & ejus sexto §. per G., quæ est: *utrum sit alia vita?* necessarium est prædestinationem & liberum arbitrium stare simul isto modo. Humana voluntas est proprietas, ratione cujus divina sapientia & divina Justitia sunt desiderabiles in perfectione, & ideo ipsa voluntas humana est proprietas, ratione cujus sapientia & Justitia Dei sunt desiderabiles in magnitudine actionis super effectum suum. Quare sequitur de necessitate, si prædestinatio & liberum arbitrium non stant simul, quòd prædicta actio est in parvitate & defectu super effectum suum, & quòd humana voluntas est proprietas magìs desiderativa perfectionis divinæ sapientiæ & justitiæ, quàm ipsæ sint desiderabiles in ipsa perfectione, quod est impossibile, & sic, quantum ad hoc, voluntas humana est proprietas, ratione cujus divina sapientia & justitia sunt desiderabiles in earum parvitate & defectu, ut ratione ipsarum sit ipsa voluntas desiderativa in magnitudine & perfectione sui, quod est impossibile, ergo &c.

Iterum decimus quintus §. hujus quæstionis secundùm G. significat prædestinationem & liberum arbitrium necessariò stare simul, quoniam si est prædestinatio, & ratione prædestinationis non sit liberum arbitrium, absunt bonitas, magnitudo &c. Fidei, Spei &c. per quas principium seu principiatum appetit quiescere ipsi summo esse, quod est ipsa Justitia Dei, aut si est liberum arbitrium, & ratione illius non sit prædestinatio, absunt similiter bonitas & magnitudo &c. Fidei & Spei, per quas ipsummet principiatum confidit, sperat &c. se quiescere ipsi esse justo bono magno &c. sicut scivit & scit ipsa sapientia Dei; quare necessariò oportet stare utrumque scilicet prædestinationem & liberum arbitrium, ut propter absentiam alicujus istorum principium seu principiatum acquiescens esse non acquiescat privationi, quod est contradictio. Aliter enim ipsi summo fini, qui est Deus, non acquiescerent omnia principia, quod est impossibile, cùm sit summus & ultimus finis, quare &c.

Secundùm quod dictum est in octavo §. in octava quæstione de elementis secundùm I. Cùm sit motus de veritatibus diversis in unam veritatem, tunc illa veritas una est id, quod est verum de bonitate, magnitudine &c. & ejus verificare est id, quod est verum de bonificare, magnificare &c. Homo autem ratione magnitudinis, bonitatis &c. illius finis, quare principiatus est, de pluribus diversis veritatibus in unam veritatem constitutus est, ut per illam unam in se & distinctam in diversis veritatibus consequatur finem suum. Finis autem ipsius hominis unus est, videlicet præmium ipsius sapientiæ, justitiæ, bonitatis &c. Dei, quare oportet ipsum hominem de tot veritatibus in unam veritatem verificare, de quot veritatibus in unam veritatem ejus præmium constat, sed de sapientia, justitia &c. Dei constat ejus præmium unum, ergo oportet, quòd veritas sit constituta de sapientia, justitia &c. creata, similes prædictæ sapientiæ & justitiæ Dei, & quòd ejus verificare sit constitutum de creato intelligere, justificare &c. Quare oportet necessariò prædestinationem & liberum arbitrium stare simul, quia nemo negare potest, quin bonum &

verum sit justitiam præmiari hominem propter virtutes, de quibus propter justitiam homo verificat, nec aliquis negare potest, quin bonum & verum sit ipsi Deo & per consequens ipsi effectui divinam sapientiam de suo scire ambire omnia, ut ipse effectus liberè ratione justitiæ verificet de ipso scire divinæ sapientiæ verificans de virtutibus. Ergo oportet prædestinationem & liberum arbitrium esse simul, ut fiat motus de veritate prædestinationis & de veritate liberi arbitrii in unam veritatem, de qua sub libertate & scientia Dei homo verificat, ut consequatur ipsum unum verificare, quod est de sapientia & justitia Dei. Et ideo si prædestinatio esset ita, quòd non esset cum ea liberum arbitrium aut è converso, constitueretur veritas de his, quæ non essent vera, quod est impossibile, quia ad veritatem prædestinationis necessaria est veritas liberi arbitrii & è converso. Quemadmodum ad veritatem sapientiæ divinæ necessaria est veritas justitiæ divinæ & è converso & ad positionem actûs sapientiæ divinæ necessaria est positio actûs justitiæ & è converso, quare &c.

Hoc idem etiam probatur secundùm decimum septimum ejusdem quæstionis §. quia ratione diffinitionis æqualitatis concordant in tanta æqualitate divina sapientia & justitia, quòd tantum influit ipsa divina sapientia in ipsum effectum suum ratione sciendi, quantum ipsa divina justitia ratione justificandi & è converso; & tantum etiam influit ipsa divina sapientia in eundem ratione justificandi, quantum ratione sciendi & è converso, & tantum similiter influit divina justitia in eundem ratione sciendi, quantum ratione justificandi & è converso, quod est, quia in existere & agere quælibet harum est id, quod alia & è converso; quare oportet prædestinationem & liberum arbitrium esse simul, ut divina sapientia tantum influat prædestinato vel præscito, quantum divina justitia libero ad damnationem vel salvationem, & ut etiam tantum influat ipsa sapientia libero ad damnationem vel salvationem, quantum prædestinato vel præscito, & justitia tantum prædestinato vel præscito, quantum libero ad damnationem. Et nisi hoc ita esset ex parte ipsius sapientiæ & Justitiæ Dei, ignis & unumquodque aliorum elementorum esset nobilioris conditionis, quàm Deus, quod est impossibile, quia ignis, ubicunque sit, in tantùm est bonus, quantùm magnus & è converso, & sic de aliis elementis. Sed Deus ubicunque non esset tantùm sapiens, quantùm justus, vel tantùm justus, quantùm sapiens. Quare oportet necessariò prædestinationem & liberum arbitrium simul stare. Et sic quantum ad hæc, quæ dicta sunt super ista quæstione, patet, quomodo hæc ars est inventiva.

2. Iterum. Assumptâ quartâ quæstione voluntatis, virtutis. *Utrum Deus creavit omnia ad se?* fiat in quarta figura ista camera G. H. C. recipiendo istarum litterarum primò in regulis significationem & postmodum in quæstionibus, sicut jam etiam processum est.

Nunc autem per necessarium & contingens designata per G. propositam quæstionem solvamus isto modo. Aut Deus creavit mundum de necessitate vel de contingentia vel de utraque, non enim creavit eum de necessitate sine contingentia, quia in creaturis non est necessitas sine contingentia, sicut nec prima intentio sine secunda; sed cùm omnes necessitates finaliter ordinentur ad unam necessitatem, quia omnes necessitantur ab illa necessitate, & præter eam nihil habent necessitatis, ut non sit dari vacuum influentiæ finis in medio de ipso principio usque ad finem, necessariò sequitur, quòd omnia creata sint ad illam necessitatem summam, quæ ponitur Deus esse, & sic sequitur, quòd Deus creavit omnia ad se ipsum, aliter sequeretur, quòd essent creata à Deo de contingentia & de necessitate ad aliud, quod non est Deus, quod præter Deum nullam haberet necessitatem, quod est impossibile, quare oportet, quòd finaliter Deus creavit omnia ad se ipsum.

Hoc etiam significatur per H. in regula de demonstratione & hoc per æquiparantiam isto modo. Divina voluntas & divina sapientia, & divina bonitas, magnitudo &c. de actibus suis æqualiter fluxerunt ad omnium creationem, ita quòd divina voluntas voluit creare omnia, & divina sapientia scivit creare omnia, & divina bonitas bonificavit creare omnia, atque divina magnitudo hoc ipsum magnificavit ratione perfectitatis divinæ, cùm illa sit omnium summa & per consequens voluntas voluit & sapientia scivit & bonitas bonificavit, & hoc æqualiter istud, quod magnitudo magnificavit, cùm æqualiter essent influentes & agentes in ipsa creatione. Ergo per Deum creata

creata sunt omnia & per consequens ad Deum. Iterum *propter quid* probatur hoc idem, nam propter hoc, quòd Deus est recolibilis, intelligibilis & amabilis in magnitudine bonitatis &c. recolendi, intelligendi & amandi, creavit ipse Deus intellectivum, recolitivum & amativum in magnitudine bonitatis &c. recolendi, intelligendi & amandi. Quare oportet, quòd Deus omnia recolibilia, intelligibilia & amabilia ad se creaverit, aliter non esset recolibilis &c. in ultima magnitudine recolendi &c. nec per consequens creavisset recolitivum &c. in ultima magnitudine recolendi &c. eum, quod est impossibile, ergo &c. Iterum quia melius recoli, intelligi & diligi Deum in ultima magnitudine recolendi, intelligendi & amandi, quàm sit omne creatum, creavit Deus omnia ad se ipsum, ut non sit privatus illâ magnitudine recolendi, intelligendi & amandi, à qua impossibile est eum privari.

Secunda regula de modo essendi & intelligendi designata per C. manifestat hoc idem, quia modus intelligendi proportionatus isti modo essendi, quòd omnia creata à Deo habent esse & in virtute ejus consistunt tanquam effectus in virtute suæ causæ, & quòd omne esse creatum majus est in esse divino, quàm in se ipso & quàm in alio esse. Quare de necessitate attingit modus intelligendi istum modum essendi scilicet omnem creaturam à Deo esse creatam ad ipsum creatorem. Quod si non, modus essendi bonitatis, magnitudinis &c. esset modus non essendi earum, & modus intelligendi esset modus ignorandi, quod est contradictio, quare &c.

Similiter hoc etiam probatur idem in sexto §. sumpto per G. in sexta quæstione etiam significata per G. *de alia vita.* Nam humana voluntas est proprietas, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. Dei sunt desiderabiles in magnitudine actionis super effectum suum. Quare sequitur similiter, sicut si alia vita non esset, si Deus non creavit ad se ipsum omnia, quæ creavit, quòd prædicta actio est in parvitate & defectu super effectum suum, & quòd humana voluntas est proprietas magis desiderativa divinæ bonitatis, magnitudinis &c. quàm ipsæ sint desiderabiles, quod est impossibile. Ac etiam sequitur aliud impossibile, quod in eodem §. sequitur, si alia vita non est, videlicet quòd ipsa voluntas humana est proprietas, ratione cujus bonitas magnitudo &c. sunt desiderabiles in parvitate & defectu, ut ratione earum sit ipsa voluntas desiderativa in magnitudine & perfectione sui, quod est impossibile, ergo oportet Deum omnia ad se creasse.

Hoc idem similiter probatur in decimo quinto §. ejusdem quæstionis sumpto per G. quoniam si Deus non creavit omnia ad se, non est aliquis finis essendi, cui omnia acquiescant, sed potiùs privationis, quod falsum est; nam licèt in rebus creatis quædam earum aliis acquiescant, non tamen ultimò & finaliter eisdem acquiescunt, quia non est in eis bonitas sine imperfectione bonitatis ultimæ & magnitudo sine parvitate &c. ratione quorum defectuum veniunt ad non quiescere. Veruntamen, quia illæ, quibus acquiescunt, sunt in majoritate essendi ratione ultimæ magnitudinis essendi, acquiescunt quidem eis, ut per eas sint ipsi ultimæ magnitudini essendi propinquiores, quemadmodum principium acquiescit privationi, ut alicui esse acquiescat. Sicut ergo finaliter omne principium acquiescit ipsi esse, non autem privationi, ita omne creatum Deo acquiescit, qui est ipsum ultimum esse sine aliqua privatione bonitatis &c. quod est impossibile, nisi ipse Deus creavit omnia ad se ipsum, ergo omnia creavit ad se ipsum, quod si non, summo fini, qui est Deus, non acquiescunt omnia principia & per consequens esse quiescit privationi & non è converso, & generatio corruptioni & non è converso. Hæc autem omnia sunt impossibilia, ergo Deus omnia creata creavit ad se ipsum.

Assumendo etiam septimum §. quintæ quæstionis, quæ est de virtutibus sub H., manifesta est similiter hæc eadem conclusio isto modo. Cùm humanus intellectus per virtutem sui & suorum conjunctorum uniens actum bonitatis cum actu magnitudinis &c. attingit Deum creasse omnia: attingit quidem omne creatum nihil habere à se ipso, sed à Deo id, quod est esse, ergo creatum non est sui ipsius, sed est ipsius Dei, sicut nec effectus est sui ipsius, sed potiùs ipsius Dei. Quare oportet necessariò, quòd Deus omnia creavit ad se ipsum, quoniam si creasset ea ad se ipsa, creasset esse ad non esse, virtutem ad vitium, & sic destructio ipsius septimi §. sequeretur videlicet, quòd virtus moralis esset origo unionis, bonitatis, magnitudinis &c. in uno magno habitu vitioso, quia creatura à Deo non habet

vitium

vitium, sed à se ipsa. Cùm ergo Deus crearet omnes creaturas ad se ipsas, vel ad aliquid creatum, quod à se ipso non habet esse, ordinaretur ipsa virtus, quod habet à Deo per se esse, ad vitium, quod à se ipso habet per se non esse, quemadmodum habent omnia, quæ non sunt à Deo, & sic destrueretur per consequens ultima pars ipsius §. septimi, videlicet quòd vitium tanquam finis esset origo conjunctionis bonitatis cum magnitudine &c. in malo parvo habitu vitioso, quod scilicet vitium oriretur ex incessatione virtutis substantialis non cessantis unire habitualiter bonum cum bono &c. ad habitum vitiosum, quod manifestè falsum est & absurdum, ergo &c.

Hoc idem etiam probatur per decimum sextũ §. ejusdem quæstionis sub ipso H., quia si Deus non creasset omnia ad se ipsum, sed ad aliud, quod non est Deus, sequeretur, quòd esse haberet perfecttionem suam ad non esse, & magis esset esse simile ipsi non esse, quàm ipsi esse in hoc, quòd omnia non tenderent finaliter ad ipsum esse summè perfectum, quod est Deus, in quo nullum est non esse. Et sic sequeretur destructio ipsius decimi sexti §., videlicet, quòd virtus substantialis esset similitudo virtutis moralis, & quòd majoritas ipsius virtutis substantialis esset imago magnitudinis virtutis moralis, imò potiùs ipsa virtus moralis esset magis substantialis, quàm ipsa virtus substantialis, unde procedit, & quòd omnis res, quantò magis accederet ad non ens & minoritatem, esset magis substantialis, & hoc esset de natura majoritatis virtutis accedere ad vitium, ût plùs posset, quod est contra ipsum decimum sextum §. Et ratio hujus patet manifestè in hoc, quoniam si Deus creasset omnia ad se ipsum, tenderent omnia esse infinitum, & illa, quæ sunt magis circa non esse, tenderent magis ad ea, quæ sunt circa esse, ut essent propinquiora ad esse infinitum & staret necessitas positionis ipsius decimi sexti §. prædicti; cùm ergo Deus creaverit omnia non ad se ipsum, sed ad alia, vel ad aliud, quæ non sunt Deus (ût præsuppositum est) sequitur necessariò, quòd hæc, quæ dicta sunt, impossibilia sunt & destructio totius ipsius decimi sexti §. præallegati. Quare oportet necessariò, quòd Deus creaverit omnia ad se ipsum.

Hoc habito vult ars, quòd recipiatur C., per quod habemus, quomodo Angelus attingit in secundo §. & undecimo primi modi, sed primò per secundum §. videndum est isto modo. Angelus bonus, cùm ratione magnitudinis sit magnus & ejus bonitas duratio &c. magnæ, attingit ratione bonitatis, magnitudinis durationis &c. quod esset impossibile, nisi attingeret Deum ratione tantæ magnitudinis bonitatis attingendi, quòd non potest ultrà; quare oportet, quòd Deus creaverit omnia ad se ipsum, quoniam si non creaverit omnia ad se ipsum, in quantum non creavit ea ad se ipsum, attingit Deum sub ratione parvitatis bonitatis &c. & illud, vel illa, ad quod vel ad quæ creavit omnia, attingit cum magnitudine bonitatis &c. creandi. Cùm ergo ita sit, quòd Angelus malignus attingat per oppositum Angeli boni, si Angelus bonus attingit Deum sub ratione parvitatis, bonitatis &c. ergo Angelus malus attingit eum sub ratione magnitudinis bonitatis &c. Itaque distat Angelus bonus à Deo, in quantum attingit eum sub ratione parvitatis bonitatis &c. quia Deus non creavit omnia ad se. Angelus verò malignus attingens per oppositum est ei propinquus, quod est manifestè impossibile & destructio ipsius secundi §. in attingere Angeli & dæmonis. Quare oportet necessariò, quòd Deus simpliciter omnia creaverit ad se ipsum, quia sic oportet attingere Angelum benignum sub ratione magnitudinis bonitatis &c. attingendi, quoniam Angelus malignus sub ratione magnitudinis malitiæ suæ &c. diligit & affectat, quòd Deus creasset, causasset omnia ad ipsum dæmonem. Hoc etiam idem desiderant peccatores hujus mundi & damnati secundùm perversam intentionem & delectationem, quia desiderant omnia ad se ipsos.

Hæc eadem conclusio probatur in undecimo §. ejusdem quæstionis sub C. isto modo. Cùm Angelus sit de concordantia bonitatis, magnitudinis &c. constitutus, attingit quidem de ipsa concordantia, de qua ipse constitutus est, alias concordantias in ipsa concordantia sua, ergo attingit de sua concordantia illam concordantiam, quam habent bonitas, magnitudo &c. Dei ad creandum creaturas, ergo non attingit de contrarietate sua, quam non habet, contrarietatem bonitatis & magnitudinis Dei, quæ non est ad creandum creaturas. Hoc autem est impossibile, si Deus non creaverit omnia ad se ipsum, quoniam si Deus non creaverit omnia ad se ipsum, creaverit quidem

dem omnia contra magnitudinem bonitatis &c. & creatoris & creaturæ, quia sic non est bonitas creandi sine malitia, nec magnitudo creandi sine parvitate &c. & sic implicatur contrarietas in Deo ratione creationis & similiter in creatura. Quæ siquidem contrarietas attingeretur de concordantia Angeli perversâ in contrarietatem ratione objecti & contrarietate dæmonis perversâ in concordantiam ratione objecti. Et sic cùm Angelus habeat gloriam de divina creatione, & dæmon pœnam; & gloria oriatur de concordantia bonitatis &c. & pœna oriatur de contrarietate illarum, sequeretur, quòd Angelus de perversione concordantiæ bonitatis &c. in contrarietatem earum haberet gloriam, & dæmon pœnam cum conversione contrarietatis, bonitatis &c. in concordantia earum, quod est impossibile & contra naturam principiorum hujus artis. Quare de necessitate oportet Deum creâsse omnia ad se ipsum. Et secundùm ista patet, quomodo hæc ars est inventiva.

3. Rursus. Assumptâ quæstione majoritatis æqualitatis: *Utrùm majoritas rerum universalium destruat majoritatem rerum particularium & è converso & æqualitas istarum æqualitatem illarum & è converso & minoritas istarum, minoritatem illarum & è converso?* Fiat ista camera H. I. K. in quarta figura, & assumantur istarum litterarum significata in regulis & quæstionibus, sicut suprà, & solvatur proposita quæstio. Et primò per regulam de demonstratione sumpta per H., & hoc secundùm æquiparantiam *in causa* & *in effectu*, universale existente causâ & particulare effectu isto modo. Bonitas universaliter sumpta & ad magnitudinem, durationem &c. contracta aliam de se implicat majoritatem ratione magnitudinis & aliam ratione durationis, & sic de aliis secundùm harum majoritatum æquiparantiam ad finem, & idem est de æqualitate & minoritate; ita, quòd per rectam lineam fit contractio majoritatis ex ipsis principiis universalibus ad se ipsa ad invicem, & similiter æqualitatis & minoritatis eorum: & hoc gradatim per lineam continuam usque ad majoritatem, æqualitatem, minoritatem particularis, quæ scilicet majoritas particularis, & sic de æqualitate & minoritate, quæ constant de ipsa universali majoritate omnium primorum principiorum generalium contracta gradatim usque ad istam minoritatem, ita quòd in illa est causa veniens de diversis æquiparantiis, æquiparans istam æquiparantiam contrahens, quantùm potest, sub ratione æquiparantiæ per lineam continuam omnes majoritates principiorum universalium ad hanc majoritatem particularem existentem effectum illius. Quare impossibile est, quòd majoritas universalis destruat majoritatem sui particularis vel è converso, quoniam si majoritas universalis destrueret majoritatem particularem, & sic de aliis, impossibilis esset prædicta contractio principiorum scilicet universalium bonitatis &c. & secundùm hoc bonitas esset malitia & magnitudo parvitas, quod est impossibile, ergo &c.; majoritas autem particularis majoritatem universalem destruere non potest, quia ratione majoritatis universalis sic contractæ (ût dictum est) ipsa majoritas particularis est id, quod ipsa est. Hoc idem suo modo intelligendum est de æqualitate & minoritate, quare negativa conclusio propositæ quæstionis procedit.

Significat autem I. per punctum transcendens hanc quæstionem esse solubilem secundùm 9. §. *de materia divina*. Quia cùm intellectus humanus considerat divinam bonitatem & veritatem immensam, & in particularibus videat bonitates destrui à malitiis & veritates à falsitatibus, tunc affirmat ex debilitate suî, quòd ista particularia inferiora de majoritate suæ malitiæ, falsitatis &c. destruunt illam summam majoritatem universalitatis, quam bonitas & veritas Dei habet super ista particularia inferiora, qui sunt homines, ut, si illa majoritas universalitatis esset tanta in divino universi, impossibile esset, quòd majoritas malitiæ & falsitatis superaret in hominibus bonitatem & veritatem, sed potiùs è converso. Quare oportet, quòd ista majoritas, quæ est in istis particularibus, qui sunt homines gratiâ libertatis, quam habent ad malum, destruat illam majoritatem universalem bonitatis &c. quam Deus habet super effectum suum. Hoc autem judicat intellectus secundùm suam propriam rationem non realem, sed dum revertitur ad prædictum 9. §., transcendit illam rationem, & attingit oppositum esse necessarium ratione inalterabilitatis & alterabilitatis influentiæ causæ super effectum suum, quia inalterabilis est ipsa influentia ex parte influentis, alterabilis verò ex parte recipientis. Et majoritas quidem hujus alterabilitatis facit majoritatem justitiæ bonitatis & veritatis ipsius

causæ esse suo effectui in omnibus circumstantiis ipsius effectûs magis universalem. Quare si malitia in effectu superat bonitatem & falsitas veritatem, & è converso venientes de perfeitate hominis agentis malum & falsum, non autem ab aliquo alio ab homine, quia Deus inalterabiliter influit homini ad per se agendum alterabiliter ratione libertatis; remanent ideo divina bonitas & veritas inalterabiliter universales hominibus ad influendum bonitatem & veritatem, quæ, si ratione perfeitatis ipsius hominis pervertuntur ipsi homini in malitiam & falsitatem, impervertibiles quidem sunt ipsi Deo, sed semper remanent bonitas & veritas ad præmiandum vel condemnandum, & sic nunquam majoritas sive minoritas in his inferioribus particularibus destruere potest majoritatem ipsius summæ causæ.

Regula *de majoritate finis* sub K. manifestat, quòd ens universale majoritatem &c. non destruit sui entis particularis, sed potiùs per viam proportionis conservat eam, ut universale super particulare suum magis agere possit ratione majoritatis finis in proportione; quemadmodum divina bonitas super bonitatem causatam, quia in quantò plùs agit super eam, magis est ipsa bonitas patiens in majoritate finis, quia magis proportionatur illi. Hoc etiam patet similiter in creaturis velut in cholerico, in quo majoritas ignis non est contra majoritatem &c. terræ, aëris & aquæ; quoniam quantò major est terra &c. in subjectione ignis, tantò plùs majoritas ignis majorificat illam majoritatem sibi subditam, ut sit suppositum cholericum. Veruntamen quò ad majoritatem finis in comparatione majoritas ignis destruit majoritatem terræ &c. in cholerico & è converso, quia unumquodque elementorum majorem habet habitum naturalem agendi super aliud elementum, quàm esse subjectum eidem, & secundùm istam majoritatem verum est, quòd alia majoritas aliam destruit per modum corruptionis & inde generatur alia per viam generationis & proportionis. Consimili modo etiam majoritas divinæ bonitatis, quam habet super effectum suum, illas majoritates effectûs, quas sine proportione invenit comparativè rebelles majoritati suæ finis, destruit, declinans eas ad minoritatem finis, sicut damnatos, quia divina majoritas bonitatis &c. eas declinavit ad minoritatem finis, & beatos ad majoritatem. Damnati enim majoritatem secundæ intentionis sine proportione comparativè supposuerunt majoritati primæ intentionis destruentes eam: quare destructa est eis majoritas sui finis in proportione.

Manifestum est secundùm 7. §. sub H. de modo attingendi sensûs, quòd sicut virtus universalis est origo unionis universalis bonitatis &c. existens intensa & extensa eo modo, sicut in ipso §. continetur, ut veniat intensè & extensè per ipsam unionem contractam in particularitatem hujus visûs & auditûs &c. hujusmodi, sic eodem modo majoritas &c. ipsius virtutis universalis est origo unionis majoritatis bonitatis & majoritatis magnitudinis &c. existens intensa & extensa, ut veniat intensè & extensè per ipsam unionem contractam in particularem majoritatem videlicet in istam majoritatem. Quare impossibile est, quòd majoritas universalis suam majoritatem particularem destruat intensè, sicut est impossibile, quòd virtus universalis suam particularem virtutem destruat intensè, quia destrueretur ejus diffinitio, & per consequens totus prædictus §., ergo &c.

Hoc etiam probatur sub H. decimo sexto §. ejusdem quæstionis, *nam quemadmodum Deus ratione magnitudinis immensitatis suæ bonitatis intra se substantialiter quò ad se, & extra se accidentaliter quò ad creata ambit omne ens, attingendo penitus*, sic ipsa majoritas universalis creata existens imago magnitudinis immensitatis prædictæ ambit omnes majoritates particulares, ita quòd ipsum majorificativum universale de sua universalitate usque ad ultimam particularitatem majorificat suum proprium majorificabile propinquum in remoto & remotum in propinquo, ut ambiat omnes extremitates majoritatis. Quemadmodum sensitivum ratione suæ majoritatis seu magnitudinis agendo ambit totum suum sensibile propinquum in remoto videlicet in vegetabili &c. Hoc autem esset impossibile, si majoritas universalis destrueret suam majoritatem particularem & è converso, quia perderet diffinitionem majoritatis & converteretur in diffinitionem minoritatis & è converso; similiter minoritas universalis, si destrueret minoritatem particularem, perderet diffinitionem minoritatis, & converteretur in diffinitionem majoritatis, & sic de æqualitate, & sic majoritas esset minoritas & è converso, æqualitas inæqualitas & è converso, & destrueretur ipse 16. §. antedictus, quia sensus de ratione majoritatis suæ non haberet imaginem magnitudinis & immensitatis Dei, nec ratione majoritatis ambiret totum sensitivum suum sensibile agendo, nec totum sensibile suum sensitivum patiendo, sed potiùs ratione minoritatis destruentis ipsam majoritatem ambiendi, quod falsum est, ùt manifestè patet in ipso §., ergo &c. Veritas prima & originalis ratione majoritatis suæ contrahit se ad bonitatem, & contrahit se ad magnitudinem, & sic de aliis primis principiis, ut contrahendo diversificetur, & diversificata veniat in finem particularizatum, videlicet in unam veritatem particularem, & sic fit ille motus de veritatibus diversis in unam veritatem, de quo dicitur in 8. §. de quæstione elementorum sub I.; itáque ratione majoritatis, veritatis, & aliorum primorum principiorum universalium multiplicatur veritas & alia principia universalia per contractiones, quas habent ad invicem ratione suæ majoritatis, ut sic multiplicando se veniant particularizata in hoc concreto vero, ratione cujus ipsa universalia in majori veritate, bonitate &c. consistant ratione augmenti ipsius entis particularizati. Quare oportet necessariò conclusionem negativam propositæ quæstionis esse tenendam, ut diffinitio majoritatis æqualitatis &c. ac etiam bonitatis, veritatis &c. entium universalium & actuum earum sequatur in ente particulari & è converso, secundùm quòd significat ipse §. 8., quod esset impossibile, si majoritas, æqualitas &c. universales, & per consequens cœtera principia universalia destruerent majoritatem particularem & æqualitatem &c. entia particularia, & è converso, quia sic ipsa principia universalia contrahendo se ad invicem contradicerent sibi ipsis, & contradicendo sibi ipsis contraherent se ad invicem appetentia simul & semel existere & agere convertibiliter ratione veritatis & falsitatis, quod est contradictio, ergo &c.

Similiter probatur hoc idem sub I. 17. §. ejusdem quæstionis de elementis, quia ratione diffinitionis æqualitatis concordant ratione majoritatis in tanta æqualitate bonitas, magnitudo &c. universalia principia, secundùm quòd ipse §. declarat in igne, aëre & cœteris elementis, quòd ubicunque sit ipsa universalis bonitas, in tantum est magna durans &c. quantum ipsa est bonitas, & ubicunque sit universalis magnitudo, & sic de aliis, in tantum est bona durans, & sic de aliis, & ita acquiescit concordantia bonitatis magnitudinis & aliorum universalium principiorum æqualitati suæ, & hoc est ratione majoritatis ipsius concordantiæ & ipsorummet principiorum, sed cum ipsa bonitas universalis &c. universalia existant & agant de ipsâ universalitate per totum medium extremorum usque ad istud particulare, ut inter universale & particulare non sit dari vacuum; ergo ipsa bonitas universalis de universalitate sua per totum medium extremitatum usque ad istud particulare in tantum est magna durans &c. existendo & agendo, quantum bonitas & similiter magnitudo universalis, & sic de aliis principiis universalibus, in tantum bona durans &c. quantum magnitudo, ut existendo & agendo acquiescat concordantia ipsorum principiorum ratione majoritatis æqualitati. Hoc autem esset impossibile, si majoritas universalis destrueret suam majoritatem particularem, & sic de aliis, quia destrueretur ipse 17. §., quia in quantum superior majoritas, & sic de aliis, destrueret inferiorem, & è converso, non acquiesceret concordantia bonitatis, magnitudinis &c. cujuslibet elementi in æqualitate existentiæ principiorum ejus, & oporteret dari vacuum existendi & agendi principiorum ipsorum inter duo extrema scil. inter universalitatem & particularitatem, ita quòd æqualitas non esset medium inter majoritatem & minoritatem, nec majoritas & minoritas essent extremitates æqualitatis, & sic destrueretur instinctus & appetitus naturalis, & per consequens species majoritatis & minoritatis & æqualitatis & eorum individua, quod est impossibile, ergo &c.

Iterum sumpto K. ad propositam quæstionem scil. *quomodo hæc ars est inventiva?* & hujus quæstionis 9. §. *Utrùm in gloria sit distinctio, ut sit in ea concordantia?* & manifestum est, quòd hæc quæstio solvitur ratione diffinitionis gloriæ, quæ esset insufficiens bonitati, magnitudini &c. Dei, imò etiam impossibilis, nisi in ea essent gloriativum & gloriabile &c. quibus bonificativum magnificativum &c., bonificabile, magnificabile &c. acquiescerent, alio istorum existente alio ab alio, secundùm quòd in ipso §. dictum est, nec essent ipsæ dignitates plenæ activitate & agibilitate, quiescentes quælibet in alia & in se ipsa; quare ad propositam

quæstionem dicendum est, quòd similis insufficientia & impossibilitas quiescendi & plenitudinis sequeretur inter universalia principia, si universalis majoritas suam destrueret particularem majoritatem & è converso, & universalis æqualitas suam particularem æqualitatem &c. quoniam sicut manifestè patet, si negativa propositæ quæstionis esset falsa, bonitas, magnitudo &c. universalia non haberent delectationem inter se ad invicem, cui acquiescerent, quia non essent plenæ, sed ultra appeterent naturaliter quiescere, quia deficeret eis id, ratione cujus alia principaliter est ad aliam contracta: itaque bonificativum magnificativum &c. non acquiescerent delectativo, nec bonificabile, magnificabile &c. delectabili, sed appeterent quiescere ultrà ratione absentiæ plenitudinis activitatis agibilitatis & actionis, & nunquam obtinerent id, quod appeterent, & sic bonificativum, magnificativum &c. acquiescerent malificativo, parvificativo &c. bonificabile, magnificabile &c. malificabili & parvificabili &c. & privaretur majoritas distinctionis & concordantiæ in eisdem principiis, & plura alia impossibilia & contradictoria sequerentur, ergo negativa propositæ quæstionis necessariò est vera.

Per istum eundem processum potest solvi hæc quæstio: *Utrùm in Deo sit illud, per quod ipse magis distat à contrarietate?* quæ est de illis quæstionibus negativis, quæ sunt in fine libri hujus, & multæ etiam aliæ. De ista autem volumus sic prosequi ad exemplificandum, quomodo per eundem processum unius ejusdem quæstionis multæ sunt quæstiones solubiles, ut vehementiùs artis amplitudinem & efficaciam exprimamus, & hoc isto modo: manifestum est quidem, in Deo esse bonitatem, magnitudinem &c. & eas esse inconfusas (ût supra probatum est) & diffinitio gloriæ est, eam esse ipsam delectationem, cui ipsa bonitas, magnitudo &c. acquiescunt in plenitudine quiescendi: sed si in Deo non est id, per quod ipse distat plùs à contrarietate, est quidem in eo id, per quod non distat à contrarietate, quantùm distare potest, ergò bonitas, magnitudo &c. aliquam habent inclinationem ad contrarietatem, & per consequens ad privationem ratione resistentiæ propter diversos fines, & sic non habent divina bonitas &c. gloriam, cui finaliter acquiescant, sed est ejus gloria quiete bonitatis &c. adeò vacua, quòd ratione summi defectûs non acquiescunt sibi ipsis, sed potiùs ultra se ipsas oppositò illius, quod habent in se ipsis, & sic non est in eis glorificativum, cui bonificativum &c. acquiescat, nec glorificabile, cui bonificabile &c. acquiescat; & sic per consequens destruitur totus processus hujus 9. §., quod est summè impossibile Deo; ergò in Deo est id, per quod ipse plùs distet à contrarietate, & illud est infinita concordantia, quæ est infinitum non esse contrarietatis in Deo.

Iterum etiam, quòd majoritas universalis non destruat suam majoritatem particularem &c. patet in processu primæ quæstionis sapientiæ minoritatis. *Utrùm intellectus sit tantùm volens ratione voluntatis, quantùm bonificans ratione bonitatis?* & solutum est per diffinitionem minoritatis conversam per oppositum in diffinitionem majoritatis, ût eò quòd actus ipsius intellectûs est ens circa aliquid, & eò ipsò non sit ens circa nihil, impossibilis est negativa conclusio illius quæstionis, quia sequeretur contradictio ex diffinitione prædicta veniens, ût in ipso processu illius quæstionis continetur.

Per istum eundem processum additum seu contractum ad propositam quæstionem manifestatur solutio ipsius propositæ quæstionis: quia ex hoc, quòd minoritas est ens circa nihil, & majoritas per oppositum est ens circa aliquid, non potest majoritas universalis destruere suam majoritatem particularem, nec è converso; quia si ista universalis destrueret illam suam particularem, destrueret quidem id, per quod ipsa est majoritas causativè, aut si ista particularis destrueret suam universalem, destrueret similiter id, per quod ipsa est majoritas effectivè. Et hoc siquidem destruere majoritatem esset ex natura ipsius majoritatis, per quod ipsa majoritas esset ens circa aliquid, & eò ipso, quòd destrueret ens circa aliquid, esset ens circa nihil; & sic sequeretur illa eadem contradictio prædicti processûs, videlicet eò ipso, quòd majoritas esset ens circa aliquid, quoad majoritatem, eò ipso esset ens circa nihil & è converso, quare &c.

Similiter gratiâ dandi exemplum amplificationis artis contrahimus istum eundem processum ad solvendum istam quæstionem. *Utrùm homo plùs habeat de esse in Deo, quàm in se ipso?* ut simili modo per processum quæstionum antè solutarum pateat via solvendi quæstiones de fine hujus libri:

libri: In ista autem procedimus isto modo. Conclusio quidem affirmativa hujus quæstionis procedit necessariò ex parte finîs, quoniam si homo plùs habet de esse in Deo quàm in se ipso, manifestum est, quòd majoritas ipsius hominis permanet in prædictâ diffinitione suâ, oppositâ diffinitioni minoritatis, imò etiam ratione finîs tam immensi non potest plùs esse ipsa majoritas humana ens circa aliquid, & ejus minoritas ens circa nihil; si autem homo plùs habet de esse in se ipso, quàm in Deo, hæc est sibi majoritas, ex quo ita oportet; & sic sequitur, cùm homo non habeat esse à se ipso, sed à Deo principaliter [ût supradictum est] quòd ex hoc, quòd homo ex se ipso nihil est in se ipso, majoritas essendi ipsius hominis proveniens à Deo ordinaretur ad minoritatem, & non è converso: & sic ipsa majoritas existens ens circa aliquid, esset ens circa nihil ordinatum ad minoritatem, quæ existens ens circa nihil esset circa aliquid, quod est contradictio, ergò plùs habet homo de esse in Deo quàm in se ipso, & hoc modo patet, quomodo ars ista est inventiva.

Rursus assumptâ ipsâ quæstione majoritatis minoritatis. *Quomodo ex eâdem quæstione multæ extrahuntur quæstiones ad eandem conclusionem?* sumatur ipsa quæstio æqualitatis minoritatis: *Utrùm sit Deus?* ut de ipsa plures eliciantur quæstiones ad eandem conclusionem. Et quoniam ipsa est æqualitatis, minoritatis, addatur ratione *4tæ figuræ* ipsis, scil. ipsi *æqualitati* & *minoritati*, *bonitas*, formando cameram istam scil. I. K. B. quia sic patet processus hujus figuræ, ut dimissâ unâ litterâ antecedente immediatè recipiatur alia immediatè consequens, ût quia dimittitur H., recipiatur B. & cum dimittitur I. recipietur C. & sic de aliis per ordinem, quousque devenietur ad eam, quæ primò fuit ordinata. Ad propositam ergò quæstionem. *Utrùm Deus sit?* & ad ejus cameram. I. K. B. accedamus sumendo aliquas quæstiones de fine hujus libri, quæ omnes affirmativè concluduntur, concludendo Deum esse, & omnes concluduntur negativè, concludendo Deum non esse. Et quoniam earum conclusiones affirmativæ sunt necessariæ, secundùm quòd apparebit & patebit, ergò conclusio est necessaria scil. Deum esse. Nunc autem, quia I. regulam de punctis transcendentibus repræsentat, videamus per punctum transcendens multiplicationem quæstionis ad eandem conclusionem isto modo, ût in materia cælesti continetur. Intellectus habet necessariò superare illam amicitiam, quam habet cum imaginatione, cùm ultra firmamentum non potest imaginatio se extendere in infinitum, quia ut non sit dari infinitum vacuum sive nihil, & ut immensa magnitudo, quæ est ultra firmamentum infinitum aliquid, non sit nihil, affirmat intellectus necessariò super imaginationem ultra firmamentum aliquid immensum, quod ratione immensæ positionis oportet esse id, quod dicimus Deum, & nascitur inde hæc quæstio: *Utrùm infinitum esse positivum sit magis scibile & magis desiderabile quàm finitum?* quam scil. quæstionem oportet necessariò affirmari ratione magnitudinis, bonitatis &c. quæ majorem habent proportionem cum infinito esse positivo, quàm cum finito, quod esset falsum & oppositum verum, nisi esset illud ens positione infinitum, quod est ille Deus, quem inquirimus. Et ratio hujus stat in hoc, quia propter illam naturam, quæ consistit in esse immensum bonum &c. naturaliter est magis scibile & magis desiderabile ens positione infinitum quàm finitum & majus bonum quàm minus bonum.

Sub K. significat majoritas finîs majoritatem esse ordinatam ad finem & finem ad majoritatem, aliter esset impossibile esse majoritatem finîs, imò potiùs majoritas finîs esset minoritas finîs, & è converso, quod est contradictio: & inde surgit hæc quæstio: *Utrùm finis magis concordet ordinationi quàm inordinationi?* Manifestum est autem, quòd minoritas finîs in ratione minoritatis concordat inordinationi, & majoritas finîs in ratione majoritatis concordat ordinationi; impossibile est enim, quòd majoritas principaliter præter ordinationem obtineat suum finem seu finis suam majoritatem. Quare finis majorem habet concordantiam ordinationi, quàm inordinationi, ergò oportet necessariò Deum esse; quoniam si non est illud ens in omni perfectione, bonitate &c. immensum, quod inquirimus, habet quidem majorem concordantiam inordinationi quàm ordinationi, cujus oppositum est necessarium, ût dictum est: & hæc consequentia patet, quia ex quo non est Deus, est quidem infinitus defectus & infinitum malum &c. & infinita inordinatio, & non est alia vita nisi ista, imò est infinitum non esse; & sic infinitum non esse, infinitum

malum, infinitus defectus &c. ratione suæ infinitatis essent finis omnium eorum, quæ sunt in finita bonitate, perfectione &c. quod est impossibile, ergo &c.

Per B. significatur prima regula, quæ docet in dubiis utramque partem conclusionis esse supponendam, ergò in manifestis, quæ sunt extra dubitationem, nulla est suppositio, videl. in his, quæ per se sunt nota. Unde ad conclusionem propositæ quæstionis, cùm naturaliter sit appetibile Deum esse, oritur hæc quæstio: *Utrùm sit magis appetibile bonum quàm malum, & magnum quàm parvum, & esse quàm non esse?* cujus affirmativa conclusio est in veritate per se nota, & ejus opposita negativa per se nota, existentes penitus extra terminos suppositionis, ergò Deus est necessariò, quoniam si Deus non est, negativa quidem conclusio hujus subjunctæ quæstionis est in veritate per se nota, & ejus opposita affirmativa in falsitate per se nota, existentes extra terminos suppositionis; & sic sequitur, quòd duo contradictoria per se nota extra suppositionem sunt ambo vera, & ambo falsa, quod est manifesta contradictio, quæ sequitur ex prædicta quæstione subjuncta: *si Deus non est.* Quare oportet necessariò Deum esse.

Factâ multiplicatione quæstionum per regulas ad eandem conclusionem facienda est etiam per quæstiones per I. K. B. cum suis §. denotatas. Primò autem sub. I. de 8. §. de quæstione elementorum procedimus isto modo: cum qua, *utrùm Deus sit*, quæritur, *utrùm sit verum illud, per quod homo virtuosus magis habet virtutis?* quoniam ad affirmationem alterius istarum vel negationem affirmatur necessariò vel negatur reliqua. Vult autem 8. §. prædictus contractus ad virtutes esse necessariò verum id, per quod homo virtuosus magis habet de virtute, quoniam cùm fit motus de veritatibus diversis, ùt de veritate fidei, spei, charitatis, justitiæ &c. in unam veritatem virtutis, tunc illa veritas est id, quod est verum de bonitate, magnitudine virtutis, & ejus verificare est id, quod est verum de bonificare, magnificare &c. confidendi, sperandi &c. Quoniam si non esset verum id, per quod virtuosus magis habet de virtute, sequeretur, quòd prædicta veritas de diversis veritatibus prædictis constituta esset falsitas in magnitudine suæ bonitatis &c. & ejus bonitas esset malitia in magnitudine suæ veritatis &c. & per consequens, cùm fieret motus de diversis veritatibus in majori minoritate bonitatis &c. in unam veritatem, tunc illa veritas esset id, quod est verum in majoritate bonitatis, ita quòd ultimò recedendo maximè à magnitudine essendi, cùm fieret motus de privatione bonitatis magnitudinis &c. in unam veritatem, quod tamen est impossibile, tunc illa veritas esset id, quod est summè verum de bonitate &c. Et in hoc converterentur veritas & falsitas, & verificare & falsificare, quia sic constitueretur veritas de his, quæ non essent vera, & per oppositum falsitas de his, quæ non essent falsa; quare, ut non sequantur istæ & multæ aliæ contradictiones, oportet necessariò illud esse verum, per quod virtuosus magis habet seu habere potest de virtute; quod tamen falsum est & impossibile, si Deus non est, cùm ipse sit finis omnium virtutum, si iste sit, ergò ad negationem Dei sequuntur supradictæ contradictiones, ergò Deus est.

Si Deus est, ipse est ipsa immensa bonitas, ipsa immensa magnitudo, ipsa immensa æternitas &c. hujusmodi. Cùm ergò quæritur, utrùm sit Deus, quæritur utique, utrùm finis sit in tanta nobilitate, in bonitate, magnitudine &c. quanta est in æternitate? Istarum igitur quæstionum ad positionem unius ponitur & reliqua, & ad interemptionem alterius interimitur & reliqua. Quòd autem finis sit in tanta nobilitate in bonitate, in magnitudine &c. quanta est in æternitate, patet necessariò secundùm processum 17. §. de quæstione elementorum sub I. isto modo. Manifestum est, quòd ratione diffinitionis æqualitatis concordant in tanta æqualitate bonitas, magnitudo duratio &c. quòd ipsa res constituta de bonitate, magnitudine, duratione &c. in quantum est bona, in tantum est magna & non ultrà, & è converso, & in quantum est magna, in tantum est bona & non ultrà; & è converso, in quantum est magna & bona, in tantum est durans, & sic de aliis. Et inde est, quòd ubicunque sit aliquod elementorum, in quantum est bonum, in tantum est magnum, & è converso, & sic de aliis. Itaque quiescit concordantia bonitatis &c. cujuslibet elementi & uniuscujusque rei de bonitate, magnitudine &c. constitutæ in æqualitate existentiæ principiorum illius. Hoc autem ita oportet necessariò esse, quia contradictorium oppositum cujuslibet istorum principiorum, videl. absentia bonitatis, absentia magnitudinis, durationis &c. con-

vertitur cum nihilo, quia præsentia cujuslibet ipsorum principiorum est aliquid: quare cùm præsentia cujuslibet istorum principiorum sit subjectum præsentiæ cujuslibet aliorum & è converso, bonitate existente in magnitudine, ratione cujus est magna, & è converso magnitudine existente in bonitate, ratione cujus est bona, sequeretur, quòd si res constituta de bonitate, magnitudine, duratione &c. esset bona ulteriùs quàm magna, vel magna ulteriùs quàm bona, vel durans ulteriùs quàm bona magna & è converso, quòd in tantò aliquid esset in nihilo & è converso, & in tantum esset præsentia bonitatis absentia bonitatis, & è converso, & præsentia magnitudinis absentia magnitudinis, & è converso, quod est contradictio. Quare oportet durantem rem, in quantum est durans, in tantum esse bonam magnam &c. & non ultra & è converso. Ergo ut in æternitate non sequantur prædictæ contradictiones, oportet, quòd finis sit in tanta bonitate & nobilitate, in bonitate, magnitudine &c. quanta est in æternitate, ergò Deus. Quia sic haberetur infinita bonitas in infinita magnitudine, & è converso, & infinita bonitas in infinita duratione & è converso, de quibus sic existentibus, constat illa res, quam dicimus Deum.

Dicto ergò de quæstione I. ad propositam quæstionem dicendum est de quæstione K. & primò per ejus 9. §. sub ipso K., in quo quæritur, utrùm in gloria sit distinctio, ut concordantia sit in ea? Et solvitur hæc quæstio affirmativè & per diffinitionem gloriæ in hoc, quòd necessariò oportet esse in gloria, gloriativum, gloriabile &c. ut bonitas, magnitudo &c. acquiescant ipsi gloriæ ita plenæ quiete bonitatis &c. quòd aliqua ipsarum non appetat quiescere ultrà, quiescente bonificativo magnificativo &c. gloriativo gloriæ pleno & bonificabili, magnificabili &c. gloriabili gloriæ pleno. Per hunc etiam processum solvitur hæc quæstio: *Utrùm gloria sit major in prima intentione quàm in secunda?* cujus affirmativa conclusio necessariò ponitur posito Deo in esse, & cujus affirmativa conclusio interimitur interempto Deo in esse: quoniam si Deus est, cùm ipse sit infinitæ bonitatis & gloriæ &c. ipse est finis & prima intentio omnium rerum. Quòd autem per processum prædictum contractum ad primam intentionem & secundam, ponatur necessariò gloriam esse majorem in prima intentione quàm in secunda, patet manifestè, quoniam bonitas, magnitudo &c. secundæ intentionis acquiescunt gloriæ primæ intentionis, quam inveniunt plenam quietę secundæ intentionis, quia bonificativum, magnificativum &c. secundæ intentionis acquiescunt gloriæ primæ intentionis, & bonificabile &c. secundæ intentionis gloriabili primæ intentionis quiete secundæ intentionis pleno, propter quam plenitudinem non appetunt quiescere ultrà, sic quòd bonitas, magnitudo &c. gloriæ inveniunt ipsam gloriam plenam gloriativo gloriabili &c. ratione cujus plenitudinis non appetunt quiescere ultrà. Quare necessariò oportet gloriam esse majorem in prima intentione quàm in secunda, quoniam si gloria esset major in secunda intentione quàm in prima, impossibile esset, quòd bonitas, magnitudo &c. secundæ intentionis acquiesceret gloriæ primæ intentionis, sed potiùs è convetso; & per consequens impossibile esset bonificativum, magnificativum &c. secundæ intentionis acquiescere gloriativo primæ intentionis, & bonificabile &c. secundæ intentionis gloriabili primæ sed potiùs è converso: unde sequeretur manifesta contradictio, videl. quòd minoritas eò ipso, quòd esset minoritas, esset majoritas & è converso. Quare de necessitate oportet gloriam esse majorem in prima intentione quàm in secunda, ergò Deus est necessariò. Quoniam si id, quod dicimus Deum, nihil est, sequitur quòd immensa gloria est nihil; sed manifestum est, quantò gloria major est, quòd tantò est propinquior immensitati gloriæ, ergò quantò major est gloria, tantò propinquior est nihilo, cùm immensa gloria sit nihil. Ergò per oppositum, quantò minor est gloria, tantò magis distat ab immensitate gloriæ, sed cùm immensitas gloriæ sit nihil, & quod magis distat à nihilo, sit majus quàm quod propinquum est nihilo, ergò minor gloria major est quàm major, sed gloria secundæ intentionis minor est, quàm gloria primæ intentionis, ergò gloria major est in secunda intentione quàm primâ, cujus oppositum manifestè probatum est suprà. Ergo major est gloria in prima intentione quàm in secunda. Et per consequens est immensa gloria, quam dicimus Deum, quæ etiam, si non esset, multæ aliæ impossibilitates sequerentur, quoniam sic esset magnitudo contenti major quàm magnitudo continentis, sicut magnitudo interior firmamenti major

quam

quàm magnitudo exterior firmamenti, quoniam ista interior esset magis remota à nihilo, & illa exterior magis propinqua nihil, quia cum nihilo participaret, & sicut bonitas &c., quæ magis esset remota à nihilo in principio, quàm in medio, & in medio quàm in fine; & sic esset major in principio quàm in medio, & in medio quàm in fine, & similiter major in ratione quàm in re contra regulam de C. & per consequens de B. E. &c.

Iterum in 18. §. sub K. per diffinitionem minoritatis per oppositum convertibilem in diffinitionem majoritatis probatum est ratione impossibilitatis contradictionis hujus, quòd diffinitio minoritatis esset diffinitio majoritatis & è converso, quòd intellectus in tantum est volens ratione voluntatis, quantùm bonificans ratione bonitatis & è converso. Et per istummet processum contractum in fine ad majorem minoritatem & majoritatem solvitur ista quæstio: *Utrùm minoritas sit major in fine quàm in medio?* Quæ sequitur ad istam quæstionem principalem: *Utrùm Deus sit?* secundùm quòd patet in earum conclusione, quia conclusâ aliquâ aliarum aut affirmativè aut negativè concluditur & reliqua eodem modo de necessitate, secundùm quòd patet in hoc processu. Quoniam minoritas est ens circa nihilum, necessariò est majoritas ens circa aliquid: manifestum est autem, quòd istæ diffinitiones majores sunt in fine quàm in medio, quia cùm finis habeat majus esse quàm medium, quod per se patet, magis quidem est minoritas in diffinitione sua, videlicet quòd magis est ens circa nihilum in majori esse suo quàm in minori, eò quòd majus habet subjectum in majori esse quàm in minori, & magis recedit ab esse sui, & diffinitione sui in minori esse quàm in majori. Et sicut minoritas est magis in diffinitione sua ratione majoris privationis in majori esse quàm in minori, & magis recedit ab esse sui & diffinitione suâ in minori esse quàm in majori, quia minùs privat & minùs minorificat, ita majoritas per oppositum magis est in diffinitione sua ratione majoris positionis in majori esse quàm in minori, & magis recedit ab esse sui & diffinitione suâ in minori esse quàm in majori, quia minùs ponit & minùs majorificat. Manifestum est ergò, quòd minoritas major est in fine quàm in medio, similiter & majoritas; quoniam si major esset in medio quàm in fine, oporteret, quòd majoritas existens major in medio quàm in fine poneret illud & majorificaret in medio, per quod ipsa esset major in medio quàm in fine, sed illud est non esse, quia illud medium non est majus quàm suus finis, ergò si major est in medio quàm in fine, ponit quidem non esse & majorificat illud, quod realiter nihil aliud est quàm privare illud esse & minorificare illud, quod est entificare circa nihilum, videl. actus minoritatis, & sic majoritas est ens circa nihilum entificans circa nihilum, & per oppositum minoritas est ens circa aliquid, eò quòd ipsa existens major, cùm est in medio quàm cùm est in fine, privat & minorificat illud non esse, per quod medium est majus suo fine, sed privare & minorificare non esse realiter nihil aliud est quàm ponere & majorificare esse, quod est entificare circa aliquid, ergò minoritas est ens circa aliquid, entificans circa aliquid. Et sic diffinitio minoritatis convertitur in diffinitionem majoritatis & è converso, quod est contradictio. Quare de necessitate majores sunt minoritas & majoritas in fine quàm in medio, quod est impossibile, si Deus non est; quoniam si Deus est, ipse est finis ultimus & summus omnium rerum, quare si ipse non est, est finis iste nihil, ergò de necessitate majores sunt majoritas & minoritas in medio quàm in fine, quia eundo de medio ad finem, itur de esse in non esse, sed minoritatem & majoritatem esse majores in medio quàm in fine, est contradictio manifesta [ût dictum est] ergò de necessitate Deus est.

Post ista veniendum est ad B., id est, ad primam quæstionem. *Utrùm Deus sit tantum Deus agendo in se, quantum existendo in se?* & ad ejus primum §. in primo modo sumptum per B. & addendus est iste §. huic quæstioni. *Utrùm bonum sit esse, & malum non esse?* quæ includitur in ista principali. *Utrùm Deus sit?* & manifestum est per ipsam diffinitionem bonitatis, quoniam bonum est esse & malum est non esse. Nam eò ipso, quòd bonitas est id, ratione cujus bonum agit bonum, oportet necessariò, quòd bonum sit esse ratione bonitatis causantis bonum agere bonum ad essendum bonum, non autem ad non essendum; quod tamen falsum est, nisi sit bonitas infinita, quæ existens ens infinitum sit id, ratione cujus bonum infinitum agit bonum infinitum de se ipso

ipso in se ipso, cùm impossibile sit esse præter unum infinitum, & hoc manifestè patet; quoniam si illa infinita bonitas non est, ipsum quidem infinitum bonum prædictum non est, & sic est magis de non esse quàm de esse, quia infinitum & immensum non esse est, quia omne esse est finitum & limitatum atque malum, eò quòd totus suus finis principalis est in privatione, quia simpliciter plùs est de non esse quàm de esse; & sic malum est esse simpliciter, & per consequens bonum non esse, & hoc, cùm esse magis tendat ad non esse ratione finis quàm ad esse, quia non est prædicta infinita bonitas existens id, ratione cujus infinitum bonum agit de se ipso infinitum bonum in se ipso, sed manifestè probatum est, quòd bonum est esse & malum est non esse, ergò ipsa infinita bonitas est & infinitum bonum prædictum, ergò Deus est.

Iterum sub B. recipiendo 10. §. primæ quæstionis in ista quæstione. *Utrùm sit aliquod ens, in quo bonitas, magnitudo &c. sunt idem numero, ita quòd inconfusè alia illarum sit id quod alia.* Quæ quidem quæstio sumitur ex principali quæstione. *Utrùm Deus sit?* & solvitur per diffinitionem differentiæ, quoniam si non est illud ens, sequitur quidem privatio summæ bonitatis summæ magnitudinis &c. & sic est dari summum defectum & summam vacuitatem ratione hujus privationis; quoniam sicut cœcus privatur majori bonitate intelligendi quàm videndi ratione ipsius cæcitatis, & homo majorem habet bonitatem intelligendi quàm videndi ratione visûs, sic & multò meliùs plùs est de non esse quàm de esse ratione hujus tantæ privationis, quæ implicat summum vacuum & summum defectum, quia sic non est omne plenum, sed potiùs magis vacuum quàm plenum, & magis propinquum confusioni quàm inconfusioni, & hoc ita esse est plenum esse, quia est bonum magnum &c. ex quo ita est, & sic omne plenum est non plenum, vid. vacuum & non vacuum, quod est contradictio, aut confusio pleni & vacui, quod est impossibile, ergò oportet esse aliquod ens, in quo bonitas, magnitudo &c. sint idem numero, ita quòd alia ipsarum sit id quod alia inconfusè, quod est impossibile, nisi sit infinitum ens seu immensum, quòd ratione bonitatis, magnitudinis &c. existentium immensarum in se ipsis & in inconfusione agat tantum ex se ipso immenso in se ipsum immensum, quantum existit immensum in se ipso: quoniam si est aliquod ens, cujus bonitas, magnitudo & omnes aliæ dignitates sint idem numero, ita quòd quælibet istarum sit id quod quælibet alia inconfusè, per consequens quicquid est in illo ente, convertitur inconfusè cum quocunque, quod est in illo ente; & sic existere & agere illius de necessitate convertuntur, ita quòd tantum est agens ex se ipso in se ipsum, quantum existit in se ipso, aliter esset impossibile, quòd, quicquid in ipso converteretur inconfusè cum quolibet, quod est in ipso, & per consequens bonitas, magnitudo & cæteræ dignitates ejus non essent ita idem numero, quòd alia illarum esset id quod alia inconfusa, cujus oppositum manifestè probatum est; aut esset dari illam contradictionem aut confusionem, quam continet ipse 10. §. primæ quæstionis, videl. infinitum esse finitum, & è converso, aut quòd non esset dari finitum nec infinitum, sed remaneret bonitas, magnitudo &c. ipsius summi entis in se confusè, & per consequens ejus bonificans & bonificabilis confusi, quod est impossibile & contra diffinitionem differentiæ. Ergò de necessitate est aliquod ens immensum, in quo bonitas, magnitudo &c. sunt idem numero, ita quòd inconfusè quælibet earum est id quod est alia. Et per consequens ipsum ens est tantum agens de se ipso immenso in se ipsum immensum, quantum existit in se ipso immenso, quod quidem ens est id, quod quærimus, videl. ipse Benedictus Deus.

De secunda Parte principali quartæ distinctionis, quæ

tot continet quæstiones, quot sunt in secunda distinctione conditiones.

Quæstiones istæ consequentes per secundam distinctionem hujus artis solvuntur, secundùm enim rubricas & numerum ipsius secundæ distinctionis inquirenda est solutio cujuslibet istarum quæstionum, ita quòd prima istarum quæstionum in prima conditione primæ rubricæ secundæ distinctionis solvitur, & secunda in secunda conditione & tertia in tertia & quarta in quarta & sic deinceps solvendo usque ad ultimam quæstionem hujus artis in ultima conditione ipsius secundæ distinctionis. Solvuntur autem istæ quæstiones per ipsam se-

cundam distinctionem sic, quia si conclusio negativa conditionem, cui assignatur, destruat, ejus quidem opposita affirmatio necessariò est tenenda; si verò affirmativa conclusio ipsam conditionem, cui assignatur, similiter destruat, ejus etiam opposita negatio est necessariò acceptanda. In his ergò quæstionibus ita concludendum est, quòd conditiones integræ consistant & illæsæ. Sicut etiam quæstiones istæ per secundam distinctionem [ût dictum est] sunt solubiles, ita similiter sunt solubiles suo modo per primam & tertiam distinctionem secundùm modum & exemplum datum per processum hujus artis in 9. quæstionibus præcedentibus istas. Artista igitur harum consequentium quæstionum solutiones inquirere debet in prædictis distinctionibus & processu hujus artis, ut secundùm doctrinam datam de quæstionibus solutis & solubilibus in hac arte scriptis sciat solvere quæstiones alias faciendas.

Bonitas Magnitudo.

QUÆSTIO I. Utrùm Deus benedictus sit ipse Ens infinitum?
2. Quid sunt divina bonitas & magnitudo?
3. Utrùm bonitas & magnitudo possunt tantum sufficere de se ipsis scibili quantum sufficiunt scito?
4. Utrùm in creatis bonitas sit magnitudo & voluntas & è converso?
5. Utrùm virtus possit esse tanta in magnitudine, quòd possit esse virtus bonitatis?
6. Utrùm magnitudo sit ratio conversionis bonitatis & veritatis?
7. Utrùm bonitas ratione magnitudinis sit glorioſa?
8. Utrùm magnitudo ratione suæ essentiæ, naturæ & proprietatis sufficiat, quòd in essentia bonitatis sit distinctio bonificantis & bonificati sine distinctione ipsius essentiæ & naturæ bonitatis?
9. Utrùm bonitas sine concordantia sit magna?
10. Utrùm in magnitudine bonitatis possit esse contrarietas?
11. Quomodo explicatur implicitum?
12. Utrùm natura magnitudinis sufficiat bono ad hoc, quòd ipsa sit in medio bonificantis & bonificati?
13. Quare bonitas carens fine consistit in parvitate?
14. Quare bonitas magis concordat majoritati quàm minoritati?
15. Utrùm bonitas sine æqualitate possit distare à parvitate?
16. Utrùm divina bonitas distet tantum à majoritate ratione suî quantum ratione magnitudinis?

Bonitas Æternitas.

QUæstio 1. Utrùm illa potestas, quæ potest, potuit & poterit, sit de natura bonitatis & æternitatis?
2. Quomodo fortificantur conditiones?
3. Utrùm sit bonum mundum diligi esse ab æterno?
4. Utrùm esset malum æternitatem esse ab æterno subjectam vitio?
5. Utrùm esset malum falsitatem esse ab æterno?
6. Utrùm malitia & pœna possint esse de natura æternitatis?
7. Utrùm differentia, quæ est inter bonitatem & malitiam, possit esse æterna?
8. Utrùm sit malum concordare in æternitate?
9. Utrùm natura æternitatis possit sustinere contrarietatem bonitatis & malitiæ?
10. Utrùm æternitas ex natura suî possit sustinere bonum principiare?
11. Utrùm æternitas ratione suæ naturæ possit sustinere medium bonitatis?
12. Utrùm esset malum in æternitate esse finem existendo & infiniendo?
13. Utrùm esset malum, quòd natura æternitatis posset sustinere majoritatem?
14. Utrùm esset bonum coæquationem esse in æternitate bonificantis & bonificati?
15. Utrùm in æternitate possit esse minoritas?

Bonitas Potestas.

QUæstio 1. Utrùm sit scibile, quòd bonitas, quæ est infinita potestas possit bonificare in infinitum?
2. Utrùm voluntas possit velle magis ratione suæ potestatis quàm ratione suæ bonitatis?
3. Utrùm virtus æqualiter consistat inter bonitatem & potestatem?
4. Utrùm bonitas & potestas tantum distent à falsitate agendo, quantum existendo?
5. Utrùm ratione gloriæ posse sit in tantum necessarium bonitati quantum bonificare?
6. Utrùm distinctio sit potentia boni, per quam agit distinguendo?
7. Quare potestas potest concordare sine bonitate malum malo, & bonitas sine potestate non potest concordare bonum bono?
8. Utrùm potestas sine bonitate possit contradicere suo contrario?
9. Utrùm bonitas in suo principio possit attingere finem suum?
10. Utrùm bonitas tantum possit agere in potestate quantum potestas in bonitate?
11. Utrùm bonitas aut bonum aut utrumque sit finis potestatis?
12. Quare bonus magis potest agere de bono quàm bonitas?
13. Utrùm bonificare & possificare possint coæquari?
14. Utrùm bonitas possit bonificare sine minorificare?

Bonitas Sapientia.

QUæstio 1. Utrùm bonum sit magis objectum voluntatis quàm sapientiæ?
2. Utrùm intellectus possit intelligere extra virtutem bonitatis?
3. Utrùm intellectus tantum intelligat in bono quantum in malo?
4. Utrùm intellectus sit bonus intelligendo glorificantem & glorificatum?
5. Utrùm sit differentia inter bonificare & intelligere?
6. Utrùm in eodem esse bonitatis & sapientiæ sit concordantia inter bonificare & intelligere?
7. Utrùm intellectus ratione bonitatis possit ignorare?
8. Quare ignorare est malum principium?
9. Utrùm sit intelligibile in bonificare esse successionem?
10. Utrùm sit scibile, quòd bonificare, sit in fine?
11. Utrùm sit scibile bonificare esse sine majorificare?
12. Utrùm sit scibile coæquare in bonificare?
13. Utrùm minoritas possit resistere majoritati bonitatis & sapientiæ?

Bonitas Voluntas.

QUæstio 1. Utrùm voluntas otiosa sit bona?
2. Utrùm sit bonum, quòd velle & nolle distent æqualiter à falsitate?
3. Utrùm gloria sit magis diligibilis in bono, quàm pœna odibilis in malo?
4. Utrùm sit bonum in natura voluntatis esse distinctionem?
5. Utrùm sit bonum voluntatem per eandem virtutem esse concordativam & contrariativam?
6. Utrùm voluntas tantum possit contradicere bono quantum malo?
7. Utrùm volens possit sustinere, quòd bonificans sit principium volito?
8. Utrùm sit bonum, quòd voluntas conjungat in medio principium & finem?
9. Utrùm in bonificare consistat finis voluntatis?
10. Utrùm sit bonum diligere totam voluntatem esse in agendo bonum?
11. Utrùm bonificare & velle sint de natura coæquationis?
12. Utrùm bonitas & voluntas, quæ sunt idem, sint idem sine minoritate?

Bonitas Virtus.

QUæstio 1. Utrùm sit verum, quòd bonitas virtutem habeat & virtus bonitatem?
2. Utrùm sit bonum, quòd glorians habeat virtutem gloriandi?
3. Utrùm sit bonum, quòd bonitas ût bonum habeat virtutem distinguendi?
4. Utrùm bonum habeat virtutem concordativam in se & extra se?
5. Quare est impossibilis contrarietas inter bonitatem & virtutem?
6. Utrùm in principio bonum præcedat virtutem aut virtus bonum?
7. Utrùm proprietas virtutis possit sufficere ad conservandum unitatem & naturam bonitatis, conjungendo bonum bono?
8. Utrùm virtus ratione suæ interioritatis consistat in fine voluntatis?
9. Utrùm virtus possit esse major in bonitate quàm bonitas in virtute?
10. Utrùm sit necessarium esse æqualitatem inter bonitatem & virtutem?
11. Utrùm vitium priùs incipiat ratione minoritatis virtutis quàm bonitatis?

Bonitas Veritas.

QUæstio 1. Utrùm conversio summæ bonitatis & summæ gloriæ possit esse sine verificare?
2. Utrùm bonitas & veritas possint sustinere distinctionem in suamet essentia & natura?
3. Utrùm bonum & verum possint habere gloriam sine concordantia?
4. Quare illud bonum, quod est ipsa veritas, permittit esse falsitatem?
5. Utrùm bonitas & veritas sine principio habeant formam?
6. Utrùm illud medium, in quo bonitas est in veritate & veritas in bonitate, sit medium bonitatis & veritatis?

7. Utrùm finis veritatis sit in bonitate, & finis bonitatis in veritate?
8. Utrùm intellectus sit melior & verior existendo quàm agendo?
9. Utrùm intellectus ratione suæ bonitatis tantum se habeat ad bonum quantum ad verum ratione suæ veritatis?
10. Utrùm non esse Deum esset malum & falsum?

Bonitas Gloria.

QUæstio 1. Utrùm in essentia, quæ est ipsa bonitas & glorians & gloriatus, sint entia distincta?
2. Utrùm sit bonum, quòd concordantia habeat in gloria entia concordantia?
3. Utrùm sit bonum, quòd glorians sit tantum gloriosus agendo quantum existendo?
4. Utrùm sit bonum, quòd glorians de gloria producat gloriosum?
5. Utrùm infinita potestas ratione infinitatis suî & bonitatis & gloriæ possit conjungere bonitatem & gloriam in bono glorioso?
6. Utrùm finis gloriæ distet tantum à pœna ratione suî quantum ratione bonitatis?
7. Utrùm inter bonitatem & gloriam sit majoritas?
8. Utrùm in eodem supposito bonitas & gloria possint esse inæquales?
9. Quare bonitas est magis desiderabilis ratione majoritatis quàm minoritatis?

Bonitas Differentia.

QUæstio 1. Utrùm possit esse infinitas sine distinctione?
2. Utrùm bonitas ratione distinctionis distet magis à contrarietate quàm ratione concordantiæ?
3. Utrùm natura bonitatis possit sustinere distinctionem ratione bonificantis & bonificati?
4. Utrùm bonitas existens in distinctione possit sine essentiali conversione esse infinita?
5. Utrùm in fine bonitatis sit distinctio?
6. Utrùm bonitas sine distinctione distet infinitè à malitia?
7. Utrùm sit bonum esse distinctionem inter bonificabilitatem & bonificatum?
8. Utrùm in essentia bonitatis distinctio & æqualitas distent æqualiter à minoritate?

Bonitas Concordantia.

QUæstio 1. Utrùm contrarietas possit contradicere conversioni bonitatis & concordantiæ?
2. Utrùm agens bonum priùs incipiat ratione concordantiæ quàm ratione contrarietatis?
3. Quid est causa, quare bonitas & concordantia sunt in medio?
4. Quomodo bonitas cum concordantia contradicit contrarietati?
5. Quare bonitas major est in concordantia quàm malitia in contrarietate?
6. Quare bonitas major est in æqualitate quàm in majoritate?
7. Quare bonitas concordat majoritati & malitia minoritati?

Bonitas Contrarietas.

QUæstio 1. Quomodo concordantia bonitatis præcedit contrarietatem malitiæ?
2. Quomodo bonum consistit in medio & malum in extremis?
3. Quare bonum est existere concordantiam in fine?
4. Utrùm illa bonitas, quæ est concordantia, sit causa contrarietatis?
5. Utrùm esset bonum contrarietatem esse æqualitatem?
6. Quomodo bonitas contradicit minoritati?

Bonitas Principium.

QUæstio 1. quomodo bonitas consistit in intensitate & extensitate?
2. Quomodo finis est de natura principii & medii?
3. Utrùm principiabile sit magis appetibile, quàm principiatum?
4. Utrùm in principiare sit æqualitas?
5. Utrùm principiatum de minoritate productum possit esse in majoritate?

Bonitas Medium.

QUæstio 1. quomodo medium est augmentabile in bonitate?
2. Quomodo medium priùs est constitutum de rebus æqualibus ratione majoritatis, quàm ratione minoritatis?
3. Utrùm bonificatus & bonificabilis possint esse æquales in bonificare?
4. Utrùm medium per modum objecti sit æqualiter intellectui imago majoritatis & minoritatis?

Bonitas Finis.

QUæstio 1., quomodo substantia est finis accidentis?

2. Quo-

2. Quomodo bonitas & finis contradicunt minoritati?
3. Utrùm finis sit tantus agendo quantus existendo?

Bonitas Majoritas.

QUæstio 1. Quare in natura bonitatis concordat æqualitas majoritati & majoritas minoritati?
2. Utrùm sit magis de intensitate in majoritate, quàm in minoritate?

Bonitas Æqualitas.

QUæstio 1. Utrùm bonitas possit esse major quàm æqualitas?

Bonitas Minoritas.

QUæstio 1. Quomodo finis distat à majoritate?

Magnitudo Æternitas.

QUÆSTIO 1. Utrùm Deus in extensitate sit infinitus sine corporeitate?
2. Utrùm finis æternitatis sit in magnitudine sine intellectu infinito & æterno?
3. Utrùm voluntas ratione magnitudinis virtutis suæ possit esse tanta in extensitate quanta in intensitate?
4. Utrùm æternitas distet tantum à quantitate ratione magnitudinis virtutis quantum à tempore ratione proprietatis suæ?
5. Utrùm æternitas sit attingibilis ratione magnitudinis intellectûs & veritatis?
6. Utrùm æternitas sit tanta existendo quanta agendo?
7. Utrùm plures æternitates possint esse infinitæ in magnitudine?
8. Utrùm æternitas sine concordantia possit existere in magnitudine?
9. Utrùm infinitas æternitatis sit in infinitate magnitudinis & è converso?
10. Utrùm ens quantum possit esse infinitum & æternum cum actu infinito & æterno?
11. Utrùm bonitas tantum distet ab extremitatibus ratione magnitudinis quantum ratione æternitatis?
12. Quomodo magnitudo & æternitas sunt incomprehensibiles?
13. Utrùm in magnitudine & æternitate sit æqualitas?
14. Quomodo ex una regula extrahuntur diversæ regulæ ad eandem conclusionem?
15. Utrùm in Deo sit majoritas?

Magnitudo Potestas.

QUæstio 1. Utrùm magnitudo & potestas sint minores in re quàm in ratione intellectûs?
2. Utrùm magnitudo & potestas sint magis scibiles & agibiles quàm volibiles?
3. Quomodo magnitudo & potestas possunt esse idem?
4. Quomodo magnitudo & veritas possunt esse æquales?
5. Quomodo magnitudo est magnum & potestas potens?
6. Utrùm magnitudo existendo & agendo possit esse suppositum?
7. Quomodo magnitudo & potestas constituunt suppositum magnum & potens?
8. Utrùm sit concordantia in identitate magnitudinis & potestatis?
9. Quomodo principium consistit in magnitudine & potestate?
10. Quomodo potestas conservat in supposito magno naturam magnitudinis & sui ipsius?
11. Quid est finis magnitudinis & potestatis?
12. Quomodo potestas non permittit in entibus magnis existere majoritatem?
13. Quomodo magnitudo & potestas consistunt in summitate?
14. Quomodo potestas consistit in minoritate?

Magnitudo Sapientia.

QUæstio 1. Quomodo sapientia consistit in magnitudine voluntatis?
2. Utrùm magnitudo sine infinitate sufficeret virtuti sapientiæ?
3. Utrùm verum invisibile sit magis scibile quàm verum visibile?
4. Utrùm scibile sit magis desiderabile in magnitudine quàm in parvitate?
5. Utrùm intellectus intelligat infusivè & successivè?
6. Utrùm intellectus ratione distinctionis sit discursivus & ratione concordantiæ sit infusivus?
7. Quid est causa incorruptibilitatis intellectûs?
8. Quid est causa magnitudinis intellectûs?
9. Quomodo intellectus multiplicat intelligere suum?
10. Quæ est magnitudo intellectûs?
11. In quo cognoscitur magnitudo intellectûs?

12. In quo consistit æqualitas intellectûs?
13. Utrùm intellectivum intelligat in suo proprio intelligibili intelligibile remotum?

Magnitudo Voluntas.

QUæstio 1. Quare otiositas voluntatis convertitur in vitium?
2. Utrùm velle sine nolle sufficeret magnitudini voluntatis?
3. Utrùm magnitudo sit ens sufficiens voluntati?
4. Quomodo voluntas est infusivè successiva?
5. Quomodo magnitudo voluntatis consistit in concordantia sua?
6. Utrùm voluntas ratione magnitudinis sufficiat esse suppositum volens & volibile?
7. Utrùm voluntas attingat in se finem suum?
8. Quomodo voluntas habet virtutem conjunctivam & conjungibilem?
9. Quæ est magnitudo voluntatis?
10. Quid est causa multiplicationis voluntatis?
11. Quomodo voluntas habet virtutem coæquativam?
12. Utrùm Deus benedictus creaverit in magnitudine æquales omnes voluntates creatas?

Magnitudo Virtus.

QUæstio 1. Utrùm virtus & magnitudo convertantur?
2. In quo consistit via gloriæ?
3. Quomodo virtus consistit in parvitate?
4. Quare virtus est major concordando quàm contrariando?
5. Quid est causa multiplicationis virtutis?
6. Quomodo virtus est principiativa?
7. Quomodo virtus est conjunctiva & magnificativa?
8. Quomodo est virtus infusiva?
9. Utrùm virtus plùs possit resistere vitio quàm vitium virtuti?
10. Quomodo virtus acquiescit?
11. Utrùm virtus magis contradicat parvitati quàm minoritati?

Magnitudo Veritas.

QUæstio 1. In quo consistit magnitudo viæ gloriæ?
2. Quomodo veritas est objectabilis in magnitudine?
3. Utrùm sint entia de essentia veritatis existentia verificativus & verificabilis?
4. Utrùm veritas possit contradicere magnitudini suæ?
5. In quo consistit magnitudo veritatis?
6. Utrùm veritas sit magis infusibilis quàm acquisibilis?
7. Quare veritas est objectum intellectûs?
8. Utrùm intellectus verus sit liber?
9. Utrùm in magnitudine sit æqualitas?
10. Quomodo veritas est causa & majoritas effectus?

Magnitudo Gloria.

QUæstio 1. Utrùm glorians & gloriatus & gloriare & gloriabilis sint de magnitudine gloriæ?
2. Quomodo influitur gloria?
3. Per quid gloria distat à pœna?
4. Quomodo pœna est speculum obliquum gloriæ, in quo intellectus speculatur magnitudinem gloriæ?
5. In quo consistit magnitudo gloriæ?
6. Utrùm gloria consistat in medio magnorum?
7. Utrùm gloria sit magis desiderabilis ratione suî quàm ratione desiderantis?
8. Utrùm æqualitas sit desiderabilis in gloria?
9. Utrùm gloria possit esse in majoritate magnitudinis?

Magnitudo Differentia.

QUæstio 1. Utrùm distinctio sit in majori magnitudine quàm possit esse?
2. Utrùm magnitudo sit non contrarietas in contrarietate?
3. Utrùm magnitudo possit ratione distinctionis?
4. Utrùm magnitudo habeat metas suas in distinctione?
5. Utrùm differentia diminuat magnitudinem?
6. Utrùm magnitudo possit supplere majoritati distinctionis?
7. Utrùm magnitudo sufficiat distinguere extra majoritatem & minoritatem?
8. Utrùm in differentia sit majoritas antecedens minoritatis?

Magnitudo Concordantia.

QUæstio 1. Utrùm in magnitudine sit concordantia antecedens distinctionis & è converso?
2. Utrùm concordare sit antecedens magnitudinis & magnificare antecedens concordantiæ?

3. Utrùm

3. Utrùm contrarietas sit in magnitudine antecedens distinctionis?
4. Utrùm finis sit in magnitudine consequens concordantiæ?
5. Utrùm concordantia in fine sit magnitudo?
6. Utrùm in magnitudine sit æqualitas consequens concordantiæ?
7. Utrùm antecedens, quod per secundam intentionem est in magnitudine, possit esse per primam intentionem?

Magnitudo Contrarietas.

QUæstio 1. Quid est major contrarietas?
2. Utrùm medium possit contradicere principio & fini suî?
3. Utrùm finis sit de contrariis?
4. Utrùm contrarietas rerum substantialium sit major quàm accidentalium?
5. Quare est impossibile, quòd per concordantiam contrarietas sit in æqualitate cum magnitudine causa magnitudinis?
6. Quomodo magnitudo & contrarietas opponuntur?

Magnitudo Principium.

QUæstio 1. Utrùm magnitudo possit esse sine medio?
2. Quare magnitudo generationi concordat & corruptio parvitati?
3. Utrùm magnificans priùs incipiat producere magnificatum in magnitudine quàm in parvitate?
4. Utrùm concordantia & contrarietas coæquentur in principio generationis & corruptionis?
5. Quomodo principium movet magnitudinem ad parvitatem?

Magnitudo Medium.

QUæstio 1. Quomodo secunda intentio consistit in magnitudine?
2. Quomodo magnitudo participat cum parvitate?
3. Utrùm inæqualitas tota habeat concordantiam cum parvitate?
4. Utrùm ignis habeat magnitudinem suam in medio?

Magnitudo Finis.

QUæstio 1. Quomodo finis est de ipsa essentia, de qua est æqualitas?
2. Quomodo privatio finîs & inæqualitas concordant parvitati?
3. Utrùm magnitudo sine fine distet à parvitate?

Magnitudo Majoritas.

QUæstio 1. Utrùm magnitudo præcedat majoritatem?
2. Quid est imago parvitatis?

Magnitudo Æqualitas.

QUæstio 1. Utrùm magnitudo plùs contradicat parvitati ratione majoritatis, quàm ratione minoritatis?

Magnitudo Minoritas.

QUæstio 1. Quomodo magnitudo implicat majoritatem?

Æternitas Potestas.

QUæstio 1. Utrùm æternum & potens convertantur?
2. Utrùm aliqua voluntas sit æterna?
3. Utrùm virtus existens actu sit magis similitudo æternitatis & potestatis quàm virtus existens in potentia?
4. Utrùm æternitas & potestas convertendo se consistant?
5. Utrùm posse sit æternum ratione æternitatis, quemadmodum æternitas est æterna ratione potestatis?
6. Utrùm æternitas possit esse per se propriè suppositum, ita quòd non sit idem quod potestas?
7. Utrùm ratione realium rationum æternitas & potestas habeant realiter actus proprios?
8. Utrùm æternitas & potestas habeant, in quo concordent?
9. Utrùm æternitas & potestas possint in se sustinere principium?
10. Utrùm sit magis impossibile æternum esse sine fine quàm non æternum?
11. Utrùm potestas possit posse suum infinitum, quemadmodum potest illud æternum?
12. Utrùm mundus sit æternus?
13. Utrùm posse sit finis æternitatis & æternificare finis potestatis?
14. Utrùm æternitas sine posse posset esse sine minoritate?

Æternitas Sapientia.

QUæstio 1. Utrùm ignis sit agendo durans?
2. Utrùm sit verum, quòd sciens æternum convertat in æternitate scibile verum?
3. Utrùm falsitas sit æterna?
4. Quid est magis scibile, aut una æternitas aut plures æternitates?

5. Utrùm

5. Utrùm sit verum in objecto hoc, per quod humanus intellectus habet modum at ingendi?
6. Utrùm durare in æternitate sit agere?
7. Utrùm ignorantia sit æterna?
8. Utrùm natura æternitatis possit sustinere quantitatem?
9. Utrùm natura æternitatis possit sustinere successionem?
10. Utrùm natura æternitatis de æternabili, intelligibili sufficiat naturæ sapientiæ?
11. Utrùm natura sapientiæ de scibilitate sufficiat æternitati?
12. Utrùm sine productione possit esse scibilitas in æternitate?
13. Quomodo ex una conditione extrahuntur diversæ conditiones ad eandem conclusionem?

Æternitas Voluntas.

QUæstio 1. Utrùm virtus voluntatis duret ratione æternitatis aut ratione sui ipsius?
2. Utrùm natura æternitatis sustineat verificare æternaliter & ipsa natura voluntatis immensè?
3. Utrùm æternitas sufficiat perfectioni voluntatis & è converso?
4. Utrùm æternitas sustineat distinctionem inter volens & volitum?
5. Utrùm unitas æternitatis & voluntatis sustineat operationem volitam & æternatam?
6. Utrùm æternitas possit contradicere volenti & volito?
7. Utrùm æternitas sufficiat voluntati ad hoc, quòd volens sit suppositum & voluntas æternitati ad hoc, quod æternans sit suppositum?
8. Utrùm æternitas sit tantum volibilis, quòd habeat in se æternans, æternatum, æternare, æternabile?
9. Utrùm æternitas sit ratione finis voluntatis & è converso?
10. Utrùm in æternitate sit in tantum necessarium æternare, quantum in voluntate velle?
11. Utrùm in æternitate & voluntate sit existendo & agendo æqualitas?
12. Utrùm summa voluntas possit optare minoritatem esse in natura æternitatis?

Æternitas Virtus.

QUæstio 1. Utrùm veritas sufficiat virtuti æternitatis?
2. Quare gloria acquiritur cum virtute & duratione?
3. Utrùm æternitas & èjus virtus possint sustinere distinctionem inter existere & agere?
4. Utrùm virtus possit aliquid concordare in æternitate?
5. Quare vitium & privatio concordant?
6. Quare vitium est durabile?
7. Utrùm intellectus possit mensurare æternum cum vitio?
8. Utrùm virtus possit esse in æternitate otiosa?
9. Utrùm virtus sit major in æternitate quàm in ratione?
10. Quomodo virtutes sunt durabiles?
11. Utrùm minoritas virtutis sit vitium?

Æternitas Veritas.

QUæstio 1. Utrùm æternitas sine gloriâ sufficeret veritati?
2. Utrùm æternitas & veritas possint essentialiter sustinere distinctionem?
3. Utrùm æternitas plùs distet à privatione ratione veritatis intellectualis quàm sensualis?
4. Utrùm æternitas posset sustinere veritatem esse corruptibilem?
5. Utrùm æternitas sit sine veritate, si falsitas est æterna?
6. Utrùm verum sit æternabile & æternum verificabile?
7. Utrùm in fine æternitatis producatur finis veritatis?
8. Utrùm sit verum id, per quod æternitas plùs distat à falsitate?
9. Utrùm humana ratio possit attingere in natura æternitatis verificatum verificabile?
10. Utrùm veritas in æternitate præcedat omnes minoritates?

Æternitas Gloria.

QUæstio 1. Utrùm gloriosum infinitum possit extra se producere gloriosum?
2. Quomodo concordantia est appetibilis in duratione & delectatione?
3. Utrùm contrarietas tantum distet ab æternitate, quantum à gloriâ?
4. Utrùm æternitas & gloria sufficiant infinitati Unitatis?
5. Utrùm æternum possit esse non gloriosum?
6. Utrùm unus finis possit sufficere pluribus æternitatibus?
7. Utrùm gloria possit producere suum simile in infinitate?
8. Utrùm majoritas sit magis appetibilis in æternitate quàm in gloria?
9. Utrùm æternitas & gloria in identitate ipsarummet sint unum suppositum?

Æter-

Æternitas Differentia.

QUæstio 1. Utrùm sit realis concordantia inter æternitatem & æternum?
2. Utrùm æternitas possit contradicere distinctioni?
3. Utrùm sit inconveniens æternum esse principium in distinguendo?
4. Utrùm medium habens metas possit esse æternum?
5. Utrùm possint esse plures æternitates unum finem habentes?
6. Utrùm æternitas contradicat majoritati concordantiæ?
7. Utrùm æternitas possit esse contra suam æqualitatem?
8. Utrùm intellectus cum minoritate possit esse æternus?

Æternitas Concordantia.

QUæstio 1. Utrùm possit esse concordantia æternitatis sine contrarietate?
2. Utrùm concordantia sufficiat æternitati, quòd ipsa sit principium æternum sine contrarietate?
3. Utrùm æterna concordantia possit sustinere extremitates?
4. Utrùm ignis possit existere sine concordare?
5. Utrùm concordantia in æternitate sit æqualitas?
6. Utrùm concordantia præcedat inæqualitatem in æternitate?
7. Utrùm minoritas possit contradicere æqualitati æternitatis?

Æternitas Contrarietas.

QUæstio 1. Utrùm æternitas sit principium sine contrarietate?
2. Utrùm contrarietas possit esse æternitas?
3. Utrùm Deus posset facere contrarietatem esse finem?
4. Quare concordant contrarietas & minoritas?
5. Quare contrarietas non potest esse æqualitas?
6. Quare contrarietas & inæqualitas concordant minoritati?

Æternitas Principium.

QUæstio 1. Quomodo æternitas comprehendit principium & finem?
2. Quomodo æternum movet entia ad durandum?
3. Utrùm æternum plùs possit incipere in æternitate quàm extra æternitatem?
4. Utrùm æternum possit principiare æternum principiabile?
5. Utrùm æternum possit cum minoritate principiari?

Æternitas Medium.

QUæstio 1. Utrùm æternum possit æternaliter participare cum privatione?
2. Utrùm æternitas extra se indigeat aliquo?
3. Quomodo æternitas est causa durationis?
4. Utrùm sit medium sine minoritate?

Æternitas. Finis.

QUæstio 1. Utrùm majoritas possit esse finis?
2. Utrùm æternitas possit esse finis cum æqualitate?
3. Utrùm æternitas magis distet à minoritate ratione majoritatis quàm ratione minoritatis?

Æternitas Majoritas.

QUæstio 1. Utrùm æternitas magis producat suum simile existendo quàm agendo?
2. Utrùm majoritas plùs repræsentet æternitatem coæquando quàm majorificando?

Æternitas Æqualitas.

QUæstio 1. Quomodo æternitas & æqualitas concordant?

Æternitas Minoritas.

QUæstio 1. Utrùm æternitas possit simpliciter præcedere minoritatem?

Potestas Sapientia.

QUÆSTIO I. Utrùm potestas habeat posse in existere sapientiæ & sapientia scire in posse potestatis?
2. Utrùm potestas habeat virtutem scitivam & sapientia possitivam?
3. Utrùm potestas possit verificare scitum & scibile?
4. Utrùm intellectus majorem habeat potestatem se sciendi quàm aliud à se ipso?
5. Utrùm posse sufficeret intellectui sine distinguere?
6. Utrùm potestas tantum possit concordando quantum intellectus objectando?
7. Quid est ratio ignorantiæ intellectûs?

8. Utrùm summus possitivus habeat summum possibilem?
9. Utrùm proprium possibile possit esse proprium possitum
10. Utrùm intellectus possit magis attingere finem suum ratione sui quàm ratione potestatis?
11. Utrùm potestas tantum possit in intellectu ratione existendi quantum ratione agendi?
12. Utrùm potestas possit esse subjectum scibilitatis?
13. Utrùm sit unus numero universalis intellectus?

Potestas Voluntas.

QUæstio 1. Utrùm libertas voluntatis consistat in libertate potestatis?
2. Utrùm voluntas volendo contradicat suæ potestati?
3. Utrùm potestas possit habere bonum sine appetitu?
4. Utrùm voluntas sit subjectum appetitûs potestatis?
5. Utrùm potestas possit sine appetitu?
6. Utrùm liberum arbitrium consistat tantûm in potestate quantum in voluntate?
7. Utrùm voluntas & potestas sint unum principium ratione magnitudinis, bonitatis &c.?
8. Utrùm sit medium inter volentem & potentem?
9. Utrùm potestas sit inquisitiva?
10. Utrùm potestas sit divisibilis ratione diversarum scientiarum?
11. Utrùm potestas possit coæquare posse suum ipsi velle & voluntatis?
12. Utrùm posse & velle constringantur?

Potestas Virtus.

QUæstio 1. Utrùm potestas habeat virtutem possificativam aut sit virtus possificativa?
2. Utrùm virtus existens potestas & actus potestatis possit deficere?
3. Utrùm virtus potestatis distinguatur ratione potentiæ, habitûs & actûs?
4. Utrùm potestas concordando possit habere virtutem, nisi haberet virtutem distinguendo?
5. Utrùm virtus voluntatis possit contradicere virtuti potestatis?
6. Utrùm virtus sit principiativa ratione sui ipsius & principiabilis ratione potestatis?
7. Quomodo virtus consistit in medio potestatis & è converso?
8. Quomodo potestas est discursiva cum virtute?
9. Utrùm virtus influatur à potestate?
10. Utrùm virtus existens potestas possit indigentiam pati?
11. Utrùm virtus deficiat in differentia, quam habet cum potestate?

Potestas Veritas.

QUæstio 1. Quare gloria non potest acquiri sine veritate?
2. Utrùm sit differentia inter potestatem & veritatem?
3. Quid est ratio concordantiæ, potestatis & veritatis?
4. In quo contradicit veritas falsitati?
5. Utrùm potestas possit extra veritatem?
6. Quomodo posse consistit in verificare & è converso?
7. Quomodo potestas habet veritatem & è converso?
8. Utrùm veritas possit esse major potestate?
9. Utrùm veritas & potestas sint æquales?
10. Quomodo veritas consistit in potestate?

Potestas Gloria.

QUæstio 1. Utrùm in supposito differentia sit potentia potestatis & è converso?
2. Cùm potestas det concordantiam gloriæ, utrùm possit dare concordantiam pœnæ?
3. Utrùm in puniendo contradicat potestas justitiæ potestati misericordiæ?
4. Utrùm gloria sit subjectum potestati voluntatis & intellectûs hominis?
5. Quomodo potestas potest in medio & in extremitatibus delectationis?
6. Quomodo potestas quiescit in gloriâ?
7. Quomodo potestas consistit in summitate?
8. Utrùm potestas possit se coæquare gloriæ?
9. Quomodo gloria deficit ratione potestatis?

Potestas Differentia.

QUæstio 1. Utrùm potestas possit habere posse actu sine differentia?
2. Utrùm potestas ignis distincta sit in contrarietates?
3. Quomodo potestas ratione differentiæ agit & patitur?
4. Utrùm potestas ignis se possit distinguere?

5. Quo-

5. Quomodo in potestate consistunt possibile & impossibile?
6. Quomodo potestas consistit in majoritate & minoritate?
7. Quomodo potestas implicat æqualitatem?
8. Quomodo potestas consistit substantialiter & accidentaliter?

Potestas Concordantia.

QUæstio 1. Utrùm potestas ratione magnitudinis possit magis concordare quàm contrariari?
2. In quo principio habet potestas majorem concordantiam?
3. Utrùm potestas possit distinguere sine disjungere?
4. Utrùm concordantia magis participet cum posse quàm cum potestate?
5. Quomodo potestas est multiplicativa?
6. Quomodo potestas quiescit in æqualitate?
7. Quomodo potestas quiescit in concordantia majoritatis & minoritatis?

Potestas Contrarietas.

QUæstio 1. Quomodo potestas est id, quod est ratione contrarietatis?
2. Quomodo potestas potest contra potestatem?
3. Utrùm potestas possit contra se ipsam?
4. Utrùm potestas de minoritate sua possit contra majoritatem suam?
5. Utrùm contradictio sit de genere potestatis?
6. Quare potestas contradicit magnitudinibus, quas habet ratione bonitatis, magnitudinis, durationis &c.?

Potestas Principium.

QUæstio 1. Quomodo in potestate est divisio?
2. Utrùm potestas sit principium de principiis constitutum?
3. Utrùm principium possit sine minoritate?
4. Utrùm potestas possit coæquari in principio?
5. Utrùm minoritas sit principium de potestate, bonitate, duratione &c. constitutum sine majoritate?

Potestas Medium.

QUæstio 1. Quomodo potestas consistit in medio bonitatis, magnitudinis &c.
2. Quomodo potestas manuducit finem in medio.
3. Quomodo potestas est conservabilis?
4. Utrùm in medio sit desiderabilis majoritas potestatis finis?

Potestas Finis.

QUæstio 1. Utrùm potestas sit finis sui ipsius?
2. Utrùm in fine sit inæqualitas?
3. Utrùm potestas quiescat in minoritate?

Potestas Majoritas.

QUæstio 1. Utrùm potestas sit in æqualitate, ut sit in majoritate & è converso?
2. Quomodo potestas est corruptibilis?

Potestas Æqualitas.

QUæstio 1. Utrùm in æqualitate potestatis sit minoritas?

Potestas Minoritas.

QUæstio 1. Utrùm magnitudo simplicitatis sufficiat magnitudini potestatis?

Sapientia Voluntas.

QUæstio 1. Utrùm Deus creaverit æqualem virtutem sapientiæ & voluntati?
2. Quomodo sapientia & voluntas consistunt in libertate?
3. Utrùm Beatitudo sit æqualiter intelligibilis & volibilis?
4. Utrùm Deus possit creare majorem intelligibilitatem quàm volibilitatem & è converso?
5. Utrùm sapientia & voluntas plùs concordent & participent in æqualitate quàm in inæqualitate?
6. Quomodo sapientia & voluntas consistunt in contrarietate?
7. Quomodo intellectus est intelligibilis & voluntas volibilis?
8. Quomodo intellectus est volibilis & voluntas intelligibilis?
9. Utrùm intellectus sit tantum volibilis quantum voluntas intelligibilis?
10. Utrùm in potentia sensitiva sit substantialiter majoritas?
11. Utrùm prædestinatio & liberum arbitrium possint stare simul?
12. Quomodo intellectus & voluntas consistunt æquales?

Sapientia Virtus.

QUæstio 1. quomodo intellectus attingit objectum?

2. Quid est via intellectûs?
3. Quomodo intellectus habet virtutem intelligendi?
4. Quomodo intellectus attrahit species, ut intelligat?
5. Utrùm intellectus concordet virtuti suæ?
6. Quomodo intellectus incipit intelligere?
7. Quomodo intelligere consistit in medio virtutis?
8. Qui sunt termini intellectûs?
9. Utrùm intellectus & ejus virtus sint æquales?
10. Utrùm intellectus sit magis discursivus in adæquando quàm in inadæquando?
11. In quo consistit minoritas intellectûs?

Sapientia Veritas.

QUæstio 1. Quomodo intellectus fruitur gloriâ?
2. Utrùm verificare sit actus intellectûs?
3. Quid est medium in intellectu & voluntate?
4. Utrùm intellectus sit de veritate constitutus?
5. Quomodo intellectus format intelligere suum?
6. Utrùm intellectus simul & semel possit intelligere plura?
7. Quomodo finis movet intellectum?
8. Utrùm intellectus sit de veritate magnitudinis constitutus?
9. Quomodo intellectus implicat veritatem?
10. In quo subjecto incipit intellectus ignorare?

Sapientia Concordantia.

QUæstio 1. Cùm in gloria sit gloriosus, glorians, gloriatus, gloriari & gloriabilis, Utrùm intellectûs possit attingere glorians sine distinctione?
2. Utrùm intellectus possit attingere gloriam sine concordantia?
3. Quid est pœna intellectûs?
4. Quid est gloria intellectûs?
5. Quare intellectus intelligit species?
6. Quomodo intellectus est successivus?
7. Utrùm intellectus plùs possit intelligere in magnitudine quàm in parvitate?
8. Utrùm intellectus possit attingere gloriam sine æqualitate?
9. Utrùm intellectus separatus animæ beatæ attingat Deum sine specie?

Sapientia Differentia.

QUæstio 1. Utrùm intellectus intelligat in differentia?
2. Utrùm distinctio sit potentia intellectûs?
3. Utrùm intellectus concordando principiet suum intelligere?
4. Utrùm potentia vegetativa vegetet in se?
5. Utrùm intellectus priùs incipiat in se distinguere species suas, quas suum intelligere influit, quàm species sui remoti intelligibilis, quas ipsum intelligere attrahit?
6. Utrùm distinctio sit indivisibilis?
7. Quomodo intellectus distat ab ignorantia?
8. Quid est infuscatio intellectûs?

Sapientia Concordantia.

QUæstio 1. quomodo contrarietas intellectûs est successio suæ concordantiæ?
2. Unde oritur intelligere?
3. Quomodo intellectus est extensivus?
4. Quomodo intellectus est recordativus?
5. Utrùm illa magnitudo, quam intellectus habet concordando, & illa, quam habet contrariando, sit eadem numero?
6. Quomodo intellectus habet virtutem concordativam?
7. Quomodo phantasticatur intellectus?

Sapientia Contrarietas.

QUæstio 1. quomodo ignorantia est intellectûs privatio?
2. Quomodo contradicit intellectus?
3. Quomodo consistit intellectus in contrarietate?
4. Quomodo multiplicatur ignorantia intellectûs?
5. Quomodo intellectus est suppositivus?
6. Quomodo intellectus distat à minoritate?

Sapientia Principium.

QUæstio 1. Quid est intellectus agens & quid intellectus possibilis?
2. Quomodo est intellectus agens inventivus & intellectus possibilis inventibilis?
3. Quæ est essentia intellectûs possibilis?
4. Quomodo intellectus possibilis est subjectum intellectûs agentis?
5. Quid est intellectûs multiplicatio?

Sapientia Medium.

QUæstio 1. Quomodo intellectus concipit?

2. Quo-

2. Quomodo intellectus in se consistit?
3. Quomodo est intellectus mensurabilis?
4. In quo consistit minoritas intellectûs?

Sapientia Finis.

QUæstio 1. Quomodo intellectus elongat se à privatione?
2. In quo est coæqualis intellectus?
3. In quo consistit discursus intellectûs?

Sapientia Majoritas.

QUæstio 1. In quo consistit minoritas intellectûs?
2. Quomodo finitum attingit infinitum?

Sapientia Æqualitas.

QUæstio 1. Quomodo distat sapientia à suo contrario?

Sapientia Minoritas.

QUæstio 1. Utrùm intellectus sit tantum volens ratione voluntatis quantum est bonificans ratione bonitatis?

Voluntas Virtus.

QUÆSTIO 1. Utrùm voluntas vera virtute consistens habeat in verificando verum?
2. Utrùm beatus tantam habeat beatitudinem ratione virtutis, quantam ratione voluntatis?
3. Utrùm voluntas sit distinctiva ratione distinctionis abstracti & concreti?
4. Utrùm Deus creaverit omnia ad se?
5. Utrùm voluntas existens in peccato existat in virtute?
6. Utrùm voluntas in se ipsa principiet velle suum?
7. De quo est virtus voluntatis?
8. Utrùm habeat virtus appetitum?
9. Quomodo voluntas major est in virtute?
10. Quomodo sunt in voluntate virtutes cœquabiles?
11. Quomodo virtus consistit in potentia?

Voluntas Veritas.

QUæstio 1. Utrùm aliqua veritas sit in summitate voluntatis?
2. Utrùm voluntas aut suppositum sit verificans?
3. Utrùm sit voluntas agens seu possibilis?
4. Utrùm intellectus attingat in Deo aliquid verum de necessitate?
5. Quomodo voluntas de veritate induit velle suum?
6. Quomodo voluntas velle suum induit de falsitate?
7. Quomodo falsitas est possibilis in voluntate?
8. Quomodo voluntas majorificat velle suum?
9. Quomodo veritas est coæquabilis in voluntate?
10. Utrùm voluntas possit minorificare existere suum?

Voluntas Gloria.

QUæstio 1. Quomodo gloria habet perfectiones suas ratione voluntatis?
2. Utrùm gloria sit tantum appetibilis ratione voluntatis quantum ratione sui?
3. Cùm in aliquo ente voluntas & gloria sint idem numero, quare aliqua voluntas potest odire gloriam?
4. Quid est gloria hujus mundi?
5. Quomodo inquirit voluntas gloriam intensivè?
6. Quomodo voluntas acquiescit gloriæ?
7. Utrùm voluntas attingat Deum substantialiter aut accidentaliter?
8. Utrùm in gloria æqualitas sit appetibilis?
9. Utrùm homo plùs diligens minorem gloriam quàm majorem sit in via gloriæ?

Voluntas Differentia.

QUæstio 1. Quid est summa distinctio?
2. Quare distinguit voluntas inter velle & nolle?
3. Quomodo distinctio consistit in voluntate?
4. Quomodo potest in Deo esse infinita extensio?
5. Utrùm voluntas possit esse distinctio & distinctum?
6. Utrùm voluntas sit volens distinguens & volitum distinctum?
7. Utrùm esse distinctionem & non distinctionem in summa voluntate sit contradictio?
8. Utrùm volens & volitum essent in confusione sine distinctione?

Voluntas Concordantia.

QUæstio 1. Utrùm sit aliqua voluntas habens quicquid vult?
2. Utrùm voluntas sit concordantia ratione sui aut ratione principii, medii & finis aut utrorumque?

3. Utrùm voluntas sit concordantia, per quam bonitas, magnitudo &c. sunt concordabiles & volibiles?
4. Utrùm concordantia bonitatis, magnitudinis &c. sufficiat magnitudini voluntatis?
5. Quare velle est majus ratione concordantiæ quàm nolle ratione contrarietatis?
6. Utrùm voluntas distet à concordantia ratione nolendi & à contrarietate ratione volendi?
7. Quomodo voluntas elongat se à suo fine?

Voluntas Contrarietas.

QUæstio 1. Utrùm voluntas naturaliter contradicat principio suo?
2. Utrùm voluntas sit volibilis in medio?
3. Utrùm finis voluntatis sit in concordantia?
4. Utrùm contrarietas bonitatis & malitiæ, magnitudinis & parvitatis &c. possit contradicere, quòd volitivus non habeat proprium volibile?
5. Utrùm voluntas possit in se coæquare volibile & odibile?
6. Quare potest voluntas contradicere majoritatibus suis?

Voluntas Principium.

QUæstio 1. Utrùm voluntas sit principium concretum aut abstractum?
2. Utrùm voluntas sit finis?
3. Utrùm majoritas principii sit odibilis?
4. Quare est conveniens, quòd voluntas diligat in principio bonitatem magnitudinem &c.?
5. Utrùm voluntas ratione magnitudinis suæ possit odire magnitudinem principii?

Voluntas Medium.

QUæstio 1. Utrùm sint plures fines desiderabiles ratione magnitudinis eorum?
2. Quare malum medium magis est odibile in majoritate quàm in minoritate?
3. Quomodo in voluntate consistit medium?
4. Utrùm in Deo sit medium?

Voluntas Finis.

QUæstio 1. Utrùm divina voluntas sit major existendo finis quàm habendo se ad finem?
2. Utrùm divina voluntas æqualiter existat & agat ratione finis?
3. Utrùm minoritas voluntatis acquiescat in minoritate finis?

Voluntas Majoritas.

QUæstio 1. Utrùm sit aliqua voluntas, in qua sit minor æqualitas, quæ possit esse voluntatis?
2. Quare voluntas potest velle bonum cum minoritate & malum cum majoritate?

Voluntas Æqualitas.

QUæstio 1. Quare habet voluntas virtutem coæquativam?

Voluntas Minoritas.

QUæstio 1. Utrùm justitia sit tantum volibilis quantum misericordia?

Virtus Veritas.

QUÆSTIO I. Utrùm in virtute existente in veritate habeat veritas verificando virtutem?
2. Utrùm virtus & veritas in sua mutua conversione sint rationes reales?
3. Utrùm magnitudo virtutis & veritatis sufficiat veritatem esse virtuosam & è converso?
4. Utrùm virtuosum aut verum contradicat falso?
5. Quomodo ens verum habituat virtutes?
6. Utrùm virtus sit conjunctio veritatis, bonitatis, magnitudinis &c.
7. Utrùm in summo ente sit convertere realiter?
8. Utrùm virtus, quæ est ipsa veritas, sit in veritate?
9. Utrùm virtus sit id, per quod veritas habet potestatem agendi?
10. Utrùm minoritas major sit in homine quàm in lapide?

Virtus Gloria.

QUæstio 1. Utrùm virtus ratione magnitudinis bonitatis &c. sufficiat magnitudini gloriæ ad hoc, quòd ipsa sic indistincta habens in se de se res distinctas?
2. Utrùm gloria sine distinctione indigeat habere virtutem?
3. Utrùm non est implicet aliquid in virtute gloriæ & veritatis?
4. Utrùm intellectus majorem habeat virtutem speculandi gloriam in charitate quàm in fide?
5. Quomodo virtus est manuductio gloriæ?
6. Utrùm sit virtus extensiva spiritualiter in principio, medio & fine gloriæ?

7. Quo-

7. Quomodo consistit majoritas virtutis in majoritate gloriæ?
8. Utrùm in virtute sit aliquid impossibile?
9. Utrùm gloria acquiratur per virtutem existendi vel agendi?

Virtus Differentia.

QUæstio 1. Quomodo distinctio consistit in virtute?
2. Utrùm virtus possit contradicere vitio sine distinctione?
3. Utrùm sufficiat unam solam virtutem esse inter finem, efficientem, formam & materiam?
4. Utrùm forma & materia distinguantur & uniantur, ut virtus non sit in eis otiosa?
5. Utrùm virtus sit distinctiva & distinguibilis?
6. Quare virtus est major in distinctione substantialiter quàm accidentaliter?
7. Quare major est differentia in virtute quàm in vitio?
8. In quo consistit minoritas virtutis?

Virtus Concordantia.

QUæstio 1. Quomodo contradicunt sibi ad invicem concordantia & contrarietas?
2. Quomodo consistit virtus in concordantia & è converso?
3. Utrùm virtus ratione concordantiæ distinguat sive disjungat?
4. Quomodo virtus acquirit finem suum in concordantia & è converso?
5. Quare sunt plures homines in vitio quàm in virtute?
6. Quare virtus est major in æqualitate quàm in majoritate?
7. In quo consistit periculum virtutis?

Virtus Contrarietas.

QUæstio 1. Quomodo virtus materiæ contradicit vitio?
2. Utrùm virtus consistat in extremis?
3. Utrùm virtus distet magis à contrarietate ratione concordantiæ quàm ratione finis?
4. Quare divina virtus permittit esse vitium?
5. Quomodo virtus conservabilis est in æqualitate bonitatis, magnitudinis &c.?
6. Utrùm charitas possit participare cum superbia?

Virtus Principium.

QUæstio 1. Utrùm essentia sit principium virtutis?
2. Utrùm illa virtus, quæ est finis, sit principiabilis?
3. Utrùm virtus sit in principio sine fine?
4. Utrùm principium priùs incipiat in medio?
5. Quomodo virtus de majoritatibus extrahit minoritates?

Virtus Medium.

QUæstio 1. Utrùm virtus consistat in medio essentiæ & operationis?
2. Utrùm virtus sit major in medio quàm in principio?
3. Quid est infinita virtus?
4. Quid est minoritas virtutis?

Virtus Finis.

QUæstio 1. Utrùm virtus sit in illa majori majoritate finis, in qua decet eam esse?
2. Utrùm virtus & finis sint æquales?
3. Quomodo virtus est corruptibilis?

Virtus Majoritas.

QUæstio 1. Quomodo virtus est coæquabilis?
2. Utrùm sit proportio inter virtutem & minoritatem suam?

Virtus Æqualitas.

QUæstio 1. Utrùm æqualitas virtutis plùs distet à minoritate quàm à majoritate?

Virtus Minoritas.

QUæstio 1. Utrùm virtus sit libertas?

Veritas Gloria.

QUÆSTIO I. Utrùm veritas se possit tantum habere in gloria ratione agendi quàm ratione existendi?
2. Quomodo ex unâ diffinitione diversæ diffinitiones extrahuntur ad eandem conclusionem?
3. Utrùm veritas possit contradicere gloriæ?
4. Quomodo habent esse veritas & gloria?
5. Utrùm veritas plùs possit intra gloriam quàm extra?
6. Quid est finis gloriæ in veritate & veritatis in gloria?
7. Utrùm gloria possit esse extra veritatem?
8. Quomodo veritas & gloria convertuntur?
9. Utrùm veritas aut verum habeat gloriam?

Veri-

Veritas Differentia.

QUæstio 1. Utrùm sit tantum intelligibile de differentia in rebus spiritualibus quàm corporalibus?
2. Utrùm veritas sit major in distinctione quàm præter distinctionem?
3. Utrùm distinctio sit principium veritatis?
4. Utrùm in verificare sit distinctio?
5. Utrùm verus sine distinctione possit agere de fine?
6. Quomodo veritas est verus?
7. Quomodo verus potest de veritate distinguere & unire?
8. Utrùm veritas distet à minoritate sine distinctione?

Veritas Concordantia.

QUæstio 1. Utrùm veritas possit sine concordantia distare à contrarietate & minoritate?
2. Quomodo verus ratione concordantiæ producit verum?
3. Quid est quiditas veri producti?
4. Quid est conservatio finis in concordantia?
5. Utrùm veritas & concordantia implicet minoritatem?
6. Utrùm veritas contradicat suæmet æqualitati?
7. Utrùm contrarietas sit de essentia veritatis?

Veritas Contrarietas.

QUæstio 1. Utrùm veritas incipiat cum contrarietate?
2. Utrùm veritas & contrarietas possint coæquari?
3. Quid est privatio finis veritatis?
4. Quare veritas concordat cum majoritate & falsitas cum minoritate?
5. Utrùm subjectum veritatis sit de contrariis?
6. Quid est majoritas contrarietatis?

Veritas Principium.

QUæstio 1. Quid est subjectum principii veritatis?
2. Utrùm falsitas sit in principio veritatis?
3. Quid est subjectum distantiæ veritatis à falsitate?
4. Quid est subjectum veritatis?
5. Quomodo veritas est subjectum suæ minoritatis?

Veritas Medium.

QUæstio 1. Utrùm divina veritas sit extensa?
2. Quomodo veritas est intensiva?
3. Quomodo veritas est coæquativa & coæquabilis?
4. Quomodo veritas est relativa?

Veritas Finis.

QUæstio 1. Utrùm relatio magis dependeat à veritate ratione subjecti quàm objecti?
2. Quomodo finis veritatis est relationis subjectum?
3. Quomodo relatio est veritatis subjectum?

Veritas Majoritas.

QUæstio 1. Utrùm esse angeli & agere suum sint æquales?
2. Cum quo contradicit veritas?

Veritas Æqualitas.

QUæstio 1. Quomodo subjectum veritatis est attingibile?

Veritas Minoritas.

QUæstio 1. Utrùm pluralitas veritatis contradicat unitati veritatis?

Gloria Differentia.

QUÆSTIO I. Utrùm differentia sit in gloria, ut in ea sit concordantia?
2. Quid est subjectum illius distantiæ, quæ est inter gloriam & contrarietatem?
3. Utrùm distinctio sit principium gloriati?
4. Utrùm conjungere possit esse in gloria sine distinctione?
5. Quomodo glorians se posset habere de principio ad finem sine motu?
6. Utrùm distinctio sit subjectum seu principium summitati gloriæ?
7. Utrùm distinctio sit necessaria magnitudini gloriæ?
8. Quomodo gloria ratione distinctionis distat à confusione & minoritate?

Gloria Concordantia.

QUæstio 1. Utrùm intellectus crucietur in inferno ratione pœnæ sui intelligibilis?
2. Quid est subjectum gloriæ?
3. Utrùm concordantia in majoritate conjunctionis sit in gloria?
4. Utrùm beatitudo sit tanta agendo quanta existendo?

5. Utrùm

5. Utrùm possit esse pœna sine contrarietate?
6. Quid est ignis spiritualis?
7. Utrùm contrarietas & pœna possint resistere gloriæ & concordantiæ?

Gloria Contrarietas.

QUæstio 1. Quomodo contrarietas est principium pœnæ?
2. Quomodo damnati distant à beatis?
3. Utrùm contrarietas sit finis pœnæ damnatorum?
4. Utrùm in Patria beati acquirant gloriam?
5. Utrùm damnati habebunt majorem pœnam in corpore quàm in anima?
6. Utrùm gloria de majoritate contradicat pœnæ?

Gloria Principium.

QUæstio 1. Utrùm glorians & gloriatum sint unum principium aut plura gloriandi?
2. In quo principio consistit finis gloriæ?
3. Utrùm majoritas gloriæ repugnet majoritatibus suorum principiorum?
4. Utrùm forma & materia possint coæquari in gloria?
5. Utrùm gloria possit esse sine principio?

Gloria Medium.

QUæstio 1. Utrùm gloria sit centrum circuli bonitatis magnitudinis &c.?
2. Utrùm gloria sit major in conjunctione substantiali quàm accidentali?
3. Utrùm gloria dependeat tantum ab objecto, quantum à subjecto?
4. Utrùm gloria possit esse sine medio?

Gloria Finis.

QUæstio 1. Utrùm gloria possit esse finis sine majoritate?
2. Utrùm gloria possit esse finis sine æqualitate?
3. In quo consistunt majoritas & æqualitas pœnæ?

Gloria Majoritas.

QUæstio 1. Quid est subjectum majoritatis gloriæ?
2. Quomodo attingit intellectus majoritatem pœnæ?

Gloria Æqualitas.

QUæstio 1. Utrùm in gloria sit vacuitas?

Gloria Minoritas.

QUæstio 1. Utrùm minoritas sit in minoritate?

Differentia Concordantia.

QUÆSTIO I. Utrùm ex differentia & concordantia procedat virtus in operationem generationis & corruptionis?
2. Utrùm distinctio possit esse principium in concordantia?
3. Quomodo producuntur differentia & concordantia specifica & individuata ex universali differentia & concordantia?
4. Utrùm differentia in concordantia sit essentia appetitûs?
5. Utrùm sit unus sensus communis?
6. Utrùm vox sit sensus?
7. Utrùm identitas distinctionis & concordantiæ sit possibilis?

Differentia Contrarietas.

QUæstio 1. Utrùm differentia & contrarietas possint esse principia sine concordantia?
2. Utrùm generatio sit in medio differentiæ & contrarietatis?
3. Utrùm concordantia possit esse finis contrarietatis?
4. Utrùm contrarietas sit major in differentia intellectualiter quàm concordantia in differentia sensualiter?
5. Utrùm distinguens possit plùs distinguere quàm contrarians coæquare?
6. Utrùm distinguens plùs distet à contrarietate quàm contrarians?

Differentia Principium.

QUæstio 1. Quomodo principia consistunt in differentia?
2. Utrùm distinguens possit esse finis?
3. Utrùm distinguens possit esse principium in majoritate?
4. Utrùm differentia sit principium æqualitatis & è converso?
5. Utrùm principium sit majus in majoritate differentiæ quàm in minoritate?

Differentia Medium.

QUæstio 1. Quomodo medium consistit in differentia?
2. Utrùm differentia sit major in medio quàm in principio?
3. Quomodo medium est subjectum differentiæ?
4. Quid est infuscatio medii?

Differentia Finis.

QUæstio 1. Utrùm majoritas se possit plùs habere sine differentia ad finem quàm minoritas?
2. Quomodo consistit differentia in æqualitate finis sine compositione?
3. Quid est subjectum minoritatis finis?

Differentia Majoritas.

QUæstio 1. Utrùm æqualitas & simplicitas possint sufficere majoritati distinctionis?
2. Utrùm differentia possit esse sine compositione?

Differentia Æqualitas.

QUæstio 1. Utrùm differentia sit major in simplicitate quàm in compositione?

Differentia Minoritas.

QUæstio 1. Quid est subjectum confusionis differentiæ?

Concordantia Contrarietas.

QUÆSTIO I. Quomodo patitur materia sub forma agente ratione finis?
2. Quid est causa generationis & corruptionis?
3. Quomodo concordantia & contrarietas sunt subjectum influentiæ & refluentiæ?
4. Quomodo concordantia concordat simplicitati & contrarietas compositioni?
5. Utrùm in concordantia possit esse coæquare sine compositione?
6. Quomodo concordantia & contrarietas participant in subjecto?

Concordantia Principium.

QUæstio 1. Quomodo contrarietas est principium in medio disjunctionis?
2. Quomodo principium est concordantiæ subjectum?
3. Quid est subjectum majoritati concordantiæ?
4. Unde habet principium proprietatem coæquativam?
5. Quomodo concordantia & principium consistunt in majoritate & minoritate?

Concordantia Medium.

QUæstio 1. Utrùm identitas essentiæ & naturæ bonitatis, magnitudinis &c. sit medium, in quo sint idem concordando?
2. Utrùm concordantia sit major in fine quàm in medio?
3. Utrùm coæquatio sit medium, cui concordantia acquiescit?
4. Utrùm concordare aut concordatum sit finis concordantiæ?

Concordantia Finis.

QUæstio 1. Utrùm concordantia & finis sint æquales?
2. Utrùm finis infiniat, ut sit in concordantia?
3. Quare consistit concordantia contra finem?

Concordantia Majoritas.

QUæstio 1. Utrùm illa concordantia, quæ est æqualitas sit major æqualitas?
2. Quomodo concordantia consistit in æqualitate?

Concordantia Æqualitas.

QUæstio 1. Utrùm concordantia & æqualitas concordando & coæquando possint esse idem numero?

Concordantia Minoritas.

QUæstio 1. Utrùm subjectum impossibilitatis concordantiæ sit minoritas aut contrarietas?

Contrarietas Principium.

QUÆSTIO I. Utrùm contrarietas sit in principio?
2. Utrùm contrarietas sit finis?
3. Quot sunt principia generationis & corruptionis?
4. Utrùm in elemento puro sit contrarietas?
5. Utrùm minoritas sit principium contrarietatis?

Contrarietas Medium.

QUæstio 1. Quid est alteratio contrarietatis?
2. Quomodo contrarietas definit in medio?
3. Utrùm contradictio habeat subjectum?
4. Quomodo contrarietas contradicit concordantiæ?

Contrarietas Finis.

QUæstio 1. Utrùm contrarietas priùs incipiat substantialiter quàm accidentaliter?
2. Quomodo contrarietas est contra finem?
3. Quid est subjectum contrarietatis, quando concordat fini?

Con-

Contrarietas Majoritas.

QUæstio 1. In quo consistit majoritas contrarietatis?
2. Utrùm contrarietas cum majoritate possit contradicere majoritati concordantiæ?

Contrarietas Æqualitas.

QUæstio 1. Utrùm contrarietas sit subjectum concordantiæ?

Contrarietas Minoritas.

QUæstio 1. De quo & cui contradicit contrarietas?

Principium Medium.

QUÆSTIO I. Quomodo principium per medium transit ad finem?
2. Quid est subjectum multiplicationis principii & medii?
3. Unde oritur æqualitas principiorum & mediorum?
4. Quæ sunt metæ principiorum & mediorum?

Principium Finis.

QUæstio 1. Utrùm prima materia sit prima privatio?
2. Utrùm principium & finis sint incorruptibiles?
3. Utrùm genera & species sint entia realia?

Principium Majoritas.

QUæstio 1. Utrùm æqualitas sit major in principio quàm majoritas.
2. Quomodo minoritas oritur & consumitur?

Principium Æqualitas.

QUæstio 1. Quomodo æqualitas potest esse in majoritate?

Principium Minoritas.

QUæstio 1. Quare affirmatio major est negatione?

Medium Finis.

QUÆSTIO I. Unde oritur majoritas medii?
2. Unde generatur æqualitas medii?
3. Unde producitur minoritas medii?

Medium Majoritas.

QUæstio 1. Quid est subjectum majoritatis medii?
2. Utrùm in medio, quod est æqualitas principii & finis, sit successio?

Medium Æqualitas.

QUæstio 1. Quomodo consistit æqualitas in majoritate sine minoritate?

Medium Minoritas.

QUæstio 1. Quomodo minoritas influitur ex existere in composito?

Finis Majoritas.

QUÆSTIO I. Quid est major finis?
2. Utrùm entia omnia sint in majoritate finis?

Finis Æqualitas.

QUæstio 1. Utrùm prima materia possit esse sine prima forma?

Finis Minoritas.

QUæstio 1. Utrùm minoritas sit major in fine quàm in principio & medio?

Majoritas Æqualitas.

QUÆSTIO I. Utrùm majoritas rerum universalium destruat majoritatem rerum particularium & è converso, & æqualitas illarum æqualitatem istarum & è converso, & minoritas illarum minoritatem istarum & è converso.

Majoritas Minoritas.

QUæstio 1. Quomodo ex una quæstione extrahuntur diversæ quæstiones ad eandem conclusionem?

Æqualitas Minoritas.

QUÆSTIO I. Utrùm sit Deus?

)o(

De Generali Habituatione huius Artis.

AD acquirendum habitum hujus artis significamus ſtudentibus in ea iſta neceſſariò eſſe notanda in prima diſtinctione dè diffinitionibus & in ſecunda de Conditionibus, & in tertia de Regulis, & in quarta de Quæſtionibus, in quibus quandam totius operis replicationem facientes generalem.

Dicimus primò figuras hujus artis & ſignificata earum literarum [quæ continentur in eis] & omnes diffinitiones principiorum hujus artis editas cordetenus ſciri debere, & conditiones intelligi atque explanationes ipſarum diffinitionum, & regulæ ipſius artis traditæ cum proceſſibus ſuis, ac etiam novem quæſtiones & earum ſolutiones in ſuis §. ſuorum modorum ſunt in habitu colligendæ.

Iterum habituandum eſt, quomodo alia diffinitionum alii, & alia regularum alii & alia quæſtionum alii correſpondent, per earum mutuas contractiones ad eas fortificandum.

Hoc etiam advertendum eſt, quomodo tres diffinitiones ex neceſſaria poſitione ſuî ſuam fortificant conditionem, & quomodo alia conditionum ſtat ex neceſſitate alterius conditionis.

Et ratio notandi iſta ſtat in hoc, ut artiſta habens iſta benè præ manibus ad alia alta & ſubtilia ſe ſentiat aſcendere promptum, & cùm aliqua alia quæſtio ſibi facta fuerit, ſeu cùm diſcurrere voluerit in materia hujus vel alterius facultatis, ſciat multas & arduas rationes elicere ex neceſſitate iſtorum, quæ in habitu prænotavit, deducendo principia implicita ad principia explicita hujus artis, & diffinitiones implicitas ad iſtorum principiorum diffinitiones explicitas, & conditiones implicitas ad conditiones & diffinitiones explicitas hujus artis, atque regulas implicitas ad regulas explicitas in hac arte contentas, & ſimiliter eliciendo quæſtiones ex quæſtionibus hujus artis explicitis, & implicitas rationes ex earum rationibus explicitis ſeu §. procedendo etiam in ipſis de conditionibus ad diffinitiones & è converſo, & de regulis ad regulas, & de regulis ad diffinitiones & conditiones & è converſo. Servatis hujus artis principiis & diffinitionibus eorum & regulis & toto proceſſu novem quæſtionum generalium hujus artis.

Eſt autem iſte proceſſus ipſarum quæſtionum habitu benè tenendus, quomodò omnes diffinitiones univerſalium principiorum hujus artis in primo modo diſcurrendi & earum conditiones in ſecundo modo, & novem regulæ in tertio applicantur ad quamlibet novem generalium quæſtionum, ut talibus modis pateat via procedendi ad quæſtiones alias ſecundæ partis quæſtionum ſeu ad quæſtiones alias faciendas.

Similiter multum utile eſt ſciri modum procedendi ſeu diſcurrendi tertiæ figuræ per duas regulas in duabus litteris deſignatas in duabus rationibus ſeu §. & per duas quæſtiones per eaſdem duas litteras ſumptas, continente quâlibet ipſarum duarum Litterarum duas rationes ſeu §. Ita de qualibet camera ipſius tertiæ figuræ ſex rationes ſeu §. ſunt applicabiles ad eandem concluſionem.

Hoc etiam ſuo modo procedendi in quarta figura utiliſſimum eſt benè corde habituari, videl. quomodo per tres litteras formantur tres rationes ſeu §. ſub tribus regulis per easdem literas ſumptis, & quomodo per easdem litteras aliquæ novem generalium quæſtionum ſignificantur & in qualibet earum per eandem litteram quæſtionis duæ rationes ſeu duo §. ſumuntur, ita quòd in qualibet camera ipſius quartæ figuræ iſto modo diſcurrendi novem rationes ſunt deducibiles ad eandem concluſionem, ût in ipſo proceſſu ſupra patet. Unde ita proceſſum eſt per modum diſcurrendi per diffinitiones, conditiones, regulas & quæſtiones, ut in ipſa quarta figura, in qua, quicquid eſt iſtius artis, clauditur, pateat duplex via intensè, videl. & extensè diſcurrendi.

Intensè quidem iſto modo, ſumendo aliquam quæſtionem ſecundæ partis ſeu aliquam aliam ordinandam ſub debita rubrica, velut ſub bonitate, magnitudine vel ſub cæteris hujuſmodi, ſecundum quòd cadit in iſta vel in illa, formetur illa camera in quarta figura, in cujus duabus primis litteris illa rubrica continetur, formans cum principio alterius litteræ tertiæ illam conditionem, ad quam aſſumpta quæſtio mittitur, & habebuntur pro tribus literis illius cameræ primò ſex diffinitiones, duæ pro qualibet littera, videlicet tres ex prima figura, & tres ex ſecunda, & inde formentur ſex rationes ad eandem concluſionem, ſicut formantur rationes ex diffinitionibus in primis modis 9. quæſtionum generalium [ût ſupra patet] poſtmodum recipiatur illa conditio, ad quam mittitur quæſtio, quæ ſcilicet conditio importatur per easdem tres litteras, & formetur alia ſeptima ratio ad eandem concluſionem, ſicut formantur rationes ex conditionibus, [ût ſupra patet] deinde per easdem litteras tres ſumantur illæ tres regulæ, quæ per ipſas tres litteras ſignificantur, & formentur inde aliæ tres rationes ad eandem concluſionem ſecundùm formam rationum de regulis in tertiis modis ſupradictam; itaque fient cum præmiſſis decem rationes ad eandem concluſionem. Poſtea per easdem tres litteras recipiantur illæ tres quæſtiones, quæ per eas deſignantur & gratia rubricæ diffinitionum & gratiâ conditionis de illis tribus principiis conſtitutæ, quorum quodlibet per eandem litteram cum ſua quæſtione generali ſignificatur, ſumantur in qualibet ipſarum trium quæſtionum generalium duæ rationes ſeu §. per eandem litteram cum ſua quæſtione ſignificati, & ſic formentur aliæ ſex rationes ad eandem concluſionem, ſecundùm quòd talium rationum forma ſupra patet, & ſic colliguntur in univerſo ſedecim paſſus, ad quos ſumpta ſeu propoſita quæſtio mittitur. Unde ſedecim eliciuntur rationes ad eam concludendam.

Modus verò diſcurrendi extensè eſt duplex, videlicet minùs extenſus & magis extenſus: minùs quidem extenſus eſt ſumendo aliquam quæſtionem [ût prædictum eſt] & deducendo ad eam id, quod aliquæ tres litteræ ſumptæ in quarta figura ſignificant explicitè de prima, ſecunda, tertia, & quarta diſtinctione. Ita quòd primò deducendæ ſunt ad eam ſex diffinitiones ſecundùm primam diſtinctionem ſumptas in quarta figura ex ipſis tribus litteris, ſicut ex B. C. D. vel ex aliquibus aliarum litterarum, ſumendo de qualibet ipſarum trium litterarum duas diffinitiones, & formentur de iſtis diffinitionibus ſex rationes ad eandem concluſionem.

Iterum etiam ſecundùm ſecundam diſtinctionem ſumendæ ſunt tot conditiones, quot ſignificata de B. C. D. formant de ſe ipſis, & inde formandæ ſunt tot rationes ad propoſitam quæſtionem, quot ſunt ipſæ conditiones, iſtæ autem conditiones ſunt numero viginti, & non plùs nec minùs, quarum Prima formatur de bonitate magnitudine, æternitate. Secunda de bonitate, magnitudine, differentia. Tertia de bonitate, magnitudine, concordantia. Quarta de bonitate, magnitudine, contrarietate. Quinta de bonitate, æternitate, differentia. Sexta de bonitate, æternitate, concordantia. Septima de bonitate, æternitate, contrarietate. Octava de bonitate, differentia, concordantia. Nona de bonitate, differentia, contrarietate. Decima de bonitate, concordantia, contrarietate. Undecima de magnitudine, æternitate, differentia. Duodecima de magnitudine, æternitate, concordantia. Decima tertia de magnitudine, æternitate, contrarietate. Decima quarta de magnitudine, differentia, concordantia. Decima quinta de magnitudine, differentia, contrarietate. Decima ſexta de magnitudine, concordantia, contrarietate. Decima ſeptima de æternitate, differentia, concordantia. Decima octava de æternitate, differentia, contrarietate. Decima nona de æternitate, concordantia, contrarietate. Vigeſima de differentia, concordantia, contrarietate. De iſtis igitur viginti conditionibus formandæ ſunt viginti rationes ad eandem concluſionem propoſitæ quæſtionis. Itaque ſecundùm primam diſtinctionem & ſecundam habentur 26. loca, videlicet ſex diffinitiones, & viginti conditiones, ad quæ prædictæ tres literæ quartæ figuræ transmittunt.

Iterum ſecundum tertiam diſtinctionem prædictæ tres literæ quartæ figuræ ſignificant tres regulas. Unde ſimiliter formandæ ſunt tres rationes ad eandem concluſionem, & ſic habentur cum prædictis 26. locis, 29. loca, ad quæ ſecundùm ipſas tres literas recurrendum eſt.

Iterum ſimiliter ſecundum quartam diſtinctionem ſignificat B. quæſtionem gene-

neralem primam. C. secundam, D. tertiam. Et significat B. C. D. secundùm primum modum discurrendi sex §. in prima quæstione generali, & sex etiam in secunda quæstione generali, & sex in tertia quæstione generali, & sic ter sex sunt 18. §. de quibus secundùm quartam distinctionem formandæ sunt 18. rationes ad eandem conclusionem propositæ quæstionis. Et in secundo modo discurrendi significat B. 16. §. secundi modi primæ quæstionis generalis & C. alios 16. §. secundi modi, secundæ quæstionis generalis, & D. alios 16. §. secundi modi tertiæ quæstionis generalis ad formandum ter sexdecim, videlicet 48. rationes ad eandem conclusionem propositæ quæstionis.

Iterum secundùm ipsam distinctionem in tertio modo primæ quæstionis generalis significat B. novem §. illius tertii modi & C. novem §. tertii modi secundæ quæstionis generalis, & D. alios novem §. tertii modi, tertiæ quæstionis generalis, & sic sunt ter novem, scilicet 27. §., de quibus formentur 17. rationes ad eandem conclusionem propositæ quæstionis. Itaque in quarta distinctione significant B.C.D. recurrendum esse ad 93. loca, videlicet ad 18. in primis modis, & ad 48. in secundis modis, & ad 27. in tertiis modis quartæ distinctionis, ergò in universo significant B. C. D. sex loca in prima distinctione, & 20. in secunda distinctione, & tria in tertia distinctione, & 93. in quarta distinctione. In universo quidem sunt 120. loca, ad quæ B.C.D. transmittunt secundùm istum modum minùs extensè discurrendi. Et sicut exemplificatum est de B. C. D. ita intelligendum est suo modo de quibuscunque aliis tribus literis quartæ figuræ.

Ultimus autem modus discurrendi, qui est magis extensus, est, sumptâ seu propositâ aliquâ quæstione & ordinatis aliquibus tribus literis, sicut B. C. D. vel aliqua aliarum ad eandem posse sumere omnia, quæ continentur sub B. in tota prima, secunda, tertia, & quarta distinctione hujus artis eodem modo omnia, quæ continentur sub C. & sub D. ad eandem conclusionem formare inde rationes, secundùm quòd in ipsa quarta distinctione de quæstionibus generalibus formantur, & hoc secundùm mixtionem & concatenationem literarum quartæ figuræ in his, quæ per ipsas literas significantur. Et secundùm istum ultimum modum sic extensum & diffusum est tota ars in se applicabilis ad quæstiones singulas. Et ista sufficiant ad acquirendum habitum hujus artis.

De fine hujus artis.

AD laudem & honorem Dei omnipotentis explicit Ars Inventiva & discretiva intellectûs, quæ est via præparata ad inveniendum *artem amativam voluntatis*; sed quoniàm tempus est arctum nobis & tantæ compilationis insufficiens, non habemus, unde tanti laboris possimus longitudinem expectare. Quocirca confidimus in illius gratia, unde manant omnes affluentiæ gratiarum, ut aliquem hujus artis amandi vera constituat inventorem. Nam & istæ duæ artes valde necessariæ sunt ad veritatem & devotionem gentibus universis, ut per eas discant & studeant cognoscere & amare ultimum finem, qui est Deus benedictus, & gloriam acquirere sempiternam.

Ars autem ista inventiva, ad cujus exitum Dei gratiâ venimus peroptatum, multis de causis incomparabilem in se continet utilitatem. Est enim utilis ratione altitudinis supremorum principiorum, super quibus ipsa ars fundatur, omne quod est ambiens in eisdem. Quocirca etiam per reductionem ad ipsa prima principia & ad eorum necessitatem optima est ad dirigendum & corrigendum aliquas scientias, quæ minùs benè traditæ sunt & ad fortificandum earum benè dicta, imò etiam ad inventionem multarum subtilitatum & punctorum altissimorum est ars ista medium aptissimum & ad casus & consilia & ad quam plurima alia processibilia per viam rationis est ipsa optimum compendium: & quod potissimum est & gloriosissimum influente gratiâ Dei ars ista, cùm super innegabilibus principiis sit fundata, aptissima est ad reducendum quoscunque infideles ad fidei veritatem in eorum proprios sermones translata, demonstrando eis veritatis necessitatem, expellendo eos à suorum errorum capitivitate & à suæ velamine cæcitatis in cognitionem & amorem illius gloriosissimi entis in bonitate, magnitudine &c. immensi, qui est Deus omnipotens benedictus. Sed ad hoc devotionem in hac arte studentium invocamus, ut ab eis cognitâ veritate & efficaciâ hujus artis, ad hoc tam bonum, tam pium, tam meritorium & devotum negotium, quatenus insudent pariter nobiscum ad dirigendum miseros infideles extra veritatis tramitem incedentes, ut sic dirigendo propter cognitionem & amorem Dei cognitionem & amorem æternum ejus propter eum obtineant, qui vivit & imperat per infinita sæcula omnipotens benedictus Deus.

De quibusdam Quæstionibus extra volumen Artis adductis.

LIcet ipsa ars inventiva veritatis secundùm implicita prorsùs recto tramite rationis tendat ad veritatem solius Christianæ fidei confirmandam & conservandam: cùm inter omnes sectas credentium vel opinantium una sit veritas, & ipsa ars ad suum rectum finem explicitè non sit contracta, ut non ab odientibus fidem Catholicam primâ facie ante rationis judicium repudietur, nihilominus aliquas quæstiones explicitè ad fidem Catholicam contractas extra volumen ipsius artis hîc adduximus; ut hi, qui virtutem & efficaciam habituaverunt prædictæ artis, sciant eas sub sua propria principia reducere, sive sint explicitè sub eis vel implicitè, & hoc eis modis, quibus multæ aliæ quæstiones eis consimiles in processu ipsius artis ad conclusionem necessariam sunt reductæ.

Istarum autem quæstionum quædam sunt principales, & quædam accessoriæ. principales verò sunt tres, quarum prima est: *Utrùm Deus sit?* secunda: *Utrùm productio sit in Deo?* tertia: *Utrùm Deus sit incarnatus?* Et quoniam istæ principales sunt tres, dividuntur suæ accessoriæ in tres partes, ita quòd prima pars cum sua principali continet 55. quæstiones & secunda pars cum sua principali continet 53. atque tertia pars cum sua principali continet 50. quæstiones, in universo igitur sunt 158. quæstiones.

Istis verò additis illis 842. quæstionibus de volumine artis æquipollent in universo illæ cum istis mille quæstiones.

Ordo sive processus istarum accessoriarum quæstionum ad suas principales, & è converso, talis est, quoniam si cujuslibet, principalis quæstionis conclusio est affirmativa omnes conclusiones suarum accessoriarum sunt affirmativæ & è converso, & si negativæ, similiter negativæ, & è converso: Et quoniam necessitas affirmativarum conclusionum ipsarum accessoriarum quæstionum est sanis & veris intellectibus nota, necessaria est quidem affirmativa conclusio suarum principalium quæstionum. Et ideo istæ accessoriæ quæstiones dicuntur negativæ, quoniam ad negativas conclusiones suarum principalium, necesse esset omnes conclusiones earum esse negativas, quod est impossibile velut peritis intellectibus manifestè patet. Quæstiones autem primæ partis sunt istæ, quæ sequuntur ad istam suam principalem.

Utrùm Deus sit?

UTrùm bonum sit esse & malum non esse?

Utrùm sit immensa extensio, sicut immensa duratio?

Utrum æternitas sit in tantum bona, magna &c. ratione sui ipsius, quantum ratione bonitatis, magnitudinis &c?

Utrùm potestas sit major ratione necessitatis quàm ratione contingentiæ?

Utrùm infinitum esse positivum sit magis scibile & desiderabile quàm finitum?

Utrùm Deus sit magis desiderabilis in re quàm in ratione?

Utrùm virtus intellectûs & voluntatis sit major in actu quàm in habitu, & in habitu quàm in potentia?

Utrùm sit verum id, per quod virtuosus homo magis habet virtutis?

Utrùm gloria sit major in prima intentione quàm in secunda?

Utrùm sit aliquod ens, in quo bonitas & magnitudo &c. sunt idem numero, ita quòd inconfusè alia illarum sit id quod alia & è converso?

Utrùm sit plùs concordantiæ quàm contrarietatis, & æqualitatis quàm inæqualitatis?

Utrùm sit impossibile, quòd contradictorium sit causa sui contradictorii & contrarium sui contrarii?

Utrùm perfectio bonitatis magnitudinis &c. sit major in forma quàm in materia?

Utrùm sit impossibile esse vacuum?

Utrùm finis magis concordet ordinationi quàm inordinationi?

Utrùm bonitas magnitudo &c. sint majores substantialiter quàm accidentaliter?

Utrùm sit plùs existentiæ quàm apparentiæ?

Utrùm minoritas sit major in fine quàm in medio?

Utrùm bonitas, magnitudo &c. sint nobiliores & majores in causa quàm in effectu?

Utrùm

Utrùm causa & effectus concordantiam habeant in majoritate finis?

Utrùm finis sit tantæ nobilitatis in bonitate, magnitudine &c. quantæ est in æternitate?

Utrùm fini competat esse?

Utrùm effectus sit magis appetibilis in esse quàm in privatione?

Utrùm finis, bonitatis, magnitudinis &c. sit major in individuis, quàm in speciebus?

Utrùm finis sit major in esse quàm non finis in privatione?

Utrùm necessarium habeat majorem finem quàm impossibile?

Utrùm rationale sit magis subjectum naturæ veri quàm irrationale?

Utrùm natura humana sit nobilior quàm natura bruti?

Utrùm esse sit esse?

Utrùm nihil sit nihil?

Utrùm summum ens sit appetibile?

Utrùm verum sit affirmabile?

Utrùm vivere sit licitum?

Utrùm justificare sit licitum?

Utrùm sit plùs justitiæ quàm injuriæ?

Utrùm majus bonum sit appetibilius minori bono?

Utrùm sit magis appetibile bonum quàm malum & magnum quàm parvum & esse quàm non esse?

Utrùm sit plùs perfectionis quàm imperfectionis?

Utrùm bonitas magnitudo &c. sint principia, ex quibus constituuntur suppositа?

Utrùm contradictio sit impossibilis in realitate?

Utrùm generatio plùs concordet ipsi esse quàm corruptioni?

Utrùm affirmatio plùs concordet ipsi esse, quàm negatio privationi?

Utrùm bonitas magnitudo &c. sint majores positivè quam privativè?

Utrùm liberum arbitrium sit sub ratione finis?

Utrùm prima intentio sit prima intentio?

Utrùm non esse producat malum &c. in esse?

Utrùm sit tantum scibilitatis quantum ignorabilitatis?

Utrùm nobilitas sit major in immobilitate quàm in mobilitate?

Utrùm æternitas amittat aliquid de essentia sua sicut bonitas &c. si Deus sit nihil?

Utrùm subjectum virtutis sit majus quàm subjectum vitii?

Utrùm summitas competat bonitati magnitudini &c. & infinitas malitiæ, parvitati &c.?

Utrùm bonitas & æternitas majorem habeat concordantiam in bono æterno quàm malitia & privatio in malo & privato?

Utrùm sit plùs veritatis quàm falsitatis?

Utrùm esse sit appetibile?

Utrùm non esse sit odibile?

Utrùm sit productio in Deo?

QUÆSTIO. Utrùm divina bonitas & bonificare suum sint æquales?

Utrum divina magnitudo sit infinita in bonitate, æternitate &c. & è converso?

Utrùm divina æternitas sit inalterabilis?

Utrùm divina potestas habeat majus posse in se ipsa quàm in aliquo alio, cùm majorem habeat bonitatem magnitudinem &c. in se ipsa quàm in aliquo alio?

Utrùm in divina sapientia sit tam magnum scibile quàm scitum?

Utrùm in divina voluntate sit majus magnum bonificabile ac magnificabile &c. quàm volibile?

Utrùm sit in Deo id, per quod ejus virtus magis distat à vitio?

Utrùm divina conversio divinæ veritatis, bonitatis &c. indigeat convertere & magnificare &c.?

Utrùm divina gloria sit tanta in gloriabili quanta in gloriativo?

Utrùm divina bonitas, magnitudo &c. sint in Deo rationes reales & inconfusæ?

Utrùm sit in Deo id, per quod ipse plùs distat à contrarietate?

Utrùm sit in Deo id, per quod iste plùs distat à corruptione?

Utrùm Dei essentia sit principium infinitum?

Utrùm in Deo sit medium?

Utrùm in Deo sit infinire?

Utrùm impossibile sit in Deo esse majoritatem?

Utrùm sit in Deo id, per quod ipse magis distat ab inæqualitate?

Utrùm sit in Deo id, per quod ipse magis distat à non esse?

Utrùm divina voluntas tantum diligat suam gloriam, quantum diligit sapientiam suam?

Utrùm plùs sit in existere & agere in Deo quàm existere tantum?

Utrùm Deus sit Deus?

Utrùm

Utrùm Deus sit Deus in agendo?

Utrùm in Deo sit deificare?

Utrùm in divina æternitate convertantur æternale & æternatum?

Utrùm in divina unitate sit unire?

Utrùm in divina vita sit vivere?

Utrùm Deus posset glorificare semetipsum?

Utrùm sit in Deo id, per quod magis distat à compositione?

Utrùm divina bonitas habeat magnitudinem, æternitatem &c. & è converso?

Utrùm Deus habeat Deum?

Utrùm Deus habeat tantum posse in sua bonitate &c. quanta est ipsa ejus bonitas?

Utrùm Deus habeat potestatem in Deo?

Utrùm Deus diligat se esse Deum?

Utrùm in simplicitate Dei sit simplificare?

Utrùm sit in Deo id, per quod ipse magis distat ab accidentare?

Utrùm in Deo sint dignitates infinitæ?

Utrùm Deus nobiliorem in se habeat operationem quàm extra se?

Utrùm illa operatio, quam Deus habet in se ipso, sit cognoscibilis?

Utrùm justitia Dei habeat essentiale justificare?

Utrùm Deus sit perfectus?

Utrùm largitas Dei possit sufficere magnitudini bonitatis, æternitatis &c.?

Utrùm Deus se intelligat propter aliquem finem?

Utrùm Deus sit objectum perfectum animæ?

Utrùm Deus sit magis objectabilis secundùm rem quàm secundùm rationem?

Utrùm Deus sit magis cognoscibilis propter se quàm propter aliud, cùm magis sit amabilis propter se quàm propter aliud?

Suppositо, quòd in Deo sit vitium, utrùm sit majus vitium in eo quàm in aliquo alio ente?

Utrùm sit in Deo id, per quod ejus bonitas, magnitudo &c. plùs distant ab otiositate?

Utrùm in essentiâ Dei sit diminutio bonitatis &c.?

Utrùm non Deus sit Deus?

Utrùm quicquid est in Deo, sit Deus & substantia?

Utrùm sit bonum &c. produci bonum &c. de bonitate &c.?

Utrùm produci Deum sit bonum magnum &c. producenti?

Utrùm in divina bonitate &c. sit relatio?

Utrùm Deus sit incarnatus.

QUÆSTIO Utrùm operatio Dei extrinseca sit in omni magnitudine, bonitate &c.?

Utrùm Deus in effectu suo agat plùs ratione magnitudinis & majoritatis quàm ratione parvitatis & minoritatis?

Utrùm divina æternitas & creata duratio possint habere majorem concordantiam actualiter quàm potentialiter?

Utrùm privatâ totâ impossibilitate incarnandi Deus sit necessariò incarnatus?

Utrùm intellectus increatus creavit majorem scitivitatem & scibilitatem quàm creare potuerit?

Utrùm divina voluntas tantum diligat hominem, quòd ipsa velit esse ille?

Utrùm divina virtus ratione suæ unitatis possit magis participare cum homine uno quàm cum pluribus?

Utrùm divina veritas possit magis verificare conjunctivè sibi remotum verificabile?

Utrùm sit impossibile aliquid vacuum intet gloriam increatam & gloriam creatam?

Utrùm Deus participet cum omnibus creaturis?

Utrùm concordantia Creatoris & creaturæ sit in majori magnitudine quàm possit esse?

Utrùm imago & similitudo Dei sit magis remota à suo contrario, quo possit esse?

Utrùm Deus potuerit creare majorem bonitatem magnitudinem &c. in uno principio sibi conjuncto quàm in pluribus principiis ab eo disparatis?

Utrùm tota mutatio creationis sit creatura?

Utrùm Deus creaverit mundum in majoritate finis?

Utrùm odire creaturam esse in majoritate finis sit contra majoritatem finis, bonitatis, magnitudinis, creationis?

Utrùm Deus plùs possit coæquare creatam bonitatem &c. in increata æqualitate suæ bonitatis &c. quàm in aliquo alio?

Utrùm Deus sit immutabilis?

Utrùm Deus possit deificare creaturam?

Utrùm homo plùs habeat entitatis & esse in Deo quàm in se ipso?

Utrùm Deus exaltaverit quoddam parti-

culare ſuper univerſum totum creatum, ut non deſtruatur majoritas finis univerſalis & particularis?

Utrùm unus homo plùs poſſit intelligere & diligere Deum quàm plures?

Utrùm illa poteſtas, quam Deus habet ſuper naturam creatam, ſit ſuperflua?

Utrùm bonitas creata poſſit eſſe magis contracta quàm ſit ad magnitudinem &c. & è converſo, & magis ambire ratione magnitudinis?

Utrùm divina ſapientia intelligat & ejus voluntas diligat effectum ſuum in majoritate bonitatis &c. & è converſo?

Utrùm effectus ſufficiat divinis dignitatibus?

Utrùm Deus ſit excuſatus à damnatione infidelium opinantium ſe eſſe in veritate?

Utrùm incarnatio ſit utilis & amabilis?

Utrùm ordo ſit magis appetibilis in majoritate bonitatis quàm in minoritate?

Utrùm ſecundùm proportionem homo plùs poſſit diligere Deum, quàm Deus hominem?

Utrùm homo ſit creatus, ut Deus magis intelligat & diligat hominem quàm homo Deum?

Utrùm ſit impoſſibile, quòd aliqua privatio contradicat majoritati bonitatis &c. creationis?

Utrùm ſit appetibilis majoritas concordantiæ inter cauſam & effectum?

Utrùm ſit impoſſibile plùs eſſe bonitatis &c. in privatione quàm in eſſe creato?

Utrùm divina poteſtas poſſit plùs agere de poteſtate creata in ſe quàm extra ſe?

Utrùm æternitas Dei habeat ſubjectum ſuæ ſimilitudinis?

Utrùm ſit aliqua una creatura, quæ magis ſubjecta ſit poſſibilitati, bonitati &c. quàm omnes aliæ creaturæ?

Utrùm Deus magis operatus eſt de bonitate &c. in mundo, alio modo quàm creando mundum?

Utrùm fuerit creatio propter operationem intrinſecam Dei?

Utrùm Deus ſit in omni majoritate fruibilis?

Utrùm ſit verum id, per quod homo majorem habet libertatem ad bonum & malum?

Utrùm ſit verum id, per quod homo eſt Deo magis obligatus?

Utrùm ſit verum id, per quod Deus magis poteſt agere de homine?

Utrùm ſit verum id, per quod major poteſt fieri affirmatio vel negatio de Deo?

Utrùm ſit verum id, per quod contritio, confeſſio, ſatisfactio poſſunt eſſe majores & in majori æqualitate?

Utrùm ſit verum id, per quod æterna vita eſt magis deſiderabilis & iſta præſens magis contemnibilis?

Utrùm ſit verum id, per quod prophetia eſt magis acceptabilis?

Utrùm ſit verum id, per quod Deus majorem habet actionem ſuper curſum naturæ?

Utrùm ſit verum id, per quod magis deſderabile eſt martyrium propter Deum?

Utrùm ſit verum id, per quod mundus eſt ita plenus bonitate, magnitudine &c. quòd impoſſibilis eſt ei bonitatis, magnitudinis &c. additio?

Et manifeſtum eſt, quòd ſic, & iſtud verum eſt Chriſti nativitas, videlicet ipſa unitas divinæ naturæ & humanæ, ſub cujus cuſtodia ipſa ars Inventiva ſuâ pietate dirigibilium protegatur à mordentibus aculeis invidorum. Quoniam per eam eſt manifeſtabilis ignorantibus via cognoſcendi & diligendi illum Dominum noſtrum Jesum Chriſtum, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit &c.

For·

Formula Artificialis contentorum in Arte Inventiva,

1. Figura. 4.
2. Conditio. 832.
3. Regula. 9.
4. Quæſtio. 9832.

Figura. I.

Prima.
Secunda.
Tertia.
Quarta.

Conditio II.

Bonitatis, magnitudinis.
Bonitatis æternitatis &c.
Magnitudinis, æternitatis.
Magnitudinis poteſtatis &c. Et ſic de aliis.

Regula 9. III.

1. Suppoſitio. B.
2. Modus eſſendi & intelligendi. C.
3. Inveſtigatio. D.
4. Specificatio. E.
5. Contradictio. F.
6. Neceſſarium contingens. G.
7. Demonſtratio. H.
8. Punctus tranſcendens. I.
9. Majoritas finis. K.

Modus eſſendi &c. C
  Res.
  Similitudo rei.
Inveſtigatio. D.
  Per artem.
  Per intellectum.
Per artem.
  Per primam diſtinctionem.
  Per ſecundam diſtinctionem &c.
Per intellectum.
  Simpliciter.
  Dupliciter.
  Triangulariter &c.
Specificatio E.
  Omnino generalis.
  Omnino ſpecialis.
  Non omnino generalis.
  Nec omnino ſpecialis.
Contradictio. F.
  Re tantùm.
  Ratione tantùm.
  Re & ratione in ſimul.
Neceſſarium contingens. G.
  Neceſſitas in æqualitate.
  Contingentia in æqualitate & in inæqualitate.
Demonſtratio. H.
  Impropria.
  Propria.
Impropria.
  A propoſito.
  A Contrario.
Propria.
  Per quid.
  Per quia.
  Per æquiparantiam.
Punctus tranſcendens. I.
  Per exceſſum alterius potentiæ ad aliam.
  Per exceſſum potentiæ ad ſe ipſam ratione objecti.
Majoritas finis. K.
  Secundùm proportionem.
  Secundùm comparationem.

Quæſtio. IV.

  Generalis.
  Non Generalis.

Generalis.

1. Utrùm Deus ſit in tantum Deus agendo in ſe, quantum exiſtendo. B.
2. Quomodo ſubſtantiæ ſeparatæ attingunt. C.
3. Utrùm firmamentum ſe moveat ad per ſe movendum. D.
4. Quomodo intellectus conjunctus attingit. E.
5. Quomodo virtutes & vitia oriuntur. F.
6. Utrùm ſit alia vita hominibus. G.
7. Quomodo ſenſus attingunt. H.
8. Quomodo Elementa exiſtunt & agunt in elementato. I.
9. Quomodo hæc ars eſt inveſtigativa. K.

Non generalis. 827.

Utrùm Deus benedictus ſit ens infinitum.
  Quid ſunt divina bonitas & magnitudo cum aliis 825. ſequentibus quæſtionibus.
  De habituatione hujus artis.
  De fine hujus artis.
  De quibusdam quæſtionibus extra volumen artis. 158.

Finis Artis Inventivæ.

TABULA GENERALIS.

1	2	3	4	5	6	7
1 BCD	1 BCE	1 BCF	1 BCG	1 BCH	1 BCI	1 BCK
2 BCTB	2 BCTB	2 BCTB	2 BCTB	2 BCTB	2 BCTB	2 BCTB
3 BCTC	3 BCTC	3 BCTC	3 BCTC	3 BCTC	3 BCTC	3 BCTC
4 BCTD	4 BCTE	4 BCTF	4 BCTG	4 BCTH	4 BCTI	4 BCTK
5 BDTB	5 BETB	5 BFTB	5 BGTB	5 BHTB	5 BITB	5 BKTB
6 BDTC	6 BETC	6 BFTC	6 BGTC	6 BHTC	6 BITC	6 BKTC
7 BDTD	7 BETE	7 BFTF	7 BGTG	7 BHTH	7 BITI	7 BKTK
8 BTBC	8 BTBC	8 BTBC	8 BTBC	8 BTBC	8 BTBC	8 BTBC
9 BTBD	9 BTBE	9 BTBF	9 BTBG	9 BTBH	9 BTBI	9 BTBK
10 BTCD	10 BTCE	10 BTCF	10 BTCG	10 BTCH	10 BTCI	10 BTCK
11 CDTB	11 CETB	11 CFTB	11 CGTB	11 CHTB	11 CITB	11 CKTB
12 CDTC	12 CETC	12 CFTC	12 CGTC	12 CHTC	12 CITC	12 CKTC
13 CDTD	13 CETE	13 CFTF	13 CGTG	13 CHTH	13 CITI	13 CKTK
14 CTBC	14 CTBC	14 CTBC	14 CTBC	14 CTBC	14 CTBC	14 CTBC
15 CTBD	15 CTBE	15 CTBF	15 CTBG	15 CTBH	15 CTBI	15 CTBK
16 CTCD	16 CTCE	16 CTCF	16 CTCG	16 CTCH	16 CTCI	16 CTCK
17 DTBC	17 ETBC	17 FTBC	17 GTBC	17 HTBC	17 ITBC	17 KTBC
18 DTBD	18 ETBE	18 FTBF	18 GTBG	18 HTBH	18 ITBI	18 KTBK
19 DTCD	19 ETCE	19 FTCF	19 GTCG	19 HTCH	19 ITCI	19 KTCK
20 TBCD	20 TBCE	20 TBCF	20 TBCG	20 TBCH	20 TBCI	20 TBCK

15	16	17	18	19	20	21
1 BEG	1 BEH	1 BEI	1 BEK	1 BFG	1 BFH	1 BFI
2 BETB	2 BETB	2 BETB	2 BETB	2 BFTB	2 BFTB	2 BFTB
3 BETE	3 BETE	3 BETE	3 BETE	3 BFTF	3 BFTF	3 BFTF
4 BETG	4 BETH	4 BETI	4 BETK	4 BFTG	4 BFTH	4 BFTI
5 BGTB	5 BHTB	5 BITB	5 BKTB	5 BGTB	5 BHTB	5 BITB
6 BGTE	6 BHTE	6 BITE	6 BKTE	6 BGTF	6 BHTF	6 BITF
7 BGTG	7 BHTH	7 BITI	7 BKTK	7 BGTG	7 BHTH	7 BITI
8 BTBE	8 BTBE	8 BTBE	8 BTBE	8 BTBF	8 BTBF	8 BTBF
9 BTBG	9 BTBH	9 BTBI	9 BTBK	9 BTBG	9 BTBH	9 BTBI
10 BTEG	10 BTEH	10 BTEI	10 BTEK	10 BTFG	10 BTFH	10 BTFI
11 EGTB	11 EHTB	11 EITB	11 EKTB	11 FGTB	11 FHTB	11 FITB
12 EGTE	12 EHTE	12 EITF	12 EKTE	12 FGTE	12 FHTF	12 FITF
13 EGTG	13 EHTH	13 EITI	13 EKTK	13 FGTG	13 FHTH	13 FITI
14 ETBE	14 ETBE	14 ETBE	14 ETBE	14 FTBF	14 FTBF	14 FTBF
15 ETBG	15 ETBH	15 ETBI	15 ETBK	15 FTBG	15 FTBH	15 FTBI
16 ETEG	16 ETEH	16 ETEI	16 ETEK	16 FTFG	16 FTFH	16 FTFI
17 GTBE	17 HTBE	17 ITBE	17 KTBE	17 GTBF	17 HTBF	17 ITBF
18 GTBG	18 HTBH	18 ITBI	18 KTBK	18 GTBG	18 HTBH	18 ITBI
19 GTEG	19 HTEH	19 ITEI	19 KTEK	19 GTFG	19 HTFH	19 ITFI
20 TBEG	20 TBEH	20 TBEI	20 TBEK	20 TBFG	20 TBFH	20 TBFI

TABULA GENERALIS.

8	9	10	11	12	13	14
1 BDE	1 BDF	1 BDG	1 BDH	1 BDI	1 BDK	1 BEF
2 BDTB	2 BDTB	2 BDTB	2 BDTB	2 BDTB	2 BDTB	2 BETB
3 BDTD	3 BDTD	3 BDTD	3 BDTD	3 BDTD	3 BDTD	3 BETE
4 BDTE	4 BDTF	4 BDTG	4 BDTH	4 BDTI	4 BDTK	4 BETF
5 BETB	5 BFTB	5 BGTB	5 BHTB	5 BITB	5 BKTB	5 BFTB
6 BETD	6 BFTD	6 BGTD	6 BHTD	6 BITD	6 BKTD	6 BFTE
7 BETE	7 BFTF	7 BGTG	7 BHTH	7 BITI	7 BKTK	7 BFTF
8 BTBD	8 BTBD	8 BTBD	8 BTBD	8 BTBD	8 BTBD	8 BTBE
9 BTBE	9 BTBF	9 BTBG	9 BTBH	9 BTBI	9 BTBK	9 BTBF
10 BTDE	10 BTDF	10 BTDG	10 BTDH	10 BTDI	10 BTDK	10 BTEF
11 DETB	11 DFTB	11 DGTB	11 DHTB	11 DITB	11 DKTB	11 EFTB
12 DETD	12 DFTD	12 DGTD	12 DHTD	12 DITD	12 DKTD	12 EFTE
13 DETE	13 DFTF	13 DGTG	13 DHTH	13 DITI	13 DKTK	13 EFTF
14 DTBD	14 DTBD	14 DTBD	14 DTBD	14 DTBD	14 DTBD	14 ETBE
15 DTBE	15 DTBF	15 DTBG	15 DTBH	15 DTBI	15 DTBK	15 ETBF
16 DTDE	16 DTDF	16 DTDG	16 DTDH	16 DTDI	16 DTDK	16 ETEF
17 ETBD	17 FTBD	17 GTBD	17 HTBD	17 ITBD	17 KTBD	17 FTBE
18 ETBE	18 FTBF	18 GTBG	18 HTBH	18 ITBI	18 KTBK	18 FTBF
19 ETDE	19 FTDF	19 GTDG	19 HTDH	19 ITDI	19 KTDK	19 FTEF
20 TBDE	20 TBDF	20 TBDG	20 TBDH	20 TBDI	20 TBDK	20 TBEF

22	23	24	25	26	27	28
1 BFK	1 BGH	1 BGI	1 BGK	1 BHI	1 BHK	1 BIK
2 BFTB	2 BGTB	2 BGTB	2 BGTB	2 BHTB	2 BHTB	2 BITB
3 BFTF	3 BGTG	3 BGTG	3 BGTG	3 BHTH	3 BHTH	3 BITI
4 BFTK	4 BGTH	4 BGTI	4 BGTK	4 BHTI	4 BHTK	4 BITK
5 BKTB	5 BHTB	5 BITB	5 BKTB	5 BITB	5 BKTB	5 BKTB
6 BKTF	6 BHTG	6 BITG	6 BKTG	6 BITH	6 BKTH	6 BKTI
7 BKTK	7 BHTH	7 BITI	7 BKTK	7 BITI	7 BKTK	7 BKTK
8 BTBF	8 BTBG	8 BTBG	8 BTBG	8 BTBH	8 BTBH	8 BTBI
9 BTBK	9 BTBH	9 BTBI	9 BTBK	9 BTBI	9 BTBK	9 BTBK
10 BTFK	10 BTGH	10 BTGI	10 BTGK	10 BTHI	10 BTHK	10 BTIK
11 FKTB	11 GHTB	11 GITB	11 GKTB	11 HITB	11 HKTB	11 IKTB
12 FKTF	12 GHTG	12 GITG	12 GKTG	12 HITH	12 HKTH	12 IKTI
13 FKTK	13 GHTH	13 GITI	13 GKTK	13 HITI	13 HKTK	13 IKTK
14 FTBF	14 GTBG	14 GTBG	14 GTBG	14 HTBH	14 HTBH	14 ITBI
15 FTBK	15 GTBH	15 GTBI	15 GTBK	15 HTBI	15 HTBK	15 ITBK
16 FTFK	16 GTGH	16 GTGI	16 GTGK	16 HTHI	16 HTHK	16 ITIK
17 KTBF	17 HTBG	17 ITBG	17 KTBG	17 ITBH	17 KTBH	17 KTBI
18 KTBK	18 HTBH	18 ITBI	18 KTBK	18 ITBI	18 KTBK	18 KTBK
19 KTFK	19 HTGH	19 ITGI	19 KTGK	19 ITHI	19 KTHK	19 KTIK
20 TBFK	20 TBGH	20 TBGI	20 TBGK	20 TBHI	20 TBHK	20 TBIK

TABULA GENERALIS.

29	30	31	32	33	34	35
1 CDE	1 CDF	1 CDG	1 CDH	1 CDI	1 CDK	1 CEF
2 CDTC	2 CDTC	2 CDTC	2 CDTC	2 CDTC	2 CDTC	2 CETC
3 CDTD	3 CDTD	3 CDTD	3 CDTD	3 CDTD	3 CDTD	3 CETE
4 CDTE	4 CDTF	4 CDTG	4 CDTH	4 CDTI	4 CDTK	4 CETF
5 CETC	5 CFTC	5 CGTC	5 CHTC	5 CITC	5 CKTC	5 CFTC
6 CETD	6 CFTD	6 CGTD	6 CHTD	6 CITD	6 CKTD	6 CFTE
7 CETE	7 CFTF	7 CGTG	7 CHTH	7 CITI	7 CKTK	7 CFTF
8 CTCD	8 CTCD	8 CTCD	8 CTCD	8 CTCD	8 CTCD	8 CTCE
9 CTCE	9 CTCF	9 CTCG	9 CTCH	9 CTCI	9 CTCK	9 CTCF
10 CTDE	10 CTDF	10 CTDG	10 CTDH	10 CTDI	10 CTDK	10 CTEF
11 DETC	11 DFTC	11 DGTC	11 DHTC	11 DITC	11 DKTC	11 EFTC
12 DETD	12 DFTD	12 DGTD	12 DHTD	12 DITD	12 DKTD	12 EFTE
13 DETE	13 DFTF	13 DGTG	13 DHTH	13 DITI	13 DKTK	13 EFTF
14 DTCD	14 DTCD	14 DTCD	14 DTCD	14 DTCD	14 DTCD	14 ETCE
15 DTCE	15 DTCF	15 DTCG	15 DTCH	15 DTCI	15 DTCK	15 ETCF
16 DTDE	16 DTDF	16 DTDG	16 DTDH	16 DTDI	16 DTDK	16 ETEF
17 ETCD	17 FTCD	17 GTCD	17 HTCD	17 ITCD	17 KTCD	17 FTCE
18 ETCE	18 FTCF	18 GTCG	18 HTCH	18 ITCI	18 KTCK	18 FTCF
19 ETDE	19 FTDF	19 GTDG	19 HTDH	19 ITDI	19 KTDK	19 FTEF
20 TCDE	20 TCDF	20 TCDG	20 TCDH	20 TCDI	20 TCDK	20 TCEF

43	44	45	46	47	48	49
1 CFK	1 CGH	1 CGI	1 CGK	1 CHI	1 CHK	1 CIK
2 CFTC	2 CGTC	2 CGTC	2 CGTC	2 CHTC	2 CHTC	2 CITC
3 CFTF	3 CGTG	3 CGTG	3 CGTG	3 CHTH	3 CHTH	3 CITI
4 CFTK	4 CGTH	4 CGTI	4 CGTK	4 CHTI	4 CHTK	4 CITK
5 CKTC	5 CHTC	5 CITC	5 CKTC	5 CITC	5 CKTC	5 CKTC
6 CKTF	6 CHTG	6 CITG	6 CKTG	6 CITH	6 CKTH	6 CKTI
7 CKTK	7 CHTH	7 CITI	7 CKTK	7 CITI	7 CKTK	7 CKTK
8 CTCF	8 CTCG	8 CTCG	8 CTCG	8 CTCH	8 CTCH	8 CTCI
9 CTCK	9 CTCH	9 CTCI	9 CTCK	9 CTCI	9 GTCK	9 CTCK
10 CTFK	10 CTGH	10 CTGI	10 CTGK	10 CTHI	10 CTHK	10 CTIK
11 FKTC	11 GHTC	11 GITC	11 GKTC	11 HITC	11 HKTC	11 IKTC
12 FKTF	12 GHTG	12 GITG	12 GKTG	12 HITH	12 HKTH	12 IKTI
13 FKTK	13 GHTH	13 GITI	13 GKTK	13 HITI	13 HKTK	13 IKTK
14 FTCF	14 GTCG	14 GTCG	14 GTCG	14 HTCH	14 HTCH	14 ITCI
15 FTCK	15 GTCH	15 GTCI	15 GTCK	15 HTCI	15 HTCK	15 ITCK
16 FTFK	16 GTGH	16 GTGI	16 GTGK	16 HTHI	16 HTHK	16 ITIK
17 KTCF	17 HTCG	17 ITCG	17 KTCG	17 ITCH	17 KTCH	17 KTCI
18 KTCK	18 HTCH	18 ITCI	18 KTCK	18 ITCI	18 KTCK	18 KTCK
19 KTFK	19 HTGH	19 ITGI	19 KTGK	19 ITHI	19 KTHK	19 KTIK
20 TCFK	20 TCGH	20 TCGI	20 TCGK	20 TCHI	20 TCHK	20 TCIK

TABULA GENERALIS.

36	37	38	39	40	41	42
1 CEG	1 CEH	1 CEI	1 CEK	1 CFG	1 CFH	1 CFI
2 CETC	2 CETC	2 CETC	2 CETC	2 CFTC	2 CFTC	2 CFTC
3 CETE	3 CETE	3 CETE	3 CETE	3 CFTF	3 CFTF	3 CFTF
4 CETG	4 CETH	4 CETI	4 CETK	4 CFTG	4 CFTH	4 CFTI
5 CGTC	5 CHTC	5 CITC	5 CKTC	5 CGTC	5 CHTC	5 CITC
6 CGTE	6 CHTE	6 CITE	6 CKTE	6 CGTF	6 CHTF	6 CITF
7 CGTG	7 CHTH	7 CITI	7 CKTK	7 CGTG	7 CHTH	7 CITI
8 CTCE	8 CTCE	8 CTCE	8 CTCE	8 CTCF	8 CTCF	8 CTCF
9 CTCG	9 CTCH	9 CTCI	9 CTCK	9 CTCG	9 CTCH	9 CTCI
10 CTEG	10 CTEH	10 CTEI	10 CTEK	10 CTFG	10 CTFH	10 CTFI
11 EGTC	11 EHTC	11 EITC	11 EKTC	11 FGTC	11 FHTC	11 FITC
12 EGTE	12 EHTE	12 EITE	12 EKTE	12 FGTF	12 FHTF	12 FITF
13 EGTG	13 EHTH	13 EITI	13 EKTK	13 FGTG	13 FHTH	13 FITI
14 ETCE	14 ETCE	14 ETCE	14 ETCE	14 FTCF	14 FTCF	14 FTCF
15 ETCG	15 ETCH	15 ETCI	15 ETCK	15 FTCG	15 FTCH	15 FTCI
16 ETEG	16 ETEH	16 ETEI	16 ETEK	16 FTFG	16 FTFH	16 FTFI
17 GTCE	17 HTCE	17 ITCE	17 KTCE	17 GTCF	17 HTCF	17 ITCF
18 GTCG	18 HTCH	18 ITCI	18 KTCK	18 GTCG	18 HTCH	18 ITCI
19 GTEG	19 HTEH	19 ITEI	19 KTEK	19 GTFG	19 HTFH	19 ITFI
20 TCEG	20 TCEH	20 TCEI	20 TCEK	20 TCFG	20 TCFH	20 TCFI

50	51	52	53	54	55	56
1 DEF	1 DEG	1 DEH	1 DEI	1 DEK	1 DFG	1 DFH
2 DETD	2 DETD	2 DETD	2 DETD	2 DETD	2 DFTD	2 DFTD
3 DETE	3 DETE	3 DETE	3 DETE	3 DETE	3 DFTF	3 DFTF
4 DETF	4 DETG	4 DETH	4 DETI	4 DETK	4 DFTG	4 DFTH
5 DFTD	5 DGTD	5 DHTD	5 DITD	5 DKTD	5 DGTD	5 DHTD
6 DFTE	6 DGTE	6 DHTE	6 DITE	6 DKTE	6 DGTF	6 DHTF
7 DFTF	7 DGTG	7 DHTH	7 DITI	7 DKTK	7 DGTG	7 DHTH
8 DTDE	8 DTDE	8 DTDE	8 DTDE	8 DTDE	8 DTDF	8 DTDF
9 DTDF	9 DTDG	9 DTDH	9 DTDI	9 DTDK	9 DTDG	9 DTDH
10 DTEF	10 DTEG	10 DTEH	10 DTEI	10 DTEK	10 DTFG	10 DTFH
11 EFTD	11 EGTD	11 EHTD	11 EITD	11 EKTD	11 FGTD	11 FHTD
12 EFTE	12 EGTE	12 EHTE	12 EITE	12 EKTE	12 FGTF	12 FHTF
13 EFTF	13 EGTG	13 EHTH	13 EITI	13 EKTK	13 FGTG	13 FHTH
14 ETDE	14 ETDE	14 ETDE	14 ETDE	14 ETDE	14 FTDF	14 FTDF
15 ETDF	15 ETDG	15 ETDH	15 ETDI	15 ETDK	15 FTDG	15 FTDH
16 ETEF	16 ETEG	16 ETEH	16 ETEI	16 ETEK	16 FTFG	16 FTFH
17 FTDE	17 GTDE	17 HTDE	17 ITDE	17 KTDE	17 GTDF	17 HTDF
18 FTDF	18 GTDG	18 HTDH	18 ITDI	18 KTDK	18 GTDG	18 HTDH
19 FTEF	19 GTEG	19 HTEH	19 ITEI	19 KTEK	19 GTFG	19 HTFH
20 TDEF	20 TDEG	20 TDEH	20 TDEI	20 TDEK	20 TDFG	20 TDFH

TABULA GENERALIS.

57	58	59	60	61	62	63
1 DFI	1 DFK	1 DGH	1 DGI	1 DGK	1 DHI	1 DHK
2 DFTD	2 DFTD	2 DGTD	2 DGTD	2 DGTD	2 DHTD	2 DHTD
3 DFTF	3 DFTF	3 DGTG	3 DGTG	3 DGTG	3 DHTH	3 DHTH
4 DFTI	4 DFTK	4 DGTH	4 DGTI	4 DGTK	4 DHTI	4 DHTK
5 DITD	5 DKTD	5 DHTD	5 DITD	5 DKTD	5 DITD	5 DKTD
6 DITF	6 DKTF	6 DHTG	6 DITG	6 DKTG	6 DITH	6 DKTH
7 DITI	7 DKTK	7 DHTH	7 DITI	7 DKTK	7 DITI	7 DKTK
8 DTDF	8 DTDF	8 DTDG	8 DTDG	8 DTDG	8 DTDH	8 DTDH
9 DTDI	9 DTDK	9 DTDH	9 DTDI	9 DTDK	9 DTDI	9 DTDK
10 DTFI	10 DTFK	10 DTGH	10 DTGI	10 DTGK	10 DTHI	10 DTHK
11 FITD	11 FKTD	11 GHTD	11 GITD	11 GKTD	11 HITD	11 HKTD
12 FITF	12 FKTF	12 GHTG	12 GITG	12 GKTG	12 HITH	12 HKTH
13 FITI	13 FKTK	13 GHTH	13 GITI	13 GKTK	13 HITI	13 HKTK
14 FTDF	14 FTDF	14 GTDG	14 GTDG	14 GTDG	14 HTDH	14 HTDH
15 FTDI	15 FTDK	15 GTDH	15 GTDI	15 GTDK	15 HTDI	15 HTDK
16 FTFI	16 FTFK	16 GTGH	16 GTGI	16 GTGK	16 HTHI	16 HTHK
17 ITDF	17 KTDF	17 HTDG	17 ITDG	17 KTDG	17 ITDH	17 KTDH
18 ITDI	18 KTDK	18 HTDH	18 ITDI	18 KTDK	18 ITDI	18 KTDK
19 ITFI	19 KTFK	19 HTGH	19 ITGI	19 KTGK	19 ITHI	19 KTHK
20 TDFI	20 TDFK	20 TDGH	20 TDGI	20 TDGK	20 TDHI	20 TDHK

71	72	73	74	75	76	77
1 EGK	1 EHI	1 EHK	1 EIK	1 FGH	1 FGI	1 FGK
2 EGTE	2 EHTE	2 EHTE	2 EITE	2 FGTF	2 FGTF	2 FGTF
3 EGTG	3 EHTH	3 EHTH	3 EITI	3 FGTG	3 FGTG	3 FGTG
4 EGTK	4 EHTI	4 EHTK	4 EITK	4 FGTH	4 FGTI	4 FGTK
5 EKTE	5 EITE	5 EKTE	5 EKTE	5 FHTF	5 FITF	5 FKTF
6 EKTG	6 EITH	6 EKTH	6 EKTI	6 FHTG	6 FITG	6 FKTG
7 EKTK	7 EITI	7 EKTK	7 EKTK	7 FHTH	7 FITI	7 FKTK
8 ETEG	8 ETEH	8 ETEH	8 ETEI	8 FTFG	8 FTFG	8 FTFG
9 ETEK	9 ETEI	9 ETEK	9 ETEK	9 FTFH	9 FTFI	9 FTFK
10 ETGK	10 ETHI	10 ETHK	10 ETIK	10 FTGH	10 FTGI	10 FTGK
11 GKTE	11 HITE	11 HKTE	11 IKTE	11 GHTF	11 GITF	11 GKTF
12 GKTG	12 HITH	12 HKTH	12 IKTI	12 GHTG	12 GITG	12 GKTG
13 GKTK	13 HITI	13 HKTK	13 IKTK	13 GHTH	13 GITI	13 GKTK
14 GTEG	14 HTEH	14 HTEH	14 ITEI	14 GTFG	14 GTFG	14 GTFG
15 GTEK	15 HTEI	15 HTEK	15 ITEK	15 GTFH	15 GTFI	15 GTFK
16 GTGK	16 HTHI	16 HTHK	16 ITIK	16 GTGH	16 GTGI	16 GTGK
17 KTEG	17 ITEH	17 KTEH	17 KTEI	17 HTFG	17 ITFG	17 KTFG
18 KTEK	18 ITEI	18 KTEK	18 KTEK	18 HTFH	18 ITFI	18 KTFK
19 KTGK	19 ITHI	19 KTHK	19 KTIK	19 HTGH	19 ITGI	19 KTGK
20 TEGK	20 TEHI	20 TEHK	20 TEIK	20 TFGH	20 TFGI	20 TFGK

TABULA GENERALIS.

64	65	66	67	68	69	70
1 DIK	1 EFG	1 EFH	1 EFI	1 EFK	1 EGH	1 EGI
2 DITD	2 EFTE	2 EFTE	2 EFTE	2 EFTE	2 EGTE	2 EGTE
3 DITI	3 EFTF	3 EFTF	3 EFTF	3 EFTF	3 EGTG	3 EGTG
4 DITK	4 EFTG	4 EFTH	4 EFTI	4 EFTK	4 EGTH	4 EGTI
5 DKTD	5 EGTE	5 EHTE	5 EITE	5 EKTE	5 EHTE	5 EITE
6 DKTI	6 EGTF	6 EHTF	6 EITF	6 EKTF	6 EHTG	6 EITG
7 DKTK	7 EGTG	7 EHTH	7 EITI	7 EKTK	7 EHTH	7 EITI
8 DTDI	8 ETEF	8 ETEF	8 ETEF	8 ETEF	8 ETEG	8 ETEG
9 DTDK	9 ETEG	9 ETEH	9 ETEI	9 ETEK	9 ETEH	9 ETEI
10 DTIK	10 ETFG	10 ETFH	10 ETFI	10 ETFK	10 ETGH	10 ETGI
11 IKTD	11 FGTE	11 FHTE	11 FITE	11 FKTE	11 GHTE	11 GITE
12 IKTI	12 FGTF	12 FHTF	12 FITF	12 FKTF	12 GHTG	12 GITG
13 IKTK	13 FGTG	13 FHTH	13 FITI	13 FKTK	13 GHTH	13 GITI
14 ITDI	14 FTEF	14 FTEF	14 FTEF	14 FTEF	14 GTEG	14 GTEG
15 ITDK	15 FTEG	15 FTEH	15 FTEI	15 FTEK	15 GTEH	15 GTEI
16 ITIK	16 FTFG	16 FTFH	16 FTFI	16 FTFK	16 GTGH	16 GTGI
17 KTDI	17 GTEF	17 HTEF	17 ITEF	17 KTEF	17 HTEG	17 ITEG
18 KTDK	18 GTEG	18 HTEH	18 ITEI	18 KTEK	18 HTEH	18 ITEI
19 KTIK	19 GTFG	19 HTFH	19 ITFI	19 KTFK	19 HTGH	19 ITGI
20 TDIK	20 TEFG	20 TEFH	20 TEFI	20 TEFK	20 TEGH	20 TEGI

78	79	80	81	82	83	84
1 FHI	1 FHK	1 FIK	1 GHI	1 GHK	1 GIK	1 HIK
2 FHTF	2 FHTF	2 FITF	2 GHTG	2 GHTG	2 GITG	2 HITH
3 FHTH	3 FHTH	3 FITI	3 GHTH	3 GHTH	3 GITI	3 HITI
4 FHTI	4 FHTK	4 FITK	4 GHTI	4 GHTK	4 GITK	4 HITK
5 FITF	5 FKTF	5 FKTF	5 GITG	5 GKTG	5 GKTG	5 HKTH
6 FITH	6 FKTH	6 FKTI	6 GITH	6 GKTH	6 GKTI	6 HKTI
7 FITI	7 FKTK	7 FKTK	7 GITI	7 GKTK	7 GKTK	7 HKTK
8 FTFH	8 FTFH	8 FTFI	8 GTGH	8 GTGH	8 GTGI	8 HTHI
9 FTFI	9 FTFK	9 FTFK	9 GTGI	9 GTGK	9 GTGK	9 HTHK
10 FTHI	10 FTHK	10 FTIK	10 GTHI	10 GTHK	10 GTIK	10 HTIK
11 HITF	11 HKTF	11 IKTF	11 HITG	11 HKTG	11 IKTG	11 IKTH
12 HITH	12 HKTH	12 IKTI	12 HITH	12 HKTH	12 IKTI	12 IKTI
13 HITI	13 HKTK	13 IKTK	13 HITI	13 HKTK	13 IKTK	13 IKTK
14 HTFH	14 HTFH	14 ITFI	14 HTGH	14 HTGH	14 ITGI	14 ITHI
15 HTFI	15 HTFK	15 ITFK	15 HTGI	15 HTGK	15 ITGK	15 ITHK
16 HTHI	16 HTHK	16 ITIK	16 HTHI	16 HTHK	16 ITIK	16 ITIK
17 ITFH	17 KTFH	17 KTFI	17 ITGH	17 KTGH	17 KTGI	17 KTHI
18 ITFI	18 KTFK	18 KTFK	18 ITGI	18 KTGK	18 KTGK	18 KTHK
19 ITHI	19 KTHK	19 KTIK	19 ITHI	19 KTHK	19 KTIK	19 KTIK
20 TFHI	20 TFHK	20 TFIK	20 TGHI	20 TGHK	20 TGIK	20 THIK

ILLUMINATI DOCTORIS
RAYMUNDI LULLI
Tabula Generalis.

DEus bone, in virtute tuæ magnæ bonitatis incipit Tabula Generalis ad omnes ſcientias applicabilis.

PROLOGUS.

RAtio, quare iſta Tabula ponitur Generalis, in hoc conſiſtit, videlicet, quia de generalibus principiis, regulis & quæſtionibus compilatur. Et intentio, quare iſtam tabulam compilamus, hæc eſt, videlicet, ut in ipſa breviter demonſtremus modum *artis inventivæ & artis amativæ* & etiam modum, per quem fieri poterit *ars memorativa*, quæ multùm, ut ſciatur, eſt neceſſaria, item ut in brevi tempore haberi poſſit cognitio neceſſariarum ſcientiarum in hoc mundo, & intellectus in eos gradus aſcendere, in quibus naturæ ſecreta attingit artificialiter ſecundùm terminos naturales. Principia autem hujus tabulæ ſunt 18. videlicet: *Bonitas, Magnitudo, Æternitas*, ſive *Duratio, Poteſtas, Sapientia, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria, Differentia, Concordantia, Contrarietas, Principium, Medium, Finis, Majoritas, Æqualitas, Minoritas.* Multa ſunt & alia generalia principia, ſicut juſtitia, perfectio & hujuſmodi plura, ſed omnia ad 18. principia ſupradicta poſſunt reduci, & modus eorum haberi ſecundùm practicam prædictorum 18. principiorum, ut ſi dicatur juſtitia eſt bona magna &c. Idem ſuo modo ſequitur de cæteris principiis generalibus explicitè non contentis in hac arte. Ad quæ ſiquidem 18. principia fieri poteſt & haberi omnium rerum reductio, ût quando dicitur, Deus eſt bonus magnus & æternus, & Angelus eſt bonus magnus & durabilis, & ſic de reliquis hujuſmodi rebus.

Eſt adhuc ſcientia iſta generalis, eò quia de decem generalibus regulis & quæſtionibus conſtat, ad quas quidem regulas & quæſtiones eſt reducibile, quicquid eſt. Quæ quidem regulæ & quæſtiones ſub iſtis vocabulis ſignificantur, quæ ſunt *Poſſibilitas, Quidditas, Materialitas, Formalitas, Quantitas, Qualitas, Temporalitas, Localitas, Modalitas, Inſtrumentalitas.* Prima igitur regula & prima quæſtio per primum vocabulum ſignificantur, & ſecunda per ſecundum, & ſic de cæteris regulis & quæſtionibus hujus tabulæ. Ponitur autem in hac tabula alphabetum, quod artiſta cordetenus ſcire debet de generalibus principiis, regulis & quæſtionibus conſtitutum. Unde B. ſignificat bonitatem, differentiam, primam regulam & primam quæſtionem. C. magnitudinem, concordantiam, 2. regulam & 2. quæſtionem. D. æternitatem ſive durationem, contrarietatem, 3. regulam & 3. quæſtionem. E. poteſtatem, principium, 4. regulam & 4. quæſtionem. F. ſapientiam, medium, 5. regulam & 5. quæſtionem. G. voluntatem, finem, 6. regulam & 6. quæſtionem. H. virtutem, majoritatem, 7. regulam & 7. quæſtionem. I. ſignificat veritatem, æqualitatem, 8. regulam & 8. quæſtionem. K. ſignificat gloriam, minoritatem, 9. regulam & 9. quæſtionem & etiam 10. regulam & 10. quæſtionem.

ALPHABETUM TABULÆ GENERALIS.

B	Bonitatem	Differentiam	Utrum	Deum	1. Modum
C	Magnitudinem	Concordantiam	Quid	Angelum	2. Modum
D	Durationem	Contrarietatem	De quo	Firmamentum	3. Modum
E	Poteſtatem	Principium	Quare	Animam	4. Modum
F	Sapientiam	Medium	Quantum	Imaginationem	5. Modum
G	Voluntatem	Finem	Quale	Senſitivam	6. Modum
H	Virtutem	Majoritatem	Quando	Vegetativam	7. Modum
I	Veritatem	Æqualitatem	Ubi	Elementativam	8. Modum
K	Gloriam	Minoritatem	Quocunque	Artificium	9. Modum

Cauſa, quare hæc ſcientia inventa eſt, principaliter in hoc conſiſtit, videlicet ut Deus à ſuo populo multùm recolatur, intelligatur & ametur & errores & ſchismata, quæ in hoc mundo regnant, deſtruantur, & publica utilitas ſuper ſpecialem exaltetur. Eſt item inventa ſecundariè, ut per ipſam particularia, quæ intellectui ſunt incognita ab ipſo in ſui univerſalitate inveſtigentur & cognoſcantur, cùm ea ipſa ſcientia non de ſpecificis, ſed de rebus generalibus conſtet. Ponitur præterea hæc ſcientia generalis, quia in ipſa ſunt mixta principia generalia & etiam regulæ & quæſtiones, videlicet unumquodque principiorum in quolibet alio, ut in ipſorum mixtione ſpecialia, quæ inveſtigantur, appareant, affirmando vel negando, ita quòd per ejuſmodi generalem mixtionem fiat cum concordantia ſolutio quæſtionis, & hoc affirmativè vel negativè, principiis tamen hujus ſcientiæ & eorum diffinitionibus, pariterque generalibus regulis & quæſtionibus, & earum naturis remanentibus ſemper illæſis.

De Diviſione hujus tabulæ.

DIviditur hæc Tabula in quinque diſtinctiones, 1. eſt de figuris, 2. de principiorum diffinitionibus, 3. de regulis, 4. de tabula, 5. & ultima de quæſtionibus.

DE

PRIMA DISTINCTIONE, QUÆ EST De Figuris:

Et primò de primâ Figurâ.

PRima diſtinctio in quatuor figuras dividitur, ſed primò de 1., quæ ſignificatur per A. & quæ circularis eſt, dicemus, & quæ de novem principiis generalibus ſupradictis eſt compoſita, ſicut in ipſa apparet. Ponitur autem circularis ad ſignificandum, quòd unumquodque ipſorum principiorum circulariter ſituatur in aliis, videlicet Bonitas in magnitudine, æternitate &c. Et magnitudo in bonitate, æternitate, & ſic de aliis. Et eſt facienda iſta mixtio circulariter cum declinatione cujuslibet principiorum, quemadmodum bonitatis cum ſuis correlativis, quæ ſunt bonificativum, bonificabile & are & magnitudinis cum ſuis magnificativo, magnificabili & are, & miſcendo bonificativum bonitatis cum magnificativo magnitudinis & bonificabile cum magnificabili & bonificare cum magnificare, & ſic ſuo modo de aliis principiis cum ſuis correlativis, ita quòd appareat, quomodo declinationes aliæ in aliis fieri poſſunt, ſubſtantiam de ipſis componendo ſive multiplicando: ſicut cùm dicitur, bonitas magnitudinem bonificat & magnitudo bonitatem magnificat, & videatur modus, quare ſubſtantia de ipſis non poterit multiplicari ſive componi cum eorum contrariis, ſicut de bonitate, quæ cum malitia magnitudinem bonificare non poſſet, nec magnitudo cum parvitate bonitatem magnificare &c. & cognoſcatur, quæ declinationes ad invicem converti poſſunt, quæ verò non.

De ſecundâ Figurâ.

SEcunda figura triangularis eſt, quia de tribus triangulis eſt compoſita, ût in ipsâ apparet.

1. *Triangulus viridis* de *differentia concordantia & contrarietate* conſtitutus eſt; ſupra differentiam ſcriptum eſt, *inter ſenſuale & ſenſuale, ſenſuale & intellectuale, intellectuale & intellectuale;* ſimiliter & ſupra angulos concordantiæ & contrarietatis ad ſignificandum, quòd hæc tria principia in omnes hos terminos diffundi poſſunt.

a Differentia autem, quæ ponitur inter ſenſuale & ſenſuale, eſt ſicut inter hominem & lapidem, calorem & ſaporem. Inter ſenſuale & intellectuale, ſicut inter hominem & Angelum, lapidem & voluntatem. Inter intellectuale & intellectuale, ſicut inter Deum & Angelum, memoriam & intellectum.

b Pariformiter ſequitur ſuo modo de concordantiâ, ſicut de concordantiâ, quæ eſt inter ignem & aërem, inter corpus & animam, inter voluntatem & intellectum.

c Et ſic ſuo modo de contrarietate, ſicut ignis & aqua, quæ inter ſe ſunt contraria, anima & corpus, Angelus benignus & Angelus malignus: qui quidem tres modi generales ſunt omnibus principiis in ipſis Angulis contentis, in quibus apparent particularia ſub ſua univerſalitate quæſita. Dum tamen modi ſupradicti miſceantur per combinationem de B. C. D. terminos trianguli ipſius & eorum diffinitiones ſignificantibus.

2. *Triangulus rubeus* compoſitus eſt de *principio medio & fine*, ut ſit inſtrumentum ad inveſtigandum omnia, quæ exiſtunt ſub ratione principii, medii & finis ad naturam ſpectantia.

a Supra Angulum *principii* ſcripta ſunt, *cauſa, quantitas & tempus.* Per cauſam intelligimus ſubſtantialia principia, quæ ſunt *efficiens, forma & materia & cauſa finalis*, ût apparet in ſcypho, in quo iſta 4. principia exprimuntur, videlicet auctor, forma & materia & finis, quia factus eſt ad bibendum. Quantitas autem & tempus principia accidentalia ſignificant, quæ ſunt novem, ſcilicet *quantitas, qualitas, relatio, actio, paſſio, habitus, ſitus, tempus* & *locus*, ſine quibus nulla ſubſtantia creata eſſe poſſet, quia ſine quantitate ſubſtantia non poſſet eſſe finita, nec abſque tempore incepta. Idem ſuo modo ſequitur de qualitate, quoniam ſine qualitate ſubſtantia non poſſet eſſe qualificata, nec ſine actione & paſſione de forma & materia poſſet eſſe compoſita, nec ſine loco ulla pars eſſet in alia, nec ſine habitu ullum principium alteri principio ſuam ſimilitudinem dare poſſet, nec abſque ſitu figura alicujus ſubſtantiæ imaginari poſſet, nec ſentiri.

b Supra Angulum *medii* ſcriptum eſt, *conjunctio, menſuratio & extremitas*, ad ſignificandum, quòd medium in iſtas tres ſpecies diffunditur. Per *conjunctionem* intelligitur medium, quod plura ad unum finem conjungit, ſicut clavus, qui conjungit duos poſtes ad unam navem, & conjunctio formæ & materiæ, quæ conjungit formam & materiam ad unam ſubſtantiam, & filius, qui Patrem ſuum & matrem conjungit ad unum amorem, & ſic de cæteris rebus ſimilibus iſtis. *Medium menſurationis* eſt ſicut centrum alicujus circuli, quod conſiſtit æqualiter per totum circulum intra, & ſubſtantia in medio ſuarum partium, & amare in medio amativi & amabilis, & duratio in medio bonitatis & magnitudinis, & Judex in medio actoris & rei, & ſic de hujuſmodi reliquis. *Medium extremitatum* eſt ſicut linea inter duo puncta. Quemadmodum & ſubſtantia per omnes ſuas extremitates, & dominium Regis per totum ſuum regnum.

c Supra Angulum *finis* ſcripta ſunt *cauſa finalis, terminatio & privatio. Per cauſam finalem* intelligimus perfectiones rerum & fines, quare ſunt, quemadmodum Deum, qui eſt perfectio hominis, & hominem, qui eſt ſui corporis & animæ perfectio, & hominem, qui creatus eſt, ut Deum velut ſuum objectum principale primum recolat, intelligat & diligat, & ſicut oculos, qui propter videre exiſtunt, & ſic de aliis ſimilibus iſtis. Per *finem terminationis* intelligimus quamlibet rem, quæ terminatur in ſuis propriis terminis, ſicut bonitatem, quæ terminatur per ſuum bonificativum, bonificabile & bonificare, & ſicut juſtitiam, quæ terminatur per judicem & veritatem, & ſicut regnum, quod per alia regna terminatur. *Finis autem privationis* illarum rerum eſt quæ olim erant, & modò non ſunt, ſicut peccatum, quod eſt finis privationis virtutis, & cæcitas, quæ eſt finis privatio-

nis visûs, & mors, quæ est finis privationis scilicet hominum, qui aliquando erant & modò non sunt. Omnes autem species supradictæ, videlicet principii, medii & finîs trianguli rubei instrumenta sunt ad investigandum particularia similitudinum suarum mixtis ipsis speciebus ad invicem in mixtione de E. F. G., quæ quidem mixtio universalis est, in qua particularia sunt implicata & significata sub ratione principii, medii & finîs contenta.

3. *Triangulus croceus* componitur de *majoritate, æqualitate & minoritate.*

a Supra Angulum de *majoritate* scribitur, *inter substantiam & substantiam, inter substantiam & accidens, inter accidens & accidens.* Idem fit supra Angulos æqualitatis & minoritatis ad significandum, quòd *majoritas* est inter *substantiam & substantiam*, sicut substantia hominis, quæ in bonitate major est quàm substantia equi, & substantia hominis, quæ major est suâ quantitate, & similiter sua quantitas, quæ major est quàm ipsius color, & sic de hujusmodi reliquis.

b Est in substantia *æqualitas* substantialium partium, sicut bonitas, quæ partem habet substantialem æqualem parti substantiali magnitudinis, quoniam sicut magnitudo sub ratione suæ quidditatis est magna pars substantialis substantiæ, sic suo modo bonitas sub ratione suæ quidditatis existit pars bona substantialis substantiæ. Præterea, sicut magnitudo, cùm ipsa substantialiter sit magna, in suam partem substantialem partem substantialem bonitatis transubstantiat, ut substantialiter sit magna, eodem modo bonitas, cùm ipsa substantialiter existat bona, in suam partem substantialem partem substantialem magnitudinis transubstantiat, ut substantialiter sit bona; & idem sequitur de cæteris principiis substantialibus substantiæ. Ex quibus siquidem transubstantiationibus substantia ipsa multiplicata composita & individuata est per viam generationis. At si accidit, quòd partes ipsius inæqualiter se habeant, devenit in privationem per viam corruptionis.

Est etiam *æqualitas inter substantiam & accidens*, velut æqualitas partis substantialis & partis accidentalis in substantia, quæ sunt partes æquales in substantia secundùm proportionem, sicut æqualitas substantiæ ignîs & sui caloris, & sic de cæteris.

Est etiam *æqualitas inter accidens & accidens*, nam sicut magnitudo æqualiter est bona sub ratione bonitatis, sic bonitas æqualiter est magna sub ratione magnitudinis. Idem sequitur suo modo de actione, passione, tempore & loco, & sic de aliis similibus istis.

c *Substantiarum* autem aliæ sunt minores aliis, ût substantiæ, quæ se habent per intentionem 2., quæ minores sunt quàm illæ, quæ existunt per primam, quemadmodum substantia equi, substantia panîs, etiam substantia ignîs, quæ minores sunt in fine quàm substantia hominis.

Et *minoritas*, quæ est inter *substantiam & accidens*, est, sicut substantia hominis existentis in peccato, quæ minor est ratione peccati quàm quantitas illius, qui est in virtute sine peccato, quod è contra fit in homine existente in virtute, cujus quantitas major est quàm substantia illius, qui est in peccato, & hoc ratione virtutis.

Est etiam *minoritas* inter *accidens & accidens* velut in homine cholerico, in quo frigiditas est in minori quantitate quam caliditas. Et sic similiter est dicendum de omnibus rebus similibus istis. In his autem tribus modis supradictis & mixtionibus eorum per H. I. K. apparent & relucent omnia particularia quæsita & investigata sub ratione majoritatis, æqualitatis & minoritatis, & in tantum, quòd humanus intellectus accipit & attingit majoritates, æqualitates & minoritates, quæ in rebus sive entibus naturalibus & artificialibus secretæ consistunt & occultæ.

Tertia Figura.

BC	CD	DE	EF	FG	GH	HI	IK
BD	CE	DF	EG	FH	GI	HK	
BE	CF	DG	EH	FI	GK		
BF	CG	DH	EI	FK			
BG	CH	DI	EK				
BH	CI	DK					
BI	CK						
BK							

HÆc figura composita est de primâ & 2. continens in se 36. cameras, ût manifestè apparet in ipsâ.

1. Camera est de B. C. 2. de B. D. & sic per ordinem de aliis. Quælibet ipsarum camerarum octo continet significata, sicut

sicut camera B. C., quæ bonitatem, differentiam, 1. regulam & 1. quæstionem sub ratione B. significat, & magnitudinem, concordantiam 2. regulam & 2. quæstionem sub ratione C., idem sequitur suo modo de aliis cameris: unde quælibet ipsarum camerarum universalis est ad investigandum & intelligendum sua particularia, quæ secundùm practicam hujus scientiæ in ipsâ relucent & apparent.

Investigatio autem ipsorum particularium in hac figura tribus modis fit. Primò descendendo de una camera ad aliam, veluti de camera B. C. ad cameram B. D. & sic deinceps usque ad cameram B. K.

2. Ascendendo de una camera ad aliam, ût de camera B. K. ad cameram C. K. & de camera B. I. ad cameram C. I. & sic per ordinem usque ad cameram I. K. & H. I. & sic de aliis regulando usque ad cameram de B. C.

3. Discurrendo ex transverso, sicut de camera B. C. ad cameram C. D. & sic de reliquis, quousque pervenias ad cameram I. K., In hac figura investigari debent particularia secundùm terminos quæstionis, qui sunt explicitè & implicitè in illa quæstione.

Explicitè quidem, sicut cùm quæritur, *utrùm bonitas & magnitudo in creatis sint idem numero:* & quia fit mentio de bonitate & magnitudine, sumenda est camera, in qua existunt B. C. & respondendum, secundùm quod eæ Literæ significant in alphabeto earum Literarum diffinitionibus & naturis semper conservatis.

Implicitè verò, sicut quando quæritur, *utrùm Deus sit justus?* & tunc fiat recursus ad cameras, in quibus potest applicari justitia Dei sub ratione bonitatis, magnitudinis & æternitatis & sic de aliis, videlicet, utrùm justitia Dei sit bona, magna, æterna &c.

De quartâ Figurâ.

QUarta figura tribus circulis constat, quilibet continet in se novem literas. Duo quidem sunt mobiles, Unus autem immobilis, ût in ipsâ apparet: quod ideo fit, ut cameræ possint multiplicari & per multiplicationem camerarum solutiones quæstionis multiplicentur. Prima camera est de B. C. D. B. itáque est primi, sive majoris circuli, C. 2. vel mediocris circuli, D. verò 3. seu minoris; secunda est de C. D. E. & sic deinceps usque ad cameram de K. B. C. unde in prima situtatione novem cameræ fiunt, decima camera est de B. C. E. Et ita per ordinem de cæteris movendo circulos & multiplicando modos, secundùm quos particularia quæsita in hac figura possunt investigari. Hi quidem modi significantur in tabula, quæ de hac figura est derivata, ût si formes cameram de B. C. D. deinde cameram de B. C. E. & sic ordinatim, prout in tabula ipsa continetur, multiplicando cameras & volvendo circulos. Quælibet autem camerarum hujus figuræ 12. continet significata, sicut camera de B. C. D., quæ continet in se bonitatem, differentiam, primam regulam & 1. quæstionem sub ratione B., magnitudinem item & concordantiam, 2. regulam & 2. quæstionem sub ratione C., æternitatem seu durationem, contrarietatem, 3. regulam & 3. quæstionem sub ratione D. Et unaquæque camera 20. modos habet respondendi ad quæstionem factam, secundùm quòd in 4. distinctione ab hac quarta figura derivata est videre. Quælibet camerarum hujus figuræ est universalis ad investigandum particularia explicitè in quæstione quæsita, aut quæ in ipsa sunt implicitè, & hoc secundùm exempla, quæ dedimus in 3. figura. Hæc figura est ita generalis, quòd omnes alias figuras habet & comprehendit in se & tota hujus scientiæ practica in ipsa implicata est. Scitâ igitur sive intellecta Theoricâ hujus scientiæ sola ista quarta figura est sufficiens ad practicam consequendam.

DE
SECUNDA DISTINCTIONE,
QUÆ EST
De Diffinitionibus.

Secunda distinctio de decem & octo diffinitionibus principiorum hujus scientiæ & earum explanationibus constat, quas cordetenus sciri oportet. Ponuntur diffinitiones principiorum in hac scientia, ut artista per ipsas de principiis notitiam habeat in intellectu. Item ut secundùm diffinitiones & earum explanationes fiant judicia ad propositam quæstionem & conclusiones affirmando vel negando, ita quòd si diffinitiones cum affirmativa in conclusione quæstionis concordent, quòd teneatur in conclusione affirmativa, si verò contrarientur, quòd teneatur negativa.

De Bonitate B.

Bonitas est ens, ratione cujus bonum agit bonum, & sic bonum est esse, & malum est non esse. Hoc, quod modò diximus de bonitate, est sua diffinitio, sed quod adhuc de ea dicere intendimus, erit suæ diffinitionis explanatio. Investigamus autem cognitionem bonitatis substantialiter & accidentaliter, ut de sua propria essentia habeatur notitia, per quam devenire possimus in cognitionem substantiæ. Et istum eundem processum tenebimus in omnibus principiis hujus scientiæ. Bonitas igitur est principium generale, extra quam nullum bonum fieri potest, quòd si posset, bonitas non esset principium generale omnibus bonis specificis: nam ex hoc sequeretur, quòd omnes bonitates forent principia specialia. Unde & multa sequerentur inconvenientia, nam species esse possent sine generibus in entibus naturalibus, & individua sine speciebus, & quoniam ista inconvenientia sunt impossibilia; Manifestum est, quòd bonitas est principium generale, sub cujus ratione bonum agit bonum & ejus esse bonum est, & sua privatio esset malum, si tamen facta foret sub ratione malitiæ, nam sub ratione bonitatis aliqua mala fiunt, videlicet malum pœnæ propter justitiam, quod quidem malum est bonum & ejus privatio esset malum. Bonitas item est principium substantiale & accidentale in substantia constituta & composita de bonitate & cæteris principiis hujus artis. Est quidem bonitas principium substantiale hac ratione, videlicet, ut bonum sub ratione bonitatis substantialis agat bonum substantiale, & ut illa substantia sit bona substantialiter.

Est autem bonitas principium accidentale, ut bonum agat bonum accidentale sub ratione accidentalis bonitatis, quod quidem bonum accidentale in substantia est bonum & ejus privatio esset malum. Ratio quare bonitas ponitur in hac scientia, est, ut sit unum de principiis ipsius. Et quia est principium generale, competit huic scientiæ generali, ut sub ratione bonitatis fiant bonæ conclusiones & ut habeatur cognitio de bonis specialibus, quæ in aliis principiis generalibus existunt secreta, in quibus relucent & apparent miscendo bonitatem cum aliis principiis, & è converso secundùm practicam hujus artis.

De Magnitudine C.

Magnitudo est ens, ratione cujus bonitas, æternitas sive duratio & cætera principia sunt magna, ambiens omnes extremitates essendi. Magnitudo est principium generale duobus modis substantialiter & accidentaliter, substantialiter quidem est principium generale, ut sit hoc, quod est, quia si non esset principium substantiale, non esset hoc, quod est, nec essent bonitas, æternitas sive duratio, potestas &c. principia substantiæ magna substantialiter, quia non haberent subjectum magnum, in quo forent sustentata, nec substantia posset esse magna substantialiter. Est igitur magnitudo principium substantiale, ut sit hoc, quod est, & ut possit sufficere de se cæteris partibus substantiæ, & ut quælibet pars esse possit principium substantiale, & quòd substantia sit substantialiter magna, ita quòd sub ratione magnitudinis substantialis una substantia generet aliam substantiam & faciat alias operationes magnas substantiales.

Est

Est autem magnitudo in substantia principium accidentale, sicut bonitas, quæ accidentaliter fit magna sub ratione magnitudinis, & sicut magnitudo, quæ bona est accidentaliter sub ratione bonitatis, per quam quidem magnitudinem accidentalem sunt alia principia in aliis habituata & vestita de magnitudine, sub quibus habitibus substantia facit magna accidentia, bona, durabilia & cætera. Et hoc, quod diximus de magnitudine sub ratione substantialitatis & accidentalitatis, sequitur de aliis substantiæ principiis. Intentio quare magnitudo posita est in hac arte, est, ut in ipsa & cum ipsa investigentur quæsitæ magnitudines specificæ diffusæ in cæteris partibus substantiæ &, de generali magnitudine influxæ & in ipsa subjectatæ, quæ quidem cognitio habita est in mixtione principiorum, regularum & quæstionum, quælibet enim istarum partium substantiæ in ipsa mixtione principiorum & regularum significat suam propriam magnitudinem sibi appropriatam sub ratione creationis, generationis vel operationis.

De Duratione D.

Duratio est proprietas, ratione cujus bonitas, magnitudo, potestas & cætera principia durant. Est igitur duratio de durativo, bili & are, quæ sunt de suamet essentia. In durativo sunt plantata, sustentata & custodita bonificativum, magnificativum &c. ut actio eorum possit durare. In durificabili sunt plantata, sustentata & custodita bonificabile & magnificabile &c. ut eorum passio durare possit. Hoc idem sequitur de bonificare & magnificare &c. quæ sunt habituata & vestita in durare, in quo durant, secundùm quòd universale durare est influxum de durativo universali in durabili universali. Sed quando influentia universalis deficit, tunc deficiunt particularia & substantia durare non potest & subjectum devenit in sui ipsius corruptionem. Intentio, quare duratio posita est in hac arte, est, ut cum ipsa investigentur naturæ, per quas res durant. Et hanc investigationem potest facere artista sequendo diffinitionem & explanationem generalis durationis, ût dictum est, & per mutuam mixtionem principiorum & secundùm quòd unum principium durat in alio sub ratione universalis durationis.

De Potestate E.

Potestas est id, per quod bonitas, magnitudo, æternitas &c. possunt existere & agere. Potestas itáque est id, ratione cujus bonitas potest esse hoc, quod est, & potest agere bonum id, quod agit sub ratione bonitatis, & potestas est id, per quod potest esse bonum magnum &c. propter quod potestas potest esse id, per quod substantia potest esse id, quod est, & per quod in illa possunt esse suæ partes sustentatæ, & ea potest esse de illis & sub ratione illarum potest operari activè & passivè & esse subjectum multis passionibus. Est ergo potestas principium universale sub sua propria ratione omnibus potestatibus specificis aliorum principiorum, in quibus imprimit suam similitudinem diffusam in potestates specificas sustentatas in aliis principiis passivè, & in generali potestate activè, eò quia in principiis fit multiplicatio. Unde sequitur, quòd in substantia sunt potestates activæ & appropriatæ principiis substantiæ, propter hoc, ut in illis sint potentiæ activæ & passivæ, sicut in bonitate, in qua est potentia activa, in quantum substantia potest esse bonificativa sub ratione bonitatis, & sic de bonificabilitate suo modo, quæ est potentia passiva in bonitate, in quantum substantia potest esse bonificabilis & bonificata, & hoc idem sequitur in qualibet partium substantiæ. Ponitur autem potestas in hac scientia, ut in sua generalitate cognitio habeatur de potentiis activis & passivis, seminatis & diffusis in principia substantiæ sub ratione potestatis generalis, de qua vivunt aliæ potestates speciales plantatæ in principiis viventibus de suis propriis proprietatibus in speciebus potestatum natis & productis à generali potestate. Siquidem per hanc cognitionem attingit humanus intellectus possibilitates & impossibilitates entium, & facit judicium affirmando vel negando in conclusione eorum entium sive rerum sub ratione potestatis quæsitarum conservando diffinitionem & explanationem potestatis.

De Sapientiâ F.

Sapientia est proprietas, ratione cujus sapiens intelligit. In Angelo & homine est sapientia pars substantiæ substantialiter & accidentaliter. Substantialiter quidem est, ut humanus intellectus sit de essentiali intellectivo,

tellectivo, bili & gere, & ut bonitas satisfaciat ei substantialiter de semetipsa & magnitudo similiter &c. & hoc, ut intellectus sit bonus & magnus substantialiter. Qui quidem intellectus satisfaciat de se ipso cœteris principiis substantiæ, quæ sunt scibilia substantialiter, & sunt principia scita & substantialia, quod fieri non posset, si intellectus non esset pars substantialis in substantia. Est ergo intellectus pars substantialis in substantia, quæ appellatur anima rationalis, & Angelus, in quo intellectus est pars substantialis, sub ratione cujus sapiens res intelligit. Intentio, quare sapientia posita est in hac arte, stat in hoc, ut cum illa veritates rerum scibilium attingantur, quæ sunt intelligibiles in intelligibilitate essentiali intellectûs, in qua intellectus attingit intelligibilitates, quæ non sunt de sua essentia, & de illis facit accidentaliter suum instrumentum ad investigandum & intelligendum suam propriam intelligibilitatem, & ad suum intelligere juvant bonitas, magnitudo &c. sicut ipsa, quæ cum aliis principiis intelligendo juvat ad bonificandum, magnificandum alios actus principiorum bonificabiles, magnificabiles &c. & omnia ista intellectus intelligit in principiorum mixtione, juvante quolibet principio quodlibet aliud, ut sit intelligibile. Ponitur etiam sapientia in hac arte, ut sit unum de principiis illius ad habendum cognitionem de instinctibus entium naturalium, qui sunt significati & figurati in imagine intellectûs, nam sicut artificialiter ars docet invenire particulares intelligibilitates, in universali intelligibilitate, ita docet invenire instinctus naturales & specificos in naturis generalibus.

De Voluntate G.

VOluntas est id, per quod bonitas magnitudo &c. sunt desiderabiles sive amabiles, & perquam suppósitum bonum magnum est volens. Est igitur bonitas amabilis propter hoc, ut sit magna, quoniam in sua amabilitate est magna, & propter hoc bonitas est magna, quia est amabilis & sua amabilitas, est bona & magna, & ideò voluntas est bona & magna, quoniam amat bona & magna, & sunt entium amabilitates, quoniam voluntas est hoc, quod est, sine qua nulla foret amabilitas, quoniam eorum amabilitates sunt ratione amabilitatis essentialis voluntatis, in qua essentiale amativum accipit & attingit illas amabilitates. Voluntas ista continet in se essentiale amativum, bile & are, ut alia entia sint bona & magna ad amandum, quorum amabilitatem amativum attingit in suo amabili proprio, & in suî proprio amare subjectato accidentali amabilitati entium vestito & habituato accidentali amare. Est ergo voluntas de essentiali amativo, amabili & amare; unde habere potest bonum magnum & durabile amare ad amandum.

Voluntas est imago humani intellectûs, qui in illa attingit appetitus naturales, essentiales, substantiales & accidentales, ita, sicut ignis, in quo essentiale est & substantiale significativum, bile & are: significativum habens appetitum substantialem sub ratione formæ, & significabile sub ratione materiæ, & significare existens conjunctio utriusque.

In istis autem appetitibus substantialibus sunt accidentales appetitus sustentati, & quia de ipso appetitu substantiali nascuntur & derivantur, sicut calefacere, quod nascitur de significare sub ratione caloris & sic de cœteris rebus similibus istis.

Intentio, quare voluntas posita est in hac scientia, est, ut sit unum de principiis illius, & ut cum ipsa habeatur cognitio rerum amabilium & desiderabilium & appetituum naturalium, quorum haberi potent cognitio secundùm diffinitionem & explanationem voluntatis & mixtionem, quam habet cum cœteris principiis: nam sicut habetur cognitio in bonitate cum magnitudine & de essentiali bonificativo, ita haberi poterit cognitio cum voluntate de essentiali appetibili, ut voluntas magna sit in amativitate & appetibilis in appetibilitate. Et hoc idem sequitur de duratione & de cœteris principiis, contrarietate exceptâ, quæ non est principium substantiale, cum qua potest haberi cognitio in rebus odibilibus sub ratione bonæ & magnæ voluntatis.

De Virtute H.

VIrtus est origo unionis, bonitatis, magnitudinis &c. in uno bono magno &c. Oritur autem virtus de bonitate, in magnitudine, duratione, & de magnitudine in bonitate & duratione, & de duratione in bonitate & magnitudine, & sic de cœteris principiis substantiæ; & hoc est, ut quælibet partium sit habitus virtuosus in una, bona, magna & durabili substantia, quæ habeat rationem virtuosam utendi operationibus suis secundùm habitus suos virtuosos. Unde ratione hujus substantia habet operationem virtuosam intra se & extra & ob id operationes aliorum principiorum virtuosæ existunt, ita quòd bonitas bonificat suum bonificatum virtuosè in suo bonificare, ut suum bonificatum sit bonum & virtuosum. De hâc virtute, quæ oritur de unitatibus simplicibus principiorum, stat constituta & individuata unitas substantiæ, quæ habet unam virtutem de omnibus principiis virtuosè benè &c. quæ quidem virtus in multa principia diffusa est, cùm principia substantiæ sint plura, oriens de una virtute substantiali, & se multiplicans in virtutem & in multitudinem principiorum, ut fiat multiplicatio substantiæ, quæ habeat in se multiplicationem operationum virtuosarum. Virtuti autem insunt correlativa sive essentialia concreta virtuificativum bile & are. Virtus posita est in hâc arte hâc intentione scilicet, ut cum illa investigentur virtutes speciales in virtute generali, quam diximus, útque cum virtute cognita unius principii investigetur virtus incognita alterius principii. Et talis cognitio haberi potest inquirendo virtutem generalem existentem intra substantiam & in plures principiorum partes diffusam, de quibus substantia extat composita, & ea quidem virtus transmittit, similitudinem suam extrà ad principia in aliis substantiis existentia, unde virtus existit in lapidibus & herbis.

De Veritate I.

VEritas est id, quod est verum de bonitate, magnitudine &c. est igitur bonitas, magnitudo &c. & ex quo bonitas est, oportet, quòd sit veritas, quoniam sine veritate bonitas esse non potest. Est ergo veritas, in qua bonitas est sustentata & constituta; igitur veritas est hoc, per quod bonitas & cœtera principia substantiæ existunt, & quoniam principia sunt plura, se multiplicat veritas generalis in plures veritates speciales, de quibus principia sunt habituata, quorum habitus sunt rationes eisdem principiis, ut sint contra falsitatem, propter quod substantia multiplicata est de suis principiis sub ratione veritatis, & naturaliter est contra falsitatem in rebus, quæ sunt extra, existentem, ut veritatem ipsarum attingat, quam quidem attinctionem quodlibet principiorum juvat cum sua propria ratione naturali. Ob quam profectò causam substantiæ animatæ attingunt veritatem in objectis scibilibus & instinctus naturales in rebus vegetabilibus. Idem suo modo sequitur de attinctione intellectuali & elementali. Idem sequitur de veritate firmamenti, quod secundùm suos instinctus naturales attingit veritatem rerum inferiorum, qui ab illis instinctibus recipiunt influentiam. Veritas est generale instrumentum in hac arte, cum quo attinguntur veritates speciales sustentatæ in partibus substantiarum & in operationibus, quæ habent extra se, in illis suam similitudinem imprimendo figuraliter, & propter hoc haberi potest notitia de veritate in scientiis, & in sectis & ad destruendum errores, sequendo practicam istius scientiæ.

De Gloria K.

GLoria est ipsa delectatio, in qua bonitas, magnitudo &c. quiescunt. Est igitur gloria principium substantiale in substantia, ut magnitudo habere possit quietem in se & magnam gloriam in se ipsa & in cœteris principiis, quod esse non potest, si gloria non esset principium substantiale in substantia; quoniam si esset tantummodo principium accidentale, haberet magnitudo in suo contrario quietem, quod est parvitas gloriæ, & in parvitate gloriæ cœterorum principiorum. Unde sequeretur, quòd malitia esset contra bonitatem & parvitas contra magnitudinem, & sic de cœteris principiis, sed cùm ista sint impossibilia, necesse est, quòd gloria sit quies cuilibet principiorum secundùm eorum proprietates & naturas, & ut in substantia sit substantialis delectatio, ad quam habeant appetitum instinctus naturales. Est ergo gloria in substantia pars substantialis substantiæ in plures partes diffusa, sub cujus ratione substantia se movet ad delectationem naturalem intra se ipsam, & conservat suum esse, in quantum potest, & suam similitudinem extramittit, ut operationes extrinsecæ quietem habeant & delectationem in ea similitudine. Unde fit, quòd homines naturaliter delectantur in audiendo magnas bonitates & videndo res pulchras, &c. possidendo magnas divitias, & sic de hujusmodi reliquis. Gloria est principium generale in hâc arte, cum qua & in qua attin-

attinguntur delectationes speciales & placita specialia sequendo diffinitionem & explanationem gloriæ & processum istius scientiæ. Quemadmodum voluntas, quæ tunc habet appetitum completum, quando suus finis quietem habet in principiis substantiæ & in similitudinibus eorum in operationes exteriores translatis secundùm viam concordantiæ, contra contrarietatem & privationem, diffinitionem & naturas principiorum.

De Differentia B.

Differentia est id, per quod bonitas, magnitudo &c. sunt rationes inconfusæ sive claræ, & bonificans bonificabile & bonificare &c. inconfusa. Oportet autem, quòd differentia sit universale & substantiale principium in substantia, ut res esse valeant substantialiter distinctæ & differentes ad invicem, & ut differentia sub ratione magnitudinis, durationis & potestatis stare faciat sub generibus multas species & sub speciebus multa individua substantialiter, ita, quòd una species non sit alia, nec unum individuum aliud, & ut in qualibet partium substantiæ differentia essentialis & substantialis sit ratio ad essentialia substantialia uno distincto ab alio sub tatione actionis & passionis, sicut in bonitate, in qua est substantiale & essentiale bonificativum, bile & are, in magnitudine magnificativum, bile & are, & inter bonitatem & magnitudinem &c., in quibus sunt substantiativum, substantiabile & substantiare sub ratione essentiæ substantiæ & formæ & materiæ & conjunctionis ipsius, quod fieri non posset, si differentia esset principium accidentale tantùm, nam omnia, quæ sunt, essent unum idem numero substantialiter & multa forent accidentalia. Unde sequeretur privatio suæ diffinitionis, de quâ quidem privatione sequeretur contraria diffinitio & explanatio differentiæ & ea consequentia est impossibilis. Intentio, quare differentia est unum de principiis hujus scientiæ, est, ut cum illa investigemus entia distincta substantialiter & accidentaliter, & ut videamus naturas & modos, quare res sunt differentes, nam tangendo ipsas cum differentia & conservando ei suam diffinitionem & explanationem attinguntur ipsi modi & naturæ, per quos aliæ non sunt aliæ, sicut si tangitur bonitas cum differentia magna, attingitur in bonitate differentia magna in concordantia, duratione & potestate, bonificativi, abilis & are, & tangendo calorem cum differentia attingitur accidentalis actio & passio & sic de cæteris rebus similibus istis, in tantum, quòd cum differentia attinguntur principia simplicia, quoniam ipsa est lumen, in quo apparent rationes reales, apparent etiam in ea compositiones & operationes eorum, ita quòd in substantia manifestantur particularia differentia quæsita.

De Concordantia C.

Concordantia est id, per quod bonitas, magnitudo &c. in uno & in pluribus concordant, concordant autem bonitas, magnitudo & duratio in uno, in quantum concordant, ut sit una substantia ex multis partibus substantialibus & accidentalibus constituta. In ipsa quidem substantia concordant bonitas cum magnitudine, ut sit magna sub ratione magnitudinis & magnitudo bona sub ratione bonitatis, & sic de cæteris principiis, quæ omnia concordantiam habent ad invicem, exceptâ contrarietate, quæ concordantiæ contrariatur, ut sit hoc, quod est; nihilominus tantùm accidentaliter concordat cum illis sub ratione propriæ passionis & secundariæ intentionis, & ut concordantia sit sub propria actione & primaria intentione hâc ratione, scilicet, ut in magnitudine delectationis concordantia quietem habere possit. Concordantia est principium substantiale, de quo nascuntur & vivunt concordantiæ accidentales, sed illæ, quæ patiuntur sub contrariis qualitatibus, recurrunt ad concordantiam substantialem generalem, quæ dominium habet supra contrarietatem generalem accidentalem in contrarias qualitates diffusam, unde ratione hujus *esse* sustentatum est in concordantia, & *privatio* in rebus contrariis, unde sequitur concordantia inter esse & non esse per viam generationis, & contrarietas per viam corruptionis. In ista concordantia universali, quam diximus, concordantiæ particulares quæsitæ sunt investigandæ, tangendo concordantias incognitas cum concordantiis cognitis sive notis, ita quòd concordantia universalis remaneat hoc, quod est, secundùm suam diffinitionem, & quòd principia possint intra substantiam esse concordantia & in operationibus, quas habet substantia extra se in aliis substantiis scilicet in medio earum, per quod quidem medium transit concordantia de una substantia ad aliam.

De Contrarietate D.

Contrarietas est quorumdam mutua resistentia propter diversos fines, vel contrarietas est id, ratione cujus diversi fines sibi ad invicem contrariantur. Contrarietas est in diversis finibus accidentaliter & non substantialiter, nam si esset substantialiter, essent alii fines contrarii aliis finibus substantialiter, sicut bonitas, quæ esset contraria fini magnitudinis & magnitudo fini bonitatis substantialiter, & sic de aliis principiis. Unde finis non posset esse quies aliquorum principiorum, nec concordantia posset esse major in bonitate, magnitudine, duratione & potestate quàm contrarietas, & substantia composita esse non posset de suis partibus: est ergo contrarietas principium accidentale tantummodo; quæ quidem contrarietas est principium universale diffusum in principiis substantiæ, in quibus sunt fines contrarii, quia non possunt remanere in illa substantia progressa de corruptione per viam generationis, quæ quidem substantia inclinationem habet ad corruptionem, quæ cum contrarietate concordantiam habet intra substantiam contra finem concordantiæ. Ex hac universali contrarietate sunt contrarietates particulares, quæ in substantia consistunt, veluti caliditas & frigiditas, siccitas & humiditas, ponderositas & levitas, & sic de cæteris rebus similibus istis, quæ inclinationem habent ad fines contrarios. In hac quidem contrarietate universali, quam diximus, apparent contrarietates particulares quæsitæ tangendo sive tentando unam cum alia & cum concordantiis particularibus, conservando diffinitionem contrarietatis & concordantiæ. Hæc autem contrarietas universalis, quæ est in substantia, transmittit suam similitudinem in alias substantias ex pluribus particularibus contrarietatibus multiplicatas, quæ quidem similitudo transit per spatium, quod mediat inter unam substantiam & aliam, & propterea sunt contrarietates extra substantiam, sicut bonum & malum, virtutes & vitia, & alii homines contra alios, & sic de cæteris, in quibus contrarietas est sustentata, scilicet in herbis, verbis & Lapidibus, veritate & falsitate, actione & passione, & reliqua hujusmodi.

De Principio E.

Principium est id, quod se habet ad omnia ratione alicujus prioritatis. Deus autem est principium omnium creaturarum, sed nos intendimus loqui de principiis creatis naturalibus. Principium igitur est ante omnes partes substantiæ, in quo ipsæ partes sunt inceptæ, & ideo principia substantiæ sunt sub ratione generalis principii, quod illas partes induit similitudine suâ, ita sicut partes similitudinibus suis ipsum principium induunt. Sicut bonitas, sub cujus ratione principium est bonum, & magnitudo, sub ratione cujus principium est magnum & sic de aliis. Unde ratione hujus principii, ita in substantia sunt multæ bonitates sub ratione bonitatis generalis & sic de magnitudine &c. sicut multa principia sub ratione generalis principii substantialis, quod est principinm in partibus substantiæ, quæ in ipso sunt principiatæ. Quædam autem principia sunt magis generalia quàm alia, sicut principia formæ & materiæ generalis, sub quibus principiis sunt principia firmamenti & quatuor substantiarum mundi, scilicet quatuor elementa, & sub istis quatuor stant principia individuata, elementata sustentata in substantiis, quæ substant principiis specialibus, quæ quidem specialia stant sub generalibus, ut diximus. Alii quidem modi sunt principiorum, quæ sustentantur in rebus existentibus extra substantias, quæ sunt artificiata, sub quorum ratione sunt principatæ artes liberales, mechanicæ &c. quæ possunt sciri sub forma (quam diximus) principii. In universali principio apparent principia particularia ipso in partes substantiæ diffuso, quemadmodum diffusum & extensum principium in bonitate facit bonitatem stare principium simplex generale in tantum, quòd supra bonitatem non est alia essentia, quæ bona sit extra rationem bonitatis. Et in illa quidem generali bonitate facit principium stare se ipsum sustentatum in bonificativo, bili & are, quæ sunt principia bonitatis & generalis principii, quod in bonitate ponit suam similitudinem, & hoc idem sequitur de magnitudine & de aliis partibus substantiæ: propter quod vult auctor hujus artis miscendo omnia principia ad invicem, quòd fiat judicium de principiis quæsitis, sequendo processum, quem dixmus de principio.

De Medio F.

MEdium est ipsum subjectum, per quod finis influit principio & principium refluit fini, quod scilicet subjectum naturam sapit utriusque; medium est subjectum fini, in quantum finis influit principio suam similitudinem, & est subjectum principio, in quantum principium refluit fini illam similitudinem, de qua finis ipsum induit. Item principium refluit suam similitudinem fini, ut finis sit principium indutum similitudine generalis principii. Unde ratione influentiæ & refluentiæ amborum est constituta substantia de ambobus existens in medio, & est medium naturale, in quo omnes suæ partes sunt sustentatæ, conjunctum de ipsis, & omnes partes sunt conjunctæ in ipso, & substantia est per omnes illas, & omnes partes per totam substantiam; & propterea natura non potest sustinere aliquid vacuum, sed oportet, quòd omnia loca sint plena rebus naturalibus, ut inter principium & finem non existant res vacuæ; nam si vacuæ existere possent, non esset medium inter ambos, sicut in bonitate, in qua bonificare est medium inter bonificativum & bonificabile & in voluntate velle inter volitivum & volibile. Et hoc idem sequitur de medio, quod est inter bonitatem & magnitudinem, sicut duratio, quæ eas conjungit in durare & potestas in possificare, & sapientia, quæ eas conjungit in intelligere, & sic instinctus naturalis, qui ducit res naturales existentes bonas & magnas ad finem, & sic de cæteris mediis substantiæ, quæ existunt in ipsa. Item idem dicendum est de mediis, quæ stant inter alias substantias & alias. In hoc autem medio universali possunt attingi media particularia quæsita conservando id, quod de universali medio diximus in conclusione, & hoc affirmando vel negando, nam ea, quæ prædiximus de illo, sunt per se nota & manifesta humano intellectui, qui sub ratione principiorum accipit vera objecta, quando voluntas ipsa diligit sub rationibus, per quas objecta sunt diligibilia vel odibilia.

De Fine G.

FInis est id, in quo principium quiescit, siquidem principia quiescunt in ipso fine, propter quem sunt; & iste finis est Deus, gratiâ cujus omnia sunt. Sub isto autem fine sunt alii fines, in quibus principia substantiæ quiescunt, quando attingunt hoc, quare sunt, sicut bonitas, magnitudo &c. quæ quietem habent, quando constituunt substantiam, & eam componunt de se ipsis, & ipsa agit sub ratione ipsarum remanente qualibet parte simplici sub sua propria ratione. Idem sequitur de fine existente in qualibet partium, sicut in bonitate, in qua bonificare est finis bonificativi & bonificabilis, & in voluntate amare, quod est finis amativi & amabilis, & in visu corporali videre, quod est finis visitivi & visibilis, & sic de cæteris rebus naturalibus similibus istis. Hoc idem sequitur de finibus artificialibus accidentalibus, quæ sunt secundarii, qui in finibus primariis naturalibus quiescunt, sicut principia ferri, quæ quietem habent in suo fine, qui est sub fine hominis, quoniam si homo non esset, principia illa finem non haberent, in quo quiescerent. Hoc idem sequitur de majoritate in fine ferri & auri, quoniam in fine ferri majorem quietem habent quàm in fine auri, quia homo plus indiget ferro quàm auro. Similiter sequitur de principiis calamitæ, sive magnetis & ferri, quæ majorem quietem habent in fine nautarum quàm in se ipsis, & sic de principiis hominis, quæ habent majorem quietem in Deo quàm in fine, cum quo sunt conjuncta in substantia, & sic de cæteris rebus similibus istis. Est finis naturalis substantialis, ut principia substantialiter quietem habere possint, sicut homo, qui est finis substantialis animæ & sui corporis, & substantia, quæ est finis substantialis formæ & materiæ. Sunt alii fines, qui sunt accidentales, veluti meritum, quod est finis virtutum lucratarumsive acquisitarum, & gratia, quæ est finis virtutum donatarum, & sic de rebus hujusmodi. In fine generali mixto cum principiis generalibus revelantur & manifestantur speciales fines quæsiti, quoniam illa mixtio est generale objectum humano intellectui, in quo apparent secreta finium incognita extra generalem mixtionem supradictam, & ob eam causam finis ponitur in hac arte, videlicet, ut sit generale principium, in quo apparent & relucent fines speciales secundùm processum istius scientiæ.

De Majoritate H.

MAjoritas est imago immensitatis magnitudinis, bonitatis, æternitatis & cæterarum Dei dignitatum; quæ quidem majoritas

joritas substantialis est & accidentalis, quæ sunt partes substantiæ. Majoritas substantialis est, ut esse possit imago immensitatis magnitudinis, cui convenit imago substantialis secundùm magnitudinem bonitatis, durationis, potestatis, sapientiæ, voluntatis, virtutis, veritatis & gloriæ, ut in ipsa imagine substantiali possit ipsa immensitas melius repræsentari humano intellectui, cùm sit ratio naturalis, quòd in parte substantiali capiatur plus de similitudine & significatione quàm in parte accidentali.

Est adhuc majoritas pars substantialis, ut partes substantiæ sint substantialiter majores quàm accidentaliter, sicut forma & materia, quæ sunt majores partes substantiæ quàm color & sapor ipsius, hoc idem sequitur in qualibet parte substantiæ, sicut in bonitate, in qua bonificare est majus quàm in magnitudine, & sic de bonificativo & bonificabili, per quam quidem majoritatem substantialem potest esse quælibet pars substantiæ major substantialiter secundùm suam propriam rationem & naturam quàm secundùm rationem & propriam naturam alterius partis: & hoc idem sequitur de magnitudine, in qua est major bonitas substantialiter quàm accidentaliter. Quæ quidem magnitudo accidentalis est similitudo sua, quam dat bonitati, durationi & cæteris principiis. Hæc autem majoritas substantialis dat suam similitudinem partibus substantialibus substantiæ, ut earum majoritates substantiales habeant generale subjectum, in quo possint stare & ut sit fons, unde oriantur, custodiantur & fortificentur. Porro hæc majoritas substantialis, quæ est intra substantiam, transmittit similitudinem suam in partibus extrà, ut aliæ substantiæ sint majores quàm aliæ, sicut substantia hominis, quæ transmittit majorem similitudinem extra quàm substantia equi, nam substantia hominis de pluribus & melioribus partibus constat: sunt etiam in hominibus majoritates, quorum quidam sunt majores quàm alii in quantitate vel in bonitate vel in potestate & sic de cæteris rebus similibus istis. Ponitur majoritas in hac arte, ut in sua universalitate mixta cum universalitate cujuslibet aliorum principiorum appareant particulares majoritates quæsitæ, & ut sub ratione majoritatis habeatur cognitio, quomodo partes substantiæ sunt majorificatæ transeunte quolibet principio in quolibet alio transubstantialiter, ut substantia possit esse, & ut ipsa majoritas se possit multiplicare in partibus substantiæ, sicut majoritas, quæ se multiplicat in bonitate, existente bonitate majore in bonificativo, bili & are quàm in uno istorum tantùm vel quàm in ambobus tantùm vel in se ipsa sinè istis; idem sequitur de substantia, in quâ forma est major quàm materia, & ob id deficit materia formæ, sicut formæ ignis, cui materia lignorum sufficere non potest, nec secunda intentio primæ. Unde omnia ista & multa alia repræsentantur in universali majoritate, sequendo processum istius scientiæ.

De Æqualitate I.

ÆQualitas est subjectum, inquo finis concordantiæ, bonitatis, magnitudinis, æternitatis &c. quiescit. Est ergo æqualitas substantialis, in qua sunt sustentatæ æqualitates accidentales, & in qua finis concordantiæ, bonitatis &c. quiescit [ùt dictum est] hâc ratione, scilicet ut in qualibet partium substantialium sint æquales partes essentiales, sicut in bonitate bonificativum bile & are, quæ æqualiter de sua essentia existunt. Hoc idem suo modo in sapientia sequitur, in qua intellectivum, bile & gere essentialiter sunt æquales. Item est æqualitas substantialis, quam bonitas, magnitudo. &c. habet substantialiter, ut sint partes æquales substantiæ.

Est etiam æqualitas accidentalis inter principia, ut quodlibet eorum habituatum & vestitum sit à quolibet alio vicissim, sicut bonitas, quæ est magna sub ratione magnitudinis & magnitudo bona sub ratione bonitatis. Et eæ quidem duæ rationes æquales accidentales sustentantur in æqualibus substantialibus rationibus. Hæc autem æqualitas in substantia existens transmittit similitudinem suam in operationibus extrà, quemadmodum homo, qui sub ratione bonitatis magnitudinis agit aliquod opus æqualiter bonum & magnum substantialiter & accidentaliter, substantialiter quidem sicut homo, qui æqualiter generat hominem bonum & magnum, accidentaliter verò, *sicut medicus, qui medicinam gradat de æqualibus gradibus quantitativè & proportionaliter.* „ Quantitativè quidem quando partes sunt „ in æqualibus quantitatibus secundùm „ pondus & mensuras, proportionaliter ve„ rò sicut gradare in decoctione primum „ gradum frigiditatis cum secundo gradu

„ humiditatis & cum tertio ſiccitatis &
„ & cum quarto caliditatis contra quartum
„ gradum frigiditatis & tertium humiditatis
„ & ſecundum ſiccitatis & primum calidi-
„ ditatis prædictis gradibus in patiente &
„ decoctione & ſic de aliis rebus ſimilibus
„ iſtis. In hac generali æqualitate ſupra-
dicta attingi poſſunt æqualitates ſpeciales quæſitæ & aperiuntur obſcuritates, per quas res naturales & artificiales ſecretæ exiſtunt ſub ratione æqualitatis, quæ quidem æqualitas apparet miſcendo principia æqualiter alia in aliis, ut æqualitas illorum naturalis poſſit attingi, in qua ſignificatur & appareret artificialis æqualitas.

De Minoritate K.

MInoritas eſt ens circa nihil, dictum eſt, quòd minoritas eſt ens circa nihil, quia non eſt aliquid, quod ſit ita propè nihil ſicut minoritas, nam ſi eſſe poſſet, minoritas non eſſet hoc, quod eſt, & etiam majoritas perderet ſuum eſſe: idem ſuo modo ſequeretur de æqualitate, quæ ſtat inter majoritatem & minoritatem. Item non eſſe eſſet aliquid, quæ omnia impoſſibilia ſunt & inconvenientia.

Minoritas eſt pars ſubſtantialis ſubſtantiæ, in qua ſuſtentantur minoritates aliorum principiorum, & per quam partes ſubſtantiæ ſe habent ad non eſſe, quemadmodum ſimplex bonitas, in qua eſt ita magna minoritas, quòd per ſe ipſam eſſe non poteſt, nec ſtare hoc, quod eſt, ſed oportet, quòd ſuſtententur in aliis partibus ſubſtantiæ, & quòd ſit in illis & per illas, & quando partes illæ deficiunt bonitati, devenit bonitas ad privationem per viam corruptionis, quæ cum minoritate habet concordantiam.

Hæc autem minoritas, quæ eſt intra ſubſtantiam, transmittit extrà ſuam ſimilitudinem, ſub cujus ratione ſunt aliqua minora quàm alia, & aliqua propiùs ad non eſſe quàm alia, ût in infirmitate, in qua partes ſubſtantiæ ſunt minores quàm in ſanitate, & idem ſequitur in peccato ſuo modo, in quo magis ſunt propè ad non eſſe quàm in virtute. Quapropter homines ſub ratione minoritatis accidentaliter ſunt peccatores, & diligunt plus ea, quæ ignobilia ſunt quàm ea, quæ ſunt nobilia, & quantò plus ſunt peccatores, tantò plus multiplicant majoritatem minoritatis & majoritatem vitiorum. In hac minoritate generali prædicta attingitur veritas ſpecialium minoritatum diſcurrendo minoritatem per alia principia ſecundùm ſuam propriam proprietatem ſubſtantialem, & ſecundùm quòd eſt accidentalis, & ſecundùm proprietates & naturas aliorum principiorum, & adhuc ſecundùm hoc, quod minoritas eſt in quolibet, & ſecundùm id, per quod illa ſunt in minoritate contra majoritatem, vel ſecundùm id, propter quod ſunt ipſa principia concordantia cum minoritate. Dictum eſt de diffinitionibus principiorum & eorum explanationibus & ſignificata eſt intentio, propter quam ſunt in hac ſcientia, & quoniam principia & diffinitiones eorum convertuntur, & principia ſunt generalia omnibus ſcientiis, requirit ars, quòd ea, quæ quæruntur, inveſtigentur affirmati vè vel negativè conſervando hoc, quod de principiis prædiximus, *& iſta regula eſt generalis in hac ſcientia.*

DE

DE

TERTIA DISTINCTIONE

QUÆ EST

De Regulis.

TErtia diſtinctio eſt de regulis. *Regula autem eſt utilis ordinatio ex neceſſariis principiis procedens tanquam via compendioſa ſeu medium veniendi ad finem optatum*, vel *regula eſt brevìata & utilis comprehenſio ex generalibus principiis coadunata, in qua ſpecialia, quæ deſiderari appetunt & ſciri, deſignantur.* Hæc diſtinctio diviſa eſt in decem regulas generales, ad quas omnia reduci poſſunt, quæ quidem regulæ ſunt illæ, quas præmiſimus in prologo, in quo earum alphabetum ſignificavimus.

In unaquaque autem regularum duas habemus conſiderationes, prima eſt ad demonſtrandum & ſignificandum hoc, quod eſt regula, ſecunda eſt ad ſignificandum & demonſtrandum hoc, propter quod eſt regula. Et iſtos duos modos tenere proponimus in qualibet regula, ſecundùm quòd per alphabetum apparet in tertia figura & in quarta & ſignificatur in ipſa quarta diſtinctione mixtio regularum ad invicem, quæ quidem mixtio eſt generalis, in qua apparent illa ſpecialia, quæ quæruntur in figura regularitatis, ſicut apparet in mixtione principiorum in figura principialitatis.

In his autem duabus mixtionibus generalibus, ſcilicet quæ ſunt de principialitate & regularitate ineſt tertia mixtio generalis de ambabus compoſita, quæ eſt exemplar & ſpeculum, in quo apparent illa ſpecialia, quæ quæruntur regulando principia in mixtione illa artificiali.

PRIMA REGULA,

QUÆ EST

De Poſſibilitate B.

ISta regula eſt de poſſibilitate, quam tribus modis conſideramus ſecundùm *affirmationem, dubitationem, & negationem.* Secundùm affirmationem, ut, quando inquirimus veritatem, in principio inquiſitionis unum vel aliud contrariorum ſupponatur eſſe poſſibile, quoniam per talem ſuppoſitionem oritur dubitatio, in tantum, quòd intellectus, an ſit affirmativus, an negativus, ignorat, & quia incipit dubitare & veritatem rerum ſcire eſt amabilis, & illius veritatis ſcibilitas eſt nata intelligi ſive ſciri per ipſum intellectum ſecundùm ſuam naturam, & ſecundùm motum, quem habet ad terminum quæſitum, exiſtens ſub ratione voluntatis & quàm primùm incipit dubitare, incipit philoſophari; ſed quando intellectus ipſe, antequam rerum quæſitarum veritatem attingat, eas veras ſupponit ſub ratione affirmationis, vel falſas ſub ratione negationis contra poſſibilitatem ſupradictam, tunc captivat ſe ipſum & ſtat obſtinatus non habens terminos, per quos poſſit attingere veritatem ſub rationibus neceſſariis naturalibus & artificialibus, propter quod vult auctor hujus artis, quòd cum tali intellectu ita obſtinato hæc ars non tractetur, nec cum ipſo diſputetur, vult tamen, quòd experiatur ſecundùm proceſſum hujus artis, an removeri poſſit à tali obſtinatione & obſcuratione proponendo illi aliqua alia neceſſaria pro objectis, in quibus creditur, quòd habeat placitum, & quòd poſtmodum fiat recurſus ad prima objecta. Regula iſta poſita eſt in hac arte intentione inveſtigandi id, quod quæritur ſub ratione hujus quæſtionis *Utrùm.* Ut cum quæritur, utrùm ſint Angeli? & ſic de hujusmodi rebus, & eſt ſupponendum, quòd ſint aut non ſint, ut hoc neceſſariis demonſtrationibus videri poſſit. Hâc autem tali ſuppoſitione ſic factâ oportet tangi cum tribus potentiis animæ, ſcilicet memoriâ recolendo, intellectu intelligendo & voluntate amando principia hujus artis & ſi in eo contactu ſupradictæ tres potentiæ apprehendunt fortiùs naturas principiorum per affirmationem quàm per negationem, ſumenda eſt affirmativa in concluſione, quòd ſi non, accipenda eſt negatio. *Et hæc regula generalis eſt ad omnes ſcientias.*

SECUNDA REGULA,

QUÆ EST

De Quiditate C.

HÆc regula eſt de rerum quiditate, per quam intellectus eſt regulatus ad quærendum,

rendum, quid sunt res, videlicet quando quæritur, quid est Deus? quid est homo? vel quid est bonitas? & sic de cæteris. Quod quatuor modis fit, videlicet quid est res in se, velut si quæratur, quid est Deus aut quid est bonitas?

Secundus modus est, ut si quæratur, quid est id, quod est essentialiter in Deo aut in bonitate & sic de reliquis.

Tertius modus quærere, quid est id, quod est in alio, sicut quærere, quid est bonitas in magnitudine.

Quartus modus est quærere, quid habet una res in alia, ût cùm quæritur, quid habet Deus in homine & homo in arca & Rex in Civitate & bonitas in magnitudine & sic de cæteris. Intentio autem, quare ista regula posita est in hac arte, est, ut intellectus sit regulatus ad investigandum de quidditate entium, secundùm quatuor modos supradictos intellectu discurrente secundùm quatuor species antedictas per principia istius scientiæ & per alia principia, quæ in principiis hujus artis implicantur tali modo, quòd de ipsis & de ista regula fiat concordantia. Item ista regula posita est in hac arte, ut intellectus sit illuminatus ad movendum memoriam ad recolendum & voluntatem ad amandum principiorum diffinitiones & ipsas applicandum ad ea, quæ quæruntur & ad faciendum diffinitiones & quæstiones ex ipsis.

TERTIA REGULA, QUÆ EST *De Materialitate D.*

Ista regula est de materialitate docens investigare rerum materias, & hoc tribus modis. Primo modo dat doctrinam ad res cognoscendas, quæ sunt de se ipsis liberè substantialiter, sicut Deus, qui est de se ipso & non de aliquo alio, & bonitas, quæ est de se ipsa, in quantum est de essentiali suo bonificativo, bili & are, & hoc idem de magnitudine & de cœteris principiis substantiæ. Secundo modo materialiter, sicut totum, quod est de suis partibus, quemadmodum substantia, quæ est de sua propria forma & materia, & ejus forma, quæ est forma comunis multiplicata de formis partium; & hoc idem suo modo de materia, quæ multiplicatur de materiis partium. Idem est de parte, quæ est de suo toto & cultellus, qui est de ferro.

Tertio modo possessivè, sicut quædam res, quæ sunt aliarum, veluti mundus, qui est Dei, qui ipsum creavit, & miles, qui est Regis, & equus, qui est militis, & accidentia, quæ sunt substantiæ, & similitudines, quas intellectus attingit, quæ sunt realium objectorum, & secundæ intentiones, quæ sunt primarum, & sicut martellus, qui est clavi, & bonitas magnitudinis, quæ est generalis bonitatis, & sicut objectum remotum, quod est objecti propinqui, ût visibilitas coloris, quæ est visibilitas interioris essentialis visûs. Et idem sequitur de intelligibilitate & visibilitate lapidis, quæ sunt intelligibilitates intellectûs. Idem sequitur de malo, quod est privationis boni, & calor, qui est ignis, & sic de cœteris rebus similibus istis. Cum hac regula cognoscitur, quæ sunt naturæ, per quas aliæres sunt de aliis & quædam de se ipsis, dans doctrinam, quomodo accipiantur termini quæstionis, & quòd de eorum natura responsio fiat ad conclusionem, & quòd secundùm illos terminos cameræ eligantur, quæ in tabula existunt, quæ terminis quæstionis conveniunt, veluti, si quæratur, utrùm sit bonum, quòd Deus sit? & quoniam quæstio quærit de bonitate, oportet, quòd in responsione eligatur bonitas, & quòd termini illi associentur, qui sibi meliùs conveniunt & concordant, sicut magnitudo & æternitas scilicet si esset bonum magnum & durabile esse Dei, & sic de aliis rebus similibus istis.

QUARTA REGULA, QUÆ EST *De Formalitate E.*

Hæc regula est de formalitate, cum qua formæ rerum & finis investigantur, quando quæritur, quare sunt, & quare agunt hoc, quod agunt. Ad quam videlicet quæstionem sive petitionem duobus modis responderi potest, scilicet, quòd quædam res existunt per se ipsas, & quædam per alias, primo modo, sicut Deus, qui est per se ipsum & non per aliquid aliud, & est propter hoc, quòd bonitas, magnitudo & æternitas &c. sunt idem numero in ipso Deo, quoniam si non essent idem numero, non posset esse Deus hoc, quod est. Item est Deus propter hoc, quia intelligit & amat se ipsum & suam bonitatem, suam magnitudinem & cœteras suas dignitates tantùm, quantùm est sua essentia & sua potestas & sua unitas; Item sicut substantia hominis, quæ

quæ extat per se ipsam, in quantum est hoc, quod est, idcirco stat per se ipsam, & sic de bonitate substantiali, quæ stat per se ipsam hoc, quod est, idem sequitur de aliis entibus similibus istis.

Secundo modo, veluti quædam entia, quæ sunt propter alia, sicut homo, qui est, ut Deum recolat, intelligat & amet, & cognoscit & amat, ut sequatur finis, quare est, sicut bonitas, quæ est, ut magnitudo sit bona, & magnitudo, quæ est, ut bonitas sit magna, & sic de aliis rebus, quæ in simili intentione se convertunt; item est malum, ut sit bonum, & est magnum malum, ut sit magnum bonum, tamen non convertitur, quoniam bonum non est, ut sit malum. Item cultellus est propter scindere, & dentes sunt propter comedere, & oculi propter videre, & visibilitas rerum est propter intelligibilitatem, & est imaginatio, ut species conservet, quas intellectus trahit à sensibilibus, & hujusmodi reliqua, & secundæ intentiones, quæ sunt propter primas.

Per istam regulam habetur cognitio ad regulandum responsionem sub forma quæstionis investigando formas & fines, quæ in terminis quæstionis implicantur miscendo quodlibet principium in alio, conservando formarum & finium concordantiam in ejusmodi mixtione, quas quidem formas & fines significavimus in hoc, quod diximus de illis in hac regula & in diffinitionibus principiorum & explanationibus eorum, veluti, si quæratur, quare Deus permittit, quòd sit malum, cùm ipse existat ipsum magnum bonum; & stat responsio ad quæstionem factam, videlicet ut per tale malum cognoscatur magnum bonum, & sic de aliis rebus similibus istis.

QUINTA REGULA, QUÆ EST *De Quantitativitate. F.*

Regula ista tractat de quantitate, ut intellectus sit regulatus ad mensurandum terminos quæstionis in conclusione, & hoc facit duobus modis scilicet in quantitate simplici & in quantitate composita. Cum simplici quantitate mensurantur & considerantur simplices quantitates principiorum, & cum quantitate composita mensurantur & considerantur quantitates compositæ de eorum mixtione cum quantitate simplici, sicut quantitas bonitatis, quæ est simplex principium, habens simplicem quantitatem sub ratione suæ simplicis substantialitatis essentiæ & naturæ. Composita quantitas est, sicut quantitas bonitatis, quæ se multiplicat in similitudines, quas induit ex aliis principiis substantiæ bonitate existente magnâ, durabili & potente, & sic de aliis rebus similibus istis. Et propterea illa multiplicatio ex pluribus quantitatibus conversa est in compositione plurium quantitatum simplicium, quæ multiplicant unam quantitatem compositam aliis quantitatibus simplicibus existentibus in aliis ipsâ quantitate existente communi omnibus aliis quantitatibus simplicibus & toti substantiæ sub ratione bonitatis, & hoc idem sequitur de magnitudine & de cæteris principiis substantiæ habentibus simplicem & compositam quantitatem. Quantitas autem simplex & composita, quæ est intra substantiam, est invisibilis, & apparet in Figura in extremitatibus substantiæ, cum quibus participat aër, qui non est de essentia illius substantiæ, sicut cum substantia Petri vel Martini, & sic de aliis rebus similibus istis. Intentio, quare ista regula posita est in hac arte, est, ut cum illa mensurentur principiorum quantitates affirmando vel negando in responsione quæstionis, veluti si quæratur, utrùm sit Deus? supposito, quòd Deus sit, ut videatur, si intrat plus de bonitate, magnitudine & sic de aliis principiis in memoria recolente & intellectu intelligente, in voluntate volente, quàm si negetur Deum esse. Unde factâ istâ probatione vel quæstione requirit ars, quòd conclusio fiat sub forma majoris quantitatis multiplicata in potentiis animæ ex similitudinibus principiorum exceptis similitudinibus contrarietatis & minoritatis, quæ cum privatione concordantiam habent.

SEXTA REGULA, QUÆ EST *De Qualitativitate. G.*

Regula ista est de qualitate, ut intellectus sit regulatus ad investigandum veritatem rerum secundùm suas qualitates, quæ quidem investigatio duobus modis debet fieri, scilicet in qualitatibus propriis & in qualitatibus appropriatis. In qualitatibus propriis veluti calor, qui est propria qualitas ignis, & humiditas aëris, & frigiditas aquæ, & siccitas terræ, & quoniam quod-

libet elementorum suam propriam habet qualitatem, est quodlibet elementum distinctum ab alio elemento substantialiter, essentialiter, & naturaliter; & hoc idem de suis partibus propriis, veluti bonitas ignis, quæ non est bonitas aëris, nec bonitas aëris bonitas aquæ, & sic de aliis. Qualitates appropriatæ sunt, veluti quando una substantia appropriat alii suam propriam qualitatem, quemadmodum ignis, qui appropriat suum calorem aëri, ut sit calidus, & aër appropriat aquæ suam humiditatem, ut sit humida, & aqua suam frigiditatem terræ, ut sit frigida, & terra suam siccitatem igni, ut sit siccus. Unde ratione hujus transeunt quædam partes per alias substantialiter & accidentaliter, ut fiat compositio de omnibus illis substantiis & accidentibus, & quòd substantia sit composita & multiplicata de omnibus partibus substantialiter & accidentaliter quolibet elementorum remanente simplici in ipsa substantia sub ratione suæ propriæ qualitatis, & & composito sub ratione qualitatis sibi appropriatæ, & ideo remanet substantia simplex sub ratione individuationis & unitatis numeri, velut substantia Martini, quæ tantummodo est una, & ista simplicitas unitatis est sustentata in simplicitate partium simplicium, quemadmodum & sua compositio sustentatur in partium compositione, quæ sunt compositæ per appropriatas qualitates. Appropriat autem ignis suum calorem aëri calore existente sustentato in eo ipso, & hoc idem fit de sua bonitate, magnitudine, duratione &c. & ideo intrat in illo substantialiter & accidentaliter ille calor, quem ignis aëri appropriat, est secundùm comparationem ignis & aëris qualitas activa & passiva, activa quidem est, in quantum ignis est calefactivus, passiva verò est, in quantum aër est calefactibilis, quia ejus calefactibilitas stat sub ratione ignificabilitatis ignis, & calor, quem aër immittit in aquam, est secundùm comparationem aëris qualitas activa, & secundùm comparationem aquæ qualitas passiva, & hoc ratione magnæ concordantiæ, quæ est inter ignem & aërem, & propter magnam contrarietatem, quæ est inter ignem & aquam, igne appropriante suum calorem proprium aëri, ut aër habeat proprietatem aquam calefaciendi, & ut aqua habeat duas passiones sub calore activo, & ignis non sustinet, quòd calor aquæ sit activa qualitas aquæ in calefaciendo ea; quæ in aqua calida sunt calefacta, & ideo aqua non calefacit terram, quia est contra ignem & ignis contra aquam & ejus caliditas est qualitas passiva sibi appropriata, ut aqua sit medium, per quod terra calefit & humefit, & hoc idem, quod de igne & aqua diximus, sequitur de aëre & de terra & de omnibus partibus substantiæ. Cum ista regula est intellectus regulatus ad investigandum qualitates entium naturalium secundùm id, quod de qualitate diximus in substantiis & earum partibus miscendo quodlibet principium in quolibet alio & quamlibet regulam in qualibet regula, in qua mixtione quælibet partium ostendit se qualem indutam de qualitate propria & de qualitate appropriata, secundùm quod indumentum & habitum debet fieri judicium in responsione facienda ad quæstionem.

SEPTIMA REGULA, QUÆ EST *De Temporalitate. H.*

HÆc Regula est de temporalitate, significatur per C. D. K. cujus quatuor sunt modi, primus modus est, ût cùm quæritur, quid est tempus, secundus modus est, de quo est tempus, tertius quomodo exiſtit tempus in principiis & principia in illo, quartus modus est, cum quo tempus stat. Quatuor isti modi significantur per regulas quas præmisimus. Tempus est una pars simplex substantiæ mundi, cum quo stat substantia cum omnibus suis partibus motis in tempore, sine quo motus entium esse non potest, illo motu sustentato in entibus, quæ se movent de uno loco ad alium vel in alio & sub forma generationis & corruptionis in illo motu apparet figura temporis, per quam quidem figuram attingit intellectus formam temporis & suam quidditatem.

Secundus modus est significatus in mixtione principiorum in hoc, quod tempus est de se ipso & de alio, hoc est de principio, in quo tempus est creatum & principiatum, sicut principium, quod est in tempore creatum & temporificatum, & ideo est tempus de principio & principium de tempore, sicut bonitas de magnitudine & magnitudo de bonitate & sic de aliis principiis.

Tertius modus est de situatione, scilicet

cet quomodo stat tempus in principiis & principia in illo. Stat tempus ita in bonitate, sicut bonitas in magnitudine, scilicet ut sicut magnitudo est bona sub ratione bonitatis, ita tempus stat in bonitate bonum sub ratione bonitatis & econversò existente bonitate in tempore sub ratione illius, unde sequitur, quòd bonitas stat in successione motûs de die, de nocte, horis, momentis &c. eo motu sustentato in tempore præsenti, cujus figura apparet in entibus præteritis & futuris.

Quartus modus est de habituatione, cum qua significantur res, cum quibus stat tempus hoc, quod est, & cum quibus stat in partibus substantiæ, & in motu extra substantiam, sicut tempus, quod stat cum suis partibus essentialibus, scilicet temporificativo, bili & are, & cum bonitate stat tempus, in quantum est bonum, cum magnitudine, in quantum est magnum, & sic de aliis.

Ista regula sic considerata humanum intellectum regulat & ordinat, quomodo judicet de entibus sub ratione temporis, veluti si quæratur, quare Deus non creavit ante mundum? vult ars, quòd respondeatur secundùm conditionem principiorum & regularum hujus scientiæ, scilicet, quòd recolantur & intelligantur ea, quæ facient ad responsionem factæ quæstionis, secundùm quòd ista scientia habetur in habitu, quoniam si responsio fieret, antequam respondens istius scientiæ habitu uteretur, non posset se juvare virtute habitûs hujus artis, nec sequeretur finis principiorum, *vult ergo ars ista, quòd priùs theorica istius scientiæ consideretur, quàm sit practica*, veluti in regula de D., in qua significatum est, quòd antequam mundus esset, non erat aliquid aliud, nisi Deus tantùm, quia illud verbum *ante* positum in quæstione prædicta non est aliquid secundùm realitatem, sed est similitudo, quam intellectus accipit de rebus sub ratione temporis, quarum quædam sunt antè quàm aliæ, quoniam, si hoc adverbium *ante*, quod est positum in quæstione prædicta, esset aliquid reale, esset tempus, antequam mundus creatus fuisset, & illud tempus esset æternum, & non habuisset subjectum, in quo sustentatum fuisset scilicet partes substantiæ mundi, quæ sunt bonitas & magnitudo &c. & perderetur diffinitio principii & aliarum partium substantiæ.

OCTAVA REGULA, QUÆ EST *De Localitate I.*

HÆc regula quatuor modis traditur & posset tradi pluribus, sed nos, qui brevitati studemus, prædictos quatuor modos tribus literis significamus, videlicet C. D. K. ad significandum quatuor regulas, ut cognitio habeatur de loco, & de his, quæ quæruntur sub ratione localitatis.

Quemadmodum regula de C., quæ significat quiditatem loci, scilicet quòd locus est una pars substantiæ mundi, in quo sunt omnes partes substantiæ, & est diffusus & extensus per omnes illas partes, & per suam naturam & virtutem potest esse in se ipso hoc, quod est, & potest esse in aliis partibus substantiæ dando illis suam similitudinem, ut possit esse in illis essentialiter & ipsæ in illo similiter, & quòd quælibet partium possit esse in alia, & substantia mundi in se ipsa & in suis partibus, & ejus partes in illa & in se ipsis.

Secundus modus significat, de quo est locus. Locus est de se ipso & quædam loca sunt de aliis, quemadmodum locus, qui est de se ipso simpliciter & non de alio, & quoniam ipse est creatus & principiatus est de principio, ut principium locum habeat, in quo possit esse sustentatum. Hoc idem sequitur de bonitate, qui est locus magnitudinis, ut magnitudo possit habere locum, in quo sit bona, & sic de aliis principiis substantiæ, in quibus quædam loca sunt de aliis, sicut color & visibilitas, quæ sunt loca videndi, & imaginatio, quæ est locus imaginandi. Hæc autem loca, quorum alia sunt de aliis, sunt particularia existentia subtus locum universalem, in quo sunt invisibilia, eò quòd ipse non potest videri, tamen apparent in ipso & relucent, quia sunt loca intelligibilitatis & intelligendi in imaginatione, in qua sunt imaginabilia, quia locus universalis transmittit suam similitudinem & similitudines partium extra substantiam, quæ quidem similitudo sensibilis est figuraliter, sicut vinum, quod est in loco existens in vase, in quo est, & calor piperis, qui est in loco saporis & substantiæ piperis.

Tertius modus loci est secundùm nonam regulam, in qua manifestatur, quomodo quædam res sunt in aliis, regulâ istâ significante modos entium, sicut bonificativum, quod habet modum essendi in bo-

nificabili, ut sit bonificare in bonificabili & bonificativo, & sicut bonitas, quæ habet modum, quomodo sit in magnitudine, ut sit magna in se ipsa sub ratione magni bonificativi, bonificabilis & bonificare.

Quartus modus est de habituatione ad significandum res, cum quibus locus est hoc, quod est, & est locus cum suis partibus essentialibus, scilicet locificativo, bili & are, & est cum bonitate, ut bonitas sit locus magnitudinis, ut magnitudo sit bona, & econversò, & sic de vino, ut possit esse in ampulla contentum & ampulla habeat contentum, ut non sit locus vacuitatis, & sic de aliis rebus similibus istis, cum quibus locus stat hoc, quod est in se ipso & in ipsis, & ipsæ in se ipsis & in se ipso & cum se ipsis & cum ipso.

Per hanc regulam dirigitur & habituatur humanus intellectus ad respondendum & faciendum judicium de rebus in conclusione sub ratione loci. Unde vult Auctor hujus artis, quòd in judicio faciendo in conclusione tractetur de loco, secundùm quòd prædiximus *in locis istius scientiæ, quæ quidem loca sunt figuræ, diffinitiones, regulæ, tabula & quæstiones*, sicut cùm quæritur, ubi erat Deus, antequam mundus esset? vult ars, ut recurratur ad loca istius artis, quæ prædiximus & secundùm illa fiat responsio, sicut ad illam regulam quæ est de C., quæ significat, quòd Deus erat in se ipso, & ad diffinitionem principii mixtam cum ista regula, quæ est de loco, & cum diffinitione magnitudinis significatur, quòd Deus in loco non erat, antequam mundus esset, sed in se ipso tantummodo erat.

NONA REGULA,
QUÆ EST
De Modalitate. K.

HÆc regula dirigit intellectum ad intelligendum modos entium & dividitur in duas partes.

Prima pars est divisa in quatuor partes. Prima docet, quomodo partes substantiæ existant, sicut bonitas, quæ est una pars & magnitudo alia, & quælibet habet modum, ut sit pars sub ratione differentiæ, existente differentiâ inter bonitatem & magnitudinem indistinctis bonificativo, bili & are, quæ sunt partes essentiales bonitatis. Idem sequitur de magnitudine indistinctis magnificativo, bili & are, quæ sunt partes essentiales magnitudinis, & sic de cæteris principiis. Secunda pars ostendit modum, secundùm quem quædam partes existunt in aliis, sicut bonitas, quæ est in magnitudine & duratione, in quantum est magna & durabilis & econversò. Tertia pars ostendit & declarat modum, secundùm quem substantia existat in partibus suis & partes in ipsa, sicut bonitas, quæ existit in magnitudine, duratione & cæteris principiis substantiæ & econversò, & habet modum multiplicandi se ipsam in aliis partibus, & econversò aliæ partes multiplicandi se ipsas in bonitate, de qua quidem multiplicatione substantia multiplicatur, quæ modum habet existendi in suis partibus secundùm modum, quem partes habent in existendo in illa. Quarta pars est de modo, quem habet substantia ad suam similitudinem multiplicandam & similitudinem suarum partium in his, quæ sunt extrà, quemadmodum substantia hominis, quæ secundùm suam bonitatem habet modum faciendi bona opera & secundùm suam magnitudinem faciendi sive agendi magna opera, & secundùm quod compositus est ipse homo de potentia elementali, vegetali, sensuali, imaginali & rationali, habet modum intelligendi intelligibilia, imaginandi imaginabilia, sentiendi sensiblilia & vegetandi vegetabilia in se ipso, & generandi alium hominem, & sic suo modo de potentia elementali, ratione cujus habet modum sentiendi calorem, frigiditatem, famem, sitim & generandi alium hominem. Item habet modum utendi his, quæ sunt extrà artificialiter secundùm modos existentes intra substantiam, sicut voluntas, quæ desiderat, quòd homo sit virtuosus in modo loquendi, intelligendi, vendendi, emendi, & sic de cæteris hujusmodi.

Secunda Pars dividitur in quinque partes, in quibus ostenditur modus, qui tenendus est in hac scientia ad investigandum rerum veritatem. Primus modus existit in duabus figuris, in quibus termini petitionis debent eligi. Veluti, si quæratur: utrùm bonitas Dei sit magna; debet bonitas eligi similiter & magnitudo in responsione facienda ad quæstionem. Item quia de his, quæ quæruntur, vult etiam ars, quòd investigentur termini in quæstione implicitè contenti, ût si quæratur: utrùm bonitas Dei sit magna in duratione, vel in potestate, vel in concordantia, vel in unitate, vel in justitia, & sic de rebus hujusmodi, quòd fiat judicium secundùm diffinitiones & regulas significatas per eas literas, quæ in duabus figuris existunt. Secunda pars docet, quòd recurratur ad tertiam figuram, & quòd termini existentes in ipsa eligantur, qui responsioni conveniunt & concordant, sicut in camera de B.C., quæ significat secundùm quæstionem supradictam, quòd investigetur, utrùm bonitas Dei sit magna, secundùm differentiam & concordantiam & secundùm primam regulam & primam quæstionem, secundam regulam & secundam quæstionem, idem suo modo sequitur de cæteris cameris. Tertia pars, quòd recurratur ad quartam figuram, & accipiatur modus à significationibus litterarum, ût si quæratur: utrùm bonitas Dei sit magna? & etiam, quia in hac quæstione implicatur æternitas, scilicet: utrùm bonitas Dei sit magna in duratione? vult ars, quòd eligatur camera de B.C.D. & quòd literarum significata sumantur, secundùm quòd habetur modus ad investigandum, utrùm bonitas Dei sit magna in æternitate, differentia & concordantia sine contrarietate, & utrùm sit magna secundùm primam secundam tertiam regulam & quæstionem. Quarta pars, quòd recurratur ad tabulam, in qua eligantur cameræ, quæ conveniunt responsioni propositæ quæstionis; ût si quæratur, utrùm unitas Dei sit magna? & quia in hac quæstione implicantur bonitas & æternitas, facienda est responsio in camera de B. C.D. & camera de B.C. T. B. & camera de B. C.T.C. & sic deinceps usque ad cameram de T.B.C.D. Quinta pars, quòd teneatur modus, qui tenetur in quinta distinctione, ût si quæratur, utrùm unitas Dei sit magna? & quòd respondeatur secundùm modum generalem, qui tenetur in quæstione, ubi quæritur: utrùm mundus sit creatus de novo? & quòd de textu illo extrahatur responsio reducendo unam quæstionem generalem ad aliam, & unam regulam generalem ad aliam, & hoc affirmando vel negando, ita quòd conclusio non sit contra processum quintæ distinctionis.

DECIMA REGULA,
QUÆ EST
De Instrumentalitate. K.

HÆc Regula ostendit instrumenta, quæ in entibus naturalibus & artificialibus existunt, & dividitur in duas partes.

Prima pars quatuor partes habet, prima est sicut bonitas, quæ est cum sua propria proprietate essentiali, scilicet cum bonificativo, bili & are. Secunda est sicut bonitas, quæ existit cum proprietatibus sibi appropriatis scilicet cum magnitudine & duratione, potestate & cæteris principiis, quoniam absque istis non esse posset, nec stare in substantia, quia non haberet, in quo sustentaretur. Tertia pars est, sicut substantia, quæ est cum suis partibus substantialibus & accidentalibus & cum ipsis existit hoc, quod est, & agit in se ipso sub ratione ipsarum partium. Quarta pars est, sicut substantia, quæ agit extra se in aliis entibus cum similitudinibus suis intrinsecis, sicut homo, qui cum rationibus intrinsecis agit extra se rationes bonas extrinsecas magnas & durabiles, ut in similitudinibus extrà revelentur & appareant entia similata, quæ intrinsecus in substantia existunt. Unde homo movet suos pedes cum voluntate & se ipsum cum suis pedibus de uno loco ad alium, & cum sua manu movet pennam, & cum penna atramentum, cum quo movet & literas & cum literis suam memoriam ad recolendum & suum intellectum ad intelligendum & suam voluntatem ad amandum & suam imaginationem ad imaginandum & sensus suos ad sentiendum & suam vegetativam ad vegetandum & suam elementativam ad elementandum. Movet adhuc se ipsum cum motu equi, in quo sedet, & cum motu navis, in qua stat, & movet se ipsum cum virtutibus ad gloriam cœlestem, & cum vitiis ad pœnam infernalem, & sic de aliis rebus similibus istis.

Secunda pars est divisa in quinque partes, cum quibus habetur cognitio istius scientiæ. Prima pars est, quemadmodum cognitio, quæ habetur cum figuris respiciendo earum significata, & miscendo quodlibet principium istius scientiæ in quolibet alio. Secunda Pars est cognitio, quæ habetur de entibus quæsitis cum diffinitionibus principiorum & eorum explanationibus affirmando vel negando, affirmando ea scilicet, quæ cum diffinitionibus principiorum & eorum explanationibus conveniunt, & negando inconvenientiam & contrarietates ipsarum. Tertia pars est in mixtione regularum ad invicem

& etiam principiorum cum ipsis, cum qua mixtione scilicet regularum & principiorum ad invicem habeatur cognitio de his, quæ quæruntur quâlibet regulâ se conservante, secundùm quòd de ea dictum est. Quarta pars consistit in tabula, cum qua cognoscuntur quæsita sequendo processum illius. Quinta pars existit in decem quæstionibus generalibus applicatis creationi mundi, cum quibus habetur notitia de rebus, quæ sciri desiderantur. Consistit etiam hæc scientia in ista distinctione cum significatis camerarum quæstionum.

Multùm igitur sunt utiles istæ regulæ ad sciendum, magna enim habent significata, quæ unaquæque continet per se & etiam in mixtione alterius cum altera, nam cum ipsis modus reperitur inveniendi rerum veritatem & etiam bonitatem & magnitudinem & alia principia ipsarum sicut per regulam de B. C. D. E. F. G. H. I. K., quia in sua mixtione & cujuslibet per se apparet plus bonitatis in substantia substantialiter quàm accidentaliter, ut substantia habeat magis nobilia & majora ædificia.

DE

QUARTA DISTINCTIONE

QUÆ EST

De Tabula.

HÆc tabula, quæ derivatur à quarta figura, dividitur in 84. partes, quarum quælibet divisa est in 20. cameras, quemadmodum prima pars, quæ est de B. C. D. quæ in 20. partes dividitur, de quâ derivantur cæteræ cameræ scilicet camera de B. C. T. B. & camera de B. C. T. C. & sic deinceps usque ad cameram de T. B. C. D. Secunda pars est de camera de B. C. E. & sic deinceps usque ad cameram de H. I. K.

T. significat in Tabula, quòd literæ, quæ sequuntur ipsum T. in aliqua camera, extant de terminis sive principiis secundæ figuræ hujus artis, & literæ, quæ præcedunt ipsum T., existunt de principiis sive terminis primæ figuræ. Ex qua quidem significatione habetur modus ad denotandum breviter rerum rationes.

Intentio, quare hæc tabula ponitur in hac arte, stat in hoc, ut sit universalis ad investigandum & inveniendum particularia, quæ quæruntur, quia quælibet partium est universalis, in qua significantur figuræ, diffinitiones, regulæ & quæstiones, & in qualibet illarum partium possunt multiplicari viginti rationes ad solvendum unam quæstionem secundùm principiorum diffinitiones, quia quælibet camera suam habet responsionem secundùm principiorum diffinitiones; idem fit de regulis mixtis cum principiis. Item in qualibet partium possunt multiplicari viginti modi propositarum quæstionum secundùm mixtionem principiorum & regularum. In qualibet parte hujus tabulæ loca significantur, in quibus investigari debent responsiones, veluti in parte de B. C. D., ubi significantur duodecim loca, secundùm quòd diximus in quarta figura. De qualibet camera Artista loqui potest duobus modis secundùm suarum literarum significationem, scilicet sermocinaliter & syllogisticè: sermocinaliter quidem, sicut in camera de B. C. D., dicendo sic: bonitas bonificat magnitudinem & durationem, & sic de camera B. C. T. B., de qua dici potest, quòd differentia illuminat bonitatem & magnitudinem & sic de aliis. Syllogisticè verò sicut in camera de B. C. D., de qua potest assumi universalis affirmativa & universalis negativa, particularis affirmativa & particularis negativa, sicut omne bonum magnum est amabile in duratione, nullum malum magnum est amabile in duratione, quædam bonitas est magnitudo & æternitas, non omnes contrarietates sunt parvæ in bonitate &c.

Dictum est de discursu literarum in tabula existentium, & artificialiter data est doctrina de multiplicatione significatorum ipsarum literarum factâ ad invicem earum mixtione alterius in altera, quæ quidem mixtio, cùm sit generalior omnibus aliis distinctionibus positis in hac arte, ideo hæc distinctio magis generalis est omnibus aliis distinctionibus. Unde & tota ipsa ars ab ea sortita est nomen.

De quin-

DE

QUINTA DISTINCTIONE

QUÆ EST

De Quæstionibus,

Et primò de ipsarum Quæstionum subjectis & artificiali reductione ipsorum ad Alphabetum.

SUbjecta, in quibus omnes quæstiones comprehenduntur, novem sunt, scilicet, *Deus*, *Angeli*, *Firmamentum*, *Anima*, *Imaginatio*, *Sensualitas*, *Vegetatio*, *Elementatio* & *Artificium*, ex quibus fieri possunt quæstiones. Quæ quidem novem subjecta possunt poni in alphabeto istius artis, primum significandum per B., secundum per C., & sic deinceps. Et ista significatio utilis est in hac arte, quoniam respiciendo literas figurarum habetur modus & apparatio ad faciendum quæstiones & ad multiplicandum ipsas.

Idem sequitur de divisione hujus distinctionis, quæ novem modis dat doctrinam & practicam ad solvendum illas quæstiones: primò solvendo quæstiones per primam figuram, secundò per secundam, tertiò per tertiam, quartò per quartam figuram, quintò per diffinitiones, sextò per regulas, septimò per tabulam, octavò per quæstiones, nonò & ultimò per cameras quæstionum. Per quas quidem novem partes solvi possunt quæstiones & omnes istæ novem partes ponibiles sunt in alphabeto hujus artis, ut solutionum subjecta sint significata in figuris, unde B. significat primam partem & C. secundam, & sic per ordinem de reliquis, per quemlibet autem istorum novem modorum vel partium dare proponimus ad solvendum quæstiones doctrinam, quâ haberi potest modus & ars ad quæstiones peregrinas solvendas sequendo in ipsis processum hujus artis.

DE

PRIMA PARTE

Quintæ Distinctionis,

In qua ponuntur quæstiones solubiles per primam figuram.

1. QUæstio: *Utrùm bonitas, magnitudo &c. in rebus creatis convertantur*? Solutio. B. C. Bonitas magnitudo &c. in rebus creatis converti non possunt, quoniam si converterentur, sequeretur, quòd bonum creatum & magnum creatum &c. converterentur, & quòd bonum faceret adeò magnum bonum & bonum magnum sub ratione bonitatis & magnitudinis, quòd in illa operatione bonitas esse non posset subjectum malitiæ, nec magnitudo parvitati, per quam consequentiam esset impossibile malitiam & parvitatem esse in creatis & essent res infinitè bonæ, creatæ & magnæ, quod est impossibile; tenenda est ergo negativa in conclusione, ne inconvenientia prædicta sequantur.

2. Quæstio: *Quid est magnitudo æternitatis*? Solutio: C. D. Magnitudo æternitatis est æterna singularitas, sicut magnitudo solis, quæ est magna, ut sit unus sol singularis tantùm, & hoc idem de magnitudine Regis, ut sit unus Rex tantummodo in uno regno. Idem sequitur de Deo, qui est magnus, ut sit unus æternus. Est ergo magnitudo æternitatis, ut sit una æternitas tantummodo, & parvitas illius esset, si essent plures æternitates, sicut esset parvitas Dei, si essent plures Dii, & parvitas solis, si plures essent soles. Idem sequitur de cæteris rebus, quæ singulares existunt, sicut prima materia, quæ est una, & ignis simplex, qui est unus.

3. Quæstio: *Potestas æterna, de quo est*? Solutio. D. E. Æterna potestas est de æternali æternificativo, bili & are, ut ipsa potestas sit æterna in possificativo, bili & are, & ut ipsa æternitas sit possibilis in æternificativo, bili & are.

4. Quæstio: *Quare potestas est in sapientia*? Solutio. E. F. Est potestas in sapientia, ut in ipsa sapientia esse possint essentiale intellectivum, essentiale intelligibile & essentiale intelligere, quoniam absque potestate esse non possent. Est etiam potestas in sapientia, ut sapientia possit scire in potestate essentiale

tiale possificativum, bile & are, & ut entia sint intelligibilia & intellecta, & ut sapientia possit esse.

5. Quæstio. *Quanta est sapientia in voluntate?* Solutio. F. G. Tanta est sapientia in voluntate, quanta est voluntas in scire, si tamen sapientia & voluntas convertantur: sed in rebus, in quibus converti non possunt, est tanta sapientia in voluntate, quantum voluntas ipsam vult amare & sapientia ipsam potest intelligere.

6. Quæstio. *Qualis voluntas est virtus?* Solutio. G. H. Voluntas Dei est ipsa, quæ est virtus, quoniam nulla est alia voluntas ℔, quæ possit esse virtus, quòd si esset, non posset esse subjecta vitio, & privaretur in illa liberum arbitrium, per cujus privationem non posset meritum acquiri ad gloriam habendam.

7. Quæstio. *Quando est veritas sine virtute?* Solutio. H. I. Est veritas sine virtute, quando intellectus vera intelligit & voluntas ejus motu falsitatem diligit, quemadmodum falsus Judex, qui verum judicium intelligit, & falsam sententiam dicit, & sicut voluntas, quæ falsitatem diligit & vera odit, in cujus amare stat veritas absque virtute, & sicut in falso Judice, in quo stat veritas absque virtute, quoniam verum est, quòd ille Judex est falsus, & verum est, quòd voluntas ejus amat falsitatem & odit veritatem.

8. Quæstio: *Ubi sunt veritas & gloria?* Solutio. I. K. Est veritas in gloria, & gloria in veritate, existit autem veritas in gloria, ut in gloria sint vera & essentialia scilicet veritas glorificativi, bilis & are, & econversò est gloria in veritate, ut in veritate sit gloriosum essentiale verificativum, bile & are, sunt ergo gloria & veritas altera alteri inexistens, & sunt in operationibus, quas habent essentiales in se ipsis, sunt etiam in bonitate & in magnitudine & cæteris principiis substantiæ, secundùm quòd in distinctione secunda significavimus.

9. Quæstio. *Quomodo gloria & bonitas convertuntur?* Solutio. B. K. Gloria & bonitas convertuntur in conversione bonificativi & glorificativi, bonificabilis & glorificabilis, bonificare & glorificare: convertuntur etiam bonitas & gloria in conversione bonificativi & bonificabilis & bonificare, quæ cum gloria convertuntur in conversione glorificativi, bilis & are, quæ cum bonitate convertuntur. Consistit etiam conversio gloriæ & bonitatis in bonificativo, bili & are, quæ cum bonitate convertuntur; idem de glorificativo, bili & are, quæ cum gloria convertuntur. Convertuntur etiam gloria & bonitas in conversione magnitudinis, æternitatis, potestatis, sapientiæ, voluntatis, virtutis & veritatis.

10. Quæstio. *Cum quo gloria est magnitudo?* Solutio. C. K. Gloria est magnitudo cum se ipsa, quia gloria est per se ipsam, & quia in se ipsa habet essentiale infinitum glorificativum, bile & are; est etiam gloria magnitudo cum bonitate, quia bonum est, quòd gloria sit magnitudo. Est etiam gloria magnitudo cum æternitate, ut sua magnitudo sit æterna, & cum potestate, ut sua potestas glorioſa sit & magna, & quia potestas in Deo est gloria, ideo potest esse gloria magnitudo cum potestate. Est item gloria magnitudo cum sapientia, ut ipsa sapientia scire possit magnam gloriam, & ut in gloria quietem magnam habere possit. Est gloria magnitudo cum voluntate, quæ vult, quòd gloria sit magnitudo, ut gloriam magnam possit amare; & cum virtute, ut cum ipsa sua magnitudo distare possit à parvitate, vitio & pœna; & cum veritate, ut veritas in gloria quietem magnam habere possit.

Dictum est, quomodo quæstiones per primam figuram solvi possunt diffinitionibus & regulis in earum solutione ad invicem commixtis; & ostensus est modus multiplicandi quæstiones secundùm circulationem primæ figuræ aliis terminis positis in aliis.

DE SECUNDA PARTE *Quintæ Distinctionis,*

In qua solvuntur quæstiones per secundam Figuram.

1. Quæstio. *Utrùm differentia sit major in concordantia quàm in contrarietate?* Solutio. T. B. C. D. Inter sensuale & sensuale est differentia major in concordantia quàm in contrarietate, veluti differentia ignis & aëris, quæ major est in concordantia, quàm differentia ignis & aquæ in contrarietate, quia differentia, quæ est in concordantia, est per primam intentionem, & concordat cum esse & generatione, sed differentia, quæ est in contrarietate ignis & aquæ,

quæ, est per secundam intentionem, & concordantiam habet cum privatione & corruptione. Differentia, quæ est inter sensuale & intellectuale, major est in concordantia sensualis & intellectualis, quàm differentia, quæ est in contrarietate sensualis & intellectualis, quoniam per differentiam & concordantiam sensualis & intellectualis existit homo hoc, quod est, sed per differentiam & contrarietatem sensualis & intellectualis devenitur in corruptionem & peccatum. Differentia, quæ est inter intellectuale & intellectuale, major est in concordantia amborum quàm in contrarietate eorum, sicut differentia, quæ est major in concordantia amandi & intelligendi quàm in contrarietate intelligendi & ignorandi. Est ergo differentia, secundùm quòd diximus, major in concordantia quàm in contrarietate, & etiam, quia concordantia est principium substantiale & accidentale & contrarietas principium accidentale tantùm.

2. Quæstio. *Utrùm principium sit antequam medium & finis?* Solutio. T. E. F. G. Principium est substantiale & accidentale, secundùm quòd in explanatione secundæ figuræ dictum est, unde principium est antequam medium & finis sub sua propria ratione, & medium & finis sunt ante principium sub suis propriis rationibus, quemadmodum in subjecto scilicet in scypho vel alio, in quo principium induit suâ similitudine efficientem, materiam & formam & finem in hoc, quòd illud principium facit stare in scypho quatuor principia substantialia, & facit stare in illo novem generalia principia accidentalia. Est medium antequam principium sub sua propria ratione in conjunctione diversorum principiorum, sicut conjunctio formæ & materiæ, in qua medium est antè quàm principium. Idem sequitur in mensuratione entium æqualium in quantitate & proportione in extremitatibus illarum in spatio, quod est de una ad aliam. Idem sequitur de fine, qui est antè in substantia quàm principium sub sua propria ratione; unde successio & motus sunt in principiis, quæ ædificant substantiam.

3. Quæstio. *Utrùm in essentia angeli sint majoritas, æqualitas & minoritas necessaria?* Solutio. T. H. I. K. In essentia angeli sunt majoritas, æqualitas & minoritas necessaria, ut illa essentia possit esse de essentialibus principiis & partibus substantialibus & accidentalibus, sicut bonitas, quæ est in angelo, est pars substantialis suâ propriâ ratione, & est pars accidentalis appropriata aliis principiis, sicut magnitudo, quæ est bona accidentaliter, in quantum est vestita similitudine bonitatis. Est etiam in essentia angeli æqualitas essentialiter relativorum, veluti æqualis relatio inter intellectivum, bile & gere, bonificativum bile & are, & sic de aliis principiis substantialibus & accidentalibus, de quibus substantia angeli est constituta.

4. Quæstio. *Utrùm in essentia ignis simplicis sint differentia, principium & majoritas?* Solutio. T. B. E. H. In essentia ignis oportet, quòd sit differentia sensualis & sensualis, ut substantia ignis esse possit de pluribus principiis, scilicet de bonitate, magnitudine, calore & colore, levitate & sapore, forma & materia & conjunctione & sic de aliis, quæ substantiæ ignis conveniunt. Est in essentia ignis principium diffusum per omnes partes illius essentiæ, ut illæ partes sint principia illius, sicut bonitas, magnitudo &c. quæ sub ratione ignis sunt partes essentiales, ex quibus substantia ignis est composita, in illa essentia est efficiens ignis, qui facit calorem & lucem, & est forma caloris scilicet ignificativum, & est materia calefactibilis & ignificabilis in illa essentia. Idem sequitur de fine, qui est de essentia ignis, cui instinctus naturales de essentia ignis moventur, ut sint substantia, & quòd in illa substantia sint operationes naturales sub ratione principiorum, de quibus est constituta, & quòd multiplicet in aliis substantiis similitudines suorum principiorum. Est finis etiam in essentia ignis sub ratione determinationis, sicut omnia calefacta, quæ calefiunt, per ignem calefiunt, & ignis in rebus elementatis, qui determinatus est in calore & frigore, humiditate & siccitate, & ignificativo & ignificabili & ignificare, & sic de aliis terminis, qui substantiæ ignis conveniunt. Est privatio finis in essentia ignis in rebus elementatis, tunc quando ignis corrumpitur, & illæ res deveniunt in privationem, vel quando in substantia efficitur mutatio & alteratio caloris in frigus, lucis in tenebras & sic de aliis rebus. Est etiam majoritas in essentia ignis simplicis inter principia substantialia & accidentalia, nam bonitas, quæ est pars substantialis ignis, est major quàm bonitas suæ magnitudinis, quæ est pars

accidentalis, ac major est bonitas in actu bonificandi quàm magnificandi &c. Idem intelligendum est de quolibet alio principio respectu aliorum.

Dictum est, quomodo per secundam figuram habetur practica ad miscendum quædam principia in aliis, de quibus illa figura est composita, & exempla dedimus ad solvendum alias quæstiones.

DE

TERTIA PARTE

Quintæ Distinctionis,

In qua solvuntur Quæstiones per tertiam Figuram.

1. Quæstio. *Utrùm magnitudo sit bonificabilis de essentiali bonificabilitate* ? Solutio. B. C. In ista solutione oportet nos tangere terminos, quos camera de B. C. significat in tertia figura, & miscere eos terminos, qui cameræ illius figuræ sint consequentes & concordantes cum camera de B. C. quæ est antecedens ipsarum juxta quæstionem propositam secundùm diffinitionem bonitatis & magnitudinis, affirmativam tenere nos oportet, ut magnitudo satisfaciat bonitati & sibi ipsi, & bonitas sibi & magnitudini, & quòd inter bonitatem & magnitudinem sit differentia & concordantia in substantiam constituendo, & magnitudinem ex substantiali bonitate multiplicando, ut substantia sit magna ex substantiali bonitate, & quòd sit id, quod est in se ipsa & in suis partibus. Concordant autem cum affirmatione regulæ de B. & de C., quia per affirmationem majorem bonitatem in magnitudine consideramus & majorem magnitudinem in bonitate quàm per negativam. Oportet tamen fecere distinctionem inter majoritatem substantialem & majoritatem accidentalem. Unde secundùm majoritatem substantialem est verum hoc, quod diximus, tenendo affirmativam, sed secundùm majoritatem accidentalem debet teneri negativa, ut substantia sit de principiis accidentalibus, sine quibus esse non posset. Est ergo magnitudo multiplicata de bonitate accidentaliter, quæ quidem bonitas magnitudinis est accidentalis & similitudo substantialis bonitatis, per quam bonitas magnitudinis est hoc, quod est.

2. Camera item de B. D. & camera de C. D. hoc, quod diximus, significant esse verum, quia duratio bonitatis substantialis stat in magnitudine existente multiplicatâ de substantiali bonitate, ut sit substantia, & ut remaneant bonitas & magnitudo rationes reales inconfusæ concordantes & non contrariantes.

3. Idem sequitur de camera B. E. & C. E., ut in substantia possit esse bonitas principium magnum & magnitudo principium bonum, & quòd potestates sint claræ & non confusæ in differentia substantialium principiorum & accidentalium, & ut sit substantia & illa principia sint hoc, quod sunt, & sic de omnibus cameris, quæ omnes concordantiam habent cum hoc, quod de prima camera diximus.

Dictum est de modo, secundùm quem practicam significamus, quam in Figura tertia teneri oportet, & illa exemplificavimus in solutione quæstionis, quam facimus, secundùm quod exemplum solvi possunt cæteræ quæstiones tenendo modum in solutione illarum, quem tenuimus in quæstione antedicta.

DE

QUARTA PARTE

Quintæ Distinctionis,

In qua solvuntur Quæstiones per quartam Figuram.

IN hac parte datur practica solvendi quæstiones per figuram quartam recipiendo significata camerarum & ipsa miscendo ad invicem & ea ad propositum ducendi.

1. Quæstio. *Utrùm bonitas sit ita magna sicut sapientia* ? Solutio. B. C. F. Hæc camera significat quæstionis solutionem hoc modo: magnitudo sapientiæ est, quòd sapientia in se habeat essentiale intellectivum bile & gere. Idem sequitur de bonitate, videlicet, quòd habeat in se ipsa essentiale bonificativum, bile & are, & quòd eorum concordantia sit ita magna, quòd bonitas & sapientia convertantur, & quòd remaneant rationes reales inconfusæ & in distinctione intellectivi, bonificativi, intelligibilis & bonificabilis, intelligere & bonificare. Sed quia magnitudo est id, per quod bonitas est magna, & bonitas est id, per quod sapientia est bona, sequitur, quòd magnitudo sit æquale medium inter bonitatem & sapientiam.

2. Camera

2. Camera etiam quæ est de C. D. G. significat, quòd bonitas ita est magna, sicut sapientia, quoniam magnitudo sapientiæ quiescere non posset in fine, si voluntas contrariaret magnitudini bonitatis & durationis & concordantiæ, quas habet sub ratione bonitatis in suo essentiali amativo, amabili & amare, quæ amat esse ita magna in bonificabilitate sicut in scibilitate.

3. Tertia camera, quæ est de D. E. H. significat, quòd in solutione teneatur affirmativa, ut magnitudo non sit major virtus & principium in duratione & potestate sapientiæ quàm bonitatis, & quòd finis magnitudinis non sit antè in fine sapientiæ quàm bonitatis, quoniam si esset, magnitudo esset contraria bonitati de se ipsa, quam sanè contrarietatem faceret extare in se ipsa & in suo contrario scilicet in parvitate. Est ergo magnitudo ita magna in bonitate sicut in sapientia.

4. Camera de E. F. I. significat, quòd magnitudo est ita magna in bonitate sicut in sapientia, ut magnitudo sit æqualiter in bonitate & in sapientia, & quòd potestas & veritas magnitudinis sint æqualia principia in sapientia & in bonitate.

5. Camera de F. G. K. significat & ostendit solutionem secundùm affirmationem, ut magnitudo quietem habeat in gloria cum suo fine sine minoritate, & quòd in voluntate sit magnum amare existens in medio intellectivi & bonificabilis & bonificativi & intelligibilis.

6. Significat camera de B. G. H. responsionem in negatione sub ratione Dei tantummodo, quia Deus est intelligibilis sub ratione angeli & animæ rationalis, sed non est bonificabilis sub ratione ipsorum. Est ergo magnitudo major in virtute in fine sapientiæ quàm bonitatis, quoniam magis est amabilis scibilitas Dei quàm bonificabilitas creaturarum. Significat ergo differentia, quòd primò est illa intelligibilitas creaturarum in æqualitate scibilitatis ratione virtutis objecti quàm in æqualitate bonificabilitatis creaturæ.

7. Significat camera de C. H. I., quòd major est virtus sapientiæ, si magnitudo stat æqualiter in veritate & concordantia bonitatis & sapientiæ, quàm esset, si magnitudo staret in inæqualitate ipsarum, & fuisset priùs sua virtus in sapientia quàm in bonitate.

8. Significat camera de D. I. K. modum, cum quo fieri potest responsio secundùm cursum naturalem, scilicet quòd duratio veritatis habet quietem æqualem in gloria bonitatis & sapientiæ, ut non sit ejus quies in minoritate & in contrarietate, quam quidem haberet duratio veritatis cum minoritate bonitatis & majoritate sapientiæ, si magnitudo major esset in sapientia quàm in bonitate. Est ergo ita magna bonitas, sicut sapientia, ut non sequantur inconvenientia antedicta.

9. In camera de B. E. K. significatur, quòd affirmativa est absque minoritate in conclusione quæstionis antedictæ secundùm principium bonum, potens & inconfusum, in quo declaratur modus, cum quo magnitudo ita satisfaciat secundùm suam diffinitionem bonitati, sicut sapientiæ, ut æqualiter possit quiescere in gloria.

Data est doctrina per novem cameras antedictas ad solvendum quæstiones & ad intelligendum rationes secundùm multiplicationem camerarum, quæ possunt multiplicari movendo circulos, sicut tertium circulum G. tenere G. in rectitudine de B. C., per quem motum multiplicantur aliæ novem cameræ, quæ possunt applicari ad præmissam quæstionem. Idem fieri potest ponendo H. sub B. C., & sic per ordinem usque ad cameram de B. C. K., similiter fieri potest movendo secundum circulum, & ponendo D. sub B., quod est in superiori circulo, & E. quod est in tertio circulo sub D. & sic per ordinem sequendo modum & multiplicationem conditionum, quæ sunt *in arte inventiva & amativa.*

DE

QUINTA PARTE

Quintæ Distinctionis,

In qua ponuntur Quæstiones solubiles per diffinitiones Principiorum.

IN hac parte datur Doctrina ad solvendum quæstiones cum diffinitionibus principiorum; ad quamlibet autem diffinitionum duas proponimus applicare quæstiones, unam in qua sit nominatum aliquod principiorum hujus artis, aliam, in qua sit implicitum & primò de bonitate.

Per diffinitionem bonitatis.

Quæstio. Solutio. B.

1. QUæstio. *Utrùm Deus sit* ? Solutio. B. Si Deus est, suum esse est bonum, & si non est, sua privatio est mala, quæ quidem privatio est majus malum quàm omnia bona, quæ sunt. Et si Deus est, suum esse est magis bonum quàm omne malum, quod est. Sequitur ergo si Deus est, quòd bonum est esse & malum est privatio boni esse; & si Deus non est, sequitur contrarium, in tantum, quòd bonum esse concordat cum non esse, & malum esse est contra privationem mali & contra esse boni, & quoniam istud est impossibile, sequitur de necessitate, quòd Deus est.

2. Quæstio. *Quare bonitas est principium generale* ? Solutio. B. Est bonitas principium generale, ut bonum multa bona possit agere sub ratione bonitatis, & ut substantia sit bona substantialiter in qualibet partium, & ut bonitas sufficere possit omnibus bonis, & nullum bonum sit extra illam, sed omnia suâ similitudine sint induta.

Per diffinitionem Magnitudinis.

Quæstio. Solutio. C.

1. QUæstio. *Quid est Deus* ? Solutio. C. Deus est illa magnitudo, quæ cum ipso convertitur, in quo bonitas, æternitas, potestas, sapientia, voluntas, virtus, veritas, gloria sunt unum idem numero, ut magnitudo sit id, per quod sunt magnæ dignitates Dei, & quòd de ipsis sit magna unitas numeri.

2. Quæstio. *De quo magnitudo sufficit aliis partibus substantiæ, ut sint magnæ* ? Solutio. C. In magnitudine sunt essentialia, magnificativum, bile & are, quæ sunt de essentia magnitudinis & magnitudo est de ipsis, & magnificabile essentiale magnitudinis est ita magnum in virtute & potestate & cæteris principiis substantiæ, quòd in illo & cum illo & ex illo & per illud sunt omnes aliæ partes magnificabiles movente magnificativo totam essentiam magnitudinis & magnificabilitates partium in suo proprio magnificabili, ut suum proprium magnificare vivat de magnificabilitatibus partium, idcirco magnitudo sufficit de se ipsa ad magnificandum partes substantiæ.

Per diffinitionem durationis.

Quæstio. Solutio. D.

1. QUæstio. *Utrùm genera & species sint entia realia?* Solutio: D., Duratio est id, per quod bonitas, magnitudo, potestas & cætera principia substantiæ durant. Est igitur duratio principium universale, & principia substantiæ sunt principia generalia existentia, induta de duratione generali, in quantum durant sub sua ratione, & ideo sunt multæ durationes speciales, quæ stant sub generali duratione. Ex qua quidem generali duratione & pluribus durationibus specialibus accipit intellectus similitudinem, in quibus multiplicat genera & species intentionaliter, quæ quidem intentio est figura generum & specierum realium, quæ sunt seminata in quatuor substantiis mundi scilicet in quatuor elementis & in partibus substantiarum suarum, sicut calor ignis, qui generalis est ad omnes calores, & calor, qui est in entibus calefactis stat sub speciebus illorum, quod fieri non posset, si genera & species non essent entia realia.

2. Quæstio: *Utrùm magnitudo Dei sit ita magna per extensionem, sicut æternitas per durationem* ? Solutio: D. Æternitas est id, per quod magnitudo durat infinitè, & ideo magnitudo Dei non habet principium, neque finem in tempore, imò comprehendit tempus sub æternitatis ratione: unde oportet, quòd magnitudo Dei sit ita magna per extensionem, sicut æternitas per durationem, ut æternitas sit infinita in extensione sub ratione magnitudinis, sicut magnitudo est infinita in duratione sub ratione æternitatis. Et hoc oportet esse de necessitate, ut inter magnitudinem & æternitatem possit esse æqualitas.

Per diffinitionem Potestatis.

Quæstio. Solutio. E.

1. QUæstio: *Utrùm passio, quam habet color, ut videatur, sit sibi proprietas propria vel appropriata?* Solutio. E. Color est, ut sit visibilitas rerum sensualium, & ut in visibilitate illarum potentia visiva multiplicet species colori similes transportatas in essentiali visibilitate conjuncta visivæ potentiæ, sub cujus ratione movet se animal ad objecta extrà, ut in necessitatibus suis illis uti possit, quæ quidem necessitates sunt rationes, ut colori sit visibilitas appropriata, quoniam

quoniam si animal non esset & visibilitas esset propria proprietas coloris, illa proprietas esset inanis & superflua, & natura pateretur finis vacuitatem, quod est impossibile secundùm cursum naturalem & possibile secundùm pœnas infernales, hoc est dictum supra cursum naturalem ad majorem vindictam divinæ justitiæ.

2. Quæstio: *Utrùm Deus aliqua facere possit absque utilitate* ? Solutio. E. Potestas est id, per quod bonitas Dei potest esse magna in æternitate, sapientia, voluntate, virtute, veritate & gloria, ideo Deus nihil potest facere sine utilitate, quoniam si facere posset, deficeret magnitudo bonitatis in perseverantia &c. quod est impossibile.

Per diffinitionem Sapientiæ.

Quæstio. Solutio. F.

1. QUæstio: *Cum quo rerum proprietates attinguntur* ? Solutio. F. Est intellectus potentia, cum qua sapiens intelligit intelligibilia, quæ attinguntur cum essentiali intelligibilitate intellectûs, sine qua intelligibilitate intellectus transire non posset ad extrinsecas intelligibilitates. Intelligit ergo intellectus cum suo proprio intelligibili intelligibilitates extrà, quæ sunt intelligibiles intelligibilitate existente intra essentiam intellectûs. Cum istis autem intelligibilitatibus subintrinsecis acquisitis attingit intellectus rerum proprietates miscendo alias intelligibilitates in aliis inspiciendo convenientiam principiorum & inconvenientiam, ex quibus intellectus species rerum multiplicat, sicut in magnitudine ignis, in qua est magis intelligibilis calor quàm in magnitudine aliorum elementorum. Et sic de aliis rebus similibus istis, contrahendo generalia principia ad individuata, transeuntibus illis principiis per principia specialia.

1. Quæstio: *Utrùm intellectus humanus transire possit ad intelligendum intelligibilitates extrinsecas sine proprio essentiali intelligibili existente de essentia ipsius intellectûs* ? Solutio. F. Intellectus est id, ratione cujus homo ita intelligit, sicut sub ratione sensûs sentit, & si intellectus transire possit ad intelligendum objecta extrinseca sine proprio & essentiali intelligibili sibi conjuncto, esset suum intelligere compositum de essentiali intellectivo & de intelligibilitate extrinseca, quæ esset extrà in objectis proprietas propria, & esset, quamvis intellectus non esset. Unde sequeretur vacuitas finis in naturali intelligibilitate, sed hoc est impossibile, quia intellectus non haberet medium sine proprio intelligibili sibi conjuncto, in quo posset habere libertatem & deliberationem ad intelligendum objecta exteriùs, quæ cum propria intelligibilitate constringerent intellectum ad intelligendum, & esset in ipso actio & passio idem numero, & sua operatio non esset meritoria & quodlibet istorum esset impossibile.

Per diffinitionem voluntatis.

Quæstio. Solutio. G.

1. QUæstio. *Quid est perversio mali angeli* ? Solutio. G. Voluntas est id, ratione cujus bonitas, magnitudo, æternitas &c. sunt amabiles sive desiderabiles, ideo est amabilis magnitudo in bonitate & æternitate &c. & bonitas est amabilis in magnitudine & æternitate &c. Est ergo perversio mali angeli contraria amabilitas, cum qua amat magnitudinem malitiæ in æternitate, potestate &c. Et per talem amorem est sua perversio contrarietas amabilitatis & irrationabilitatis pervertendo in se ipso amabilitatem in odibilitatem, & odibilitatem in amabilitatem, in qua perversione ipse cruciatur per omnes partes suæ substantiæ, ideo, quia pervertit earum similitudines in contrariam amabilitatem.

2. *Utrùm voluntas diligat naturaliter tantum potestatem in bonitate, sicut in se ipsa* ? Solutio. G. Voluntas diligit potestatem in se ipsa, ut possit habere in sua essentia essentiale amativum, bile & are. Et quia diligit se ipsam cum magnitudine potestatis, est sibi naturale amare bonitatem cum magnitudine potestatis, ut sua essentia possit esse in magnitudine bonitatis. Remanet ergo diffinitio voluntatis integra & illæsa in affirmatione conclusionis, quæ destructa esset in negatione.

Per diffinitionem virtutis.

Quæstio. Solutio. H.

1. QUæstio. *Quomodo substantia ædificatur & individuatur* ? Solutio. H. Oritur virtus de unitate bonitatis in unitate magnitudinis & sic de aliis unitatibus principiorum; Unde remanent multæ virtutes in pluribus principiis multiplicatæ & in il-

lis virtuosè sustentatæ. De qua quidem multiplicatione per viam generationis multiplicatur substantia & stat individuata, quia multæ unitates virtutum in pluribus simplicibus principiis natæ tendunt ad unam generalem unitatem substantialem, decisam vel derivatam ex multis generalibus partibus & substantiis, in quibus stabat in potentia.

2. Quæstio. *Quare virtus existit in sermonibus, herbis & lapidibus* ? Solutio. H. In substantia oritur virtus de bonitate, magnitudine & cæteris. Virtus autem ista transmittit suam similitudinem extrà, ut in illa similitudine sit manifesta & multiplicata, & ut possit transire ad alias substantias, quæ virtutem habent ad recipiendum eam ipsam virtutem, quæ venit, ut multæ virtutes se possint aggregare in una virtute multiplicata ex omnibus, sustentata in verbis, herbis & lapidibus. In verbis quidem, sicut in sensitiva, quæ per virtutem movetur ad audiendum verba veracia propter objecta necessaria & amabilia. In herbis autem, sicut in planta, quæ habet virtutem sanandi, ut suam virtutem possit multiplicare in virtute sibi contraria. In lapidibus verò, sicut in magnete, qui attrahit sibi ferrum, quia in illo habetur major simplicitas terræ quàm in aliquo lapide, ad cujus majorem simplicitatem habet ferrum appetitum, in quo terra majorem habet virtutem quàm aliquod aliud elementum.

Per diffinitionem veritatis.

Quæstio. Solutio. I.

1. QUæstio. *Utrùm essentia & esse convertantur* ? Solutio. I. In veritate est essentiale verificativum verificabile & verificare, ex quibus essentialibus concretis constat essentia veritatis, & ex ipsis veritas. Unde esse essentiæ, in quantum est, & esse ipsorum, in quantum sunt, convertuntur, & ipsa sunt media, per quæ essentia est contracta in concretis & individuatis productis de essentialibus concretis essentiæ, sed esse veritatis & esse bonitatis & magnitudinis & sic de aliis in entibus creatis non converturtur, quoniam si converterentur, essent rationes reales & confusæ & hoc est impossibile.

2. Quæstio. *Utrùm una veritas major sit quàm alia* ? Solutio. I. In substantia hominis est majoritas verificata, illâ majoritate multiplicatâ in pluribus veritatibus ex pluribus potentiis constitutis, scilicet ex potentia rationali, imaginativa, sensitiva, vegetativa & elementativa. Et ideo ista majoritas veritatis est major veritas quàm veritas lapidis, plantæ vel animalis irrationalis.

Per diffinitionem Gloriæ.

Quæstio. Solutio. K.

1. QUæstio. *Utrùm calefactibilitas aquæ sit de calefactibilitate ignis* ? Solutio. K. In substantia ignis est calor de bonitate, magnitudine & cæteris partibus substantiæ. Et quia in igne est majoritas substantialis, quæ est de sua essentia, habet ignis naturam & proprietatem multiplicandi suam speciem cum calore in aliis elementis, quæ sunt calefactibilia, ut ignis possit suo calore uti & se ipsum multiplicare in aliis, per viam compositionis & generationis; unde calefactibilitas eorum sub ratione passionis est ex calefactibilitate propria & essentiali ipsius ignis, in qua quietem habent sub ratione passionis accidentales calefactibilitates appropriatæ cæteris elementis.

2. Quæstio. *Quid est gloria substantialis* ? Solutio. K. In gloria est substantiativum, glorificativum, substantiabile, gloriabile & substantiare glorificare, & hoc, ut cætera principia substantiæ possint in gloria substantialiter quiescere. Est ergo gloria substantialis quies substantialis, quam principia habent in gloria, quæ est de substantiali glorificativo, bili & are, & hæc sunt de substantiali gloria, & sunt gloria substantialis, & gloria substantialis est ipsa scilicet concreta & correllativa.

Per diffinitionem differentiæ.

Quæstio. Solutio. B.

1. QUæstio. *Quare intellectus multiplicat species entium* ? Solutio. T. B. Intellectus objecta sunt bonitas, magnitudo & cætera principia substantiæ. Et ut intellectus attingere possit illa objecta, tangit ea cum differentia, quia differentia est id, quod clarificat vel illuminat intellectum, cum qua attingit rationes reales inconfusas, alias ab aliis distinctas, & ideo intellectus multiplicat species rerum sensibilium, cum quibus attingit rationes reales, quas intelligere desiderat.

2. Quæstio. *Differentia, quæ est inter Deum & creaturam, in quo subjecto existit* ? Solutio. T. B. Inter Deum & creaturam non est alia differentia, quæ non sit Deus vel creatura, cùm sit impossibile, quòd sit aliquid, quin sit Deus vel creatura. Est ergo subjectum illius differentiæ, quæ est inter Deum & creaturam, species, quam intellectus humanus multiplicat de differentia, in qua specie sustentatur differentia, quam intellectus accipit de Deo & de creatura; & illa species est figura rationalis & accidentalis, in qua apparet substantialis & realis differentia, quæ est inter Deum & creaturam, sine qua Deus & creatura essent idem numero, quod est impossibile. Sunt ergo subjecta, in quibus stat differentia realis, quæ est in Deo scilicet distinctio, quæ est in divinis, & differentia realis, quæ est in creatura.

Per diffinitionem concordantiæ. Quæstio. Solutio. C.

1. QUæstio. *Quæ sunt potentiæ magis passivæ, an illæ, quæ sunt in substantia, an illæ, quæ sunt extrà* ? Solutio. T. C. Concordantia est una pars substantialis substantiæ, in qua concordantia habet essentiale concordativum & essentiale bile & are, quæ sunt de sua essentia, & ea econversò est de illis, & ideo est suum essentiale concordabile in majori passione sub essentiali concordativo quàm concordabilitas extra substantiam, quæ non est de essentia concordantiæ intra substantiam existentis. Unde sequitur, quòd concordantia est major intra substantiam quàm extra substantiam secundùm cursum naturalem.

2. Quæstio. *Utrùm Potestas sit major in concordantia quàm in contrarietate* ? Solutio. T. C. In essentia potestatis est concordantia sustentata in essentiali possificativo, bili & are, quæ sunt de essentia potestatis, quæ appetitum habent & naturam, ut sint in concordantia & non in contrarietate, quia sunt de una essentia potestatis; unde potestas major est in concordantia quàm in contrarietate.

Per diffinitionem contrarietatis. Quæstio. Solutio. D.

1. QUæstio. *Quomodo ignis calefacit aquam* ? Solutio. T. D. Inter ignem & aquam est differentia in contrarietate, & inter ignem & aërem & ignem & terram est differentia in concordantia, quia ignis dat suum calorem aëri cum concordantia, & siccitatem terræ assumit cum concordantia, & cum istis duabus concordantiis calefacit cum suo calore aquam, quæ cum sua frigiditate contrariatur igni, & hoc per concordantiam, quam habet cum aëre habens placitum, in quantum ex ipso recipit humiditatem, & cum concordantia, quam habet cum terra, cui dat suam frigiditatem. Unde quando ignis suas concordantias in majori virtute multiplicat quàm aqua suas, tunc calefacit aquam, ut in ipsa calorem suum & suas concordantias possit multiplicare, ex quibus prædictis concordantiis sua essentialis concordantia in rebus elementatis vivit.

2. Quæstio. *Quare impossibilitas & contrarietas concordantiam habent* ? Solutio. T. D. Contrarietas est principium accidentale & non substantiale, secundùm quòd probatum est in explanatione suæ diffinitionis. Et quia concordantia est principium substantiale & accidentiale, & concordantia & contrarietas contrariantur, habent principia substantiæ plus entitatis in concordantia quàm in contrarietate; unde sequitur, quòd possibilitas & concordantia concordant ad esse, & impossibilitas & contrarietas subconcordant ad esse, & ideirco concordantia & esse habent concordantiam, & privatio sive non esse & contrarietas subconcordant ad non esse.

Per diffinitionem Principii.

Quæstio. Solutio. E.

1. QUæstio. *Utrùm materia possit esse sine forma* ? Solutio. T. E. Materia est unum de quatuor principiis substantialibus naturalibus, quæ quidem materia sine potestate esse non potest, nec potestas sine suis coëssentialibus correlativis principiis, quæ sunt de sua essentia, scilicet possificativum, bile & are; & quia possificativum stat formaliter in potestate & possibile materialiter, stat negatio vera in conclusione. Item posito, quòd materia possit esse sine forma, posset Deus aliquid facere absque aliqua utilitate, quoniam si materia esset sine forma, ex ipsa aliqua utilitas sequi non posset.

2. Quæstio. *Utrùm principium sit de principiis* ? Solutio. T. E. Principium est pars substantialis substantiæ, quod oportet in se habere essentialia concreta principia, quæ sunt de sua essentia & econversò, illo existente principio generali partibus substantiæ indutis suâ similitudine, ut possint esse principia substantiæ & substantia principium eorum.

Per

Per diffinitionem Medii.

Quæstio. Solutio. F.

1. QUæstio. *Quomodo fit generatio?* Solutio. T. F. Medium est subjectum, in quo finis influit principio similitudinem suam, & per quod principium refluit fini illam similitudinem ex se ipso & ex omnibus partibus substantiæ indutam. Unde ex ipsa influentia & refluentia multiplicatur & generatur amborum conjunctio, quæ stat in medio, & per omnes eorum extremitates, ut sit substantia.

2. Quæstio. *De quo est medium, quod stat inter formam & materiam?* Solutio. T. F. Medium, quod stat inter formam & materiam, est de se ipso, cùm ipsum sit una pars substantialis substantiæ, in quo multiplicantur & induuntur omnia media principiorum substantiæ, & ex ipso medio generali vitam assumunt, & in illis suam similitudinem multiplicat, ut illa similitudo bona sit & magna & sic de aliis. Est ergo medium, quod est inter formam & materiam, illud, quod per prædicta vera significavimus.

Per diffinitionem Finis.

Quæstio. Solutio. G.

1. QUæstio. *Utrùm in rebus naturalibus potentia moveat objectum, aut objectum moveat potentiam?* Solutio. T. G. Finis est unum substantialium principiorum substantiæ, qui quidem finis objectum habet essentiale, quod est suæ essentiæ, scilicet finibile seu perfectibile, in illa potentia passiva objectabili movet finitivum essentiale finis objectabilitates existentes extrà passivas, in quibus movet potentiam ad multiplicandum perficere sive finire, & illa non movent potentiam, sed sunt similitudines motæ entium realium, ut sentiantur, imaginentur & intelligantur. Movet ergo potentia objecta illa ad finem perficiendi, sicut ignis, qui movet oleum ad finem lucendi; objectum tamen movet potentiam, in quantum est appetibile, ut cum sua appetibilitate possit in fine quietem habere.

2. Quæstio. *Utrùm in creaturis fines primarii possint esse sine secundariis?* Solutio. T. G. Finis est, in quo quiescunt bonitas, magnitudo & cæteræ substantiæ. Et ideo primarii fines non possunt esse sine secundariis, quoniam si esse possent, essent sine successione principii & medii, quæ essent in privatione, quorum privatio est impossibilis secundùm cursum naturalem.

Per diffinitionem Majoritatis.

Quæstio. Solutio. H.

1. QUæstio. *Utrùm mundus sit infinitus?* Solutio. T. H. Mundus est substantia composita universalis ex universalibus partibus scilicet bonitate, magnitudine &c. in quo quælibet partium est particulata & finita in altera, sicut magnitudo, quæ est bona sub ratione bonitatis, & bonitas, quæ est magna sub ratione magnitudinis. Et quoniam quælibet pars est minor in alia & major in se ipsa, oportet de necessitate, quòd mundus sit finitus & terminatus in minoritate suarum partium, ex quibus est constitutus & compositus, & sua essentia est ex essentia illarum.

2. Quæstio. *Majoritas, quare est?* Solutio. T. H. Deus est major quàm creatura, est ergo majoritas, ut in illa repræsentetur infinitas Dei, sine qua majoritate illa infinitas non haberet subjectum, in quo humanus intellectus posset cognoscere infinitatem Dei. Est majoritas, ut aliquæ creaturæ possint esse majores quàm aliæ propriè & essentialiter: propriè quidem sicut calor, quem majorem oportet esse in igne quàm in aliis elementis, essentialiter verò, sicut bonificabilitas, quam oportet esse majorem in bonificare quàm in magnitudine & sic de aliis, hoc esse non posset, si majoritas non esset: est ergo majoritas, ut ea, quæ prædiximus, sequantur.

Per diffinitionem Æqualitatis.

Quæstio. Solutio. I.

1. QUæstio. *De quo est subjectum justitiæ?* Solutio. T. I. Æqualitas est una pars substantialis substantiæ, quæ quidem æqualitas habet in se ipsa æqualificativum, abile & are, ex istis tribus est æqualitas, & ista tria sunt de æqualitate, in qua quidem æqualitate habent æquales naturas & proprietates principia substantiæ, sicut bonitas, quæ habet in se æqualitatem bonificativi, bilis & are, & est æqualiter in magnitudine, duratione, potestate &c. quæ quidem æqualitas existens intra substantiam transmittit extrà similitudinem suam, & ea utique similitudo subjectum est justitiæ, ut alii homines utantur justitia cum aliis & æqualiter in bonitate &c. ad similitudinem justitiæ & æqualitatis, quam videlicet æqualitatem partes habent cum aliis partibus in substantia.

2. Quæstio. *Utrùm in Deo sit æqualitas?* Solutio. T. I. In voluntate Dei est essentiale amativum, bile & are, quæ æqualiter sunt una essentia, una voluntas, una bonitas, una magnitudo, & cæteræ dignitates, quæ Deo conveniunt. Est ergo in Deo æqualitas, quoniam sine æqualitate ea, quæ in Deo prædiximus, esse non possunt, nec sine æqualitate haberet Deus, cum quo distaret ab inæqualitate bonitatis, magnitudinis &c. à qua inæqualitate oportet eum distare de necessitate, ut in se ipso non habeat majoritatem neque minoritatem.

Per diffinitionem minoritatis.

Quæstio. Solutio. K.

1. QUæstio. *Utrùm in Deo sint plures bonitates, magnitudines &c.?* Solutio. T. K. Si in Deo essent plures bonitates &c. oporteret, quòd in ipso esset minoritas bonitatis &c. quoniam una bonitas non sufficeret tantummodo uni magnitudini, nec non magnitudo uni bonitati, sed quia in Deo est omne complementum sive perfectio magnitudinis & bonitatis, oportet de necessitate, quòd in eo sit una bonitas & una magnitudo &c. & non plures.

2. Quæstio. *Quæ minoritas est magis circa non esse?* Solutio. T. K. Illa minoritas, in qua non est aliquid bonitatis, virtutis, gloriæ & finis, est magis circa non esse quàm aliqua alia minoritas. Ista autem minoritas est illa, quæ est ex peccato mortali, in quo minorificat essentialem magnitudinem & sapientiam, bonitatem, voluntatem, finem & veritatem, ut cum non esse habeat concordantiam, & quòd esse earum sustentetur in contrarietate essentialium principiorum substantiæ.

Dictum est de modo, secundùm quem significatur practica, quæ potest teneri ad solvendum quæstiones per principiorum diffinitiones & hoc explicitè & implicitè. Modò volumus ostendere modum, secundùm quem possunt applicari omnes diffinitiones ad unam quæstionem & solutionem, & de hoc dabimus exemplum faciendo unam quæstionem & solutionem de prædestinatione.

Per diffinitionem omnium Principiorum. Quæstio. Solutio. De Prædestinatione B. C. &c.

1. QUæstio. *Utrùm prædestinatio & liberum arbitrium possint stare simul?* Solutio. B. C. D. E. F. G. H. I. K. T. B. C. D. E. F. G. H. I. K. Sapientia Dei & sua justitia sunt æquales in bonitate, magnitudine & potestate &c. sine contrarietate, majoritate & minoritate & absque numeri differentia, quoniam sapientia & justitia idem in Deo existunt, unde oportet, quòd prædestinatio & liberum arbitrium vera & realia sint simul, ut sapientia & justitia habeant subjecta æqualia scilicet prædestinationem & liberum arbitrium, in quibus possit uti hominibus, sintque hominibus æquales fines & æqualia principia, & quòd bonitas, magnitudo, duratio, potestas, voluntas, virtus, veritas & gloria Dei sint sapientiæ & justitiæ æqualia media ad usum, quem sapientia Dei & justitia habent in hominibus bonis & malis. Hoc autem esse non posset, si prædestinatio & liberum arbitrium insimul stare non possint. Ergo de necessitate prædestinatio & liberum arbitrium stant simul, & illa consistentia, in qua existunt, est bona magna & durabilis & potens &c., quoniam est amabilis, vera & virtuosa, ideo quia stat sub ratione magnitudinis sapientiæ, voluntatis, virtutis, gloriæ atque veritatis, quæ idem sunt numero cum sapientia & justitia Dei. Est ergo in quæstione vera affirmatio, quam intellectus intelligit supra suam naturam in natura & proprietatibus Dei affirmando in ipso Deo omnem perfectionem sine defectu aliquo, & ipse intellectus negando inconvenientiam, quam intelligit secundùm suum defectum & imperfectionem, & contrarium ipsorum inconvenientium supra suam perfectionem in perfectione & justitia Dei affirmando.

DE SEXTA PARTE *Quintæ Distinctionis,*

In qua Quæstiones per Regulas solvuntur.

IN hac parte doctrinam dare proponimus ad solvendum quæstiones per regulas, & primò per primam regulam.

Per Primam Regulam.

Quæstio. Solutio. B.

1. QUæstio. *Utrùm bonitas habeat in se essentiale bonificativum, bile & are?* Solutio. B. Significatur secundùm Regulam de B., quòd si bonitas habeat in se essentiale bonificativum, bonificabile & bonifica-

re, magis est objectabilis potentiis animæ, & est magis ratio bono, ut agat bonum, quàm si esset, non habens in se essentiale bonificativum, bonificabile & bonificare, quæ non essent de sua essentia, & esset bonificabilitas proprietas propria magnitudinis &c., quæ esset appropriata bonitati, quod est impossibile & contra intelligibilitatem intellectûs, & memorabilitatem memoriæ & amabilitatem voluntatis. Est ergo in conclusione vera affirmatio quæstionis secundùm conditionem primæ regulæ.

2. Quæstio. *Utrùm negatio sit propinquior dubitationi, quàm affirmatio* ? Solutio. B. Affirmatio & esse concordant & negatio & non esse, in quantum affirmatio affirmat esse, & negatio negat esse; & quia esse magis est memorabile, intelligibile & amabile quàm non esse, est negatio propinquior dubitationi quàm affirmatio; unde fiunt positiones sectæ & credulitates sub ratione affirmationis contra dubitationem & negationem.

3. Quæstio. *Utrùm de Deo posset dici veritas major affirmando, quàm negando* ? Solutio. B. Deus est æternitas & æternitas est Deus, hoc idem sequitur de sua veritate, quæ cum Deo & æternitate convertitur. Ex qua quidem affirmatione plus intrat veritatis in memorabilitate & intelligibilitate & amabilitate, & in memorativitate, intellectivitate & amativitate, & in recolere, intelligere & amare quàm ex hac negatione, Deus non est lapis, nec lapis est Deus, & Deus & lapis non convertuntur: cujus ratio est, quia Deus est per æternitatem id, quod est, & non propter hoc, quia non est lapis, quoniam si ita esset, non esse lapis finis esset Dei, & hoc est impossibile. Ergo major est veritas in affirmatione, propter quam aliquid affirmatur de Deo, quàm in negatione, propter quam aliquid de Deo negatur.

Per secundam Regulam.

Quæstio. Solutio. C.

1. Quæstio. *Quid est ignis* ? Solutio. C. Ignis est illa substantia, quæ in se habet simplicia & essentialia ignificativum, bile & are, quæ sunt de sua essentia, & ipsa est ex ipsis, & sua bonitas, magnitudo &c. determinantur per proprias qualitates scilicet per calorem, lucem &c.

2. Quæstio. *Quid habet ignis in se ipso*? Solutio. C. Ignis habet in se essentiale ignificativum, bile & are, & habet in se proprias qualitates, & propter ista, quæ habet in se, quæ de sua entitate existunt, est id, quod est per se ipsum, & operationes habet ex se ipso in se ipso, & operationes habet ex aliis elementis in se ipso, cum quibus intrat compositionem: quemadmodum siccitatem terræ, quæ est in igne, per quam ignis proprietatem habet siccam appropriatam in terra sustentatam & in se ipso: unde ignis habet terram in se ipso, & quia aqua dat suam frigiditatem terræ, & aër suam humiditatem aquæ, cum ea siccitate, quam ignis assumit de terra, recipit aquam in se & frigiditatem, & aërem & humiditatem, ex qua quidem consistentia sive statu sequitur compositio elementalis & substantiæ elementatæ sequuntur.

3. Quæstio. *Quid 'est ignis in aëre* ? Solutio. C. Est ignis in aëre substantia simplex de ignificativo, bili & are, & composita de aërificativo, bili & are, & induta de essentia aëris & ex suo colore & ex suis propriis qualitatibus & de propriis qualitatibus aëris.

4. Quæstio. *Quid habet ignis in aëre*? Solutio. C. Ignis habet in aëre suum proprium calorem, cum quo calefacit essentiam aëris & qualitates illius, quoniam calor ignîs sustentatur in igne, qui est suum proprium subjectum, habet igitur ignis se ipsum in aëre; & quoniam ignis est siccus, habet suam siccitatem in aëre, cum qua ipsum aërem desiccat; & quoniam siccitas intrat in illo cum frigiditate aquæ, habet ignis passionem in aëre sub ratione frigiditatis contra calorem; & quoniam aër habet humiditatem, habet ignis passionem in siccitate sua sub ratione humiditatis contra siccitatem, & quoniam ignis habet in aëre actionem & passionem, habet per actionem se ipsum simplicem & liberum & per passionem habet compositionem, in qua stat fractus & remissus, ut de illo possit esse substantia elementata & individuata, existente sub genere & specie. In qua quidem substantia remanet ignis simplex actualiter, substantialiter & accidentaliter, & in ea substantia significatum est ignem esse figuraliter per calorem & lucem illius, sed sua actualitas & simplicitas videri non potest, quoniam de habitibus compositis est indutus.

Per

Per tertiam Regulam.

Quæstio. Solutio. D.

1. Quæstio. *De quo est ignis* ? Solutio. D. Ignis est de se ipso, in quantum non est de alio, & quia est de propriis essentialibus partibus. Nam si ignis non esset de se ipso, & esset de alio, & id, de quo esset, esset de alio elemento & non de se ipso, & illud aliud elementum de alio, & sic in infinitum, quæ quidem infinitas est impossibilis, est ergo ignis de se ipso & non de alio elemento.

2. Quæstio. *De quo est ignis* ? Solutio. D. Ignis est de suis essentialibus partibus, scilicet de sua propria forma & materia, & de suo proprio calore, & de sua propria bonitate, magnitudine &c. Et quoniam est de istis partibus, non potest esse sine illis, nec suæ partes possunt esse sine illo; & quoniam est de suis partibus, ex quibus est constitutus, & de partibus aliorum elementorum, fit compositum elementatum, & remanet in illo compositus ignis actualiter, sine qua actualitate suæ partes remanere non possent in composito, nec compositum posset esse de illis elementatum, quoniam illæ partes non haberent proprium subjectum essentiale, in quo sustentarentur.

3. Quæstio. *Ignis cujus est* ? Solutio. D. Est ignis calefactibilium rerum & lucidibilium, quibus rebus est calor necessarius, ut sint calefactæ, & quibus lux est necessaria, ut sint lucidatæ. Est ergo ignis finis illarum, ut sit instrumentum & materia, ut in suo fine quiescere possint, unde homines extrahunt ignem ex lapide & ferro, ut possint calefacere & coquere cibaria, quæ sunt necessaria ad comedendum, & quòd de nocte possunt habere lucem ad videndum visibilia necessaria. Est ergo ignis hominum & etiam aliorum, sicut ignis, qui est aëris, ut cum suo calore possit aquam mortificare, tunc quando aqua non appetit humiditatem aëris recipere, nec transire per illam cum sua frigiditate ad mortificandum siccitatem terræ & sic de aliis.

Per quartam Regulam.

Quæstio. Solutio. E.

1. Quæstio. *Quare est ignis* ? Solutio. E. Est ignis per se ipsum, & quia constitutus est ex propriis & essentialibus partibus & simplicibus sibi pertinentibus & non aliis, sicut homo, qui idcirco est homo, quia ex anima rationali & corpore constitutus est in numero specifico, veluti homo, Joannes vel Alphonsus. Est ergo ignis per se ipsum, quoniam est constitutus de ignificativo, bili & are, quæ sunt concreta simplicia & essentialia in essentia ignîs, & hoc idem de proprio calore & luce illius, quæ determinant & specificant in igne proprias partes scilicet bonitatem, magnitudinem &c. in quibus calor & lux ignis sustentantur propriè & non in aliis partibus, sed in istis sunt qualitates appropriatæ.

2. Quæstio. *Quare ignis finaliter est* ? Solutio. E. Est ignis, ut sint elementata scilicet animalia, plantæ & lapides, quoniam sine igne esse non possunt, nec esset entium generatio, nec corruptio, nec cætera elementa stare possent sine ipso, nec sine igne posset esse ferrum nec sine ferro martellus, nec sine martello clavus; & sic de cæteris rebus similibus istis, quemadmodum panis, olla & tegula, quæ non possunt esse sine igne. Est ergo ignis, ut ista omnia sint.

Per quintam Regulam.

Quæstio. Solutio. F.

1. Quæstio. *Quantus est calor ignis simplicis* ? Solutio. F. In essentia ignis simplicis tantum est caloris, quanta est extensa entitas essentialis ignificativi bilis & are per totam illam essentiam, & ideo est calor ille simplex & proprius illius essentiæ.

2. Quæstio. *Quantus est calor ignîs compositi* ? Solutio. F. Calor ignîs compositi est tantus, quanta est extensitas substantiæ elementatæ, quoniam in illa substantia induit ignis suo calore alia elementa dando suum calorem aëri calefacto & aquæ calefactæ, similiter & terræ; & secundùm quòd cum illis habet concordantiam & contrarietatem, est suus calor in substantiis elementatis gradatus & compositus cum aliis qualitatibus elementorum secundùm majus & minus, sicut in pipere, in quo est calor in quarto gradu extensus per substantiam ignis, in tertio gradu per substantiam terræ, quæ in pipere est in tertio siccitatis, in qua siccitas est extensa. Item calor ignîs est extensus in substantia aëris & in sui humiditate, quæ in pipere stat in secundo gradu. Est etiam quantificatus calor ignîs in pipere in primo gradu frigiditatis in substantia aquæ extenso in tanto calore, quanta est frigiditas aquæ.

Per Sextam Regulam.

Quæstio. Solutio. G.

1. QUæstio. *Quales colores habent elementa simplicia* ? Solutio. G. Lux est color ignis simplicis, cujus forma patet in figurativo colore flammæ ignis compositi. Color aëris simplicis est diaphanitas, cujus forma significatur in figurativo colore vitri & crystalli, color aquæ simplicis est albedo, quæ significatur in albedine nivis, quæ est de aqua composita ; color terræ simplicis est nigredo, & significatur in colore terræ compositæ, quæ induitur nigro colore, unde umbra est composita ex colore aquæ & terræ, & contrarius color umbræ est compositus ex colore ignis & aëris.

2. Quæstio. *Quales sunt colores elementorum compositorum* ? Solutio. G. Ad investigandum colores elementorum compositorum requiritur *triangulus viridis*, quoniam quidam colores apparent per differentiam & concordantiam, & quidam per differentiam & contrarietatem. Per differentiam quidem & concordantiam, sicut in colore urinæ citrinæ & claræ, in qua sub uno colore composito de concordantia apparet color simplicis ignis & aëris, qui in luciditate & diaphanitate habet concordantiam.

Idem sequitur de colore composito ex aëre & aqua in fonte, in quo apparet diaphanitas aëris & albedo aquæ, quam videlicet diaphanitatem umbra aquæ & terræ repræsentat, in quantum apparent in illa figuræ arborum & hominum, hoc idem sequitur in speculo.

Apparet etiam in concordantia aquæ & terræ compositus color ex albedine & nigredine, sicut in nigro lapide in tertio colore, qui procedit ex ambobus istis coloribus.

Color compositus ex nigredine & luciditate in concordantia apparet in nigredine oculi, qui lucet, in cujus luce apparent imagines, quæ ipsi oculo repræsentantur.

Color compositus, qui apparet per differentiam & contrarietatem est sicut in crystallo, in quo apparet color aëris in suo subjecto contrario, illo existente de complexione sicca & frigida, & hoc ratione hujus, quia aër induit suo colore colorem aquæ, dando illi suam humiditatem, & aqua induit suo colore terram dando illi frigiditatem. Est ergo color terræ in profunditate crystalli & color aëris in summitate & color aquæ in medio.

Simile fit de colore aquæ & terræ & ignis composito in colore allii, in quo aqua induit ex sua albedine nigredinem terræ, & terra induit de sua nigredine luciditatem ignis dando illi suam siccitatem, & ob id color ignis stat in allio in ipsius profunditate, & color aquæ in ipsius summitate. Unde albus color aquæ sustentatur in suo contrario subjecto, existente allio de complexione calida & sicca, quæ suum contrarium stare facit in suis extremitatibus extrà, sequitur ergo, quòd in medio allii sit color terræ.

Idem sequitur suo modo de terra, quæ suâ nigredine induit luciditatem ignis, & ignis suâ luciditate induit diaphanitatem aëris, dando illi colorem suum. Unde color aëris stat in profunditate lymachæ & etiam eberæ aliàs merutæ vel merucæ ac herbæ aloës, & apparet color terræ in earum extremitatibus, subjecto existente de complexione humida & calida.

Hoc idem sequitur de colore ignis in citro, qui est in ejus superficie, quæ quidem superficies est de complexione calida & sicca, igne induente suo calore diaphanitatem aëris, & aëre suâ diaphanitate albedinem aquæ, cujus albedo stat in medio sui contrarii subjecti, & color ignis stat in summo indutus colore croceo. Significantur ergo colores elementorum in composito sive mixto in circulatione, quam facimus, composita de differentia, concordantia & contrarietate. *Hæc autem præsens colorum investigatio multùm est utilis in arte medicinæ ad dandum judicium sive cognitionem de urinis.*

Per septimam Regulam.

Quæstio. Solutio. H.

1. QUæstio. *Utrùm motus sit actus moventis vel mobilis vel utriusque* ? Solutio. H. Posito H. in solutione significatur solutio per regulam de H. Est ergo motus unum principium generale substantiæ existens ita in illa sicut tempus, per quem videlicet motum esse possunt movens, mobile & movere, & per ipsum motum potest esse motum, id est, res mota ex uno tempore in aliud, quod esse non posset, si motus non esset actus moventis & mobilis, existente tamen motu principio generali, & hoc, quod est per se ipsum, secundùm quòd est significatum in regula de C. motu existente

stente subjecto, in quo movens mobile movet de potentia in actum.

2. Quæstio. *De quo est motus* ? Solutio. H. Motus est de se ipso essentialiter, ut per suam naturam possint esse partes substantiæ moventes & mobiles in substantia & quòd substantia sub ratione motûs suarum partium possit esse mota & movens in se ipsa & extra se ipsam. Est ergo motus de se ipso & de partibus essentialibus, quæ sunt motivitas & mobilitas & movere, & hæ partes sunt accidentales in aliis principiis, ut possint esse moventes mobiles & motæ, & ut in tempore præterito, præsenti & futuro earum motus sustentetur, quarum videlicet partium est motus accidentaliter.

3. Quæstio. *Quomodo est motus* ? Solutio. H. Modus, secundùm quem est motus, stat in medio motivitatis, mobilitatis & movere, & isti tres modi stant in modis, quos aliæ partes substantiæ habent in aliis qualibet parte existente movente & motâ in qualibet alia parte, quemadmodum magna bonitas, quæ sub sua magna ratione est ratio magna magno bono, ut moveat magnum bonum de mobilitate bona & magna in bono & magno movere & moto. Unde substantia habet modum motûs secundùm modum suarum partium. Est ergo motus sustentatus in modo substantiæ & suarum partium.

4. Quæstio. *Cum quo est motus* ? Solutio. H. Est motus cum suis partibus essentialibus, & est cum cæteris partibus substantiæ, quæ suam habent dispositionem, sic motus, qui habet dispositionem illarum, quoniam sic oportet esse motum cum principio & bonitate, sine quibus esse non posset, sicut principium & bonitas esse non possent sine motu, ipsis existentibus moventibus & motis.

Per Regulam octavam.

Quæstio. Solutio. I.

1. QUæstio. *Quid est liberum arbitrium* ? Solutio. I. Posito. I. in solutione significatur solutio quæstionis in textu regulæ de I. Est ergo liberum arbitrium in animali rationali locus intellectualis, per quem voluntas habere potest motum eligendi bonum aut malum, & intellectus eligendi verum vel falsum objectum, & memoria recolendi vel obliviscendi objecta, quæ voluntas & intellectus accipiunt : iste autem locus intellectualis est liberum arbitrium, qui sustentatur in loco motûs, quem potentiæ animæ habent, ut objecta libera accipiant, ut cum magna bonitate, duratione, potestate, virtute & veritate quietem habeant in gloria.

2. Quæstio. *De quo est liberum arbitrium* ? Solutio. I. Est liberum arbitrium de se ipso & de partibus suis essentialibus in illo collocatis, & ipsum in illis simpliciter, ut liberum arbitrium sit unum principium simplex & de se ipso, quoniam si esset de alio compositum, quod non esset de sua essentia, non esset libertas hoc, quod est, & esset meritum in privatione, quæ esset minoritas bonitatis & majoritas malitiæ in anima rationali. Libertas autem est sub forma possessionis potentiarum animæ, ut habeant locum ad utendum liberè objectis, quæ accipiunt vel dimittunt.

3. Quæstio. *Quomodo est liberum arbitrium* ? Solutio. I. Secundùm quòd locus consideratur per nonam regulam de K., potest haberi cognitio de modo, secundùm quem liberum arbitrium est hoc, quod est, in se ipso sustentatum in potentiis animæ sub ratione actionis & passionis & conjunctionis utriusque, ut potentiæ locum habeant formaliter & passivè in libero arbitrio, conservatum sub forma actionis, & possessum sub forma passionis. Est ergo liberum arbitrium secundùm suum essentialem modum collocatum in se ipso & in modo potentiarum animæ.

4. Quæstio. *Cum quo est liberum arbitrium* ? Solutio. I. Considerato loco secundùm regulam de K., potest considerari liberum arbitrium, existente libero arbitrio hoc, quod est, cum se ipso & cum suis partibus coëssentialibus, cum quibus sunt una & eadem essentia, & cum partibus substantiæ rationalis, quoniam sicut bonitas est magna cum magnitudine & cum essentiali bonificativo, bili & are, sic liberum arbitrium secundùm hoc, quod est, est cum bonitate & cum essentiali liberativo, liberabili & liberare.

Per Regulam nonam.

Quæstio. Solutio. K.

QUæstio. *Quomodo haberi potest cognitio de essentiis rerum* ? Solutio. K. Habetur cognitio de essentiis rerum quinque modis.

1. Primo modo investigando partes substan-

ſtantiæ, ſicut bonitatem ignîs, quæ eſt pars ſubſtantiæ ignîs.

2. Secundo inveſtigando, quomodo aliæ partes ſunt in aliis, ſicut in ſubſtantia ignîs, in qua bonitas eſt in magnitudine, ut ſit magna, & ut magnitudo ſit bona, & magnitudo, quæ eſt in bonitate, ut ſit bona, & ut bonitas ſit magna.

3. Tertio inveſtigando, quomodo ſubſtantia eſt in ſuis partibus & partes in illa, ſicut ſubſtantia ignîs, quæ eſt in eſſentiali ſignificativo, bili & are, & omnia iſta tria ſunt in illa, & hoc idem eſt de ſua bonitate, magnitudine &c.

4. Quarto inveſtigando ſimilitudines, quas ſubſtantia tranſmittit extra ſubjectum ratione ſuarum partium, ſicut ignis, qui lucem ſuam tranſmittit, item calorem, ſiccitatem, bonitatem, magnitudinem &c. aëri & cæteris elementis. Idem facit ſubſtantia compoſita ex illis, quemadmodum piper, quod tranſmittit ſuum ſaporem, calorem & ſiccitatem guſtui. Cum iſtis quatuor modis habetur cognitio de eſſentiis rerum, ſicut de igneïtate, quæ cognoſcitur eſſe eſſentia ignîs exiſtentis ſupra ignificativitatem, ignificabilitatem & ignificare, quæ ſunt concreta eſſentialia ſubſtantiæ ignîs, per quæ ignis eſt ſubſtantia concreta & ſpecificata exiſtens ſub igneïtate, in qua ſunt partes ſpecificæ & concretæ ſcilicet bonitas, magnitudo &c. per quas igneïtas eſt bona, magna, & ignis eſt bonus, magnus, durans & potens, qui extrà mittit ſimilitudinem eſſentiæ ſuæ in rebus, in quibus figuraliter apparet eſſentia ſua & partes illius.

5. Cognoſcuntur per quintum modum eſſentiæ rerum, qui quidem modus diffuſus eſt in proceſſu iſtius artis diffuſo in practica, quam damus de figuris, diffinitionibus, regulis, tabula & quæſtionibus, ſicut in circulatione primæ figuræ, in qua apparet eſſentia mixti in mixtione principiorum, & hoc idem in diffinitionibus &c.

Per decimam Regulam.

Quæſtio. Solutio. K.

QUæſtio. *Cum quo cognoſcitur, quòd ſiccitas ignîs eſt de terra?* Solutio. K. Quinque modis cognoſcitur, quòd ignis ſit ſiccus per terram & non per ſe ipſum.

1. Primo modo cum parte ignîs, ſicut calor, qui eſt propria qualitas ignîs.

2. Secundo cum mixtione partium ad invicem, ſicut calor ignîs, qui eſt in aqua calefacta, & frigiditas aquæ, quæ eſt in igne frigefacto, & humiditas aëris, quæ eſt in terra humefacta, & ſiccitas terræ in aëre deſiccato.

3. Tertio eſt cum cognitione partium in toto, & totius in parte, ſicut elementatum, quod eſt totum de ſuis partibus & econverſò ſcilicet partes de elementato.

4. Quarto in multiplicatione, quam ſubſtantia facit ex ſuis ſimilitudinibus in cæteris ſubſtantiis, ſicut ignis, qui ſuam ſpeciem multiplicat in aëre calefacto & ignificato ſub modo compoſitionis in generatione ſubſtantiarum elementatarum. Per hos autem quatuor modos cognoſcitur, quòd ignis non eſt ſiccus per ſe, quoniam ſi eſſet ſiccus per ſe, eſſet ſua ſiccitas una pars ipſius, & ſiccitas terræ alia pars terræ, & hoc idem ſuo modo ſequeretur de duobus caloribus, quia unus calor eſſet eſſentialis ignîs & alius aëris. Idem ſuo modo de duabus humiditatibus ſpecie differentibus & de duabus frigiditatibus: unde ſequerentur multa inconvenientia contra curſum naturalem videlicet, quia non ſufficeret una ſpecies ſiccitatis ad deſiccandum, nec una ſpecies caloris ad calefaciendum, nec una ſpecies frigiditatis ad frigefaciendum, nec aliquod elementorum daret alii ſuam ſimilitudinem, quoniam ſi aër eſſentialiter eſſet calidus per ſe, non haberet appetitum accipiendi calorem ignîs, qui haberet contrarium eſſentiale aëri, videlicet ſiccitatem. Nec eſſet ergo in illis concordantia, ſed eſſet contrarietas, & non poſſet fieri mixtio ex illis in ſubſtantia elementata ſub ratione concordantiæ ſed ſub ratione contrarietatis, & ſequeretur, quòd una pars non eſſet in alia, nec omnes in ſubſtantia, nec ſubſtantia in illis, & etiam, quòd ſubſtantia non poſſet tranſmittere ſuam ſimilitudinem cæteris ſubſtantiis, propter quod deperderetur generatio & curſus naturalis. Eſt ergo ſiccitas ignîs à terra, ut natura non habeat paſſionem ſub inconvenientibus prædictis, & ut ignis & aër poſſint habere concordantiam, dando illi calorem, & contrarietatem, dando illi ſiccitatem, quam recepit à terra, cui videlicet ſiccitati aër non poteſt contradicere, quoniam indiget calore ad mortificandum frigiditatem aquæ, ut aqua non det frigiditatem terræ, quæ eſt ipſi aëri contraria, & quòd de illo ſuam recipiat ſimilitudinem, idem ſuo modo ſequitur de cæteris elementis.

5. Quintus verò modus eſt in diſcurſu iſtius ſcientiæ, quæ eſt de figuris, diffinitionibus, regulis, tabula & quæſtionibus, quoniam cum practica, quam damus de illis, poteſt haberi cognitio, quòd ignis eſt ſiccus per terram de neceſſitate, ſecundùm quòd ſignificatum eſt in regula de G.; nam ſi ignis eſſet ſiccus per ſe, eſſet aër calidus per ſe, & aqua humida per ſe, & terra frigida per ſe ipſam, & perderetur qualitatum appropriatio & elementorum mixtio, quam videlicet perditionem non poſſet natura ſuſtinere.

Dictum eſt de practica regularum, & oſtendimus modum, cum quo quæſtiones ſolvi poſſunt cum qualibet regula ſecundùm modum, quem tenuimus. Sed nunc intendimus doctrinam dare ad ſolvendum quæſtiones miſcendo regulas ad invicem ad ſolvendum unam & eandem quæſtionem, & tangendo modos, in quibus regulæ dividuntur, ſicut tetigimus ſpecies triangulorum in quæſtionibus, quæ ſunt in ſecunda parte quintæ diſtinctionis, & de hoc dabimus exemplum faciendo unam quæſtionem de bonitate, magnitudine & voluntate Dei.

Per mixtionem Regularum.

Quæſtio. Solutio.

QUæſtio. *Utrùm bonitas Dei ſit ita magna, ſicut ſua voluntas?* Solutio. B. C. D. E. F. G. H. I. K.

Et primò B. Affirmando, quòd bonitas Dei ſit ita magna, ſicut ſua voluntas, plus intrat in recolere, amare & intelligere animæ de bonitate Dei, quàm negando bonitatem non eſſe ita magnam, ſicut eſt voluntas. Removetur ergo dubitatio per affirmationem, & ſtat per negationem.

C. Si voluntas Dei eſſet major in magnitudine quàm ſua bonitas, eſſet unum voluntas & aliud bonitas, & haberet voluntas in ſe ipſa eſſentiale amativum, amabile & amare, & bonitas accidentale bonificativum bonificabile & bonificare, & haberet bonitas in magnitudine parvitatem, malitiam, per quam eſſet magnitudo parvitas bonitatis, & haberet ſuum contrarium in ſe ipſa, & bonitas ſimiliter, quod eſt impoſſibile, ut voluntas non ſit diligens malitiam in bonitate aut parvitatem in magnitudine.

D. In voluntate Dei eſt magnitudo magna, quia voluntas in ſe ipſa habet magnitudinem eſſentialem amativi, amabilis & amare, quæ ſunt de eſſentia ſua, & una & eadem eſt eſſentia omnium trium & voluntatis, & quodlibet eſt eſſentia & eſſentia eſt quodlibet, & hæc eſt magna bonitas voluntatis, & eſſet magna parvitas voluntatis, ſi ipſa voluntas majorem haberet magnitudinem quàm bonitas, quoniam amaret magnitudinis parvitatem in bonitate, & oderet magnitudinem bonitatis, quod quidem amare & odire eſſet ex malitia & parvitate magnitudinis & voluntatis, & hoc eſt impoſſibile. Eſt ergo bonitas ita magna, ſicut voluntas, ut non ſequantur inconvenientia antedicta.

E. Deus eſt per ſe ipſum & non per aliud. Eſt ideo Deus per ſe ipſum, quia ſua bonitas, magnitudo, voluntas &c. convertuntur in eo tantummodo, cujus converſio eſſe non poſſet, ſi magnitudo eſſet magna in voluntate & parva in bonitate, quia majoritas & minoritas magnitudinis ponerent differentiam inter eſſentiam bonitatis & eſſentiam voluntatis, & eſſet bona voluntas accidentaliter & non per ſe ipſam, & bonitas eſſet parva, ut voluntas eſſet major quàm illa. Unde ſequerentur in eſſe Dei accidentia ſcilicet ſecundariæ intentiones, quæ eſſent materiæ primariis intentionibus, quod eſt impoſſibile & contra magnitudinem, voluntatem & bonitatem Dei.

F. In Deo non eſt aliqua compoſitio nec aliqua quantitas, ut in eo ſit infinita magnitudo amabilis, & infinita bonitas; ſed ſi bonitas Dei non eſſet ita magna ſicut voluntas, eſſent in Deo quantitas & compoſitio ſuſtentatæ in majoritate voluntatis & minoritate bonitatis in diviſione magnitudinis, & eſſet Deus terminatus & compoſitus, & hoc eſt impoſſibile.

G. Si in Deo non eſſet bonitas ita magna, ſicut voluntas, eſſet in ſua eſſentia una qualitas parva eſſentialis, & alia magna & parva eſſet appropriata qualitas & accidentalis, quæ quidem appropriatio mala eſſet contra bonitatem magnitudinis, voluntatis & contra amabilitatem bonitatis & magnitudinis.

H. In Deo non eſt tempus, quoniam ipſe eſt æternitas, quæ videlicet æternitas tempus comprehendit & omnia, quæ in tempore ſtant, unde ſi ita eſſet, quòd voluntas

luntas major esset quàm bonitas, comprehenderent majoritatem, minoritatem in tempore. Unde sequeretur, quòd bonitas Dei non esset æterna, & esset magnitudo voluntatis in tempore bona & non in æternitate, quæ quidem bonitas esset malitia magnitudinis & voluntatis & æternitatis, & voluntas non haberet modum, cum quo amaret magnitudinem bonitatis in se ipsa, nec in æternitate.

I. In Deo non est locus, cùm omne, quod in loco est, finitum sit secundùm loci naturam, qui naturam habet comprehendendi & essendi comprehensus existens sub quantitate, quæ existit hoc, quod est, in loco, & habet modum, quomodo suæ partes sint collocatæ existente qualibet parte in qualibet alia quantitative; esset ergo in Deo locus parvitatis in bonitate, in qua esset magnitudo parva & magna in voluntate, si voluntas major esset quàm bonitas.

K. Si voluntas Dei major est quàm bonitas, Deus, qui est bonus, non haberet rationem, quomodo sub ratione bonitatis magnum bonum faceret, sed haberet rationem, quòd faceret parvum bonum, & quòd faceret magnum bonum sub ratione voluntatis, cui magnitudo est ratio, ut magnum bonum amet, unde in Deo sequeretur contradictio, & in eo esset pars ex partibus & totum compositum ex partibus, existente qualibet parte in qualibet alia parte secundùm modum minoritatis & majoritatis, in quo modo ostenderet Deus extra se ipsum perfectiones suas in figura imperfectionis in ipso significatæ, si magnitudo magna esset in voluntate & parva in bonitate.

Est etiam significatum secundùm modum processûs istius artis diffusum in practica figurarum, diffinitionum, tabulæ, regularum & quæstionum, quòd de necessitate magnitudo est ita magna in bonitate Dei, sicut in sua voluntate.

K. Voluntas Dei suam bonitatem amat cum magnitudine, amat ergo Deus tantum suam bonitatem, quantum suam magnitudinem, & hoc, ut suum amare sit bonum magnum, cum quo amat bonum & magnum amabile cum magnitudine bonitatis & amativitatis. Istud autem amare tam magnum & tam bonum voluntas habere non posset, si amaret bonitatem cum minoritate, & sequeretur, quòd minoritas amabilitatis esset pars in majoritate magnitudinis & majoritas esset alia pars in magnitudine, in qua esset minor amabilitas in majori & major in minori, & quòd ambæ partes essent constitutæ ex magnitudine ambarum, magnitudine movente similitudinem suam in suo contrario, quod est parvitas, & hoc est impossibile & contra processum istius artis diffusum in figuris, diffinitionibus, regulis, tabulâ & quæstionibus. In quo quidem processu significatur, quòd divina bonitas de necessitate est ita magna, sicut sua voluntas.

Multùm est utilis ista doctrina, & practica, quam dedimus in mixtione regularum, *quoniam per talem doctrinam inveniri possunt essentiæ rerum & proprietates ipsarum*, & habetur modus ad multiplicandum plures rationes ad unam & eandem quæstionem ad dandum judicium verum & ad significandum, quòd Deus non habet dignitatem aliquam neque proprietatem otiosam, nec majoritatem, nec minoritatem.

DE

SEPTIMA PARTE *Quintæ Distinctionis,*

In qua ponuntur quæstiones & earum solutiones per Tabulam.

IN hac septima parte proponimus dare doctrinam ad practicandum cum tabula, & ad multiplicandum rationes ad unam & eandem quæstionem, & ostendere, quomodo uti mixtim sciatur diffinitionibus & regulis in decem speciebus quæstionum exemplificando in æternitate. Unde modus haberi poterit ad solvendum quæstiones per tabulam, tenendo illum modum, quem nos tenere proponimus in hac quæstione multiplicando ad unam & eandem quæstionem viginti rationes.

De possibilitate Æternitatis. B.

1. QUæstio. *Utrùm mundus sit æternus?* Solutio. B. C. D. Si mundus est æternus, sua bonitas & sua magnitudo sunt æternæ existentes in sua æternitate sustentatæ, & econversò æternitas in sua bonitate & magnitudine, sine quibus esse non posset substantia mundi æternitati subjectata, veluti totum suæ parti & pars subjectata suo toti cum

cum aliis partibus essentialibus, de quibus substantia constituta est & composita, sequitur ergo, si mundus est æternus, quòd operetur sub ratione suarum partium, sicut bonum, quod agit bonum sub ratione bonitatis. Unde oportet, quòd mundus agat bonum sub ratione suæ bonitatis, & quòd illud bonum sit magnum, eò quòd magnitudo est id, ratione cujus bonitas est magna ratio bono, quòd agat magnum bonum, & cùm æternitas sit id, ratione cujus bonitas & magnitudo durant, & bonitas & magnitudo sunt rationes æternitati, ut bona sit & magna, necessariò fit, quòd si mundus est æternus, quòd sit in mundo productum speciale bonum, magnum, æternum & infinitum in bonitate & in æternitate extensivè sub ratione magnitudinis, ita ut sit æternificatum in magnitudine & in bonitate sub ratione æternitatis, & bonificatum in infinitate & æternitate sub ratione bonitatis, sed hoc est falsum. Nam si verum esset, in ejusmodi bono non esset quantitas, nec id aliquando in privationem deveniret, nec æternitas subjecta esset malitiæ, nec parvitas magnitudini, nec magnitudo malitiæ; sed cùm omnibus bonis in mundo productis insit quantitas temporalitas, est malum æternum in mundo, si mundus est æternus, oportet igitur, quòd sit principiatus de novo, ut impossibilia supradicta non sequantur.

2. B. C. T. B. Si mundus est æternus, duæ existunt æternitates, altera est æternitas Dei, altera æternitas mundi, æternitate mundi multiplicante suam similitudinem in multis aliis æternitatibus inter se differentibus sustentatis in partibus mundi, videlicet in bonitate magnitudine & sic de aliis. Unde destructio sequitur magnitudinis, bonitatis, unitatis singularis æternitatis, sicut destrueretur unitas & singularitas Dei, quæ est æternitas in magnitudine & bonitate, si alter esset Deus, sed quia talis destructio est impossibilis, oportet necessariò mundum extitisse principiatum de novo.

3. B. C. T. C. Si mundus est æternus, bonitas & magnitudo concordantiam non habent in sua æternitate, eò quòd plus mali est in mundo quàm boni, & æternitas magis subjecta est malitiæ quàm bonitati. Concordant ergo in æternitate magnitudo & malitia, parvitas & bonitas, ex quo sequitur, quòd æternitas est bona & mala, magna & parva, sed hoc est impossibile, propter quam impossibilitatem significatum est mundum fuisse principiatum de novo.

4. B. C. T. D. Si mundus est æternus, sua æternitas subjectum est infinitæ contrarietati bonitatis & magnitudinis, nam parvitas boni infinita est in duratione & mali magnitudo, æternaliter enim plus mali est in mundo quàm boni, ex quo fit, quòd malum est esse, & bonum est non esse, quoniam id bonum specificum, quod per successionem provenit, extat in parvitate durationis, principium habens & finem temporaliter mensuratum, malum autem in privatione existit boni, eo bono existente æternaliter privato. Igitur mundus principiatus est & non æternus, ut inconvenientia evitentur præmissa.

5. B. D. T. B. Si mundus est æternus, inter suam bonitatem & æternitatem est realis differentia, nam si unum idem numero essent, non foret æternitas malitiæ subjecta, cui videlicet malitiæ subjecta est, cùm sit æternaliter malitia in mundo, si mundus extat æternus. Consimiliter fit de magnitudine & reliquis principiis substantiæ, quæ differunt à mundi duratione. Igitur bonitas & æternitas mundi non sunt una essentia numero. Sequitur etiam, quòd sola mundi æternitas est proprietas infinita, & reliquæ substantiæ mundi partes habent infinitas proprietates accidentaliter appropriatas sub ratione æternitatis, indutæ de earum similitudinibus quantitate finitis, æternitate existente fine & complemento ipsis sub ratione durationis, ipsis verò substantiæ mundi partibus existentibus ratio æternitati sub earum propriis proprietatibus, imperfectionibus & defectibus: præterea fuissent omnia magis nobilia in æternitate quàm in se ipsis, & amabiliora in duratione quàm in bonitate & magnitudine & reliquis; sed cùm omnia ista sint impossibilia, necesse est mundum fuisse de novo creatum.

6. B. D. T. C. Si mundus est principiatus de novo, inter bonitatem & æternitatem est concordantia, cujus ratio est, quia sicut bonitas mundi est in tempore, sic duratio ipsius est in tempore. At verò si mundus est æternus, bonitas & æternitas sunt in contrarietate, eò quòd bonitas est finita in quantitate, æternitas verò sine quantitate in infinita duratione, & bonitas est ratio bono, ut agat bonum, & æternitas

malo, eò quòd ejusmodi bonum productum devenire facit in privationem, in qua permanet æternaliter, quia si mundus est æternus, non est alia quàm ista vita, cùm primus homo stetisset nunquam, nec futurus sit ultimus, si mundus æternus est. Sine qua quidem prioritate & posterioritate substantia mundi sufficere non posset ad resurrectionem hominum nec ad locorum extensionem, essétque æternitas causata sub ratione mali contra superiorem æternitatem & finem rerum universarum. Igitur mundus principiatus est de novo, ut prædicta inconvenientia non sequantur.

7. B. D. T. D. Si mundus est æternus, bonitas & æternitas ipsius existunt in finibus contrariis, finis namque bonitatis est esse, finis verò æternitatis non esse, quoniam sub ratione bonitatis sequitur esse de non esse, sub ratione verò æternitatis devenit esse in privatione infinita. Unde finis æternitatis est in malo, finis verò bonitatis in bono, sed cùm talis contrarietas sit impossibilis, relinquitur mundus non fuisse æternus.

8. B. T. B. C. Si mundus est principiatus, differentia est ratio & claritas, in qua apparet concordantia unius boni & alterius, & unius & alterius magni boni, quæ videlicet concordantia separata est à contrarietate unius & alterius boni & unius & alterius magni boni. Sed si mundus est æternus, differentia non est ratio claritati bonitatis, magnitudinis & æternitatis &c. existítque confusa in concordantia boni & magni, & boni & mali, & magni boni & magni mali, & sic de confusione reliquarum partium substantiæ mundi, sed quia talis confusio impossibilis est & contra diffinitiones principiorum substantiæ mundi, necessariò sequitur mundum fuisse novum.

9. B. T. B. D. Differentia bonitatis absque contrarietate, quæ ibi contradicere non potest, declarat bonitatem majorem esse & nobiliorem in specierum individuis quàm in generibus & in eorum speciebus, eò quòd genera & species existant intentiones secundariæ, individua verò primariæ. Igitur si mundus est principiatus, sua duratio nobilior est in individuis quàm in generibus & eorum speciebus; sin autem est æternus, sua duratio econtra nobilior est in his causis, quæ magis durant, & quæ per secundas intentiones existunt, & minùs nobilis in eis, quæ nobiliora sunt, & plus habent bonitatis & existunt per primam intentionem. Sequitur etiam contrarietas & confusio inter bonitatem & æternitatem, sed hoc est impossibile. Ratione cujus impossibilitatis, concluditur mundus non esse æternus.

10. B. T. C. D. Si mundus est æternus, sua æternitas contradicit suæ bonitati, in quantum concordantiam habet cum malo, quod in eą æternaliter sustentatur, & sua bonitas concordantiam habet cum æternitate, quæ bona est sub ratione bonitatis. Influit ergo æternitas suæmet bonitati contrarietatem & malitiam, existens subjecta malo æterno, cum quo concordantiam habet. Bonitas verò influit æternitati se ipsam & concordantiam, ad quam æternitatem bene se habent bonitas & concordantia, sed quia talis influentia concordantiæ & contrarietatis nequit habere subjectum, in quo consistat inter bonitatem & æternitatem, impossibile est, quòd mundus habeat in se ipso subjectum æternum, nec æternitas in ipso valeat sustentari.

11. C. D. T. B. Inter magnitudinem mundi & ejus durationem existit differentia, per quam sunt rationes reales inter se non confusæ, dummodo mundus non sit æternus; sin autem est æternus, existunt rationes confusæ, eò quòd non habent, per quod claræ consistant, ex quo mundus non habet in se essentialia, æternificans, bile & are, quæ si haberet, produceret ita magnum, sicut est ipse, quod est impossibile. Igitur mundus est creatus de novo, ut sua magnitudo & duratio existere possent rationes reales ad invicem non confusæ.

12. C. D. T. C. Mundus finitus extat in magnitudine extensitatis, cùm oporteat omne corpus extremitatem habere, sine qua non posset habere figuram, nec sine figura esse corpus. Ergo sua magnitudo finita est in extensitate; at si mundus est æternus, ejus duratio infinita est, & concordantia existit in una substantia partim finita & partim infinita, quod est impossibile & contra cursum naturalem. Sequerentur etiam multa alia inconvenientia, si mundus esset æternus, quoniam sua magnitudo major esset in alio quàm in se ipsa, hoc est in infinitate æternitatis, & sic suum magnificare majus esset in æternitate quàm in magnitudine. Sed quia magnitudo non potest esse major in alio quàm in se ipsa, & magnificare majorem concordantiam habet cum magnitudine quàm cum

cum alio, sequitur de necessitate mundum esse principiatum de novo, ut memorata inconvenientia non sequantur, quod fieret, si esset mundus æternus.

13. C. D. T. D. Si mundus est æternus, sua magnitudo major est in contrarietate quàm in concordantia, quæ videlicet contrarietas de infinito constat & finito, videlicet de infinita duratione & finita extensione magnitudinis, hoc idem sequeretur de æternitate mundi, quæ major esset in contrarietate quàm in concordantia, quæ existeret infinita in se ipsa & finita in extensitate magnitudinis. Esset ergo contrarietas composita de finitate & infinitate, & esset finis & complementum concordantiæ, quæ res impossibilis est. Unde oppositum impossibilitatis oportet esse necessarium.

14. C. T. B. C. Si mundus est æternus, differentia major est in magnitudine & æternitate sub ratione contrarietatis, magnitudine mundi existente finitâ & æternitate infinitâ, quàm sub ratione concordantiæ, ex quo sequitur differentiam majorem claritatem existere in confusione quàm in se ipsa, sed hoc est impossibile, ergo oppositum est necessarium.

15. C. T. B. D. Si mundus est æternus, differentia contrariorum videlicet finitatis, magnitudinis & infinitatis æternitatis major est quàm rerum concordantium. Idem sequitur de magnitudine differentiæ, sine qua differentia major esse non posset rerum contrariarum quàm concordantium. Est ergo magnitudo differentiæ contrarietas, & parvitas differentiæ est concordantia; ex quo sequitur inter magnitudinem & differentiam esse majorem contrarietatem quàm concordantiam, sed hoc est impossibile & contra concordantiam essentialium magnificativi, bilis & are, in quibus differentia sustentata est essentialiter & naturaliter. Est igitur in conclusione negatio quæstionis vera.

16. C. T. C. D. Si mundus est æternus, magnitudo concordantiæ major est in contrarietate quàm in se ipsa, videlicet in contrarietate finiti & infiniti, in qua magnitudo major est quàm in concordantia finiti & finiti; sed cùm hoc sit impossibile & contra diffinitionem magnitudinis concordantiæ, æternitatis & contrarietatis, sequitur necessariò mundum fuisse creatum de novo.

17. D. T. B. C. Si mundus est æternus, differentia rerum concordantium major est in æternitate mundi quàm in ejus concordantia, mundo existente infinito sub ratione æternitatis, quæ in eo contrarietatem non habet, & suâ concordantiâ existente finitâ in contrarietate mundi concordantiæ contraria: sed quia differentia concordantiæ in essentiali concordativo, bili & are sustentata non potest esse major in alia essentia quàm in concordantia, mundus non potest esse æternus, quoniam si posset, differentia concordantiæ posset esse major in alio quàm in concordantia, quod est impossibile.

18. D. T. B. D. Si mundus esset æternus, differentia magis diffusa & extensa est in æternitate mundi cum contrarietate quàm cum concordantia, plures namque res contrariæ forent, si mundus esset æternus quàm concordantes, existentibus ejusmodi contrarietatibus finitis in partibus mundi, & infinitis in sua æternitate, & existentibus concordantiis finitis in partibus mundi: sequeretur igitur, si mundus æternus esset, quòd inter differentiam & contrarietatem infiniti & finiti esset major concordantiæ proportio & finis quàm inter differentiam & concordantiam rerum finitarum, sed hoc est impossibile.

19. D. T. C. D. Si mundus est æternus, concordantia idcirco est, ut sit contrarietas; contrarietas verò idcirco non est, ut sit concordantia; quia si mundus est æternus, major est contrarietas quàm concordantia, cùm contrarietas sit partium finitarum mundi, quæ essentialiter sunt finitæ, videlicet magnitudinis, bonitatis & reliquarum, æternitate mundi existente essentialiter infinitâ. Ex quo sequitur contrarietas rei infinitæ & rerum finitarum in una substantia, cujus videlicet substantiæ una pars, quæ est æternitas, est finis & complementum totius substantiæ & aliarum partium suarum omnium finitarum, ex quo fit, quòd major est pars suo toto, & naturæ rerum majores existunt in contrarietate quàm in concordantia. Sed cùm omnia ista sint impossibilia, impossibile est, mundum fuisse æternum, ut prædicta inconvenientia non sequantur, atque ut concordantia non sit idcirco, ut sit contrarietas, cùm secundùm naturam concordantia sit primarum intentionum, contrarietas verò secundarum.

20. T. B. C. D. Si mundus est æternus, differen-

differentia, concordantia & reliquæ substantiæ mundi partes sunt æternitatis mundi possessivè, cùm ea sit infinita & reliquæ partes finitæ, & tota substantia mundi esset de sua parte infinita, sed quia ea pars prædominaretur, & possessionem & finem haberet contra bonitatem, magnitudinem &c. sequitur infinitatem mundi (quam habet in duratione tantùm, si est æternus) esse finem & complementum cum contrarietate toti ipsi substantiæ & suis partibus. Sed quia hoc est impossibile, mundus æternus esse non potest.

De Quidditate æternitatis. C.

1. QUæstio. *Quid est æternitas* ? Solutio. C. D. E. Æternitas est ea proprietas in natura, per quam durant magnitudo & potestas æternaliter in unitate numeri. Unde potestas potest in æternitate infinitè & extensè esse magna.

2. C. D. T. C. Æternitas est ea magnitudo, quæ habet in se ipsa concordantiam essentialium magnificativi, bilis & are, ideóque æternitas extensa est infinitè in magnitudine & concordantia.

3. C. D. T. D. Æternitas est ea magnitudo, quæ magìs distat à suo contrario quàm alia magnitudo omnis. Quapropter æternitas non potest esse de parvitate nec existere otiosa.

4. C. D. T. E. Æternitas est magnitudo, quæ principium non habet nec finem in extensitate nec in duratione. Igitur nec potest esse terminata, principiata, nec finita.

5. C. E. T. C. Æternitas est magnitudo potestatem habens, in qua extensitas infinita & duratio concordant, cùm sint unum idem numero; unde potestas omnia potest in æternitate & concordantia.

6. C. E. T. D. Æternitas est magnitudo & potestas, cui nulla contrarietas resistere potest, & propter hoc potestas potest esse magnitudo & magnitudo potest esse æternitas.

7. C. E. T. E. Æternitas est principium infinitum in extensitate & potestate, unde principiare potest & terminare entia universa & infinitè extra ipsa existere.

8. C. T. C. D. Æternitas est magnitudo, quæ magìs potest contrarietati repugnare quàm alia magnitudo omnis. Quapropter contrarietas contradicere non potest naturæ æternæ & infinitæ in extensitate magnitudinis & concordantiæ.

9. C. T. C. E. Æternitas est magnitudo, in qua concordantia & principium sunt unum idem numero; quapropter non potest esse plus quàm una æternitas, quoniam si esset, posset principium principiare contra proprietatem æternam magnitudinis & concordantiæ.

10. C. T. D. E. Æternitas est principium adeò magnum, quòd omni contrarietate stat priùs, & nulla contrarietas ex ipso principiat, nec illi contradicere potest. Igitur oportet, quòd id principium sit concordantia.

11. D. E. T. C. Æternitas est potestas, quæ in se concordantiam habet æternificativi, bilis & are. Quapropter nulla potestas contrarietatis potest contradicere concordantiæ prædictorum trium.

12. D. E. T. D. Æternitas est potestas concordantiæ, ideóque in æternitate potestas non potest de contrarietate contra concordantiæ potestatem.

13. D. E. T. E. Æternitas est potestas, ut possibile & possitum possint esse in æternitate unum idem numero absque principii novitate, ideóque non potest in potestate esse otiosa, nec potestas in æternitate vacua.

14. D. T. C. D. Æternitas est concordantia, unde distat à contrarietate, ita quòd nihil aliud magìs distat, ex quo sequitur, quòd contrarietas & tempus habeant concordantiam, unde alia æternitas esse non potest.

15. D. T. C. E. Æternitas est principium, quod est concordantia, & est concordantia, quæ est principium, & ob hoc æternitas principiare non potest contrarietatem contra concordantiam, & econtra potest principiare concordantiam contra contrarietatem.

16. D. T. D. E. Æternitas est principium, quod est omnibus contrarietatibus prius. Igitur principium prius est quàm tempus, & tempus esse non potest de essentia æternitatis, nec aliquid, quod sit temporaliter principiatum.

17. E. T. C. D. Æternitas est potestas cum concordantia, & propter hoc priùs potest æternitas quàm contrarietas, ratione cujus potestatis contrarietas non potest in æternitate contra concordantiam. Igitur non possunt plures quàm una æternitas existere.

18. E. T. C. E.

18. E. T. C. E. Æternitas est concordantia potestatis cum principio, unde principium est æternum ante omnia, quæ non sunt de natura æternali, quæ existunt post principium æternale in tempore principiato, in quo ipsa principiantur.

19. E. T. D. E. Æternitas est principium, quod principiare non potest contra se ipsum contrarietatem, unde fit, quòd contrarietas non potest principiare contra principium æternale aliquid.

20. T. C. D. E. Æternitas est principium, ut concordantia sit prior contrarietate; itaque contrarietas esse non potest extra tempus, nec æterna concordantia potest esse in tempore principiata.

Diffinivimus æternitatem Dei & hæc diffinitio multùm est justis hominibus amabilis, peccatoribus verò plurimùm timenda.

De Materialitate æternitatis. D.

1. QUæstio. *Æternitas de quo est* ? Solutio. D. E. F. Æternitas est de se ipsa & de essentiali intellectivo, bili & gere, qui sunt de sapientia, de qua est æternitas, ut sapientia esse possit de essentiali intellectivo, bili & gere; & hoc idcirco convertitur, ut æternitas existere possit de essentiali æternificativo, bili & are; sed quia æternitas & sapientia sunt de potestate, & potestas est de illis, & hæc tria sunt una eadem essentia existente qualibet ratio realis, ideo possunt esse omnia ista, & nullum inconveniens sequi potest: nam si sequeretur, deficeret potestas sibi ipsi & æternitati & sapientiæ, sed hoc est impossibile.

2. D. E. T. D. Æternitas est de potestate & potestas de æternitate, & quoniam sunt unum idem numero, æternitas potest esse de se ipsa & in se ipsa. Et ideo contrarietas potestatem non habet, cum qua æternitati resistere possit, nam æternitas omnia potest, contrarietate id contradicere non valente.

3. D. E. T. E. Æternitas est de potestate & potestas de æternitate; & cùm sint unum idem numero, æternitas potest esse de simplicitate, & compositio non potest in ea principiari, unde æternitas principiare potest esse de non esse sine alteratione & additione sui ipsius.

4. D. E. T. F. Æternitas est de potestate, ut potestas possit habere in medio sui ipsius æternale possificare, & propter hoc æternificabile non potest deficere æternificativo, nec possificabile potest existere in potentia, sed æternaliter est in actu.

5. D. F. T. D. Æternitas est de concordantia, ut sapientia sit æternaliter de concordantibus intellectivo & intelligibili & gere, ne æternitas & sapientia sint de contrarietate: quapropter contrarietas concordantiam habet cum privatione & ignorantia.

6. D. F. T. E. Æternitas est de principio & principium de æternitate, & ambo sunt unum idem numero: quare sapientia nihil potest intelligere ante æternitatem, nam si posset, æternitas non esset principium, nec de principio faceret ad suum libitum, nec de suo complemento: itaque sapientia æternitatem saperet in defectu.

7. D. F. T. F. Æternitas est de intelligere, quod est medium de sapientia æterna; unde sapientia otiosa esse non posset, nec intelligibile deficere intellectivo, nec ambo intelligere ipsi.

8. D. T. D. E. Æternitas est de principio & principium de æternitate, ex quo fit, quòd principium æternaliter principiare potest de æternitate, igitur tempus principiari non potest in æternitate, nec contrarietas æternitati & principio resistere.

9. D. T. D. F. In æternitate est medium, quod est æternare æternificativi & bilis: ideóque æternitas est de æternabili in æternativo & de æternativo in æternabili & de ambobus in æternare: unde deficere non potest ipsi æternare, nec in ea otiositas existere.

10. D. T. E. F. Æternitas est de principiare, ut principium in medio æternitatis existere possit, utque principium temporis nequeat inesse æternitati, nec æternare in tempore principiari, æternitas igitur nec deficere potest nec multiplicari.

11. E. F. T. D. Æternitas æqualiter est de potestate & sapientia, ut in potestate ita sit possificare æternum, sicut in sapientia intelligere: itaque contrarietas tantum est ab æternitate distans in possificare, quantum in intelligere, & potestas tantum potest de æternitate, quantum potest de sapientia.

12. E. F. T. E. Æternitas est de principio, ut intelligere sit æternale in sapientia & intelligibile & intellectum nequeant intellectivo deficere & econtra, nec intellectivum

vum intellecto & intelligibili. Quamobrem sapientia æternaliter est de se ipsa & de suo intellectivo intelligibili & gere, non indigens alterius essentiæ, quæ sit medium sui existere & sui operari, potest enim de se ipsa in se ipsa principiare & æternare suum intelligere.

13. E. F. T. F. Æternitas item est de intelligere, ut existere possit in medio sapientiæ & sufficere intellectivo, bili & intellecto & existere in utroque; unde ipsi intelligere sapientia deficere nequit.

14. E. T. D. E. Æternitas est de potestate, quod est principium, unde potestas principiare potest suum possificare de æternitate. Quapropter contrarietas nihil in æternitate imminuere potest, nec augere, nec potest esse principium essentiale de æternitate, imò oportet, quòd sit principium accidentale extra æternitatem. Igitur contrarietas in æternitate nihil potest principiare, nec aliquid diminuere vel immutare.

15. E. T. D. F. Æternitas est de possificativo, ut ipsum habere possit æternum possificabile, atque ut possificabile æternum habeat possificativum. Est item de possificare, ut existere possit in medio possificativi & possificabilis, contrarietate id contradicere non valente.

16. E. T. E. F. Æternitas est de æternabili, ut ipsum sit de æternativo, & æternare sit ex ambobus: idcóque potestas deficere non potest æternificare & principiare & potest existere in medio æternificativi & bilis.

17. F. T. D. E. Æternitas est de sapientia & de principio, ut sapientia, quæ est de intellectivo, possit æternaliter principiare de se ipsa suum intelligibile & intelligere, cui videlicet principiare contrarietas non potest contradicere, cùm nequeat inesse æternitati nec principiari de sapientia. Unde in eo principiare æterno materia esse non potest, intellectivum namque æternum principiat de se ipso suum intelligibile, & de utroque ipsorum est intelligere principiatum.

18. F. T. D. F. Æternitas est de medio sapientiæ, ut in tali medio nequeat intrare contrarietas, nec existere in æternitate defectus ignorandi, & ideo æternitas & sapientia existentes rationes reales sunt ita magnæ in operando sicut in existendo. Aliàs posset intrare & existere in æternitate & sapientia contrarietas.

19. F. T. E. F. Æternitas est de sapientia & de principio, ut in sapientia non sit intellectivum antequam intelligibile, nec intelligibile antequam intellectivum, sitque intelligere æternale tantum, quantum utrumque est. Hoc autem esse non posset, si æternitas non esset de sapientia & de principio non materialiter sed formaliter.

20. T. D. E. F. Æternitas est principium, unde contrarietas principiare non potest de æternitate. Igitur oportet, quòd æternitas sit de concordantia, in qua æternitas est de concordare, quod æternaliter distat à contrariare, igitur contrariare sine principio temporis & tempore principii principiare non potest.

De formalitate æternitatis. E.

1. QUæstio. *Æternitas quare est?* Solutio. E. F. G. Æternitas est per se ipsam, existens per se ipsam de essentialibus, æternificativo, bili & are, cum quibus ita potest esse per se ipsam, sicut sapientia, quæ per se ipsam est id, quod est, existens de essentialibus intellectivo, bili & gere. Idem sequitur de voluntate, quæ per se ipsam constat de essentiali amativo, bili & are. Est item æternitas per se ipsam, eò quòd convertitur cum essentiali potestate, voluntate & sapientia, quæ unum idem existunt numero.

2. E. F. T. E. Æternitas ideo est, ut sapientia possit esse principium æternale, possitque æternaliter sufficere intelligibile æternali intellectivo, & ambo æternali intelligere, hæc autem tam magna sufficientia sine æternitate esse non potest.

3. E. F. T. F. Æternitas est, ut in sapientia possit intelligere, æternum esse medium inter æternale intellectivum & æternale intelligibile; & propterea, quia æternitas est, intellectivum æternum sufficere potest de se ipso æterno intelligibili intellecto & æterno intelligere. Idem efficere potest æternale intelligibile intellectum, quod de se ipso sufficere potest æternali intellectivo intelligere, cui quidem intelligere æterno sufficere possunt etiam de se ipsis æternale intellectivum & æternale intelligibile & intellectum.

4. E. F. T. G. Æternitas ideo est, ut sapientia

sapientia Dei habere valeat in se ipsa suum finem, quem ratione æternitatis habere potest, in qua sapientia habet intellectivum, bile, & intellectum & intelligere æternalia. Quapropter sapientia appetitum non habet, nec inclinationem ad aliquem, qui extra se ipsam existat finis.

5. E. G. T. E. Æternitas idcirco est, ut sua voluntas possit esse æternale principium, & habere in se ipsa æternum amativum, bile, & amatum & æternum amare. Idem sequitur de voluntate, quæ ideo est, ut æternitas possit amari æternaliter in æternativo, bili, æternato & in æternare.

6. E. G. T. F. Æternitas est, ut sua voluntas habere possit in se ipsa æternum amare, quod stet in medio æternalis amativi & amabilis, propter quod amare voluntatis alterari non potest, nec in privationem devenire.

7. E. G. T. G. Æternitas ideo est, ut voluntas possit habere in se ipsa & de se ipsa finem æternum, in quo æternaliter quiescat: ideóque voluntas non inquirit suum finem successivè, sed ipsum habet actualiter in se ipsa in æternitate.

8. E. T. E. F. Æternitas item ideo est, ut potestas esse possit æternale principium, habeatque in se ipsa æternum possificare, quod sit in medio æternalis possificativi & bilis possificati, sine qua videlicet æternitate potestas esse non posset principium æternum, nec sufficientiam habere in se ipsa de se ipsa, nec æterno intelligere & amare sufficeret.

9. E. T. E. G. Æternitas est, ut potestas habeat in se & de se finem æternum, qui idem sit cum æterno principio, qua de causa potestas divina successionem non habet de potentia in actu, quoniam quicquid habet in se ipsa, actualiter & æternaliter habet.

10. E. T. F. G. Est item æternitas, ut potestas in suo possificare finem habeat æternaliter sui possificativi & sui possificabilis, quoniam absque æternitate finis in sui possificare existere non posset sine successione.

11. F. G. T. E. Æternitas est, ut sit in sapientia & in voluntate Dei æternale principium, & propter hoc non sequitur, quòd idcirco Deus sit principium, quia mundum principiavit, nam antequam mundus esset, sua æternitas principium præexistebat æternale in sua voluntate & sapientia.

12. F. G. T. F. Est item æternitas, ut sit in medio suæ sapientiæ & voluntatis. Per quod quidem medium earum existentia & essentialis agentia in mutatione esse non possunt, nec in temporalitate.

13. F. G. T. G. Æternitas est, ut sit finis suæ voluntatis & sapientiæ, sitque ejus finis æternus in sapientia & voluntate. Quapropter sapientia & voluntas nullam habent necessitatem finis temporalitatis.

14. F. T. E. F. Æternitas ideo est, ut sit in medio sapientiæ æternale principium, unde sapientia nihil potest ignorare, nec otiositas in ea locum habere potest.

15. F. T. E. G. Æternitas ideo est, ut ante Dei sapientiam non sit finis nec principium: propter hoc æternitas tantum est infinita in extensitate, quantum in duratione.

16. F. T. F. G. Æternitas item est, ut ejus finis extet medium sapientiæ, unde fit, quòd intelligere, æternare & complere unum idem existant numero.

17. G. T. E. F. Æternitas est ideo, ut in amare, quod in medio consistit voluntatis, accidens non possit principiare nec existere, igitur illud amare æternum est incorruptibile & immutabile.

18. G. T. E. G. Item æternitas est, ut in voluntate Dei principium sit finis, & finis sit principium. Unde necesse est, quòd suum amare sit æternum, ac de fine & principio æterno.

19. G. T. F. G. Æternitas ideo est, ut in voluntate æternaliter convertantur medium & finis. Unde amativum extat finis æternus, & amabile quoque finis æternus, similiter & amare. Id autem fieri non posset, nisi æternitas cum voluntate unum idem numero forent.

20. T. E. F. G. Æternitas denique ideo est, ut in ipsa principium medium & finis durent æternaliter absque successione. Quapropter in eo principio, medio & fine, quæ in æternitate consistunt, nec corruptio esse potest, nec finis aliquis alterationem aut mutationem aliquam ibi acquirere valet.

De Quantitate æternitatis. F.

1. QUæstio. *Æternitas quanta est?* Solutio. F. G. H. Sapientia Dei est æterna ratione æternitatis, unde necesse est, quòd æternitas sit sine quantitate, ut sapientia intelligere queat infinitè; quod fieri non posset,

posset, si æternitati quantitas inesset, nam quantitas privaret infinitam virtutem cognitionis sapientiæ & infinitam amativitatem voluntatis, quæ ita amat infinitam extensitatem in æternitate, sicut infinitam durationem. Cæterùm, quia in Deo sapientia, virtus, voluntas & æternitas convertuntur, necessariò sit æternitatem esse quantam in unitate absque differentia in sua quantitate.

2. F. G. T. F. Voluntas divina cum sua sapientia amat medium æternum, quod medium est inter æternum intellectivum & æternum intelligibile & intellectum, quod in ipsis existere non posset, si æternitas esset quantificata, atque si ejus essentia quantitate mensuraretur.

3. F. G. T. G. Voluntas Dei amat finem æternum in sua sapientia. Unde fit, quòd æternitas quantitatem non habeat, ut ejus amabilitas infinita sit in intellectivitate sapientiæ & in amativitate voluntatis.

4. F. G. T. H. Voluntas Dei vult, quòd sapientia sapiat æternitatem simplicem ab omni compositione disparatam. At verò si æternitas cum quantitate esset in extensitate, & absque quantitate in duratione, composita foret æternitas ex majoritate & minoritate, sed quia ejusmodi compositio esset contra voluntatem & intelligibilitatem sapientiæ, non potest æternitas existere in quantitate.

5. F. H. T. F. Virtus divina consistit in medio suæ sapientiæ & suæ æternitatis, & cùm existat in infinitate ratione infinitæ durationis æternitatis, oportet existere in infinita intelligibilitate extensivè absque quantitate.

6. F. H. T. G. Finis sapientiæ est in virtute æternitatis, quam æternitas habet infinitè in duratione, & ideo is finis est sine quantitate in durabilitate. Idem sequitur de fine extensitatis, ut sapientia habeat finem ita magnum virtutis in extensitate, sicut in durabilitate.

7. F. H. T. H. Si æternitas quantitatem haberet in extensitate, intelligibilitas æternitatis terminata foret in virtute, & ejus intelligibilitas major foret in potentia quàm in actu, nam possibile foret sapientiæ intelligere æternitatem sine quantitate, sed cùm omnia, quæ sunt in Deo, actualiter sint, oportet in æternitate quantitatem esse nullam.

8. F. T. F. G. Finis sapientiæ is est, videlicet ut ipsa sit quanta in numero ternario, videlicet in intellectivo, bili & gere, cujus finis existeret privatio, si medium (quod est intelligere) mensuraretur quantitate extensitatis & durationis: non potest igitur in æternitate quantitas inesse, ut possit ipsa sufficere fini sapientiæ.

9. F. T. F. H. Nullum medium majus est quàm intelligere sapientiæ, medians æternaliter inter æternum intellectivum & bile, inter quæ mediare non posset æternaliter, si æternitas quantitatem haberet, cùm non esset æterna intelligibilitas, quæ æternæ intellectivitati sufficeret.

10. F. T. G. H. Nullus finis potest esse intellectus major quàm finis æternitatis, qui finis is est, videlicet, ut æternitas habeat in se sine quantitate æternificativum, bile & are, cum quibus sit una essentia ita infinita in extensitate sicut in duratione.

11. G. H. T. F. In Deo amare virtuosum existit medium æternum inter amativum & bile, quod fieri non posset, si voluntas in æternitate quantitatem amaret.

12. G. H. T. G. In voluntate est æternaliter finis virtutis, unde voluntas amare non potest vitium in æternitate, quod faceret, si æternitas quantitatem haberet.

13. G. H. T. H. Voluntas in amando se ipsam, non habet majorem virtutem quàm in amando æternitatem, eò quòd cum æternitate existit unum idem numero, & cùm in se ipsa quantitatem non amet, quantitatem non habet, ut sit perfectum suum amare. Igitur voluntas non amat quantitatem in æternitate, quæ quantitatem non habet, ut in ipsa sit completa voluntatis amatio.

14. G. T. F. G. Voluntas in medio sui ipsius finem habet sui ipsius, unde in se ipsa quiescere potest; quam videlicet quietem habere non posset, si quantitas æternitati inesset, quoniam ea quantitas amare terminaret voluntatis, in qua terminatione voluntas quiescere non posset, eò quòd non esset de essentia amabilitatis infinitæ.

15. G. T. F. H. Divina voluntas habere non potest majus medium quàm amare, nec æternitas, quàm æternare, quæ scilicet æternitas, si quantitatem haberet, posset illud habere majus sine quantitate, & sic de voluntate, relinquitur ergo æternitatem esse sine quantitate.

16. G. T. G. H. Oportet in voluntate Dei quantitatem esse numeri, ut voluntas habere

bere posset suum finem, in tali numero, qui est essentialis æterni amativi, bilis & are. In qua siquidem numeri quantitate existere non posset quantitas mensurabilis, ut finis voluntatis possit esse æternus, sed quia inter voluntatem & æternitatem non est majoritas, quantitas in æternitate esse non potest.

17. H. T. F. G. In fine æternitatis virtus æternalis esse non potest, si æternare, quod est medium æternitatis, haberet quantitatem, nam ea quantitas extensa æternalis esset vitium æternum, cum quo virtus finem non haberet, nec complementum in æternitate.

18. H. T. F. H. Æternitas major est quàm tempus, igitur ejus medium, quod est æternare & virtus & actus æternitatis non potest esse mensuratum in tempore, & ob id superat & excedit temporis quantitatem, quæ videlicet excessio fieri non posset, si in tempore posset mensurari. Idem sequitur de extensa quantitate, quam vincit & excedit virtus æternitatis, quæ major est, quàm quantitas.

19. H. T. G. H. Si æternitas terminaretur in extensa quantitate, foret sua virtus major in fine durationis quàm in fine extensitatis. Nam in fine durationis foret infinita, in fine verò suæ extensitatis esset finita, foret igitur ejus quietudo in fine composita de majoritate & minoritate, sed hoc est impossibile.

20. T. F. G. H. In æternitate majoritas ideo existere non potest, quia majoritas nequit esse sine minoritate. Unde sequitur, quòd in fine æternitatis sit medium existens æqualiter sine quantitate in medio infinito durationis & extensionis. Ex his quidem naturis (quas diximus) principiorum constat intellectui humano ea infinitas, quam æternitas habet in extensitate & hæc inventio multùm est amabilis.

De Qualitate æternitatis. G.

1. QUæstio. *Æternitas qualis est?* Solutio. G. H. I. Æternitas est qualis essentialis & substantialis in quali æterno essentiali amativo, & in quali æterno essentiali amabili & jn quali æterno essentiali amare. In his autem tribus existit æternitas qualis substantialiter, ut unumquodque istorum sit quale virtuosè & veraciter.

2. G. H. T. G. Æternitas realis ea est, in qua voluntas virtus & finis convertuntur, & ea est æternitas Dei tantummodo. Est autem & alia æternitas intentionalis existens in humano intellectu, quæ est qualitas accidentalis, in qua intellectus ipse realem Dei æternitatem contemplatur.

3. G. H. T. H. Ea extat realis æternitas, in qua voluntas majorem habet virtutem, quapropter plures existere non possunt æternitates quàm una realis æternitas, ut majoritas sufficere possit virtuti & voluntati. Est autem alia æternitas æviternalis, quæ principium habet, sed non habet finem. In ipsa quidem voluntas hominis non habet virtutem ita magnam in amando, sicut habet in ea, quæ realiter extat æternitas.

4. G. H. T. I. Ea est æternitas realis, in qua voluntas & virtus substantialiter existunt æquales sine aliquo accidente. Unde talis æternitas virtuosa est & amorosa in qualibus æqualibus essentialibus æternis voluntatis & virtutis.

5. G. I. T. G. Æternitas realis ea est, in qua voluntas amat ita magnum finem in veritate, sicut in se ipsa. Igitur æternitas existit tantum qualis in ea veritate sicut in voluntate.

6. G. I. T. H. Ea æternitas est realis, quæ non est major quàm veritas nec voluntas, & in qua voluntas est in veritate ita magna sicut in se ipsa. Quapropter voluntas non vult æternitatem subjectam esse falsitati.

7. G. I. T. I. Ea æternitas realis est, quæ æqualis est voluntati & veritati, unde facit esse quale æquale in amare verificare & æternare, ergo falsitas, odium & privatio in tali æternitate existere non possunt.

8. G. T. G. H. Æternitas realis est illa, in qua major finis existit voluntatis, propter quod voluntas humana efformat & effingit in suo amare unam æternitatem intentionalem, quæ est imago illius æternitatis realis, in qua voluntas æternitatem sui amati contemplatur.

9. G. T. G. I. Ea est æternitas realis, in qua voluntas & finis existunt æquales in infinire & amare: propter quod voluntas hominis justi magis amat eam æternitatem quàm suam æternitatem æviternalem.

10. G. T. H. I. Æternitas realis est ea, quæ æqualiter existit in voluntate sine majoritate. Et idcirco est majoritas creata, in qua voluntas hominis possit intensiùs amare talem æternitatem quàm ejus similitudinem, in qua realem æternitatem contempla-

templatur cum majori amandi æqualitate.

11. H. I. T. G. Ea est realis æternitas, in qua virtus est finis veritatis & veritas est finis virtutis. Unde voluntas Dei nec vult nec potest amare aliquam falsitatem, ideóque falsitas creatura esse non potest, nec in æternali natura sustentari.

12. H. I. T. H. Æternitas realis ea est, in qua virtus & veritas existunt æquales & quales æternæ absque majoritate. Quæ quidem æternitas suam posuit similitudinem in æviternitate mundi, qui æternus est secundùm posterioritatem, & suam dissimilitudinem posuit in ea secundùm temporis anterioritatem, in qua æviternitas principiata est, & tempus principium accepit in ea.

13. H. I. T. I. Illa est æternitas realis, quæ æqualiter est in virtute & in veritate quali, & facit in se ipsa virtutem & veritatem rationes reales existere æquales & æternales, qualibet existente quali substantialiter sine accidente.

14. H. T. G. H. Æternitas realis est ea, quæ finis est majoris virtutis, unde vitium sustentari non potest in æternitate, nec in æviternitate Sanctorum gloriæ potest esse vacuitas finis, nec in æviternitate damnatorum complementum finis esse potest.

15. H. T. G. I. Ea est æternitas realis, in qua virtus & finis existunt æquales quales, unde ea æternitas est finis & virtus omnium finium & virtutum creatarum. Unde non potest esse vitium in ea sustentatum, nec finis vacuitas, scilicet quin sit vera resurrectio hominum.

16. H. T. H. I. Æternitas realis illa est, in qua virtus majorem æqualitatem habet; unde necesse est in ea æternitate esse qualia, in quibus æqualitas sustentetur, quoniam sine ipsis qualibus æqualitas non haberet, in quo esset sustentata.

17. I. T. G. H. Æternitas realis est ea, in qua major est finis veritatis: unde oportet in veritate existere æternum quale verificativum, quod sit finis æternalis qualis verificabilis, sintque ambo æterni quales finis æterni verificare qualis, & quòd id sit finis amborum.

18. I. T. G. I. Ea est æternitas realis, in qua finis æqualitatem habet æternam veritatis, propter quod in ea æternitate oportet esse æqualitatem in veritate æterni verificativi qualis, & æqualis & æterni verificabilis qualis, & æqualis & æterni verificare qualis & æqualis, unde in natura æternitatis existere non potest inæqualitas.

19. I. T. H. I. Æternitas realis est illa, in qua est major æqualitas veritatis quàm in æternitatibus intentionariis & æviternalibus, quæ sunt imagines æternitatis realis, in qua major est finis, ad quam cum veritate tenditur.

20. T. G. H. I. Ea est æternitas realis, in qua est major finis æqualitatis. Quapropter necesse est in æternitate existere finem in qualibus essentialibus æqualibus, in æqualitate quorum finis extet æternus.

De Temporalitate æternitatis. II.

1. Quæstio. *Æternitas quando fuit?* Solutio. H. I. K. Æternitas fuit, est, & erit sine tempore & sine motu, ut sua virtus, veritas & gloria sint in ea absque successione & motu. Quâ de causâ æternitas creavit suam similitudinem in æviternitate, in qua est tempus sine successione & sine motu, & ea similitudo est ejus dissimilitudo, in quantum principiata est & in tempore sustentata.

2. H. I. T. H. Æternitas majorem habet virtutem & veritatem quàm tempus & motus, idcirco extitit antequam tempus & quàm principium in tempore sustentatum & tempus in eo principiatum, ratione cujus non potest æternitas in tempore existere, nec tempus ipsam capere potest.

3. H. I. T. I. Veritas & virtus majorem habent æqualitatem in æternitate quàm in tempore: quapropter ipsa major æqualitas virtutis & veritatis capi non potest in ea æqualitate, quam tempus habet in virtute & veritate, ex qua re infertur, quòd tempus extet principiatum extra æternitatem.

4. H. I. T. K. Tempus sustentatum est in motu virtutis, veritatis & minoritatis, quâ de causâ ejus motus inter potentiam consistit & privationem, quia in æternitate existere non potest nec capi.

5. H. K. T. H. Majoritas est imago immensitatis, virtutis, gloriæ & æternitatis, & tempus est imago motûs & principii, quæ quidem imago in ipsis sustentata est, & ipsæ sine ea imagine esse non possunt, ergo æternitas extat ante tempus & ante ejus sustentationem.

6. H. K. T. I. Æqualitas æternitatis & temporis esse non potest in virtute & gloria: sed quia ea æqualitas non habet, in quo subsistere possit, tempus in æternitate esse nequit, imò oportet, quòd per ipsam sit comprehensum & mensuratum.

7. H. K. T. K. Virtus & gloria existere non possunt in minoritate sine tempore, propter quod tempus concordantiam habet cum minoritate, cum qua æternitas in duratione gloriæ & virtutis concordantiam habere non potest.

8. H. T. H. I. Virtus majorem æqualitatem habet in æternitate quàm in tempore: quare virtus æternitatis in virtute temporis capi non potest; igitur oportet virtutem temporis existere in principio, in quo tempus necesse est esse principiatum, ut sit in eo sustentata sua virtus.

9. H. T. H. K. Majoritas & minoritas existunt inter se contrariæ, eò quòd talis contrarietas cum una eadem virtute converti non potest. Et cùm æternitas & majoritas concordantiam habent, & tempus & minoritas, sequitur, quòd virtus æternitatis non potest in tempore sustentari, nec econversò extendi potest in æternitate virtus temporis.

10. H. T. I. K. Ea virtus, quæ ex æqualibus minoritatibus oritur, oriri non potest absque tempore, eò quòd tempus sine minoritate esse non potest, idcirco tempus nequit æternitati æquale existere, in qua æternitate oritur æternare, quod est virtus æqualis æternificativi & bilis.

11. I. K. T. H. Veritas & gloria majores sunt in æternitate quàm in tempore, quod fieri non posset, si æternitas esset in tempore & tempus in æternitate, igitur æternitas antè fuit quàm tempus esset principiatum.

12. I. K. T. I. In æternitate gloria & veritas æqualitatem habent, quæ scilicet æqualitas esse non posset in ipsis cum tempore. Quamobrem tempus & æternitas in una eadem æqualitate nec existere possent nec capi.

13. I. K. T. K. Æternitas & veritas quiescere non possent in gloria cum minoritate, cum qua quietem haberent in gloria, si cum tempore veritas consisteret in æternitate.

14. I. T. H. I. Æqualitas veritatis est major in æternitate quàm in tempore; quapropter æternitas cum æqualitate veritatis comprehendit veritatem temporis & æqualitatem illius: unde necessariò fit, quòd veritas rerum, quæ in tempore sustentatur, principium habeat, in quo tempus extet principiatum.

15. I. T. H. K. Una eadem veritas non potest existere una eadem majoritas & minoritas. Cùm igitur æternitas sit veritas major quàm veritas temporis, si tempus esset in æternitate & æternitas in tempore, una eadem veritas existeret major & minor, sed hoc est impossibile.

16. I. T. I. K. Æqualitas & minoritas non possunt in veritate existere una ratio, & idem sequitur de æternitate & tempore, quæ in veritate comprehendi non possunt nec existere. Igitur ejusmodi æqualitas extra æternitatem existit principiata in falsa opinione quorundam Philosophorum, qui scriptum reliquerunt mundum fuisse æternum.

17. K. T. H. I. Non potest existere major gloria extra majorem æqualitatem gloriativi, bilis & are. Igitur ea major gloria existeret extra æqualitatem sui ipsius, si tempus & æternitas æqualitatem haberent in duratione, cùm æqualitas gloriativi, bilis & are nequeat in tempore sustentari in gloria.

18. K. T. H. K. Gloria æternitatis non potest esse minoritas, nec gloria temporis inesse majoritati; igitur tempus nequit esse in æternitate.

19. K. T. I. K. Æqualitas æternitatis & minoritatis non potest existere in gloria, unde ea æqualitas subjectum non habet, in quo sustentetur: nam si subjectum habere posset, gloria & pœna, æqualitas & minoritas converti possent ad invicem, quæ conversio impossibilis est, ratione cujus impossibilitatis concluditur tempus æternum esse non posse.

20. T. H. I. K. Major æqualitas capi non potest in minori; nam si fieri posset, minoritas posset esse tam magna, quanta est majoritas, quod est impossibile. Igitur æternitas ante tempus extitit, & fuit sine tempore, & sua imago æterna erit in tempore, quæ scilicet imago æviternitas est, in qua videlicet æviternitate æviternaliter contemplabuntur sancti, qui sunt in gloria, & peccatores, qui sunt in inferno, æternaliter cruciabuntur.

De Localitate æternitatis. I.

1. Quæstio. *Æternitas ubi est?* Solutio. C. I. K. Magnitudo tantum satisfacit æterni-

ternitati de veritate & gloria in extensitate infinitè, quantum æternitas magnitudini in duratione : quocirca æternitas est in infinita extensitate veritatis & gloriæ & in infinita duratione, ratione cujus infinitatis est extra tempus & terminationem, comprehendens firmamentum cum omni eo, quod continetur in ipso, & est extra & intra firmamentum infinitè, essentialiter, magnificanter, verè, gloriosè, & æternaliter.

2. C. I. T. C. Æternitas est in omni loco & extra locum, ut veritas ponat in vero concordantiam infinitatis in extensitate in duratione, propter quod æternitas collocari non potest in loco, nec comprehendi, & potest esse in omni loco & extra locum.

3. C. I. T. I. Æternitas est in æqualitate magnitudinis & veritatis, quapropter est in æqualitate magnificativi, bilis & are, & virtuificativi bilis & are. Igitur æternitas in omni complemento est.

4. C. I. T. K. Æternitas est in magnitudine veritatis & in veritate magnitudinis, & ideo est in omni, quod est sine parvitate & falsitate.

5. C. K. T. C. Æternitas est in concordantia magnitudinis & gloriæ ; Unde non est in parvitate, nec in pœna, nec in contrarietate, eò quòd æternitas comprehendi non potest, imò comprehendit in se ipsa, quicquid est creatum.

6. C. K. T. I. Æternitas est cum magnitudine in æqualitate gloriæ, unde existit in gloriativo, bili & are, in quibus magnitudo existit extensivè cum æqualitate magnificativi, bilis & are ; igitur æternitas comprehendit, quicquid est.

7. C. K. T. K. Æternitas est cum gloria in magnitudine, unde esse non potest in parvitate nec in pœna, & est in sua perfectione & in complemento magnitudinis & gloriæ cum æternificativo, bili & are, quæ ejus complemento existunt, & cum istis est in se ipsa & in omni eo, quod est.

8. C. T. C. I. Æternitas est in se ipsa cum magnitudine, concordantia & æqualitate æternificativi, bilis & are, sine quibus in vacuitate esset suî ipsius & magnitudinis, concordantiæ & æqualitatis. Extat igitur æternitas in complemento suî ipsius & magnitudinis, concordantiæ & æqualitatis.

9. C. T. C. K. Æternitas est in magnitudine & concordantia extra minoritatem, parvitatem & contrarietatem : igitur non potest esse comprehensa in loco nec extra locum.

10. C. T. I. K. Æternitas comprehendit omnem minoritatem cum extensitate & æqualitate magnitudinis & cum duratione & æqualitate suî ipsius, unde nulla minoritas æternitatem comprehendere potest.

11. I. K. T. C. Æternitas est in complemento veritatis, gloriæ & concordantiæ, & idcirco est in veritate verificativum, bile & are, & in gloria glorificativum, bile & are, & in concordantia concordativum bile & are, ut æternitas in eorum complemento consistere possit.

12. I. K. T. I. Æternitas est in æqualitate gloriæ & veritatis cum æqualitate suî ipsius, quocirca non potest existere in inæqualitate & pœna, nec in falsitate, in quibus, si comprehenderetur, existeret.

13. I. K. T. K. Æternitas transcendit omnes terminos minoritatis, & veritas hoc ponit in vero, ut cum æternitate possit in gloria quiescere.

14. I. T. C. I. Æternitas est in sua æqualitate cum veritate & concordantia, quapropter existit in suo æternificativo, bili & are, & illa econtra in ipsa, eò quòd æternitas comprehendi non potest per falsitatem, contrarietatem & inæqualitatem nec per aliquid aliud.

15. I. T. C. K. Æternitas est in verificare, concordare & æternare sine minorificare, ideóque in minoritate terminari non potest, nec veritas, nec concordantia in ea deficere.

16. I. T. I. K. Æternitas est veritas & æqualitas, & non est minoritas, propter quod est in verificare & æquare sine minorificare, eò quòd æternitas comprehendi non potest.

17. K. T. C. I. Æternitas est in gloria cum æqualitate concordantiæ : unde ea gloria est cum concordantia concordativi, bilis & are. Est igitur æternitas in concordabili, ut concordabile deficere non possit concordativo & concordare.

18. K. T. C. K. Æternitas est in se ipsa cum concordantia gloriæ, & propterea concordantia est de glorificativo, bili & are, in qua videlicet concordantia æternitas existere facit suum æternare, ut ea concordantia terminari non valeat in minoritate.

19. K. T. I. K.

19. K. T. I. K. Æternitas est in æqualitate suî ipsius & gloriæ, propter quod sua essentia non potest terminari in minoritate, in inæqualitate privatione & pœna.

20. T. C. I. K. Æternitas est tota in æqualitate & in concordantia, in quibus non est minoritas, propter quod inæqualitas, contrarietas & minoritas non valent ipsam terminare. Igitur æternitas est incomprehensibilis, omnia comprehendens in se ipsa.

De Modalitate æternitatis. K.

1. QUæstio. *Æternitas, quomodo est?* Solutio. C. E. K. Æternitas habet in se essentialem modum, per quem est, videlicet essentialia æternificativum bile & are, quibus est essentialis modus magnitudinis, gloriæ & potestatis.

2. C. E. T. C. Æternitas est magnificabilis, possificabilis, concordabilis, æternificabilis, magnificativa, possificativa, concordativa, æternificativa, & magnificare, possificare, concordare, æternare, unde modum habet existendi & operandi in se ipsa.

3. C. E. T. E. Æternitas est magnitudo, potestas, principium, & ideo modum habet unitatis & multarum rationum realium. Unde æternitas potest esse id, quod est, & potest esse magnitudo, potestas & principium, & possunt esse rationes æternæ magnitudo, potestas & principium.

4. C. E. T. K. Æternitas habet potestatem ita magnam, quòd minoritas ipsi resistere non potest, & idcirco modum potest habere absque minoritate, in magnificando, possificando, æternando, ratione cujus æternitas est id, quod est.

5. C. K. T. C. Æternitas modum habet complementi, quod est finis magnitudinis gloriæ & concordantiæ : unde æternitas est id, quod est, & in suo modo magnitudo, gloria & concordantia modum habent æternum, per quem æternales existunt.

6. C. K. T. E. Æternitas est, ut magnitudo & gloria sint in ipsa sine temporis principio, magnitudo verò, ut gloria & æternitas non habeant principium in extensitate, gloria autem, ut magnitudo & æternitas pœnam non habeant, quocirca in tali fine æternitas habet modum complementi & perfectionis.

7. C. K. T. K. Magnitudo est in gloria æternitatis, unde æternitas non habet modum minoritatis & gloria est in magnitudine æternitatis, & idcirco æternitas non habet modum pœnæ. Igitur æternitas extat id, quod est cum formali modo & non materiali.

8. C. T. C. E. In æternitate est concordantia magnitudinis & principii, & propter hoc æternitas modum habet concordantiæ in magnitudine & in principio, ratione cujus concordantiæ modum habet æternitas, ut sit magnitudo principium & concordantia.

9 C. T. C. K. Æternitas habet modum magnificandi absque minorificare & concordandi sine contrariare, & habet modum æternandi sine privare : quocirca in æternitate non est modus corruptionis, & ejus modus est durare in se ipsa in magnitudine & in concordantia.

10. C. T. E. K. Æternitas est principium ita magnum, quòd non potest in ea minoritas principiari, quæ sit ejusdem essentiæ, & idcirco in suo esse minoritas nullum habet modum, ex quo fit, quòd æternitas modum habet in extensitate infinita & in infinita duratione.

11. E. K. T. C. Æternitas plena est in se ipsa de potestate gloriæ & concordantiæ & de æternificativo, bili & are : quapropter est plena de modo infinito in duratione in possificatione, in gloria & concordantia, & cum isto modo est æternitas id, quod est.

12. E. K. T. E. Æternitas, cùm sit potestas in gloria & in principio, modum habet possificativum & possificabilem, glorificativum & glorificabilem, principiativum principiabilem, æternificativum æternificabilem : quapropter modum habet existendi in possificare, glorificare, principiare & æternare.

13. E. K. T. K. Æternitas cum potestate in gloria modum habet æternificandi, gloriandi sine minorificare, & cùm æternitas existat in potestate cum gloria, habet modum æternificandi possificandi in gloriare absque minorificare.

14. E. T. C. E. In eo, quòd concordantia potest esse in principio, habet modum suî ipsius & potestatis & principii, & existens principium in concordantia habet modum suî ipsius & potestatis & concordantiæ. Existens autem æternitas in potestate, principio & concordantia, habet modum suî ipsius & potestatis & concordantiæ & principii.

15. E. T. C. K. Potestate existente in concordantia & concordantia in potestate minoritas non potest habere modum in concordantia nec in potestate. Idem sequitur in æternitate, in qua minoritas non potest habere modum, eò quòd æternitas est in potestate & concordantia. Igitur æternitas est id, quod est cum suómet modo & cum modo potestatis & concordantiæ.

16. E. T. E. K. Potestas non potest esse principium cum minoritate nec principium cum minoritate potest esse potestas, unde minoritas non habet modum in conversione & in unitate numeri potestatis & principii. Consimile sequitur de æternitate, in qua minoritas modum non habet, æternitate existente potestate & principio.

17. K. T. C. E. Concordantia & principium, quæ sunt æternitas, modum habent æternum, quomodo quietem habeant in gloria, cum qua æternitas est unum idem numero. Et gloria, quæ est æternitas, modum habet æternum, quo existat quies principii & concordantiæ: idem sequitur de æternitate, quæ modum habet gloriosum principiantem, concordantem & æternantem.

18. K. T. C. K. Gloria & æternitas habent modum sine minoritate in concordantia, contra quem modum minoritas non potest: quocirca in modo æternitatis & gloriæ non est modus contrarietatis, temporis, pœnæ, nec alicujus alterius mutationis.

19. K. T. E. K. Si in gloria non esset principium, & gloria ipsa non esset principium, æternitas, quæ est gloria & principium, non haberet modum æternandi, principiandi & gloriandi, & minoritas modum haberet in minorificare gloriam, principium & æternitatem, sed hoc est impossibile.

20. T. C. E. K. Minoritas est ens prope non esse, quocirca non potest habere principium in æternitate, in qua est concordantia æternificativi, bilis & are, quæ concordantia modus est in æternitate absque contrariare, per quem modum æternitas existere potest & agere.

De Instrumentalitate æternitatis. K.

1. QUæstio. *Æternitas cum quo est?* Solutio. E. F. K. Æternitas est cum infinitate æternificativi bilis & are, quapropter sufficit infinitæ potestati, infinitæ sapientiæ, & infinitæ gloriæ, cum quibus est unum idem numero.

2. E. F. T. E. Æternitas est cum infinita potestate & infinita sapientia, ideóque est infinitum principium, quod sufficit infinito possibili & intelligibili: unde est, quòd æternitas deficere non potest, nec sapientia ignorare.

3. E. F. T. F. Æternitas est cum medio mediante inter æternificativum, bile, possificativum bile, intellectivum & bile. Igitur æternitas est cum complemento sui ipsius potestatis & sapientiæ.

4. E. F. T. K. Æternitas est cum potestate sapientiæ & cum sapientia potestatis & cum se ipsa; itaque minoritas in æternitate potestatem non habet.

5. E. K. T. E. Æternitas est cum potestate in gloria, & est in gloria cum potestate. Unde gloriosum est & potens principium æternum.

6. E. K. T. F. Æternitas est cum intelligere sui ipsius, & potestas ipsius est cum gloria, ratione cujus non possunt existere in ipsa ignorantia, nec defectus potestatis nec gloriæ.

7. E. K. T. K. Æternitas est cum majoritate potestatis & gloriæ absque minoritate, quapropter major existit quàm tempus, & quàm defectus potestatis, nec privatio gloriæ, nec minoritas esse potest de sua essentia, similiter nec majoritas, quæ sine minoritate esse non potest.

8. E. T. E. F. Æternitas est cum potestate principii & cum medio potestatis, quocirca principiare potest æternare de æternante & bili.

9. E. T. E. K. Æternitas est cum potestate principii, propter quod non potest æternitas esse principium cum minoritate. Posset autem omnia æternaliter principiare, si ipsa id recipere possent.

10. E. T. F. K. Æternitas est cum possificante & possificabili, unde potest esse cum æternante, bili, & absque minoritate in possificare & æternare, eò quòd minoritas æternitatem capere non potest.

11. F. K. T. E. Æternitas est cum gloriari, principiare, sapere & æternare. Igitur est cum unitate ipsorum trium & remanet realis ratio cum omnibus tribus & cum sapientia, gloria & principio.

12. F. K. T. F. Æternitas est cum medio sapientiæ & gloriæ, unde existere non potest extra sapientiam & gloriam, nec illa sapientia & gloria existere possunt extra æternitatem.

13. F. K. T. K. Æternitas est cum sapientia & gloria in se ipsa, & sapientia cum gloria in æternitate, & gloria in æternitate cum sapientia, ratione cujus capere non possunt æternitatem ignorantia, pœna, privatio nec minoritas.

14. F. T. E. F. Æternitas est cum principio sapientiæ in medio sapientiæ & in medio principii, quapropter intellectivum deficere non potest intelligibili nec intelligibile intellectivo, nec ambobus intelligere.

15. F. T. E. K. Æternitas est cum principio sapientiæ & cum sapientia principii, & ideo cum minoritate principiare non potest, nec suam sapientiam comprehendere potest minoritas nec terminare.

16. F. T. F. K. Æternitas est cum sapientia ipsamet, quæ est, & cum se ipsa est sapientia: quapropter est cum se ipsa & cum sapientia medium, quod est æternale intelligere, cum quo minoritas participare non potest.

17. K. T. E. F. Æternitas est cum gloria principium gloriæ, & gloria est cum æternitate principium æternitati: ideóque principium existit in medio gloriæ & æternitatis, cui deficere non potest gloriari, nec æternare, nec ipsis principiare.

18. K. T. E. K. Æternitas est cum principio in gloria & cum gloria in principio, ratione cujus minoritas non potest principiare in gloria nec in æternitate.

19. K. T. F. K. Æternitas est cum æternare gloriari & cum gloriari æternare: unde minoritas in gloria æternitatis existere non potest, nec in ipsa æternitas gloriæ.

20. T. E. F. K. Æternitas est cum principiare intelligere, & cum intelligere principiare, unde cum minoritate principiare non potest suum intelligere, nec suum æternare.

Significavimus artificialiter æternitatem esse secundùm decem quæstiones (quas præmisimus) & ea quidem significatio & declaratio multùm est necessaria & delectabilis, eò quòd est lumen humano intellectui, quo artificialiter transcendat ad intelligendum altè supra se ipsum intelligibilitatem Dei & suarum proprietatum adjuvante tamen divinâ gratiâ.

DE

OCTAVA PARTE *Quintæ Distinctionis,*

In qua ponuntur Quæstiones, solutiones per alias Quæstiones.

IN ista parte damus doctrinam, quo pacto aliæ quæstiones per alias quæstiones artificialiter solvantur scilicet, quòd per solutiones quarundam quæstionum solvantur aliæ quæstiones, quæ quidem solutiones sunt in hac distinctione. Et primò de quæstionibus, quæ sunt in prima parte, cum quibus istam solvimus quæstionem.

Per quæstiones primæ Figuræ,

Quæstio. Solutio. De Resurrectione hominum.

1. QUæstio. *Utrùm sit resurrectio?* Solutio. B. C. Probatum est, quòd bonitas & magnitudo converti non possunt in creaturis & per hanc probationem significatur resurrectio. Quoniam si resurrectio non esset, ita esset impossibile, quòd Deus in creaturis magnum bonum faceret, sicut est impossibilis conversio bonitatis, magnitudinis in creaturis, quoniam magnum bonum stat in unione animæ & corporis, durante illa unione in æviternitate.

2. C. D. Magnitudo creationis stat in magnitudine creaturæ, & magnitudo creaturæ stat in æviternitate, illâ creaturâ recipiente magnam gratiam & justitiam spiritualiter & corporaliter à suo creatore, sed hoc esse non posset absque resurrectione.

3. D. E. Si sit resurrectio & vita hominis sit æviterna, potestas Dei potest in æviternitate uti quolibet homine secundùm opera, quæ ipse homo fecerit. At si non sit resurrectio, subjectum æviternum deficit potestati divinæ, quod est impossibile. Est ergo resurrectio, ut potestas Dei subjectum habeat æviternum, quod sit de sensualitate & intellectualitate constitutum & unitum.

4. E. F. Est resurrectio, ut quilibet homo potestatem habere possit ad intelligendum æviternaliter potestatem, quam Deus habet in sapientia; quòd si non sit resurrectio, intelligeret anima & non homo, vel si anima esset mortalis, non intelligeret homo nec anima post mortem potestatem,

quam

quam Deus habet in sua sapientia, unde sequeretur, quòd Deus intelligeret contrarietatem suæ potestatis & sapientiæ contra finem, propter quem hominem creavit, quod quidem intelligere est impossibile.

5. F. G. Si sit resurrectio, sapientia & voluntas Dei se extendunt in scire & amare hominem in æviternitate & in illa æviternitate se extendunt sapientia & voluntas hominis in scire Deum & amare. Est ergo resurrectio, ut sit subjectum extensæ voluntatis & sapientiæ Dei & hominis, & ut æternitas imaginem habeat corporaliter & spiritualiter, quam æviternaliter contempletur.

6. G. H. Voluntas Dei est virtus, & ideo subjectum vitio esse non potest, cùm ita sit, quòd virtus & vitium contrarientur. Est ergo resurrectio, ut voluntas Dei satisfaciat virtuti hominis, & vitium hominis puniat in æviternitate, secundùm quòd homo in suo tempore Deo virtuosè suâ satisfecit potestate, vel secundùm quòd contra Deum stetit, vel vixit vitiosè.

7. H. I. Veritas Dei æternaliter est in virtute & ideo creavit æviternitatem, in qua veritas corporalis hominis & spiritualis habeat virtutem contemplando veritatem & virtutem æternam. Est ergo resurrectio, ut sit æviterna contemplatio corporalis naturæ & spiritualis, sine qua contemplatione veritas Dei esset sine virtute in creando hominem.

8. I. K. In homine est anima in corpore, & corpus est in anima, & anima & corpus sunt in homine, & homo est in anima & in corpore, & ideo homo est ille, qui agit vera in se ipso vel falsa, & per vera meretur gloriam in se ipso, & per falsa pœnam. Est ergo resurrectio, ut justitia Dei judicet hominem in homine.

9. B. K. In Deo convertuntur bonitas & gloria; & quoniam Deus creavit hominem ad glorificandum bonitatem hominis, & quoniam bonitas & gloria Dei convertuntur cum æternitate, creavit Deus gloriam hominis ad æternitatem, & quoniam bonitas hominis est de sensualitate in spiritualitate, resurrectio est de necessitate, ut ea sit subjectum æviternitati.

10. C. K. In Deo est gloria cum magnitudine, & magnitudo est cum gloria, ergo Deus creavit hominem ad magnam gloriam; magna autem gloria hominis est, si sit resurrectio, at si non sit resurrectio, gloria hominis in alia vita non est, sed in ista tantùm vita, & in hac vita est gloria hominis in parvitate, & pœna hominis est in magnitudine: ergo Deus creavit hominem ad gloriam cum parvitate, & ad pœnam cum magnitudine, & hoc est impossibile & contra proprietates Dei. Est ergo resurrectio, quam significavimus per solutiones factas circulariter per primam figuram secundùm decem genera quæstionum & regularum. Hæc autem significatio & probatio resurrectionis fieri potest per quæstiones, quæ in secunda, tertia & quarta figura in diffinitionibus & tabula continentur.

Per quæstiones secundæ figuræ. Quæstio. Solutio. T.

1. QUæstio. *Utrùm in generatione & corruptione fiat resolutio usque ad primam materiam* ? Solutio. T. B. C. D. Differentia est major in concordantia quàm in contrarietate, secundùm quòd in secunda parte quintæ distinctionis probatum est, ideo in generatione remanet differentia inter sensuale & sensuale sustentata in concordantia sensualis & sensualis, & sustentata in massa elementata, quam homo in fœminam, vel quam una planta in aliam plantam transmittit, quæ quidem massa sensibilis est, & id, quod relinquitur, est humidum radicale individuatæ substantiæ recipiens nutrimentum ex prima materia & prima forma, quæ sunt partes substantiales insensibiles, & principia generalia omnibus generibus & speciebus, & chaos generale insensibile ex ipsis est multiplicatum, cujus similitudo apparet in massa specifica, de qua prædictum est; in generatione ergo non transit resolutio usque ad primam materiam secundùm humidum radicale: nam si transiret, illa massa non esset sensibilis, nec differentia haberet subjectum, in quo esset sustentata in majori concordantia quàm corruptio; nec agens naturale in una & eadem specie similitudinem suam ex se ipso generaret, quod est impossibile secundùm cursum naturalem.

2. T. E. F. G. In secunda parte quintæ distinctionis est probatum, quòd principium est ante medium & finem, cui probationi potest reduci solutio hujus quæstionis tenendo negativam, quoniam si in generatione transiret resolutio usque ad primam materiam, privatio antè esset quàm

principium & medium, & ita perderentur principium & medium, & per consequens eorum finis, & veniret principium extraneum, & sic de medio & fine, quod est impossibile, ut primum principium, medium & finis generationis possint remanere.

3. T. H. I. K. In secunda parte distinctionis quintæ continetur, quòd in essentia angeli sunt majoritas, æqualitas & minoritas; & ex ipsa solutione extrahi potest solutio istius quæstionis, sicut in essentia spermatis vel massæ plantæ, in quibus sunt majoritas & minoritas & æqualitas, quoniam ipsa massa est major similitudo agentis naturalis quàm primæ materiæ; & si transiret resolutio usque ad primam materiam, perderetur majoritas similitudinis, & per consequens æqualitas & minoritas, & in cursu naturali esset vacuitas, quod est impossibile.

4. T. B. E. H. In secunda parte quintæ distinctionis probatum est, quòd differentia, principium & majoritas sunt in essentia ignis simplicis, & quoniam sperma est elementatum, sequitur de necessitate, quòd in illo sit differentia principium & majoritas, ut in illo habeat ignis similitudines suas. Idem sequitur de agente naturali, quod transmittit illud sperma, & de patiente naturali, quod recipit illud, quod multiplicat materiam, ex qua suum vivit humidum radicale, videlicet suus numerus singularis & proprius in generatione. Ergo non transit resolutio usque ad primam materiam, & perderentur similitudines ignis & aliorum elementorum & agentium naturalium & patientium, quod est impossibile secundùm cursum naturalem.

Per quæstiones tertiæ figuræ. Quæstio. Solutio.

1. QUæstio. *Utrùm in substantia elementata sint elementa actu* ? videlicet, *utrùm sint in illa essentialiter*? Solutio. B. C. Secundùm quòd in tertia parte quintæ distinctionis probatum est, magnitudo est bonificabilis de essentiali bonificabilitate. Unde significatum est, quòd ignis est ignibilis de essentiali ignibilitate. Hoc idem sequitur de substantia elementata, quæ est elementabilis de essentiali elementabilitate, de qua videlicet essentiali elementabilitate non posset esse elementata, si elementa non essent in illa essentialiter & actualiter, sicut in bonitate, in qua magnitudo esse non posset, si non esset bonificabilis de essentiali bonificabilitate, nec in igne, si non esset ignificabilis de essentiali ignificabilitate; sunt ergo elementa in substantia elementata essentialiter & actualiter, ut in illa sit magnitudo essentialis elementabilitatis & elementativitatis, & quoniam in illa sunt composita, & quædam elementa stant sub aliis, est eorum simplicitas invisibilis.

2. B. D. In camera de B. D. significatum est, quòd elementa simplicia sunt in substantia elementata actualiter, quoniam bonitas ignis simplicis est ratio igni, quòd agat bonum, & quòd ejus duratio sit bona, quæ duratio est ratio, per quam ignis ipse durat: idcirco ignis appetitum habet naturalem sub ratione bonitatis ad elementandum substantiam & appetitum habet ad durandum in illa actualiter sub ratione durationis & tali appetitui contrarietas contradicere non potest, nec differentia realium rationum sustinet confusionem.

3. C. D. Inter ignem simplicem & substantiam elementatam est concordantia, & ea quidem concordantia magna est & durabilis; unde essentialiter ignis remanet in illa substantia, & calor ignis in suo remanet proprio subjecto: & hoc idem sequitur de sua quantitate & aliis suis accidentibus: & si ignis in substantia elementata actualiter non remaneret, contrarietas esset inter ipsum & substantiam, quoniam in ipsa perderent suam propriam qualitatem & alia propria sua accidentia, quæ quidem accidentia perderent proprium subjectum, & essent subjecto extraneo appropriata contra cursum naturalem, & ignis perderet suum esse & operationes naturales suas, & substantia de elementis non esset, & essent elementata & non elementata, & hoc est contradictio, & contra cursum naturalem, & contra appetitum ignis & omnium suarum partium substantialium & accidentalium.

Per quæstiones quartæ Figuræ. Quæstio. Solutio.

1. QUæstio. *Utrùm sit tantùm unus intellectus numero* ? Solutio. B. C. F. Probatum est in quarta parte quintæ distinctionis, quòd bonitas Dei sit ita magna sicut sua sapientia, & per hanc probationem si-

gnificatur hujus quæstionis solutio, videlicet, quòd si sit unus intellectus tantùm numero, oportet, quòd sit de essentiali intellectivo, bili & gere, & quòd sua bonitas sit ita magna sicut illémet, in qua sit essentiale bonificativum, bonificabile & bonificare, & quòd differentia intellectûs & bonitas sint lumen & ratio, ut ambæ sint rationes reales inconfusæ, & quòd magnitudo sit ratio, per quam intellectus & bonitas stant magnæ rationes; & de prædictis sequitur contrarium, si inter omnes homines non sit, nisi unus intellectus, quoniam omnes homines non haberent nisi unam bonitatem, & existente aliquo homine malo essent alii homines mali, & uno homine ignorante alii homines essent ignorantes, & privatâ magnitudine unius magnitudo omnium aliorum privaretur, & hoc est impossibile; sunt ergo plures intellectus quolibet intellectu distincto ab alio.

2. C. D. G. Si esset unus intellectus tantummodo, esset una voluntas tantummodo in omnibus hominibus ita magna sicut intellectus, & duraret magnitudo in concordantia utriusque absque contrarietate in tantum, quòd naturaliter esset concordantia inter omnes homines absque contrarietate, & velle absque odire, & intelligere absque ignorare, & in fine unius hominis haberent cæteri quietem, quod est impossibile. Est ergo in quæstione vera negatio.

3. D. E. H. Si sit unus intellectus tantummodo in omnibus hominibus, est major in sua parte quàm in suo toto, quoniam in sua parte habet potestatem intelligendi, & in se ipso non, quoniam in se ipso non principiat intelligere, sed in sua parte principiat; habet ergo majorem virtutem in homine quàm in se ipso, & durat suus finis in homine, & non in se ipso; & ejus contrarium, quod est ignorantia, est magis propè essentiæ suæ quàm essentiæ hominis, ex quo in essentia hominis majorem virtutem habet quàm in se ipso, & quando moritur homo, ipse intellectus non habet potestatem intelligendi in se ipso, quoniam non habet subjectum, in quo possit intelligere, & hæc omnia sunt inconvenientia & impossibilia, & non est alia vita nisi ista, si sit unus intellectus tantummodo, nec est resurrectio, quæ suprà probata est, sunt ergo plures intellectus.

4. E. F. I. Si sit unus intellectus tantummodo, potestas ipsius est una in omnibus hominibus, & hoc idem est de sua veritate, & suum medium, quod est intelligere, æquale est principium in omnibus hominibus, sunt ergo omnes homines spiritualiter æquales in potestate & in principio, in sapientia, in intelligere, in veritate, falsitate & ignorantia, & per naturam corporis sunt inæquales corporaliter, & æquales spiritualiter, & quando corpus moritur, recedit subjectum æqualitatis & inæqualitatis, & perditur numerus illius hominis, nec est aliquid post suam mortem. Est ergo unitas intellectûs privationis suæmet initium, & suî possificare, intelligere, verificare, & hoc est impossibile.

5. F. G. K. Si sit unus intellectus, non est finis in gloria, in qua intellectus habeat quietem, quia suus intellectus non est nisi in ista vita; & hoc idem sequitur de sua voluntate; unde sequitur, quòd illa unitas universalis intellectûs & voluntatis stet in minoritate finîs & gloriæ, & per consequens in minoritate amare & intelligere, intellectivi intelligibilis, amativi & amabilis, & est minoritas finîs, quem voluntas desiderat, ut in illa quietem habeat cum minoritate amare, intelligere & gloriari, sed hoc est impossibile, & contra naturam ipsius amare & intelligere.

6. B. G. H. Deus est amabilis, idcirco virtutem creavit amativam, & per consequens intellectivam, quia est intelligibilis, sed Deus per creaturam non est bonificabilis, & virtutem creavit bonificativam, ut bonificet amativitatem & intellectivitatem creatam, ut sit bonum amare & intelligere intelligibilitatem & amabilitatem Dei, quæ quidem amabilitas & intelligibilitas est finis & majoritas amativitatis & intellectivitatis creatæ virtutis & bonitatis. Et hoc ostendit & declarat differentia plurium intellectuum, & si non esset, nisi unus intellectus, deperdita sunt differentia & lumen intellectivitatis & amativitatis, intelligere & amare, & intelligibilitatis & amabilitatis, & finis non est quies, & remanet vitium, nec est virtus amare, nec intelligere, nec facere aliquod bonum. Est ergo virtutis contrarium, & hæc omnia sunt impossibilia.

7. C. H. I. Si sint plures intellectus, est major magnitudo virtutis & veritatis, & si est unus intellectus tantummodo, est minor, quia in vitio unius hominis se multiplicat vitium in omnibus aliis hominibus, & quoniam magnitudo virtutis & veritatis majorem habet concordantiam cum esse, & parvitas virtutis & veritatis cum non esse, sequitur de necessitate, quòd sint plures intellectus, ut magnitudo veritatis subjectum habeat, in quo stare possit.

8. D. I. K. Si sit unus intellectus universalis, & sit divisibilis in pluribus intellectibus, non est durabilis sua unitas universalis, quoniam sua divisio minorificat suam universalitatem, & stat subjectum generationi & corruptioni, & habet naturam verificandi, falsificandi & contrariandi, & non potest veritas in gloria quietem habere; & si sint plures intellectus, sequitur contrarium hujus, sunt ergo plures intellectus de necessitate.

9. B. C. K. Si in quolibet homine est unus intellectus distinctus per essentiam ab intellectu alterius hominis, est quilibet intellectus naturaliter principium bonum inconfusum, & gloria potest esse quies naturaliter cuilibet intellectui secundùm opera illius, & si sit unus intellectus tantummodo universalis, stat sua universalitas & unitas in quolibet homine in diversis locis, & quolibet homine existente substantiâ individuatâ sub ratione materiæ corporalis, & non individuatâ sub ratione materiæ spiritualis; & sequeretur, quòd quilibet homo spiritualiter esset omnes homines numero spirituali, & esset in omnibus locis, in quibus illi sunt, & contrarium esset secundùm nuturam corporalem, & esset substantia hominis individuata minor spiritualiter & major corporaliter, & gloria non posset esse quies ulli homini spiritualiter, & posset esse quies cuilibet homini corporaliter. Sunt ergo plures intellectus, ut inconvenientia supradicta non sequantur, & quòd gloria sit principium, in quo quilibet homo quietem habere possit.

Per quæstiones Principiorum secundùm diffinitiones hujus artis. Quæstio. Solutio.

1. Quæstio. *Utrùm sit Deus malus?* Solutio. B. In quinta parte quintæ distinctionis probatum est, Deum esse bonum, quæ quidem probatio facta est sub ratione bonitatis. Et si sit Deus, qui sit malus, sunt duo Dii, quorum unus est bonus & alius est malus, & sunt ambo contrarii infinitè, & sequitur, quòd bonum est esse, & malum est esse, & bonum est non esse & malum est non esse, & quoniam hæc contradictio stare non potest, est impossibile Deum malum esse.

2. Quæstio. *Utrùm hæc ars sit generalis?* Solutio. B. Probatum est, quòd bonitas est principium generale, secundùm quam probationem possunt alia principia hujus artis probari esse generalia, & quoniam hæc ars est de principiis generalibus, & est ex mixtione illorum, sequitur de necessitate, quòd sit generalis; quoniam si non esset generalis omnibus scientiis, ejus partes essent generales, & totum illarum esset speciale, & hoc est impossibile. Est ergo ista scientia generalis.

3. Quæstio. *Quid est peccatum?* Solutio. C. Deus est illud, in quo bonitas magnitudo &c. convertuntur, & peccatum est id, quod nec cum bonitate, nec cum magnitudine &c. nec cum aliqua alia creatura convertitur, & ideo est peccatum id, quod non est Deus, nec creatura, sed id, quod est culpa hominis contra meritum hominis, & contra hoc, quod est Deus, & contra esse & opus creaturæ.

4. Quæstio. *Quid est defectus?* Solutio. C. Defectus est id, quod est contrarium magnitudini bonitatis, durationis &c. ut magnitudo non possit sufficere de bonitate, duratione &c. sibi ipsi, nec de se ipsa aliis partibus & operationibus substantiæ.

5. Quæstio. *Utrùm inter esse & non esse sit medium?* Solutio. D. Inter esse & non esse non est medium reale, sed id medium, quod est inter esse & non esse, est intentionale, quod intellectus humanus multiplicat ex multis speciebus, quæ habent esse in intellectu, in quo sustentantur, & in se ipsis non sunt aliquid, quia quando intellectus illis speciebus se exspoliat, illæ species subjectum non habent, in quo sustententur, nec sunt aliquid in se ipsis, nec in alio. Hoc idem sequitur de figuris circularibus, quadrangularibus & triangularibus substantiarum venientium ad privationem.

6. Quæstio. *Utrùm sint plures Dii?* Solutio. D. Probatum est, quòd Deus est infinitus in extensitate, sicut infinitus est in duratione, & in ea probatione significatur responsio quæstionis, scilicet, quòd si essent plures Dii, essent plures substantiæ in-

finitæ extensivè & æternaliter distinctæ, & essent aliæ in aliis: unde sequeretur infinita & æterna mixtio composita ex ipsis substantiis, & esset quilibet Deus continens & contentus, & esset unus locatus in alio, & pars ejus totius mixtionis substantiæ esset infinita, & hoc est impossibile, ergo est unus Deus tantummodo.

7. Quæstio. *Utrùm intelligibilitas Dei sit intelligibilitas angeli & hominis, & idem sequitur de sua amabilitate?* Solutio. E. Intelligibilitas Dei est propriè de Deo, sed secundùm respectum proprietatis appropriatæ est intelligibilitas Dei, angeli & hominis ex angelo & homine, idcirco est Deus gloria boni angeli & boni hominis, quoniam Deus creavit angelum & hominem, ut sit intellectus ab angelo & homine.

8. Quæstio. *Quare creavit Deus damnatos, qui sunt in inferno, cùm ipse sit bonus, & sciverit priùs, quàm ipsos creavit, quòd essent damnandi?* Solutio. E. Probatum est, quòd Deus aliquid facere non potest absque utilitate, & in ea probatione significatur solutio hujus quæstionis, videlicet, quòd Deus creavit damnatos non propter hoc, quòd essent damnandi, quoniam creati fuerunt ad salvationem, secundùm quòd significatur *in quæstione de prædestinatione & libero arbitrio*, & quoniam Deus injuriam facere non potest bonitati & magnitudini suæ justitiæ, creavit damnatos, ut sua justitia haberet, in quo posset punire peccatum, quæ quidem punitio est bona.

9. Quæstio. *Quæ sunt instrumenta intellectûs humani, cum quibus attingit entium veritatem?* F. Instrumenta intellectûs humani sunt quinque sensus corporales, quos movet ad sentiendum sensibilitates, quæ sunt intelligibiles tunc, cùm sentiuntur. Et est unum aliud instrumentum, quod est imaginatio, quam intellectus movet ad imaginandum, ut cum illa imaginetur res imaginabiles, quæ sunt intelligibiles, tunc quando imaginantur; & in hoc instrumento intellectus species rerum sensibilium multiplicat, & eas tradit memoriæ, quæ est instrumentum conservativum recolendi, quæ quidem memoria species sibi traditas reddit intellectui, & ipsæ species multiplicatæ in imaginatione ac conservatæ in memoria & reversæ objectivè ipsi intellectui instrumenta sunt, ex quibus trahit species alias magis suprà, & ponit ipsas extra imaginationem, & cum ipsis contemplatur res spirituales in suo proprio intelligibili, quod movet ad intelligendum, & illud intelligere tale vivit ex ipsis speciebus, quæ veniunt ab extrà, & id intelligere est subjectum habitui scientiæ.

10. Quæstio. *Utrùm anima sit composita?* Solutio. F. Probatum est, quòd intellectus habet in se ipso essentiale intelligibile & intelligere, & essentiale intellectivum, sine quo non posset habere essentiale intelligibile & gere, & quoniam hæc tria sunt de essentia intellectûs, & essentia est de illis, & unum eorum non est aliud, potest dici secundùm veritatem, quòd anima composita est, in quantum est de memoria, intellectu & voluntate, quæ sunt tres potentiæ animæ distinctæ; & est simplex, in quantum una est essentia, & hoc idem sequitur de bonitate & aliis partibus substantiæ, quæ est composita ex bonificativo, bonificabili & bonificare, & est simplex, in quantum est una essentia simplex bonitatis, est ergo anima composita, quia de partibus compositis est, & est simplex, quia est de partibus simplicibus.

11. Quæstio. *Quid est pœna animæ?* Solutio. G. Pœna animæ est perversio in finibus contrariis sustentata in principiis animæ contra eorum diffinitiones, sicut oditivitas contra amabilitatem, & intellectivitas contra intelligibilitatem, & recolitivitas contra memorabilitatem, & malitia contra bonitatem, & parvitas contra magnitudinem, & similiter duratio hujusmodi contrarietatis & sic de aliis.

12. Quæstio. *Quid est magnitudo amare?* Solutio. G. Magnitudo amare est, quòd sit essentialiter de essentialibus amativo, amabili & amare, & quòd omnia tria sint distincta quolibet distincto existente ab alio, & quòd insimul remaneant una essentia amoris, & quòd id amare de essentiali bonitate, magnitudine &c. vivat.

13. Quæstio. *Quomodo corpora cœlestia influunt virtutem in inferiora?* Solutio. H. In sphæra ignis caliditas & siccitas habent dominium, & in sphæra Lunæ frigiditas & humiditas habent dominium, & ideo oritur virtus ex istis duabus contrarietatibus & dominiis, & ignis est in se ipso mortificatus, ut recipiat virtutem Mercurii, & aër est mortificatus sub igne per Mercurium, & est fortificatus per Lunam, & hoc secundùm qualitates & proprietates planetarum & signorum existentibus eorum virtutibus mixtis in aliis per motum firmamenti, & multiplicando virtutem in elementis mixtis omnibus ad invicem & motis per motum firmamenti & per eorum proprium motum, quem habet secundùm ordinem sphærarum suarum, sicut ignis, qui se movet supra aërem, & aër supra aquam, & aqua supra terram, & terra ascendendo suprà in aquam & in aërem, in quo se movet supra aquam, & sicut in igne, in quo se movet supra aërem; & sic per ordinem de quolibet, quousque accipiat virtutem Lunæ, & contrarietatem Mercurii, & concordantiam Veneris ex contrarietate Solis, in quantum Sol est calidus contra suam frigiditatem, & concordantia Solis, in quantum habet siccitatem, & sic de Marte Jove & Saturno, & Ariete & Tauro, & de aliis signis; & totum illud accipit terra ex sphæra Lunæ in sphæra ignis, in qua planetæ & signa transmittunt eorum similitudines terræ, quas quidem similitudines terra accipit in sphæra ignis, & cum illis descendit hìc inferiùs, & perficit finem substantiæ individuatæ & suarum partium per viam generationis & corruptionis.

14. Quæstio. *Quare pomum habet odorem?* Solutio. H. In pomo odor est de odorabilitate pomi & odorativitate sensûs, ut recipiendo similitudines, quas partes substantiales pomi transmittunt extrà sustentatas in chaos, quod transit per pomum & extra pomum in aëre repræsentat ipsas similitudines, de quibus est indutus, ut moveatur sensitiva ad gustandum & respirandum illas partes frigidas & humidas, & ad mortificandum intrà partes calidas & siccas.

15. Quæstio. *Utrùm esse sit substantia vel accidens?* Solutio. I. Est unum esse, quod est substantiale, & quod est actus essentiæ, quódque cum illa convertitur, & est aliud esse substantiale, quod est secundus actus essentiæ, sicut essentiare, quod est de essentificativo & essentificabili: est aliud esse, quod est accidentale sicut calefacere, vel sicut esse coloris, quod cum colore convertitur, & hoc dicitur esse secundùm comparationem ad non esse.

16. Quæstio. *Utrùm charitas recipere possit magis aut minùs?* Solutio. I. Charitas, in quantum species, recipere non potest magis nec minùs, quoniam si posset, species sua non esset perfecta, nec posset recipere individuatum numerum, sed quia suæ partes possunt recipere majùs aut minùs, sicut una charitas, quæ est de velle potest esse magis bona, quàm alia, & potest esse magis intensa virtus quàm alia, & habere melius subjectum, ideo charitas potest recipere plùs aut minùs.

17. Quæstio. *Utrùm unum accidens sit de alio?* Solutio. K. Calor aëris est ex calore ignis, & sic similiter de calore aquæ, & idem sequitur de bonitate magnitudinis, quæ est de bonitate, & amabilitas bonitatis, quæ est de voluntate, & velle, quod est de amabilitate bonitatis.

18. Quæstio. *Quid est pœna substantialis?* Solutio. K. Pœna substantialis est, quando essentiale glorificativum non habet essentiale glorificabile nec essentiale glorificare, & quando hæc duo non habent essentiale glorificativum; & hoc est ratione vacuitatis finis, quem videlicet finem perdiderant ratione peccati; & hoc idem sequitur de pœna corporali substantiali, tunc quando ignis habet appetitum calefaciendi suum contrarium, & calefacit illud contra se ipsum, & appetitum habet dandi suam similitudinem aëri per viam concordantiæ, quam dat per viam contrarietatis contra suum appetitum naturalem, & sic de aliis partibus substantiæ.

19. Quæstio. *Utrùm lux Solis descendat inferiùs?* Solutio. T. B. Lux Solis non descendit inferiùs, quia suum proprium subjectum dimittere non potest, in quo est sustentata; & si inferiùs descenderet lux Solis, descenderet inferiùs essentia Solis, & esset divisibilis & corruptibilis. Sed ut Sol multiplicare possit suam similitudinem, dat similitudinem suæ lucis Veneri, & Venus ipsam similitudinem recipit, & transmittit Mercurio, & Mercurius Lunæ, & Luna igni, & ignis aëri, & aër aquæ, & aqua terræ; & hoc est per viam contrarietatis & concordantiæ, ipsis similitudinibus in differentia existentibus ita inferiùs, sicut sunt assumptæ superiùs.

20. Quæstio. *Utrùm inter Deum & creaturam sit medium?* Solutio. T. B. Inter Deum & creaturam non est medium reale, quoniam si esset, illud medium non esset Deus nec creatura, & esset aliud esse, cujus esse est impossibile, sed quia intellectus humanus Dei similitudines recipit & creaturæ, ex quibus induit suum intelligere, format unum medium virtuosum intentionale, in

quo se conjungunt Deus & creatura per viam contemplationis, quod quidem medium destruitur & devenit in privationem per viam peccati : tamen inter Deum & creaturam est medium reale, in quantum una creatura est medium alii creaturæ, ut gratiam Dei recipiat.

21. Quæstio. *Quare homo tantum tædium habet in vincendo se ipsum* ? Solutio. T. C. Ratio, quare homo habet ita magnum tædium in vincendo se ipsum, est, quia in se ipso multiplicat contrarietatem contra concordantiam, quam habet in se, & quoniam suæ passiones majores sunt intra se ipsum quàm extrà, & per consequens suæ actiones, idcirco magnam habet pœnam in vincendo se ipsum ; & quando sub ratione bonitatis & virtutis se ipsum vincit, majus habet placitum de ea victoria quàm de illa, quam facit extrà, cùm alium hominem vincit.

22. Quæstio. *Utrùm homo majorem habeat potestatem faciendi bonum quàm malum* ? Solutio. T. C. Homo habet majorem potestatem faciendi bonum quàm malum, cùm sit ita, quòd potestas sit major in concordantia quàm in contrarietate, & potestas & bonitas habeant concordantiam naturaliter & realiter cum cæteris partibus substantiæ, & concordantia sit principium substantiale & accidentale, secundùm quòd probatum est, & contrarietas sit principium accidentale tantummodo, idcirco habet homo majorem potestatem naturaliter ad faciendum bonum quàm malum.

23. Quæstio. *Quomodo aqua infrigidat aërem* ? Solutio. T. D. Aër dat humiditatem suam aquæ, ut in illa possit similitudinem suam multiplicare, & aqua recipiendo illam humiditatem in se ipsa, aërem recipit, qui cum calore venit, & ipsum aërem suâ induit frigiditate, ut in ipso possit suam similitudinem multiplicare, & ut ignem, qui sibi contrariatur, possit infrigidare, quem mortificat, in quantum ipsum suâ induit similitudine, & hæc infrigidatio insensibilis est.

24. Quæstio. *Quare concordantia concordat cum esse & contrarietas cum non esse* ? Solutio. T. D. Concordantia est principium substantiale & accidentale, & contrarietas est principium accidentale tantummodo ; & quoniam concordantia habet esse in se ipsa, in quantum est substantialis, & habet suum accidens in se ipsa, & habet illud in alio, idcirco concordantia concordat cum esse contra non esse, & quoniam contrarietas non est principium substantiale, & per se ipsam non habet esse, & est sustentata in alio & non in se ipsa, idcirco concordat cum non esse contra esse, & ideo concordantia & generatio concordant, & contrarietas & corruptio ; & est ita contrarietas, ut sit concordantia, sicut & corruptio, ut sit generatio.

25. Quæstio. *Utrùm in rebus creatis possit esse simplicitas sine compositione* ? Solutio. T. E. In qualibet creatura oportet esse actionem & passionem secundùm cursum naturalem, ut per illam intrare possit triangulus rubeus, & si esset aliqua creatura ita simplex, quòd non haberet aliquid de compositione, triangulus rubeus illam intrare non posset, nec stare, & esset bonitas pars creaturæ vacua, ita quòd non haberet in se essentiale bonificativum, bonificabile & bonificare, & esset pars simplex sine perfectione ; & hoc idem sequitur de magnitudine & aliis partibus substantiæ, esset ergo creatura illa in defectu & vacuitate, & hoc est impossibile, per quam impossibilitatem stat vera negatio in quæstione.

26. Quæstio. *Utrùm magnitudo sit principium* ? Solutio. T. E. Magnitudinem oportet esse principium ita, sicut oportet principium esse magnum per magnitudinem, & hoc est, ut quædam partes substantiæ possint dare cæteris partibus similitudines suas : unde sicut principium est bonum sub ratione bonitatis, sic magnitudo est principium sub ratione principii ; & quoniam magnitudo est principium, potest esse principium suî ipsius & alterius ; est principium suî ipsius, in quantum habet in se essentiale magnificativum, magnificabile & magnificare, & est principium alterius, sicut bonitas, quæ est magna sub ratione magnitudinis, & magnum habet bonificativum, bonificabile & bonificare.

27. Quæstio. *Quomodo fit peccatum* ? Solutio. T. F. Homo est compositus ex anima & corpore, & ideo est medium multiplicatum de ambobus, per quod & in quo anima influit corpori similitudines suas, videlicet similitudines suarum partium, ex quibus induit partes corporis, & per ipsum corpus refluit animæ similitudines, quas ab ea recepit, & suî ipsius ac suarum partium

tium similitudines, & ideo ex illa influentia & refluentia constituitur homo, & stant in illo quædam partes in aliis, & ideo homo secundùm cursum naturalem habet modum & naturam transmittendi extra se ipsum suas similitudines in alio homine sustentatas, ut ille sit virtuosus in ipso, & hujus contrarietas est modus, secundùm quem homo agit peccatum, videlicet cùm transmittit extrà contrarias similitudines earum, quæ intrà consistunt, sicut facere malum sub ratione bonitatis, & facere parvum sub ratione magnitudinis & deviare finem principiorum, & sic de aliis.

28. Quæstio. *Utrùm inter abstractum & concretum sit medium* ? Solutio. T. F. Bonitas tantummodo considerata est principium, quod stat in abstracto, & suum concretum essentiale est bonificativum, bonificabile & bonificare, quæ sunt de sua essentia, & ipsa essentia est de ipsis, & medium, quod est inter ipsam & sua concreta est de alia essentia, sicut magnitudo & cæteræ partes substantiæ, quæ quidem magnitudo cum suis concretis essentialibus stat inter bonitatem & sua concreta, ut bonitas sit magna, & habeat magnum bonificativum, bonificabile & bonificare.

29. Quæstio. *Quid est meritum* ? Solutio. T.G. Meritum est id in homine, per quod sequitur illud, propter quod homo est, sicut homo, qui est, ut intelligat, recolat, & diligat Deum, & quando agit hoc, quare homo est, habet meritum, quod quidem meritum sustentatum est in fine, qui influit principio actionem, ut moveat ipsum ad se ipsum, sicut magnes, qui transmittit ferro suam similitudinem, ut attrahat ipsum ad se ipsum, existente ipso fine naturæ ferri : & quoniam homo libertatem habet ad agendum contrarium illius, quare est, & utitur libertate suâ ad faciendum hoc, quare est, habet meritum, quando non agit contra hoc, quare est. Est ergo suum meritum multiplicatum in fine, quare est, & quando non agit contra illum finem, est ergo meritum illud, quod multiplicatum est ex duabus rationibus antedictis.

30. Quæstio. *Utrùm in sphæra ignis sint alia elementa* ? Solutio. T. G. Elementa simplicia sunt, ut sint composita, & elementa composita, ut sint substantiæ elementatæ existentes sub speciebus, sicut substantia hominis, leonis & plantæ : sunt ergo elementa simplicia per secundam intentionem, & elementa composita per primam, & sunt elementa composita per secundam intentionem & specierum individua per primam, sunt ergo in sphæra ignis alia elementa simplicia, & illa sphæra composita est ex omnibus quatuor elementis, & attribuitur igni, quia habet in illa plus de dominio quàm aliquod aliud elementorum, & hoc idem sequitur de cæteris sphæris ; quoniam si ignis purus esset in sphæra sua, in qua non essent cætera elementa, non posset descendere huc inferiùs, quoniam aër non sustineret, quòd siccitas sua transiret per ipsum, nec ignis, cum sua siccitate, quæ est sibi accidens, constringere posset humiditatem essentialem aëris, & sic ignis transire non posset ad sphæram aquæ, nec venire huc inferiùs, & esset suum esse superfluum & vacuitas finis, ita quòd possent esse secundariæ intentiones sine primariis & econversò, & hoc est impossibile & contra cursum naturalem.

31. Quæstio. *Utrùm Deus creare possit corpus infinitum* ? Solutio. T. H. potestas Dei est infinita in bonitate, magnitudine & cæteris suis dignitatibus, & ideo non potest facere contra suam infinitatem, contra quam posset, si posset creare aliam essentiam infinitam, quoniam posset contra singularitatem suæ infinitatis, quæ quidem potestas esset malum & parvitas magnitudinis singularis, non potest ergo Deus creare corpus infinitum secundùm naturam infinitatis suæ, nec in natura corporali infinitas potest sustentari, quoniam omne corpus, oportet, quòd sit figuratum habitu circulari, quadrangulari & triangulari vel lineali, qui habitus infinitus esse non potest.

32. Quæstio. *Quare divitiæ sunt tantum amabiles* ? Solutio. T. H. Naturaliter sunt divitiæ amabiles, ut in illa amabilitate voluntas multiplicare possit suum amare & intellectus suum intelligere, & memoria suum recolere, in quantum sunt plùs amabiles, plùs potest voluntas suum amare majorificare & intellectus suum intelligere & memoria suum recolere, & in ipsa majoritate anima plùs potest Deum contemplari, servire & honorare. Sunt ergo divitiæ naturaliter amabiles ; sed quoniam homines ipsas divitias diligunt contra amabilitatem naturalem, quam diximus, ideo est paupertas tantum timibilis.

33. Quæstio.

33. Quæstio. *Quomodo angelus intelligit* ? Solutio. T. I. Intellectus est una pars angeli, in quo intellectu est æqualitas intellectivi, intelligibilis & intelligere, & quoniam bonitas est pars angeli, in qua est æqualitas bonificativi, bonificabilis & bonificare, & hoc idem est de magnitudine suo modo & cæteris partibus substantiæ angelicæ, & positâ æqualitate cujuslibet partium in æqualitate intellectûs, habet angelus modum intelligendi recipiendo adjuvamentum de qualibet partium, qualibet parte dante intellectui hoc, quod intellectus habet in illis, scilicet similitudines, ex quibus intellectus est indutus, ut intelligere possit.

34. Quæstio. *Utrùm potentiæ animæ sint æquales* ? Solutio. T. I. In Deo est æqualitas, secundùm quòd probatum est, & ideo est æqualiter intelligibilis, recolibilis & amabilis in bonitate, magnitudine &c., quoniam Deus animam creavit, ut cum bonitate magnitudine &c. recolat intelligat & diligat Deum, ideo oportet, quòd potentiæ animæ sint æqualiter creatæ in bonitate magnitudinis & in magnitudine bonitatis & sic de aliis. Et si Deus non creavisset potentias animæ æquales, esset magis intelligibilis & amabilis quàm recolibilis, vel intelligibilis quàm amabilis & recolibilis, & hoc est impossibile; sunt ergo potentiæ animæ æquales, ut æqualiter possint in gloria quiescere.

35. Quæstio. *Utrùm potestas Dei sit infinita* ? Solutio. T. K. In Deo non est minoritas, & ideo in se habere non potest, nisi unam bonitatem, unam magnitudinem, unam potestatem & unam æternitatem &c. Et quia in Deo bonitas, magnitudo &c. convertuntur, & quælibet remanet ratio realis, & quælibet infinita in se ipsa & in alia, & ideo oportet de necessitate, quòd potestas Dei sit infinita existente illa potestate una & bonitate una & magnitudine una, æternitate una & sic de aliis Dei dignitatibus.

36. Quæstio. *Quod peccatum est majus quàm aliud peccatum* ? Solutio. T. K. Illud peccatum est majus, quod Deo est magis contrarium, sicut avaritia, quæ largitati Dei est contraria, quæ est majus peccatum quàm luxuria, quoniam Deus non habet castitatem, quia castitas non pertinet nisi ad hominem, & idem suo modo sequitur de cæteris virtutibus & vitiis.

37. Quæstio. *Quomodo intellectus humanus transcendit ad intelligendum supra se ipsum* ? Solutio. B. C. D. E. F. G. H. I. K. Quæstio est determinata *in arte inventiva ac in arte amativa*, & quia nos breviter hanc artem secundùm tabulam volumus tractare, huic quæstioni breviter respondemus. Intellectus hominem intelligit prædestinatum sub ratione sapientiæ Dei, & secundùm suam naturam intelligere non potest in uno tempore, quòd homo prædestinatus habet liberum arbitrium, per quod possit esse damnatus, & ideo transcendit ad intelligendum supra se ipsum liberum arbitrium intelligendo justitiam Dei in magnitudine bonitatis, æternitatis, potestatis ita magnam in voluntate, virtute, gloria & veritate, sicut sapientia. Et tunc quando intellectus intelligit ita liberum arbitrium, non potest intelligere prædestinationem, quousque supra se ipsum transcendat ad intelligendum prædestinationem sub ratione sapientiæ Dei, quæ est ita magna in magnitudine bonitatis, æternitatis, potestatis, voluntatis &c. sicut justitia Dei; transcendit ergo intellectus ad intelligendum supra se ipsum in virtute supremi objecti & sic de cæteris rebus similibus istis.

Per quæstiones Regularum.

Quæstio. Solutio. B.

B. 1. Quæstio. *Utrùm dæmon sit bonus* ? Solutio. B. Dæmon est substantia creata, qui est de partibus creatis, videlicet de bonitate, magnitudine &c. & quoniam bonitas est una de partibus substantiæ, est dæmon bonus sub ratione bonitatis, sicut est magnus sub ratione magnitudinis; & quoniam dæmon utitur contra suas similitudines substantiales, quia ratione peccati finem suarum partium tantum deviavit, idcirco est malus, & sua bonitas essentialis est vacua finîs, quæ non movet in se suum essentiale bonificativum, bonificabile & bonificare, quæ malitia angeli movet se accidentaliter ad malificandum mortificando bonitatem accidentaliter in essentiali bonificativo, bonificabili & bonificare, unde malitiam & pœnam angeli quis poterit æstimare.

2. Quæstio. *Utrùm puer priùs incipiat intelligere negando quàm affirmando* ? Solutio. B. In puero priùs est confusio intelligendi quàm claritas, & quia negatio propinquior est

est confusioni quàm affirmatio, puer priùs incipit intelligere sub ratione negationis quàm sub ratione affirmationis, & hoc secundùm respectum intentionis secundæ, quoniam secundùm instinctum naturalem priùs est affirmatio quàm negatio: igitur priùs incipit intelligere per negationem quàm per affirmationem, ut suum intelligere quiescere possit per affirmationem.

3. Quæstio. *Utrùm acquiri possit majus meritum per affirmationem quàm per negationem* ? Solutio. B. In essentia Dei non est negatio, quoniam negatio est, ut sit affirmatio, & ideo Deus non negat res, quia illa negatio esset sibi superflua, & ipse in se ipso omnia comprehendit, & affirmat; est ergo meritum majus per affirmationem quàm per negationem.

C. 4. Quæstio. *Quid est justitia* ? Solutio. C. Justitia est id, ratione cujus homo reddit Deo id, quod suum est, & sibi ipsi & suo proximo; & hoc idem facit bonitas, quæ de se ipsa reddit magnitudini hoc, quod & magnitudo habet in se ipsa, videlicet similitudinem bonitatis, ut magnitudo in se ipsa habeat magnificativum bonum, abile & are, & bonitas sub ratione justitiæ reddit sibi ipsi hoc, quod habet in magnitudine, videlicet suam similitudinem, ut sit magna ratio magno bono, quòd agat magnum bonum.

5. Quæstio. *Quid habet fortitudo in se ipsa* ? Solutio. C. Fortitudo in se ipsa habet magnitudinem finîs, quem quidem finem E. movet fortitudo ad magnitudinem bonitatis, durationis & potestatis, sapientiæ, voluntatis, gloriæ, virtutis & veritatis; & habet æqualitatem cujuslibet, ut fortitudo in fine magnam durationem & quietem habere possit, idcirco bonus miles est fortis in bello, & Judex in judicio, & Domina in castitate, & Prælatus in suo officio.

6. Quæstio. *Quid est fides in intelligere* ? Solutio. C. Fides est habitus in intelligere & fuit actu priùs, quàm fuit in intelligere, & fuit, ut esset in intelligere, & stat fides in intelligere habitualiter, ut, si deficiat intelligere, restauretur virtus de intelligere in actu fidei credendo id, quod est verum, quod intellectus intelligere non potest, & quod intellectus intellexit, & quod memoria perdidit, & quod in memoria recuperavit. F.

7. Quæstio. *Quid habet spes in charitate* ? Solutio. C. Spes habet in charitate magnum amare sperando cum magno amare magnitudinem bonitatis, durationis, potestatis &c. & ideo spes multiplicat virtutem supra se ipsam in virtute objecti supremi, de quo sperat gratiam, auxilium, benedictionem, misericordiam & veniam cum justo amare.

D. 8. Quæstio. *De quo creavit Deus mundum*? Solutio. D. Creavit Deus mundum de non esse producendo ipsas partes mundi in esse, quæ in se ipsis nihil erant, sed erant objectatæ in ideis Dei, quæ ideæ repræsentantur in generibus & speciebus, quas intellectus in imaginatione multiplicat & memoriæ tradit.

9. Quæstio. *De quo est idea* ? Solutio D. Idea, in quantum est Deus, est de se ipsa, & in quantum est similitudo, est de partibus mundi, quas Deus attingit & comprehendit in ipsa idea; & quoniam partes mundi sunt multæ, ideæ sunt multæ, & quia Deus est unus, est una idea tantummodo, & quia ipsa idea est æterna, sunt omnes ideæ æternæ.

10. Quæstio. *Cujus est fides* ? Solutio. D. Fides est intellectûs, ut in principio, quando intellectus incipit intelligere, fides supponat, quòd ipse intellectus possit intelligere, & in medio, quando intellectus non potest intelligere, fides supponat verum esse id, quod intellectus intelligere non potest.

E. 11. Quæstio. *Quare est temperantia* ? Solutio. E. Temperantia est, quia composita ex æqualibus partibus ad unum finem, in quo sanitas quietem habeat, & quòd homo habeat modum bene loquendi, recolendi, intelligendi & amandi.

12. Quæstio. *Quare est Princeps* ? Solutio. E. Princeps est, ut in ipso dominium Dei repræsentetur & magnitudo potestatis, bonitatis, durationis, sapientiæ & voluntatis, virtutis & veritatis, gloriæ, singularitatis, nobilitatis & honoris. Est etiam Princeps, ut sit Judex secundùm amorem & timorem, & ut suus populus in fine sui officii quietem habeat.

F. 13. Quæstio. *Quanta est justitia Regis* ? Solutio. F. Justitia Regis est tanta in fine bonitatis, magnitudinis, durationis, potestatis &c. quantus est finis sui officii constituti de fine magnitudinis, bonitatis &c. idcirco, quando Rex est injustus, est contra finem justitiæ & sui officii.

14. Quæstio. *Quanta est frigiditas aquæ in igne?* Solutio. F. In planta, in qua ignis est in quarto gradu caliditatis, frigiditas aquæ est in primo gradu, idcirco in planta est calor in majori intensitate, & frigiditas in minori extensitate; & idem est de terra, quæ in ipsa planta est in tertio gradu siccitatis, & aër in secundo gradu humiditatis, & ex omnibus quatuor gradibus est composita una quantitas composita de intensitate & extensitate, majoritate & minoritate, differentiâ, concordantiâ & contrarietate, & secundùm proportionem de æqualitate, principio, medio & fine.

G. 15. Quæstio. *Qualis complexio generat corruptionem?* Solutio. G. Calor ignis cum siccitate generat corruptionem in humiditate aëris, & humiditas aëris generat cum calore corruptionem in frigiditate aquæ, & hoc circulariter, secundùm quòd quædam complexiones sunt aliis contrariæ; & hæc corruptio apparet in principio in figura caloris & siccitatis, & in medio frigiditatis & humiditatis, & in fine siccitatis & frigiditatis, & incipit nova generatio corruptionis in figura humiditatis & caloris.

16. Quæstio. *Quale est humidum radicale & quale est humidum nutrimentale?* Solutio. G. Illud est humidum radicale, in quo finis est proprius elementationis & vegetationis & sensualitatis, in quo sub ratione proprii numeri partes substantiæ quiescunt, sicut partes embrionis, remanente qualibet in proprio numero & in composito proprio. Et humidum nutrimentale est illud, quod est compositum ex partibus appropriatis, ut partes propriæ embrionis vivant ex illis, sicut lumen, quod vivit de oleo.

H. 17. Quæstio. *Utrùm motus incipiat in tempore præsenti vel futuro?* Solutio. H. Motus incipit in tempore futuro sub ratione mobilitatis, & in tempore præsenti sub ratione motivitatis, & ideo movere vivit de tempore futuro in tempore præsenti, & moritur in tempore præterito.

18. Quæstio. *De quo est gratia?* Solutio. H. Gratia est de movente in mobili, & est recepta in moto, & vivit de tempore futuro in tempore præsenti, ut duret motus de movente & moto, & quando motus contrariatur moventi, moritur gratia in tempore præterito.

19. Quæstio. *Quomodo est gratia?* Solutio. H. Gratia est secundùm modum gratiativitatis, gratiabilitatis & gratiari, & isti tres modi sunt, secundùm quòd partes substantiæ stant in gratiabilitate, & secundùm quòd movens stat in libertate gratiosæ bonitatis, magnitudinis & durationis &c.

20. Quæstio. *Cum quo est gratia?* Solutio. H. Gratia est cum magnitudinis libertate, bonitatis, durationis, potestatis &c. & cum motu istorum est influxa in mobili, in quo durat & vivit cum magnitudine gratiabilitatis in bonitate & magnitudine &c.

I. 21. Quæstio. *Quid est obstinatio?* Solutio. I. Obstinatio est coactio liberi arbitrii per falsam affirmationem contra veram negationem, & per falsam amabilitatem contra veram odibilitatem, & ideo stant homines obstinati in tenebris ignorantiæ & amoris.

22. Quæstio. *De quo est servitus?* Solutio. I. Servitus est de fine, in quo liberum arbitrium non habet quietem, & ideo servitus est de secundis intentionibus, & dominium est de primis; & ideo vasallus acquirit virtutem in amore amando Dominum suum, & dominium vivit de servitute.

23. Quæstio. *Elementa quomodo intrant in compositionem?* Solutio. I. Intrant elementa in compositionem se locantibus quibusdam in aliis per agens naturale, quod habet appetitum ad collocandum quædam elementa in aliis essentialiter & accidentaliter, existente appetibilitate sustentatâ in appetitivitate agentis naturalis, conversâ ipsâ appetibilitate in appetitivitate cujuslibet elementorum formaliter, agente illâ formâ in materia appetibilitatis, idcirco est concordantia inter agens naturale & agibilitatem elementorum, & intrat ignis compositionem cum aëre dans sibi calorem & se ipsum sub forma caloris, & aër intrat compositionem cum aqua dans sibi suam humiditatem & se ipsum sub forma humiditatis, & intrat aër compositionem cum igne dans sibi suam humiditatem contra siccitatem, & hoc per circulum aliorum elementorum, in tantum, quousque quædam partes sunt in aliis collocatæ.

24. Quæstio. *Cum quo fit compositio?* Solutio. I. Compositio fit cum partibus simplicibus collocatis quibusdam in aliis, sicut magnitudo in bonitate, ut bonitas sit magna, & bonitas in magnitudine, ut magnitudo sit bona, & hoc idem de calore ignis collocato in aëre, ut sit calidus, intrante

trante calore ignis aërem, intrat calor ignis aërem, ut aër sit ignificatus, & hoc idem sequitur de cæteris elementis & de suis partibus subsantialibus & accidentalibus.

K. 25. Quæstio. *Quomodo hæc scientia est generalis ad omnes alias scientias?* Solutio. K. Hæc scientia est generalis ad omnes scientias, quia est de generalibus principiis &c., quia cæteræ scientiæ principia habent specialia, sicut Theologia, quæ specialia habet principia, scilicet fidem, spem & charitatem, & Phylosophia formam & materiam & privationem, & Jus judicem & justitiam, & Medicina medicum & sanitatem; & sicut justitia, prudentia, fortitudo, & temperantia, quæ principia sunt moralitatis, & congruitas & rectitudo loquendi, quæ sunt principia Grammaticæ, & veritas & falsitas Logicæ, & ordo & pulchritudo verborum, quæ sunt principia Rhetoricæ, & musicus & vox Musicæ, & arismeticus & numerus Arismeticæ, & Geometricus & mensuræ Geometriæ, & Astrologus signa & planetæ Astrologiæ, & mechanicus instrumenta & figuræ, quæ sunt principia Mechanicæ; omnia hæc implicantur in principiis hujus artis, quoniam omnia sunt bona magna &c. Idcirco ars ista generalis est ad ipsa prædicta principia cum suis principiis, quæ inclinant se ad alias scientias, secundùm quòd eorum principia stant in suis principiis implicita, & stat supra ipsas, sicut genus, quod stat supra species, *& utitur principiis ipsarum secundùm ordinem & usum, quem habet ex suis propriis principiis*, cujus usûs practicam dedimus in hac arte.

26. Quæstio. *Quomodo generantur pluvia, ventus, nix & ros?* Solutio. K. In elementis sunt qualitates propriæ & appropriatæ, secundùm quòd probavimus; & quoniam ignis & aër, qui sunt hîc inferiùs, suprà in vaporibus ascendunt, quia appetitum habent ad suas sphæras, & sunt leves, & terra & aqua cum ipsis ascendunt ad invicem, quia aër appropriat aquæ suam humiditatem, & terra igni suam siccitatem: & quando sunt suprà, terra & aqua habent appetitum descendendi inferiùs, & descendunt cum igne & aëre, & per calorem sphæræ ignis generantur nubes de terra calefacta, & per humiditatem aëris similiter, qui dat humiditatem suam aquæ, & per frigiditatem aquæ depuratæ à calore, & per siccitatem terræ ab humiditate depuratæ fit dissolutio nubium; & si major sit in frigiditate & humiditate, generatur pluvia, & si major sit in frigiditate & siccitate, generatur nix, & si sit major ipsa dissolutio in calore & humiditate, generatur ros, & si sit major in calore & siccitate, generatur ventus.

27. Quæstio. *Quomodo voluntas transcendit ad diligendum supra se ipsam?* Solutio. B. C. D. E. F. G. H. I. K. Sapientia sive intellectus illuminat sive ostendit objectum supremum voluntati cognoscendo quidditatem objecti affirmando illud supremum objectum supra omnem bonitatem, & ideo ipse magnitudinem amabilitatis illuminat in majoritate virtutis durationis, potestatis, gloriæ & veritatis, idcirco transcendit voluntas supra se ipsam ad amandum ipsam amabilitatem supremam, & format majoritatem amandi suppositâ ipsâ amabilitate supremâ esse in omni perfectione bonitatis & in infinita extensitate sine quantitate & in infinita qualitate essentiali & æterna sine temporalitate, & hoc supposito collocat voluntatem in amare suo cum magnitudine bonitatis æternitatis. &c.

Per Quæstiones Tabulæ.

Quæstio. Solutio.

1. Quæstio. *Utrùm Deus possit peccatum facere?* Solutio. B. C. D. Probatum est, quòd non est, nisi una æternitas, in qua probatione est significatum, quòd Deus non potest facere peccatum, quoniam si posset facere peccatum, posset facere æternitatem, quæ non esset de sua essentia, & destrueret magnitudinem æternitatis suæ, in qua destructione multiplicaret malitiam in infinita extensitate & æternitate, quæ multiplicatio est impossibilis.

2. Quæstio. *Quid est infinitas?* Solutio. C. D. E. Infinitas est illud, quod singulare est in æternitate, & est id, per quod est ita magnum in extensa bonitate sicut in æternitate.

3. Quæstio. *Extensitas Dei, de quo est?* Solutio. D. E. F. Extensitas Dei est de æternitate & infinita bonitate, magnitudine, potestate, sapientia, voluntate, virtute, veritate & gloria: unde Deus est immensus, & quælibet suarum rationum satisfacit alii de sua totalitate.

4. Quæstio. *Quare est æviternitas?* Solutio. E. F. G. Æviternitas est, ut sit imago æternitatis, in qua sancti gloriæ contem-

plari possunt æternitatem Dei, & ideo in æternitate non est successio, quoniam si esset, non esset contemplatio in magnitudine bonitatis, durationis &c.

5. Quæstio. *Quanta est pœna damnatorum?* Solutio. F. G. H. Pœna damnatorum est ita magna, sicut est magnitudo æviternitatis in suo intelligere, recolere & odire, quia memoria cujuslibet damnati recolit pœnam æviternalem, & intellectus ipsam intelligit & voluntas ipsam odit, quæ quidem voluntas odit intelligere & recolere, & odit etiam suam amativitatem & odibilitatem, & recolibilitatem & intelligibilitatem æviternitatis.

6. Quæstio. *Quale verbum sive vocabulum est magis timibile?* Solutio. G. H. I. Nullum verbum sive vocabulum tantum est timibile, sicut æternitas, quoniam verbum, in quo æternitas nominatur, intellectui humano repræsentat amissionem gloriæ æternæ & pœnam æviternam, per quam intellectus significat voluntati æternam timibilitatem, cruciatum, pœnam, & vacuitatem magnitudinis, bonitatis, virtutis, finis & cæterorum principiorum.

7. Quæstio. *Ideæ, quæ sunt in Deo, quando fuerunt?* Solutio. H. I. K. Ideæ, quæ sunt in Deo, sunt Deus, idcirco fuerunt, sunt, & erunt in æternitate, quæ Deus est, & similitudines ipsarum idearum in tempore fuerunt, quando mundus fuit creatus secundùm successionem temporis, aliis creaturis existentibus in uno tempore, & aliis in alio tempore.

8. Quæstio. *Antequam mundus esset creatus, ubi stabat misericordia Dei?* Solutio. C. I. K. Deus est misericordia & quoniam Deus est æternitas, stabat misericordia sua *B.1.* antequam mundus creatus esset in æternitate, sed quia homo non erat ante mundi creationem, non habebat misericordia Dei subjectum, in quo indulgere existere potuisset, sicut ante creationem non erat subjectum, in quo potuisset stare creare.

9. Quæstio. *Quomodo corpora damnatorum durare poterunt in igne æterno?* Solutio. C. E. K. Duratio est id, per quod durant bonitas, magnitudo æternitas &c. & ideo in modo illius durationis durabunt corpora damnatorum in æviternitate, ut æviternitas imago sit justitiæ æternæ.

10. Quæstio. *Cùm Deus sit bonus, cum quo cruciat damnatos?* Solutio. C. F. K. Cruciat cum finis vacuitate, quem scilicet finem aliquæ partes non attingunt, de quibus videlicet partibus damnati sunt constituti, & eorum partes vacuæ remanent, sicut bonitas, quæ non habet in se bonificare, nec magnitudo magnificare, & sic de aliis: tormentat etiam Deus damnatos cum perfectione finium contrariorum, sicut cum malitia contra bonitatem, & cum parvitate contra magnitudinem, & quoniam justitia Dei est bona, suum justificare & punire est bonum.

DE

NONA ET ULTIMA PARTE

Quintæ Distinctionis,

In qua ponuntur quæstiones, solutiones per cameras quæstionum.

ISta pars est divisa in duas partes, prima est de quæstionibus generalibus, quarum solutiones in cameris significantur; secunda est de quæstionibus specialibus, & earum solutio in quæstionibus generalibus & in earum cameris implicatur, quæ quidem cameræ ordinatæ sunt secundùm decem regulas & decem genera quæstionum, in quibus implicantur diffinitiones principiorum hujus artis, & in qualibet earum camerarum implicantur & multiplicantur viginti responsiones secundùm doctrinam, quam dedimus in septima parte quæstionum hujus tabulæ.

De Quæstionibus Primæ Partis.

B. C. F. Utrùm bonitas sit ita magna, sicut sapientia?

2. B. C. G. Utrùm magnitudo sit ita bona sicut voluntas?

3. B. D. F. Utrùm æternitas sit plena bonitate & sapientiâ?

4. B. D. G. Utrùm voluntas diligat plùs æternitatem in se ipsa quàm in bonitate?

5. B. E. F. Utrùm potestas sit in medio sapientiæ & bonitatis?

6. B. E. G. Utrùm bonitas habeat ita magnam potestatem sicut voluntas?

7. B. F. G. Utrùm bonitas, sapientia, voluntas sint unum idem numero?

8. B. F. H. Utrùm sapientia majorem habeat virtutem quàm bonitas?

9. B. G. H. Utrùm finis bonitatis ita magnam

habeat virtutem, sicut finis voluntatis?

10. B. F. I. Utrùm veritas distet tantum à falsitate in bonitate sicut in sapientia?

11. B. G. I. Utrùm voluntas tantum diligat bonitatem sicut veritatem?

12. B. F. K. Utrùm in bonitate sit tantum de gloria, sicut in sapientia?

13. B. G. K. Utrùm gloria sit tantum bonificabilis quantum amabilis?

14. B. F. T. B. Utrùm in bonitate sit tantum de claritate, sicut in sapientia?

15. B. G. T. B. Utrùm voluntas tantum diligat differentiam in bonitate, quantum in se ipsa?

16. B. F. T. C. Utrùm in bonitate & sapientia stet concordantia?

17. B. G. T. C. Utrùm concordantia tantum distet à contrarietate in bonitate quàm in voluntate?

18. B. F. T. D. Utrùm bonitas tantum sit contraria malitiæ, sicut sapientia ignorantiæ?

19. B. G. T. D. Utrùm contrarietas tantum distet à bonitate quàm à voluntate?

20. B. F. T. E. Utrùm principium incipiat antè in sapientia quàm in bonitate?

21. B. G. T. E. Utrùm bonitas sit ita nobile principium, sicut & voluntas?

22. B. F. T. F. Utrùm medium in tantum conveniat bonitati sicut sapientiæ?

23. B. G. T. F. Utrùm voluntas possit amare bonitatem sine medio?

24. B. F. T. G. Utrùm finis bonitatis sit tantum nobilis, sicut finis sapientiæ?

25. B. G. T. G. Utrùm bonitas sit finis voluntatis bonitatis?

26. B. F. T. H. Utrùm sapientia sit major quàm bonitas?

27. B. G. T. H. Utrùm esset bonum, quòd voluntas esset major quàm bonitas?

28. B. F. T. I. Utrùm æqualitas tantum conveniat bonitati quantum sapientiæ?

29. B. G. T. I. Utrùm æqualitas stet in bonitate & in voluntate?

30. B. F. T. K. Utrùm bonitas distet tantum à minoritate quantum sapientia.

31. B. G. T. K. Utrùm bonitas sit magis amabilis quàm minoritas?

C. 32. C. D. F. Quid est magnitudo æternitatis in sapientia?

33. C. D. G. Quid est magnitudo æternitatis in voluntate?

34. C. E. F. Quid sunt sapientia & potestas in magnitudine?

35. C. E. G. Quid habet potestas in voluntate & in magnitudine?

36. C. F. G. Magnitudo sapientiæ, quid est in voluntate?

37. C. G. H. Quid habet virtus in se ipsa de magnitudine & voluntate?

38. C. F. H. Quid habet magnitudo in sapientia & virtute?

39. C. F. I. Quid verificat veritas in sapientia & magnitudine?

40. C. G. I. Quid amat voluntas in magnitudine & veritate?

41. C. F. K. Quid est magnitudo gloriæ in sapientia?

42. C. G. K. Quid est magnitudo voluntatis in gloria?

43. C. F. T. B. Quid est magnitudo differentiæ in sapientia?

44. C. G. T. B. Quid habet voluntas in magnitudine & quid differentia in voluntate?

45. C. F. T. C. Quid est concordantia sapientiæ in magnitudine?

46. C. G. T. C. Quid est concordantia magnitudinis in voluntate?

47. C. F. T. D. Quid est magnitudo contrarietatis in sapientia?

48. C. G. T. D. Quid habet contrarietas in parvitate voluntatis?

49. C. F. T. E. Quid incipit sapientia in magnitudine?

50. C. G. T. E. Quid est principium in voluntate & in magnitudine?

51. C. F. T. F. Quid est medium sapientiæ?

52. C. G. T. F. Quid habet voluntas in medio magnitudinis?

53. C. F. T. G. Quid est finis sapientiæ in magnitudine?

54. C. G. T. G. Quid habet voluntas in fine magnitudinis?

55. C. F. T. H. Quid est majoritas magnitudinis & sapientiæ?

56. C. G. T. H. Quid est majoritas magnitudinis in voluntate?

57. C. F. T. I. Quid est æqualitas sapientiæ & magnitudinis?

58. C. G. T. I. Quid est æqualitas magnitudinis in voluntate?

59. C. F. T. K. Quid est minor concordantia sapientiæ & magnitudinis?

60. C. G. T. K. Quid est minoritas voluntatis in magnitudine?

D. 61. D. E. F. Cujus sunt potestas, æternitas de sapientia?

62. D. E. G. Potestas æternitatis cujus est?
63. D. F. G. Sapientia & voluntas cujus sunt in æternitate?
64. D. G. H. De quo est virtus, quam voluntas habet in æternitate?
65. D. F. H. Virtus æternitatis cujus est in sapientia?
66. D. F. I. Sapientia, de quo verificat æternitatem?
67. D. G. I. De quo voluntas est verificata in æternitate?
68. D. F. K. De quo æternitas habet gloriam in sapientia?
69. D. G. K. De quo æternitas sufficit gloriæ?
70 D. F. T. B. Confusio durationis & sapientiæ de quo est?
71. D. G. T. B. De quo illuminat æternitas voluntatem?
72. D. F. T. C. Concordantia, quæ est æternitatis & sapientiæ, de quo est?
73. D. G. T. C. De quo voluntas satisfacit concordantiæ?
74. D. F. T. D. Cujus est sapientia in contrarietate?
75. D. G. T. D. De quo voluntas perficit contrarietatem?
76. D. F. T. E. De quo æternitas principiat sapientiam?
77. D. G. T. E. De quo voluntas principiat durationem amandi.
78. D. F. T. F. De quo durat medium sapientiæ?
79. D. G. T. F. In æternitate de quo est medium voluntatis?
80. D. F. T. G. Finis æternitatis in sapientia, cujus est?
81. D. G. T. G. Voluntas de quo habet quietem in æternitate?
82. D. F. T. H. Cujus est majoritas sapientiæ in duratione?
83. D. G. T. H. De quo voluntas satisfacit æternitati?
84. D. F. T. I. De quo est æqualitas in æternitate in sapientia?
85. D. G. T. I. De quo æqualitas satisfacit æternitati & sapientiæ?
86. D. F. T. K. De quo minoritas minorificat durationem & sapientiam?
87. D. G. T. K. De quo est minoritas in duratione & in voluntate?
E. 88. E. F. G. Quare potestas stat in sapientia & in voluntate?
89. E. G. H. Quare potestas virtutem habet in amare?
90. E. F. H. Quare potestatem habet sapientia in virtute?
91. E. F. I. Quare potestas movet sapientiam ad veritatem?
92. E. G. I. Quare potestas movet voluntatem ad odiendum veritatem?
63. E. F. K. Quare potestas est sapientiæ & gloriæ?
94. E. G. K. Quare voluntas diligit potestatem & gloriam?
95. E. F. T. B. Quare potestas stat in sapientia & sapientia in potestate differenter?
96. E. G. T. B. Quare potestas stat in differentia, & differentia stat in voluntate?
97. E. F. T. C. Quare potestas & sapientia habent concordantiam?
98. E. G. T. C. Quare concordantia concordat voluntatem & potestatem?
99. E. F. T. D. Quare contrarietas potest contra sapientiam?
100. E. G. T. D. Quare voluntas potestatem habet contra contrarietatem?
101. E. F. T. E. Quare medium stat in potestate & in sapientia?
102. E. G. T. E. Quare potestas incipit de voluntate?
103. E. F. T. F. Quare potestas est principium sapientiæ?
104. E. G. T. F. Quare potestas habet medium in voluntate?
105. E. F. T. G. Quare sapientia habet quietem in potestate?
106. E. G. T. G. Quare potestas est finis voluntatis?
107. E. F. T. H. Quare potestas major est in sapientia quàm in ignorantia?
108. E. G. T. H. Quare voluntas diligit majorem potestatem?
109. E. F. T. I. Quare æqualitas stat in potestate & sapientia?
110. E. G. T. I. Quare voluntas diligit æqualitatem in potestate?
111. E. F. T. K. Quare minoritas minorificat sapientiam & potestatem?
112. E. G. T. K. Quare voluntas odit minoritatem in potestate?
F. 113. F. G. H. Quanta virtus stat in sapientia & voluntate?
114. F. G. I. Quantam veritatem scit sapientia in voluntate?
115. F. G. K. Quantam gloriam diligit voluntas in sapientia?
116. F. G. T. B. Differentia sapientiæ & voluntatis quanta est?

117. F. G. T. C. Quantam concordantiam habet sapientia in voluntate?
118. F. G. T. D. Quantam contrarietatem habet sapientia in voluntate?
119. F. G. T. E. Quot sunt principia sapientiæ & voluntatis?
120. F. G. T. F. Quod medium sit sapientia in voluntate & quantum est bonum?
121. F. G. T. G. Quot fines habent sapientia & voluntas?
122. F. G. T. H. Quanta est majoritas sapientiæ & voluntatis?
123. F. G. T. I. Æqualitas sapientiæ & voluntatis quanta est?
124. F. G. T. K. Minoritas sapientiæ & voluntatis quanta est?
G. 125. G. H. I. Qualis voluntas est virtus & veritas?
126. G. H. K. Qualis voluntas est gloria virtutis?
127. G. H. T. B. In quali voluntate & virtute stat differentia?
128. G. H. T. C. Qualis virtus habet tantam concordantiam sicut voluntas?
129. G. H. T. D. Qualis contrarietas est contra virtutem voluntatis?
130. G. H. T. E. Qualis virtus est principium voluntatis?
131. G. H. T. F. Qualis virtus stat in medio voluntatis?
132. G. H. T. G. Qualis finis diligitur à voluntate & virtute?
133. G. H. T. H. Qualis voluntas majorem habet virtutem?
134. G. H. T. I. In quali virtute est ita magna æqualitas, sicut in voluntate?
135. G. H. T. K. Qualis voluntas magis distat à minoritate & à vitio?
H. 136. H. I. K. Quando est veritas sine gloria & virtute?
137. H. I. T. B. Quando extat differentia in veritate & virtute?
138. H. I. T. C. Veritas & virtus quando habent concordantiam?
139. H. I. T. D. Veritas & virtus quando habent contrarietatem?
140. H. I. T. E. Quando incipit virtus de veritate?
141. H. I. T. F. Medium veritatis quando durat in virtute?
142. H. I. T. G. Finis virtutis quando durat in veritate?
143. H. I. T. H. Veritas quando est major quàm virtus?
144. H. I. T. I. Quando sunt æquales veritas & virtus?
145. H. I. T. K. Veritas quando stat in minore virtute?
I. 146. I. K. T. B. Ubi stat differentia veritatis & gloriæ?
147. I. K. T. C. Ubi stat concordantia veritatis & gloriæ?
148. I. K. T. D. Ubi stant pœna & falsitas?
149. I. K. T. E. Gloria veritatis ubi incipit?
150. I. K. T. F. Ubi stat veritas in gloria?
151. I. K. T. G. Finis gloriæ & veritatis ubi est?
152. I. K. T. H. Ubi est majoritas veritatis & gloriæ?
153. I. K. T. I. Ubi est æqualitas veritatis & gloriæ?
154. I. K. T. K. Minoritas veritatis & gloriæ ubi stat?
K. 155. K. T. B. C. Differentia & concordantia quomodo stant in gloria?
156. K. T. B. D. Differentia, quomodo stat in gloria sine contrarietate?
157. K. T. B. E. Differentia quomodo incipit in gloria?
158. K. T. B. F. Medium gloriæ, quomodo extat in differentia?
159. K. T. B. G. Quomodo est differentia finis gloriæ?
160. K. T. B. H. Quomodo stat gloria in majori differentia?
161. K. T. B. I. Quomodo stat differentia in æqualitate gloriæ?
162. K. T. B. K. Quomodo stat gloria in minori differentia?
K. 163. K. T. B. C. Cum quo gloria stat in differentia & concordantia?
194. K. T. B. D. Cum quo contrarietas stat contra gloriam?
165. K. T. B. E. Cum quo principium principiat in gloria principium?
166. K. T. B. F. Cum quo gloria stat in differentia?
167. K. T. B. G. Cum quo differentia stat in fine & in gloria?
168. K. T. B. H. Cum quo differentia stat in majori gloria?
169. K. T. B. I. Cum quo æqualitas stat in gloria?
170. K. T. B. K. Cum quo gloria transmittit extrà suam similitudinem?

De secundo membro ultimæ Partis quintæ Distinctionis.

Quæ est de quæstionibus specialibus.

IN hac parte datur practica quæstionum specialium, quæ per similes cameras quæstionum generalium significantur, & earum solutiones. Et sicut datæ sunt solutiones istarum, potest dari de quæstionibus peregrinis formando & faciendo similes cameras istarum. In his quæstionibus damus doctrinam ad solvendum alias quæstiones novem modis, videlicet per quæstiones, quæ sunt *de Deo*, & *de angelis* & *de cælestibus corporibus*, *de anima*, *de imaginativa*, *sensitiva*, *de vegetativa*, *de elementativa*, *de instrumentativa*, & istis novem subjectis quæstionum possunt omnes aliæ quæstiones applicari.

b. 1. *B.* B. C. F. Utrùm Deus habeat ita magnum bonificare, sicut intelligere?

c. 2. B. C. G. Utrùm angelus habeat ita magnam bonitatem sicut voluntatem?

d. 3. B. D. F. Utrùm firmamentum sit animatum de motivitate & mobilitate?

e. 4. B. D. G. Utrùm anima diligat plùs suam bonitatem quàm suam durationem?

f. 5. B. E. F. Utrùm in imaginatione stet essentiale imaginari?

g. 6. B. E. G. Utrùm sensitiva ita magnam habeat potestatem per appetitum naturalem sicut per bonitatem naturalem?

h. 7. B. F. G. Utrùm appetitus naturalis vegetabilis sit ita bonus sicut suus instinctus naturalis?

i. 8. B. F. H. Utrùm bonitates elementorum sint de una & eadem generali bonitate, & hoc idem de eorum virtutibus, utrùm sint de una generali virtute?

k. 9. B. G. H. In arte mechanica, quæ trium figurarum majorem habet virtutem, quæ scilicet figuræ sunt *circularis*, *quadrangularis* & *triangularis*?

b. 10. B. F. I. Utrùm Deus intelligat de veritate tantum in sua bonitate sicut in sua sapientia?

c. 11. B. G. I. Utrùm angelus diligat tantum bonitatem Dei sicut voluntatem Dei.

d. 12. B. F. K. Utrùm ignis habeat ita bonum instinctum & ita bonam delectationem per Saturnum sicut per Jovem?

e. 13. B. G. K. Utrùm anima habeat ita bonam gloriam in amare, sicut in intelligere?

f. 14. B. F. T. B. Utrùm imaginatio sit forma in sapientia?

g. 15. B. G. T. B. Utrùm sensitiva sit forma sub voluntate hominis?

h. 16. B. F. T. C. Utrùm instinctus naturalis vegetationis extet forma sub ratione animæ rationalis?

i. 17. B. G. T. C. Utrùm terra humefacta possit humefacere?

k. 18. B. F. T. D. Utrùm Grammatica tantum sit necessaria sicut Logica?

b. 19. B. G. T. D. Utrùm Deus distet tantum à contrarietate per bonitatem sicut per voluntatem?

c. 20. B. F. T. E. Utrùm angelus principiet suum intelligere de bonitate?

d. 21. B. G. T. E. Utrùm Aries sit ita bonum principium sicut Saturnus?

e. 22. B. F. T. F. Utrùm in anima rationali sit ita naturale bonificare sicut intelligere?

f. 23. B. G. T. F. Utrùm imaginativa & sensitiva sint à generante vel à creante?

g. 24. B. F. T. G. Utrùm finis terræ sit magis bonus in talpa quàm in homine?

h. 25. B. G. T. G. Utrùm finis vegetativæ sit de fine sensitivæ?

i. 26. B. F. T. H. Utrùm calor habeat majorem bonitatem quàm humiditas?

k. 27. B. G. T. H. Utrùm in Rhetorica voluntas majorem habeat virtutem quàm bonitas?

b. 28. B. F. T. I. Utrùm æqualitas in Deo conveniat ita bene bonitati sicut sapientiæ?

c. 29. B. G. T. I. Utrùm in angelo bonitas & voluntas sint æquales?

d. 30. B. F. T. K. Utrùm terra tantum distet à minoritate per Geminos sicut per Taurum?

e. 31. B. G. T. K. Utrùm anima ita habeat magnam memoriam sicut voluntatem?

f. 32. *C.* C. D. F. Quid est magnitudo imaginationis?

g. 33. C. D. G. Quid est magnitudo sentiendi?

h. 34. C. E. F. Quid est potestas vegetandi in magnitudine?

i. 35. C. E. G. Quid habet Cancer in igne?

k. 36. C. F. G. Quid est Musica in musico?

b. 37. C. G. H. Quid habet Deus in se ipso?

c. 38. C. F. H. Quid habet Deus in angelo?

d. 39. C. F. I. Quid agit Saturnus in Ariete?

e. 40. C. G. I. Quid diligit anima in veritate?

f. 41. C. F. K. Quid est delectatio imaginationis?

g. 42. C. G. K. Quid est delectatio sentiendi?

h. 43. C. F. T. B. Quid est magnitudo vegetationis?

i. 44. C. G. T. B. Quid est magnus appetitus elementi?

k. 45. C. F. T. C. Quid est subjectum Geometriæ?

b. 46. C. G. T. C. Concordantia quid est in Deo?

c. 47. C. F. T. D. Contrarietas quid est in angelo?

d. 48. C. G. T. D. Quid est contrarietas in Sole & in Tauro?

e. 49. C. F. T. E. Quid incipit anima in se ipsa?

f. 50. C. G. T. E. Intellectus conjunctus quid incipit in imaginatione?

g. 51. C. F. T. F. Quid est medium videndi & audiendi?

h. 52. C. G. T. F. Quid est medium vegetandi & sentiendi?

i. 53. C. F. T. G. Quid est finis calefaciendi?

k. 54. C. G. T. G. Quid est finis Aritmeticæ?

b. 55. C. F. T. H. Quid est illa majoritas, per quam Deus major est quàm totus mundus?

c. 56. C. G. T. H. Quid est majoritas in angelo?

d. 57. C. F. T. I. Quid habet Sol in igne?

e. 58. C. G. T. I. Quid habet anima in magnitudine?

f. 59. C. F. T. K. Quid habet imaginatio in minoritate?

g. 60. C. G. T. K. Quid est minoritas gustandi?

b. 61. *D.* D. E. F. Cujus est vegetare?

i. 62. D. E. G. Aqua calida cujus est?

k. 63. D. F. G. Principia Astrologiæ de quo sunt?

b. 64. D. G. H. De quo est Deus in anima hominis?

c. 65. D. F. H. De quo est motus angeli?

d. 66. D. F. I. *Anima firmamenti*, de quo est?

e. 67. D. G. I. De quo vivit intelligere & amare?

f. 68. D. F. K. De quo est imaginari?

g. 69. D. G. K. De quo sensitivum sufficit ad sentire?

h. 70. D. F. T. B. De quo est differentia in vegetatione?

i. 71. D. G. T. B. De quo illuminat Sol terram?

k. 72. D. F. T. C. De quo est Philosophia?

b. 73. D. G. T. C. De quo satisfacit Deus sibi ipsi?

c. 74. D. F. T. D. Intelligere dæmonis de quo est?

d. 75. D. G. T. D. De quo est facies Solis?

e. 76. D. F. T. E. De quo anima principiat suum intelligere?

f. 77. D. G. T. E. De quo Philomela suum incipit imaginari?

g. 78. D. F. T. F. De quo durat sentire?

h. 79. D. G. T. F. De quo vivit vegetare?

i. 80. D. F. T. G. De quo durat calefacere?

k. 81. D. G. T. G. Cujus est Judex?

b. 82. D. F. T. H. Æqualitas in Deo, de quo est?

c. 83. D. G. T. I. De quo est pœna in dæmone?

d. 84. D. F. T. K. Claritas Veneris cujus est?

e. 85. D. G. T. K. Anima hominis peccantis cujus est?

f. 86. *E.* E. F. G. Quare imaginatio habet potestatem?

g. 87. E. G. H. Quare Salamandra vivit in igne?

h. 88. E. F. H. Quare Reubarbarum habet potestatem contra choleram?

i. 89. E. F. I. Quare ignis movet aquam?

k. 90. E. G. I. Quare est medicus?

b. 91. E. F. K. Quare Deus intelligit se ipsum & omne quod est?

c. 92. E. G. K. Quare est angelus?

d. 93. E. F. T. B. Quare firmamentum se movet?

e. 94. E. G. T. B. Quare in potestate animæ stat differentia?

f. 95. E. F. T. C. Quare intelligere & imaginari habent concordantiam?

g. 96. E. G. T. C. Quare videre & audire habent concordantiam?

h. 97. E. F. T. D. Cùm pomum sit dulce, quare habet sensibilitatem amaritudinis?

i. 98. E. G. T. D. Quare aqua infrigidat ignem?

k. 99. E. F. T. E.

k. 99. E. F. T. E. Quare peccatum est principiabile?
b. 100. E. G. T. E. Quare Deus est principium?
c. 101. E. F. T. E. Quare angelus peccavit?
d. 102. E. G. T. F. Quare Sol stat in medio Saturni & Lunæ?
e. 103. E. F. T. G. Quare anima quietem habet in intelligere?
f. 104. E. G. T. G. Quare imaginatio est de anima rationali?
g. 105. E. F. T. H. Quare ignis majorem motum habet in sentire quàm aqua?
h. 106. E. G. T. H. Quare Sol majorem potestatem habet in planta quàm Luna?
i. 107. E. F. T. I. Quare æqualitas stat in elementis simplicibus?
k. 108. E. G. T. I. Quare forcipes & martellus non sunt æquales in clavo?
b. 109. E. F. T. K. Quare est Deus ita potens per intelligere sicut per intellectum?
c. 110. E. G. T. K. Quare dæmon habet potestatem?
d. 111. *F.* F. G. H. Quantam virtutem habet Sol in Luna?
e. 112. F. G. I. Potentiæ animæ quot sunt?
f. 113. F. G. K. Imaginatio quanta est in intelligere?
g. 114. F. G. T. B. Differentia quanta est in sentire?
h. 115. F. G. T. C. Quanta est concordantia imaginandi & sentiendi?
i. 116. F. G. T. D. Quanta frigiditas est in aqua calefacta?
k. 117. F. G. T. E. Ira quanta est in principio?
b. 118. F. G. T. F. Quantus est Deus in humano intelligere?
c. 119. F. G. T. H. Quantò est unus angelus major alio angelo?
d. 120. F. G. T. I. Similitudo terræ quanta est in Luna?
e. 121. F. G. T. K. Quantitas peccati quanta est in anima?
f. 122. *G.* G. H. I. Qualem virtutem habet imaginatio in amare?
g. 123. G. H. K. Quis sensus majorem habet virtutem in sentiendo?
h. 124. G. H. T. B. Quæ vegetatio majorem habet appetitum?
i. 125. G. H. T. C. In quo elemento major est concordantia?
k. 126. G. H. T. D. Qualem contrarietatem habet virtus in gladio?
b. 127. G. H. T. E. Quod principium est Deus?
c. 128. G. H. T. F. Quantam virtutem angelus habet, per quam meretur gloriam?
d. 129. G. H. T. G. Quam virtutem habet Sol in ascendendo & descendendo?
e. 130. G. H. T. H. Quæ anima majorem habet virtutem?
f. 131. G. H. T. I. In quali imaginatione sunt æquales imaginativum & imaginabile?
g. 132. G. H. T. K. Quale habet minorem virtutem sensitivum, an sensibile?
h. 133. *H.* H. I. K. Quando est vegetatum conversum in sensatum?
i. 134. H. I. T. B. Quando est ignis vegetatus?
k. 135. H. I. T. C. Quod fuit antè forceps an martellus?
b. 136. H. I. T. D. Quando creatura fuit contra creatorem?
c. 137. H. I. T. E. Quando angelus incepit peccare?
d. 138. H. I. T. F. Quando cessabit motus firmamenti?
e. 139. H. I. T. G. Anima beata, quando attinget finem suum?
f. 140. H. I. T. H. Imaginatio quando est major quàm ipsamet?
g. 141. H. I. T. I. Sensitivum, sensibile & sentire quando erunt æquales?
h. 142. H. I. T. K. Vegetativa, in quo tempore habet minorem virtutem?
i. 143. *I.* I. K. T. B. Differentia elementati vegetati ubi stat?
k. 144. I. K. T. C. Concordantia equi & militis ubi stat?
b. 145. I. K. T. D. Ubi est gloria Dei?
c. 146. I. K. T. E. Peccatum in qua parte angeli incepit?
d. 147. I. K. T. F. Ubi stat firmamentum?
e. 148. I. K. T. G. In qua parte animæ peccantis per mendacium stat falsitas?
f. 149. I. K. T. H. Ubi stat major imaginatio?
g. 150. I. K. T. I. Visibilitas lapidis & amaritudo sacchari ubi sunt?
h. 151. I. K. T. K. Vegetabilitas ubi stat in planta?
i. 152. *K.* K. T. B. C. Differentia ignis & aquæ quomodo stat in concordantia?
k. 153. K. T. B. D. Differentia emendi & vendendi quomodo stat in contrarietate?

b. 154. K. T. B. E.

b. 154. K. T. B. E. Differentia creatoris & creaturæ, quomodo stat in creatione?
c. 155. K. T. B. F. Differentia & medium quomodo stant in gloria angeli?
d. 156. K. T. B. G. Differentia Solis & Lunæ quomodo stant in sphæra ignis?
e. 157. K. T. B. H. Major differentia quomodo stat in gloria animæ?
f. 158. K. T. B. I. Æqualitas imaginationis quomodo stat in differentia?
g. 159. K. T. B. K. Anima rationalis quomodo movet vegetativam?
h. 160. *K.* K. T. B. C. In vegetativa cum quo stant quædam elementa in aliis?
i. 161. K. T. B. D. Cum quo calor & siccitas sunt contrarii?
k. 162. K. T. B. E. Cum quo mechanicus incipit imaginari?
b. 163. K. T. B. F. Cum quo Deus movet firmamentum?
c. 164. K. T. B. G. Cum quo angelus habet gloriam in Deo?
d. 165. K. T. B. H. Cum quo Luna movet mare occidentale?
e. 166. K. T. B. I. Cum quo anima habet gloriam?
f. 167. K. T. B. K. Cum quo imaginari movet sentire?

De habituatione hujus scientiæ.

Sub brevibus verbis damus doctrinam habituandi scientiam istam, quæ dividitur in quinque distinctiones. Prima distinctio est de figuris, secunda de diffinitionibus & explanationibus principiorum istius scientiæ, tertia de regulis, quarta de Tabula, quinta de quæstionibus.

Prima distinctio continet in se quatuor figuras, prima figura est de novem literis, cujus doctrina est ponere unam literam in alia circulariter, secunda figura est de tribus triangulis, & sua doctrina est ponere unum triangulum in alio cum speciebus, quæ scribuntur supra angulos triangulorum, & ponere illos triangulos in prima figura affirmando vel negando per conveniens vel inconveniens; tertia figura est composita ex duabus, & sua doctrina est tangere alias literas cum aliis, capiendo earum literarum significata, & applicando ipsa significata ad propositum, & hoc idem sequitur de quarta figura movendo circulos & multiplicando cameras.

Secunda distinctio est de decem & octo principiis, & quodlibet principium suam habet diffinitionem & explanationem, cujus doctrina est applicare ipsam diffinitionem ad propositum affirmando vel negando ipsam diffinitionem & naturam principiorum.

Tertia distinctio est de decem regulis generalibus, cujus doctrina est applicare quasdam regulas cum aliis & miscere ipsas cum principiis & formare decem genera quæstionum conservando regulas affirmando vel negando per conveniens vel inconveniens.

Quarta distinctio est de tabula, cujus doctrina est applicare terminos quæstionis tribus literis supremis, quæ continentur in qualibet partium tabulæ, & multiplicare & diminuere alias cameras inferiores, quæ sunt de quatuor literis, & sumendo significata ipsarum literarum per possibilitatem & impossibilitatem.

Quinta distinctio est de quæstionibus, & hæc distinctio dividitur in novem partes. In prima significatur practica primæ figuræ faciendo & solvendo quæstiones. In secunda parte significatur practica secundæ figuræ. In tertia parte significatur practica tertiæ figuræ. In quarta parte significatur practica quartæ figuræ. In quinta parte datur practica principiorum. In sexta parte ostenditur practica decem regularum. In septima parte significatur practica tabulæ in decem quæstionibus generalibus applicatis ad æternitatem. In octava parte datur doctrina, ut sciat artista solvere quasdam quæstiones per alias: sicut solvere quæstiones per quæstiones primæ figuræ & per quæstiones secundæ figuræ, & sic per ordinem usque ad quæstiones, quæ sunt solutæ in tabula.

Nona pars dividitur in duas partes, prima pars est de quæstionibus generalibus & earum solutiones apparent in cameris. Secunda pars est de quæstionibus specialibus & earum solutiones apparent in cameris.

Finis.

Finita est hæc ars gratiâ & auxilio Domini Dei nostri, quæ quidem ars multùm est utilis ad exaltandum intellectum

ſuper alias ſcientias: eſt enim de principiis generalibus. Per hanc artem deſtrui poſſunt infidelitates & ſchiſmata, & poteſt devotio multiplicari ad contemplandum & amandum Dominum Deum noſtrum; in cujus cuſtodia hanc ſcientiam commendamus, qui dignetur ſuî gratiâ eam multiplicare & cuſtodire à malis hominibus & invidis defendere. Hanc ſcientiam commendamus in cuſtodia angelorum & ſanctorum gloriæ Dei.

Incepta fuit hæc ſcientia in mari in portu Tunici in medio menſis Septembris. Anno Incarnationis Domini M. CC. XCII. & fuit finita in eodem anno prædicto in octavis Epiphaniæ in civitate Neapolis ad honorem Domini noſtri Jeſu Chriſti & beatæ Mariæ Virginis per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Et ſi vix fieri potuit, quòd viginti & ampliùs hinc inde aggregatis exemplaribus hæc tabula ad ſuam primævam integritatem & rectitudinem revocari potuiſſet, cùm infinitis propè mendis & deformitatibus ſcateret, tu tamen divinorum theſaurorum amator, quicunque ſis, conſultiùs, tutiùs & ſecuriùs facies, ſi in ea potiùs, quàm in illa, quam tantopere laudas, effers & admiraris Barchinonenſi, non dicam theſauros ſed & te ipſum deponere cures, ibi enim fluxibiles hujus ſæculi divitiæ, hîc verò permanentes regni ſupracœleſtis theſauri tibi in perpetuum aſſervantur. Vale.

TABULA

TABULA
Index artificioſus rerum, quæ in hoc Opere continentur.

TAbulæ genaralis Ars.
1. Figura.
2. Diffinitio.
3. Regula.
4. Tabula.
5. Quæſtio.

Figura I.
Prima.
Secunda.
Tertia.
Quarta.

Diffinitio II.
Bonitatis.
Magnitudinis &c.
Differentiæ.
Concordantiæ &c.

Regula III.
Poſſibilitas.
Quidditas.
Materialitas.
Formalitas.
Quantitativitas.
Qualitativitas.
Temporalitas.
Localitas.
Modalitas.
Inſtrumentalitas.

Tabula IV.
84. Columnis conſtans.

Quæſtio V.
Subjectum quæſtionis.
Diviſio quæſtionis.
Subjectum quæſtionis.
1. Deus.
2. Angelus.
3. Firmamentum.
4. Anima.
5. Imaginatio.
6. Senſualitas.
7. Vegetatio.
8. Elementatio.
9. Artificium.
Diviſio quæſtionis.
Solutæ.
Non Solutæ.
Diviſio quæſtionis ſolutæ.
1. Per primam Figuram.
2. Per ſecundam Figuram.
3. Per tertiam Figuram.
4. Per quartam Figuram.
5. Per Diffinitiones.
6. Per Regulas.
7. Per Tabulam.
8. Per Quæſtiones.
9. Per cameras quæſtionum.

Quæſtiones per primam Figuram ſunt hæ.
1. Utrùm bonitas, magnitudo &c. in rebus creatis convertantur. pag. 23.
2. Quid eſt magnitudo æternitatis. ibid.
3. Poteſtas æterna de quo eſt. ibid.
4. Quare poteſtas eſt in ſapientia. ibid.
5. Quanta eſt ſapientia in voluntate. 24.
6. Qualis voluntas eſt virtus. ibid.
7. Quando eſt veritas ſine virtute. ibid.
8. Ubi ſunt veritas & gloria. ibid.
9. Quomodo bonitas & gloria convertuntur. ibid.
10. Cum quo gloria eſt magnitudo. ibid.

Per ſecundam Figuram.
1. Utrùm differentia ſit major in concordantia quàm in contrarietate? pag. 24.
2. Utrùm principium ſit antequam medium & finis? pag. 25.
3. Utrùm in eſſe angeli majoritas, æqualitas & minoritas ſint neceſſaria? ibid.
4. Utrùm in eſſentia ignis ſimplicis ſint differentia, principium & majoritas? ibid.

Per tertiam Figuram.
1. Utrùm magnitudo ſit bonificabilis de eſſentiali bonificabilitate? pag. 26.

Per quartam Figuram.
1. Utrùm bonitas ſit ita magna ſicut ſapientia? ibid.

Per diffinitiones Principiorum.
1. Utrùm ſit Deus? pag. 28.

2. Quare bonitas est principium generale? ibid.
1. Quid est Deus? ibid.
2. De quo magnitudo sufficit aliis partibus substantiæ, ut sint magnæ? ibid.
1. Utrùm genera & species sint entia realia? ibid.
2. Utrùm magnitudo Dei sit ita magna per extensitatem sicut æternitas per durationem? ibid.
1. Utrùm passio, quam habet color, ut videatur, sit illi qualitas propria vel appropriata? pag. ibid.
2. Utrùm Deus aliqua facere possit absque utilitate? 29.
1. Cùm quo rerum proprietates attinguntur? ibid.
2. Utrùm intellectus humanus possit transire ad intelligendum intelligibilitates extrinsecas sine proprio essentiali intelligibili, existente de essentia ipsius intellectûs? ibid.
1. Quid est perversio mali angeli? ibid.
2. Utrùm voluntas diligat naturaliter tantum potestatem in bonitate, sicut in se ipsa? ibid.
1. Quomodo substantia ædificatur & individuatur? ibid.
2. Quare virtus existit in sermonibus, herbis & lapidibus? pag. 30.
1. Utrùm esse & essentia convertantur? ibid.
2. Utrùm una veritas major sit quàm alia? ibid.
1. Utrùm calefactibilitas aquæ sit de calefactibilitate ignis? ibid.
2. Quid est gloria substantialis? ibid.
1. Quare intellectus multiplicat species entium? ibid.
2. Differentia, quæ est inter Deum & creaturam, in quo subjecto existit? ibid.
1. Quæ sunt potentiæ magis passivæ an illæ, quæ sunt in substantia, an quæ sunt extrà? pag. 31.
2. Utrum potestas sit major in concordantia quàm in contrarietate? ibid.
1. Quomodo ignis calefacit aquam? ibid.
2. Quare impossibilitas & contrarietas concordantiam habent? ibid.
1. Utrùm materia possit esse sine forma? ibid.
2. Utrùm principium sit de principiis? ibid.
1. Quomodo fit generatio? pag. 32.
2. De quo est medium, quod extat inter formam & materiam? ibid.
1. Utrùm in rebus naturalibus potentia moveat objectum aut objectum moveat potentiam? ibid.
2. Utrùm in creaturis fines primarii possint esse sine secundariis? ibid.
1. Utrùm mundus sit infinitus? ibid.
2. Majoritas quare est? ibid.
1. De quo subjectum justitiæ? ibid.
2. Utrùm in Deo sit æqualitas? ibid.
1. Utrùm in Deo sint plures bonitates, magnitudines &c.? pag. 33.
2. Quæ minoritas est magis circa non esse? ibid.
1. Utrùm prædestinatio & liberum arbitrium possint stare insimul? ibid.

Quæstiones per Regulas.

1. Utrùm bonitas habeat essentiale bonificativum bile & are? pag. 33.
2. Utrùm negatio sit propinquior dubitationi quàm affirmatio? pag. 34.
3. Utrùm de Deo possit dici veritas major affirmando quàm negando? ibid.
1. Quid est ignis? ibid.
2. Quid habet ignis in se ipso? ibid.
3. Quid est ignis in aëre? ibid.
4. Quid habet ignis in aëre? ibid.
1. De quo est ignis? pag. 35.
2. De quo est ignis? ibid.
3. Cujus est ignis? ibid.
1. Quare est ignis? ibid.
2. Quare ignis finaliter est? ibid.
1. Quantus est calor ignis simplicis? ib.
2. Quantus est calor ignis compositi? ibid.

1. Quales colores habent elementa simplicia? pag. 36.
2. Quales sunt colores elementorum compositorum? ibid.
1. Utrùm motus sit actus moventis vel mobilis vel utriusque? ibid.
2. De quo est motus? pag. 37.
3. Quomodo est motus? ibid.
4. Cum quo est motus? ibid.
1. Quid est liberum arbitrium? ibid.
2. De quo est liberum arbitrium? ibid.
3. Quomodo est liberum arbitrium? ibid.
4. Cum quo est liberum arbitrium? ibid.
1. Quomodo potest haberi cognitio de essentiis rerum? ibid.
1. Cum quo cognoscitur, quòd siccitas ignis sit de terra? pag. 38.

Per

Per mixtionem regularum ad invicem.

1. Utrùm bonitas Dei sit ita magna sicut sua voluntas? pag. 39.

Per Tabulam.

1. Utrùm mundus sit æternus? Soluta. 200. rationibus? pag. 40.

Quæstio per Quæstiones primæ Figuræ.

1. Utrùm sit resurrectio? pag. 55.

Quæstio per Quæstiones secundæ Figuræ.

1. Utrùm in generatione & corruptione fiat resolutio usque ad materiam primam? pag. 56.

Quæstio per Quæstiones tertiæ Figuræ.

1. Utrùm in substantia elementata elementa sint actu? pag. 57.

Quæstio per Quæstiones quartæ Figuræ.

1. Utrùm sit unus intellectus tantummodo? ibid.

Quæstiones per Quæstiones diffinitionum Principiorum.

1. Utrùm sit Deus malus? pag. 59.
2. Utrùm hæc Ars sit Generalis? ibid.
3. Quid est peccatum? ibid.
4. Quid est defectus? ibid.
5. Utrùm inter esse & non esse sit medium? ibid.
6. Utrùm sint plures Dii? ibid.
7. Utrùm intelligibilitas Dei sit intelligibilitas angeli vel hominis? pag. 60.
8. Quare Deus creavit damnatos, cùm sciverit ipsos fuisse damnandos? ibid.
9. Quæ sunt instrumenta humani intellectûs, quibus attingit entium veritates? ibid.
10. Utrùm anima sit composita? ibid.
11. Quid est pœna animæ? ibid.
12. Quid est magnitudo amare? ibid.
13. Quomodo corpora cœlestia influunt virtutem in inferiora? ibid.
14. Quare pomum habet odorem? pag. 61.
15. Utrùm esse sit substantia vel accidens? ibid.
16. Utrùm charitas possit recipere majùs vel minùs? ibid.
17. Utrùm unum accidens sit de alio? ibid.
18. Quid est pœna substantialis? ibid.
19. Utrùm lux Solis descendat huc inferiùs? ibid.
20. Utrùm inter Deum & creaturam sit medium? ibid.
21. Quare homo tantum tædium habet in vincendo se ipsum? pag. 62.
22. Utrùm homo majorem habeat potestatem faciendo bonum quàm malum? ibid.
23. Quomodo aqua infrigidat aërem? ib.
24. Quare concordantia concordat cum esse & contrarietas cum non esse? ibid.
25. Utrùm in rebus creatis possit esse simplicitas sine compositione? ibid.
26. Utrùm magnitudo sit principium? ib.
27. Quomodo fit peccatum? ibid.
28. Utrùm inter abstractum & concretum sit medium? pag. 63.
29. Quid est meritum? ibid.
30. Utrùm in sphæra ignis sint alia elementa? ibid.
31. Utrùm Deus creare possit corpus infinitum? ibid.
32. Quare divitiæ sunt tantum amabiles? ibid.
33. Quomodo angelus intelligit? pag. 64.
34. Utrùm potentiæ animæ sint æquales? ibid.
35. Utrùm potestas Dei sit infinita? ibid.
36. Quod peccatum est majus quàm aliud peccatum? ibid.
37. Quomodo intellectus humanus transcendat ad intelligendum supra se ipsum? ibid.

Quæstiones per Quæstiones Regularum.

1. Utrùm Dæmon sit bonus? ibid.
2. Utrùm puer priùs incipiat intelligere negando quàm affirmando? ibid.
3. Utrùm acquiri possit majus meritum per affirmationem quàm per negationem? pag. 65.
4. Quid est justitia? ibid.
5. Quid est fortitudo in se ipsa? ibid.
6. Quid est fides in intelligere? ibid.
7. Quid est spes in charitate? ibid.
8. De quo creavit Deus mundum? ibid.
9. De quo est idea? ibid.
10. Cujus est fides? ibid.
11. Quare est temperantia? ibid.
12. Quare est princeps? ibid.

13. Quan-

13. Quanta eſt juſtitia Regis? pag. 65.
14. Quanta eſt frigiditas aquæ in igne? pag. 66.
15. Qualis complexio generat corruptionem? ibid.
16. Quale eſt humidum radicale & quale humidum nutrimentale? ibid.
17. Utrùm motus incipiat in tempore præſenti vel futuro? ibid.
18. De quo eſt gratia? ibid.
19. Quomodo eſt gratia? ibid.
20. Cum quo eſt gratia? ibid.
21. Quid eſt obſtinatio? ibid.
22. De quo eſt ſervitus? ibid.
23. Elementa quomodo intrant compoſitionem? ibid.
24. Cum quo fit compoſitio? ibid.
25. Quomodo hæc ſcientia eſt generalis ad omnes ſcientias? pag. 67.
26. Quomodo generantur pluvia, ventus nix & ros? ibid.
27. Quomodo voluntas tranſcendit ad diligendum ſupra ſe ipſam? ibid.

Quæſtiones per Quæſtiones Tabulæ.

1. Utrùm Deus facere poſſit peccatum? ib.
2. Quid eſt infinitas? ibid.
3. Extenſitas Dei, de quo eſt? ibid.
4. Quare eſt æviternitas? ibid.
5. Quanta eſt pœna damnatorum? pag. 68.
6. Quale verbum eſt magis timibile? ibid.
7. Ideæ, quæ ſunt in Deo, quando fuerunt? ibid.
8. Ubi ſtabat miſericordia Dei, antequam mundus eſſet creatus? ibid.
9. Quomodo corpora damnatorum durant in igne æterno? ibid.
10. Cùm Deus ſit bonus, cum quo cruciat damnatos? ibid.

Per Nonam Partem. Quæſtiones Solutiones.

Quæſtio non ſoluta.
Generalis
Specialis
170. Sunt quæſtiones generales non ſolutæ. pag. 68.
167. Sunt quæſtiones ſpeciales non ſolutæ. pag. 72.

BEATI RAYMUNDI LULLI DOCTORIS ILLUMINATI BREVIS PRACTICA TABULÆ GENERALIS.

Omnipotens DEUS cum tua gratia & benedictione facimus Lecturam Artis, quæ intitulatur *Brevis Practica Tabulæ Generalis.*

ISta Lectura eſt ad declarandum *Artem Generalem, cujus ſubjectum eſt generale artificium ad ſolvendum Quæſtiones, & iſta Lectura dividitur in tredecim Diſtinctiones.*

Prima eſt de Subjecto Artis.
Secunda de Ordine.
Tertia de Modo docendi.
Quarta de Inveſtigatione.
Quinta de Inventione.
Sexta de Applicatione.
Septima de Significatione.
Octava de Probatione.
Nona de Mixtione.
Decima de Multiplicatione.
Undecima de Contractione.
Duodecima de Diſputatione.
Decima tertia de Declaratione.

PRIMA DISTINCTIO
De Subjecto Artis.

DIctum eſt, *quòd Subjectum Artis eſt generale Artificium ad ſolvendum Quæſtiones*, quia cum ipſo ſubjecto Artiſta utens hac Arte miſcet artificialiter Principia & Regulas hujus Artis, & ſignificata hujus mixtionis applicat ad ſolvendum quæſtiones tali modo, quòd ſemper teneat illam partem, vel affirmativam, vel negativam, in qua ſignificatio dictæ mixtionis veriùs ſalvatur & clariùs relucet, ût inferiùs dicemus.

SECUNDA DISTINCTIO
De Ordine.

IN Principio Artiſta debet docere Alphabetum & Figuras, Definitiones & Regulas, ſecundùm quod Ars docet; ſed quia *iſta eſt Lectura*, declarabimus eam hîc pleniùs, quàm in Arte; Alphabetum autem non debet declarari, quia per ſe patet, ſed tractabimus aliquantulum de *Figuris, Definitionibus & Regulis*, & ſic de Tabula: & primò

CAPUT I.
De Figuris.
De Prima Figura.

SUnt autem *quatuor* Figuræ, ſicut patet. *Prima Figura* ſignificatur per A., & eſt circularis, ad denotandum, quòd, ſicut in circulo vel circumferentia, qui tangit unum punctum, tangit omnes, ſic in prima Figura, qui tangit unum principium, tangit omnia, ſcilicet faciendo prædicatum de ſubjecto, & ſubjectum de prædicato circulariter ſic: Bonitas magna, magnitudo durans, duratio potens, poteſtas intelligens, intelligentia volens, voluntas virtuificans, virtus verificans, veritas glorians, gloria bonificans; unde ſequitur primus circulus. Converſio autem ſic: Bonitas magna, magnitudo bona: magnitudo durans, duratio magna: duratio potens, poteſtas durans: poteſtas intelligens, intelligentia potens: intelligentia volens, voluntas intelligens: voluntas virtuoſa, virtus amoroſa: virtus vera, veritas virtuoſa: veritas glorioſa, gloria vera: gloria bona, bonitas glorioſa: & ſic habetur ſecundus circulus. Ex his ſequitur, quòd, qui lædit vel excludit unum de dictis principiis, tollit rationem circuli; quod eſt impoſſibile, ût infrà patebit: nam ſi quis tolleret bonitatem, tolleret bonitatem aliorum principiorum, & ſic de magnitudine & aliis: item qui deſtrueret definitiones principiorum, deſtrueret circulum; quæ deſtructio eſt impoſſibilis: & iſtæ circulationes debent fieri cum declinatione prædictorum principiorum, ſicut bonitas, quæ per ſua coëſſentialia correlativa declinatur, dicendo ſic: bonitas habet eſſe per bonificativum, bonificabile & boni-

& bonificare, & sic de magnitudine & aliis, & cum istis magnitudinem & alia principia facit bona in bonificabili, & è converso magnitudo & alia suo modo; quare sic convertuntur.

De Secunda Figura.

1. SEcunda Figura denotatur per T., & est de tribus Triangulis, quorum quilibet est generalis, quia, quicquid est, continetur in terminis cujuslibet trianguli, & quod in ipsis non reperitur, nihil est; hæc secunda Figura servit primæ, sicut differentia, quæ distinguit inter bonitatem & bonitatem, inter magnitudinem & bonitatem; & sic de aliis: & concordantia, quæ concordat bonitatem cum bonitate, bonitatem cum magnitudine, & sic de aliis: per hanc Figuram Artista inquirit etiam Secreta & Virtutem primæ Figuræ, miscendo ipsam cum prima; ût in tertia Figura apparet.

2. Ista Figura est de relativis ternalibus, quia si est differentia, sunt plura, & sunt concordantia & contrarietas; & concordantia & contrarietas sunt differentes per differentiam, sicut plures res concordantes per concordantiam, & contrariantes per contrarietatem: hoc idem est de Triangulo principii, medii & finîs, quia, si est principium, est medium & finis, & si est finis, est principium & medium; hoc idem sequitur de Triangulo majoritatis, minoritatis & æqualitatis; quia si est majoritas, est minoritas, & è converso, & etiam æqualitas, ut non sit vacuitas in rerum natura.

3. Est etiam utendum istâ Figurâ cum angulis suorum Triangulorum, hoc est, cum his, quæ scripta sunt super angulos, *& per talem usum scit Artista descendere ab universalibus ad particularia*, sicut differentia, quæ est generale principium, contrahitur & restringitur, quando dicitur: differentia inter corpus & corpus, inter ignem & aërem, inter leonem & equum; & sic de aliis.

De Tertia Figura.

1. TErtia Figura est duplex, & hoc quia est composita ex prima & secunda; & ideo vult ista Ars, quòd investigatio solutionis quæstionis aliquando fiat per primam figuram, aliquando per secundam, aliquando per utramque simul.

2. Quando fit per primam, fiat per bonitatem, magnitudinem &c. circulariter; quando fit per secundam, fiat per differentiam, concordantiam &c. relativè triangulariter; & quando fit per ambas simul, fiat circulariter & triangulariter.

3. Per istam Regulam descendit Artista à generalissimo principio ad specialissimum principium per media, quæ non sunt generalissima aut specialissima principia, ût à bonitate in abstracto, quæ est generalissima, descendit ad bonitatem hujus hominis vel hujus equi, quæ est singularis, & hoc per bonitatem magnam, durabilem & potentem, & sic de aliis circulariter, ût diximus in prima Figura, & triangulariter, ût diximus in secunda; unde sequitur, quòd Artista per talem modum attingit medium ad solvendum quæstiones, & ad hoc invenit plura media.

4. *Ista Figura autem continet experientiam cujuslibet principii cum quolibet alio*, sicut applicare ad unum principium alia principia, per quam applicationem homo de illo principio habet multas experientias; sicut de igne, de quo habemus plures experientias ad cognoscendum hoc, quod ipse est, scilicet per calorem, per siccitatem, per luciditatem, per levitatem, per vigorem; & sic de homine justo per justitiam, per prudentiam, fortitudinem, & sic de aliis virtutibus: unde cùm hoc ita sit, vult ista Ars, quòd per illas supradictas experientias inventas per mixtionem Principiorum & Regularum deducat Artista suam conclusionem affirmando vel negando, & illam partem teneat, per quam experientia significando consistit; sicut bonitas, quæ est perfecta, quando est magna, & imperfecta, quando non est magna; & magnitudo similiter, quæ est perfecta, quando est bona, & imperfecta, quando non est bona, & sic de aliis; & hoc sufficit de tertia Figura.

De Quarta Figura.

1. QUarta Figura est volubilis, & est volubilis, ut homo volvendo misceat unum Principium cum alio, sicut ponere C. in directo B., & D. in directo C., aut E. in directo B. C., & sic de aliis; & hoc secundùm terminos, qui in quæstione sunt explicitè vel implicitè, formando & multiplicando cameras, in quibus solutio quæstionis significatur, tali modo, quòd ibi sit circulatio primæ Figuræ, & triangularitas secundæ, & compositio tertiæ: & per talem modum veritas relucebit in affirmativa vel negativa parte quæstionis, quæ luciditas est intellectui materia deducendi & applicandi multas rationes ad unam conclusionem, ût in Tabula significatum est.

2. Secundò vult ista Ars per istam Figuram, quòd, si in quæstione sunt quatuor, aut quinque aut plures termini (ût si quæratur, utrùm sit bonum, magnum, durabile & potens, in universo esse unam corpoream universalem formam, ex qua sint omnes corporeæ singulares formæ, sicut est bonum magnum &c., quòd ex una universali materia sint omnes aliæ particulares materiæ) Artista accipiat B. pro bonitate, C. pro magnitudine, D. pro duratione, & quòd ex istis faciat unam cameram, & quòd recipiat in tertio circulo, ubi est E., quod significat potestatem, formam & materiam, & etiam ubi est F. in tertio circulo, & concludat per omnes illas tres cameras, scilicet per cameram B C D., & per cameram C D E., & per cameram D E F., & per talem modum habebit tres columnas in Tabula ad significandum sexaginta rationes deducibiles vel applicabiles ad conclusionem: si verò in quæstione sunt tantùm duo termini, & nòn vis adjungere tertium implicitum, vult ista Ars, quòd solutio quæratur per tertiam Figuram; si autem sit unus solus terminus explicitus in quæstione, adjungas ei alium implicitum, & judicabis per tertiam Figuram; aut duos, & judicabis per quartam; nam Ars non docet judicare per unum solum, quia mixtio non potest fieri de uno solo.

CAPUT II.

De Definitionibus Principiorum hujus Artis.

IN isto Tractatu volumus exponere definitiones principiorum, & intendimus procedere per duos modos, primò exponendo definitiones, postmodum conjungendo ipsas unam cum alia circulariter, & hoc, ut, si aliquis tangeret vel læderet unam, omnes concurrerent adjuvare illam; & primò

De Definitione Bonitatis.

1. QUando dicitur: bonitas est Ens, ratione cujus bonum agit bonum, & sic bonum est esse, & malum est non esse, hoc est dictum, quòd bonitas, quæ est sustentata in suo proprio subjecto, quod est bonum per ipsam, sicut coloratus est coloratus per suum colorem, est ipsi subjecto ratio, quòd agat bonum; & quando dicitur, quòd bonum est esse, intelligitur, quòd bonum est esse bonum, & malum est, non esse illud bonum, vel sic: bonum est esse, & malum est non esse hoc esse, quod bonum est; & non esse est malum: vel aliter, bonum est esse, ergò bonum est, quòd bonitas sit, & malum est, quòd bonitas non sit: undè si aliquis vellet lædere vel offendere hanc definitionem, dicendo, ipsam definitionem non esse veram, debet Artista ipsam juvare & defendere cum aliis definitionibus principiorum, sicut cum definitione magnitudinis, per quam bonitas est magna; quam magnitudinem bonitas non haberet, nisi esset ratio, per quam suum subjectum ageret bonum; & sic de definitione durationis, quia bonum non posset durare, nisi bonitas esset ei ratio bonificandi; & sic de definitione potestatis, quia nisi bonitas esset ratio bono, bonum non haberet, sub qua ratione posset agere bonum, & sic de aliis.

De Definitione Magnitudinis.

2. QUando dicitur: magnitudo est Ens, ratione cujus bonitas &c., hoc est dictum, quòd magnitudo est ens, sub quo & per quod omne magnum est magnum, cùm magnum sit de genere magnitudinis, in quantum magnum, sicut calidum est de genere caliditatis; & propter hoc dicitur in definitione, ambiens omnes extremitates essendi, scilicet sub genere magnitudinis, cùm nullum ens sinè magnitudine esset magnum: unde si aliquis diceret, quòd magnitudo non ambit omnes extremitates essendi, quia nulla creata bonitas est substantia, sed accidens; & sic magnitudo eam non magnificat, cum relinquat eam sub esse accidentis, quod est parvum respectu esse substantiæ; ad hoc respondendum est per definitionem potestatis, quæ dicit, quòd potestas est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. possunt existere & agere, quæ definitio non esset vera, si magnitudo ita esset ligata, quòd non posset tantúm magnificare bonitatem substantialiter, quantúm accidens accidentaliter; quod esset malum contra bonitatem

& definitionem ejus, & parvum contra magnitudinem & definitionem magnitudinis, quia bonitas non esset ratio, per quam bonum produceret bonum substantialiter, sed accidentaliter, & per consequens magnitudo non esset ratio, per quam magnum produceret magnum substantialiter, sed accidentaliter; & etiam sequeretur, quòd substantia esset magìs bona & magìs magna & magìs ratio per accidens, quàm per se ipsam, & accidens magìs magnum, magis bonum & nobilior ratio quàm substantia; & sic sequeretur, quòd definitiones potestatis & aliorum principiorum destruerentur, quod natura universi non posset pati.

De Definitione Durationis.

3. QUando dicitur: duratio est id, per quod bonitas, magnitudo &c. durant, hoc est dictum, quòd sub ratione durationis durat, quicquid est durabile, sicut sub ratione frigiditatis est frigidum, quicquid est frigidum: unde si aliquis vellet destruere illam definitionem durationis dicendo, quòd bonitas corruptibilis non durat in subjecto corruptibili, in quo est, ad hoc respondendum per definitionem bonitatis & potestatis, quoniam bonum est, quòd sit corruptio ad hoc, ut sit generatio, quia generatio non posset esse sinè corruptione; sicut si bonitas semper duraret in pane, non esset nutritio, nec potestas esset ratio, per quam humidum radicale posset existere, nec naturale agens posset agere bonum per humidum nutrimentale; unde sequeretur destructio universi.

De Definitione Potestatis.

4. QUando dicitur: potestas est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. possunt existere & agere, hoc est dictum, bonitas est, & quia est, potest esse, postquam est, & hoc per potestatem; quia sinè potestate bonitas non posset esse id, quod est; & quia dicitur in definitione, *& agere*, potestas est ratio, per quam bonitas &c. possunt agere, quia agere non posset esse sinè potestate: unde si quis hanc definitionem potestatis vellet lædere, dicendo, quòd bonitas non potest agere, sed agens agit de bonitate sive cum bonitate, concedendum est; tamen definitio potestatis adhuc remanet vera, cùm agens sinè potestate non possit agere de bonitate, nec cum bonitate; & hoc vult definitio veritatis, quæ dicit, quòd veritas est id, quod est verum de bonitate, magnitudine &c., & in hoc consentit definitio sapientiæ, cùm definitio potestatis sit intelligibilis.

De Definitione Sapientiæ.

5. DEfinitio sapientiæ intelligitur duobus modis, videlicet secundùm intellectum & secundùm naturalem instinctum; & quia definitio dicit, quòd sapientia est proprietas, ratione cujus sapiens intelligit, intendimus dicere (sicut diximus de bonitate, magnitudine &c., quæ bonitas est ratio, per quam bonum agit bonum, & magnitudo est ratio, per quam magnum agit magnum, & sic de aliis) quòd intellectus est id, ratione cujus intelligens intelligit, & sic de naturali instinctu, qui est id, ratione cujus naturale agens producit suum effectum; sicut instinctus ignìs, qui est id, ratione cujus ignis ignificat, ut in ipso ignificato suus appetitus quiescat, sicut intelligens quiescit in intellecto: unde si aliquis diceret, quòd definitio sapientiæ non est vera, debet Artista improbare dictum illius per definitiones aliorum principiorum, sicut per definitionem magnitudinis, quia magnitudo magnificat intellectum, ut propriè sit intellectus id, ratione cujus sapiens intelligit, quem intellectum non magnificaret, nisi haberet dictam proprietatem, ita quòd illa proprietas esset de essentia intellectûs, quam proprietatem secundùm hanc Scientiam dicimus intellectum agentem, per quem intellectus inelligit, & sic de proprio intelligibili, quod intellectum possibilem vocamus, in quo intellectus agens intelligit & characterizat species ab extra receptas per proprium intelligere, ita quòd omnes tres sunt de essentia intellectûs, & sunt primariæ aut veræ essentiæ sive potentiæ ad intelligendum species: hæc de intellectu naturali; & sic de instinctu naturali suo modo.

De Definitione Voluntatis.

6. DEfinitio voluntatis intelligitur duobus modis, scilicet secundùm desiderabilitatem, quæ pertinet ad amorem, & desiderabilitatem, quæ pertinet ad appetitum naturalem; & sic voluntas est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. sunt desiderabiles per voluntatem & per appetitum naturalem; sicut ignis, qui appetit agere bonum & magnum ignitum, sive calefactum aut lucefactum, & sic de aliis: unde si aliquis diceret, quòd ista definitio non esset vera, Artista potest improbare dictum illius per definitionem magnitudinis, sicut suprà dictum est de definitione intellectûs vel sapientiæ.

De Definitione Virtutis.

7. QUando dicitur: virtus est origo unionis bonitatis, magnitudinis &c., est intelligendum, quòd virtus communicat & subintrat, ac penetrat alia principia, & postmodum oritur aut egreditur cum habitibus ipsorum principiorum; sicut virtus panìs, quæ subintrat virtutem elementativam, vegetativam, sensitivam, quæ sunt de esse corporis humani, & vegetando, nutriendo & transmutando dimittit speciem panìs, & bonitatem, magnitudinem &c. ipsius panis, & oritur habituata de bonitate, magnitudine &c. corporis, in quo est sustentata & deducta: unde si aliquis dicat, quòd talis definitio non est vera, debet Artista considerare definitiones principiorum, sicut definitionem potestatis & concordantiæ, & per ipsas improbare dicta destruentia definitionem, ut virtus possit existere & agere in naturalibus per definitionem potestatis; & similiter de concordantia, scilicet, ut origo virtutis sit vera, & ex pluribus producta juvando & concordando; & hæc definitio est data secundùm agentiam, ut Artista sciat dare doctrinam, per quem modum sciat homo per agentiam definire naturam agentis.

De Definitione Veritatis.

8 QUando dicitur in definitione veritatis, quòd veritas est id, quod est verum de bonitate, magnitudine &c., intelligendum est, quòd hoc est verum, quòd bonitas potest esse per potestatem, & volitum sive amatum per voluntatem, & est effectus veritatis, quæ hæc verificat, sinè qua prædicta non essent verificabilia nec verificata: unde si aliquis impugnat hanc definitionem, debet Artista considerare, cum qua definitione possit fortificare definitionem veritatis; quoniam sicut intelligibilia non possunt esse sinè intellectu, & amabilia sinè voluntate, sic verificabilia non possunt esse sinè veritate; quia si essent, superfluum & vacuum esset in natura, quod turpe & inconveniens est dicere.

De Definitione Gloriæ.

9. QUando dicitur, quòd gloria est ipsa delectatio, in quâ bonitas, magnitudo & cætera principia attingunt suum finem, sive sua appetibilia, per hoc intelligendum est, quòd in ipsa gloria, tanquam in suo subjecto, quiescunt: unde si quis vellet impugnare istam definitionem, debet Artista respondere per definitionem principii & finìs; quoniam gloria est principium, ultra quod nullum est appetibile, quia si quid esset ultra gloriam appetibile, nunquam esset quies; & si non esset quies, definitio finìs non posset stare, & non esset vera; quod est impossibile.

De Definitione Differentiæ.

10. QUando dicitur, quòd differentia est id, per quod bonitas, magnitudo &c. sunt rationes inconfusæ, intelligitur, quòd sunt rationes apparentes per lumen differentiæ, quæ distinguit inter unum principium & aliud tali modo, quòd quodlibet principium remanet in suo numero existens hoc, quod est, & non hoc, quod est aliud: unde si aliquis velit impugnare istam definitionem, cùm principium sit confusum, sicut bonitas &c, quæ est principium, & magnitudo est principium, est respondendum per definitionem concordantiæ, per quam omnia principia concordant, ut sit unum principium generale, sub quo sint plura specialia principia; sicut bonitas, quæ est speciale principium (& sic de magnitudine &c.) per generale principium, sicut generale principium, quod est bonum per generalem bonitatem, & magnum per generalem magnitudinem.

De Definitione Concordantiæ.

11. QUando dicitur: concordantia est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. in uno & in pluribus concordant, intelligendum est in termino à quo, ut tendant ad terminum ad quem: & dicimus in hac Arte terminum à quo, quando ipsæ res incipiunt habere concordantiam in se ipsis; terminum ad quem vocamus unum finem, ad quem tendunt, & in quo ipsæ plures res concordant; sicut bonitas, magnitudo, duratio, potestas &c., quæ con-

cordant invicem, ut per bonificare, magnificare, durare, possificare &c. tendant ad terminum ad quem, quem vocamus finem, ut in ipso quiescant: hoc idem dicitur de elementis, quæ invicem concordant, ut remanendo hoc, quod sunt essentialiter, tendant ad elementata, ignificando, calefaciendo, aërificando, humefaciendo, aqueïficando, frigefaciendo, terrificando & desiccando; & sic de aliis similibus istis: unde si aliquis diceret, quòd prædicta definitio non est vera, respondeat Artista per definitionem finis; quia si definitio, quam dedimus de concordantia, non esset vera, sed suum oppositum, natura in hoc pateretur, quia nullum principium posset quiescere in fine; quod est impossibile.

De Definitione Contrarietatis.

12. QUando dicitur, quòd contrarietas est quorundam mutua resistentia propter diversos fines, hoc est dictum, quòd plures res, privatâ concordantiâ inter ipsas, tendunt ad plures fines contrariando invicem, sicut ignis ad calefaciendum hominem, aqua ad frigefaciendum, & ipse aër ad humefaciendum, terra ad desiccandum: hoc idem est de actibus spiritualibus, sicut voluntas ad luxuriandum per delectationem carnis, & intellectus ad castitatem per conscientiam & justitiam, & sic de aliis: unde si aliquis vult opponere contra dictam definitionem, respondeat Artista per definitionem finis, quoniam prædicta definitio est intelligibilis, & per definitionem finis quiescit, affirmando definitionem esse veram.

De Definitione Principii.

13. QUando dicitur, quòd principium est id, quod se habet ad omnia ratione alicujus prioritatis, hoc est dictum, quòd principium secundùm suum genus & secundùm suas primarias, coëssentiales & necessarias partes est universale principium omnium aliorum principiorum, quæ sub ipso sunt specialia principia; sicut creatus intellectus cum suo intellectivo, intelligibili & intelligere, quæ sunt ejus coëssentiales, primariæ, veræ, necessariæ partes, per quas causat intelligibilitates rerum, videlicet intelligibilitatem leonis, lapidis, rosæ &c.; & sic de bonitate, quæ cum suo bonificativo, bonificabili & bonificare, quæ sunt ejus primariæ, coëssentiales & veræ partes, causat inferiores & speciales bonificabilitates; & sic de simplicibus elementis, quæ causant composita elementa: dicemus ergò, quòd generale principium est id, quod causat & facit, quòd bonitas sit principium speciale, & sic de magnitudine & aliis: unde si aliquis diceret, quòd hæc definitio non est vera, respondeat Artista per definitionem magnitudinis & veritatis, cùm per magnitudinem genus ambiat plures species, & veritas hoc verificet.

De Definitione Medii.

14. QUando dicitur, quòd medium est subjectum, per quod finis influit principio &c., hoc est dictum, quòd inter principium & finem est dare medium; sicut inter duo puncta, quæ sunt extremitates lineæ, ipsa linea est media, & subjectum, per quod primum & secundum punctum participant in natura: hoc idem potest intelligi de quinta Essentia & elementatis, inter quæ est medium, scilicet quatuor massæ, quæ vocantur composita elementa; quæ massæ sunt subjectum recipiens influentias à superioribus, & transfundens eas in elementata per continuam lineam, quæ est subjectum discretarum quantitatum, quæ discretæ quantitates sunt sustentatæ in substantiis individuorum, ut ipsæ substantiæ, scilicet, homo, leo, capra &c. habeant mensurationem; corrupto autem elementato principium refluit materiam ipsi medio usque ad quintam Essentiam; ultrà non potest, cùm quinta Essentia sit incorruptibilis, & non receptibilis talium, & inaugmentabilis, sed fit refluxus usque ad massas, quæ sunt generale principium ad generandum & nutriendum: unde si objiciatur contra istam generalem definitionem, respondeat Artista per eandem definitionem medii & definitionem potestatis; quoniam si definitio medii esset falsa, potestas non esset id, ratione cujus posset esse influentia & refluentia à corporibus superioribus & inferioribus sinè medio, & tunc cessarent agentia principiorum; & talem cessationem natura aut universum non posset sustinere.

De Definitione Finis.

15. QUando dicitur, quòd finis est id, in quo principium quiescit, hoc est dictum, quòd principium in ultimo fine quiescit cum suis propriis, veris, primis, essentialibus, naturalibus & necessariis terminis tali modo, quòd finis, in quo quiescit, habeat eosdem terminos, sicut principium, quod quiescit cum suo principiante, principiabili, sive principiato & principiare, quæ sunt de sua essentia, in fine, qui habet suum finiens, finibile & finire, sicut & principium, quod quiescit in intellectu, qui habet suum intellectivum, intelligibile & intelligere, & in bonitate, quæ habet suum bonificativum, bonificabile & bonificare, & in igne, qui habet suum ignitivum, ignibile & ignire, & sic de aliis: unde si objiceretur contra præmissam definitionem dicendo, quòd principium non quiescit in fine consumtivo per finiens, finibile & finire, respondendum est per definitionem magnitudinis, durationis, quia non intelligitur de fine privativo seu consumtivo, sed de fine positivo & perfectivo.

De Definitione Majoritatis.

16. QUando dicitur, quòd majoritas est imago immensitatis bonitatis &c., hoc est dictum, quòd majoritas est figura significativa, quæ significat illam substantiam, in qua est plus de bonitate, magnitudine &c. sinè contrarietate, majoritate & minoritate, aut in qua est minus de contrarietate & minoritate: unde si objiciatur, quòd definitio non est vera, cùm in DEO non sit majoritas, nec minoritas, respondendum est per definitionem magnitudinis, quæ intendit dicere, quòd DEUS est magnus per coëssentiale & coæquale magnificativum, magnificabile & magnificare, quæ sunt de sua essentia æternaliter & infinitè sinè aliqua majoritate & minoritate coëssentiali; sed respectivè sive comparativè dicitur, quòd DEUS est major quàm omnia entia creata; & per talem majoritatem definitio majoritatis est vera.

De Definitione Æqualitatis.

17. QUando dicitur: æqualitas est subjectum, in quo finis concordantiæ bonitatis &c. quiescit, hoc est dictum, quòd divinæ Dignitates, quæ sunt bonitas, magnitudo & æternitas & alia principia primæ Figuræ, concordant æqualiter cum suis actibus in divina Essentia bonificando, magnificando, æternando, possificando, sciendo & amando, & sic de aliis; sinè qua æqualitate actuum finis concordantiæ eorum non haberet subjectum, in quo posset quiescere: hoc idem intelligitur in creatis, sicut in memoria, intellectu & voluntate in patria, ut possint quiescere in summo objecto per æqualitatem, quam habent in contemplando DEUM cum æquali recolere, intelligere & amare, & cum æquali bonitate, magnitudine, durationе &c.; & sic de aliis, sicut Petrus & Martinus, qui æqualiter quiescunt per speciem, & sic de aliis: unde si dicatur, quòd definitio non est vera, respondendum est per definitionem veritatis, quæ non esset vera, si prædicta definitio æqualitatis esset falsa.

De Definitione Minoritatis.

18. QUando dicitur, quòd minoritas est ens circa nihil, hæc definitio intendit dicere, quòd in nullo ente est ita parum de bonitate, magnitudine &c., sicut in minoritate; & propter hoc minoritas est magis consumtiva & privativa, quàm aliquod principium hujus Artis: unde si diceretur, quòd definitio non est vera, cùm magna malitia per ignorantiam sit magis privativa quàm parva, respondendum est per definitionem potestatis, quòd magnum malum est privativum cum magnitudine bonitatis, & magna ignorantia est privativa cum magnitudine intelligendi, non deficiente actu potestatis; & sic oppositio non valet.

Diximus de Definitionibus Principiorum, & unam cum alia concordavimus ad dandum doctrinam, qualiter Artista fortificet unam definitionem cum alia, & unum principium cum alio, & ad ostendendum Practicam hujus Artis; nunc intendimus dicere

CAPUT III.

De Declaratione Regularum hujus Artis.

IN isto Tractatu intendimus tenere processum, quem tenuimus in Principiis, scilicet declarare Regulas, & conditionare unam Regulam cum alia, & cum principio sive principiis per mixtionem Principiorum & Regularum, & primò

De Prima Regula B.

1. QUando dicitur, quòd prima Regula est de Possibilitate, hoc est dictum, quòd

quòd intellectus, ut sit investigativus, debet supponere, quòd id, de quo quæritur, sit possibile, affirmando vel negando, cùm ista Regula sit tentativa; sicut quando dicitur, quòd intellectus debet tenere illam partem, in qua ipse est magis practicus intelligendo, & memoria recolendo, & voluntas amando; & hoc, quia magnitudo magis amplificat seu magnificat suum actum in illa parte, in qua intellectus magis reperit de intelligibilitate, memoria de recolibilitate, & voluntas de amabilitate, quàm in illa parte, in qua minus de istis reperitur; & veritas similiter illam partem, aut in illa parte magis verificat suum actum, quàm in alia, & sic de aliis principiis: *& ideo semper tenenda est illa pars, sive sit affirmativa, sivè negativa, quæ est magis recolibilis, intelligibilis & amabilis*; *& hæc est in hac Arte generalis Regula*; ût si quæratur, utrùm DEUS habeat ita proprium actum intrinsecum bonificandi per bonitatem, sicut intelligendi per intellectum, tunc intellectus mensurat suum intelligere & actum memoriæ & voluntatis cum Regula de D E F. & G., & considerat, quantum ponit per affirmativam, & quantum per negativam, de magnitudine bonitatis, magnitudinis, æternitatis, potestatis &c. primæ Figuræ, & de concordantia æqualitatis secundæ Figuræ; & invenit, quòd multa de principiis *ponit* in DEO per affirmativam, & multa *privat* de ipso per negativam; & sic attingit se demonstrativum & practicum per affirmativam, & non per negativam; & sic transit de dubitatione ad scientiam, & quiescit à labore, in quo erat, dum dubitabat.

2. Per affirmativam, quæ est secunda species hujus Regulæ, intellectus debet investigare positivè, respiciendo, quantum ponit de bonitate, magnitudine & aliis principiis affirmando, cùm affirmativa & esse conveniant; postea intellectus debet respicere, quantum negativa privat de malitia, parvitate & aliis oppositis principiorum; & hoc, quia negativa convenit cum privatione & non esse negando: postmodum intellectus debet se tentare cum memoriâ & voluntate, & considerare, utrùm tantum attingat de positione bonitatis, magnitudinis &c. per affirmativam, quantum de privatione malitiæ, parvitatis &c. per negativam; & si se inveniat magis practicum per unam partem, quàm per aliam, debet se contrahere ad illam partem, in qua est magis practicus; quia per illam magis distat ab ignorantia, & magis habet habitum scientiæ; & talis investigatio est generalis in hac Arte: & quæ dicta sunt de hac specie affirmativa, sufficiunt pro tertia specie, quæ est negativa.

De Secunda Regula C.

ISta Regula est de Quidditate, & docet facere definitiones per *quatuor species*, ût patet in textu.

1. *Prima* species est, quando res definitur simpliciter; sicut quærere, quid est Angelus? & respondendum est, quòd Angelus est esse suæ essentiæ, cùm essentia contracta ad suum proprium subjectum dicat esse, & sic de humanitate & aliis creaturis; nam essentia humana contracta vel inclinata ad proprium subjectum dicit vel indicat esse hominis; & ista Definitio est magis vera, quàm ista: homo est animal rationale mortale; & quàm ista: Angelus est spiritus creatus & non conjunctus organo corporali; cùm inter essentiam & esse non sit medium, & in dicta definitione hominis, scilicet animal rationale & mortale sunt plura media, & sic de aliis.
2. *Secunda* species quærit de rebus primariis, veris, intrinsecis, coëssentialibus & necessariis, sinè quibus substantia non posset esse; sicut intellectus, qui sinè proprio & essentiali intellectivo, intelligibili & intelligere non posset esse hoc, quod est, nec habere proprium agere: per istam autem secundam speciem intellectus practicus naturaliter transit ad intelligendum essentiam, & frangit sive penetrat, quando intelligit hoc, ex quo esse est essentialiter & necessariò; sicut quando intelligit, quòd homo est ex anima & corpore per humanitatem, & substantia ex forma & materia, & numerus quinarius ex duobus & tribus, aut ex quatuor & uno, & sic de aliis; & hoc vult Regula de F. & de G. & de D., & sic de definitione concordantiæ & veritatis.
3. *Tertia* species est, quando agens in alio est denominatum per hoc, quod agit, sicut intellectus, qui est præparativus, ut voluntas eligat bonum, & dimittat malum, declarando ei, hoc esse bonum vel malum; & hoc idem de forma, quæ dicitur activa in agendo in materia passiva; & de charitate, quæ dicitur ordinativa & regulativa, ordinando & regulando voluntatem ad operandum bonum, & evitandum malum.
4. *Quarta* species est, quando quæritur, quid habet ens in alio? sicut ignis, qui habet actionem in calefaciendo aquam, & Rex in regno regnando, & intellectus in objecto intelligendo; & sic de aliis; sicut potestas, quæ habet actum in bonitate, in quantum ipsa bonitas per potestatem potest existere & agere; & hoc vult Regula de E. & definitio potestatis & veritatis.

De Tertia Regula D.

ISta Regula est de Materialitate, in quantum quærit, de quo est Ens, & habet *tres species*, ût in textu dictum est.

1. *Prima* species quærit de tota specie entis, de quo est, & responsio est facienda per formam, seu per numerum; sicut quando dicitur, Angelus est de se ipso, hoc est, non derivatus ab aliquo alio, & de se ipso habet suum proprium numerum; & hoc vult Regula de G. & definitio differentiæ.
2. *Secunda* species quærit, de quo est Ens, hoc est, quærit, de quo est homo, ita quòd considerat, quòd homo est de anima & corpore, & intellectus de intellectivo, intelligibili & intelligere, ût in textu dictum est: per istam Regulam transit intellectus ad intelligendum partes primarias, veras, coëssentiales & necessarias, de quibus Ens est; & hoc vult definitio veritatis & Regula de E.
3. Per *Tertiam* speciem intelligitur dominatio, sicut DEUS, qui habet dominium in mundo, cùm mundus sit suus effectus; & natura increata in natura creata, & homo in sua voluntate, in quantum movet ipsam ad volendum, & ignis in sua caliditate, in quantum movet ipsam ad calefaciendum, & sic de aliis consimilibus istis: ista autem tertia species non respicit materialitatem, sed instrumentalitatem, ût vult ultima Regula.

De Quarta Regula E.

REgula de Formalitate habet *duas species*, ût in textu dictum est.

1. *Prima* est per existentiam, *secunda* per agentiam; ista Regula est etiam *causativa* & *equiparativa*; causativa, sicut si sol est, dies est, & è converso; & quia DEUS est æqualiter recolibilis, intelligibilis & amabilis, sua æqualitas est causa æqualitatis potentiarum animæ, scilicet memoriæ, intellectûs & voluntatis, ut æqualiter recolant, intelligant & ament DEUM; & æqualitas, quam divinus intellectus habet per suum intrinsecum essentiale naturale intellectivum, intelligibile & intelligere, est causa, quare intellectus Angeli vel hominis habeat proprium intrinsecum naturale & essentiale intellectivum, intelligibile & intelligere; & sic de aliis similibus istis. Æquiparativa, sicut quærere, quare DEUS est? & respondendum est, quòd est per æquiparantiam suæ existentiæ & agentiæ intrinsecè, primariè, verè & necessariè coëssentialiter; & DEUS est, quia in ipso æqualiter suæ rationes sive dignitates convertuntur una in aliam, & hoc de æquali conversione actuum earum, quia æqualiter sunt ei ratio, quòd agat intrinsecè sic ratione suæ bonitatis bonificando, sicut ratione sui intellectûs intelligendo, & sic de aliis. DEUS etiam est per æternitatem & infinitatem, quoniam, cùm sit Ens infinitum & æternum, impossibile est, ipsum non esse, & necessarium est, ipsum esse: simili modo est de anima rationali, quæ est per æqualitatem suæ memoriæ, intellectûs & voluntatis, ex quibus æqualiter est constituta, & sic de substantia ignis simplicis, quæ per æqualitatem suæ propriæ formæ & materiæ æqualiter est constituta.
2. *Secunda* species est de fine, sicut finis divinæ bonitatis intrinsecæ &c., qui est æqualis fini divini intellectûs, & fini divinæ voluntatis, & sic de aliis: hoc idem potest intelligi suo modo de fine animæ, qui est DEUS; quoniam DEUS æqualiter est objectum animæ, quantum ad memoriam, intellectum & voluntatem; & hoc idem in elementis, sicut ignis, qui tendit ad suum finem æqualiter per calefacere levificare, lucificare & ascendere.
3. Et ea, quæ de ista Regula diximus, vult definitio magnitudinis & æqualitatis & Regula de E F G.; ista Regula docet, per quem modum Artista potest probare & demonstrare *causativè* & *effectualiter*, & *æquiparativè* & *finitivè*, ût suprà significatum est.

De Quinta Regula F.

1. ISta Regula est de Mensuratione, & habet *duas species*, ût in textu dictum est; per ipsam debet Artista mensurare principia per *quantitatem continuam* & *discretam*, sicut boni-

bonitas, quæ continuè quanta est per essentiam, habens quantitates discretas, coëssentiales & naturales per suum primarium, verum & necessarium, naturale, coëssentiale bonificativum, bonificabile & bonificare, quæ, in quantum sunt differentia, sunt sub quantitate discreta influxa à continua; hoc etiam est in floribus, sicut linea continua, quæ est inter cœlum & rosam, ex qua influxæ sunt quantitates discretæ, scilicet quatuor elementa; & sic in homine quantitas continua à capite usque ad pedes, ex qua influxæ sunt quantitates discretæ, scilicet quantitates membrorum: & hoc idem potest considerari in moralibus, sicut habitus justitiæ, qui, in quantum est unus, habet unam continuam quantitatem, & sub ipsa sunt plures discretæ, sicut quantitas justificativi, justificabilis & justificare; & sic de aliis.

2. Per istam Regulam Artista debet mensurare res in ista scientia, & potest applicare suas mensurationes tribus speciebus medii, ût in textu significatum est; quod medium significatum est per F.; & hoc vult Regula de C. & de D. & definitio differentiæ & concordantiæ.

De Sexta Regula G.

1. ISta Regula de Qualitate habet *duas species*, ût patet in textu: per *primam* speciem Artista debet inquirere solutiones, quæ per ipsam debent solvi, & sic de *secunda* specie, sicut est quærere, utrùm DEUS sit bonus per suam propriam bonitatem aut per appropriatam, & per proprium actum bonificandi, aut per appropriatum? & utrùm in essentia DEI intelligere sit sic ordinatum per infinitatem ad æternare seu bonificare, sicut bonificare & æternare sunt ordinata ad intelligere & amare? & utrùm sit proprium aut appropriatum DEO creare, parcere & judicare? & sic in creatis, sicut quærere, utrùm proprium sit igni calefacere, & appropriatum desiccare? & sic de motu cœli & aliis; & hoc vult Regula de C. & ultima Regula de K., & definitio magnitudinis & differentiæ.

De Septima Regula H.

1. PEr istam Regulam Artista debet inquirere de Temporalitate, & de his, quæ sunt in tempore, & hoc per Regulam de C. & de D. & de I. & de K., & etiam per definitiones magnitudinis & principii, ût in textu significatum est, hoc est, quòd Artista inquirat de tempore per omnes species dictarum Regularum & definitionum; sicut quando quæritur, Angelus quando fuit? & respondendum est, quòd fuit, quando fuit inceptus, & fuit, quando partes suæ essentiæ primariæ, veræ, necessariæ, naturales & coëssentiales constituerunt ipsum Angelum, ex quibus est ipse Angelus constitutus, & ipse agit in illo tempore, in quo suæ prædictæ partes habent actum, agens ipse Angelus cum illis suis partibus in tempore: & hoc idem sequitur in corporalibus; sicut ignis, qui fuit in illo tempore, in quo inceptus fuit, & in quo consistit sua propria forma & materia, ex quibus & cum quibus est ignis hoc, quod est; & sic de suis accidentibus inseparabilibus, cum quibus agit in tempore, & cum ipsis habet modum existendi & agendi in tempore.

2. Hæc autem Regula est longa & diffusa, sed per ea, quæ dicta sunt de ipsa, potest Artista attingere omnes species Regulæ, & applicare ipsas ad quæstiones, quæ sunt de tempore, aut de his, quæ sunt in tempore; & ea, quæ dicta sunt de hac Regula, volunt prædictæ Regulæ & definitio potestatis & veritatis.

De Octava Regula I.

1. ISta Regula est de Localitate, & habet tot species, quot habet præcedens Regula de H., & per eundem modum, per quem habet dicta Regula de H. suas species, habet ista Regula easdem; sicut locus, qui est à suprema superficie cœli usque ad ejus oppositum per centrum terræ, forma continua habens in se formas discretas, secundùm quòd vult Regula de C. & de D. & de K. & etiam de F., & definitio magnitudinis & principii, quæ discretæ formæ sunt spatia vel loca particularia, in quibus corpora, scilicet homo, rosa &c. sunt collocata, & de locis, quæ sunt contenta in substantiis, in quibus partes substantiarum sunt collocatæ; sicut locus ignîs sibi proprius inseparabilis est collocatus sub sphæra lunæ, & locus sphæræ lunæ sub sphæra mercurii, & sic de aliis

2. Per hanc Regulam Artista potest respondere ad omnia, quæ quæruntur de loco.

De Nona Regula K.

1. REgula de K. quærit de Modalitate, ût patet in textu, per quam Artista potest inquirere, quomodo pars est pars, & pars in parte, & partes in toto, & totum in suis partibus; & quomodo substantia influit similitudines partium, ex quibus est, sicut differentia & proprietas intrantes in bonitatem (& sic de aliis principiis) differentia sic distinguit ipsam, quòd per unum modum est sustentata in sua essentiali bonificativitate, & per alium modum in sua essentiali bonificabilitate, & per alium modum in suo intrinseco bonificare; & proprietas ponit, quòd bonificativitas sit proprietas activa, & bonificabilitas sit proprietas passiva, & bonificare proprius actus influxus ab utraque; & concordantia concordat, omnes tres esse idem per essentiam, quæ essentia sit una existens in suis concretis, & ipsa concreta in ipsa, & unum concretum in alio, ita quòd ipsa bonitas sit ratio bono, ut agat per ipsam bonum productum per genus bonitatis simile productivo, & sic de aliis principiis, quæ habent modum existendo id, quod sunt, & agendo id, quod agunt, & hoc vult Regula de C. & de D. & de G. & definitio differentiæ & concordantiæ.

2. Per istam Regulam Artista debet investigare solutionem, quæ debet esse per modalitatem; sicut quando quæritur, quomodo lapis vel rosa sunt intelligibiles seu sensibiles? & quomodo elementa intrant in mixtionem, constituendo mixtum sive elementatum; & sic de aliis

De Decima Regula K.

1. ISta Regula est de Instrumentalitate, & habet *quatuor species*, ût in textu dictum est, & etiam tales, quales habet Regula de Modalitate. Per istam Regulam debet Artista inquirere partes, cum quibus sustentata est, & agit essentialiter vel accidentaliter; essentialiter, sicut leo in leonificando; accidentaliter, sicut ignis in calefaciendo, sensatus in sentiendo, & sic de aliis; & hoc vult Regula de C. & de D. & de E. & de G. & definitio potestatis & veritatis.

2. Dictum est de ordine, qui complectitur Tractatum de Figuris, de Definitionibus & de Regulis, dicendum est de docendo.

TERTIA DISTINCTIO
De Modo docendi istam Artem.

ISta Distinctio de Modo docendi habet *duas Partes.*

1. *Prima* pars est, ut Artista legat procedendo per illum modum, quem tenuimus dicendo de subjecto & de ordine, & per illum modum, qui sequitur in hoc, quod intendimus dicere in ista Lectura.

2. *Secunda* pars est, ut Artista notet suam lectionem in schedulis, & eam tradat Scholaribus, cùm lectiones hujus scientiæ sint notabiles & recordabiles per literas alphabeti, ût infrà patebit: debet autem Artista ostendere, quomodo cameræ tertiæ & quartæ Figuræ evacuantur & quæstionantur; sicut camera de BC. tertiæ Figuræ, dicendo sic: Bonitas magna, utrùm bonitas sit magna? bonitas differens, utrùm bonitas habeat intrinsecè concreta distincta? bonitas concordans, utrùm bonitas intrinsecè habeat essentialem concordantiam? Magnitudo differens, utrùm magnitudo habeat intrinsecè concreta distincta? quid est magna differentia? magnitudo concordans, utrùm magnitudo habeat essentialem concordantiam? & per hoc Artista potest facere ad placitum, mutando subjectum in prædicatum, & prædicatum in subjectum, ût, dicendo: magnitudo bona, utrùm magnitudo sit bona? & sic de aliis.

3. Factis istis propositionibus & quæstionibus super cameram de BC. Artista legendo debet solvere, dando doctrinam solvendi per illos terminos, & per Regulas de B. & de C., & in una schedula scribere prædictas propositiones & quæstiones, & tradere Scholaribus, quoniam in ipsa schedula Scholares possunt repetere solutiones quæstionum, & faciliter ipsarum recordari.

4. Insuper Artista debet evacuare cameram de CDE. in quarta Figura sic: quid est magna duratio potestatis? quid est magna duratio concordantiæ? quid est magna duratio contrarietatis? quid est magna duratio principii? quid est magna concordantia contra contrarietatem? quid est magna concordantia principii? quid est magna contrarietas principii? quid est magna potestas concordantiæ? quid est magna potestas contrarietatis? quid est magna potestas principii? Duratio potestatis & concordantiæ de quo est? duratio

poteſtatis & contrarietatis de quo eſt? duratio poteſtatis & principii de quo eſt? Duratio concordantiæ & contrarietatis de quo eſt? duratio concordantiæ & principii de quo eſt? duratio contrarietatis & principii de quo eſt? Poteſtas concordantiæ & principii quare eſt? poteſtas contrarietatis & principii quare eſt? quid eſt concordantia contrarietatis & principii?

5. Factâ iſtâ evacuatione prædictæ cameræ per mixtionem Principiorum & Regularum de C D E. Artiſta debet ſolvere prædictas quæſtiones, & in una ſchedula ſcribere propoſitiones & quæſtiones, & tradere Scholaribus, ut faciliter recordari & repetere ſciant ſolutiones reſpiciendo in ſchedula viginti propoſitiones & quæſtiones, & gratiâ doctrinæ volumus ſolvere prædictas quæſtiones. Unde ſicut diximus de camera B C. in tertia Figura, & de camera C D E. in quarta, ſic poteſt Artiſta ad placitum proponere & quæſtionare alias cameras: ſolvam autem primò quæſtiones propoſitas circa cameram B C.

De Solutione Quæſtionum Cameræ B C. tertiæ Figuræ.

1. *Quæſtio.* Quando quæritur: utrùm bonitas ſit magna? *ſolutio:* affirmativa eſt tenenda, ût vult Regula de B., & ſecunda ſpecies Regulæ de C., ut bonitas ſit magna, habens in ſe primitivum, verum, neceſſarium & coëſſentiale bonificativum, bonificabile & bonificare, ſinè quibus bonitas non poteſt eſſe magna; hoc idem requirunt definitiones bonitatis & magnitudinis: omnia autem iſta eſſent deſtructa, ſi negativa teneretur; quæ deſtructio eſt impoſſibilis.

2. *Quæſtio.* Quando quæritur: utrùm bonitas intrinſecè habeat concreta diſtincta? *ſolutio:* reſpondendum eſt tenendo affirmativam per Regulam de B., & per ſecundam ſpeciem Regulæ de C., ut bonitas habeat coëſſentialia concreta diſtincta, ſcilicet bonificativum, bonificabile & bonificare, quæ ſunt de ſua eſſentia, & ipſa de ipſis, cum quibus habeat naturam diſtinguendi alia principia bonificando, ſinè quibus naturaliter diſtinguere non poteſt; & hoc requirunt definitiones bonitatis & differentiæ; negativa autem privat hæc omnia.

3. *Quæſtio.* Quando dicitur: utrùm bonitas intrinſecè habeat coëſſentialem concordantiam? *ſolutio:* affirmativa eſt tenenda, ut definitio magnitudinis magnificantis bonitatem ſit vera; & hoc idem de definitione bonitatis, ut cum magna concordantia ſit ratio bono, quòd agat bonum, & talis concordantia ſit bona; & bonum eſt eam eſſe, & ſua privatio eſſet mala, & hæc omnia declarat Regula de B.; negativa verò privat hæc omnia.

4. *Quæſtio.* Quando dicitur: quid eſt magna differentia? *ſolutio:* magna differentia eſt illa, quæ in eſſentia magnitudinis diſtinguit inter neceſſarium magnificativum, magnificabile & magnificare, quæ ſunt idem per eſſentiam, & idem cum magnitudine; & hoc vult ſecunda ſpecies Regulæ de C. & definitio magnitudinis magnificantis differentiam; & hoc etiam vult definitio differentiæ, ut ponat lumen in eſſentia magnitudinis ad declarandum ſuam naturam, ſua principia & ſuum finem; Regula autem de B. hæc declarat, negatio verò privat hæc omnia.

5. *Quæſtio.* Quando dicitur: utrùm magnitudo habeat eſſentialem concordantiam? *ſolutio:* reſpondendum eſt, quòd ſic, nam ſecunda ſpecies Regulæ de C. hæc requirit, ſinè qua magnitudo non eſſet hoc, quod eſt, nec poſſet naturaliter infundere magnam concordantiam in aliis principiis, & deſtrueretur tertia ſpecies Regulæ de C., ſinè qua magnitudo non poſſet magnificare bonitatem, nec alia principia cum ſua coëſſentiali concordantia, niſi perperegrinam, per quam peregrinam eſſet parva: Regula de B. declarat affirmativam, negativam non; & hoc idem definitio concordantiæ & circulatio primæ Figuræ.

6. *Quæſtio.* Quando dicitur: utrùm differentia habeat coëſſentialem concordantiam? *ſolutio:* ad reſpondendum iſti quæſtioni debet Artiſta conſiderare circulationem primæ Figuræ, hoc eſt, quòd differentia ponat in concordantia diſtincta Entia, & concordantia in differentia Entia concordata: Regula de G. cum Regula de B. hoc declarat per affirmativam, conſiderando, quòd concordantia, quæ habet differentiam ſecundùm entia creata, eſt ſibi appropriata per primitivam differentiam; hoc etiam vult definitio concordantiæ & differentiæ.

Dictum eſt de ſolutionibus quæſtionum cameræ B C. tertiæ Figuræ, ſequitur

De So-

De Solutione Quæſtionum Cameræ C D E. quartæ Figuræ.

1. *Quæſtio.* Quid eſt magna duratio poteſtatis? *ſolutio:* magna duratio poteſtatis ſignificata eſt in ſecunda ſpecie Regulæ de C., ubi ſignificatur, quòd poteſtas habet magnam durationem per intrinſecum poſſificativum, poſſificabile & poſſificare, quæ ſunt de ſua eſſentia, & cum quibus habet magnam durationem; & hoc vult Regula de D. per ſecundam ſpeciem, & Regula de E. per primam & ſecundam ſpeciem, ut poteſtas, quæ eſt principium ſubſtantiale & naturale, ſit ex ſuo poſſificativo, poſſificabili & poſſificare formaliter, ut tendat ad ſuum finem, qui eſt poſſificabilis tali modo, quòd in ſua eſſentia quieſcat naturaliter. Omnia, quæ diximus, affirmativa conſentit, negativa deſtruit contra definitionem magnitudinis, durationis & poteſtatis.

2. *Quæſtio.* Quid eſt magna duratio concordantiæ? *ſolutio:* magna duratio concordantiæ eſt illa, quæ eſt magna per magnificativum, magnificabile & magnificare, quæ ſunt de eſſentia magnitudinis, & per durificativum, durificabile & durificare, quæ ſunt de eſſentia durationis, & per concordativum, concordabile & concordare, quæ ſunt de eſſentia concordantiæ; & hoc vult affirmativa hujus quæſtionis per ſecundam ſpeciem Regulæ de C., & per ſecundam ſpeciem Regulæ de D., & per definitiones magnitudinis, durationis & concordantiæ; negativa autem hoc non vult; & per tale nolle apparet, quòd ipſa eſt falſa.

3. *Quæſtio.* Quid eſt magna duratio contrarietatis? *ſolutio:* magna duratio contrarietatis ſignificatur per definitionem contrarietatis & per ſecundam ſpeciem Regulæ de C., & etiam per ſecundam ſpeciem Regulæ de D., hoc eſt, quando plures res, quæ ſunt diſtinctæ per eſſentiam, ſunt in contrarietate cum ſuis propriis & coëſſentialibus principiis; ſicut ignis & aqua per ignificativum, ignificabile & ignificare, & aqueïficativum, aqueïficabile aqueïficare ſunt in contrarietate cum definitione magnitudinis & durationis; & hoc, quod diximus, vult affirmativa per ſupradictas definitiones & Regulas, negativa autem non: & ſicut diximus de igne & aqua, poteſt intelligi de ſeparatis ſubſtantiis, ût patet de bono & malo ſpiritu.

4. *Quæſtio.* Quid eſt magna duratio principii? *ſolutio:* ad hanc quæſtionem reſpondendum eſt, quòd magna duratio principii eſt, quando ipſum durat per ſuum coëſſentiale & naturale principiativum, principiabile & principiare, quæ ſunt de eſſentia principii, & cum magnificativo, magnificabili & magnificare, quæ ſunt de eſſentia æternitatis; & hoc vult ſecunda ſpecies Regulæ de C., & ſecunda ſpecies Regulæ de D. & Regula de E., & etiam definitiones durationis & principii per affirmativam; negativa autem in omnibus contradicit. Eodem modo poſſunt ſolvi ſequentes quæſtiones, & omnes aliæ ſimiles; ſed exemplum in præmiſſis ſufficit, ut in aliis materia exercitii Scholaribus relinquatur: ſed in ſolutionibus prædictarum quæſtionum docet Artiſta applicare terminos ad ſolutiones quæſtionum.

QUARTA DISTINCTIO

De Inveſtigatione.

ISta Diſtinctio dividitur in *quatuor Partes.*

1. *Prima Pars* eſt, quando Artiſta inveſtigat per explicitos terminos, qui ſunt de Principiis & Regulis; ſicut, quando quæritur, utrùm DEUS ſit ita potens per ſuam poteſtatem, ſicut ſciens per ſuam ſapientiam? debet enim Artiſta inveſtigare ſolutionem per B E F.

2. *Secunda Pars* eſt, quando Artiſta inveſtigat per terminos non omninò explicitos, nec omninò implicitos, ſicut in angulis ſecundæ Figuræ, ubi dicitur inter ſenſuale & ſenſuale, inter ſenſuale & intellectuale, inter intellectuale & intellectuale, quæ ſignificant differentiam, concordantiam & contrarietatem, quæ ſunt expliciti termini, & ſic de aliis triangulis; ſicut quando dicitur, utrùm Angeli ſint ſub una ſpecie? in qua quæſtione ſunt termini non omninò expliciti, reducibiles tamen ad terminos explicitos, ſcilicet differentiam, concordantiam & contrarietatem; ſicut quando dicitur in prima quæſtione de poſſibilitate, quæ eſt reducibilis ad poteſtatem, & dubitatio, affirmatio, negatio ad B. ratione Regulæ; & ſic de aliis.

3. *Tertia Pars* eſt, quando Artiſta inveſtigat terminos explicitos per terminos omninò implicitos, ſicut per iſtam præpoſitionem *in*, quæ ſignificat locum, & *per* & *propter*,

quæ significant Regulam de E., & *habet*, quæ significat secundam & quartam speciem Regulæ de C., & *majus*, quæ significat majoritatem, & *minus*, minoritatem: item substantia & accidens significant majoritatem, æqualitatem & minoritatem, gaudium & quies gloriam, relatio & actio & cætera principia efficientem, materiam & formam, & sic de aliis; & justitia significat æqualitatem, aut virtutem, perfectionem, temperantiam.

4. *Quarta Pars* est, quando Artista investigat solutiones seu media miscendo Principium cum Principio, Principium cum Regula, Regulam cum Regula, respiciendo quid sequitur de illa mixtione, factâ applicatione ad propositum, affirmando vel negando, ût in textu dictum est.

QUINTA DISTINCTIO

De Inventione.

ISta Distinctio dividitur in *tres Partes*.

1. *Prima Pars* est de Evacuatione camerarum, per quam Artista invenit *Maximas*, & per Maximas invenit *Quæstiones* & *Solutiones Quæstionum*, discurrendo per Principia & Regulas, quæ explicitæ vel implicitæ sunt in terminis propositionum & quæstionum; & hoc exemplificavimus suprà in *tertia Distinctione* de Modo docendi.

2. *Secunda Pars* inventionis consistit per mixtionem Principiorum & Regularum, per quam Artista attingit lumen significativum, quod lumen indicat solutionem, ût dicemus infrà in *nona Distinctione* de Mixtione.

3. *Tertia Pars* est de Conditione unius Principii cum alio, & Principiorum cum Regulis, & Regularum cum Principiis, sicut dictum est suprà in *secunda Distinctione* de Ordine in Tractatu de Definitionibus principiorum; quoniam Artista observando illas conditiones attingit suum desideratum finem affirmando vel negando.

SEXTA DISTINCTIO

De Applicatione.

ISta Distinctio dividitur in *tres Partes*.

1. *Prima Pars* est de Applicatione Principiorum & Regularum ad propositum, scilicet ad solvendas speciales quæstiones.

2. *Secunda Pars* est de Modo applicandi plures rationes ad unam & eandem quæstionem.

3. *Tertia Pars* est de Applicatione istius Scientiæ, quæ est generalis, ad alias speciales scientias; & primò dicendum est de prima Parte, quæ dividitur per decem Quæstiones.

PRIMA PARS.

De Applicatione Principiorum & Regularum ad Propositum.

1 *Quæstio.* Utrùm sit quintum elementum? Ad hanc quæstionem debet Artista applicare differentiam, concordantiam & contrarietatem, quæ principia sunt generalia ad quæstionem, quæ est specialis; & sic de Regula de B C D.: & modus applicationis est sic: quatuor elementa sufficiunt differentiæ, concordantiæ & contrarietati elementorum, per quæ fit generatio & corruptio, & hoc triangulando, quadrangulando & circulando; sicut in elementato, in quo ignis habet unum triangulum influendo suam caliditatem in aërem per rectam lineam, & recipiendo siccitatem à terra per rectam lineam, & hoc per modum generationis; linea autem, quæ est de aëre usque ad terram, est per modum corruptionis, cùm sit ex punctis contrariis: hoc idem est de triangulo aëris, qui influit suam humiditatem in aquam, recipiens caliditatem ab igne per modum concordantiæ; & linea, quæ est ab aqua usque ad ignem, est subjectum corruptionis: hoc idem est de triangulo aquæ, quæ recipit humiditatem, ab aëre, & influit suam frigiditatem in terram per modum concordantiæ & generationis, quæ fit ex linea corruptionis, quæ est inter aërem & terram: hoc idem est de triangulo terræ, quæ recipit frigiditatem ab aqua, & influit suam siccitatem in ignem generando, ex linea corruptionis, quæ est inter aquam & ignem contrariando: unde sequitur, quòd quintum elementum non est necessarium, cùm quatuor elementa per prædictos quatuor triangulos sufficiant generationi & corruptioni elementorum; & ea, quæ dicta sunt, volunt definitiones differentiæ, concordantiæ & contrarietatis, & Regula de B C D. per negativam, & per affirmativam non: unde cùm hoc ita sit, data est doctrina de applicatione differentiæ, concordantiæ & contrarietatis, quæ sunt generalia principia, in applicando speciale per negativam: & hoc idem est de applicatione Regularum, quæ sunt generales ad applicandum ad speciales quæstiones. Dicti autem quatuor trianguli denotant quadrangulum, & revertuntur in circulum, sicut linea de igne usque ad terram, & de terra usque ad aquam, & de aqua usque ad aërem, & de aëre usque ad ignem, & de igne usque ad aquam, & de aëre usque ad terram, quæ constituunt quatuor regiones & quatuor tempora, scilicet ver, æstatem, autumnum & hyemem, quod esset impossibile, si esset quintum elementum.

De circulo autem sic: sicut ignis, qui subintrat in aërem calefaciendo, & aër in aquam humefaciendo & calefaciendo, & aqua in terram frigefaciendo & humefaciendo & calefaciendo, & terra in ignem cum tribus acquisitis habitibus, & cum siccitate, quæ sibi est proprius habitus; & in isto passu apparet, quomodo elementa intrant in mixtum triangulariter, quadrangulariter & circulariter, & quomodo ex tali mixtione oriuntur tres prædictæ figuræ triangularis, quadrangularis, & circularis; & ex istis generalibus figuris causantur similes figuræ particulares in mixtis elementis specialibus & individuis: unde data est doctrina applicandi generales figuras ad speciales & particulares per applicationem differentiæ, concordantiæ & contrarietatis, quæ sunt generalia principia, per quæ sunt inventæ dictæ figuræ generales.

2. *Quæstio.* Utrùm DEUS sit? ad cujus solutionem debet Artista applicare secundam circulationem primæ Figuræ ad primam Regulam, quæ convenit cum affirmatione, non cum negatione, ût in ipsa Regula & in dicta circulatione significatum est: præterea debet Artista considerare definitionem bonitatis, ubi dicitur, bonum est esse, & malum est non esse, scilicet bonum est, DEUM esse, & malum est, ipsum non esse; postmodum debet applicare hoc dictum ad Regulam de F., & ad definitionem magnitudinis, in quibus invenit, quòd, si DEUS non est, majoritas & malum conveniunt cum esse, & minoritas & bonum &c. conveniunt cum esse, cùm in nullo esse sit tantum de perfectione bonitatis, quantum de privatione; quod est impossibile, & contra primam Regulam & definitionem bonitatis & majoritatis, & gloriæ & finis: igitur affirmativa est tenenda, negativa autem non, quia omnia destruit. Item debet Artista applicare secundam speciem Regulæ de C. ad dictam quæstionem cum principiis primæ Figuræ, considerando sic; quòd si DEUS non est, in ipsa secunda specie omnia principia & contraria eorum, scilicet bonitas, malitia, magnitudo, parvitas &c. habent sustentationem; sicut bonitas, quæ cum magnitudine, æternitate &c. habet coëssentiale & naturale bonificativum, bonificabile & bonificare, malitia malificativum, malificabile & malificare, magnitudo magnificativum, magnificabile & magnificare, & parvitas parvificativum, parvificabile & parvificare, & æternitas æternificativum, æternificabile & æternificare, & tempus temporificativum, temporificabile & temporificare, & sic de aliis circulariter secundùm primam figuram, quæ dicta secunda species non posset subsistere, ergò sequitur, quòd affirmativa sit tenenda, & est data doctrina, quomodo circulatio & secunda species secundæ Regulæ C. & definitio bonitatis & prima Regula & quinta, quæ sunt veræ, applicantur ad particulare, scilicet ad quæstionem.

3. *Quæstio.* Quid est DEUS? ad quam debet Artista applicare circulationem primæ Figuræ dicendo, quòd DEUS est illa Essentia, in quâ principia primæ Figuræ convertuntur ad invicem & cum essentia; debet etiam considerare definitionem gloriæ & finis, quia DEUS est ille finis, & illa gloria, delectatio, in quo fine & in qua delectatione omnia quiescunt; debet etiam recurrere ad Regulam de B. & ad Regulam de C., & dicere, quòd DEUS est illud Ens, quod est magis recolibile & intelligibile & amabile, & per consequens debet applicare secundam speciem Regulæ de C., quæ est generalis, ad quæstionem, dicendo, quòd DEUS est illa æternitas, quæ in se habet coëssentialem & naturalem & necessarium æternantem, æternatum & æternare; & DEUS est illa magnitudo infinita, quæ habet in se coëssentialem & connaturalem, primarium, verum & necessarium magnificantem infinitum, & magnificatum infinibilem & infinitum, magnificare & infinire; hoc autem non est in alio ente, nisi in solo DEO.

Quæstio.

4. *Quæstio.* Utrùm sint Angeli ? ad quam respondendum est per affirmativam, & recurrendum est ad angulum differentiæ in secunda Figura, dicendo sic: si negativa teneatur, patitur dictus angulus differentiæ, & per consequens totum universum, quia non esset differentia inter intellectuale & intellectuale, scilicet inter substantias spirituales non conjunctas organo, quæ sunt magis similes DEO, si sunt, quàm substantiæ, inter quas est differentia, sicut inter sensuale & sensuale, & inter sensuale & intellectuale: ut igitur non sequatur hoc inconveniens, dicendum est per affirmativam, quòd Angeli sunt, & universum non posset sustinere carentiam eorum; & hæc affirmat Regula de B. & definitiones magnitudinis & bonitatis.

5. *Quæstio.* Utrùm sint mali Angeli ? & respondendum est per angulos trianguli de BCD. tenendo affirmativam, quia negativa destruit angulum de D., sinè quo non esset magna distantia per angulum de C. ad angulum de D., quam distantiam requirunt definitiones magnitudinis, durationis, potestatis, sapientiæ & gloriæ, quæ definitiones per primam Regulam sunt recolibiles, intelligibiles & amabiles affirmando, negando non.

6. *Quæstio.* Utrùm Mundus sit æternus? ad quam respondendum est per negativam, applicando definitionem principii ad negativam, ut DEUS per suam infinitam bonitatem sit simpliciter primarium principium finitæ bonitatis; sicut per suam æternitatem finitæ durationis; & hoc idem de magnitudine & aliis principiis primæ Figuræ circulariter: hoc autem non esset, si affirmativa esset vera; quia æternitas DEI, quæ est infinita, non esset simpliciter primarium principium durationis mundi, quæ esset æterna de se simpliciter; & hoc non vult prima Regula, quæ requirit, quòd, quidquid est in DEO, omni modo sit magis recolibile & intelligibile & amabile, & quodlibet principiorum primæ Figuræ applicatum DEO sit circulariter prius per infinitatem, quàm principia mundi, quæ necessariò sunt finita, quia sola æternitas DEI pateretur, si non per infinitatem esset prior quàm finita duratio mundi; sicut bonitas DEI &c. per infinitatem est prior, quàm finita bonitas mundi, quia qui tangit unum principium, tangit omnia circulariter, ût in prima Figura dictum est. Iterum debet Artista considerare definitionem potestatis æqualitatis & Regulam de G., ût significatum est; quia si mundus est æternus, & infinitas est appropriata potestati mundi, ut sit infinita per durationem existendo & agendo, æternitas mundi non posset esse sinè existentia & agentia potestatis mundi, cui potestati esset propria finitas per essentiam & agentiam, cùm potestas mundi secundùm suum genus sit finita existendo & agendo: unde cùm potestas non posset plus agere, nec esse major per aliam essentiam, quàm per se ipsam naturaliter, hoc est, per æternitatem mundi, prima Regula tenet omni modo negativam, affirmativam autem non, cùm affirmativa destruat hæc omnia; & hanc negativam etiam ostendit definitio æqualitatis: ergò concluditur, quòd mundus sit principiatus, & non æternus.

7. *Quæstio.* Utrùm sit unus Intellectus in omnibus hominibus ? & respondendum est per negativam, applicando ad quæstionem secundam speciem Regulæ de C. & Regulæ de D. & de G. & de E., & de F. & de B. & definitionem potestatis & sapientiæ & durationis & finis, & hoc isto modo: si est unus intellectus in genere, destruitur secunda species Regulæ de C. tali modo, quòd intellectus non habet proprium, primum, verum & necessarium, naturale & coëssentiale intellectivum, intelligibile & intelligere, sed appropriatum in quolibet homine, in quo homine intellectus esset accidentaliter per modum secundæ speciei Regulæ de D. & C.; sed quia sunt plures intellectus, sunt propriè per secundam speciem Regulæ de C. & de D., & per primam speciem Regulæ de G., & per Regulam de E.; quia si sunt plures intellectus, quilibet intellectus est formaliter ex suo proprio coëssentiali & connaturali & primo intellectivo, intelligibili & intelligere, & suus finis per secundam speciem erit recolere, intelligere & diligere DEUM secundùm definitionem durationis, potestatis & sapientiæ; & hoc vult Regula de B. per negativam, scilicet tenendo, quòd non sit unus generalis intellectus, sed plures particulares, affirmativa autem destruit hæc omnia.

8. *Quæstio.* Utrùm sit una generalis forma corporis, sicut est una generalis materia? ad quam respondendum est per affirmativam, applicando secundam speciem Regulæ de C. & de D., & etiam Regulam de F. & definitionem potestatis, principii & medii: applicamus autem secundam speciem Regulæ de C., ut substantia mundi habeat in se coëssentialiter, primariè, verè & necessariò universalem formam, sicut universalem materiam per conjunctionem earum ad invicem, quod non esset per negativam, cujus veritas est impossibilis, cùm talis prædicta species sit necessaria substantiæ mundi. Item debet Artista applicare ad Quæstionem secundam speciem Regulæ de D., considerando, quòd sicut substantia leonis, rosæ &c. est ex particulari forma & materia, & secunda seu particularis materia est derivata ab universali materia, sic particularis forma est derivata ab universali forma; quia si non, particularis materia esset sub universali materia, & particularis forma esset à creante, & extra cursum naturæ; quod est impossibile & contra ordinem universi, & definitionem durationis, concordantiæ & medii, & Regulam de F. & de B.: ergò concluditur, quòd affirmativa est tenenda, cùm negativa destruat hæc omnia.

9. *Quæstio.* Utrùm Anima rationalis sit immortalis ? ad quam respondendum est per affirmativam, applicando ad hanc partem definitionem potestatis, finis, & secundùm speciem Regulæ de D. & definitionem magnitudinis, & etiam Regulam de B.: quia per secundam speciem Regulæ de D. significatum est, quòd anima est immortalis, cùm non sit de corruptibilibus partibus, sicut corpus in animalibus, quod est corruptibile & mortale per hoc, quia est de corruptibilibus partibus; & hoc vult Regula de B. & ultima Regula de K.; quia anima non habet, cum quo sit corruptibilis; & hoc vult definitio magnitudinis, ut ambiat mortalitatem & immortalitatem in angulis de B. & C. secundæ Figuræ, & sic de definitione potestatis & finis, quæ omnia essent destructa, si negativa teneretur.

10. *Quæstio.* Utrùm Charitas essentialiter suscipiat augmentum & decrementum ? & respondendum est per negativam secundùm definitionem potestatis & voluntatis & Regulam de B. & de H., quia per affirmativam, sicut cresceret essentia charitatis, sic cresceret aut decresceret actus charitatis, & voluntas non haberet libertatem ad multiplicandum aut diminuendum actum charitatis, quod est contra definitionem suæ potestatis; ergò negativa est tenenda, & ad hoc concordat prima Regula contra affirmativam.

SECUNDA PARS

De Modo applicandi plures Rationes ad unam & eandem Quæstionem.

QUæritur, utrùm Bonitas in DEO sit ita potens sicut Voluntas? solutio.

1. BEG. Ad istam quæstionem volumus applicare columnam, quæ est in *Tabula* de BEG. ad dandum doctrinam, quomodo quælibet camera hujus columnæ est applicabilis ad hanc Quæstionem; & hoc facimus, tenendo affirmativam contra negativam; & primò Cameram BEG. dicendo sic: si negativa teneatur, destruitur secunda species Regulæ de G., & definitio æqualitatis, quam destructionem non consentit Regula de BEG.; & hoc, quia bonitas non haberet in prædicta secunda specie bonificativum, bonificabile & bonificare æquale amativo, amabili & amare voluntatis; quæ inæqualitas est contra definitionem potestatis, quæ potestas esset defectiva à parte bonitatis, perfectiva verò à parte voluntatis, & definitio bonitatis esset defectiva, quia non esset tanta ratio bono, quòd agat bonum, sicut voluntas volenti, quòd agat volitum; hoc autem non consentit definitio voluntatis, nec Regula de G., cùm potestas sit ita propria bonitati, sicut voluntati; & hoc vult Regula de B. & de E.; ut bonitas habeat ita propriè suum finem respectu sui generis, sicut voluntas: ergò sequitur, quòd affirmativa est vera, negativa autem non.

2. BETB. Negativa significat, quòd inter bonitatem & potestatem DEI esset differentia per essentiam, si bonitas non esset tam potens per potestatem, quàm voluntas; quia ubicunque est majus & minus, oportet esse differentiam; & negativa significat, quòd actus potestatis est duplex, magnus à parte voluntatis, parvus à parte bonitatis, talem autem distinctionem non vult Regula de BEG., nec definitio potestatis, voluntatis & differentiæ: ergò concluditur, quòd affirmativa sit vera.

3. BETE. Negativa significat, quòd voluntas est magis potens principium per potestatem, quàm bonitas, & sic significat,

quòd in Essentia DEI essent plures quantitates, & per consequens passio bonitatis, & actio voluntatis; & sic de materia, cùm passio non possit esse sinè materia; hoc autem non vult definitio bonitatis, potestatis, principii, nec Regula de B E G.: ergò affirmativa est vera.

4. BETG. Negativa negat quietem in bonitate, cùm quies non possit esse in minoritate; & negat quietem in voluntate, cùm quies bonitati sit desiderabilis; & per consequens negat quietem in potestate, cùm potestas sit tota bona per bonitatem, & bonitas non tota potens per potestatem: unde sequitur, quòd negativa est falsa, ût vult Regula de B E G. & definitiones potestatis, bonitatis, voluntatis & finîs.

5. BGTB. Negativa ponit differentiam per essentiam inter bonitatem & voluntatem, existente voluntate magìs potente, quàm sit bonitas, & ponit, quòd tota voluntas non est bona, cùm hoc, in quo voluntas excedit bonitatem, non possit esse bonum, postquam bonitas ad illum terminum non attingit: unde sequitur, quòd voluntas est subjectum malitiæ, cùm sit sibi malum, non esse totam bonam; talem autem positionem, quæ sequitur ex negativa, non vult Regula de B E G., nec definitiones bonitatis, voluntatis & differentiæ: unde patet, quòd affirmativa est tenenda.

6. BGTE. Negativa ponit, quòd voluntas non est principium totum bonum, in quantum non diligit tantúm bonitatem, quantúm bonitas est diligibilis, nec diligit, se esse totam bonam; ergò odit se ipsam & bonitatem, & diligit malum, quod non vult Regula de B E G. nec definitiones bonitatis, potestatis & voluntatis & principii, sed contrarium.

7. BGTG. Negativa ponit invidiam inter bonitatem & voluntatem, quia voluntas non vult, quòd bonitas sit ita potens, sicut ipsa voluntas, & bonitas vult esse ita potens, sicut est voluntas; & sic negativa ponit contrarietatem & differentiam per essentiam inter voluntatem & bonitatem, & per consequens privationem quietis; hoc autem, quod negativa ponit, Regula de B E G. non potest sustinere, nec per consequens definitiones bonitatis, voluntatis & finîs.

8. BTBE. Negativa ponit differentiam in principio, in quantum principium respicit bonitatem cum minoritate, & voluntatem cum majoritate, & per consequens ponit limitationem & malum, quod est contra definitionem voluntatis, bonitatis & principii & Regulam de B E G.: ergò affirmativa est tenenda.

9. BTBG. Negativa ponit differentiam inter quietem bonitatis, potestatis & voluntatis, quia bonitas quiescit in fine minoritatis, & voluntas in fine majoritatis, & potestas quiescit in fine minoritatis ex parte bonitatis, & in fine majoritatis ex parte voluntatis; & talis diversitas finîs & quietis per Regulam de B E G. non potest sustineri, nec secundùm definitiones bonitatis, potestatis, voluntatis & finîs: ergò concluditur, quòd affirmativa est vera.

10. BTEG. Negativa ponit, quòd principium non quiescit in bonitate, nec in voluntate, cùm bonitas sit subjectum malitiæ, & per consequens voluntas; quia malum est bonitati impotentia, quam habet ex parte potestatis, quæ non possificat ipsam infinitè; & hoc est vitium contra voluntatem, quæ hoc diligit; tale autem vitium aut talem malitiam Regula de B E G. & definitiones potestatis, principii & finîs non possunt sustinere: unde sequitur, quòd negativa est respuenda.

11. EGTB. Negativa ponit differentiam inter potestatem & voluntatem, cùm tota voluntas sit infinitè possificabilis per potestatem, & potestas non infinitè diligibilis per voluntatem, in quantum voluntas diligit, quòd potestas sit defectiva ex parte bonitatis, quod est malum contra bonum; & talem distinctionem non vult Regula de B E G. nec definitio potestatis, voluntatis & differentiæ: ergò sequitur, quòd negativa est nulla.

12. EGTE. Negativa ponit, quòd principium est odibile & injustum, in quantum non facit bonitatem ita potens principium sicut voluntatem; Regula autem B E G. & definitiones bonitatis, voluntatis & principii excusant ipsum à dicta odibilitate & injustitia per affirmativam: unde sequitur, quòd negativa est falsa.

13. EGTG. Negativa ponit infirmitatem potestatis & finîs & superbiam voluntatis, quia potestas non potest tantúm agere à latere bonitatis, quantúm à latere voluntatis, ratione cujus finis est infirmus, & voluntas hoc vult ratione superbiæ; hoc autem Regula B E G. & definitiones potestatis

testatis & voluntatis & finîs in Essentia divina non possunt sustinere, nec in hoc quiescere, sed quiescunt per affirmationem: unde sequitur, quòd negatio est nulla.

14. ETBE. Negativa distinguit inter bonificativum & bonificabile, possificativum & possificabile, principiativum & principiabile, ratione majoritatis, minoritatis, cùm doceat, bonitatem non esse ita potentem, sicut voluntatem: Regulæ de B E G. & definitiones potestatis, differentiæ & principii non possunt sustinere in DEO prædictam differentiam factam per majoritatem & minoritatem, sed per æqualitatem sustinent & quiescunt: unde sequitur, quòd affirmativa est tenenda.

15. ETBG. Negativa ponit differentiam inter finem bonitatis, potestatis, voluntatis in tantum, quòd finis, qui est simplex & unus, est divisus in plures particulares fines; hoc autem Regula de B E G. & etiam definitiones potestatis, principii & finîs negant; quæ negatio habet convenientiam veritatis cum affirmativa contra negativam, quæ ponit prædictam distinctionem: & sic concluditur, quòd affirmativa est vera.

16. ETEG. Negativa ponit, quòd in fine bonitatis potestatis, principii est minor quies, & in fine voluntatis potestatis, principii est major; sed Regula de B E G. & definitiones potestatis, principii & finîs dicunt, quòd in substantia DEI suæ rationes æqualiter quiescunt, ut perfectè quiescant: ergò sequitur, quòd negativa est nulla.

17. GTBE. Negativa ponit differentiam in divina voluntate, in quantum continet in se unum principium amativum & oditivum; amativum, quia diligit esse magìs potens, quàm bonitas; oditivum, quia odit, quòd bonitas sit tam potens, quàm voluntas; & quia Regula de B E G. & definitiones principii, voluntatis & differentiæ non consentiunt prædictam differentiam seu distinctionem, sequitur, quòd affirmativa est vera.

18. GTBG. Negativa ponit differentiam in fine voluntatis, hoc est, quòd voluntas quiescit in diligendo suum finem per majoritatem, & in odiendo finem bonitatis per minoritatem; hoc autem Regula de B E G. & definitiones voluntatis, differentiæ & finîs in essentia voluntatis non consentiunt: ergò sequitur, quòd negativa est falsa.

19. GTEG. Negativa ponit, quòd principium sit habituatum ex majoritate & minoritate finîs & quietis voluntatis, cùm voluntas diligat esse magìs potens, & bonitas minùs; Regula autem de B E G. & definitiones voluntatis, principii & finîs non consentiunt prædictam duplicitatem finîs & quietis: ergò concluditur, affirmativam esse veram.

20. TBEG. Negativa ponit, quòd in Essentia DEI principium quiescit dupliciter; quiescit per majorem potestatem voluntatis in minori potestate bonitatis; & sic in ipsa divina Essentia sequitur quantitas & alia prædicamenta, quæ sunt de genere accidentis; quod est impossibile, ût patet per Regulam de B E G. & per definitiones differentiæ, principii & finîs: ergò sequitur per omnes prædictas rationes, quòd affirmativa est tenenda.

Dictum est, quomodo plures Rationes applicantur artificialiter ad unam quæstionem, „ & data est doctrina, per quam Ar„tista sciat applicare universalia ad particu„laria per alias columnas Tabulæ, sicut nos „applicavimus in columna de BEG: sequitur nunc de tertio modo, videlicet

TERTIA PARS

De Applicatione hujus generalis Scientiæ ad alias speciales Scientias.

Ista Pars dividitur in *tres Partes*. *Primò* ostenditur, quomodo Artista sciat applicare Principia hujus Artis, quæ sunt generalia aut universalia, ad principia aliarum Scientiarum, quæ sunt subalternata principiis hujus Artis. *Secundò* ostenditur, quomodo Regulæ generales applicantur ad Regulas speciales. *Tertiò* ostenditur Modus faciendi Quæstiones pertinentes ad alias Scientias, & solvendi per Principia & Regulas hujus Artis.

CAPUT I.

De Applicatione Principiorum hujus Artis ad Principia Theologiæ.

1. DEUS est objectum Theologiæ; volumus autem ostendere, quomodo hæc Scientia est applicabilis ad Theologiam, scilicet Principia & Regulas hujus Scientiæ, quæ sunt generalia, applicare ad principia Theologiæ, quæ sunt subalternata

his generalibus principiis, & propria ipsius Theologiæ; sicut quando dicitur, bonitas est id, ratione cujus bonum agit bonum &c., quod potest applicari DEO, Angelo, homini &c.; & quidem ad divinam bonitatem potest applicari sic: bonum est, quòd bonitas DEI sit ei ratio, quòd producat bonum, & quia magnitudo est id, per quod bonitas est magna, bonitas & magnitudo DEI sunt ratio DEO, ut producat bonum magnum &c.; & quia æternitas est id, ratione cujus bonitas, magnitudo &c. durant, omnes tres sunt ratio DEO, ut producat bonum magnum & æternum; & hoc idem per definitionem potestatis &c., ratione cujus bonus, magnus, æternus & potens DEUS potest producere productum bonum infinitum, æternum, potentem &c.; & hoc secundùm circulationem primæ Figuræ, quæ Principia primæ Figuræ sunt generalia ad principia Theologiæ, scilicet ad divinam bonitatem, magnitudinem &c.

2. Item differentia, concordantia, contrarietas, quæ sunt generalia principia, sunt applicanda ad distinctionem & concordantiam, quæ sunt in DEO, negando contrarietatem; sicut in Essentia divini intellectûs distinctio & proprietas seponunt, ut sit distinctio inter intelligentem, intelligibilem & intelligere propriè & secundùm rationem, non tamen essentialiter, ut differentia seu distinctio faciat, quòd sint rationes inconfusæ, ita quòd definitio differentiæ sit vera, & per consequens definitio concordantiæ: & sicut diximus de divino intellectu, ita de divina bonitate, magnitudine &c.

3. Iterum principium, medium & finis, quæ sunt generalia principia, sunt applicabilia ad principium, medium & finem in Divinis, sicut in divino intellectu &c., in quo primariè, verè, essentialiter & necessariò sunt intelligens ût principium, intelligere ût medium, & intellectum ût principiatum & finis; & hæc volunt definitiones principii, medii & finis.

4. Item majoritas, æqualitas, minoritas, quæ sunt generalia principia, sunt applicabilia ad majoritatem, æqualitatem in Divinis; sicut in divino intellectu, qui est idem cum DEO; dicendo, quòd inter intelligentem, intelligibilem & intelligere est æqualitas, cùm sint idem per Essentiam, & æquales per relationem; & negando majoritatem & minoritatem in divina Essentia; veruntamen respectivè divina bonitas &c. est major quàm creata bonitas, & creata bonitas est minor; & hoc vult definitio majoritatis, æqualitatis & minoritatis, & definitio potestatis, ut in Essentia DEI sit æqualitas.

Dicimus etiam, quòd applicatio, quam fecimus de principiis primæ Figuræ & principiis secundæ Figuræ, singulariter potest fieri, miscendo simul principia primæ Figuræ cum principiis secundæ Figuræ, tam generalia Artis, quàm specialia Theologiæ.

De Applicatione Regularum hujus Artis ad Regulas Theologiæ.

1. PRima Regula B. hujus Artis, quæ est generalis, est applicabilis ad Theologiam, sicut quærere, utrùm DEUS sit? & de hac applicatione jam dedimus exemplum suprà in *secunda Quæstione* hujus Distinctionis de Applicatione, & etiam in *Quæstione secundæ Partis* ejusdem Distinctionis, ubi quæritur, utrùm bonitas in DEO sit ita potens, sicut voluntas; & hoc sufficit, quantum ad primam Regulam.

2. De secunda Regula C. dedimus exemplum, quomodo sit applicabilis ad Theologiam in *tertia Quæstione primæ Partis* hujus Distinctionis de Applicatione, ubi quæritur, quid est DEUS? & ibi hæc applicatio est exemplificata per *primam & secundam speciem* Regulæ C.; dicimus autem secundùm *tertiam speciem* dictæ Regulæ, quòd in divino intellectu intelligens est in suo proprio, vero, necessario & coëssentiali intelligibili producens, & intelligibile producibile est in suo intelligente producente intelligibile producibile, & ambo sunt agentes intelligere per modum amoris in amare; & hoc secundùm modum circulationis primæ Figuræ. *Quarta species* ejusdem Regulæ C. est applicabilis Theologiæ hoc modo, scilicet, quòd intelligentia divini intellectûs intelligens habet suum finem & suam quietem in suo proprio intelligibili & intelligere, & è converso; & DEUS habet dominium in mundo, & divina bonitas &c. in bonitate creata.

3. Regula D., quæ est generalis, est applicabilis ad Regulam D. Theologiæ, sicut per *primam speciem* ejus, per quam intelligendum est, quòd divinus intellectus est de se ipso, & non de aliquo alio. Per *secundam speciem* est intelligendum, quòd intellectus formaliter & essentialiter est de suo proprio, vero, necessario & coëssentiali intellectivo intelligibili & intelligere. Per *tertiam speciem*, sicut dicendo, quòd mundus est DEI possessivè, & creatus intellectus est divini intellectûs.

4. Regula E., quæ est generalis, est applicabilis Regulæ E. Theologiæ, sicut, cùm per *primam speciem* dicitur, quòd divinus intellectus est formaliter per suum proprium intelligentem, intelligibilem & intelligere; & per *secundam speciem* suus finis est, ut quiescat intrinsecè in se ipso per suum proprium intelligentem, intelligibilem & intelligere &c.; & simili modo potest dici, quòd DEUS est finis omnium Entium creatorum.

5. Regula F., quæ est generalis, est applicabilis Regulæ F. Theologiæ, dicendo per *primam speciem*, quòd in DEO non est continua quantitas, cùm sit infinitum Ens per essentiam & per agentiam, sed continua quantitas est similitudo, quòd essentia DEI est infinita extensivè, ût ita loquar. Per *secundam speciem* dicimus, quòd in Essentia DEI non est discreta quantitas, sicut in divino intellectu, in quo suum coëssentiale & connaturale intelligens, intelligibile & intelligere non habent quantitatem, cùm sint idem per essentiam & sinè continua quantitate, sinè qua continua quantitate discreta quantitas non potest esse; veruntamen creatæ discretæ quantitates sunt aliqualiter similitudines prædictorum intelligentis, intelligibilis & intelligere, ut per effectum sint intelligibiles vel cognoscibiles.

6. Regula G., quæ est generalis, est applicabilis Regulæ G. Theologiæ: per *primam speciem*; sicut divina bonitas, quæ habet ita proprium & primarium bonificare, & æternitas æternare, sicut divinus intellectus intelligere, voluntas amare. Per *secundam speciem*, sicut divinus intellectus, qui sic appropriavit creato intellectui intelligere, sicut voluntas divina creatæ voluntati velle.

7. Regula H. habet multas generales species, & sunt applicabiles speciebus Theologiæ respectu temporis; sicut cùm dicitur, quòd DEUS fuit in tempore producendo & creando tempus; & quia est æternus, creavit tempus durificando, sicut bonus bonificando; & sic est Dominus temporis per *tertiam speciem* Regulæ D., sicut per *quartam speciem* C.: & licèt hæc Regula sit longa & diffusa, sufficit tamen hoc, quod de ipsa dictum est.

8. Regula I. est generalis, & est applicabilis Regulæ I. Theologiæ, sicut DEUS, qui tantùm comprehendit locum, cùm sit immensus, quantùm comprehendit tempus, cùm sit æternus; & sicut suus intellectus, qui per suam infinitatem respectu *secundæ speciei* Regulæ C. comprehendit omnia loca, in quibus sunt plura entia creata; & sic de aliis: licèt autem Regula sit diffusa, tamen sua applicatio est intelligibilis per ea, quæ dicta sunt de ipsa.

9. Regula K. de Modalitate, quæ est generalis, est applicabilis Regulæ de modalitate Theologiæ, sicut modus divini intellectûs per *secundam speciem* Regulæ C., qui intellectus habet modum existendi tres res, scilicet intelligens, intelligibile & intelligere, & unum in alio, & omnes tres per essentiam in ipso intellectu, & ipse in ipsis; & habet modum, ut creando influat suam similitudinem in intellectu angelico & humano.

10. Regula K. de Instrumentalitate, quæ est generalis, est applicabilis Regulæ de instrumentalitate Theologiæ, sicut DEUS, qui creavit mundum bonum cum sua bonitate, magnum cum sua magnitudine, durabilem cum suâ æternitate, potentem cum sua potestate &c.; & sicut DEUS, qui agit in se intrinsecè cum sua bonitate, magnitudine &c., creavit sic substantiam mundi, ut ipsa agat naturaliter cum suis principiis primis & coëssentialibus, scilicet cum sua forma & materia, & cum suis particularibus individuis, scilicet cum igne, homine, leone &c.

Data est ergò doctrina, qualiter generalia Principia & Regulæ debent applicari, quæ sunt generales Principiis & Regulis, quæ sunt speciales Theologiæ.

De Applicatione Principiorum & Regularum hujus Artis ad solvendum Quæstiones Theologiæ.

DIctum est in prædicto Capite Applicationis de Modo applicandi, quoniam solvimus Quæstiones, quæ quærunt, utrùm DEUS sit? & quid est DEUS? & utrùm divina bonitas sit ita potens, sicut divina voluntas? & in solvendo prædictas quæstiones danda est doctrina ad applicandum

candum istam Artem ad solvendum quæstiones Theologiæ; sed adhuc proponimus ipsam applicare, quia desideramus solvere aliquas quæstiones Theologiæ.

1. *Quæritur*, utrùm DEUS agat in sua Essentia cum sua tota infinita potestate? dicimus autem tenendo affirmativam sic per definitionem Regulæ potestatis & per ultimam Regulam K.; quia si DEUS non ageret in sua Essentia cum tota sua infinita potestate, bonitas, magnitudo, æternitas &c. non possent habere infinitos actus, cùm divina potestas non haberet infinitum actum, quia cum otiositate infinitæ potestatis divina bonitas, magnitudo, æternitas haberent otiositatem æternè & infinitè; quod est contra primam Regulam & definitionem bonitatis, magnitudinis, æternitatis &c.: ergò sequitur, quòd affirmativa est tenenda.

2. *Quæritur*, utrùm DEUS tantúm diligat actum suæ bonitatis & potestatis, quantùm diligit actum sui intellectûs & voluntatis? & dicimus, quòd sic, ût vult prima Regula & *secunda species* Regulæ C., & definitio finîs, bonitatis, potestatis & voluntatis.

3. *Quæritur*, utrùm DEUS plus possit agere de bono creato in se ipso, quàm in creatura? & dicimus, quòd sic, ût vult Regula B C G., quia Regula B. plus recolit, intelligit & diligit de bono, si DEUS agit de creatura in subjecto increato, quàm in subjecto creato; & Regula C. per *tertiam speciem* dicit, quòd plus est ibi de actione; & per *quartam speciem* dicit, quòd DEUS plus habet de actione, & Regula G. dicit, quòd plus est ibi de appropriatione: definitio insuper bonitatis dicit, quòd bonitas est magis ratio bono, ut agat bonum; & definitio magnitudinis dicit, quòd DEUS magis ambit magnum agere; & definitio finîs dicit, quòd ibi est magis de quiescere; negativa autem omnia destruit: unde sequitur, quòd affirmativa est tenenda.

4. *Quæritur*, utrùm Theologia sit Scientia? & dicendum est, quòd Theologia est duplex, scilicet Theologia, quæ est Scientia, & quæ non est Scientia; illa, quæ est Scientia, est argumentabilis, & illa, quæ non est Scientia, est credibilis; & hoc vult Regula B F G. & definitiones bonitatis, sapientiæ & voluntatis; quia sicut in via voluntas est amativa ad amandum DEUM, quiescendo suo modo in amando DEO, sic in via intellectus ponit Theologiam scientiam ad sciendum & intelligendum DEUM, ut intelligendo suo modo quiescat in ipso, cùm illa quies sit bona ratione bonitatis, amabilis ratione voluntatis, & intelligibilis ratione intellectûs. Dicimus autem, quòd, quantum ad Authoritates Sanctorum, est credibilis: & ea, quæ sunt præmissa, fuerunt significata in eo, quod noster Dominus JESUS Christus dixit beato Thomæ: *Quia vidisti me Thoma, credidisti, & beati, qui me non viderunt & crediderunt*, Thomas vidit hominem, & credidit DEUM, & significatum fuit, quòd visio est Scientia, & credere est Fides.

5. *Quæritur*, utrùm debeat esse generalis Resurrectio? & dicendum est per affirmativam, quòd sic, ût vult Regula B F G. & definitiones bonitatis, sapientiæ, voluntatis, quia sapientia scit, quòd homo peccat, & scit, quòd homo est judicabilis in alia vita, ut attingat suum finem, & justitia DEI in ipso; hoc autem destruit negativa; quæ destructio est mala & odibilis.

6. *Quæritur*, utrùm DEUS velit, quòd in via sit magis amatus quàm intellectus? & dicendum est, quòd non, ût vult Regula B F G. & definitiones bonitatis, sapientiæ & voluntatis, quia divina bonitas est æqualiter intelligibilis & amabilis; & quia affirmativa destruit talem æqualitatem, sequitur, ipsam esse nullam.

7. *Quæritur*, utrùm Beatus in patria attingens Essentiam DEI, attingat intrinsecè ejus agentiam? & dicimus, quòd sic, ût vult Regula B C G. & definitiones bonitatis, magnitudinis & finîs, ut beatus quiescat intelligendo & diligendo essentiam & & agentiam, cùm sint idem per essentiam, quæ identitas est bona, & distinctio earum esset mala; ergò affirmativa est vera.

8. *Quæritur*, utrùm DEUS creaverit mundum ad majorem finem, quem potuit intelligere? & dicimus, quòd sic, ût vult Regula B F G. & definitiones bonitatis, sapientiæ & voluntatis; quia DEUS tantúm creavit mundum per suam voluntatem, quantúm per suam sapientiam, cùm sua sapientia & voluntas sint idem & ejusdem bonitatis per essentiam; & quia negativa hæc destruit, est nulla.

9. *Quæritur*, utrùm homo credens aliqua de DEO, quæ non sunt credenda, & non credens aliqua de DEO, quæ sunt credenda, credens tamen, se bene credere, possit

possit salvari? & dicimus, quòd non, ût vult Regula B F G. & definitiones bonitatis, sapientiæ, voluntatis & veritatis, cùm DEUS sit veritas, sicut bonitas; quia sicut cum malitia homo non est in via ad attingendum finem in bono, sic nec cum falsitate ad attingendum finem in vero; & quia affirmativa hoc destruit, est impossibile, eam esse veram.

10. *Quæritur*, utrùm in DEO sit nolle sibi coëssentiale? & dicimus, quòd non, & hoc vult Regula B E G. & definitiones voluntatis, bonitatis & potestatis, quia DEUS totus est per essentiam voluntas, bonitas & potestas, & ideo in suam essentiam non cadit nolle, cùm sit contrarium voluntatis, sicut nec malum, quod est contrarium bonitatis: item si in DEO essent velle & nolle per essentiam, essent in DEO plures diversæ essentiæ, & DEUS ita quiesceret in se per nolle, sicut per velle; quod est falsum & impossibile: ergò negativa est vera.

Diximus de Applicatione Artis ad Theologiam, solvendo aliquas quæstiones per Rationes, nunc volumus facere applicationem solvendo quæstiones per Authoritates, reducendo Authoritates ad necessitatem rationum vel argumentorum; & hoc facimus, ad dandam doctrinam, qualiter per hanc Artem reducuntur Authoritates ad Demonstrationem?

Legitur in Genesi, quòd DEUS dixit: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*; & hìc quæritur, utrùm DEUS dixerit hoc ad significandum in se pluralitatem, aut non? & dicimus, quòd sic, ût vult Regula B C E. & definitiones bonitatis, magnitudinis & potestatis, quia per secundam speciem Regulæ C. est significatum, quòd sicut in divino intellectu, qui est DEUS, sunt plura, scilicet intelligens, intelligibile & intelligere, & tamen ipse intellectus est unus, sic in homine sunt plura, ex quibus est, & tamen ipse homo est unus; & sicut divinus intellectus non posset esse, nisi haberet in se prædicta plura, nec posset habere plura, nisi esset unus, sic homo non posset esse sinè pluribus sibi coëssentialibus, nec habere plura, nisi esset unus, sic DEUS non posset esse, nisi haberet plura sibi coëssentialia, & esset unus, nec posset esse unus, nisi haberet plura; negativa autem hæc destruit, ergò est falsa.

Dixit Isaias: *Nisi credideritis, non intelligetis.* Quæritur ergò, utrùm illud, quod credimus de DEO, possimus intelligere? & dicimus, quòd sic, sed quòd non simpliciter, homo enim non habens scientiam aut intellectum elevatum non potest de DEO intelligere illud, quod potest credere, quia actus voluntatis est facilis, actus verò intellectûs difficilis: unde ratione significationis Authoritatis dicimus, quòd sic, quia per negativam ipsa Authoritas esset superflua, contra quam superfluitatem est Regula B F G. & definitio bonitatis, sapientiæ & voluntatis; non tamen affirmamus, quòd tantúm potest homo de DEO intelligere, quantúm credere; & hoc significatum est per facilitatem actûs voluntatis, & difficultatem actûs intellectûs.

Beatus Joannes dixit in suo Evangelio: *In Principio erat Verbum, & Verbum erat apud DEUM, & DEUS erat Verbum.* Quæritur, quomodo ista Authoritas est intelligenda? solutio E F K., hoc est, quòd in principio (quod est ante omnia, scilicet intelligens, per quem omnia sunt intelligibilia) erat intellectus conceptus per primum intelligentem, qui intellectus erat apud intelligentem, & intelligens erat intellectus per essentiam; & hoc vult Regula nona & decima K., & etiam Regula B C. & definitiones bonitatis, magnitudinis, principii, æqualitatis, finîs & gloriæ: & quia negativa hæc omnia destruit, affirmativa est tenenda.

Et etiam Beatus Joannes in eodem Evangelio: *Omnia per ipsum facta sunt, & sinè ipso factum est nihil.* Unde quæritur, utrùm ista Authoritas sit vera? & dicimus, quòd sic, ût vult definitio bonitatis, magnitudinis, durationis & veritatis, cùm in DEO bonitas sit ratio ei, ut agat bonum, & magnum bonum per magnitudinem, & durabile per durationem, & verum per veritatem; & hoc vult Regula B. & Regula C. per secundam speciem & quartam, cùm divina bonitas habeat in se coëssentiale bonificativum, bonificabile & bonificare contra nihil, id est, peccatum, quod est malum, in quo peccato DEUS non posset quiescere ratione Regulæ G.: & quia negativa omnia hæc destruit, sequitur, quòd affirmativa est vera.

Diximus de Applicatione hujus Artis ad Theologiam, & per ea, quæ diximus

mus in præscriptis quæstionibus, potest Artista applicare ad alias quæstiones.

CAPUT II.

De Applicatione hujus Artis ad Philosophiam.

1. SUbjectum Philosophiæ est Ens creatum, cujus notitia est desiderata: dividitur autem Philosophia in tres Partes. Prima Pars est de *Trivio*, in quo agitur de Sermone; secunda autem de *Quadrivio*, in quo agitur de Ente Mathematico; in tertia Parte agitur de *Ente naturali*. *Trivium* autem constituunt tres Scientiæ de sermone, scilicet *Grammatica, Logica* & *Rhetorica*. *Quadrivium* verò constituunt quatuor Scientiæ, scilicet *Arithmetica, Musica, Geometria & Astronomia*.

2. Grammatica considerat in sermone congruum & incongruum; Dialectica verum & falsum; Rhetorica ornatum & inornatum; Arithmetica verò est de quantitate discreta, scilicet de numero absolutè; Musica de numero relato ad sonum; Geometria de quantitate immobili; Astronomia de quantitate mobili, scilicet de corpore cœlesti & ejus effectibus.

3. Intendimus autem dare exemplum applicationis in Logica & Rhetorica tantùm causâ brevitatis, quia nimis ultra propositum diffusus esset iste Tractatus, si exemplificaremus in omnibus; & per ea, quæ dicemus in applicatione ad prædictas duas Scientias, poterit quilibet studiosus facere applicationem in cæteris.

De Applicatione hujus Artis ad Logicam.

PRimò dicemus de Logica, dando doctrinam applicandi hanc Artem ad Logicam; & deinde docebimus per Artem solvere logicales quæstiones: unde cùm veritas sit unum de principiis hujus Artis, & Logica consideret verum in sermone, sicut præmissum est, miscendo veritatem cum aliis principiis & cum generalibus Regulis hujus Artis, potest fieri applicatio ad specialia principia Logicæ, & speciales Regulas in Logica implicatas: Logicus enim potest considerare logicalem bonitatem secundùm definitionem generalis bonitatis, & logicalem magnitudinem secundùm definitionem generalis magnitudinis, & sic de aliis, & etiam de Regulis, & postea applicare ad propositum affirmando vel negando, & tenendo similem modum illi, quem tenuimus in præmissis quæstionibus, & proponimus tenere in sequentibus, quod exemplificabimus in solvendo logicales Quæstiones.

1. *Quæritur*, utrùm hæc Scientia & Logica habeant idem subjectum? & dicimus, quòd non, ût vult definitio bonitatis, magnitudinis, sapientiæ, veritatis & differentiæ; quia per istam Scientiam Naturalis considerat agere naturale reale bonum, & Logicus intentionale, & magnitudo ambit plus per hanc Scientiam de bono reali, quàm Logicus de intentionali, & intellectus attingit plus de veritate, quàm Logicus: unde sequitur distinctio inter subjectum hujus Artis & subjectum Logices; quam distinctionem affirmativa destrueret, & etiam destrueret Regulam BCD.; quæ destructio est impossibilis: unde sequitur, quòd negativa est tenenda.

2. *Quæritur*, utrùm Logicus priùs consideret genera, quàm species? & respondendum est per distinctionem; nam uno modo priùs considerat genera quàm species, videlicet ratione principii, cùm genus sit generale principium, à quo species derivantur; alio modo priùs considerat speciem, quàm genus; videlicet ratione finis, quia individuum se habet in ratione finis, in quo genus & species quiescunt, species autem est prior huic fini, scilicet individuo, quàm genus; & hoc vult definitio principii, medii & majoritatis, & Regula BEF.

3. *Quæritur*, utrùm Demonstratio, quæ fit per Æquiparantiam, sit magis vera, quàm illa, quæ fit per causam & effectum? & dicimus, quòd sic, cùm demonstratio, quæ fit per æquiparantiam, sit omninò remota à minoritate, & propter quid & quia non; & hoc vult definitio magnitudinis, æqualitatis & Regula B. & secunda species Regulæ C.; & quia negativa hæc omnia destruit, est nulla.

4. *Quæritur*, utrùm Genus sit Ens reale? & respondendum est per distinctionem, negando per substantiam, affirmando per corpus & animal, cùm substantia sit divisibilis in substantiam corporalem & spiritualem, corpus & animal non, quantùm ad materiam; & hoc, quod dicimus, vult definitio medii, potestatis, principii & Regula BFK.

Quæ-

5. *Quæritur*, utrùm Logicus volens facere demonstrationem, consideret priùs subjectum quàm prædicatum? & respondendum est per distinctionem, nam ratione finis priùs considerat prædicatum, quàm subjectum, quia principaliter intendit finem, ratione verò materiæ priùs considerat subjectum quàm prædicatum, quia per subjectum attingit prædicatum; & hoc vult definitio principii, medii & finis & Regulæ BEG.

6. *Quæritur*, utrùm Logicus habeat ita practicum intellectum circa verum per syllogismum, sicut per enthymema? & dicimus, quòd non, cùm in syllogismo sint plura media, quàm in enthymemate; cùm intellectus difficiliùs intelligat multa, quàm pauca, & in multis sint plura secreta, quàm in paucis; & hoc vult Regula F. & definitio medii: & hæc de Applicatione hujus Artis ad Logicam sufficiant.

De Applicatione hujus Artis ad Rhetoricam, cujus Subjectum est Pulchritudo Verborum.

ISta Pars, quæ est de Applicatione hujus Artis ad Rhetoricam, dividitur in *tres Partes*. *Prima Pars* est de Investigatione pulchritudinis verborum per Principia. *Secunda* per Regulas. *Tertia* per Quæstiones.

De Investigatione Pulchritudinis Verborum per Principia.

1. ET primò de prima Parte colorando cum principiis pulchrum verbum, sicut dicere: Regina, quæ est valde pulchra, est valde bona; Regina, quæ est valde pulchra, habet magnam humilitatem; Regina, quæ est valde pulchra, semper continet honestatem; Regina, quæ est valde pulchra, habet cum sua pulchritudine magnam potestatem in Rege; Regina, quæ est valde pulchra, habet magnam sapientiam; Regina, quæ est valde pulchra, est multùm amata; Regina, quæ est valde pulchra, habet magnam largitatem, castitatem, justitiam & charitatem; Regina, quæ est valde pulchra, multum diligit veritatem; Regina cum sua magna pulchritudine dat magnam delectationem omnibus illis, qui ipsam respiciunt; Regina tantùm est pulchra per colorem, quòd non est differentia inter suam albedinem & albedinem lilii, & inter colorem rosæ & suarum genarum; omnes pulchritudines Reginæ sunt in magna concordantia, & valde benè proportionatæ; Domina Regina, sicut cum sua magna pulchritudine est contra turpitudinem, sic cum sua magna honestate & bonitate est contra malitiam & inhonestatem; in pulchritudine Dominæ Reginæ incipiunt pulchritudines suarum domicellarum; color, quem habet Domina Regina in medio suæ faciei, similatur colori rosæ; Regina cum sua magna pulchritudine dat quietem beneplaciti illis, qui eam conspiciunt; Regina cum sua majori pulchritudine multiplicat pulchritudinem illis, qui ei adstant; Regina est tam pulchra, quòd omnes pulchritudines ejus sunt in ipsâ æquales; Regina cum sua magna pulchritudine facit omnes alias pulchritudines apparere nullas.

2. Sicut dedimus exemplum de pulchritudine ad colorandum ipsam cum principiis, sic Artista potest facere in aliis: patet hoc, quod diximus de coloribus pulchritudinis, esse verum per contrarium sic dicendo: Regina, quæ est valde pulchra, est valde mala & inhonesta, hoc enim esset ipsam vel ejus pulchritudinem decolorare, & sic de aliis.

De Investigatione Pulchritudinis Verborum per Regulas.

1. ET primò per Regulam C. & species ejus, sicut definire per *primam speciem*, scilicet, quæ est pulchritudo verborum? & dicendum est, quòd pulchritudo verborum est forma ornata, disparata ab inornata, verbis attributa. Per *secundam speciem* dicendum, quòd pulchritudo verborum est in hoc, quòd sit de pulchro coëssentiali substantivo & adjectivo & accentu. Per *tertiam speciem*, quòd sit in audientibus virtuosa & placida. Per *quartam speciem*, quòd loquens habeat suum intentum in audientibus per pulchra verba.

2. Per *primam speciem* Regulæ D. requiritur, quòd verba sint nova, cùm novitas verborum placeat audientibus. Per *secundam speciem*, quòd forma verborum sit ex pulchris vocabulis constituta, existentibus pulchris vocabulis materia ipsi formæ. Per *tertiam speciem*, ut verba sint instrumenta loquentibus, & finis audientibus.

3. Per *primam speciem* Regulæ E. requiritur, quòd verba sint composita sub pulchra forma. Per *secundam speciem*, quòd

verba sint applicata cum pulchritudine finîs.

4. Per *primam speciem* Regulæ F. oportet, quòd verba sint continuata & mensurata, secundùm quòd decet. Per *secundam speciem*, quòd verba habeant discretas quantitates proportionatas applicatas ad continuam successivè de uno pulchro vocabulo in aliud.

5. Per *primam speciem* Regulæ G. vult Ars, quòd Artista applicet pulchra verba ad suum intentum & ad intentum audientium. Per *secundam speciem* vult Ars, quòd Artista cum pulchris verbis coloret & ornet propria verba ad hoc, ut pulchritudo multiplicetur, sicut diximus in *prima parte* hujus Capitis.

6. Per Regulam H., quæ est diffusa, vult Ars, quòd Artista antè concipiat verbum per Regulam C. & D. de modo & instrumentalitate, & secundùm quòd intrà concepit, proferat extrà, ut de verbis prolatis habeat scientiam, sinè qua scientia verba non possunt habere pulchritudinem, nec tempus proportionatum.

7. Per Regulam I., quæ similiter est diffusa, requirit Ars, quòd Artista ponat verba in sua mente per Regulam C D., & de modo & instrumentalitate; postmodum ipsa ponat ad os, & de ore transferat ad audientes characterizando ea cum pulchritudine in mentibus audientium, faciendo ipsos humiles cum humilitate verborum ad recipiendum verba, & ad sciendum eadem, & sic de charitate & veritate.

8. Per Regulam de Modalitate vult Ars, quòd Artista applicet hanc Regulam ad suum modum loquendi; quia sicut ista Regula docet ponere partem in parte, & partes in toto, & totum in suis partibus, ita quòd totum influat extrà suam similitudinem, & similitudines suarum partium, sic Rhetoricus debet ponere unum pulchrum verbum in alio, & omnia in sermone, & sermonem in ipsis, & hoc in sua mente, postea transferat extrà cum similitudine ejus, quod in mente concepit, cum decenti gestu, in respiciendo audientes cum hilari facie absque superflua emissione & motu capitis, manûs & cæterorum membrorum.

9. Regulam de Instrumentalitate, quæ est generalis, debet Rhetoricus applicare ad suam Regulam specialem, quam habet in loquendo, scilicet, quòd ipse sit loquens cum benignitate & veritate, humilitate & cæteris virtutibus, ut audientes virtuosè accipiant sua verba pulchra facta & ornata cum virtute.

De Quæstionibus Rhetoricæ.

1. *Quæritur*, quare loquela pulchrior est per nomen, quàm per verbum? & respondendum est per significationem E G H.; quia Regula E. denotat formam & finem, & verbum est instrumentum, per quod tendit ad suum finem, & sic dignius est, & per consequens pulchrius est nomen quàm verbum; & hoc vult etiam definitio potestatis, principii, quod per se patet. Etiam Regula G. significat, quòd in loquela nomen est proprium, & verbum est appropriatum; & quia proprium nobilius est & pulchrius quàm appropriatum, ergò &c. Item definitio voluntatis, cùm ipsa dicat nomen & non verbum; in loquela nomina sunt magis desiderata quàm verba; & sic de H. suo modo: ostensa est ergò ratio, per quam loquela est pulchrior per nomina quàm per verba.

2. *Quæritur*, utrùm loquela sit pulchrior per adverbium, quàm per participium? & dicimus, quòd sic, ût significatum est per Regulam B G H. & per definitiones bonitatis, voluntatis & majoritatis; quia adverbium est magis recolibile, intelligibile & amabile quàm participium, cùm adverbium à nomine dependeat intensivè, & participium à verbo extensivè; & hoc, quia commune, & nomen nobilius & pulchrius est quàm verbum, ût suprà probatum est: est ergò in pulchra loquela adverbium magis appropriatum, quàm participium; ratione cujus majoris appropriationis major quies est per adverbium quàm per participium; & per consequens major ratio pulchritudinis & desiderabilitatis: ergò &c.

3. *Quæritur*, utrùm loquela sit pulchrior per charitatem quàm per pietatem? & respondendum est per Regulam B G K. & definitiones bonitatis, voluntatis & gloriæ; & est pulchrior per charitatem quàm per pietatem, quia bonitas est magis desiderabilis per charitatem quàm per pietatem, cùm charitas sit nobilior & major virtus quàm pietas, & per consequens est plus de quiete voluntatis, & plus de gloria & modalitate & instrumentalitate in charitate, quàm in pietate: ergò &c.

Quæ-

4. *Quæritur*, utrùm pulchriora verba sint in laudando virtutes, quàm in detestando vitia? & dicimus, quòd in laudando virtutes; & hoc significatur per Regulam B G K. & definitiones bonitatis, voluntatis & virtutis, quia bonitas virtutis est propriè recolibilis, intelligibilis & amabilis, & malitia vitiorum per appropriationem est odibilis; & quia proprium plus dicit, quàm appropriatum, ideo &c.

Patet igitur per præmissa, qualiter hæc Ars generalis est applicabilis ad Rhetoricam; nunc videndum est de Applicatione ejus ad naturalem Philosophiam.

De Applicatione hujus Artis ad Naturam.

Iste Tractatus dividitur in *tres Partes*. *Prima Pars* est de Applicatione Principiorum hujus Artis ad Principia Philosophiæ. *Secunda Pars* est de Applicatione Regularum ad Regulas Philosophiæ. *Tertia Pars* est de Applicatione Principiorum & Regularum ad Quæstiones Philosophiæ.

De Applicatione Principiorum hujus Artis ad Principia Philosophiæ.

1. Bonitas, quæ est generalis, est applicabilis bonitati naturæ, quæ bonitas naturæ est regulata, ut sit ratio naturali bono, quòd agat naturale bonum regulariter sub generali bonitate.

2. Magnitudo, quæ est generalis, causat naturalem magnitudinem, ut ipsa magnificet naturaliter naturalia entia.

3. Duratio, quæ est generalis, causat naturalem durationem, ut per eam naturaliter naturalia durent.

4. Potestas, quæ est generalis, regulat & causat naturalem potestatem, ut per ipsam naturalia Entia possint naturaliter existere & agere.

5. Sapientia, quæ est generalis, causat intelligibilitates Entium; & sic de naturali instinctu, scilicet, sicut intellectus cujuslibet hominis, qui in sua intelligibilitate coëssentiali causat intelligibilitates acquisitas, scilicet intelligibilitatem leonis, rosæ &c., quæ intelligibilitas est applicabilis ad naturalem intelligibilitatem, sicut intellectus, qui naturaliter intelligit leonem, rosam &c.

6. Amabilitas vel desiderabilitas, quæ est generalis, causat amabilitatem vel desiderabilitatem & appetibilitatem Entium naturaliter; sicut bonitas, sanitas, honor &c., quæ sunt naturaliter desiderabilia & causata in desiderabilitate per desiderativum in suo proprio desiderabili coëssentiali & naturali.

7. Virtus, quæ est generalis, causat specialem virtutem naturaliter; sicut ignis, qui in sua naturali virtute causat virtutes herbarum, & sic de virtute in animalibus, & per consequens de virtute intellectûs, voluntatis &c.; & hoc idem per accidens, sicut homo, qui causat justitiam, prudentiam &c. in sua naturali virtute.

8. Veritas, quæ est generalis, causat naturalem specialem veritatem; sicut veritas intellectûs, quæ causat speciales veritates in suo verificabili; & sic de igne & de aliis.

9. Delectatio seu gloria, quæ est generalis, causat multas delectationes naturaliter in suo generali delectabili; sicut homo, qui delectatur naturaliter in sua coëssentiali delectatione gloriando in pluribus delectationibus acquisitis & multiplicatis, deductis in suo generali delectabili, in quo recipiunt characteres & similitudines quietis & delectationis.

10. Differentia, quæ est generalis, causat speciales naturales differentias; sicut intellectus cujuslibet hominis, qui habet distinctionem per suum proprium intellectivum, intelligibile & intelligere, per quæ causat distinctionem entium in sua propria distinctione, hoc est, per suam distinctionem essentialem intelligendo distinguit inter album & nigrum, verum & falsum, & visus inter album & nigrum, & rubeum & viride, figuram triangularem, quadrangularem & circularem, & sic de generali instinctu & appetitu.

11. Concordantia, quæ est generalis, causat specialem naturalem concordantiam; sicut concordativus, qui in suo coëssentiali concordabili concordat plures concordatas naturas in genere concordantiæ; sicut ignis, qui in suo ignibili concordat alia elementa ad constituendum unam substantiam elementatam individuatam.

12. Contrarietas, quæ est generalis, causat contrarietates, quas habent elementa in elementatis; sicut in pipere, rosa &c., per quam contrarietatem fit corruptio, sicut per concordantiam generatio.

13. Principium, quod est generale, causat specialia & naturalia principia; sicut bo-

nitas, quæ est principium per generale principium, & homo pater per generale principium est constitutus, quòd sit principium suo filio, & sic de aliis.

14. Medium, quod est generale, causat speciale medium; sicut ignire, calefacere &c., quod est causatum naturaliter per generale medium, scilicet per medium consistens inter generalem formam & materiam.

15. Finis, qui est generalis, causat naturalem specialem finem, scilicet finem hominis, qui est causatus à generali fine, scilicet ad recolendum, intelligendum & diligendum; & finis mechanicarum artium ad finem vitæ hominis, & finis liberalium artium ad finem morum hominum, & finis morum hominum ad finem quietis in patria.

16. Majoritas, quæ est generalis, causat speciales & naturales majoritates; sicut in cholera majoritatem ignis, & in sanguine majoritatem aëris, & sic de aliis, quæ sunt causata majoritate naturalis instinctûs & appetitûs generalis formæ & materiæ.

17. Æqualitas, quæ est generalis, causat speciales æqualitates; sicut æqualitas, quam habet generaliter corporalis substantia per formam & materiam, ex quibus æqualiter est constituta, causat particulares æqualitates in individuatis substantiis sustentatas.

18. Minoritas, quæ est generalis, causat speciales naturales minoritates, ut unum corpus sit minus alio, & una virtus minor aliâ; & sic de aliis.

Dictum est de Applicatione Principiorum hujus Artis ad Philosophiam, dicendum est de Applicatione Regularum.

De Applicatione Regularum hujus Artis ad Regulas Philosophiæ.

1. REgula B., quæ est generalis, potest applicari ad faciendum naturales quæstiones; sicut quærere, utrùm natura habeat proprium naturativum, naturabile & naturare, quæ sunt de sua essentia; sicut quando quæritur, utrùm generans priùs incipiat corrumpere materiam, de quâ producit generatum, antequam generet? & sic de aliis.

2. Regula C., quæ est generalis, potest applicari ad specificam naturalem Regulam, quæ in ipsa est implicita; & primò de *prima specie*, sicut, cùm quæritur, quid est natura? & respondendum est, quòd natura est Ens, per quod principia hujus Artis sunt naturalia; quia sicut omnia colorata sunt colorata sub genere coloris, sic omnia naturata sunt naturata sub genere naturæ: per *secundam speciem*; sicut quando quæritur, quid habet natura in se sibi coëssentiale & naturale? & respondendum est, quòd habet naturans, naturabile & naturare: per *tertiam speciem*, quando quæritur, quid est natura in alio? & respondendum est, quòd natura est in naturali agente mobilis vel mota: per *quartam speciem*, quando quæritur, quid habet natura in alio? & respondendum est, quòd habet in alio, scilicet in subjecto, in quo est, motum localem augmentabilem & alterabilem, quietem, naturare, naturatum, & sic de aliis, insuper bonitatem, magnitudinem &c.

3. Regula D., quæ est generalis, est applicabilis ad naturalem Regulam, quæ est specialis; sicut quærere secundùm *primam speciem* ipsius Regulæ, natura de quo est? & respondendum est, quòd de se ipsa, cùm sit impossibile, ipsam esse de alio ente, quod non est de suo genere: per *secundam speciem*, quando quæritur, natura de quo est? & respondendum est, quòd est de suis primariis naturalibus & essentialibus principiis naturante, naturato & naturare: per *tertiam speciem*, quando quæritur, natura cujus est? & respondendum est, quòd natura est agentis naturalis, in quantum agit de ipsa & cum ipsa naturaliter.

4. Regula E., quæ est generalis, est applicabilis ad specificam naturalem Regulam; ût si quæratur per *primam speciem*, natura quare est? & respondendum est, quòd est per hoc, quòd suum subjectum est compositum ex naturali forma & materia: per *secundam speciem*, quando quæritur, natura quare est? & respondendum est, ut sint naturalia entia, quæ habeant quietem in ipsa natura per naturantem, naturatum & naturare.

5. Regula F., quæ est generalis, est applicabilis ad naturalem Regulam, quæ est specialis; sicut quando quæritur per *primam speciem*, quanta est natura? & respondendum est, quòd natura est tanta, quanta est sua linealis continuitas: per *secundam speciem*, quando quæritur de discreta quantitate in naturalibus; & respondendum est, quòd naturalia habent discretam quantitatem

titatem per differentiam & proprietatem individualium partium.

6. Regula G., quæ est generalis, potest applicari ad specialem Regulam de natura; sicut quando quæritur per *primam speciem*, natura qualis est, & quales proprietates habet? & respondendum est, quòd natura est bona, magna &c., & habet proprias proprietates; sicut intellectus, qui habet proprium intellectivum & intelligibile, habet propriam passionem sub intellectivo, qui est activa proprietas intellectûs; & sic de igne, cujus caliditas est sua propria qualitas; & sicut generalis visibilitas, quæ est propria qualitas visûs; & sic de aliis: per *secundam speciem*; sicut virtuosus homo, qui habet morales virtutes sibi appropriatas; & sicut intellectus, qui in suo proprio intelligibili appropriat intelligibilitates voluntatis, bonitatis, leonis &c.; & sicut ignis, qui habet appropriatam siccitatem per terram, & Logicus habitum logicalem, & sic de aliis.

7. Regula H., quæ est generalis & diffusa, potest applicari ad specialem Regulam de natura; sicut cùm quæritur, natura quando fuit, & quando est in generatione & corruptione in momento, horâ, die, mense & anno per motum cœli? & respondendum est, quòd fuit, quando creata fuit, & est in generatione tunc, quando naturale agens gignit; & sic de corruptione & cæteris, & est in tempore ratione motûs cœli & agentis naturalis.

8. Regula I., quæ est generalis, est applicabilis ad naturalem Regulam, quæ est specialis; sicut quando quæritur, natura ubi est? & respondendum est, quòd natura est in subjecto, in quo est, quia subjectum per naturam est naturale; etiam est in agentia subjecti, in quo est; sicut natura, quæ est in intellectu, quando intelligit, & in igne, quando calefacit, & in naturali agente, quando naturaliter agit producendo naturatum in subjecto, tanquam naturalis intrinsecus habitus, in quo fuit habitus acquisitus in potentia.

9. Regula K. de Modalitate, quæ est generalis, est applicabilis ad naturalem Regulam de modalitate, quæ est specialis; sicut quando quæritur, natura quomodo consistit in mixtione suarum partium? & quomodo influit naturatum suum simile per naturam? & respondendum est per dictam generalem Regulam, scilicet, quòd natura consistit in mixtione suarum partium per naturalem mixtionem unius naturalis partis cum alia, constituendo naturatam substantiam, quæ substantia multiplicat aliam substantiam sibi similem in genere; sicut homo hominem, leo leonem &c.

10. Regula de Instrumentalitate, quæ est generalis, est applicabilis ad naturalem Regulam de instrumentalitate, quæ est specialis; sicut quando quæritur, natura cum quo est, sive cum quo agit? & respondendum est, quòd natura est cum suo proprio naturante, naturabili & naturare, & agit cum agente, in quo est, qui agens movet ad agendum ipsam; sicut ignis, qui movet suam naturam ad calefaciendum, & visus suam naturam ad videndum, & intellectus suum intelligere ad intelligendum, & sic de aliis.

Dictum est de Applicatione generalium Regularũ ad naturales Regulas hujus Artis; sequitur de Applicatione ad Quæstiones.

De Applicatione Principiorum & Regularum hujus Artis ad Quæstiones Philosophiæ.

1. *Quæritur*, utrùm DEUS moveat hominem ad per se sentiendum, imaginandum & rationandum? & respondendum est, quòd sic, & hoc vult Regula BGH., & definitiones bonitatis, voluntatis & virtutis, quia Regula B. hoc affirmavit, ut homo habeat libertatem agendi bonum, & agat magnum bonum; & sic de aliis. Regula G. etiam consentit, ut homo propriè sentiat per suam naturam videndo, audiendo &c., & propriè imaginetur entia imaginabilia, & propriè recolat, intelligat & diligat; hoc autem non posset facere, si aliquod ens creatum moveret ipsum per motum appropriatum. Regula H. hoc consentit, ut homo in uno tempore possit agere liberè, aut non agere, sentiendo, imaginando & rationando, ut acquirat habitum virtutis, & per consequens meritum. Item definitio bonitatis hoc consentit, ut homo liberè agat de sua bonitate, & sua voluntas quiescat in bonificando & amando; & sic de definitione virtutis, ut homo acquirat habitus virtutum.

2. *Quæritur*, utrùm quinta Essentia plus participet cum inferioribus, si DEUS ipsam moveat ad per se movendum, quàm si An-

si Angelus ipsam moveat? & dicimus, quòd sic, ût vult definitio bonitatis, medii & finîs & Regula B F G., quia per affirmativam bonitas quintæ Essentiæ est ratio cœlo bono, quòd agat bonum in inferioribus, quam rationem negativa destruit; & definitio medii affirmat, quòd quinta Essentia & elementa conjunguntur per continuam lineam; & definitio finîs significat quietem quintæ Essentiæ & elementalis essentiæ, influente quintâ Essentiâ suas virtutes propriè, & elementali essentiâ appetente illas influentias & recipiente appropriatè; & hoc Regula B. significat & Regula F. per continuam quantitatem, & Regula G. per proprium & appropriatum; & quia negativa destruit hæc omnia, est nulla.

3. *Quæritur*, utrùm Natura possit esse otiosa? & dicimus, quòd non, ût vult circulatio primæ Figuræ & Regula B., & *secunda species* Regulæ C., & motus cœli per *tertiam* & *quartam speciem* Regulæ C., & definitio bonitatis, magnitudinis & principii; & quia affirmativa destruit hæc omnia, negativa est tenenda.

4. *Quæritur*, utrùm in plantis elementativa forma sit mobilis, & vegetativa motiva? & in animalibus forma sensitiva sit motiva, & forma elementativa & vegetativa mobiles? & dicimus, quòd sic, ût vult definitio bonitatis, principii & majoritatis, & Regula B E H., cùm bonitas sit nobilior & fortior ratio bono, ut agat bonum in substantia sensitiva, quàm in elementativa tantùm, vel in vegetativa tantùm; & in vegetativa, quàm in elementativa tantùm; & sic de principio, quod habet nobiliorem formam, materiam & finem in substantia sensitiva, quàm in vegetativa vel elementativa; & sic de majoritate, quæ est major imago per sensitivam, quàm per rosam, & per rosam, quàm per lapidem; & hoc consentit Regula B. affirmando, & E. per formam & materiam, & H. per tempus & quidditatem &c.: unde patet, quòd affirmativa est tenenda.

In præmissis quæstionibus datur doctrina & exemplum applicandi istam Artem ad moralem Philosophiam, quæ circa mores hominum versatur, & primò de Applicatione Principiorum.

CAPUT III.

De Applicatione hujus Artis ad moralem Philosophiam, & primò De Applicatione Principiorum ad Principia.

1. Dicimus igitur, quòd, cùm Bonitas sit ratio bono naturaliter, quòd agat bonum, sequitur, quòd moralis bonitas sit ratio bono, quòd agat morale bonum, id est, bonos mores & non malos.
2. Cùm Magnitudo sit ratio magno, ut agat magnum, & bonitas det suam bonitatem magnitudini, in quantum facit ipsam bonam, & magnitudo suam magnitudinem bonitati, in quantum facit ipsam magnam, sequitur, quòd bonus & magnus homo per naturam agat magnum morale bonum, & non magnum malum, nec parvum bonum.
3. Cùm Duratio sit ratio durandi bonitati & magnitudini, bonus, magnus & durabilis per naturam debet agere magnum & durabile bonum morale.
4. Cùm Potestas sit id, ratione cujus bonitas, magnitudo & duratio possunt existere & agere, bonus, magnus, durabilis & potens per naturam debet moraliter producere bonos, magnos, durabiles & potentes mores.
5. Cùm Intellectus naturaliter sit generalis ad intelligendum plura, debet homo se habere per ipsum ad plures bonos mores.
6. Cùm Voluntas sit generalis ad diligendum plura bona & majora bona, debet homo se habere ad diligendum plures bonos mores.
7. Cùm Virtus sit generalis naturaliter in subjecto, scilicet in homine, homo debet se habere ad multas virtutes morales; & non ad vitia.
8. Cùm Veritas sit virtus in subjecto, debet homo se habere ad veros mores, non mendaces aut falsos.
9. Cùm Gloria seu delectatio sit naturalis in subjecto, debet homo se habere in delectando & quiescendo ad mores, per quos est quies, & non ad vitia, in quibus non reperitur quies.
10. Cùm per Differentiam, quæ est generalis, homo possit se habere ad plura distincta, debet se habere ad plures mores distinctos bonos, & non malos.
11. Cùm Concordantia naturaliter sit inter bonitatem, magnitudinem &c. in subjecto, debet homo se habere ad concordandum virtutem cum virtute, ad serviendum uni supremo Principio, scilicet uni DEO.
12. Cùm virtutes & vitia sint contraria propter diversos fines, debet homo concordare virtutem cum virtute contra unum vitium, & illo destructo contra aliud.
13. Cùm Principium sit naturaliter in homine, & ipsum principium sit bonum magnum &c., debet homo principiare moraliter bonos mores.
14. Cùm Medium sit naturaliter in homine, debet homo naturaliter ponere virtutes in medio, quod est similitudo naturalis medii.
15. Cùm homo sit creatus ad finem, in quo quiescat, debet se habere ad illum finem per mores, qui sunt viæ ad illum finem.
16. Cùm homo sit major ratione substantiæ, & minor ratione accidentis, debet se habere ad majores mores & ad minores, qui majores sunt boni ratione finîs, minores sunt vitia, quia carent bono fine.
17. Cùm homo habeat naturalem Æqualitatem per memoriam, intellectum & voluntatem, debet coæquare bonos mores, quantum potest.
18. Cùm homo ratione Minoritatis sit circa nihil, & ratione majoritatis sit circa esse, debet se habere ad majores mores, qui conveniunt cum esse, non ad minores, qui conveniunt cum nihil.

Dictum est de Applicatione Principiorum, nunc dicendum est de Applicatione Regularum.

De Applicatione Regularum ad Regulas.

1. Regula B., quæ est generalis, potest applicari ad quæstiones de moralibus; ût quærere, utrùm Fides sit nobilior virtus, quàm spes? & humilitas, quàm castitas? & respondendum est per ipsam eandem Regulam, & per alias.
2. In Regula C. per *primam speciem* quæritur, quid est Virtus? & quid est vitium? & respondendum est, quòd virtus est habitus, per quem homo tendit ad beatitudinem Paradisi, & vitium est habitus, per quem homo tendit ad gehennam: per *secundam speciem* hujus Regulæ quæritur, quid habet Virtus in se ipsa coëssentiale? & respondendum est, quòd virtus est habitus, & habet in subjecto virtuificativum, virtuificabile & virtuificare: per *tertiam speciem*, quando quæritur, quid est Virtus in homine? & respondendum est, quòd est habitus, per quem homo potest practicare virtuosè: per *quartam speciem*, quando quæritur, quid habet Virtus in alio? & respondendum est, quòd naturalis virtus habet in subjecto moralem virtutem in potentia.
3. In Regula D. per *primam speciem* quæritur, de quo est Virtus? & respondendum est, quòd virtus est de se ipsa, ut sit primitiva: per *secundam speciem* quæritur, de quo est Virtus? & respondendũ est, quòd est in subjecto voluntatis de amativo, amabili & amare, quæ sunt induta de virtuificativo, virtuificabili & virtuificare: per *tertiam speciem* quæritur, cujus est Virtus moralis? & respondendum est, sui subjecti, quod de ipsa virtute est habituatum.
4. In Regula E. per *primam speciem* quæritur, Virtus quare est? & respondendum est, quòd virtus est per hoc, quia est habitus subjecti: per *secundam speciem* quæritur, Virtus quare est? & respondendum est, quòd virtus est propter hoc, ut homo agat virtuosè recolendo, intelligendo & amando DEUM, suum proximum & se ipsum.
5. In Regula F. per *primam speciem* quæritur, Virtus quanta est? & respondendum est, quòd virtus est tanta, quanta est ejus continuitas: per *secundam speciem* quæritur, Virtus discreta quanta est? & respondendum est, quòd sunt in numero tot virtutes particulares, quot sunt habitus de genere virtutis, & est tanta, quanta est influxa de continua virtute, quæ est generalis.
6. In Regula G. quæritur per *primam speciem*, qualis Virtus est propria? & respondendum est, quòd Justitia, Prudentia, Fortitudo & Temperantia sunt propriæ virtutes subjecti, cùm ipsas acquisivit per se ipsum, & de ipsis se habituavit: per *secundam speciem* quæritur, quales Virtutes sunt appropriatæ? & respondendum est, quòd Spes, Fides & Charitas, de quibus DEUS habituavit justum catholicum hominem.
7. In Regula H., quæ habet multas species, sufficit unum exemplum; quæritur ergò, Virtus quando est, vel quando fuit, vel quando erit? & respondendum est, quòd moralis virtus fuit in potentia per virtuosum naturalem habitum, & est in præsenti tempore per acquisitum habitum, & est in futuro vel respectu futuri, quando homo est vitiosus.
8. In Regula I. quæritur, Virtus ubi est? & re-

& respondendum est, quòd virtus est in subjecto virtuoso, & est in potentia, secundùm quòd dictum est suprà, & in actu, quando de potentia deducitur in actum per subjectum.

9. In Regula K. de Modalitate quæritur, quomodo Virtus est? & respondendum est, quòd virtus est miscendo unum principium sub alio in genere virtutis, tali modo, quòd una virtus sit in alia, & omnes constituant unum virtuosum habitum, per quem subjectum practicando influat virtuosas similitudines.

10. Per Regulam de Instrumentalitate quæritur, Virtus cum quo est? & respondendum est, quòd virtus est sic cum bonitate, magnitudine &c., sicut vitium est cum malitia, contrarietate, minoritate, & sic de aliis principiis, quæ sunt opposita bonis.

Diximus de Applicatione Principiorum & Regularum hujus Artis ad moralem Philosophiam; dicendum est de Quæstionibus.

De Applicatione Principiorum & Regularum ad Quæstiones Moralis Philosophiæ.

1. *Quæritur*, quare homo non potest acquirere Fidem? respondendum per intellectum, qui non habet naturam inveniendi veritatem fidei credendo propriè, sed intelligendo veritatem demonstrativè: unde sequitur, quòd DEUS influit & appropriat illum habitum fidei, quem intellectus per suam naturam non potest habere, cùm proprius habitus intellectûs sit intelligere suum proprium objectum; & hoc vult Regula B E G. & etiam definitiones bonitatis, potestatis & voluntatis.

2. *Quæritur*, utrùm evacuetur Fides, cùm aliquis attingit per rationem illud, quod credebat per Fidem? & dicimus, quòd non simpliciter, sed secundùm quid; nam in eo, quod attingit per rationem, transit credere in intelligere; remanet tamen fides per habitum, per quem se habet homo ad credendum per fidem illud, quod credebat, quamvis nullam rationem haberet, per quam illud attingeret; & hoc vult Regula B F G. & definitiones bonitatis, sapientiæ & voluntatis; Regula B., quia est magis recolibile, intelligibile & amabile, quòd totum non destruatur per partem; sicut continua quantitas, quæ est generalis, non destruitur per aliquam discretam quantitatem; & etiam, quòd hoc, quod erat appropriatum, remaneat habitus in potentia, qui est reducibilis ad actum, ut suprà significatum est; & hoc bonum est esse, ut remaneat conjunctio scientiæ & fidei, per quam homo differenter quiescat per credere & intelligere; & hoc etiam significavit Isaias, cùm dixit: *Nisi credideritis, non intelligetis.*

3. *Quæritur*, quare avaritia est majus peccatum quàm luxuria? respondendum est, quòd avaritia est contra largitatem, quæ est in DEO, sed luxuria est contra castitatem, quæ non est propriè in DEO; & hoc vult Regula C. F. & G. & definitiones magnitudinis, intellectûs & voluntatis; Regula C., cùm in DEO sit propriè largitas, non propriè nec appropriatè castitas, quæ non habet locum, nisi in homine; Regula F., cùm magis distet à DEO avarus, quàm luxuriosus; & sic de Regula G., cùm avarus sit propriè contra DEUM per avaritiam, & luxuriosus appropriatè per luxuriam; & definitio magnitudinis, cùm plus ambiat contrarietas, quæ est inter DEUM & avarum, quàm quæ est inter DEUM & luxuriosum; & per consequens minùs quiescit avarus, quàm luxuriosus.

4. *Quæritur*, utrùm Habitus Fidei sit augmentabilis aut actus ejus? & dicimus, quòd actus est augmentabilis, non habitus, ut vult Regula C E G. & definitiones magnitudinis, potestatis & voluntatis; Regula C., quia DEUS respectu habitûs est Creator, & homo per agere est agens ad placitum de fide; Regula E., quia habitus fidei est per formam & ratione finis, ut homo agat de ipsa forma ad placitum sive plus sive minus; Regula G. hoc requirit, cùm habitus sit appropriatus, & actus proprius; definitio magnitudinis dicit, quòd habitus ambit plus quàm actus, ut homo possit multiplicare ad placitum aut diminuere suum actum, habitum verò non, cùm sit sibi appropriatus; & sic de potestate, ut homo possit agere per fidem, & fides existere; etiam definitio voluntatis hoc vult, ut homo quiescat per agere, scilicet per credere secundùm magis & minùs.

Dictum est, qualiter hæc Ars est applicabilis ad Philosophiam, sequitur qualiter est applicabilis ad naturale Jus, cujus subjectum est naturalis Justitia.

CAPUT

CAPUT IV.

De Applicatione hujus Artis ad Naturale Jus, & primò

De Applicatione Principiorum ad Principia.

1. PRimò applicabimus hanc Artem ad Jus naturale hoc modo: cùm Bonitas sit ratio bono, quòd agat bonum, justum est, quòd justus, qui est bonus, agat bonum, & tantum bonum, quantum bonitas est sibi ratio, quòd agat bonum; alioquin est perversus in injustitiam.

2. Cùm Magnitudo magnificet bonitatem, justum est, quòd homo agat magnum bonum; & si agit magnum malum aut parvum bonum, est injustus.

3. Cùm Duratio sit ratio, per quam bonitas, magnitudo &c. durant, justum est, quòd homo agat bonum magnum & durabile; alioquin esset injustus.

4. Cùm homo per Potestatem possit agere bonum magnum durabile & potens, justum est, quòd agat bonum, magnum, durabile & potens; & si hoc non facit, est injustus.

5. Cùm scientia Juris sit scibilis ratione suæ bonitatis, magnitudinis &c., justum est, quòd homo appetat & practicet ipsam cum bonitate, magnitudine &c.; quod si non facit, est injustus.

6. Cùm Scientia Juris sit per se desiderabilis propter bonitatem, magnitudinem &c., est injustus, qui eam desiderat propter pecuniam vel utilitatem temporalem.

7. Cùm Justitia sit subjectum Juris, justum est, quòd habeatur cum aliis virtutibus, scilicet prudentia, fortitudine, temperantia &c.; & qui vult eam habere cum oppositis, non est Jurista, sed contradicit subjecto Juris.

8. Cùm Justitia sit vera, est justum, quòd Jurista ipsam tractet cum veritate; qui verò eam tractat cum falsitate, non est Jurista.

9. Cùm Scientia Juris sit delectabilis ratione suæ bonitatis, magnitudinis &c., justum est, quòd homo quiescat in ipsa ratione suæ bonitatis, magnitudinis &c.; non ratione pecuniæ, quæ non est de suo genere.

De Applicatione Regularum ad Regulas.

1. REgula B. hujus Artis, quæ est generalis, est applicabilis ad Regulam naturalis Juris, quæ est specialis, sicut quando quæritur, utrùm Justitia sit habitus augmentabilis aut partes ejus coëssentiales? quæ sunt significatæ per *secundam speciem* Regulæ C.

2. Regula C., quæ est generalis, est applicabilis ad Regulam naturalis Juris, quæ est specialis, sicut per *primam speciem*, quando quæritur, quid est Jus? & per *secundam speciem*, quando quæritur, quid habet Jus in se coëssentiale? per *tertiam speciem*, quando quæritur, quid est Jus in alio? per *quartam speciem*, quando quæritur, quid habet Jus in alio?

3. Etiam Regula D., sicut quando quæritur per *primam speciem*, Jus de quo est? per *secundam speciem*, quando quæritur, Jus de quo est? per *tertiam speciem*, quando quæritur, Jus cujus est? sicut Jus positivum, quod est de Jure naturali, quia est de genere occasionis, & naturale de genere causalitatis.

4. Etiam Regula E., sicut cùm quæritur per *primam speciem*, Jus quare est formaliter? per *secundam speciem*, quando quæritur; Jus quare est finaliter?

5. Simili modo Regula F. per *primam speciem*, quando quæritur, Jus quantum est secundùm suam discretam quantitatem?

6. Similiter Regula G., quando quæritur per *primam speciem*, Jus qualem habet propriam qualitatem? per *secundam speciem*, quando quæritur, Jus qualem habet appropriatam qualitatem?

7. Et Regula H. est applicabilis, sicut quando quæritur, Jus quando fuit, & quamdiu erit &c.?

8. Regula I.; sicut quando quæritur, Jus ubi est? & ubi quiescit? & sic de aliis speciebus harum duarum Regularum H. & I., quæ sunt diffusæ.

9. Etiam prima Regula K., scilicet de Modalitate, est applicabilis, sicut quando quæritur, Jus quomodo est? aut per *secundam speciem*, cùm quæritur, unum Jus quomodo est in alio? per *tertiam speciem*, cùm quæritur, omnia Jura quomodo sunt in uno habitu, & habitus in omnibus Juribus? per *quartam speciem*, quomodo Jus extramittit aut influit suas similitudines.

10. Insuper secunda Regula K., quæ est de Instrumentalitate, est applicabilis; sicut quando quæritur per *primam speciem*, Jus cum quo est? aut per *secundam speciem*, cùm quæritur, unum Jus cum quo est in alio? per *tertiam speciem*, cùm quæritur, omnia

Jura cum quo ſunt in uno habitu, & habitus in ipſis ? per *quartam ſpeciem*, cùm quæritur, Jus cum quo extramittit aut influit ſuas ſimilitudines.

Dictum eſt de Applicatione Regularum hujus Scientiæ ad Jus, ſequitur de Quæſtionibus Juris.

De Applicatione Principiorum & Regularum ad Quæſtiones Juris.

1. *Quæritur*, utrùm juſtus homo habeat Jus in DEO ? & reſpondendum eſt per diſtinctionem, ſcilicet, quòd habet Jus per appropriationem, non per proprium; per appropriationem, ſicut per virtutes acquiſitas per ſe ipſum, ſicut per juſtitiam &c.; & per infuſas, ſicut per charitatem &c., in quantum juſtus liberè diſponit ſe, ut de ipſis ſit habituatus; per proprium juſtus homo non habet Jus in DEO, cùm DEUS ſit infinitus, & homo finitus, & inter infinitum & finitum nulla ſit proportio : hoc autem, quod diximus, volunt Regulæ B D G., & per conſequens definitiones bonitatis, æternitatis & finis: Regula B., in quantum hoc, quod diximus, eſt recolibile, intelligibile, & amabile: Regula D., cùm DEUS ſit de ſe ipſo, & cùm omnia creata ſint ejus, ût vult tertia ſpecies ejusdem Regulæ: Regula G. vult etiam hoc, ſecundùm quòd ſuprà ſignificatum eſt; etiam definitio bonitatis, cùm creata bonitas ſit ratio homini, quòd liberè ſe moveat ad agendum bonum propter DEUM; & definitio durationis, quia vult, quòd homo perſeveret liberè in agendo bonum, ratione cujus homo acquirat juſtum meritum, per quod quieſcat in DEO, contra quod juſtum meritum DEUS non poteſt eſſe, cùm ſit juſtus, per quam juſtitiam homo habet Jus in DEO ratione finîs.

2. *Quæritur*, utrùm Jus canonicum ſit magis neceſſarium quàm Jus civile? & reſpondendum eſt, quòd ſic, cùm Jus canonicum tendat ad benè vivendum in patria, & Jus civile ad benè vivendum in hac vita; vita autem patriæ eſt æterna, iſta verò vita eſt in tempore habente principium & finem: ergò affirmativa eſt tenenda, ût vult Regula K. & definitiones magnitudinis, majoritatis & minoritatis.

3. *Quæritur*, quid eſt forma & materia Juris? & reſpondendum eſt per Regulam G., ſcilicet forma juris eſt propria qualitas, ut vivat & nutriatur ex appropriata, ſicut humidum radicale, quod vivit ex nutrimentali, & etiam ſicut in eſſentia intellectûs intellectivum eſt forma activa, intelligibile eſt forma paſſiva, in quam propriè agit intellectivum, nutriendo ſuum proprium intelligere ex materialibus intelligibilibus acquiſitis; & hoc vult Regula B. & definitiones poteſtatis & veritatis.

4. *Quæritur*, quare iſta Scientia eſt applicabilis ad Jus naturale & non ad Jus poſitivum? & reſpondendum eſt, quòd Juriſta, qui conſiderat Jus poſitivum, non conſiderat naturaliter ipſum ſecundùm naturam Principiorum & Regularum hujus Artis, ſed ſecundùm opiniones & occaſiones; ſicut Decretaliſta, qui non conſiderat naturaliter, quare bonitas eſt ratio bono, ut producat bonum, videlicet magnum bonum ratione magnitudinis, ſed voluntariè; ille verò, qui ſequitur Jus naturale, conſiderat, quia bonitas eſt ratio bono, ut producat bonum per naturam bonitatis, & magnum bonum per naturam magnitudinis, & ſic de aliis Principiis & de Regulis: Jus autem poſitivum non conſiderat diſtinctionem qualitatis propriæ & appropriatæ, ſed Jus naturale conſiderat illam diſtinctionem; & hoc vult Regula B. & definitio veritatis.

Dictum eſt de Applicatione hujus Artis ad Scientiam naturalis Juris, nunc dicendum eſt de Applicatione ejusdem ad Medicinam, cujus ſubjectum eſt Sanitas.

CAPUT V.

De Applicatione hujus Artis ad Medicinam, cujus ſubjectum eſt Sanitas, & primò

De Applicatione Principiorum ad Principia.

1. PRimò intendimus applicare Principia hujus Artis ad Medicinam, dicendo ſic: illa bonitas eſt infirma, quæ eſt ratio bono, quòd agat bonum, & ipſum bonum non agit bonum ratione bonitatis, ſed agit malum ratione malitiæ: ſimili modo ſanitas eſt ratio infirmo, ut ſit ſanus, ſed occaſio impedit; & propter hoc Medicus debet inveſtigare, quid eſt illud, quod impedit, & cum quibus principiis impedit, & cum quibus principiis poſſit amovere impedimentum, & juvare ſanitatem; & talis ſignificatio eſt ſignificata & implicita in definitionibus

nitionibus principiorum hujus Scientiæ, ſecundùm quòd ſignificatum eſt ſuprà in *Diſtinctione* de *Inveſtigatione*. Sicut autem dedi exemplum de bonitate, ſic poteſt dari & intelligi de aliis Principiis hujus Artis.

De Applicatione Regularum ad Regulas.

1. SEcundùm Regulas fit Applicatio, ſicut dicendo ſic ſecundùm primam Regulam: Medicus debet affirmare vel negare, vel reſpectu majoris recolibilitatis, intelligibilitatis & amabilitatis; etiam per Regulam C. per *primam ſpeciem* debet affirmare: per *ſecundam ſpeciem* debet conſiderare, quid habet ſanitas in ſe coëſſentiale, & ſic de infirmitate: per *tertiam ſpeciem* debet conſiderare, qualis qualitas in patiente eſt activa, & qualis paſſiva: per *quartam ſpeciem* debet Medicus conſiderare, qualis qualitas habet dominium in patiente, & ſic de aliis Regulis, quæ ſunt generales & applicabiles ad Regulas Medicinæ.

2. Item debet Medicus applicare Principia & Regulas hujus Artis ad Medicinam per diætam & exercitium, per vomitum & clyſterium, per phlebotomiam & balneum, per ætatem & ſanas & temperatas comeſtiones, quales conveniunt infirmo, & per decoctionem & electuarium, per emplaſtrum & unctionem.

3. Item debet Medicus per Regulas Artis inveſtigare per pulſum, per urinam, per colorem faciei, per linguam, per appetitum infirmi, per dormitionem, per dolorem, & ſic de aliis: & iſta inveſtigatio debet fieri per utrùm, per quid, per de quo &c.

Hæc doctrina eſt multùm generalis, ſed Medicus poteſt eam ſpecificare diſcurrendo per ſingula Principia & per omnes Regulas hujus Artis & per ſuprapoſitum Caput de Natura.

De Applicatione Principiorum & Regularum ad Quæſtiones Medicinæ.

1. *Quæritur*, utrùm Medicus procuret Sanitatem per naturam, aut extra naturam ? & reſpondendum eſt diſtinguendo, ſcilicet, quòd procurat ſanitatem occaſionativè & cauſativè; verbi gratiâ, ſicut homo, qui projicit lignum in ignem, procurat combuſtionem ligni occaſionativè, in quantum projicit lignum in ignem; & cauſativè, in quantum ignis eſt cauſa combuſtionis ligni; & hoc vult Regula B. & G.; & etiam definitio bonitatis eſt cauſa bono naturaliter, ut agat bonum, & magnitudo occaſionativè procurat, ut bonus agat bonum; & ſic de definitione voluntatis, quæ magis quieſcit in propria qualitate, quàm in appropriata, cujus propria qualitas convenit in cauſa appropriata cum occaſione.

2. Quidam homo comedit caſtratas carnes cum allio, quæritur, utrùm qualitates iſtarum duarum rerum diverſarum agant in comedente diviſim vel conjunctim? & reſpondendum eſt per Regulam F., & per *tres ſpecies* medii, quæ ſunt in angulo F. ſecundæ Figuræ, quòd illæ duæ qualitates conjunguntur in continua quantitate, in qua ſunt continuæ per totum medium extremitatum; ſed quia non ſunt æquales ſecundùm medium menſurationis, quia qualitas allii eſt in altiori gradu caliditatis quàm caſtratæ carnes, quæ ſunt in minori, ratione hujus inæqualitatis ſunt de genere quantitatum diſcretarum; & ſic dicimus, quòd agunt ſpecificè & diviſim; & his conſentit Regula B. & definitio virtutis.

3. Medicus in decoctione conjungit duas ſimplices Medicinas, quarum prima eſt in quarto gradu caliditatis, alia in quarto gradu ſiccitatis, quæritur, quis gradus excedit alium in compoſito? & reſpondendum eſt per Regulam G., quòd ſiccitas; cùm ignis ſit ſiccus per accidens, & terra propriè, & ſic innata ſiccitas, ſcilicet propria & appropriata, ſed non caliditas; & ideo ſiccitas in compoſito vincit caliditatem; & hoc vult Regula B. & definitio finîs.

Dictum eſt de Applicatione hujus Artis ad alias Scientias, nunc dicendum eſt de ſignificatione ſive de modo ſignificandi.

SEPTIMA DISTINCTIO

De Significatione.

IStam Diſtinctionem facimus de Modo ſignificandi, & habet *tres Partes*: *prima Pars* eſt, quomodo unum Principium ſignificat per ſe & per aliud: *ſecunda Pars* eſt, quomodo una Regula ſignificat per ſe & per aliam: *tertia Pars* eſt, quomodo Principium ſignificat per ſe & per Regulam, & Regula per ſe & per Principium; & hoc eſt ſignificatum in tertia & in quarta Figura.

1. Exemplum *primæ Partis* tale damus: si bonitas, quæ est magna, durabilis, potens &c., cum sua essentia & cum qualitatibus sibi propriis est ratio suo subjecto bono, significatur, quòd ipsum subjectum producat bonum, magnum, durabile & potens productum: si nulla bonitas est magna sinè proprio bonificativo, bonificabili &c., significatur, quòd illa bonitas, quæ non habet proprium bonificativum, bonificabile & bonificare, est parva; & sicut dedimus exemplum per bonitatem, ita potest exemplificari de aliis Principiis.
2. Exemplum *secundæ Partis*: Regula B. significat, illam affirmativam esse veram (& sic de negativa) per quam ipsa plus habet de recolibilitate, intelligibilitate & amabilitate: Regula K. significat plus de veritate cum magnitudine Regulæ C D. &c., quàm cum parvitate.
3. Exemplum *tertiæ Partis*: Regula B. significat plus de veritate cum majori recolibilitate, intelligibilitate & amabilitate definitionum principiorum, quàm cum minori; & sic de aliis: per *secundam speciem* Regulæ C. & per Regulam G. significatur, quòd ipsa est ratio bono cum suo proprio bonificativo, bonificabili & bonificare, ut producat propriè bonificatum; & sic posset exemplificari de aliis: sed quoniam Artista practicando & exercendo se per se poterit reperire exempla, & descendere ad particularia, causâ brevitatis non posuimus plura exempla super præmissis.

OCTAVA DISTINCTIO
De Probatione.

ISta Distinctio dividitur in *tres Partes*, ût patebit in processu: *prima* Pars dividitur in *tres Partes*: in *prima* tractatur de Demonstratione vel Probatione per Causam: in *secunda* de Demonstratione vel Probatione per effectum: in *tertia* de Demonstratione per Æquiparantiam.

PRIMA PARS.

1. PRobatio seu Demonstratio *per quid* vel *per Causam*; sicut cùm dicitur, bonitas est ratio bono, ut producat bonum, & bonitas cum magnitudine est ratio bono, ut producat magnum bonum; & eodem modo de bonitate cum sua magnitudine, duratione; & sic de aliis.
2. Demonstratio seu Probatio *per quia*, sive *per Effectum* est; sicut cùm dicitur, quia bonus producit bonum, patet, quòd bonitas est ei ratio, quòd producat bonum; & quia bonus producit magnum & durabile bonum, bonitas cum sua magnitudine & duratione est ei ratio, quòd producat magnum & durabile bonum; & sic de aliis.
3. Demonstratio seu Probatio *per Æquiparantiam* est, cùm aliquis per plura æqualia generalia probat plura æqualia specialia; sicut quando dicitur, quòd DEUS cum sua æquali recolibilitate, intelligibilitate & amabilitate causat in hominibus seu in Angelis æqualitatem memoriæ, intellectûs & voluntatis, ut ab ipsis sit æqualiter recolitus, intellectus & amatus: item cùm divina potestas æqualiter se infundat & cõmunicet divinæ bonitati, magnitudini, æternitati &c., est eis ratio, quòd habeant æquale posse & æquales actus possificandi, & è converso; & hoc vult circulatio primæ Figuræ & *secunda species* Regulæ C.; & per consequens Regula B. hoc consentit affirmando: probatum est igitur, quòd potentiæ animæ sunt æquales per æqualitatem recolibilitatis, intelligibilitatis & amabilitatis DEI; unde sequitur, quòd naturalis æqualitas potentiarum causat naturalem æqualitatem actuum earum; & ex hoc sequitur secundùm primâ Regulam, *quòd semper tenenda est illa pars seu affirmativa seu negativa, in qua anima invenit magis extensos actus suarum potentiarum, & majorem æqualitatem ipsorum actuum, quod homo semper æqualiter consequitur, licèt quandoque nesciat eis æqualiter uti; & tunc ei non videatur, quòd æqualiter consequatur, sed hoc est per accidens*; sicut accidit in matre, quæ suum filium, qui est turpis, judicat pulchriorem filio alterius mulieris, qui secundùm veritatem est pulchrior; & hoc est tam ratione majoris dilectionis, quam mater habet ad suum filium, quàm ad filium alterius, quàm ex eo, quòd frequentiùs recolit suum filium esse pulchriorem, non tamen intelligit eum esse pulchriorem, quòd si sic, esset pulchrior & non pulchrior; quod est contradictio.

SECUNDA PARS.

SEquitur de secunda Parte hujus Tractatûs, quæ subdividitur in *quatuor Partes*, scilicet in probando per *Syllogismum*, per *Enthymema*, per *Inductionem*, & per *Exemplum*.

Per

1. Per Syllogismum sic: Nulla bonitas est magna sinè proprio & coëssentiali bonificativo, bonificabili & bonificare, divina bonitas est magna, ergò divina bonitas habet proprium & coëssentiale bonificativum, bonificabile & bonificare: & per talem syllogismum patet, qualiter Artista potest arguere per Principia hujus Artis, & etiam per Regulas; per Principia sic, quando prædicat de bonitate, magnitudine &c.; per Regulam G., sicut quando prædicat de proprietate; per Regulam C., quando prædicat per *secundam speciem* ipsius Regulæ, concludendo, quòd divina bonitas habet proprium & coëssentiale bonificativum &c.
1. Per Enthymema sic: Si omnes Dignitates DEI habent actus, divina æternitas habet actum; in isto Enthymemate implicitè sunt divina bonitas, magnitudo &c., & implicitè est secunda species Regulæ C. & quarta species ejusdem Regulæ, quia dicit, quòd habent actum: & sic ostensum est, quomodo Artista sciet applicare Principia & Regulas hujus Artis ad Enthymema.
3. Per Inductionem hoc modo: sicut quando dicitur, quòd in divina Essentia intellectus habet proprium actum, voluntas similiter habet proprium actum, & sic de aliis, ergò omnes Dignitates in divina Essentia habent proprios actus: & isto modo potest Artista applicare Principia & Regulas hujus Artis, ût per se patet, ad Inductionem.
4. Per Exemplum hoc modo: Artista, antequam faciat Demonstrationem, debet considerare Principia hujus Artis & Regulas, & supponere, quòd cum ipsis possit facere Demonstrationem, quam considerat facere; sicut DEUS, antequam parcat peccatori, exspectat, quòd peccator disponat se ipsum cum libera voluntate ad recipiendum misericordiam & gratiam; etiam gallus, antequam cantet, percutit se cum suis alis, & sic de aliis: unde per hoc patet, qualiter Artista debet applicare Principia & Regulas hujus Artis ad Exemplum, seu ad modum probandi per exemplum.

TERTIA PARS.

SEquitur de tertia Parte hujus Tractatûs, quæ consistit in hoc, quòd per hanc Artem Artista potest invenire plura media ad conclusiones & solutiones Quæstionum, & illa plura media reducere ad modum & figuram, sicut fecimus in hac Distinctione & in aliis præmissis.

Dictum est de Modo probandi, nunc dicendum est de Modo miscendi.

NONA DISTINCTIO
De Mixtione.

ISta Distinctio dividitur in *tres Partes*: *prima Pars* est de Mixtione Principii cum Principio: *secunda* de Mixtione Regulæ cum Regula: *tertia* de Mixtione Principiorum cum Regulis, & è converso: & de his tribus volumus dare unum exemplum, miscendo omnia Principia & omnes Regulas cum uno Principio, & hoc sufficiet, quoniam simili modo poterit fieri in aliis, sicut factum in uno videbitur per hoc exemplum.

1. Bonitas, quæ est generalis, est magna, durans, potens, intelligibilis, amabilis, virtuosa, vera, gloriosa, distinguibilis, concordabilis, contrariabilis, suo modo principiabilis, mediabilis, perfectibilis, majorificabilis, æquabilis & minorificabilis: & sicut posuimus omnia principia in bonitate, ita similiter potest fieri de definitionibus eorundem, quæ sunt miscibiles cum definitione bonitatis: utrùm bonitas sit magna, durabilis &c.? quid est bonitas? de quo est bonitas? quare est bonitas? quanta est bonitas? qualis est bonitas? quando fuit bonitas? ubi est bonitas? quomodo est bonitas? cum quo est bonitas? Et sicut applicamus vel miscemus Regulas cum bonitate, sic miscemus implicitè species Regularum, & per consequens Principium cum Principio, & Regulam cum Regula, & è converso.
2. Ista mixtio, quæ est generalis, est generalis Regula hujus Artis, per quam Artista potest habere doctrinam ad contrahendum seu descendendum ad specialem mixtionem, quia *qui tangit istam generalem mixtionem, tangit eam cum aliquo speciali; & qui tangit unum Principium aut unam Regulam, tangit totam generalem mixtionem ipsorum, propter generalem mixtionem eorum; per quod speciale tactivum & generale tangibile Artista potest descendere ad speciale demonstrabile vel quæsitum: & in isto passu ostenditur & declaratur tota doctrina hujus Artis*; „ Exem-
„plum autem ipsius mixtionis potest acci-
„pi ex Regulis Alphabeti, quia sicut lite-
„ræ alphabeti combinantur & commi-

„ſcentur ad invicem, ſcilicet vocales cum „conſonantibus, & conſonantes cum vo„calibus, ita quòd ex hac mixtione reſul„tant ſyllabæ, & ex ſyllabis componuntur „dictiones, & ex dictionibus orationes, „per quas omnis affectus mentis & con„ceptus in omni gente, natione & lingua „ſignificantur & cognoſcuntur, ſic ex com„binatione & mixtione generalium Prin„cipiorum & Regularum hujus Artis con„ſurget medium ad formandum rationes „ſeu concluſionem ad propoſitum, affir„mando vel negando ſecundùm doctri„nam ipſius Artis.

Dictum eſt de Modo miſcendi, nunc dicendum eſt de Modo multiplicandi.

DECIMA DISTINCTIO

De Multiplicatione.

ISta Diſtinctio dividitur in *tres Partes.*

1. *Prima Pars* eſt de *Multiplicatione tertiæ Figuræ*, recipiendo bonitatem cum magnitudine, quia bonitas ſimpliciter conſiderata habet unum ſignificatum, quæ eſt generalis reſpectu ſui generis, aliud ſignificatum habet cum magnitudine, aliud cum duratione, aliud cum poteſtate, & ſic de aliis cameris uſque ad cameram B K.: unde ex hoc ſequitur multiplicatio rationum ad unam concluſionem, una videlicet per conſiderationem bonitatis cum magnitudine, & alia cum duratione, & alia cum poteſtate, & ſic uſque ad cameram de B K.; & ſic erunt octo rationes ſecundùm numerum camerarum per bonitatem; & ſicut fit multiplicatio ratione bonitatis, ſic poteſt fieri ratione magnitudinis & aliorum principiorum.

2. *Secunda Pars* eſt de Multiplicatione, quæ fit per quartam Figuram, ſicut per Cameram B C D., quæ cauſat alias octo cameras, ût apparet in ipſa quarta Figura; & ſic ſimiliter de Camera C D E. & de aliis cameris ejusdem Figuræ; quia quælibet camera cauſat ſitum vel aſſumit octo alias cameras, & quælibet camera eſt univerſalis, ſub qua debet inveſtigari medium rationis vel concluſionis ad particulare intentum ſecundùm naturam & proprietatem terminorum ipſius cameræ; & ſic poſſunt multiplicari rationes ſecundùm multiplicationem camerarum.

3. *Tertia Pars* eſt de Multiplicatione rationum per Tabulam, quæ eſt derivata & ordinata à quarta Figura, volvendo ſcilicet circulos ipſius Figuræ, ſicut in textu dictum eſt; nam per revolutionem circulorum & mixtionem terminorum ejuſdem Figuræ conſtituuntur 84. Columnæ, & quælibet columna continet in ſe 20. Rationes, quæ ſunt in ſumma 1680.; & hoc propter mixtionem; quæ omnes ſunt ducibiles ad unam concluſionem: & in hoc paſſu apparet & relucet, qualiter iſta Ars eſt generalis, & præbet univerſalem & artificialem viam ad inveniendum copioſam multitudinem rationum in quâlibet materia & in quolibet propoſito.

Dictum eſt de Modo multiplicandi, nunc ſequitur de Modo contrahendi.

DISTINCTIO XI.

De Contractione.

ISta Diſtinctio dividitur in *tres Partes*: *prima Pars* eſt de Contractione principiorum ad invicem: *ſecunda* de Contractione Regularum ad invicem: *tertia* de Contractione Regularum ad Principia.

PRIMA PARS

De Contractione Principiorum ad invicem.

ISta Pars dividitur in *ſex Partes:*

1. *Prima Pars* eſt de Principio generali contracto ad aliud Principium generale; ſicut quando dicitur bonitas magna, quia bonitas, quæ erat omninò generalis, eſt contracta ad generalem magnitudinem, ratione cujus contractionis non eſt omninò generalis; & etiam ſic de natura, quæ eſt generalis, contractâ ad bonitatem &c., ut ſit naturalis, & habeat naturale bonificativum, bonificabile & bonificare, ad quæ natura eſt contracta.

2. *Secunda Pars* eſt, quando fit contractio generalis Principii ad plura generalia principia; ſicut quando dicitur, bonitas magna, durabilis, potens &c., quæ eſt magis contracta, quando contrahitur ad plura principia, quàm quando contrahitur ad unum tantùm.

3. *Tertia Pars* eſt, quando forma abſtracta contrahitur ad ſuum proprium ſubjectum; ſicut quando bonitas contrahitur ad bonum.

4. *Quarta Pars*, quando forma abſtracta contrahitur ad ſua propria intrinſeca individua; ſicut bonitas ad ſuum bonificativum, bonificabile & bonificare.

5. *Quinta Pars*, quando intrinſecus naturalis habitus contrahitur ad extrinſecum naturalem habitum; ſicut intelligibilitas, quæ eſt coëſſentialis intellectui, contrahitur ad intelligibilitatem leonis, lapidis &c., & ſicut etiam, quando generalis proprietas contrahitur ad appropriatas & ſpeciales qualitates.

6. *Sexta Pars*, quando generalis qualitas contrahitur ad ſpecialem qualitatem; ſicut caliditas ignîs ad caliditatem piperis vel cinamomi.

SECUNDA PARS

De Contractione Regularum ad invicem.

1. PRima Regula contrahitur ad ſecundam ſpeciem ſecundæ Regulæ; ſicut cùm dicitur, utrùm in aliqua ſubſtantia ſit ſubſtantiativum, ſubſtantiabile & ſubſtantiare?
2. Regula C. contrahitur ad Regulam D.; ſicut quando quæritur, quid eſt illud, quod eſt ex anima & corpore? & definitio ex quo eſt?
3. Regula D. contrahitur ad Regulam E.; ſicut quando quæritur, ex quo eſt? aut de quo eſt finis?
4. Regula E. contrahitur ad Regulam F.; ſicut quando dicitur, quare eſt quantitas?
5. Regula F. contrahitur ad Regulam G.; ſicut quando dicitur, quantitas qualis eſt?
6. Regula G. contrahitur ad Regulam H.; ſicut cùm dicitur, quale tempus eſt generale, & quale ſpeciale?
7. Regula H. contrahitur ad Regulam I.; cùm dicitur, in quo ſubjecto eſt tempus generale, & in quo eſt ſpeciale?
8. Regula I. contrahitur ad Regulam K., quæ eſt de modalitate; ſicut cùm dicitur, ubi habet intellectus modum intelligendi, & ignis calefaciendi?
9. Prima Regula K., quæ eſt de modalitate, contrahitur ad ſecundam, quæ eſt de inſtrumentalitate; ſicut cùm dicitur, quomodo agit agens naturale cum ſuis partibus? & ſic ſunt in hac parte novem ſpecies contractionis, per quas Artiſta poteſt cognoſcere, quomodo una Regula contrahitur ad aliam; poteſt etiam pro libitu multiplicare contractiones per mixtionem tertiæ & quartæ Figuræ.

TERTIA PARS

De Contractione Regularum cum Principiis.

REgulæ contrahuntur cum Principiis; ſicut cùm dicitur, utrùm aliqua bonitas ſit infinita? quid eſt bonitas infinita? de quo eſt bonitas infinita? quare eſt bonitas infinita? quanta eſt bonitas infinita? qualis eſt bonitas infinita? quando fuit bonitas infinita? ubi eſt bonitas infinita? quomodo eſt bonitas infinita? cum quo eſt bonitas infinita? Et ſicut Regulæ ſunt contractæ ad bonitatem, ſic poſſunt contrahi ad alia principia; & per hoc Artiſta poteſt cognoſcere, qualiter Regulæ, quæ ſunt generales, contrahantur ad Principia.

Dictum eſt de Modo contrahendi, nunc ſequitur de Modo diſputandi.

DISTINCTIO XII.

De Diſputatione.

ISta Diſtinctio dividitur in *decem Partes.*

1. *Prima Pars* eſt, quòd Artiſta diſputet per quatuor modos, ſcilicet per Syllogiſmum, per Inductionem, per Enthymema & per Exemplum, applicando definitiones Principiorum & ſpecies Regularum ad iſtos quatuor modos, probando vel improbando.

2. *Secunda Pars* eſt, quòd Artiſta ſecundùm materiam vel ſubjectum, de quo occurrit diſputandum, recurrat ad *tertiam partem ſextæ Diſtinctionis*, & ex illa eligat aliquam ſupraſcriptarum ſcientiarum, & ſe informet ſecundùm illam; ût ſi de Theologia ſit diſputandum, recurrat ad Caput, in quo hæc Ars eſt applicabilis ad Theologiam; ſi de Medicina, ad Caput de Medicina, & ſic de aliis.

3. *Tertia Pars* eſt, ut Artiſta unum Principium adjuvet per aliud, & etiam per Regulas, reſiſtendo, ne Principia vel Regulæ deſtruantur, & unum per aliud defendendo & fortificando, ſicut ſuprà data eſt doctrina.

4. *Quarta Pars* eſt, quòd Artiſta conſideret ſubjectum, de quo eſt diſputandum, & ad illud applicet ſupradictas Diſtinctiones Ordinationis, Inveſtigationis, Inventionis, Applicationis, Significationis, Probationis, Mixtionis, Multiplicationis & Contractionis, & hanc totam doctrinam hujus Artis, probando & improbando, ſecundùm quòd congruit ſuo propoſito & rationi Artis.

5. *Quinta Pars* eſt, quòd Artiſta, ſi aliqua Auctoritas contra ipſum allegetur vel inducatur,

catur, ipsam Auctoritatem exponat, & eandem declaret per rationem, secundùm quam hæc Ars est discursiva; quoniam si Auctoritas sit vera, oportet, quòd concordet rationi, & eam ostendat esse veram, si potest, per aliam viam, quàm sit illa, quam tenet adversarius, & eam trahat ad suum propositum, vel saltem sic exponat, quòd ipsa non sit contra eum.

6. *Sexta Pars*, quòd si adversarius Artistæ est superbus, nec vult acquiescere rationi, transferat se Artista de uno Principio ad aliud, & de una specie Regularum ad aliam, deducendo adversarium, & trahendo de uno ad aliud, & subitò multiplicando rationes, ût in *Distinctione* de *Multiplicatione* dictum est, ita quòd finaliter, si potest, concludat adversarium; & si adversarius omninò in perversitate est obstinatus, imponat finem disputationi, quia est inutilis, & est indignus ad attingendum veritatem.

7. „*Septima Pars* est, quòd Artista non di„sputet cum illo, qui omninò est rudis, nec „habet fundatum intellectum, quia cùm „rudis intellectus non attingit istam Sci„entiam, quæ est alta & subtilis, vilipendit „eam, & defectum, qui est ex parte ipsius „intellectûs, attribuit scientiæ, judicans in„justè, eam esse nullam.

8. *Octava Pars* est, quòd Artista, cùm vult disputare, consideret, quòd ad hoc sit bona & competens dispositio loci & temporis, sanitatis, tranquillitatis, & aliorum graduum istis similium, & quòd sit cum alacritate & modestia sinè turbatione & strepitu; quia cum turbationibus & aliis contrariis præmissorum alta seu profunda & subtilia hujus Scientiæ non possunt bono modo intelligi aut proferri.

9. *Nona Pars* est, quòd Artista disputando deducat propria & bona exempla, quantum potest, ad propositum: sicut qui vult probare, quòd aqua infrigidet ignem, det hoc exemplum; sicut ignis calefacit aquam, calefaciendo aërem, & aër calefaciendo aquam influens in ipsa suam humiditatem calefactivam, sic aqua frigefaciendo terram, & terra desiccando ignem, influens in ipso suam siccitatem frigefactivam, frigefacit ignem per tale medium: & si Artista vult probare, quòd in divina Essentia bonitas, magnitudo & æternitas habeant proprios actus, adducat istud exemplum; sicut DEUS habet proprium actum per suum intellectum intelligendo, & per suam voluntatem diligendo, sic habet actum per suam bonitatem bonificando, & per suam magnitudinem magnificando, & per suam æternitatem æternando.

10. *Decima Pars* est, quòd Artista disputans cum suis Scholaribus faciat eis objectiones, & si nesciant eas solvere, ostendat eis loca, in quibus solutiones sunt significatæ, ût patet in Modo investigandi, inveniendi, docendi, applicandi & miscendi &c.; verbi gratiâ, circa modum secundæ Regulæ C. potest Artista objicere, quòd ipsa est impossibilis, quia per eam sequitur, quòd intellectus esset practicus intra se sinè intelligibilitatibus acquisitis ab extra; quod est impossibile & falsum: si tamen Scholares nesciant hoc solvere, deducat ipsos ad Regulam G., in qua est significatum, quòd intellectus habet proprium intellectivum, intelligibile & intelligere; & ista deducit ad actum seu practicam cum appropriata intelligibilitate, sicut est intelligibilitas rosæ, leonis &c., quam acquirit in sua propria intelligibilitate, & ad hoc consentit Regula de Instrumentalitate, & etiam illa de Modalitate: & insuper exemplum hominis declarat hoc, qui per suam propriam vitam vivit, sed non potest habere vivere sinè eo, quod recipit ab extra, comedendo bibendo &c., cum quibus vivit.

Dictum est de disputando, nunc dicendû est de ultima Parte, scilicet de declarando.

DISTINCTIO XIII.

De Declaratione.

ISta Distinctio est de Declaratione textûs: Declaratio autem textûs est implicita in præsenti Lectura, sed exempli gratiâ transcurremus textum, & si aliquam difficultatem invenerimus, illam declarabimus & exponemus.

1. Notandum igitur, quòd sint *octodecim* Principia hujus Artis, quorum *novem* sunt in *prima Figura*, & *novem* in *secunda Figura*; & sunt in qualibet novem, ut possint misceri & combinari ad invicem ad faciendum Cameras: accepimus autem talia Principia, quia sunt magis generalia, nobiliora, utiliora & commodiora ad istam Artem; plura autem non accipimus, quia ista sufficiunt, & omnia alia peregrina sunt reducibilia ad ista; pauciora etiam non accepimus, eò quòd tres trianguli ad minùs erant necessarii in hac Arte, ex quibus constituitur secunda Figura: alia autem peregrina principia sunt deducibilia ad ista novem; quia sicut posuimus intellectum & voluntatem inter principia, sic implicitè intelligitur de memoria, quæ est reducibilis ad explicitum principium, scilicet ad durationem, in qua memoria durant habitus, conservando species acquisitas; & hoc idem de perfectione, quæ est reducibilis ad finem, & de justitia, quæ est reducibilis ad æqualitatem, & de Fide, quæ est reducibilis ad virtutem; & sic de aliis.

2. In secunda Distinctione de Figuris dicitur, quòd per quantitatem & tempus significantur accidentalia principia, sicut sunt novem prædicamenta: unde sciendum est, quòd de quantitate, quæ est accidentale principium, sufficienter locuti sumus suprà in Capite de Regulis, de Quantitate in Regula F., de Qualitate in Regula G., de Tempore in Regula H., de Loco in Regula I., de Relatione autem in triangulis secundæ Figuræ: de Actione & Passione in mixtione principiorum, quia bonitas, in quantum influit suam similitudinem aliis principiis, est agens, & quodlibet principium recipiens illam similitudinem est patiens: similiter significatum est de hoc in Regula G., ubi loquimur de proprio & appropriato: proprium autem semper est agens, & appropriatum patiens. Situs etiam seu assituatio est significata in mixtione principiorum, magnitudo enim, duratio & cætera principia sunt assituata in bonitate, in quantum ipsa bonitas, quæ est generalis, eis applicatur, & ea in se assituat; sicut patet in dicta Distinctione de mixtione, & in speciebus, quæ sunt significatæ in Regula G.; & iste situs est intrinsecus; extrinsecus autem patet, sicut in homine stante, sedente vel jacente, sicut domus in civitate, & iste extrinsecus situs sic se habet ad locum, sicut tempus ad motum. Habitus autem est, sicut in essentia intellectûs, in quo propria & generalis intelligibilitas est habitus, in quo intellectus est habituatus peregrinis intelligibilitatibus; sicut scientia est in artibus mechanicis & propriis & appropriatis proprietatibus, sicut corpus hominis habituatum est vestibus, & sicut unus habitus est intrà, & alius extrà, sicut est significatum: sub istis autem novem prædicamentis seu accidentalibus principiis sunt multa, sicut color, figura, videre &c., quæ omnia reducuntur ad prædicta.

3. Per hoc autem, quod diximus de novem prædicamentis, potest cognosci, qua-

liter accidentia consistunt in substantiis, & qualiter influuntur ab ipsis & refluuntur; sicut bonitas, quæ est generalis, in qua consistit sua magnitudo, sua duratio &c., quæ sunt accidentales, & ibi sunt quantitas, qualitas &c.: cùm dicitur in definitionibus principiorum, quòd veritas est id, quod est verum de bonitate, magnitudine &c., intelligendum est, quòd veritas est hoc, per quod bonitas, magnitudo & cætera principia sunt vera, & actus eorum sunt veri.

4. Dicitur in fine ejusdem Capitis, scilicet de Definitionibus Principiorum, quòd probari potest, quòd principia per unum modum sunt substantialia, & per alium modum sunt accidentalia; hoc autem fit & declaratur hoc modo: substantia est magis magna &c. quàm accidens, & hoc est, quia plus habet de essentia, accidens verò minus; sicut significatum est in tertia specie Regulæ D., & etiam in Regula E.; cùm substantia sit per suam propriam formam & per suam propriam materiam, ût in secunda specie Regulæ D. significatum est; sed accidens non est nisi per suam propriam formam: item substantia habet in se proprium substantificativû, substantificabile & substantificare, ût in secunda specie Regulæ C. significatum est, sed accidens non, cùm sit similitudo & figura substantiæ; sicut figura hominis, quæ est similitudo substantiæ hominis: unde sequitur, quòd si aliqua bonitas &c. non esset substantia, accidens esset bonum magnum &c. propriè, & substantia appropriatè, & quies esset in accidente, & non in substantia; quod est impossibile: ergò concluditur, quòd aliqua bonitas, magnitudo &c. est substantia. Et cùm dicitur, quòd principia per unum modum sint accidentalia, intelligitur, quòd accidentalia principia sunt effectivè à substantiali principio primitivo causativo; sicut bonitas, quæ est principium per primitivum principium, & sua magnitudo, quæ est accidens, cùm bonitas sit magna per magnitudinem; & sic de aliis.

Contrarietas autem semper est accidens, ût dicit textus, quia contrarietas non potest esse substantia; si enim esset substantia, sequeretur contradictio in naturalibus rebus; nam sicut concordantia contracta ad bonitatem ponit concordantiam inter suum bonificativum, bonificabile & bonificare, sic contrarietas contracta ad bonitatem, si esset substantia, poneret contrarietatem & discordiam inter prædicta concreta bonitatis,

ita quòd concordativus & contrariativus essent idem numero ; quod est impossibile.

5. In Capite de Regulis in principio dicitur, quòd sunt decem Regulæ & decem generales Quæstiones ; unde sciendum est, quòd dicuntur Regulæ, quia ipsæ Regulæ & species earum regulant Artistam ad investigandum suum propositum, scilicet veritatem & secreta Naturæ, quæ per istam Artem secundùm istas regulas investigantur: dicuntur Quæstiones, quia ponuntur sub forma quæstionis & interrogationis.

Circa septimã Regulam, quæ est de Tempore, est notandum, quòd tempus est illa forma, cum qua homo minus participat, scilicet instans vel nunc, & tempus est figura secundæ speciei Regulæ C., scilicet substantiativi, substantiabilis & substantiare, quæ sunt de esse substantiæ, & sunt habituati ac figurati ex temporificativo, temporificabili & temporificare, quæ sunt de genere temporis & similitudines ejus. Item tempus est mobile in substantia cœli & in aliis mobilibus substantiis, ût vult tertia species Regulæ C. Item tempus habet suam figuram in tempore præterito, præsenti & futuro ratione motûs substantiarum. Item per primam speciem Regulæ D. tempus est de se ipso, & per secundam est de temporificativo, temporificabili & temporificare; & accidentaliter, scilicet est figura & similitudo influxa & characterizata ab ipsis substantialibus concretis. Item per tertiam speciem tempus est sub dicta forma substantiæ habituatæ ex tempore. Item tempus habet modum, existens id, quod est, per primam speciem Regulæ de modalitate, in quantum est una pars totius universi, per quam universum & omnia, quæ in ipso sunt contenta, continentur in tempore. Per secundam speciem tempus est cum loco, cum quantitate, cum qualitate &c., existens una forma in aliâ. Tempus habet modum existendi in universo, & universum habet modum existendi in suis particularibus motivo, mobili & movere, ex quibus figura temporis est influxa & similitudo earum, & hoc vult tertia & quarta species Regulæ de modalitate. Item tempus est respectu Regulæ de instrumentalitate id, cum quo substantia agit movendo in tempore respectu primæ, secundæ, tertiæ & quartæ speciei ipsius Regulæ; quia tempus cum motivitate, mobilitate & movere substantiæ est in continuo motu, existens tempus in movente & mobili & movere, & existens figura influxa, per quam intellectus considerat nunc in nunc, instans in instanti, horam in hora, diem in die &c.

Circa octavam Regulam, quæ est de loco, est notandum, quòd locus est illa forma, per quam substantia est collocabilis, & ipse locus est de se ipso, ût vult prima species Regulæ D., & per secundam speciem est de locante, locabili & locare; per accidens verò locus est figura influxa à substantia collocante & collocabili; sicut forma, quæ est collocans, & materia collocabilis; etiam per tertiam speciem locus est habitus substantiæ. Item locus continet in se modalitatem, existente uno loco in alio, sicut in elementato, in quo quodlibet elementum est collocatum in alio, de quo elemento locus est influxus & characterizatus, ût apparet in denario constituto ex auro & argento, existente auro in argento, & argento in auro; & hoc idem patet in vino limphato. Item per Regulam de Instrumentalitate unus locus est cum alio; sicut locus auri cum loco argenti, & locus argenti cum loco auri, quando denarius est compositus ex ipsis, & ex ipsis locis generalis locus denarii est augmentatus, qui locus est proprius ipsius denarii & inseparabilis; & sic de loco vini sibi proprio & inseparabili, qui cum sua propria collocabilitate est collocabilis in amphora, in qua ipsum vinum est.

6. In quarta Distinctione de Modo investigandi implicitos terminos quæstionum dicitur, quòd investigatâ aliquâ conclusione affirmativâ per aliqua principia explicita, si volumus investigare negativam, debemus accipere principia omninò contraria propriis principiis; & hoc est ideo, quia sicut affirmativa est contra negativam cum magnitudine & concordantia, sic negativa est contra affirmativam cum minoritate & contrarietate: unde sequitur, quòd negativa est falsa per minoritatem & contrarietatem, & affirmativa est vera per magnitudinem & concordantiam; verumtamen iste modus investigandi est specialis in ista Arte: Modus autem, qui est generalis, dicit, quòd Artista debet investigare tam affirmativam quàm negativam per eadem principia: sententia verò & intentio istius exempli de deducendo terminos implicitos patet illis, qui habent hanc scientiam in habitu; & etiam sufficienter declaratur in prõcessu *hujus Lecturæ*; & ideo sufficit, quod dictum est de ipsis.

7. In *ultima Generali Artę* dicitur de Tabula, quòd

quòd investigatio, quæ fit in Tabula, est in altiori gradu significationis veritatum, quàm illa, quæ fit in Figuris; & hoc est, quia in Tabula est plenior & magis expressa mixtio Principiorum & Regularum & combinatio terminorum, & major multiplicatio rationum, ût patet, transeundo de una columna in aliam; sicut de columna BCD., ad columnam BCE., & de columna BCE., ad columnam BCF., & sic de aliis: *& ista est causa, quare iste Libellus denominatur à Tabula, & dicitur Tabula Generalis.*

8. In *secunda Parte Applicationis Distinctione secundâ* magnæ Lecturæ de Quæstionibus, in principio, ubi dicitur de quadraginta quinque Quæstionibus, quæ continentur sub Rubrica *de Explicitè*, datur modus solvendi Quæstiones, in quibus sunt principia explicita Artis, qualis est sequens Quæstio, utrùm DEUS sit ita bonus, magnus & æternus per suam intrinsecam operationem, sicut per suam Essentiam? & in ista quæstione intendat Artista dare modum solvendi per Principia & Regulas; per Principia autem, sicut per bonitatem, quæ est ratio DEO, ut producat bonum; & quia ipsa bonitas est magna & æterna, est ratio DEO, ut producat bonum magnum & æternum; & Regula B. hoc dicit secundùm suam conditionem, negando verò non; & etiam Regula C. per affirmativam habet concordantiam cum Regula B., cùm DEUS sit Ens bonum, magnum & æternum, & habeat in se coëssentialia concreta, ût vult secunda & tertia species Regulæ C.; cùm DEUS in sua Essentia sit actus purus, bonus, magnus & æternus, & etiam DEUS habeat in sua Essentia sic bonos actus per bonitatem, magnitudinem & æternitatem, sicut per suum intellectum & per suam voluntatem: & sic de Regula D., cùm DEUS non sit subditus alicui, & sit de se ipso, & non de aliquo alio; etiam est sic de suis Dignitatibus, sicut intellectus est de suo proprio intellectivo, intelligibili & intelligere: unde omnia ista sic considerata & reducta ad propositum, scilicet ad solvendam prædictam quæstionem, sunt vera media & vera materia ad faciendum syllogismum, & pro exemplo volumus solvere quæstiones secundùm modum & figuram hoc modo.

Bonitas, quæ est magna & æterna, est ratio bono, quòd producat bonum & magnum & æternum; sed divina bonitas est magna & æterna, ergò divina bonitas est ratio DEO, quòd agat bonum magnum & æternum; & sic declaratum est, quòd DEUS est ita bonus, magnus & æternus per suam intrinsecam operationem, sicut per suam Essentiam: & simili modo alia media possent reduci ad syllogismum, & de ipsis formari ratio ad conclusionem; unde istud exemplum sufficit pro omnibus.

9. In *nona & ultima Parte quintæ Distinctionis Tabulæ Generalis* ponuntur generales & speciales Quæstiones, quarum solutiones significantur per literas; unde Artista debet considerare literas cuilibet quæstioni appropriatas, & per illas solvere quæstiones secundùm significationes & proprietates literarum; quæ literæ declarant quæstionem, & etiam significant solutiones quæstionum: verbi gratiâ

Quæritur, utrùm voluntas tantúm diligat differentiam in bonitate, quantúm in se ipsa? & ista quæstio est difficilis ad intelligendum, habet autem literas BGTB., quæ literæ docent, quicquid quæstio intendit dicere, scilicet, quòd voluntas diligit in se ipsa differentiam sui proprii & coëssentialis volitivi, volibilis & velle, quæ sunt sua coëssentialia, primaria, vera & necessaria concreta; & quiescit in hoc, in quantum sunt bona per bonitatem; illam autem quietem voluntas non posset habere in ipsis sinè differentia existente in bonitate per suum proprium & coëssentiale, verum, primarium, necessarium & naturale bonificativum, bonificabile & bonificare, ex quibus concreta voluntatis sunt habituata & induta: ergò voluntas diligit sic entia distincta in bonitate, sicut in se ipsa. Item BGTB. sunt Magistri & Doctores in ista quæstione, qui docent facere conclusionem; sicut B. cum definitione bonitatis & differentiæ, & cum utrùm, quæ est prima Regula, & sic de G. & de TB., quia bonitas est ratio Distinctionis inter volitivum, volibile & velle, cùm sit bona; & TB. docet, quòd distinctio est amabilis inter bonificativum, bonificabile & bonificare, distinguendo inter intellectuale & intellectuale, quæ sunt in angulo B. secundæ Figuræ; & G. docet quietem in voluntate ratione distinctionis bonificativi, bonificabilis & bonificare, & volitivi, volibilis & velle: & sicut dedimus exemplum in ista quæstione & in suis terminis seu literis, sic potest fieri & intelligi in aliis. Sit igitur benedictus & laudatus DEUS gloriosus, qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Finivit Raymundus hanc lecturam in Civitate Januæ Anno Domini 1303. die 1. Mensis Februarii ad honorem JESU Christi, cui hoc Opus & alia sua Opera commendavit devotè.

BEATI RAYMUNDI LULLI DOCTORIS ILLUMINATI LECTURA COMPENDIOSA TABULÆ GENERALIS.

DE PROLOGO.

CUm Theorica & Practica in textu noſtræ *Tabulæ Generalis* ſatis, ût credimus, ſit declarata bonis intellectibus, non convenit, quòd Magiſter Artis talibus legat vel exponat textum, ſed quòd ipſi librum in principio per ſe totum legant, & ſic Magiſter opportunè declaret eorum dubia in paſſibus, in quibus dubitaverint; facimus tamen pro iſtis & aliis ex ſuperabundanti hanc brevem Lecturam, quam videant & habituent, poſtquam perlegerint & intellexerint prædictam Tabulam, & memoriter ſciverint Alphabetum & Definitiones Principiorum, & etiam ſpecies Regularum, ut ſic tandem adjuvante DEO & Magiſtro, dum præſens fuerit, omnimodè poſſint eſſe prompti in faciendis & ſolvendis Quæſtionibus.

De Diviſione hujus Lecturæ.

HÆc Lectura dividitur in *quatuor Diſtinctiones*. *Prima* eſt de Explanatione Figurarum. *Secunda* eſt de Mixtione Principiorum. *Tertia* eſt de Applicatione Regularum ad Principia. *Quarta* eſt de Tabula; & hæc Diſtinctio ſubdividitur in *tres Partes*. *Prima* Pars eſt de Poſitionibus. *Secunda* de generalibus Quæſtionibus. *Tertia* eſt de ſpecialibus Quæſtionibus textûs Tabulæ Generalis.

PRIMA DISTINCTIO

De Explanatione Figurarum.

PRima Diſtinctio hujus Artis requirit, quòd Magiſter explanet & declaret Figuras, ſcilicet primò primam, hoc eſt, quòd declaret, quomodo Principia ſunt generalia, ſicut bonitas, quæ eſt generalis, quando ſumitur in abſtracto non contracta ad aliquid; & ſic de aliis principiis (hoc idem eſt de ſecunda Figura) & Magiſter faciat explanationem Principiorum, ſecundùm quòd dictum eſt in textu, ubi Definitiones Principiorum ſunt datæ; ſimiliter faciat de decem Regulis, ſicut in textu apparet. Eſt autem generalis Regula in iſta Arte, quòd homo ſolvat quæſtionem affirmando vel negando, tali modo, quòd Principia in ſua mixtione & in applicatione Regularum ſecundùm affirmationem vel negationem habeant concordantiam in concluſione, & quòd definitiones Principiorum & ſpecies Regularum remaneant illæſæ: iterum requirit hæc Ars, quòd homo eligat terminos propoſitæ quæſtionis, qui in ipſa ſunt expliciti; & ſi non ſunt expliciti, quòd illos terminos reducat ad explicitos, ſicut data eſt doctrina in textu *Tabulæ Generalis*.

SECUNDA DISTINCTIO

De Mixtione Principiorum.

1. IN iſta Diſtinctione datur doctrina miſcendi Principia cum bonitate, & per ipſam mixtionem, quam hìc faciemus, poterit homo habere doctrinam miſcendi ad invicem alia principia, & cognoſcendi bonitatem, quia eſt mixta cum aliis principiis, quia principia ipſam demonſtrant & declarant; & idem, quod hìc dicetur de bonitate, eſt de cognitione aliorum principiorum.

2. Igitur de mixtione bonitatis cum aliis principiis dicimus ſic: bonitas eſt magna, durans, potens, intellecta, amata, virtuoſa, vera, glorioſa, & habet in ſe differentiam, concordantiam & contrarietatem, & eſt principium, & habet medium, & habet finem, & majoritatem, æqualitatem, & minoritatem; & ſicut bonitas habet omnia iſta principìa, ſic omnia iſta principia habent ipſam, exiſtentia bona per ipſam: iterum bonitas eſt magna, quia habet ſua correlativa ſeu concreta ſubſtantialia magna, ſcilicet bonificativum, bonificabile & bonificare (ſed hoc tantùm poteſt eſſe in ſuppoſito ſubſtantiali, & non extrà) & eſt magna etiam per accidens per magnitudinem, quæ illi dat ſuam ſimilitudinem; & ſic de duratione, per quam in bonitate durant bonificativum, bonificabile & bonificare; hoc idem eſt de poteſtate, per quam bonitas poteſt durare in exiſtere & agere; & ſic de ſapientia, per quam bonitas eſt

eſt intelligibilis & intellecta ſubſtantialiter & accidentaliter, & per voluntatem eſt amabilis, ut voluntas habeat bonum amare; & ſic de virtute, per quam bonitas eſt virtuoſa, ſicut virtus per bonitatem eſt bona; & ſic de veritate, per quam bonitas eſt vera, ſicut veritas per bonitatem eſt bona: hoc idem eſt de gloria, per quam bonitas eſt glorioſa, ût &c.; & de differentia, per quam bonitas habet differentia concreta, & eſt differens per eſſentiam à magnitudine, duratione &c.: item differentia, quæ eſt inter ſenſuale & ſenſuale, eſt bona per bonitatem, ût ſignificatum eſt in angulo de differentia: & per concordantiam bonitas habet in ſe entia concordabilia, ſcilicet bonificativum &c.; & ſic de contrarietate, per quam bonitas eſt diffuſa in rebus contrariis, ſicut contrarietas ignìs & aquæ, & ſic de aliis, quæ ſunt contraria bona per bonitatem; ſed bonitas non habet in ſe contrarietatem, quia contrarietas non eſt ens poſitivum & eſſentiale ſeu ſubſtantiale, ſed privativum & accidentale: per principium eſt de principio, per quod bonitas eſt principium omnium bonorum, quæ per ipſam ſunt bona vel bonificata, ſicut per colorem ſunt omnia colorata; & ſic de medio, per quod bonitas habet eſſentiale medium in ſe ipſa, ſicut bonificare exiſtens in medio bonificativi & bonificabilis; & ſic de aliis ſpeciebus medii, ût in angulo de medio ſignificatum eſt; & ſic de fine, qui ſe ponit in bonitate, ut bonitas ſit finis omnibus bonificatis ſimpliciter quoad ſuum genus; etiam per finem habet eſſentiales terminos, ſicut bonificativum, bonificabile, bonificare; & ſic de privatione finìs, ſicut privatio vitæ hominis in hoc mundo, & privatio vitiorum, ut in alia vita homo poſſit habere beatitudinem: per majoritatem bonitas poteſt eſſe major ſubſtantialiter quàm accidentaliter; & major per unum ſubjectum, quàm per aliud; & ſic de minoritate; quæ majoritas & minoritas ſunt bonæ per bonitatem; & ſic de æqualitate, per quam bonitas in ſe habet res æquales, ſcilicet ſuum bonificativum, bonificabile, bonificare, quæ per eſſentiam bonitatis ſunt æquales, & in aliis eſſentiis ſunt æqualia accidentia, ſicut in magnitudine &c., quæ eſt æqualiter bona per ſubſtantiale bonificativum, bonificabile & bonificare ſubſtantialis bonitatis.

3. Ad exemplificandum autem, quomodo Regulæ ſunt applicandæ ad bonitatem, facimus Quæſtiones de bonitate ſecundùm Regulas & ſpecies earum; & ſicut damus doctrinam per bonitatem, ſic poſſet homo applicare Regulas aliis principiis, faciendo quæſtiones; & in hac parte multum conſiſtit de doctrina Artis.

TERTIA DISTINCTIO

De Applicatione Regularum, & primò

De Applicatione 1. Regulæ ad Bonitatem.

1. QUæritur, *utrùm* bonitas ſit tantúm recolibilis, quantúm intelligibilis & amabilis? Solutio: quoties intellectus intelligit bonitatem, toties voluntas debet ipſam amare, & memoria ipſam recolere, & è converſo; & quando quæritur de bonitate, debet homo conſiderare, de qua bonitate quæritur ſecundùm Diſtinctionem anguli de differentia, & hoc, quia B. ſignificat bonitatem & differentiam; & quia hìc quæritur de bonitate, debet homo conſiderare reſponſionem, ſecundùm quòd bonitas eſt magìs diffuſa in uno principio, quàm in alio, & ſic affirmatio tenenda eſt, ſcilicet in eodem gradu; nam ſi non teneretur affirmativa, ſed negativa, ſequeretur, quòd ſi bonitas in eodem gradu non eſſet tantúm recolibilis, quantúm intelligibilis & amabilis, intellectus eſſet impeditus ad intelligendum diverſas amabilitates bonitatum, & voluntas ad amandum diverſas intelligibilitates earum, quæ parum eſſent recolibiles; & ſic intellectus & voluntas deficerent, quia non haberent diſpoſitum medium ſive ſubjectum, quod eſt memoria, in quo poſſent deliberare ad accipiendum liberè objecta, & recuperare æqualiter antiquas ſpecies in memoria conſervatas; & ſic oporteret eas adderè de novo acquiſito extrà in ſpeciebus recuperatis per memoriam, quæ ipſas non poſſet tantúm reddere bonas, quantúm intellectus & voluntas per ipſam appeterent recuperare; & ſic intellectus & voluntas in ipſa novâ additione haberent magnum tædium, quod eſſet malum contra magnitudinem bonitatis, durationis &c., & contra bonitatem, durationem &c. trium potentiarum animæ; patet ergò, quòd negativa hujus

quæstionis non est tenenda, ut prædicta inconvenientia non sequantur.

De Applicatione 2. Regulæ.

2. QUid *est* bonitas *in se*? Solutio: Bonitas est ens, per quod omnia alia principia sunt bona (vel sic) Bonitas est illud ens, quod per se ipsum est bonum, & per nihil aliud præter DEUM. Bonitas *quid habet in se*? Solutio: bonitas habet in se essentiale bonificativum, bonificabile & bonificare, ut possit essentialiter esse magna per magnitudinem, & durare per durationem. Bonitas *quid est in magnitudine*? Solutio: est ratio, quòd ipsa magnitudo sit bona, & possit habere bonum magnificativum & magnificabile & magnificare. Bonitas *quid habet in magnitudine*? Solutio: bonitas habet in magnitudine actionem, in quantum magnitudo est bona per ipsam, ût prædictum est, scilicet bonitate dante magnitudini suam similitudinem.

De Applicatione 3. Regulæ.

3. BOnitas *de quo est primitvè*? Solutio: Bonitas est de se ipsa, in quantum est generale principium, & non dependet de alio principio, quod non sit de genere ipsius, tamen excludendo DEUM. Bonitas *de quo est derivativè*? Solutio: bonitas est de suo substantiali bonificativo, bonificabili & bonificare. Bonitas accidentalis *cujus est possessivè*? Solutio: est bonitatis substantialis, sicut caliditas est ignîs, vel sicut instrumentum est agentis; & est principium concreatum cum substantiali bonitate.

De Applicatione 4. Regulæ.

4. BOnitas *quare est formaliter*? Solutio est: quia bonitas formaliter & essentialiter est de suo essentiali bonificativo, bonificabili & bonificare. Bonitas *quare est finaliter*? Solutio: est, ut magnitudo & alia principia sint bona, & etiam ut agens sit bonum, & per ipsam habeat rationem agendi bonum.

De Applicatione 5. Regulæ.

5. BOnitas *simplex quanta est*? Solutio: substantialis bonitas est tanta, quanta est sua simplicitas, essentia & natura, & sic de accidentali bonitate, quæ est naturalis habitus sustentatus in substantiali bonitate; & etiam de bonitate morali, quæ est tanta, quantum bonum homo agit per bonitatem. Bonitas *composita quanta est*? Solutio: bonitas composita est tanta, quanta est in magnitudine, duratione &c., quæ per ipsam sunt bonæ.

De Applicatione 6. Regulæ.

6. BOnitas *propria qualis est*? Solutio: Bonitas *propria* est illa, quæ est accidentalis, & est immediatè de substantiali bonitate, sicut instrumentum de agente, & est *appropriata* magnitudini, durationi &c., in quantum per ipsam sunt bonæ.

De Applicatione 7. Regulæ.

7. BOnitas *quando fuit*? Solutio: tempus bonitatis debet investigari per Regulas C. D. K. sic: bonitas fuit, quando deducta fuit de non esse in esse, aut de potentia in actum, & fuit, quando habuit substantiale bonificativum, bonificabile & bonificare; etiam quando fuit ratio in agente, ut per ipsam ageret bonum; etiam fuit, quando agens habuit actionem contra malum; item fuit bonitas, quando fuit de se ipsa, & quando fuit de bonificativo, bonificabili & bonificare; etiam fuit tunc, quando fuit appropriata magnitudini &c., scilicet quando per ipsam fuit bona; fuit etiam bonitas, quando habuit modum essendi, sicut pars, quæ habet modum essendi, in quantum est pars totius; etiam sicut totum, quod habet modum essendi, existente unâ parte in alia, & omnibus in suo toto, & è converso toto existente in suis partibus; item sicut magnitudo, quæ habet modum, quòd sit bona, quando bonitas induit ipsam de sua accidentali bonitate sibi simili; item fuit bonitas, quando habuit illa instrumenta, cum quibus potuit esse, & habere tale esse, quod habuit, sicut habere magnitudinem, cum qua sit magna, & durationem, cum qua sit durans, & potestatem, cum qua possit esse, & habere instinctum naturalem & appetitum, & sic de aliis, & habere concreta naturalia & substantialia, cum quibus possit esse, sicut totum, quod cum suis partibus potest esse hoc, quod est, & suam similitudinem producere in aliis subjectis.

De Applicatione 8. Regulæ.

8. BOnitas *ubi est*? Solutio hujus quæstionis requirit Regulas C. D. K., ut per ipsas possit declarari, & hoc sic, primò per Regulam C.: bonitas est in se ipsa, in quantum

tum est hoc, quod est, & est in suo bonificativo, bonificabili & bonificare; & est in magnitudine &c., in quantum magnitudo est per ipsam bonificata, & ipsa per magnitudinem magnificata; est etiam in magnitudine, in quantum magnitudo habet accidentalem bonitatem; est etiam bonitas in se ipsa, in quantum est de se ipsa, & in quantum est de suo bonificativo, bonificabili & bonificare; est etiam in homine, in quantum est sua naturalis pars, quam homo possidet, sicut totum possidens suam partem; & sic de bonitate morali, quæ est habitus in homine bono: est etiam bonitas in bono modo, sicut pars existens in bono communi constituto per magnitudinem, bonitatem &c. tunc, quando agens agit secundùm bonitatem, magnitudinem &c.; etiam bonitas est in partibus illius modi, cum quibus, & partes ejus sunt in ipsa, & per consequens est per totam substantiam, cùm tota substantia sit bona per bonitatem; item est in actu secundo, scilicet in bonificare efficientis, quando agit bonum moraliter & naturaliter; etiam est bonitas in agente tunc, quando est ei instrumentum, cum quo agat bonum, & est in magnitudine, duratione &c., ut ille actus sit in magna & durabili bonitate, & agens cum illo actu faciat se magnum &c. moraliter, & ut cum similitudinibus exterioribus bonis significet partes interiores bonas cum bonitate.

De Applicatione 9. Regulæ.

9. BOnitas *quomodo est*? Solutio: bonitas est secundùm modum partis, sicut bonitas, quæ per se ipsam est pars substantiæ, & est bonitas, secundùm quòd pars est in parte, sicut bonitas, quæ est in magnitudine, duratione &c., quæ sunt partes, & stant in ipsa bonitate; etiam est bonitas, eò quòd ipsa est pars cum aliis partibus existens in subjecto, & secundùm quòd substantia est cum suis partibus: item bonitas est per illum modum, secundùm quem substantia transmittit suam similitudinem extra se, sicut homo, qui habet naturalem bonitatem, & ratione ipsius bonitatis facit aliquod bonum accidentaliter & moraliter, sicut eleëmosynam aut orationem, & sic de aliis: talis substantia habet naturam bonificandi aliam substantiam & accidentia ejus.

De Applicatione 10. Regulæ.

10. BOnitas *cum quo est*? Solutio: Bonitas est cum se ipsa, in quantum est per se ipsam; & cum potestate, in quantum per potestatem potest esse; & est cum magnitudine, in quantum per ipsam est magna; etiam est cum fine substantiæ, & cum fine actûs substantiæ, ut substantia sit bona, & habeat bonum actum sive substantialiter, sive accidentaliter. Dedimus Doctrinam, quomodo Regulæ & species earum possunt applicari ad magnitudinem, durationem &c. secundùm applicationem, quam fecimus ad bonitatem, & talis doctrina est multùm necessaria homini, qui inquirit veritatem.

QUARTA DISTINCTIO

De Tabula.

PRIMA PARS

De Positionibus Principiorum.

POsitiones principiorum possunt sic fieri per Cameras Tabulæ.

1. Primò de camera BCD. sic: bonitas est magna & durabilis, magnitudo est bona & durabilis, duratio est bona & magna.
2. BCTB. In bonitate est magna differentia, in magnitudine est bona differentia, & differentia est bona & magna.
3. BCTC. In bonitate est magna concordantia, in magnitudine est bona concordantia, & concordantia est bona & magna.
4. BCTD. In bonitate est magna contrarietas, in magnitudine est bona contrarietas, contrarietas est bona & magna.

Sicut de positione in prædictis quatuor cameris diximus, sic dicendum est de aliis cameris sequentibus usque ad cameram TBCD.; applicabimus autem quæstiones prædictis Positionibus, quæ Quæstiones ac solutiones sunt compositæ de Principiis & Regulis, quæ significantur per BCD., secundùm quòd de ipsis infrà dicemus.

1. Quæstio. Utrùm bonitas sit magna & durabilis? Solutio BCD. In principio debet homo dubitare, ut intellectus sit liberè discursivus & investigativus; postmodum debet considerare affirmativam & negativam quæstionis, & videre, quæ illarum sit magìs recolibilis, intelligibilis & amabilis, & tenere hoc, quod est magìs eligibile; & sic de positione facta de bonitate, magnitudine & duratione patet solutio quæstionis.

Quæ-

2. Quæstio. Quid est magna differentia in bonitate? Solutio BCTB. Modus respondendi ad quæstiones est triplex, scilicet per tres differentias, quæ sunt suprascriptæ in triangulo viridi, & talis responsio significata est in angulo de differentia primò sic: inter ignem & aërem est differentia per qualitates, scilicet per calidum & humidum, & illa differentia est magna in bonitate, quia magna bona sequuntur ex ea, & sic de differentia, quæ est inter aërem & aquam, & aquam & terram, & terram & ignem; sed differentia, quæ est inter animam rationalem & corpus hominis, est adhuc major in bonitate, quia de ipsa majus bonum sequitur, quàm de qualitatibus elementorum, quas prædiximus: præterea distinctio, quæ est in suppositis separatis, est major in bonitate, quàm differentia, quæ est inter animam & corpus hominis: est ergò magna differentia in bonitate, & per hoc, quod de ipsa dictum est, etiam significatum est, quomodo una differentia est major in bonitate, quàm alia; quod patet per tertiam speciem de C.; & sicut diximus de Camera BCTB., sic potest intelligi de BCTC.

3. Quæstio. Quid habet magnitudo bonitatis in se per concordantiam? Solutio BCTC. Hæc quæstio quærit per secundam speciem de C. de hoc, per quod bonitas habet magnam concordantiam in se, & dicendum est, quòd magnitudo bonitatis per concordantiam est illa, quæ est de magnificativo, magnificabili & magnificare ipsi magnitudini consubstantialibus & existentibus in subst antiali bonitate sensuali & sensuali, sensuali & intellectuali, intellectuali & intellectuali: intrat etiam concordantia in magnitudinem bonitatis cum substantiali concordativo, concordabili & concordare, & hoc per sensuale & sensuale, sensuale & intellectuale, intellectuale & intellectuale; & tota hæc concordantia bonitatis est magna in homine non solùm per substantialia, ût prædicitur, sed etiam per naturalia, accidentalia & per moralia, si sit homo virtuosus; & quantò magis est virtuosus, tantò major est concordantia moralis in magnitudine bonitatis: hæc doctrina est data ad inquirendum magnitudinem bonitatis per concordantiam, eodem modo etiam potest inquiri magnitudo aliorum principiorum per concordantiam &c.

4. Quæstio. Quid est magna contrarietas bonitatis? Solutio BCTD. Ista quæstio fit per primam speciem de C., & secundùm illam speciem oportet respondere, & etiam secundùm angulum viridem, qui est de contrarietate; respondeamus ergò sic: magna contrarietas bonitatis est illa, per quam fit corruptio in elementato supposito, ut ex ipso generetur nova forma producta de potentia in actum; sed contrarietas, quæ est inter animam & corpus, ut homo per virtutes serviat DEO, est major in bonitate, & suum oppositum est magna contrarietas in malitia: iterum, contrarietas magnæ bonitatis simpliciter est inter intellectuale & intellectuale; sicut quando bonus Angelus resistit malo angelo, sed illa contrarietas, cùm malus angelus facit contra DEUM, est simpliciter contrarietas magnæ malitiæ.

5. Quæstio. Duratio de quo sufficit magnitudini bonitatis? Solutio BCD. Secundùm primam speciem Regulæ D. duratio sufficit magnitudini bonitatis in faciendo durare bonitatem, quòd sit principium de se & per se & genus, sicut in elementato, in quo durat sua propria duratio per generalem durationem: sufficit etiam duratio magnitudini bonitatis, quæ est inter animam & corpus, & hoc, quia facit durare conjunctionem eorum, quæ duratio est bona & magna, & magnitudo bonitatis durat per ipsam durationem, sicut homo, qui durat per suam propriam durationem; sufficit etiam duratio de se ipsa magnitudini bonitatis inter intellectuale & intellectuale, quando intelligere est de intellectivo & intelligibili, & amare de amativo & amabili: etiam sufficit duratio intellectivo de bonitate, quam recipit à substantiali bonitate, per quam est bona, & sic de magnitudine &c.; & propter hoc habent homines libertatem, per quam possunt facere durare bonum magnum &c. intelligere & amare.

6. Quæstio. Bonitas & magnitudo durationis de quo, sive cujus sunt? Solutio BCD. In elementato, in quo ignis est magis agens quàm alia elementa, bonitas & magnitudo durationis aliorum elementorum sunt de bonitate &c., duratione ignis sive naturalis agentis generantis magis elementatum per caliditatem, quàm per alias complexiones; & propter hoc in illo elementato ignis est Dominus, & alia elementa sunt subdita ei; & sic de partibus illorum. In homine bonitas & magnitudo durationis corporis sunt de duratione animæ, & de bonitate & magnitudine ejus, & hoc naturaliter, dum anima & corpus sunt conjuncta; veruntamen in homine peccatore per accidens est oppositum, quando intellectus habet conscientiam de commissis, bonitas & magnitudo durationis voluntatis per accidens sunt de intellectu, & subjiciuntur ei; sed quando voluntas odit peccatum, & diligit confessionem, satisfactionem & virtutes, tunc bonitas & magnitudo durationis intellectûs subjiciuntur voluntati.

Secundæ Positiones.

1. DE camera DEF. Æternitas est potens & intelligibilis, & potestas est durans & intelligibilis, & sapientia est durabilis & possibilis.

2. DETD. In duratione & potestate est contrarietas, & in duratione & contrarietate est potestas, & potestas & contrarietas est durabilis.

3. DETE. Per principium duratio & potestas sunt principia, & duratio & principium possunt per potestatem, & potestas & principia durant per durationem.

4. DETF. Per medium potest esse medium in duratione & potestate, & per durationem medium potest durare in potestate, & per potestatem potest duratio esse in medio.

1. Quæstio. Duratio sapientiæ de quo est possificabilis? Solutio DEF. Duratio sapientiæ est possificabilis de possificabilitate, & hoc, quia possificativum in suo proprio possificabili induit ipsam suâ similitudine, ratione cujus potest durare; & quando illa similitudo illi deficit, duratio sapientiæ exit de possificabilitate, & intrat in impossificabilitatem & privationem: unde cùm hoc ita sit, patet possificabilitas durationis sapientiæ secundùm tertiam speciem Regulæ D., & non secundùm primam, cùm sit possessa à potestate & per potestatem; etiam est de durabilitate, quam habet in intellectivo, intelligibili & intelligere, cùm intellectus vel sapientia sit de ipsis. Præterea possificabilitas possessivè est de substantiali & naturali possificabilitate, quæ est pars naturalis potestatis. Per secundam speciem D. significatur, quòd duratio sapientiæ est de possificabilitate, quam habet duratio per potestatem, & per potestatem est etiam de durabilitate, quam habent intellectivum, intelligibile & intelligere, cùm intellectus sive sapientia sit de ipsis, & per consequens prædicta possificabilitas est de eorum possificabilitate. Præterea dicta possificabilitas est effectivè de possificabilitate, quæ est pars potestatis.

2. Quæstio. Quare potestas & contrarietas sunt durabiles? Solutio DETD. Inter ignem & aquam potest esse & est contrarietas, & potest durare ratione finis, scilicet ut sit generatio & corruptio in elementatis, quæ non possunt esse sinè duratione potestatis & contrarietatis; durant etiam per durationem, cùm potestas sit forma per se, & contrarietas etiam, per consequens utraque durat per durationem, quæ se ipsam effundit in eas.

3. Quæstio. Quare duratio & potestas non sunt principia simpliciter per se ipsas sinè principio? Solutio DETE. Si duratio & potestas essent simpliciter per se principia, multa inconvenientia sequerentur, scilicet quòd durificativum esset per se principiativum, & possificativum etiam esset per se principiativum, & principiabile esset simpliciter communis passio & subjectum durificativo & possificativo; quod est impossibile & contradictio: item si duratio & potestas essent simpliciter per se principia, tunc essent una forma simpliciter, & unum principium, nec duratio se haberet ad unum proprium objectum, quod esset suus finis, & sic de potestate; unde sequeretur, quòd non haberent proprium naturalem finem, in quo possent quiescere: nec per consequens duratio se haberet magis ad durare, quàm ad possificare (idem est de potestate) & quamdiu durare esset in actu, durabile, possificabile & principiabile essent in naturalibus corruptibilibus; & sic potentia & actus essent idem numero; quod est impossibile secundùm naturalem cursum: item sicut sequerentur plura inconvenientia in principiis substantialibus, si duratio & potestas essent primò & per se principia, sic etiam sequerentur inde multa inconvenientia in principiis accidentalibus; nam actio durationis esset suamet passio, durificativum enim esset de ratione potestatis & possificabilitatis, & similiter esset de potestate & aliis.

4. Quæstio. Utrùm intelligere, quod est medium sapientiæ, sit majus, quando intelligens intelligit, quòd omnis triangulus habet tres angulos, quàm quando intelligit, quòd divina sapientia, potestas, æternitas

nitas sunt idem numero? Solutio DETF. Intellectus quandoque habet majus intelligere, quandoque minus, sicut voluntas in uno tempore magìs diligit, quàm in alio; unde quando intelligens intelligit, quòd triangulus habet tres angulos, sensitivum & imaginativum adjuvant ipsum ad intelligendum, cùm triangulus sit sensibilis & imaginabilis; sed quia identitas numeri æternitatis, potestatis & sapientiæ DEI est insensibilis & inimaginabilis, quando intellectus intelligit identitatem, non habet adjutorium per sensitivum, nec per imaginativum, & sic videtur ei, quòd non tantum intelligat per unam potentiam, quantum per tres, & etiam quia eum in principio oportet credere & supponere, antequam sit investigativus, sed postmodum quando attingit inconvenientias, quæ sequerentur, si æternitas & potestas DEI non essent idem numero, tunc intellectus efficitur demonstrativus, & magìs demonstrativus & necessarius, quàm quando intelligit, quòd triangulus habet tres angulos; & hoc est, quia de infinitis sequerentur impossibilia & inconvenientia, quæ essent infinita; nam æternitas non esset infinita in potestate, si non esset idem numero cum ipsa, nec potestas esset infinita in duratione, si non esset durans per se ipsam, & idem de sapientia, imò durarent per accidens; etiam æternitas & sapientia essent potentes per accidens; sed illa impossibilia & inconvenientia, quæ sequerentur de hoc, quòd triangulus non haberet tres angulos, vel quòd haberet plures quàm tres, non essent nisi finita vel de finitis: ergò intellectus magìs intelligit, quando intelligit, quòd æternitas, potestas & sapientia sunt idem numero in DEO, quàm quando intelligit, quòd triangulus habet tres angulos, licèt non videatur ei, quòd tantum intelligat. Et nota, quòd per istum passum posset responderi dicentibus, quòd si Fides probaretur, ipsa evacuaretur, sicque perderet suum meritum, quod est falsum, quia, quando intellectus incepit suprà investigare identitatem divinarum Dignitatum, supposuit possibile, hoc esse verum; & quia suppositio facta de veris est de genere fidei, intellectus per illam suppositionem participat cum fide: item intellectus participat cum fide semper, quando opinio adhuc est debilis in suo actu in supradicta investigatione propter subtractionem suæ imaginativæ, sensitivæ &c., propter quam debilitatem videtur sibi semper, quòd non intelligat tantam veritatem, quando intelligit prædictam identitatem de DEF. DEI, quantam intelligit, quando intelligit, quòd triangulus habet tres angulos; nam hoc, quod videtur ei esse minus, est realiter majus, licèt secundùm rationem non, ût dictum est; & propter hoc intellectus practicus participat cum fide, quando attingit prædictam identitatem, & hoc est, quia fides fuit suus habitus, quando incepit quærere rationes necessarias, ût dictum est; & iste passus est valde bonus ad contemplandum DEUM cum intellectu syllogizante, & significat modum, per quem christiana Fides est probabilis per necessarias Rationes.

Tertiæ Positiones.

1. DE camera FGH. Virtus tantúm est scibilis per sapientiam, quantúm amabilis per voluntatem, & voluntas est tantúm virtuificabilis, quantúm scibilis, & sapientia tantúm debet intelligere in virtute, quantúm in voluntate.
2. FGTF. Ita decet, quòd medium sit amabile in voluntate, sicut scibile in sapientia, & quòd voluntas tantúm debet diligere per sapientiam, quantúm per se ipsam, & sapientia tantúm amare per voluntatem, quantúm intelligere per se ipsam.
3. FGTG. Sinè intelligere non est finis in voluntate, & sinè amare non est finis in sapientia, & sinè fine sapientia & voluntas non quiescunt.
4. FGTH. Sicut sapientia est magìs amabilis cum majoritate, quàm cum minoritate, sic voluntas est magìs scibilis cum majoritate, quàm cum minoritate, cùm majoritas intelligibilitatis & amabilitatis non sit odibilis, minoritas autem earum sit odibilis.

1. Quæstio. Virtus quantúm est amabilis in sapientia? & quantúm est scibilis in voluntate? Solutio FGH. Secundùm substantiam & naturam inter sapientiam & voluntatem hominis non est majoritas, & hoc est, ut virtus substantialis & naturalis eis sufficiat de se ipsa, & ut inter ipsas non sit vitium, quod in eis esset, si substantialiter & naturaliter una earum esset major, quàm alia, quia propter majoritatem sequeretur minoritas, cùm se habeant relativè, & minoritas sit ens circa nihil; etiam

etiam esset vitium quoad supremum objectum vel subjectum, quod est DEUS, qui æqualiter est intelligibilis & amabilis: propter hoc virtus tantúm est amabilis in sapientia, quantúm est scibilis in voluntate; veruntamen per accidens accidit in practica, quòd sapientia habet plus de virtute in intelligere, quàm in velle, & è converso, sicut ignis in elementato habet plus de virtute in suo agere, quàm in agere aëris.

2. Quæstio. Quale medium est inter sapientiam & voluntatem? Solutio FGTF. Memoria est medium inter intellectum & voluntatem, & hoc est significatum suprà in Rubrica de Applicatione Regularum ad bonitatem, & etiam convenit, quòd memoria sit medium inter sapientiam & voluntatem, ut possint habere æqualitatem, libertatem & deliberationem ad eligendum objecta æqualiter, cùm DEUS sit æqualiter intelligibilis & amabilis; & hoc est bonum & verum, perfectum & virtuosum, magnum & gloriosum, & sic de similibus: sed si memoria non esset medium mensurationis inter sapientiam & voluntatem, sed esset potentia sive virtus intellectûs, intellectus esset magìs dispositus ad intelligendum prædicta, quàm voluntas ad amandum, & objecta paterentur defectum amabilitatis, & intellectus per intellectivitatem esset exaltatus supra amabilitatem prædictorum objectorum; quod est valde inconveniens, & est contra æqualem conjunctionem intelligendi, recolendi & amandi, & etiam contra medium extremitatum potentiarum, quod non esset continuatum per earum actus; & sic esset dare vacuum in earum continuatione ex parte voluntatis, quod est valde odibile, & per consequens suum plenum valde amabile: unde sequitur, quòd, si prædicta objecta sint magìs recolibilia & intelligibilia, quàm amabilia, voluntas nunquam quiescat in amando, nec anima possit habere perfectam gloriam, cùm voluntas sit una potentia ipsius: ergò &c.

3. Quæstio. Sapientia & voluntas hominis in quali objecto simpliciter quiescunt? Solutio FGTG. Potentiæ animæ non possunt quiescere in objecto, in quo una sit in minoritate vel in contrarietate, sicut elementa, quæ non possunt quiescere in elementato, cùm in ipso non sint æqualiter, uno ipsorum prædominante alteri cum sua qualitate & virtute; objectum autem, in quo sapientia & voluntas naturaliter quiescunt, est essentia, natura & substantia animæ, quæ est totum, & ipsæ sunt partes ejus; veruntamen est unum aliud objectum magìs altum, quod est DEUS, in quo potentiæ animæ æqualiter secundùm earum naturam quiescunt, cùm sint creatæ ad ipsum contemplandum.

4. Quæstio. Intelligere & amare quando erunt æqualia? Solutio FGTH. Anima non potest habere æqualia intelligere & amare nisi in supremo objecto, & sic quando anima erit in patria, habebit æquale intelligere & amare in DEO, qui est æqualiter intelligibilis & amabilis; & subjecta illius æqualitatis erunt bonitas, magnitudo & æternitas, quæ sunt æqualiter intelligibiles & amabiles; sed dum anima est in via, non; sed hoc non est ex parte dignitatum, sed ex parte potentiarum animæ, cùm intellectus naturaliter magìs se habeat ad objectum per veritatem intelligibilem, quàm per bonitatem amabilem, & voluntas è converso; & per consequens intellectus magìs se habeat ad suum proprium objectum per magnitudinem, durationem, potestatem, virtutem &c. veritatis, quàm per magnitudinem &c. bonitatis, & voluntas per oppositum; & sic potentiæ in hac vita non possunt habere æquales actus, sicut elementa in elementatis; & sic in hac vita potentiæ animæ non possunt quiescere.

Quartæ Positiones.

DE Camera de HIK. Virtus est per se, & est, ut veritas & gloria sint virtuosæ; & veritas est per se, & est, ut virtus & gloria sint veræ, & sic de gloria.

HITH. Simpliciter in natura & substantia virtutis & veritatis non est majoritas, cùm majoritas sit una ratio, & virtus & veritas sint multæ & aliæ rationes; etiam virtus & veritas sint minores per accidens, & majores per substantiam, majoritas verò sit major per substantiam, quàm per accidens.

HITI. Virtus & veritas sunt æquales per substantiam, & inæquales per accidens, & veritas plus ponit in vero per substantiam, quàm per accidens; hoc etiam facit veritas in virtuoso; & sic de æqualitate,

tate, quæ plùs se communicat substantialiter, quàm accidentaliter.

HITK. Veritas ponit in vero, quòd virtus sit minor per minoritatem, & major per majoritatem, & hoc etiam facit virtus de veritate in virtuoso; & sic de minoritate, quæ plùs minorificat accidens, quàm substantiam, in virtute & veritate, & hoc naturaliter, sed moraliter per peccatum facit oppositum.

1. Quæstio. Homo quando habebit virtutem sinè vitio, & veritatem sinè falsitate, & gloriam sinè pœna? Solutio HIK. Quando virtus habebit totum suum actum verum virtuosum & glorioſum, & gloria suum actum virtuosum & verum, tunc habebit homo per supremum Objectum virtutem sinè vitio, & veritatem sinè falsitate, & gloriam sinè pœna.

2. Quæstio. Virtus & veritas ubi sunt in majoritate? Solutio HITH. Virtus & veritas in substantia sunt in majoritate, cùm substantia sit major accidente; etiam sunt in majoritate in æqualitate earum, cùm per æqualitatem magis distent à minoritate, quàm per inæqualitatem: etiam sunt in majoritate, quando sunt in majori bonitate, magnitudine &c.: & etiam quando sunt in majori actu bonitatis, magnitudinis &c.

3. Quæstio. Veritas & virtus ubi sunt æquales? Solutio HITI. Virtus & veritas sunt æquales in essentia & natura, & in suo subjecto, in quo sustentantur, & hoc est, ut tota essentia, natura & substantia sit virtuosa, vera & disparata à vitio & falsitate; & hoc idem est suo modo de veritate; sunt etiam æquales in bonitate, cùm bonitas se eis æqualiter infundat per naturam, & sic de magnitudine &c.: veruntamen non possunt esse æquales in agere, cùm in ipso agere sit minoritas & majoritas.

4. Quæstio. Virtutes & veritates quomodo acquiruntur? Solutio HITK. Moralis virtus & veritas acquiruntur secundùm modum *Tabulæ generalis*, miscendo unum principium cum alio, & sic de mixtione Regularum secundùm modum, quem dedimus in *Tabula*, & in *hac Lectura*; & hoc est, quia quando sapientia assumit bonitatem cum voluntate, virtute & veritate, acquiritur scibilitas bonitatis, & per consequens sua virtus, veritas & amabilitas, cum qua voluntas movet se ad charitatem, bonitate transmittente suam moralem similitudinem sapientiæ & voluntati, adjuvante DEO & aliis supradictis principiis: & sicut diximus de assumptione bonitatis, sic etiam potest intelligi de assumptione magnitudinis, durationis &c.

5. Quæstio. Morales virtutes & veritates cum quo deveniunt in privationem? Solutio HITK. Per contrarium modum prædictæ quæstionis morales virtutes deveniunt in privationem, scilicet per separationem unius principii ab alio, & per destructionem mixtionis eorum; sicut sapientia, quæ non potest attingere cum virtute scibilitatem bonitatis sinè amare, & sinè magno, durabili & virtuoso amare &c.; & hoc idem dicendum de veritate, quæ sinè durante & magno &c. intelligere non potest attingere magnam amabilitatem bonitatis; hoc autem significatum est in lampade, in qua flamma non potest dare magnũ lumen sinè magno lychno & multo oleo.

Explicit prima Pars quartæ Distinctionis hujus Lecturæ, & sicut deduximus positiones & quæstiones per quatuor columnas, sic potest Artista deducere alias positiones & quæstiones ad placitum per omnes columnas Tabulæ.

SECUNDA PARS

De Generalibus Quæstionibus.

Ista Pars est de generalibus Quæstionibus, & secundùm modum & exemplum, quæ tenebimus in solvendo generales Quæstiones in hac Parte, possunt solvi aliæ Quæstiones.

1. Quæstio. Utrùm bonitas sit tam plena magnitudine, sicut sapientia? Solutio BCF. Secundùm naturam magnitudinis affirmativa est tenenda, cùm magnitudo sit ratio, quòd bonitas sit tam plena de ipsa, sicut sapientia, alioquin magnitudo simpliciter non esset ratio, quòd bonitas esset magna, sicut sapientia, quod esset malum bonitati, magnitudini & sapientiæ; quia tota sua magnitudo non esset bona, & magnitudo esset parva in bonitate, & magna in sapientia, & staret inter duo extrema contraria, scilicet inter parvam bonitatem & magnam sapientiam; & sic esset parva cum bonitate, & magna cum sapientia; quod est impossibile, & contra definitiones principiorum. BCTB. Differentia est inter unam bonitatem & aliam, sicut inter bonitatem corporalem, & bonitatem spiritualem; & quia magnitudo magìs magnificat de se ipsa sapientiam spiritualem, quàm bonitatem corporalem, ideo bonitas non potest esse tam plena de magnitudine, sicut sapientia; etiam hoc est, quia non potest intrare tantum de magnitudine in corporalem bonitatem, nec in corporalem instinctum, quantum in sapientiam: unde secundùm talem modum negativa est tenenda. BC TC. Magnitudo sapientiæ est, quòd sua concreta essentialia & naturalia, scilicet suum intellectivum, intelligibile & intelligere sint magna substantialiter, alioquin non esset plena de magnitudine; & ut inter intellectuale & intellectuale sit magna concordantia, requirit magnitudo concordantiæ cum bonitate & scibilitate, quòd bonitas sit tantum plena de magnitudine quantum sapientia; & si non ita esset, sequeretur malum contra bonum, & parvum contra magnum, & contrarium destrueret concordantiam, ratione cujus spirituale subjectum esset formaliter corruptibile per malitiam & parvitatem & contrarietatem. BCTF. Magnitudo est naturaliter tota plena de suo medio, quod est magnificare, cùm suum magnificare intrinsecũ & sibi consubstantiale sit de toto magnificativo & magnificabili, quæ sunt de essentia magnitudinis; unde, si magnitudo infunderet plus de se ipsa in sapientiam, quàm in bonitatem, suum magnificare esset bonum cum parvificare, existens partim in potentia, & partim in actu, quod esset vacuitas magnitudinis & bonitatis; quæ vacuitas est naturaliter impossibilis: ergò bonitas habet suum consubstantiale bonificativum, bonificabile & bonificare tam plenum de magnitudine, sicut sapientia.

2. Quæstio. Quid est magnitudo æternitatis & sapientiæ? Solutio CDF. Secundùm primam speciem Regulæ C. magnitudo æternitatis & sapientiæ est ens simpliciter magnum per se ipsum: secundùm secundam speciem hujus Regulæ prædicta magnitudo est ens habens in se consubstantialem, æternalem, scientem magnificativum, magnificabilem & magnificare: secundùm tertiam speciem de C. magnitudo est ens, quod est in summa durabilitate & intelligibilitate: secundùm quartam speciem de C. magnitudo est ens, quod in æternitate & in summa sapientia habet infinitum & æternum scientificum magnificare: iterum magnitudo est illud ens, quod est de se ipso, & est de suo consubstantiali magnificativo, magnificabili & magnificare, & est ens gubernans omnes alias magnitudines, quæ sub sua ratione & sub suo genere sunt productæ: etiam magnitudo æternitatis & sapientiæ est ens extensum sinè quantitate & simpliciter sinè compositione. CDTC. Magnitudo est summa duratio, summa concordantia de summo magnificativo, magnificabili & magnificare: item magnitudo est ens, quod cum æterna & infinita concordantia distat ab omni genere contrarietatis, sicut ignis, & multò meliùs, qui cum suo proprio calore distat à natura frigiditatis, & bonitas, quæ cum suo bonificare distat à malificare. CDTF. Item prædicta magnitudo est illud ens, quod habet in se, & de se, & per se infinitum & æternum medium, quod est magnificare sinè parvificare, tempore & quantitate.

3. Quæstio. De quo satisfacit æqualitas æternitati & voluntati? Solutio DGTI. In DEO quoad essentiam, naturam & substantiam æternitas & voluntas sunt idem numero; & quia in divina voluntate convenit esse æqualitatem, ut in ipsa & per ipsam sua consubstantialia concreta, scilicet amativum, amabile & amare, sint æqualia, & sic de æqualitate æternitatis in suis consubstantialibus æternificativo, æternificabili & æternificare, propter hoc æqualitas satisfacit de se ipsa æternitati & voluntati, quæ satisfactio est de supradictis æqualibus concretis.

4. Quæstio. Quare potestas est in differentia, & differentia in voluntate? Solutio CGTH. Secundùm primam speciem Regulæ C. respondebimus ad quæstionem per unam rationem, & secundùm secundam speciem per aliam. Dicimus igitur, quòd sicut substantia non potest esse sinè differentia formæ & materiæ, sic potestas sinè differentia non potest habere esse, cùm sinè differentia potestas non posset esse de consubstantiali possificativo, possificabili & possificare, quæ sinè ipsis non potest habere esse; hoc idem est de voluntate, quæ non potest esse sinè differentia: unde cùm hoc ita sit, convenit de necessitate, quòd differentia sit in potestate & in voluntate, ut potestas & voluntas possint esse per se ipsas formaliter: item ratione finis

convenit, potestatem esse in differentia, & differentiam in voluntate; & hoc sic patet, quia potestas sinè differentia non potest agere, cùm posse sinè differentia non possit esse, nec ulla res possit esse de potestate sinè differentia: est ergò necessarium, quòd potestas sit in differentia, ut non sit frustra, nec sinè fine: iterum convenit, quòd differentia sit in voluntate, ut voluntas non sit frustra nec otiosa, cùm sinè differentia non posset habere velle, nec volitivum, nec volibile, imò sinè ipsis voluntas esset confusa, & esset essentia sinè proprio objecto, constituta de substantiali amativo, amabili & amare; est ergò differentia in voluntate ratione finîs de necessitate, ût probatum est.

5. Quæstio. Quantam veritatem scit sapientia in voluntate? Solutio F G I. Sapientia scit in voluntate tantam veritatem, quanta est voluntas in volitivo, volibili & velle, ita quòd unum sit volens, aliud volitum, aliud velle, & hoc, ut sint subjecta & objecta veritatis & sapientiæ; alioquin si voluntas vel volens esset volitum, & è converso, veritas non posset esse in ipsis, quia nullum ipsorum esset in suo proprio numero, nec sapientia posset ipsos attingere. FGTF. Sapientia scit tantam veritatem in voluntate, quanta est veritas in ponendo medium voluntatis, quod est amare in vero, veritate se communicante per illud medium & per species ejus, ut in illo medio sit magna, & ut sit magnum objectum sapientiæ: sapientia attingit etiam multas veritates in voluntate, quas enarrare esset nimìs prolixum.

6. Quæstio. Qualis contrarietas est contra virtutem voluntatis? Solutio G H T D. Secundùm secundam speciem Regulæ G. oportet respondere ad quæstionem sic: in angulo de contrarietate est significatum, quòd naturalis contrarietas existens in rebus sensualibus est ens contra voluntatem secundùm proprium & appropriatum; secundùm proprium, sicut caliditas, quæ contrariatur voluntati, quando nimìs calefacit corpus hominis; contrarietas appropriata est, quando anima est vitiosa, ut corpus habeat delectationem: est etiam alia contrarietas appropriata, quæ est inter intellectuale & intellectuale, sicut inter duos disputantes, qui se odiunt, uno volente devincere alium.

7. Quæstio. Veritas quando est major, quàm virtus? Solutio H I T H. Substantialis veritas est major, quàm accidentalis virtus, & sic substantialis veritas est priùs in natura, quàm accidentalis virtus, & per consequens ratione majoritatis substantialis veritas est priùs ad finem, quàm accidentalis virtus, cùm habeat plus de bonitate, magnitudine &c. Iterum una substantia est magìs vera, quàm alia, sicut substantia hominis, quæ habet magìs in se de veritatibus quàm planta; & sic veritas substantiæ hominis est priùs in bonitate & nobilitate, quàm virtus substantiæ plantæ. Item est plus de veritate in intelligere, quàm de virtute in videre, vegetare, calefacere; etiam veritas est priùs in charitate ratione finîs, quàm virtus in temperantia & humilitate, & sic de aliis habitibus.

8. Quæstio. Differentia veritatis & gloriæ ubi est? Solutio I K T B. Inter sensuale & sensuale &c. est differentia, & hoc est verum per veritatem; etiam unum sensuale appetit aliud, & unum sensuale appetit intellectuale, & è converso, & sic de uno intellectuali, quod appetit aliud intellectuale, & hoc per appetitum, qui est similitudo gloriæ; & sic differentia in prædictis est per unum modum ratione veritatis, & per alium ratione appetitûs, & ipsa in se est indivisa, sed per accidens dividitur; & sic subjectum veritatis & appetitûs declarat se per prædictas species.

9. Quæstio. Quomodo est differentia in æqualitate gloriæ? Solutio K T B I. In gloria, quæ est substantia, differentia est in æqualitate gloriæ, si in gloria est glorificans, qui glorificet glorificatum; & hoc in tantum, quantus ipse est, & cum tam magno glorificare, quantus ipse glorificans est, & quòd omnes sint de essentia gloriæ, & ipsi consubstantiales, tunc differentia est æqualiter in gloria, existentibus omnibus tribus per differentiam distinctis. Modus gloriæ non potest esse sinè differentia & æqualitate, quia in naturalibus oportet modum esse cum quatuor speciebus, secundùm quòd dictum est in nona Regula; & sic quando modus est subjectum gloriæ de parte in partem, existente unâ parte in alia, & omnibus partibus in toto, & toto in suis partibus, tunc differentia est æqualiter diffusa in illo modo, qui est subjectum gloriæ, quia differentia distinguit partes, & subjectum partium est gloriosum, & sic gloria est æqualiter in differentia.

Quæstio.

10. Quæstio. Cum quo principium de se principiat principiatum in gloria? Solutio K T B E. In gloria est unum principium, quod est de essentia gloriæ, & principiat aliud principium de se ipso, ut sit totum glorioſum in principiando, & ut suum principiatum sit totum glorioſum; & principium principians principiat in gloria principiatum cum sua bonitate, ut sit bonum, cum sua magnitudine, ut sit magnum, & sic de aliis: principiat etiam cum differentia, ut possit ipsum à se distinguere; quia si non principiaret cum differentia, non posset ipsum à se distinguere, sicut non posset ipsum principiare bonum, si non principiaret ipsum cum bonitate, & sic de magnitudine &c.; sed quia ipsum principiat de principio, appropriat ei, quòd sit principium; & quia principiat ipsum cum bonitate, appropriat ei, quòd sit bonum, & sic de aliis; & quia principiat ipsum in gloria, non potest esse pœna in illo principio.

TERTIA PARS

De Specialibus Quæstionibus.

1. QUæstio. Utrùm DEUS habeat tam magnum bonificare, quàm intelligere? Solutio B C F. De natura magnitudinis DEI est magnificare, & de natura suæ bonitatis est bonificare, & de natura suæ sapientiæ est scire; & ideo ratione magnitudinis est tam magnum bonificare in DEO, quàm intelligere, & hoc est bonum, magnum & scibile, & oppositum est malum, parvum & ignorabile. B C T B. In creatis est differentia inter sensuale & sensuale, intellectuale & intellectuale, intellectuale & sensuale, & DEUS tantúm bonificat quodlibet illorum in creando illa, quantúm ipsa intelligit, & hoc, ut magnitudo æqualiter sit magna in bonificare & scire; & talis æqualitas est bona & scibilis: veruntamen distinguendum est in homine peccatore, qui magìs est scibilis, quàm bonificabilis existens in peccato. B C T C. Ubicunque parvitas participat cum magnitudine, deficit bonitas illi magnitudini, in quantum est parva in bonitate, & magnitudo deficit bonitati, in quantum ipsam non magnificat tantùm, quòd bonitas bonificet magnitudinem, ut non participet cum suo contrario, scilicet cum parvitate bonitatis & magnitudinis; & talis defectus esset in DEO, si in essentia & natura sua bonificare & scire non essent concordantia in magnitudine. B C T F. Si in DEO bonificare non esset tam magnum, quàm intelligere, sequeretur de necessitate, quòd parvitas & magnitudo essent in medio bonitatis & sapientiæ, quòd non est scibile, nec recolibile, nec amabile, ergò in DEO est tam magnum bonificare, quàm intelligere: unde sequitur, quòd de necessitate & naturaliter in divina bonitate est tam magnus bonificativus & bonificabilis; quàm in sua sapientia intellectivus & intelligibilis, alioquin in DEO bonificare & intelligere non possent esse æqualia in magnitudine.

2. Quæstio. Quid habet DEUS in se ipso? Solutio C F H. DEUS habet in se ipso essentialem, naturalem & consubstantialem magnitudinem, sapientiam & virtutem; & ideo sicut DEUS per essentiam est magnus, sciens & virtuosus, sic per naturam magnitudinis se habet ad magnificare, & per naturam intellectûs ad scire, & per naturam virtutis ad naturale virtuificare; alioquin divina natura non se haberet ad naturalem finem, & intrinsecè esset otiosa, & careret fine; quod est impossibile: ergò DEUS habet in se magnificare, scire & virtuificare. C F T C. DEUS habet in se magnificare, cum quo infinitè distat à parvitate, & habet in se scire, cum quo infinitè distat ab ignorantia, & sic de concordare, cum quo infinitè distat à contrarietate & à contrariari, & hoc habet in sua intrinseca productione; alioquin sinè magnificare DEUS non posset distare â parvitate, quia non haberet cum quo, & sic de scire & concordare. C F T H. DEUS habet in se magnificare & intelligere, sed non habet majorificare, cùm majorificare non possit esse sinè minorificare, quia relativè se habent; & quia DEUS non habet in se minorificare neque majorificare, de necessitate convenit, quòd habeat coæquare in sua intrinseca productione, cum quo coæquare distat ab inæqualitate, & per consequens DEUS habet ita magnum magnificare, sicut intelligere, ut in ipso non sit majoritas, & ut magnitudo non sit major quoad naturam sciendi, quàm quoad naturam magnificandi.

3. Quæstio. De quo DEUS satisfacit sibi ipsi? Solutio D G T C. DEUS satisfacit sibi ipsi, hoc est, quia DEUS est æternitas, volun-

voluntas & concordantia in producendo intrinsecè, satisfacit æternitati de æternare, & voluntati de amare, & concordantiæ de concordare; & talem sufficientiam DEUS non potest habere de alio, nisi de se ipso, cùm talem sufficientiam conveniat esse infinitam de infinito. DGTG. Convenit, quòd divinæ Rationes habeant proprios actus, & non appropriatos, ut quælibet ratio quiescat in suo proprio fine, sicut bonitas in suo bonificare, & magnitudo in suo magnificare, & sic de aliis; & ut finis sit unus, vult voluntas, quòd quilibet actus sufficiat alteri de se ipso, & hoc cum tam magna magnitudine, quòd ad invicem convertantur, ita quòd remaneant idem per essentiam & naturam; alioquin quælibet ratio quiesceret in se ipsa sinè alia; quod est impossibile.

4. Quæstio. Salamandra quare vivit in igne? Solutio EGH. Ignis habet potestatem, appetitum & virtutem, & Salamandra est sic genita in flamma ignis, sicut pisces in aqua, & talpa in terra, & Cameleon in aëre: unde sicut aqua habet potestatem & virtutem, per quam pisces potest vivere per ipsam, sic per consequens ignis habet potestatem & virtutem, per quam salamandra vivat in ipso, postquam in ipso est genita, & ita vivit in igne respirando flammam, sicut pisces respirant aquam, & homo aërem, & talpa odorem terræ; & sic appetit salamandra respirare flammam, sicut pisces aquam &c. EGTE. In igne ignificativum est unum principiũ, & ignificabile aliud, & ignificare aliud, & ignificativũ plùs potest in sua essentia & natura, quàm in alio, & ideo plus appetit agere in se, quàm extra se, & agit in aliis elementis, ut possit agere in se; & sic convertit ignibile remotum cum suo ignibili propinquo in flammam, sive in carbonem, & cum illa conversione agit in se: unde cùm ignis genuerit salamandram in flamma, respirat salamandra in flamma, ut vivat, & non potest comburi, quia de natura flammæ est, & naturaliter ipsam appetit, sicut lapis suum centrum. EGTG. Omne ens naturaliter magis potest quiescere per proprium, quàm per appropriatum, sicut ignis, qui magis quiescit in calefaciendo, quàm in desiccando; & hoc est, quia caliditas est sua propria qualitas, & siccitas est qualitas ei appropriata; & sic appetit plus agere de proprio, quàm de appropriato: â simili salamandra genita & nata in flamma appetit eam, quia flamma est suus locus proprius, sicut terra est locus proprius talpæ; ideo ratione proprietatis loci, quem salamandra appetit, potest vivere in flamma.

5. Quæstio. Cùm divina voluntas non velit, nisi unum mundum esse creatum, quare divina potestas potest creare alium mundum vel plures? Solutio EGTH. Rationes DEI sunt in altiori & majori gradu agendi, quàm humanus intellectus possit considerare, quia potestas & voluntas in DEO non habent majorem gradum, nec minorem, hoc est dictum, quòd una non est major aliâ, cùm sint idem numero, unde sequitur, quòd ad objectum extrinsecum sive intrinsecum æqualiter se habeant; sed quia humanus intellectus illum altiorem modum non potest comprehendere, considerat, quòd potestas sit major in possificando, quàm voluntas in volendo, cùm potestas possit creare plures mundos, & voluntas non vult nisi unum: & sic hoc, quod humanus intellectus considerat de majoritate, non est realiter in DEO, imò voluntas tantúm vult, quantúm potestas potest, & potestas tantúm potest, quantúm voluntas vult, & non potest, nisi quantum ipsa voluntas vult, & è converso; & si potestas potest creare plures mundos, hoc vult voluntas, & è converso; hoc autem est intelligibile per punctum transcendentem, de quo puncto transcendentii in *Arte Inventiva* doctrina data est.

6. Quæstio. Quot sunt Potentiæ animæ? Solutio FGI. Potentiæ in anima sunt multæ, sed principaliter sunt tres, quæ sunt memoria, intellectus & voluntas, cum quibus DEUS per animam potest attingi veraciter, cùm sit recolibilis, intelligibilis & amabilis; sed anima non potest ipsum bonificare, magnificare & verificare; & quia DEUS est dignus, ut recolatur, intelligatur & ametur cum magno, bono, durabili recolere, intelligere & amare, concreavit in anima potentiam bonificativam, ut cum ipsa bonificet suum recolere, intelligere & amare, & sic de magnitudine &c. Item convenit, quòd potentiæ animæ sint tres, & non plures, neque pauciores; quia si pauciores essent, aut DEUS esset contra suam recolibilitatem, aut contra suam intelligibilitatem, aut contra suam amabilitatem; quod est impossibile; & si essent plures quàm tres, essent superfluè creatæ, cùm

cùm DEUS non possit attingi per animam, nisi per memorare, intelligere & amare. FG TF. Convenit, quòd in qualibet potentia animæ sint tria consubstantialia concreta, sicut in memoria memorativum, memorabile & memorare, & in intellectu intellectivum, intelligibile & intelligere, & sic de voluntate suo modo, & hoc, ut quælibet potentia in se possit habere consubstantiale medium, & consubstantialem actionem & passionem, per quas possit habere intrinsecam operationem, & per intrinsecam habere extrinsecam in rebus, quæ non sunt de sua essentia. FG TG. In anima non posset esse finis, nec ipsa posset attingere suum finem sinè bonificare, magnificare &c.: sunt ergò in anima bonificativum magnificativum &c., ut cum ipsis attingat suum finem, & ipsum attingit per memorare, intelligere & amare, ita, quòd memorare est per memoriam, & est bonum per bonitatem, & magnum per magnitudinem &c., & sic de intelligere & amare intellectûs & voluntatis; unde sequitur, quòd conveniat in bonitate esse tria consubstantialia concreta, sicut bonificativum, bonificabile & bonificare, & sic de magnitudine &c., sinè quibus sapientia, voluntas & memoria non possent attingere suum finem per bonitatem, magnitudinem &c. FGTI. Convenit, quòd in anima intellectus & voluntas sint æquales, ut habeant æqualia intelligere & amare, & ut æqualiter sint bona magna &c., & hoc, quia DEUS est æqualiter intelligibilis & amabilis: & si potentiæ sint æquales, convenit, quòd sint in pluralitate, & differentes per proprium numerum; & si non essent æquales propriè per seipsas, nec essent æquales in bonitate, esset malum contra bonum, & parvum contra magnum &c.; & sic prima causa non creâsset ipsas cum bono magno &c., sed cum parvo, & non intelligeret nec amaret suum intellectum & amatum æqualiter, sed inæqualiter, nec cum magno bono &c.: quod est impossibile; ergo sunt in anima duæ potentiæ, scilicet intellectus & voluntas; & quia oportet ipsas esse in æqualitate, ût dictum est, oportet, quòd in anima sit memoria, in qua possint esse æquales, sicut in potestate, magnitudine &c., quia sinè memoria non possunt esse æquales in bonitate, magnitudine &c., cùm memoria retineat & conservet communiter species acquisitas per intellectum & voluntatem.

7. QUÆSTIO. Quam virtutem habet sol in ascendendo & descendo? Solutio GHTG. Sicut proprium est igni calefacere, sic proprium est soli moveri, & quia suus motus est circularis, quoad ipsum non est proprium ascendere, nec descendere, sed ratione terræ & climatis est illi appropriatum descendere & ascendere, sicut de manè usque ad meridiem ascendit, & à meridie usque ad noctem descendit; & sic per accidens & effectivè habet unam augmentativam virtutem in inferioribus per ascensum, & aliam inclinativam ad corruptionem per descensum; & hoc est significatum per appetitum ignis, qui quiescit ascendendo, & per apperitum aquæ, quæ quiescit descendendo. GHTH. Sol habet majorem virtutem per proprium, quàm per appropriatum, sicut ignis habet majorem virtutem calefaciendo, quàm desiccando, ût dictum est, & sic magis influit in inferiora per suam propriam virtutem, quàm per appropriatam (excipio tamen supremam virtutem, quæ est prima causa) sed loquor naturaliter, quantum ad naturale agens, sicut homo habet majorem virtutem & appetitum in sua specie, quàm sol.

8. QUÆSTIO. Vegetatum quando est conversum in sensatum? Solutio HIK. Vegetativa & sensitiva sunt substantiales potentiæ, & quælibet est major per suum proprium esse, quàm per esse alterius, sicut substantia est major per proprium esse, quàm per esse alterius: & sic conversio, de qua quæritur, non est, quòd vegetativa dimittat suum esse, & quòd transmutetur in extraneum esse, sed transmutat se in quietem sensitivæ, de qua est induta, ita quòd majorem quietem habet in sensitiva, quàm in se ipsa, sicut secunda causa magis quiescit in prima causa, quàm in se ipsa, & hoc, quia secunda non est tam vera, nec tam virtuosa, nec tam gloriosa, quàm prima: unde cùm vegetativa sit ita, quando venit in conjunctionem cum sensitiva, tunc mutat suam propriam quietem in appropriatam, non quidem formaliter, sed ratione finis, cùm vegetativa sit, ut sensitiva ex ipsa possit vivere, sicut flamma in lampade, quæ vivit de oleo. HITH. Virtus & veritas sunt majores in sensitiva, quàm in vegetativa; unde sicut major virtus attrahit ad se minorem, sic sensitiva attrahit ad se vegetativam; & sic patet, quòd, quando fit illa attractio, vegetativa se convertat in finem & perfectionem sensitivæ. HITI. Virtus & veritas substantialiter sunt æquales in planta, scilicet quòd tota virtus ejus est vera, & tota veritas ejus est virtuosa, & sic in vegeta-

getativa; & quia vegetativa est propter sensitivam, veritas ponit in vero, quando planta comeditur & digeritur, quòd vegetativa se transmutet in novum finem, & hoc convenit, quia sua virtus & veritas hoc requirunt. HITK. Vegetativa est magis circa non esse, quàm sit sensitiva, & hoc, quia virtus & veritas sunt nobiliores in sensitiva, quàm in vegetativa; & sic quando ex duabus naturis fit unum tertium compositum, minor virtus & veritas vegetativæ mutant se in alium finem, sub quo magis distent à non esse per illum finem, quàm per proprium, ita quòd virtus vegetativæ recurrat ad virtutem sensitivæ, & sic de veritate.

9. QUÆSTIO. Peccatum Angeli in qua parte incepit? Solutio IKTE. DEUS posuit in vero, quando creavit Angelum, quòd Angelus, qui peccavit, ipsum memoraret, intelligeret & amaret, & sic creavit ipsum ad habendam gloriam, sed ipse incepit peccare statim, quando fuit creatus, in suo memorare, intelligere & amare, & hoc, quia deviavit à fine, ad quem fuit creatus, & sic incepit suum peccatum in falso memorare, intelligere & amare, ita quòd suum memorativum in suo proprio memorabili deduxerit falsum memorabile contra verum, & hoc in principiando simpliciter per se ipsum. IKTI. Quando Angelus, qui vocatur dæmon, fuit creatus, DEUS posuit in eo æquale memorare, intelligere & amare intrinsecè & naturaliter, ut acquireret veram gloriam æqualiter per accidentale morale memorare, intelligere & amare, & ipse dæmon pervertit se æqualiter in falsum memorare &c.; & sic, quando peccavit, fuit in suo subjecto inceptum peccatum in suo memorare &c, & hoc æqualiter. IKTK. In quantum Angelus fuit deductus per creationem de non esse in esse, incepit suum peccatum in sua natura, quam naturam habet de nihilo, ex quo fuit creatus, & sic incepit suum peccatum in suo nihilo, inclinando se ad nihil, quod est contra esse, sicut falsitas, quæ est contra veritatem, & pœna contra gloriam, cùm falsitas non mereatur esse, nec pœna, cùm sit contra esse in corrumpendo, sicut falsitas est contra esse in falsificando.

10. QUÆSTIO. Differentia ignis & aquæ quomodo est in concordantia? Solutio KTBC. Secundùm primam speciem nonæ Regulæ differentia ignis & aquæ est in concordantia, ita quòd una pars ignis est contra aliam aquæ, & è converso, sicut duo homines, qui se invicem volunt interficere. Secundùm secundam speciem sunt ignis & aqua in concordantia, igne concordante cum aëre, & aqua similiter, uno elemento existente in alio: etiam per tertiam speciem concordant in elementato, in quo ignis & aqua quiescunt in generando ipsum: item concordant, igne calefaciente aquam, & aquâ frigefaciente ignem, ut elementatum sit temperatum.

11. QUÆSTIO. Cum quo movet DEUS firmamentum? Solutio. KTBF. Per primam speciem decimæ Regulæ bonum cum sua bonitate se movet ad agendum bonum, & magnum cum sua magnitudine se movet ad agendum magnum, & sic de aliis; sic DEUS cum sua intelligentia intelligit inferiora appetibilia, quæ sunt inter sensualia & sensualia &c., & cum sua voluntate vult, quòd quiescant inferiora, & cum sua potestate complet hoc, quod intelligit, & in habendo hoc, quod appetunt de firmamento, & sic firmamentum movetur cum divinis rationibus. Secundùm secundam speciem decimæ Regulæ etiam movetur firmamentum, & per tertiam speciem cum omnibus Dignitatibus DEI, quæ sunt ipse DEUS movens per ipsas firmamentum: etiam movet DEUS firmamentum imperando, sive actu per similitudines, sive assimilando rationes, sicut Dominus & multò meliùs, qui dicit suo servo, quòd vadat ad aliquem locum, & vadit in recipiendo similitudinem voluntatis sui Domini in sua voluntate; & sic per talem modum sive medium principaliter movet cœlum sive firmamentum, firmamento recipiente similitudines sive impressiones divinarum rationum in suis partibus ab eisdem divinis Rationibus.

Finivit Raymundus hanc Lecturam, & est brevis, ut sit inspectorabilis; ratione cujus inspectorabilitatis Artista sciens Artem habeat in promptu sinè libro solutionem suæ Quæstionis; & in ista Lectura explicitè & implicitè consistit Lectura Tabulæ generalis.

BEATI RAYMUNDI LULLI DOCTORIS ILLUMINATI LECTURA SUPER Artem Inventivam ET Tabulam Generalem.

DEUS glorioſe, multùm Excellens, cum tua Virtute, Gratia, Adjutorio & Benedictione incipit *hæc Ars*, quæ est *ad faciendum & ad solvendum Quæstiones, & ad inquirendum & inveniendum Naturalia Secreta & Proprietates rerum.*

DE PROLOGO.

1. HÆc Ars abbreviatè sequitur Modum & Doctrinam *Artis Inventivæ;* & propter hoc Nos facimus istam Scientiam super *primam Partem Artis Inventivæ,* quæ est *de Figuris,* & breviori modo, quo poterimus, dabimus Modum, quomodo homo legat & explanet Figuras audientibus *Artem Inventivam;* unde hic Tractatus potest esse *Lectura dictæ primæ Partis, & etiam aliarum Partium,* sequendo Modum, quem nos tenebimus.

2. Cùm igitur sint plures homines, qui desiderant habere Scientiam, ideo nos compilamus hanc Artem, ut ipsi meliùs possint habere cognitionem hujus, quod desiderant scire, ut possint cognoscere & amare nostrum Dominum DEUM, & pervenire ad Cœlestem Gloriam. Tamen convenit, quòd Nos in hac Scientia utamur aliquibus Latinis Verbis, sinè quibus non possemus eam commodè tractare in Vulgari; etiam convenit, quòd Nos ponamus in illa Naturales & Theologales Rationes propter exempla, quæ Nos convenit dare ad demonstrandum hanc Scientiam: & etiam, *ut illi, qui eam voluerint scire, in ipsa addiscant Philosophiam & Theologiam; etiam poterunt habere cognitionem aliarum Scientiarum,* secundùm quòd ipsa Ars universaliter se extendit ad omnes Quæstiones. Desideramus etiam, quòd hæc Ars ponatur in Latino, ut illi, qui sciunt Latinum, inde possint habere utilitatem, & acquirere cognitionem *Artis Inventivæ.*

3. *Subjectum hujus Artis maximè consistit*

sistit ad demonstrandum Veritatem Sanctæ Catholicæ Fidei cum necessariis Rationibus illis, qui ignorant ipsam Fidem, & ad confirmandum illos, qui eam sciunt & credunt, & ad removendum dubia illorum, qui de ipsa dubitant, & etiam ad confundendum Errores Infidelium, qui ipsam negligunt, & satagunt illam destruere, quantum possunt.

4. Intentio autem, propter quam facimus hanc Artem, est, ut demus Exemplum & Modum, quomodo *Ars Inventiva* & *Tabula Generalis* sint applicabiles Sanctæ Catholicæ Fidei, *ut illi, qui eam intelligunt, sciant vincere & destruere Errores, qui sunt in Mundo*, propter quos tot homines ignoranter vadunt in perpetuum Ignem, de quorum pœnâ convenit illos habere conscientiam & tristitiam, qui sunt in Via Veritatis, ideo, quia illos non informant cum illo Lumine, cum quo ipsi sunt illuminati, quia ipsi Infideles sunt homines, sicut & nos, & sunt de nostra natura, & DEUS ignoratur ab illis, & ipsi non impenditur debitum servitium, sicut decet.

5. Sunt multi Modi, secundùm quos hæc Scientia est valde utilis, quos narrare per singula esset valde prolixum; nam ipsi Modi significantur & apparent in illa (sicut Ars & Modus Disputationis) qui in ipsa Scientia relucent secundùm *decem Modos Quæstionum* & earum Species, quas intendimus proponere; nam per illas potest homo vincere & confundere illos, qui eas ignorant, videlicet applicando illas ad propositum per *Conveniens* & *Inconveniens*, per modum *Concordantiæ* vel *Contrarietatis*, *Possibilitatis* vel *Impossibilitatis*. „Nos autem „submittimus hanc Scientiam Correctioni „Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, si forte er„ravimus in aliqua parte ipsius vel aliqui„bus, in quibus tamen credimus, nos non „errâsse scienter.„

De Divisione hujus Artis.

HÆc Ars dividitur in *tres Distinctiones*. *Prima* est de Regulis. *Secunda* de Figuris. *Tertia* de Quæstionibus.

INCIPIT
DISTINCTIO I.
QUÆ EST
De Regulis.

1. PRæsens Distinctio dividitur in *decem Regulas*, quas applicamus decem generalibus Quæstionibus; sub quarum generalitate continentur omnes quæstiones, quæ factæ sunt, fiunt vel possunt fieri. Quamlibet Quæstionem in hac Arte appellamus Regulam, ita, quòd *primam Quæstionem* appellamus *primam Regulam*, & *secundam Quæstionem* appellamus *secundam Regulam*, & sic de aliis per ordinem.

Prima Regula est de *Possibilitate*.
Secunda de *Quidditate*.
Tertia de *Materialitate*.
Quarta de *Formalitate*.
Quinta de *Quantitate*.
Sexta de *Qualitate*.
Septima de *Temporalitate*.
Octava de *Localitate*.
Nona de *Modalitate*.
Decima de *Instrumentalitate*.

2. Has decem Regulas proponimus miscere cum Principiis istius Artis, ut cum ipsis declarentur Principia in inquisitione rerum; &, ut aptiùs possimus facere istam mixtionem, significamus quamlibet Regulam per propriam literam, secundùm quòd Principia hujus Artis per easdem proprias Literas proponimus significare.

Primam Regulam vocamus B., secundam C., tertiam D., quartam E., quintam F., sextam G., septimam H., octavam I., nonam & decimam K.

3. Cæterum, cùm nos per Gratiam DEI tractaverimus de *Arte Inventiva*, quæ pertinet ad Intellectũ, & de *Arte Amativa*, quæ pertinet ad Voluntatem, & *Ars Memorativa* sit valde necessaria in mundo, ut Memoria reddat Intellectui & Voluntati artificialiter hoc, quod in illa artificiosè deponunt, ideo valde fortiter desideramus, quòd noster Dominus DEUS per suam magnam Bonitatem det Gratiam alicui valenti homini, *ut velit*

velit & possit componere Artem Memorativam, cùm nobis propter senium deficiat tempus, & corporeæ vires nos deserant propter fragilitatem naturæ, & etiam, cùm simus nimiùm occupati ad divulgandam & docendam Saracenis *in Arabico Artem Inventivam*, cum qua possent destrui eorum falsæ opiniones, & demonstrari Veritas Sanctæ Catholicæ Fidei; nos tamen breviori modo, quo possumus, volumus significare Modum, quem consideramus ad componendum *Artem Memorativam*, videlicet, quòd in ea sint *Figuræ* & *Ordinatio*, quæ continentur in *Arte Inventiva* & *Amativa*, & quòd in illa applicentur istæ *decem Regulæ*, quas in hac Arte intendimus tractare; & in illa Arte tractabuntur, sicut in ista, applicando illas ad memorandum, sicut in ista Arte illas applicamus per ordinem ad intelligendum. Consulimus etiam, quòd, sicut applicamus *Definitiones, Conditiones* & *Quæstiones* in Arte Inventiva ad intelligendum, & in Arte Amativa ad amandum, ita applicentur Definitiones, Conditiones & Quæstiones in Arte Memorativa ad memorandum, sequendo naturam, quam Memoria habet ad memorandum, quæ significata est in *Arte Demonstrativa* & in suo *Commento*, sequendo processum Figuræ ipsius S.

PRIMA REGULA
B.
De Possibilitate.

1. HÆc Regula est *de Possibilitate*, quæ se habet ad tria, videlicet ad *Affirmationem, Dubitationem, Negationem*, hoc est, quòd quærens Veritatem in principio supponat, quòd utraque pars contradictionis sit possibilis; nam per talem Suppositionem sic oritur Dubitatio rerum, quòd Intellectus ignoret, an ipsæ res existant secundùm Affirmationem, an secundùm Negationem: & quia incipit dubitare, & scire Veritatem rerum est amabile, & scibilitas illius Veritatis est apta esse intellecta, Intellectus secundùm suam naturam & motum, quem habet ad quæsitum terminum sub ratione Voluntatis, quam primùm incipit dubitare, incipit philosophari & inquirere Veritatem rerum; sed, si, priusquàm attingat Veritatem quæsitarum rerum, supponat, quòd sit verum vel falsum, sub ratione Affirmationis vel Negationis contra Possibilitatem, quam diximus, se ipsum captivat, & remanet obstinatus non habens terminos, cum quibus possit attingere Veritatem sub necessariis rationibus naturalibus nec artificialibus: & ideo præcipit Author hujus Scientiæ, quòd sit cavendum, ne homo tractet hanc Artem & disputationem cum sic obstinato & pertinaci Intellectu, sed vult, quòd experiaris priùs secundùm processum hujus Artis, an ipsum possis removere à tali obstinatione & obscuritate, interpositis illi aliis (quibus delectetur) objectis rerum necessariarum, & postea eum revoces ad prima objecta.

2. „Intentio, quare in hac Arte ponitur „ista Regula, est, ut investigemus Veritatem „illius, quod quæritur sub ratione *Utrùm*, „ût, cùm quæritur: *Utrùm sint Angeli?* & „ita de aliis similibus istis, supponendo pri„ùs, quòd sint vel non sint, ut tandem ve„niamus ad necessarias Demonstrationes: „& factâ hâc Suppositione convenit tangere „Principia hujus Artis cum tribus potentiis „Animæ, videlicet per Memoriam memo„rando, per Intellectum intelligendo, & „per Voluntatem amando, in quorum con„tactione, si prædictæ potentiæ fortiùs at„tingunt naturas principiorum affirmando, „quàm negando, convenit, quòd in con„clusione sumatur affirmativa; si verò non, „sumatur negativa; & *hæc Regula est gene„ralis & universalis ad omnes Scientias.*

SECUNDA REGULA
C.
De Quidditate.

1. HÆc Regula est de *Quidditate*, regulans Intellectum ad quærendum & investigandum Definitiones rerum, & habet *quatuor Species*, secundùm quòd ipsæ res se possunt habere in quadruplici differentia.

Prima est, ût, cùm quæritur: *Quid est res in se?* quid est DEUS? quid est homo? quid est Bonitas?

Secunda est, ût, cùm quæritur: *Quid habet res in se?* ût res, quæ est essentialiter in DEO vel in Bonitate, & sic de reliquis.

Tertia est, ût, cùm quæritur: *Quid est una res in alia?* ût, quid est Bonitas in Magnitudine?

Quarta est, ût, cùm quæritur: *Quid habet una res in alia?* ût, cùm quæritur: quid habet homo in arca? Rex in regno? Bonitas in Magnitudine? & sic de aliis.

2. Hæc Regula ponitur in hac Arte, ut homo habeat regulatum Intellectum per ipsam ad investigandum id, quod res sunt, secundùm quatuor prædictas Species seu Modos, discurrente Intellectu secundùm prædictos quatuor Modos per explicita & implicita Principia hujus Artis, ita, quòd de his & de hac Regula fiat concordantia. Etiam ponitur, ut Intellectus sit regulatus ad movendum Memoriam ad memorandum, & Voluntatem ad amandum Definitiones Principiorum, & ad applicandum illa ad Definitiones, & ad faciendum Quæstiones ex illis.

TERTIA REGULA
D.
De Materialitate.

1. HÆc Regula agit de *Materialitate*, quia docet investigare materias rerum; & hoc *triplici Modo.*

Primus Modus est, sicut in DEO, qui est de se ipso liberè, & non de aliquo alio; & Bonitas, quæ est de se ipsa, in quantum est de suo essentiali bonificativo, bonificabili & bonificare; & sic de Magnitudine & aliis principiis substantiæ.

Secundus Modus est, sicut totum, quod est de suis partibus, sicut substantia de sua propria forma & materia, & ejus forma de communi forma multiplicata ex formis partium, & ejus materia de communi materia constituta ex materiis partium, ût cultellus, qui est de ferro; idem è converso dicitur de parte, quæ est de suo toto.

Tertius Modus est, sicut una res, quæ est alterius: veluti Mundus, qui est DEI, qui ipsum creavit, & miles Regis, equus equitis, accidens substantiæ, species seu similitudines per Intellectum apprehensæ realium objectorum, secundæ intentiones primarum, & martellus, qui est clavi, Bonitas Magnitudinis generalis Bonitatis, & remotum objectum propinqui objecti, ût visibilitas coloris visibilitatis existentis intra essentiam visûs; & sic de visibilitate & intelligibilitate lapidis, quæ sunt intelligibilitatis Intellectûs; & similiter malum, quod est privationis boni, & color, qui est ignîs, & alia his similia.

2. Per hanc Regulam docetur Artista cognoscere naturas, per quas aliæ res ex aliis & ex se ipsis constant, & terminos quæstionis, & eligere terminos quæstionis, quibus debet uti in respondendo, & cameras inferiùs contentas in Tabula, quæ magis conveniunt talibus terminis; ût, si hoc modo fiat quæstio: *Utrùm sit bonum, quòd DEUS sit?* tunc, quia Bonitas explicitè ponitur in quæstione, ipsa est eligenda ad concludendum, & similiter termini, qui magis concordant cum Bonitate, ût Magnitudo, Æternitas, videlicet, utrùm sit magnum bonum & durabile, quòd DEUS sit; & sic de aliis.

QUARTA REGULA.
E.
De Formalitate.

1. HÆc Regula est de *Formalitate*, per quam investigantur per Intellectum formæ & fines rerum, ût, cùm quæstio sic fit: *Quare sunt res?* id est, *per quid* sunt? & *propter quid* agunt id, quod agunt? cui aptè respondetur *duobus Modis.*

Primò, quòd quædam res sint per se ipsas, sicut DEUS, qui est per se, & non per aliud, quia Bonitas, Magnitudo, Æternitas & aliæ Dignitates convertuntur in ipso, & sunt unum idem numero, cùm aliter DEUS non esset id, quod est: item DEUS est, quia intelligit & amat se ipsum & suam Bonitatem, Magnitudinem & alias suas Dignitates tantum, quanta est sua Essentia & sua Unitas. Etiam substantia hominis & aliarum rerum creatarum est per se ipsam, in quantum est id, quod est, unde existit per se; & sic de substantiali bonitate, quæ existens per se ipsam est id, quod est, & sic de aliis his similibus.

Secundò modo respondetur, quòd quædam res sint propter alias, ût homo, qui est, ut memoret, intelligat & amet DEUM, quem ideo cognoscit & amat, ut sequatur finis, ad quem est creatus; & Bonitas, quæ est, ut Magnitudo sit bona, & Magnitudo è converso, ut Bonitas sit magna, & sic de aliis, quæ intentionaliter convertuntur; similiter malum est, ut sequatur bonum: & magnum malum, ut sit magnum bonum, non tamen è converso; & culter est, ut scindat; dentes, ut manducent; oculi, ut videant; & visibilitates rerum propter intelligibilitatem earum; imaginatio propter conservandas species, quas Intellectus attrahit à sensualibus rebus; & secundæ intentiones, ut sint primæ; & sic de aliis.

2. Per hanc Regulam habet homo cognitionem

tionem regulandi responsionem sub forma quæstionis inquirendo formas & fines, qui in terminis quæstionis implicantur, tamen factâ mixtione unius Principii cum altero, & servatâ concordantiâ in tali mixtione formarum & finium, quas formas & fines in eo significavimus, quod de ipsis in hac Regula à nobis dictum est, & inferiùs dicetur in Definitionibus & Explicationibus Principiorum: ût, cùm quæritur: quare DEUS permittit malum, cùm ipse sit magnum bonum? cujus quæstionis responsio consistit in eo, videlicet, ut cognoscatur magnum bonum; & sic de aliis similibus istis.

QUINTA REGULA.
F.
De Quantitate.

1. HÆc Regula quærit de *Quantitate*, regulans Intellectum ad mensurandum terminos quæstionis in conclusione; & hoc dupliciter, secundùm quòd quantitas dividitur in *simplicem* & *compositam.*

Simplex Quantitas est Quantitas Simplicium Principiorum, ût Quantitas Bonitatis, quæ est Simplex Principium, habens Simplicem Quantitatem sub ratione suæ simplicis substantialitatis, essentiæ & naturæ.

Composita Quantitas est Quantitas Principiorum invicem mixtorum, ût Quantitas Bonitatis, quæ multiplicatur in similitudines aliorum Principiorum substantiæ, quibus induitur, remanente Bonitate magnâ durabili possibili &c.; unde illa multiplicatio constans ex pluribus Quantitatibus convertitur in compositionem multarum Simplicium Quantitatum multiplicantium unam Compositam Quantitatem communem omnibus aliis Simplicibus Quantitatibus & toti substantiæ sub ratione Bonitatis, aliis Quantitatibus existentibus in omnibus aliis; & sic de Quantitate Magnitudinis & aliorum Principiorum intelligendum est; idem de Simplici & Composita Quantitate, quod sequitur de simplici & Composita Quantitate Bonitatis. Hæc Simplex & Composita Quantitas intra substantiam existens est invisibilis, apparens tamen in figura in extremitatibus substantiæ, cum quibus participat aër, qui non est de essentia substantiæ, ût fit in substantia Petri aut Martini & aliorum similium.

2. Hæc Regula continetur in hac Arte, ut per ipsam mensurentur Quantitates Principiorum affirmando vel negando in responsione quæstionis, ût, si quæratur: *Utrùm DEUS sit?* investigandum est ex supposito, quòd sit, an plus Bonitatis, Magnitudinis &c. sit in Memoria memorante, Intellectu intelligente & Voluntate amante, quàm, si negetur, quòd DEUS sit: *& factâ tali investigatione & suppositione ista Ars requirit, quòd debeat concludi sub forma majoris Quantitatis multiplicatæ ex similitudinibus Principiorum in potentiis Animæ, exceptâ similitudine Contrarietatis & Minoritatis, quæ concordant cum privatione.*

SEXTA REGULA.
G.
De Qualitate.

1. HÆc Regula agit de *Qualitate*, ut Intellectus per ipsam dirigatur ad investigandas veritates rerum secundùm suas *propias & appropriatas* Qualitates.

Propriæ Qualitates sunt, ût caliditas, quæ est propria Qualitas ignîs, humiditas aëris, frigiditas aquæ, & siccitas terræ; unde, quia in quolibet elemento est sua propria Qualitas, sunt ipsa elementa substantialiter, essentialiter & naturaliter inter se distincta; idem sequitur de propriis partibus eorum, scilicet de bonitate ignîs, quæ non est bonitas aëris, nec bonitas aëris bonitas aquæ, & sic de aliis.

Appropriatæ Qualitates sunt, ut, cùm aliæ substantiæ appropriant aliis suas proprias Qualitates, ût ignis aëri suam caliditatem, ut aër sit calidus appropriatè, & aër aquæ suam humiditatem, ut ipsa sit humida, & aqua suam frigiditatem terræ, ut sit frigida, & terra suam siccitatem igni, ut ignis sit siccus appropriatè; igitur aliæ partes transeunt in alias substantialiter & accidentaliter, ut fiat compositio substantiarum & accidentium, & substantia sit composita & multiplicata ex omnibus illis partibus substantialiter & accidentaliter, quolibet elementorum remanente simplici in ipsâ substantia sub ratione suæ propriæ Qualitatis, & composito sub ratione appropriatarum Qualitatum; igitur substantia remanet simplex sub ratione individuationis & unitatis numeri, ût substantia Martini, quæ est una tantùm; quæ simplicitas unitatis sustentatur in simplicitate simplicium partium, sicut & sua

compositio in compositione compositarum partium per appropriatas Qualitates; ignis autem appropriat suam caliditatem aëri sustentato in se ipso, & hoc idem facit de sua bonitate, magnitudine, duratione &c.; & ideo intrat in ipsum substantialiter & accidentaliter; caliditas autem appropriata aëri per ignem secundùm comparationem ignis & aëris est activa & passiva Qualitas: activa, in quantum ignis est calefactivus: passiva, in quantum aër est calefactibilis, nam calefactibilitas aëris existit sub ratione ignificabilitatis; & caliditas per aërem communicata aquæ est activa Qualitas secundùm comparationem aëris, & passiva secundùm comparationem aquæ, quod fit ratione magnæ concordantiæ, quæ est inter ignem & aërem, & ratione magnæ contrarietatis, quæ est inter ignem & aquam, igne appropriante suum proprium calorem aëri, ut aër habeat proprietatem calefaciendi aquam, & ipsa habeat duas passiones sub activo calore, sed ignis non permittit, quòd caliditas aquæ sit activa Qualitas in calefaciendo ea, quæ calefiunt in calida aqua; & hinc est, quòd aqua non calefaciat terram, cùm sit contra ignem, & ignis contra aquam, & sua caliditas sit passiva Qualitas ipsi appropriata, ut aqua sit medium, per quod terra calefit & humefit; & quod diximus de igne & aqua, sequitur de aëre & terra & de omnibus partibus substantiæ.

2. Per hanc Regulam dirigitur & regulatur Intellectus ad inquirendum Qualitates naturalium rerum secundùm ea, quæ diximus de Qualitate in substantiis & partibus earum, mixtis invicem Principiis & Regulis aliis cum aliis; in qua mixtione quælibet partium ostenditur qualis, habituata de propria & appropriata Qualitate, secundùm quem habitum debet fieri judicium in facienda responsione quæsitarum rerum.

SEPTIMA REGULA H.

De Temporalitate.

1. HÆc Regula est de *Temporalitate*, quam significamus per Regulas C. D. K., & consideratur *quatuor Modis*, secundùm quos potest fieri investigatio de Tempore: *primò*, ût, cùm quæritur, quid est Tempus? *secundò*, de quo est? *tertiò*, quomodo est? *quartò*, cum quo est?

Cùm igitur hi quatuor Modi significentur per supradictas tres Regulas, *primus* Modus est de *Definitione* ipsius: igitur Tempus est una simplex pars substantiæ Mundi, cum quo substantia existit cum omnibus suis partibus motis in Tempore, sinè quo creaturæ non possent moveri, eo motu sustentato in rebus, quæ moventur de loco ad locum; & illa figura Temporis apparet in motu sub forma generationis & corruptionis, & per ipsam Intellectus attingit formam & Quidditatem ipsius.

Secundus Modus significatur in *Mixtione* Principiorum in hoc, quod tempus est de se ipso in alio, scilicet in Principio, in quo est creatum & principiatum, sicut Principium est creatum & temporificatum in Tempore; igitur Tempus est de Principio, & Principium de Tempore, ût Bonitas de Magnitudine, & Magnitudo de Bonitate; & sic de aliis Principiis.

Tertius Modus est de *Situatione*, hoc est, quomodo Tempus situatur in Principiis, & Principia in Tempore; igitur Tempus sic existit in Bonitate, sicut Bonitas in Magnitudine, hoc est, quòd, sicut Magnitudo est bona sub ratione Bonitatis, ita Tempus stat in Bonitate sub ratione Bonitatis, & è converso Bonitas in Tempore sub ratione Temporis; & ideo Bonitas est in successione motûs noctium, dierum, horarum & momentorum, illo motu sustentato in præsenti tempore, cujus figura apparet in præteritis & futuris rebus.

Quartus Modus est de *Habituatione*, per quam significantur res, cum quibus Tempus existit id, quod est, & cum quibus existit in partibus substantiæ, & in motu extra substantiam: sicut Tempus, quod cum suis essentialibus partibus, scilicet temporificativo, temporificabili & temporificare existit in Bonitate, in quantum est bonum; & in Magnitudine, in quantum est magnum; & sic de aliis.

2. Hæc Regula est directiva Intellectûs ad faciendum judicium de rebus consideratis sub ratione Temporis; ût si quæritur: *quare DEUS non priùs creavit mundum?* cujus responsionem jubet hæc Ars fieri secundùm Conditiones Principiorum & Regularum hujus Scientiæ, scilicet, quòd Artista intelligat & memoret ea, quæ faciunt ad solutionem quæstionis, antequam respondeat, secundùm quòd de hac Scientia erit habituatus; nam aliter id non poterit efficere, quia, si faceret responsionem, antequam uteretur

teretur habitu ipsius Scientiæ, non posset se juvare cum habitu hujus Scientiæ, nec sequi finem Principiorum, & ita hæc Ars vult, quòd aliquis *priùs debeat habere Theoricam hujus Scientiæ, quàm Practicam*, ût in Regula D. significatum est, ex qua Regula elicitur solutio ad quæstionem, videlicet, quòd, priusquàm erat Mundus, nil aliud fuerit, quàm DEUS; nam illud adverbium *priùs* positum in quæstione non est aliquid reale, sed similitudo, quam Intellectus attrahit de rebus sub ratione temporis, quarum rerum aliæ sunt priùs, quàm aliæ; nam, si illud *priùs* esset aliquid reale, tempus existeret, antequam crearetur Mundus, & tale tempus esset æternum, & non haberet subjectum, in quo sustentaretur, scilicet partes substantiæ Mundi, quæ sunt Bonitas, Magnitudo &c.; & perderetur Definitio Principii & aliarum partium substantiæ.

OCTAVA REGULA I.

De Localitate.

1. HÆc Regula pertractatur *quatuor Modis*, & posset tractari pluribus; sed nos tradimus Artem, quantum possumus, abbreviatè; igitur prædictos quatuor modos significamus per has tres literas, quæ sunt C. D.K., ad ostendendum quatuor Regulas, per quas habebimus notitiam de Loco & de quæsitis sub ratione *Localitatis*.

Primus Modus est per Regulam C., quæ significat Quidditatem Loci, videlicet, quòd Locus sit una pars substantiæ Mundi, in quo locantur omnes partes substantiæ, diffusus & extensus per omnes illas partes; qui Locus per suam naturam & virtutem potest in se ipso esse id, quod est, & in aliis partibus substantiæ, dans illis suam similitudinem, ut essentialiter possit esse in illis, & ipsæ è contra similiter in illo, & ut quævis partium possit esse in alia, & substantia Mundi in se ipsa & in suis partibus, & partes è contra in illa & in se ipsis.

Secundus Modus per Regulam D. est ad significandum, de quo est Locus, videlicet, quòd Locus sit de se ipso, & quòd quædam Loca sint de aliis; ût Locus, qui est simpliciter de se ipso, & non de alio; & quia est creatus & principiatus, est de Principio, ut Principium habeat Locum, in quo possit sustentari; eodem modo de Bonitate, quæ est Locus Magnitudinis, ut Magnitudo possit habere Locum, in quo sit bona, & sic de reliquis Principiis substantiæ, in quibus alia Loca sunt de aliis, ût color & visibilitas, quæ sunt Loca videndi, & imaginatio imaginandi; hæc Loca autem, quorum alia sunt de aliis, sunt particularia existentia sub universali Loco & in ipso invisibilia, cùm universalis Locus non possit videri; apparent tamen in eo, cùm Loca intelligibilitatis & intelligendi sint sub imaginatione, in qua sunt imaginabilia; nam universalis Locus mittit suam & suarum partium similitudinem extra substantiam, quæ similitudo est sensibilis figuraliter, sicut vinum, quod est in Loco, existens in vase, in quo est, & calor piperis in loco saporis & substantiæ piperis.

Tertius Modus Localitatis secundùm nonam Regulam est ad significandum, quomodo aliæ res sint in aliis, indicans modos ipsarum rerum: sicut bonificativum, quod habet modum essendi in bonificabili, ut bonificare sit in bonificativo & bonificabili; & Bonitas, quæ habet modum essendi in Magnitudine, ut sit magna in semetipsa sub ratione magnorum bonificativi, bonificabilis & bonificare.

Quartus Modus per Regulam K. est de Habituatione, ad significandum res, cum quibus Locus est id, quod est, videlicet, quòd Locus sit cum partibus sibi coëssentialibus, scilicet locativo, locabibili & locare, & est cum Bonitate, ut Bonitas sit Locus Magnitudinis, ut Magnitudo sit bona, & è converso; similiter intelligendum est de vino, ut possit contineri in ampulla, & ampulla ipsum contineat, ut non sit Locus vacuitatis, & sic de aliis similibus istis, cum quibus Locus est id, quod est in se ipso & in suis partibus, & ipsæ in illo cum se ipsis & cum illo ipso.

2. Hæc Regula tractata, secundùm quòd diximus, reddit Intellectum regulatum, habituatum & promptum ad respondendum & faciendum judicium de rebus sub ratione Loci; & ideo vult Author hujus Artis, quòd in faciendo judicio rerum quæsitarum tractetur, ût dictum est de Loco in Locis hujus Scientiæ, quæ sunt Figuræ, Definitiones, Regulæ, Tabula & Quæstiones, ût, cùm quæritur: *Ubi erat DEUS, antequam Mundus erat?* quòd recurratur ad supradicta Loca, & secundùm eadem fiat ibi responsio, sicut ad Regulam C., in qua significatur, quòd DEUS sit in se ipso, & ad Definitionem Principii mixtam cum hac Regula, & ad Definitio-

finitionem Magnitudinis, quæ clarè manifestant, quòd DEUS non erat in Loco, antequam Mundus erat, sed in se ipso tantùm.

NONA REGULA.
K.
De Modalitate.

1. HÆc Regula ordinat Intellectum ad intelligendum Modos entium, & dividitur in *duas Partes;* quarum

Prima habet *quatuor Species: prima Species* docet, quomodo partes substantiæ existant: sicut Bonitas, quæ est una pars, & Magnitudo alia, & quælibet earum habet modum essendi pars ratione Differentiæ inter Bonitatem & Magnitudinem existentis in distinctis bonificativo, bonificabili & bonificare, quæ sunt essentiales partes ipsius Bonitatis; & sic de Magnitudine & reliquis Principiis.

Secunda Species docet, quomodo aliæ partes sint in aliis, ût Bonitas, quæ est in Magnitudine & Duratione, in quantum est magna & durabilis, & è converso.

Tertia Species docet, quomodo substantia sit in suis partibus, & è converso partes in substantia, ût Bonitas, quæ est in Magnitudine, Duratione & reliquis partibus substantiæ (& illæ è converso in illa) habens modum multiplicandi se ipsam in aliis partibus, & aliæ partes habent modum multiplicandi se ipsas in Bonitate, ex qua multiplicatione constituitur substantia, quæ habet modum existendi in suis partibus, sicut suæ partes in illa.

Quarta Species docet, quomodo substantiæ debeant multiplicare suam similitudinem & similitudines suarum partium ad extrà: sicut substantia hominis, qui habet modum agendi bona opera secundùm Bonitatem, & magna secundùm Magnitudinem; & secundùm quòd de potentia elementali, vegetali, sensuali, imaginali & rationali compositus est, habet modum intelligendi intelligibilia, imaginandi imaginabilia, sentiendi sensibilia, vegetandi vegetabilia in se ipso, & generandi alterum hominem; & denique ratione elementalis potentiæ habet modum sentiendi calorem, frigiditatem, famem & sitim, & generandi alterum hominem; & secundùm modos interiùs existentes habet modum artificialiter utendi his, quæ sunt extrà, secundùm modum intra substantiam: ût voluntas, quæ desiderat, quòd homo sit virtuosus in modo communicandi, vendendi & emendi & in cæteris similibus.

Secunda Pars iterum dividitur in *quinque Partes*, per quas monstratur modus, qui debet servari in hac Scientia ad inquirendum Veritates rerum.

Prima Pars continetur in duabus Figuris, in quibus debemus eligere terminos ad respondendum; ût, cùm quæritur: *Utrùm Bonitas DEI sit magna?* præcipit Ars, quòd Bonitas & Magnitudo eligantur in faciendâ responsione, cùm quæstio sit de ipsis; præterea, quòd termini inquirantur, qui implicitè continentur in quæstione: velut, si quæritur: *Utrùm Bonitas DEI sit magna in Duratione, Potestate, Concordantia vel in Unitate, Justitia, & in aliis similibus?* item, quòd judicium fiat secundùm Definitiones & Regulas significatas per Literas, quæ in prædictis duabus figuris continentur.

Secunda Pars, quòd recurratur ad tertiam Figuram, & in illa eligantur termini, qui magis concordant cum responsione; sicut in camera B. C., quæ secundùm propositam quæstionem significat, quòd inquisitio fiat: utrùm Bonitas DEI sit magna secundùm Differentiam & Concordantiam, & secundùm primam Regulam & primam Quæstionem, secundam Regulam & secundam Quæstionem, & sic de aliis cameris.

Tertia Pars, quòd fiat recursus ad quartam Figuram, & in illa capiatur modus significationum Literarum: ût, si quæratur: *Utrùm Bonitas DEI sit magna?* quia in hac Quæstione implicatur Æternitas, videlicet, utrùm Bonitas DEI sit magna in Duratione? præcipit Ars, quòd eligatur camera B. C. D., & sumantur significata Literarum, sicut habetur modus ad investigandum, utrùm Bonitas DEI sit magna in Æternitate, Differentia, Concordantia sinè Contrarietate? &, utrùm sit magna secundùm primam, secundam & tertiam Regulam & Quæstionem?

Quarta Pars transmittit ad Tabulam, in qua eligantur Cameræ, quæ conveniunt cum responsione: ût, si quæratur: *Utrùm Unitas DEI sit magna?* & quia in illa quæstione implicantur Bonitas & Æternitas, debet fieri responsio, secundùm quòd significat Camera B.C.D. & B.C.T.B., & B.C.T.C., & sic per ordinem usque ad cameram T.B.C.D., & sic de aliis similibus.

Quinta Pars, quòd observetur modus, qui

qui tenetur in *tertiâ Distinctione;* ût, si quæratur: *Utrùm Unitas DEI sit magna?* quòd responsio fiat secundùm generalem modum habitum in *decem magnis Quæstionibus*, ubi quæritur: *Utrùm in DEO sit Productio?* &, *utrùm DEUS sit Incarnatus?* &, *utrùm Mundus de novo sit creatus?* &c., & quòd ex eo textu eliciatur debita responsio, unâ generali Quæstione applicatâ alteri, & unâ generali Regulâ applicatâ alteri per affirmationem vel negationem, ita, quòd non fiat conclusio contra ordinem & processum prædictæ tertiæ Distinctionis.

DECIMA REGULA.
K.
De Instrumentalitate.

1. HÆc Regula demonstrat Instrumenta, quæ sunt in naturalibus & artificialibus rebus, & habet *duas Partes;* quarum *prima* sumitur in *quatuor Modis*, sicut in superiori Regula.

Primò, sicut Bonitas, quæ est cum sua propria & essentiali proprietate, scilicet cum proprio bonificativo, bonificabili & bonificare.

Secundò, ût Bonitas, quæ existit cum proprietatibus sibi appropriatis, scilicet cum Magnitudine, Duratione, Potestate &c., sinè quibus non posset esse, nec existere in substantia, cùm non haberet, in quo sustentaretur.

Tertiò, ût substantia, quæ existit cum suis partibus sibi substantialibus & accidentalibus, cum quibus est id, quod est, & ratione illarum agit in se ipsa.

Quartò, ût substantia agens extra se in aliis rebus secundùm suas intrinsecas similitudines, sicut homo agens cum suis intrinsecis rationibus bonas magnas & durabiles extrinsecas rationes, ut in extrinsecis similitudinibus appareant assimilata, quæ sunt intra substantiam; & hinc fit, quòd homo cum sua Voluntate moveat suos pedes, & cum pedibus se ipsum progrediens de uno loco in alium, & cum sua manu movet calamum, cum calamo atramentum, cum atramento literas, cum literis Memoriam ad memorandum, Intellectum ad intelligendum, Voluntatem ad amandum, Imaginativam ad imaginandum, sensus ad sentiendum, Vegetativam ad vegetandum, & Elementativam ad elementandum; item movet se ipsum cum motu equi, super quo sedet, & cum motu navis, in qua vehitur, & cum virtutibus ad Gloriam, & cum vitiis ad infernalem pœnam; & sic de aliis.

Secunda Pars dividitur in *quinque Partes*, cum quibus cognoscitur modus hujus Scientiæ.

Prima est de cognitione, quæ habetur in Figuris, acceptis significatis earum & factâ mutuâ mixtione unius Principii cum altero.

Secunda est de cognitione, quæ habetur de rebus quæsitis cum Definitionibus Principiorum & eorum Explicationibus, affirmando id, quod convenit Definitionibus, & negando id, quod illis disconvenit, & est contrarium illis.

Tertia est de mixtione Regularum ad invicem, & Principiorum cum ipsis, per quam habetur cognitio illius, quod quæritur, quâlibet Regulâ conservante id, quod de ea dictum est.

Quarta consistit in Tabula, cum qua & supradicto ordine cognoscitur res quæsita; etiam hæc Scientia consistit in significatis Camerarum quæstionum.

Quinta est de Practica decem magnarum Quæstionum applicatarum ad Divinam Productionem & Incarnationem, & ad Creationem Mundi &c., cum quibus cognoscuntur res, quas desideramus scire.

Hæ Regulæ sunt multùm utiles & necessariæ ad sciendum, nam significationes sunt magnæ, quas complectitur quælibet per se & in mixtione alterius cum altera; nam cum illis habemus modum inveniendi Veritates rerum & Bonitatem & Magnitudinem & alia Principia ipsarum rerum, sicut cum Regula B. C. D. E. F. G. H. I. K., & in mixtione ipsarum & cujuslibet per se apparet plus bonitatis in substantia substantialiter, quàm accidentaliter, ut substantia contineat majora & nobiliora ædificia.

INCIPIT
DISTINCTIO II.
QUÆ EST
De Figuris.

1. SEcunda Distinctio dividitur in *quatuor Figuras*. *Prima* est composita de novem Principiis, quæ sunt *Bonitas, Magnitudo, Æternitas* sive *Duratio, Potestas, Sapientia, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria.*

Secunda Figura est de novem Principiis, quæ sunt *Differentia, Concordantia, Contrarietas, Principium, Medium, Finis, Majoritas, Æqualitas, Minoritas.*

Tertia est composita de prima & secunda Figura.

Quarta Figura est composita de tribus mobilibus circulis, & in ista comprehenduntur omnes aliæ Figuræ; &, quia ista Ars tractatur per Figuras, convenit, quòd quodlibet supradictum principium designetur & intelligatur per literas, quæ continentur in Figuris; & sic volumus, quòd intelligatur per

B. *Bonitas, Differentia, Utrum.*
C. *Magnitudo, Concordantia, Quid.*
D. *Æternitas* sive *Duratio, Contrarietas, de Quo.*
E. *Potestas, Principium, Quare.*
F. *Sapientia, Medium, Quantum.*
G. *Voluntas, Finis, Quale.*
H. *Virtus, Majoritas, Quando.*
I. *Veritas, Æqualitas, Ubi.*
K. *Gloria, Minoritas, Quomodo & cum Quo.*

Sic, quòd quælibet istarum literarum significet illa, pro quibus est posita, & Definitionem & Explicationem illorum, *ut particulare, quod quæritur, possit inventri in suo universali affirmando vel negando*, ita, „quòd, si particulare concordat cum suo u„niversali, teneatur affirmativa in conclu„sione quæstionis; & si particulare contra„riatur suo universali per affirmativam, „quòd teneatur negativa; & hoc idem fiat, „si particulare fuerit contrarium suo univer„sali cum negativa, videlicet, quòd tunc te„neatur affirmativa in conclusione: & hæc „est generalis Regula in hac Scientia.

2. Dicimus autem *Universale* in hac Scientia quodlibet Principium & ejus Definitionem, & etiam quemlibet Modum & Regulam prædictarum Quæstionum, quia omnia ista sunt universalia Principia & generalia omnibus Scientiis; ideo ista Scientia potest dici generalis. Etiam Mixtionem Principiorum ad invicem appellamus Universale, secundùm quòd apparet in Figuris, sic, quòd quamlibet Cameram Figurarum appellamus Universale. Dicimus verò *Particulare* illam Quæstionem, quam homo proponit, ût, si quæratur: utrùm DEUS sit, vel non? & utrùm Mundus sit æternus, vel non? & utrùm sint Angeli? vel quid est Angelus? de quo est? vel quare est? & sic de aliis similibus istis; unde convenit in Cameris considerare & investigare omnia particularia quæsita, & de illis facere judicium, secundùm quòd Cameræ significant, taliter, quòd significata illarum non destruantur. Et quodlibet illorum est per se notum, & non indiget probatione, quia Definitio cujuslibet Principii mixta cum aliis invicem hoc manifestè demonstrat. Porro cuilibet Principiorum convenit sua propria Definitio, ut per suam Definitionem possit cognosci, quia Definitio & res definita convertuntur.

3. *Definitio* est illud, quod ostendit esse rei taliter, quòd hoc, quod de ea dicitur, rei conveniat, & non alteri; sicut, quando DEUS definitur per Unitatem Bonitatis, Magnitudinis & Æternitatis, quia in nullo alio ente Bonitas, Magnitudo, Æternitas sunt unum idem numero, nisi in DEO tantùm; ideo potest dici, quòd DEUS sit illud Ens, in quo Bonitas, Magnitudo, Æternitas sint unum idem numero. Igitur est necessarium, quòd in ista Scientia sint Definitiones Principiorum & Explicationes illorum, quia cum illis illuminatur Intellectus ad inquirendum & inveniendum Veritatem rerum.

4. Cùm autem sint plura universalia Principia, & nos in nostra Scientia solùm specialiter tractemus de *octodecim Principiis*, ideo volumus, quòd alia Principia applicentur istis octodecim, cùm in eis omnia alia principia sint implicata, sicut Justitia, Perfectio, Simplicitas &c., quæ sunt in Bonitate, Magnitudine, Duratione, & sic de aliis, quia Justitia, Perfectio & Simplicitas sunt bonæ, magnæ & durabiles &c.; ideo volumus, quòd, sicut in ista Scientia tractantur specialiter expressa Principia, de quibus est composita, videlicet Bonitas, Magnitudo &c., sic alia principia aliorum entium hic simili modo pertractentur; ût, si fiat quæstio: utrùm DEUS sit, vel non? vel utrùm sit justus, perfectus & simplex? ita, quòd istiusmodi termini, qui sunt in quæstione, applicentur & reducantur ad Principia istius Artis, & quòd secundùm Veritatem eorum fiat responsio; & sicut dicitur de DEO, ita sequitur de aliis rebus.

5. Etiam vult Magister hujus Artis, quòd accipiantur termini, de quibus quæstio est composita, & quòd illi applicentur *decem Modis* vel *Regulis*, per quas fiunt Quæstiones, ût suprà diximus, & cum illis applicet homo terminos quæstionis ad Principia istius Artis tali modo, quòd Principia & eorum Definitiones & Explicationes conserventur illæsæ.

6. Etiam vult ista Ars, quòd Artista in principio supponat, quòd utraque pars vera vel falsa sit possibilis, ut Intellectus sit liber, & habeat modum inquirendi Veritatem, nam, postquam res quæsita semel est affirmata vel negata, potest Intellectus non ampliùs esse liber, nec habet modum, per quem possit inquirere id, de quo dubitat.

7. Ista Scientia etiam requirit, quòd res inquirantur, secundùm quòd realiter existunt in se, vel secundùm quòd Intellectus eas recipit intentionaliter in se ipso; *reales res*, quæ realiter existunt, sunt id, per quod res existit constituta, sicut camera, quæ est ædificata ex lapidibus, lignis & aliis illi convenientibus, per quas res & earum dispositionem est hoc, quod est; *intentionales res* autem sunt similitudines illarum rerum, de quibus camera est composita, quas humanus Intellectus recipit in se ipso, & de illis informat suum intelligere, quando imaginatur cameram. Unde vult ista Scientia, quòd inquirendo Veritatem fiat Differentia inter reales & intentionales res, & cum earum Concordantia fiat judicium de rebus.

8. Ad inquirendum Veritatem rerum etiam convenit, quòd homo faciat Differentiam inter Intentionem & Intentionem, cùm quædam res sint *per Primam Intentionem*, & aliæ *per Secundam*, sicut camera, quæ est per Secundam Intentionem, & habitare in ea per Primam, & sicut comedere per Secundam, & vivere per Primam, & sic de aliis similibus istis. Unde, cùm Prima Intentio sit melior & nobilior, quàm Secunda, & sit finis & complementum illius, vult ista Ars, quòd semper concludatur magis secundùm naturam & proprietatem Primæ Intentionis & Majoritatem ipsius, dummodo non sequatur aliquod inconveniens contra naturam & proprietatem Secundæ Intentionis & Principiorum istius Artis.

9. Ista Scientia etiam vult, quòd sua Principia, quæ sunt Universalia, inclinentur & specificentur usque ad specialia entia transponendo quodlibet principium in aliud ad invicem, descendendo de gradu in gradum: sicut Bonitas, quæ est universalis, & applicatur Bonitati Angeli vel hominis, dicendo, quòd Bonitas Angeli sit magna, durabilis, potens, sapiens, volens, virtuosa, vera, gloriosa & differens &c. in ejus Memoria, Intellectu & Voluntate, & consistat in Principio, Medio & Fine illarum rerum, quas Angelus facit bonas, majores, æquales vel minores, & hoc tali modo, quòd Intellectus perveniat ad intelligendum Angelum specificè & opera, quæ ipse facit sub ratione Bonitatis, videlicet sanctum Michaëlem, sanctum Gabrielem & illorum opera. Et ideo „hæc „Regula est valde necessaria in hac Arte, quia „per ipsam potest Intellectus descendere de „universali ad particulare, specificando na„turas & proprietates rerum in dictis Prin„cipiis.

10. Hæc Ars etiam vult, quòd homo sibi caveat à *Contradictione*, quæ est, quando duæ contrariæ res veniunt ad unum terminum tantùm; sicut, quòd DEUS sit & non sit; & quòd homo sit bonus & non bonus, vel sit malus & non malus, & sic de aliis similibus istis; quia Contradictio non potest esse realis res.

11. Similiter vult ista Ars, quòd attendatur ad res, quæ sunt *per necessitatem*, & ad res, quæ sunt *per contingentiam; per necessitatem* quidem, sicut est necessarium, quòd DEUS sit bonus, & quòd in ipso Bonitas, Magnitudo, Æternitas, Potestas, Sapientia, Voluntas, Virtus, Veritas & Gloria sint æquales & concordantes & reales Rationes differentes & inconfusæ: vel sicut homo, cui de necessitate convenit, quòd habeat corpus

& animam, & quòd habeat Voluntatem, & igni, quòd habeat calorem, & alia similia istis; *per contingentiam* verò, sicut homo, cui contingit, quòd sit albus vel niger, sanus vel æger, dives vel pauper, & sic de aliis. Hæc Regula est valde necessaria in hac Arte, ut homo magis concludat secundùm naturam & proprietates, quæ sunt de necessitate, quàm secundùm illas, quæ sunt de contingentia.

12. Hæc Ars etiam requirit, quòd attendatur in inquisitione rerum, quomodo Intellectus ipsas, quæ sub ipso existunt, in se ipso accipiat; sicut Intellectus, qui intelligit, quòd amaritudo, quam æger homo sentit in pomo, non sit de natura illius pomi, sed sit de gustu infirmi, qui illam dulcedinem convertit in amaritudinem per modum corruptionis, sicut gustus sani hominis, qui convertit dulcedinem pomi in saporem, per viam generationis; & ideo Intellectus ascendit supra sentire sensitivæ, & intelligit in altiori gradu Veritatem rerum, quàm sensitiva illam possit significare. Et hoc idem facit Intellectus, dum ad intelligendum Proprietates & Naturam nostri Domini DEI ascendit supra se ipsum, ita, quòd non intelligat secundùm suam naturam, sed secundùm naturam & influentiam sibi provenientem à supremo Objecto, quod est Benedictus DEUS, & hoc per modum possibilitatis vel impossibilitatis, convenientis vel inconvenientis, quæ sequerentur in DEO, si esset, secundùm quòd Intellectus intelligit cum suâmet natura: sicut considerare, quòd prædestinatio & liberum arbitrium sit in prædestinatis ad salvationem secundùm Sapientiam DEI, quæ est tota perfecta, & in illis, qui possunt salvari & damnari, secundùm Justitiam DEI, quæ similiter est perfecta, cui maximè convenit, quòd homo habeat liberum arbitrium faciendi bonum vel malum, ut Justitia perfectè possit judicare homines. Unde „hæc Regula est valde necessaria in hac Arte, ut „Intellectus ascendat supra naturas, quæ sub eo „existunt, & illas intelligat secundùm suam „naturam, & quòd mortificet suam naturam, & ascendat ad intelligendum non secundùm suam naturam, sed secundùm naturam sui Creatoris, qui est valde difficilis „ad intelligendum propter ejus altam Nobilitatem & Excellentiam, quam habet in se ipso & in suis Operibus.

DE I. FIGURA.

ISta Figura dividitur in *duas Partes*: prima Pars est de suî *Ordinatione*; secunda Pars est de *Definitionibus* suorum Principiorum.

PARS I.
De Ordinatione.

1. IN prima Parte continetur, quomodo ipsa Figura sit divisa in *novem Cameras* contentas intra unum Circulum, secundùm quòd in ipsa apparet. *Prima Camera* est de Bonitate, *secunda* de Magnitudine; & sic de aliis per ordinem usque ad Cameram de Gloria, secundùm quòd in ea sensualiter repræsentatur.

2. Quælibet Camerarum significat suam Definitionem & omne id, quod dicitur de ea in hac Scientia, & de illis, quæ ad eam pertinent, ût in Camera Bonitatis, in qua significatur ejus Definitio & Explicatio, & omne id, quod dicitur de ea: sicut bonum & bonificativum & bonificabile, quæ sunt de Bonitate; & hoc idem sequitur de secunda Camera, quæ est de Magnitudine, & sic de aliis.

3. Idcirco quælibet Camerarum est universale ad inquirendum particulare, in quantum continet esse, naturam & proprietatem illius Cameræ: sicut homo, qui est bonus sub ratione Bonitatis, & habet naturam & proprietatem faciendi bonum cum Bonitate.

PARS II.
De Definitionibus.
De Bonitate. B.

DEfinitio. *Bonitas est id, ratione cujus bonum agit bonum, & sic bonum est esse, & malum est non esse.*

1. Explicatio. Illud bonum, quod fit à bono, debet considerari *duobus modis: Primò* illud bonum, quod bona res agit *in semetipsa:* sicut ignis, qui in se ipso calefacit aërem: & Intellectus, qui in se ipso intelligit suum intelligere: & DEUS Pater, qui in se ipso generat DEUM Filium, & sic de aliis similibus istis; unde, cùm omnia ista sint bona, est bonum, quòd sint, & malum esset, si non essent. *Secundò* illud bonum, quod bona res agit *extra semet ipsam*, sicut ignis, qui calefacit aquam in pane: & Intellectus, qui imaginatur sensuales res in imaginatione:

ne: & vir, qui generat hominem in fœmina, & qui artificialiter agit bonum: & DEUS, qui creavit Mundum, & sic de aliis; & ideo omnia ista bona sunt, & esset malum, si non essent, & omnia sunt bona sub ratione Bonitatis, sicut omnia colorata sunt colorata sub ratione coloris; & propter hoc Bonitas concordat cum *esse*, & suum contrarium, hoc est, malum concordat cum *non esse*. Unde, cùm hoc ita sit, Bonitas est Ratio bono, & maximè in illis, quæ faciunt bonum in se ipsis, quia bonum, quod fit intrà, est magis propinquum Bonitati, quàm illud, quod fit extrà, sicut bonum boni intelligere, quod est magis propinquum Bonitati Intellectûs, quàm bonum, quod habet Intellectus ad intelligendum sensuales res.

2. Bonitas tamen debet considerari *duobus modis*, videlicet subst antialiter & accidentaliter. *Substantialis Bonitas* est illa, quæ est pars bonæ substantiæ, sicut substantia ignîs, quæ est bona substantialiter, ut ejus Bonitas sit illi Ratio, quòd agat bonum substantialiter de Bonitate, cum Bonitate, per Bonitatem & in Bonitate generando bonas substantias, & conservando illas in esse; & hoc idem sequitur in planta, quæ generat aliam plantam substantialiter de sua Bonitate; & hoc idem sequitur in DEO, qui de sua propria Substantiali Bonitate generat DEUM Filium, & spirat Sanctum Spiritum, ut Bonitas eorum sit bona substantialiter sinè aliquo accidente. *Accidentalis Bonitas* est in creatis rebus, sicut substantialis Bonitas substantiæ hominis, sub cujus Ratione partes illius substantiæ sunt bonæ, scilicet Magnitudo, Duratio, Potestas & cæteræ partes, de quibus substantia est composita, quia omnes sunt bonæ sub ratione Bonitatis, sicut Magnitudo, quæ est bona per accidens, quia non est bona per se ipsam, sed est bona ratione Bonitatis, quæ Magnitudini & partibus substantiæ dat suam similitudinem, quæ similitudo est accidens bonum in qualibet parte, quæ sustentatur in radicali & substantiali parte Bonitatis, & in radicalibus & substantialibus partibus illius substantiæ. Et ideo, quando contingit, quòd substantiales partes substantiæ resistunt recipere similitudinem, quam substantialis Bonitas in eas transmittit, tunc devenit illud accidens in privationem sub ratione malitiæ & corruptionis, per quam corruptionem substantia devenit in *non esse*.

3. Diximus de Bonitate, & explicavimus illius Definitionem, & consideravimus eam, secundùm quòd debet considerari in rebus, & secundùm quòd ipsa est major Ratio faciendi bonum quibusdam rebus, quàm aliis, secundùm quòd quædam res sunt magis bonæ & altiores, quàm aliæ. Unde omnia ista, quæ dicta sunt sub ratione Bonitatis, sunt quoddam *Universale*, in quo convenit inquirere *particulare*, quod quæritur sub ratione Bonitatis, quod particulare invenitur affirmando vel negando, tali modo, quòd talis affirmatio vel negatio non sit contra Definitionem & Explicationem, quas superiùs dedimus de Bonitate.

De Magnitudine. C.

DEfinitio. *Magnitudo est id, ratione cujus Bonitas, Duratio & cætera principia sunt magna, ambiens omnes extremitates essendi earum rerum, quæ sunt magnæ ratione Magnitudinis.* Unde Magnitudo est universale Principium omnibus rebus, quæ sunt magnæ, supra quam nullum ens est magnum.

1. Explicatio. Istam Magnitudinem convenit considerare *duobus Modis*, videlicet *accidentaliter & substantialiter*. *Accidentalis Magnitudo* est illa, quæ facit, quòd Bonitas, Duratio & alia Principia hujus Scientiæ sint magna, sicut Bonitas Firmamenti, quæ est magna in extensitate ratione Magnitudinis, & Bonitas ignîs & Angeli similiter; hoc idem sequitur de Bonitate hominis, plantarum & aliorum entium, quæ omnia sunt magna ratione Magnitudinis; & hoc idem sequitur de eorum durationibus, potestatibus, instinctibus & appetitibus, quæ omnia sunt magna in extensitate Magnitudinis, quæ mensurat illa cum se ipsa, dando eis suam similitudinem. *Substantialis Magnitudo* est illa substantialis pars substantiæ, quæ aliis partibus dat suam similitudinem, & per quam substantia est magna essentialiter & substantialiter, sicut substantia plantæ, hominis, ignîs, firmamenti & Angeli; & ista substantialis Magnitudo est suâmet quidditas, & habet plus de essentia & natura, quàm accidentalis Magnitudo, ideo, quia accidentalis Magnitudo est, ut alia sint magna, sed substantialis Magnitudo est, ut ipsa sit hoc, quod est, & ideo Magnitudo est substantialis pars in substantia.

2. Magnitudo est in DEO id, per quod Bonitas, Æternitas, Potestas & aliæ Dignitates in DEO sunt infinitè & immensè magnæ

in Unitate Eſſentiæ & Naturæ, & in Operatione, quam DEUS habet in ſe ipſo, ſicut DEUS Pater, qui ſub ratione Magnitudinis eſt infinitè magnus in ſe ipſo & in ſua Bonitate & Æternitate &c., & in generando Filium, & ſpirando Sanctum Spiritum, in quibus facit magnam eorum Bonitatem, Æternitatem, Poteſtatem &c. de ſuâmet Magnitudine, quæ Bonitas eſt magna, in quantum eſt de eadem Bonitate Patris, & in ipſa eſt tota, & per ipſam totam eſt æternaliter & infinitè, & cum illa remanet una eadem Bonitas, una Deitas, unus DEUS; & ſic Magnitudo facit Bonitatem tantam, quòd ampliùs non poteſt, ſicut Bonitas, quæ facit, quòd Magnitudo ſit bona, quantum poteſt, & hoc idem, quod diximus de Magnitudine in Bonitate, ſequitur de Magnitudine in Æternitate, Poteſtate & in aliis Dignitatibus; propter quod ſequitur, quòd in DEO non poſſit eſſe otioſitas, nec pars, nec quantitas, nec locus, nec tempus, nec aliquod accidens vel defectus.

3. Secundùm ea, quæ diximus, eſt explicata Definitio Magnitudinis, & eſt ſignificatum ejus eſſe & natura & proprietates ejusdem; & ideo vult iſta Scientia, quòd hoc, quod diximus de Magnitudine, ſit *Univerſale*, in quo inquiratur *particulare* rerum quæſitarum ſub ratione Magnitudinis, taliter, quòd illud particulare concordet, & non contrarietur iis, quæ diximus de Magnitudine, & hoc affirmando vel negando. Et idem intelligatur de aliis Principiis, Definitionibus & Explicationibus.

De Duratione. D.

DEfinitio. *Duratio eſt proprietas, ratione cujus Bonitas, Magnitudo, Poteſtas & cætera principia durant.*

1. Explicatio. Duratio eſt *duplex*, ſubſtantialis & accidentalis. *Subſtantialis Duratio* eſt, ſicut Æternitas DEI, quæ durat infinitè ſinè principio & ſinè fine, & comprehendit ac menſurat omnes durationes & tempora creatarum rerum; per hanc Æternitatem durant Bonitas, Magnitudo, Poteſtas & aliæ Dignitates DEI æternaliter, & per ipſam durant in Bonitate DEI Divinæ Perſonæ, ſic, quòd quælibet Perſona ſit una eadem Bonitas, durantibus illâ Perſonâ, quæ eſt Pater, & aliâ Perſonâ, quæ eſt Filius, & aliâ Perſonâ, quæ eſt Sanctus Spiritus, ita, quòd cum omnibus tribus Perſonis remaneat una Eſſentia, una Natura, una Bonitas, una Deitas, unus DEUS ſinè ulla alteratione & mutatione ipſarum trium Perſonarum; & convenit, quòd iſta Duratio ſit ita bona & magna, quòd Pater de ſua Bonitate & Magnitudine poſſit ſufficere ad producendum & generandum Filium æternaliter & infinitè, ipſo Patre remanente uno æternaliter & infinitè, & hoc idem de Unitate Filii, & de Unitate Sancti Spiritûs. Unde iſta Duratio eſt tota ſubſtantialis ſinè aliquo accidente & eſt maxima, quam Æternitas poteſt dare Bonitati, Magnitudini, Poteſtati &c. in Divinis Perſonis, ſicut Bonitas, quæ in Divinis Perſonis dat Durationi majorem Bonitatem, quam poteſt dare.

2. Etiam ſubſtantialis Duratio in creaturis eſt illa pars, de qua ſubſtantia eſt compoſita & conſtituta cum aliis ſubſtantialibus partibus; & iſta Duratio transmittit ſuam ſimilitudinem in alias partes, ita, quòd eas facit durare, ſicut Bonitas, Magnitudo, Poteſtas Firmamenti durant ratione Durationis, & ſic de Bonitate & Magnitudine Angeli & rationalis Animæ; & quia ſubſtantialis Duratio transmittit ſuam ſimilitudinem cum Concordantia ſinè ulla Contrarietate in alias partes ſubſtantiæ, eſt ſubſtantia incorruptibilis & durabilis, ſicut ſubſtantia Firmamenti & ſupracœleſtium corporum, Angeli, Animæ hominis & ſimplicium elementorum, quia omnes iſtæ ſubſtantiæ durant, & non corrumpuntur, nec deveniunt in privationem, quia partes earum recipiunt ſimilitudines Durationis cum Concordantia ſinè Contrarietate; ſunt tamen earum *Durationes Accidentales*, quia durant ſub ratione ſubſtantialis Durationis, in qua ſuſtentantur ad durandum.

3. Sunt etiam aliæ partes accidentales in Duratione, quæ deveniunt in corruptionem; quæ quidem durant, in quantum recipiunt ſimilitudinem Durationis per modum Concordantiæ, & deveniunt in privationem, quando reſiſtunt recipere illam ſimilitudinem, & ſunt iſtæ partes: ſicut Bonitas hominis, equi, plantæ, metallorum & compoſitorum elementorum, quæ tantum durat, quantum cum ſubſtantiali Duratione concordat in recipiendo ſuam ſimilitudinem; & quando reſiſtit recipere illam ſimilitudinem, devenit in corruptionem.

De Poteſtate. E.

DEfinitio. *Poteſtas eſt id, ratione cujus Bonitas, Magnitudo, Duratio & alia Principia poſſunt exiſtere & agere.*

Expli-

1. Explicatio. Poteſtas eſt univerſale Principium, ſub cujus ratione exiſtunt omnia, quæ ſunt de ipſo & per ipſum: ſicut calefacta entia, quæ omnia exiſtunt ſub ratione caloris, in quantum ſunt calefacta. Iſta Poteſtas, quæ eſt univerſale Principium, debet conſiderari *duobus Modis*, videlicet per Modum exiſtendi & agendi. *Primus modus exiſtendi* debet *dupliciter* conſiderari: *primò*, ût, quando Poteſtas per ſe poteſt exiſtere hoc, quod eſt; & iſta eſt ſubſtantialis pars in ſubſtantia, quæ transmittit ſuam ſimilitudinem in alias partes ſubſtantiæ, ut ratione illius poſſint exiſtere & agere; quia, ſi non eſſet ſubſtantialis pars, partes ſubſtantiæ non poſſent exiſtere nec agere ratione Poteſtatis, quæ cum illis eſt conjuncta in ſubſtantia, ſed poſſent exiſtere & agere per aliam poteſtatem, quæ eſſet diſtincta ab ea & extra ſubſtantiam, & ſic omnes partes ſubſtantiæ eſſent paſſivæ ſinè aliqua naturali actione, & ſubſtantia non exiſteret per ſe ipſam, nec haberet propriam Poteſtatem agendi in extrinſecis rebus. *Secundò*, ût, quando Poteſtas eſt bona ratione Bonitatis, magna ratione Magnitudinis, & durans ratione Durationis, & ſic de aliis; & etiam, quia ratione Poteſtatis Bonitas, Magnitudo & cætera Principia exiſtunt, in quantum poſſunt eſſe hoc, quod ſunt.

Modus autem *agendi* debet conſiderari *duobus Modis*. *Primus Modus* debet conſiderari *tripliciter*, ſcilicet ſecundùm formam & materiam & conjunctionem earundem, videlicet poſſificare exiſtens de eſſentia & de forma & materia, quæ forma eſt poſſificativa, & materia eſt poſſificabilis; in iſto poſſificare forma convertit hoc, quod eſt poſſibile, ad poſſificandum Bonitatem, Magnitudinem & alia Principia, quæ ſunt poſſificabilia, in quantum poſſunt eſſe hoc, quod ſunt, & poſſunt agere; & eorum poſſibilitas eſt convertibilis in propriam & eſſentialem poſſibilitatem Poteſtatis; & hoc idem ſequitur de poſſificare, quod Bonitas, Magnitudo &c. habent in agere, quod eſt convertibile in proprium & eſſentiale poſſificare Poteſtatis. *Secundus Modus* debet conſiderari *tripliciter*, videlicet ſecundùm potentiam, habitum & actum: ſecundùm potentiam, ſcilicet quando in eſſentiali & ſubſtantiali poſſificare exiſtunt formæ in potentia ſub ratione materiæ Poteſtatis, & exiſtunt in habitu ſub ratione formæ Poteſtatis, & deveniunt in actum, movente formâ Poteſtatis ſuam propriam & eſſentialem materiam ſecundùm diſpoſitionem aliorum principiorum & influentiam alterius in alterum, ſubſtantiali formâ applicante accidentales formas ad ſuam propriam materiam, & convertente illas in ſe ipſam ſub ratione Poteſtatis, & refluente illas ad propoſitum, videlicet, quòd omnes exiſtant poſſibiles & poſſitæ in una ſubſtantia, & quòd agant in rebus extra ſubſtantiam, quas operationes facit ſubſtantia ſecundùm diſpoſitionem & proportionem operationum, quas habet intra ſe ipſam.

2. Omnia iſta, quæ dicta ſunt de Poteſtate, poſſunt conſiderari in omnibus rebus, quæ continentur in *Chaos*, quod vocamus confuſionem, quæ eſt rerum elementatarum exiſtentium ſub ſphæra Lunæ, & hoc, ſecundùm quòd Poteſtas eſt diffuſa in generibus & ſpeciebus & ſuis individuis; & hoc idem in ſimplicibus elementis, rationalibus Animabus & Angelis. Et ſubſtantiale poſſificare, quod diximus, eſt fons & origo omnium poſſificare ab eo derivatorum, & illud durat de illis, quæ in ipſo convertuntur, & dat durare illis, quæ transmittit in alias eſſentias.

3. Tamen convenit in noſtro Domino DEO conſiderare ſubſtantialem Poteſtatem ſinè aliquo accidente; & quia ſua Poteſtas, Bonitas, Magnitudo, Æternitas & cæteræ Dignitates ſunt unum idem numero, Bonitas, Magnitudo &c. poſſunt exiſtere & agere per ſe ipſas; ſed, ne ſint otioſæ ratione Poteſtatis, omnes ſunt inſimul una poſſificativa Forma, quæ eſt Perſonativa, & iſta eſt Perſona Patris, quæ de ſe ipſa generat Filium, qui eſt poſſitus & poſſibilis, & eſt actus, ut Forma non ſit otioſa in Æternitate nec in Infinitate Bonitatis, Magnitudinis, Poteſtatis &c.; & Poſſificare eſt Sanctus Spiritus, quem Pater & Filius ſpirant, qui eſt ſpiratus, ſpirabilis & ſpirare; & omnes tres Perſonæ ſunt una Eſſentia, quæ eſt Poteſtas, & eſt Bonitas, Magnitudo &c.; & iſta Poteſtas eſt altior & nobilior, quàm omnis alia poteſtas, & ratione ipſius poſſunt exiſtere & agere in tribus Perſonis Bonitas, Magnitudo &c., ſicut Poteſtas, quæ ibi poteſt intelligi ratione Sapientiæ, & amari ratione Voluntatis, & eſſe bona ratione Bonitatis, & magna ratione Magnitudinis, & ſic de reliquis. Illud Poſſificare DEI verò ſuperiùs dictum poteſt durare, quia Æternitas in illo poteſt habere ſuum æternare; & poteſt eſſe infinitum, quia Magnitudo habet in eo ſuum infinire;

finire; & potest esse bonum, quia Bonitas habet in eo suum bonificare; & quia quælibet Dignitas est alia, non potest deficere, nec esse finitum, nec malum, nec ignorans, quia Sapientia habet in eo suum intelligere; nec potest esse odibile, quia Voluntas in eo habet suum amare.

De Sapientia. F.

DEfinitio. *Sapientia est proprietas, ratione cujus sapiens intelligit.*

1. Explicatio. In Sapientia seu Intellectu naturaliter & essentialiter sunt intellectivum, intelligibile & intelligere de essentia Intellectûs, & hæc tria ita distincta sunt unus Intellectus distinctus in illis, ita, quòd sub ratione formæ est intellectivus, sub ratione materiæ intelligibilis, & sub ratione conjunctionis amborum est intelligere; sed ipse Intellectus, in quantum est unus, est indivisibilis, ut non sit convertibilis in aliam essentiam, nec ejus unitas sit diminuta nec corruptibilis. Hic Intellectus est *substantialis pars* substantiæ, & in suum proprium intelligere, quod diximus, adducit intelligibilitates partium substantiæ, videlicet Bonitatem, Magnitudinem &c., quæ sunt partes rationalis substantiæ, & ipsas intellectificat & illuminat in se ipso; de quarum & de suis similitudinibus & similitudinibus, quæ non sunt de ejus essentia, sed sunt extra substantiam, sicut similitudo coloris, sermonis, odoris, dulcedinis, caloris, lapidis vel plantæ &c. ipse format & generat *accidentale intelligere* multiplicatum & compositum de dictis speciebus; & per istud accidentale intelligere intelligit suum substantiale intelligere & semet ipsum; & in substantiali intelligere sustentatur accidentale intelligere. Istud substantiale intelligere est fons seu fundamentum, in quo accidentale intelligere existit in potentia, quod deducitur ad actum, quando substantialis forma movet suam propriam materiam in suo proprio intelligere, & convertit in suam propriam intelligibilitatem extraneas intelligibilitates, de quibus componit accidentale intelligere. Istud substantiale intelligere autem est illud, cum quo Intellectus intelligit, quòd partes substantiæ sint substantiales, & est illud intelligere, in quod substantialis Bonitas transmittit suam similitudinem, & similiter substantialis Magnitudo, Duratio &c.; & propter hoc habet Intellectus tam magnam Potestatem in intelligere; quæ Potestas esset parva, si non haberet in se substantiale intelligere. Cum isto substantiali intelligere intelligit Intellectus in alia Vita nostrum Dominum DEUM, ut in suo intelligere sit Bonitas, Magnitudo, Duratio & cætera Principia, quæ non essent, si intelligeret DEUM cum accidentali intelligere; imò deficerent illi, & illud deficeret eis, in quantum intelligeret illa cum eorum contrario; quod esset pœna Intellectui & aliis partibus substantiæ.

2. In rebus autem, quæ non habent rationalem animam, sunt aliquæ similitudines Intellectûs, sicut in irrationali anima, in qua est Imaginativa, cum qua imaginatur sensibiles res, ut per talem instinctum habeat modum vivendi: item & in planta, lapide & in compositis & simplicibus elementis, & in supracœlestibus corporibus, in quibus naturalis instinctus est similitudo & figura Intellectûs seu Sapientiæ, ut habeant modum generandi species & individua eorum & illis dandi dispositionem, quæ illis convenit secundùm ordinem naturæ.

3. In DEO convenit intelligere unam substantialem Sapientiam sinè aliquo accidente, cum qua intelligat se ipsum & omnia creata, & DEUS est suâmet Sapientia, & in ipso Sapientia, Magnitudo, Bonitas &c. sunt una & eadem Essentia & Natura in numero, una Deitas & unus DEUS; & quia prædicta Unitas est infinita & æterna, Sapientia non posset intelligere Bonitatem, Magnitudinem & alias Dignitates DEI, si in semet ipsa non haberet Naturam & Proprietatem Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere; & ideo ad conservandum Unitatem, quam habet cum aliis Dignitatibus, est ipsa Sapientia Unus Sapiens, qui intelligit, & iste Sapiens est unus cum omnibus Dignitatibus, & in intelligendo se ipsum & omnes suas Dignitates generat de toto se ipso unum Intellectum & Intelligibilem, qui bene, æternaliter & infinitè est intellectus, & iste est Filius, qui est omnes Dignitates, & omnes Dignitates sunt in eo unum idem numero, quia de omnibus ipsis est genitus, & in eisdem remanet & consistit; & Intelligere, quod est inter ipsum & Patrem, est Sanctus Spiritus personaliter, qui est spiratus de toto Patre & de toto Filio & de omnibus Dignitatibus, & ideo Sanctus Spiritus est omnes Dignitates, & in eis remanet & consistit, & ipsæ in illo sunt unum idem numero; *intelligere* tamen *absolutè consideratum* remanet una eadem Essentia & Natura, in quo Pater, Filius & Sanctus Spiritus sunt una eadem Essentia & Natura, & hoc idem de omnibus Dignitatibus. Et convenit, quòd ista omnia de necessitate sint, ut Sapientia Sapienti sit magna Ratio intelligendi, & ut Sapiens æternaliter & infinitè intelligat, & ut Dignitates remaneant reales & inconfusæ Rationes; nam, sicut convenit, quòd Bonitas per Sapientiam existat scita suppositaliter, ita convenit, quòd Sapientia sit bona suppositaliter ratione Bonitatis; & hoc idem sequitur de Magnitudine, Æternitate & cæteris Dignitatibus.

De Voluntate. G.

DEfinitio. *Voluntas est Proprietas, ratione cujus Bonitas, Magnitudo &c. sunt desiderabiles & amabiles.*

1. Explicatio. In Angelo & in rationali Anima Voluntas est *Substantialis* pars substantiæ, & habet in se & de sua essentia volitivum, volibile & velle substantialiter, quæ sunt de ejus essentia & natura, & cum omnibus tribus remanet una substantialis pars substantiæ; & convenit, quòd hoc ita sit, ut amet DEUM cum substantiali velle, quia DEUS est amabilis cum Majoritate Voluntatis, & cum Majoritate Bonitatis, Magnitudinis &c.; & ideo Voluntas est id, quod desiderat Magnitudinem Bonitatis, Durationis &c. in se ipsa, ut Magnitudo magnificet suum velle, & Bonitas ipsum bonificet, & Duratio duratificet (& sic de aliis) in tantum, quòd suum velle sit substantiale, ut DEUM possit amare substantialiter & sinè Medio in Gloria, & ut Dominus DEUS Voluntatem glorificet cum Justitia substantialiter, & sic de aliis partibus substantiæ. Manifestum est, quòd Voluntas sit substantialis pars substantiæ, ut Magnitudo ipsam possit magnificare in Magnitudine Bonitatis, Durationis &c., & ut Bonitas eam possit bonificare in Bonitate Magnitudinis, Durationis &c., & hoc secundùm illum ordinem, cum quo Voluntas ipsas potest desiderare & amare, & secundùm illum ordinem, cum quo Bonitas & Magnitudo sunt dignæ amari & desiderari. Bonitas in tantum bonificat Voluntatem, & Magnitudo magnificat eam, quòd Voluntas desideret habere suum amare in se ipsa & de sua essentia, quod amare est de suo essentiali amativo & amabili, & sicut ipsum desiderat, ita facit, quòd habeat illud actualiter per ea: & propter hoc Voluntas desiderat, quòd in Bonitate sit essentiale bonificare & essentiale bonificativum & bonificabile, & in Magnitudine essentiale magnificativum, magnificabile & magnificare, & sic de aliis; & ideo, ut Voluntas possit in illis quiescere & perfectè habere suum amare, ipsæ habent in se ipsis hoc, quod Voluntas in eis amat & desiderat.

Prædictum Amare est substantiale sub ratione Voluntatis, & in illo amare sustentatur *accidentale* amare sub ratione amabilitatis Bonitatis, Magnitudinis &c., quod amare est compositum & generatum de earum similitudinibus in specie amabilitatis; & istud amare durat, secundùm quòd substantiale amare illud sustentat, & vivit de specie accidentalis amabilitatis, in qua substantiale amativum imprimit & figurat similitudinem substantialis amabilitatis. Unde, quando accidit, quòd aliqua suarum formarum contrarietur illi impressioni sive figurationi, tunc evenit earum odibilitas per accidens, & supradictæ formæ sunt odibiles, & non desiderabiles; & substantiale amare convertit in se ipso substantialem amabilitatem in odibilitatem, & in accidentalem iram, & ideo Anima devenit in iram & tristitiam, & habet malam voluntatem contra illa, quæ ipsam impediunt ad amandum naturales odibilitates. Quando contingit, quòd Anima est in peccato, tunc ejus substantiale amare est infirmum, in quo pervertit naturales odibilitates, quæ sunt vitia & peccata, in accidentales amabilitates, quæ sunt contra ordinem naturæ & contra naturales amabilitates Bonitatis, Magnitudinis &c., quas naturale amare ratione suæ infirmitatis pervertit in accidentalem odibilitatem; & ideo Anima est in ira & tristitia, & habet malam & vitiosam voluntatem.

2. Secundùm quòd diximus de substantiali & accidentali Voluntate, potest homo considerare naturam & proprietates & improprietates naturalis & innaturalis appetitûs, qui est in elementis, plantis & animalibus & in omnibus generabilibus & corruptibilibus; & iste appetitus est aliqua similitudo & figura Voluntatis, quam diximus; qui naturalis appetitus est substantialis pars substantiæ, ut in ipso substantiales partes substantiæ conveniant in conjunctione & compositione ad constituendam substantiam per viam concordantiæ & generationis: & propter hoc sunt partes substantiæ substantialiter appetibiles, & moventur per substantiale appetitivum & naturale agens, quod

quod eas movet in suo subſtantiali appetere, & hoc in tantum, quòd de eis facit subſtantiam individuatam & poſitam sub ſpecie & genere; & ideo elementa intrant in mixtionem & compoſitionem, & habituantur, ſituantur & induuntur ſubſtantialiter in ſubſtantialibus formis plantarum, animalium & metallorum, & in illis naturale agens habet ſubſtantialem operationem ſub ratione ſubſtantialis Bonitatis, Magnitudinis &c., quæ ſunt ſubſtantiales partes illarum ſubſtantiarum, quæ ſunt elementatæ, vegetatæ, ſenſatæ & animatæ. Sed quando contingit, quòd naturale agens in ſuo naturali & ſubſtantiali appetitu pervertit appetibiles res in contrariam appetibilitatem, tunc appetitus eſt infirmus, & moritur per viam corruptionis & contrarietatis, & hoc accidentaliter, ut ſubjectetur & materietur in alio naturali & ſubſtantiali appetitu per viam concordantiæ & generationis, propter quod contingit corruptio in elementatis ſubſtantiis.

Eſt etiam quidam alius naturalis appetitus, ſicut planta, quæ appetit plantificare, & animatum ſentire, & hoc ad multiplicandum ſpecies, ratione cujus appetitûs planta multiplicat folia, flores & fructus, & animalia appetunt generare, & ſentire calorem, frigiditatem, colorem, odorem & ſaporem; etiam habent appetitum ad artificiales res, ſicut apes habent appetitum ad faciendum favum, & avis ad ſuum nidum, & aranea ad ſuam telam, & ſimilia; & omnes iſti appetitus ſunt accidentales, ut animalia per ipſos habeant modum vivendi.

3. Voluntas noſtri Domini DEI debet conſiderari ſubſtantialis & ſinè ullo accidente; & ideo Voluntas DEI eſt id, per quod ſua Bonitas, Magnitudo &c. ſunt ſubſtantialiter deſiderabiles & amabiles, ſicut Sapientia, quæ ipſas ſubſtantialiter intelligit, & ſicut ratione Bonitatis Magnitudinis & Æternitatis ſunt ſubſtantialiter bonæ, & ratione Magnitudinis Bonitatis & Æternitatis ſubſtantialiter magnæ.

Sicut Voluntas DEI amat in ſémet ipſa Amativum, Amabile & Amare, ſic amat in Bonitate Bonificativum, Bonificabile & Bonificare, & in Magnitudine Magnificativum, Magnificabile & Magnificare; & hoc ideo facit Voluntas, quia ſunt ita amabilia, ſicut ipſámet; & quia Voluntas eſt magna in Magnitudine Bonitatis, & bona in Bonitate Magnitudinis, agit, quod deſiderat in ſémet ipſa & in Bonitate, Magnitudine &c.

Divina Voluntas non deſiderat, quantum ad Communitatem Eſſentiæ, quòd Bonitas ſit bonificata, quia Bonitas jam eſt bona perfectè, æternaliter & infinitè, & hoc idem ſequitur de Magnitudine, quæ eſt magna, & de Æternitate, quæ eſt æterna; nec Voluntas deſiderat, quòd Bonitas ſit magnificata nec æternificata, nec quòd Magnitudo & Æternitas ſint bonificatæ, nec quòd Bonitas & Æternitas ſint magnificatæ, nec quòd Bonitas & Magnitudo ſint æternificatæ ſub ratione Communitatis Eſſentiæ & Naturæ, quia ſunt una eadem Eſſentia & Natura numero: ſed propter hoc, quia Divinæ Voluntati convenit amare & deſiderare in ſémet ipſâ Amativum, Amabile & Amare, convenit, quòd deſideret in Bonitate (& ſic in aliis) Bonificativum, Bonificabile & Bonificare, ut Bonitas non ſit otioſa, & ut amet eam cum Magnitudine, Duratione, Poteſtate &c.

Voluntas DEI, quæ amat, quòd in ſémet ipſa ſit Amativum, Amabile & Amare, ipſámet eſt illud idem Amativum, Amabile & Amare, & amat eſſe Amativum, Amabile & Amare, ut non ſit otioſa, & ut poſſit amare Bonitatem, Magnitudinem &c., quæ ſunt amabiles & deſiderabiles.

Divina Voluntas, in quantum eſt Amativum *Eſſe*, eſt Perſonale Paternale *Eſſe*; & in quantum Amabile, eſt Perſonale Filiale *Eſſe*; & in quantum Amare, eſt Perſonale Spirabile *Eſſe*; & hoc idem ſequitur de Bonitate & aliis: & ideo Voluntas eſt id, per quod Bonitas, Magnitudo &c. ſunt deſiderabiles & amabiles in Perſonalibus Proprietatibus, in quibus Bonitas ſit magna ratione Magnitudinis, & Magnitudo bona ratione Bonitatis, & quòd ſint reales inconfuſæ Rationes, quia magnum bonum eſt Bonitati, quòd habeat in ſe ipſa & per totam ſe ipſam & de ſe ipſa æternaliter & infinitè Bonificativum, Bonificabile & Bonificare ſinè Differentia Eſſentiæ & Naturæ, ſicut eſt magnum bonum Voluntati, quòd ſit una eadem Eſſentia & Natura cum ſuo Amativo, Amabili & Amare, & quòd habeat ea in ſémet ipſa de ſe ipſa & per ſe ipſam æternaliter & infinitè, & illorum privatio eſſet illi otioſitas, vacuitas, malitia, parvitas &c.; quod eſt impoſſibile.

De

De Virtute. H.

Définitio. *Virtus eſt origo Unitatis Bonitatis, Magnitudinis, Durationis & aliorum Principiorum in uno bono magno &c.*

1. Explicatio. Hæc Virtus dividitur in *ſubſtantialem & accidentalem*. *Subſtantialis Virtus* eſt pars ſubſtantiæ, ut ſubſtantia ſit magìs remota à vitio, parvitate & malitia, & ut Magnitudo magnificet Virtutem in majori Bonitate, & Bonitas bonificet Virtutem in majori Magnitudine contra vitium & malitiam.

De iſta ſubſtantiali Virtute oritur & derivatur *accidentalis Virtus* ratione Finîs Bonitatis, Magnitudinis &c., ut earum definitiones remaneant id, quod ſunt; ſicut Bonitas, quæ virtuosè eſt ratio bono, quòd agat bonum, & Magnitudo, quòd Bonitas & Duratio ſint magnæ. Iſta Virtus oritur de Unitate Bonitatis, & de Unitate Magnitudinis &c., ut remaneant virtuoſæ, & ut ſubſtantialis Virtus in illas transmittat ſuam ſimilitudinem; & ideo dicitur, quòd Virtus ſit origo Unitatum Principiorum in una bona magna & durabili ſubſtantia aggregata & compoſita de illis, quæ utitur virtute in quolibet ſuorum principiorum transmittendo eis ſimilitudinem ſuæ ſubſtantialis Virtutis; & ideo ſubſtantia eſt virtuoſa in ſémet ipſa & in ſuis partibus & in ſuis operationibus, quas habet intra ſe & extra ſe: & eſt vitioſa, quando non virtuosè transmittit ſuam ſimilitudinem in operationes ad extra, ſicut homo, qui naturaliter eſt virtuoſus in omnibus ſuis naturalibus principiis & in operationibus, quas habet extrà, ſicut in Juſtitia, Prudentia & in aliis moralibus Virtutibus: & eſt vitioſus, dum eſt avarus, ſuperbus, luxurioſus, & ſic de aliis vitiis & peccatis.

2. Eſt etiam alius modus accidentalis Virtutis, qui conſiſtit in *verbis*, *herbis* & *pretioſis lapidibus*, cum quâ ſubſtantia operatur in rebus exteriùs, ut in illis manifeſtetur Virtus, quam ſubſtantia habet intra ſe, ſicut in lapide, à quo educitur (excutitur) ignis, qui eſt de eſſentia lapidis, & in illa productione vel ſcintilla ignis, quæ oritur ex lapide, eſt ſubſtantialis Virtus, in qua exiſtit in potentia accidentalis Virtus ad calefaciendam totam aquam alterius ſubſtantiæ, quantumcunque aqua ſit magna, dummodò igni detur ſufficientia lignorum; quæ potentia vel Virtus non poſſet multiplicari in tantam actualitatem & quantitatem caloris ſinè proprio & ſubſtantiali ſubjecto, in quo Virtus ſit ſubſtantialis pars.

Hoc idem ſequitur in *herbis* ſeu plantis, in quibus ſubſtantialis Virtus multiplicat accidentalem Virtutem vegetando. Et hoc idem fit in Senſitiva multiplicante ſubſtantiali Virtute accidentales Virtutes per modum coloris, ſaporis &c. Idem ſequitur de ſubſtantiali Virtute in Imaginativa, quæ convertit in ſuam ſimilitudinem accidentales Virtutes ſenſibilium objectorum: ſicut fœmina, quæ imaginatur ſuum filium & illius diſpoſitionem, dum ipſum non videt: & ſaporem vini, quod bibit, imaginando illud in colore, dulcedine vel acetoſitate.

Virtus autem, quæ conſiſtit in *verbis*, apparet per affatum, per cujus virtutem exteriùs verbo manifeſtatur hoc, quod interiùs mente concipitur: ſicut Virtus verborum in Arte Necromantiæ, & ſicut Virtus ſanctorum verborum, per quæ ſanantur ægritudines capitis, oculorum & aliorum locorum; & ſicut humilia & manſueta verba, quæ habent Virtutem demulcendi & humiliandi ſuperbos; & etiam ſicut verba moventia quinque corporales ſenſus, per quorum Virtutem ſenſus inclinantur ad ſua propria objecta. Hoc idem ſequitur in Virtute Verborum, quæ proferuntur in Sacramentis, ſicut in Sacramento Altaris, per quorum Virtutem fit Transmutatio Panîs in Carnem JESU Chriſti, & Vini in Sanguinem, & ſic de aliis ſimilibus iſtis.

Subſtantialis Virtus eſt etiam magìs alta in potentia Intellectûs, qui multiplicat accidentalem Virtutem attrahendo ad ſe ipſum res ab extrà, quas intelligit in ſe ipſo.

3. Super omnes Virtutes, quas diximus, eſt in altiori gradu Virtus DEI, quæ eſt tota ſubſtantialis ſinè aliquo accidente; & illa Virtus eſt Origo Unitatis ſuæ Bonitatis, Magnitudinis & aliarum Dignitatum, quia in DEO Bonitas & Unitas Bonitatis & Bonitas Unitatis ſunt unum idem numero, & hoc idem de Magnitudine, Æternitate &c.; unde, ſicut Bonitas habet Bonificativum, Bonificabile & Bonificare, ſic in ſuâmet Unitate, cum qua non habet Diverſitatem Eſſentiæ & Naturæ, habet Unitivum, Unibile & Unire, ut Unitas non ſit otioſa, & ut Bonitas cum illa remaneat una eadem Eſſentia & Natura. Unitivus autem Unitatis eſt Unitas Bonitatis, ex qua oritur Virtus Unibilis, qui eſt DEUS Filius, & Unitivus eſt Virtus, qui

est DEUS Pater, & Virtus, quæ vocatur Origo, est Unire, in quo unitur Unus Pater, Unus Filius & Unus Sanctus Spiritus, & ideo non potest esse, nisi Unus Pater, Unus Filius & Unus Sanctus Spiritus, Una Virtus in Divina Essentia & Natura secundùm Magnitudinem Bonitatis in æterna & infinita Unitate, & in Unitivo, Unibili & Unire. In quantum Pater generat Filium, est Unus Unitivus, & in quantum Filius est genitus & generabilis, est Unus Unitus & Unibilis; & in quantum Pater & Filius spirant Sanctum Spiritum, sunt in Sancto Spiritu Unus Unitivus, & Sanctus Spiritus est Unus Unitus & Unibilis, & omnes tres Personæ remanent distinctæ una ab alia, & sunt una eadem Unitas in Essentia & Natura, ut Unitas & Personæ sint in Magnitudine Bonitatis, Æternitatis &c. æternaliter & infinitè.

De Veritate. I.

DEfinitio. *Veritas est id, quod est verum de Bonitate, Magnitudine, Duratione & aliis.*

1. Explicatio. Hoc verum, quod est verum de Bonitate, Magnitudine &c., est accidentale in creatis rebus, & sustentatur in illis, & influitur de alia substantiali Veritate, quæ est pars substantiæ, quæ transmittit suam similitudinem in alias compartes, in quantum illas facit existere veras in eo, quod sunt, & etiam existere verum hoc, quod substantia agit sub ratione illarum; sicut bonitas substantiæ ignîs, quæ verè est hoc, quod est, & ignis, qui verè calefacit res, quæ calefiunt.

De necessitate convenit, quòd hæc substantialis Veritas sit substantialis pars substantiæ, ut Bonitatem ponat in vero cum Magnitudine suî ipsius, & Magnitudinem cum Bonitate suî ipsius, & sic de aliis; unde sequitur, quòd Veritas completè & abundanter satisfaciat principiis substantiæ, & principia illi, quæ satisfactio esset impossibilis, si Veritas non esset substantialis pars substantiæ, & sequeretur, quòd Veritas deficeret principiis, & principia illi, propter quem defectum destruerentur Definitiones principiorum, & in parvitate Veritatis essent propinqua falsitati, & Veritas esset propinqua malitiæ, parvitati & privationi &c., & esset propinqua falsitati, quæ est suum contrarium, quæ omnia sunt impossibilia & inconvenientia; igitur Veritas est substantiale principium pars substantiæ, sub quo principio existunt omnia, quæ sunt verâ; sicut sub amore sunt omnia, quæ sunt amata; & ista Veritas est diffusa in multas particulares veritates, sicut calor diffusus in multos homines, qùia est alius calor, qui est in uno homine, & alius, qui est in alio.

2. Veritas est res, quæ non potest sentiri, sed in corporalibus rebus est imaginabilis; sicut, quando Intellectus ipsam imaginatur in imaginatione, secundùm quòd Veritas est subjectata & figurata in sensualibus rebus, & ista Veritas est accidentalis, cum quâ Intellectus ascendens transit ad attingendum substantialem Veritatem, in qua attingit & intelligit verificativum, verificabile & verificare, quæ sunt de essentia Veritatis, & cum ipsa remanent una Essentia; & verificare vivit de accidentalibus Veritatibus, quæ veniunt ab extrà, & non sunt de essentia substantialis Veritatis, quas Veritates substantiale verificativum convertit in suum proprium verificabile, ut multiplicet suum verificare, & per illam multiplicationem substantia sit composita de substantialibus & accidentalibus partibus. In hac substantiali Veritate, quam diximus, spoliat se Intellectus imaginatione, ut intelligat verificativum, verificabile & verificare, quæ sunt de essentia corporeæ Veritatis, & intelligit illa in sémet ipso sinè imaginatione, nam, sicut se induit de imaginatione, quando imaginatur caput, brachia & alia membra corporis, ita convenit, quòd se spoliet imaginatione, quando ascendit ad intelligendum simplices partes substantiæ.

Est alia Veritas, quæ est magìs alta, & est de spiritualibus rebus, quæ per unum modum est substantialis, & per alium accidentalis; & istam Veritatem significavimus per Veritatem, quam diximus, de corporalibus rebus.

3. Supra hanc Veritatem est alia Veritas, quæ est longè altior & nobilior, videlicet noster Dominus DEUS, & ipse est suámet Veritas, & est substantialis sinè ullo accidente; & de necessitate convenit, quòd illa sit, nam aliter prædictæ Veritates nihil ponerent in vero, quando substantia esset corrupta, sicut in mortuo homine, in quo aliæ partes sunt separatæ ab aliis: nec Veritas substantiæ posset ponere in vero nec in tempore aliquid rerum, quæ fuerunt in substantia, nec illarum, quas homo fecit; sed quia DEUS est æterna & infinita Veritas, facit, quòd omnia existant in vero, quæ fuerunt;

sunt; & ideo de necessitate convenit, quòd DEUS sit.

DEUS est Veritas, quæ facit esse in vero suam Bonitatem, Magnitudinem &c., sicut sua Sapientia, quæ in suo intelligere illas facit intellectas, & sua Voluntas, quæ in suo amare illas facit amatas; Veritas tamen non potest Bonitatem & Magnitudinem &c. facere veras absolutè, quia ipsæ sunt ipsámet Veritas, & Veritas est ipsæmet: sed, sicut Sapientia eas intelligit in suo intelligere, ita Veritas facit, quòd ipsæ sint veræ in suo verificare, totâ Veritate existente uno Verificativo, qui est ipsæ Dignitates, & de sémet ipso generat, producit & verificat unum Verificabilem, qui est omnes Dignitates, quas Verificativus facit esse veras in suo Verificare, quod est etiam omnes Dignitates.

In isto Verificare Verificativus est Verificans Verificabilem cum Bonitate, Magnitudine, Æternitate &c.; & ideo est necessarium, quòd quilibet remaneat personaliter distinctus ab alio, ut in eis non sit confusio, & ut Bonitas remaneat Ratio in Bonificare, & Magnitudo in Magnificare, & Æternitas in Æternare; nam, si Bonificativus non esset distinctus à Bonificabili, ita, quòd Bonificativus remaneret id, quod est, & esset Bonificabilis, & Bonificabilis remaneret id, quod est, & esset Bonificativus, esset impossibile, quòd in Verificare essent Verificativus & Verificabilis, sicut esset impossibile, quòd in Intelligere Intellectivus esset id, quod est, & esset Intelligibilis, & Intelligibilis esset id, quod est, & esset Intellectivus, quia de his ambobus sequeretur contradictio, sic, quòd Verificativus esset Verificativus & non Verificativus, in quantum esset Verificabilis; & Verificabilis esset Verificabilis & non Verificabilis, in quantum esset Verificativus; & talis contradictio esset propter defectum Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c., quod est impossibile & contra Definitionem Veritatis & aliarum Dignitatum.

De Gloria. K.

DEfinitio. *Gloria est ipsa delectatio, in qua Bonitas, Magnitudo & alia principia quiescunt.*

1. Explicatio. Gloria est universale Principium, ratione cujus entia habent placitum & delectationem secundùm modum existendi & agendi, quia *esse* est multùm delectabile secundùm respectum suî ipsius & ipsius *non esse*, & entia habent magnum placitum, quando alia possunt agere in aliis & in se ipsis secundùm naturas & proprietates principiorum, ex quibus sunt composita & aggregata, sicut in substantia, in qua est naturalis delectatio Bonitatis, Magnitudinis &c., quia magnum bonum est Bonitati suum *esse*, & quòd sit ratio bono, quòd agat bonum: & magnum bonum est Magnitudini suum *esse*, & quòd sit ratio Bonitati, quòd sit magna, & quòd sub ratione Bonitatis Magnitudo sit bona, & sic de aliis principiis; & omnia ista apparent in puero, qui naturaliter habet magnum motum in currendo, ludendo & gaudendo, quia de *non esse* venit in *esse*: & hoc idem significatur in sene homine, qui, dum vergit in privationem, naturaliter tendit ad tristitiam, & difficulter se movet & delectatur, quia principia, de quibus est compositus, recedunt ab eo, & ipse labitur in mortem.

Gloria est *substantiale & accidentale Principium* in substantia; est *substantiale*, quia in ipsa quiescunt principia substantiæ, in qua non possent quiescere, si esset accidentalis tantùm, cùm quies & delectatio meliùs conveniant cum rebus, quæ sunt magnæ in Bonitate & Duratione, quàm cum illis, quæ non sunt magnæ in Bonitate & Duratione. Ab hac substantiali Gloria influitur *accidentalis* Gloria aliis principiis substantiæ, ut recipiant ejus similitudinem, in qua naturaliter delectentur in substantia; sed ista delectatio non est sensibilis per aliquem sensum Potentiæ Sensitivæ sinè delectatione rerum, quæ veniunt ab extrà & sunt subjectatæ partibus, quæ sunt intra substantiam, in quibus delectantur, quia in illis possunt operari, & imprimere suas similitudines, & multiplicare suas species; & propter hoc delectantur homines in videndo pulchra & placita, & in audiendo laudes, odorando odores, gustando sapores, & in tangendo delectabiliter, & etiam delectantur in dando & multiplicando divitias, & in esse fortes, & in aliis rebus similibus istis.

2. Quia in Vegetativa Potentia est plus de *esse* secundùm Magnitudinem Bonitatis, Potestatis & Finîs, quàm in Elementativa, ideo elementa magìs delectantur, quando existunt sub forma vegetationis, quàm quando existunt sub forma elementationis; & Vegetativa plùs delectatur, quando est sub forma Sensitivæ Potentiæ, quæ habet plus de *esse* in Bonitate, Magnitudine &c., quàm

Vegetativa; & Sensitiva delectatur sub ratione Imaginativæ Potentiæ, quia Intellectus in illa recipit res, quæ sunt absentes corporalibus sensibus, in quantum illas imaginatur,& per imaginationem movent se corporales sensus ad habendam delectationem de sensibilibus rebus.

Delectatio & Gloria Intellectûs est altior, & habet magnam delectationem, quando intelligit ea, quæ diximus; & potentiæ, quas diximus, delectantur, quando possunt esse conjunctæ cum illo, ut ab illo intelligantur, & Intellectus, ut possit intelligere, delectatur in illis intelligendo, & habet quietem, quando cum eis est conjunctus in humana specie, per quam conjunctionem potest ipsas meliùs intelligere.

Intellectus delectatur intelligendo se ipsum, & etiam, quia intelligit, quòd de se ipso & de sua essentia habeat substantiale intelligere, secundùm quòd diximus in Definitione Sapientiæ, & delectatur naturaliter in illo intelligere, generando in ipso aliud accidentale intelligere compositum & conjunctum de similitudinibus principiorum & de moralibus virtutibus, & cum illo accidentali intelligere delectatur & quiescit in suo substantiali intelligere.

3. Intellectus ascendit altiùs, & in suo substantiali intelligere informat quoddam accidentale intelligere de similitudinibus DEI, videlicet de infinita & æterna Bonitate, & de Magnitudine, Æternitate &c., considerando, quòd Gloria DEI sit DEUS, & quòd ejus *Esse* sit Personale Glorioſum, ut habeat Personale Gloriabile, & Personale Gloriari, & omnes istæ tres Personæ sunt una Gloria; nam, si Gloria DEI esset glorioſum Glorians, & non haberet proprium & essentiale Gloriabile & Gloriari, suum gloriari esset de alia essentia, quæ non esset infinita in Magnitudine Bonitatis, Æternitatis &c., & gloriari DEI esset compositum de diversis essentiis, in quo Intellectus non posset quiescere.

Intellectus desiderat, quòd in cœlesti Gloria principia corporalis substantiæ possint quiescere, cum qua est conjunctus in præsenti vita, & quòd illa gloriatio sit sensualis, quia corporales sensus non possunt attingere spiritualem Gloriam; & sic intelligendo delectatur Intellectus in informando aliquod accidentale intelligere compositum de similitudinibus sanctæ Humanitatis nostri Domini JESU Christi, qui est verus DEUS & verus Homo, in quo quiescunt & delectantur corporales sensus Sanctorum, qui sunt in Gloria, sinè qua Humanitate unita cum Deitate corporales sensus non possent habere Gloriam in Paradiso, nec haberent corporales sensus, in quo quiescerent, & deficeret eis Magnitudo Bonitatis, Æternitatis &c.; & quia talis defectus est impossibilis, fuit necessarium, quòd Filius DEI assumeret Humanam Naturam, in qua quiescerent corporales sensus in videndo, tangendo & audiendo Dominum JESUM Christum & Cantus & Laudes ipsius; & etiam Intellectus cujuslibet glorioſi hominis intelligens, quòd illud corpus, cum quo est conjunctus, sit de Humana Natura nostri Domini JESU Christi, tribuit ita magnum motum naturæ corporis, cum quo est conjunctus, ad habendum Gloriam & quietem sub ratione sentiendi, quòd non sit aliquis in hac vita, qui ipsam posset considerare vel comprehendere; nam, si Imaginativa Potentia in tantum movet corporales sensus ad sentiendum placita seu delectabilia in imaginando ea ipsa, quantò magis sinè omni comparatione humanus Intellectus movebit corpus ad sentiendum placita in Gloria, intelligendo, quòd illud glorificatum corpus sit de natura sacri Corporis nostri glorioſi Domini DEI JESU Christi, in quo quiescunt omnes partes substantiæ.

Angeli Gloriæ quiescunt in Gloria DEI cum omnibus suis principiis intelligendo & amando Gloriam DEI, & hoc in tanta quiete & Gloria, quanta est essentia cujuslibet suorum principiorum, & hoc multò magis & altiùs secundùm influentiam, quam DEUS influit in quemlibet Angelorum, manifestando & tribuendo cuilibet suam Gloriam; nam, quantus est Intellectus Angelorum per modum essendi, tantundem se convertit in modum agendi, scilicet intelligendi, ita, quòd illi nihil remaneat in potentia, imò est tantus in actu sub ratione intelligendi, quantus est sub ratione existendi, ut suum agere compleat totum suum existere in gloriando & in quiete suî ipsius & aliorum principiorum substantiæ. Quis igitur posset æstimare istam tam magnam Gloriam? & quis posset considerare ejus contrarium, quod est in dæmonibus, in quo nullum principium quiescit?

Humanus Intellectus voluit contemplari Gloriam nostri Domini DEI secundùm Definitionem Gloriæ & Definitiones Principiorum, & ascendit superiùs, quantum potuit, & consideravit, quòd conveniat, quòd in Gloria DEI quiescant sua bonitas, Magnitudo, Æternitas & aliæ suæ Dignitates perfectè & abundanter secundùm earum definitiones; nam aliter non possent quiescere in aliquo, quod esset contrarium suis definitionibus; & ideo convenit, quòd Bonitas quiescat in Gloria (& sic de aliis principiis) ita, quòd habeat totam suam Perfectionem & complementum, & omne id, quod illi convenit & est de sua Conditione & Natura: igitur convenit, quòd Bonitas quiescat in Gloria, ita, quòd sit Ratio bono, quòd agat bonum, & quòd illud bonum, quod facit, sit bonum *esse*, & esset malum, illud bonum *non esse*; tamen convenit, quòd Bonitas sit ita Ratio bono, quòd agat bonum, sicut est Ratio Magnitudini, quòd sit bona infinitè in Immensitate, & Æternitati, quòd sit bona in Duratione; & hoc idem sequitur de Magnitudine, Æternitate &c., hoc est, quòd Magnitudo sit infinitè Ratio bono, quòd agat magnum bonum infinitè & immensè sinè principio & fine ratione infinitæ & immensæ Magnitudinis Bonitatis, Æternitatis &c.: & quòd Duratio faciat durare infinitè sinè principio & sinè fine Bonificantem, Bonificabilem & Bonificare, qui Bonificabilis sit Bonificatus æternaliter bene & infinitè.

Dum Intellectus sic considerabat & contemplabatur Gloriam DEI, intellexit, quòd illa Gloriatio, quam considerabat, non posset esse, nisi Gloria esset Glorioſus Glorians & Gloriabilis in suo Gloriari bene, æternaliter & infinitè per viam Generationis & Spirationis sinè ulla otioſitate Gloriæ Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c., quia sinè tali modo una Dignitas non posset sufficere alteri; & ideo est necessarium, quòd in DEO sint Personales Proprietates, ut DEUS Pater generet DEUM Filium, & de DEO Patre & de DEO Filio procedat Sanctus Spiritus. Quis igitur posset enarrare Gloriam, quam DEUS Pater habet in generando DEUM Filium bene, æternaliter & infinitè? & hoc idem est de Gloria, quam DEUS Pater & DEUS Filius habent in spirando Sanctum Spiritum, & quam Filius habet in esse generatus à Patre, & quam Sanctus Spiritus habet in Processione à Patre & Filio, omnibus tribus Personis existentibus distinctis glorioſè, bene, æternaliter & infinitè, & existentibus omnibus tribus Personis Unus DEUS, Una Gloria, Una Deitas, Una Essentia, Una Natura, Una Bonitas, Una Magnitudo &c.

DE II. FIGURA.

HÆc Figura dividitur in *duas Partes*. *Prima* est de ejus Ordinatione. *Secunda* est de Definitionibus suorum Principiorum; & primò de prima Parte.

PARS I.
De Ordinatione.

ISta Figura est circularis, & continet in se novem Cameras & tres Triangulos, in quos cadit, quidquid est; & ideo ista Figura est generalis ad omnia. Primus *Triangulus* est *viridis*, secundus est *rubeus*, tertius est *croceus*; & est sciendum, quòd ista Figura significetur per T.

De Viridi Triangulo.

VIridis Triangulus est compositus de *Differentia*, *Concordantia* & *Contrarietate*.

1. Supra *Angulum* de *Differentia* scriptum est, *sensuale & sensuale*, *sensuale & intellectuale*, *intellectuale & intellectuale*, ad significandum, quòd conveniat, quòd sit Differentia inter sensuale & sensuale, sensuale & intellectuale, intellectuale & intellectuale. *Differentia*, quæ est *inter sensuale & sensuale*; sicut inter ignem & aërem, in quibus est Differentia, vel inter hominem & lapidem, & sic de aliis. Sensuale autem dicimus omne illud, quod potest sentire & sentiri secundùm sex corporales Sensus, sicut in Gustu, in quo animal sentit dulcedinem, & in Visu colorem, & sic de aliis. *Differentia*, quæ est *inter sensuale & intellectuale*, sicut inter corpus & Animam, inter videre & intelligere, & inter bonitatem corporis & bonitatem Animæ, & sic de aliis. Apellamus autem intellectuale id, quod non potest sentiri, videlicet rationalem Animam, Angelum, DEUM, Voluntatem & velle, Intellectum & intelligere, Bonitatem & Magnitudinem Voluntatis, & sic de aliis. *Differentia*, quæ est *inter intellectuale & intellectuale*, sicut inter Animam & Animam, inter Animam & Angelum, Angelum & Angelum, Angelum & DEUM, Voluntatem & Intellectum, amantem & amatum, & inter Bonitatem, Magnitudinem, Durationem Voluntatis, & sic de aliis.

Ista

Ista Differentia, secundùm ea, quæ de ipsa diximus, est Universale Principium omnibus, quæ differunt secundùm eorum essentiam, proprietatem & naturam; & ideo Differentia est universale, in quo inquiritur ejus particulare, videlicet illud, quod quæritur sub ratione Differentiæ, quod invenitur affirmando vel negando, conservando tamen hoc, quod de Differentia dictum est.

2. Supra *Angulum Concordantiæ* est scriptum: *sensuale & sensuale, sensuale & intellectuale, intellectuale & intellectuale*, ad significandum, quòd Concordantia se extendat per hos terminos, sinè quibus Concordantia non posset esse. *Concordantia*, quæ est *inter sensuale & sensuale*, est, sicut inter ignem & aërem, qui concordant in calore, & sicut forma & materia ignîs, in quibus Concordantia est composita de actione & passione; & sic de aliis sensualibus rebus. *Concordantia*, quæ est *inter sensuale & intellectuale*, est, sicut inter corpus & Animam, quæ concordant in esse unius hominis, & etiam inter videre & intelligere est Concordantia, ut res videantur & intelligantur, & ut oculi videant, & Intellectus intelligat. *Concordantia*, quæ est *inter intellectuale & intellectuale*, est, sicut inter Intelligentem, Intelligibilem & Intelligere, qui concordant in esse distincti inter se, & in essentialiter esse Unus DEUS, Una Sapientia, cum qua Concordantia DEUS est remotus ab omni Contrarietate & otiositate Essentiæ & Naturæ, & sic de aliis. Concordantia igitur est Universale Principium ad omnia, secundùm hæc, quæ de ea diximus.

3. Super *Angulum Contrarietatis* est scriptum: *sensuale & sensuale, sensuale & intellectuale, intellectuale & intellectuale. Contrarietas*, quæ est *inter sensuale & sensuale*, est, sicut inter ignem & aquam, quæ contrariantur per caliditatem & frigiditatem, & inter aërem & terram per humiditatem & siccitatem; quæ Contrarietas est, ut fiat generatio & corruptio elementatarum rerum. *Contrarietas*, quæ est *inter sensuale & intellectuale*, est, sicut inter corpus & Animam, quæ contrariantur in morte & in separatione, & sicut Voluntas, quæ contrariatur sensuali appetitui, amando virtutes, & odiendo vitia. *Contrarietas*, quæ est *inter intellectuale & intellectuale*, sicut inter Intellectum & Voluntatem, quando ipsa odit veritates, quas Intellectus intelligit, & sicut Contrarietas boni Angeli & mali, & charitatis & avaritiæ, & sic de aliis. Contrarietas igitur est Universale Principium ad omnia, quæ quæruntur sub ratione ipsius.

De Rubeo Triangulo.

RUbeus Triangulus est compositus de *Principio, Medio & Fine.*

1. Supra *Angulum* de *Principio* est scriptum *Tempus, Quantitas & Causa.*

Tempus est Principium omnibus, quæ in eo principiantur, & in eo sunt principiata, & quæ in eo principiabuntur; hoc Tempus est insensibile Principium, & est accidens; & sua figura apparet in rebus, quæ sunt in præterito, præsenti & futuro tempore.

Quantitas est accidens, & est universale Principium omnibus, quæ existunt sub ratione ipsius, sicut corpus hominis, quod habet quantitatem, & ejus oculi, qui habent quantitatem in videndo, & intellectus intelligendo; & sic de aliis.

In isto angulo significantur *universalia Principia*, quæ vocantur *decem Prædicamenta*; sicut *Relatio*, quæ est Principium omnibus, quæ sunt sub illa, sicut intelligens, intelligibile & intelligere, & sic de aliis; nam, si est intelligens, convenit, quòd sit intelligibile & intelligere, & è converso, nam, si est intelligere, convenit, quòd sit intelligens & intelligibile.

Qualitas est universale Principium omnibus, quæ sub ejus genere existunt, & per ipsam specificantur & determinantur, sicut calor ignîs & calor aëris, & equus Petri, & sic de aliis similibus istis.

Actio & *Passio* sunt universalia Principia omnibus, quæ sunt sub ratione ipsarum, sicut actio formæ & passio materiæ, actio domini & passio subditi, & sicut Intellectus, qui habet actionem in intelligere, & res intellecta, quæ in illo intelligere habet passionem, & sicut ignis, qui habet actionem, quando calefacit aquam, & aqua habet passionem in illa calefactione, & sic de aliis similibus istis.

Habitus est universale Principium omnibus particularibus habitibus, qui sub eo existunt; sicut aër, qui est habituatus de calore, & intellectus de intelligere, & homo charitativus de Charitate, & justus de Justitia, & Bonitas de Magnitudine, quando est magna, & indutus de indumento, & sic de aliis.

Situs est universale Principium omnibus suis particularibus sitibus, sicut in igne, in

in quo sunt assituata Bonitas, Magnitudo &c., videlicet, quòd Bonitas ignîs ponat in Magnitudine & in Duratione suam similitudinem, & Magnitudo & Duratio ponant in ipsa suas similitudines, sic, quòd unum accidens situetur in alio, quorum subjecta sunt substantiales partes substantiæ, in quibus substantia situatur, & quòd partes substantiæ aliæ situentur in aliis in tantum, quòd substantia sit situata & plena suis substantialibus & accidentalibus partibus. Iste Situs, qui est intra substantiam, figuratur & imaginatur extra substantiam, sicut in homine, qui habet suum situm rectum, quando stat, obliquum verò, quando incurvatur, & transversum, dum jacet, & sic de aliis.

Locus est universale Principium omnibus suis particularibus, sicut apparet in substantia ignîs, in qua sub ratione Loci Bonitas ignîs potest esse in ejus Magnitudine, & Magnitudo in ejus Bonitate, & forma & materia possunt existere alia in alia, & hoc idem sequitur de igne, qui potest esse in aëre, & aër in ipso, & quantitas ignîs in quantitate aëris, & quantitas aëris in quantitate ignîs; unde sequitur, quòd de diversis intensis quantitatibus formetur & componatur una extensa quantitas, quæ se extendit per totam substantiam; & hoc idem sequitur de Loco, qui est secundùm supradictos habitus, sicut Justitia, quæ est in justo homine, & justus homo in ipsa. Iste locus, qui est intra substantiam, est insensibilis, & apparet figuraliter in rebus, quæ sunt extra substantiam, sicut in homine, qui est locatus in camera, & vinum in amphora, & color substantiæ aquæ, qui est in colore substantiæ vini mixti cum aqua.

Principium est universale sub ratione *Causæ*, & hoc *quatuor modis*, videlicet sub ratione *Efficientis, Formæ, Materiæ* & *Finalis Causæ*; sicut Finalis Causa, quæ movet artificem, quòd faciat scyphum ad bibendum, & artifex movet Formam scyphi, cum qua movet Materiam argenti vel vitri, de qua facit scyphum, omnia ista quatuor sunt Principium ipsi scypho; hoc idem sequitur in intellectualibus rebus, sicut in Intellectu, quando intelligit & movetur per Finalem Causam, ut res sit intellecta, vel, ut sit intelligere, ita, ut Intellectus moveat Formam intelligendi, & Forma moveat Materiam, quæ est de speciebus & similitudinibus intelligibilium rerum, ut res sint intellectæ. Igitur Causa est universale Principium omnibus suis particularibus, secundùm quòd diximus.

2. Supra *Angulum Medii* scriptum est: *Extremitas, Mensuratio, Conjunctio*, ad significandum, quòd Medium sit universale Principium omnibus, quæ mensurantur secundùm prædictos tres terminos. *Medium Extremitatum* est, sicut domus vel homo, qui est inter formam & materiam: & intelligere, quod est inter intelligens & intelligibile: & linea, quæ est inter duo puncta, & sic de aliis. *Medium Mensurationis* est, sicut punctus existens æqualiter intra circulum: vel intelligere inter intelligens & intelligibile: & opus, quod est inter operans & operabile: & Magnitudo inter Bonitatem & Durationem, & sic de aliis. Tamen convenit, quòd hoc Medium consideretur *duobus modis*, scilicet *secundùm quantitatem* & *secundùm proportionem*: *secundùm quantitatem*, sicut punctus æqualiter existens intra circulum, vel intelligere inter intelligens & intelligibile; *secundùm proportionem*, sicut intelligere, quod proportionaliter est inter intelligens & intelligibile, in quo bonitas est nobilior secundùm id, quod intelligit, quàm secundùm id, quod intelligitur; & hoc idem de creatione & glorificatione, & sic de aliis similibus istis. *Medium conjunctionis* est; sicut conjunctio formæ & materiæ: Principii & finîs: & sicut Bonitas, quæ conjungit Magnitudinem & Durationem: & aër, qui conjungit ignem & aquam in elementato: & clavus, qui conjungit duos postes: & tertius homo, qui pacificat duos iratos homines ad unum finem: & amor, qui conjungit amicum & amatum, & sic de aliis his similibus.

3. *Finis* est universale Principium omnibus, quæ de ipso Fine dicuntur; & supra *Angulum Finis* scriptum est: *Finalis Causa, Terminatio* & *Privatio*, ad significandum, quòd Finis existat in privatione & in aliis. *Finalis Causa* est perfectio & complementum rei: sicut DEUS, qui est Finis & Complementum omnium: & bibere, quod est finis scyphi: & vivere comestionis: & intelligere intelligentis & intelligibilîs: & substantia, quæ est Finis accidentium, & sic de aliis similibus istis. *Finis Terminationis* est: sicut amor, qui existit in terminis amantis, amabilîs & amare: & Bonitas in terminis bonificantis, bonificabilîs & bonificare: & substantia in substantialibus & accidentalibus terminis: & regnum & imperium in

suis terminis, & sic de aliis. *Finis Privationis* est: sicut calor aquæ, qui devenit in privationem, quando aqua frigefit: & Finis intelligendi, dum homo, qui intelligebat, ignorat: & sic de homine, in quo privatur vita; & de vitioso homine, in quo privatur virtus, & sic de aliis similibus.

De Croceo Triangulo.

CRoceus Triangulus est compositus de *Majoritate, Æqualitate & Minoritate*, & est Universale omnibus, quæ dicuntur de Majoritate, Æqualitate & Minoritate.

1. Supra *Angulum Majoritatis* scriptum est: *Substantia & Substantia, Substantia & Accidens, Accidens & Accidens*, ad significandum, quòd Majoritas non habeat alios terminos, in quibus possit sustentari vel extendi. *Majoritas*, quæ est *inter substantiam & substantiam*, est, sicut substantia hominis, quæ est major in Virtute, Bonitate, in Differentia, Concordantia & Fine, quàm substantia lapidis, plantæ vel equi: & sicut substantia Animæ, quæ est major in Magnitudine Bonitatis, quàm substantia corporis: & substantia formæ, quàm materiæ: & substantia Angeli, quæ est major in Magnitudine virtutis, quàm substantia Firmamenti: & Substantia DEI, quæ est major, quàm omnes aliæ substantiæ: & Finis Humanitatis nostri Domini JESU Christi, qui est major, quàm omnes alii creati fines; & sic de aliis Majoritatibus similibus istis. *Majoritas*, quæ est *inter substantiam & accidens*, est, sicut substantia ignis, quæ est major, quàm suus calor, & substantiales partes, quàm accidentales: & sicut substantiale intelligere, quod diximus in Definitione Sapientiæ, quod est majus, quàm accidentale intelligere: & Substantia DEI, quæ est major, quàm omnia accidentia: & amare hominis, qui amat DEUM, quod est majus & nobilius accidens, quàm corpus hominis, & sic de aliis similibus istis. *Majoritas*, quæ est *inter accidens & accidens*, est, sicut intelligere, quod est majus accidens, quàm videre: & videre, quàm color; & relatio, quàm qualitas, & sic de aliis.

2. *Supra Angulum Æqualitatis* est scriptum: *inter substantiam & substantiam, inter substantiam & accidens, accidens & accidens*, ad significandum, quòd Æqualitas non habeat alios terminos, in quibus extendatur nec sustentetur. *Æqualitas*, quæ est *inter substantiam & substantiam*, est, sicut in elementato corpore, in quo suæ substantiales partes æqualiter extenduntur, & sicut in essentia Animæ, in qua sunt æqualiter substantiales potentiæ Memoria, Intellectus & Voluntas, & sicut in Essentia DEI, in qua tres Divinæ Personæ substantialiter sunt æquales in substantiali Bonitate, Magnitudine &c. *Æqualitas*, quæ est *inter substantiam & accidens*, est, sicut substantia ignis & sua quantitas, quæ æqualiter sunt extensæ in elementato: & sicut Voluntas, quæ est æqualis cum amare, & Intellectus cum intelligere, & sic de aliis similibus istis. *Æqualitas*, quæ est *inter accidens & accidens*, est, sicut inter colorem & quantitatem, & sicut imaginari & sentire, velle & intelligere, & sic de aliis.

3. *Supra angulum Minoritatis* est scriptum: *inter substantiam & substantiam, substantiam & accidens, accidens & accidens*, ad significandum, quòd Minoritas non possit extendi ultra hos terminos, & quòd ipsa extendatur in his terminis, secundùm quòd in Angulo de Majoritate significatum est.

Diximus de Ordinatione secundæ Figuræ & de ejus Dispositione, nunc dicemus de Definitionibus Principiorum ejusdem.

PARS II.
De Definitionibus.

De Differentia. B.

DEfinitio. *Differentia est id, per quod Bonitas, Magnitudo &c. sunt Rationes reales & inconfusæ, & per quam bonificans & bonificabile sunt inconfusa & distincta unum ab alio.*

1. Explicatio. *Differentia* est substantiale principium *inter sensuale & sensuale*, sicut in substantia arboris, in quâ Differentia est substantialis pars substantiæ, per quam Bonitas, Magnitudo, Duratio & alia principia arboris sunt inconfusa, & distinguuntur inter se; & ideo Bonitas est magna per accidens, & magnitudo similiter bona, quia Differentia, quæ est conjuncta & mixta cum partibus substantiæ, distinguit illas, ita, quòd una non est alia, sinè qua Differentia partes substantiæ essent confusæ, & una pars esset alia: unde sequeretur, quòd in substantia arboris non esset accidens, nec corruptio, nec pluralitas formæ & materiæ, quod est impossibile: per quam impossibilitatem sequitur, quòd Differentia sit substantialis pars in substantia, quæ transmittit suam similitudinem in alias partes, ut sint inconfusæ & distinctæ inter se; &, si Differentia non esset substantialis pars substantiæ, non posset aliis partibus esse Ratio, quòd essent distinctæ & inconfusæ, & Magnitudo non daret ei suam similitudinem cum Magnitudine Bonitatis, Durationis &c.; quod est impossibile, ut Definitiones principiorum remaneant illæsæ, & ut Differentia det suam similitudinem aliis principiis cum Magnitudine Bonitatis &c. *Differentia*, quæ est *inter sensuale & intellectuale*, est substantialis pars hominis, ut Bonitas, Magnitudo &c. sint reales & inconfusæ Rationes; ista substantialis Differentia est composita de sensuali & intellectuali Differentia, & est mixta & extensa per omnes partes, quibus dat suam similitudinem, ut sint distinctæ & inconfusæ, sicut Bonitas intellectualis Animæ, quæ per essentiam distinguitur à Bonitate corporis, ita, quòd una essentia non est alia; & ista Distinctio non posset esse essentialis nec substantialis, si in Anima & in corpore non esset substantialis Differentia, imò partes Animæ & partes corporis essent diversæ per accidens, & omnes insimul essent una substantia; in qua omnes partes essentialiter essent eædem, ita, quòd quælibet earum esset de essentia alterius, & quælibet pars esset tota essentia, quod est impossibile. *Differentia*, quæ est *inter intellectuale & intellectuale*, est, sicut in potentiis rationalis Animæ, in quâ Differentia est substantialis pars, ut potentiæ sint reales & inconfusæ Rationes, & una distincta ab alia, & ut Bonitas in Anima, quæ est una per essentiam, sit distincta & diffusa in potentiis, ita, quòd sit alia sub ratione Memoriæ, alia sub ratione Intellectûs, & alia sub ratione Voluntatis: & hoc idem de Magnitudine &c.; & etiam ut Bonitas, Magnitudo &c. sint distinctæ & inconfusæ sub ratione Differentiæ, sicut Differentia est bona sub ratione Bonitatis, & magna sub ratione Magnitudinis. Est igitur Differentia substantialis pars inter intellectuale & intellectuale, quibus dat suam similitudinem; & est una per essentiam, & accidentaliter diffusa in multas Differentias, ita, quòd sit alia in Memoria, alia in Intellectu, alia in Voluntate, & alia in Bonitate, & alia in Magnitudine &c.; & hoc idem sequitur in actibus memorandi, intelligendi & amandi, in quibus est diffusa diversimodè; est etiam Differentia diffusa & distincta sub ratione Bonitatis &c., in qua est diversimodè sub ratione bonificativi, bonificabilis & bonificare, ut sint invicem distincta & inconfusa; & omnes istæ branchæ & rami sunt substantiales partes substantialis Differentiæ, quæ est una in sémet ipsa, & indistincta per essentiam; & aliæ partes substantiæ, quæ recipiunt ejus similitudinem, habent accidentales Differentias, per quas sunt inconfusæ, & cum quibus substantialis Differentia facit, quòd sint substantialiter distinctæ una ab alia, ita, quòd essentia unius non sit alterius.

2. Ista substantialis Differentia habet in se substantialia differentiativum, differentiabile & differentiare, in quæ distinguitur & diffunditur, & cum ipsis remanet una eadem essentia & natura; sicut in essentia arboris exemplificatur, in qua branchæ, folia, flores & fructus remanent una eadem essentia cum essentia arboris, in quâ Differentia est diffusa per omnes partes arboris imprimens suam similitudinem in omnes partes illius; nam est alia essentia branchæ, alia folii, & sic de aliis substantialibus essentiis, & omnes substantiales essentiæ sunt una distincta essentia arboris, distincta & extensa per omnes prædictas partes. Hæc substantialis Differentia est diffusa & distincta per formam & materiam & conjunctionem, quæ sunt illi essentiales partes, & est flumen & fons, unde nascuntur & derivantur omnes Differentiæ, quæ existunt in rebus, cum quibus substantialis Differentia est mixta & conjuncta, quia quælibet ipsarum accipit ejus similitudinem & impressionem ratione compositionis & conjunctionis omnium insimul, ut substantia sit composita ex inconfusis substantialibus & accidentalibus partibus, & ut omnes partes sint essentia substantiæ extensa, diffusa & distincta inter substantiales & accidentales partes; sicut apparet in Chaos, in quo est una universalis substantialis Differentia, per quam Prima Materia & Universalis Forma sunt distinctæ, ex qua universali Differentia nascuntur & derivantur particulares Differentiæ diffusæ & extensæ per individua specierum & generum.

Est etiam Differentia *inter intellectuale & intellectuale*, sicut inter Angelum & DEUM, ut Angelus & DEUS habeant diversas essentias, ita, quòd essentia unius non sit essentia alterius, & ut essentiæ remaneant inconfusæ; & convenit, quòd hæc Differentia, quam diximus, sit substantialis, ut Angelus

& DEUS sint inter se essentialiter distincti, & ut una essentia non sit conjuncta alteri, sed ut sint diversæ essentiæ & substantiæ; hæc Differentia autem non posset esse inter DEUM & Angelum, si in DEO non esset essentialis, substantialis & propria Distinctio, & hoc idem in Angelo, quia non haberent cum quo, nec per quod, nec in quo, nec de quo essent distincti unus ab alio. Et hoc idem sequitur in sensualibus rebus; sicut inter substantiam hominis & substantiam lapidis, qui per substantias & essentias distinguuntur & separantur; & sic de aliis similibus istis.

3. In DEO est *substantialis Distinctio*, secundùm quòd probavimus, ratione cujus Bonitas, Magnitudo, Æternitas &c. DEI sunt reales & inconfusæ Rationes, per quam Bonificans, Bonificabilis & Bonificare &c. sunt Personales distinctæ & inconfusæ Proprietates; Distinctio tamen est in DEO Totalitas suæ totius Essentiæ & Substantiæ Bonitatis, Magnitudinis &c., & hoc in tantum, quòd cum omnibus sit una Essentia, una Substantia & una Natura in numero, ut Distinctio non sit pars Substantiæ, sed sit ipsa tota Substantia; nam, si esset pars Substantiæ, Substantia non esset infinita in Bonitate, Magnitudine, Æternitate &c., & Bonitas, Magnitudo, Æternitas & aliæ Dignitates essent distinctæ in numero, ita, quòd una non esset alia: unde sequeretur, quòd Bonitas esset magna accidentaliter sub ratione Magnitudinis, & Magnitudo bona sub ratione Bonitatis, quod est impossibile. Sed quia de necessitate convenit, quòd Distinctio in DEO sit Ratio, per quam Bonitas, Magnitudo &c. sint in DEO reales & inconfusæ Rationes, & Bonificans, Bonificabilis & Bonificare sint distincti, convenit, quòd Distinctio in se habeat Distinctionativum, Distinctionabilem & Distinctionare, in quibus Bonitas, Magnitudo &c. sint reales & inconfusæ Rationes, unâ existente alterâ in numero, sicut in Distinctionativo omnes Dignitates sunt una eadem Essentia, & quælibet est alia; sed quia Distinctionativus, qui est Personalis Paternalis Proprietas, producit & generat de toto se ipso in se ipso & per totum se ipsum Distinctionatum Distinctionabilem, qui est Personalis Filialis Proprietas, in quo & per quem totum & cum quo sunt omnes Dignitates una & eadem Essentia, unâ existente alia in numero, & hoc idem in Distinctionare, quod est Personalis Spirabilis Proprietas, & remanet una Essentia cum Patre & Filio & cum omnibus Dignitatibus, ideo Dignitates in Personis sunt reales & inconfusæ Rationes, sicut Bonitas, quæ in Patre est Bonificans, in Filio Bonificabilis, & in Sancto Spiritu Bonificare, sicut Sapientia, quæ in Patre est Intelligens, in Filio Intelligibilis, & in Sancto Spiritu Intelligere, & hoc idem de Magnitudine &c.; & tota ista Realitas & Inconfusio est ratione Distinctionis Divinarum Personarum, sinè qua reales Rationes non possent esse inconfusæ, nec in ipsis possent esse Concordantia & Æqualitas, quia sinè Distinctione essent impossibiles.

De Concordantia. C.

DEfinitio. *Concordantia est id, per quod Bonitas, Magnitudo &c. in uno & in pluribus concordant.*

1. Explicatio. Bonitas, Magnitudo & alia principia substantiæ concordant in *sensualibus rebus*, sicut Bonitas, Magnitudo, Duratio &c. simplicium elementorum, quæ habent Concordantiam in elementata substantia, ut sit una substantia habens in se plures simplices partes, de quibus sit composita, remanente quâlibet parte hoc, quod est, cum suis proprietatibus & naturis, sicut simplex ignis, qui in planta essentialiter & actualiter remanet habens proprietatem calefaciendi, & naturam illuminandi; & convenit, quòd hæc Concordantia sit magna in Magnitudine Bonitatis, Durationis, Potestatis &c., ut simplex ignis non perdat suam actualitatem, proprietates & naturas, & ut illæ proprietates & naturæ habeant proprium subjectum, in quo sustententur & moveantur sub ratione simplicis elementi, & etiam, ut simplicia elementa habeant appetitum intrandi compositionem in elementatis rebus; & convenit, quòd hæc Concordantia sit substantialis pars substantiæ, ut substantiales partes elementorum intrent substantialem Concordantiam, in qua & de qua sustententur & oriantur accidentales Concordantiæ substantiæ, videlicet calor, humiditas, quantitas &c., & etiam, ut Concordantia remaneat substantialiter post corruptionem elementatæ substantiæ, quæ substantialis Concordantia sustentatur in partibus simplicium elementorum, quæ per viam generationis subjiciuntur alteri elementatæ substantiæ generatæ de corrupta substantia, sicut substantia panis, de qua generatur caro per viam generationis.

Inter

2. *Inter sensuale & intellectuale* est Concordantia, sicùt in potentiis substantiæ hominis, quæ sunt Elementativa, Vegetativa, Sensitiva, Imaginativa & Rationativa; & convenit, quòd hæc Concordantia sit substantialis, ut in ipsa prædictæ potentiæ remaneant substantiales partes, de quibus substantia sit composita; nam, si Concordantia esset accidentalis, substantiales partes substantiæ non possent recipi, cùm Magnitudo Bonitatis, Durationis &c. sit major substantialiter, quàm accidentaliter. Etiam convenit, quòd Concordantia sit substantialis pars, ut sit de substantialibus partibus, videlicet concordativo, concordabili & concordare, quæ sunt de essentia Concordantiæ, & hoc in tantum, quòd concordativum concordet in bonificativo Elementativæ Potentiæ, & in bonificativo Vegetativæ Potentiæ, & sic de aliis potentiis, ut sit unum universale concordativum, & hoc idem de bonificabili & bonificare potentiarũ, quæ se habeant ad unum universale concordabile, & ad unum universale concordare; & hoc non posset esse, nisi Concordantia esset substantialis pars substantiæ; nam, si esset accidentalis tantùm, & non substantialis, non posset concordare contrarias partes substantiæ, quæ sunt calor & frigiditas, humiditas & siccitas, ponderositas & levitas &c., nec possent invicem concordare potentiæ in substantia hominis, remanente quâlibet hoc, quod est, formaliter, materialiter & actualiter indutæ, habituatæ invicem alia de alia & situatæ invicem alia in alia, & non haberent appetitum essendi in substantia, quia perderent in illa suam Magnitudinem Bonitatis, Durationis &c., & in illis destrueretur Definitio Potestatis, quia non possent esse hoc, quod sunt, nec operari secundùm suas proprietates & naturas in substantia, & substantia hominis esset composita de simplicibus accidentalibus partibus separatis à substantialibus partibus, in quibus non sustentarentur; & omnia ista sunt impossibilia & inconvenientia secundùm ordinem naturæ. Igitur Concordantia, quam diximus, est substantialis pars substantiæ, quæ est graduata & ordinata, secundùm quòd una potentia est in altiori gradu, quàm alia, in Magnitudine Bonitatis, Durationis &c., sicut Vegetativa, quæ est in altiori gradu, quàm Elementativa: & Sensitiva, quàm Vegetativa, & sic per ordinem usque ad Rationativam; hæ quatuor potentiæ tamen, quæ existunt sub Rationativa, sunt de essentia & natura corporis, quas naturale agens transmittit in fœminam per viam generationis, quæ per materiam fœminæ multiplicantur per viam nutrimenti in extensa quantitate; & hoc convenit necessariò sic esse, ut in naturali agente sit major Magnitudo Bonitatis, Durationis &c. in paternitate, & in matre in maternitate, & in filio in filiatione, & etiam, ut omnes homines meliùs possint concordare in natura humanitatis cum Humana Natura nostri Domini JESU Christi, & ut Divina Natura nostri Domini JESU Christi meliùs concordet & participet cum natura & essentia hominum & omnium creatarum rerum secundùm ordinem naturæ.

Rationativa Potentia autem est creata & infusa humano corpori, cum quo habet Concordantiam, ut de ipsa & de corpore sit compositus homo; quæ Rationativa movet alias potentias ad humanum esse, non auferendo ab eis aliquam suarum proprietatum & naturarum, ut cum illis possit concordare in Magnitudine Bonitatis, Durationis &c., & movere illas ad finem hominis; sicut Dominus, qui movet Voluntatem subditi ad aliquem desideratum finem per viam Concordantiæ: & quando contingit, quòd potentiæ sint rebelles & contrariæ ipsi Rationativæ, tunc devenit substantia in corruptionem & privationem per viam Contrarietatis.

3. Concordantia, quæ est *inter intellectuale & intellectuale*, est, sicut in rationali Anima, in qua Bonitas, Magnitudo, Duratio &c., quæ sunt partes substantiæ, concordant, ut sit una Anima composita de ipsis, in qua existant plura, scilicet Memoria, Intellectus & Voluntas, memorare, intelligere & velle; concordant inquam, omnia principia substantiæ, tamen exceptâ Contrarietate, quam non dicimus, quòd sit principium intellectualis substantiæ, quia substantia esset corruptibilis, si Contrarietas esset substantiale principium in potentiis Animæ. Igitur Concordantia est substantiale principium, quod transmittit suam similitudinem in alia principia substantiæ, sicut in Bonitatem, quæ concordat cum Magnitudine, ut sit in Memoria & in memorare, in Intellectu & intelligere, & in Voluntate & velle, ut potentiæ & earum operationes sint sub ratione magnæ Bonitatis; convenit etiam, quòd hæc Concordantia sit substantialis, ut potentiæ substantialiter sint de essentia

sentia Animæ,& in subſtantiali Concordantia habeant ſubſtantiale concordativum, concordabile & concordare, & ut in univerſali concordativo concordent ad eſſe unum bonificativum, magnificativum, durativum & ſic de aliis formis principiorum,quæ ſunt ſubſtantiales, quæ formæ requirunt ſubſtantialem Concordantiam in componendo de ſe ipſis unum ſubſtantiale concordativum, quod moveat omnes ſubſtantiales materias Animæ ad eſſe unum ſubſtantiale concordabile, & ad unum ſubſtantiale concordare; & convenit, quòd omnia iſta de neceſſitate ſint, ſi Concordantia eſt ſubſtantialis, quod non poſſet eſſe, ſi eſſet accidentalis. Igitur eſt ſubſtantialis Concordantia in Anima, ut ſit in Magnitudine Bonitatis, Durationis &c, & remota à Contrarietate, & ut omnibus partibus ſubſtantiæ det ſuam ſimilitudinem, & ut extrà reluceat & figuretur ſua ſimilitudo in Concordantia moralium virtutum contra vitia.

Eſt etiam Concordantia *inter intellectuale & intellectuale*, ſicut inter Animam & DEUM, qui habent Concordantiam in Fine,propter quem DEUS creavit Animam, qui Finis eſt in memorando, intelligendo & amando DEUM ſuper omnia; & iſte Finis eſt ſubſtantialis pars Animæ, ut Bonitas, Magnitudo &c. in ipſo meliùs poſſint concordare in memorando, intelligendo & amando DEUM, & ut DEUS ibi meliùs poſſit influere ſuam ſimilitudinem,& habere Concordantiam cum Anima, & ut Anima poſſit ſubſtantialiter gloriari in Gloria DEI, & attingere Finem, ad quem eſt creata.

In DEO eſt Concordantia *inter intellectuale & intellectuale*, quam convenit eſſe ſubſtantialem ſinè aliquo accidente, ut in ipſa Bonitas, Magnitudo, Æternitas & aliæ Dignitates DEI poſſint ſubſtantialiter concordare, & ut quælibet in ſe habeat proprium Concordativum, Concordabile & Concordare, & ut ſint una eadem Eſſentia & Natura cum Concordantia; & de neceſſitate convenit, quòd hæc Concordantia ſit, ut Dignitates, quæ ſunt unum idem numero, habeant, in quo una poſſit concordare in alia, & quælibet in ſe ipſa & de ſe ipſa, ſicut Bonitas DEI Patris, quæ cum ſuámet Magnitudine concordat in DEO Filio & in DEO Sancto Spiritu, Magnitudine DEI Filii exiſtente genitâ de Bonitate DEI Patris, & Bonitate DEI Filii exiſtente genitâ de Magnitudine DEI Patris; & de Bonitate & Magnitudine DEI Patris & DEI Filii exiſtente ſpiratâ Bonitate & Magnitudine DEI Sancti Spiritûs; & ideo omnes Dignitates DEI in uno & in pluribus concordant, ſecundùm quòd diximus; quæ Concordantia eſt Principium & Finis omnibus creatis Concordantiis.

De Contrarietate. D.

Definitio. *Contrarietas eſt quorundam mutua reſiſtentia propter diverſos fines.*

1. Explicatio. Contrarietas eſt univerſale Principium, in quo ſignificantur omnes Contrarietates principiorum: ſicut Malitia, quæ ſignificat Bonitatem per modum Contrarietatis in diverſis contrariis finibus; & hoc idem facit Parvitas contra Magnitudinem; & Privatio contra Durationem, & ſic de aliis contrariis hujus Artis.

Contrarietas eſt *accidentale* principium, non ſubſtantiale; nam, ſi eſſet ſubſtantiale principium, conveniret,quòd Concordantia & Contrarietas ſibi mutuò darent ſuas ſimilitudines: unde ſequeretur,quòd ambæ concordarent & contrariarentur contra ſuos fines, ita, quòd Concordantia daret ſuam ſimilitudinem Contrarietati contra concordare & contrariari, & hoc idem faceret Contrarietas, ita, quòd Concordantia daret ſuam propriam ſimilitudinem contra ſuum finem, & reciperet ſimilitudinem Contrarietatis contra ipſiúsmet finem: unde ſequeretur, quòd Concordantia & Contrarietas ſibi invicem concordarent & contrariarentur, & utraque eſſet ſibi concordans & contrarians; & hoc idem ſequeretur in aliis principiis, ſicut in Bonitate, quæ daret ſuam ſimilitudinem Malitiæ, & Magnitudo Parvitati, & ſic de aliis; & hoc eſt impoſſibile.

Contrarietas ergo eſt accidentale principium accidentaliter compoſitum de accidentibus,ut generatio & corruptio ſit in ſubſtantiis, & ut virtutes poſſint reſiſtere vitiis, unde ſequatur meritum illis, qui habent virtutes contra vitia.

Contrarietas, quæ eſt *inter ſenſuale & ſenſuale*, eſt, ſicut in ſubſtantia, in qua contrariantur caliditas & frigiditas, humiditas & ſiccitas, levitas & ponderoſitas, ſubtilitas & groſſities materiæ, ſanitas & infirmitas, dulcedo & amaritudo, & ſic de aliis; & hoc idem ſequitur in Contrarietate Senſitivæ, ſicut inter viſum & cæcitatem, auditum & ſurditatem, & ſic de aliis; & ſicut in Vegetativa Potentia, in qua contrariantur Appetitiva & Digeſtiva, quando Digeſtiva eſt in parvitate, & Appetitiva in Magnitudine, digeſtione exiſtente in minori quantitate, & appetitu in majori. Eſt etiam Contrarietas inter Senſitivam & Imaginativam, Imaginativâ imaginante voluptates & placita Senſitivæ, & movente & inclinante ipſam ad illa, in quo motu Senſitiva recipit tantum de Vegetativa, quòd deſtruat operationes Imaginativæ, ſicut per nimium comedere, bibere, tangere & per alias inordinatas operationes Senſitivæ; & hoc idem facit Imaginativa contra Senſitivam, ſicut per nimium imaginari deſtruuntur operationes ſenſuum & Vegetativæ, de qua vivit Senſitiva; & ſic de aliis Contrarietatibus, quæ ſunt intra ſubſtantiam, quæ transmittunt ſuas ſimilitudines extra ſubſtantiam: ſicut in homine habente corruptum & malè olentem anhelitum, qui corrumpit aërem ſpirando; & ſicut in igne, qui comburendo corrumpit ligna,& in homine, qui comedendo corrumpit pomum, vel qui occidit alium hominem vulnerando, & ſic de aliis ſimilibus.

2. Contrarietas *inter ſenſuale & intellectuale* eſt, ſicut inter corpus & Animam hominis, quæ ſunt erga diverſos Fines, quia finis Senſitivæ conſiſtit in Magnitudine Bonitatis, Durationis &c. in ſentiendo delectabilia ſecundùm Concordantiam rerum, quæ ſunt ſenſibiles & ſenſitivæ, quæ concordant in ſentire: & Finis Animæ conſiſtit in Magnitudine Bonitatis, Durationis &c. in memorando, intelligendo & amando intelligibilia, non autem ſenſibilia, ſicut memorando, intelligendo & amando Virtutes & Dignitates DEI & Operationes, quas DEUS habet in ſe ipſo & in creaturis; unde,quando contingit, quòd Senſitiva ſit major in Magnitudine Poteſtatis Durationis &c. in habendo ſeu attingendo ſenſibiles res, ut poſſit habere placitum, & Intellectiva ſit in Minoritate Magnitudinis Poteſtatis &c. memorandi, intelligendi & amandi intelligibiles non ſenſibiles res, tunc illi evenit memorare, intelligere & amare ſenſibiles res, & oblivíſci, ignorare & odire intelligibiles res; & hoc idem ſequitur è converſo, quando Anima eſt in Majoritate Bonitatis, Magnitudinis, Durationis &c., & corpus in Minoritate, quia tunc convenit, quòd corpus habeat laborem in ſenſibilibus rebus, ut Anima poſſit habere delectationem in memorando, intelligendo & amando intelligibiles res.

De hac Contrarietate,quæ eſt inter ſenſuale & intellectuale, oritur & derivatur Contrarietas, quæ eſt *in actibus* potentiarum Animæ, videlicet in memorare, intelligere & amare, ſicut in divite avaro homine, qui non poteſt ſaturari divitiis, qui memorat, intelligit & amat illas cum Magnitudine malitiæ, Durationis &c. ſuſtentatarum in memorare, intelligere & amare contra Magnitudinem Bonitatis, Durationis &c. memorandi, intelligendi & amandi; & ideo avarus homo non ſaturatur in multiplicando divitias, quia ſuum memorare, intelligere & amare non quieſcunt in fine intelligibilium non ſenſibilium rerum, in quo fine quieſcunt memorare, intelligere & amare liberalis & juſti hominis, & hoc cum Magnitudine Bonitatis,Durationis &c., unde oritur & derivatur bonum, magnum,durabile, juſtum & liberale memorare, intelligere & amare, in quibus Anima quieſcit & delectatur, quia in illis attingit finem, ad quem eſt creata.

De hac prædicta Contrarietate, quæ eſt in ſubſtantia hominis, oritur & derivatur Contrarietas, quæ eſt extra ſubſtantiam, quæ eſt in hominibus, quibusdam exiſtentibus virtuoſis, quibusdam verò vitioſis, quia juſti ſe habent ad finem virtutum, & vitioſi ad finem vitiorum, & propter hoc unus eſt contrarius alteri; unde ſequitur, quòd Bonitas & Malitia ſint contrariæ, & Magnitudo & Parvitas, & ſic de aliis: & etiam Fides & Incredulitas, Spes & Deſperatio,Charitas & Crudelitas,Juſtitia & Injuria, Prudentia & Ignorantia, Fortitudo & Puſilanimitas, Temperantia & Gula, Caſtitas & Luxuria, Liberalitas & Avaritia, Humilitas & Superbia, Benevolentia & Acedia, Continentia & Invidia, Abſtinentia & Ira, & ſic de aliis contrariis.

Ex hac Contrarietate multoties contingit,quòd virtuoſi homines fiant vitioſi,unus per alium,& è contra vitioſi fiant virtuoſi,ſecundùm quòd in principiis ſubſtantiæ multiplicantur in Magnitudine vel parvitate, in Bonitate vel in malitia, & ſic de aliis, quæ multiplicatio transmittit ſuam ſimilitudinem extra ſubſtantiam,ut Contrarietas,quæ eſt intrà, vivat de Contrarietate, quæ eſt extrà: ſicut aër, qui eſt in ſubſtantia hominis, qui vivit de aëre proveniente ab extrà reſpirando; & propter hoc contingit, quòd, quando Contrarietas ab extrà multiplicatur in loquendo, tangendo, ridendo, mentiendo,

do, & sic de aliis similibus, tunc multiplicetur Contrarietas intra substantiam, quæ multiplicat Contrarietatem extrà, quæ confundit omnia principia substantiæ contra eorum Concordantiam; & ideo Contrarietas est id, quod facit malum attingere cum Parvitate Bonitatis, Durationis &c.

3. Contrarietas, quæ est *inter intellectuale & intellectuale*, est per accidens; nam, si esset naturalis, esset corruptibilis, sicut elementata substantia, quæ propter Contrarietatem elementorum est corruptibilis; ista intellectualis Contrarietas est in potentiis Animæ, sicut Intellectus, qui intelligit veritatem alicujus rei, & Voluntas odit illam, quam Intellectus intelligit, inducens hominem ad dicendum mendacia, qui Intellectus resistit Voluntati cum Veritate & Conscientia & cum Parvitate Bonitatis, Durationis &c., & Voluntas resistit Intellectui cum Falsitate & Magnitudine Malitiæ, Durationis &c.; & de ista Contrarietate nascuntur & derivantur vitia & peccata.

Est etiam alia Contrarietas inter intellectuale & intellectuale, sicut in Dæmonibus, in quibus Memoria, Intellectus & Voluntas inter se mutuò contrariantur memorando, intelligendo & odiendo; nam Intellectus habet pœnam in hoc, quod Memoria memorat & Voluntas odit, Memoriâ memorante, quòd Intellectus perdidit Finem, ad quem est creatus, & Intellectu intelligente, quòd Voluntas odiat intelligere, in quo ipse intelligit, quòd Voluntas amiserit Finem, ad quem est creata, qui Finis est in Privatione Magnitudinis Bonitatis, Durationis &c.; & hæc Privatio Finis est tanta, quòd Intellectus non potest intelligere majorem, nec Voluntas odire, nec Memoria recolere, & hoc ideo, quia, quantum Intellectus habet per creationem de Magnitudine Bonitatis, durationis &c., tantum pervertit in Magnitudinem Malitiæ intelligendo & in Duratione sui intelligere, unde contingit, quòd ipse totaliter sit contrarius sibi ipsi & toti suo intelligere, & etiam Memoriæ & Voluntati & ejus odire; unde quis potest æstimare Contrarietatem, quam Intellectus habet in se ipso & cum Memoria & cum Voluntate? Et hoc idem facit Memoria in suo memorare contra Intellectum & Voluntatem & se ipsam, & Voluntas contra Intellectum & Memoriam in suo odire; unde quis potest cogitare spiritualem ignem & pœnam, quæ oritur & derivatur ab illa Contrarietate? & etiam Contrarietatem, quæ est inter DEUM & Dæmonem? quia Dæmon desiderat habere Gloriam DEI cum Magnitudine Malitiæ, Injuriæ &c. contra Finem Magnitudinis Bonitatis, Justitiæ &c., & DEUS resistit Dæmoni cum Justitia dando illi pœnam cum Magnitudine Bonitatis, Durationis &c.

In DEO non est Contrarietas nec substantialiter nec accidentaliter, quia Concordantia, quæ est in eo, est substantialis & infinita in Magnitudine Bonitatis, Æternitatis &c.; & ideo, sicut in DEO non potest esse Malitia, Parvitas, Tempus &c., cùm DEUS sit Bonitas, Magnitudo, Æternitas, sic in ipso non potest esse Contrarietas, quia ipse est Concordantia infinita in Bonitate Magnitudinis, Æternitatis &c.; unde, sicut DEUS cum sua Bonitate resistit Malitiæ, & cum sua Magnitudine Parvitati, sic resistit Contrarietati cum sua Concordantia; & sicut DEUS cum sua Bonitate resistit Parvitati, & cum sua Magnitudine Malitiæ, sic cum sua Bonitate & Magnitudine resistit Contrarietati; & ideo est impossibile, quòd in DEO sit Contrarietas, quæ in DEO esset, si in ipso esset otiositas Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c., sicut Bonitas, quæ esset otiosa, si non haberet in se Bonificativum, Bonificabile & Bonificare æternaliter & infinitè, & hoc idem de sua Sapientia, si non haberet in se Intellectivum, Intelligibile & Intelligere, & hoc idem sequeretur de sua Simplicitate, si non haberet Simplificativum Simplicificabile & Simplificare, cum quibus resisteret compositioni, sicut resistit Contrarietati cum Concordativo, Concordabili & Concordare; & sic de aliis Perfectionibus DEI.

De Principio. E.

DEfinitio. *Principium est id, quod se habet ad omnia alia sub Ratione alicujus Prioritatis.*

1. Explicatio. Principium est substantialis pars substantiæ dans suam similitudinem aliis partibus substantiæ, in quantum eas facit existere Principia substantiæ, sicut Bonitatem, Magnitudinem, Durationem &c., de quibus substantia est composita; sub Ratione quorum Principiorũ operatur substantia & est efficiens & informat ea, quæ sunt bonificabilia sub Ratione Bonitatis, & magnificabilia sub Ratione Magnitudinis &c. Bonificabilitas autem Bonitatis est materiale Principium, cui principiabilitas dat suam similitudinem, & bonificativitas est formale Principium, cui principiativitas dat suam similitudinem; & hoc idem facit principiare, quod dat suam similitudinem ipsi bonificare, quod est Principium constitutum & derivatum de bonificativo & bonificabili; unde, sicut Bonitas dat suam similitudinem Principio, in quantum facit, quòd ipsum sit bonum, & Magnitudo similiter, in quantum facit, quòd ipsum sit magnum, sic Principium dat eis suam similitudinem, in quantum facit, quòd illa sint substantialia Principia substantiæ; & sicut Bonitas venit ad Principium imprimendo ei suam similitudinem sub ratione bonificativi, bonificabilis & bonificare, existentibus ipsis tribus de essentia Bonitatis, sic Principium venit ad Bonitatem imprimendo illi suam similitudinem, ut Bonitas habeat in se essentialia & substantialia bonificativum, bonificabile & bonificare, quæ sint substantialia principiativum, principiabile & principiare; & ista similitudo, quam Bonitas recipit à Principio, est accidentalis, nata & principiata à substantiali Principio, & sustentatur in substantiali Bonitate, sicut in igne, in quo caliditas est accidentale Principium, & in quantum ignis est calefactivus & calefactibilis & habet in se calefacere, est calefactivus substantialiter ratione substantialis formæ, & calefactibilis ratione substantialis materiæ, & in calefacere evenit substantialis ignis calefactus, compositus & principiatus substantialiter; & hoc idem sequitur in rebus extra substantiam, sicut in efficiente, qui substantialiter fabricat cameram, qui agens est substantiale Principium, & camera est substantiabile Principium, & sic de aliis similibus istis. Igitur Principium est substantialis pars, sinè quo prædicta non possent esse, à quo Principio nascuntur & derivantur accidentalia Principia, videlicet suæ similitudines diffusæ in quantitatem, relationem &c. in ipso sustentatæ, & etiam attributæ & communicatæ Bonitati, Magnitudini &c. in tempore, quantitate, qualitate, relatione & aliis accidentibus.

Istud universale Principium, quod diximus, est diffusum & extensum per totam substantiam Chaos, quod Chaos est universale Principium omnibus rebus, quas in se continet, & implet omne, quod continetur sub sphæra Lunæ, & est compositum de Universali Forma & de Prima Materia, quæ sunt universalia Principia omnibus existentibus sub genere & specie.

Hoc universale Principium habet in se quatuor Principia, quæ sunt quatuor simplicia elementa, quæ sunt potentiæ ipsius, & quodlibet habet in se substantiale principiativum principiabile & principiare; &, quando intrant compositionem sub ratione alicujus speciei, sequitur ex eis tertia multiplicatio, quæ est compositum elementum, habituatum, situatum & vestitum de essentiis & naturis simplicium elementorum; ista composita elementa sunt illa, quæ sentimus, sicut ignis, qui comburit ligna: & aër, quem sentimus per modum motûs, frigiditatis & caloris, & sicut aqua & terra, quas sentimus videndo & tangendo.

Hæ quatuor massæ (in quibus quodlibet simplex elementum magis demonstrat suam similitudinem, quia ibi est plus de sua essentia, sicut simplex ignis in composito igne, & simplex aër in composito aëre moto, & sic de aliis) sunt universalia Principia individuis specierum; in quibus quatuor massis simplicia elementa existunt mortificata & remissa, ut possint esse Principia individuis specierum, & ut ab eis possint accipere vitam; quæ mortificatio & remissio fit ratione mixtionis (quam simplicia elementa habent in se ipsis aliud cum alio) cum propriis qualitatibus contrariis aliâ alteri, sicut ignis, qui mortificat aquam cum calore & levitate, & aqua ignem cum frigiditate & ponderositate, & sic de aliis.

In istis quatuor universalibus Principiis, quæ diximus, compositis de simplicibus elementis, est diffusum & extensum quoddam aliud universale Principium, in quo etiam ipsa mortificantur & remittuntur; quod Principium est Vegetativa Potentia, quæ in sua essentia & de sua essentia habet principiativum vegetativum, principiabile vegetabile, & principiare vegetare. Ad hanc universalem potentiam veniunt aliæ supradictæ potentiæ passivè & materialiter sub ratione materiæ, quas vegetativum convertit in suum proprium vegetabile, Vegetativâ movente formas, quæ veniunt ad vegetandum, in suis propriis materiis, sicut planta, quæ vegetando per viam generationis convertit in se pluviam & aërem, cum quo participat; & sic de terra & de igne. Istud universale Principium est insensibile, quia est intra substantiam, sed ejus figura est visibilis extra substantiam, quæ figura sustentatur

tatur in plantis sub ratione coloris, habitûs, sitûs, quantitatis, qualitatis &c.

Est etiam aliud universale Principium, videlicet Sensitiva Potentia sustentata & extensa in supradictis Principiis, habens in se essentiale principiativum, quod est sensitivum, & principiabile, quod est sensibile, & principiare, quod est sentire; sub ista Sensitiva existit Vegetativa, à qua sumit vitam in suo sentire, cum qua & cum aliis prædictis Principiis multiplicat sensibile animal existens sub speciebus vivendo, comedendo, bibendo & tangendo & convertendo res, quæ veniunt ab extrà, in suam speciem per viam nutrimenti.

Est etiam aliud universale Principium extensum & diffusum per totam Sensitivam, videlicet Imaginativa habens in se essentiale imaginativum principiativum, imaginabile principiabile, & imaginari principiare; & in ista potentia restaurantur & remanent sensibiles res imaginabiles absentes à corporalibus sensibus, ut Imaginativa moveat potentias Sensitivæ ad sentiendum, sicut in homine, qui imaginatur aliquod sensuale placitum, vel asinus, qui imaginatur fontem, quando sitit, in quo bibit alio tempore.

2. Est quoddam aliud universale Principium, quod est *intellectuale*, & est alia substantia, quæ non est corporalis, nec de essentia nec natura suprà dictarum potentiarum existentium una corporalis substantia in irrationalibus animalibus; & ista sub specie hominis conjuncta cum supradictis potentiis multiplicat hominem, secundùm quòd diximus in definitionibus primi Trianguli.

Rationalis Anima est universale Principium habens in se rationativum principiativum, rationabile principiabile, rationare principiare, & hoc sub ratione memorandi, intelligendi & volendi; & memorare existit sub ratione memorativi & memorabilis, quod memorativum est principiativum, & memorabile principiabile; & hoc idem de Intellectu & Voluntate, & omnes tres potentiæ sunt tria essentialia Principia substantiæ, & quælibet potentia habet in se tria essentialia Principia, quæ diximus; & quia Anima est incorruptibilis & est principiata & completa secundùm viam creationis, non potest principiare se ipsam in alia substantia per viam generationis, sed principiat in se ipsa memorare, intelligere & velle, quæ sunt accidentalia Principia habituata & vestita & situata de similitudinibus & speciebus, quæ sunt memorabiles, intelligibiles & volibiles illuminatæ & assimilatæ in proprio memorabili, intelligibili & volibili, quæ sunt de essentia Animæ materialiter, & hoc faciunt memorativum, intellectivum & volitivũ in proprio memorare, intelligere & velle, ubi nascuntur & relucent accidentalia memorare, intelligere & velle, in quibus Anima intelligit se ipsam & suas proprietates & naturas & alia, quæ veniunt extra substantiam, sicut homo, qui in speculo attingit suam propriam similitudinem & similitudines aliarum visibilium rerum; ista memorare, intelligere & velle, quæ sunt accidentia, existunt generabilia & corruptibilia in quantitate, qualitate & aliis accidentalibus similitudinibus.

Istæ similitudines, quæ sunt intra substantiam, & quæ veniunt ab extrà, sunt Principium operationibus, quæ sunt extrà, figuratis & sustentatis in virtutibus & vitiis, de quibus memorativum induit, assituat & habituat suum memorare, & intellectivum suum intelligere, & volitivũ suum amare vel odire; unde informatio virtutum principiatur de creatis similitudinibus in Magnitudine Bonitatis, Durationis &c., & informatio vitiorum principiatur de dissimilitudinibus creatarum rerum, sicut de Malitia & Parvitate, quæ sunt dissimilitudines Bonitatis, Magnitudinis &c.

3. Est etiam aliud magis generale Principium, quod est DEUS, qui est Principium omnibus creatis rebus per viam creationis & sustentationis &c.: DEUS est principiativus creativus, & creaturæ sunt principiabiles creabiles, & creare est principiare, existente creare de essentia creaturæ sub ratione materiæ, & creativo de essentia Creatoris.

Creaturæ sunt creabiles in Bonitate, Magnitudine & Duratione DEI, in quibus sunt principiabiles, & ratione earum creabiles; nam, si creaturæ essent principiabiles ratione suî ipsarum, & in se ipsis, non essent creabiles, sed transportatæ & factæ de una essentia in aliam; sicut in Vegetativa, quæ transmutat panem in essentiam carnis, & sicut homo, qui facit cameram de multis rebus: igitur creaturæ sunt creabiles & principiabiles secundùm Finem DEI & in ejus Dignitatibus, sicut in Voluntate DEI, quæ vult, quòd Mundus, qui non erat, sit, quem sua Sapientia sciebat, antequam erat: igitur Sapientia & Voluntas DEI creaverunt Mundum in tempore, ut haberet Principium, & in quantitate, ut esset in loco, & creavit in ipso Bonitatem, ut esset bonus, & Magnitudinem, ut

esset magnus, & sic de aliis, quia quælibet Dignitatum DEI ibi posuit suam similitudinem, & transmisit eam substantialiter, ut Mundus esset substantia, cui DEUS concreavit accidentia, videlicet tempus, quantitatem, locum &c., sinè quibus non posset esse.

DEUS principiavit Mundum cum Magnitudine Bonitatis, Durationis &c., & ideo principiavit ipsum ad unum majorem & nobiliorem Finem, ad quem illum potuit principiare, ut creatæ res in illo majori Fine quiescerent cum Majoritate Bonitatis, Magnitudinis, Durationis &c.; igitur Sapientia DEI (antequam creaverat Mundum) intellexit illum majorem Finem, ad quem Potestas ipsum potuit principiare secundùm Magnitudinem Bonitatis &c., & Sapientia intellexit hanc Majoritatem Finîs tantam, quantam potuit intelligere cum Magnitudine Bonitatis & suî ipsius & reliquarum, & Voluntas DEI dilexit illum Finem tantum, quantum potuit amare in Magnitudine suî ipsius & Bonitatis &c., & hoc idem fecit Bonitas in Magnitudine suî ipsius & aliarum bonificando illum Finem tantum, quantum potuit, & Potestas etiam possificando tantum, quantum potuit, & sic de aliis Dignitatibus DEI; & quia omnes Divinæ Dignitates in illo Fine æqualiter posuerunt suas similitudines, & Finis fuit æqualiter creatura sub ratione Dignitatum DEI, convenit, quòd ille Finis & creatura esset major & altior, qui potuit esse: nam, si non esset, fuisset major in Sapientia DEI, & minor in cæteris Dignitatibus, & sequeretur, quòd Dignitates non essent æquales in creatione, imò fuisset creatus in Parvitate Bonitatis &c., quod est impossibile & contra definitiones Dignitatum DEI; igitur Mundus est creatus & principiatus ad majorem Finem, qui potuit esse; sed iste major Finis non esset possibilis sinè conjunctione creatæ naturæ sustentatæ & unitæ in increata Natura existentibus his ambabus distinctis Naturis una Persona, quæ est Filius DEI Patris, induta de Humana Natura per modum Incarnationis, in qua Humana Natura fuerunt exaltatæ omnes creaturæ, & illa Humana Natura JESU Christi fuit in tam alto gradu, quòd non potuerit esse major, quia Divina Bonitas cum aliis Dignitatibus assumpsit similitudinem illius creatæ Bonitatis in Unitatem Personæ, in qua DEUS Filius fuit factus & natus DEUS Homo de nostra Domina Sancta Maria gloriosa Virgine; & in illo Fine quieverunt omnes Dignitates DEI per modum creationis, sinè quo Fine non potuissent quiescere in creando, quia semper potuissent multiplicare creaturam in Bonitate, Magnitudine &c., sed ipsis creantibus Creaturam, & illam assumentibus in Unitatem Personæ non potest creatura in altiorem gradum ascendere. Ista Creatura unita Deitati est universale Principium omnibus creatis Principiis, & omnia sunt sub eo proportionaliter & ordinatè secundùm Magnitudinem Bonitatis &c.; istud universale Principium fuit principiabile secundùm proportionem, quæ convenit Principiativo, qui est DEUS, ut in illo ipse DEUS participet cum omnibus creaturis existentibus de natura illius principiabilis Principii compositi ex Elementativa, Vegetativa, Sensitiva, Imaginativa & Rationativa; & propter hoc DEUS, quia est Homo Christus, participat cum omnibus hominibus existentibus de sua Elementativa, Vegetativa, Sensitiva & Imaginativa per viam generationis, & similibus illi in Rationativa per viam creationis; & hoc idem de Angelis.

Est Præterea quoddam aliud universale Principium longè altius & nobilius, quod est DEUS, qui in se ipso habet Principiativum, Principiabilem & Principiare, qui sunt de suâmet Essentia, sicut habet in se ipso Intellectivum, Intelligibilem & Intelligere, Amativum, Amabilem & Amare, Bonificativum, Bonificabilem & Bonificare, & sic de aliis; & quia in DEO omnes suæ Dignitates sunt unum idem numero, DEUS, in quantum est æterna & infinita Essentia, non est principiabilis, quia illud, quod est Actus universaliter, non potest esse principiabile absolutè; sed, quia DEUS habet in se proprium Principiativum, proprium Principiabilem & proprium Principiare suppositaliter & personaliter, multiplicat Principiabilem & Principiare suppositaliter per viam Generationis & Spirationis; & hoc de necessitate convenit esse, existente quâlibet Dignitate convertibiliter alia secundùm Naturam & Proprietatem, ut Operatio Dignitatum sit æqualis earum Entitati & Existentiæ, quâlibet existente in Principiativo, Principiabili & Principiare, sicut in Intellectivo, Intelligibili & Intelligere, Bonificativo, Bonificabili & Bonificare, & sic de aliis; & ideo, cùm Dignitates sint unum idem alia in alia, necessariò convenit, quòd sit multiplicatio Personarum distinctè & numeraliter per omnes Dignitates in Unitate Principia-

tivi, Principiabilis & Principiare; & si non ita esset, sequeretur de necessitate, quòd Operationes Dignitatum essent in Minoritate, & earum existentia in Majoritate, quod est impossibile. Igitur in Divina Essentia, quæ est omnes Dignitates, est Principium, quod est Essentia, in qua est Principiativus, qui est Pater principians de se ipso DEUM Filium Principiabilem, & Principiare est DEUS Sanctus Spiritus spirabilis & spiratus de DEO Patre & de DEO Filio, & hoc æternaliter & infinitè cum Magnitudine Bonitatis, Æternitatis &c., ut in Essentia incessanter existant Principiativus, Principiabilis & Principiare, & Deificativus, Deificabilis & Deificare, in quibus Dignitates non sint otiosæ, sed in illis sint ita magnæ per agere & principiare, sicut per existere; & omnia ista essent impossibilia, si DEUS non haberet in se ita proprium & essentialem Principiabilem & Principiare, sicut ipse est Principium; & in isto proprio Principiabili fuit Humana Natura JESU Christi deificabilis, & substantia Mundi principiabilis secundùm dispositionem ad istam principiabilem & creabilem Deificationem.

De Medio. F.

DEfinitio. *Medium est subjectum, per quod Finis influit Principio, & per quod Principium refluit Fini, sic, quòd Medium sapiat naturam utriusque, & est imago illorum.*

1. Explicatio. Medium est substantialis pars substantiæ, ut partes substantiæ substantialiter & mediatè sint aliæ in aliis, sicut in essentia ignîs, in qua forma & materia ignîs sunt substantiales partes substantiæ ignîs, quæ existunt alia in alia, & earum conjunctio est Medium, in quo conjunguntur; quod Medium est subjectum Fini, per quod forma movet materiam ad passionem, & materiâ motâ ad passionem materia refluit Fini suam similitudinem, ut sit Medium constitutum de actione & passione; & istud est substantiale Medium, quod inquirimus, mensuratum de ambabus partibus æqualiter extensis per omnes extremitates partium, videlicet Bonitatis, Magnitudinis & aliarum simplicium partium, de quibus materia & forma componuntur; & istud Medium, quod diximus, est de natura Principii & Finîs, quæ in illo formaliter & materialiter apparent. Igitur Medium est substantialis pars substantiæ simplicis ignîs, sinè quo Medio prædicta non possent esse; hoc idem sequitur de aliis simplicibus Mediis elementorum, videlicet aëris, aquæ & terræ; unde, quando omnia quatuor Media veniunt in compositionem, tunc ex ipsis componitur quoddam compositum Medium, quod est subjectum, in quo Finis influit Principio, & Principium refluit Fini, ut sit substantia individuata posita sub genere & specie per viam generationis.

Est etiam Medium secundùm artificiale opus, sicut artifex, qui facit scyphum, in quo materia, de qua fit, est subjectum, in quo Finis influit artifici suam similitudinem, videlicet bibere, & artifex refluit Fini suam similitudinem, quam ipsi transmittit, in quantum facit scyphum; & ista materia posita sub forma scyphi est imago, in qua relucet & apparet Finis & actor scyphi.

2. Quod diximus de Medio corporalium rerum, potest intelligi de Medio spiritualium rerum, sicut in Intellectu, in quo intelligere est substantialis pars substantiæ, quod intelligere est subjectum intellectivo & intelligibili, quæ sunt de sua essentia; intelligibile autem est Finis, quod intellectivo influit suam similitudinem, ut sit intellectum, & intellectivum refluit ei suam similitudinem, in quantum ipsum intelligit; & istud Medium est conjunctum de natura amborum, & est æqualiter mensuratum inter ipsa & extensum per omnes extremitates essentiæ Intellectûs. In isto Medio apparent & relucent intellectivum & intelligibile cum adjutorio alterius accidentalis Medii conjuncti de similitudinibus aliarum partium substantiæ & de speciebus, quæ veniunt Intellectui ab extrà, quæ sunt intelligibiles, quamvis non sint de essentia Intellectûs; & illa accidentalis intelligibilitas est instrumentum, cum quo Intellectus intelligit suum proprium & essentiale intelligibile, in quo intelligit se ipsum, sicut ignis, qui cum suo proprio calore calefacit suum proprium calefactibile.

Est quoddam aliud Medium non existens de essentia Intellectûs, & est accidens, sicut Justitia: & sic de aliis virtutibus: quæ est subjectum, in quo Finis influit Principio, & Principium refluit Fini, videlicet justificabilitas, quæ influit justificativo, ut sit justificata, & justificativum reddit illi suam similitudinem, in quantum illam justificat; & justificare est Medium, in quo apparent & relucent justificativum & justificabile, quæ

quæ in illo conjunguntur, & ipsum est conjunctio amborum; & ideo mensurantur omnes mensuræ Justitiæ æqualiter proportionaliter, & extenduntur per omnes extremitates Justitiæ, videlicet Bonitatem, Magnitudinem & alia Principia, de quorum similitudinibus Justitia est aggregata, induta, habituata & sustentata in subjecto, quod diximus, induto de Justitia; ista Justitia est Medium, per quod justi homines justificantur in Gloria DEI.

3. Est adhuc aliud Medium longè sublimius, quod est substantiale sinè aliquo accidente, sicut Amare in DEO, quia in DEO est Amativus & Amabilis, & DEUS est tantum Amabilis, quantum Amativus, & è converso, ut Amare sit æqualiter in Medio amborum æternaliter & infinitè cum Magnitudine Bonitatis &c.; & sic, in quantum DEUS est Amativus, influit suæ Amabilitati se ipsum, ut sit Amans & Amatus, & in quantum DEUS est Amabilis, influit Amato, ut sit Amabilis & Amatus; & Amatus est DEUS spiratus, in quo apparent & relucent Amans & Amabilis, qui Amatus est spiratus ab ambobus, & cum ipsis remanet una essentia & Natura, unus DEUS, una Deitas: & Distinctio omnium trium remanet in Amante, Amabili, Amato & Amare, & in Spirante, Spirabili & Spirare æternaliter & infinitè, & omnia ista tria sunt necessaria, ut in DEO existat subjectum, in quo possit amare se ipsum, & etiam possit esse Amans & Amabilis & sinè otiositate amandi, & quòd sit ita magnus & ita nobilis per Amare, sicut per Amantem, Amabilem & per Amorem; & hoc idem sequitur in Bonitate, Magnitudine & aliis Dignitatibus DEI.

De Fine. G.

DEfinitio. *Finis est id, in quo Principium quiescit.*

1. Explicatio. Finis est substantialis pars substantiæ, ut partes substantiæ possint quiescere in Fine substantialiter: sicut simplex substantia ignîs composita de suis substantialibus simplicibus Principiis, videlicet de Bonitate, Magnitudine &c.; ista substantia est Finis suorum Principiorum, quæ sunt, ut ipsa sit, quæ Principia quiescunt in ipsa substantia, ipsâ existente hoc, quod est; & Finis substantiæ est uti suis Principiis, scilicet uti bono sub ratione Bonitatis, & magno sub ratione Magnitudinis, & sic de aliis; nam Substantia est, ut utatur suis Principiis, sinè quo usu in eis non esset quietabilis, nec sua Principia possent in ea quiescere; igitur Finis est substantialis pars substantiæ; & hoc idem sequitur de forma & materia substantiæ, quæ sunt Principia substantiæ, quorum Finem convenit esse substantialem, ut ipsa forma & materia possint quiescere in substantia cum Magnitudine Bonitatis, Durationis &c.

Iste est substantialis Finis, quem inquirimus, qui est complementum & perfectio rerum, habens in se essentiale finitivum, finibile & finire, ut in istis tribus terminis Principia possint quiescere recipiendo à Fine ejus similitudines, & Fine recipiente ab illis similitudines illarum, sicut Bonitas, quæ in suo bonificativo, bonificabili & bonificare recipit similitudines Finîs finitivè, finibiliter & finienter, & Finis recipit similitudines Bonitatis bonificativè, bonificabiliter & bonificanter: & ideo Bonitas quiescit in Fine per omnes terminos Finîs cum omnibus suismet terminis perfectè. Sed, quando contingit, quòd Bonitas non perfectè venit ad Finem cum omnibus suis terminis, vel Finis non perfectè dat Bonitati suam similitudinem cum omnibus suis terminis, tunc substantia venit in privationem & corruptionem, in qua nullum Principium habet quietem, sicut in substantia ligni, quam ignis comburit, vel in substantia infirmi hominis, & sic de aliis, quæ corrumpuntur & subsunt Fini privationis.

Substantia etiam est Finis suorum accidentium, scilicet quantitatis, qualitatis, relationis & aliorum accidentalium Principiorum, quæ quiescunt in substantia, & sustentantur in ea, substantiâ utente illis, sicut homo, qui utitur quantitate quantitativè generando quantitatem in suo filio per viam generationis, & dando ei qualitatem, & multiplicando de se & de suo filio relationem, & de se & de suâ uxore actionem & passionem generando filium in tempore & in loco, habituatum de similitudinibus principiorum patris & matris, videlicet Bonitatis, Magnitudinis &c., & de ipsis similitudinibus situatum in humano corpore.

Substantia est Finis suarum potentiarum, quæ sunt sua Principia, videlicet Elementativa, Vegetativa, Sensitiva & Imaginativa, & omnes quatuor insimul sunt, ut substantia sit & quiescat in illis, quando utitur Fine & proprietatibus illarum, sicut leo, qui utitur elementis elementando alium le-

onem per viam generationis, & etiam vegetando illum, & sic de aliis; & hoc idem sequitur comedendo, bibendo, tangendo, calefaciendo &c.

2. Secundùm quòd diximus de Fine corporalium rerum, significamus Finem spiritualium rerum, sicut substantialem Finem rationalis Animæ, in quo quiescunt Principia ipsius Animæ, quæ est spiritualis substantia, quæ Anima habet in se tres potentias, videlicet Memoriam, Intellectum & Voluntatem, quæ sunt de ejus essentia, quiescentes in Fine substantiæ, & existentes hoc, quod sunt, ut substantia sit hoc, quod est, quæ substantia quiescit in Fine suarum potentiarum, quando utitur illarum proprietatibus, scilicet memorando, intelligendo & amando, sinè quo usu potentiæ non possent quiescere in substantia, nec substantia in earum proprietatibus.

Bonitas, Magnitudo &c. quiescunt in rationali substantia sub ratione substantialis Finis existentis in substantia, qui essentialiter habet proprios terminos, secundùm quòd de corporali Fine diximus; & in illis terminis quiescunt Principia Animæ cum similibus terminis, sicut Voluntas, quæ in Fine amativè, amabiliter & amanter quiescit, & sic de aliis; igitur in Fine existunt finitivitas, finibilitas in finiendo.

Hic Finis, quem diximus, est intra substantiam rationalis Animæ, & extrà transmittit suam similitudinem, sicut homo, qui amat extrà amando amabiles res, & in Fine amantis, amabilis & amare quiescunt amans, amabilis & amare, qui sunt termini amoris, in quibus Finis amoris extendit suam similitudinem; & quando aliquis ipsorum terminorum deficit, tunc finis amoris devenit in privationem; & hoc idem sequitur de Bonitate, Magnitudine &c., quæ quiescunt in finire induto & habituato de bonificare, magnificare &c., sinè quo habitu & indumento non possent quiescere nec durare contra vitia: sicut in avaro homine, qui in suo amare non habet finire indutum & habituatum de Bonitate, Magnitudine &c., & propter hoc non potest saturari rebus, quas possidet, nec quas desiderat habere.

In artificialibus rebus est Finis, in quo agentia quiescunt, sicut artifex ædificans cameram, qui in Fine cameræ, videlicet habitare, quiescit, & in fabricando cameram habet laborem, movendo formam cameræ in materiam, de qua fit camera, & Finis cameræ subjectatur in rationali Anima priùs imaginando cameram, & deinde principiando illam in tempore, ut sequatur habitare in corporalibus & sensibilibus rebus, in quibus habitare est Finis cameræ, in quo habitare artifex quiescit, dum eam perfecit.

3. DEUS est Finis & Perfectio Mundi & partium ipsius, & iste Finis sustentatur in Sapientia, Æternitate & in aliis Dignitatibus DEI; in isto Fine non posset Mundus nec suæ partes quiescere, si non esset hoc, quod est, sicut in Fine, qui est habitare, homo non posset quiescere, si camera non esset; est igitur *esse* Mundi in tempore, & fuit suus Finis, antequam ipse: iste Finis est memorare, intelligere & amare DEUM, & in illo Fine homo non potest quiescere sinè labore in hac præsenti vita; igitur convenit, quòd Mundus sit principiatus, & sit hoc, quod est, ut sit subjectum illi Fini, quare est.

In isto Mundo est unicus Finis, qui est substantialis pars Mundi & de ejus essentia, qui Finis est Humanitas nostri Domini JESU Christi, qui Finis est Complementum & Perfectio omnibus creaturis, quia omnia sunt, ut ipse sit, & ipse est Finis, ut cæteræ partes Mundi sint quietabiles in similitudine ejus, qui est Finis illarum in unione, quam habet cum Persona Filii DEI; in isto Fine quiescunt Dignitates DEI, quia non potuerunt creare meliorem Finem secundùm Bonitatem Magnitudinis & Durationis &c., & etiam secundùm Magnitudinem Bonitatis & Unitatis Filii DEI, & iste Finis creatus & unitus cum Deitate quiescit cum Dignitatibus DEI, cum quibus est unitus.

Est adhuc alius Finis magìs altus & nobilis, qui est Finis & Perfectio omnium rerum & suî ipsius, videlicet noster Dominus DEUS, qui est substantialis Finis sinè aliquo accidente habens in se essentiale Infiniens, Infinibile & Infinire, in quo Bonificans existens de sua Essentia, est Infiniens; & Bonificabile ejusdem Essentiæ est in Infinibilitate Infinibile, & ejus Bonificare in Infinire est Infinitum; & hoc idem sequitur de Magnitudine, quæ in Infinitate habet Infinitum Magnificativum, Infinitum Magnificabile & Infinitum Magnificare, & hoc idem de aliis Dignitatibus, quæ omnes quiescunt in Fine, cum quo sunt una eadem Essentia & Natura in numero, & omnes insimul & quælibet per se quiescunt in Fine personaliter, cùm omnes insimul & quælibet ipsarum per se sint Personæ infinitæ in Magnitudine Bonitatis &c. & in Magnitudine Unitatis Infinitivi & Unitatis Infinibilîs & Unitatis Infinire in Generativo & Generabili, Spirativo & Spirabili & Spirare, in qua Unitate Trinitatis est Infinitas numeri terminati de Infinitivo, Infinibili & Infinire, ut habeat numerum Personarum infinitarum in Magnitudine Bonitatis, in quibus Dignitates possint quiescere, sicut Infinitas DEI, quæ quiescit in Sapientia ratione Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere, in quibus Infinitas est Intellectiva, Intelligibilis & Intelligere æternaliter & infinitè; & hoc idem sequitur de Infinitate in Bonitate, Magnitudine &c., sicut in Bonitate, in qua est Bonificativa, Bonificabilis & Bonificare, sinè qua Bonificativitate, Bonificabilitate & Bonificare Infinitas non posset quiescere in Bonitate, nec Bonitas in Infinitate.

De Majoritate. H.

DEfinitio *Majoritas est Imago Magnitudinis Immensitatis Bonitatis, Æternitatis &c.*

1. Explicatio. Majoritas est substantialis pars substantiæ, ut partes substantiæ substantialiter sint majores in se ipsis, quàm in aliis, & ut substantia sit major, quàm suæ partes: sicut Bonitas, quæ est major, quàm suæ partes, veluti Bonitas, quæ est major per suam essentiam, quàm per similitudinem, quam transmittit Magnitudini, quia per suam essentiam est simpliciter substantialis pars, & Bonitas, quam tribuit Magnitudini, est accidentalis pars; unde, si Majoritas in substantia non esset substantialis pars, Bonitas non posset esse major per essentiam, quàm per accidens, quia non haberet, à quo reciperet substantialem similitudinem, sicut nec Majoritas, quæ non esset bona per essentiam, si Bonitas non esset substantialis pars, quia non haberet, à quo reciperet substantialem Bonitatem; hoc idem sequeretur de substantia & suis partibus, quia substantia non posset recipere substantialem similitudinem, per quam substantialiter esset major, quàm sua pars, si in se ipsa non haberet substantialem Majoritatem, per quam substantialiter potest esse major, quàm sua pars & ejus accidentia. Hoc idem sequitur de accidentibus, quorum unum est majus, quàm alterum, quæ accidentalis Majoritas est influxa à substantiali Majoritate, quæ accidentibus tribuit similitudinem suæ accidentalis Majoritatis, sicut substantialis Majoritas ignîs, quæ fortiùs influit accidentalem Majoritatem quantitatis in suum calorem, quàm in calorem aëris, & in calorem aëris & terræ, quàm in calorem aquæ; & sic de aliis.

Substantia est major, quàm aliqua suarum partium, quia de omnibus suis partibus est composita, per quas habet majorem Potestatem, quàm per suam propriam Potestatem, & majorem Bonitatem, quàm per suam propriam Bonitatem, quia Potestas, quam habet, est multiplicata de sua propria substantiali Potestate extensa per omnes suas partes; & ideo potest movere quamlibet suarum partium sub ratione Potestatis Bonitatis, Magnitudinis &c. Unde sequitur, quòd substantia possit existere per se ipsam, & possit agere de suis partibus, quæ sunt essentiales & substantiales potentiæ substantiæ, sicut homo, qui est substantia, qui operatur sub ratione Bonitatis, quando agit bonum, & movet Voluntatem ad agendum bonum, & Intellectum ad intelligendum, & sic de aliis.

2. Bonitas est major in existendo & agendo, quàm in existendo tantùm: sicut homo, qui melior est, dum agit bonum, quàm dum non agit bonum, & est major in bono, quod agit de sua Bonitate, quàm in bono, quod agit de aliena essentia, sicut homo, qui agit plus de bono, quando generat alium hominem de sua Bonitate, quàm dum scribit magnum librum. Bonitas est etiam major in essentiali bonificativo, bonificabili & bonificare, quàm in uno istorum trium, & est major in proprio bonificabili, quàm in remoto bonificabili, & est major in Magnitudine Durationis, Potestatis &c., quàm in Durationе tantùm; Bonitas est etiam major substantialiter, quàm accidentaliter, & major in forma, quàm in materia, in relatione, quàm in quantitate, & in Charitate, quàm in Castitate, & in Concordantia, quàm in Contrarietate, & sic de aliis, secundùm quòd creata Bonitas habet plus similitudinis cum increata Bonitate.

Bonitas est major in una substantia, quàm in alia, sicut in planta, in qua est major, quàm in igne, & major in una arbore, quàm in alia, secundùm quòd est magìs ratio bono, quòd agat bonum in ista, quàm in illa; & hoc idem sequitur de animalibus, in quibus Bonitas est major, videlicet in homine, quàm in leone, & major in intelligere, quàm in videre: & in audire, quàm in

videre, & sic de aliis similibus istis, secundùm quòd Bonitas est magìs diffusa & extensa in quibusdam rebus, quàm in aliis.

Est etiam una creata Majoritas super omnia ista, quæ est creata Bonitas in Domino JESU Christo, quæ est major, quàm omnes aliæ creatæ Bonitates; ratio est, quia est unita cum increata Bonitate, & etiam, quia increataBonitas ipsam majorificavit tantùm in se ipsa, quantum potuit, quam majorificationem convenit esse, ut creata Majoritas possit ascendere in altiorem gradum Bonitatis,Magnitudinis &c.; sinè quo gradu Majoritas non esset perfectè imago infinitæ Bonitatis, Magnitudinis &c., & Magnitudo increatæ Bonitatis defecisset majori creatæ Bonitati.

3. DEUS est major, quàm omnia, tamen DEUS non habet in se Majoritatem, quia Majoritas non potest esse sinè Minoritate, cùm Majoritas & Minoritas existant sub genere relationis. Bonitas in DEO est major, quàm in creatura, quia in DEO Bonitas, Magnitudo, Æternitas & aliæ Dignitates sunt unum idem numero, in creatura autem Bonitas, Magnitudo &c. sunt diversæ essentiæ. Bonitas est in DEO, & DEUS est ipsa Bonitas; sed homo non est Bonitas, nec Bonitas est homo,& sic de aliis. Etiam inDEO Bonitas est ipsum Bonum, & Bonum est Bonitas; sed in creatura Bonitas non est ipsum bonum, quia bonum est plus, quàm Bonitas, secundùm quòd diximus in hoc, videlicet, quòd bonum dicat substantiam, & Bonitas dicat partem illius, sicut bona arbor & bonus homo, in quo Bonitas est pars boni.

Bonitas in DEO est Bonificans, Bonificabile & Bonificare,& quælibet istarum personalium Proprietatum est tota Bonitas; sed in creaturis bonificativum non est tota Bonitas, & hoc idem de bonificabili & bonificare, quia bonificativum existit in Bonitate cum propria quantitate, qualitate &c. diversum à quantitate bonificabilis & bonificare; sed in DEO Bonificativum est tota Bonitas Bonificans de toto se ipso Bonificabile per viam Generationis, & spirabile per viam Spirationis; & quia Generatio & Spiratio sunt in Bonitate æternaliter & infinitè, Bonitas non potest esse quantificata; & ideo Bonitas DEI est major, quàm creata Bonitas, quod posset probari per plures alias rationes, quas narrare esset prolixum, sicut per Creationem, Sustentationem &c., & etiam per Majoritatem Finis, cùm DEUS sit Finis & complementum Mundo & suis partibus; & hoc idem sequitur de Majoritate in Magnitudine, Duratione & aliis principiis substantiæ, quod sequitur de Majoritate Bonitatis, quam diximus.

Secundùm discursum, quem fecimus de Majoritate in prædictis rebus de gradu in gradum & de una essentia in aliam, est Majoritas imago & speculum, in quo relucent & apparent essentiæ rerum, quarum una est major, quàm alia, substantialiter & accidentaliter; & ista imago est speculum & universale sensualiter & intellectualiter: sensualiter, videlicet sensibus, qui sensualiter attingunt, quòd quædam essentiæ sint majores, quàm aliæ, sicut oculi, qui attingunt majorem splendorem in Sole, quàm in Luna: intellectualiter autem, sicut Intellectui, qui intelligit, quòd Creator sit major, quàm creatura; istud universale speculum & imago est Majoritas, in qua humano Intellectui apparet Immensitas Bonitatis, Magnitudinis & aliarum Dignitatum DEI, ut ipsam magìs intelligat, quàm aliquid aliud, & Voluntati, ut ipsam magìs amet, quàm aliquid aliud, & hoc idem de Memoria, & quòd sub ista Majoritate homo memoret, intelligat & amet Majoritatem in creatis rebus, secundùm quòd quædam sunt majores, quàm aliæ, & habent cum DEO plus similitudinis.

De Æqualitate. I.

DEfinitio. *Æqualitas est subjectum,in quo quiescit Finis Concordantiæ Bonitatis, Magnitudinis &c.*

1. Explicatio. Æqualitas est substantialis pars substantiæ, ut substantiales partes substantialiter possint esse æquales partes substantiæ, sicut forma & materia, de quibus substantia est æqualiter composita,quæ sunt essentiales partes existentes sub substantiali Æqualitate composita de æqualibus substantialibus partibus,videlicet Bonitate,Magnitudine &c., quæ sunt substantiales partes, secundùm quòd probatum est. Ista composita Æqualitas est extensa per totam substantiam, & nata ac derivata de simplici substantiali Æqualitate extensa per omnes partes, sicut composita Bonitas partium substantiæ nata ex simplici substantiali Bonitate extensa per omnes partes substantiæ,sicut granum frumenti, quod generat multa grana, generat de sua propria substantiali Æqualitate Æqualitates ipsorum granorum, quæ

quæ substantialiter& æqualiter existunt substantiæ sub specie frumenti.

Bonitas est ratio, per quam bonum agit bonum; & ideo bonificativum,bonificabile & bonificare sunt æqualiter de essentiaBonitatis, quæ Æqualitas est substantialis æqualificans Magnitudinem & Bonitatem in suis æqualibus partibus substantialiter; & hoc idem sequitur in masculo & in fœmina, qui æqualiter & substantialiter generant filium, & in forma ignis & in sua propria materia, quæ accidentaliter & æqualiter generant calorem aquæ.

Æqualitas est substantialis & accidentalis, sicut, quando Bonitas bonificat Magnitudinem, & Magnitudo magnificat Bonitatem, Bonitas & Magnitudo sunt æquales substantiales partes, & bonificare & magnificare sunt æquales accidentales partes.

Est etiam alius modus Æqualitatis compositus de Majoritate & Minoritate: sicut in calore ignis, qui est extensus per totam substantiam, substantiâ remanente majore substantialiter, & calore remanente minore accidentaliter. Est præterea Æqualitas secundùm quantitatem & proportionem: secundùm quantitatem, sicut in mensuris & numero; secundùm proportionem, sicut in grano piperis, in quo caliditas, siccitas & humiditas & frigiditas æqualiter proportionantur, cùm una qualitas sit major, quàm altera; & hoc idem sequitur in operibus extra substantiam, sicut Rex, qui habet plus dignitatis, quàm comes, & sic de aliis inferioribus gradibus; & hoc idem sequitur in Matrimonio, in quo est æqualis conceptio; & in vendendo & emendo, & sic de aliis similibus istis.

2. In DEO est Æqualitas per modum existendi & agendi, videlicet, quòd sua Agentia sit tanta in se ipso, quantus ipse existit; nam, si esset minor, accederet ipsi *non esse*, & illi deficeret Operatio Magnitudinis Bonitatis, Æternitatis &c., unde sequereturMalitia, Parvitas & Privatio, quod est impossibile: igitur Operatio DEI est æqualis illi ipsi; & quia DEUS est Substantia, oportet, quòd Operatio sit substantia, & quòd hæc Substantia æqualiter sit Substantiativum, Substantiabile & Substantiare, & quòd omnia tria æqualiter sint una Substantia, quam oportet esse tantam per Substantiare, quantam per existere Substantia; & quia DEUS est Substantia, est necessarium, quòd in illo sit Trinitas in Deificativo,Deificabili & Deificare, & quòd omnia tria sint unus DEUS æqualiter, & una Deitas; & oportet, quòd hic DEUS in tantum sit DEUS per Deificare, in quantum per existere; & hoc idem probavimus in *Arte Inventiva*.

In DEO Bonitas,Magnitudo & suæ aliæ Dignitates sunt æquales suppositaliter & numeraliter; nam,sicut DEUS ratione Sapientiæ habet in se Intellectivum, Intelligibile & Intelligere, & ratione Amoris Amativum, Amabile & Amare, ita oportet, quòd ratioBonitatis habeat in se ipsoBonificativum, Bonificabile & Bonificare, & ratione Magnitudinis Magnificativum, Magnificabile & Magnificare, & sic de aliis suis Dignitatibus; & convenit,quòd omnia ista necessariò sint in DEO, ut suæ Dignitates habeant, in quo possint esse æquales, & ut DEUS in tantum sit DEUS per unam Dignitatem, quantum per aliam.

In DEO Bonitas, Magnitudo & aliæ Dignitates æqualiter sunt Bonificativum, Bonificabile & Bonificare,Magnificativum, Magnificabile, Magnificare, Intellectivum, Intelligibile & Intelligere, Amativum, Amabile & Amare, & sic de aliis; unde sequitur, quòd DEUS æqualiter utatur creaturis secundùm Æqualitatem suarum Dignitatum & Proprietatum, ad significandum & demonstrandum Æqualitatem,quam habet in se ipso; nam, sicut DEUS in se ipso non potest plus intelligere & amare, quàm bonificare, magnificare, æternificare, possificare &c., sic non potest in creaturis plus intelligere & amare, quàm bonificare, magnificare &c.

DEUS Pater de sua Bonitate, Æternitate &c. æqualiter generat DEUM Filium, ut Filius æqualiter sit genitus de Bonitate, Magnitudine &c., & utPatri sit æqualis in essendo Filius,& Pater æqualis Filio in essendo Pater; unde propter hanc rationem Pater non potest esse Filius, nec Filius potest esse Pater, quia omnes Dignitates æqualiter sunt in Patre sub ea ratione, quòd sit Pater, & in Filio, quòd sit Filius. Pater æqualiter spirat Sanctum Spiritum de omnibus suis Dignitatibus; & hoc idem facit Filius, qui æqualiter spirat Sanctum Spiritum de omnibus suis Dignitatibus; & ideo Sanctus Spiritus est æqualis Patri & Filio cum omnibus suis Dignitatibus, & non potest esse Pater nec Filius; nam, si posset esse Pater vel Filius, non esset æqualis Patri & Filio; & hoc idem sequeretur, si posset spirare alterum Sanctum Spiritum,

quia Sanctus Spiritus & Spiratio essent majores, quàm Pater in Paternitate, & Filius in Filiatione. Si Sanctus Spiritus procederet tantùm à Patre, & non à Filio, Pater haberet majorem Æqualitatem cum Filio & cum Sancto Spiritu, quàm esset Æqualitas Filii & Sancti Spiritûs; & hoc idem sequeretur de Filio, qui haberet majorem Æqualitatem cum Patre, quàm cum Sancto Spiritu, & Sanctus Spiritus majorem cum Patre, quàm cum Filio, & hoc est impossibile & contra Æqualitatem bonificandi, magnificandi &c.

3. Est etiam alius modus Æqualitatis, sicut Persona Filii, quæ assumpsit Humanam Carnem; & quia Persona Patris & Filii & Sancti Spiritûs sunt unus DEUS, una Deitas, una Bonitas, una Magnitudo &c., Humanitas JESU Christi est æqualiter unus DEUS in una Deitate, in una Bonitate, Magnitudine, Æternitate &c. DEI, & ista Æqualitas DEI & Creaturæ, quam diximus, est subjectum, in quo Finis Concordantiæ Bonitatis, Magnitudinis & cæterarum increatarum Rationum & Bonitatis, Magnitudinis, Durationis & aliarum creatarum quiescit, quia inter DEUM & Creaturam non potest esse major Æqualitas.

Secundùm quòd diximus de Æqualitate in prædictis rebus, significavimus, per quem modum Æqualitas sit subjectum Finis Concordantiæ Bonitatis, Magnitudinis &c., & hoc in substantiali & accidentali Fine, & etiam in sensualibus & intellectualibus rebus: in sensualibus, sicut in grano frumenti & in aliis prædictis; in intellectualibus, sicut Æqualitas, quam diximus de DEO; & hoc idem sequitur de Æqualitate, quæ est in potentiis rationalis Animæ, quas convenit esse æquales in memorando, intelligendo & amando, quia DEUS est æqualiter memorabilis, intelligibilis & amabilis; & hoc idem sequitur de Æqualitate Angeli, cui convenit æqualiter memorare, intelligere & amare DEUM substantialiter, ut substantialiter possit gloriari suum memorare, intelligere & amare & omnes suæ substantiales partes; & si hoc non esset ita, sua Gloria non esset in substantiali Majoritate, & Magnitudo deficeret Bonitati, Æternitati &c., propter quem defectum non possent quiescere in Gloria.

De Minoritate. K.

DEfinitio. *Minoritas est ens propè non esse.*

1. Explicatio. Minoritas est universale principium omnibus rebus, quæ ponuntur sub ejus genere. Hæc Minoritas est *substantialis* & *accidentalis*: *substantialis*, sicut Minoritas corporis hominis, quæ est minor, quàm Animæ, in Bonitate, Magnitudine & in aliis; & ideo corpus est magis propè *non esse*, quàm Anima; & hoc idem sequitur de substantiali Minoritate, quæ est in Anima, sicut Intellectus, qui est minor, quàm tota Anima, & sic de aliis similibus istis; & ideo ratione hujus Minoritatis una substantia est minor, quàm alia, sicut substantia equi, quæ est minor in Magnitudine Bonitatis &c., quàm substantia hominis. *Accidentalis Minoritas* est, sicut caliditas, quæ est minor, quàm substantia ignîs, & audire, quàm intelligere, & sic de aliis similibus. Ista Minoritas significatur in Definitione Majoritatis, cùm Majoritas & Minoritas sint de genere relationis.

2. Minoritas est universale & substantiale principium, sinè qua omnia entia essentialiter & substantialiter essent æqualia, & unum esset minus, quàm alterum per accidens, quod est impossibile; igitur Minoritas est necessaria, extensa per omnia Principia istius Scientiæ, & in illis sustentata, quibus Minoritas dat suam similitudinem; & ideo convenit, quòd Minoritas investigetur in illis secundùm eorum Definitiones & mixtiones, quas habent invicem, sicut in definitione Bonitatis, in qua bonum agit bonum cum Minoritate, quando ipsum non agit de essentia Bonitatis; & Minoritas est in Magnitudine, quando Magnitudo non magnificat Bonitatem in tantum, quòd Bonitas habeat in se magna & essentialia Bonificativum, Bonificabile & Bonificare, ut Bonitas sit ratio Bono, quòd agat magnum Bonum, & quòd Bonificans sit unus, & Bonificatus alius, & quòd insimul sint una Bonitas, una Magnitudo, una Æternitas & sic de aliis Proprietatibus, quæ conveniunt DEO sinè Minoritate; & ideo in DEO Bonitas est Ratio, per quam Bonus agit magnum & durabilem Bonum in tantum, quòd æternaliter duret Bonificans, qui est unus, & Bonificatus, qui est alius, & sic Amans, qui in ipso est unus, & Amatus, qui est alius; & si Amatus converteretur in Amantem, & Amans in Amatum, esset in eis alteratio & Minoritas Durationis Amantis & Amati, & Bonitas non esset Ratio Bono, quòd ageret magnum durabilem, possificabilem, scibilem, amabilem, virtuificabilem, verificabilem, glorificabilem, differentiabilem, concordabilem, principiabilem, mediabilem, infinibilem & æquabilem Bonum, & hoc idem sequeretur de Magnitudine & aliis Dignitatibus DEI, quæ non essent Ratio Magnificanti, quòd esset magnus in Duratione, postquam alteraret suum Nomen & suum specificum *Esse*, & in Nomine & in specifico *Esse* Magnificabilis esset Minoritas Magnificantis & Magnificabilis; & hoc idem sequeretur de Æternitate, quæ non faceret durare propriam Proprietatem Magnificantis & Magnificabilis; nec Potestas posset durare in Magnificante & Magnificabili; nec Sapientia posset scire, quis esset Magnificans & Magnificabilis, & sic de aliis; & ideo, quia in DEO Minoritas est impossibilis, necessariò est DEUS Pater, qui de se ipso generat DEUM Filium, DEO Patre existente bonificante, magnificante, durante in essendo Bonificans & Magnificans absque hoc, quòd convertatur in *Esse* Bonificabilis & Magnificabilis; & hoc idem de Filio & Sancto Spiritu, qui non convertuntur invicem in numerali & personali *Esse*, ut ibi non sit Minoritas nec confusio propriarum Proprietatum & personalium Numerorum, & ut omnes tres Personæ sint determinatæ & distinctæ in Proprietatibus & Numeris in tantum, quòd una Persona non sit alia.

Secundùm quòd invenimus & cognovimus, quòd in DEO non sit Minoritas, sequendo modum Definitionum Principiorum, ita possumus invenire & cognoscere, quòd in DEO non sit Minoritas secundùm modum decem Regularum hujus Scientiæ: sicut, si in DEO, qui intelligit se ipsum, converterentur Intelligens & Intelligibilis in Unitate Numeri & Personæ, sequeretur, quòd in ipso converterentur Bonificans & Bonificabilis, Magnificans & Magnificabilis &c., cùm in DEO Sapientia, Bonitas & Magnitudo sint una eadem Essentia & Natura in numero: & quia est impossibile, quòd in DEO Bonificans & Bonificabilis sint unus & idem numero, est in DEO Intelligens hoc, quod est, & Intelligibilis est alius; quod non posset esse, si DEUS Intelligens se ipsum non generaret Intelligibilem bonificando de se ipso & per se ipsum Bonificabilem sinè quantitate generandò DEUM Bonificabilem de sua infinita Bonitate sinè accidentali qualitate, uno existente Generante & alio Genito, quolibet determinato in Æternitate sinè tempore, & uno in altero sinè loco infinitè & immensè, Generante Patre Filium cum omnibus suis Dignitatibus, modo Generationis existente sinè Minoritate in Æqualitate Bonificantis & Bonificabilis, Magnificantis & Magnificabilis &c., & Bonificantis Magnificabilis, & Magnificantis Bonificabilis, & sic de aliis. Et sicut inquisivimus Minoritatem secundùm prædictos *duos modos*, sic potest inquiri in creaturis.

3. Minoritas in creaturis est propè *non esse*, quia creaturæ sunt creatæ de *non esse*, unde, sicut Minoritas est propè *non esse*, sic Majoritas est propè *esse*; & ideo creaturæ existunt æqualiter inter Majoritatem & Minoritatem, sicut libertas hominis, quia homo, ex quo est, habet libertatem ad faciendum bonum, & ad faciendum ea, quæ conveniunt cum *esse*, & quia est creatus de *non esse*, habet libertatem ad faciendum peccatum, quod convenit cum *non esse* contra *esse*; unde, quando homo agit bonum, tunc utitur Majoritate & suo *esse*: & quando facit malum, utitur Minoritate & *non esse*.

Secundùm quòd quædam sunt minora, quàm alia, sunt quædam magis propè *non esse*, quàm alia: sicut accidens, quod est magis propè *non esse*, quàm substantia, & scribere, quàm ridere, vendere, quàm emere, pulchritudo, quàm Bonitas, camera, quàm habitare, comedere, quàm vivere, & sic de aliis similibus: sicut Minoritas, quæ est magis propè *non esse* in Contrarietate, quàm in Concordantia, & in Majoritate, quàm in Æqualitate, & in vitio, quàm in virtute, & in mortali peccato, quàm in veniali, & sic de aliis his similibus.

DE III. FIGURA.

TErtia Figura dividitur in *tres Partes*. *Prima* est de Ordinatione Figuræ. *Secunda* est de Significationibus. *Tertia* est de Inventionibus.

PARS I.

De Ordinatione.

1. IN prima Parte significatur, quòd Figura constituatur ex *triginta sex Cameris*. Vocamus autem *Cameram* duas Literas conjunctas & determinatas per lineas, secundùm quòd in ipsa Figura apparet: sicut B. C., quæ est prima Camera, & B. D. secunda. Et ista Figura est composita de prima & secunda Figura; & ideo quælibet Camera

est universale ad inquirendum particulare, quod quæritur de illa Camera; quæ Camera est universale ad omnia, quæ sub ratione illius quæruntur; „& particulare invenitur „& cognoscitur cum Concordantia sui ipsi„us & Cameræ, affirmando vel negando, „conservando semper Definitiones & Regu„las significatas per Cameram.

Discursus & Investigatio, quæ debent fieri in hac Figura, existit *quatuor Modis. Primus Modus* sit descendendo deorsum de Camera B. C. ad Cameram B. D., & hoc per ordinem usque ad Cameram B.K., sicut, cùm quæritur: utrùm Bonitas & Magnitudo sint unum & idem numero? *Secundus Modus* sit ascendendo sursum, ût de Camera B. K. usque ad Cameram C. K., & hoc per ordinem usque ad Cameram I. K.; & etiam de Camera B. I. ascendendo ad Cameram C. I. usque ad Cameram H. I., & sic per ordinem usque ad Cameram B. C.; ût si quæritur: utrùm bonificans & bonificabile convertantur inter se in numero? *Tertius Modus* sit ascendendo & descendendo, sicut, cùm quæritur: utrùm bonificans possit agere majus bonum de Bonitate, quàm de aliqua alia re? Solutio hujus quæstionis primò debet inquiri in Camera B. H., & postea ascendendo ad Cameram C. H., & hoc per ordinem usque ad Cameram H. I., & descendendo ad Cameram H. K. *Quartus Modus* sit transversaliter, videlicet mutando de Camera B. C. ad Cameram C. D., & sic per ordinem usque ad Cameram I. K. Per istos modos potest Artista ad libitum multiplicare rationes & argumenta ad solvendum quæstiones; & ista tota Figura potest applicari ad quamlibet solutionem quæstionis multiplicando solutiones per totam Figuram.

Quælibet Camera habet *sex* significata: sicut Camera B. C., quæ significat Bonitatem, Magnitudinem, Differentiam, Concordantiam, primam & secundam Regulam, & sicut Camera B. D., quæ significat Bonitatem, Durationem, Differentiam, Contrarietatem, primam & tertiam Regulam, & sic per ordinem de aliis.

2. In secunda Parte hujus Figuræ, quæ est *de Significationibus*, ponimus *tres Paragraphos*. *Primus Paragraphus* est de Mixtione & Definitionibus, in quo solvuntur duo sequentes paragraphi. *Secundus Paragraphus* est unius Regulæ. *Tertius* est alterius Regulæ, & hoc per ordinem usque ad Cameras, in quibus est K., quod continet duas Regulas; & ideo convenit, quòd illa Camera habeat *quatuor paragraphos*.

3. In *tertia Parte* hujus Figuræ, quæ est *de Inventionibus*, ponimus *centum quinquaginta tres Rubricas* per ordinem, miscendo unum principium cum altero, in qua mixtione etiam intelliguntur decem Regulæ hujus Artis. Prima Rubrica est *de Bonitate & Magnitudine*, secunda *de Bonitate & Æternitate*, & sic per ordinem usque ad Rubricam *de Æqualitate & Minoritate*. Et quælibet Camerarum continet *sex Rubricas* per ordinem: sicut Camera B. C., quæ in se continet has Rubricas, scilicet *de Bonitate Magnitudine*, *Bonitate Differentia*, *Bonitate Concordantia*, *Magnitudine Differentia*, *Magnitudine Concordantia*, *Differentia Concordantia*.

Quælibet istarum Rubricarum est universale ad omnia particularia, quæ sub ratione illius possunt dici; & in illis intendimus proponere exempla ad declarandum & inquirendum *Secreta & Naturas* entium, sequendo ordinem Definitionum Principiorum & decem Regularum.

Hæc tertia Pars est materia & subjectum secundæ Parti; & hoc idem sequitur de prima & de secunda Figura, quæ sunt materiæ & subjecta secundæ Parti, videlicet, quòd significata Camerarum habeant materiam & subjectum, in quibus sustententur. Et ideo vult Dominus hujus Scientiæ, quòd, si aliquis non potest elicere solutiones ex significationibus Camerarum, quia non bene scit Scientiam, recurrat ad materias & subjecta, quæ diximus.

PARS II.
De Significationibus.
De Camera. B. C.

1. BOnitas est id, ratione cujus bonum agit bonum; & quia Magnitudo est ratio, quòd Bonitas sit magna, est Bonitas magna ratio bono, quòd agat magnum bonum; & quia Differentia est ratio, quòd Bonitas, Magnitudo & Concordantia sint reales, distinctæ & inconfusæ rationes, est magna per Magnitudinem, & bona per Bonitatem, & concordans cum Bonitate & Magnitudine per Concordantiam: & ideo Differentia est ratio, quòd bonum, quod agit bonum, sit unum, & bonum, quod est actum, sit aliud, &

& quòd quodlibet sit magnum, & habeat Concordantiam cum alio, quæ Concordantia est bona per Bonitatem, & magna per Magnitudinem, & existit differenter in se ipsa & in Bonitate & Magnitudine ratione Differentiæ.

2. Secundùm primam Regulam, quæ est de B., quæritur: utrùm illud bonum, quod bonificans agit ratione Bonitatis, sit magnum? & utrùm sit distinctum à bonificante, quod agit illud? & utrùm cum eo habeat Concordantiam, ita, quòd Bonitas sit ratio ambobus, & similiter Magnitudo, Differentia & Concordantia? vel utrùm bonificans & bonificabile sint unum idem numero in essentia, ita, quòd ibi non sit Differentia, Concordantia nec Magnitudo Bonitatis, nec dualitas essentialis, realis & substantialis numeri.

3. Secundùm secundam Regulam de C. quæritur: utrùm Bonitas sit bonificans & bonificabile? & utrùm Bonitas sit Magnitudo, per quam ipsa est magna? & utrùm Bonitas sit Differentia, per quam habet in se bonificans & bonificabile & bonificare differenter? & utrùm Bonitas sit Concordantia, per quam concordant bonificans, bonificabile & bonificare? Quæritur etiam, utrùm Magnitudo sit illa Differentia, quæ est inter bonificans, bonificabile & bonificare? & per quam Magnitudo habet in se Differentiam inter magnificans, magnificabile & magnificare? Etiam quæritur, utrùm Magnitudo sit Differentia, per quam Bonitas & Concordantia in se ipsis sunt reales & inconfusæ rationes? Et etiam, utrùm Magnitudo sit ea Concordantia, quam habet cum Bonitate & cum Differentia, per quam Bonitas & Differentia inter se concordant?

De Camera. B. D.

1. BOnitas est ratio bono, quòd agat bonum; & quia Duratio facit durare Bonitatem, ut sit ratio bono, quòd agat bonum, durant in Bonitate bonificans, bonificabile & bonificare, secundùm quòd Duratio est Bonitati ratio durandi, & Differentia differentiandi, bonificando de se bonificabile in bonificare, & secundùm quòd Duratio recipit in se de Differentia differentians, differentiabile & differentiare; sed, quando contingit, quòd Contrarietas contradicat Fini Bonitatis Durationis & Differentiæ, tunc Duratio non facit durare Bonitatem in Differentia, nec Differentiam in Bonitate, imò facit durare Differentiam inter Contrarietatem Bonitatis & Malitiæ, & facit durare in se ipsa Contrarietatem, quæ privat Durationem Bonitatis in tantum, quòd Duratio & Contrarietas sunt rationes Malitiæ, quòd malum agat malum, & quòd sit confusio in omnibus tribus principiis, unde sequitur corruptio Bonitatis, Durationis & Differentiæ.

2. Secundùm primam Regulam, quæ est de B., quæritur: utrùm Bonitas sit ratio bono, quòd agat durabile & differentiabile bonum, postquam Duratio facit durare Bonitatem, & Differentia facit, in Bonitate esse distinctionem bonificantis & bonificabilis? Etiam quæritur, utrùm Duratio faciat durare in Bonitate bonificans, bonificabile & bonificare? & hoc idem in Differentia, utrùm durent differentians, differentiabile & differentiare? Item quæritur: utrùm in Duratione sit durare, in quo durent bonificare & differentiare? Quæritur etiam: utrùm Contrarietas omnibus supradictis possit tantum contrariari, quantum Bonitas, Duratio & Differentia possunt contrariari Contrarietati cum Concordantia?

3. Quæritur secundùm Regulam de D.: utrùm bonificans agat bonum de se ipso vel de alia essentia, quæ non sit essentia Bonitatis, Durationis, Differentiæ nec sui ipsius, sed sit de Contrarietate contra Bonitatem, Durationem & Differentiam? Et utrùm Duratio faciat durare illud bonum in Bonitate & in Differentia de se ipsa contra Malitiam, Confusionem & Privationem? Etiam fit quæstio ratione Differentiæ: utrùm bonificans, quod agit bonum, illud faciat de Differentia, ut sit distinctio inter agens & agibile sub ratione Bonitatis & Durationis? Quæritur etiam: utrùm Inconfusio Bonitatis & Durationis & Contrarietatis sit de Differentia, vel de alio, quod non sit de sua essentia? Et utrùm Contrarietas ponat aliquid de se ipsa in Bonitate, Duratione & Differentia, ut alia principia contrarientur aliis in tantum, quòd Finis Contrarietatis sit Finis Privationis principiorum?

De Camera. B. E.

1. POtestas est id, per quod Bonitas, Differentia & Principium possunt existere & agere; & ideo Bonitas potest esse ratio bono, quòd agat bonum, & bonificans potest bonificare, & bonificabile potest esse bonifica-

nificatum; & bonificans sub ratione Differentiæ potest differentiare se ipsum à bonificato, ita, quòd unum sit bonificans, & aliud sit bonificatum; & sub ratione Principii bonificans potest esse principians, & bonificabile principiabile principiatum, creato bonificabili existente in potentia ante bonificare deductum in actum, alio bonificabili remanente in potentia, ut remaneat bonificans, bonificabile & bonificare, principians, principiabile & principiare, differentians, differentiabile & differentiare, possificans, possificabile & possificare, quia sinè his omnibus Bonitas non posset existere ratio bono, quòd ageret bonum, nec bonificans haberet, de quo illud posset agere.

2. Secundùm Regulam de B. quæritur: utrùm Potestas, quam Bonitas habet in essendo ratio bono, quòd agat bonum, sit sua propria & essentialis Potestas, vel sit illi accidentaliter appropriata? Et, utrùm bonificans possit agere bonum de se ipso, vel de Bonitate, Potestate, Differentia & Principio? Et quæritur: utrùm bonificans possit agere bonum sinè Differentia existente inter ipsum & bonum, quod agit? Et, utrùm possit principiare bonum de Principio? Et, utrùm Principium possit dare suam similitudinem Bonitati, Potestati & Differentiæ, ita, quòd quodlibet sit Principium, sicut Bonitas, quæ Principio dat suam similitudinem, ita, quòd faciat, quòd ipsum sit bonum, & Potestas dat ei suam similitudinem, ita, quòd possit esse Principium, & Differentia facit existere rationes reales & non confusas in principiante, principiabili & principiare?

3. Secundùm Regulam de E. quæritur: quare Bonitas sit ratio bono, quòd agat bonum? & quare det suam similitudinem Potestati, Differentiæ & Principio? & quare alia principia dent suam similitudinem Bonitati? & quare omnia quatuor misceantur ad invicem? & quare quodlibet remaneat hoc, quod est? & utrùm de his omnibus sequatur aliqua utilitas his quatuor principiis & composito multiplicato de ipsis.

De Camera. B. F.

1. SApientia est id, per quod sapiens intelligit, quòd Bonitas sit ratio bono, quòd agat bonum, & intelligit, quòd Differentia sit ratio, quòd in Bonitate existant inter se distincta bonificans, bonificabile & bonificare; & quòd Sapientia non possit esse ratio sapienti, quòd possit intelligere, quòd bonum possit agere bonum sinè Differentia bonificantis, bonificabilis & bonificare; & quòd sapiens sub ratione Sapientiæ non possit intelligere, quòd in Sapientia possit esse intelligens, intelligibilis & intelligere sinè Differentia; etiam sapiens intelligit, quòd Bonitas influat bonificanti, quòd agat bonum, & bonificans in hoc, quòd agat bonum, refluat Finem, quem Bonitas illi influit; & istam influentiam & refluentiam non potest sapiens intelligere sub ratione Sapientiæ sinè Differentia existente inter influentiam & refluentiam Medio inter Principium & Finem, in quo Medio conjunguntur & mensurantur bene & distinctionaliter omnia principia cum naturali instinctu tam in sensualibus, quàm intellectualibus rebus.

2. Secundùm Regulam de B. quæritur: utrùm Sapientia possit esse ratio sapienti, quòd intelligat, quòd Bonitas possit esse ratio bono, quòd agat bonum sinè Differentia existente inter bonificans, bonificabile & bonificare, remanente quolibet istorum trium de essentia Bonitatis & de essentia Differentiæ, existente Bonitate unâ indistinctâ & non diversificatâ in essentia; & hoc idem de Differentia remanente unâ non distinctâ essentialiter, extensâ tamen differenter & bonificanter in bonificante, bonificabili & bonificare, bonificare existente Medio inter bonificans & bonificabile.

3. Secundùm Regulam de F. quæritur: utrùm quantitas sit diffusa & extensa in bonificante, bonificabili & bonificare per totam Bonitatem & Differentiam, quæ est in bonificante, bonificabili & bonificare? vel utrùm quantitas illius boni, quod est actum, sit de essentiali bonificato, ita, quòd quantitas illius boni sit una essentia, & bonum habituatum & indutum de illa quantitate alia essentia, ut Differentia sit ratio, per quam sapiens possit intelligere Differentiam inter substantiales & accidentales partes & in substantia subjectum & Medium, in quo conjunguntur, mensurantur & extenduntur accidentales quantitates sustentatæ in substantialibus partibus substantiæ, in quibus multiplicatur una extensa quantitas, sicut de omnibus substantialibus partibus multiplicatur una substantia habituata & induta de illa extensa quantitate sustentata in substantia?

De Camera. B. G.

1. VOluntas est id, per quod Bonitas, Differentia & Finis sunt desiderabiles & amabiles; igitur Bonitas est amabilis in essendo ratio bono, quòd agat bonum, quia sinè tali ratione non esset desiderabilis in Fine, in quo posset quiescere: unde sequitur, quòd in Bonitate sint desiderabilia bonificans, bonificabile & bonificare; & quia sinè Differentia non possent esse in Bonitate bonificans, bonificabile & bonificare, est Differentia desiderabilis & amabilis, ut Bonitas per alium modum possit existere in bonificante, & per alium in bonificabili, & per alium in bonificare. Hoc idem sequitur de Differentia, quæ in Voluntate est desiderabilis, ut in se habeat amans, amabile & amare. Hoc idem etiam de Fine, in quo Differentia est desiderabilis, ut Finis habeat in se essentiale finitivum, finibile & finire, ita, quòd in illo finitivo bonificans, amans & differentians sint quietabilia, induta & habituata de sua similitudine, & ipsum finitivum sit habituatum de similitudinibus illorum, ipso existente bonificante, amante & differentiante; & hoc idem sequitur in finibili & finire; & omnia ista sunt necessaria, ut principia possint quiescere in Fine.

2. Secundùm Regulam de B. quæritur: utrùm Bonitas sit magis desiderabilis ratione bonificantis, bonificabilis & bonificare? & utrùm Differentia sit magis desiderabilis in bonificante, bonificabili & bonificare, & in finiente, finibili & finire, quàm in amante, amabili & amare? Etiam quæritur, utrùm in Voluntate possit esse amans, amabile & amare sinè Differentia? & utrùm Bonitas possit quiescere in Fine sinè bonificante, bonificabili & bonificare, quæ sint de sua essentia? & utrùm Bonitas sinè tali quiete in Fine sit desiderabilis?

3. Secundùm Regulam de G. quæritur: quale sit illud bonum, quod agit bonum sub ratione Bonitatis? & quale sit bonum, quod actum est? & quale sit bonificare, quod mediat inter ambo? hoc est, utrùm illud bonum, quod actum est, sit qualificatum & determinatum cum differentiabili, amabili, finibili & bonificabili? vel utrùm sit bonum substantiatum per bonificans, bonificabile & bonificare? vel utrùm sit qualificatum accidentaliter per differentiabile, amabile & finibile? & hoc idem quæritur de bonificante & bonificare. Etiam quæritur: utrùm Voluntas sinè Differentia bonificantis, bonificabilis & bonificare possit amare quale in Bonitate, quale in se ipsa, & quale in Fine? Etiam quæritur: utrùm Bonitas sinè Differentia possit esse quale Principium, & similiter Voluntas? & utrùm sinè Differentia in quali Principio possint quiescere.

De Camera. B. H.

1. VIrtus est origo unionis Bonitatis, Differentiæ & Majoritatis; & ideo Bonitas virtuosè est ratio virtuoso bono, quòd agat virtuosum bonum, & Differentia virtuosè est ratio Bonitati, Virtuti & Majoritati, quòd sint reales & inconfusæ rationes virtuosè & differenter, & etiam, quòd virtuosum bonum distinguat in se ipso virtuosum bonum, quod agit, ita, quòd unum non sit aliud; & Majoritas ponit se ipsam in illa operatione, ut bonificans possit agere majus bonum, quod potest agere de Bonitate, Virtute & Differentia, & ut bonificans, bonificabile & bonificare sint in Majoritate, in qua appareant & reluceant Dignitates DEI bonæ, virtuosæ, inconfusæ & majores, quàm omnes aliæ Dignitates.

2. Secundùm Regulam de B. quæritur: utrùm Bonitas sit ratio bono, quòd agat bonum de se ipso, ut illud bonum sit magis remotum à malitia? & utrùm sit ratio bono, quòd agat bonum de Virtute, ut sit magis remotum à vitio? & utrùm Bonitas sit ratio bono, quòd agat bonum de Differentia, ut bonificans & bonificabile sint magis remota à confusione, & magis propinqua inconfusioni & determinationi numeri. Item quæritur: utrùm Bonitas sit ratio bonificanti, quòd agat bonum de Majoritate, ut sit magis remotum à Minoritate?

3. Secundùm Regulam de H. quæritur: utrùm Bonitas sit ratio bono, quòd agat bonum in Æternitate vel in tempore? & utrùm bonificans & bonificabile possint esse in Æternitate vel in tempore virtuosè & differenter, & quòd unum sit majus, quàm aliud? Iterum quæritur: utrùm sit major Differentia inter bonificans & bonificabile in Æternitate, an in tempore, illâ Majoritate Differentiæ existente in Majoritate Bonitatis & Virtutis?

De Camera. B. I.

1. VEritas ponit in vero, quòd Bonitas sit ratio bono in agendo bonum, & etiam, quòd inter bonificans & bonificabile sit Differentia, ut Bonitas habeat, in quo se possit extendere; etiam ponit in vero, quòd Differentia sit ratio Bonitati & Æqualitati, quòd sint reales, invicem distinctæ & inconfusæ ratio-

rationes; & ponit in vero, quòd sit Æqualitas inter bonificans, bonificabile & bonificare; & quòd Bonitas & Differentia æqualiter sint æquales rationes bonificanti, ut æqualiter agat bonum bene & differenter; Bonitas tamen bonificanter ponit in se ipsa hoc, quod Veritas ponit in vero; & Differentia differenter & Æqualitas æqualiter ponunt in se ipsis illa, quæ Veritas ponit verificanter.

2. Secundùm Regulam de B. quæritur: utrùm Veritas possit existere inter bonificans & bonificabile sinè Differentia bonificantis & bonificabilis? Et utrùm Bonitas verificanter possit esse ratio bono, quòd agat bonum sinè Differentia? Iterum quæritur: utrùm Æqualitas possit esse in Veritate sinè Differentia? Et utrùm Veritas possit aliqua ponere in vero sinè Differentia? & utrùm sit magìs remota à falsitate in operando seu verificando, quàm in existendo otiosa.

3. Secundùm Regulam de I. quæritur: utrùm illud bonum, quod bonificans agit, agat in se ipso, vel in alio loco, in quo non sit bonificans? & utrùm in illo loco sint Veritas, Differentia & Æqualitas in Bonitate? Iterum quæritur: utrùm Bonitas sit locus, in quo bonum agit bonum? & utrùm Differentia sit locus, in quo Differentians agit differentiabile? Etiam quæritur: utrùm bonificans possit esse in differentiante, & differentians in bonificante? Ulteriùs quæritur: utrùm Bonitas verificanter & æqualiter possit esse in Differentia, & Differentia in Bonitate, existentibus ambabus una eadem Bonitas, Magnitudo &c., vel existentibus inter se distinctis in numero?

De Camera. B. K.

1. GLoria est in Bonitate, ut sit ratio bono in agendo bonum; & ideo bonificans habet delectationem in agendo bonum, & bonum, quod actum est, habet delectationem; si verò amittit suum esse, habet pœnam, & bonificans similiter habet pœnam in destructione boni, quod agit; & bonificans non posset habere delectationem in bono, quod agit, sinè Differentia sui ipsius & illius boni, quod agit: quia, si ibi non esset Differentia, in illa operatione esset Minoritas & confusio, per quam Minoritatem & confusionem bonificans & bonificabile essent propè *non esse*, & non essent hoc, quod sunt, existente Differentiâ in illis, nec possent quiescere in Gloria.

2. Secundùm Regulam de B. fit quæstio: utrùm Bonitas & Differentia possint quiescere in Gloria cum Minoritate? & utrùm sit Minoritas in Gloria, in qua non sunt glorians, gloriabile & gloriari distinctè & de eadem essentia Gloriæ, & de essentia Bonitatis & Differentiæ? Etiam quæritur: utrùm Bonitas & Differentia sint in Minoritate, Bonitate habente in se ipsa proprium bonificans, bonificabile & bonificare, & Differentiâ habente in se proprium differentians, differentiabile & differentiare, & quòd bonificans, glorians & differentians sint unum idem numero, & quòd bonificabile, gloriabile & differentiabile sint etiam unum numero, & hoc idem de bonificare, gloriari & differentiare, & hoc ita, quòd omnes tres numeri sint tria suppositа, per quæ Bonitas, Gloria & Differentia remaneant reales & inconfusæ rationes, existentibus ipsis tribus unâ eâdem Essentiâ, unâ Bonitate, unâ Gloriâ, unâ Differentiâ, unâ Naturâ.

3. Secundùm Regulam de K. quæritur de modo, secundùm quem bonum agit bonum, qui modus consistit in hoc, quòd Bonitas est ratio bonificanti, quòd agat bonum, quod agit, in quantum se movet ad agendum bonum sub ratione Bonitatis; & ideo Bonitas est modus bono, quòd agat bonum; & quia bonificans delectatur in agendo bonum, Gloria seu delectatio est modus bonificanti, quòd agat bonum; & quia Differentia est ratio, sinè qua bonificans non posset agere bonum, est modus bonificanti, quòd agat bonum differenter: & ideo bonificans habet modum in agendo bonum bonificanter, delectabiliter & differenter; sed, quando accidit, quòd Minoritas intrat illam operationem cum Malitia, Tristitia & Confusione, amittit suum prædictum modum; si tamen intrat bonificanter, delectabiliter, differenter & proportionaliter, ita, quòd in tali introitu sequatur ordo & modus, tunc bonificans habet modum, quòd de parva Bonitate agat parvum bonum, & habeat parvam delectationem in agendo illud bonum, & quòd inter ipsum & illud bonum sit parva Differentia.

4. Secundùm Regulam de K. etiam quæritur: cum quo bonificans agat bonum, videlicet, utrùm agat illud cum ratione Bonitatis, quæ est illi ratio, quòd agat bonum? & utrùm agat bonum cum ratione Gloriæ, videlicet cum delectatione, quam habet in agendo bonum, ut in Gloria possit quiescere & delectari? Iterum quæritur: utrùm agat bonum cum Differentia, existente Differentiâ ratione, per quam potest agere bonum pluribus & diversis modis? Etiam quæritur: utrùm agat bonum cum Minoritate, movendo bonum de potentia in actum, minore bono existente in potentia, & majore bono in actu?

De Camera. C. D.

1. MAgnitudo est id, per quod Duratio, Concordantia & Contrarietas sunt magnæ. Igitur duratio est magna, in quantum habet in se essentiale durans, durabile & durare. Hoc idem sequitur de Concordantia, quæ est magna, in quantum habet in se essentiale concordans, concordabile & concordare; etiam Concordantia est magna, in quantum Magnitudo & Duratio resistunt Contrarietati cum Concordantia. Contrarietas est magna, quando Magnitudo & Duratio cum magna Concordantia non resistunt Contrarietati, & quando Duratio facit durare Contrarietatem contra Magnitudinem Concordantiæ.

2. Secundùm Regulam de C. quæritur: quid sit Magnitudo in se ipsa & in Duratione, Concordantia & Contrarietate? & utrùm Magnitudo sit id, quod habet in se ipsa essentiale & proprium magnificans, magnificabile & magnificare? & utrùm Magnitudo sit id, per quod Duratio, Concordantia & Contrarietas sunt magnæ? Iterum quæritur: quid est Duratio in Magnitudine, Concordantia & Contrarietate? & quid est in se ipsa & in Contrarietate? & quid est in se ipsa, Magnitudine, Duratione & Concordantia?

3. Secundùm Regulam de D. quæritur: de quo Magnitudo faciat magnam Durationem, utrùm illam faciat de se ipsa, an de alio? Et utrùm Duratio faciat durare Magnitudinem de se ipsa, an de alio? Iterum quæritur: utrùm Magnitudo faciat in Duratione de suo proprio magnificabili magnum durabile proprium Durationis? vel utrùm proprium magnificans Magnitudinis faciat de se ipso, vel de Magnitudine, vel de suo proprio magnificabili magnum durabile proprium Durationis? & hoc idem de aliis.

De Camera. C. E.

1. MAgnitudo est id, per quod Potestas, Concordantia & Principium sunt magna; & Potestas est id, per quod Magnitudo, Concordantia & Principium possunt esse hoc, quod sunt, & possunt agere; & Concordantia est id, per quod Magnitudo, Potestas & Principium concordant; & Principium est id, per quod Magnitudo, Potestas & Concordantia sunt principia omnibus illis rebus, quæ existunt sub eorum proprietatibus & naturis; & ideo Potestas potest principiare magna in Magnitudine & de Magnitudine, & potest illa concordare in Concordantia & de Concordantia, & potest illa principiare in Principio & de Principio, & potest illa habere in se ipsa & de se ipsa.

2. Secundùm Regulam de C. quæritur: quid sit Magnitudo in Potestate, Concordantia & Principio, quia est alia in Potestate, alia in Concordantia, alia in Principio, & alia in se ipsa? Etiam quæritur: quid sit hoc, quod existit conjunctum & compositum de ipsis quatuor principiis, quod est magnificatum de Magnitudine, possificatum de Potestate, concordatum de Concordantia, principiatum de Principio, & ideo transit in aliam speciem & in alium numerum, in quo plura concordant ad essendum unum, & multa concordant ad essendum plura?

3. Secundùm Regulam de E. quæritur: quare Magnitudo, Potestas, Concordantia & Principium miscentur invicem? & quare illud, quod est aggregatum de omnibus ipsis quatuor, transeat in tertiam speciem? Iterum quæritur: utrùm illud compositum sit propter hoc, ut moveat alia principia cum illis principiis, ex quibus est compositum? vel an sit propter hoc, ut sua principia moveant illud, ut in eo sustententur & habeant esse?

De Camera. C. F.

1. MAgnitudo est id, per quod Sapientia, Concordantia & Medium sunt magna; & quia Sapientia est id, per quod sapiens intelligit, intelligit sapiens magna entia ratione Magnitudinis, & concordat illa in Concordantia, & mensurat & conjungit illa in suo intelligere cum Medio, quod est subjectum influentiæ & refluentiæ specierum abstractarum ab objectis, quæ intelligit, quod sapiens non posset facere sinè extensa Magnitudine in intelligente, intelligibili & intelligere, & sinè extensa Concordantia in illis tribus, & sinè extenso Medio in Principio & in Fine influxarum & refluxarum

rum ſpecierum, per quas & de quibus vivit intelligere ſapientis, & ſapiens cum illo intelligere intelligit res, quæ influuntur & refluuntur in intelligere indutum de Magnitudine & Concordantia.

2. Secundùm Regulam de C. quæritur: quid ſit intelligere in Sapientia, in qua ſunt Magnitudo, Concordantia & Medium? Etiam quæritur: quid ſapiens intelligat, & quid eſt intelligibilitas intelligibilium rerum, videlicet utrùm earum intelligibilitas ſit res compoſita de ipſarum ſimilitudinibus? vel an illa intelligibilitas ſit eſſentia intellectæ rei?

3. Secundùm Regulam de F. quæritur: utrùm quantitas ſit de eſſentia Magnitudinis, Sapientiæ, Concordantiæ & Medii? & utrùm ſint plures quantitates vel una in Magnitudine, Sapientia, Concordantia & Medio? Iterum quæritur: utrùm ſapiens poſſit intelligere, quòd Magnitudo ſit magna? & utrùm quantitas ſit de eſſentia Magnitudinis, & an poſſit eſſe inter Magnitudinem & Medium ſinè pluribus quantitatibus, & ſinè Differentia Magnitudinis & quantitatis? & utrùm ſpecies, quas ſapiens multiplicat in ſuo intelligere, habeant quantitatem? & utrùm illa quantitas ſuſtentetur in ſubſtantia vel in accidente? vel in Sapientia ſapientis? vel in ſuo intelligere?

De Camera. C. G.

1. MAgnitudo eſt id, per quod Voluntas, Concordantia & Finis ſunt magna; & ideo Voluntas eſt magna in magnificante, magnificabili & magnificare, amante, amabili & amare, concordante, concordabili & concordare; Voluntas ſic exiſtens magna amat magnas res & earum Concordantiam in Fine ſui amare, in quo Fine quieſcit cum Magnitudine & Concordantia amantis, amabilîs & amare.

2. Secundùm Regulam de C. quæritur: quid ſit Magnitudo Voluntatis, Concordantiæ & Finîs? & quid ſit amabilitas Magnitudinis, Concordantiæ & Finîs? & quid ſit Concordantia, per quam amans & amatum concordant in amare? & utrùm Concordantia amantis & amati ſit ita, quòd amans in amare ſit agens, & amatum patiens, & quòd amans quieſcat in eſſe amans, & amabile in eſſe amatum? Et quæritur: quid ſit illa amabilitas, per quam amatum proportionatur ad eſſe amatum? & quid ſit illa amativitas, per quam amans eſt proportionatum ad eſſe amans? & utrùm amare ſit eſſentia amantis & amati, & Magnitudo, Concordantia & Finis amborum?

3. Secundùm Regulam de G. quæritur: qualis Magnitudo ſit illa, quæ in Voluntate eſt amans? & qualis Magnitudo ſit illa, quæ in Voluntate eſt amata? & qualis Magnitudo ſit illa, quæ in Voluntate eſt amare? & hoc idem ſequitur de qualitate Concordantiæ & Finîs quæſita in Voluntate? Iterum quæritur: utrùm ſinè qualitate amantis, amati & amare poſſint exiſtere qualificatæ Magnitudo & Concordantia & Finis in Voluntate? & utrùm amans, amatum & amare poſſint eſſe æqualia in Voluntate, Magnitudine, Concordantia & Fine.

De Camera. C. H.

1. MAgnitudo eſt id, per quod Virtus, Concordantia & Majoritas ſunt magnæ; & ideo Virtus exiſtit in magnis concordantibus rebus, & eſt major cum Magnitudine, quàm cum parvitate, & cum Concordantia, quàm cum Contrarietate; & quando Virtus deficit, perit in Parvitate Magnitudinis & Concordantiæ, & in Minoritate contraria Majoritati; quapropter Majoritas aſcendit, quantum poteſt, in Magnitudine & Concordantia Virtutis, ut in ipſa poſſit exiſtere magìs remota à Minoritate & Vitio.

2. Secundùm Regulam de C. quæritur: quid ſit Virtus in Magnitudine, Concordantia & Majoritate? & quid ſit Magnitudo in Virtute, Concordantia & Majoritate? Etiam quæritur: quid ſit major Magnitudo, major Virtus & major Concordantia? & quid ſit major Concordantia concordantis, concordabilîs & concordare? & ſic de aliis ſimilibus iſtis.

3. Secundùm Regulam de H. quæritur: quid ſit tempus in ſe ipſo & in Magnitudine, Virtute, Concordantia & Majoritate? videlicet utrùm tempus ſit id, ſinè quo magnificans non poteſt movere nec magnificare magnificabile ad eſſendum magnificatum cum Majoritate Virtutis & Concordantiæ majori inter magnificans & magnificatum, quàm inter magnificans & magnificabile? Etiam quæritur: utrùm Virtus in uno tempore poſſit eſſe in concordante, concordabili & concordare? & utrùm figura temporis ſit in Concordantia concordantis, concordabilîs & concordare apparens in Majoritate concordantis & concordati magìs, quàm concordabilîs & concordantis, & quòd ſubjectum illius figuræ ſit forma & eſſentia temporis

poris ejus, ſinè quo Majoritas non poteſt eſſe major in concordante & concordato, quàm in concordante & concordabili.

De Camera. C. I.

1. MAgnitudo eſt id, per quod Veritas, Concordantia & Æqualitas ſunt magnæ; & ideo Veritas ponit in vero magna concordantia & æqualia; & Magnitudo facit Veritatem magnam in verificante, verificabili & verificare exiſtentibus in Veritate eſſentialiter & de ejus eſſentia & natura, ſinè quibus Magnitudo non poſſet facere magnam Veritatem, nec Veritas poſſet ponere in vero magnas res, nec Veritas poſſet eſſe æqualis cum Concordantia in magnis rebus: igitur Veritas habet in ſe ipſa verificans, verificabile & verificare, quæ ſunt de ſuâmet eſſentia, ut Magnitudo, Concordantia & Æqualitas in ſe ipſis & in illis poſſint verificare Magnitudinem, Concordantiam & Æqualitatem, quæ in eſſentiali verificabili Veritatis ſunt verificabiles. Iſta Veritas elongatur à Falſitate in verificando, & à parvitate in verificando Magnitudinem, & à Contrarietate in verificando Concordantiam, & exiſtit in Æqualitate verificantis & verificabilîs.

2. Secundùm Regulam de C. quæritur: quid ſit Veritas in ſe ipſa? & quid in Magnitudine, Concordantia & Æqualitate? videlicet, utrùm Veritas ſit id, per quod Magnitudo, Concordantia & Æqualitas habent veros habitus, in quantum ſunt veræ res, ſinè qua Veritate non poſſent eſſe veræ res? vel, utrùm Veritas ſit id, quod eſt verum de Magnitudine in Concordantia & Æqualitate? vel, utrùm ſit id, quod eſt verum de pluralitate, ſinè qua Concordantia & Æqualitas non poſſent eſſe, nec Magnitudo verificanter poſſet in ſe ipſa habere magnificans, magnificabile & magnificare?

3. Secundùm Regulam de I. quæritur: quid ſit locus ſecundùm ſuam propriam eſſentiam? & quid ſit in Magnitudine, Veritate, Concordantia & Æqualitate? videlicet, utrùm locus ſit id, ſinè quo Veritas non poteſt verificare extra ſe ipſam Magnitudinem, Concordantiam & Æqualitatem, nec Magnitudo poteſt magnificare Veritatem, Concordantiam & Æqualitatem extra magnificare & magnificabile, & etiam concordare non poteſt eſſe extra concordans & concordabile; & hoc idem de Æqualitate, quæ non poteſt eſſe extra pluralitatem? Igitur locus eſt illud, ſinè quo ea, quæ diximus, non poſſent eſſe alia in aliis, nec in ſe ipſis; forma autem & eſſentia loci non poteſt ſentiri, cùm nulla ſimplex res ſit ſenſibilis; ſed ejus figura apparet in imaginatione, quam homo habet de rebus, quarum aliæ exiſtunt in aliis.

De Camera. C. K.

1. MAgnitudo eſt id, per quod Gloria, Concordantia & Minoritas ſunt magnæ; & ideo Gloria eſt magna in Concordantia glorificantis, glorificabilîs & glorificare; & Concordantia eſt magna in Gloria magnificantis, magnificabilîs & magnificare; & Minoritas eſt magna in Concordantia minorificantis, minorificabilîs & minorificare, & Magnitudo eſt magna in Concordantia concordantis, concordabilîs & concordare in Gloria.

2. Secundùm Regulam de C. quæritur: quid ſit Minoritas ſinè Concordantia minorificantis, minorificabilîs & minorificare? & quid ſint Gloria, Magnitudo & Concordantia ſinè Minoritate? & quid ſint, quando ſunt unum & idem numero? & quid, quando ſunt differentes eſſentiæ, ita, quòd una non ſit alia?

3. Secundùm Regulam de K. quæritur de modo, ſecundùm quem Magnitudo, Concordantia & Gloria exiſtentes unum idem numero, Magnitudo eſt magna in Gloria & in Concordantia ſinè Minoritate; & Gloria eſt glorioſa in Magnitudine & in Concordantia, & Concordantia eſt concordans Magnitudinem & Gloriam, & hoc ſinè Minoritate? Etiam quæritur, ſecundùm quem modum Magnitudo & Concordantia poſſint quieſcere in Gloria exiſtentes in Minoritate?

4. Etiam quæritur ſecundùm Regulam de K., cum quo Magnitudo magnificet Gloriam & Concordantiam & Minoritatem? & utrùm Magnitudo illas magnificet cum ſe ipſa vel cum Bonitate, Duratione, Poteſtate, Sapientia & cum aliis principiis hujus Scientiæ? Etiam quæritur: cum quo Gloria glorificet Magnitudinem, Concordantiam & Minoritatem? & cum quo Concordantia concordet Gloriam, Magnitudinem & Minoritatem? & cum quo Minoritas minorificet Magnitudinem, Gloriam & Concordantiam, videlicet an illas minorificet cum ſe ipſa, vel cum Contrarietate?

De Camera. D. E.

1. DUratio est id, per quod Potestas, Contrarietas & Principium durant; & ideo Potestas durat in essendo possificans, possificabile & possificare, ita, quòd Contrarietas ibi non possit contrariari; & hoc est, quia possificans & durans & principians, in quibus est nulla Contrarietas, sunt una forma, quæ de sémet ipsa generat & producit durabile, possificabile & principiabile, & hoc facit durando, possificando & principiando; sed quando contingit, quòd Duratio facit durare Contrarietatem contrariantem, possificantem & principiantem, tunc Contrarietas destruit Finem Durationis, Potestatis & Principii contrariante alio Fine contra alium, ita, quòd Finis omnium trium deveniat in Privationem, per quam substantia genita per Concordantiam & induta Contrarietate devenit in corruptionem.

2. Secundùm Regulam de D. quæritur: de quo principians principiat principiare in Duratione, Potestate, Contrarietate & in Principio? & de quo Duratio facit durare principiare in se ipsa in Potestate & in Principio sinè Contrarietate? Etiam quæritur: de quo vivit Contrarietas in durare, possificare, contrariari & principiare?

3. Secundùm Regulam de E. quæritur, quare Duratio faciat durare Potestatem, Contrarietatem & Principium? & quare Potestas det Contrarietati, Durationi & Principio suam similitudinem? & quare Contrarietas resistat Fini Durationis, Potestatis & Principii? & quare Principium principiet Contrarietatem, in quantum ipsam facit existere Principium contra suúmmet Finem & contra Finem Durationis & Potestatis?

De Camera. D. F.

1. DUratio est id, per quod Sapientia, Contrarietas & Medium durant; & ideo in Sapientia, in qua non est Contrarietas, durant intellectivum, intelligibile & intelligere; sed, quando ibi associatur Contrarietas, tunc corrumpitur in Sapientia intellectivum, intelligibile & intelligere, quia Contrarietas destruit Medium, in quo conjunguntur intellectivum & intelligibile, & in ipsis ita ponit se Contrarietas in intelligere, quòd Finis intelligibilis non habeat, per quod transeat ad intellectivum, nec intellectivum habeat, quod ipsum moveat ad intelligendum intelligibiles res.

2. Secundùm Regulam de D. quæritur, de quo duret intelligere in Sapientia? & de quo vivat in intelligere Contrarietas, quæ est inter intellectivum & intelligibile? & similiter, de quo sit influentia, quam Finis transmittit Principio? & de quo duret? & utrùm sit de essentia Finis & de essentia illius Principii, quod Fini refluit suam similitudinem? & de quo sit conjunctio, quæ est inter intellectivum & intelligibile, videlicet an sit de eorum essentia, vel de aliena? vel an sit essentia per se ipsam?

3. Secundùm Regulam de F. quæritur: utrùm quantitas sit ita magna in extensitate, sicut in Duratione? & utrùm Contrarietas possit resistere, quòd Duratio, Sapientia & Medium possint esse sinè quantitate? Iterum quæritur, utrùm Duratio, Sapientia, Contrarietas & Medium possint in substantia esse æqualia in quantitate, & sic de aliis, quæ de ipsa possunt dici secundùm quantitatem? videlicet, si quæritur, utrùm intelligere possit esse æqualiter inter intellectivum & intelligibile, durativum & durabile sinè quantitate & Contrarietate?

De Camera. D. G.

1. DUratio est id, per quod Voluntas, Contrarietas & Finis durant, & etiam est id, per quod Voluntas & Finis durant sinè Contrarietate; & propter hoc Duratio est amabilis in Voluntate, quæ est illud, per quod Duratio est amabilis; & ideo Voluntas desiderat Durationem in suo amare; & quia suum amare non posset durare sinè amativo & amabili, Voluntas desiderat Durationem amativi & amabilis, & cum tali desiderare desiderat Finem amandi, in quo desiderat durare, ut suum amare diutiùs possit quiescere in illo Fine; sed quando contingit, quòd Contrarietas resistat Fini amandi, destruitur Duratio amativi & amabilis, & tunc Voluntas amat odibiles res contrarias Fini amandi.

2. Secundùm Regulam de D. quæritur, de quo sint in Voluntate amans, amabile & amare? utrùm sint de essentia Voluntatis, vel de essentia Durationis, vel de essentia Contrarietatis, vel de essentia Finis? Etiam quæritur, utrùm quies, quam Voluntas habet in Fine, sit de essentia principiorum? & utrùm illa quies possit esse de contrariis?

3. Secundùm Regulam de G. quæritur, qualis sit major Duratio, quæ potest esse in amare amativi, amabilis & amati, durativi, durabilis & durati? Etiam quæritur, qualis Contrarietas possit contrariari Fini ipsorum durare & amare, in quibus Duratio, Voluntas, Concordantia & Finis sint una eadem essentia in numero? Hoc idem quæritur de rebus, in quibus principia sunt diversæ essentiæ; ût, si quæratur, qualis Contrarietas possit destruere majorem Durationem amantis, amabilis & amare?

De Camera. D. H.

1. DUratio est id, per quod Virtus durat, & per quod Majoritas Virtutis durat contra Majoritatem Vitii; & ideo Duratio est id, per quod durat Majoritas de sua Virtute; sed quando Contrarietas durat contra Majoritatem Virtutis, tunc illa Duratio est id, per quod Majoritas Vitii durat contra Majoritatem suæ Virtutis.

2. Secundùm Regulam de D. quæritur, de quo sit Majoritas Durationis in Virtute? & de quo sit major Virtus in Duratione? & de quo sit major Contrarietas inter Virtutem & Vitium? Etiam quæritur, de quo sit Virtus? & de quo sit Vitium? videlicet, utrùm Vitium sit de privatione Virtutis? vel utrùm sit de essentia Contrarietatis, quæ de se ipsa induit Virtutes contra Majoritatem & Durationem Virtutis?

3. Secundùm Regulam de H. quæritur, utrùm Duratio possit esse major in Virtute, quàm Contrarietas? & utrùm Majoritas possit esse in Duratione, Virtute & in tempore sinè Minoritate? & utrùm Virtus possit esse in Majoritate cum Concordantia sinè Contrarietate temporis & Vitii? Iterum quæritur, utrùm Duratio possit esse major in tempore actualiter, quàm potentialiter? & in *esse*, quàm in Privatione, & sic de aliis similibus?

De Camera. D. I.

1. DUratio est id, per quod Veritas, Contrarietas & Æqualitas durant, & propter hoc est in Duratione durare, cum quo durant Veritas, Contrarietas & Æqualitas; & in Veritate est verificare, quod ponit in vero durare, contrariari & æqualificare; & in Contrarietate est contrariari contra durare, verificare & æqualificare; & in Æqualitate est æqualificare contra Inæqualitatem durandi, verificandi & contrariandi.

2. Secundùm Regulam de D. quæritur, de quo sit verificare in Veritate, Duratione, Contrarietate & Æqualitate? & hoc idem in durare, contrariari & æqualificare? & utrùm Contrarietas habeat de se ipsa contrariari? vel utrùm suum contrariari habeat à Duratione, Veritate & Æqualitate in privando Finem omnium trium, ita, quòd eorum Finis non sit de Concordantia?

3. Secundùm Regulam de I. quæritur, in quo loco sit durare in verificare & in æqualificare contra contrariari? Etiam quæritur, utrùm Duratio, Veritas & Æqualitas possint in se ipsis collocari, ita, quòd Contrarietas illi collocationi non possit resistere, Duratione existente subjecto ipsi verificare & æqualificare, & Veritate ipsi durare & æqualificare, & Æqualitate ipsi verificare & durare?

De Camera. D. K.

1. DUratio est id, per quod Gloria, Contrarietas & Minoritas durant; & ideo, ut Gloria possit durare sinè Contrarietate & Minoritate, habet in Duratione durativum, durabile & durare, & in gloria gloriativum, gloriabile & gloriari, & durativum & gloriativum sunt unum & idem in numero, & durabile & gloriabile, & hoc idem sequitur de durare & gloriari; & ideo durat Gloria de Duratione in durare, & Duratio habet de Gloria gloriari in durare, & Contrarietas & Minoritas non possunt istis contrariari.

2. Secundùm Regulam de D. quæritur, de quo sit quies, quam Duratio & Contrarietas habent in mundana Gloria? & de quo sit pœna, quam Duratio & Contrarietas habent, quando non possunt quiescere in Gloria? Etiam quæritur, utrùm illa Minoritas & Contrarietas, cum quibus Duratio in Gloria potest quiescere, sint de Contrarietate & Minoritate, cum quibus Duratio in Gloria non potest quiescere & habere delectationem, nec Gloria diu existere in Duratione.

3. Secundùm Regulam de K. quæritur, qualis sit modus, per quem Duratio in Gloria potest quiescere & habere delectationem, & Gloria ratione Durationis potest durare in gloriativo, gloriabili & gloriari, sinè quibus Gloria non posset durare in Duratione, nec Duratio in Gloria habere quietem & delectationem?

4. Iterum quæritur, secundùm Regulam de K., cum quo Duratio faciat durare in se ipsa gloriari sinè contrariari & minorificare? & cum quo Gloria in se ipsa faciat quiescere Durationem sinè contrariari & minorificare? Etiam quæritur, utrùm Contra-

rietas reſiſtat Durationi & Gloriæ cum privatione durandi & gloriandi? & utrùm Minoritas reſiſtat Majoritati Durationis & Gloriæ cum Minorificare ipſa durare & gloriari.

De Camera. E. F.

1. POteſtas eſt id, per quod Sapientia, Principium & Medium poſſunt eſſe hoc, quod ſunt, & poſſunt habere proprias & naturales operationes; & quia Sapientia eſt id, per quod ſapiens intelligit, ratione Poteſtatis poteſt eſſe in illa intellectivum, intelligibile & intelligere; & ratione Principii poteſt intellectivum de ſe ipſo principiare intelligibile, & poteſt eſſe Principium ipſi intelligibili; & ratione Medii principiare poteſt eſſe inter intellectivum & intelligibile, quod principiare ſit unum idem numero cum intelligere, in quo principiare & intelligere ſe poſſint conjungere & menſurare intellectivum & intelligibile ſecundùm eſſentialem & ſubſtantialem conjunctionem & menſuram Poteſtatis, Principii, Sapientiæ & Medii.

2. Secundùm Regulam de E. quæritur, quare principiet in Sapientia intelligere, & in Poteſtate poſſificare, & in Principio principiare? Et quare Medium ſit ſubjectum omnibus tribus recipiens influentias & refluentias illorum conjunctim & menſurativè per omnes ſuas extremitates.

3. Secundùm Regulam de F. quæritur, utrùm Poteſtas poſſit quantificare Sapientiam, Principium & Medium, quæ ſint unum idem numero? & utrùm in illo uno quantitas poſſit principiare, & Sapientia cum quantitate poſſit menſurare ſuum intelligere? Etiam quæritur, utrùm Medium poſſit habere extremitates ſinè quantitate? Iſta eadem quæſtio fit de rebus, in quibus Poteſtas, Sapientia, Principium & Medium ſunt differentes eſſentiæ.

De Camera. E. G.

1. POteſtas eſt id, per quod Voluntas, Principium & Finis poſſunt eſſe hoc, quod ſunt, & per quod ſuppoſitum poteſt operari de ipſis rationibus ſequendo earum naturas & proprietates; & ideo Voluntas deſiderat in ſe ipſa habere Poteſtatem, Principium & Finem, ut ratione Poteſtatis poſſit habere in ſe ipſa amans, amabile & amare, & ratione principii ſuum amans poſſit eſſe principians, & ſuum amabile principiabile, & ſuum amare principiare; & ratione Medii deſiderat Voluntas conjunctionem amabilium rerum in ſuo amare menſuratarum cum Æqualitate amantis & amabilis per omnes ſuas extremitates, quas habet de amante, amabili & amare.

2. Secundùm Regulam de E. quæritur, quare Poteſtas det Voluntati Poteſtatem amandi? & quare Voluntas in ſuo amare deſideret conjunctionem amantis & amabilis, poſſificantis & poſſificabilis, principiantis & principiabilis? & quare velit, quòd ſuum amare exiſtat æqualiter inter amans & amabile, poſſificans & poſſificabile, principians & principiabile.

3. Secundùm Regulam de G. quæritur: qualis ſit illa Poteſtas, quæ poteſt de ſe ipſa poſſificabile & poſſificare? & quale ſit illud Principium, quod de ſe ipſo principiat principiabile & principiare? & qualis ſit illa Voluntas, quæ de ſe ipſa poteſt principiare amare & amabile, & in qua principiare poteſt amare de amante & amabili? Etiam ſit quæſtio, qualis ſit illa Voluntas, in qua amans & amabile poſſint ſe magis conjungere & æqualificare?

De Camera. E. H.

1. POteſtas eſt id, per quod Virtus, Principium & Majoritas poſſunt exiſtere & agere; & ideo Virtus poteſt oriri de unitate poſſificantis, & de unitate poſſificabilis, ut poſſificare poſſit eſſe de Virtute & poſſificante & poſſificabili, & de principiante & principiabili, & eſſe unum & idem cum principiare; & omnia iſta convenit ita eſſe, ut Virtus poſſit aſcendere ad illam majorem Majoritatem, ad quam poteſt aſcendere.

2. Secundùm Regulam de E. quæritur, quare Majoritas oſtendat, quòd ſit major Virtus inter poſſificans, poſſificabile & poſſificare, principians, principiabile & principiare, quàm in Poteſtate & Principio tantùm? Etiam quæritur, quare Virtus, quæ oritur de principiante & de principiabili in principiare, ſit major, quàm Virtus, quæ non oritur de his duobus in principiare?

3. Secundùm Regulam de H. quæritur, utrùm Virtus ſinè tempore poſſit oriri de Principio principiante, principiabili & principiare, in quo principiare principians & principiabile ſint Principium, & poſſificans & poſſificabile ſint Poteſtas?

De

De Camera. E. I.

1. POteſtas eſt id, per quod Veritas, Principium & Æqualitas poſſunt exiſtere & agere; & ideo Veritas poteſt eſſe hoc, quod eſt, & poteſt ponere in vero res & etiam proprietates & naturas Poteſtatis, Principii & Æqualitatis; & Principium poteſt principiare veras & æquales res; & Æqualitas poteſt illas æqualificare in verificare & principiare.

2. Secundùm Regulam de E. quæritur, quare Poteſtas, Veritas, Principium & Æqualitas convertantur in DEO? & quare non convertantur in creaturis? Iterum quæritur, quare Veritas ponat in Æqualitate poſſificare & principiare? & quare Poteſtas ponat in Æqualitate verificare & principiare? & quare Principium ponat in Æqualitate principians & principiabile?

3. Secundùm Regulam de I. quæritur, utrùm Poteſtas, Veritas, Principium & Æqualitas poſſint eſſe ſinè loco, & in loco, & extra locum, cùm Poteſtas poſſit eſſe in ſe ipſa ſinè loco, in quantum poteſt eſſe aliquid, quod non eſt locus? Etiam quæritur, utrùm Poteſtas ſinè loco poſſit poſſificare in ſe ipſa verificare Veritatis & principiare Principii & æqualificare Æqualitatis, Poteſtate exiſtente poſſificante, verificante, principiante & æqualificante, & Poteſtate exiſtente poſſificabili, verificabili, principiabili & æqualificabili, & Poteſtate exiſtente poſſificare, verificare, principiare & æqualificare?

De Camera. E. K.

1. POteſtas eſt id, per quod Gloria, Principium & Minoritas poſſunt exiſtere & agere; & Gloria eſt id, in quo Poteſtas, Principium & Minoritas poſſunt quieſcere; & Principium eſt id, in quo Poteſtas, Gloria & Minoritas poſſunt principiare; & Minoritas eſt id, in quo Poteſtas, Gloria & Principium poſſunt exiſtere propè *non eſſe;* & ideo remotâ Minoritate ab iſtis principiis poſſunt eſſe ita remota à *non eſſe*, quòd ſit impoſſibile, ea eſſe in *non eſſe.*

2. Secundùm Regulam de E. quæritur, quare Poteſtas poſſit principiare, ex eo, quia eſt? & hoc idem de Gloria, Minoritate & Principio. Iterum quæritur, quare Minoritas ſit ſubjectum Poteſtati, Gloriæ & Principio, quòd ſint propè *non eſſe?* & quare Minoritas ſit ſubjectum multiplicitati Poteſtatis, Gloriæ & Principii, ipſis exiſtentibus tribus partibus ſubſtantiæ alio in alio?

3. Secundùm Regulam de K. quæritur: qualis ſit modus, ſecundùm quem Minoritas eſt ſubjectum Poteſtati, Gloriæ & Principio, quòd ſint propè *non eſſe?* & etiam, qualis ſit modus, per quem Minoritas eſt ſubjectum, quòd entia, quæ ſunt, exiſtant propè *non eſſe?*

4. Iterum quæritur per Regulam de K., cum quo Minoritas ſit ratio Poteſtati, Gloriæ & Principio, quòd ſint propè *non eſſe?* & cum quo Poteſtas exiſtat in Minoritate ſimpliciter per ſe? & cum quo exiſtat in Majoritate ſimpliciter per ſe? & multiplicet ſe ipſam dando ſuam ſimilitudinem Gloriæ & Principio? & cum quo Poteſtas revertatur in Minoritatem recipiens ſimilitudinem Minoritatis, exiſtens otioſa & non recipiens ſimilitudinem Gloriæ & Principii, propter quam otioſitatem exiſtunt in potentia illa entia, quæ ſunt proportionata ad dandum & recipiendum ſimilitudines?

De Camera. F. G.

1. SApientia eſt id, cum quo ſapiens intelligit Voluntatem, Medium & Finem; & Voluntas eſt id, cum quo amans amat & deſiderat Sapientiam, Medium & Finem; & ideo Sapientia habet in ſe ipſa intelligens, intelligibile & intelligere, & Voluntas amans, amabile & amare; unde, ſicut in Sapientia Voluntas objectatur in intelligente, intelligibili & intelligere, ſic in Voluntate Sapientia deſideratur & amatur in amante, amabili & amare; & Medium eſt ſubjectum iſtis, ut in eo conjungantur & menſurentur æqualiter per omnes ſuas extremitates & interioritates, & ut per iſtum modum poſſint quieſcere in Fine.

2. Secundùm Regulam de F. quæritur, utrùm Sapientia poſſit intelligere Voluntatem ſinè quantitate, & Voluntas amare Sapientiam, poſtquam Sapientia extra imaginationem poteſt intelligere Voluntatem, & Voluntas amare Sapientiam, & cum tali amare & intelligere poſſint quieſcere in ſuo intellectuali Fine?

3. Secundùm Regulam de G. quæritur: qualis ſit illa Sapientia, quæ plùs intelligit Voluntatem, & quæ per Voluntatem plùs amatur? & quale ſit illud Medium, in quo Sapientia & Voluntas æqualiter ſe conjungunt in amare & intelligere? & qualis ſit ille Finis, in quo Sapientia & Voluntas magis poſſunt quieſcere & habere delectationem?

&

& qualis sit ille Finis, quem Sapientia plùs potest intelligere, & Voluntas amare?

De Camera. F. H.

1. SApientia est id, per quod Virtus, Medium & Majoritas sunt intelligibilia; & Virtus est id, per quod Sapientia habet Virtutem intelligendi intelligibiles res, & per quod intelligibiles res habent Virtutem, ut intelligantur; & intelligere est Medium, in quo Virtus intellectiva & Virtus intelligibilis se conjungunt & mensurant æqualiter; & Majoritas est illa figura, in qua apparet major Virtus, quam Sapientia potest intelligere, & Voluntas potest amare.
2. Secundùm Regulam de F. quæritur: utrùm Virtus possit oriri de Sapientia sinè quantitate? & utrùm Virtus possit esse intelligibilis sinè quantitate, Virtute existente æternaliter & infinitè intellectâ & intelligibili? Etiam quæritur, utrùm Majoritas possit esse in intelligere sinè quantitate, & in Virtute sinè Vitio?
3. Secundùm Regulam de H. quæritur, utrùm intellectum & intelligibile possint esse in uno tempore, in quo intelligere sit majus, quàm ullum aliud intelligere? & utrùm illud tempus sit figura Æternitatis, in quo minus intelligere habeat cognitionem de majori intelligere? Quæritur etiam, utrùm Virtus & Vitium uno & eodem tempore possint conjungi & æqualiter mensurari?

De Camera. F. I.

1. SApientia est lumen, cum quo sapiens inquirit veras res, in quo lumine Veritas illas repræsentat, & in quo lumine intelligere est Medium & subjectum conjunctioni rerum illuminatarum & verificatarum æqualiter conjunctarum in intelligere, & hoc in tantum, quòd Sapientia & Veritas existant æqualiter extensæ in intellectivo & intelligibili & intelligere, verificante, verificabili & verificare.
2. Secundùm Regulam de F. quæritur: utrùm Sapientia possit esse in ita magna quantitate in Veritate, sicut in se ipsa? Et, utrùm quantitas possit magìs extendi in intelligibilitate, quàm in intellectivitate? & hoc idem quæritur de Veritate. Iterum quæritur, utrùm Æqualitas sinè quantitate verè possit esse subjectum intellectivitati, intelligibilitati & intelligere?
3. Secundùm Regulam de I. quæritur: ubi intellectivum habeat suum intelligere? & utrùm remotum intelligibile collocetur in proprio intelligibili? & verificatæ res sint similitudines collocatæ in remoto intelligibili deductæ ad proprium intelligibile, sicut species abstractæ à sensibilibus locis & collocatæ & deductæ ad Imaginationem, in qua Intellectus ipsas recipit & mensurat in absentia corporalium sensuum, & Veritas illas verificat & repræsentat, & hoc collocando se invicem aliud in alio, intelligere in verificare, & verificare in intelligere, ut Sapientia & Veritas se possint collocare mutuò alia in alia, & æqualiter mensurare?

De Camera F. K.

1. SApientia sapit seu scit in sémet ipsa Gloriam, Medium & Minoritatem; scit in sémet ipsa Gloriam, in quantum intelligit in se ipsa & de suámet essentia intellectivum, intelligibile & intelligere, & ista Sapientia est pars sapientis, qui habet Gloriam in intelligendo, quòd ista sint proprietates convenientes Sapientiæ; igitur in sapiente est Sapientia & Gloria, ut Sapientia possit quiescere in Gloria, & ut sapiens possit in intelligere gloriari seu delectari; est tamen Minoritas in Sapientia, in quantum Sapientia & Gloria sunt diversæ essentiæ, propter quam diversitatem potest habere Sapientia in suo intelligere tristitiam & ignorantiam de illis, quæ desiderat habere in suo intelligere.
2. Secundùm Regulam de F. quæritur, qualis sit modus, per quem Sapientia potest intelligere in Gloria glorians, gloriabile & gloriari, & sinè quantitate Sapientiæ & Gloriæ, gloriantis, gloriabilis & gloriari, & intelligentis, intelligibilis & intelligere? Etiam quæritur, utrùm Sapientia possit intelligere in Gloria Minoritatem sinè quantitate? Et hoc idem de Medio, utrùm possit esse inter Gloriam & Sapientiam sinè quantitate?
3. Secundùm Regulam de K. quæritur, quomodo quantitas oriatur in Gloria extensa in gloriante, gloriabili & gloriari? &, utrùm illa quantitas sit de essentia Sapientiæ? & utrùm sit de mensuris, cum quibus Sapientia mensurat in Gloria glorians, gloriabile & gloriari? vel, utrùm illa quantitas sit de essentia Minoritatis, quæ Minoritas non est de essentia Sapientiæ, cùm Sapientia & Minoritas sint diversæ essentiæ, sinè qua Diversitate Sapientia non posset quiescere in Gloria?

Iterum

4. Iterum quæritur secundùm Regulam de K., cum quo Sapientia intelligat Gloriam, videlicet, an illam intelligat cum intelligibilitate Gloriæ, vel cum sua intellectivitate & suo intelligere? Etiam quæritur, utrùm Sapientia quiescat in Gloria cum conjunctione ipsorum gloriari & intelligere, & cum æqualibus mensuris intellectivitatis & gloriativitatis, intelligibilitatis & gloriabilitatis?

De Camera. G. H.

1. VOluntas est id, per quod Virtus, Finis & Majoritas sunt desiderabiles & amabiles, & propter hoc Voluntas naturaliter desiderat virtuosas res & Finem illarum & naturaliter habere in se ipsa Majoritatem Virtutis & Finis in suo amare, amante & amabili; nam, quantò magìs Voluntas est extensa in Majoritate amantis, amabilis & amare in virtuosis rebus, tantò magìs est extensa in Majoritate Finis, & magìs quiescit, & magis est remota à vitiosis & minoribus rebus.
2. Secundùm Regulam de G. quæritur, qualis Voluntas sit major in Virtute & in Fine, utrùm illa, quæ habet in se ipsa amans, amabile & amare essentialia? vel illa, in qua amabile & amare sunt extranea & alterius essentiæ? Iterum quæritur, qualis Virtus sit major in Voluntate & in Fine, utrùm illa, quæ cum Voluntate & cum Fine est unum idem numero? an illa Virtus, quæ non est de eorum essentia? Etiam quæritur, qualis Finis sit major & magìs virtuosus in amante, amabili & amare?
3. Secundùm Regulam de H. quæritur, utrùm Voluntas in uno & eodem tempore possit esse virtuosa & vitiosa? & utrùm amando & odiendo in uno & eodem tempore possit quiescere in Fine? Etiam quæritur, utrùm Voluntas sit major in tempore, quo amat, vel in tempore, quo odit?

De Camera. G. I.

1. VOluntas desiderat veras res, ut Veritas in ea verificet amans, amabile & amare; & desiderat æquales res, ut Æqualitas in ea æqualificet amans, amabile & amare; Voluntas etiam desiderat Finem sui amantis, amabilis & amare, ut in illo Fine possit quiescere; omnia ista desiderat Voluntas naturaliter. Sed, quando contingit, quòd aliqua contrariantur suo desiderare, tunc odit illa, & non potest quiescere in Fine.
2. Secundùm Regulam de G. quæritur, qualis Voluntas sit illa, in qua Veritas & Finis sunt æquales in amante, amabili & amare? & qualis Veritas sit illa, in qua Voluntas æqualiter amat verificans, verificabile & verificare? & qualis Finis sit ille, in quo Æqualitas existit æqualiter in æqualificante, æqualificabili & æqualificare?
3. Secundùm Regulam de I. quæritur, in quo loco Voluntas plùs possit diligere suum amabile, utrùm in loco sensualium rerum? an in loco intellectualium rerum? hoc idem quæritur de Veritate, Æqualitate & Fine. Etiam quæritur, utrùm Voluntas se extendat extra substantiam, cujus est pars, tendens ad amandum suum amatum in eo loco, in quo suum amatum est? vel utrùm Voluntas amet suum amatum in se ipsa, Imaginatione repræsentante Intellectui, & Intellectu repræsentante Voluntati similitudines sui amati?

De Camera. G. K.

1. VOluntas est id, per quod Gloria est desiderabilis; & Gloria est id, per quod Voluntas habet delectationem; & propter hoc Voluntas desiderat in Gloria Finem amantis, amabilis & amare, & Finem gloriantis, gloriabilis & gloriari; & Voluntas habet hoc desiderium, ut possit habere delectationem & quietem in amare amantis & amabilis, & in gloriari gloriantis & gloriabilis; & per tale amare & gloriari Voluntas est remota à Minoritate & à *non esse*, cui Minoritati & *non esse* est propinqua, quando non desiderat prædictas res.
2. Secundùm Regulam de G. quæritur, quomodo Voluntas se habeat in amando? & utrùm Voluntas possit habere modum in amando sinè qualitate amantis & amabilis? Etiam quæritur, qualis Voluntas sit illa, quæ amat sinè Minoritate amandi, & non odit aliquas res secundùm suam naturam, & in qua Finis gloriandi & amandi sunt unum & idem?
3. Secundùm Regulam de K. quæritur, quomodo Voluntas se habeat in odire, quod odire non est de sua essentia, nam, si esset, non posset habere delectationem in Gloria, nec quiescere in Fine? Etiam quæritur, quomodo Voluntas se habeat in amando odibiles res, in quibus non potest habere quietem? & in odiendo amabiles res, in quo odire Voluntas non potest quiescere, nec pervenire ad Finem, ad quem est? & utrùm ille modus existat in Minoritate ipsius amare de-

viati à Fine quietis, & à Fine amantis & amabilis?

4. Iterum quæritur secundùm Regulam de K., cum quo Voluntas amet suum amatum? utrùm illud amet cum Fine sui amantis, vel cum Fine sui amati, vel cum Fine sui amare? Etiam quæritur, cum quo Voluntas habeat delectationem in Gloria, videlicet, utrùm habeat Gloriam in amando Gloriam? vel utrùm habeat delectationem in recipiendo Gloriam à gloriante?

De Camera. H. I.

1. VIrtus oritur de Veritate, & Veritas verificat Virtutem, & hoc in Æqualitate originis & verificationis; & propter hoc sequitur multiplicatio & Majoritas, quia Virtus est major in origine virtuificando & verificando & æqualificando, quàm in existendo tantùm hoc, quod est, cùm plus sit existere & agere, quàm unum istorum tantùm; & ideo multiplicatur Virtus in substantia oriendo à multis partibus; & hoc idem de Virtute, quam substantia habet in suis operationibus, videlicet in moralibus Virtutibus, vel in Virtute, quæ consistit in verbis, lapidibus & herbis, & etiam in cœlestibus corporibus, quæ habent Virtutem in inferioribus rebus, & etiam in aliis Virtutibus, secundùm quòd in Definitione Virtutis dictum est.

2. Secundùm Regulam de H. quæritur, in quo tempore Virtus sit major, utrùm in tempore, in quo est in potentia? an in tempore, in quo est in actu? Etiam quæritur, quæ sit major imago temporis, utrùm transitus Virtutis, Veritatis & Æqualitatis, vel præsentia omnium trium, vel quòd Virtus, Veritas & Æqualitas existant in futuro tempore?

3. Secundùm Regulam de I. quæritur, in quo loco DEUS possit ponere majorem Virtutem, majorem Veritatem & majorem Æqualitatem? Et utrùm locus sit major in contentis rebus, quàm in continentibus rebus, vel in rebus, quæ æqualiter sunt continentes & contentæ? Etiam quæritur, utrùm in loco, in quo Virtus existit actualiter, existat etiam vitium potentialiter? & hoc idem de Veritate & Falsitate, de Æqualitate & Inæqualitate.

De Camera. H. K.

1. VIrtus oritur de Gloria, ut sit magis remota à pœna, & ut in Gloria possit habere majorem delectationem, & ut Gloria possit esse magis remota à Vitio & à Minoritate Virtutis; unde, quando contingit, quòd Minoritas habet in se ipsa minorificans, minorificabile & minorificare, & Majoritas est otiosa in Virtute & in Gloria, tunc Minoritas transcendit Majoritatem, unde sequitur pœna in origine Virtutis & Vitii in Gloria, cum quo Vitio Virtus habet pœnam in Gloria, quæ Gloria est substantialis pars substantiæ, secundùm quòd in Definitione Gloriæ dictum est.

2. Secundùm Regulam de H. quæritur, quæ sit major Virtus & Gloria, quæ possit esse in tempore? & in quo tempore DEUS creaverit majorem Virtutem & Majorem Gloriam? & in quo tempore homo possit habere majorem Virtutem, utrùm in tempore delectationis & lætitiæ, vel in tempore tristitiæ & adversitatis? & hoc idem de aliis rebus, sicut in tempore sanitatis vel ægritudinis, juventutis vel senectutis, divitiarum vel paupertatis, diei vel noctis &c.?

3. Secundùm Regulam de K. quæritur, quis sit ille modus, secundùm quem Virtus oritur de Gloria, de Majoritate & Minoritate? & quis sit ille modus, secundùm quem Gloria & Virtus sunt majores in Majoritate, & minores in Minoritate? Etiam quæritur: in qua Gloria sit major Virtus, & in qua pœna majus Vitium?

4. Iterum quæritur secundùm Regulam de K., cum quo oriatur Virtus de Gloria, Majoritate & Minoritate, videlicet utrùm oriatur cum illarum similitudinibus? & utrùm cum illis similitudinibus habeat quietem in Gloria? & utrùm Majoritas cum illis similitudinibus repræsentet majorem Gloriam, quam Virtus possit habere?

De Camera. I. K.

1. VEritas verificat de Gloria veras res sinè Falsitate, quia cum Falsitate non posset illas verificare, nec habere quietem in Gloria; & Æqualitas est in Gloria, ut Finis Concordantiæ habeat subjectum, in quo possit quiescere, & ut Veritas in illo subjecto possit verificare æquales res, quæ sunt de essentia Gloriæ separatæ ab essentia Majoritatis & ab essentia Minoritatis, sinè qua separatione in Gloria non posset esse vera simplex æqualificatio; ista æqualificatio est in gloriatione & verificatione gloriantis, verificantis, æqualificantis, & gloriabilis, verificabilis, æqualificabilis, & gloriari, verificare & æqualificare.

Secun-

2. Secundùm Regulam de I. quæritur, in quo loco sit vera Gloria? utrùm sit in hoc Mundo, an in altero? & utrùm Gloria sit locus, in quo Veritas, Æqualitas & Minoritas possint quiescere & habere delectationem? Etiam quæritur, utrùm Veritati intellectualium rerum Æqualitas sit intellectualis locus, in quo illæ res possint esse æquales & æqualiter habere Gloriam? & hoc idem quæritur de sensualibus rebus.

3. Secundùm Regulam de K. quæritur, quomodo Veritas in Gloria verificet gloriosas res sinè Minoritate, illâ verificatione existente in Æqualitate verificantis, verificabilis & verificare, gloriantis, gloriabilis & gloriari, ita, quòd Veritas, Gloria & Æqualitas existant una & eadem essentia numero & reales & inconfusæ rationes?

4. Adhuc quæritur secundùm Regulam de K., cum quo Veritas verificet Gloriam? & cum quo Gloria glorificet Veritatem? & cum quo Veritas & Gloria sint æquales & una eadem essentia, ita, quòd Minoritas non possit resistere earum unitati & Æqualitati?

PARS III.

De Inventionibus.

IN hac Parte datur Doctrina, quomodo Artista sciat combinare & miscere unum Principium cum altero secundùm naturam & proprietates suarum Definitionum; *& in ista Mixtione proponimus dare exempla, ut per illa Artista sciat faciliùs invenire naturas & secreta rerum;* „quia per illa „exempla, quæ nos proponimus dare, potest „Artista de aliis rebus, de quibus fiet quæ„stio & investigatio, etiam exemplificare & „facere Scientiam secundùm illa, de quibus „nos proponimus dare exempla.„ In ista Parte tamen possunt etiam adduci decem Regulæ, & fieri Quæstiones secundùm Modum & Doctrinam, quam dedimus in *secunda Parte.*

Itaque proponimus cum Bonitate miscere Magnitudinem & Durationem, & hoc idem de aliis Principiis; & proponimus cum Magnitudine miscere Durationem, Potestatem &c. & sic per ordinem; & iste ordo potest converti secundùm Doctrinam, quam proponimus dare; sicut Bonitas, quæ potest misceri cum Magnitudine, Durationè &c., & Magnitudo cum Durationè, Potestate &c.

Bonitas, Magnitudo.

1. MAgnitudo est in Bonitate, sicut in Bonitate DEI, in qua est Magnitudo, in quantum Bonitas & Magnitudo sunt unum idem numero; & quia Magnitudo DEI est infinita, ideo est in Bonitate, ut Bonitas sit infinita, & ut infinitè sit Ratio DEO, qui est Bonus, quòd agat magnum Bonum infinitè in infinita Bonitate & Magnitudine, ut illud magnum Bonum sit infinitum in tantum, in quantum Bonitas est Ratio DEO magno Bono, quòd agat magnum infinitum Bonum; unde sequitur de necessitate, quòd in Divina Bonitate & Magnitudine sit unum Bonificans, Magnificans, quod agat ita magnum Bonum, sicut Bonitas est magna Ratio Bono, quòd agat magnum Bonum; istud tam magnum Bonum non posset esse de finita Bonitate & Magnitudine, sed tantùm de infinita Bonitate & Magnitudine, cùm Bonitas sit infinitè Ratio Bono, quòd agat Bonũ.

2. In Bonitate Angeli est Magnitudo, per quam est magna ratio Angelo, qui est bonus, quòd agat magnum bonum, videlicet magnum memorare, intelligere & amare, quæ sunt magna bona in contemplando nostrum Dominum DEUM. In naturali Bonitate maligni Angeli est Magnitudo Malitiæ, quæ Magnitudo est in perversione amandi, odiendo bonas & magnas res, quas memorat & intelligit, quòd sint amabiles; & propter hoc sua Malitia est illi ratio, quòd agat magnum malum.

3. In Bonitate Firmamenti est Magnitudo, ut sua Bonitas sit magna ratio Firmamento, quòd agat magnum bonum secundùm naturam boni & magni motûs, per quem influat huc inferiùs motum rerum, quæ naturaliter habent bonos & magnos motus, qui moventur per superiores motus.

4. In Bonitate JESU Christi benedicti est Magnitudo, ut Divina Bonitas & Magnitudo sint magna ratio boni creatæ Bonitati & Magnitudini, quòd sint magna ratio boni creato magno Bono, quòd agat magnum bonum, quod magnum bonum agit JESUS Christus, in quantum memorat, intelligit & amat Deitatem, & in quantum restauravit humanam naturam, & sic de aliis innumeris bonis, quæ agit, quæ sunt magna.

Secundùm exemplum, quòd dedimus de Magnitudine in Bonitate, potest dari exemplum in aliis rebus, quas narrare esset prolixum.

Bonitas, Duratio.

1. ÆTernitas est in Bonitate DEI, ut æternaliter sit Ratio Bono, quòd agat Bonum; & ideo DEUS, qui est Bonus & Æternus, habet bonam & æternam Rationem, quòd agat æternum Bonum, istud æternum Bonum non posset agere de alia re, quæ non esset bona & æterna; & ideo DEUS bonus æternus est Bonificans & Æternificans, & generat & producit de se ipso Bonificabile Æternificabile, ut Bonitas possit durare æterna Ratio Bono, quòd agat Bonum.
2. In Bonitate Angeli est Duratio, ut Bonitas possit durare in existendo ratio Angelo, quòd agat bonum; & ideo Angelus agit durabile bonum memorando, intelligendo & amando DEUM & ejus operationes.
3. Duratio est in Bonitate Firmamenti, ut Bonitas sit durabilis ratio Firmamento, quòd agat bonum, quod Firmamentum agit durabile bonum movendo se ipsum & in motu planetarum & elementorum, quæ ab ipso recipiunt durabilem motum.
4. Duratio est in Bonitate JESU Christi, ut Divina Bonitas & Duratio sint Rationes Durationi boni in Humana Natura, in qua est bona Duratio durantibus duabus Naturis in una Persona.

Bonitas, Potestas.

1. POtestas est in Bonitate DEI, ut Bonitas possit esse Ratio Bono, quòd agat Bonum; & ideo DEUS, qui est Bonus, habet Potestatem, quòd agat Bonum; & ideo oportet, quòd possit agere ita magnum Bonum, sicut Bonitas illi potest esse Ratio, quòd agat Bonum; & si non ageret illud Bonum, quod potest agere, postquam Bonitas est illi Ratio, quòd agat tale Bonum, ageret contra suam Bonitatem & suam Potestatem; quod est impossibile.
2. Potestas est in Bonitate Angeli, ut Bonitas possit esse ratio Angelo, quòd agat bonum; &, si Angelus non agit bonum, quod potest agere sub ratione Bonitatis, agit malum contra rationem Bonitatis & Potestatis; & iste Angelus est malus, qui agit contra naturas & proprietates suorum principiorum.
3. Potestas est in Bonitate Firmamenti, in quantum potest esse ratio Firmamento, quod est bonum, quòd agat bonum; & quia Firmamentum agit tantum bonum, quantum potest, sequitur naturam suæ Bonitatis & Potestatis.
4. Potestas est in Bonitate JESU Christi, in quantum sua Bonitas potest esse Ratio JESU Christo, qui est bonus, quòd agat omne illud bonum, quod potest agere sub Ratione Bonitatis; & ideo Divina Bonitas, quæ est DEUS Filius, potest in se ipsa agere Humanam Bonitatem, conjungendo illam sibi; & in ista Potestate extendit se tantum Divina Bonitas, quantum se potest extendere in possificando creatam Bonitatem; &, si in hac Potestate se non extenderet tantum, quantum potest, ageret contra Rationem Bonitatis & Potestatis, quæ se possunt extendere in creatura.

Bonitas, Sapientia.

1. SApientia est in Bonitate DEI, ut Bonitas cum Sapientia sit Ratio DEO, qui est Bonus & Sapiens, quòd agat Bonum sapienter; & ideo oportet, quòd DEUS agat tantum Bonum, quantum sua Sapientia intelligit sub Ratione Bonitatis; & quia sua Sapientia, quæ intelligit sub Ratione Bonitatis, est DEUS, quem oportet agere tantum Bonum, quantum sua Sapientia intelligit sub Ratione Bonitatis, est necessarium, quòd intelligendo illud Bonum, quod est DEUS, generet & producat Bonificabilem & Intelligibilem DEUM in tantum, in quantum Bonitas cum Sapientia est Ratio Bono Sapienti DEO, quòd agat Bonum sapienter.
2. Sapientia est in Bonitate Angeli, ut sua Bonitas sit ipsi ratio cum Sapientia, quòd agat bonum sapienter.
3. Naturalis Instinctus est in Bonitate Firmamenti, qui est figura & similitudo Sapientiæ, ut Bonitas cum illo naturali Instinctu sit ratio Firmamento, quod est bonum, quòd agat bonum secundùm naturam sui Instinctûs; & ideo Firmamentum habet bonum naturalem cursum, cum quo ordinat & dirigit inferiora secundùm genera & species & illorum individua.
4. Sapientia est in Bonitate JESU Christi, ut Bonitas cum Sapientia sit Ratio, quòd DEUS, qui est bonus, agat illud bonum in creatura, quod in illa potest scire sub Ratione Bonitatis; &, quia ejus Sapientia comprehendit omnia in tantum, in quantum illa potest scire sub Ratione Bonitatis, oportet, quòd agat illud bonum, quod potest scire in creatura sub Ratione Bonitatis; & ideo facit, quòd illa Humana Natura JESU Christi sit DEUS, in quantum ipse factus est Homo; &, si hoc non esset ita, Divina Sapientia

tia ratione sui ipsius non comprehenderet in creatis rebus illos terminos, secundùm quos illas potest comprehendere sub Ratione Bonitatis.

Bonitas, Voluntas.

1. VOluntas est in Bonitate DEI, ut Bonitas sit Ratio DEO, qui est Bonus, quòd agat Bonum Amans, & quòd illud Bonum sit Amatum & Amabile in tantum, in quantum Bonitas cum Voluntate est Ratio DEO, quòd agat Bonum Amans; & ideo DEUS agit Bonum amando se ipsum; & oportet, quòd illud Bonum, quod agit, sit DEUS, ut sit in tantum Bonum & Amabile, in quantum Bonitas cum Voluntate est Ratio DEO, quòd agat Bonum.
2. Voluntas est in Bonitate Angeli, ut sit ratio Angelo, qui est bonus, quòd agat bonum amare; &, quando Angelus agit malum amare, tunc est Voluntas in Malitia, quæ cum Voluntate est ratio malo angelo, quòd agat malum amare, cum quo odit bonas & amabiles res, & amat malas & odibiles.
3. Naturalis Appetitus est in Bonitate Firmamenti, ut sit ratio Firmamento, quod est bonum, quòd agat bonum; & ideo Firmamentum habet appetitum ad agendum bonum in his inferioribus rebus, in quibus agit illud bonum, quod ab eo possunt recipere, appetendo recipere ab illo bonum & influentiam.
4. Voluntas est in Bonitate JESU Christi, ut Bonitas cum Voluntate sit Ratio JESU Christo, qui est bonus, quòd agat bonum, Divinâ Naturâ tantum amante Humanam Naturam, & Humanâ Naturâ tantum amante Divinam Naturam, quantum Bonitas cum Voluntate potest esse Ratio bono, quòd sit DEUS & Creatura, qui agat bonum amando.

Bonitas, Virtus.

1. VIrtus est in Bonitate DEI, ut Bonitas cum Virtute sit Ratio Bono, quòd agat virtuosum Bonum; & ideo DEUS agit virtuosum Bonum in tantum, quantum Bonitas est illi Ratio, quòd agat Bonum cum Virtute; &, si DEUS non ageret illud Bonum, existeret vitiosè & otiosè sub Ratione Bonitatis & Virtutis; quod est impossibile.
2. Virtus est in Bonitate virtuosi & boni Angeli, ut agat virtuosum bonum; & illud virtuosum bonum agit bonus Angelus in tantum, in quantum Bonitas est ei ratio, quòd agat virtuosum bonum; & illud virtuosum bonum agit bonus Angelus memorando, intelligendo & amando DEUM; sed malus Angelus facit contrarium.
3. Virtus est in Bonitate Firmamenti, ut Bonitas cum Virtute sit ratio Firmamento, quod est bonum, quòd agat virtuosum bonum in his inferioribus rebus, quæ non possent vivere sinè ejus Virtute.
4. Virtus est in Bonitate JESU Christi, ut Bonitas cum Virtute sit Ratio JESU Christo, quòd agat virtuosum bonum; & oportet, quòd agat illud bonum in tantum virtuosum, in quantum Bonitas est magna in Virtute, ut sit Ratio, quòd agat virtuosum bonum; &, si JESUS Christus non ageret hoc bonum tam virtuosum, Bonitas & Virtus essent otiosæ & vitiosæ Rationes JESU Christo; quod est impossibile.

Bonitas, Veritas.

1. VEritas est in Bonitate; & ideo Bonitas est ratio bono, quòd agat verum bonum: sicut Veritas, quæ est in Bonitate DEI, cum qua Veritate Bonitas est Ratio DEO, qui est Bonus, quòd agat verum Bonum, quod DEUS agit in se ipso, DEO Patre generante DEUM Filium, & Patre & Filio spirantibus Sanctum Spiritum; & ista Veritas est in tantum bona, in quantum Bonitas cum Veritate est Ratio DEO, quòd agat verum Bonum. Etiam Bonitas cum Veritate est Ratio DEO, quòd agat verum bonum in creaturis, quæ sunt bonæ & veræ.
2. Veritas est in Bonitate Angeli, cum qua habet rationem, quòd agat verum bonum, quod bonum agit Angelus in hoc, quòd bene & verè apprehendat illas res, quas intelligit, quas apprehendit Angelus sinè multiplicatione specierum, secus, ac homo, qui sensualiter attingit sensibiles res cum multiplicatione extranearum specierum.
3. Veritas est in Bonitate Hominis DEI, ut in Homine DEO Bonitas cum Veritate sit Ratio JESU Christo, qui est Bonus, quòd agat verum Bonum; & istud verum Bonum agit JESUS Christus in se ipso, in quantum facit, quòd duæ Naturæ, duæ Essentiæ, duæ Bonitates, duæ Veritates sint una Persona, in qua Divina Bonitas & Veritas sunt Ratio DEO, qui est bonus & verus, quòd de creatura agat tantum verum Bonum in se ipso, quantum Bonitas & Veritas illi ad hoc possunt esse Rationes.

4. Veritas est in Bonitate hominis, ut Bonitas cum Veritate sit ratio homini, quòd verè agat bonum; unde, in quantum Bonitas cum Veritate est homini ratio, quòd agat bonum, in tantum obligatur homo, quòd veraciter agat illud bonum; & ideo homo naturaliter bene & veraciter generat alium hominem, & etiam bonum & verum memorare, intelligere & amare rerum, quæ sunt veræ & bonæ; hoc idem sequitur de sentire & imaginari & credere in vera Lege, & in docendo illam eos, qui illam ignorant, & sic de aliis veris & bonis rebus, quæ homini conveniunt.

Bonitas, Gloria.

1. GLoria est in Bonitate DEI; & ideo Divina Bonitas cum Gloria est Ratio DEO, qui est Bonus & Gloriosus, quòd agat Gloriosum Bonum in tantum, in quantum Bonitas & Gloria sunt Rationes DEO, quòd agat Gloriosum Bonum; & quia in DEO prædictæ Rationes sunt DEUS, oportet, quòd DEUS sub illis Rationibus generet & producat Bonum & Gloriosum DEUM.
2. Gloria est in Bonitate Angeli, ut Angelus cum illa Bonitate & Gloria habeat rationem agendi gloriosum bonum; istud gloriosum bonum agit Angelus memorando, intelligendo & amando suum bonum gloriosum DEUM.
3. Bonitas Hominis DEI cum Gloria est Ratio agendi gloriosum bonum; &, quia his Rationibus associatur Magnitudo, Duratio & aliæ Rationes, quas diximus & quas adhuc proponimus dicere: oportet, quòd DEUS faciat se ipsum bonum & gloriosum Hominem; nam, si homines, qui sunt boni & contemplativi in Gloria DEI, agunt de similitudinibus DEI in suo memorare, intelligere & amare bonum gloriosum DEUM, in quo habent speculationem realis veri boni & glorioſi DEI, à quo recipiunt similitudines, & hoc ideo faciunt, quia Bonitas & Gloria sunt eis rationes talis speculationis: quantò magis igitur Bonitas & Gloria sunt Rationes DEO, quòd faciat, quòd DEUS sit bonus & gloriosus Homo, & hoc verè & sinè Medio similitudinis?
4. Gloria est naturaliter in Bonitate Hominis, ut homines cum delectatione habeant rationem agendi bonas res; sed homines peccatores hujus Mundi pervertunt sub ratione malitiæ illam naturam, & habent delectationem & placitum in agendo malas & vitiosas res; & ideo habent delectationem & placitum in deliciis hujus Mundi, quæ sunt momentaneæ & nihil valent.

Bonitas, Differentia.

1. IN Bonitate DEI non est Differentia, ita, quòd sint duæ vel plures sic distinctæ Bonitates, quòd una non sit alia? sed, quia Bonitas est Ratio DEO, quòd agat Bonum, & illud non posset agere sinè Differentia illius, qui agit Bonum, & Boni, quod actum est, oportet, quòd in Bonitate DEI sit intellectualis Differentia, quæ sit ita magna Ratio ad differentiandum, sicut Bonitas ad bonificandum; &, quia Bonitas (quæ est Ratio DEO ad agendum Bonum) est DEUS, est necessarium, quòd Differentia (quæ est Ratio DEO ad differentiandum) sit quoque DEUS; & ideo DEUS Pater, qui est Bonitas & Differentia, generat & producit de sua Bonitate & Differentia DEUM Filium, & oportet, quòd ille sit Bonitas & Differentia, cùm sit genitus de Bonitate & Differentia: & ideo oportet, quòd sit Bonitas & Differentia inter Patrem & Filium, ita, quòd unus non sit alius, nec Filius possit esse Pater, sicut Pater non potest esse Filius; & hoc idem sequitur de Sancto Spiritu.
2. In Bonitate Angeli est intellectualis Differentia, per quam habet in Bonitate bonificativam proprietatem & bonificabilem proprietatem, ex quibus oritur bonificare; & ideo Bonitas cum Differentia est ratio Angelo, qui est bonus, quòd agat bonum de differentibus rebus, sicut in suo intelligere, in quo est Bonitas cum Differentia rei intelligentis & intellectæ.
3. Inter Bonitatem DEI & hominis est Differentia, quia una Bonitas non est alia; & quia Divina Bonitas cum Divina Differentia est Ratio DEO, quòd differenter agat bonum, oportet, quòd DEUS faciat Hominem DEUM, assumendo Humanam Naturam, ut Ratio Divinæ Differentiæ sit ita magna in essendo Differentia inter DEUM & Creaturam, sicut est Divina Bonitas in essendo Ratio DEO, quòd agat bonum Creaturæ; & oportet quòd hæc Creatura, quæ est Homo DEUS, sit una tantùm, ut sit una Incarnatio, sicut est una Assumptio, & ut possit esse una Persona Hominis DEI. Iterum est Differentia *inter intellectuale & intellectuale*, in quantum sunt duæ Naturæ, videlicet Divina Natura & Natura Animæ Christi. Est etiam Differentia *inter intellectuale*

lectuale & sensuale ratione Divinæ Naturæ & Humanæ Naturæ Corporis Christi, in quo Corpore est Differentia *inter sensuale & sensuale* in hoc, quia est compositum de quatuor elementis & de Potentia Vegetativa, Sensitiva & Imaginativa. Unde, cùm hoc ita sit, Divina Bonitas & sua Differentia participant cum omnibus creaturis bene & differenter.
4. In Bonitate Hominis est Differentia extensa *inter intellectuale & intellectuale*, sicut inter intelligere & amare. Est etiam extensa *inter intellectuale & sensuale*, sicut inter corpus & animam. Est etiam extensa *inter sensuale & sensuale*, sicut inter potentias corporis differentes ab invicem. Ista Bonitas sic extensa per Differentiam est ratio homini, quòd agat bonum differenter, secundùm quòd illa Bonitas in illo differenter se extendit; & ideo homo est occasionatus, quòd agat intellectuale & sensuale bonum.

Bonitas, Concordantia.

1. IN Bonitate DEI est intellectualis Concordantia, ut Bonitas cum Concordantia sit Ratio DEO, qui est Bonus, quòd agat Bonum bene & concordanter; ista Concordantia est ita Ratio ad concordandum, sicut Bonitas ad bonificandum; & ideo oportet, quòd in DEO sit Concordans, sicut est Bonificans: & quia Ratio Concordantiæ est DEUS, convenit, quòd Concordans sit DEUS, & hoc idem de Concordabili & Concordare; & hoc est necessarium ita esse, ut Bonitas cum Concordantia sit magna Ratio DEO, quòd agat magnum Concordare de concordabilibus bonis distinctis, sinè quorum Distinctione Concordantia non posset esse in Divina Bonitate.
2. Divina Bonitas cum Concordantia est Ratio DEO, quòd agat bonum in creaturis, ut sit bona Concordantia inter DEUM & Creaturam; &, quia huic Rationi associatur Magnitudo, convenit, quòd Concordantia sit ita magna, quòd sit in Unitate Personæ, quæ Persona sit DEUS & Homo, in qua sit Concordantia *intellectualis & intellectualis*, sicut Divinæ Naturæ & Animæ Christi; & idem *inter intellectuale & sensuale, sensuale & sensuale*, secundùm quòd superiùs diximus in *Capite de Bonitate & Differentia*. Ista Concordantia est ita magna in Ratione Bonitatis, quòd non potest esse major; & hoc convenit ita esse, ut Bonitas sit Ratio Concordantiæ boni cum Magnitudine, & ut illa Ratio Bonitatis cum Concordantia possit participare cum omnibus creaturis.
3. Concordantia est in Bonitate Hominis *inter intellectuale & intellectuale, intellectuale & sensuale, sensuale & sensuale*, ut sit ratio bono homini, qui cum Concordantia est remotus à rebus contrariis Bonitati, & cum Bonitate est remotus à rebus contrariis bonæ Concordantiæ.

Bonitas, Contrarietas.

1. COntrarietas non est in Bonitate DEI, quia ibi non potest esse, cùm Bonitas & Concordantia in DEO sint unum idem numero; & ideo Contrarietas non potest resistere Bonitati DEI, ut non sit Ratio Bono, quòd agat Bonum; istud Bonum agit DEUS cum Ratione Concordantiæ, secundùm quòd suprà diximus; &, si DEUS illud Bonum non ageret, Contrarietas resisteret Bonitati, ita, quòd Bonitas non haberet in se ipsa essentiale Bonificans, Bonificabile & Bonificare, nec Concordantia essentiale Concordans, Concordabile & Concordare, & ita sequeretur, quòd in Bonitate DEI esset Contrarietas.
2. Bonitas DEI est Ratio DEO, quòd agat bonum in creaturis, & in ista Ratione non est Contrarietas; quia, si esset, Bonitas DEI esset Ratio DEO, quòd faceret malas creaturas, & non bonas, & quòd non faceret meliorem creaturam, quam posset facere. Unde, sicut Contrarietas non potest resistere Rationi Bonitatis in faciendo minora bona, sic non potest resistere in faciendo majora bona, maximè, cùm Bonitas cum Magnitudine sit Ratio ad agendum bonum. Igitur Filius DEI est incarnatus, ut Contrarietas non destruat Rationem magni boni.
3. In Bonitate Hominis intellectualis Contrarietas non est essentialis & substantialis; quia, si esset, necessariò resisteret Bonitati hominis, ita, quòd non haberet libertatem ad faciendum bonum: sicut Bonitas corporis, in quo est sensualis Contrarietas, propter quam non potest esse ratio corpori, quòd sit immortale & non passibile, postquam est compositum de contrariis rebus.

Bonitas, Principium.

1. PRincipium est in Bonitate DEI, ut cum Principio sit Ratio Bono, quòd agat Bonum, principiando Bonum in Principio & de

de Principio, & in Bonitate & de Bonitate; & ideo convenit, quòd Bonitas & Principium DEI sint unum & idem in numero & in Æternitate; quia, si non essent, conveniret, quòd Bonitas sinè Principio esset Ratio Bono, quòd non principiaret Bonum in Æternitate nec in Principio nec de Principio, nec in se ipsa, nec de se ipsa, & Bonitas esset accidentaliter Ratio DEO, qui est Bonus, quòd principiaret Bonum, quod accidens esset materia Malitiæ, & Malitia esset forma, & DEUS esset efficiens, & principiabile esset Finis, qui esset creatura: igitur DEUS principiat de se ipso Principiabile, ut Bonitas cum Fine sit Ratio bono DEO, quòd sit Principium, in quo sit de se ipso Principians & Forma Principiabilis sinè materia, quantitate, tempore & sinè alio accidente.

2. Bonitas DEI cum Principio est Ratio DEO, qui est bonum Principium, quòd principiaverit Mundum in tempore & in quantitate, in forma & in materia, in Fine & in aliis partibus Mundi, sinè quibus Mundus non posset esse principiatus; &, si non esset principiatus, & esset æternus, Bonitas DEI cum Principio non esset Ratio DEO, qui est Principium, quòd esset Principium Mundo: cùm igitur ibi non esset Principium, non posset ibi esse Finis nec forma, & Privatio istorum esset materia, quòd Bonitas esset Ratio DEO, quòd æternaliter esset efficiens mali, cujus *esse* esset malum, & ejus privatio esset bonum: ergo Mundus est principiatus, ut Bonitas sit Ratio DEO cum Principio, quòd principiet bonum.

3. Bonitas DEI cum Principio est Ratio DEO, quòd principiet bonum esse, & huic Rationi associatur Magnitudo Finis, ut Principium sit magnum in Fine Bonitatis; unde sequitur, quòd DEUS Pater in suo Filio, qui est Principium Sancti Spiritûs, principiaverit Mundum eâ intentione, ut suus Filius sit Incarnatus & factus Homo, qui sit Forma & Finis toti Mundo, & ut sequatur Prophetia, quæ dicit: *In Principio creavit DEUS cœlum & terram.* In Bonitate hominis est Principium, ut homo cum Bonitate principiet & agat bona; unde, sicut homo principiat cameram sub ratione Bonitatis sui ipsius, in hoc, quòd illam principiat ratione habitationis: ita DEUS Filius principiavit Mundum, ut posset participare cum Mundo existens Homo DEUS.

Bonitas, Medium.

1. MEdium est in Bonitate, ut in ea sit bonificare, quod est Medium inter bonificans & bonificabile; & ideo Bonitas DEI cum Bonificare est Ratio DEO, qui est Bonus, quòd agat Bonum; & convenit, quòd DEUS hoc Bonum agat tali modo, quòd Bonificare sit subjectum, in quo Bonificans & Bonificabile æqualiter conjungantur & mensurentur de tota Bonitate essentialiter in tantum, in quantum Bonitas est Ratio DEO, quòd agat Bonum; hoc DEUS non posset facere, si in se ipso & de se ipso non generaret & spiraret illud Bonum.

2. Quia Bonitas cum Bonificare est Ratio DEO, quòd agat Bonum, & Bonificare habet naturam conjungendi & uniendi Bonificans & Bonificabile, ut Medium sit extensum in Bonificante & Bonificabili, & ut in ipso sit influentia & refluentia, convenit, quòd DEUS assumeret Humanam Naturam, quia sinè tali operatione non posset completè sequi, quòd Bonitas DEI cum Bonificare esset Ratio DEO, quòd in se ipso faceret bonum creaturis.

3. „In Bonitate *Primæ Materiæ* bonifica„re est Medium inter *Primam Formam*, „quæ est bonificans, & *Primam Materi„am*, quæ est bonificabile in individuis spe„cierum, quorum Finis influit Principiis, & „Principia refluunt illi Fini, quousque illa „individua sint genita & æqualiter mensu„rata & conjuncta de forma & materia, & „omnia ista existant sub ratione Bonitatis & „bonificandi. Sed quando contingit, quòd „individua veniunt in corruptionem sub ra„tione Malitiæ & malificandi, fit transpor„tatio illorum usque ad Prima Principia, à „quibus pervenerunt & fuerunt, & fit restau„ratio rationis Bonitatis & bonificandi.

Bonitas, Finis.

1. FInis est in Bonitate, videlicet ille Finis, qui est Complementum & Perfectio; & ideo Bonitas DEI cum Fine est Ratio DEO, qui est Bonus, quòd agat Bonum; sed, quia Bonitas DEI est infinita, & tota est Ratio DEO Bono, quòd agat Bonum, oportet, quòd DEUS agat infinitum Bonum, cùm Bonitas illi sit Ratio ad agendum infinitum Bonum, quod Bonum DEUS non posset agere, si illud non ageret de se ipso & de tota sua Bonitate & de toto suo infinito Fine; &, si DEUS non ageret istud Bonum, sequeretur, quòd sua Bonitas non esset illi Ratio de tota se ipsa cum Fine, quòd ageret Bonum, quod est impossibile.

2. Bonitas DEI cum Fine est Ratio, quòd agat bonum in creaturis, ut de illo bono sequatur Finis; & quia Bonitas cum Infinitate est Ratio DEO, quòd agat in se ipso & de se ipso Infinitum Bonum, sequitur, quòd sit Ratio DEO cum Majoritate finiti boni, quòd agat Bonum in creaturis & de creaturis in se ipso, & hoc in tantum, quòd non possit esse major Finis Boni; & hoc non posset DEUS facere sinè Incarnatione.

3. Finis est in Bonitate hominis, ut cum Fine sit ratio homini, quòd agat bonum; nam, si homo ageret bonum sinè Fine boni, Privatio illius Finis esset mala; & ideo homines peccatores faciunt plura bona sinè Fine boni, videlicet, quòd non faciant illa ad illum Finem, ad quem deberent facere, sicut homo, qui ducit pulchram uxorem propter delectationem, & dat eleemosynã propter vanam gloriam, & sic de aliis similibus.

Bonitas, Majoritas.

1. MAjoritas est in Bonitate, ut Bonitas cum Majoritate sit ratio bono, quòd agat majus bonum, quod possit agere, ut Bonitas possit esse major ratio bono. In Bonitate DEI tamen non est Majoritas, sed est major, quàm ulla alia Bonitas; & ideo est necessarium, quòd sit major Ratio ad agendum Bonum, quàm ulla alia Bonitas: unde sequitur, quòd DEUS agat in se ipso majus Bonum, quod potest agere; nam, si non ageret, esset contrarius Majoritati Rationis Boni; igitur DEUS agit in se ipso majus Bonum, quod in se potest agere, & oportet, quòd illud Bonum sit essentiale, substantiale & sinè ullo accidente, & una eadem Natura cum Ratione Boni; istud Bonum est DEUS Filius genitus de DEO Patre, de quibus procedit DEUS Sanctus Spiritus; &, quia est necesse, quòd illud Bonum sit in majori Majoritate, in qua potest esse, oportet, quòd sit una Paternitas, una Filiatio, & una Spiratio, ut non destruatur Majoritas Unitatis Paternitatis, & sic de Unitate Filiationis & Spirationis; & ideo in DEO sequitur una Paternitas tantùm, una Filiatio, una Spiratio.

2. Bonitas DEI cum Majoritate est Ratio DEO, quòd agat bonum in creaturis; & propter hoc DEUS habet Rationem, quòd in creaturis agat majus Bonum, quod potest agere in ipsis; istud Bonum non posset facere DEUS, si illud non faceret de creaturis in se ipso, assumendo in nostra Domina & de nostra Domina gloriosa Virgine Maria Humanam Naturam, ut sit DEUS Homo, & istud est majus Bonum, quod DEUS potest facere de creaturis in se ipso; & non potest esse, nisi solùm unus Homo DEUS, ut sit major Unitas Hominis, quæ possit esse, sicut major Unitas DEI est, quòd sit unus DEUS.

3. Majoritas est in Bonitate hominis, ut cum Majoritate sit ratio homini, quòd agat majus bonum, quod potest; & ideo homo naturaliter generat alium hominem, in cujus generatione agit majus bonum, quod potest agere secundùm cursum naturæ. Etiam Homo est obligatus ad agendum majus bonum in memorando, intelligendo & amando DEUM de totis suis viribus, & hoc idem de aliis rebus, secundùm quòd una res est major, quàm altera.

Bonitas, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Bonitate DEI, ut sua Bonitas cum Æqualitate sit Ratio DEO, quòd agat Bonum æquale sibi ipsi, & æquale Rationi suæ Bonitatis, ut Bonitas possit esse æqualis in Bonificante, Bonificabili & Bonificare; & istud Bonum DEUS non posset agere, nisi in se ipso & de toto se ipso illud ageret: igitur DEUS Pater est generans Filium æqualem sibi ipsi, & DEUS Sanctus Spiritus est procedens æqualiter de DEO Patre & de DEO Filio; & propter hoc non potest esse, nisi unus Filius, unus Sanctus Spiritus, unus Pater, ut Bonum sit æquale in Unitate cujuslibet trium.

2. Bonitas DEI cum Æqualitate est Ratio DEO, quòd agat creatum Bonum; & ideo est Ratio DEO, quòd agat bonum in creatura & de creatura in majori Æqualitate, in qua possit agere; quam majorem Æqualitatem non posset facere sinè Incarnatione multiplicando Æqualitatem memorandi, intelligendi & amandi in Æqualitate Deitatis conjunctæ cum Humanitate, quæ Divina Æqualitas est de Divino Memorare, Intelligere & Amare.

3. In Bonitate hominis est Æqualitas, ut Bonitas cum Æqualitate sit ratio homini, quòd agat bonum de æqualibus rebus: sicut homo, qui æqualiter memorat, intelligit & amat DEUM, & qui est æqualis cum Justitia, dando cuilibet, quod suum est, & qui in Charitate tantum diligit suum proximum, sicut se ipsum, & qui habet Æqualitatem

tatem in vivendo temperatè, & sic de aliis rebus similibus istis.

Bonitas, Minoritas.

1. MInoritas non est in Bonitate DEI, quia non potest esse in infinito Ente; & ideo Bonitas DEI non est Ratio DEO, quòd agat in se ipso bonum cum Minoritate: quod bonum DEUS ageret, si haberet in se ipso intelligere & amare sinè bonificare, in quantum esset major Ratio in intelligere & amare, & minor in Privatione ipsius bonificare, & ideo oportet, quòd DEUS habeat in se ipso Bonificare, cùm habeat in se Intelligere & Amare.
2. Bonitas DEI non est Ratio DEO cum Minoritate, quòd agat minores creaturas; & ideo est Ratio DEO, quòd agat majores creaturas; sed, quia majores creaturæ non possent esse sinè minoribus, sequitur secundùm ordinem & proportionem substantiæ Mundi, quòd quædam creaturæ sint majores, & aliæ minores; &, ut DEUS elongaret creaturas à Minoritate ad Majoritatem remanente dispositione & proportione substantiæ Mundi, voluit assumere Humanam Naturam & majorem Naturam, quam potuit assumere, & in majori Unitate Personæ, ut in illa Majoritate possint Creaturæ magis elongari à Minoritate, participantes cum illa Natura magis remota à Minoritate in conjunctione Deitatis & Humanitatis.
3. Minoritas est in Bonitate hominis, ut habeat rationem ad agendum parva bona; & quia in Bonitate hominis est Majoritas, sicut suprà diximus, ut cum Majoritate habeat rationem ad agendum majora bona, sequitur, quòd homo habeat libertatem in faciendo majora & minora bona: unde, quando contingit, quòd homo desinit facere majora bona propter minora, tunc habet culpam, quia est contra rationem Majoritatis boni, & quando facit minora bona, ut possit facere majora, tunc est virtuosus.

Magnitudo, Duratio.

1. ÆTernitas est in Magnitudine DEI, ut sit æterna, & ut in ipsa possint durare Magnificans, Magnificabile & Magnificare, sinè qua Magnitudo non esset magna in Duratione nec in se ipsa, nec Duratio esset magna in Magnitudine.
2. Duratio est in Magnitudine DEI, & est in Magnitudine Hominis, durantibus duabus Naturis in una Persona, quæ Persona est Homo DEUS; ista Duratio non posset esse sinè Incarnatione, cujus privatio esset mala & contra Magnitudinem Durationis.
3. Duratio est in Magnitudine, ut Magnitudo sit genus magnis rebus, quæ sunt sub illa, & ut Magnitudo possit durare per Durationem in existendo simpliciter hoc, quod est, & ut per ejus Durationem possint durare Magnitudines, quæ derivantur ab ea, compositæ in individuis specierum; ista Magnitudo, quæ est genus, realiter existit essentia particularibus Magnitudinibus, quæ per ipsam durant; & quando destruuntur, revertuntur ad illam, & iterum in alio numero redeunt in compositionem. Igitur Magnitudo est genus, quod durat, sinè quo particulares Magnitudines non possent durare, quia non haberent, ad quod reverterentur, nec in quo sustentarentur, nec iterum possent reverti, & Magnitudo Durationis esset destructa in natura, ita, quòd non esset generatio nec corruptio.

Magnitudo, Potestas.

1. IN Magnitudine est Potestas, & ideo Magnitudo simpliciter potest esse hoc, quod est, & potest esse magna in magnificante, magnificabili & magnificare; unde sequitur, quòd Magnitudo possit esse simplex forma, in quantum magnificans: & simplex materia, in quantum magnificabile: & composita in magnificare. Cæterùm, si Magnificans magnificaret de se ipso & non de alio, Magnificans & Magnificabile possent esse Simplex Ens in Magnificare, sicut in Magnitudine DEI, quæ est Simplex Forma, de qua DEUS, qui est Magnificans & est ipsa Magnitudo, generat & producit Filium, qui est Simplex Magnificabile, & potest remanere Simplex Forma, quia de Simplici Magnificante est genitus & productus; eodem modo in Magnificare, qui est DEUS Sanctus Spiritus, potest Magnitudo remanere Simplex Forma.
2. Magnitudo ratione Potestatis potest esse una in se ipsa, & esse in multis rebus in se ipsa & de se ipsa: sicut in magnificante, magnificabili & magnificare; unde ratione talis unitatis & pluralitatis potest magnum magnificare magnificabile de Magnitudine; & ista est major Potestas, quæ potest esse in Magnitudine & de Magnitudine.
3. Magnitudo DEI potest plùs magnificare creaturam in se ipsa & de se ipsa, quàm in ipsa creatura & de ipsa creatura; &, ut Magnitudo Potestatis non esset otiosa, voluit DEUS assumere Humanam Naturam, ut illam magnificaret cum tota Magnitudine suæ Potestatis.

Magnitudo, Sapientia.

1. SApientia est in Magnitudine, ut Magnitudo sit magna in Sapientia, & Sapientia magna in Magnitudine: sicut in Magnitudine DEI, in qua Magnitudine est magnus Sapiens, magnus Sapientiabilis & magnum Sapientiare, & omnes isti tres magni Sapientes sunt Sapientia & Magnitudo; & ideo Magnitudo in DEO non potest habere ignorantiam, & Sapientia non potest esse parva.
2. Magnitudo DEI cum Sapientia intelligit creaturas, & Sapientia DEI intelligit illas cum Magnitudine; & ideo DEUS habet magnum scire in intelligendo creaturas; unde sequitur, quòd DEUS intelligat magnas creaturas, ut sit magna proportio inter Magnitudinem, quæ intelligit, & Magnitudinem intellectam; hæc magna proportio non esset sinè Incarnatione, ita, quòd DEUS intelligat se ipsum Hominem, & Homo intelligat se ipsum DEUM & intelligat totum DEUM, cùm sit totus DEUS, & intelligat omnes creaturas, quas DEUS creavit; & necessariò convenit, quòd hic ordo sit, ut Magnitudo & Sapientia habeant subjectum & radicem, in quibus possint extendere suas branchas & suos ramos, & ut de illa extensitate sequatur magnum scire DEI & Creaturæ.
3. Sapientia est in Magnitudine hominis, in qua Magnitudo extendit suas branchas & suos ramos in magno intellectivo, intelligibili & intelligere; & ideo homo est proportionatus & ordinatus ad intelligendum magnas res, ut Magnitudo suæ Sapientiæ habeat subjectum, in quo se extendat & multiplicet, & ideo habet homo naturaliter appetitum ad sciendum magnas res; quem appetitum sequuntur illi, qui conantur intelligere DEUM, & habere scientias, ut possint attingere & intelligere Veritatem rerum, & manifestare illarum Secreta.

Magnitudo, Voluntas.

1. VOluntas est in Magnitudine, ut possit amare & desiderare magnas res, & ut possit habere magnum amare: sicut in Magnitudine DEI, in qua Voluntas est Magnitudo, & Magnitudo est Voluntas; & ideo Voluntas est ita magna in Amare, sicut in se ipsa: & propter hoc convenit, quòd Amans & Amabile sint æqualiter magna in Amare & in Voluntate & Magnitudine; & hoc idem sequitur in Magnificare, Magnificante & Magnificabili; & ista non possunt esse sinè productione & multiplicatione propriorum Numerorum Personarum.
2. Magnitudo DEI amat cum magna Voluntate creaturas, ut suum amare sit magnum; & ideo convenit, quòd creaturæ sint magnæ, ut cum Magnitudine sint objectabiles magno Amare; cui magno Amare non essent objectabiles, si DEUS non amaret, quòd ipse esset Homo, & Homo esset DEUS, ut per Hominem participet in Natura cum omnibus creaturis; igitur convenit, quòd DEUS sit Homo, & quòd Homo sit DEUS, ut inter DEUM & Hominem possit multiplicari Magnitudo ipsius amare, amantis & amabilis.
3. Voluntas est in Magnitudine hominis, ut sit magna in amare, propter quam Magnitudinem habet libertatem amandi magnas res & parvas res, sinè qua libertate non esset magna; nam, in quantum magis amat magnas res, quàm parvas, extendit se in Magnitudine amandi, quia ipsas plùs voluit amare, quàm parvas res; & hunc ordinem Magnitudinis amandi sequuntur illi homines, qui magis amant DEUM, scientiam & virtutes, quàm res hujus Mundi, quæ sunt parvæ & indignæ, quòd amentur cum Magnitudine amandi.

Magnitudo, Virtus.

1. VIrtus est in Magnitudine, ut sit magna: & Magnitudo est in Virtute, ut sit Virtuosa: sicut in Magnitudine DEI, in qua est infinita Virtus; & quia Magnitudo est Virtus, Magnitudo est infinitè virtuosa; ista Virtus non posset esse in Magnitudine DEI, si Magnitudo esset otiosa, ita, quòd in se ipsa non haberet Operationem essentialium Magnificantis, Magnificabilis & Magnificare, sinè qua Operatione esset vitiosa contra Virtutem, & esset parva contra se ipsam.
2. Magnitudo DEI cum Virtute facit magnas creaturas: sicut Firmamentum, quod est magnum, & habet magnam Virtutem in suo motu & in influentia, quam dat inferioribus: & hoc idem de elementis, quæ habent magnam Virtutem in elementatis rebus: & de homine, qui habet magnam Virtutem in apprehendendo sensuales res, & in conservando illas in Imaginatione, in qua humanus Intellectus illas apprehendit intelligendo,

do, & Memoria memorando, & Voluntas amando. De hac ita magna Virtute multiplicatur alia major Virtus in memorando, intelligendo & amando DEUM, Fidem, Spem, Charitatem, Justitiam & cæteras Virtutes. In istis rebus & multis aliis posuit DEUS magnam Virtutem, ex quo sequitur, quòd DEUS posuerit magnam Virtutem de creatura in se ipso, ut ibi possit multiplicare tantam Magnitudinem Virtutis, quòd creata Magnitudo non possit esse major, & quòd Divina Magnitudo comprehendat totam Magnitudinem creatæ Virtutis, & cum illa participet in natura; quod non posset esse sinè Incarnatione.

3. In Magnitudine hominis est magna Virtus, ut homo virtuosè possit uti magnis rebus: sicut in Sacramento Matrimonii & Pœnitentiæ, & sic de aliis, in quibus homo habet magnam Virtutem, in cujus Virtutis Magnitudine transcendit Magnitudinem naturalis Virtutis, illâ Virtute, quæ ascendit, sustentatâ in tam alto gradu, quòd non possit esse in majori gradu Virtutis; & iste gradus est necessarius, ut Magnitudo Virtutis habeat subjectum, in quo se possit multiplicare & extendere.

Magnitudo, Veritas.

1. VEritas est in Magnitudine, ut possit verificare magnas res, in quibus possit esse magna: sicut Veritas, quæ est in Magnitudine DEI, in qua facit existere Verum Magnificans, Magnificabile & Magnificare, & hoc in tanta Magnitudine, quòd unum non sit aliud; quia, si Magnificans, Magnificabile & Magnificare unum esset aliud numero, Veritas non haberet, in quo posset verificare magnas res; unde sequeretur, quòd suum Verificare non esset magnum.

2. Divina Magnitudo cum Veritate verificavit creaturas, sicut cum sua Magnitudine magnificavit eas; & ideo creaturæ sunt veræ & magnæ in generibus & speciebus & individuis, sinè quibus non possent esse veræ & magnæ; &, quia in DEO Veritas & Magnitudo sunt unum idem numero, convenit, quòd in illa Unitate creaturæ sint veræ & magnæ, ut illa Unitas influat tantam unitatem in ipsas, quòd aliqua illarum sit conjuncta cum illa Unitate, ut Magnitudo & Veritas habeant Unitatem, in qua se extendant & multiplicent; ista Unitas est Persona nostri Domini JESU Christi, in quo creata Magnitudo ita est verificata & magnificata, quòd magis non potest verificari & magnificari.

3. Veritas est in Magnitudine hominis, ut homo cum Magnitudine possit verificare magnas res: sicut homo, qui cum magna Veritate generat & verificat hominem conceptum in suo intelligere. Supra istam Magnitudinem Veritatis est alia altior & major Veritas: sicut in Sacramento Altaris, in quo Presbyter verificat & magnificat Hostiam, transubstantiando Panem in Carnem Christi, & Vinum in Sanguinem, absque eo, quòd accidentia, quæ remanent, possint illi operationi resistere, nec diversitas loci & quantitatis, nec diversitas temporis, nec aliqua alia res possunt resistere illi Sacramento, quia in illo participant superior Magnitudo & Veritas, quæ sunt dignitates DEI, cum quibus Presbyter magnificat & verificat Sacramentum, & vincit accidentia; & quia Divina Natura conjuncta Humanæ Naturæ potest in uno & eodem tempore esse in omnibus locis, & Sacramentum est unum, potest illud Sacramentum in diversis locis in uno & eodem tempore esse sustentatum in Deitate, quæ comprehendit omnia loca cum sua Magnitudine, & comprehendit diversa tempora cum sua Æternitate, & vincit omnia accidentia cum sua Substantia; & necessariò convenit, quòd hoc Sacramentum sit, ut Magnitudo & Veritas superiores & Magnitudo & Veritas inferiores habeant subjectum, in quo possint participare.

Magnitudo, Gloria.

1. GLoria est in Magnitudine, ut sit Gloria magnarum rerum: sicut in Magnitudine DEI, in qua est Gloria de Magnificante, Magnificabili & Magnificare, Gloriante, Gloriabili & Gloriari, & de Unitate Magnitudinis & Gloriæ, & Magnificantis & Gloriantis, Magnificabilis & Gloriabilis, Magnificare & Gloriari, & de Unitate Essentiæ & Naturæ in omnibus tribus; quia magna Gloria est DEO in generando DEUM de Magnitudine & Gloria, qui genitus DEUS sit Magnitudo & Gloria; & necessariò convenit, quòd hæc Generatio sit, ut in DEO sit magna Gloria.

2. DEUS magnificat homines in illo Fine, ad quem ipsos creavit, qui Finis est, quòd habeant Gloriam in ipso; super hanc magnificationem convenit, quòd sit alia Magnificatio, quæ sit in altiori gradu Finis, videlicet quòd DEUS creaverit Hominem, ut sit DEUS,

DEUS, qui Homo sit Magnitudo & Gloria DEI, in cujus Magnitudine & Gloria magnificetur & multiplicetur Gloria omnium Sanctorum in Paradiso participantium in Natura cum illo Homine; quæ multiplicatio non posset esse sinè Incarnatione DEI Hominis.

3. Gloria est in Magnitudine hominis, quæ extenditur in Magnitudine, secundùm quòd Magnitudo est magna in gloriante, gloriabili & gloriari; homo etiam habet aliam Gloriam in hoc Mundo, quæ vocatur vana Gloria, & ista Gloria est parva, quia non habet tempus, in quo Magnitudo in illa se possit extendere; & quia non est magna, non potest homo in ipsa quiescere; & quantò plùs vult in ea quiescere, tantò plus pœnæ & laboris habet in hoc Mundo, & tantò magis multiplicat sibi pœnam in alio.

Magnitudo, Differentia.

1. DIfferentia Personarum est in Magnitudine DEI, ut Magnitudo sit in magna Differentia, sinè qua non posset esse magna, quia Magnitudo DEI non posset esse magna, nec Magnum posset esse Magnitudo, ita, quòd Magnitudo & Magnum essent unum idem numero, si Magnum non magnificaret aliud Magnum Magnificabile, magnificans illud de Magnitudine, existendo Magnum in Magnificare; hoc non posset esse sinè Differentia Magnificantis, Magnificabilis & Magnificare, imò, si ibi non esset Differentia, conveniret, quòd DEUS esset Magnitudo, vel quòd esset Magnus sinè eo, quòd posset esse cum his duobus simpliciter per se ipsum; & si esset Magnitudo, & non Magnus, DEUS esset in Parvitate; & hoc idem sequeretur, si esset Magnus, & non Magnitudo: igitur DEUS est Magnus & Magnitudo cum intellectuali Differentia Personarum; & talis Magnitudo est ita magna, quòd non possit esse major, cùm Magnitudo & Differentia (quæ sunt unum idem numero) sint unum Magnum Magnificans Differentians, qui est Pater, & sint aliud Magnum Magnificabile & Differentiabile, qui est Filius, & aliud Magnum Magnificare Differentiare, qui est Sanctus Spiritus spiratus ab ipsis duobus.

2. Inter Magnitudinem DEI & Magnitudinem hominis est Differentia; Magnitudo DEI est intellectualis, & Magnitudo hominis intellectualis & sensualis; & DEUS voluit esse Homo, ut Differentia, quæ est inter suam Magnitudinem & Magnitudinem hominis, sit major in Unitate Personæ, quæ sit Homo DEUS, sinè quo Homine DEO Magnitudo & Differentia Hominis non posset multiplicari in Magnitudine & in Differentia DEI; & necessariò convenit, quòd hæc multiplicatio sit, ut ambæ Magnitudines & Differentiæ possint participare in Unitate Personæ; & convenit, quòd ille sit unus Homo, ut sit una Persona, & ut ejus Differentia sit in majori Magnitudine.

3. Differentia est in Magnitudine hominis, ut illa Magnitudo habeat plures ramos, in quibus se possit extendere; quæ Differentia est in potentiis & in formis, quæ sunt in homine, videlicet in Potentia Elementativa, Vegetativa, Sensitiva, Imaginativa, Rationativa; in qualibet istarum est Differentia extensa formaliter & materialiter, sensualiter & intellectualiter: sicut in Elementativa Potentia, in qua sunt diversa elementa, quolibet elemento existente in illa potentia formaliter & materialiter: formaliter, sicut ignis, qui movet calorem ad calefaciendum: materialiter, sicut aqua, quæ est mota, ut calefiat; hoc idem sequitur in Vegetativa Potentia, quæ differenter existit sub vegetativo & vegetabili: & Sensitiva similiter sub sensitivo & sentibili: & Imaginativa, quæ existit sub imaginativo & imaginabili: & idē de Rationativa, quæ differenter existit sub rationativo & rationabili; & omnes istæ Differentiæ multiplicant unam Differentiam, in qua Magnitudo multiplicat suas branchas & suos ramos, ita, quòd de pluribus formis & de pluribus materiis magnis & differentibus multiplicatur una forma & materia hominis conjuncti & compositi ex ipsis duabus.

Magnitudo, Concordantia.

1. COncordantia est in Magnitudine, ut Magnitudo cum Concordantia sit magnum suppositum: sicut Magnitudo DEI, quæ cum Concordantia magnorum Suppositorum est ipsa magna Supposita, cum quorum Concordantia habet in se ipsa essentialem intellectualem Concordantiam inter Magnificans, Magnificabile & Magnificare, Concordans, Concordabile & Concordare; & cum ista ita magna, ita essentiali, ita propria & ita naturali Concordantia habet Magnitudo DEI Concordantiam cum Bonitate, Æternitate, Potestate &c., & est in Concordantia, quæ non potest esse in Parvitate;

vitate; & ideo sinè ista Concordantia Magnitudo DEI non posset esse magna.

2. Inter DEUM & Creaturam est magna Concordantia, quia convenit, quòd inter Causam & effectum sit magna Concordantia; &, ut Concordantia sit magìs magna, DEUS voluit esse Homo; &, si DEUS non voluisset esse Homo, sua Voluntas esset contraria Magnitudini Concordantiæ Causæ & effectûs; & hoc est impossibile, ut Magnitudo & Voluntas DEI habeant magnam Concordantiam cum suis operationibus.

3. In Magnitudine hominis est magna Concordantia existens *inter intellectuale & intellectuale:* sicut inter intellectivum, intelligibile & intelligere, amativum, amabile & amare; & ista Concordantia est magna, dum homo intelligit & amat DEUM. Est etiam magna Concordantia in homine *inter intellectuale & sensuale:* sicut Concordantia corporis & Animæ, per quæ homo est homo; & illa Concordantia est tanta, quanta est vita ipsius hominis. Est etiam magna Concordantia in homine *inter sensuale & sensuale:* sicut Potentia Elementativa & Vegetativa, quæ concordant formaliter & materialiter: formaliter in hoc, quòd forma Vegetativæ movet formam Elementativæ, ut Elementativa moveat suam propriam materiam ad elementandum, & Vegetativam ad vegetandum; materialiter in hoc, quòd elementabilis & vegetabilis materia concordant in existendo una composita materia, quâlibet materiarum essentialiter remanente hoc, quod est.

Magnitudo, Contrarietas.

1. COntrarietas non est in Magnitudine DEI, quia ibi non potest esse, cùm sua Magnitudo sit Concordantia; & quia in Magnitudine DEI non est Contrarietas, habet DEUS in sua Magnitudine Concordantiam magnarum rerum, ita, quòd Contrarietas ibi non possit contrariari cum compositione, tempore, loco, quantitate &c.; cui magnæ Concordantiæ contrariaretur, si DEUS in sua Magnitudine non haberet essentialem Concordantiam Magnificantis, Magnificabilis & Magnificare, Concordantis, Concordabilis & Concordare, ut in se ipso non habeat compositionem temporis &c., quia nullum istorum ibi potest esse.

2. Si Magnitudo DEI non posset habere ita magnam Concordantiam cum homine, quòd posset esse Homo, & Homo posset esse DEUS, inter Magnitudinem DEI & Magnitudinem hominis posset esse major Contrarietas, quàm Concordantia, quod est impossibile; quantum ad Finem creaturæ; unde ad demonstrandam hanc impossibilitatem DEUS voluit esse Homo.

3. In Magnitudine hominis est Contrarietas *intellectualis*, quæ est magna: sicut Contrarietas, quæ est inter Christianos, Judæos & Saracenos & Schismaticos in hoc, quòd credant in DEUM alii contra alios. Est etiam alia magna Contrarietas *intellectualis*, quæ est inter DEUM & Christianos, qui cum adjutorio DEI possent destruere supradictam Contrarietatem, & non faciunt. In hac Contrarietate, quam diximus, intelligitur Contrarietas *intellectualis & sensualis*. Est etiam alia magna Contrarietas, quæ est *inter sensuale & sensuale:* sicut inter ignem & aquam, quæ habent magnam Contrarietatem per caliditatem & frigiditatem, levitatem & ponderositatem, subtilitatem & grossitiem materiæ, & sic de aliis contrariis rebus subjectis magnæ Contrarietati & corruptioni.

Magnitudo, Principium.

1. PRincipium est in Magnitudine, ut sit magnum, & ut Magnitudo sit Principium; sicut Magnitudo DEI, in qua Principium est magnum Suppositum Principians de se ipso aliud magnum Suppositum Principiatum & Principiabile, ut Principiare sit magnum; sinè tali Principiante, Principiabili & Principiare Magnitudo DEI non posset esse magnum Principium nec magnum Suppositum, nec posset principiare sinè tempore, quantitate & loco Principiatum & Principiabile.

2. Magnitudo DEI est magnum Principium substantiæ Mundi, si Mundus est creatus & principiatus ad hoc, ut una pars Mundi sit Homo DEUS, sinè quo Homine DEO Magnitudo DEI non esset magnum Principium substantiæ Mundi, quia ipsi Principio deficeret una brancha Magnitudinis, in qua Principium Bonitatis, Durationis &c. posset esse majus, quàm totum Principium substantiæ Mundi.

3. Magnitudo & natura Principii est, quòd priùs sit in intentione, & postea in esse: sicut camera, quæ priùs est in intentione artificis, & postea in tempore, dum est facta & principiata; & quia iste modus est Magnitudo & ordo Principii, est Principium substantiæ Mundi

Mundi in Magnitudine sequendo supradictum ordinem, ita, quòd Mundus priùs sit in intentione & in Sapientia DEI, & postea in esse principiatus in tempore, sinè quo tempore substantia Mundi non posset esse in Magnitudine Principii.

Magnitudo, Medium.

1. MEdium est in Magnitudine, ut in Magnitudine possit esse magnificare existens in Medio magnificantis & magnificabilis, illâ Magnitudine existente magnificante & magnificabili; sicut in Magnitudine DEI, in qua est Magnificare existens in Medio Magnificantis & Magnificabilis, quæ sunt Magnitudo DEI, & de quibus est Magnificare; ista Magnitudo non posset esse magna sinè supradicto Medio, imò conveniret, quòd illa esset in Parvitate.

2. Magnitudo DEI magnificavit substantiam Mundi magnificando, quæ non posset esse magna sinè illa magnificatione; igitur magnificatio est Medium inter Magnitudinem DEI & Magnitudinem Mundi; & convenit, quòd illud Medium sit DEUS Homo, ut Magnitudo DEI & Magnitudo Mundi habeant subjectũ & Medium, in quo ambæ Magnitudines possint habere participationem.

3. Terra & mare sunt in Medio Firmamenti, & ideo istud Medium est in Magnitudine: & *esse* existit in Medio essentiæ, & intelligere in Medio Sapientiæ, & compositio in Medio simplicitatis, & conjunctio in Medio formæ & materiæ, & filius in Medio patris & matris, & judex in Medio Justitiæ, & sic de aliis Mediis existentibus in Magnitudine.

Magnitudo, Finis.

1. FInis est in Magnitudine, sinè quo Fine Magnitudo non posset esse magna; quia, si Finis non esset, Magnitudo esset frustra, & omnia, quæ facta essent sub ratione Magnitudinis; igitur Finis est in Magnitudine, ut Magnitudo sit magnus Finis in Magnitudine, quod non posset esse sinè magnificante, magnificabili & magnificare; sicut in Magnitudine DEI non esset Finis, videlicet Infinitas, sinè Infinire, Infiniente & Infinibili.

2. Magnitudo DEI non creavit Mundum sinè Fine; quia, si ipsum creâsset sinè Fine, Mundus non fuisset magnus, & fuisset frustra: igitur Magnitudo DEI creavit magnum Mundum in Fine; fuit autem conveniens, quòd ille Finis Magnitudinis esset DEUS Homo, ut Finis Magnitudinis DEI & Finis Magnitudinis Mundi possent participare & quiescere in illo Homine, sinè quo Homine non potuissent habere participationem nec quietem.

3. Finis est in Magnitudine hominis, qui Finis est magnus in homine, Fine hominis existente magno in memorando, intelligendo & amando DEUM & suas operationes, & memorando, intelligendo & amando se ipsum & suum proximum; & isti sunt termini, in quibus Magnitudo Finîs extendit suas branchas & suos ramos, & in quibus facit folia, flores & fructus multis modis. Unde, quando contingit, quòd homo mutet Finem suæ Magnitudinis in Parvitatem, & facit contra Finem, quem diximus, tunc subtrahit Finem suæ Magnitudini, & sua Magnitudo devenit in Privationem & corruptionem.

Magnitudo, Majoritas.

1. MAjoritas est in Magnitudine, ut aliæ Magnitudines sint majores, quàm aliæ: sicut Magnitudo DEI, quæ est major, quàm ulla alia Magnitudo, & ista Magnitudo est substantialis sinè ullo accidente, & non posset esse major, quàm alia Magnitudo, si in se non haberet substantiale Magnificans, & substantiale Magnificabile & substantiale Magnificare, ita, quòd quodlibet istorum trium sit una Substantia, & non tres substantiæ, una Magnitudo, & non plures magnitudines, una Essentia, & non plures essentiæ, & hanc Naturam Magnitudinis nulla creatura potest habere, quia, si illam posset habere, Magnitudo DEI non haberet, cum quo esset major, quàm ulla alia Magnitudo.

2. Magnitudo DEI creavit Mundum cum Majoritate, quia Magnitudo DEI habet majorem Concordantiam cum Majoritate, quàm cum Minoritate; & quia creavit Mundum cum Majoritate, creavit ipsum ad majorem Magnitudinem, ad quam ipsum potuit creare: quæ major Magnitudo est Homo DEUS, in quo multiplicavit substantialem & accidentalem Magnitudinem supra omnem aliam creatam Magnitudinem; quæ multiplicatio non posset esse sinè Homine DEO, ratione cujus DEUS creavit omnes creaturas secundùm ipsum proportionatas substantialiter & accidentaliter.

3. Major Magnitudo, quam DEUS creavit in homine, est memorare, intelligere & amare, & ista Majoritas est major, quàm

cæteræ

cæteræ Majoritates hominis, ideo, quia DEUS est memorabilis, intelligibilis & amabilis. Sub ista majori Magnitudine existit aliaMajoritasMagnitudinis, videlicet Gloria, quam homo habebit in Paradiso memorando, intelligendo & amando DEUM. Et sub ista MajoritateMagnitudinis est aliaMajoritas Magnitudinis in hoc, quòd Magnitudo hominis est Finis omnibus aliis corporalibus Magnitudinibus substantiæ Mundi, quia omnes sunt creatæ propter hominem.

Magnitudo, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Magnitudine, ut Magnitudo in se habeat æqualia magnificans, magnificabile & magnificare, sinè qua Æqualitate ipsorum trium Magnitudo non posset esse magna; & quia Magnitudo DEI est magna, oportet, quòd in ipso sit Æqualitas Personarum, &, ut illa Æqualitas sit magna, est necessarium, quòd quælibet Personarum sit Magnitudo & Æqualitas, & sit magna & æqualis, & quòd Magnitudo & Æqualitas sint unum idem numero in illis Personis & in semet ipsis.
2. Ut Magnitudo DEI attingat creaturas cum Æqualitate amandi & intelligendi, convenit, quòd in tantum attingat illas in magnificando, sicut intelligendo & amando, ut magnificare sit æquale ipsi intelligere & amare, sinè qua Æqualitate intelligere & amare non essent magna in attingendo & comprehendendo creaturas; & ideo convenit, quòd DEUS assumpserit Humanam Naturam, ut Magnitudo sit æqualis in magnificando tantum illam Creaturam, quantum Intellectus & Voluntas ipsam possunt attingere, quòd possit magnificari.
3. In Magnitudine Primæ Formæ & Primæ Materiæ est substantialis Æqualitas, quæ est ita magna, sicut illæ sunt magnæ; & in illis est accidentalis Æqualitas Actionis & Passionis, quæ Æqualitas est tanta in extensitate, quanta est Æqualitas ambarum substantialium partium. Ista Æqualitas est magna generaliter, & est reale ens, ita, quòd posito, quòd nunquam esset intentio, adhuc ipsa esset hoc, quod est, quia ab ipsa oriuntur & derivantur omnes speciales Magnitudines & Æqualitates sustentatæ in elementatis generabilibus & corruptibilibus rebus.

Magnitudo, Minoritas.

1. MInoritas non est in Magnitudine DEI, quæ esset, si Magnitudo non esset tanta per agere, quanta per existere, hoc est, quòd Magnitudo sit in tantum hoc, quod est, per agere, quod habet in se ipsa per Magnificans, Magnificabile & Magnificare, sicut per hoc, quod est; &, si hoc non esset ita, sequeretur, quòd Operatio, quam habet in se ipsa, esset accidentalis & in Minoritate, & illa Operatio non esset DEUS, quod est impossibile; per quam impossibilitatem sequitur de necessitate, quòd Operatio, quam DEUS habet in se ipso, sit substantialis, & sit DEUS, & de DEO in DEO remanens unus DEUS tantùm.
2. Magnitudo DEI magnificat creatam Minoritatem, ut illa Minoritas sit magna, & ut Magnitudo DEI in illa possit habere magnum magnificare, quod non posset habere, si aliquam substantialem & accidentalem partem substantiæ Mundi non majorificaret super omnes alias partes substantiæ Mundi, quæ Majorificatio non posset esse sinè Incarnatione Filii DEI.
3. Est quædam Minoritas in creaturis, quæ substantialiter & accidentaliter est magna, & ista est generalis Minoritas, sub qua existunt omnes aliæ speciales Minoritates sustentatæ in speciebus & in individuis illarum. Est etiam alia Minoritas, quæ est magna, & est accidentalis tantùm, & illa est mala, & quantò major est, tantò plus mali continet: & hæc est Minoritas Parvitatis & Vitiorum sustentata in privatione Virtutum.

Æternitas, Potestas.

1. IN Æternitate DEI est Potestas, per quam Æternitas potest esse hoc, quod est, & potest in se ipsa habere Æternans, Æternabile & Æternare, & potest esse unum idem cum Potestate; unde sequitur, quòd Potestas DEI possit habere Potestatem in Æternitate, & de Æternitate possit operari Possificans, Possificabile & Possificare.
2. Potestas est in Duratione, quia sinè Duratione non posset esse; & Duratio est in Potestate, quia sinè Potestate non posset esse hoc, quod est, nec posset aliquid durare sub ejus ratione: &, quia Duratio est in Potestate, & Potestas in Duratione, sequitur natura continentis & contenti in creatis rebus, Potestate existente contentâ, in quantum est in Duratione, & Duratione contentâ, in quantum est in Potestate; & ista natura est generalis omnibus rebus, quæ sunt continentes & contentæ.

Æter-

Æternitas, Sapientia.

1. SApientia est in Æternitate, ut Æternitas sit Intelligibilis & Intellecta, ista Sapientia non posset esse in Æternitate sinè Intelligente & Intelligere; &, si Intelligens non intelligeret totam Æternitatem, Æternitas magis ignoraretur, quàm intelligeretur, & sic esset magis ignorabilis, quàm intelligibilis: unde sequeretur, quòd malum esset, quòd Sapientia intelligeret Æternitatem & æternum esse; hoc idem sequeretur de Æternitate, cujus esse esset malum in Sapientia & in se ipsa, quia magis esset proportionata ignorari, quàm intelligi.
2. Sapientia durat de intellectivo, intelligibili & intelligere; sed in rebus, in quibus Duratio & Sapientia non sunt unum idem, deficit Sapientia in intelligere, & Duratio in intelligi: sicut in homine, in quo Sapientia & Duratio non sunt unum idem, & propter hoc homo habet ignorantiam rerum, quæ durant, quas intelligeret, si Duratio & Sapientia essent in homine & in illis rebus unum idem numero.

Æternitas, Voluntas.

1. VOluntas est in Duratione, quia sinè Duratione non posset durare; &, si Voluntas esset Duratio, non posset deficere: &, si non posset deficere, tunc illa Voluntas esset Æternitas, & Æternitas esset illa Voluntas; illa Voluntas, quæ est Æternitas, est Voluntas DEI, quæ durat in Æternante & Amante, Æternabili & Amabili, Æternare & Amare.
2. Voluntas est in Duratione, ut Duratio sit amabilis; & Duratio est in Voluntate, ut Voluntas sit durabilis; & propter hoc dat se Duratio Voluntati in durante, durabili & durare, & Voluntas dat se Durationi in amante, amabili & amare; & iste modus dandi ad invicem est generalis omnibus specificis modis durandi & amandi: sicut in homine, qui habet Charitatem amans DEUM, se ipsum & suum proximum, quæ Charitas durat in amando similitudines amici & amati.

Æternitas, Virtus.

1. VIrtus est in Duratione oriendo de Duratione, & Duratio est in illa Virtute, quia sinè Duratione non posset oriri de ipsa; &, si Virtus & Duratio sunt unum idem numero, Virtus non potest deficere in durare, nec Duratio in se ipsa habere ullum Vitium; sed quia Duratio & Virtus in homine sunt diversæ essentiæ, origo Durationis potest perverti in Vitium, sicut origo dulcedinis pomi, quæ in gustu infirmi hominis oritur sub forma amaritudinis, quæ origo esset impossibilis, si dulcedo & gustus essent unum idem numero.
2. Ista perversio, quam diximus, est generalis corruptioni Virtutis & generationi Vitii, & sub illa durant Vitia, & corrumpuntur Virtutes, durantibus similitudinibus Vitiorum in origine naturalis Virtutis exeunte de naturali Duratione in contrarios habitus Virtutis: sicut in avaro homine, in quo naturaliter oritur Virtus de Duratione intelligendi ad intelligendum divitias, quæ illi homini sunt amabiles contra Spem, Charitatem, Justitiam & alias Virtutes.

Æternitas, Veritas.

1. VEritas est in Duratione, ut eam verificet in durare, durante & durabili, & per has similitudines, quas Veritas tribuit de se ipsa Durationi, facit Duratio durare Veritatem recipientem illas similitudines in se ipsa à verificante, verificabili & verificare; & ideo Duratio durat in Veritate, & Veritas in Duratione; & ista Duratio & Verificatio est generalis aliis specificis Durationibus & Veritatibus, quæ sunt substantiæ Mundi: & inde potest homo cognoscere, quòd Mundus habeat Principium; quia, si esset æternus, Veritas Mundi æternaliter verificaret Durationem Mundi, & Æternitas faceret durare falsitatem Mundi, recipiendo ab illa suam similitudinem in tantum, quantum à Veritate, unde sequeretur contradictio in tantum, quòd Mundus esset æternus & non æternus, & Veritas esset contra se ipsam, & falsitas similiter & Duratio Mundi.
2. Duratio facit durare Veritatem existendo & agendo: existendo facit eam durare in hoc, quòd facit ipsam durare in hoc, quod est; & agendo facit ipsam durare, quando Veritas attingit veras res, sicut Sensitiva, quæ attingit veras similitudines sensibilium rerum, quas Veritas verificat in Imaginatione, & in Intellectu, qui illas intelligit, & Duratio facit illas durare in imaginari & intelligere.

Æternitas, Gloria.

1. GLoria est in Duratione, ut Duratio in illa possit habere delectationem & quie-

K tem,

tem, & ut Gloria possit durare; sicut Gloria DEI, quæ durat in Æternitate, & Æternitas habet delectationem in illa Gloria, quam delectationem duæ Æternitates non possent habere, sicut nec possent habere quietem, si essent duæ Deitates.

2. Delectatio hominis durat in præsenti tempore, & illa Delectatio durat de præteritis & futuris rebus, quarum similitudines congregantur & repræsentantur in præsenti tempore; & propter hoc præteritæ res sunt memorabiles, & futuræ desiderabiles, & in præsenti tempore intelligibiles; &, quando istæ similitudines evanescunt, tunc perditur Delectatio Durationis.

Æternitas, Differentia.

1. DIfferentia est in Duratione, ut possit durare, & ut in Duratione sit differentiativum, differentiabile & differentiare, sinè quibus Differentia non posset durare; ista Differentia est in Duratione *intellectualiter:* sicut in DEO, in quo durat Differentiativum, Differentiabile & Differentiare, ut Æternitas in DEO possit habere Operationem, videlicet Æternare, & ista Operatio est æterna, quia Differentia & Æternitas sunt unum idem numero; & quia Æternabile & Differentiabile sunt de Æternativo & Differentiativo, Æternare & Differentiare sunt de Æternativo & Differentiativo, & de Æternabili & Differentiabili.

2. Differentia *intellectualis & sensualis* durat in intellectuali & sensuali Duratione; sicut in imaginatione hominis, in qua durant similitudines abstractæ à sensibilibus rebus, quas Intellectus assumit, & in se ipso illas intelligit; & ista Duratio durat in imaginari & intelligere, quæ in memorare & amare differenter existunt composita de sensualibus & intellectualibus similitudinibus.

3. Differentia *sensualis & sensualis* durat in Duratione sensualis & sensualis; sicut Differentia formæ & materiæ, quæ est in Sole, quæ durat, quia ibi non est Contrarietas; & hoc idem de materia & de forma simplicis ignis; & ista Duratio est universalis omnibus sensibilibus non corruptibilibus rebus.

Æternitas, Concordantia.

1. COncordantia est in Duratione, ut possit durare in concordativo, concordabili & concordare: sicut amare, quod non posset durare sinè amativo, amabili & amare; & ista Concordantia amativi, amabilis & amare est de *intellectualibus* rebus, quæ durant in intellectuali Duratione: sicut in DEO, in quo est æterna Concordantia Amativi, Amabilis & Amare.

2. Duratio *intellectualis & sensualis* est in Concordantia intellectualis & sensualis: sicut in Operatione Miraculorum & Prophetiarum & in aliis rebus similibus istis; sicut Voluntas DEI, quæ movet sensibiles res secundùm Finem sui velle & posse & intelligere: hoc idem est de Anima hominis, quæ movet corpus ad Finem sui memorare, intelligere & amare.

3. Duratio *sensualis & sensualis* durat in Concordantia sensualis & sensualis: sicut in homine, in quo durat species & proprietas, hoc est, humanitas & ridere; & ista Duratio durat in Concordantia speciei & proprietatis, ita, quòd una non potest esse sinè alia.

Æternitas, Contrarietas.

1. COntrarietas est in Duratione; &, si Mundus esset æternus, duraret Contrarietas æternaliter *inter intellectuale & intellectuale* contra Finem illarum intellectualitatum, qui Finis est Concordantia & Duratio illarum, quem Finem non possunt habere æternaliter, & desiderant ipsum æternaliter; & quia talis Contrarietas concordat cum *Privatione,* & Finis rerum cum *esse,* est impossibile, quòd talis Contrarietas sit æterna; sinè qua Contrarietate Mundus non posset esse æternus.

2. Duratio *inter intellectuale & sensuale* est in Contrarietate intellectualis & sensualis: sicut in motu Animæ & corporis, quia Anima movet corpus ad jejunia, afflictiones, honestatem, lacrymas & ploratus, corpus verò movet Animam ad delectationem memorandi, intelligendi & amandi sensuales delectationes.

3. Contrarietas est in Duratione *sensualis & sensualis,* per quam res sunt corruptibiles; & ista Contrarietas est genus omnibus specificis Contrarietatibus seminatis in individuis specierum & in compositione quatuor simplicium elementorum.

Æternitas, Principium.

1. PRincipium est in Æternitate, ut sit æternum, & ut Æternitas æternaliter possit æternare, & Principium principiare; sicut in DEO, in quo æternus DEUS Pater principiat æternum DEUM Filium de se ipso, qui est Principium, unde sequitur Æternare & Principiare; quæ consequentia non potest esse sinè Unitate Æternitatis & Principii.

2. Si Mundus esset æternus, esset durabilis in Æternitate sinè natura principiativi, principiabilis & principiare, & esset in natura æternativi, æternabilis & æternare separata à natura principiativi, principiabilis & principiare, in tantum, quòd ista natura non esset de substantia Mundi, nec aliquid in ea substantialiter & accidentaliter sustentatum: unde sequitur contradictio & impossibilitas.

Æternitas, Medium.

1. MEdium est in Duratione, ut Duratio habeat in se ipsa durare existens Medium inter durans & durabile; sicut in Bonitate, in qua bonificare existit Medium inter bonificans & bonificabile, & in Magnitudine, in qua magnificare æqualiter mediat inter magnificans & magnificabile. Ista Duratio bonificandi, magnificandi & æternandi convenit DEO tantùm; &, si Mundus esset æternus, tantum conveniret Mundo Duratio bonificandi & magnificandi, quantum æternandi, & tantum bonificantis bonificabilis, magnificantis magnificabilis, quantum æternantis & æternabilis: unde sequeretur, quòd Mundus esset bonificabilis & magnificabilis æternaliter & infinitè, ita, quòd nec malum, nec parvitas, limitatio, quantitas, nec aliquod aliud accidens essent de substantia Mundi, quod est impossibile.

2. Medium durat, quando existit Medium durantis & durabilis, sicut punctus in Medio circuli, & judex in Medio actoris & rei, & Virtus in Medio extremitatum, & amor in Medio amantis & amabilis; ista Duratio Medii non potest durare, quando destruitur Æqualitas mensurationum, ratione quarum durare existit Medium durantis & durabilis existentium in supradictis rebus.

Æternitas, Finis.

1. FInis est in Æternitate, ut possit esse Æternum Infiniens, Infinibile & Infinire, sicut in DEO, in quo Æternitas & Finis sunt unum idem numero; in qua Unitate Æternitas & Finis sic infinitè sunt sub Ratione Unitatis, sicut sunt in Magnitudine DEI sub Ratione Immensitatis Magnitudinis, & in Bonitate sub Ratione Bonificationis.

2. Si Mundus esset æternus, esset Finis Mundi tantùm in Æternitate Mundi, & non in aliis partibus substantiæ Mundi, quia nulla illarum partium esset infinita sub sua propria ratione, sed Æternitas Mundi tantùm: unde sequeretur, quòd Æternitas solùm quiesceret in Fine sinè aliis partibus substantiæ Mundi, videlicet Bonitate, Magnitudine &c., quod est impossibile.

Æternitas, Majoritas.

1. SI DEUS est, est major Æternitas, quæ potest esse, & in ea Æternitate & de ipsa potest esse Æternans, Æternabile & Æternare, sinè quibus non posset esse in Majoritate; at, si DEUS nihil esset, esset minor Æternitas, quæ possit esse, videlicet Æternitas substantiæ Mundi, qui esset æternus, si DEUS nihil esset; in cujus Mundi Æternitate non possunt esse æternans, æternabile & æternare, quia non esset in Minoritate, si essent in ipsa: igitur necessariò convenit, quòd DEUS sit, & quòd Mundus habeat Principium, ut Minoritas se habeat ad *non esse,* & Majoritas ad *esse.*

2. Majoritas est major de intellectualibus rebus, quàm de sensualibus; & ideo intellectuales res habent majorem Concordantiam cum Duratione, quàm sensuales res: & substantiales, quàm accidentales; at, si Mundus esset æternus, sensuales res haberent majorem Concordantiam cum Duratione, quàm æternæ intellectuales: & accidentales, quàm substantiales; & perderetur Majoritas intellectualium rerum, quod est impossibile; unde sequitur, quòd Mundus non possit esse æternus.

Æternitas, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Æternitate, ut in Æternitate sit Æternare existens æquale Æternanti & Æternabili; &, quia Æternitas est una tantùm, & Æqualitas non potest esse sinè pluralitate, de necessitate convenit, quòd in Æternitate sit Pluralitas sustentata in Unitate Essentiæ & Æqualitate Divinarum Personarum.

2. Si Mundus esset æternus, sequeretur, quòd sua Æternitas esset æqualis Æternitati DEI in Duratione, & aliæ partes substantiæ Mundi non: unde sequeretur, quòd DEUS non comprehenderet in Majoritate omnes partes substantiæ Mundi; & ex illa Æqualitate sequeretur quies in Fine Concordantiæ partium substantiæ Mundi, quod est impossibile & contra Majoritatem DEI & singularis Æqualitatis, quæ est de essentia Æternitatis.

Æternitas, Minoritas.

1. MInoritas non est in Æternitate, ut Æternitas non sit remota *abesse*, & non sit *propè non esse*; at, si Mundus esset æternus, sequeretur contrarium, ita, quòd Æternitas non esset hoc, quod est, nec similiter Minoritas, si Mundus esset æternus.

2. Si Mundus esset æternus, essent æterna genera & species, & etiam motus individuorum ipsarum specierum, cui motui subjectantur generatio & corruptio: unde sequeretur, quòd genera & species & motus individuorum substantiæ Mundi essent ideo, ut individua æternaliter devenirent in privationem; & hinc sequeretur, quòd generatio & individua specierum & essentiæ essent per secundam intentionem, quæ est *propè non esse*: & corruptio, genera & species & privatio essent per primam intentionem, quæ est remota à *non esse*; & omnia ista inconvenientia & multa alia sequerentur, si Mundus esset æternus.

Potestas, Sapientia.

1. SApientia est in Potestate, ut possit existere & agere, & Potestas est in Sapientia, ut sit intellecta; unde, sicut Sapientia est in Potestate, ut possit esse hoc, quod est, & possit in se ipsa habere Operationem Intelligentis & Intelligibilis & Intelligere, sic Potestas est in Sapientia, ut sit intellecta in essendo hoc, quod est, & ut in ipsa sint intellecta Possificans, Possificabile & Possificare; & hoc est in DEO, si DEUS est: & etiam, si DEUS est, Potestas potest esse Sapientia, & Sapientia Potestas, unde sequitur Infinitas Possificantis, Possificabilis & Possificare, & Intelligentis, Intelligibilis & Intelligere; at, si DEUS non est, sequitur contrarium, ita, quòd talis Infinitas est in privatione, ex quo sequitur infinita privatio Potestatis & Sapientiæ, sicut sequitur infinitum *Esse* Potestatis & Sapientiæ, si DEUS est; igitur DEUS necessariò est, ut Infinitas Potestatis & Sapientiæ non habeat Concordantiam cum privatione, quam, si haberet, Potestas esset id, per quod Sapientia non posset existere & agere, & Sapientia esset id, per quod sapiens ignoraret; quod est impossibile.

2. Sapientia est in Potestate, ut possit intelligere, & Potestas est in Sapientia, ut Sapientia possit intelligere similitudines Potestatis, quas similitudines dat Potestas Sapientiæ ideo, ut illas Sapientia possit intelligere; & propter hoc potest humanus Intellectus multiplicare species, de quibus potest induere & ornare suum intelligere: sicut homo, qui intelligit illam Potestatem, quam ignis habet in calefaciendo aquam sub specie Contrarietatis, & illam Potestatem, quam habet in calefaciendo aërem sub specie Concordantiæ.

Potestas, Voluntas.

1. VOluntas est in Potestate, ut possit amare, & Potestas est in Voluntate, ut sit amabilis; hoc est in DEO, si DEUS est; & est in Angelis & hominibus, quia est in DEO; at, si DEUS nihil est, est DEUS in amore hominis amabilis, & Voluntas potest magis amare hoc, quod non est, quàm hoc, quod est, cùm DEUS sit magis amabilis, quàm omne aliud, quod est; & hoc Potestas non potest sustinere, si DEUS nihil est, nec Voluntas potest amare, quia Potestas non potest id possificare in Veritate operandi, & possificat Voluntatem magis ad odiendum, quàm ad amandum, & sequitur, quòd Potestas sit magis odibilis, quàm amabilis, & similiter affirmatio; sed de negatione sequitur contrarium.

2. Voluntas est in Potestate; & ideo amat Voluntas plùs Potestatem affirmando, quàm negando, & cum possibilitate, quàm cum impossibilitate; & ideo Potestas potest magis possificare Voluntatem affirmando & amando, quàm negando & odiendo: unde sequitur, quòd Voluntas habeat majorem possibilitatem in amando, quàm in odiendo, & possibilitas & affirmatio conveniant in amare, & impossibilitas & negatio in odire.

Potestas, Virtus.

1. VIrtus est in Potestate, ut Potestas sit virtuosa, & ut Virtus possit oriri de Potestate in Fide, Spe, Charitate, Justitia & in cæteris Virtutibus; & omnia ista sunt, si DEUS est; at, si DEUS non esset, affirmare, quòd DEUS sit, esset Vitium & multiplicatio Virtutis, & negare, quòd DEUS sit, similiter, quia de affirmatione sequeretur Falsitas, & de negatione multiplicarentur Vitia, & Virtutes venirent in privationem; & hoc Potestas non potest possificare in Virtute affirmationis & negationis: unde sequeretur, quòd Potestas esset major in impossibilitate, quàm in possibilitate, & cum negatione, quàm cum affirmatione, & in Vitio, quàm in Virtute: tute: & Virtus similiter; quam Majoritatem Potestas & Virtus non potest sustinere.

2. Virtus est in Potestate; & quantò magis est in Potestate, tantò major est; &, si Virtus esset Potestas, non posset esse aliquid majus, cum quo posset esse; est tamen in Potestate, ut Potestas possit de ipsa possificare, & Virtus possit de Potestate virtuificare & oriri; sicut in DEO, in quo Virtus & Potestas sunt unum idem, & in quo Virtus est in Potestate, & Potestas in Virtute, existente Filio, qui est Potestas & Virtus, in Patre, qui est Potestas & Virtus, Patre existente in Filio, & de hac existentia procedit Sanctus Spiritus, qui est etiam Potestas & Virtus, in cujus Potestate & Virtute Pater & Filius se invicem contemplantur.

Potestas, Veritas.

1. VEritas est in Potestate, ut Potestas possit possificare veras res de Veritate, & ut Veritas possit verificare possitas res de Potestate; &, si DEUS est, est major Veritas, quæ possit esse: &, si non est, est major Falsitas, quæ possit esse, ita, quòd Falsitas magis posset de Potestate falsificare, quàm Veritas verificare, & Potestas plùs posset de Falsitate, quàm de Veritate: unde sequeretur, quòd Potestas posset magis non esse, quàm esse in Veritate, & magis esse in Falsitate, quàm in se ipsa; & hoc non possunt sustinere Potestas, Veritas & Falsitas.

2. Spes nascitur de Potestate & de Veritate, & Desperatio nascitur de Impotestate & Falsitate, & ideo extenditur Spes in Possibilitatem & Veritatem, Desperatio verò in Impossibilitatem & Falsitatem; & propter hoc sunt Miracula & Sacramenta, quæ sunt speculum & lumen Spei, quæ Spes est lumen & speculum Remissionis & Resurrectionis; & Christiani habent hoc speculum & lumen majus, quàm alii homines.

Potestas, Gloria.

1. GLoria est in Potestate, ut Potestas possit dare Gloriam, & in ipsa habere delectationem; at, si DEUS nihil esset, major pœna, quam Potestas posset dare hominibus in possificando, esset illis dare Potestatem considerandi & credendi, quòd DEUS non sit; quia, si DEUS nihil esset, esset impossibile, quòd esset alia vita præter istam, in qua sumus, & quòd homo esset aliquid post suam mortem: unde sequeretur, quòd homo haberet majorem Potestatem in sustinendo pœnam, quàm delectationem, & quòd Potestas esset major in pœna, quàm in Gloria; & concordaret magis cum *non esse*, quàm cum *esse*: & hoc est impossibile; cùm pœna & *non esse* habeant Concordantiam, & delectatio & *esse*.

2. Potestas habet delectationem & quietem in Gloria, quando se potest extendere in gloriativo, gloriabili & gloriari indutis de similitudinibus Potestatis, ita, quòd gloriativum sit indutum de possificativo, & gloriabile de possificabili, & gloriari de possificare, & è converso; quæ conversio fit ideo, ut possificativum sit indutum de gloriativo, & possificabile de gloriabili, & possificare de gloriari; ista operatio est lumen humani Intellectûs, in quo est Potestas possificativi, possificabilis & possificare, & in quo est delectatio gloriativi, gloriabilis & gloriari; & hoc potest quilibet homo sentire in se ipso, dû intelligit hoc, quod desiderat intelligere.

Potestas, Differentia.

1. DIfferentia est in Potestate, ut cum Differentia & in Differentia possit differentiare in se ipsa, & existere inconfusa inter possificativum, possificabile & possificare, & inter existere & agere; & hoc Potestas non posset facere sinè Differentia; sicut in DEO, in quo Potestas non posset existere inconfusa sinè Differentia Possificativi, Possificabilis & Possificare & existendi & agendi. Ista Differentia in DEO est *intellectualis*, quæ est major, quàm homo possit considerare; at, si DEUS nihil esset, Potestas posset magis existere inconfusa *inter intellectuale & intellectuale*, quæ realiter nihil sunt, quàm inter intellectuale & intellectuale, quæ realiter sunt; & hoc est impossibile.

2. Differentia est *inter intellectuale & sensuale*, ut Potestas possit existere inconfusa inter intellectuale & sensuale, ita, quòd alia sit intellectualis Potestas, & alia sit sensualis Potestas: sicut in Voluntate hominis, qui habet intellectualem Potestatem in amando sensuales res, quæ habent sensualem Potestatem, ratione cujus possunt amari.

3. Differentia est in Potestate, ut Potestas possit existere inconfusa *inter sensuale & sensuale*: sicut Potestas Solis, qui existens unus in se ipso existit inconfusus in diversis operibus, sicut in causando diem, & in multiplicando igni suum calorem, & in desiccando tegulam, & in liquefaciendo ceram, & sic de aliis similibus istis.

Poteſtas, Concordantia.

1. COncordantia eſt in Poteſtate, ut Poteſtas poſſit in ſe ipſa concordare ſuas proprietates: ſicut in Poteſtate DEI, in qua eſt *intellectualis* Concordantia Poſſificativi, Poſſificabilis & Poſſificare; & ideo in creaturis eſt major Poteſtas in Concordantia, quàm in Contrarietate. At, ſi DEUS nihil eſſet, ſequeretur, quòd Poteſtas eſſet major in Contrarietate, quàm in Concordantia, quia Concordantia contradiceret Infinitati Poteſtatis in Concordantia cum Infinitate Poteſtatis; quod eſt impoſſibile.
2. In Poteſtate eſt *intellectualis & ſenſualis* Concordantia, ut Poteſtas poſſit concordare & poſſificare intellectuales & ſenſuales res in rationabilibus animalibus compoſitis de Anima & corpore & concordantibus in unitate Poteſtatis: ſicut in homine, qui habet unam abſolutam Poteſtatem diffuſam & extenſam in Concordantia intellectualis & ſenſualis, per quam Concordantiam habet homo Poteſtatem faciendi ſenſuales res & illas intelligendi, & habet Poteſtatem cum intellectuali Poteſtate movendi ſenſualem Poteſtatem.
3. Concordantia eſt in Poteſtate *inter ſenſuale & ſenſuale*, ut Concordantia poſſit concordare ſenſuales res: ſicut in planta, in qua una Poteſtas diffuſa & extenſa in ipſa concordat ſenſualiter quatuor Poteſtates, per quas planta vivit, videlicet quatuor compoſita elementa mota in ipſa ad vegetandum.

Poteſtas, Contrarietas.

1. COntrarietas non eſt in Poteſtate DEI, cùm in DEO Poteſtas & Concordantia ſint unum idem numero; unde ſequitur in creaturis, quòd Concordantia poſſit eſſe in majori Poteſtate, quàm Contrarietas. At, ſi DEUS nihil eſſet, ſequeretur contrarium, & ſequeretur, quòd Contrarietas contradicat, quòd DEUS ſit, & quòd Concordantia faciat, quòd DEUS ſit in intentione hominum, qui credunt, quòd DEUS ſit realiter & ſubſtantialiter: unde ſequeretur, quòd Poteſtas eſſet inter Concordantiam & Contrarietatem, in qua Concordantia exiſteret cum Minoritate & falsè, & in Contrarietate cum Majoritate & verè; & hoc non poteſt eſſe.
2. Contrarietas eſt in Poteſtate, ut Poteſtas poſſit contrariari *inter intellectuales & ſenſuales res*, intellectuali Poteſtate movente ſenſualem Poteſtatem contra naturam ſenſualis: ſicut in contemplativo & juſto homine, qui cum Poteſtate contemplationis & Juſtitiæ mortificat ſenſuales Poteſtates; & hoc idem ſequitur de Poteſtate DEI & Presbyteri in Sacramento Altaris, qui reſiſtunt ſenſuali Poteſtati; & hoc idem ſequitur in aliis rebus ſimilibus iſtis.
3. In Poteſtate eſt Contrarietas ſenſualis & ſenſualis, ut Poteſtas ſe poſſit extendere in Contrarietatem ſenſualium rerum, ſinè quarum Contrarietate ſe non poſſet extendere: ſicut Sol, qui reſiſtit humiditati & frigiditati, & ideo cauſat æſtatem; & Poteſtas Lunæ, quæ reſiſtit caliditati & ſiccitati, ut ſit hyems; & ſic de aliis ſimilibus iſtis.

Poteſtas, Principium.

1. PRincipium eſt in Poteſtate, ut Poteſtas poſſit principiare, & Principium poſſit poſſificare; ſicut in Poteſtate DEI, quæ de ſe ipſa principiat Poſſificabile, & illa Poteſtas exiſtit Poſſificativum & Principiativum, quod de ſe ipſo principiat Poſſificabile Principiabile, & de ambobus procedit Poſſificare & Principiare; & ideo in creaturis Poteſtas poſſibilitatis eſt Principium Poteſtati impoſſibilitatis. At, ſi DEUS nihil eſſet, eſſet contrarium in ſubſtantia Mundi, videlicet, quòd Poteſtas impoſſibilitatis eſſet Principium Poteſtati poſſibilitatis, ita, quòd poſſibilitas eſſet materiale Principium, & impoſſibilitas formale, & Finis eſſet Principium privationis; & omnia iſta ſunt inconvenientia & impoſſibilia, ut Poteſtas impoſſibilitatis non ſit infinitum Principium.
2. Affirmatio, dubitatio & negatio ſunt tria Principia, in quibus ſe extendit Poteſtas, in quarum extenſione Poteſtas eſt major in affirmatione, quàm in negatione: & in negatione, quàm in dubitatione; & ideo dubitatio eſt materiale Principium, & affirmatio & negatio ſunt formalia Principia, ita, quòd affirmatio ſit Finis negationi.

Poteſtas, Medium.

1. MEdium eſt in Poteſtate, ut Poteſtas in ſe habeat poſſificare medians æqualiter inter poſſificans & poſſificabile; ſicut in DEO, in quo Poſſificare exiſtit Medium Poſſificantis & Poſſificabilis, ut DEUS habeat ita magnam Poteſtatem in ſe ipſo, ſicut ipſe eſt; at, ſi DEUS nihil eſſet, nullum Medium eſſet ſubjectum ulli Fini Poteſtatis, quòd poſſit tantum influere, quantus ipſe eſt: unde ſequeretur in ſubſtantia Mundi, quòd Poteſtas Principii plùs poſſet refluere, quàm Poteſtas Finis influere; & hoc in tantum, quòd privatio Finis exiſteret in omnibus rebus.
2. Poſſificare eſt Medium, in quo conjunguntur poſſificans & poſſificabile, & poſſificatum eſt Finis, qui influit poſſificabili, & poſſificabile eſt Principium, quod refluit Fini poſſificatum, *influentiâ exiſtente formali Principio, & refluentiâ materiali, & Medio compoſito ex ambobus*: ſicut in generatione plantæ & aliarum rerum ſimilium iſtis, per quas invenitur & cognoſcitur Medium Poteſtatis, ſecundùm quòd diximus.

Poteſtas, Finis.

1. FInis eſt in Poteſtate, ut Poteſtas non ſit otioſa nec fruſtra; &, ſi DEUS eſt, Poteſtas eſt infinita Poteſtas; at, ſi non eſſet, infinita Poteſtas eſſet in privatione: unde ſequeretur, quòd Finis Poteſtatis eſſet privatio Poteſtatis, & *eſſe* Poteſtatis eſſet privatio Finis, unde ſequeretur, quòd Poteſtas non haberet Finem, in quo poſſet quieſcere, quod eſt impoſſibile.
2. Finis Poteſtatis eſt generatio de ſe ipſo, & in ſe ipſo; & ideo corruptio Poteſtatis eſt privatio Finis; ſicut Poteſtas ſimplicis ignis, cujus Finis eſt ignire, ut poſſit ſe extendere in ignitivo, ignibili & ignire; & quia ſe ipſum non poteſt multiplicare, in quantum eſt ſimplex, & ut poſſit uti ſuo Fine, multiplicat ſe in compoſito igne in tantum, quòd de ſe ipſo & de aliis elementis illum componit, ex quo ſequitur Poteſtas Finis in elementatis Subſtantiis.

Poteſtas, Majoritas.

1. MAjoritas eſt in Poteſtate, ut alia Poteſtas ſit major, quàm alia; ſicut Divina Poteſtas, quæ eſt major, quàm omnis alia Poteſtas; & ut Majoritas habeat entitatem, habet entitatem in hoc, quòd Poteſtas DEI ſit infinita; ſed, ſi DEUS nihil eſſet, Majoritas Poteſtatis non poſſet habere majoritatem entitatis, ſed potiùs Majoritas Poteſtatis eſſet imago, in qua appareret privatio infinitæ Poteſtatis, ita, quòd Majoritas Poteſtatis eſſet in privatione, ad quam tendunt omnes Majoritates Poteſtatis, quæ ſunt in eſſe, ita, quòd exiſtant magis propinquæ privationi, quàm Majoritati Poteſtatis.
2. Majoritas Poteſtatis eſt imago, in qua apparet Majoritas infinitæ Poteſtatis & Majoritas finitæ Poteſtatis; hæc imago eſt noſter Dominus DEUS JESUS Chriſtus, in quo apparet Majoritas infinitæ & finitæ Poteſtatis, JESU Chriſto exiſtente Homine DEO; & hoc idem ſequitur in Imagine Sacramenti Altaris, & in aliis miraculoſis rebus, in quibus Poteſtas demonſtrat & ſignificat ſuas Majoritates.

Poteſtas, Æqualitas.

1. ÆQualitas eſt in Poteſtate, ut Poteſtas poſſit hoc, quod eſt, eſſe per Æqualitatem exiſtentiæ & agentiæ, videlicet per Æqualitatem exiſtendi & agendi; ſicut Poteſtas DEI, quæ ita eſt hoc, quod eſt, ratione poſſificandi, ſicut ratione exiſtendi; & ideo partes ſubſtantiæ Mundi habent appetitum, quòd poſſint tantum agere, quantum exiſtere. Sed, ſi DEUS nihil eſſet, ſequeretur, quòd nullus Finis Concordantiæ haberet ſubjectum, in quo tantum poſſit quieſcere per agere, quantum per exiſtere; quod eſt impoſſibile.
2. Oportet, quòd Poteſtas mota per Æqualitatem Poſſificantis, Poſſificabilis & Poſſificare ſit tanta per agere, quanta per exiſtere; ſed privatâ illâ Æqualitate exiſtit Poteſtas in Majoritate & Minoritate, in qua non poteſt habere quietem; ſicut in generabilibus & corruptibilibus rebus, in quibus generatio & corruptio participant de Poteſtate, generabilibus rebus exiſtentibus in Majoritate Poteſtatis, & corruptibilibus in Minoritate.

Poteſtas, Minoritas.

1. MInoritas eſt in Poteſtate, ut alia Poteſtas poſſit eſſe minor, quàm alia, ſinè qua Minoritate accidentia non poſſent eſſe minora, quàm ſubſtantiæ, & Poteſtas eſſet æqualis in omnibus rebus. In Poteſtate DEI tamen non eſt Minoritas, cùm ſit unum idem numero cum Æqualitate; at, ſi DEUS nihil eſſet, eſſet nulla Poteſtas ſinè Minoritate: unde ſequeretur, quòd Poteſtas poſſit eſſe & non eſſe ſimul, quod eſt impoſſibile.
2. Minoritas exiſtit in Poteſtate in minorificante, minorificabili & minorificare; & Poteſtas exiſtit in Minoritate in minorificando ſe ipſam; unde ſequitur impoſſibilitas & privatio Poteſtatis: ſicut in homine peccatore, qui privat ſuam Poteſtatem minorificando & utendo parvis rebus in ſuo memorare, intelligere & amare.

Sapien-

Sapientia, Voluntas.

1. VOluntas est in Sapientia, ut in Sapientia intelligens, intelligibile & intelligere sint amabilia; & Sapientia est in Voluntate, ut in Voluntate amans, amabile & amare sint intelligibilia; &, si intelligens & amans sunt unum & idem, & etiam intelligibile & amabile, & intelligere & amare, oportet, quòd Sapientia & Voluntas sint unum idem; ista Unitas numeri, quam diximus, non potest esse, nisi in DEO, in quo Voluntas tantum amat Sapientiam, & Sapientia tantum intelligit Voluntatem, quòd convertantur in Unitate numeri; veruntamen, si DEUS nihil esset, ista Unitas numeri non esset aliquid realiter; cujus privatio esset major, quàm omnes aliæ unitates, quæ sunt; unde illa privatio est magis odibilis, quàm omnes aliæ privationes, & per consequens magis ignorabilis: unde de necessitate sequitur, quòd DEUS sit, cujus *Esse* est magis intelligibile & amabile, quàm omne aliud *esse*.

2. Voluntas amat Sapientiam, ut Sapientia sit lumen verarum rerum, & ut Voluntas eligat veras res in suo amare, & falsas res in suo odire; & ideo Voluntas movet Intellectum, ut inquirat Veritatem rerum; & quia Intellectus habet appetitum, quòd ametur in intellectivo, intelligibili & intelligere, illuminat Voluntatem, quòd possit amare veras & intellectas res.

Sapientia, Virtus.

1. VIrtus est in Sapientia, ut Sapientia habeat virtuosum intellectivum, intelligibile & intelligere; & ideo sapiens supponit, quòd DEUS sit; ex qua suppositione multiplicat Virtutes in suo intelligere, & elongat se à Vitiis, &, si DEUS est, habet meritum de illa suppositione, quam facit, ex quo illi sequitur Gloria; & si supponit, quòd DEUS non sit, de illa suppositione multiplicat Vitia, & recedit à Virtutibus, & habet culpam, ex qua sequitur illi pœna; &, si DEUS nihil est, & homo facit suppositionem, quòd DEUS sit, multiplicat Virtutes, & elongat se à Vitiis, & de suppositione, quam facit, non sequitur illi culpa nec pœna, imò homo habet delectationem: & ideo sequitur & demonstratur, quòd DEUS sit, cùm *esse* & Virtutes, meritum & delectatio habeant Concordantiam, privatio verò concordet cum tristitia & Vitio.

2. In Sapientia hominis possunt quædam Virtutes esse majores, quàm aliæ, secundùm quòd Virtutes habent plus similitudinis cum Divina Virtute: sicut Charitas & Justitia, quæ sunt magis intelligibiles, quia sunt magis similes Bonitati & Magnitudini DEI, quàm Castitas, Temperantia & cæteræ Virtutes, quæ non sunt in DEO; & propter hoc sapiens virtuosus homo magis amat intelligere illas Virtutes, per quas habet plus similitudinis cum DEO.

Sapientia, Veritas.

1. VEritas est in Sapientia, ut sapiens intelligat veras res, & ut Veritas illas verificet; sicut in Sapientia DEI, in qua Veritas in veris rebus est intelligibilis & intellecta verificando, sinè quibus non posset esse intellecta nec intelligibilis, nec verificare aliquid in Sapientia; ista Veritas in Sapientia est Ens omnibus aliis Veritatibus; & ideo, quantò magis Sapientia se extendit in verificante, verificabili & verificare, tantò magis intelligit; & tantò magis Veritas est intelligibilis & intellecta, & tantò magis verificat in intelligere veras res. Sed, si DEUS nihil esset, sequeretur contrarium: sicut patet in homine, qui considerat, quòd DEUS sit quoddam Ens æternum & infinitum in Intelligere & Verificare & in Intelligente & Intelligibili, Verificante & Verificabili: & quantò magis hoc intelligit, tantò magis falsitas falsificat hoc, quod intelligit, & tantò magis Sapientia ignorat; & propter hoc privatio DEI est occasio majoris falsitatis & ignorantiæ, quò magis sapiens intelligit; & hoc est impossibile.

2. Veritas intrat Sapientiam, & Sapientia intrat Veritatem, qui introitus est Principium scientiæ; sicut Veritas objectata Intellectui in concretis partibus, videlicet verificante, verificabili & verificare; & Intellectus, qui est universalis, descendit ad illas concretas partes, in quibus extendit suum intelligere verificatum de veris rebus, & in illo intelligere intelligit Sapientiam in abstracto, in qua abstractione speculatur Intellectus suam universalitatem in abstracto, de qua format Sapientiam in suo intelligere.

Sapientia, Gloria.

1. GLoria est in Sapientia, ut Sapientia habeat delectationem & quietem in intelligere intellectivi & intelligibilis, & in gloriari gloriativi & gloriabilis; sicut in Sapientia DEI & sua Gloria; & propter hoc homines in hoc Mundo habent Gloriam intelligendo DEUM & ejus Sapientiam & Gloriam; sed, si DEUS nihil esset, haberent pœnam intelligendo, quòd DEUS non sit, & haberent Gloriam credendo, quòd DEUS sit; unde, sicut præsentia Solis est occasio diei, quòd sit dies, sic, quòd DEUS sit, est ratio & occasio homini, quòd habeat Gloriam in intelligere: & sicut absentia Solis est occasio noctis, sic, si DEUS non esset, sua privatio esset occasio pœnæ in intelligere.

2. Sapiens habet Gloriam in intelligendo intelligibiles res, quam Gloriam multiplicat in proportione intelligibilium rerum & illius, qui intelligit, & maximè, si intellectivitas & intelligibilitas sunt una natura & essentia, sicut in DEO; & ideo sequitur, quòd in DEO sint Ideæ, quarum Intelligibilitas est ipse DEUS, qui habet Gloriam in intelligendo omnia; & ista Gloria, quam DEUS habet in intelligendo, est hominibus occasio, quòd non habeant vanam Gloriam in intelligere.

Sapientia, Differentia.

1. DIfferentia est in Sapientia, ut sapiens possit intelligere; quia, si non esset *intellectualis* Differentia in intelligente, intelligibili & intelligere, Sapientia non posset esse forma sapienti, quòd posset intelligere; sicut in DEO, qui non posset intelligere sinè Differentia & Distinctione Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere, nam privatâ Differentiâ istarum trium Personarum remaneret Sapientia in confusione, & Intellectivum & Intelligibile in tenebris, ita, quòd ibi non esset Lumen Intelligendi: &, quia DEUS est & intelligit cum Differentia, est causa homini, quòd cum Differentia intelligat; & ideo homines, qui intelligunt DEUM, & in ipso intelliguntDifferentiam Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere, multiplicant Sapientiam; at, si DEUS nihil esset, sequeretur, quòd, quantò magis homo intelligeret DEUM, tantò magis haberet confusum intelligere; & hoc idem de rebus, quarum aliquæ sunt magis intelligibiles, quàm aliæ; quæ major confusio intelligendi est impossibilis.

2. Sapientia intelligit Differentiam *inter intellectuale & sensuale*: sicut inter intellectivum & intelligibilitatem lapidis; & quia intellectivum & intelligibilitas lapidis per Differentiam sunt diversæ essentiæ invicem separatæ, & intellectivum non potest habere essentiam lapidis in se ipso, est sensitivum forma sub intellectivo, quod apprehendit sensibilitatem lapidis, quæ sensibilitas est convertibilis in imaginabilitatem, & imaginabilitas in intelligibilitatem; istam intelligibilitatem ideo vocamus sensualem, quia est sumpta de sensualibus similitudinibus.

3. Sapientia intelligit Differentiam *inter sensuale & sensuale*, sicut inter sensibilitatem lapidis & imaginabilitatem illius, cùm Intellectus intelligat lapidem, in quantum habet sensibilitatem in præsentia caloris, frigiditatis & ponderositatis: & in quantum habet imaginabilitatem, imaginatur lapidem in absentia sensibilitatis; & propter hoc Intellectus generat intelligere de diversis rebus.

Sapientia, Concordantia.

1. COncordantia est in Sapientia, ut Sapientia ipsam possit habere in suo intellectivo, intelligibili & intelligere, sinè qua Concordantia intelligere non posset esse de intellectivo & intelligibili, quia privatâ Concordantiâ amborum remanerent in Contrarietate; &, quia DEUS est, & in suo intelligere habet Concordantiam sui Intellectivi & Intelligibilis, causat in Sapientia hominum Concordantiam intellectivi & intelligibilis, ut possint intelligere, & quantò magis intelligunt DEUM, tantò majorem Concordantiam habent in intelligere, intellectivo & intelligibili; at, si DEUS nihil esset, sua privatio esset occasio in contrarium sui esse, si est, ita, quòd, quantò plus homines intelligerent, tantò majorem Contrarietatem haberent in intelligere, & haberent majorem Concordantiam in ignorantia; & hoc est impossibile.

2. Sapientia intelligit Concordantiam *intellectualis & sensualis*: sicut Concordantiam inter intellectivum, elementativum, vegetativum, sensitivum & imaginativum, quia omnes istæ quatuor formæ habent Concordantiam ad existendum sub intellectivo, quod ipsas in homine movet cum Concordantia, intellectivo movente elementativam formam supra elementabilem materiam: & hoc idem de motu vegetativæ formæ motæ per intellectivum ad vegetabilitatem; & sic de aliis formis & materiis existentibus in Concordantia intellectualis & sensualis motûs.

3. Sapientia intelligit Concordantiam *inter*

ter ſenſuale & ſenſuale: ſicut ignis & aër, qui concordant in calore: & vinum & aqua in colore, aquâ recipiente colorem à vino; & iſta Concordantia eſt de activis & paſſivis rebus, in qua Concordantia Intellectus recipit Concordantiam de activis rebus, ſecundùm quòd diximus; & hoc idem eſt de paſſivis.

Sapientia, Contrarietas.

1. COntrarietas eſt in Sapientia, ut ſapiens non habeat, cum quo intelligat, & ut in Sapientia non poſſit habere Concordantiam intellectivi, intelligibilis & intelligere; &, ſi DEUS eſt, contrariatur Contrarietas homini in intelligendo, ut non intelligat DEUM, & ut amittat Finem ſui intelligere; ſed, ſi DEUS non eſt, non contrariatur Contrarietas homini, qui intelligit DEUM, quem DEUM multiplicat in ſuo intelligere de infinitis ſimilitudinibus: & tali intelligere non contrariatur Contrarietas, ut ſapiens non amittat Finem ſui intelligere; ſed, quia convenit, quòd Magnitudo ipſius intelligere ſit de neceſſitate Finis ſapientis, qui habet magnum intelligere, de neceſſitate convenit, quòd DEUS ſit, per quod eſſe Magnitudo ipſius intelligere & Finis habent Concordantiam.

2. Sapientia intelligit Contrarietatem inter intellectuale & ſenſuale; ſicut JESUS Chriſtus, qui conſulit in Evangelio, quòd homo perdat ſuam ſenſitivam animam in hoc Mundo, ut ſua intellectiva Anima poſſit magis intelligere, amare & ſervire: & propter hoc Intellectiva reſiſtit Senſitivæ, dum magis intelligit conſilium DEI; & ideo homines peccatores nolunt intelligere Conſilia & Mandata DEI, ut non reſiſtant gaudiis & placitis Senſitivæ.

3. Sapiens intelligit Contrarietatem ſenſualium rerum; ſicut inter Gulam & Luxuriam, nam, quantò magis homo appetit comedere, tantò magis movet ſe ipſum ad Luxuriam, & è contrario, quò magis vult luxuriari, eò magis vult comedere; & propter hoc eſt Contrarietas alterius contra alterum, & quodlibet horum duorum principiorum contrariatur Fini ſui appetitûs; unde per multum comedere & luxuriari homo devenit in privationem & corruptionem.

Sapientia, Principium.

1. PRincipium eſt in Sapientia, ut ſit intellectum, & ut Sapientia ſit Principium in intellectivo, intelligibili & intelligere, quæ ſunt Principia Sapientiæ; ſicut in Sapientia DEI, quæ eſt Principium omnibus aliis Sapientiis, in quo Sapientia habet Intellectivum, Intelligibile & Intelligere, quæ ſunt Principia omnibus aliis Principiis intellectivitatum, intelligibilitatum & intelligere; & propter hoc ſunt plures intelligibilitates, quàm ignorantiæ; at, ſi DEUS nihil eſſet, ſequeretur contrarium, ita, quòd eſſent plures ignorabilitates, quàm intellectivitates: ex quo ſequeretur, quòd, quò magis Sapientia intelligeret, eò magis ignoraret, & ſic eſſet plus ignorantiæ, quàm intelligentiæ, &, quia naturæ mutarentur in contrarium, ſequeretur, quòd ignorantia eſſet Principium Sapientiæ, quod eſt impoſſibile.

2. Sapientia eſt finale Principium, quæ movet ſapientem ad intelligere, qui ſapiens eſt efficiens Principium movens formas ſupra materiam, abſtrahendo formas & ſpecies illius materiæ, quæ in ſe habet intelligibilitates rerum; iſtud opus facit efficiens cum Intellectiva Potentia mota in intelligibili, ut habeat intelligere habituatum & veſtitum de illis formis, quas abſtrahit de intelligibilitate, conſervatis in Memoria, ut ſapiens habeat habitum ſcientiæ.

Sapientia, Medium.

1. MEdium eſt in Sapientia, per quod Sapientia habet intelligere, quod exiſtit in Medio intellectivitatis & intelligibilitatis, ut ſapiens habeat in intelligere tantum intellectivitatis, quantum eſt intelligibilitatis, quod non poteſt eſſe, niſi in Sapientia DEI; at, ſi DEUS nihil eſſet, nullum Medium eſſet ſubjectum tantæ influentiæ per intellectivitatem, quanta eſt refluentia intelligibilitatis: unde ſequeretur, quòd ignorantia eſſet de intellectivitate influente intelligere & de intelligibilitate & de intelligere refluente ignorantiam, quia naturæ mutarentur in privatione DEI; quæ mutatio eſt impoſſibilis.

2. Intelligere eſt Medium Sapientiæ, ut intellectivum & intelligibile in ipſo conjungantur & æqualiter menſurentur, & ut intelligere ſit per omnes extremitates intellectivi & intelligibilis; ſed in rebus, in quibus hoc non poteſt eſſe, ſicut in Sapientia hominis, eſt intelligere in minori quantitate, quàm intellectivum & intelligibile: & propter hoc ſunt plures res, quæ remanent in potentia, ut intelligantur, quæ non ſunt intellectæ,

lectæ, de qua potentia vivit & durat actus intelligendi & actio intellectivitatis & paſſio intelligibilitatis.

Sapientia, Finis.

1. FInis eſt in Sapientia, cum quo Fine movet ſapientem ad intelligere, ut illud intelligere non ſit in privatione, & ſit per omnes terminos Sapientiæ, qui ſunt intellectivum & intelligibile, & propter hoc ſapiens quieſcit in intelligere, & maximè, quando Sapientia & Finis convertuntur & ſunt unum idem numero; ſicut in DEO, in cujus *Eſſe* aliæ Sapientiæ habent quietem in Fine ipſius intelligere; at, ſi DEUS nihil eſſet, nulla Sapientia haberet Finem, in quo poſſet quieſcere, quia in quolibet Fine intelligeret plus defectûs, quàm perfectionis: & quantò plus ſapiens intelligeret, tantò plùs intelligeret privationem ſui intelligere, ſuæ intelligibilitatis, & ſuæ intellectivitatis, ita, quòd, quò magis intelligeret Finem, eò magis haberet pœnam in intelligere; & videmus per experientiam, quòd hoc non poſſit fieri.

2. Sapientia quieſcit in Fine intelligendi, & illa quies eſt de intellectivo & intelligibili, quæ aſſequuntur ſuum Finem in intelligere, intelligibili exiſtente intellecto ſub Fine paſſionis, & intellectivo exiſtente intellecto ſub Fine actionis; & ideo habent homines delectationem in intelligere, & quò major eſt Finis, eò major eſt delectatio: ſicut homines, qui habent majorem delectationem in intelligendo DEUM, quàm ſe ipſos, & majorem delectationem in intelligendo operationes, quas habent intra ſe ipſos, quàm in intelligendo operationes, quas habent extra.

Sapientia, Majoritas.

1. MAjoritas eſt in Sapientia: ſicut Sapientia DEI, quæ eſt major, quàm ulla alia Sapientia; tamen illa Majoritas non eſt de Sapientia DEI, quia in DEO non eſt Majoritas nec Minoritas; ſed Majoritas eſt creatura, in qua humanus Intellectus intelligit, quòd Sapientia DEI ſit major, quàm ulla alia Sapientia, in qua Majoritate humanus Intellectus majorificat ſuum intelligere; at, ſi DEUS nihil eſſet, ſequeretur, quòd Majoritas eſſet imago majori intellectivitati, intelligibilitati & intelligere, & majori ignorativitati, ignorabilitati & ignorare; quod eſt impoſſibile.

2. Sapientia eſt major in illis rebus, quæ ſubſtantialiter ſunt intelligibiles, quàm in rebus, quæ accidentaliter ſunt intelligibiles; & ideo Sapientia eſt major ratio ſapienti, quòd intelligat ſubſtantiales res, ut in illis poſſit majorificare ſuum intelligere, quàm in intelligendo accidentales res; & ideo ſapiens habet majus placitum in intelligendo ſubſtantiam rerum, quàm earum accidentia; nam, quantò majorem entitatem habet ſubſtantia, quàm accidens, tantò plus intelligibilitatis habet; & propter hoc dicit ſapiens, quòd Angeli in Gloria ſubſtantialiter intelligant DEUM, ut habeant majus intelligere: etiam dicit, quòd DEUS ſit Homo, ut illa Humanitas ſit Imago majoris intelligere.

Sapientia, Æqualitas.

1. ÆQualitas eſt in Sapientia, ut Sapientia in ſe habeat Æqualitatem intellectivi, intelligibilis & intelligere, ſinè qua Æqualitate Finis Concordantiæ ipſorum trium non haberet ſubjectum, in quo poſſet quieſcere; iſte Finis Concordantiæ non haberet ſubjectum, in quo poſſet quieſcere, ſi DEUS non eſſet, quia eſſet nulla Æqualitas intellectivi, intelligibilis & intelligere; igitur ſequeretur contrarium, ſi DEUS nihil eſſet, & mutarentur naturæ intellectivitatis, intelligibilitatis & intelligere in inæqualitatem ipſorum trium, in qua Finis Concordantiæ haberet quietem, & è contrario Finis Contrarietatis haberet quietem in Æqualitate intellectivi, intelligibilis & intelligere; unde ſequitur impoſſibilitas & contradictio.

2. Æqualitas Sapientiæ non poteſt eſſe ſinè Æqualitate intellectivi, intelligibilis & intelligere, qui ſunt de eſſentia Sapientiæ; & propter hoc Sapientia eſt æqualiter proportionata in intellectivitate & intelligibilitate, ut poſſit habere æquale intelligere in ſe ipſa; iſta Æqualitas eſt ſubſtantialis, quam Æqualitatem Sapientia attingit in accidentali Æqualitate; ſicut homo, qui in ſpeculo videt ſuam faciem, & in imaginatione illam imaginatur, & ſic de aliis.

Sapientia, Minoritas.

1. SApientia eſſet in Minoritate, ſi DEUS nihil eſſet; & eò magis eſſet Minoritas, quò magis intelligeret: & quantò plus intelligeret, tantò propinquior eſſet ipſi *non eſſe*, & quantò minus intelligeret, tantò propinquior eſſet ipſi *eſſe*; nam, in quantum for-

mat in se ipsa *Esse* DEI qualificatum de specificis æternis & infinitis similitudinibus, intelligit tantum, quòd non possit plus intelligere, & ideo, quò majus intelligere habet, eò majorem propinquitatem habet ad *esse*: sed, quia hoc, quod intelligeret, nihil esset realiter, esset eò propinquior ipsi *non esse*, quò plus intelligeret; & ex hoc sequitur contradictio & transmutatio naturarum ipsius intelligere & Majoritatis & Minoritatis & ipsorum *esse* & *non esse*, & sequuntur multa alia inconvenientia & impossibilia, si DEUS nihil esset.

2. Minoritas Sapientiæ est intelligere parvas res: sicut in substantia lapidis, in qua sapiens non potest tantum intelligere, quantum in substantia hominis: nec tantum in Philosophia, quantum in Theologia: nec tantum in Medicina, quantum in Philosophia: nec tantum in Vitiis, quantum in Virtutibus; & hoc idem sequitur in mechanicis Artibus, in quibus homo non potest tantum intelligere, quantum in septem liberalibus Artibus; hoc idem sequitur de Christianis, Judæis & Saracenis, qui Christiani plus possunt intelligere in DEO & de DEO secundùm suam Legem, quàm alii secundùm suam Sectam, considerantes DEUM in Unitate Essentiæ & in Trinitate Personarum; & hoc idem sequitur de intelligibilitate Miraculorum, Sacramentorum, Mandatorum & aliorum his similium.

Voluntas, Virtus.

1. VIrtus est in Voluntate, ut Voluntas habeat amativam Virtutem; nam, sicut Sensitiva habet visivam Virtutem, & planta habet vegetativam Virtutem, & ignis calefactivam Virtutem, sic humana Voluntas (& multò meliùs) habet amativam Virtutem, & per consequens amabilem Virtutem, unde sequitur virtuosùm velle, & Voluntas cum amativa Virtute in sua propria amabili Virtute convertit amabilitates amabilium rerum, ipsis remanentibus hoc, quod sunt, quarum similitudines existunt cum Virtute amabilitatis & amativitatis habitus & vestimenta virtuosi amare, in quo conjunguntur amicus & amatus; & ideo Virtus est desiderabilis.

2. Si DEUS est, homo, qui amat DEUM, habet virtuosùm amare; &, si DEUS non est, similiter; nam amando DEUM multiplicat Virtutem in suo amare, attamen multiplicat etiam Vitium, quia amat hoc, quod non est, quod, quia non est, non est amabile; igitur, si DEUS nihil esset, sequeretur, quòd à Voluntate, quæ amat DEUM, æqualiter procederet Virtus & Vitium in amare virtuosè & vitiosè induto de ambobus; & hoc est impossibile: quæ impossibilitas demonstrat, quòd DEUS necessariò sit.

Voluntas, Veritas.

1. VEritas est in Voluntate, ut Voluntas habeat amativam Veritatem, secundùm quòd diximus de Virtute & Voluntate; & quia Voluntas habet amativam Veritatem, sequitur de necessitate, quòd habeat amabilem Veritatem, sinè qua amabilitate non posset habere amativam Veritatem; & quia Voluntas habet amativam & amabilem Veritatem, habet verum velle de veris rebus, amativâ Veritate in sua propria vera amabilitate convertente veram amabilitatem rerum, & de illarum veris similitudinibus informat verum amare. Sed, quando contingit, quòd de veris rebus recipiat falsas similitudines, pervertit illas in falsam amabilitatem, & inde falsificat falsum amare; hæc perversio autem & infirmitas evenit aliquando vel ex parte amativitatis, vel amabilitatis, vel ex parte absentiæ Veritatis.

2. Si DEUS est, sua Essentia & suæ Operationes sunt in majori vera amabilitate, quàm ulla alia amabilitas; quæ major vera amabilitas causat in homine majorem veram amativitatem; & ideo illi homines, qui amant DEUM, possunt habere majorem Veritatem in amando DEUM, quàm in amando aliquid aliud, & etiam, quàm in amando omnes alias res, quæ sunt: unde sequitur, quòd, si DEUS nihil esset, sua privatio esset causa majori falsæ amabilitati, & per consequens majori veræ odibilitati; & hoc non potest esse: ex quo probatur, quòd DEUS sit.

Voluntas, Gloria.

1. GLoria est in Voluntate, ut habeat gloriosam amativitatem, gloriosam amabilitatem & gloriosum amare; & ideo habet Voluntas cum omnibus tribus quietem & delectationem in Gloria; & ideo est Gloria desiderabilis in Majoritate amativitatis, amabilitatis & amare; unde, quando contingit, quòd Gloria est odibilis, tunc mutantur naturæ amativitatis, amabilitatis & amare in odibilitatem, oditivitatem & odire inducta de pœna, tristitia & adversitate.

Si

2. Si DEUS est, Voluntas, quæ amat DEUM, habet majorem Gloriam, & majorem gloriosam amativitatem, & majorem gloriosam amabilitatem, & magis gloriosum amare in amando DEUM, quàm in amando omnes alias res; &, si DEUS nihil esset, amativitas, amabilitas & amare essent in majori gloriativitate, gloriabilitate & gloriari per hoc, quod nihil est, quàm per hoc, quod est; & hoc est impossibile & contra naturam Gloriæ & amoris, & multiplicat odire super amare, & pœnare super gloriari.

Voluntas, Differentia.

1. DIfferentia est in Voluntate, ut Voluntas habeat Differentiam amativam & amabilem & amare; nam sinè tali Differentia Voluntas non posset extendi in amativum, amabile & amare, imò esset in omnibus tribus confusa sinè Differentia, & nullum istorum trium esset aliquid, in quorum privatione Voluntas non haberet subjectum, in quo existeret, & nullæ res essent in illa amabiles; igitur est Differentia in Voluntate: sicut in Voluntate DEI, in qua est Differentia Amativi, Amabilis & Amare, quæ causat inconfusionem in Voluntate hominum, in qua ponit Differentiam amativi, amabilis & amare; at, si DEUS nihil esset, sequeretur contrarium, videlicet confusio amativi, amabilis & amare; oditivi, odibilis & odire: nam, in quantum DEUS est amabilis, in tantum sua privatio esset odibilis, si non est; & hoc esset confusio amabilitatis & odibilitatis, & per consequens amativitatis & oditivitatis, amare & odire; quæ confusio est impossibilis.

2. In Voluntate hominis est *intellectualis & sensualis* Differentia; & per intellectualem Differentiam est Voluntas amativa, & illa amativitas est potentia Voluntatis cum Differentia, & ideo est Voluntas electiva in amando diversas res, & habet differentes amabilitates & differentia amare, sicut amabilitates sensualium rerum, quarum similitudines sunt indumenta & habitus sensuali amare distincto ab alio amare induto de similitudinibus intellectualium amabilitatum.

3. In Voluntate est Differentia *inter sensuale & sensuale*; & ideo Voluntas est amativa differenter amando sensuales res, quæ differenter sunt amabiles; & ideo Voluntas cum sensuali Differentia habet amativam potentiam, quæ movet sensitivam, cum qua est conjuncta; & quia Voluntas habet amabilem potentiam conjunctam cum sensibili potentia, movet cum sensibilitate suam amabilitatem, unde format amare indutum & habituatum de sensualibus similitudinibus distinctè & sinè confusione illarum.

Voluntas, Concordantia.

1. COncordantia est in Voluntate, ut in Voluntate amativum & amabile concordent in amare: sicut in Voluntate DEI, in qua est Concordantia Amativi & Amabilis in Amare, sinè qua Concordantia Unitas Amativi & Unitas Amabilis non possent concordare in Unitate ipsius Amare, nec Concordantia posset esse sinè Unitate & Pluralitate omnium trium; hæc Divina Voluntas, in qua est Concordantia, causat Concordantiam in aliis Voluntatibus, dando eis suam similitudinem, secundùm quòd illam possunt recipere, cum Concordantia amantis, amabilis & amare; sed, si DEUS nihil esset, sequeretur contrarium, videlicet, quòd ejus privatio causaret Contrarietatem amantis, amabilis & amare, & per consequens Concordantiam odientis, odibilis & odire; nam, si DEUS nihil esset, esset plus odibilitatis in privatione DEI & in *esse* rerum, quàm amativitatis; & hoc est impossibile.

2. In Voluntate est Concordantia *intellectualis & sensualis*, & illa Concordantia est potentia Voluntati, ut cum sensualibus amabilitatibus possit amare intellectuales amabilitates: sicut justus & sapiens homo, qui possidet multas divitias, amans cum Magnitudine sensualium divitiarum Magnitudinem intellectualium divitiarum, quæ Magnitudo intellectualium divitiarum est magnum amare indutum de magna Bonitate, magna Justitia, magna Fide & magna Spe.

3. In Voluntate est Concordantia *sensualis & sensualis*, ut sensibiles res sint concordabiles in amare, hoc est, earum similitudines, quibus indutum est sensuale amare, & ideo dicitur sensuale amare, quia de sensualibus similitudinibus est indutum; & illud, quod est indutum, est intellectuale amare.

Voluntas, Contrarietas.

1. COntrarietas est in Voluntate, ut sit contrariativa in contrariabilibus rebus, ut possit concordare amabiles res in Concor-

dantia; ista Contrarietas est bona in Voluntate, & contrarium ipsius Contrarietatis est mala Contrarietas in Voluntate; & ideo Voluntas est electiva, & habet libertatem induendi suum amare vel bonâ vel malâ Contrarietate; sed, si DEUS nihil esset, nulla Voluntas haberet libertatem eligendi bonam Contrarietatem contra malam, cùm esset plus Contrarietatis, quàm Concordantiæ, si DEUS nihil esset; quæ Contrarietas impediret DEUM esse, & Bonitatem, Magnitudinem &c. esse amabiles in unitate numeri, ut possit destruere Finem illarum: etiam Contrarietas contradiceret, in tantum, quòd ens, in quo Concordantia, Bonitas, Magnitudo, Æternitas & Potestas sunt unum idem numero, esset magis impossibile, quàm illud ens, in quo prædicta non sunt unum idem numero; & hoc est impossibile & contra naturam amabilitatis, amativitatis & amare, & contra naturam ipsius *esse*, & habet Concordantiam cum privatione; & ideo invenit homo, quòd DEUS necessariò sit.

2. In Voluntate est Contrarietas *intellectualis & sensualis*, ut Voluntas habeat intellectivam Contrarietatem, cum qua contrarietur sensitivæ Voluntati, quæ resistit intellectivæ, ut Voluntas habeat delectationem in amando sensibiles res, & ut sensuales sensus possint multiplicare suas sensibilitates & sensitivitates & sentire; & ideo cadunt homines in Vitia & peccata, quia non volunt cum intellectiva Voluntate resistere naturali sensuali appetitui.

3. In Voluntate est Contrarietas *inter sensuale & sensuale*: sicut in divite avaro homine, quia amat multiplicare suas divitias, quarum multiplicationem multiplicat in suo desiderare, cum quo contradicit delectationi corporis, sustinendo famem & sitim, calorem & frigus, timorem & periculum, ut possit multiplicare illas divitias; hoc idem sequitur de hominibus, qui diligunt honorem in hoc Mundo; & sic de aliis similibus.

Voluntas, Principium.

1. PRincipium est in Voluntate, ut Voluntas habeat in se ipsa Principium amativum, Principium amabile, & Principium, quod est amare, & Voluntas est Principium in his tribus sustentatum; & ideo in Voluntate amare est majus & magis naturale Principium, quàm odire; cùm amare sit in Voluntate essentialiter, & odire accidentaliter; quod esset è contrario, si DEUS nihil esset; & hoc idem esset, si essent plures Dii, & non unus tantùm, nam Unitas amandi non posset quiescere in infinitis Finibus existentibus causa uni amare, nec amare posset se extendere in infinitum amabile, cujus infinitas esset odibilis & amabilis in tantum, quòd amare & odire essent æqualia Principia in amare & odire; quod est impossibile.

2. Voluntas est Principium omnibus amabilibus rebus, nam sinè Voluntate nulla amabilitas esset, & si esset, esset materia sinè forma, quod est impossibile; igitur Voluntas est Principium omnibus amabilibus rebus, quibus est Principium cum amativitate, cui creatæ amativitati amabilitas DEI est Principium existens in Fine forma humanæ Voluntati, quam movet ad amandum DEUM; & ideo Voluntas est materia tantum mota per amabilitatem DEI, quantum per amativitatem ipsius, cùm in DEO amativitas & amabilitas sint una eadem Essentia & Natura; sed quia Voluntas hominis habet libertatem in amando, movet cum sua formali amativitate suum amare in sua materiali amabilitate.

Voluntas, Medium.

1. MEdium est in Voluntate, ut in Voluntate amare sit Medium inter amativum & amabile æqualiter mensuratum in ambobus & extensum per omnes extremitates Voluntatis; & ideo Voluntas, in quantum est amativa, est Finis, qui amabiliformaliter influit amare, & Voluntas, in quantum est amabilis, est Finis materialiter, qui amativo refluit amatum, & dum Voluntas sic est in Medio, & Medium in Voluntate, movet hominem ad amandum amabiles res, sicut quando movet hominem ad amandum, quòd sit unus DEUS, & non plures; nam, si essent plures Dii, nullum amare posset existere in Medio infiniti Amativi & infiniti Amabilis, & perderetur Infinitas in Voluntate cujuslibet DEI, quorum pluralitas esset tantum odibilis, quantum Unitas unius infiniti DEI amabilis.

2. In Voluntate vivit amare de amabilitatibus, movente amativo amare per illas amabilitates; & amare moritur, quando movetur ad odibilitates, quia amativum convertitur in oditivum, & amabile in odibile, & amare in odire; ista conversio esset naturalis in Voluntate, si DEUS nihil esset, in tantum, quòd Voluntas essentialiter & naturaliter odiret; per quam naturam omnes homines amarent *non esse*, & odirent *esse*.

Voluntas, Finis.

1. FInis est in Voluntate, ut Voluntas habeat Finem amativum & amabilem & amare; in hos tres terminos Finis extenditur Voluntas, ut possit quiescere in Fine, & habere Gloriam, & quando Voluntas amat aliquid, ex quo non sequatur Finis amandi, tunc Finis sui amare devenit in privationem, & Voluntas est otiosa & contra Finem amandi; & quando Voluntas est in tali otiositate, est in peccato, & amat aliquid contra terminos Finis, extra quos pervertit odibilitates in amabilitates; & ideo non habet Finem, in quo possit quiescere; & hoc apparet in hominibus hujus Mundi, qui non possunt habere quietem in honoribus, divitiis, parentelis, saporibus, ornamentis & aliis rebus similibus istis.

2. Finis ipsius amare est amare unum DEUM infinitum in Bonitate, Æternitate & in aliis Proprietatibus, quæ DEO conveniunt: & privatio ipsius amare existit in privatione Finis; ex quo sequitur, quòd odire sit privatio ipsius amare, quando Voluntas odit contra Finem amandi: igitur, quòd Voluntas amet unum DEUM infinitum in malitia in Æternitate, Potestate & in aliis Proprietatibus, quæ conveniunt DEO, est odire contra Finem ipsius amare unum DEUM infinitum in Bonitate, Magnitudine, Æternitate, Potestate & in aliis Proprietatibus, quæ DEO conveniunt; & talis infinitus DEUS convenit cum Fine amandi, & ejus contrarium cum Fine odiendi; & tales duo infiniti Fines invicem contrarii non possunt esse in amare & odire; igitur est impossibile, quòd sint duo Dii, unus bonus, & alter malus.

Voluntas, Majoritas.

1. MAjoritas est in Voluntate, ut sit majorificativa in amativitate, & majorificabilis in amabilitate, & ut possit habere majus amare; quod majus amare non posset habere substantialiter, si DEUS nihil esset, quia omne amare esset majus accidentaliter, quàm substantialiter, & Majoritas esset æqualiter imago odiendi DEUM esse, & amandi DEUM esse; hoc idem sequeretur, si essent plures infiniti Dii, quia perderetur Majoritas amandi, & multiplicaretur Majoritas odiendi; & etiam perderetur Majoritas Unitatis Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c., & multiplicaretur Majoritas pluralitatis, & ista Majoritas pluralitatis non posset sufficere Majoritati amativitatis, & Majoritati amabilitatis, & Majoritati ipsius amare, & sic sequeretur, si essent plures Dii, quòd eorum pluralitas sufficeret Majoritati odii extensi & diffusi in oditivitatem, odibilitatem & odire; & hoc est impossibile.

2. Convenit, quòd major Voluntas, quam homo potest habere, sit in majori Bonitate, majori Magnitudine, majori Duratione &c.; & ideo convenit, quòd Voluntas concordet cum *esse*, magis amando majores res, quàm minores, & substantiales res, quàm accidentales; unde, quando contingit, quòd Majoritas amat contra prædictam Majoritatem, tunc multiplicat Majoritatem odiendi, per quam multiplicationem est in peccato & vitio; sicut mundani homines, qui habent majorem amorem erga vanitates hujus sæculi, quàm erga honorem & servitium DEI.

Voluntas, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Voluntate, ut sit æqualificativa & æqualificabilis in amando Æqualitatem amborum: sicut Voluntas DEI, in qua amare æqualiter existit inter Amativum & Amabile, quæ Æqualitas est subjectum Fini Concordantiæ Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c.; hoc subjectum autem non posset esse, si essent plures Dii, quia non esset unus DEUS, in quo Bonitas esset Ratio infinito Bono, quòd ageret infinitum Bonum; & hoc idem de Magnitudine, Æternitate &c.: unde sequeretur, quòd omnes Dii essent finiti in existentia & agentia, & distincti essentialiter & naturaliter: etiam sequeretur, quòd perderetur Æqualitas infiniti Amare æqualiter existentis inter infinitum Amativum & infinitum Amabile, ita, quòd major esset illa Æqualitas, quæ esset in privatione, & quæ convenit cum *esse*, quàm Æqualitas multorum Deorum, qui conveniunt cum privatione.

2. Quantò magis Voluntas potest æqualificare suum amare de amativo & amabili, tantò major est in amare, quod amare vivit de Æqualitate amativi & amabilis, cùm Æqualitas sit subjectum Fini Concordantiæ Bonitatis, Magnitudinis, Durationis &c.; sed, quando contingit, quòd amare non existat æqualiter inter amativum & amabile, tunc

tunc deficit esse subjectum Concordantiæ Fini Bonitatis, Magnitudinis &c., quæ in illo subjecto non possunt quiescere; nam, si deficit Finis Bonitatis, Magnitudinis, Durationis &c., quæ in illo subjecto non possunt quiescere, Concordantia ibi non potest concordare, quia Contrarietas in illo subjecto habet suum contrariari, ut Voluntas ibi perdat Finem sui amare, & Concordantia Finem sui concordare; & ideo homines hujus Mundi non possunt habere quietem in amando temporales res, quæ non possunt amari cum Æqualitate amativi & amabilis.

Voluntas, Minoritas.

1. MInoritas est in Voluntate, ut habeat minus amare, & ut cum Minoritate possit esse amativa & amabilis, sinè qua Minoritate istæ mundanæ res non essent amabiles, nec Voluntas posset habere minus amare in minùs amando unam rem, quàm aliam: sicut Voluntas hominis affirmantis, quòd sint plures Dii, quæ minùs potest amare, affirmando, quòd sint plures Dii, quàm negando, scilicet affirmans, quòd sit unus DEUS tantùm æternus & infinitus in Magnitudine Bonitatis &c., qui est amabilis cum Majoritate amandi ratione suæ infinitæ Amabilitatis; & ideo homines, qui amant plures Deos, sicut Idololatræ, habent suum amare propè *non esse*; quia illorum amabilitas est amabilis cum Minoritate propter finitatem eorum.

2. Minoritas existens in Voluntate induit illam suâ similitudine, sub qua inclinatur ad amandum parvas res, quæ concordant cum Minoritate: sicut amare vanitates hujus Mundi, quæ sunt in Minoritate, quia veniunt de *non esse*, & reverturtur in privationem: & ideo homines, qui sunt minores in amando, sunt superbi, & volunt esse majores, quàm illi, qui habent majus amare amando Beatitudines alterius vitæ, quæ semper durant & in *Esse* DEI removentur à Minoritate & privatione, quia per illud *Esse* sustentantur, & sunt in prima intentione.

Virtus, Veritas.

1. VEritas est in Virtute, ut Virtus sit verificativa & verificabilis in virtuoso verificare; est verificativa, in quantum de Veritate oritur induta de forma Veritatis, quæ illi dat suam similitudinem formaliter; Virtus est verificabilis, in quantum oritur de Veritate materialiter recipiens similitudinem materiæ Veritatis, ut Virtus essentialiter sit verificabilis in virtuoso verificare; talis Virtus consistit magìs realiter in Veritate in rebus, quàm in earum similitudinibus: sicut visiva Virtus, quæ veriùs accipit objectum per colorem, quàm imaginativa Virtus, nam homo meliùs potest videre faciem alterius hominis, quàm imaginari suam faciem in speculo; hoc idem sequitur de Intellectu, qui magìs intelligit Veritatem realiter, quàm intentionaliter, & sic de aliis similibus istis.

2. Veritas Fidei existit in Virtute Intellectûs, qui intelligit, mortificando suam Virtutem in credendo Veritatem Articulorum, affirmante Intellectu illam Veritatem, quam humana Voluntas amat de illis Articulis: sicut homo, qui amat Veritatem unius DEI in tribus Personis, Creatoris, & Incarnati, & Veritatem aliorum Articulorum, quam Intellectus non intelligit; & quia est obediens Voluntati, quæ amat Veritatem per Gratiam DEI, veraciter est indutus Virtute, quod indumentum est Habitus Fidei, in quo restauratur illa Veritas, quam non potest intelligere: sicut sensibilia objecta in absentia sensitivitatum, quæ in Imaginatione restaurantur; ista restauratio Veritatis in Virtute Fidei est sic per similitudines, sicut est restauratio sensibilium rerum in Virtute Imaginationis.

Virtus, Gloria.

1. GLoria est in Virtute, ut Virtus sit gloriativa & gloriabilis, & ut habeat virtuosum gloriari; & ideo homines habent placitum & delectationem in hoc, quòd sint virtuosi; sicut homo, qui habet Spem in DEO, in qua restaurat hoc, quod amisit, & consequitur per Spem id, quod per se ipsum non potest habere; & ideo habet Spem Veniæ, Præmii & Resurrectionis.

2. Virtus in delectatione potest magìs extendi in gloriativo, gloriabili & gloriari, quàm in Gloria tantùm, in qua non potest habere delectationem sinè gloriativo, gloriabili & gloriari; & propter hoc Virtus est moralis habitus hominibus, qui virtuosè delectantur in delectabilibus rebus, qui habitus est eis via perpetuæ delectationis; sed, quando homines delectantur in similitudinibus delectationis sinè habitu Virtutis, tunc pervertitur illa delectatio in vitiosum habitum, qui est via ad perpetuam tristitiam & dolorem.

Virtus, Differentia.

1. DIfferentia est in Virtute, ut Virtus sit differentiativa: sicut Virtus Intellectûs, quæ differentiat res in diversis similitudinibus multiplicatis in suo intelligere, ut intelligat Differentias rerum, quæ differenter sunt intelligibiles; hoc idem facit Voluntas, quæ habet differentiativam Virtutem, ut possit amare diversas res; hoc idem sequitur de Memoria, ut possit conservare diversas species; unde, quando contingit, quòd Voluntas per Gratiam DEI induitur vel est induta habitu Charitatis, tunc sua amativa Virtus movet amabilitates ad intellectivam Virtutem, ut habeat lumen in speciebus, quas intellectivitas attrahit ab intelligibilitatibus virtuosè motis ad amabilitatem; & ideo homines, qui habent Charitatem, ponunt in communitate res, quas possident.

2. In Virtute est Differentia *intellectualis & sensualis*, ut intellectiva Virtus moveat sensitivam Virtutem ad sensibilem Virtutem, quâlibet Virtute remanente inconfusâ & distinctâ unâ ab alterâ; sicut intellectiva Virtus conjuncta cum humano corpore, quæ movet quinque sensitivas Virtutes ad quinque sensibiles Virtutes, ut sensibilitas illarum sit intelligibilis, quæ intelligibilitas non posset esse sinè Differentia intellectualis & sensualis Virtutis.

3. In Virtute est Differentia *inter sensuale & sensuale*; sicut in elementatis substantiis, in quibus est Virtus calefaciendi, vegetandi, Virtus crescendi, & sic de aliis similibus istis; & ideo, quò magìs diversimodè Virtus existit in elementatis rebus, eò magìs potest se extendere in existendo & agendo; & ideo posuit DEUS multas species & Virtutes in plantis & metallis & in animalibus; & quia Differentia illorum est magna, nullum individuum specierum habet æqualem similitudinem cum altero: sicut facies hominum, quarum una non potest esse planè similis alteri, ut Virtus in illis sit in majori Differentia.

Virtus, Concordantia.

1. COncordantia est in Virtute, ut Virtus sit concordativa & concordabilis in virtuoso concordare; sicut in Anima hominis, in qua Memoria, Intellectus & Voluntas virtuosè concordant; nam Intellectus inquirit concordabiles Virtutes, & Voluntas conjungit ipsas, & Memoria conservat ipsas; & de ista operatione oritur habitus Virtutis, qui vivit de Concordantia virtuosarum rerum: sicut habitus Justitiæ, in quo conjunguntur res concordatæ cum Virtute memorandi, intelligendi & amandi æqualiter & proportionaliter.

2. In Virtute est Concordantia *intellectualis & sensualis*, ut Concordantia existat virtuosè inter ambo; sicut Virtus corporis & Animæ, quæ concordant in humano esse, unde tantum durat homo, quantum durat illa Concordantia in Virtute; & ab illa interiori virtuosa Concordantia oritur & derivatur Concordantia, quam homines virtuosè habent in extrinsecis operibus: sicut musicus, qui cum interiori Virtute concordat voces extrà.

3. Est Concordantia *inter sensuale & sensuale* in Virtute: sicut in gustativa Virtute & in vegetativa Virtute; nam Vegetatio in dulcedine gustûs habet Concordantiam & delectationem ad vegetandum, & in visiva Virtute habet Imaginatio Concordantiam ad imaginandum, & in imaginativa Virtute habet Sensitiva Concordantiam ad sentiendum & ut sentiatur.

Virtus, Contrarietas.

1. COntrarietas est in Virtute, ut Virtus sit contrariativa, & Vitium contrariabile, ita, quòd contrariari sit virtuosè indutum in præsentia Virtutis & in absentia Vitii; & ideo sunt homines virtuosi, quando cum Virtute resistunt Vitiis: & sunt vitiosi, quando cum Vitiis resistunt Virtuti, quod resistere faciunt privando Finem Virtutis, in cujus privatione Vitium sustentatur contra Virtutem.

2. *Inter intellectuale & sensuale* est Contrarietas: sicut in animosis hominibus, qui habent fortitudinem, & habent magnam animositatem & fervorem propter Virtutem, quam habent in memorando, intelligendo & amando virtuosas res virtuosè memorabiles, intelligibiles & amabiles; ista Virtus facit corpus sustinere vulnera, verbera, passiones & mortem, quibus resistunt sensitivitas & sensibilitas corporis in sentiendo illas passiones, timores & pericula, & sic de aliis his similibus.

3. *Inter sensuale & sensuale* est Virtus in Contrarietate: sicut in elementatis substantiis, in quibus est Contrarietas caliditatis & frigiditatis, humiditatis & siccitatis, & sic de aliis similibus; quæ Contrarietas est Virtus

tus in corruptione corruptibilium rerum ſubjectata Virtuti generationis, per quam res ſunt generabiles.

Virtus, Principium.

1. PRincipium eſt in Virtute, ut Virtus ſit principiativa: ſicut in planta & ejus ſemine, in quo Vegetativa eſt Principium Elementativæ: & ſic in irrationali animali, in quo Senſitiva eſt Principium Vegetativæ, in quantum ipſam movet ad vegetandum, ſicut Vegetativa movet Elementativam ad elementandum: & hoc idem de Imaginativa, quæ movet Senſitivam ad ſentiendum in abſentia ſenſibilium rerum: & idem ſequitur de Intellectiva conjuncta cum illis, quæ omnes ipſas movet ad Finem formaliter & materialiter, ſicut homo, qui habet prudentiam in movendo omnes potentias, quæ ſunt de natura corporis, ad Finem Intellectivæ.

2. In Virtute eſt accidentale Principium, ut Virtus habeat accidentalia Principia, ſinè quibus non poſſet habere quantitatem, nec eſſe in tempore, & ſic de aliis accidentibus, quæ pertinent ad accidentalem Virtutem, cum qua accidentali Virtute movetur ſubſtantialis Virtus, ut transmittat ſuam ſimilitudinem extra ſubſtantiam in moralesVirtutes, quæ ſunt accidentalia Principia; & ideo homines naturaliter deſiderant longo tempore vivere, ut habeant magnum tempus in multiplicando Virtutes, & ſic de aliis his ſimilibus.

Virtus, Medium.

1. MEdium eſt in Virtute, ut Virtus ſit in Medio extremitatum, extra quas facit exiſtere Vitium; illæ extremitates ſunt forma & materia Virtutis, & operatio eſt in Medio, quod eſt ſubjectum influentiæ & refluentiæ ambarum, in quo ſe conjungunt & menſurant, & per illam totam operationem ſe extendunt: ſicut in homine, qui habet Temperantiam, quæ eſt habitus Virtutis exiſtens in Medio Virtutis, ut magis elongetur à ſuo contrario, videlicet à Gula, Intemperantia, Garrulitate & Prodigalitate & aliis contrariis, quæ facit temperantia exiſtere extra terminos Virtutis.

2. Medium Virtutis formaliter & materialiter exiſtit in Virtute, ut ſit extenſum in extremitates Virtutis; unde, ſicut circulus non poteſt habere naturalem motum ſinè centro exiſtente in Medio, ſic Virtus non poteſt habere motum formaliter nec materialiter ſinè Medio, in quo ſuus motus ſuſtentetur, & generetur de illo motu Medium; unde, quando contingit, quòd Medium corrumpatur, tunc ceſſat motus, & Æqualitas formalium & materialium menſurarum devenit in privationem, & tunc intrat Vitium in extremitates Virtutis ſuſtentatum in illis, ut motus Virtutis non habeat Medium, in quo poſſit ſuſtentari.

Virtus, Finis.

1. FInis eſt in Virtute, ut ſit virtuoſus, & etiam, ut Virtus non ſit otioſa, ſinè quo Fine eſſet otioſa; ſicut viſiva Virtus, quæ cum Fine viſibilitatis attingit colorem & figuram, ſinè quo Fine non poſſet attingere; hoc idem ſequitur de imaginativa Virtute, quæ cum Fine imaginabilium attingit res imaginatas; & hoc idem ſequitur de Fine ipſius velle, cum quo volitiva Virtus movet hominem de uno loco in alium, & movet illum ad operandum & ad faciendum illa, quæ ad hominem pertinent.

2. Finis rationativæ Virtutis eſt virtuoſum memorare, intelligere & amare; & ideo movet Virtus cum Fine hominem ad ea, quæ ſunt propter Finem virtuoſi memorare, intelligere & amare, & ideo amant homines naturaliter ea, quæ accidentaliter ſunt magis propter Finem virtuoſi memorare, intelligere & amare; & quia neſciunt uti Fine Virtutis, vel non volunt uti, utuntur illo Fine in contrarium, quod eſt Vitium & privatio Virtutis, & in illis rebus, quibus utuntur, non poſſunt habere complementum nec ſaturationem Voluntatis: ſicut dives avarus homo, qui ſuum amare non poteſt ſaturare divitiis, quia illud amare non eſt generatum ſub Fine Virtutis, & naturaliter deſiderat eſſe virtuoſum, & propter hoc non poteſt ſaturari, quia ſuum amare eſt extra naturam Finis.

Virtus, Majoritas.

1. MAjoritas eſt in Virtute, ut Virtus ſit majorificativa, quæ Majoritas eſt potentia Virtuti, quòd magis majorificet unam rem, quàm aliam, ut poſſit habere majora objecta; ſicut viſiva Virtus, quæ majorificat pulchritudinem ornamentorum in viſibilibus rebus: & guſtativa Virtus, quæ majorificat ſapores in guſtabilibus rebus; hoc idem ſequitur in intellectiva Virtute, quæ majorificat ſuum intelligere cum habitu ſcientiæ: & ſic de aliis his ſimilibus. Sed, quando contingit, quòd Virtus non majorificat majorificabiles res, tunc Majorificativa Potentia eſt induta Vitio, cum quo majorificat minorificabiles res ſupra majorificabiles res: ſicut ſuperbus homo, qui in minori Virtute vult eſſe major, quàm alii homines, qui ſunt in majori Virtute; & ita pervertit Majoritatem Virtutis in Majoritatem Vitii.

2. Majoritas Virtutis eſt in Miraculis, in Sacramentis, & in Creatione, Reſurrectione, & in Incarnatione Filii DEI, & maximè in UnitateDEI: quia, ſi eſſent plures Dii, non poſſet eſſe Majoritas in Unitate infinitæ Virtutis; eſt etiam Majoritas Virtutis in Trinitate Divinarum Perſonarum ratione Unitatis Paternitatis, & Unitatis Filiationis, & Unitatis Spirationis, & etiam Unitatis unius Incarnationis.

Virtus, Æqualitas.

1. ÆQualitas eſt in Virtute, ut ſit æqualificativa æqualificans virtuosè res æqualificabiles de ſe ipſa; ſicut æqualificare in ſe ipſa memorare, intelligere & amare: & hoc idem æqualificando memorare, intelligere & amare in Bonitate & de Bonitate, in Magnitudine & de Magnitudine, & in Duratione & de Duratione, & ſic de aliis: etiam in Matrimonio, ut iſta Æqualitas memorandi, intelligendi & amandi ſit magis remota à Luxuria, à qua magis removetur cum Caſtitate in Virtute Matrimonii æqualificata in Bonitate & de Bonitate &c.

2. Vitium non poteſt reſiſtere Æqualitati Virtutis, quia illa Æqualitas eſt ſubjectum Fini Concordantiæ Bonitatis, Magnitudinis &c.; ſed, quando contingit, quòd Virtus non mediat æqualiter ſubſtantialiter & accidentaliter, tunc in Minoritate Virtutis eſt Vitium potentialiter, quod Vitium venit in actum propter defectum Virtutis, quæ de Minoritate mutatur in Majoritatem, quæ Majoritas eſt Vitium: ſicut in homine, qui virtuosè habet Iram, ſcilicet, quando habet tædium propter defectum alicujus, quam Iram multiplicat in Vitium contra Abſtinentiam, Patientiam, Humilitatem & Conſcientiam; & ideo homines in principio habent bonam intentionem, quando volunt corrigere alios homines, qui faciunt defectus, & quia illi non recipiunt correctionem, multiplicant Iram in ſe ipſis.

Virtus, Minoritas.

1. MInoritas eſt in Virtute, ſinè qua nullus homo poſſet eſſe in Vitio; ſed Minoritas Virtutis non cogit hominem, quòd ſit in Vitio, cùm Virtus & Vitium ſint contraria; ſed, quando contingit, quòd homines magis participent cum Minoritate Virtutis, quàm cum Majoritate Virtutis, tunc pervertunt Majoritatem Virtutis in Minoritatem, & Minoritatem in Majoritatem intentionaliter, quam intentionem induunt Vitio: ſicut homo, qui habet Acediam exiſtens otioſus in Virtute, & habet tædium, quando minores res aſcendunt in Virtute; & habet placitum, quando deſcendunt; iſtam naturam tædii habet homo, quia cum natura Acediæ habet Concordantiam, quæ Acedia concordat cum Minoritate ſub ratione otioſitatis & malæ Voluntatis.

2. In Minoritate Bonitatis, Magnitudinis, Durationis &c. eſt Minoritas Virtutis, quia de minori Bonitate non poteſt oriri Majoritas Virtutis; & propter hoc homines plùs amant Majoritatem Bonitatis, quàm Minoritatem, ut poſſint habere majorem Virtutem, & in illa Majoritate Virtutis eſſe magis remoti à Vitio: ſicut homo, qui eſt magis remotus ab Invidia in contemplativa vita, quàm in activa, quia in contemplativa vita continetur plus Bonitatis, quàm in activa, cùm contemplativa ſit per primam intentionem, & activa ſit per ſecundam; & quia Virtus eſt major in prima intentione, quàm in ſecunda, magis removetur ab Invidia contemplando DEUM, quàm utendo his mundanis rebus.

Veritas, Gloria.

1. GLoria eſt in Veritate, ut Veritas cum delectatione verificet veras res; & propter hoc homines habent delectationem in faciendo & dicendo veras res, & ſunt fortiores cum delectatione contra falſitatem & errorem; ſed, quando contingit, quòd homines falsò dicunt aliquid, & committunt falſitatem in hoc, quod agunt, tunc habent pœnam, quæ mortificat intellectuales & ſenſuales Poteſtates, quas habent; & ideo fuit inventum duellum vel prælium inter duos homines, ut ille, qui manutenet Veritatem, habeat delectationem in præliando, ut per illam ſit fortis contra falſitatem, & ille, qui manutenet falſitatem habeat pœnam & fragilitatem contra Veritatem, per quam pœ-

nam & fragilitatem vincatur, & ut in illo manifestetur Veritas.

2. Veritas est via Gloriæ, & ideo verificat cum delectatione illos, qui sunt in Veritate, qui cum delectatione tendunt in Gloriam; ista delectatio, quam Veritas dat in Gloria, est tam magna, quòd illi, qui sunt in Veritate, non timeant falsitatem nec aliquem laborem, ut possint habere Gloriam, & de DEO enarrare veras res: sicut Apostoli & Martyres, qui habebant ita magnam delectationem in dicendo Veritatem de DEO, quòd non timebant sustinere mortem nec ullos labores, imò desiderabant mori propter Veritatem.

Veritas, Differentia.

1. DIfferentia est in Veritate, ut Veritas ponat in vero Differentiam rerum; sicut in Veritate DEI, in qua est *intellectualis* Differentia sub ratione Differentiativi, Differentiabilis & Differentiare, non, quòd in Veritate sit alia Differentia, nisi Suppositorum, sinè qua Differentia Veritas non posset ponere in vero Verificativum, Verificabile & Verificare, nec Veritatem Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere; nam sinè Differentia esset in illis confusio, & ideo periret Verificare & Intelligere, Verificativum & Intellectivum, & Verificabile & Intelligibile; &, si in Sapientia DEI possent esse Intellectivum, Intelligibile & Intelligere sinè Differentia, possent etiam esse in Veritate DEI Verificativum, Verificabile & Verificare sinè Differentia, ita, quòd Verificativum verificaret se ipsum, & Verificabile verificaret se ipsum Verificativum, ita, quòd ibi non esset Verificare; & hoc idem sequeretur de Bonitate, Magnitudine & Æternitate DEI; & hoc est impossibile & contradictio.

2. Differentia *intellectualis & sensualis* est in Veritate; sicut inter Intellectivam & Sensitivam Potentiam, in quibus Veritas verificat Differentiam inter intellectualitatem & sensualitatem, & hæc Differentia sustentatur in essentiis & naturis ambarum, remanente quâlibet hoc, quod est, cum suis proprietatibus & naturis, qualitatibus & conditionibus, sinè quibus in illis Veritas non posset verificare Differentiam.

3. Veritas verificat Differentiam *inter sensuale & sensuale;* sicut inter sensitivum, sensibile & sentire, in quibus est Differentia, sinè qua essent confusa, & Veritas non posset ipsa ponere in vero; cùm autem Differentia sic existat in Veritate, differentiat Veritatem & sensitivum, sensibile & sentire, quia est alia Veritas sensitivi, alia Veritas sensibilis, & alia Veritas ipsius sentire, licèt Veritas sit una in se ipsâ; & hoc idem de Sensitiva.

Veritas, Concordantia.

1. COncordantia est in Veritate, ut Veritas cum Concordantia verificet principia substantiæ, & ut Concordantia cum Veritate concordet illa, ut sint una substantia, in qua multa verè habeant Concordantiam; sicut in rationali Anima, in qua Bonitas, Magnitudo &c. veraciter habent Concordantiam in esse una substantia, quolibet principio remanente hoc, quod est, sinè qua remanentia Concordantia plurium non posset remanere in Veritate.

2. Hoc idem sequitur de Concordantia *intellectualis & sensualis*, quæ est in Veritate, ut de veris intellectualibus & sensualibus rebus possit esse Concordantia principiorum in unam substantiam de multis rebus; sicut substantia hominis, quæ est una, in cujus unitate concordant Intellectiva, Imaginativa, Sensitiva, Vegetativa, Elementativa, ut sit una substantia, quâlibet remanente in ipsa hoc, quod est, verificatâ de propriis conditionibus & naturis; sinè qua proprietate non posset esse Concordantia verarum rerum.

3. Concordantia *sensualis & sensualis* est in Veritate, sicut in potentiis corporis, quæ habent Concordantiam cum extrinsecis objectis, de quibus vivunt potentiæ corporis; sicut in ardente cereo, in quo vivit luminificativa potentia de luminificabili cera in lumine, cum qua luminificabilitate illuminat aërem cameræ, ut res, quæ in illa sunt, sint sensibiles ipsi visivæ potentiæ, quæ habet Concordantiam cum Imaginativa, ut illæ sensibilitates remaneant in veris similitudinibus in Imaginativa, quando cereus est extinctus.

Veritas, Contrarietas.

1. COntrarietas est in Veritate, ut Veritas sit contrariativa Falsitati, quæ cum Contrarietate est contra Finem Veritatis; ista Veritas, quæ est contrariativa contra Falsitatem, resistit Falsitati, verificando veras res; sicut Bonitas, quæ resistit Malitiæ bonificando bonas res, & Magnitudo Parvitati magnificando magnas res, & Æternitas Privationi

vationi conservando durabiles res, & sic de aliis; & ideo homines habent Spem in Resurrectionem & in Diem Judicii, quam Spem convenit esse veram, ut Veritas in vero ponat prædictas Contrarietates, & ut Falsitas cum Contrarietate non possit destruere Finem Veritatis.

2. Contrarietas *intellectualium & sensualium* rerum est in Veritate; sicut inter Intellectivam & Imaginationem hominis, qui imaginatur, quòd lapides & aquæ, quæ sunt infra nos in terra, ubi est nox tunc, quando apud nos est dies, moveantur deorsum, sed Intellectus attingit, quòd ille motus esset sursum, & quòd Imaginatio habeat falsas similitudines contra Veritatem propter diversitatem locorum; nam, si homo, qui hoc imaginatur, esset infra nos, imaginaretur, quòd illæ aquæ & illi lapides, qui sunt in hac superficie, ubi nos sumus, moverentur sursum; hoc idem sequeretur de Resurrectione, quia Imaginatio imaginatur cum naturalibus sensualibus similitudinibus contra Resurrectionem, & Intellectus affirmat illam cum intellectualibus similitudinibus sumptis de Veritate DEI & Bonitate, Magnitudine, Æternitate, Potestate &c., cum quibus verificat bonas res contra malas, & magnas contra parvas, & sic de aliis.

3. In Veritate est Contrarietas *inter sensuale & sensuale*, quam Veritas ponit in vero; sicut ignis & aqua, qui contrariantur per caliditatem & frigiditatem, propter quam Contrarietatem quælibet est contra Finem alterius in elementatis substantiis; & quia Veritas ponit in vero illam Contrarietatem, ponit in vero in qualibet substantiarum substantiam ignis & substantiam aquæ cum omnibus proprietatibus, principiis & conditionibus, quæ illis substantiis conveniunt, sinè quibus Veritas non posset ponere in vero Contrarietatem amborum.

Veritas, Principium.

1. PRincipium est in Veritate, & Veritas est diffusa in Principio Efficienti, Materiali & Formali; & ideo Veritas movet Efficiens ad verificandum veras res sub ratione Finalis Principii, cujus Finis est verificare veras res; & verificans motum ad Finem Veritatis movet cum Forma Veritatis verificabiles res materiabiles ad verificandum: igitur Principium est in Veritate, secundùm quòd diximus, propter quod est universale Principium omnibus verificationibus rerum, quæ sub Veritate sunt verificatæ.

2. Sicut Veritas ponit Principium in vero, sic Principium ponit Veritatem in principiare principiativi & principiabilis, ut Veritas sit Principium diffusum & extensum in vero principiativo, principiabili & principiare, sinè quibus Veritas non posset esse principiativa nec principiabilis in principiare & verificare, in quo verificare non posset esse verificativa nec verificabilis.

Veritas, Medium.

1. MEdium est in Veritate, ut in Veritate sit verificare existens in Medio verificantis & verificabilis; istud Medium est subjectum verificanti, quod influit suam similitudinem verificabili, quod refluit suam similitudinem verificanti, & de ambabus similitudinibus generatur verificare, in quo relucent & apparent Veritates rerum, quæ veniunt ab extrà: sicut Veritas vegetandi, sentiendi & imaginandi, quæ apparet in verificare intelligendi sub habitu scientiæ, etiam apparet in verificare amandi sub habitu amoris, & sic de aliis his similibus.

2. Divina Veritas æqualiter existit inter Divinam Sapientiam & Divinum Amorem, & inter Bonitatem DEI & suam Magnitudinem, & inter Magnitudinem DEI & Æternitatem, & sic de aliis; ista Veritas existit in Medio Verificantis & Verificabilis, quæ sunt Sapientia & Voluntas DEI; & hoc idem de Bonitate, Magnitudine &c.; hoc non posset esse, si Medium non esset in Divina Veritate, cùm in DEO Bonitas, Magnitudo &c. sint unum idem numero.

Veritas, Finis.

1. FInis est in Veritate, ut Veritas sit finitiva, & ut cum Fine verificet veras res, quæ sub ratione Finis sunt verificabiles: sicut Veritas sensibilium rerum, quæ sunt veræ sub ratione Finis, videlicet, ut sentiantur sub ratione veræ sensitivitatis & sensibilitatis & veri sentire; & ideo interiores potentiæ attingunt exteriora objecta; & hoc idem sequitur in potentia intellectiva, recolitiva, volitiva & cæteris.

2. Veritas est simplex principium, & Finis similiter, & quando aliud in alio est Principium alteri, sequitur tertium compositum de ambobus, & de illis multiplicatum, quod verificat sub ratione Veritatis verificabile, quod est finibile sub ratione Finis; istud ter-

tium compositum est suppositum aggregatum de omnibus principiis; unde, quando contingit, quòd illud nec sub ratione Veritatis, nec sub ratione Finis recipiat objecta ab extrà, tunc falsè utitur suis principiis & contra Finem illorum; & ideo sunt homines in falsis opinionibus & credulitatibus; sicut Nestorini, qui non credunt, quòd nostra Domina pepererit Filium DEUM, sed Filium Hominem, & sic negant in Incarnatione Finem veri DEI & Hominis.

Veritas, Majoritas.

1. MAjoritas est in Veritate, ut Veritas possit esse major substantialiter, quàm accidentaliter, & major secundùm unam substantiam, quàm secundùm aliam, & secundùm unum accidens, quàm secundùm aliud; sicut simplex Veritas, quæ est major secundùm suam quidditatem, quàm secundùm similitudinem, quam dat Bonitati, & major secundùm substantialem similitudinem, quam dat Bonitati, quàm secundùm accidentalem similitudinem, quam illi dat, & major secundùm similitudinem, quam tribuit intellectuali accidentali Bonitati, quàm secundùm similitudinem, quam tribuit sensuali accidentali Bonitati; sicut Veritas, quæ in vero facit existere se ipsam substantialiter, & similiter Bonitatem, & facit Bonitatem existere veram in similitudinibus, quas Intellectus recipit ab intellectuali Bonitate, & in similitudinibus, quas sensus recipit à sensuali Bonitate.

2. Major Veritas, quæ potest esse, & quæ sit de majori necessitate, est, quòd DEUS sit, & sit unus, & non plures, ut sit infinitus in Bonitate, Magnitudine &c., sinè qua Infinitate non posset esse major Veritas; hoc idem sequitur de majori Veritate, quæ possit esse de Divina Paternitate, Filiatione & Spiratione diffusa in Divino Verificativo, Verificabili & Verificare; & major Veritas, quæ possit esse in creatura, est, quòd creatura sit verificata in essendo DEUS, & quòd DEUS sit illa Creatura, ita, quòd sit una Persona, & sint duæ Naturæ; est etiam major Veritas, quæ possit esse in creatura, dum est supra creatam naturam: sicut in operatione Miraculorum, Sacramentorum & Resurrectionis & Creationis & aliorum similium istis.

Veritas, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Veritate, ut Veritas sit in Æqualitate substantialiter & accidentaliter: substantialiter, sicut Veritas intra substantiam, quæ æqualiter est diffusa in verificativo, verificabili & verificare & in aliis substantialibus partibus substantiæ substantialiter existentibus veris: accidentaliter verò, sicut substantialis Veritas, quæ æqualiter verificat accidentia substantiæ.

2. Quando Æqualitas est in Veritate, tunc Æqualitas est potentia Veritati, ut Veritas sit æqualificativa verarum rerum æqualiter positarum in Veritate: sicut Veritas Animæ hominis, quæ æqualiter ponit in vero Memoriam, Intellectum & Voluntatem, ut æqualiter possit ponere in vero illorum actus, videlicet memorare, intelligere & amare DEUM & alias res, quæ conveniunt cum vera Æqualitate, sicut in Sensitiva Potentia, in qua convenit vera Æqualitas sensitivi, sensibilis & sentire.

Veritas, Minoritas.

1. MInoritas est in Veritate, & ideo Veritas est minorificativa, & est propè *non esse* ratione Minoritatis, & est magis propè *non esse* accidentaliter, quàm substantialiter, quia accidentia sustentantur in substantia, & non in se ipsis.

2. Veritas minorificat, quando ponit in vero parvas res; sicut Intellectus, qui ponit in vero similitudines parvarum sensibilium rerum sinè Fine sentiendi & verificandi: sicut in hominibus peccatoribus, qui verè sentiunt placita sensibilium rerum, in quo sentire est minorificatio Veritatis, quia in illa non est Finis sentiendi nec verificandi, cùm ille Finis sit in Vitio; & ideo homines peccatores sunt propè *non esse*, & falsè existunt in Minoritate & contra Finem, propter quem sunt; & ideo dicitur, quòd peccatum sit nihil, quia est contra *esse*, & inclinat res, quæ sunt, ad *non esse*.

Gloria, Differentia.

1. DIfferentia est in Gloria *intellectualiter* inter gloriativum, gloriabile & gloriari, ut Gloria se magis possit extendere, & Gloria sit de uno ad alterum; sicut in Voluntate, in qua est Differentia amativi, amabilis & amare, in qua amare est de uno ad alterum; &, quia in Gloria est Differentia, potest Voluntas in Gloria meliùs quiescere &

& habere delectationem in gloriante, gloriabili & gloriari, amante, amabili & amare, & Gloria ratione Differentiæ est magis remota à pœna, & Voluntas ab odio.

2. Differentia est inter *intellectualem & sensualem* Gloriam; sicut in Gloria, quam Intellectus habet in intelligendo amabiles res, & quam Voluntas habet in amando intellectas res, & in felicitate & delectatione sensibilium rerum: sicut in delectatione videndi, gustandi &c., ista Differentia conservat delectationem Animæ & corporis conservando quidditatem sensualium & intellectualium rerum, ut Differentia illarum sit subjectum & materia delectationi ipsorum; & ideo Anima informat corpus sub tali conditione, quòd in corpore remaneat Differentia inter formam & formam, videlicet inter formam elementativam, vegetativam, sensitivam & imaginativam, & ut Anima habeat delectationem in memorando, intelligendo & amando illas sinè confusione; & propter hoc Anima habet delectationem in diversificando corporales res, quæ sunt extra corpus: sicut in diversificatione ornamentorum, domorum, epularum & aliarum rerum his similium, ut per illas similitudines possit attingere naturas & proprietates corporis, & in se ipsa habere delectationem.

3. Gloria est in Differentia, quæ est *inter sensuale & sensuale;* videlicet delectatio in videndo, audiendo & loquendo, & in his similibus; & ideo diversificant homines res tantum, quantum possunt, ut in illa diversitate possint invenire majorem delectationem; & ideo omnes Gentes amant multiplicare ornamenta, pecunias & alias res similes istis; nam, quantum se extendit multiplicatio, tantum se extendit delectatio.

Gloria, Concordantia.

1. COncordantia *intellectualis* est in Gloria, ut sit Gloria concordativi, concordabilis & concordare in gloriativo, gloriabili & gloriari, & ut Gloria cum Concordantia elongetur à suo contrario, quod est pœna, & ut Concordantia cum Gloria sit remota à Contrarietate, quæ est suum contrarium; & ideo habent res delectationem cum Concordantia, & habent Concordantiam cum delectatione: sicut Angelus, qui cum Concordantia delectatur in existendo una species, ut nihil aliud, quod non est de sua essentia, sit illi superius, & ut cum sua unitate plura concordent, videlicet Bonitas, Magnitudo &c.

2. Concordantia *intellectualis & sensualis* est in Gloria; sicut Concordantia Animæ & corporis, quæ est in Gloria hominis, ut Anima habeat delectationem cum participatione corporis, & corpus similiter in esse conjunctum cum Anima; hoc idem sequitur de Animabus, quæ sunt in Gloria, quæ desiderant corpus, quod reliquerunt in hoc Mundo, ut habeant Gloriam de intellectuali & sensuali Concordantia; & ideo homines hujus Mundi injuriant illas Animas, quia retardant conversionem Infidelium ad viam Veritatis & bonum statum, ut citiùs esset Resurrectio & Dies Judicii.

3. In Gloria est Concordantia *sensualis & sensualis;* sicut Concordantia hominum, qui concordant ad unum sensualem Finem, in quo habent delectationem cum Concordantia; & hoc idem sequitur de elementis, quæ habent Concordantiam in elementatis rebus: & ideo sunt Reges & Principes, populus & communitates & dignitates, & est generatio rerum, & Matrimonium & alia his similia.

Gloria, Contrarietas.

1. IN Gloria est Contrarietas *intellectualis*, ut homines habeant delectationem in resistendo Virtutibus; sicut in vitiosis hominibus, qui habent delectationem in resistendo Veritati, & habent delectationem, quando faciunt, quòd id, quod est verum, appareat falsum, & quod est falsum, appareat verum, & ideo habent vanam Gloriam, & committunt fallacias, & faciunt falsas conclusiones.

2. In Gloria est Contrarietas inter Animam & corpus *intellectualiter & sensualiter;* sicut homines peccatores, qui plùs diligunt sensuales delectationes, quàm intellectuales, in quo amore habent delectationem & placitum contra Finem intellectualium & sensualium rerum.

3. In Gloria est Contrarietas *inter sensuale & sensuale;* sicut in hominibus, qui habent sensualem delectationem in sentiendo, quando se invicem decipiunt & occidunt; & ideo sunt dissidia, bella & labores in Mundo; & hoc idem sequitur in elementis, quæ delectantur in resistendo alterum alteri in elementatis rebus, in quibus quodlibet habet appetitum habendi dominium & Majoritatem; & ideo est corruptio in rebus.

Gloria,

Gloria, Principium.

1. PRincipium est in Gloria, ut Gloria sit Principium omnibus rebus, quæ sub ipsa habent delectationem & quietem; & ideo gentes habent placitum in principiando res, & ducendo illas ad Finem; & quò nobilior est materia rerum, eò nobilior est forma; & propter hoc homo naturaliter habet majus placitum in principiando alterum hominem per viam generationis, quàm in principiando alias res artificialiter; hoc idem sequitur de Intellectu, qui habet majorem delectationem in principiando intelligere, quàm in principiando videre vel gustare; & idem sequitur de Principio amandi & de aliis similibus istis.

2. In Gloria DEI est Principiativum, Principiabile & Principiare, ut sit magna in Gloriativo, Gloriabili & Gloriari, sinè quibus non posset esse magna in gloriando & principiando, & Principium non posset in illa quiescere; in qua Gloria DEI Gloriativum Principiativum & Generativum est Pater, ut de se ipso principiet Gloriabile Principiabile & Generabile, quod est Filius, & ut ex ambobus procedat Gloriari Principiare & Spirare, quod est Sanctus Spiritus ideo spiratus de Generante & Generabili, qui sunt DEUS Pater & DEUS Filius, ut se magis diligant; & ideo possunt mas & fœmina naturaliter plùs se diligere in filio, quàm in aliis creatis rebus.

Gloria, Medium.

1. MEdium in Gloria est gloriari, ut sit in Medio gloriativi & gloriabilis existens subjectum conjunctionis amborum, gloriativo influente Gloriam Finis ipsi gloriabili, & gloriabili refluente ipsi gloriativo Gloriam Principii; & ideo activæ & passivæ potentiæ habent placitum & delectationem tam in extremitatibus: sicut in Voluntate hominis, quæ est tota plena lætitiâ & delectatione in amativo, amabili & amare: hoc idem sequitur de sensitiva potentia, quæ delectatur in sensitivo, sensibili & sentire.

2. In Divina Gloria Humanitas Christi est Medium gloriandi, ut Beati in Gloria DEI possint perfectè gloriari, participante Divinâ Naturâ & Humanâ Naturâ in Unitate subjectatæ Personæ, quæ est de increata & creata Gloria, ut Divina Natura per illud Medium & illam participationem possit magis influere Gloriam Finis creaturis participantibus in natura cum Humanitate Christi refluente Gloriam creatorum principiorum Finii increatæ Gloriæ; & ideo convenit, quòd DEUS esset Homo, & quòd ille Homo DEO refloueret humanum genus, quod erat perditum, & quòd ipse esset Medium illius refluentiæ per Passionem & Mortem, ut honoraret Divinam Naturam cum suo posse, quæ ipsum honoravit tantum, quantum potuit, in conjunctione Divinæ & Humanæ Naturæ.

Gloria, Finis.

1. FInis Gloriæ est, ut sit in sibi ipsi propriis terminis gloriativi, gloriabilis & gloriari, sinè quibus terminis totus Finis Gloriæ esset in privatione, ita, quòd nullum Principiũ in Gloria posset habere quietem nec delectationem; & ideo homines peccatores & mundani, qui habent delectationem in rebus, quæ non sunt Finis Gloriæ, non possunt habere quietem nec delectationem in illis; & quò magis multiplicant illas delectationes, eò magis multiplicant labores & passiones.

2. Finis Gloriæ est memorare, intelligere & amare DEUM, & illum Finem homo non potest habere, si non magis diligit DEUM, quàm omne aliud; & ideo homines, qui magis diligunt DEUM, quàm se ipsos & omne aliud, habent plus delectationis in amore, quàm cæteri homines, & magis diligunt Finem rerum, quàm alii homines; & propter hoc homines faciunt eleemosynas, vigilias, peregrinationes & prædicationes, & sustinent labores & mortem ad amandum, cognoscendum & honorandum DEUM.

Gloria, Majoritas.

1. MAjoritas est in Gloria, ut sit imago majoris Gloriæ, quæ possit esse, cujus imago non posset esse sinè essentiali Gloriativo, Gloriabili & Gloriari, quæ sunt distincta in Personis, & sunt una Gloria & una Natura omnium trium in Unitate Bonitatis, Infinitatis & Æternitatis; & convenit, quòd hæc Gloria adeò magna sit Gloria DEI repræsentata in Majoritate Gloriæ humano Intellectui, qui in illa repræsentatione sentit Majoritatem delectationis, placiti & quietis.

2. Sub Majoritate Gloriæ, quam diximus, existit quædam alia Majoritas Gloriæ, quæ est de DEO & Creatura, Creaturâ existente DEO, quæ non potest habere majorem Gloriam,

riam, nec DEUS potest creaturæ dare majorem, nec imago Gloriæ, quæ sit de DEO & Creatura, potest esse major humano Intellectui & Voluntati. Sub ista Majoritate Gloriæ existunt multæ aliæ Majoritates de gradu in gradum, sicut latiùs potest inveniri & cognosci in Capitulo *de Gloria* & in Capitulo *de Majoritate*, & in *Camera H.K.*

Gloria, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Gloria, ut in Gloria sit Æqualitas gloriativi, gloriabilis & gloriari, sinè qua Æqualitate nullum principium posset habere delectationem nec quietem in Gloria; & convenit, quòd ista Æqualitas sit substantialis, ut possit sufficere quieti substantialium principiorum; & ideo diligunt homines naturaliter plùs Æqualitatem substantialium rerum, quàm accidentalium, quia in illa Æqualitate magis delectantur: sicut pater & mater, qui æqualiter existunt substantialia principia filio, in quo habent majorem delectationem plùs amando illius substantiam, quàm accidentia.

2. Quia in Gloria DEI est Æqualitas amandi & intelligendi, convenit, quòd in illa sit Æqualitas bonificandi, gloriandi & magnificandi &c., sinè qua Æqualitate in Gloria DEI non posset esse delectatio in Æqualitate amandi & intelligendi; & quia in Gloria DEI est Æqualitas bonificandi & gloriandi, ideo facturæ DEI, quæ sunt creaturæ, habent naturalem appetitum habendi in se ipsis Æqualitatem in delectatione & quiete memorandi, intelligendi & amandi, bonificandi, magnificandi & durandi substantialiter & accidentaliter, sensualiter & intellectualiter, quantitativè & proportionaliter, quæ Æqualitas est subjectum & quies Fini Concordantiæ.

Gloria, Minoritas.

1. MInoritas est in Gloria, ut alia Gloria sit minor, quàm alia; & hanc Minoritatem Gloriæ potest homo invenire & cognoscere in definitione Gloriæ & Minoritatis & Majoritatis, miscendo unum Capitulum cum alio, & recipiendo significationes Cameræ de H.K.

2. Minoritas Gloriæ est in accidentalibus rebus, quæ habent ita parum de entitate, & sunt tam propè ipsi *non esse*, quòd non possint sustentari in se ipsis, & ideo non possunt esse subjecta Magnitudini Gloriæ, cui substantia est subjectata, in qua sustentantur accidentia; & propter hoc homines hujus Mundi, qui habent delectationem in vana Gloria, non quiescunt, quia sunt in Gloria Minoritatis, in qua Minoritate minorificant substantialem delectationem, in qua non potest sustentari Magnitudo accidentalis delectationis.

Differentia, Concordantia.

1. INtellectualis Concordantia est in intellectuali Differentia, ut possit esse hoc, quod est, quia non posset esse sinè Differentia, cùm Concordantia se habeat ad unum & plura, secundùm quòd in sua definitione dictum est; Differentia est in Concordantia, ut sit Concordantia in differentiativo, differentiabili & differentiare; sicut in Divinis Personis, in quibus est concordativa Differentia concordans Bonitatem, Magnitudinem, Æternitatem &c. in existendo una Persona, quæ est Pater, in qua conservat inconfusionem illarum, & facit illas existere reales Rationes, illis existentibus unum idem numero, una Essentia, una Natura; hoc facit Differentia, in quantum Pater sub Ratione Differentiæ est Differentiativus, & Filius Differentiabilis, Patre generante Filium sub Ratione Differentiæ & Concordantiæ, & sub Ratione Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c., ita, quòd omnes istæ Rationes sint unus Actus Generativus, Differentiativus, Concordativus, Bonificativus &c., & quòd Filius sit Generabilis sub Ratione unius Generabilitatis, Differentiabilitatis, Concordabilitatis, Bonificabilitatis &c., ita, quòd in ipso omnes Dignitates sint reales Rationes inconfusæ unificanter passivè, sicut sunt in Patre unificanter activè; hoc idem sequitur de Sancto Spiritu secundùm modum Spirationis; & necessariò convenit hanc positionem esse, ut Dignitates sint reales inconfusæ Rationes, & ut habeant Concordantiam in uno & in pluribus, & ut non sint otiosæ nec distinctæ in Essentia & Natura.

2. Inter *intellectuale & sensuale* est Differentia & Concordantia; sicut inter corpus & Animam hominis, in quo est intellectualis & sensualis Differentia, & similiter Concordantia; & ideo Differentia facit, quòd principia, de quibus homo est compositus, sint realiter inconfusa, alio differente ab alio, ita, quòd unum non est aliud: sicut intellectualis Bonitas, quæ non est sensualis

Bonitas; & Concordantia concordat illa in esse unus homo, in quo plures partes concordant, quâlibet parte remanente hoc, quod est, ut Concordantia habeat subjectum, in quo possit existere & durare.

3. Differentia est in Concordantia in *sensualibus* rebus, & Concordantia est in Differentia; sicut in composito igne, in quo est Differentia in caliditate & siccitate, existente igne differenter in caliditate & siccitate; & quia Concordantia concordat illam Differentiam in uno & in pluribus, est Concordantia inter ignem & terram in tam magna unitate & Differentia, quòd siccitatem, quam ignis passivè recipit à terra, & quam igni terra influit activè, convertat ignis in activitatem, ut propriè & activè sit desiccativus, Differentiâ conservante reales rationes inter se distinctas, igne existente sicco sub passione terræ, & activo, quando utitur siccitate, quam recipit à terra.

Differentia, Contrarietas.

1. INtellectualis Contrarietas est in *intellectuali* Differentia; sicut in dæmone, in quo est Differentia inter memorare, intelligere & odire, & Contrarietas est in illa Differentia, Voluntate odiente Finem memorandi & intelligendi, quia non vellet, quòd Memoria memoraret hoc, quod memorat, nec Intellectus intelligeret hoc, quod intelligit, imò desiderat, quòd Memoria memoraret hoc, quod non potest memorare, & Intellectus intelligeret hoc, quod non potest intelligere, & quòd ipsa amaret hoc, quod non potest amare; &, quia Differentia conservat omnes istas rationes, & facit eas existere inconfusas, habet dæmon passionem & pœnam in Contrarietate & Differentia memorandi, intelligendi & odiendi.

2. Contrarietas est in Differentia inter *intellectuale & sensuale;* sicut inter dæmonem & hominem, qui Animæ hominis repræsentat suam perversam similitudinem, secundùm quòd diximus, ut homo recipiat illam similitudinem in perversitate memorandi, intelligendi & odiendi, cum qua moveat potentias corporis perversas de Concordantia in Contrarietatem, ut sit vitiosus & contra Virtutes, in quibus Vitiis sunt homines peccatores, qui à dæmonibus recipiunt perversas similitudines.

3. Contrarietas est in Differentia in *sensualibus* rebus, & Differentia in Contrarietate; sicut Differentia, quæ est inter ignem & aquam, existens in Contrarietate caliditatis & frigiditatis; & ideo est ignis cum sua caliditate contra Finem frigiditatis, & aqua cum sua frigiditate est contra Finem caliditatis, & Differentia conservat istas Contrarietates existens in Contrarietate; unde sequitur mortificatio elementorum, ut sint remissa & confusa in elementatis rebus de illis compositis, quorum simplicitatem conservat Differentia in simplicibus primis principiis, & Contrarietas confundit Differentiam in secundis compositis principiis existentibus sub speciebus.

Differentia, Principium.

1. INtellectuale Principium est in *intellectuali* Differentia, & è converso, ut Differentia sit Principium differentiativum principiativum, differentiabile principiabile, differentiare principiare; sicut in Divinis Personis, in quibus Pater est Differentiativus Principiativus Differentians Principians de se ipso Filium, qui est Differentiabilis & Principiabilis, & hoc idem de Sancto Spiritu in Differentiare & Principiare; Pater principiat Filium de sua Bonitate, Magnitudine, Æternitate &c., ut Filius sit Principiabilis de illis Rationibus, sinè qua Principiabilitate non posset esse magnum Principiare in Magnitudine Bonitatis, Æternitatis &c.; & Pater principiat Filium de suâmet Differentia, quæ est unum idem numero cum sua Bonitate, Magnitudine &c., cum qua Differentia facit se ipsum existere realiter Principiativum, & Filium Principiabilem & Principiatum, & facit in illo Principio realiter existere Actus Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c. sinè aliqua confusione & otiositate Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c.

2. Differentia est in Principio inter *intellectuale & sensuale,* & Principium in Differentia; sicut in creatione substantiæ Mundi, ita, quòd sit Differentia inter DEUM & creaturam, & Principium similiter sit DEUS Principiator & Creator distinctus à creabili & principiabili, quæ Distinctio non posset esse, si DEUS in se non haberet essentialem & propriam Differentiam, & Mundus non esset creabilis & principiabilis cum sua propria & essentiali Differentia & materiali & essentiali Principio; hoc idem sequitur de proprio & essentiali Principio, quod convenit, quòd sit in DEO, ut habeat, cum quo possit principiare, sicut habet Differentiam, cum

qua potest differentiare: & Potestatem, cum qua potest creare: & Voluntatem, cum qua potest amare.

3. Principium est in Differentia in *sensualibus* rebus, ut Differentia possit esse Principium differentiativum, differentiabile, differentiare; sicut in igne, qui est Principium caliditatis, cum quo diversificat frigiditatem aquæ à caliditate calefactibilis, calefactivi & calefacere, quæ sunt Principia caliditatis: hoc idem facit aqua in contraria natura, & aër & terra similiter; & ideo sunt vapores, complexiones, pluviæ, venti, nubes, fulgura, fulmina, tonitrua, nives, grandines & congelationes, Differentiâ conservante omnia ista Principia in suis proprietatibus & naturis.

Differentia, Medium.

1. MEdium est in *intellectuali* Differentia, ut sit inter differentiativum & differentiabile; sicut Sanctus Spiritus, qui est inter Differentiam Patris & Differentiam Filii existens Medium, in quo Pater & Filius conjunguntur in Fine Amoris, & Patre influente suam Differentiam Filio in Fine Paternitatis, & Filio recipiente illam influentiam in Fine Filiationis, & Patre influente Filio & Filio Patri Finem Spirationis spirant Sanctum Spiritum, in quo se mensurant cum Æqualitate Paternitatis, Filiationis & Spirationis & cum Æqualitate Bonitatis, Magnitudinis, Æternitatis &c.; & Differentia conservat omnes illas reales Rationes existens cum illis diffusa in Paternitate, Filiatione & Spiratione.

2. Intellectuale & sensuale Medium est in Differentia *intellectualis & sensualis;* sicut Medium conjunctionis, quod existit inter Differentiam Animæ & corporis, quæ in illo Medio conjunguntur: & Differentia facit, quòd quælibet natura sit distincta ab alia: & Medium facit, quòd ambæ naturæ existant alia in alia; & ideo Differentia est diffusa in toto Medio, & totum Medium in illa.

3. Medium est in Differentia in *sensualibus* rebus, & Differentia in Medio; sicut sentire, quod est inter sensitivum & sensibile: & vegetare inter sensitivum & elementabile: & calefacere inter calefactivum & calefactibile; & ideo differentiare est in Medio differentiativi & differentiabilis in prædictis rebus, in quibus Differentia se ipsam conservat, & conservat illas in se ipsa, ut habeant proprias & specificas proprietates & naturas.

Differentia, Finis.

1. INtellectualis Finis est in intellectuali Differentia, ut Finis Differentiæ sit in differentiativo, differentiabili, differentiare in Bonitate, Magnitudine &c. *intellectualibus;* sicut in DEO, in quo est Finis Differentiæ in Differentiativo, Differentiabili & Differentiare, sicut in Bonitate DEI in Bonificativo, Bonificabili, Bonificare, & in Sapientia DEI in Intellectivo, Intelligibili & Intelligere, & in Voluntate in Amativo, Amabili & Amare; & convenit, quòd hic Finis Differentiæ sit æqualiter magnus in omnibus Dignitatibus DEI, ut ipsas æqualiter elongeat à confusione & privatione quietis.

2. Finis Differentiæ est inter *intellectuale & sensuale;* sicut in JESU Christo, in quo Divina Natura est intellectualis Finis omnibus intellectualibus creatis Finibus, & Anima JESU Christi similiter, & Corpus Christi est Finis omnibus sensualitatibus: & ideo Differentia est nobilior Finis in intellectualibus rebus, quàm sensualibus, & propter hoc Finis Differentiæ est in intellectualibus rebus per primam intentionem, & in sensualibus per secundam; unde sequitur, quòd DEUS assumpserit Humanam Naturam principaliter propter Finem Incarnationis, & secundariò propter Finem Recreationis.

3. Finis Differentiæ existit *inter sensuale & sensuale;* sicut in humano corpore, in quo Differentia est diffusa in Fine elementandi & in Fine vegetandi, sentiendi & imaginandi, Differentiâ conservante inconfusionem illorum Finium, & faciente illas formas quiescere in suis propriis Finibus, sicut Elementativam in elementare, & Vegetativam in vegetare, & sic de aliis.

Differentia, Majoritas.

1. MAjoritas est in *intellectuali* Differentia; sicut Differentia Divinarum Personarum, quæ est Infinita, per quam Infinitatem est major, quàm omnis alia Differentia; est etiam major, quàm omnis alia Differentia, quia est in Unitate Paternitatis, & in Unitate Filiationis & in Unitate Spirationis, Differentiâ remanente unâ in omnibus tribus & in Unitate Essentiæ & Naturæ omnium trium, & existente Differentiâ unâ & singulari in Patre, in quantum Pater, & aliâ in Filio, in quantum singularis Filiatio,

& aliâ in Sancto Spiritu, in quantum singularis Spiratio.

2. Convenit, quòd major Differentia, quæ possit esse *inter intellectuale & sensuale*, sit inter DEUM & creaturam, Differentiâ existente aliâ in DEO, & aliâ in creatura, ita, quòd una Differentia non sit alia, & quòd sint duæ Essentiæ & Naturæ, ut sint duæ Differentiæ essentialiter, naturaliter & numeraliter, & ut ambæ sint in una Persona, scilicet in Persona JESU Christi, in qua conservat Differentia inconfusionem duarum Essentiarum & Naturarum, & quòd Unitas Personæ sit de illis duabus Essentiis & Naturis.

3. Major Differentia, quæ possit esse in *sensualibus* rebus, est, quando est in Concordantia sinè Contrarietate illarum: sicut in glorificato corpore, in quo Differentia est diffusa in quatuor elementis, quorum Contrarietas est conversa in Concordantiam; hoc idem sequitur per contrarium in corporibus damnatorum, in quibus Differentia erit diffusa in Contrarietate sinè Concordantia, ita, quòd Concordantia elementorum convertetur tota in Contrarietatem, ut Differentia sit tota in passione & pœna.

Differentia, Æqualitas.

1. INtellectualis Æqualitas est in Differentia; sicut in Dignitatibus DEI, quæ in Divinis Personis æqualiter existunt in Actu generandi & spirandi, ita, quòd in istis duobus Actibus est ita magna Differentia inter Bonificativum, Bonificabile & Bonificare, sicut inter Intellectivum, Intelligibile & Intelligere, ut Magnitudo Differentiæ sit in Æqualitate Bonitatis & Sapientiæ in generando & spirando.

2. Æqualitas Differentiæ est *inter intellectuale & sensuale*; sicut in Corpore Christi, in quo Differentia, quæ est DEUS Filius, æqualiter existit unita cum Differentia corporis diffusa in substantiali & accidentali parte; hoc idem sequitur de intellectuali & sensuali Differentia in hominibus, Differentiâ Animæ æqualiter existente conjunctâ cum substantialibus & accidentalibus partibus corporis, de quibus corpus radicaliter est constitutum & compositum.

3. Æqualitas Differentiæ est in *sensualibus rebus*; sicut Differentia patris & filii, quæ est in Æqualitate paternitatis & filiationis; & hoc idem sequitur de homine & de homine, qui sunt differentes per essentiam, & æqualiter existunt sub una specie; hoc idem sequitur de substantia & substantia, & de accidente & accidente, quæ æqualiter existunt in Differentia sensibilium rerum sub ratione sentiendi.

Differentia, Minoritas.

1. MInoritas est in *intellectuali* Differentia; sicut in Differentia illarum specierum, quas Intellectus recipit à rebus, de quibus induit suum intelligere: & sicut Differentia, quæ existit inter Virtutem & Vitium, quæ secundùm Virtutem existit in realitate, & secundùm Vitium in privatione Virtutis; & ista est minor Differentia, quæ possit esse in intellectualibus rebus.

2. Differentia Minoritatis, quæ est *inter intellectuale & sensuale*, est, sicut Differentia, quæ est inter accidentia Animæ & accidentia corporis separati ab illa, quæ Differentia erat in Majoritate, quando corpus erat conjunctum cum Anima, quia in illa conjunctione erat plus entitatis in unitate hominis subjectatâ illi Differentiæ.

3. Minor Differentia, quæ sit in *sensualibus* rebus, est, sicut inter *ens* & *non ens*, Differentiâ existente *ens* in rebus, quæ sunt, & *non ens* in rebus, quæ non sunt; & ideo ob istam tam magnam Minoritatem Differentiæ sunt omnes corporales res naturaliter possibiles ad essendum in privatione, quia de nihilo sunt creatæ, & inter illarum naturam, quam de se ipsis habent, abstractam ab illa, quam habent per creationem, & inter non ens est nulla Differentia. Hoc idem sequitur de minori Differentia, quæ est inter hominem & plantam, quàm inter hominem & equum, quia inter hominem & equum habet Differentia majus subjectum, in quo se potest extendere, quàm inter hominem & plantam, & potest plura declarare & significare, & hoc est necessarium, quia in equo Differentia est major, quàm in planta, existente Differentiâ inter sensualitatem & vegetabilitatem, & in planta non.

Concordantia, Contrarietas.

1. INtellectualis Contrarietas est in Concordantia, ut Concordantia sit contrariativa; sicut in Memoria memorante & in Intellectu intelligente sub ratione amandi, qui concordant ad contrariandum Memoriæ & Intellectui intelligenti sub ratione odiendi: & è converso, videlicet, quòd Memoria memorans & Intellectus intelligens sub ratione odiendi concordent ad contrariandum

dum Memoriæ memoranti & Intellectui intelligenti sub ratione amandi; & propter hoc sunt in Mundo prælia, dissensiones & labores, quando Memoria memorans & Intellectus intelligens sub ratione amandi se convertunt in rationem odiendi: & hoc est è contrario, quando una pars concordat cum alia in amando.

2. Contrarietas inter *intellectuale & sensuale* est in Concordantia intellectualis & sensualis; sicut inter corpus & Animam hominis peccatoris, in quo est Concordantia contra intellectuales & sensuales Fines; & ideo sunt homines in Vitiis, & unum Vitium concordat cum alio contra Concordantiam Virtutum.

3. Contrarietas est in Concordantia in elementatis rebus; sicut in Concordantia ignis & aëris, qui concordant in caliditate contra Contrarietatem aëris & terræ, qui sunt invicem contrarii per humiditatem & siccitatem: & ideo est Contrarietas subjecta Concordantiæ & generationi in illa caliditate: & hoc est è contrario in Concordantia, quam habent aqua & terra: & sic de aliis; & ideo fit digestio, remissio & mixtio simplicium elementorum in compositis, in quibus una complexio prædominatur alteri.

Concordantia, Principium.

1. INtellectuale Principium est in intellectuali Concordantia; sicut in Concordantia DEI, in qua Concordativum, Concordabile & Concordare est in Principio Principiativi, Principiabilis & Principiare, Principiativo Concordativo principiante de se ipso Principiabile Concordabile, Principiare Concordare; & ideo DEUS principiat suum Intelligere, suum Amare, suum Bonificare, Magnificare & Æternare &c. in Concordare & Principiare.

2. Principium est in intellectuali & sensuali Concordantia efficienter, materialiter, formaliter & finaliter, ita, quòd Concordantia sit diffusa in istis quatuor Principiis cum concordativo, concordabili & concordare; sicut in musico, qui in sua intellectivitate principiat Concordantiam notæ, quam transmittit extrà canendo vel pulsando instrumentum, & sic de aliis his similibus.

3. Sensuale Principium est in sensuali Concordantia; sicut in Concordantia ignis & aëris, qui concordant in caliditate, igne existente activum Principium illi caliditati, & materia aëri, quando illum convertit in se ipso in actionem, ut sit calefactivum Principium, caliditate existente accidentale Principium, de quo sunt habituati & induti sub habitu Concordantiæ, ut sequatur Finis calefaciendi in principiare & concordare.

Concordantia, Medium.

1. IN intellectuali Concordantia est intellectuale Medium; sicut in DEO, in quo Pater & Filius concordant in uno Medio, quod est Sanctus Spiritus: & Pater & Sanctus Spiritus in uno Filio: & Filius & Sanctus Spiritus in uno Patre; hæc Concordantia non posset esse de Medio existente in Medio Concordantiæ, si Divinæ Personæ essent plures, quàm tres, vel pauciores; hoc idem sequitur de Amare, quod existit in Medio Amantis & Amabilis, & de Bonificare, Magnificare &c., sinè quibus Concordare non posset existere in Medio Concordantis & Concordabilis; & propter hoc in Concordantia DEI non potest esse, nisi una Paternitas, una Filiatio & una Spiratio.

2. Intellectuale & sensuale Medium est in Concordantia; sicut in Concordantia corporis & Animæ, quæ concordant in essendo unus homo, qui est Medium amborum, existente homine æqualiter inter intellectualem & corporalem Concordantiam; & quando deficit illud Medium, tunc deficit Concordantia amborum, & venit in privationem.

3. Sensuale Medium est in sensuali Concordantia; sicut planta, quæ est æquale Medium inter suam formam & suam materiam, in qua planta æqualiter & conjunctè existit vegetare in Concordantia vegetativi & vegetabilis; quod Medium ibi non posset esse, si in planta essent duæ vel plures vegetabilitates vel vegetativitates.

Concordantia, Finis.

1. INtellectualis Finis est in intellectuali Concordantia; sicut in Concordantia DEI, in qua Finis est in Concordativo, Concordabili & Concordare, videlicet infinitus Finis in Concordantia Bonificativi, Bonificabilis & Bonificare, & in Intellectivo, Intelligibili & Intelligere &c., ut Finis habeat æqualem Concordantiam cum omnibus Dignitatibus DEI, sinè qua Concordantia esset infinita privatio.

2. Intellectualis & sensualis Finis est in Concordantia, ut sit conjunctio Animæ & corporis, ex qua sequatur Finis hominis con-

cordatus de ambobus, in quo Fine hominis quiescunt Anima & corpus, & ideo, quantum possunt, resistunt privationi illius hominis. Idcirco homines hujus Mundi nimis diligunt vitam concordando exteriora opera cum operibus intra substantiam cum Concordantia memorandi & gustandi, intelligendi & videndi, amandi & tangendi.

3. Finis est in sensuali Concordantia; sicut Finis elementandi, qui est in Concordantia elementorum: & Finis vegetandi in Concordantia vegetativi & vegetabilis: & Finis filii in Concordantia patris & matris: & Finis vivendi in Concordantia comedendi & bibendi, & sic de aliis.

Concordantia, Majoritas.

1. MAjoritas est in Concordantia intellectualis & intellectualis; sicut in Concordantia DEI, in quo Bonitas, Magnitudo &c. concordant in generando & spirando, & in istis duobus Actibus est major Concordantia, quæ possit esse; & ideo convenit, quòd Concordantia sit de Generatione & Spiratione, ut sit major in Generativo generante Generabilem de se ipso, & in Sancto Spiritu spirato ab ambobus, ita, quòd sit unus Pater, & non plures, & unus Filius, & unus Sanctus Spiritus, ut possit esse major Concordantia in Unitate & Singularitate numeri; tamen convenit, quòd in ista majori Unitate Concordantiæ Bonitas sit Bonificans, & Magnitudo Magnificans, sicut Sapientia Intelligens, & Voluntas Amans, ut Concordantia sit ita magna de Bonitate & Magnitudine, sicut de Voluntate & Sapientia.

2. Majoritas est in Concordantia intellectualis & sensualis; sicut in JESU Christo Concordantia Deitatis cum Sensualitate Corporis, & Concordantia Animæ similiter, & ista est major Concordantia, quæ possit esse inter DEUM & Creaturam, & inter Animam & Corpus, dum Homo DEUS concordat cum omnibus tribus Naturis; & necessariò convenit, quòd iste Homo DEUS sit, ut major Concordantia, quæ possit esse, sit inter DEUM & Creaturam.

3. Major Concordantia in sensualibus rebus, quæ possit esse, est in Corpore JESU Christi, cùm in illo sit Concordantia suarum partium in esse unum gloriosum Corpus. Sub ista Concordantia existit alia Concordantia, quæ est Concordantia Corporis JESU Christi & nostræ Dominæ, & quæ erit de glorificatis corporibus Beatorum, & sic de aliis Concordantiis de gradu in gradum, secundùm quòd quædam res sunt majores, quàm aliæ.

Concordantia, Æqualitas.

1. INtellectualis Æqualitas est in Concordantia, ut in Concordantia naturaliter sit concordare æqualiter inter concordans & concordabile; sicut in Productione DEI, in qua Pater producit Filium cum Æqualitate Concordantis, Concordabilis & Concordare: & oportet, quòd in illa Æqualitate ita æqualiter sit Bonitas in Bonificante, Bonificabili, Bonificare, & Magnitudo in Magnificante, Magnificabili & Magnificare, sicut Sapientia in Intellectivo, Intelligibili & Intelligere, ut Finis Concordantiæ æqualiter sit in Dignitatibus DEI.

2. Inter intellectuale & sensuale est Æqualitas in Concordantia proportionaliter; sicut in potentiis corporis, quæ æqualiter sunt proportionatæ intellectualiter in conjunctione Animæ & corporis; & ideo privatâ unâ potentiâ illarum, videlicet elementativâ &c., convenit, quòd homo deveniat in privationem; &, quia Concordantia non potest æqualiter defendere omnes partes hominis à Contrarietate, venit homo in corruptionem & mortem, & patitur famem, sitim, frigus, infirmitatem & mortem.

3. Æqualitas est in sensuali Concordantia; sicut inter Regem & suum populum, in quibus Concordantia conservat Finem cujuslibet in Æqualitate formæ & materiæ concordatarum Fini Concordantiæ. Hoc idem sequitur in glorificatis Corporibus, ut non sint corruptibilia; & idem sequitur in supracœlestibus corporibus; & sic de aliis rebus subjectatis Justitiæ, Charitati & amori.

Concordantia, Minoritas.

1. INtellectualis Minoritas est in Concordantia; sicut in accidentibus Animæ, in quibus est minor Concordantia, quàm in substantialibus partibus; & ideo dæmon priùs incipit repugnare homini in accidentalibus rebus, quàm in substantialibus rebus, quia sunt magis remotæ à Concordantia.

2. Minoritas est in Concordantia inter *intellectuale & sensuale;* sicut inter accidentia Animæ & accidentia corporis, quæ habent Concordantiam: sicut amare, quod habet Concordantiam cum comedere, & intelligere cum videre, & memorare cum sentire, & sic de aliis his similibus, quæ sunt in minori Concordantia, quàm substantiales partes substantiæ; & ideo homines sunt fortiores in moribus & nutrimentis secundùm Concordantiam potentiarum Animæ, quàm potentiarum corporis, cùm accidentia intellectualium rerum sint magis remota à Contrarietate & à Minoritate, quàm accidentia corporalium rerum.

3. Concordantia inter *sensuale & sensuale* est in Minoritate; sicut inter activas & passivas potentias corporis, quæ habent minorem Concordantiam in accidentibus, quàm in se ipsis: sicut forma & materia ignis, quæ habent majorem Concordantiam in essentia ignis, quàm in essentia caliditatis; & ideo irrationalia animalia habent minorem Concordantiam in nutrimento, quod eis datur, quàm in naturis suarum potentiarum; quod tamen è contrario fit in rationalibus animalibus, secundùm quòd suprà significavimus.

Contrarietas, Principium.

1. PRincipium est in Contrarietate inter *intellectuale & intellectuale;* sicut in dæmonibus, in quibus primariè incipit Contrarietas inter memorare, intelligere & amare perversa in memorare, intelligere & odire, dæmonibus odientibus illas res, quas memorant & intelligunt contra Finem memorandi, intelligendi & amandi, ita, quòd in se ipsis pervertant modum amandi in odire informatum irâ & tristitiâ, cum quibus difformant modum memorandi & intelligendi contra Finem Concordantiæ.

2. Principium est in Contrarietate inter *intellectuale & sensuale*, sicut Principium Contrarietatis, quod incepit in Adam & Eva, in quibus fuit Contrarietas Animæ & corporis in hoc, quòd fuerint inobedientes DEO & naturæ memorandi, intelligendi & amandi, & fuerint obedientes delectationibus & placitis corporis contra Finem illorum sustentatum in intellectuali Fine per naturalem Concordantiam; ab illo Principio Contrarietatis descendunt & derivantur illa contraria Principia, quæ sunt in homine, per viam naturæ; & propter hoc homines habent calorem & frigus, infirmitatem & mortem, & sunt in tristitia & dolore in hac præsenti vita; & ab illo Principio etiam recipiunt exemplum & formam homines peccatores, qui sunt contra suum Creatorem in hac vita.

3. Principium est in Contrarietate inter *sensuale & sensuale* in simplicibus rebus substantiæ: sicut inter ignem & aquam, in quibus est Contrarietas per calidum & frigidum, & inter aërem & terram per humidum & siccum; & hoc idem sequitur per grossitiem materiæ & subtilitatem, per ponderositatem & levitatem, & sic de aliis rebus, quarum Contrarietas est Principium corruptionis.

Contrarietas, Medium.

1. MEdium est in Contrarietate inter *intellectuale & intellectuale;* sicut diligere peccatum, & odire Virtutem, quæ sunt in Medio operationum Memoriæ & Intellectûs; ista Contrarietas incipit, quando amare, quod amat Virtutem, non est in Medio amantis & amabilis; & ideo pervertitur in odire Virtutem, & in amare Vitium; unde, quando Diabolus deviat hominem à Virtute, & eum inducit ad peccandum, facit, quantum potest, quòd virtuosum amare non sit in Medio amantis & amabilis.

2. Medium est in Contrarietate inter *intellectuale & sensuale;* sicut homo, qui est Medium constitutum de Anima & corpore, ita, quòd Anima sit incorruptibilis, & corpus corruptibile, & Anima naturaliter diligat Finem memorandi, intelligendi & amandi, & corpus Finem videndi, audiendi, odorandi, gustandi & sentiendi, Contrarietate existente contra Finem illorum, ut homo sit in libertate Concordantiæ intellectualium & sensualium Finium.

3. Medium est in Contrarietate in *sensualibus* rebus; sicut aër, qui est in Medio Contrarietatis ignis & aquæ, & sic de aliis elementatis rebus; & propter hoc natura ejicit Medium Concordantiæ, & ponit loco illius resistentiam, & facit alium circulum & aliam operationem per modum Contrarietatis: sicut homo, qui ponit circinum extra punctum, quod existit in Medio circuli, & facit alium circulum diversum à substantia primi; & ideo sequitur generatio & corruptio, mutante Contrarietate Media circulorum: sicut, si cum frigiditate subtrahas à caliditate calefacere, ita, quòd non existat in Medio calefactivi & calefactibilis, ut Contrarietas cum Fine frigiditatis possit resistere Fini caliditatis; & ideo Medici inquirant temperatas res, cum quibus possint sanare infirmos.

Contra-

Contrarietas, Finis.

1. INtellectualis Finis est in intellectuali Contrarietate; sicut in Dæmonibus & in Animabus hominum peccatorum, in quibus Finis Concordantiæ est in privatione, quæ privatio est Finis Contrarietatis contra Finem Concordantiæ; in quo Fine Contrarietatis est sic contraria quies & delectatio, sicut in Fine Concordantiæ quies & delectatio sunt contra passionem & tristitiam.
2. Finis est in Contrarietate inter *intellectuale & sensuale*, sicut inter DEUM & hominem peccatorem; nam Finis, propter quem homo est, est amare, memorare & intelligere DEUM, & illi facere reverentiam & honorem intellectualiter & sensualiter; sed homo facit totum contrarium hujus, quia amat DEUM, ut habeat gloriam & honorem in hoc Mundo, & timet DEUM & credit in DEUM, ut non habeat pœnam nec dedecus in hoc Mundo; unde, sicut de privatione visûs sequitur cæcitas, ita privato Fine Concordantiæ inter DEUM & hominem sequitur Finis Contrarietatis; & ista est major Contrarietas, quæ possit esse in homine.
3. Finis est in Contrarietate in elementatis rebus ratione diversorum Finium existentium in contrario; sicut Finis ignîs, qui est calefacere, & Finis aquæ frigefacere, & Finis aëris humefacere, & Finis terræ desiccare; & ideo elementa fiunt sibi invicem contraria, de qua Contrarietate vivit Finis Concordantiæ per viam generationis, & moritur per viam corruptionis.

Contrarietas, Majoritas.

1. MAjoritas est substantialiter & accidentaliter in Contrarietate inter *intellectuale & intellectuale*; sicut inter DEUM & Dæmonem, in quibus est major Contrarietas, quæ possit esse, quia tota Substantia DEI est contra substantiam Dæmonis, & tota substantia Dæmonis cum suis accidentibus est contra Substantiam DEI; ista Contrarietas est tam magna ratione diversorum Finium existentium in contrario; quæ Contrarietas esset major Concordantia, si esset verum hoc, quod affirmant hæretici, qui supponunt, quòd sit unus DEUS bonus, & alter malus.
2. Major Contrarietas, quæ potest esse inter *intellectuale & sensuale*, potest esse inter hominem & DEUM, sicut potest esse major Concordantia inter DEUM & hominem: & ideo dicunt Christiani, quòd DEUS sit Homo, ut in majori Concordantia Deitatis & Humanitatis DEUS & Homo possint esse magis remoti à majori Contrarietate, à qua non possent esse magis remoti sinè Incarnatione, imò major Contrarietas esset occasio, quòd inter DEUM & Hominem non esset major Concordantia.
3. Major Contrarietas, quæ possit esse inter *sensuale & sensuale*, erit in corporibus damnatorum, quia quælibet pars illorum erit contra se ipsam & alias: sicut ignis, qui erit contra se ipsum cum caliditate, utendo eâ contra Finem calefaciendi, & sic erit contra aërem calefaciendo ipsum, qui recipit caliditatem ab igne contra Finem calefaciendi, ita, quòd inter ignem & aërem non erit aliqua Concordantia: & hoc idem de aliis elementis; unde quis posset enarrare hanc Contrarietatem, quæ erit sinè ulla Concordantia? & ideo dicunt Christiani, quòd in glorificatis Corporibus erit Concordantia sinè ulla Contrarietate.

Contrarietas, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Contrarietate substantialiter & accidentaliter inter *intellectuale & intellectuale*: substantialiter, sicut in potentiis damnatarum Animarum & Dæmonum; ista Contrarietas Æqualitatis est subjectum privationi Finîs Concordantiæ, sicut privatio Virtutis, in qua subjectatur Finis Vitii; de hac Contrarietate jam fuimus locuti in sua Definitione.
2. Contrarietas Æqualitatis est inter *intellectuale & sensuale* substantialiter & accidentaliter; sicut in irato homine, in quo potentiæ Animæ & corporis æqualiter existunt in Contrarietate, ita, quòd non potest uti Concordantiâ; unde dicit sapiens, quòd iratus homo deberet ligari & sic detineri, quousque Æqualitas posset esse subjectum Fini Concordantiæ.
3. Æqualitas est in Contrarietate in *sensualibus rebus* substantialiter & accidentaliter; sicut in Contrarietate quatuor elementorum in generali, quæ est æqualis in caliditate, in frigiditate, humiditate & siccitate; de ista generali Æqualitate sumunt vitam & nutrimentum specificæ æqualitates sub forma Contrarietatis proportionatæ in elementatis rebus; & ideo dicit Naturalis, quòd in planta, in qua est plus caliditatis, quàm frigiditatis, non posset sustentari frigiditas, si in

in generali esset plus caliditatis, quàm frigiditatis, quia nullum simplex elementum posset se ipsum multiplicare de caliditate, convertendo aliud simplex elementum in suam essentiam.

Contrarietas, Minoritas.

1. MInoritas est in Contrarietate inter *intellectuale & intellectuale*; sicut in potentiis Animæ hominis, qui venialiter peccat, de quo veniali peccato nutritur Contrarietas mortalis peccati, in cujus Contrarietate est in majori propinquitate ipsius *non esse*, quàm in veniali peccato.
2. Minoritas est in Contrarietate inter *intellectuale & sensuale*; sicut inter accidentia Animæ & accidentia corporis, quæ sunt in Contrarietate propter diversos Fines ad invicem oppositos, sicut propter intellectualem Finem, qui est intelligere, memorare & amare magis intellectuales delectationes, quàm sensuales delectationes; & ideo ista minor Contrarietas est propè *non esse*, & suum contrarium est propè *esse*; quapropter ait Sapiens, quòd libertas sit fortior in Majoritate Concordantiæ, quàm in Minoritate Contrarietatis; tamen admiratus fuit Sapiens, quare sint plures homines in Contrarietate, quàm in Concordantia.
3. Contrarietas est in Minoritate in *sensualibus rebus*; sicut in sanis hominibus vel qui dormiunt, in quibus elementa non contrariantur sibi invicem, sicut in vigilantibus & infirmis hominibus; & hoc idem sequitur in lapide, in quo elementa non sunt ita contraria, sicut in planta: idem sequitur de hominibus, qui non sunt ita contrarii unus alteri in parvis rebus, sicut in magnis rebus, nec in accidentibus, sicut in substantiis.

Principium, Medium.

1. MEdium est in Principio, ut in Principio habeat essentiale & proprium principiare, quod sit in Medio principiantis & principiabilîs de eorum essentia & natura, in quo se possint congregare, conjungere & æqualiter mensurare; istud naturale Principiare est subjectum, in quo Finis Principii influit materiæ Principii formam Principii, ut moveat materiam ad dispositionem principiandi per naturale agens motam ad Finem Principii; & propter hoc sequitur generatio rerum, & Principia ponunt se in Medio, ut possint pervenire ad Finem.
2. Quia naturaliter convenit, quòd Medium sit in Principio, sequitur, quòd in simplicibus Principiis Medium sit Principium; sicut in Bonitate, in qua bonificare est Principium & Medium inter bonificans & bonificabile; & in Magnitudine magnificare inter magnificans & magnificabile; hoc idem sequitur de sentire, imaginari & intelligere, etiam de vegetare & elementare, quæ omnia sunt naturalia Principia existentia intra substantiam in Medio activorum & passivorum Principiorum; & de omnibus insimul sequitur substantia, quæ existit in Medio principiantis & principiabilîs per viam generationis, quousque sequatur Principium disjunctum & separatum ab illis primariis Principiis, remanens tamen cum illis in una specie; sicut filius, qui remanet Principium in Medio patris & matris.

Principium, Finis.

1. FInis est in Principio, ut Principium possit quiescere in Fine; convenit tamen, quòd Finis sit de essentia & natura Principii, ut principianti sit naturale principiare, & principiabili principiari & disponi ad principiandum; istud finale Principium est primum, ut primò existat in intentione naturæ, & principiare postmodum movetur per primum agens & patiens, ut sequatur Finis, in quo possint quiescere & habere perfectionem: & ideo omnia simplicia Principia habent appetitum ad Finem, ad quem se movent componendo & miscendo alterum cum altero, ex quo sequitur multiplicatio compositorum Principiorum existentium sub generibus & speciebus earum rerum, in quibus simplicia Principia se conjungunt ratione Finis compositorum, in quibus Finis est in altiori gradu, quàm in simplicibus partibus compositorum.
2. Multa principiantur propter Finem, quæ non veniunt ad complementum, quia non ducuntur per terminos Principii secundùm illius naturam; sicut Lex Judæorum, quæ fuit principiata propter Finem Novæ Legis, quæ fuit prior in intentione, quia est nobilior Lex & in altiori gradu per Incarnationem Filii DEI: & quia Judæi ignorant uti secundâ intentione applicando illam primæ intentioni, ipsi contrariantur Fini suorum Principiorum; hoc idem sequitur de hominibus peccatoribus, sicut in avaro homine, qui habet divitias in intentione, cum quibus nescit applicare suam intentionem Fini Principiorum illarum divitiarum.

Principium, Majoritas.

1. MAjoritas est in Principio, ut unum sit majus, quàm omnia alia, sinè quo Principium non posset esse in Majoritate; & oportet, quòd hoc majus Principium sit DEUS, & de necessitate convenit, quòd sit unus DEUS, & non plures, ideo, ut sit unum Principium tantùm, quod sit majus; & necessariò convenit, quòd in isto DEO Principium sit in Principiare, Principiabili, Principiante, ut sit unum majus Principians, & unum majus Principiabile, & unum majus Principiare, & quòd omnia tria sint unum essentiale & naturale Principium; & ideo dicunt Christiani, quòd in DEO sit Pater & Filius & Sanctus Spiritus, ut Principians & Principiabilis sint majores per viam Generationis & Spirationis, & ut sit major Spirabilis spiratus à duobus.

2. Convenit, quòd majus Principium, propter quod DEUS potest creare creaturam, sit propter majorem Finem, qui est, quòd creaverit creaturam ad cognoscendum, diligendum, honorandum DEUM & ad serviendum illi; & convenit, quòd hoc majus Principium sit primum in intentione: & convenit, quòd sub isto sit quoddam aliud Principium, ex quo sequatur Finis: & istud secundum Principium convenit esse in tam alto gradu, quòd per ipsum possit sequi Finis: & propter hoc dicunt Christiani, quòd oportuerit, DEUM incarnari, ut in illa Incarnatione esset majus Principium, quod possit esse de creatura in DEO, ex quo sequatur majus Principium, quod possit esse de DEO in Creatura, videlicet prima intentio, propter quam DEUS principiavit creaturam.

Principium, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Principio, ut Principium sit æqualiter diffusum in principiante, principiabili & principiare, & ut Æqualitas sit subjectum Fini Concordantiæ diffusum in omnibus tribus; & ideo naturalia agentia Principia æqualificant sibi ipsis passiva Principia, multiplicantia principiare, quantum possunt, ut in illa multiplicatione possint multiplicare Æqualitatem; & propter hoc dicunt Christiani, quòd conveniat, quòd Divinæ Personæ sint Principia Generationis & Spirationis, ut Principium & Æqualitas in illis Personis possint esse æqualia in principiando & æqualificando.

2. Æqualitas principiantis, principiabilis & principiare maximè existit substantialiter & accidentaliter, & ideo prima Principia sunt substantialia, & secunda Principia sunt accidentalia; & propter hoc substantiales partes substantiæ æqualificant accidentia, quantum possunt, ut cum Æqualitate illorum possint habere Æqualitatem in substantia; sicut ignis & aër, qui sunt Principia caliditatis amborum, quæ se æqualificant in illa caliditate, quantum possunt, ut eorum Concordantia sit æqualis in substantia.

Principium, Minoritas.

1. MInoritas est in Principio, ratione cujus Principium habet naturam & proprietatem minorificandi res, ut in illis quædam Principia sint minora, quàm alia; sicut accidentalia Principia, quæ sunt minora, quàm substantialia; & ideo convenit, quòd sustententur in substantia, & quòd moveantur ad suum Finem.

2. Minora Principia sunt de similitudinibus, quia majora sunt de formis: & minora Principia sunt numeri substantiarum, quæ deveniunt in privationem sinè aliquo regressu Resurrectionis, sicut specificum esse istius equi, istius plantæ, istius cameræ, istius martelli, & sic de aliis his similibus, quæ sunt secundaria Principia necessaria primis, quæ sunt majora: sicut iste homo & ille, istud meritum & illud, & sic de aliis similibus; & ideo ait Sapiens, quòd Resurrectio sit necessaria, ut minora Principia non sint æqualia in intentione cum primis.

Medium, Finis.

1. FInis est in Medio; sicut intelligere, quod est Medium inter intellectivum & intelligibile: hoc idem in amare, quod est Medium inter amativum & amabile: & sentire, quod est Medium inter sensitivum & sensibile, & sic de aliis his similibus; & ideo entia naturaliter desiderant operari, ut in suis operationibus possint habere Finem, in quo possint habere quietem & delectationē.

2. Finis movet Medium movendo se ipsum per omnes extremitates Medii; sicut Anima, quæ movet se ipsam de uno loco in alium movendo corpus; & hoc idem facit, dum movet Imaginativam de uno objecto in aliud; & propter motum, quem Finis agit de Medio & de se ipso, multiplicat res componendo & miscendo aliam cum alia, ut sequatur Finis substantiæ, quæ est Medium constitutum & compositum de suis simplicibus principiis.

Medium, Majoritas.

1. MAjus Medium, quod possit esse in Bonitate, est bonificare, & in Amore amare, & in Imaginatione imaginari, & in Sensitiva sentire, & in Vegetativa vegetare, & in Elementativa elementare, & in homine homificare, & in DEO Deificare, & sic de aliis similibus.

2. Majus Medium, quod possit esse inter DEUM & hominem, est Homo DEUS, illo Homine, qui est DEUS, existente subjecto, in quo DEUS influat gratiam & benedictionem aliis hominibus, qui DEO refluant suas Potestates in amando, honorando, cognoscendo DEUM & serviendo illi; & ideo Christiani sunt magis dispositi & proportionati ad cognoscendum, amandum & honorandum DEUM & ad serviendum illi, quàm cæteri homines: &, si hoc non faciunt, sunt in majori culpa & peccato, quàm alii homines.

Medium, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Medio, ut sit in æqualificare; sicut in unitate, in qua est unire æqualiter existens Medium inter unitivum & unibile: sicut in Æqualitate, in qua æqualificare existit in Medio æqualificativi & æqualificabilis; & quia ista naturaliter sunt intra substantiam, requirunt suas similitudines transmittere in extrinseca opera, ut in illis manifestentur; & propter hoc sunt inventæ mensuræ & Scientia Justitiæ, & Virtus operationum existit in Medio.

2. Bonitas & bonificare æqualiter existunt in Medio bonificantis & bonificabilis, & è converso; & ideo Bonitas cum omnibus suis terminis est diffusa in Medio & in Æqualitate, & sic existens elongatur à suo contrario, scilicet malitia, ita, quòd Bonitas non potest participare cum malitia; sed quando contingit, quòd Medium corrumpatur & destruatur, tunc sequitur inæqualitas bonificantis & bonificabilis, quæ inæqualitas est subjecta malitiæ, quæ est privatio Bonitatis existentis otiosæ; & hoc idem, quòd diximus de Bonitate, sequitur de aliis Principiis substantiæ.

Medium, Minoritas.

1. MInoritas est in Medio, sicut accidentia, quæ sunt Media substantiarum: scilicet caliditas, quæ est in Medio ignis & aëris, & calefacere est minus Medium, quàm caliditas, quia remanet in potentia caliditatis, quæ potentia est accidentalis pars Primæ Materiæ diffusæ in igne & in aëre sub ratione caliditatis, & sic de aliis Minoritatibus similibus istis.

2. Est alia natura Minoritatis Medii, quæ est major Minoritas Medii; sicut res, quæ existit inter *esse* & *non esse*, ita, quòd ratione ipsius *esse* est remota à *non esse*: & quia est creata de *non esse*, est propinqua ipsi *non esse*, ita, quòd illa res æqualiter existat in Medio inter remotionem & propinquitatem, & per propinquitatem est in tanta Minoritate, quòd non possit esse minor; quia, si posset esse minor, conveniret, quòd nihil esset.

Finis, Majoritas.

1. MAjoritas est in Fine, & ideo est DEUS major Finis, quàm aliæ quæcunque res, quæ sunt, quæ habent appetitum ad suum Finem, & in illo existunt sustentatæ, & Finis DEI creavit ipsas ad se ipsum, & propter hoc sunt majores, quàm, si eas creavisset ad se ipsas; nam, si DEUS creavisset res ad se ipsas, earum Principia quiescerent in illis ipsis, & non haberent appetitum nec quietem in Fine DEI; & ideo peccant illi homines, qui credunt, quòd sint creati ad habendam Gloriam, & non ad dandum Gloriam & honorem DEO, propter quam credulitatem plùs amant se ipsos, quàm DEUM, & faciunt in suo amare de se ipsis majorem Finem, & de DEO minorem, ita, quòd ipsi deveniant in majorem privationem Finis, quæ possit esse, quæ est perdere DEUM & Finem, propter quem sunt.

2. Finis DEI non posset esse major, quàm alius Finis, si in se ipso non haberet suam perfectionem, quæ esset de suâmet Essentia; sicut in Bonitate Bonificare, sinè quo non posset habere Finem bonificantis & bonificabilis; & hoc idem de Magnitudine &c.; & ideo dicunt Catholici, quòd, cùm DEUS sit Finis in se ipso sibi ipsi & de se ipso, necessariò conveniat, quòd in ipso sit Productio Personarum, ut suæ Dignitates non sint otiosæ, & habeant suum Finem in se ipsis & de se ipsis sinè necessitate alterius extrinseci Finis.

Finis, Æqualitas.

1. ÆQualitas est in Fine, ut Finis æqualiter in se habeat finire existens æqualiter inter finitivum & finibile, ut sequatur perfectio rerum; & quia Æqualitas existit in

Fine, ita recipit ſuam ſimilitudinem, quòd ſuus Finis exiſtat in æqualificare ducto ad complementum & ad Finem æqualificativi & æqualificabilis.

2. Finis ignîs eſt ignire, & Finis ſuæ caliditatis eſt calefacere; unde, ſecundùm quòd Æqualitas poteſt eſſe ſubjectum ad æqualificandum, ſequitur Finis in ignire & in calefacere; hoc idem ſequitur in operatione intelligendi & amandi, & maxime in Operatione Deificandi, in qua eſt ſubſtantialis Æqualitas ſinè aliquo accidente Infinitivi, Infinibilis & Infinire, in qua Operatione omnes Dignitates æqualiter concordant ad unum Finem diffuſum æqualiter in omnibus & de omnibus Dignitatibus, ſicut Finis Bonificandi, Magnificandi &c. in Deificativo, Deificabili & Deificare.

Finis, Minoritas.

1. MInoritas eſt in Fine; ſicut Fines accidentium, qui ſunt minores, quàm Fines ſubſtantiæ, quæ eſt Finis accidentium, quæ in ipſa ſuſtentantur & moventur ad Finem ſubſtantiæ, ita, quòd Finis accidentium eſt ſecundarius, & Finis ſubſtantiæ primarius; unde ſequitur, quòd Finis caliditatis ſit priùs in ſubſtantiare, & poſtmodum in calefacere: ſicut Finis comedendi, qui priùs eſt in vivere, & ſic de aliis his ſimilibus.

2. Eſt alius modus Finîs, qui eſt in Minoritate: ſicut labores & adverſitates, quæ ideo ſunt, ut ſit quies: & malum pœnæ, ut cognoſcatur bonum quietis; eſt etiam quidam alius modus Finis in Minoritate, qui eſt minor Finis, qui poſſit eſſe, videlicet malum culpæ, quod eſt, ut cognoſcatur bonum meriti, qui Finis culpæ eſt privatio Finîs meriti, ſicut cæcitas eſt privatio viſûs, & oblivio memoriæ, & ſic de aliis.

Majoritas, Æqualitas.

1. ÆQualitas eſt in Majoritate, ut una Æqualitas ſit major, quàm omnes aliæ, ſinè qua unitate Æqualitatis non poſſet eſſe Æqualitas in Majoritate: &, ut ſit in Majoritate, convenit, quòd ſit unum majus Ens, quàm omnia alia, in quo ſit Æqualitas; & convenit, quòd iſtud Ens ſit DEUS, in quo ſit Æqualitas Bonificantis, Bonificabilis & Bonificare, ut Æqualitas ſit in Bonitate & de Bonitate; hoc idem ſequitur de Magnitudine, & de Æqualitate Bonitatis & Magnitudinis, & etiam de Divinis Perſonis, ſicut de Æqualitate unius Patris, unius Filii & unius Sancti Spiritûs; & quia convenit, quòd Æqualitas ſit major ratione Unitatis & Singularitatis, ſequitur de neceſſitate, quòd ſit Unus DEUS, & ipſe ſit una Bonitas, una Magnitudo &c., una Æqualitas unius Patris, unius Filii & unius Sancti Spiritûs.

2. Major Æqualitas, quæ eſt in creaturis, eſt Æqualitas Animæ & corporis in homine, & ſub iſta in irrationalibus animalibus, & ſub iſta in plantis; & iſta Æqualitas dicitur eſſe major, quia eſt de nobilioribus rebus & Finibus; tamen major Æqualitas in extenſitate eſt inter formam & materiam Firmamenti, & inter Primam Formam & Primam Materiam quatuor ſubſtantiarum Mundi, & ſic de aliis; tamen ſupra iſtam majorem Æqualitatem ſecundùm reſpectum extenſitatis eſt alia major Æqualitas, quæ eſt in Angelis ſubjectata in intellectivo, intelligibili & intelligere.

Majoritas, Minoritas.

1. MInoritas eſt in Majoritate, ut ſit aliqua Minoritas major, quàm ulla alia Minoritas, ût eſt originale peccatum & actuale peccatum illius hominis, qui plures homines deduxit in errorem; nam, quantò majus eſt peccatum, tantò magìs ſunt homines deviati à majori Majoritate Finîs, & ſunt inclinati ad majus contrarium Finîs; & ideo dicunt Chriſtiani, quòd Incarnatio fuerit neceſſaria, ut eſſet major Majoritas Virtutis, quæ per actualem Virtutem recrearet & poneret plures homines in via ſalvationis.

2. Eſt etiam alia natura majoris Minoritatis, quæ eſt de privatione; ſicut privatio ſubſtantiæ, quæ eſt in majori Minoritate, quàm privatio accidentis; & hoc eſt ideo, quia ſubſtantia habet plus entitatis in privatione, quàm accidens: ſicut privatio hominis, quàm privatio plantæ; & propter hoc homo habet majorem appetitum eſſendi, quàm planta ſecundùm curſum naturæ; hoc idem ſequitur in accidentibus, quæ ſunt in majori Minoritate, ſecundùm quòd quædam ſunt majora, quàm alia: ſicut odorare, quod eſt in majori Minoritate, quàm guſtare: & guſtare, quàm intelligere, & ſic de aliis ſimilibus, quorum Majoritates & Minoritates poſſunt inveniri in *Capitulis de Majoritate & Minoritate*, & in iſta *Parte*, quæ eſt *de Inventionibus*, ſecundùm quòd de Majoritate & Minoritate tractavimus cum aliis Principiis.

Æqua-

Æqualitas, Minoritas.

1. MInoritas eſt in Æqualitate, ut ſit potentia Æqualitatis in minorificando æquales res, ut una Æqualitas ſit minor, quàm alia: ſicut Æqualitates accidentium, quæ ſunt minores, quàm Æqualitates ſubſtantiarum: ſicut numerus denariorum & aliarum numerabilium rerum, in quibus eſt minor Æqualitas numeri, quàm æqualitas rerum, quæ numerantur; & ideo dicit Naturalis, quòd punctus poſſit dividi ſecundùm numerum in æquales partes infinitas exiſtentes in tanta Minoritate, quòd nullum reale ſubjectum eis conveniat.

2. Eſt alius modus minoris Æqualitatis, quæ exiſtit in ſpeciebus, quas Intellectus multiplicat in imaginatione, quas abſtrahit à ſenſibilibus rebus: ſicut Æqualitas ſaporum, colorum, locorum & temporum, & ſic de aliis ſimilibus iſtis.

DE IV. FIGURA.

ISta Figura dividitur in *duas Partes:* Prima eſt de ejus *Ordinatione*, ſecunda de *Applicatione*.

PARS I.
De Ordinatione.

PRimam Partem conſideramus *quatuor Modis*.

1. *Primus Modus* eſt ordinando tres Circulos ipſius Figuræ, ita, quòd duo ſint mobiles, ſecundùm quòd in ipſa apparet; & in quolibet trium Circulorum ſint novem Cameræ & novem Literæ, quæ ſignificant Principia hujus Scientiæ, contentis duobus mobilibus Circulis intra primum Circulum, & tertio intra ſecundum, ût in Figura ſenſualiter apparet.

2. *Secundus Modus* eſt formando Cameras prædictarum Literarum: ſicut formando unam Cameram de B. C. D, poſito C., quod eſt in ſecundo Circulo, ſub B., quod eſt in ſupremo, & poſito D., quod eſt in tertio Circulo, ſub C., quod eſt in ſecundo Circulo, & iſta eſt prima Camera. Secunda eſt de C. D. E., tertia eſt de D. E. F., & ſic per ordinem usque ad Cameram ipſorum K. B. C.; & in iſtis novem Cameris debet Artiſta inquirere ſolutiones quæſtionum, ſecundùm quòd in ipſas cadunt termini quæſtionum.

3. *Tertius Modus* eſt multiplicando Rationes ad unam Veritatem, ſicut ponendo E. tertii Circuli ſub B. primi & ſub C. ſecundi, poſtea movendo tertium Circulum, & ponendo F. ſub B. C., & ſic per ordinem, quousque deveniamus ad Cameram B. C. K.

4. *Quartus Modus* eſt movendo ſecundum Circulum, & ponendo D. ſub B. ſupremi Circuli, & ponendo E. tertii ſub D., & ſic per ordinem usque ad Cameram ipſorum B. D. K. movendo tertium Circulum, & tenendo D. ſecundi ſub B. ſupremi Circuli: poſtea movendo ſecundum Circulum, & ponendo E. ſub B. ſupremi, & F. infimi ſub E. ſecundi; & hoc tot vicibus, quousque perveniatur ad cameram ipſorum B. I. K., exiſtente B. in ſupremo, & I. in medio; & de iſto motu multiplicantur *ducenta quinquaginta duæ Cameræ*.

5. Quælibet camera habet novem Significata, & in Camera, in qua eſt K., ſunt decem: ſicut B., quod ſignificat Bonitatem, Differentiam & Primam Regulam: & C., quod ſignificat Magnitudinem, Concordantiam & Secundam Regulam: & D., quod ſignificat Æternitatem, Contrarietatem & Tertiam Regulam, & ſic de aliis; unde, ſecundùm quòd aliæ Literæ miſcentur cum aliis, mutantur Significata Camerarum; attamen quælibet Camerarum eſt Univerſale, in quo invenitur Particulare, ſequendo modum & proceſſum, quem diximus, recipiendo Significationes Literarum, quæ habentur ſecundùm Definitiones Principiorum, Regulas & Mixtiones.

PARS II.
De Applicatione.

1. ISta Pars dividitur in *duas Partes:* prima Pars eſt de *Implicitè*, ſecunda Pars eſt de *Explicitè: Implicitè* eſt, ſicut, quando quæritur de rebus, quæ implicantur in Principiis hujus Scientiæ: ſicut, ſi quæritur, utrùm DEUS ſit vel non? &, utrùm ſit Creatio vel Reſurrectio? & ita de aliis his ſimilibus: & applicantur termini Quæſtionis Principiis hujus Scientiæ hoc modo: videlicet utrùm ſit bonum, quòd DEUS ſit? & utrùm ſit magnum & æternum? & ſic de aliis. *Explicitè* verò, dum Artiſta applicat terminos Quæſtionis Principiis hujus Scientiæ ſecundùm eorum Definitiones & Proceſſum: ût, ſi quæritur: utrùm Bonitas ſit tam magna, ſicut Sapientia? &, utrùm Magnitudo ſit tam bona, ſicut Voluntas? & ſic de aliis.

2. Processus hujus Partis de Applicatione est *duobus Modis*. *Primus* est, quòd extrahatur solutio quæstionis ex Cameris & ex eo, quod Cameræ significant in hac Quarta Figura. *Secundus* est, quòd recurratur ad Processum hujus Artis, videlicet ad Definitiones Principiorum & eorum Explicationes & ad Tertiam Figuram: sicut, quando quæritur, utrùm DEUS sit: formatur hæc Camera B. C. D., & B. remittit Artistam ad Definitionem Bonitatis & Differentiæ & ad Primam Regulam: & C. ad Definitionem Magnitudinis, Concordantiæ & ad Secundam Regulam: & D. similiter secundùm suam naturam. Transmittimus etiam B. C. D. ad Tertiam Figuram & ad tres Cameras illius, videlicet ad Cameram B. C., & ad Cameram B. D., & ad Cameram C. D., recipiendo significata illarum, & applicando textum ad propositum quæstionis. Præterea transmittimus B. C. D. ad secundam Partem Tertiæ Figuræ, quæ est *de Inventionibus*, ipsis B. C. D. comprehendentibus quindecim Rubricas in illa: sicut *Bonitas Magnitudo*, quæ est una Rubrica, & *Bonitas Differentia* alia, & sic de aliis significatis per B. C. D., applicando textum illarum Rubricarum ad propositum quæstionis affirmando vel negando, conservando textum, qui de se ipso demonstrat Veritatem.

3. Sed quia ista Applicatio per secundum Modum est facilis, & nos evitamus prolixitatem, quantum possumus, ideò dimittimus hunc secundum modum Applicationis, & intendimus uti primo Modo. Veruntamen requirit hæc Scientia, quòd illi, qui nesciunt uti primo Modo Applicationis, recurrant ad secundum, per quem poterunt habere notitiam & doctrinam de primo.

PARS I.
De Implicitè.

1. IN ista Parte intendimus tractare *decem Quæstiones* de DEO, ut demus Doctrinam de Modo, per quem Artista Principiis hujus Scientiæ sciat applicare Quæstiones; nam cum hac Doctrina poterit habere notitiam applicandi alias Quæstiones ad propositum, secundùm Artem & Doctrinam, quam proponimus servare.

2. Cuilibet decem Quæstionum proponimus assignare Cameram, & solvere illam Quæstionem per significata illius Cameræ.

Prima Quæstio per Regulam B. quærit: *Utrum DEUS sit, vel non?* cui assignamus Cameram B. C. D. in Quarta Figura, quæ vigesies significat solutionem Quæstionis, mixtis aliis Definitionibus cum aliis, & applicatis illis Definitionibus ad propositum, secundùm quòd de hoc dabimus exemplum. Tractamus autem hanc Quæstionem ad removendum dubia illorum, qui credunt, quòd DEUS non sit, & ad probandum, quòd DEUS sit de necessitate secundùm naturas Principiorum illius Cameræ.

Secunda Quæstio per Regulam C. quærit: *Quid est DEUS?* cui assignamus Cameram C. D. E.; & hanc quæstionem facimus, ut demus cognitionem de Essentia DEI & de Quidditate Intrinsecæ Operationis, quam DEUS habet in se ipso.

Tertia Quæstio per Regulam D. quærit: *De quo est DEUS?* cui assignamus Cameram D. E. F.; tractamus hanc quæstionem, ut demus notitiam, quomodo DEUS de se ipso sit DEUS.

Quarta Quæstio per Regulam E. quærit: *Quare est DEUS?* cui assignamus Cameram E. F. G.; & istam quæstionem tractamus, ut demus cognitionem, quomodo DEUS sit per se ipsum.

Quinta Quæstio per Regulam F. quærit *de Quantitate in DEO;* cui assignamus Cameram F. G. H.; & hanc quæstionem tractamus, ut demus cognitionem, quòd nec in DEO nec in sua Intrinseca Operatione sit Quantitas.

Sexta Quæstio per Regulam G. quærit *de Qualitate in DEO;* cui assignamus Cameram G. H. I.; & hanc quæstionem tractamus, ut demus cognitionem de Divinis Personis.

Septima Quæstio per Regulam H. quærit *de Tempore in DEO;* cui assignamus Cameram H. I. K.; & hanc quæstionem tractamus ad dandum cognitionem, quòd neque in DEO neque in sua Intrinseca Operatione sit Tempus.

Octava Quæstio per Regulam I. quærit *de Loco in DEO;* cui assignamus Cameram I. K. B.; & hanc quæstionem tractamus ad dandum cognitionem, quòd DEUS sit in se ipso sinè Loco.

Nona Quæstio per Regulam K. quærit *de Modo in DEO;* cui assignamus Cameram K. B. C.; & hanc quæstionem tractamus ad dandum cognitionem de Modo, quem DEUS habet in se ipso.

Decima Quæstio per Regulam K. quærit, *cum quo DEUS agat hoc, quod agit;* cui assignamus Cameram K. E. G.; & hanc quæstionem tractamus, ut demus cognitionem de hoc, cum quo DEUS operatur in se ipso.

Igitur tractatis his decem Quæstionibus, & ductis per decem Regulas & decem supradictas Cameras potest homo habere cognitionem de DEO & de ejus Operationibus, & potest dare cognitionem de Sancta Catholica Fide, & solvere objectiones, quas Infideles contra nos faciunt.

PRIMA QUÆSTIO B.
Utrùm DEUS sit, vel non?

SOLUTIO. *Camera.* B. C. D.

1. SI DEUS est, sequitur, quòd Bonitas & Magnitudo in Æternitate sint infinitæ, ex quo sequitur infinitum magnum & æternum Bonum, Bonitate existente Ratio Bono, quòd agat Bonum: & Magnitudine magnificante Bonitatem, ut sit magna Ratio Bono, quòd agat magnum Bonum: & Æternitate æternante Bonitatem, quòd sit æterna Ratio Bono, quòd agat æternum Bonum, & Magnitudini, quòd agat æternum Magnum, & hoc in tantum, quòd necessariò conveniat, quòd illud Bonum sit infinitum in Extensitate sub Ratione Magnitudinis, & in Duratione sub Ratione Æternitatis; & necessariò convenit, quòd ista sint, si DEUS est, cujus *Esse* est Bonum: &, si non esset, sua privatio esset infinitum & æternum Malum sustentatum in Æternitate, sicut Vitium, quod sustentatur in privatione Virtutis, quod infinitum Malum Æternitas non potest sustinere: igitur necessariò est DEUS.

2. B. C. T. B. Si DEUS est, sunt in illo Bonitas & Magnitudo unum idem numero, & sunt reales Rationes in existendo & agendo; at, si DEUS non esset, Differentia poneret, quòd nulla Bonitas esset Magnitudo, & quòd nulla Magnitudo esset Bonitas: & sic Bonitas esset magna per accidens, & Magnitudo similiter bona; unde sequeretur, quòd esset major privatio Unitatis Bonitatis & Magnitudinis in Differentia, quàm entitas ipsarum; & ista privatio ita magna Bonitatis & Magnitudinis esset infinitum Malum sustentatum in Differentia, quod infinitum Malum Differentia non potest sustinere, nec illi esse Ratio: igitur necessariò est DEUS.

3. B. C. T. C. Si DEUS est, Bonitas & Magnitudo habent Concordantiam in *Esse*, ut una sit alia, ita, quòd illa Concordantia est infinita in Unitate Bonitatis & Magnitudinis; at, si DEUS non esset, sequeretur contrarium sustentatum in Concordantia Bonitatis & Magnitudinis, scilicet, quòd una non esset alia, illo contrario existente infinitum Malum privationis unitatis Bonitatis & Magnitudinis; sed hoc infinitum Malum Concordantia non potest sustinere: igitur necessariò est DEUS.

4. B. C. T. D. Si DEUS est, Contrarietas non potest in DEO contradicere Fini Bonitatis & Magnitudinis; at, si DEUS non esset, Contrarietas contradiceret omnibus rebus, quæ sunt, ita, quòd nulla res posset pervenire ad Finem Bonitatis & Magnitudinis, imò pervenirent ad Finem Parvitatis & Malitiæ, qui Finis est infinita Malitia; sed hoc est impossibile: igitur est necessarium, quòd DEUS sit, ut Contrarietas non possit contradicere Fini Bonitatis & Magnitudinis.

5. B. D. T. B. Si DEUS est, Bonitas & Æternitas sunt in ipso unum idem numero, ita, quòd Æternitas est suámet Bonitas, & è converso; sed, si DEUS non esset, Differentia poneret, quòd Bonitas non esset Æternitas, nec Æternitas esset suámet Bonitas: igitur Æternitas esset infinita substantialiter secundùm suámmet Essentiam, & sua Bonitas esset infinitum accidens, quod non haberet proprium substantiale subjectum, cujus privatio esset infinitum Malum Bonitatis & Æternitatis; sed hoc est impossibile: ergo est DEUS.

6. B. D. T. C. Si DEUS est, Bonitas & Æternitas concordant in illius *Esse* in existendo unum idem numero; at, si DEUS non esset, Bonitas & Æternitas in nulla re essent æquales in Concordantia, quia Æternitas esset infinita in Duratione, & tota Bonitas terminaretur in malo; nam, si DEUS non esset, esset plus mali, quàm boni, & Æternitas plùs faceret durare malum, quàm bonum, quia haberet majorem Concordantiam cum malo, quàm cum bono, & Bonitas cum privatione, quàm cum *esse;* sed hoc est impossibile: igitur DEUS necessariò est, ut ex ejus privatione non sequantur hæc inconvenientia.

7. B. D. T. D. Si DEUS est, tantum Boni est in Æternitate, quantus ipse est, & è converso, & Contrarietas non potest huic contradicere; sed, si DEUS non esset, Bonitas non posset tantum ponere in Æternitate, quantum in illa poneret Contrarietas, quia Contra-

trarietas contradiceret, ne Bonitas & Æternitas sintunum idem numero, & ne Bonitas sit æterna substantialiter, & Æternitas bona substantialiter: etiam Contrarietas poneret in privatione bonum, quod actum est sub ratione Bonitatis, quam privationem Æternitas faceret durare: unde sequeretur malum ex illo bono, quod malum esset Finis Æternitatis & Contrarietatis, & sequeretur, quòd *esse* esset malum, & *non esse* esset bonum; sed hoc est impossibile: igitur est DEUS.

8. B. T. B. C. Si DEUS est, omnes res, quæ sunt, sequuntur naturam boni naturaliter in Differentia & in Concordantia; at, si DEUS non esset, omnia bona, quæ sunt, perverterentur in contrariam naturam Differentiæ & Concordantiæ, ita, quòd omnia essent in majori confusione, quàm in inconfusione: & in majori Contrarietate, quàm in Concordantia; ex quo sequeretur plus mali, quàm boni: & plus inconfusionis in malo, quàm Differentiæ in Bono; sed hoc est impossibile: igitur necessariò est DEUS.

9. B. T. B. D. Si DEUS non esset, esset Differentia major in Contrarietate boni & mali, quàm in Concordantia boni, & istam Contrarietatem non posset sustinere subjectum Differentiæ, quia Contrarietas contrariaretur illi cum Malitia, quæ attingeret suum Finem contra Finem Bonitatis & Differentiæ; sed, quia iste Finis est impossibilis, est DEUS necessariò, ut in Bonitate sit plus Differentiæ sinè Contrarietate, quàm inter Bonitatem & Malitiam; ista major Differentia in Bonitate est de Infinito Bonificante, Bonificabili & Bonificare, quorum Fini Contrarietas non potest contrariari.

10. B. T. C. D. Si DEUS est, sequitur Finis omnium rerum, quæ sunt bonæ, cui Contrarietas non potest contrariari, nec deviare illum Finem à bono; & ratio hujus est, quia in DEO Bonitas & Concordantia sunt unum idem numero; at, si DEUS non esset, in omni bono esset plus Contrarietatis, quàm Concordantiæ, ex quo sequeretur plus mali, quàm boni, quia Finis Contrarietatis attingeret Finem mali in bono, & totus Finis Concordantiæ existeret in privatione boni; & quia omnia ista sunt impossibilia & contra naturas Principiorum, necessariò sequitur, quòd DEUS sit, cujus *Esse* manifestatur in naturis Principiorum.

11. C. D. T. B. Si DEUS est, ponit Differentia in sua Magnitudine & in Æternitate inconfusionem Infinitatis sub Ratione Magnitudinis & Infinitatis extensam in Duratione sub Ratione Æternitatis; at, si DEUS non esset, poneret Differentia in omni Magnitudine terminationem, ultra quem terminum Magnitudo se non extenderet: sicut Magnitudo substantiæ Mundi, quæ se non extendit ultra Firmamentum, in qua substantia Mundi Differentia declararet infinitam Durationem sub Ratione Æternitatis, ita, quòd Magnitudo substantiæ Mundi esset substantialiter finita, & sua Duratio esset accidentaliter infinita in Æternitate: unde sequeretur, quòd Magnitudo esset major accidentaliter, quàm substantialiter, & in alio, quàm in se ipsa; sed hoc est impossibile: per quam impossibilitatem demonstratur, quòd DEUS sit.

12. C. D. T. C. Si DEUS non esset, Magnitudo & Æternitas haberent Concordantiam ponendi magnas res in privatione: sicut homines, merita & virtutes illorum, quæ omnia post eorum mortem non essent nec forent, nec homines haberent meritum pro bono, quod fecerunt, quia in perpetuũ non forent, quia non esset, qui eos posset reducere in numero: etiam sequeretur, si DEUS nihil esset, quòd Magnitudo & Æternitas haberent Concordantiam in parvis rebus æternaliter sustentatis sinè merito Virtutis, scilicet in generibus & speciebus, quæ sunt per secundas intentiones, ut primæ venirent in æternam privationem, quæ sunt individua specierum; & omnia ista contrariantur naturis Principiorum & eorum Definitionibus.

13. C. D. T. D. Si DEUS non esset, inter Magnitudinem & Æternitatem esset Contrarietas contra Concordantiam Æternitatis, quæ in se ipsa non haberet Concordantiam essentialium æternantis, æternabilis & æternare, & ideo non posset consequi suum Finem in se ipsa, nec in alio; nam, si DEUS nihil esset, Magnitudo & Concordantia Æternitatis essent accidentia, in quibus Finis infinitæ Causæ non posset quiescere nec habere perfectionem: igitur omnis Finis esset æternaliter & infinitè in privatione, si DEUS nihil esset; & hoc est impossibile.

14. C. T. B. C. Si DEUS non esset, Magnitudo & Differentia in nulla re possent concordare ad essendum unum idem numero; unde sequeretur, quòd in nulla Magnitudine esset proprium & essentiale magnificativum, magnificabile & magnificare distincta unum ab altero & concordantia ad essendum una eadem Magnitudo, Differentia & Concordantia: unde sequeretur, quòd in omnibus rebus, quæ sunt, esset major Parvitas, quàm Magnitudo: & Confusio, quàm Differentia: & Contrarietas, quàm Concordantia; quia in privatione DEI mutarentur omnes naturæ principiorum in contrarium, quæ mutatio est impossibilis, ût de hoc habemus experientiam.

15. C. T. B. D. Si DEUS non esset, sequeretur Magnitudo confusionis Finium in omnibus rebus, quæ sunt, & Contrarietas contradiceret Magnitudini & Differentiæ, ita quòd Magnitudo in magnificando approximaret magnificabile privationi, & Differentia in differentiando approximaret differentiabile privationi, ex quo sequeretur Parvitas Finis in Magnitudine & in Differentia, & Confusio Finis in Differentia & Magnitudine, & sic privatio Finis esset de natura Magnitudinis & Differentiæ; quod est impossibile, ut principia non habeant naturas contrarias sibi ipsis.

16. C. T. C. D. Si DEUS non esset, Magnitudo esset major in Concordantia & in Contrarietate, quàm in se ipsa, quia Magnitudo non posset in se ipsa aliquid concordare sinè contrariari magnificantis, magnificabilis & magnificare, quæ haberent Concordantiam cum Fine Privationis, ad quam devenirent ideo, ut non essent; & ideo Magnitudo non posset in se ipsa attingere ullum Finem simpliciter, quem attingeret in aliis essentiis contra se ipsam, videlicet in Contrarietate Finis privati de se ipsa & de Concordantia; quod est impossibile.

17. D. T. B. C. Si DEUS non esset, Differentia non poneret simpliciter in Æternitate Concordantiam Æternativi, Æternabilis & Æternare; sicut in Æternitate Mundi, quæ non esset æternabilis, sed Differentia poneret in Æternitate Concordantiam æternativi & privabilis; sicut generatio, quæ ideo esset æterna, ut privatio rerum esset æterna: & sic esset Æternitas in Differentia & in Concordantia, ut esset in Differentia & Contrarietate rerum.

18. D. T. B. D. Si DEUS non esset, Differentia & Contrarietas facerent, quòd Æternitas esset distincta ab omnibus aliis principiis, ita, quòd Differentia poneret in Æternitate, quòd Bonitas non esset de ejus essentia; & hoc idem de Magnitudine, Potestate, Concordantia & Fine; & ideo Differentia & Contrarietas ponerent in Æternitate, quòd Æternitas per se ipsam non posset agere bonum, magnum &c.: igitur Differentia & Contrarietas ponerent in Æternitate, quòd esset otiosa, & quòd per se ipsam nihil posset agere, & quòd esset infinita passiva potentia existens sub activis finitis potentiis; & hoc est impossibile & contra naturam infinitarum & finitarum rerum.

19. D. T. C. D. Si DEUS non esset, Æternitas esset magis diffusa in Contrarietate, quàm in Concordantia, quia Contrarietas illi plus auferret, quàm Concordantia illi posset dare; & propter hoc Æternitas plus faceret durare Contrarietatem, quàm Concordantiam: Contrarietas auferret Æternitati, in quantum contradiceret, ne Æternitas esset substantialiter Bonitas, Magnitudo &c.; & Concordantia daret Æternitati, quòd esset bona & magna accidentaliter: &, quia Contrarietas in Æternitate poneret majorem privationem Bonitatis & Magnitudinis, quàm Concordantia *esse* ipsarum, ideo tolleret Contrarietas Æternitati suum Finem, & similiter Concordantiæ & Bonitati, Magnitudini &c.; & hoc est impossibile.

20. T. B. C. D. Si DEUS non esset, Differentia, Concordantia & Contrarietas perderent suas definitiones, & perverterent se in contrarias definitiones, ita, quòd Differentia esset id, per quod Bonitas, Magnitudo, Æternitas &c. non essent reales Rationes, & essent confusæ: & Concordantia esset id, per quod Bonitas, Magnitudo &c. non concordarent in uno & in pluribus: igitur Concordantia esset suum contrarium, scilicet Contrarietas, & Contrarietas esset Concordantia, & Differentia esset confusio omnium rerum; sed hoc est impossibile: per quam impossibilitatem significatur & demonstratur, quòd DEUS necessariò sit.

SECUNDA QUÆSTIO. C.

Quid est DEUS?

SOLUTIO. *Camera.* C. D. E.

1. ISTam Quæstionem proponimus solvere per *viginti Rationes* significatas per Cameram; & istum processum proponimus servare in aliis Quæstionibus applicatis ad illud, quod Cameræ significant; sicut per primam rationem istius Quæstionis, quæ est de Magnitudine, Æternitate & Potestate; per secundam, quæ est de Magnitudine, Æter-

nitate & Concordantia: & sic per ordinem usque ad vigesimum paragraphum, qui est de Concordantia, Contrarietate & Principio.

1. C. D. E. DEUS est illa Magnitudo, in qua Æternitas & Potestas sunt extensivè infinitæ subRatione Magnitudinis; & propter hoc Divina Potestas, quæ est infinitè magna in Extensitate, & est infinitè magna in Æternitate, potest existere infinitè extensivè & æternaliter hoc, quod est, & potest agere infinitas res de Magnitudine, Æternitate & de se ipsa: sicut DEUS Pater, qui est Magnitudo in Æternitate Potestatis, generat de se ipso DEUM Filium in Magnitudine, Æternitate & Potestate; & hoc idem de Sancto Spiritu spirato de ambobus.

2. C. D. T. C. DEUS est illa Concordantia, in qua Magnitudo & Æternitas concordant, quòd una sit alia, & quòd Magnitudo sit infinita in Duratione ratione Æternitatis, & quòd Æternitas sit infinita in extensitate ratione Magnitudinis; & de ista ita magna & æterna Concordantia sequitur Intrinseca Operatio in DEO, in quo Magnitudo & Æternitas infinitè concordant in Unitate Deitatis & Essentiæ, & in Pluralitate Divinarum Personarum, sinè quibus non posset esse Concordantia in Magnitudine & in Æternitate, cùm Concordantia non possit esse sinè multis rebus.

3. C. D. T. D. DEUS est illa Magnitudo & Æternitas, in quibus est nulla Contrarietas, quia Magnitudo est ita magna in æterna Duratione, & Æternitas est ita magna in infinita Extensione, quòd Contrarietas ibi nullo modo potest habere locum nec entitatem; & ideo habet in se DEUS sub ratione Magnitudinis & Æternitatis Productionem in Generatione & Spiratione extensivè & æternaliter, ita, quòd Contrarietas ibi non potest ponere quantitatem, nec tempus, nec locum, nec aliquod accidens.

4. C. D. T. E. DEUS est illud Principium, quod principiat Principiabile Principiatum de Magnitudine infinita in extensitate & de Æternitate infinita in Duratione; sicut DEUS Pater & DEUS Filius, qui sunt unum Principium Principians Sanctum Spiritum Principiabilem & Principiatum de Magnitudine, Æternitate & de Principio infinito in extensitate & in Duratione; & ideo ante Sanctum Spiritum non potest existere aliud Principium extraneæ essentiæ & naturæ.

5. C. E. T. C. DEUS est illa Concordantia, in qua Magnitudo & Potestas infinitè concordant in Unitate Numeri, cùm Magnitudo sit Potestas, & Potestas sit Magnitudo; &, quia Magnitudo non potest esse parva, cùm Potestas hoc non permittat, nec Potestas potest esse parva, cùm Magnitudo id non permittat, oportet, quòd Potestas possit de Magnitudine, & Magnitudo de Potestate in infinita Concordantia diffusa in Concordans, Concordabile & Concordare, in quibus Magnitudo & Potestas possint concordare in Magnificante Possificante, Magnificabili Possificabili, Concordante Concordabili Magnificare, Concordare & Possificare.

6. C. E. T. D. DEUS est illa Potestas, quæ potest esse ita magna per agere, sicut per existere, ita, quòd Contrarietas ibi non possit contrariari; nam, si posset, Magnitudo non esset Ratio Potestati, quòd esset magna per agere, & relinqueret operationem Potestatis in suo contrario, videlicet in Parvitate, ita, quòd operatio Potestatis esset infinitè in potentia & finitè in actu, & Magnitudo faceret ita magnam Contrarietatem in operari, sicut ipsa est: & hoc est impossibile; sed, quia Divina Potestas est ita magna per agere, sicut per existere, oportet, quòd illa Operatio, quam habet in se ipsa, sit DEUS, & quòd sit DEUS de DEO.

7. C. E. T. E. DEUS est illud Principium, quod non existit ante Magnitudinem & Potestatem: & DEUS est illa Magnitudo & illa Potestas, quæ non sunt ante Principium; & ideo oportet, quòd in Magnitudine & in Potestate DEI sit Principiare, & in Magnitudine Magnificare, & in Potestate Possificare, & hoc in extensa infinita Magnitudine, & in extensa infinita Potestate, & in extenso infinito Principio, sinè qua infinita Extensitate necessariò sequeretur, quòd Principium simpliciter per suam Rationem esset ante Magnitudinem & Potestatem DEI, quantum ad Principiare, & quòd Magnitudo & Potestas essent ante Principium in Ratione magnificandi & possificandi.

8. C. T. C. D. DEUS est illa Magnitudo, quæ est magis remota à Parvitate, quàm omnis alia Magnitudo: & DEUS est illa Concordantia, quæ est magis remota à Contrarietate, quàm omnis alia Concordantia; & ideo est necessarium, quòd in Magnitudine DEI sit Magnificare, & per consequens Magnificans & Magnificabile, sinè quibus non

non posset esse remota à parvitate, nam existeret in illa Otiositas, quæ non potest esse sinè Parvitate; hoc idem sequitur de Concordantia, in qua convenit esse Concordans, Concordabile & Concordare, sinè quibus non posset esse remota à contrariari.

9. C. T. C. E. DEUS est illa Magnitudo, quæ est Concordantia & Principium, & ideo principiat in magnificare cum Concordantia, & concordat in magnificare cum Principio; & ideo in suo magnificare non potest esse contrariari, nec privatio principiandi, nec limitatio magnificandi, concordandi & principiandi.

10. C. T. D. E. DEUS est illa Magnitudo, quæ est infinitum Principium sinè Contrarietate Principiantis, Principiabilis & Principiare, quæ Contrarietas ibi non potest esse, quia Principium est infinitum in extensa Magnitudine infinita in Magnificante, Magnificabili & Magnificare.

11. D. E. T. C. DEUS est illa Æternitas, in qua Potestas potest concordare Æternans, Æternabile & Æternare, & in qua Æternans potest Æternare Æternabile de Æternitate.

12. D. E. T. D. DEUS est illa Potestas, quæ est Æternitas, & quia nulla Contrarietas potest esse in Æternitate, Contrarietas non potest contra illam Potestatem, quæ est Æternitas, nec contra illam Æternitatem, quæ est Potestas; & ideo potest DEUS in Æternitate cum Potestate de Æternitate, & in Potestate cum Æternitate, ita, quòd Contrarietas ibi non potest contrariari.

13. D. E. T. E. DEUS est illa Potestas, quæ principiat de Æternitate & in Æternitate Æternabile, quod est Æternata Æternitas; & ideo in illo Principio non potest existere tempus nec Differentia Essentiæ inter Æternans & Æternabile, Principians & Principiabile, Possificans & Possificabile.

14. D. T. C. D. DEUS est illa Concordantia, quæ est Æternitas, & propter hoc DEUS est remotus à Contrarietate in Æternitate, quæ est Concordantia, quæ Æternitas non posset existere remota à Contrarietate, si Contrarietas contrariaretur, ne in Æternitate esset Concordantia Æternantis, Æternabilis & Æternare.

15. D. T. C. E. DEUS est illa Æternitas, in quâ Concordantia est Principium æternaliter diffusum in Concordans, Concordabile & Concordare; & ideo non potest in illa Concordantia Contrarietas esse æternum Principium, nec Potest contrariari illi, postquam Concordantia est æternum Principium.

16. D. T. D. E. DEUS est illud Principium, per quod Æternitas est magis remota à Contrarietate; & ideo convenit, quòd Æternitas sit Principium: quia, si non esset, non posset existere ita remota à Contrarietate per se ipsam, sicut esset remota ratione Concordantiæ contrariæ per se ipsam à Contrarietate; igitur, cùm de necessitate conveniat, quòd Æternitas sit Principium per se ipsam remotum à Contrarietate, convenit, quòd in se ipsa & de se ipsa habeat Æternans, Æternabile & Æternare.

17. E. T. C. D. DEUS est illa Potestas, in quâ Concordantia est magis remota à Contrarietate, quàm omnis alia Concordantia; in qua Potestate Concordantia non posset esse remota à Contrarietate, si Contrarietas contrariaretur, ne Concordantia esset diffusa in illa Potestate in Possificans, Possificabile & Possificare: Concordans, Concordabile & Concordare; & ideo Contrarietas non potest contra DEUM, qui est Potestas & Concordantia.

18. E. T. C. E. DEUS est illa Potestas, quæ est Concordantia & Principium; & ideo potest de Principio in Concordantia & de Concordantia in Principio omnia principiare sinè Contrarietate.

19. E. T. D. E. DEUS est illud Principium, quod est Potestas, & quod principiavit Mundum ad talem Finem, quòd Contrarietas ibi non possit contrariari; quia, si posset contrariari, ita, quòd illum duceret in privationem, Contrarietas esset id, per quod DEUS non posset esse illud Principium, quod est Potestas; & hoc est impossibile.

20. T. C. D. E. DEUS est illud Principium, ratione cujus omnia naturaliter magis existunt in Concordantia, quàm in Contrarietate; &, si illud Principium esset in privatione, sequeretur contrarium, videlicet, quòd omnia necessariò essent magis in Contrarietate, quàm in Concordantia.

TERTIA QUÆSTIO. D.

De quo est DEUS?

SOLUTIO. *Camera.* D. E. F.

AD istam Quæstionem respondetur secundùm significationes, quas *Camera* significat, quæ sunt *viginti*, quarum *prima* est hæc:

1. D. E. F. In DEO Æternitas, Potestas & Sapientia sunt unum idem numero; & ideo DEUS est de Æternitate, Potestate & Sapientia, quæ sunt ipsémet DEUS, & DEUS est ipsæmet Dignitates, & hoc simpliciter sinè compositione ratione Unitatis Numeri; &, ut in DEO sit Natura, convenit, quòd DEUS sit de Æternitate, Potestate & Sapientia, ut in illis possit esse Natura, per quam DEUS sit de DEO: sicut in Sapientia, in qua Intelligere est de Intelligente & Intelligibili, quæ sunt DEUS, & Intelligere est DEUS, quod est de illis; &, quia Æternitas & Potestas sunt unum idem cum Sapientia, est Intelligere DEUS de Æternitate & Potestate, quæ sunt unum idem cum Intelligente & Intelligibili.

2. D. E. T. D. Ut Divina Potestas de Æternitate possit possificare Possificabile, convenit, quòd in Æternitate sit Æternare, quod sit DEUS, de Æternante & Æternabili, quæ sunt DEUS; &, si in Æternitate non esset Æternare de Æternante & Æternabili, contrariaretur Contrarietas Potestati, ne de Æternitate posset possificare Possificabile Æternabile: & sic perderetur Finis Æternitatis & Potestatis; quod est impossibile.

3. D. E. T. E. Ut Potestas de Æternitate possit principiare Æternabile Æternatum, convenit, quòd in Æternitate sit Æternare de Æternante & Æternabili, Principiante & Principiabili, Possificante & Possificabili.

4. D. E. T. F. Ut Potestas de Æternitate possit possificare, convenit, quòd in Æternitate sit Medium, quod existat in Medio Æternantis & Æternabilis, & quod sit de ambobus; istud Medium est Æternare & Possificare, quod est Medium Possificantis & Possificabilis.

5. D. F. T. D. Ut Divina Sapientia in Æternitate intelligat Æternare de Æternante & Æternabili, convenit, quòd in Æternitate sit Æternare de Æternante & Æternabili; &, si hoc Sapientia ignoraret, resisteret Contrarietas Fini, quem Sapientia habet in Æternitate ita magnum, sicut in se ipsa, quem Finem habet in se ipsa in Scire & Intelligere de Intellectivo & Intelligibili; isti Fini Contrarietas non potest contrariari.

6. D. F. T. E. Ut in Sapientia sit Principiare, & similiter in Æternitate de Intellectivo & Intelligibili, Æternativo & Æternabili, convenit, quòd in Sapientia sit Intelligibile de Intellectivo, & in Æternitate Æternabile de Æternativo, & in Principio Principiabile de Principiativo.

7. D. F. T. F. Convenit, quòd in Essentia DEI sit Deificare de Deificativo & Deificabili, ut in Æternitate & in Sapientia Deificare sit Medium Æternativi & Æternabilis in Intellectivo & Intelligibili, & quòd illud Deificare sit unum idem cum Æternare & Intelligere, & quòd Æternare & Intelligere sit Medium Deificativi & Deificabilis.

8. D. T. D. E. Ut in Æternitate Contrarietas non possit principiare, convenit, quòd in Æternitate Principiare sit de Principiante & Principiabili: & etiam convenit, quòd in Æternitate Principiabile sit de Principiante, existente Æternitate unum idem numero cum illis.

9. D. T. D. F. Ut in Æternitate non possit esse Medium Contrarietatis, convenit, quòd in Æternitate sit Medium Concordantiæ, videlicet Concordare, quod existat inter Æternans & Æternabile, Concordans & Concordabile.

10. D. T. E. F. Ut Principium possit esse Medium in Æternitate, convenit, quòd in Æternitate sit Æternare, quod sit Medium inter Æternans & Æternabile, quod Æternare sit Principium, quod sit Principiare de Principiante & Principiabili; & ideo non potest deficere Principiare in Æternitate, nec in Principio Æternare.

11. E. F. T. D. Ut Sapientia DEI in sua Potestate non possit intelligere Contrarietatem, convenit, quòd in Potestate sit Possificare de Possificante & Possificabili; hoc idem convenit Sapientiæ, ita, quòd in se ipsa intelligat Intelligere de Intellectivo & Intelligibili.

12. E. F. T. E. Sapientia intelligit, quòd sit Unus DEUS, & ideo Potestas potest de illa Unitate principiare Unum, sicut Sapientia potest scire unum DEUM; ex quo sequitur, quòd Sapientia intelligat Unum Principiatum de Uno, ita, quòd sit Unum Unificabile de Uno Unificante, & quòd de ambobus sit Unificare Principiare de Uno Unificante & de Uno Unificabili, & quòd Unitas omnium trium remaneat Una essentialiter, sicut remanet Una Sapientia, Una Potestas, Unum Principium; & necessariò convenit, quòd hoc sic sit, ut Potestas de sua Unitate possit principiare Possificabile & Possificare, Unibile & Unire suppositaliter, & sic de Sapientia & de Principio.

13. E. F. T. F. Ut Sapientia DEI possit habere Medium, quod sit de Potestate, convenit, quòd in Potestate DEI sit Possificare

re existens de Possificante & Possificabili, quod sit unum idem cum Intelligere, quod sit Medium Intellectivi & Intelligibilis; & ideo Sapientia DEI non potest ignorare, & potest de omni eo, quod potest intelligere.

14. E. T. D. E. Ut Potestas DEI in se ipsa & de se ipsa possit principiare Principiabile Principiatum, convenit, quòd habeat in se ipsa Possificare & Principiare; & convenit, quòd illud Principiabile & Principiare sit propriè & naturaliter de Principiante Possificante; &, si hoc non esset ita, Contrarietas posset resistere Fini Potestatis & Naturæ Principii; quod est impossibile: & ideo DEUS potest omnia principiare sinè Contrarietate.

15. E. T. D. F. Ut Potestas DEI possit esse in Medio sui ipsius, convenit, quòd ipsa in se habeat Possificare, quod sit de Possificante & de Possificabili, & quòd Potestas absolutè sit Possificans, Possificabile & Possificare; &, si hoc non esset ita, Contrarietas posset contrariari Potestati, ita, quòd non esset in se ipsa, nec per totam se ipsam; quod contrariari est impossibile.

16. E. T. E. F. Ut in DEO Principium possit esse Medium Potestatis, convenit, quòd in Potestate Possificare sit Medium, quod sit de Possificante & Possificabili, & quòd illud Possificare sit Principiare de Principiante & Principiabili remanentibus unum Principium absolutè cum Principiare: unde ratione talis Naturæ nihil potest resistere Potestati DEI, nec potest impedire ejus principiare.

17. F. T. D. E. Ut Sapientia DEI in se ipsa habeat Principium, quod sit de se ipsa, convenit, quòd habeat Intelligere, quod sit de Intellectivo & Intelligibili & Medium amborum, quod Intelligere sit Principiare de Principiativo & Principiabili Medium amborum, & quòd Sapientia remaneat unum Principium absolutè; & ideo Sapientia non potest habere ignorantiam, quia Contrarietas ibi non potest principiare.

18. F. T. D. F. Convenit, quòd in Sapientia DEI Intelligere sit Medium Intellectivi & Intelligibilis, sinè quo Medio Contrarietas posset contrariari Fini Sapientiæ, ita, quòd posset esse otiosa & vacua, & posset ignorare se ipsam & alias res: & Contrarietas posset contrariari, ne in Sapientia essent essentialia Intelligibile, Intelligens & Intelligere suppositaliter, omnibus tribus rema-

nentibus unâ Essentiâ, unâ Sapientiâ absolutè; & hoc est impossibile.

19. F. T. E. F. Ut Sapientia DEI intelligat in Principio Medium Principiantis & Principiabilis, quod sit Principiare, & quod sit suum Intelligere, convenit, quòd in se ipsa habeat Naturam, per quam una res possit principiari & intelligi per aliam, sinè qua Natura Sapientia non posset in se ipsa habere Naturam Medii, nec suum intelligere posset esse de se ipsa.

20. T. D. E. F. Ut Contrarietas non possit contrariari Fini Principii & Medii, convenit, quòd in DEO sit Principium de Principio, in quo Principio sit Medium de Principiante & Principiabili; &, si hoc non esset ita, non haberet propriè Principium in DEO suum Finem, nec similiter Medium: unde sequeretur, quòd Contrarietas in DEO esset de contrariante & contrariabili; quod est impossibile.

QUARTA QUÆSTIO. E.

Quare est DEUS?

SOLUTIO. *Camera.* E. F. G.

1. HÆc Quæstio ideo fit, ut homo inquirat proprietates & illarum naturam, per quam existit Existentia & Agentia DEI; quam inquisitionem facimus per discursum dictæ Cameræ, & recipimus significationes Literarum, videlicet Potestatem, Sapientiam & Voluntatem, quæ in DEO sunt unum idem numero; & ideo, quia sunt, est DEUS Unus ratione illius Unitatis Numeri: & DEUS est, quia ipse est Potestas, Sapientia & Voluntas; nam per Potestatem potest intelligi & amari in existendo id, quod est: & per Sapientiam intelligitur esse DEUS: & per Voluntatem diligitur esse DEUS, & Potestas perficit id, quod Sapientia intelligit & Voluntas amat. Et hoc idem sequitur de sua Agentia, quam in se ipso habet operando sub Ratione Potestatis, Sapientiæ & Voluntatis, per quam Operationem est DEUS.

2. E. F. T. E. Ideo est DEUS, quia potest de se ipso principiare Intelligibile, remanens cum illo Unum Principium, Una Potestas, Una Sapientia, quæ sunt Unus DEUS, quia Unum est Alterum Numero; &, quia Potestas de tota se ipsa principiat Intelligibile, ita, quòd ambo sint ita magna per Agentiam, sicut per Existentiam, ideo est DEUS per se ipsum in existendo & agendo, ita, quòd nullâ re indigeat extra se.

3. E.F.T.F. Quoniam Sapientia DEI in se ipsa potest intelligere Medium Intellectivi & Intelligibilis, quod sit infinitum Intelligere, ideo est DEUS, quia per Potestatem, quam Sapientia ponit in suo Intelligere & in suo Intellectivo & Intelligibili, potest esse DEUS, & etiam ideo, quia Medium potest esse Potestas & Sapientia.

4. E.F.T.G. Ideo est DEUS, quia Potestas potest complere omne id, quod Sapientia potest intelligere; &, quia Sapientia potest intelligere, quòd ipsa sit DEUS, sequitur Finis illius, quod intelligit, quia Potestas, quæ est infinita, perficit illud.

5. E.G.T.E. DEUS est ideo, quia sua Voluntas potest principiare de se ipsa suum Amare Principiatum de Amante & Amabili & de Potestate amborum, ita, quòd Amans sit Possificans Principians de se ipso Amabile Possificabile Principiabile, ex quo sequitur Amare, quod est Possificare & Principiare.

6. E.G.T.F. Ideo est DEUS, quia in ipso Possificare & Amare sunt unum Medium numero, in quo Potestas & Voluntas se ipsas dant sibi invicem influendo & refluendo æqualiter, ut de ipsis sequatur Possificare & Amare.

7. E.G.T.G. DEUS est ideo, quia in ipso Possificare & Amare sunt unus Finis Potestatis & Voluntatis, in quo Fine quiescunt ambo Possificare & Amare possificabiliter & amabiliter, quolibet existente Fine possificandi & amandi.

8. E.T.E.F. Ideo est DEUS, quia sua Potestas in Medio sui ipsius habet Principiare, quod est de Possificante & Principiante, de Possificabili & Principiabili; &, quia DEUS potest esse unúmmet Principium, & potest remanere Principians & Principiabile, Possificans & Possificabile, Medians & Mediabile, ideo potest esse hoc, quod est, existendo & agendo.

9. E.T.E.G. DEUS est ideo, quia sua Potestas habet suum Finem in proprio & naturali Principio, absque eo, quòd habeat indigentiam alicujus extranei Principii, ita, quòd suum Finem attingat in Principiante, Principiabili & Principiare, Possificante, Possificabili & Possificare; & hæc natura non est in aliqua alia essentia, quàm in Essentia DEI tantùm.

10. E.T.F.G. Ideo est DEUS, quia sua Potestas habet suúmmet Finem in Medio sui ipsius, videlicet in suo Possificare, quod existit in Medio Possificantis & Possificabilis, & est Finis, & de Fine Possificantis & Possificabilis, in quo Fine Potestas est Infiniens, Infinibile & Infinire.

11. F.G.T.E. Ideo est DEUS, quia sua Sapientia scit, quòd Voluntas amet esse Principians, Principiabile & Principiare; & hoc idem è converso, quia DEUS est, ideo amat tantum Voluntas Principium in Sapientia, quantum in se ipsa, & ideo non potest esse Sapientia ante Voluntatem sub Ratione Principii, nec similiter Voluntas; unde sequitur, quòd DEUS sit id, quod est, secundùm hoc, quod de Sapientia, Voluntate & Principio diximus.

12. F.G.T.F. DEUS est ideo, quia sua Sapientia intelligit, quòd suum Intelligere ita sit Medium existens in Medio Amantis & Amabilis, sicut Intellectivi & Intelligibilis; DEUS etiam est ideo, quia hoc convertitur, videlicet, quòd Voluntas amet, quòd suum Amare sic existat in Medio Intellectivi & Intelligibilis, sicut in Medio Amantis & Amabilis.

13. F.G.T.G. Ideo est DEUS, quia suum Intelligere est Finis amandi, & quia suum Amare est Finis intelligendi, & quia in illo Fine Sapientia est Finis Voluntatis, & Voluntas Sapientiæ; hæc Natura Finis non potest esse in alia essentia, nisi in Essentia DEI.

14. F.T.E.F. DEUS est ideo, quia sua Sapientia non principiat suum Intelligere in finito Medio, & quia illud principiat in infinito Medio existente in Medio infiniti Intellectivi & infiniti Intelligibilis, suum Principium non potest esse finitum & terminatum; & ideo DEUS est id, quod est.

15. F.T.E.G. Ideo est DEUS, quia sua Sapientia principiat in se & de se suúmmet Finem, in quo quiescit in Principiante, Principiabili & Principiare, in Sciente, Scibili & Scire, in Perfectivo, Perfectibili & Perficere.

16. F.T.F.G. DEUS est ideo, quia sua Sapientia habet tantum de Fine in suo Intelligere, quantum in suámet Essentia, quia suum Intelligere est de suámet tota Essentia, cùm sua Essentia sit suum Intelligere; & quia tota Essentia se habet ad Intelligere, & suum totum Intelligere ad Essentiam, ideo est DEUS tantum per Existentiam, quantum per Agentiam.

17. G.T.E.F. DEUS non est ideo, quia non est corpus, nec Angelus, nec accidens, nec aliquid hujusmodi, quod non sit ipse; quia, si ideo esset DEUS, quia non est illud, quod ipse non est, illud *non esse* esset DEO Principium, ratione cujus DEUS esset hoc, quod est, & suum Principium esset privatio ipsius *Esse* DEI; quod est impossibile & odibile in suo Amare, quod est Principium existens in Medio Amantis & Amabilis, ratione cujus DEUS est hoc, quod est, Voluntate principiante suum Amare in Medio sui ipsius & de se ipsa.

18. G.T.E.G. Ideo est DEUS, quia sua Voluntas habet tantam quietem in suo Principio, quantam in suo Fine, quod Principium est Principians, Principiabile & Principiare; igitur non est DEUS propter hoc, quia non est contrarium prædictorum, quia, si esset ideo, contrarium prædictorum esset Finis ipsius, in quantum non esset illa; & hoc est impossibile.

19. G.T.F.G. DEUS est ideo, quia Finis suæ Voluntatis existit in Medio sui ipsius infinitè existens in Medio infiniti Amantis & Amabilis; igitur non est DEUS ideo, quia non est contrarium eorum, quæ diximus: quia, si esset ideo, non posset esse Finis Voluntatis in Medio infiniti Amantis & Amabilis.

20. T.E.F.G. DEUS non est ideo, quia est Principium omnibus creatis rebus; quia, si esset ideo, Finis rerum esset occasio Rationi, propter quam DEUS est id, quod est: unde sequeretur Medium inter Causam & effectum, sinè quo Causa non posset esse, quod est impossibile; per quam impossibilitatem significatur & demonstratur, quòd DEUS per se ipsum sit hoc, quod est.

QUINTA QUÆSTIO. F.

De Quantitate in DEO.

SOLUTIO. *Camera.* F. G. H.

1. IN hac Quæstione est implicata responsio inquirendi naturas & proprietates, per quas DEUS est infinitus: quam inquisitionem facimus discurrendo per supradictam Cameram, recipiendo significata Literarum: sicut Voluntas DEI, quæ virtuosè amat, & Sapientia, quæ virtuosè intelligit, quòd Virtus oriatur de earum Unitate, quam habent in Numero infinito in Quidditate, Entitate, Natura & Essentia; propter quam Infinitatem est impossibile, quòd in DEO sit quantitas, cùm DEUS sit Sapientia, Voluntas & Virtus.

2. F.G.T.F. In Sapientia DEI amat Voluntas Intelligere, quod sit in Medio Intellectivi & Intelligibilis, & Sapientia intelligit in Voluntate Amare, quod sit Medium inter Amativum & Amabile; hoc non posset Sapientia intelligere, nec Voluntas amare, si in DEO esset quantitas amandi & intelligendi, quia quantitas terminaret Intelligens & Intelligibile, Amans & Amabile in tempore & in loco; unde sequeretur, quòd DEUS non esset hoc, quod est.

3. F.G.T.G. Sapientia DEI intelligit in Voluntate Amare sinè quantitate, ut illud Amare sit Finis Amantis & Amabilis, in quo Fine non possent quiescere, si esset quantitas in Amare.

4. F.G.T.H. Sapientia DEI intelligit, quòd illa res, quæ est sinè quantitate, sit major, quàm quantitas; & quia Voluntas tantum amat, quantum Sapientia potest intelligere, convenit, quòd amet sinè quantitate; ex quo sequitur infinitum Amare & Intelligere.

5. F.H.T.F. Convenit, quòd in omni quantitate sit terminatum Medium, ultra quem terminum tale Medium non extenditur, cùm sit impossibile, quòd quantitas possit infinitè extendi; at, si in Sapientia intelligere esset terminatum Medium, esset illud Medium vitiosum & contra Virtutem, ita, quòd Virtus non posset infinitè oriri de Unitate Sapientiæ, unde sequeretur otiositas Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere; quæ otiositas est impossibilis.

6. F.H.T.G. Si Sapientia in sua Virtute intelligeret quantitatem, ignoraret Finem, in quo suum Intelligere posset quiescere, & Virtus similiter non haberet Finem in se ipsa, imò suus Finis esset in suo contrario, videlicet in quantitate, quæ ipsam faceret existere terminatam; unde sequeretur, quòd non esset de Natura DEI.

7. F.H.T.H. Convenit, quòd omne id, quod est extra quantitatem, sit majus, quàm id, quod est intra quantitatem; sed, si in Sapientia DEI esset quantitas, sua Virtus esset major extra se ipsam, quàm in se ipsa; & hoc est impossibile.

8. F.T.F.G. Finis Sapientiæ DEI est Medium, quod est Intelligere de Intellectivo & Intelligibili, quæ in ipso Fine quiescunt sinè quantitate, quam quietem non possent habere cum quantitate, quia Intellectivum haberet appetitum ad ignorare, & Finis Intellectivi non esset Intelligibilis; quod est impossibile.

F.T.F.H.

9. F.T.F.H. Si in Sapientia DEI esset quantitas, conveniret, quòd in illa esset Majoritas & Minoritas: Majoritas, quantum ad substantiam: Minoritas, quantum ad accidens; & intelligere esset in Medio amborum terminatum & finitum, ita, quòd esset propè *non esse*; & hoc est impossibile.

10. F.T.G.H. Si in Sapientia DEI esset quantitas, non posset Sapientia infinitè intelligere, sed intelligeret usque ad certum terminum, ultra quem haberet majorem ignorantiam, quàm in se ipsa intelligere; & hoc est impossibile, ut suus Finis non sit ignorare magnas res.

11. G.H.T.F. Voluntas DEI habet Virtutem in suo Amare, ut virtuosè amet; quod virtuosum Amare non posset habere, si cum quantitate existeret in Medio Amantis & Amabilis, quia quantitas impediret Infinitatem in omnibus tribus, ex quo sequeretur in Voluntate plus de odire, quàm de amare, & de Vitio, quàm de Virtute; & hoc est impossibile.

12. G.H.T.G. Si in DEO esset quantitas, sua Voluntas & sua Virtus haberent quietem in Fine cum quantitate, ex quo sequeretur Vitium in Virtute, & odium in Voluntate, ita, quòd Finis esset de Vitio, & quies de odio; quod est impossibile.

13. G.H.T.H. Si DEUS haberet quantitatem, conveniret, quòd esset finitum & terminatum ens, quem Finem Voluntas virtuosè amaret amando quantitatem, quæ esset de sua natura; & Voluntas hominum amans, quòd DEUS esset infinitus, esset major in amando vitiosè, amando hoc, quod non esset, quàm Voluntas DEI in amando virtuosè hoc, quod esset; & hoc est impossibile.

14. G.T.F.G. Si in DEO esset quantitas, sua Voluntas non haberet suum Finem in suo Amare, quia illud Amare esset terminatum in Medio Amantis & Amabilis terminatorum & finitorum in illo Amare; ex quo sequeretur, quòd Finis ipsius Amare esset alterius essentiæ & naturæ, quæ non esset Amantis & Amabilis; quod est impossibile.

15. G.T.F.H. In Voluntate DEI est Amare Medium, quod est amabile ad existendum majus, quàm omnes aliæ amabilitates, ut suum Amans sit majus, quàm omnes aliæ amativitates; & ista major Amativitas & Amabilitas non posset esse cum quantitate.

16. G.T.G.H. In DEO non potest esse quantitas, ut sua Voluntas habeat majorem Finem Amantis, Amabilis & Amare; quem majorem Finem non posset habere, si Amans amaret Amabile cum quantitate amandi.

17. H.T.F.G. Si in DEO esset quantitas, sua Virtus non posset habere infinitum Medium, quod quiesceret in infinito Fine, quia ejus origo esset terminata in loco & tempore, & creatæ res non haberent Finem, in quo quiescerent, & essent creatæ sinè intentione Finis; & omnia ista sunt inconvenientia & impossibilia.

18. H.T.F.H. Si DEUS in se haberet quantitatem, esset majus Medium Virtutis in privatione: ex quo sequeretur, quòd in illo *Esse*, quod est DEUS, sustentaretur infinitum Vitium, ita, quòd illud Vitium esset Medium terminatum inter Virtuificans & Virtuificabile, ut Vitium esset majus, quàm Virtus; & hoc est impossibile.

19. H.T.G.H. Si in DEO esset quantitas, illa quantitas poneret in *esse* majus Vitium Finis, & in privatione majorem Virtutem Finis, ita, quòd quantitas DEI esset causa, quòd DEUS esset in privatione, quod est impossibile, ût probavimus.

20. T.F.G.H. Si in DEO esset quantitas, posset nullum Medium esse in Medio infinitarum rerum; ex quo sequeretur, quòd Minoritas esset Finis omnium rerum, & Majoritas Finis esset destructa; sed hoc est impossibile: unde sequitur, quòd DEUS sit sinè quantitate; &, quia est sinè quantitate, necessariò convenit, quòd sit infinitus in existendo & agendo, ût suprà diximus, secundùm naturas & proprietates Cameræ significatas per Literas.

SEXTA QUÆSTIO. G.

Qualis est ille DEUS, qui verè & realiter est ipsémet?

SOLUTIO. *Camera.* G.H.I.

1. HÆc Quæstio fit ideo, ut habeatur cognitio de essentialibus & substantialibus propriis & naturalibus Qualitatibus, per quas DEUS est ille ipsémet, qui est, & nullus alter Deus potest esse, sed ipse tantùm; igitur DEUS est ille, in quo Voluntas, Virtus & Veritas sunt unum idem numero existentes reales Rationes, sub quarum Ratione DEUS habet Operationem in sémet ipso, realiter amando, virtuificando & verificando, Amante existente quali, similiter etiam Amabili & Amare, ita, quòd omnes tres exi-

existant unus DEUS qualis repræsentatus in humana ratione, in qua est ejus similitudo, homine virtuosè & veraciter diligente DEUM.

2. G.H.T.G. DEUS est ille, qui est Finis & Complementum omnium rerum, quæ ipsum diligunt cum virtuosa Voluntate, & ad quem omnia habent virtuosum & naturalem appetitum, sinè quo DEO nihil essent, igitur DEUS non est ille, quem homines peccatores diligunt vitiosè & contra Finem Virtutis & Amoris; iste talis DEUS vitiosè concipitur in humana ratione, in qua Voluntas & Virtus in Fine illius similitudinis non possunt quiescere.

3. G.H.T.H. DEUS est ille, qui habet majorem Voluntatem & Virtutem, quàm ullum aliud ens; & ideo sua Voluntas est illa, quæ habet infinitam Virtutem in amando: & sua Virtus est illa, quæ habet infinitam Voluntatem in virtuificando.

4. G.H.T.I. DEUS est ille, in quo Voluntas & Virtus sunt Æqualitas & sunt æquales in amando & virtuificando, ut Finis Concordantiæ possit quiescere in illa Æqualitate.

5. G.I.T.G. DEUS est ille, qui est Finis & Perfectio illius Voluntatis, quæ verè amat suam similitudinem; igitur DEUS non est ille, qui Voluntatem ponit in peccato, quando falsè amat similitudinem DEI, sicut Infideles, qui falsè credunt in DEUM, negando & odiendo illam Veritatem, quæ est in DEO.

6. G.I.T.H. DEUS est ille, in quo amatur major Veritas, quàm in ulla alia re; quæ major Veritas non posset in illo verè diligi, si in Veritate non esset Verificans, Verificabile & Verificare, sinè quibus Veritas non posset esse major in amabilitate, quàm aliqua alia Veritas.

7. G.I.T.I. DEUS est ille, in quo Voluntas est amare sinè odire, & Veritas verificare sinè falsificare; & in quo amare & verificare sunt æqualificare, in quibus Finis Concordantiæ habet quietem.

8. G.T.G.H. DEUS est ille, qui in sua Voluntate habet majorem Finem, quàm ullus alius Finis; & ideo convenit, quòd in sua Voluntate habeat Amans, Amabile & Amare, & quòd omnia tria sint unus Finis, una Voluntas, una Natura.

9. G.T.G.I. DEUS est ille, qui est talis in suo Fine & in sua Æqualitate, qualis in sua Voluntate; & ideo convenit, quòd, si-

cut in sua Voluntate sunt qualia Amans, Amabile & Amare, ita sint in suo Fine qualia Infiniens, Infinibile & Infinire æqualia in Voluntate in uno DEO quali Infinito, & non in pluribus.

10. G.T.H.I. DEUS est ille, in quo est major Æqualitas Amantis, Amabilis & Amare, quàm in ulla alia Voluntate; & ideo DEUS est ille, qui est major, quàm illa Æqualitas, quam homines habent in Voluntate amantis, amabilis & amare, quando diligunt similitudines ipsius *esse*.

11. H.I.T.G. DEUS est ille, qui est Finis & Complementum cum Virtute & Veritate; & ideo nullus homo potest pervenire ad suum Finem cum Virtute, quæ sit contra Veritatem, nec cum Veritate, quæ sit contra Virtutem; & ideo data est Lex & decem Præcepta & datum est hominibus Consilium Virtutum.

12. H.I.T.H. DEUS est ille, in quo est Major Unitas Virtutis & Veritatis, quàm in ulla alia re; & ideo convenit, quòd Veritas & Virtus sint unum idem numero, in quo sit unum Verificans & Virtuificans, alterum Verificabile & Virtuificabile, & hoc idem de Verificare & Virtuificare, & quòd omnia tria sint una Veritas & una Virtus.

13. H.I.T.I. DEUS est ille, qui habet talem Æqualitatem in Virtute, qualem in Veritate; & ideo est ille, qui est talis in Æqualificante, Æqualificabili & Æqualificare, qualis in Veritate & Virtute.

14. H.T.G.H. DEUS est ille, in quo Finis habet majorem Virtutem, quàm ulla alia res; & ideo non possunt homines pervenire ad illum Finem nec habere quietem sinè Virtute; &, ut Virtus sit major, est hominibus datum liberum arbitrium.

15. H.T.G.I. DEUS est ille, in quo Virtus, Finis, & Æqualitas sunt unum idem numero; & ideo convenit, quòd Æqualitas, quæ est unum idem cum Virtute & Fine, habeat unum quale simile alteri in Virtute & in Fine, sinè quibus Æqualitas non posset esse unum idem numero cum Virtute & Fine.

16. H.T.H.I. DEUS est ille, in quo est major Æqualitas Virtutis, quàm in ulla alia re; & ideo convenit, quòd illa Æqualitas sit de tribus, uno existente tali, quale est alterum in Virtute; quia, si illa Æqualitas esset in minori numero, quàm trium, vel in majori, non posset esse major Æqualitas, quàm ulla alia, in Virtute numeri.

17. I.T.G.H. DEUS est ille, in quo Veritas habet majorem quietem, quàm in ulla alia re; & ideo convenit, quòd in Veritate sit Verificans, Verificabile & Verificare, & quòd quodlibet ipsorum sit quale personaliter, ut de ipso possit fieri vera prædicatio, & ut omnia tria sint unum quale absolutè, videlicet unus DEUS, unus verus Finis & Complementum omnium creaturarum, qui ipsas verè creavit ad suum Finem; & ideo sunt illi homines peccatores, qui deviant creaturas à Fine, ad quem DEUS ipsas creavit.

18. I.T.G.I. DEUS est ille, qui est Finis cum Æqualitate Verificantis, Verificabilis & verificare; & est ille, qui est Finis cum Veritate Æqualificantis, Æqualificabilis & Æqualificare, Veritate in illo existente tali Fine, qualis Æqualitas; & ideo non sunt in Veritate illi homines, qui in DEO negant Æqualitatem, nec tendunt ad Finem quietis.

19. I.T.H.I. DEUS est ille, in quo Veritas ponit majorem Æqualitatem in vero, quàm in ulla alia re; & ideo convenit, quòd illa Æqualitas sit de infinitis rebus, & quòd sit de proprio Æqualificante, Æqualificabili & Æqualificare, ut sint de Essentia & Natura ipsius Æqualitatis, & ut quodlibet ipsorum sit ipsa Æqualitas.

20. T.G.H.I. DEUS est illud Esse, quod Majoritas repræsentat majus in Æqualitate & in Fine, quàm ullum aliud esse, Majoritate repræsentante in DEO illam Æqualitatem, quæ est Finis, in quo est infinitum Infiniens, Infinibile & Infinire, ita, quòd omnia tria sint æqualia in uno Fine & in una Æqualitate.

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

Utrùm in DEO sit Tempus?

SOLUTIO. *Camera.* H.I.K.

1. QUæritur de Tempore in DEO, ut habeamus notitiam illarum naturarum, propter quas Tempus non cadit in DEUM, quas naturas inquirimus in illa Camera, quæ in DEO significat Æternitatem, in quo Virtus, Veritas & Gloria sunt unum idem numero, de qua Identitate Essentiæ oritur Virtus Unitatis Veritatis & Gloriæ personaliter in tantum, quanta est illarum existentia, quæ est sinè Tempore: unde convenit, quòd Origo sit sinè Tempore & sinè Motu alicujus rei, quæ sit antecedens vel consequens.

2. H.I.T.H. Veritas ponit in vero Originem Virtutis in majori Majoritate, quâ potest, & ideo illa Origo transcendit Tempus in Æternitate, quæ mensurat & comprehendit omnia, quæ sunt in Tempore; & convenit, quòd hocita sit, ut Veritas possit verificare in majori gradu Virtutis.

3. H.I.T.I. Virtus & Veritas sunt æquales existendo & agendo; &, quia sunt æquales in existendo hoc, quod sunt, sinè Tempore, convenit, quòd earum Operatio sit sinè Tempore, ut illarum Agentia sit tanta, quanta est Existentia; ex quo sequitur, quòd Agentia sit hoc, quod est, sinè Tempore, sicut Existentia.

4. H.I.T.K. In DEO Virtus & Veritas sunt remotæ ab omni Minoritate; & quia Tempus est de minoribus rebus, convenit, quòd Veritas ponat in vero, quòd Tempus non sit in Origine Virtutis, nec in ejus verificare.

5. H.K.T.H. In DEO non potest Majoritas Virtutis esse in Gloria cum moturerum motarum in Tempore, positis futuris rebus in præsenti Tempore, & motis in præterito Tempore; & ratio est, ut Virtus in Gloria possit quiescere & habere delectationem.

6. H.K.T.I. Virtus & Gloria sunt æquales in Fine Concordantiæ Bonitatis, Magnitudinis &c., in quo Fine non possent esse æquales cum Tempore, quia Tempus habet naturam, quòd res, quæ in illo sunt, faciat existere sinè quiete.

7. H.K.T.K. Virtus non potest quiescere in Gloria cum Minoritate, quia, si posset quiescere in Gloria cum Minoritate, Virtus vitiosè quiesceret in Gloria; &, quia Tempus & Minoritas habent Concordantiam, non potest esse Tempus in Virtute & in Gloria DEI.

8. H.T.H.I. Major Æqualitas Virtutis non potest esse in Tempore; quia, si posset esse in Tempore, existeret cum Tempore in Æternitate, ita, quòd esset major Æqualitas Virtutis Æternitatis & Temporis; & hoc est impossibile.

9. H.T.H.K. Major Virtus est Virtus DEI; at, si Tempus esset in Virtute DEI, conveniret, quòd Majoritas & Minoritas Virtutis essent in DEO; & hoc est impossibile, ut Virtus DEI sit æterna.

10. H.T.I.K. Si in DEO esset Tempus, conveniret, quòd in sua Virtute Æqualitas & Minoritas essent unum idem numero, cùm Virtus & Æqualitas in DEO sint unum idem numero; &, quia est impossibile, quòd Minoritas & Æqualitas sint idem, est impossibile, quòd in DEO sit Tempus.

11. I.K.T.H. Veritas DEI habet majorem quietem in Gloria, quàm ulla alia Veritas; & ideo ponit in vero majorem delectationem in Gloria; sed ista Majoritas non potest esse cum Tempore: igitur convenit, quòd illa sit cum natura & proprietate, per quam Tempus mensuratur & comprehenditur.

12. I.K.T.I. Gloria DEI non potest esse Quies Veritati sinè Æqualitate Verificantis & Gloriantis, Verificabilis & Gloriabilis, Verificare & Gloriari, quam Æqualitatem Tempus destrueret, si mensuraret & comprehenderet Veritatem & Gloriam DEI.

13. I.K.T.K. Si in Veritate & Gloria DEI esset verificans & glorians Tempus, conveniret, quòd esset Minoritas in Verificante & Gloriante, & per consequens in Verificabili & Gloriabili, Verificare & Gloriari, & sic essent propè *non esse*, & per consequens propè Falsitatem & Pœnam.

14. I.T.H.I. Major Æqualitas Veritatis est de Verificante Æqualificante, Verificabili Æqualificabili, Verificare & Æqualificare, & ista major Æqualitas non posset cum Tempore esse in Veritate: &, si esset, esset major cum Minoritate; quod est impossibile.

15. I.T.H.K. Veritas DEI est simplex sinè aliqua compositione, & sua Simplicitas est major, quàm ulla alia simplicitas; & ideo in illa non potest esse Tempus; quia, si esset, esset propè Minoritatem, & per consequens propè compositionem; quod est impossibile.

16. I.T.I.K. Minor Æqualitas Veritatis non potest esse extra Tempus; igitur sequitur, quòd major Æqualitas Veritatis sit extra Tempus: ergo convenit, quòd sit in Æternitate.

17. K.T.H.I. In Gloria DEI est major Æqualitas, quàm in omni alia Gloria; & convenit, quòd illa major Æqualitas sit de Gloriante Æqualificante, Gloriabili Æqualificabili, Gloriari & Æqualificare, & quòd omnia tria sint una Gloria, una Æqualitas, una simplex Natura; & hoc non posset esse cum Minoritate, cum qua esset, si in Gloria & in Æqualitate DEI esset Tempus.

18. K.T.H.K. Si in Gloria DEI esset Tempus, quia in ipsa est Glorians, Gloriabile & Gloriari, conveniret, quòd in ipsa non esset glorians, gloriabile & gloriari, ut ibi non esset Minoritas, quæ habet Concordantiam cum Tempore, sinè quo non potest esse; at, si in Gloria DEI non esset Glorians, Gloriabile & Gloriari, esset in Minoritate ratione otiositatis & vacuitatis; ex quo sequeretur, quòd in ipsa esset contradictio Majoritatis & Minoritatis; quæ contradictio est impossibilis.

19. K.T.I.K. Si in DEO esset Tempus, essent in sua Gloria Æqualitas & Minoritas unum idem numero cum sua Gloria: ex quo sequeretur Æqualitas Majoritatis & Minoritatis, & Inæqualitas æqualium rerum, & Pœna Gloriæ; quod est impossibile.

20. T.H.I.K. Si in DEO esset Tempus, esset in illo major Æqualitas Majoritatis & Minoritatis, cùm in DEO sit major Æqualitas, quàm in ulla alia re: ex quo sequeretur major Inæqualitas æqualium rerum, quàm Majoritatis & Minoritatis, & omnia creata sequerentur istas naturas, si in DEO esset aliquid contrarium suæ Naturæ, per quod non esset major Æqualitas in illo, quàm in ulla alia re.

OCTAVA QUÆSTIO. E.

Utrùm in DEO sit Locus?

SOLUTIO. *Camera.* I.K.B.

1. QUæritur de Loco in DEO, ut habeamus notitiam de naturis & proprietatibus, propter quas Locus non possit esse in Essentia DEI, nec DEUS possit occupare Locum, nec esse conclusus in Loco, quamvis sit in omni Loco essentialiter & præsentialiter, & etiam extra Locum infinitè. Et ista inquirimus secundùm significationes Cameræ: sicut secundùm Veritatem DEI, quæ secundùm suam definitionem ponit in vero Operationem, quam DEUS facit in se ipso sub Ratione Bonitatis, taliter, quòd habeat quietem in Gloria; in qua non posset habere quietem, si DEUS esset conclusus in Loco, & Locus esset de ejus Essentia. Intelligimus autem per *facere* in DEO generare & spirare; & hoc intelligatur per totam istam Artem.

2. I.K.T.I. Veritas in DEO ponit in vero Æqualitatem Gloriantis, Gloriabilis & Gloriari; & propter hoc non potest cadere Locus in DEUM, transcendente Gloriabili, quod est de Essentia DEI, omnem Locum immensè & æternaliter, ut Veritas in Gloria habeat quietem & delectationem.

3. I.K.T.K. Antequam Mundus erat creatus, erat DEUS in se ipso infinitè; &, ut in DEO non sit Minoritas, convenit, quòd

sit in omni Loco & extra Locum; & convenit, quòd Veritas ponat hoc in vero, ut in Gloria possit quiescere cum Bonitate, Magnitudine &c.

4. I.K.T.B. Si DEUS non esset in omni Loco, poneret Differentia Pœnam in sua Gloria, & Falsitatem in sua Veritate, ita, quòd DEUS esset alteratus per Creationem Mundi, in quo Mundo non esset DEUS essentialiter in eo Loco, in quo erat, antequam Mundus esset, ex quo sequeretur Confusio Veritatis & Gloriæ; & hoc est impossibile.

5. I.B.T.I. Veritas, Bonitas & Æqualitas sunt in DEO unum idem numero, ex quo sequitur, quòd in DEO non possit esse Locus, qui sit de ejus Essentia & Natura; quia in omni Veritate, in qua est Æqualitas Æqualificantis, Æqualificabilis & Æqualificare sub Ratione Bonitatis, esset malum, si Locus esset de essentia Æqualitatis, quia ibi non posset esse nec remanere veritas æqualificantis, æqualificabilis & æqualificare.

6. I.B.T.K. Si DEUS esset conclusus in Loco, poneret Veritas in vero, quòd Bonitas non esset Ratio Bono, quòd ageret infinitum Bonum, quod infinitum Bonum non potest esse conclusum in Loco: & poneret in vero, quòd DEUS esset in Minoritate, quod esset malum & propè *non esse*; quod est impossibile.

7. I.B.T.B. Veritas & Bonitas sunt in DEO inconfusæ, & quælibet illarum est alia, & in claris Rationibus remanet Inconfusio in intrinseca Operatione Verificantis & Bonificantis, Verificabilis & Bonificabilis, Verificare & Bonificare, quæ Inconfusio non posset remanere, si DEUS esset conclusus in Loco.

8. I.T.I.K. Si DEUS esset terminatus & finitus in Loco, sequeretur, quòd, cùm in DEO Veritas & Æqualitas sint unum idem numero, essent in DEO Æqualitas & Minoritas unum idem numero, cùm Locus non possit esse sinè Minoritate; & hoc non potest Veritas ponere in vero, nempe, quòd sua Æqualitas Verificantis, Verificabilis & Verificare & Minoritas possint converti.

9. I.T.I.B. Si DEUS esset conclusus in Loco, poneret Veritas in vero Confusionem Æqualitatis in Unitate Essentiæ & Naturæ Æqualificantis, Æqualificabilis & Æqualificare, ita, quòd æqualificabilis potentia esset vacua in Loco, & non vacua; & hanc Confusionem & contradictionem Veritas non potest ponere in vero.

10. I.T.K.B. Si DEUS esset conclusus in Loco, Minoritas Loci transcenderet in verificare diversas essentias confusas in Deitate, ita, quòd una esset essentia Loci, & altera essentia DEI Loco concluſi: & sequerentur inde duo Dii, unus finitus in Loco, & alter infinitus, qui esset ipse Locus; hoc autem non potest Veritas ponere in vero: quia, si poneret, posset verificare, quòd unus Locus esset finitus, & alter infinitus, multiplicans DEUM infinitum, quolibet existente Loco simpliciter; & hoc est impossibile.

11. K.B.T.I. Gloria & Bonitas sunt in DEO æqualiter una in altera sub Ratione Personarum, Bonitate existente sub Ratione Bonificabilis tota in Gloriante, ipso Gloriante existente totâ Gloriâ, & è converso; & ideo DEUS non potest esse conclusus in Loco.

12. K.B.T.K. Bonitas DEI non posset quiescere in Gloria, si esset propè Locum, cui appropinquaret, si esset conclusus in illo; & per illam propinquitatem esset propè Minoritatem: & per Minoritatem propè *non esse*: & per *non esse* propè Malitiam contra Bonitatem, & propè Pœnam contra Gloriam.

13. K.B.T.B. Si DEUS esset terminatus in Loco, esset Confusio in Bonitate & in Gloria DEI, quia DEUS esset bonus, in quantum est, & sua terminatio esset malum, quod malum esset Pœna in Gloria, & malum in Bonitate; & hoc est impossibile.

14. K.T.I.K. Si DEUS esset terminatus in Loco, Æqualitas Gloriativi, Gloriabilis & Gloriari esset Æqualitas minorificantis, minorificabilis & minorificare, ita, quòd DEUS esset minorificabilis in Loco, & Locus esset minorificans, & minorificare compositum de ambobus, & hoc idem de gloriari; quod est impossibile.

15. K.T.I.B. Si DEUS esset conclusus in Loco, sequeretur, quòd Gloriativum esset locatum in Gloriabili, & Gloriabile in Gloriativo, & Gloriari in ambobus: ex quo sequeretur Confusio continentis & contenti in Æqualitate Æqualificantis & Æqualificabilis; quod est impossibile.

16. K.T.K.B. Quia Locus non est de Essentia DEI, est in ejus Gloria Differentia infinitarum rerum existentium remotarum infinitè à Minoritate & Confusione, cum qua remotione Gloria est quies & delectatio illarum infinitarum rerum.

17. B.T.I.K. Si in DEO esset Locus, sua Bonitas diffusa in Æqualitate Bonificativi, Bonificabilis & Bonificare esset terminata & comprehensa in Minoritate, quæ habet Concordantiam cum Loco & cum Inæqualitate; & hoc est impossibile.

18. B.T.I.B. Si DEUS esset comprehensus in Loco, Differentia Æqualitatis in Bonificante, Bonificabili & Bonificare esset in privatione, quia se non posset extendere ultra Locum; ex quo sequeretur, quòd Locus esset subjectum Differentiæ Æqualitatis in Malitia malificativi, malificabilis & malificare; & hoc est impossibile.

19. B.T.K.B. Si DEUS esset terminatus in Loco, esset Minoritas ratio ejus Bonitati, quòd Bonum ageret Bonum minorificando, & per consequens Differentiæ, quòd illud bonum esset confusum, & Bonitati, quòd esset malum; & hoc est impossibile: per quam impossibilitatem sequitur contrariũ.

20. T.I.K.B. In Æqualitate DEI est Æqualificativum, Æqualificabile & Æqualificare, uno existente in alio, ita, quòd Æqualificativum de toto se ipso producat Æqualificabile, & de totis ambobus spiretur Æqualificare suppositaliter, ita, quòd Differentia hoc clarificet & removeat à Minoritate & à Confusione, & Æqualitas hoc æqualificet & removeat à Minoritate; & ideo non potest esse in DEO Locus, in quo concludatur, nec qui sit de sua Essentia & Natura: unde sequitur, quòd DEUS sit infinitus in Loco & extra Locum.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo DEUS operetur in se ipso?

SOLUTIO. *Camera.* K.B.C.

1. HANc Quæstionem facimus, ut habeatur cognitio de Modo, secundùm quem DEUS habet Operationem per suas Rationes & Proprietates, ratione quarum est Operans, Operabile & Operari personaliter; sicut in ipso Gloria, Bonitas & Magnitudo sunt reales Rationes, per quas habet modum in operando Glorians Bonificans & Magnificans, Gloriabile Bonificabile & Magnificabile.

2. K.B.T.K. Secundùm quòd Bonitas habet delectationem & quietem in Gloria sinè Minoritate, est Ratio Bono, quòd agat Bonum sinè Minoritate, & Gloria est Ratio Glorianti, quòd producat Gloriosum sinè Minoritate; ratione cujus sequitur Modus in Operatione Operantis, Operabilis & Operari, ita, quòd illud Operabile remaneat Operabile, ut possit remanere Operari Operantis & Operabilis sub Ratione Gloriæ & Bonitatis sinè ulla Minoritate.

3. K.B.T.B. Gloria & Bonitas sunt in DEO unum idem numero, & Differentia declarat, quòd quælibet sit realis Ratio personaliter: sicut Gloria in Gloriante, Gloriabili & Gloriari, Bonificante, Bonificabili & Bonificare; & per istum Modum operandi sequitur multiplicatio Divinarum Personarum distinctarum una ab altera, quas Differentia declarat, ita, quòd Gloria & Bonitas remaneant reales & inconfusæ Rationes.

4. K.B.T.C. Gloria & Bonitas habent Modum concordandi in operando & multiplicando Personas ratione Concordantiæ, quam Gloria & Bonitas habent in Gloriante Gloriabili, Bonificante Bonificabili, Gloriari Bonificare.

5. K.C.T.K. Gloria & Magnitudo habent Modum contrarium Minoritati, per quem sequitur multiplicatio Personarum, quia Gloria est major Ratio, quæ possit esse, Glorioso, & Bonitas Bono, & Gloria Bonitati, & è converso; & ista Majoritas Rationis non posset esse sinè multiplicatione Personarum.

6. K.C.T.B. Quoniam Differentia est Ratio Gloriæ & Magnitudini, & è converso Gloria & Magnitudo Differentiæ sub Ratione operandi, sequitur Modus operandi glorianter, magnificanter & differenter, & multiplicandi certas claras & inconfusas Personas, in quibus habet Differentia Modum clarificandi & removendi eas ab omni Confusione numeri.

7. K.C.T.C. Concordantiâ existente inter Gloriam & Magnitudinem sequitur Modus in Concordare Concordantis & Concordabilis cum delectatione magnificandi & gloriandi, ex quo sequitur Modus multiplicandi personaliter, essentialiter & naturaliter.

8. K.T.K.B. Quoniam Gloria DEI est remota ab omni Minoritate, est remota ab omni Confusione, & ideo habet in se Modum Distinctionis inter Glorians, Gloriabile & Gloriari, ex quo sequitur multiplicatio & Modus operandi, operante Gloriante de se ipso Gloriabile operatum in Gloriari & Operari.

9. K.T.K.C. In Gloria DEI est Modus operandi contra Minoritatem; & ideo convenit,

venit, quòd ille Modus sit in Concordare de Concordante & Concordabili, Gloriante & Gloriabili, ita, quòd Minoritas ibi non possit resistere, nec in illa Operatione aliquid inclinare ad *non esse*.

10. K.T.B.C. Operatio, quam DEUS habet in se ipso, est secundùm Gloriam, Differentiam & Concordantiam, quæ in DEO sunt unum idem numero, propter quam Unitatem numeri habent Modum operandi Personas unificanter, numeraliter, gloriosè, distinctè, concordanter & multiplicanter.

11. B.C.T.K. Ille Modus operandi, quem DEUS habet intrinsecè, est secundùm Magnitudinem suæ Bonitatis & secundùm Bonitatem suæ Magnitudinis sinè omni Minoritate; ex quo sequitur Magnitudo Bonitatis & Bonitas Magnitudinis in operando Bonificabile & Magnificabile, Bonificatum & Magnificatum.

12. B. C. T. B. DEUS habet in se ipso Modum operandi cum Differentia Operantis & Operabilis sub Ratione Bonitatis & Magnitudinis, quæ Ratio est Modus in operando, quòd sit Bonificantis, Bonificabilis & Bonificare, Magnificantis, Magnificabilis & Magnificare.

13. B. C. T. C. In Modo, quem DEUS habet in operando, est Concordantia Bonitatis & Magnitudinis, ita, quòd Magnitudo sit Ratio Bonitati, quomodo Bonitas cum Magnitudine sit Ratio Bono, quòd agat Bonum, videlicet, quòd producat infinitum Bonum: & Bonitas sit Ratio Magnitudini, quòd Magnitudo cum Bonitate sit Ratio Magno, quòd producat infinitum magnificabile Bonum.

14. B.T.K.B. In Bonitate DEI est Differentia Bonificantis, Bonificabilis & Bonificare, & in Differentia DEI est Bonitas Differentiantis, Differentiabilis & Differentiare, ex quo sequitur Modus operandi bene & distinctè sinè Modo minorificandi.

15. B. T. K. C. In Bonitate DEI est Concordantia Concordantis, Concordabilis & Concordare, & in Concordantia DEI est Bonitas Bonificantis, Bonificabilis & Bonificare; & ideo secundùm istum Modum habet DEUS in se ipso Operari de Operante & Operabili sinè minorificare.

16. B. T. B. C. In Bonitate DEI est operari de Differentia & Concordantia, quod operari sequitur Modum illius, de quo est; & ideo in illo operari non potest esse malificare, nec ibi potest recipi & existere Confusio nec Contrarietas.

17. C. T. K. B. In Magnitudine DEI est Differentia, ut in illa sit Magnificans, Magnificabile & Magnificare: & Magnitudo DEI est in Differentia, ut Differentia sit magna in Differentiante, Differentiabili & Differentiare; & ideo sequitur Modus in personali Operatione de Magnitudine & Differentia, quæ sunt unum idem numero sinè resistentia Minoritatis.

18. C. T. K. C. Magnitudo & Concordantia DEI sunt unum idem numero, ut sint remotæ à Minoritate numeri & ab omni accidente; & Modus, quem habent in operando, est in magnificando & concordando propria & essentialia Suppositа existentia remota ab omni Modo Minoritatis, Parvitatis & Contrarietatis.

19. C. T. B. C. In Magnitudine DEI sunt Differentia & Concordantia, ita, quòd Differentia clarificet Magnificans, Magnificabile & Magnificare, & Concordantia concordet ipsa in Unitate Essentiæ & Naturæ; & ideo sequitur Magnitudo in sua operatione Modum, secundùm quem Differentia & Concordantia sunt in ipsa.

20. T. K. B. C. Modus Differentiæ & Concordantiæ in Operatione DEI est sinè Minoritate; & ideo convenit, quòd in illa operatione non sit Confusio nec Contrarietas, ut ibi non sit Minoritas; ista Operatio, quam DEUS habet in se ipso, est de Divinis Personis distinctis & concordantibus, in quibus non potest esse Minoritas, quia DEUS sequitur Modum, quem habet in existendo & agendo.

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo DEUS operatur in se ipso & in alio?

SOLUTIO. *Camera.* K.E.G.

1. ISta Quæstio fit ad inquirendum Modum & proprietatem activitatis, quam Rationes DEI habent in operando: sicut Gloria, Potestas & Voluntas, quæ in ipso sunt unum idem numero, cum qua Unitate quælibet ipsarum est unificativa sub Ratione suî ipsius & aliarum, ita, quòd DEUS cum Unitate Gloriæ, Potestatis & Voluntatis est Unificans, Unificabile & Unificare cum Gloria unificativa gloriante, & cum Potestate unificativa possisificante, & cum Voluntate amativa amante Gloriabile & Gloriari, Possificabile & Possificare, Amabile & Amare.

K.E.T.K.

2. K.E.T.K. In DEO non est Minoritas; & ideo sub Ratione Gloriæ habet gloriativam Potentiam, cum qua producit Gloriosum: & sub Ratione Potestatis habet possificativam Potentiam, cum qua producit Possificatum; & hoc in tantum, quanta est activitas Gloriæ & Potestatis, ut Minoritas operandi non possit intrare in illam.

3. K.E.T.E. DEUS est Principium & est Gloria Potestatis, & in ipso Gloria, Potestas & Principium sunt unum idem numero; & ideo habet Potentiam principiativam, gloriativam & possificativam, principiabilem, gloriabilem & possificabilem, gloriari, principiare & possificare.

4. K. E. T. G. DEUS est Finis & Complementum, & suus Finis & sua Potestas sunt unum idem numero; & ideo complet DEUS cum completiva Potentia gloriabile, possificabile & perfectibile, & hoc convertitur, videlicet, quòd Gloria & Potestas cum Fine sint gloriativa, possificativa & perfectiva Potentia.

5. K.G.T.K. Voluntas in DEO est amativa, cum qua DEUS amat Amabile, & cum Amativitate & Amabilitate producit Amare; &, ut in Gloria non sit Minoritas, convenit, quòd sit ita conditionata, sicut Voluntas.

6. K.G.T.E. Amare in Voluntate DEI est Principium Amantis & Amabilis, & Principians & Principiabile sunt Principium ipsius Amare; & ideo principiat DEUS cum Amativitate Amabile in Amare, & Amare in Amabili, & cum tali Amativitate habet quietem in Gloria, sinè qua Amativitate non posset habere quietem.

7. K.G.T.G. Gloria & Finis sunt in DEO unum idem numero; & ideo DEUS cum gloriativa Potentia complet Gloriabile & Gloriari, sinè quo Complemento Voluntas & Finis non possent quiescere in Gloria, & Finis non esset ita activus in Gloriari, sicut in Amare.

8. K.T.K.E. Ut in Gloria DEI non sit Minoritas nec otiositas, necessariò convenit, quòd sit activa principiativa Potentia: &, ut Minoritas non sit in suo Principiabili, convenit, quòd illud Principiabile sit passiva Potentia essentialis & naturalis activæ Potentiæ: & etiam, ut illorum Principiare non transeat in aliam essentiam & naturam; ista Activitas & Passionativitas & Passionare est Personare multiplicans Divinas Personas formaliter sinè ulla materia, quæ ibi non poteſt esse, quia in Gloria non potest recipi Minoritas.

9. K.T.K.G. In DEO Gloria & Finis sunt unum idem, & remanent in illo reales Rationes, ut Minoritas ibi non possit contineri; ex quo sequitur, quòd DEUS cum Gloria gloriet Finem, & cum Fine compleat Gloriam, ita, quòd Minoritas non possit huic resistere, nec Gloria nec Finis appropinquare ad *non esse*.

10. K.T.E.G. Gloria, Principium & Finis sunt in DEO unum idem numero; & ideo convenit, quòd Gloria sit principiativa & finitiva, videlicet completiva; at, quia Gloria non potest esse principiativa nec finitiva sinè principiabili & finibili, scilicet perfectibili, convenit, quòd Gloria sit principiabilis finibilis Potentia, omnibus his rebus applicatis ad Divinas Personas.

11. E.G.T.K. Potestas & Voluntas sunt in DEO unum idem numero: &, ut in DEO non sit Minoritas Potestatis, convenit, quòd sic habeat possificativam Potentiam, cum qua possificet, sicut habet amativam Potentiam, cum qua amat; & hoc idem sequitur de possificabili amabili, possificare amare: & ideo, quidquid DEUS amat, potest cum Potestate, & omne id, quod Potestas potest, cum Voluntate est amabile, & huic non potest Minoritas contradicere.

12. E. G. T. E. Potestas & Voluntas in DEO sunt Principia omnibus creatis rebus, ita, quòd DEUS cum sua Potestate principiavit omnes creatas Potestates, & cum sua Voluntate amavit, quòd illæ crearentur; & ideo DEUS cum creativa Potentia, quæ est possificativa principiativa, creavit principiabile possificabile amabile, ita, quòd Voluntas hoc voluit, & Potestas hoc potuit.

13. E.G.T.G. DEUS potest in Voluntate cum possificativa Potentia possificare Possificabile, sicut potest in Voluntate cum amativa Potentia amare in Potestate Amabile; & convenit, quòd hoc necessariò sic sit, ut Potestas tantum possit quiescere in Fine, quantum in Voluntate.

14. E.T.K.E. Potestas DEI principiavit cum activa Potestate Mundum sinè Minoritate suî ipsius; sed, quia Mundus est principiatus de nihilo, est principiabilis in minorificabili potentia, quæ de sua essentia & natura est, ut sit propè nihil, de quo nihilo est principiatus & creatus.

15. E.T.K.G. DEUS cum activa finita Potestate utitur creaturis secundùm illum Finem,

Finem, ad quem ipsas creavit, qui Finis est quies omnium creatarum rerum, ut Minoritas non possit resistere Potestati nec Fini.

16. E.T.E.G. DEUS principiavit Mundum cum Potestate Finîs, & ideo de necessitate convenit, quòd Finis Mundi habeat sum complementum, quia non est alia Potestas Finîs, quæ possit deviare Finem Mundi, cùm Principium & Finis in DEO sint unum idem cum Potestate.

17. G.T.K.E. DEUS principiavit Amare cum Voluntate, in qua Voluntate est Amabile principiatum de Amativitate, ut Minoritas non possit cadere in amare & principiare.

18. G.T.K.G. DEUS amat cum Fine omnia, quæ amat; nam, si aliquid amaret sinè Fine, esset Minoritas in suo amare; &, quia in DEO Voluntas & Finis sunt unum idem numero, consequitur DEUS Finem omnium illarum rerum, quas amat, & huic Minoritas non potest contradicere.

19. G.T.E.G. Amare in Voluntate DEI est principiare & perficere, & ideo est Voluntas DEI amativa cum Principio & cum Fine; ex quo sequitur, quòd DEUS in Principio attingat Finem omnium rerum, quod Principium est ipsémet DEUS.

20. T.K.E.G. In DEO Principium est Finis, & Finis est Principium; & ideo principiat DEUS in Principio cum Fine, & in Fine perficit cum Principio; & huic Minoritas non potest contradicere, quia non potest intrare nec recipi in Fine nec in Principio.

In hac Quæstione significavimus, per quem modum possit applicari Ars ad probandam Trinitatem in DEO, & possint solvi Objectiones, quæ possunt fieri; quæ Probationes & Solutiones sunt implicatæ in Rationibus, quas in prædicta Quæstione diximus: & ista Quæstio est valde utilis ad sciendum, & multa declarat ad habendam notitiam de DEO.

PARS II.
De Explicitè.

IN hac Parte *Applicationis* ponimus secundùm decem Regulas *quadraginta quinque Quæstiones*, in quibus explicitè existunt Termini Quæstionum & Principia hujus Scientiæ applicabilia ad propositum; & applicando illa, quæ *explicitè* sunt posita in Quæstione, illis, quæ *implicitè* sunt in Camera, & miscendo unumquodque Principium cum alio, significantur solutiones quæstionum & modi, secundùm quos potest Artista solvere objectiones, quæ possunt fieri contra conclusiones, quas proponimus dare artificialiter & necessariò, quæ declarant, quòd in DEO sit Trinitas.

1. QUÆSTIO. *Utrùm Bonitas DEI sit ita magna, sicut sua Sapientia?*

Solutio. *Camera.* B.C.F. Tenemus Affirmativam hujus quæstionis, quam Camera significat, quòd sit necessaria, quia Magnitudo Sapientiæ est, ut habeat in se Intelligens, Intelligibile & Intelligere, quod sit infinitum Medium amborum, & ut in omnibus tribus sit infinita bona & clara Concordantia sinè ulla Confusione, sinè qua Magnitudine Sapientia non posset esse magna; & quia Bonitas, Magnitudo & Sapientia sunt in DEO unum idem numero, convenit, quòd Bonitas sit ita magna, sicut Sapientia, & tali modo magna, quali Sapientia est magna, videlicet, quòd habeat in se ipsa infinitam Magnitudinem in Bonificante, Bonificabili & Bonificare, in quibus sit infinita Concordantia & Sapientia bona & clara sinè omni Confusione, & quòd Bonificare sit infinitum Medium inter Bonificans & Bonificabile.

2. QUÆSTIO. *Utrùm Magnitudo DEI sit ita bona, sicut sua Voluntas?*

Solutio. *Camera.* B.C.G. In Voluntate DEI est Bonitas in Amante, Amabili & Amare, sinè quibus non posset esse bona, nec posset Voluntas in se ipsa habere suum Finem nec Naturam concordandi nec clarificandi contra Confusionem; &, quia in DEO Bonitas, Magnitudo, Voluntas sunt unum idem numero, convenit, quòd Magnitudo sit ita conditionata in Bonitate, sicut Voluntas, videlicet, quòd habeat in se ipsa Magnificans, Magnificabile & Magnificare infinita in Bonitate & Concordantia, ita, quòd Magnitudo in se ipsa habeat suum Finem & claritatem omnium trium sinè aliqua Confusione; & sic necessariò convenit tenere affirmativam, ut non sequatur, quòd in Bonitate, Magnitudine & Voluntate sit Differentia Essentiæ & Naturæ, nec Malitia, Parvitas & Privatio Finîs & Concordantiæ.

3. QUÆSTIO. *Utrùm Bonitas DEI sit tantum remota à suo contrario, quantum Sapientia?*

Solutio. *Camera.* B.D.F. Sapientia DEI est remota à suo contrario cum Intelligere, quod est infinitum & æternum Medium inter Intelligens & Intelligibile, omnibus

nibus tribus existentibus bene & inconfusè sub Ratione Differentiæ, & ideo est impossibile, quòd Sapientia DEI possit habere Ignorantiam; &, quia in DEO Bonitas, Æternitas & Sapientia sunt unum idem numero, de necessitate convenit, quòd Bonitas sit tantum remota à Malitia, quantum Sapientia ab Ignorantia, & convenit, quòd Bonitas sit tantum remota à Malitia cum suis conditionibus, quantum Sapientia ab Ignorantia cum suis.

4. QUÆSTIO. *Utrùm Voluntas DEI tantum amet Bonitatem & Æternitatem, quantum se ipsam?*

Solutio. *Camera.* B.D.G. Voluntas DEI amat in se ipsa bonum & æternum Finem Amantis, Amabilîs & Amare, & amat esse Bonitas & Æternitas; unde sequitur de necessitate, quòd amet in Bonitate & Æternitate hoc, quod amat in se ipsa, videlicet, quòd amet in Bonitate Finem Bonificantis, Bonificabilîs & Bonificare, & in Æternitate Finem Æternantis, Æternabilîs & Æternare, & quòd amet illum Finem bonum & æternum & amet illum sinè aliqua Contrarietate, sinè quo amore Voluntas non haberet Finem, in quo posset quiescere.

5. QUÆSTIO. *Utrùm Sapientia DEI tantum possit intelligere in Bonitate & in Potestate, quantum in se ipsa?*

Solutio. *Camera.* B.E.F. Sapientia DEI intelligit in se ipsa Intelligere, quod est Medium inter Intelligens & Intelligibile, & intelligit, quòd illud Intelligere sit Bonitas & Potestas; & ideo convenit, quòd intelligat in Bonitate Bonificare, & in Potestate Possificare, & hoc idem de Bonificante Bonificabili, Possificante Possificabili, Differentiare & Principiare; & ideo est impossibile, quòd Sapientia possit plus intelligere in sémet ipsa, quàm in Bonitate & Potestate.

6. QUÆSTIO. *Utrùm Bonitas DEI habeat tantam Potestatem, quantam sua Voluntas?*

Solutio. *Camera.* B.E.G. Voluntas DEI habet Potestatem amandi in se ipsa Finem Amantis & Amabilîs, & habet Potestatem amandi, quòd sit Bonitas & Potestas, & habet Potestatem amandi Differentiam inter Amans & Amabile, & quòd suum Amare sit principiatum de ambobus bene & completè; & quia Potestas sic est unum idem cum Bonitate, sicut cum Voluntate, de necessitate sequitur, quòd Bonitas habeat tantam Potestatem secundùm suam conditionem, quantam Voluntas, videlicet, quòd habeat Potestatem habendi Finem Bonificantis, Bonificabilîs & Bonificare, & sic de aliis rebus significatis in hoc, quod diximus de Voluntate.

7. QUÆSTIO. *Utrùm Voluntas DEI amet, quòd sit Differentia inter suam Bonitatem & suam Sapientiam?*

Solutio. *Camera.* B.F.G. Si Voluntas DEI diligeret, quòd inter Bonitatem & Sapientiam esset Differentia Essentiæ & Naturæ, esset contra Finem amandi, & diligeret, quòd Sapientia esset bona accidentaliter, & non essentialiter, & quòd Bonitas esset intellecta accidentaliter, & non essentialiter; ex quo sequeretur, quòd in suo amare esset Confusio boni & mali, quæ esset Medium compositum de ambobus; & hoc idem sequeretur de Sapientia & de Ignorantia, de amare & odire, de Fine & sua Privatione, de Differentia & sua Confusione; & hoc est impossibile.

8. QUÆSTIO. *Utrùm Sapientia DEI habeat majorem Virtutem, quàm sua Bonitas?*

Solutio. *Camera.* B.F.H. Sapientia DEI habet Virtutem in Intelligere, quod existat in Medio Intellectivi & Intelligibilîs, & cum ambobus remaneat una Virtus & una Bonitas, in quibus Differentia declarat Distinctionem Personarum; ista Virtus esset major in Sapientia, si Bonitas non esset sic conditionata cum Virtute secundùm suam Rationem, sicut Sapientia cum sua; quæ Majoritas Virtutis est impossibilis, ut non sequatur Differentia Essentiæ & Naturæ inter Bonitatem, Sapientiam & Virtutem, quæ Differentia esset de Malitia, Ignoratia, Minoritate & Vitio; quod est impossibile.

9. QUÆSTIO. *Utrùm Bonitas DEI habeat tam claram & tam inconfusam Virtutem, sicut sua Voluntas?*

Solutio. *Camera.* B.G.H. In Voluntate DEI est clara Virtus Amantis, Amabilîs & Amare sinè ulla Confusione & Privatione Bonitatis & Finîs, & hoc in tantum, quòd illa Virtus non potest esse major in Amante, Amabili & Amare & in Clarificatione omnium trium; unde sequitur de necessitate, quòd Virtus sit ita clara in Bonitate, sicut in Voluntate, ut Bonitas non sit confusa nec remota à Bonificante, Bonificabili & Bonificare, sinè quibus non posset quiescere in Fine.

10. QUÆSTIO. *Utrùm Sapientia DEI*

sciat tantum Veritatis in Bonitate, quantum in se ipsa?

Solutio. *Camera.* B. F. I. Sapientia DEI scit in se ipsa Veritatem diffusam in Intellectivo, Intelligibili & Intelligere, & hoc medianter & æqualiter, sinè quo scire esset in Sapientia Malitia & Confusio boni & mali, quod esset Medium intelligendi & ignorandi, Veritatis & falsitatis, Æqualitatis & Inæqualitatis; & hoc est impossibile, quæ impossibilitas esset possibilitas in Bonitate, si Sapientia intelligeret majorem Veritatem in se ipsa, quàm in Bonitate, quam in illa intelligeret, si Bonitas non esset ita conditionata secundùm Rationem Veritatis, sicut Sapientia.

11. QUÆSTIO. *Utrùm Voluntas DEI tantum diligat Veritatem in Bonitate DEI, quantum se ipsa?*

Solutio. *Camera.* B. G. I. Voluntas DEI amat Veritatem in se ipsa in Amante, Amabili & Amare, Verificante, Verificabili & Verificare, & hoc æqualiter, bene, differenter & completè; ex quo sequitur, quòd, si Voluntas tantum amat Veritatem in Bonitate, quantum in se ipsa, illam amet secundùm illas conditiones in Bonitate, secundùm quas illam amat in se ipsa; &, si illam non amaret tantum in Bonitate, quantum in se ipsa, non posset quiescere in Fine ipsius Amare nec Bonitatis nec Veritatis; ex quo sequeretur Malitia, Odium, Falsitas & Inæqualitas.

12. QUÆSTIO. *Utrùm Sapientia DEI sciat tantam Gloriam in Bonitate, quantam in se ipsa?*

Solutio. *Camera.* B. F. K. Sapientia DEI intelligit in se ipsa Gloriam diffusam in Intellectivo, Intelligibili & Intelligere sinè Minoritate & Confusione Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere, ita, quòd Intelligere existat gloriosum Medium inter Intellectivum Glorians, & Intelligibile Gloriabile; & sic secundùm istas conditiones convenit, quòd Sapientia ita sciat Gloriam in Bonitate, sicut in se ipsa, ut illam non sciat in se ipsa cum Minoritate & otiositate, nec cum vacuitate Gloriantis, Gloriabilis & Gloriari; ex quo sequitur, si Sapientia intelligit tantam Gloriam in Bonitate, quantam in se ipsa, quòd Sapientia sciat ipsam ita conditionatam in Bonitate, sicut in se ipsa; in qua Gloria non posset Sapientia habere delectationem & quietem cum Bonitate, nec cum Inconfusione, si intelligeret majorem Gloriam in se ipsa, quàm in Bonitate.

13. QUÆSTIO. *Utrùm Bonitas DEI habeat tantam Delectationem & Quietem in Gloria, quantam habet Voluntas?*

Solutio. *Camera.* B. G. K. Voluntas DEI habet delectationem & Quietem in Gloria, amando in Gloria Glorians, Gloriabile & Gloriari bene, differenter & completè sinè Minoritate, cum qua Minoritate Voluntas amaret Gloriam in Bonitate & in se ipsa, si non sic amaret conditiones Gloriæ in Bonitate, sicut in se ipsa: ex qua Minoritate sequeretur Malitia in Bonitate, & Confusio in Differentia, & Odium in Voluntate, ac Defectus Finis, & Majoritas Minoritatis; & omnia ista sunt impossibilia in DEO.

14. QUÆSTIO. *Quid est Magnitudo Æternitatis in Sapientia?*

Solutio. *Camera.* C. D. F. Magnitudo Æternitatis in Sapientia est, quòd Sapientia in Æternitate intelligat essentiale Æternans, Æternabile & Æternare infinita in Concordantia sinè Contrarietate, Æternare sic existente in Medio Æternantis & Æternabilis, sicut Intelligere in Medio Intellectivi & Intelligibilis; igitur Magnitudo Æternitatis in Sapientia est id, quod diximus: & si hoc non esset ita, esset Magnitudo Æternitatis in Sapientia contrarium hujus, quod diximus; quod contrarium est impossibile.

15. QUÆSTIO. *De quo est Magnitudo Voluntatis in Æternitate?*

Solutio. *Camera.* C. D. G. Magnitudo Voluntatis in Æternitate est de Amante & Æternante, de Amabili & Æternabili, de Amare & Æternare, & hoc infinitè, concordanter & perfectè sinè omni Contrarietate.

16. QUÆSTIO. *Quare Magnitudo & Potestas DEI habent Concordantiam cum Sapientia?*

Solutio. *Camera.* C. E. F. Ratio, quare Magnitudo & Potestas habent Concordantiam cum Sapientia, est, ut quælibet earum remaneat realis Ratio, ita, quòd Magnitudo sit id, per quod Potestas & Sapientia sunt magnæ: & quòd Potestas sit id, per quod in Magnitudine est Potestas Magnificantis, Magnificabilis & Magnificare, & in Sapientia Potestas Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere, & hoc concordanter in Unitate omnium trium: & principianter in Principiante, Principiabili & Principiare, & medianter existente Concordare in Medio Concordantis & Concordabilis, & Principiare in Medio Principiantis & Principiabilis, & Intelligere in Medio Intellectivi & Intelligibilis, & hoc idem de Possificare & Magnificare; & necessariò convenit, quòd hæc Concordantia sit, quia de contrario sequeretur Discordantia.

17. QUÆSTIO. *Quare Voluntas DEI amat Magnitudinem Potestatis?*

Solutio. *Camera.* C. E. G. Voluntas DEI ideo amat Magnitudinem Potestatis, ut habeat infinitam Potestatem in Amare Amantis & Amabilis, & ut Voluntas possit amare & habere istam Potestatem, amat in Potestate infinitam Magnitudinem Potestatis diffusæ in Possificante, Possificabili & Possificare infinitè & concordanter, possificanter, principianter, medianter, amanter & cum omni Perfectione.

18. QUÆSTIO. *Quæ est ratio, quare Sapientia DEI non intelligat & sua Voluntas non amet Quantitatem in sua Magnitudine?*

Solutio. *Camera.* C. F. G. Ratio, quare Sapientia DEI nescit, nec Voluntas amat Quantitatem in Magnitudine DEI, est, quia in Magnitudine DEI est intellectum & amatum infinitum Magnificare, Intelligere & Amare, Concordare & Complere, quæ existunt in Medio infiniti Magnificantis & Magnificabilis, Concordantis & Concordabilis, Intellectivi & Intelligibilis, Amantis & Amabilis, Perfectivi & Perfectibilis.

19. QUÆSTIO. *Quæ est ratio, quòd Sapientia DEI nesciat Tempus in sua Magnitudine & Virtute?*

Solutio. *Camera.* C. F. H. Ratio, quare Sapientia nescit Tempus in sua Magnitudine & Virtute, est, quia in Magnitudine & Virtute scit Æternitatem Magnificantis, Magnificabilis & Magnificare, Concordantis, Concordabilis & Concordare, Intelligentis, Intelligibilis & Intelligere, Virtuificantis, Virtuificabilis & Virtuificare, existente Æternare in Medio Æternantis & Æternabilis, & repræsentante Majoritate humano Intellectui majus scire, quod Sapientia DEI potest habere de Æternitate.

20. QUÆSTIO. *In qua Magnitudine existit tam magna Virtus, sicut in Voluntate DEI?*

Solutio. *Camera.* C. G. H. Ad hanc Quæstionem respondetur per negationem, videlicet, quòd sit nulla Magnitudo, in qua Voluntas habeat tam magnam Virtutem, sicut Voluntas DEI habet in sua Magnitudine, in qua habet Virtutem amandi, infiniendi & magnificandi de infinito Magnificante & Magnificabili, sicut habet Virtutem amandi infinitum Amans & Amabile, & hoc concordanter, virtuosè & perfectè sinè Majoritate, quæ in illa non potest recipi, ut in illa non sit cum Minoritate, & ut non sint plures Dii, quàm unus tantùm.

21. QUÆSTIO. *Quid est Æqualitas Magnitudinis & Sapientiæ in DEO?*

Solutio. *Camera.* C. F. I. Æqualitas Magnitudinis & Sapientiæ in DEO est, quòd ita in Magnitudine sit Magnificativum, Magnificabile & Magnificare, sicut Sapientia scit in se ipsa Intellectivum, Intelligibile & Intelligere, in qua Magnitudine sciat tantam Concordantiam Veritatis & Æqualitatis, quantam scit in se ipsa, & quòd in Magnitudine sciat infinitum Medium Magnificantis & Magnificabilis, sicut in se ipsa intelligit Intelligere infinitè intellectum.

22. QUÆSTIO. *Quæ est ratio, quòd in Voluntate DEI Magnitudo & Veritas sint sinè Loco?*

Solutio. *Camera.* C. G. I. Ratio, quare Magnitudo & Veritas sunt in Voluntate sinè Loco, est, quia Voluntas existit infinita in Amante, Amabili & Amare sub Ratione Magnitudinis, in qua Veritas ponit in vero infinitum Magnificans, Magnificabile & Magnificare; & illud Verum est infinitum & perfectum in Verificante, Verificabili & Verificare.

23. QUÆSTIO. *Quomodo Magnitudo Gloriæ in DEO est in Sapientia?*

Solutio. *Camera.* C. F. K. Magnitudo Gloriæ in Sapientia est in Gloriante, Gloriabili & Gloriari, in quibus Sapientia intelligat infinitam Magnitudinem omnium trium; ista Magnitudo Gloriæ est in Sapientia secundùm Modum realium Rationum, unâ existente in altera multiplicando Divinas Personas cum Delectatione, Magnificatione, Concordantia & gloriofo Medio sinè ulla Minoritate & Ignorantia.

24. QUÆSTIO. *Cum quo Voluntas in DEO est in Magnitudine sinè Minoritate?*

Solutio. *Camera.* C. G. K. Voluntas DEI est in Magnitudine sinè Minoritate cum infinito Amare, quod in Magnitudine amat Infinitatem Magnificantis, Magnificabilis & Magnificare, quæ sunt amabilia

magnificanter, concordanter, perfectè & gloriosè sinè omni Minoritate, quæ in illa non potest esse.

25. QUÆSTIO. *De quo potest Potestas DEI tantum in Æternitate, quantum in Sapientia?*

Solutio. *Camera.* D. E. F. Potestas DEI potest tantum de Æternitate in Æternitate, quantum de Sapientia in Sapientia, hoc est, quòd Æternans, quod est Potestas, potest de se ipso Æternabile & Æternare, sicut in Sapientia, in qua Potestas est Intellectivum, quod potest de se ipso Intelligibile & Intelligere sinè Contrarietate, quæ ibi non potest resistere, quia Possificare est Medium Principiantis & Principiabilis, Possificantis & Possificabilis, & hoc intelligitur æternaliter.

26. QUÆSTIO. *Quare Voluntas DEI amat Durationem Potestatis?*

Solutio. *Camera.* D. E. G. Ratio, quare Voluntas DEI amat Durationem Potestatis, est, ut suum Amare possit habere Perfectionem in Æternare, Principiare, Possificare & Perficere sinè interventu Contrarietatis.

27. QUÆSTIO. *Qualis Finis Æternitatis tantum amatur, quantum Finis Sapientiæ?*

Solutio. *Camera.* D. F. G. Ille Finis Æternitatis, qui tantum amatur, quantum Finis Sapientiæ, est Finis Æternitatis Æternantis & Æternabilis, ut tantum ametur, quantum Finis Sapientiæ, qui est Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere; & ideo Amare est in Medio Finis Æternitatis & Sapientiæ.

28. QUÆSTIO. *Quæ est major Virtus, quam Sapientia DEI potest scire de Æternitate?*

Solutio. *Camera.* D. F. H. Major Virtus, quam Sapientia DEI potest scire de Æternitate, est, quòd sciat Virtutem diffusam in Æternitate Æternantis, Æternabilis & Æternare, sicut illam scit in se ipsa de Intellectivo, Intelligibili & Intelligere sinè Contrarietate, & cum Medio Æternitatis & sui ipsius virtuosè.

29. QUÆSTIO. *De quo satisfacit Æternitas in DEO Voluntati, ita, quòd habeat in se ipsa Amans, Amabile & Amare sinè Tempore?*

Solutio. *Camera.* D. G. H. Illud, de quo Æternitas satisfacit Voluntati, quòd sit sinè Tempore, est de Æternante Amante, Æternabili Amabili, Æternare & Amare; & ideo non potest Contrarietas ibi ponere Tempus, quia resistunt Amare & Perficere, quæ ibi virtuosè existunt sinè Minoritate.

30. QUÆSTIO. *De quo est in DEO Æqualitas Æternitatis & Sapientiæ?*

Solutio. *Camera.* D. F. I. Æqualitas Æternitatis & Sapientiæ est de Æternativo & Intellectivo, Æternabili & Intelligibili, Æternare & Intelligere, & quòd in Æternitate Æternare sit ita æquale Medium Æternativi & Æternabilis, sicut Intelligere in Sapientia DEI Intellectivi & Intelligibilis, & quòd Veritas hoc ponat in vero, ita, quòd Contrarietas ibi non possit contrariari nec consistere.

31. QUÆSTIO. *Qualis Æqualitas est Æternitas, Voluntas & Veritas?*

Solutio. *Camera.* D. G. I. Illa Æqualitas, in qua amatur & verificatur Finis Æternantis, Æternabilis & Æternare sinè aliqua Contrarietate, est Æternitas, Voluntas & Veritas.

32. QUÆSTIO. *Quomodo Æternitas & Sapientia habent Gloriam in DEO?*

Solutio. *Camera.* D. F. K. Modus, secundùm quem Æternitas & Sapientia habent Gloriam, est, quòd Sapientia intelligat in Gloria, & Æternitas faciat durare in Gloria Glorians, Gloriabile & Gloriari, ita, quòd cum Gloria remaneant unàmet Essentia & Natura, & quòd Glorians in Æternitate & in Sapientia sit Æternans & Intelligens, & quòd Gloriabile ibi sit Æternabile & Intelligibile, & Gloriari sit Medium Æternantis & Æternabilis, Intellectivi & Intelligibilis, Gloriantis & Gloriabilis, & hoc in tantum, quòd nec Contrarietas nec Minoritas ibi possint intrare.

33. QUÆSTIO. *Cum quo Æternitas & Voluntas habent Gloriam in DEO?*

Solutio. *Camera.* D. G. K. Æternitas & Voluntas habent Gloriam cum suis realibus Rationibus, ita, quòd Æternitas sit id, cum quo in Voluntate durant Amans, Amabile & Amare, & quòd Voluntas sit id, cum quo in Æternitate sunt amabilia Æternans, Æternabile & Æternare, & hoc in tantum, quòd Æternitas habeat quietem sinè Contrarietate & Minoritate in Fine Voluntatis & Finis Æternitatis in ipsa Voluntate.

34. QUÆSTIO. *Quare potest in DEO Sapientia in Voluntate, & Voluntas in Sapientia?*

Solutio. *Camera.* E. F. G. Ratio hujus

jus Quæstionis est, ut Potestas possit remanere in sua Definitione, in qua non posset remanere, si Sapientia non posset intelligere Voluntatem, nec Voluntas amare Sapientiam sub Ratione Potestatis; quia id, per quod Sapientia potest scire Voluntatem, & Voluntas amare Sapientiam, non esset Potestas nec de sua Essentia & Natura, nec Sapientia posset scire, nec Voluntas amare in Potestate Possificans, Possificabile & Possificare, nec essentiale Principians, Principiabile & Principiare, nec Medium Infinientis & Infinibilis, Intellectivi & Intelligibilis, Amantis & Amabilis; & hoc est impossibile.

35. QUÆSTIO. *Quare Potestas, Sapientia & Virtus sunt Principia in DEO?*

Solutio. *Camera.* E. F. H. Ratio hujus Quæstionis est, quia in Sapientia est Intellectivum, Intelligibile & Intelligere, & omnia tria sunt personalia Principia, & remanent unum Principium in Essentia & Natura; & quia Potestas & Virtus sunt unum idem cum Sapientia, sequitur idem de ipsis, quod sequitur de Sapientia in Principiante, Principiabili & Principiare, ut Sapientia non sit major, quàm Virtus, & ut Potestas non habeat majus Medium inter Intellectivum & Intelligibile, quàm inter Possificans & Possificabile, Virtuificans & Virtuificabile.

36. QUÆSTIO. *Quare Potestas DEI potest in sua Sapientia & Voluntate sinè Quantitate?*

Solutio. *Camera.* E. F. G. Ratio hujus Quæstionis est, quia Potestas, Sapientia & Voluntas sunt unum idem numero, & quia Sapientia scit, & Voluntas amat Potestatem infinitam in Possificante, Possificabili & Possificare, sicut Sapientia scit se ipsam infinitam in Intellectivo, Intelligibili & Intelligere, & Voluntas amat se ipsam infinitam in Amante, Amabili & Amare; & ideo non permittit Finis cujuslibet ipsarum, quòd Quantitas ibi ponat principiare, nec per ullum Medium ibi possit intrare.

37. QUÆSTIO. *Quare in DEO Potestas, Sapientia & Veritas possunt existere alia in alia sinè Loco?*

Solutio. *Camera.* E. F. I. Ratio hujus Quæstionis est, quia in Potestate Principiabile est de infinito Principiante, in quo Principiare est infinitum Medium amborum, & hoc scit Sapientia in se ipsa, & Veritas hoc verificat, Sapientiâ & Veritate existentibus unum idem numero cum Potestate & Principio, ut in eorum Æqualitate Finis Concordantiæ possit habere quietem.

38. QUÆSTIO. *Quare possunt in DEO Potestas & Voluntas esse æquales?*

Solutio. *Camera.* E. G. I. Ratio hujus Quæstionis est, quia sunt cum Æqualitate Possificandi & Amandi, Possificantis & Amabilis, Amantis & Possificabilis, Principiantis, Principiabilis & Principiare, Infinientis, Infinibilis & Infinire, ita, quòd Veritas ponat hanc Æqualitatem in vero.

39. QUÆSTIO. *Quomodo in DEO Potestas & Gloria sunt remotæ à Minoritate?*

Solutio. *Camera.* E. F. K. Ratio hujus Quæstionis est secundùm Modum intelligendi & principiandi, quia Sapientia, quæ est Potestas & Gloria, habet infinitum Intelligere, quod est Medium inter infinitum Intellectivum & Intelligibile, & Principium, quod est unum idem cum Sapientia, sequitur illum Modum in Potestate & in Gloria, quem sequitur in Sapientia, Principiante Intellectivo de se ipso Intelligibile, & de ambobus principiatur Intelligere; & ideo Potestas & Gloria habent Modum, quòd sint remotæ à Minoritate.

40. QUÆSTIO. *Cum quo Potestas & Gloria in DEO sunt Voluntas?*

Solutio. *Camera.* E. G. K. Illud, cum quo Potestas & Gloria sunt Voluntas, est Finis cujuslibet ipsarum, in quo habent quietem in existendo Voluntas, & Voluntas habet quietem in existendo Potestas & Gloria; & ideo Minoritas non potest principiare nec existere in Potestate, Gloria & Voluntate DEI.

41. QUÆSTIO. *Qualis est illa Virtus, quæ est in Sapientia & in Voluntate sinè Quantitate?*

Solutio. *Camera.* F. G. H. Ad hanc Quæstionem respondemus, quòd illa Virtus, quam Voluntas amat, & Sapientia scit in majori Medio & Fine, quàm aliam Virtutem, sit Virtus sinè Quantitate in scire & amare; & hæc Virtus est Virtus DEI tantùm.

42. QUÆSTIO. *In quo Medio est Virtus sinè Tempore & sinè Loco?*

Solutio. *Camera.* F. H. I. In illo Medio est Virtus sinè Tempore & sinè Loco, quod Mediù est Intelligere de Infinito Intellectivo & Intelligibili, Virtuificativo & Virtuificabili, Verificativo & Verificabili, Æqualificativo & Æqualificabili; & ratio hu-

jus est, quia in illo Medio est major Virtus, quàm Tempus & Locus, quia est de infinitis rebus.

43. QUÆSTIO. *In quo Fine est Virtus sinè Tempore & Loco?*

Solutio. *Camera.* G.H.I. Virtus est sinè Tempore & sinè Loco in illo Fine, qui est Finis omnium aliorum Finium, & in quo Voluntas amat Æqualitatem Infinientis, Infinibilîs & Infinire, sicut in se ipsa amat Æqualitatem Amantis, Amabilîs & Amare, & in quo Veritas hoc ponit in vero.

44. QUÆSTIO. *Secundùm quem Modum verificat Veritas Gloriam in Sapientia DEI?*

Solutio. *Camera.* F.I.K. Secundùm Modum Intelligentis, Intelligibilîs & Intelligere, quem Sapientia habet in se, (quem Modum Veritas ponit in vero) habet Veritas Modum verificandi Gloriam in Sapientia, Veritate ponente in vero Gloriam in Sapientia objectivè, Sapientiâ intelligente Veritatem Gloriantis, Gloriabilîs & Gloriari, in qua ita scit Æqualitatem sinè Minoritate Gloriantis, Gloriabilîs & Gloriari, sicut in se ipsa Intellectivi, Intelligibilîs & Intelligere; hoc idem sequitur de Gloriari & de Intelligere, quæ sunt æquale Medium Verificantis & Verificabilîs.

45. QUÆSTIO. *Cum quo sunt in DEO Voluntas & Gloria sinè Minoritate?*

Solutio. *Camera.* G.I.K. Voluntas & Gloria DEI sunt sinè Minoritate cum Æqualitate diffusa in Amante, Amabili & Amare, Infiniente, Infinibili & Infinire, Gloriante, Gloriabili & Gloriari, quam Æqualitatem Veritas ponit in vero cum Æqualitate Verificantis, Verificabilîs & Verificare.

INCIPIT

DISTINCTIO III.

QUÆ EST

De Quæstionibus.

HÆc Distinctio dividitur in *Duas Partes: prima* Pars est *de decem Quæstionibus*, quibus applicamus decem Regulas secundùm processum & modum, quem tenuimus in Quæstione, in qua probavimus, quòd DEUS sit.

Prima Quæstio quærit *de Productione in DEO.*

Secunda Quæstio est *de Incarnatione.*

Tertia Quæstio est *de Creatione.*

Quarta Quæstio est: *utrùm sit Angelus?*

Quinta Quæstio est: *utrùm sit Sacramentum Altaris?*

Sexta Quæstio est: *utrùm sit Originale Peccatum?*

Septima Quæstio est *de Prædestinatione & Libero Arbitrio.*

Octava Quæstio est *de Resurrectione.*

Nona Quæstio est *de Paradiso.*

Decima Quæstio est *de Inferno.*

Quælibet harum Quæstionum habet *ducentos Paragraphos*, qui sunt *universalia omnibus particularibus quæsitis secundùm eum Modum, quem nos proponimus tenere in istis decem Quæstionibus*, & secundùm Doctrinam, quam dedimus in Tertia & in Quarta Figura; *& iste Modus inquirendi & probandi est altissimus & perfectissimus Modus, quem possimus considerare, & est ille, per quem possumus habere majorem cognitionem de rebus.*

Secunda Pars hujus Distinctionis est *de Mille Quæstionibus*, quas breviter proponimus tractare, quarum solutionem interdum facimus secundùm Definitiones & Textus illarum, & aliquando secundùm Tertiam & Quartam Figuram, & quandoque secundùm Regulas aut secundùm Modum, quem tenuimus in *quadraginta quinque Quæstionibus*, quæ existunt sub Rubrica *de Explicitè.*

Cum his mille Quæstionibus proponimus quærere de *tribus*, videlicet de *DEO*, de *Angelo*, & de *Homine*, & de illis, quæ pertinent ad hæc tria.

PARS I.

PARS I.

De Decem Quæstionibus.

QUÆSTIO I.

De Productione in DEO.

PRIMA QUÆSTIO B.

Utrùm in DEO sit Productio?

SOLUTIO. *Camera.* B.C.E.

1. IN DEO Bonitas, Magnitudo & Potestas sunt unum idem numero, & ideo ratione Existentiæ non potest in illo esse Multiplicatio; nam, postquam Bonitas est, non potest producere se ipsam, & hoc idem de Magnitudine & Potestate; sed, ut remaneant reales & inconfusæ Rationes, & ut earum Definitiones sint veræ, convenit, quòd sit Productio in Multiplicatione Personarum, ita, quòd Bonitas possit esse Ratio Bono, quòd producat Bonum, & quòd Magnitudo sit Ratio Bonitati & Potestati, quòd sint magnæ existendo & agendo, & quòd Potestas sit Ratio Bonitati & Magnitudini, quòd possint existere & agere; & quia nihil istorum posset esse sinè Productione, est necessarium, quòd in DEO sit Productio.

2. B.C.T.B. Convenit, quòd in DEO sit Productio, ut sua Bonitas & Magnitudo non sint vacuæ, & ut quælibet habeat in se ipsa Claritatem sinè Confusione; & convenit, quòd hæc Perfectio Claritatis & Inconfusionis sit in Bonitate de Bonificante, Bonificabili & Bonificare, & in Magnitudine de Magnificante, Magnificabili & Magnificare, quæ Perfectio non posset esse sinè Productione Personarum distinctarum in numero, ut illa Productio sit clara & non confusa, bona & magna.

3. B.C.T.C. Sinè Productione non posset in DEO esse Multiplicatio Personarum, & sinè Multiplicatione non posset in DEO esse Concordantia Bonitatis & Magnitudinis, cùm in DEO Bonitas & Magnitudo sint unum idem numero; &, quia Concordantia non potest esse sinè Pluralitate rerum, convenit, quòd in DEO sit Productio, ut in Bonitate & Magnitudine sit Concordantia, sinè qua essent vacuæ Concordativo, Concordabili & Concordare, ita, quòd Bonitas non esset Ratio Bono, quòd ageret magnum Bonum cum Concordantia, nec similiter Magnitudo Magno; quod est impossibile.

4. B.C.T.E. In DEO Bonitas & Magnitudo non possunt principiare se ipsas, postquam jam sunt, nec est aliquid superius illis, quod ipsis possit dare Principium; &, quia DEUS est bonum & magnum Principium, sequitur secundùm naturam Bonitatis & Magnitudinis, quòd DEUS habeat in se ipso proprium essentiale & naturale Principians, quod de se ipso principiet proprium essentiale & naturale Principiabile, & quòd ab ambobus sit principiatum Principiare: & hoc convenit necessariò ita esse, ut in Bonitate non sit Parvitas, nec in Magnitudine Malitia Privationis Principiantis, Principiabilis & Principiare; igitur est Productio in Bonitate & in Magnitudine DEI, sinè qua non possent existere in Principiante, Principiabili & Principiare bonificanter nec magnificanter.

5. B.E.T.B. Sinè Productione non haberet Bonitas DEI Potestatem, quòd esset Ratio Bono, quòd ageret Bonum, nec Potestas esset bona in Possificante, Possificabili & Possificare, nec Differentia poneret Claritatem in Bonitate Bonificantis, Bonificabilis & Bonificare, nec in Potestate Possificantis, Possificabilis & Possificare: & de illa Privatione Claritatis sequeretur Confusio in Bonitate & Potestate, & Otiositas, Malitia & Impotentia; & hoc est impossibile.

6. B.E.T.C. Si in DEO est Productio, potest in Potestate esse Concordans, Concordabile & Concordare, ita, quòd Potestas sit plena Concordantiâ in omnibus tribus, quæ Plenitudo est bona; sed in Privatione Concordantiæ sequeretur Vacuitas Potestatis, quæ Vacuitas esset malum, quod malum non potest esse in Potestate DEI; in ipsa igitur est Concordantia Concordantis, Concordabilîs & Concordare, quæ non posset esse sinè Productione Concordabilis & Concordare.

7. B.E.T.E. Potestas DEI non potest principiare se ipsam secundùm modum Existentiæ, nec similiter sua Bonitas; sed, ut Potestas possit principiare, & ut possit esse ita bona & potens in existendo, sicut in agendo, sequitur de necessitate, quòd principiet Principiabile & Principiare; quod Principium non posset esse sinè Productione Principiabilîs & Principiare.

8. B.T.B.C. In Bonitate DEI non potest esse Claritas sinè Concordantia Bonificantis, Bonificabilîs & Bonificare, nec in Bonitate DEI potest esse Concordantia Concordantis, Concordabilîs & Concordare sinè Differentia Bonificantis, Bonificabilis & Bonifi-

nificare; & ideo, ut in Bonitate sit Claritas & Concordantia, convenit, quòd in ipsa sit Productio, ut sit clara & concordans Ratio Bono, quòd producat Bonum.

9. B.T.B.E. Claritas non potest esse in Bonitate DEI Ratio Bono, quòd agat Bonum, nisi Bonitas sit diffusa in Principiante, Principiabili & Principiare, in quibus Differentia ponat Distinctionem unius ab altero, ita, quòd unum non sit aliud personaliter, ut non sit Confusio illorum nec malum; &, quia Bonitas est Ratio Bono, quòd agat Bonum de se ipsa sinè Confusione & malitia, necessariò convenit, quòd in illa sit Productio Principiantis, Principiabilis & Principiare.

10. B.T.C.E. Si in DEO non esset Productio, non posset esse in Bonitate DEI Concordantia Principiantis, Principiabilis & Principiare, cujus Privatio esset malum & implicaret Contrarietatem in Bonitate, ita, quòd Bonitas non esset Ratio Bono, quòd produceret Bonum de se ipsa nec cum Concordantia; & hoc est impossibile.

11. C.E.T.B. In DEO non esset Magnitudo in Potestate sinè Differentia Possificantis, Possificabilis & Possificare, nec Potestas esset Ratio Magnitudini, quòd posset esse magna in existendo & agendo, quia non posset de se ipsa aliquid magnificare, nec Potestas de se ipsa possificare; igitur est Differentia, ut quælibet Rationum possit remanere, & per consequens est Productio, sinè qua non posset esse Differentia.

12. C.E.T.C. Sinè Productione non posset esse Concordantia in Magnitudine & in Potestate DEI, quia Potestas non posset esse magna sub Ratione Magnitudinis, nec Magnitudo potens sub Ratione Potestatis, cùm essentialiter sint unum idem numero; &, quia est necessarium, quòd in Magnitudine & Potestate sit Concordantia Suppositorum, in quibus possit concordare, & in quibus Rationes possint remanere reales, est Productio, ut sit Concordantia, & ut Magnitudo possit sic infinitè agere, sicut existere.

13. C.E.T.E. Sinè Productione in DEO non posset Potestas principiare de Magnitudine infinitum Principiabile, Magnificabile, Possificabile; ex quo sequeretur otiositas Infinitatis in Magnitudine & in Potestate, ita, quòd Potestas esset potentia infinitè vacua, & similiter Magnitudo, sinè proprio & essentiali Principiante, Principiabili & Principiare; & hoc est impossibile: unde sequitur, quòd in DEO sit Productio.

14. C.T.B.C. In Magnitudine DEI non posset esse Concordantia sinè Differentia, quia Concordantia non potest esse sinè pluribus, nec Magnitudo potest esse magna sinè Concordantia & Claritate Magnificantis, Magnificabilis & Magnificare; igitur convenit, quòd sit Productio, sinè qua sequeretur contrarium horum.

15. C.T.B.E. Sinè Productione in DEO Magnitudo DEI non esset clara in infinito Principiante, quia Principiabile & Principiare essent finita & in Parvitate temporis & quantitatis, & Principium, quod est Suprema Causa, esset infinitum Principians sinè tempore & sinè quantitate; ex quo sequeretur Confusio & contradictio in natura Magnitudinis & Principii: igitur in DEO est Productio.

16. C.T.C.E. Sinè Productione Magnitudo non haberet magnam Concordantiam in Principio, nec Principium esset magnum in Concordantia, nec Concordantia esset Principium in Magnitudine; ex quo sequeretur, quòd Contrarietas privaret Concordantiam Magnitudinis & Principii, & Magnitudinem & Principium Concordantiæ, quæ Privatio est impossibilis: igitur est contrarium hujus Privationis, si in DEO est Productio.

17. E.T.B.C. Sinè Productione Potestas DEI non posset esse clara in Concordantia; quia, si in DEO non esset Productio, non posset de se ipso aliquid concordare, & esset infinitus in Possificante Concordante, & finitus in Possificabili Concordabili: ex quo sequeretur Confusio Potestatis in Concordantia, & Concordantiæ in Potestate: igitur est Productio, ut illa Confusio sit impossibilis.

18. E.T.B.E. Sinè Productione Potestas DEI non posset esse clara sinè Confusione in Principio; quia, si non esset Productio, non produceret aliquid de sua Essentia, quia de illa Essentia non principiaret aliquid; igitur Principium esset in illa Potestate confusum, ita, quòd Differentia ibi non clarificaret essentiale Principians, Principiabile & Principiare, nec in Principio clarificaret essentiale Possificans, Possificabile & Possificare: igitur est Productio, ut non sequatur Confusio, quam diximus.

19. E.T.C.E. Si in DEO non esset Productio, non posset sua Potestas tantum principiare

cipiare nec concordare in se ipsa & de se ipsa, quantum in alia Potestate, quia non potest principiare concordare infinitum de aliqua alia Potestate, cùm nulla alia Potestas sit infinita, nisi Potestas DEI tantùm: igitur DEUS esset sinè Productione cum infinita Potestate in existendo; & cum finita in agendo; quod est impossibile.

20. T.B.C.E. In DEO non posset esse Concordantia nec Principium sinè Differentia, & sinè Concordantia & Principio DEUS non posset esse Concordantia nec Principium; igitur in DEO est Differentia, ut DEUS possit esse suprema Concordantia & Principium: hanc Supremitatem DEUS non posset habere, si in eo non esset Concordantia & Principium, nec possent esse in eo Concordantia & Principium sinè Productione Concordabilis & Concordare, Principiabilis & Principiare: igitur necessariò est in DEO Productio, ut suæ Dignitates sint æquales in existendo & agendo.

SECUNDA QUÆSTIO. C.

Quid est Productio in DEO?

SOLUTIO. *Camera.* C.E.F.

1. IN Sapientia DEI est Intelligere, quod sequitur de Intellectivo & Intelligibili, & Intellectivum sub Ratione magnæ Potestatis est Generativum, & Intelligibile est Generabile; unde sequitur, quòd in Intelligere sit Spirabile de ambobus; omnia ista tria sunt Productio, quæ est in DEO generando & spirando, & quodlibet est objectabile sibimet & alteri sub Ratione Sapientiæ; sed Productio est id, quod sequitur per Objectationem generando & spirando, ut Potestas possit esse ita magna, & Magnitudo ita potens sub Ratione Generationis & Spirationis, sicut sub Ratione Objectationis.

2. C.E.T.C. In Concordantia DEI est Concordare, quod sequitur de Concordativo & Concordabili; & quia in DEO Magnitudo, Potestas & Concordantia sunt unum idem numero, sequitur eadem Trinitas Numeri in Magnitudine & Potestate, quæ sequitur in Concordantia, & secundùm illum eundem modum; igitur in Magnitudine est ternarius Numerus de Magnificante, Magnificabili & Magnificare: & similiter in Potestate de Possificante Possificabili & Possificare; & propter magnam Potestatem Concordantiæ sequitur una Unitas Numeri de Magnificativo Possificativo Concordativo, & alia de Magnificabili Possificabili Concordabili, & de his ambobus Numeris sequitur Unus Numerus Generationis, unde spiratur alius Numerus in Magnificare Possificare & Concordare; & ista est Productio, quæ est in Trinitate Personarum.

3. C.E.T.E. In Principio est Principiare de Principiante & Principiabili; &, ut Principians habeat magnam Potestatem in principiando Principiabile, principiat illud sub Ratione Generationis, generando illud de se ipso, quia de nulla alia natura posset illud ita magnum principiare; igitur Productio est Generatio, & de ambobus sequitur Principiare, in quo est Productio spirandi, quia de nullo alio posset esse tam magnum Spirare.

4. C.E.T.F. Magnitudo Medii est, quòd Possificare sit Medium in Potestate Possificantis & Possificabilis, & hoc per viam Generationis & Spirationis, sinè quibus Medium non posset esse infinitum in Magnitudine Potestatis: igitur est Productio omnium trium.

5. C.F.T.C. In Sapientia est ternarius Numerus, videlicet Intellectivum, Intelligibile & Intelligere, & iste Numerus est infinitè magnus in Concordantia; & per Magnitudinem Concordantiæ sequitur, quòd sub Ratione Sapientiæ objectivè sit Productio in Magnificante, Magnificabili & Magnificare, Concordante, Concordabili & Concordare: & per Magnitudinem & Concordantiam Objectationis sequitur, quòd Productio sit propria Proprietas Paternalis, Filialis & Spirabilis, sinè quibus tribus Proprietatibus non possent Potestas & Concordantia sufficere Objectationi Sapientiæ.

6. C.F.T.E. Convenit, quòd in Productione Pater sit Principians Principium, & Filius Principiabile Principium, & Sanctus Spiritus Spirabile Principium; & hujus ratio est, ut Sapientia habeat Magnitudinem Objectationis in Productione, quæ non posset esse magna sinè Magnitudine objectandi & principiandi.

7. C.F.T.F. Convenit, quòd Productio, quæ est in DEO, sit secundùm Magnitudinem Medii existentis infiniti inter Magnificans & Magnificabile, Intellectivum & Intelligibile; istud infinitum Medium non posset esse sinè Generare & Spirare, ut remaneant reales Rationes & Unitas Essentiæ & Naturæ, & ut sit unus DEUS ita magnus per agere, sicut per existere.

8. C.T.C.E. Convenit, quòd Productio, quæ est in DEO, sit id, per quod Magnitudo & Principium possunt infinitè concordare; ista infinita Concordantia non posset esse sinè Generare & Spirare, ita, quòd infinitum Magnificativum de se ipso generet & principiet infinitum Magnificabile, & quòd de ambobus spiretur & principietur infinitum Spirabile, & quòd Concordantia ipsa tria concordet in existendo una Magnitudo, unum Principium, unus DEUS tantùm.

9. C.T.C.F. Productio DEI est id, per quod Magnitudo DEI habet magnum Medium in Concordantia; quod magnum Medium non posset habere sinè Generare & Spirare: quia majus Medium, quod possit esse in Concordantia, est Generare, quod sit Magnificativum & Magnificabile, & Spirare amborum, quod sit Spirabile.

10. C.T.E.F. Convenit, quòd Productio DEI sit id, per quod Magnitudo Medii est infinitè in Principio, quæ Magnitudo Medii non posset esse in infinito Principio sinè Generatione & Spiratione, quia per Generare potest infinitum Principiare esse Medium inter Generans & Generabile, in quo Generare remaneant una Essentia, una Natura, unum Principium, unus DEUS, ita, quòd Productio sit de Generativa & Generabili Potentia; & idem sequitur de Spiratione spirata de ambobus.

11. E.F.T.C. Productio DEI est id, per quod Sapientia scit Concordantiam Potestatis, ita, quòd Potestas possit de se ipsa Possificabile, & quòd de ambobus possit Possificare Concordare Possificans & Possificabile in generando & spirando, & hoc in tantum, quòd Sapientia non possit scire majorem Concordantiã in se ipsa nec in Potestate.

12. E.F.T.E. Si Productio DEI non esset Generatio, non posset Sapientia in Potestate scire essentiale Principium diffusum in Principiante, Principiabili & Principiare, quia Principiabile & Principiare non possent esse de Essentia Principiativi, si Principiativum non principiaret de se ipso Principiabile & Principiare sub Ratione Generationis, igitur illa Productio est de Paternitate & Filiatione, & hoc idem sequitur de Spiratione.

13. E.F.T.F. Id, per quod Sapientia potest scire Medium in Potestate DEI, sicut potest illud scire in se ipsa, est Productio in DEO; illud Medium autem, quod Sapientia potest scire in se ipsa, est Intelligere, quod existit in Medio Intellectivi & Intelligibilis; hoc idem sequitur de Potestate, in qua Possificare existit in Medio Possificantis & Possificabilis; igitur est Productio ternarii Numeri, sinè quo non potest esse æquale Medium in Sapientia nec in Potestate.

14. E.T.C.E. Id, per quod in DEO Potestas & Principium possunt magis concordare, est id, per quod sunt magis remota à Contrarietate & à Corruptione possificandi & principiandi; igitur convenit, quòd sit Productio Generationis & Spirationis, quia per Generationem sunt remota à Corruptione, & per Concordantiam à Contrarietate & à Privatione principiandi & possificandi.

15. E.T.C.F. Convenit, quòd illud in DEO sit Productio, per quod potest esse Medium in majori Concordantia Potestatis; & illud Medium, quod potest esse in majori Concordantia Potestatis, est, quòd sit Possificare de Possificante & Possificabili sub Ratione generandi & spirandi.

16. E.T.E.F. Convenit, quòd Productio in DEO sit id, per quod Potestas se meliùs potest communicare & dare & de se ipsa principiare Medium; ista major communicatio & donatio non posset esse, si non esset Productio Generationis & Spirationis, quia per Generationem dat se totam Principiabili, & per Spirationem ambo dant se tota Medio principiabili & spirabili ex ambobus.

17. F.T.C.E. Convenit, quòd id sit Productio, per quod Sapientia intelligit majorem Concordantiam in Principio; & illa major Concordantia, quam Sapientia potest scire in Principio, est, quòd in illo sciat Concordantiam sub Ratione Generationis & Spirationis principiando, generando Principiabile Generatum, & Generabile Principiatum, & quòd de ambobus sit spiratum Spirabile, Principiatum Principiabile.

18. F.T.C.F. Convenit, quòd id sit Productio in DEO, per quod Sapientia DEI scit majus Medium in Concordantia; & majus Medium, quod Sapientia potest scire in Concordantia, est, quòd sciat Concordare, quod existat in Medio Concordantis & Concordabilis, & quod sit de ambobus, & quòd omnia tria remaneant una Essentia & una Natura Concordantiæ; hanc majorem Magnitudinem Medii in Concordantia non posset scire Sapientia, si Productio non esset Generatio & Spiratio.

19. F.T.E.F. Convenit, quòd id sit Productio in DEO, per quod Sapientia potest scire majus

majus Medium in Principio; & majus Medium, quod Sapientia potest scire in Principio, est, quòd sciat, quòd in illo suum Intelligere sit Principiare existens in Medio Principiantis & Principiabilis, & quòd sit de ambobus; hanc Majoritatem Medii non posset scire Sapientia sinè Generatione & Spiratione.

20. T.C.E.F. Productio in DEO est id, per quod in illo Concordantia, Principium & Medium sunt unum idem numero, per quem numerum existunt magis remota à Contrarietate, Quantitate, Tempore & Inæqualitate; & convenit, quòd hæc remotio sit per Generationem & Spirationem, quæ sit de Unitate numeri omnium trium, videlicet Concordantiæ, Principii & Medii.

TERTIA QUÆSTIO. D.

De quo est Productio, quæ est in DEO?

SOLUTIO. *Camera.* D.B.G.

1. PRoductio, quæ est in DEO, est de illa re, secundùm quam Voluntas magis amat suum Amare; igitur est suum Amare de Amante & Amabili, Æternante & Æternabili, Bonificante & Bonificabili; & hoc idem sequitur de Æternare & Bonificare.

2. D.B.T.D. Productio, quæ est in DEO, est de Concordantia, Æternitate & Bonitate, ut æternaliter sit magis remota à Contrarietate, Tempore, Malitia & Otiositate Æternitatis & Bonitatis.

3. D.B.T.B. Productio, quæ est in DEO, est de Differentia, ut sit magis remota à Confusione Æternitatis & Bonitatis; à qua Confusione est remota in hoc, quia in Æternitate Æternabile est de Æternante, & in Bonitate Bonificabile de Bonificante, & Æternare & Bonificare sunt de Æternitate & Bonitate; & ideo est Differentia remota à Confusione, Tempore & Malitia.

4. D.B.T.G. Productio in DEO est de Fine Æternitatis & Bonitatis, ut sit de majori Perfectione & Complemento, & magis remota à Defectu Æternitatis & Bonitatis, sinè qua remotione non posset quiescere in Fine.

5. D.G.T.D. Productio, quam nos inquirimus, est de ternario numero, videlicet de Amante, Amabili & Amare, Æternante, Æternabili & Æternare, ut Productio sit magis remota à Contrarietate numeri; quia Productio non potest esse tantum remota à Contrarietate in alio numero, sicut in ternario numero Amantis Æternantis, Amabilis Æternabilis, Amare & Æternare.

6. D.G.T.B. Productio in DEO est de Differentia Æternitatis diffusa in Amante, Amabili & Amare, & est de Differentia Amoris diffusa in Æternante, Æternabili & Æternare; & ideo est Productio de Differentia diffusa in ternario numero: unde sequitur, quòd in illo numero non possit multiplicari quartus, nec hi tres possint diminui, quia Differentia non extenditur ultra mensuras Æternantis, Æternabilis & Æternare, Amantis, Amabilis & Amare, nec ponitur in pluralitate Æternitatis & Amoris, sed conservat illas in una Essentia & Natura; sed, ut sint claræ Rationes, ponitur in Productione trium supradictorum Suppositorum.

7. D.G.T.G. Productio in DEO est de Generatione & Spiratione, ut Æternitas possit sufficere Fini Voluntatis generando, amando & æternando Amabile Æternabile, & spirando Amare & Æternare spiratum de ambobus.

8. D.T.D.B. In DEO sua Productio est de æterna Differentia, quæ est inter Patrem & Filium & Sanctum Spiritum, & omnes tres sunt de Differentia & sunt Differentia & Æternitas, ut sint magis remoti à Confusione & Contrarietate in Æternitate.

9. D.T.D.G. Productio in DEO est de Fine Æternitatis, per quem est magis remotus à Contrarietate, qui Finis Æternitatis est ternarius numerus de Æternante, Æternabili & Æternare, sinè quo numero Æternitas non haberet Finem, in quo posset quiescere.

10. D.T.B.G. In DEO sua Productio est de illo Fine, quem Differentia habet in Æternitate de Æternante, Æternabili & Æternare, in quibus Differentia demonstrat suam Claritatem & Claritatem Æternitatis, ut habeat Finem, in quo possit quiescere.

11. B.G.T.D. Productio in DEO est de Unitate numeri Bonitatis & Voluntatis, ut illa Productio sit magis remota à Contrarietate & Compositione, à qua Contrarietate & Compositione est remota in hoc, quia Amabile est de Amante, quod est Forma; & ideo Productio non est de materia, quia esset de malitia, de qua non potest esse, quia Bonitas & Voluntas sunt unum idē numero.

12. B.G.T.B. In DEO Bonitas & Voluntas ſunt claræ reales Rationes, de qua Realitate & Claritate eſt Productio, ut ſit magis remota à Confuſione & ab otioſitate Bonitatis & Voluntatis.

13. B.G.T.G. Convenit, quòd de eo, per quod Bonitas poteſt magis quieſcere in Bonificare, & Voluntas in Amare, & earum Finis in perficere, ſit Productio in DEO, ſequente Bonitate & Voluntate naturam & Finem, propter quem ſunt.

14. B.T.D.B. In Bonitate DEI ideo non eſt Confuſio, quia eſt unum & idem numero cum Differentia; igitur eſt Productio de Claritate Bonitatis diffuſa in Bonificante, Bonificabili & Bonificare; & ideo eſt magis remota à ſuo contrario.

15. B.T.D.G. Productio, quæ eſt in DEO, eſt de illa Quiete, quam Bonitas habet in ſuo Fine, quam Quietem habet in Bonificare perfecto de Bonificante, Bonificabili, cui Fini Contrarietas non poteſt reſiſtere; cui reſiſteret, ſi Bonificabile non eſſet de Bonificante, & Bonificare de ambobus.

16. B.T.B.G. Productio, quam inquirimus, eſt de una Bonitate, una Differentia & de uno Fine & de Unitate omnium trium; & ideo eſt remota à Malitia, Confuſione, Defectu & Compoſitione.

17. G.T.D.B. Voluntas DEI amat in ſe ipſa Differentiam Amantis, Amabilis & Amare, de quibus ita eſt Productio, quòd Contrarietas ibi non poteſt reſiſtere, cùm Voluntas habeat omne id, quod vult amare.

18. G.T.D.G. Voluntas vult, quòd de Fine Generationis ſit Finis Spirationis, & hoc amat Voluntas, ut in illa Productione ſit Finis de Fine, DEUS de DEO, Amare de Amante & Amabili, ita, quòd Contrarietas ibi non poſſit reſiſtere.

19. G.T.B.G. Productio in DEO eſt de Fine Differentiæ, ut Differentia poſſit magis declarare in Voluntate Amans, Amabile & Amare, & Finem omnium trium.

20. T.D.B.G. Productio in DEO eſt de hoc, per quod Differentia eſt magis remota à Contrarietate Finis, & per quod Finis eſt magis remotus à Contrarietate Differentiæ, igitur Productio Generationis & Spirationis eſt in Unitate Paternitatis, Filiationis & Spirationis.

QUARTA QUÆSTIO. E.

Quare in DEO eſt Productio?

SOLUTIO. *Camera.* E.F.B.

1. PRoductio eſt ideo in DEO, ut ſit DEUS, quia ſinè Productione non poſſet eſſe; nam convenit, quòd in DEO Poteſtas, Sapientia & Bonitas ſint tantæ per agere, quantæ per exiſtere, & quòd Sapientia tantum ſciat de Poteſtate in Bonitate, & de Bonitate in Poteſtate, quantum ſcit in ſe ipſa; ex quo ſequitur, quòd in tantum Poteſtas ſit ideo, ut ſit Poſſificans, Poſſificabile & Poſſificare (& hoc idem de Bonitate) in quantum Sapientia eſt ideo, ut ſit Intellectivum, Intelligibile & Intelligere.

2. E.F.T.E. In DEO eſt ideo Productio, ut Sapientia intelligat, quòd Poteſtas principiet de ſe ipſa Principiabile & Principiare, ſicut intelligit in ſe ipſa Principiabile & Principiare, hoc eſt, Intelligibile & Intelligere principiata de Sapientia.

3. E.F.T.F. Illud, propter quod convenit, quòd in DEO ſit Productio, neceſſariò eſt ideo, ut Sapientia poſſit ſcire in Poteſtate Poſſificare, quod ſit Medium inter Poſſificans & Poſſificabile ſinè aliquo accidente, ſicut intelligit in ſe ipſa Intelligere, quod eſt Medium inter Intellectivum & Intelligibile ſinè aliquo accidente.

4. E.F.T.B. Convenit, quòd in DEO ſit ideo Productio, ut Sapientia ſciat ſuam Poteſtatem ita claram & inconfuſam in Poſſificante, Poſſificabili & Poſſificare, quam non poſſet ſcire ſinè Diſtinctione & Productione, ſicut intelligit ſe ipſam claram & inconfuſam in Intellectivo, Intelligibili & Intelligere.

5. E.B.T.E. Sinè Productione non haberet Bonitas in DEO Poteſtatem exiſtendi Ratio Bono, quòd de ipſa principiaret Principiabile & Principiare, quæ privatio Poteſtatis eſſet privatio boni, & deſtrueret Rationem Bonitatis, & Definitionem ſuî ipſius & Principii, ex quo ſequeretur malum: igitur in DEO eſt Productio, ut in illo ſit Bonum, & non ſit malum.

6. E.B.T.F. In DEO eſt Productio ideo, ut ſua Bonitas poſſit habere æquale Medium inter Bonificans & Bonificabile; quod non poſſet habere, ſi Bonificabile non eſſet Productum de Bonificante, & Bonificare de ambobus.

7. E.B.T.B. Sinè Productione non poſſet eſſe Diſtinctio Bonificantis, Bonificabilis & Bonificare, ex quo ſequeretur, quòd Poteſtas non eſſet potens in Bonitate & de Bonitate, nec ſub ratione Poteſtatis & Bonitatis Bonitas poſſet eſſe clara Ratio Bono, quòd ageret Bonum, ex quo ſequeretur malum & Confuſio & privatio Poteſtatis; & hoc eſt impoſſibile: igitur neceſſariò in DEO eſt Productio, ut DEUS ſit hoc, quod eſt, & non ſit hoc, quod non eſt.

8. E.T.E.F. In DEO eſt ideo Productio, ut DEUS poſſit principiare de DEO, & ut Principiare ſit Medium de Principiante & Principiabili, & ut omnia tria ita poſſint eſſe unus DEUS, ſicut ſunt tria in numero Perſonarum; hoc autem non poſſet eſſe ſinè Productione, quia inde ſequeretur defectus Poteſtatis, Principii & Medii in DEO: igitur in DEO eſt Productio, ut iſta inconvenientia non ſequantur.

9. E.T.E.B. In DEO eſt Productio ideo, ut poſſit eſſe Differentia de Productivo Principiante, & de Producibili Principiabili, & de Producere Principiare, ſinè qua Diſtinctione Poteſtas eſſet otioſa in ſe ipſa & de ſe ipſa, cùm nihil poſſet principiare; ex quo ſequeretur, quòd eſſet Poteſtas & non Poteſtas, quod eſt contradictio: igitur eſt Productio, ut in DEO non ſit contradictio.

10. E.T.F.B. Illud, propter quod convenit, quòd in DEO ſit Productio, eſt ideo, ut Diſtinctio ſit Ratio Poteſtati, quòd habeat Medium, ſinè quo Poteſtas eſſet vacua & confuſa, & non poſſet eſſe hoc, quod eſt; & poſſet eſſe hoc, quod eſt, in rebus, in quibus eſt clara, & non confuſa, cum Medio poſſificantis & poſſificabilis, & in ſe ipſa hoc non poſſet eſſe; quod eſt impoſſibile.

11. F.B.T.E. Productio ideo eſt in DEO, ut ſciat Principium in ſua Bonitate diffuſum in Bonificativo, Bonificabili & Bonificare, & tale ſcire eſt bonum, & conſervat Bonitati ſuam Rationem, & Principio ſuam Definitionem; igitur eſt Productio, ut iſta ſint, & ut horum contrarium non ſit in DEO.

12. F.B.T.F. Convenit, quòd in DEO ſit ideo Productio, ut ſua Sapientia intelligat in Bonitate Medium Bonificantis & Bonificabilis, ſicut intelligit in ſe ipſa Medium Intellectivi & Intelligibilis; quia, ſi tale Medium non intelligeret in Bonitate, intelligeret ſe ipſam majorem, quàm Bonitatem; quod ſcire eſſet malum.

13. F.B.T.B. Sapientia non poſſet ſcire ſinè Differentia, quòd Bonitas eſſet Ratio Bono, quòd ageret Bonum, nec Differentia poſſet eſſe ſinè Productione Bonificantis, Bonificabilis & Bonificare: igitur Productio eſt ideo, ut Sapientia poſſit ſcire, quòd Bonitas ſit clara Ratio Bono, quòd agat Bonum.

14. F.T.E.F. In DEO eſt Productio ideo, ut ſua Sapientia intelligat Principiare, quod ſit Medium inter Principians & Principiabile; nam intelligente Sapientiâ iſtud Principiare non poteſt ignorare, nec Principiare poteſt devenire in privationem, in quam privationè poſſet devenire ſinè Productione Principiantis, Principiabilis & Principiare.

15. F.T.E.B. Ratio, propter quam convenit, quòd in DEO ſit Productio, eſt, ut Sapientia poſſit habere clarum Intelligere principiatum de Intellectivo & Intelligibili, quod clarum Intelligere non poſſet habere ſinè propria & eſſentiali Productione, in qua ſuum Intelligere ſit ita clarum & ita extenſum Principium ſub Ratione Intelligibilitatis & Principiabilitatis, ſicut ſub Ratione Intellectivitatis & Principiativitatis.

16. F.T.F.B. In DEO eſt Productio ideo, ut ſua Sapientia intelligat in Differentia Medium Differentiativi & Differentiabilis, quia intelligendo tale Medium, quod eſt Differentiare, non poteſt privari ſuo Intelligere, quod poſſet eſſe in privatione ſinè Productione ſupradicti Medii.

17. B.T.E.F. Convenit, quòd in DEO ſit ideo Productio, ut in ſua Bonitate Principiare ſit Medium Bonificantis & Bonificabilis, ſinè quo Medio Bonitas non poſſet eſſe remota à Malitia, Otioſitate, Compoſitione & Inæqualitate.

18. B.T.E.B. Ut in DEO poſſit eſſe Differentia in Bonitate diffuſa in Principiativo, Principiabili & Principiare, convenit, quòd in DEO ſit Productio, ſinè qua Bonitas non haberet eſſentiale Principiabile & Principiare; ex quo ſequeretur, quòd in Bonitate DEI Principiabile & Principiare non eſſent, antequam accidens; quod eſt impoſſibile.

19. B.T.F.B. Sinè Productione non poſſet eſſe clarum Medium in Bonitate DEI, quia Bonificare non eſſet ibi eſſentiale ſubjectum, in quo influeretur & refluereturr eſſentialis Bonitas; ex quo ſequeretur, quòd in Bonitate Bonificare non eſſet æquale Medium inter Bonificans & Bonificabile, quia eſſentiæ bonificandi eſſent extraneæ & differentes; quod eſt impoſſibile.

20. T.E.F.B. Ratio, propter quam convenit, quòd in DEO ſit Productio, eſt, ut

Principium, Medium & Differentia in illo ſint unum & idem numero; quia per Principium diffuſum in Principiante, Principiabili & Principiare eſt magis remotum à Tempore & Quantitate, & per Medium eſt magis remotum ab Inæqualitate, & per Differentiam à Confuſione; & iſta Unitas numeri non poſſet eſſe ſinè Productione; quæ Productio non poſſet eſſe ſinè Principiante, Principiabili & Principiare; & hoc idem de Medio & Differentia.

QUINTA QUÆSTIO F.

Quanta eſt Productio, quæ eſt in DEO?

SOLUTIO. *Camera.* F.C.D.

1. PRoductio, quæ eſt in DEO, eſt quanta in ternario numero tantùm, ut Magnitudo & Æternitas ſequantur naturam Sapientiæ in Quantitate numeri; nam, ſicut Sapientia eſt quanta in Quantitate numeri, videlicet Intellectivi, Intelligibilis & Intelligere, ſic Magnitudo eſt quanta in Magnificativo, Magnificabili & Magnificare, & Æternitas in Æternativo, Æternabili & Æternare; & iſta Quantitas numeri eſt neceſſaria, ut Magnitudo & Æternitas ſint unum & idem numero cum Sapientia.

2. F.C.T.F. Productio in DEO non eſt quanta ſecundùm finitam Quantitatem, quia, ſi eſſet, Sapientia ſciret in illa accidens, & Magnificare, quod eſt in Medio Magnificantis & Magnificabilis, eſſet finitum & terminatum, & tale ſcire eſſet Parvitas Magnitudinis in Sapientia, & etiam Ignorantia Magnitudinis; & hoc eſt impoſſibile.

3. F.C.T.C. Quantitas non eſt de natura Infinitatis, quia Concordantia non intelligeretur in infinita Magnitudine infiniti Magnificantis, Magnificabilis & Magnificare, quæ non poſſent concordare cum finitate: igitur Productio in DEO eſt quanta ſinè finita Quantitate in extenſitate infiniti Magnificativi, Magnificabilis & Magnificare.

4. F. C. T. D. In DEO eſt Productio quanta, ſecundùm quòd Sapientia ipſam poteſt ſcire magis remotam à Contrarietate; igitur eſt quanta in Trinitate Perſonarum, in quibus Magnitudo eſt infinita in Magnificante, Magnificabili & Magnificare ſub Ratione Generationis & Spirationis, ut ſint remota à Corruptione & Ignorantia.

5. F.D.T.F. Sapientia DEI ſcit in Æternitate Æternare, quod eſt Medium inter Æternans & Æternabile; & ideo in Sapientia non poteſt ſciri quantitas Temporis nec quarti numeri, nec ternarius numerus poteſt deſtrui nec diminui.

6. F. D. T. C. Productio in DEO eſt quanta in Concordantia Sapientiæ & Æternitatis in hoc, quòd ita conveniat ternarius numerus in Æternitate, ſicut in Sapientia, & quòd Pater ſit ita intelligibilis in ſe ipſo, ſicut in Filio & in Sancto Spiritu, & ſit ita Æternabilis in Filio & in Sancto Spiritu ſub Ratione Productionis, ſicut Intelligibilis in ſe ipſo ſub Ratione Sapientiæ, Æternitate conſervante unam Paternitatem, unam Filiationem & unam Spirationem.

7. F. D. T. D. Productio in DEO eſt quanta in Unitate Intellectivi Æternativi, & in Unitate Intelligibilis & Æternabilis, & in Unitate Intelligere & Æternare; igitur eſt quanta ſubſtantialiter ſinè ullo accidente, ut Sapientia & Æternitas ſint magis remotæ à Contrarietate.

8. F. T. F. C. Productio in DEO eſt quanta, ſecundùm quòd Concordantia ſignificat unum Concordativum, unum Concordabile & unum Concordare amborum, & hoc idem de Sapientia; ſecundùm quam ſignificationem accidens non poteſt habere Concordantiam in Productione.

9. F. T. F. D. In Sapientia DEI Intelligere eſt Medium inter Intellectivum & Intelligibile, ex quo ſequitur ſubſtantialis & eſſentialis Quantitas numeri, & negatio accidentalis Quantitatis, per quam ſubſtantialem numeralem Quantitatem Sapientia eſt remota à ſuo contrario, hoc eſt, ab Ignorantia & ab omni accidente.

10. F. T. C. D. Productio in DEO eſt quanta ſecundùm illum modum, per quem Sapientia poteſt ſcire ſuam Concordantiam magis remotam à Contrarietate; igitur eſt quanta in Paternitate, Filiatione & Spiratione, quia aliter non poſſet eſſe tam remota à Contrarietate Concordantiæ, quam Sapientia habet de Intellectivo, Intelligibili & Intelligere.

11. C. D. T. F. Productio in DEO non eſt quanta ſecundùm Locum nec ſecundùm Tempus, quia Magnificare, quod eſt infinitum Medium inter infinitum Magnificans & Magnificabile, non ſuſtinet, quòd illa Productio ſit comprehenſa in Loco, quia ibi non poteſt eſſe longum, latum & profundum; nec Æternare, quod eſt infinitum Medium

Medium inter infinitum Æternans & Æternabile, poteſt ſuſtinere, quòd in illa Productione ſit præteritum, præſens nec futurum Tempus; igitur eſt actu Productio ſinè Tempore.

12. C. D. T. C. Productio in DEO eſt quanta ſinè Compoſitione, ut inter Magnitudinem & Æternitatem ſit magna Concordantia, quam non poſſent habere, ſi eſſet quanta accidentaliter vel ſubſtantialiter, ita, quòd eſſet finita, quia Magnitudo deficeret Æternitati in Infinitate, & Æternitas Magnitudini de ſe ipſa, ex quo ſequeretur contrarietas; igitur eſt quanta ſinè Compoſitione, ſinè qua eſt quanta in Simplicitate ternarii numeri.

13. C. D. T. D. Productio, quam nos inquirimus, eſt quanta in Unitate Paternitatis, Filiationis & Spirationis, ut Magnitudo & Æternitas ſint magis remotæ à Contrarietate; nam, ſi in Productione eſſent duo Patres, aut duo Filii, aut duo Sancti Spiritus aut plures, ſequeretur, quòd Magnitudo non ſufficeret Unitati Paternitatis, nec Unitati Filiationis, nec Unitati Spirationis, nec Unitas unius Patris ſufficeret Unitati unius Magnitudinis, & hoc idem de Filio & Sancto Spiritu; ex quo ſequeretur Parvitas in Magnitudine, quæ eſſet prope ſuum contrarium, & hoc idem de Æternitate; igitur Productio eſt quanta in Trinitate.

14. C. T. F. C. Productio in DEO eſt quanta generando & ſpirando ſinè Quantitate, quia Generare eſt Medium inter Generans & Generabile, & Spirare eſt Medium amborum; & iſtud Medium eſt ita magna Concordantia, quòd in illam non poteſt cadere nec intrare Quantitas.

15. C. T. F. D. Magnificare eſt Medium ita magnum de Magnificante & Magnificabili, quòd in illo non poteſt recipi illa Quantitas, quæ eſt de Parvitate, cùm Magnitudo & Parvitas ſint contraria; igitur eſt Productio ſinè Quantitate, ut ibi non ſit Contrarietas Magnitudinis & Parvitatis.

16. C. T. C. D. Productio DEI eſt quanta in Unitate Magnificativi, Magnificabilis & Magnificare, quæ omnia Tria quanta in numero ſunt unus Numerus Eſſentiæ & Naturæ Magnitudinis, ita, quòd ibi non poteſt eſſe Contrarietas; & hoc idem ſequitur de Concordantia.

17. D. T. F. C. In DEO Æternitas & Concordantia ſunt Æternare & Concordare, ratione cujus exiſtunt in Medio Æternantis & Æternabilis, Concordantis & Concordabilis, cum quibus ſunt hoc, quod ſunt in Unitate eſſentialis, æternalis & concordabilis Numeri; & ideo Quantitas, quæ eſt accidens, non poteſt ibi eſſe.

18. D. T. F. D. Productio in DEO eſt quanta ſecundùm hoc, per quod Æternitas poteſt in ſe habere majus Medium, & eſt magis remota à ſuo contrario; unde majus Medium, quod Æternitas poſſit habere, eſt, quòd habeat unum Æternare, quod exiſtat in Medio unius Æternantis & unius Æternabilis: igitur illa Productio eſt quanta, quæ in Æternitate exiſtit in Trinitate numeri.

19. D. T. C. D. Productio, quæ eſt in Æternitate, eſt in illo numero, ſecundùm quem Concordantia poteſt eſſe magis remota à Contrarietate; igitur eſt numerus Concordativi, Concordabilis & Concordare, in quem numerum non poteſt intrare Contrarietas, Æternitate conſervante Concordantiam in ternario numero, in quo Concordantia eſt quantificata ſinè accidentali Quantitate.

20. T. F. C. D. In Concordantia DEI eſt Medium, ratione cujus DEUS eſt magis remotus à Contrarietate; & convenit, quòd illud Medium ſit Concordare exiſtens in Medio unius Concordativi & unius Concordabilis, & quòd omnia tria remaneant una Eſſentia, una Natura, una Concordantia & una Trinitas numeri, in quo Productio eſt quanta ſinè accidentali Quantitate.

SEXTA QUÆSTIO. G.

Qualis Productio eſt in DEO?

SOLUTIO. *Camera.* G.C.I.

1. OBjectatio, Magnificatio & Verificatio ſunt in DEO unum idem numero; & ideo Pater amando ſe ipſum eſt amabilis & magnificabilis ac verificabilis, ita, quòd remaneat unus amatus, magnificatus & verificatus transmittens ſuam Amabilitatem, Magnificabilitatem & Verificabilitatem in Filium & in Sanctum Spiritum, qui remanent amati, magnificati & verificati, amabiles, magnificabiles & verificabiles; & Magnitudo conſervat Proprietatem cujuslibet Perſonæ, & Veritas verificat illam, & Voluntas amat illam; ex quo ſequitur, quòd quælibet Perſona ſit qualis ſub ratione ſubſtantialis Qualitatis.

G.C.T.G.

2. G. C. T. G. Productio, quæ est in DEO, est illa, in qua Objectatio, Magnificatio & Perfectio sunt unum idem numero; & ideo Filius est amabilis, magnificabilis & perfectibilis, & transmittit suam Amativitatem, Magnificativitatem & Perfectivitatem in Sanctum Spiritum à se ipso & à Patre amabilem, magnificabilem & perfectibilem, & Filius remanet amatus, magnificatus & perfectionatus, quia Voluntas, Magnitudo & Finis conservant ejus Personalitatem.

3. G. C. T. C. Productio, quæ est in DEO, est illa, in qua Objectatio, Magnificatio & Concordatio sunt unum & idem numero; & ideo Sanctus Spiritus est amans & amabilis, magnificans & magnificabilis, concordans & concordabilis, & remanet ejus Amativitas, Magnificativitas & Concordativitas in contemplatione amandi, magnificandi & concordandi; & Voluntas, Magnitudo & Concordantia conservant ejus propriam personalem Proprietatem.

4. G. C. T. I. Productio in DEO est illa, in qua Objectatio, Magnificatio & Æqualificatio sunt unum idem numero; & ideo Pater & Filius & Sanctus Spiritus sunt æqualiter objectabiles sub ratione amandi, magnificandi & æqualificandi, & Objectabilitas transit in generare & spirare, & Voluntas, Magnitudo & Æqualitas conservant propriam Proprietatem cujuslibet Personæ; in qua conservatione conservatur Productio, quam probavimus, in qua quælibet Persona est qualis.

5. G. I. T. G. Illa Productio, in qua Voluntas DEI est qualis in amante, & alia qualis in amabili, & alia qualis in amare (& hoc idem de Veritate & Fine) est illa Productio, quæ est qualis & æqualis substantialiter sinè accidente.

6. G. I. T. C. Productio in DEO est illa, in qua Voluntas & Veritas concordant in essendo unum quale amans, verificans, concordans & generans in alio quali amabili, verificabili, concordabili, & in alio quali amare, verificare, concordare & spirare.

7. G. I. T. I. Illa Productio, quæ est in DEO, est illa, in qua Voluntas & Veritas DEI se æqualificant in uno quali generato de Generante & Generabili, in quo quilibet est qualis & æqualis, & in alio æquali spirabili quali æqualiter spirato de ambobus.

8. G. T. G. C. Productio, quæ est in DEO, est illa, in qua Voluntas DEI est qualis in Fine concordativi & amativi, & in Fine concordabilis & amabilis, & in Fine concordare & amare; & ideo Voluntas quiescit in substantiali Qualitate, in qua attingit omne id, quod diligit.

9. G. T. G. I. In DEO est illa Productio, in qua Voluntas æqualiter amat quale infiniens, & quale infinibile & quale infinire, ut in omnibus tribus habeat quietem, illis qualibus existentibus Voluntas in Qualitate amantis, amabilis & amare.

10. G. T. C. I. Illa Productio, in qua est tantum Æqualitatis in concordativo, concordabili & concordare, quantum in amativo, amabili & amare, est una Productio qualis, quæ non habet parem, cùm nulla alia productio illi possit esse æqualis.

11. C. I. T. G. Productio, in qua Magnitudo quiescit in Fine Veritatis, & in qua Veritas quiescit in Fine Magnitudinis, est qualis in magnificante, magnificabili & magnificare, & in verificante, verificabili & verificare, & omnia tria ita sunt una substantialis Qualitas, sicut una Quantitas ternarii numeri.

12. C. I. T. C. Illa Productio est in DEO, in qua DEUS Pater generat DEUM Filium in infinita Magnitudine & Concordantia, & in qua Pater & Filius spirant Sanctum Spiritum, & omnes tres quales remanent una Essentia, una Magnitudo, una Veritas, una Concordantia.

13. C. I. T. I. Productio, quæ est in DEO, est illa, in qua Veritas ponit in vero Æqualitatem infiniti magnificativi, magnificabilis & magnificare, & in qua Magnitudo magnificat infinitam Æqualitatem verificativi, verificabilis & verificare.

14. C. T. G. C. Illa Productio est in DEO, in qua magnum de Magnitudine Finis & Concordantiæ producit magnum infinitum concordatum, & hoc convertitur in tantum, quòd infinitum de Infinitate producat infinitum magnum concordatum, & de ambobus spiratur magnum infinitum concordare.

15. C. T. G. I. In DEO est illa Productio, in qua Magnitudo & Finis sunt æquales Rationes, ratione cujus Æqualitatis una est æqualis alteri sub ratione qualium æqualium, videlicet qualis magnificantis, infinientis æqualificantis, & qualis magnificabilis, infinibilis & æqualificabilis, & qualis magnificare, infinire & æqualificare.

16. C. T. C. I. Productio, quæ est in DEO, est illa, in qua Magnitudo & Concordantia sunt æquales in qualibus Magnitudinis & Concordantiæ, ita, quòd magnificans concordans est æquale in Magnitudine & Concordantia cum Magnificabili, Concordabili, & Spirabile est æquale ambobus in una eadem substantiali Qualitate Magnitudinis & Concordantiæ, sinè qua Qualitate omnium trium nullum posset esse quale, sicut non posset esse unum in numero sinè Quantitate numeri.

17. I. T. G. C. In DEO est illa Productio, in qua Veritas quiescit cum Concordantia verificativi, verificabilis & verificare, quæ Veritas & Concordantia sunt quales in omnibus tribus, ut in Fine possint habere Quietem & Complementum.

18. I. T. G. I. Productio, in qua Veritas ponit in vero Finem æqualificativi, æqualificabilis & æqualificare, est illa, quæ est qualis & æqualis, ut possit quiescere in Fine, in quo non posset quiescere, si esset accidentalis.

19. I. T. C. I. Illa Productio est in DEO, in qua Æqualitas facit esse æquales Veritatem & Concordantiam existentes reales Rationes & unum idem numero, sub quibus Rationibus sunt æquales in qualibus, quæ sunt verificans concordans, verificabile concordabile, verificare & concordare amborum.

20. T. G. C. I. Productio, quæ est in DEO, est illa, in qua Finis, Concordantia & Æqualitas sunt unum idem numero, in qua Unitate numeri sunt quales substantiales, quorum substantiæ sinè ipsis non possent esse reales Rationes in unitate numeri.

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

Utrùm Divina Productio sit in Tempore?

SOLUTIO. *Camera.* H. D. E.

1. PRoductio in DEO est de Virtute, Æternitate & Potestate, quæ in ipsa sunt unum idem numero; & ideo non potest in illa esse Tempus, quia Potestas non sustinet, quòd in Æternitate possit esse Tempus; quia si hoc faceret, sustineret, quòd Æternitas posset non esse, & quòd Virtus non oriretur de ipsa in Æternitate nec de Æternitate in Potestate; & hoc est impossibile.

2. H. D. T. H. In Divina Productione est Virtus Æternitatis major, quàm Tempus, & ideo non sustinet, quòd in Æternitate sit Tempus; quia, si sustineret, sequeretur, quòd Vitium esset de Virtute & de Æternitate; quod est impossibile.

3. H. D. T. D. Productio in DEO est id, per quod Virtus & Æternitas sunt magis remotæ à Contrarietate; unde convenit, quòd sit sinè Tempore; quia, si esset in Tempore, Æternitas non esset id, per quod sua Virtus duraret, & Origo Virtutis non esset de Natura Æternitatis; & hoc est impossibile.

4. H. D. T. E. Productio, in qua nos inquirimus Tempus, principiat de Virtute in Æternitate, & de Æternitate in Virtute, hoc est, quòd Pater de suâmet Virtute principiat in Æternitate Filium, & spirat Sanctum Spiritum, & de suâmet Æternitate principiat ambos in sua Virtute, & Pater & Filius principiant Sanctum Spiritum de suâmet Virtute & Æternitate; & ideo ibi non potest esse temporificativum, temporificabile & temporificare, quia hoc non sustinet Virtus æternativi, æternabilis & æternare.

5. H. E. T. H. Tempus non est de Majoritate Virtutis & Potestatis, quia, si esset, esset substantiale de substantia: ex quo sequeretur, quòd substantia esset alterabilis in numero secundùm mutationem, quam Tempus habet in motu; igitur tempus est accidens: ex quo sequitur, quòd in Productione in DEO, quæ est de majori Virtute & Potestate, quæ possit esse, non sit Tempus.

6. H. E. T. D. Si in Productione in DEO esset Tempus, Tempus esset contrarium Virtuti & Potestati illius Productionis, ita, quòd Virtus non posset oriri de Unitate Potestatis in Æternitate, ex quo sequeretur Vitium contra Virtutem, & Differentia inter Potestatem & Æternitatem; quod est impossibile.

7. H. E. T. E. Id, propter quod in Productione in DEO non potest esse Tempus, est, ut Pater habeat principiativam Virtutem intra suam Potestatem in principiando Filium & spirando Sanctum Spiritum, & ut omnes tres sint una Virtus, una Potestas, unum Principium; & hoc non posset esse, si in Productione esset Tempus, quia Filius & Sanctus Spiritus essent principiati extra Essentiam Patris vitiosè.

8. H. T. H. D. Productio in DEO est in majori Virtute, quæ possit esse, & ideo est magis remota à suo contrario, quàm omnis alia productio; at, si in illa esset Tempus, esset suo contrario magis propinqua, quàm ulla alia productio; quæ propinquitas esset ma-

majus Vitium, quàm ullum aliud Vitium; quod est impossibile.

9. H.T.H.E. Productio in DEO est de illa Virtute, in qua est majus Principium Productivi, Producibilis & Producere; igitur convenit, quòd antè Productivum non sit Principiabile nec Principiare in potentia, ut omnia tria, videlicet Principiativum, Principiabile & Principiare sint actu; at, quia Tempus non sequitur istam naturam, est impossibile, quòd sit in Productione in DEO.

10. H.T.D.E. In Productione in DEO est Principiabile & Principiare de Virtute, & Virtuificabile & Virtuificare est de Principio; & ideo non potest Tempus principiare in illa Productione, quia, si in illa posset principiare, posset vitiare contra Virtutem, & otiari contra Principium; & hoc est impossibile.

11. D.E.T.H. In Productione in DEO est major Potestas, quam Æternitas potest habere de æternativo, æternabili & æternare; at, si Tempus esset in illa Productione, Æternitas non posset habere majorem Potestatem: igitur conveniret, quòd haberet minorem; & hoc est impossibile.

12. D.E.T.D. Tempus non potest esse in Productione in DEO, ut Æternitas & Potestas sint remotæ à Contrarietate; cui Contrarietati appropinquarent cum Tempore, quia Æternitas non posset agere secundùm suam naturam, quia suum agere esset in temporificare, in quo non posset remanere unum æternabile, & aliud æternare, & hoc idem de Potestate, quia non posset remanere unum possificabile, & aliud possificare: igitur essent in contrariari, & perderentur earum definitiones; & hoc est impossibile.

13. D.E.T.E. Id, propter quod tempus non potest esse in Productione in DEO, est, ut Potestas de Æternitate possit principiare de se ipsa possificabile & possificare, ita, quòd Æternitas faciat durare ipsa ambo; hoc autem non posset esse, si in Productione in DEO existeret temporificare.

14. D.T.H.D. Productio in DEO est in Æternitate & de Æternitate, & ideo est major, quàm omnis alia productio, ratione cujus Majoritatis est magis remota à Contrarietate, quàm omnis alia productio, in æternante, æternabili & æternare, quæ non potest esse de temporificante, temporificabili & temporificare; quia si esset, esset de contrariari.

15. D.T.H.E. Nullum Principium potest esse majus, quod sit extra Æternitatem; & ut in Æternitate sit majus Principium, non potest in Divina Productione esse Tempus, quia illa productio non esset de essentia Æternitatis, & majus Principium esset extra Æternitatem, & minus intra; & hoc est impossibile.

16. D.T.D.E. Si in Productione in DEO esset Tempus, Æternativum, Æternabile & & Æternare non essent Principia in Æternitate; ex quo sequeretur, quòd Æternitas non mensuraret nec comprehenderet principia Temporis, quæ sunt temporificativum, temporificabile & temporificare; unde sequeretur Contrarietas Æternitatis in principiare, & Concordantia Temporis in temporificare; & hoc est impossibile.

17. E.T.H.D. Si in Productione in DEO esset Tempus, sua Potestas esset in majori Contrarietate, per quam perderetur Finis Possificativi, Possificabilis & Possificare, ita, quòd Potestas non haberet Finem, in quo posset quiescere; & hoc est impossibile.

18. E.T.H.E. Productio in DEO est de Potestate cum Majoritate principiativi, principiabilis & principiare, & ideo non potest esse in Tempore; quia, si posset esse, in sua Potestate non posset esse majus principiare.

E.T.D.E. Si in Productione in DEO esset Tempus, Contrarietas esset Principium Potestatis DEI, quæ in ipso poneret contrariativum, contrariabile & contrariari, in quantum principiativum, principiabile & principiare non possent esse sinè Tempore.

19. T.H.D.E. In Productione in DEO non potest esse Tempus intrà, quia principiabile & principiare essent de sua essentia & natura cum Contrarietate contra Majoritatem principiantis, principiabilis & principiare; & hoc est impossibile: igitur Tempus est extra Productionem, ut sit comprehensum, mensuratum, creatum & principiatum.

OCTAVA QUÆSTIO. Utrùm

Utrùm Productio DEI sit in Loco, vel non?

SOLUTIO. *Camera.* I.C.F.

1. IN Productione DEI Objectatio, Magnificatio & Verificatio sunt unum idem numero, & ideo intra Productionem non potest esse Locus, nec Productio potest comprehendi ab extrà per Locum, quia Productio sub Ratione Magnitudinis est objectata & verificata in infinito magnificativo, magnificabili & magnificare.

2. I.C.T.I. In Productione DEI Veritas verificat Æqualitatem infiniti magnificativi, magnificabilis & magnificare, quam Æqualitatem non posset verificare, si Productio comprehenderetur in Loco, & si intra ipsam esset Locus, qui esset de ejus essentia & natura. Dicimus tamen, quòd in illa sit creatus Locus, in quo sunt collocatæ creaturæ, qui Locus est terminatus & comprehensus per Divinam Productionem.

3. I.C.T.C. Productio DEI est de verificare, magnificare, concordare, quod non posset esse, si comprehenderetur in Loco, ultra quem magnificare se non posset extendere, nec similiter verificare & concordare; ex quo sequeretur privatio Productionis.

4. I.C.T.F. Veritas in Magnitudine ponit in vero magnificare, quod est Medium infiniti magnificativi & magnificabilis; istud Medium Veritas non posset ponere in vero, si illa Productio esset comprehensa Loco.

5. I.F.T.I. In Productione DEI scit Sapientia Æqualitatem intellectivi, intelligibilis & intelligere, & intelligit, quòd Veritas hanc Æqualitatem verificet; istud scire Sapientia non posset habere, si Productio esset terminata in Loco, quia ultra illum Locum non haberet intelligibilitatem, & intellectivum transcenderet intelligibilitatem essentiæ intelligendo essentiam Loci; ex quo sequeretur inæqualitas intellectivi & intelligibilis, & falsitas verificativi & verificabilis; & hoc est impossibile.

6. I.F.T.C. Productio DEI est intellectualis & de Consequentia verificativi, ex quo sequitur verificabile & verificare, & illud verificativum est intellectivum, ex quo sequitur intelligibile, & est concordativum, ex quo sequitur concordabile & concordare; & ideo propter hanc naturam Consequentiæ Productio non potest comprehendi nec terminari.

7. I.F.T.F. Sapientia sic intelligit in Veritate verificare, sicut in Sapientia intelligere, quod verificare intelligit, esse Medium verificantis & verificabilis, in quo intelligeret ignorabile & falsificabile, si Productio terminaretur & comprehenderetur in Loco, ultra quem non esset Medium intelligentis & intelligibilis, nec verificantis & verificabilis.

8. I.T.I.C. In Productione DEI Pater de toto se ipso est verificabilis, æqualificabilis & concordabilis in Filio, & totus ipse remanet verificativus, æqualificativus, concordativus, & de ambobus est Sanctus Spiritus spirabilis in verificare, concordare & æqualificare; quod concordare converteretur in contrariari, si Productio non posset extendi in infinitum verificare, æqualificare & concordare.

9. I.T.I.F. Æqualificare est Medium in verificare de æqualificativo & æqualificabili; unde, si Productio esset comprehensa in Loco, æqualificativum extenderet se usque ad Locum, ultra quem se non extenderet æqualificabile, & periret æqualificare, & per consequens æqualificativum & æqualificabile, & hoc idem de verificare.

10. I.T.C.F. In Productione DEI concordare est Medium concordativi & concordabilis, & hoc ponit verificare in vero; unde, si Productio esset comprehensa in Loco, concordare esset comprehensum, & perderetur extensio concordativi & concordabilis, & per consequens productivi & producibilis, & hoc Veritas poneret in vero contra concordare, ex quo sequeretur contrariari & falsificare.

11. C.F.T.I. Sapientia DEI intelligit Productionem in Æqualitate infiniti magnificativi, magnificabilis & magnificare, ut habeat infinitam Objectationem in Productione; quam infinitam Objectationem non posset habere, si Productio esset terminata & comprehensa in Loco, & Magnitudo deficeret Sapientiæ & Æqualitati, ex quo sequeretur parvitas Sapientiæ & Æqualitatis, & Ignorantia Magnitudinis & Æqualitatis, & Inæqualitas Magnitudinis & Sapientiæ; & hoc est impossibile.

12. C.F.T.C. In Productione DEI est adeò magna Concordantia inter Magnitudinem & Sapientiam, quòd productivum de sua Magnitudine & Sapientia & in se ipso producat producibile; & quia productivum est infinitum in Extensitate sub Ratione Magnitudinis, & in intelligere sub Ratione Sapientiæ, non multiplicat Locum in producibili nec in se ipso, nec Locus habet naturam, quòd possit resistere Naturæ, quam Magnitudo & Sapientia habent in Concordantia.

13. C.F.T.F. Sapientia DEI intelligit, quòd in Magnitudine magnificare sit Medium magnificativi & magnificabilis, in

quo magnificare ſunt conjuncta & non disparata, quia magnificare eſt de Eſſentia amborum; & ideo non poteſt multiplicari Locus in ipſis, nec Locus ipſa terminare, quia ſic perderetur Natura magnificandi, & per conſequens Natura intelligendi.

14. C.T.I.C. In Productione DEI Divinæ Perſonæ ſunt una Magnitudo, una Æqualitas, una Concordantia; unde ratione Magnitudinis non poteſt eſſe Locus in Æqualitate, nec in Concordantia, nec Locus poteſt ipſas terminare, ſicut Magnitudo ſub ratione Æqualitatis non poteſt eſſe Inæqualitas, nec ſub ratione Concordantiæ Contrarietas; igitur eſt impoſſibile, quòd Locus poſſit terminare Productionem DEI, nec comprehendere.

15. C.T.I.F. In Productione DEI Magnitudo, Æqualitas & Medium ſunt unum idem numero; unde, ſicut Medium ponit in Magnitudine numerum magnificantis & magnificabilis & ſui ipſius, quod eſt magnificare, ita Æqualitas ponit numerum æqualificantis, æqualificabilis & æqualificare, & Magnitudo ponit in Æqualitate & in Medio ſe ipſam in numero magnificantis, magnificabilis & magnificare; & ideo in iſto numero non poteſt eſſe Locus.

16. C.T.C.F. Sicut concordare exiſtit intra concordativum & concordabile ſinè locare, ſic magnificare exiſtit intra magnificativum & magnificabile ſinè locare; & ideo ibi non poteſt multiplicari Locus.

17. F.T.I.C. In Sapientia DEI eſt Æqualitas & Concordantia intellectivi, intelligibilis & intelligere, & è converſo, ita, quòd in Æqualitate DEI eſt Sapientia & Concordantia, & in Concordantia Æqualitas & Sapientia, unde in Æqualitate ſequitur æqualificativum, æqualificabile & æqualificare, & in Concordantia concordativum, concordabile & concordare: igitur ſunt extra Locum, qui ipſa non poteſt terminare.

18. F.T.I.F. Si Sapientia DEI in Productione ſciret terminationem, non ſciret ultra illam terminationem intelligibile nec æqualificabile, nec Medium æqualificativi & æqualificabilis, unde ſequeretur terminatio intelligendi & æqualificandi, & per conſequens ignorare & inæqualificare.

19. F.T.C.F. Si Productio DEI comprehenderetur Loco, ſuum intelligere eſſet Medium contra Concordantiam intellectivi & intelligibilis, ex quo ſequeretur Contrarietas concordativi & concordabilis, in quibus ipſa privaret concordare infiniti intellectivi & infiniti intelligibilis.

20. T.I.C.F. Æqualificare & concordare non poſſent eſſe Medium æqualificativi & æqualificabilis, concordativi & concordabilis, ſi Locus poſſet terminare Productionem in DEO, quia in illa Productione perirent productivum, producibile & producere, & periret tota Productio; quæ peditio eſt impoſſibilis, quia ejus eſſe eſt neceſſarium, ſicut probavimus.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo eſt Productio in DEO?

SOLUTIO. *Camera.* K.F.G.

1. PRoductio in DEO eſt ſecundùm Modum Conſequentiæ, videlicet, quòd de gloriativo ſequatur gloriabile, & quòd de ambobus ſequatur gloriari, & ſecundùm eandem conſequentiam eſt de intellectivo, intelligibili & intelligere, amativo, amabili & amare; &, ut iſta Conſequentia conſiſtat, & non ſit in privatione, eſt Productio ſecundùm iſtum Modum, qui Modus & Productio ſunt unum idem numero.

2. K.F.T.K. In DEO Gloriatio & Objectatio ſunt unum idem numero ſinè Minoritate, ſecundùm quem Modum Unitatis eſt Productio in DEO; nam, ſicut DEUS objectat ſe ipſum ſub Ratione Sapientiæ in intellectivitate, intelligibilitate & intelligere, ſic objectat & glorificat ſe ipſum ſub Ratione Gloriæ in gloriativitate, gloriabilitate & gloriari.

3. K.F.T.F. Modus Productionis in DEO eſt ſecundùm Multiplicationem numeri; nam, ſicut intelligere eſt Medium inter intellectivum & intelligibile, ſic in Gloria Gloriari eſt Medium inter gloriativum & gloriabile; & iſte Modus Multiplicationis numeri eſt Modus, quem DEUS habet in Productione.

4. K.F.T.G. DEUS intelligit ſe ipſum ratione alicujus Finis, ſinè quo non poſſet habere Gloriam in ſuo intelligere, & glorificat ſe ipſum ratione alicujus Finis, ſinè quo non poſſet habere Gloriam in gloriari: igitur Modus Productionis eſt ſecundùm Modum illius Finis, ſub cujus ratione DEUS ſe ipſum intelligit & glorificat.

5. K.G.T.K. In DEO Gloria & Voluntas ſunt ſinè Minoritate; unde ſequitur Modus producendi, ita, quòd Voluntas tantum amat Agentiam gloriandi, quantum Exiſtentiam Gloriæ, & è converſo, videlicet, quòd Gloria tantum glorificet Agentiam Voluntatis, quantum Exiſtentiam; ex quo ſequitur Productio ſecundùm iſtum Modum in Gloria & in Voluntate, ita, quòd de gloriativo & amativo producatur gloriabile & amabile, & de ambobus gloriari & amare.

6. K.G.T.F. In Voluntate DEI non poſſet eſſe Modus amandi, ſi amare non eſſet Medium amantis & amabilis; & hoc idem in Gloria, in qua non poſſet eſſe Modus gloriandi, ſi Gloriari non eſſet Medium gloriantis & gloriabilis: igitur Modus producendi eſt Modus amandi & gloriandi.

7. K.G.T.G. DEUS ſinè Fine (& Finem vocamus Complementum) non haberet Modum amandi nec gloriandi; igitur DEUS amat ſe ipſum, & glorificat ſe ipſum ſub ratione alicujus Finis, cujus Finis Modus eſt Modus Productionis.

8. K.T.K.F. Natura Finis eſt, quòd multiplicet Agentiam in Exiſtentia, ut Exiſtentia non ſit fruſtra nec otioſa; & natura Medii eſt, quòd multiplicet numerum in Agentia, ſinè quo Medio Agentia non poſſet eſſe, ſicut gloriativum & gloriabile, quæ non poſſent eſſe ſinè gloriari: igitur Modus Productionis eſt ſecundùm Modum Agentiæ & numeri, ſinè quo Productio eſſet in Minoritate.

9. K.T.K.G. Finis Gloriæ eſt ſinè Minoritate; igitur Modus, quem habet in producendo, eſt major, qui poſſit eſſe; unde ſequitur Modus Generationis & Spirationis, generante gloriativo de ſe ipſo gloriabile, & Spirare exiſtente Spirabili ab ambobus; nam per hunc Modum eſt Productio magis remota à Minoritate, quàm per ullum alium modum.

10. K.T.F.G. Gloria DEI habet Modum gloriandi, in quo gloriari habet Modum complendi ſeu perficiendi, ut Finis gloriandi ibi poſſit attingi; igitur Modus producendi eſt ſecundùm Finem perficiendi, quod perficere ſit Medium perfectivi & perfectibilis.

11. F.G.T.K. Sapientia & Voluntas in DEO habent Modum objectationis ſinè Minoritate, ita, quòd Sapientia intelligat in Voluntate amativum, amabile & amare, & Voluntas amet in Sapientia intellectivum, intelligibile & intelligere; &, ut iſte Modus Objectationis non ſit in Minoritate, ſequitur Modus Productionis æqualis Objectationi generando & ſpirando.

12. F.G.T.F. Sapientia DEI intelligit Voluntatem in intelligere, quod eſt Medium intelligentis & intelligibilis, & Voluntas amat Sapientiam in amare, quod eſt Medium amantis & amabilis; & iſte Modus intelligendi & amandi eſt Modus generandi & ſpirandi, ut Voluntas & Sapientia ſe poſſint mutuò objectare ſinè extraneo Medio.

13. F.G.T.G. Sapientia DEI ſub ratione alicujus Finis habet Modum intelligendi in Voluntate amativum, amabile & amare, & Voluntas ſimiliter in Sapientia, in qua amat intellectivum, intelligibile & intelligere; iſte Finis eſt Complementum Productionis generando & ſpirando.

14. F.T.K.F. In Sapientia DEI intelligere eſt ſecundùm illum Modum, per quem eſt magis remotum à Minoritate; & ideo convenit, quòd ſit de intellectivo & intelligibili eſſentialiter & ſubſtantialiter ſinè aliquo accidente; & iſta diſtantia à Minoritate eſt ſecundùm Modum generandi & ſpirandi.

15. F.T.K.G. Sapientia DEI ſub ratione Finis habet Modum complendi intellectivum & intelligibile ſinè Minoritate Finis; igitur Sapientia habet Modum, quòd ipſámet ſit intellectivum & generativum, intelligibile & generabile, & quòd ſpirabile ſit ſpiratum de ambobus.

16. F.T.F.G. Intelligere Sapientiæ DEI eſt objectum Fini influentiæ & refluentiæ ſub Modo Generationis & Spirationis, Patre influente ſuam intellectivitatem ſuæ intelligibilitati, fluente illâ Intelligibilitate in Generabilitate ex Intellectivitate, & formando de ambobus Spirare & Intelligere.

17. G.T.K.F. In Divina Voluntate eſt amare ſecundùm illum Modum, per quem eſt magis remotum à Minoritate: igitur amare eſt de Eſſentia & Natura amativi & amabilis; unde ſequitur Modus generandi & ſpirandi, ita, quòd Generatio ſit de amativo & amabili, & Spiratio de ambobus in amare.

18. G.T.K.G. Contrarius Modus illi Modo, per quem Voluntas DEI eſſet in Minoritate, & qui privaret in ipſa Finem amandi, eſt Modus Productionis; igitur ille Modus Generationis & Spirationis eſt generando & amando amabile, ut ſequatur Finis amantis & amabilis, & ſpirantibus ipſis ambobus Spirabile, ut ſequatur Finis amandi.

19. G.T.F.G. Productio in DEO eſt ſecun-

cundùm illum Modum, ſecundùm quem amare & complere ad invicem convertuntur, ut amare ſit Finis complendi, & complere Finis amandi, ex quo ſequitur Natura & Modus generandi & ſpirandi, Voluntate exiſtente ipſo amativo & completivo, amabili & complebili, amare & complere.

20. T.K.F.G. Modus generandi & ſpirandi, quem DEUS habet in ſe, eſt ſecundùm id, per quod complere eſt magìs remotum à Minoritate; igitur Finis DEI eſt complere de completivo & complebili, generando complebile de completivo, quod illud generat & complet de ſe ipſo; & Modus, quem ambo habent in complendo & delectando inſimul ad invicem, exiſtit de ſpirare Spirabile, ut eorum completio & delectatio in illis & in illo poſſint compleri.

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo producit Productivum Producibile in Productione DEI?

SOLUTIO. *Camera.* K.B.E.

1. HOc, cum quo Productivum producit Producibile, eſt Ratio delectationis, Bonificationis & Poſſificationis, cum quibus Rationibus eſt agens in ſémet ipſo, de ſe ipſo producens producibile, ita, quòd cum ſémet ipſo producat, ut ipſummet ſit activa, gloriativa & bonificativa Potentia.

2. K.B.T.K. In DEO eſt productivum, ut ſit remotus à Minoritate Gloriæ & Bonitatis, & producit cum Gloriativitate & Bonificativitate, ipſo remanente Gloriativitate & Bonificativitate, & cum conſequentia ſuæ Activitatis producit ſinè Materialitate de ſe ipſo Producibilitatem.

3. K.B.T.B. Potentia, cum qua DEUS producit DEUM, eſt Claritas gloriativi bonificativi diſtinctivi, qui eſt DEUS Pater productivus, qui glorificat & demonſtrat in Gloria & in Bonitate Differentiam Productivi & Producibilìs & conſervat reales Rationes Gloriæ & Bonitatis.

4. K.B.T.E. In DEO Gloria, Bonitas & Principium ſunt unum idem numero; & ideo DEUS, qui eſt Gloria, Bonitas & Principium, cum principiativa Potentia ſub Ratione Principii producit principiabile; & quia Gloria & Bonitas ſunt Principium, producit cum principiativa, gloriativa & bonificativa Potentia principiabile gloriabile & bonificabile.

5. K.E.T.K. Ut in DEO Poteſtas & Gloria ſint remotæ à Minoritate, eſt Poteſtas tantum agens cum Gloria, quantum cum ſémet ipſa; & hoc idem ſequitur de Gloria, quæ eſt tantum agens cum Poteſtate, quantum cum ſémet ipſa; & ideo DEUS, qui eſt Gloria & Poteſtas, producit cum hoc, quod eſt, producibile gloriabile & poſſificabile.

6. K.E.T.B. In Divina Productione DEUS Pater & DEUS Filius producunt Sanctum Spiritum cum ſémet ipſis & de ſe ipſis, ut Differentia de ſe ipſa ponat magnam Claritatem in illis, declarans ſub Ratione Gloriæ & Poteſtatis in Gloria Diſtinctionem gloriativi, gloriabilìs & gloriari, & in Poteſtate poſſificativi, poſſificabilìs & poſſificare.

7. K.E.T.E. DEUS Pater cum generativa Potentia producit generabilem Potentiam, & ipſémet eſt illa Potentia, ut ipſémet ſit gloriativa, poſſificativa, principiativa Potentia; nam, ſi aliud eſſet Pater, & aliud eſſet activa Potentia, Filius eſſet aliud, & generabilis Potentia aliud, & Pater & Filius eſſent remoti à Delectatione, Poſſificatione & Principiatione.

8. K.T.K.B. Gloria & Differentia convertuntur in DEO, ut ſint remotæ à Minoritate, & ut in Gloria ſit magna Claritas differentiativi, differentiabilìs & differentiare, & in Differentia gloriativi, gloriabilìs & gloriari; & ideo productivum gloriativum producit cum differentiativa Potentia differentiabile, & è converſo, hoc eſt, quòd productivum differentiativum producat cum gloriativa Potentia gloriabile.

9. K.T.K.E. In Divina Productione eſt DEUS productivus cum Gloria & cum Principio ſecundùm illum Modum, per quem ſuum Producere eſt magìs remotum à Minoritate, quæ eſt propè *non eſſe*; igitur eſt activa & eſſentiativa Potentia, quæ cum *Eſſe* de ſe ipſa producit producibile ſub Ratione Generationis: & ambo ſunt eſſentiativa Potentia, quæ de ſuo *Eſſe* ſub Ratione Spirationis producunt ſpirabile, ambobus exiſtentibus unâ ſpirativâ Potentiâ.

10. K.T.B.E. Pater, in quantum eſt Gloria, producit cum Gloria, & in quantum eſt Differentia, producit cum Differentia, & in quantum eſt Principium, producit cum Principio; igitur producit cum Conſequentia ternarii numeri, declarante Differentiâ in Gloria & in Principio ſe ipſam in productivo, producibili & producere.

11. B.E.T.K. DEUS, qui eſt productivus, producit ſinè Minoritate Bonitatis & Poteſtatis, & ideo producit cum Eſſe bonificativo & poſſificativo producibile, & DEUS Pater & DEUS Filius cum Eſſe bonificativo & poſſificativo producunt & ſpirant Sanctum Spiritum.

12. B.E.T.B. Bonitas, Poteſtas & Differentia in DEO convertuntur, & eſt Productio bona ſub Ratione Bonitatis, & potens vel poſſita ſub Ratione Poteſtatis, & clara & inconfuſa ſub Ratione Differentiæ; & de iſta converſione ſequitur, quòd Bonitas ſit bonificativa, differentiativa & poſſificativa Potentia, cùm ſit ratio bono, quòd producat bonum, ita, quòd Bonitas eſt Potentia bono, quòd cum ipſa producat & generet bonum; & hoc idem de Poteſtate & Differentia.

13. B.E.T.E. DEUS, qui eſt Pater, eſt generativa Potentia; &, quia DEUS Pater eſt Bonitas, Poteſtas & Principium, eſt generativa Potentia cum Bonitate, Poteſtate & Principio; ex quo ſequitur, quòd Filius ſit generabilis Potentia cum Bonitate, Poteſtate & Principio, & hoc idem ſequitur de Sancto Spiritu, quem Pater & Filius ſpirant cum ſpirativa Potentia, procedentem de Generativo & Generabili bonificanter, poſſificanter & principianter.

14. B.T.K.B. In Productione eſt Bonitas Patris, Filii & Sancti Spiritûs clara ſinè ulla Minoritate, & ideo eſt ipſa Productio cum Forma & de Forma; quia, ſi in ipſa eſſet materia, eſſet in Bonitate Confuſio Claritatis, ex quo ſequeretur propinquitas ad Minoritatem & ad ipſum *non eſſe*: igitur Productio eſt cum *Eſſe* formativo, formabili & formare.

15. B.T.K.E. In Productione DEI non eſt ulla Minoritas, quia ibi non poteſt principiare; nam in illa Productione Bonitas eſt Ratio bono, quòd agat bonum de Bonitate, ut bonum, quod agit, ſit magìs remotum à Minoritate; igitur in illa Productione eſt Relatio bonificativi, bonificabilìs & bonificare, & principiativi, principiabilìs & principiare: igitur Productio eſt cum Relatione omnium trium.

16. B.T.B.E. Pater cum Bonitate eſt differentiativus & principiativus, & cum Differentia & Principio eſt bonificativus, & ideo habet Filium in differentiabili & principiabili cum bonificabili, & in bonificabili cum differentiabili & principiabili; & hoc idem habent ambo in Sancto Spiritu.

17. E.T.K.B. In Divina Productione Pater cum ſua Poteſtate eſt Poſſificativus, & cum ſua Differentia Differentiativus; ſed, ut non ſit propè *non eſſe*, remanet una eadem Eſſentia Pater poſſificativus & differentiativus, & hoc idem ſequitur de Filio, in quantum eſt poſſificabilis & differentiabilis, & ſic de Sancto Spiritu ſpirato ex ambobus.

18. E.T.K.E. In Productione DEI illud Ens, quod eſt poſſificativum, eſt illud Ens, quod eſt Principiativum, & è converſo, ut Productio ſit remota à Minoritate; ex quo ſequitur, quòd illud Ens ſit producens cum Poteſtate & Principio producibile, quod cum ipſo remanet una Poteſtas, unum Principium in Eſſentia & Natura; & hoc idem de Sancto Spiritu producto de ambobus.

19. E.T.B.E. Poteſtas, Differentia & Principium in Divina Productione ſunt reales Rationes, & ſunt unum idem numero, & ideo eſt Productio cum Realitate Rationum, & cum Unitate numeri; unde ſequitur, quòd productivum, quod eſt poſſificativum, differentiativum & principiativum producat cum Ratione Poteſtatis, Differentiæ & Principii; ex quo ſequitur, quòd ipſummet ſit poſſificativum, differentiativum, principiativum producens producibile, Producere exiſtente ſpirato de ambobus.

20. T.K.B.E. Productio in DEO eſt clara in Principio, ut in ipſa Claritate ſit remota à Minoritate; igitur eſt clara in Principio cum Differentia productivi, Producibilìs & producere, in quibus Principium eſt clarum, principiabili exiſtente cum principiativo, & principiativo exiſtente cum principiabili, & ambobus exiſtentibus cum principiare.

QUÆSTIO II.

De Incarnatione.

PRIMA QUÆSTIO. B.

Utrùm DEUS ſit incarnatus?

SOLUTIO. *Camera.* B.C.G.

1. IN DEO Bonificatio, Magnificatio & Objectatio ſunt unum idem numero, & ideo DEUS ita ſumit creatum objectum bonificando & magnificando, ſicut amando, cùm in DEO Bonitas, Magnitudo & Voluntas ſint reales Rationes, ſub qua Realitate intrinſeca Operatio DEI ſumit extrinſecum objectum; unde ſequitur Incarnatio, ſinè

sinè qua objectatio amabilitatis non sumeretur cum bonificabilitate & magnificabilitate, ex quo sequeretur, quòd Divinæ Rationes ad intrà deficerent invicem in operationibus ad extrà; & hoc est impossibile.

2. B. C. T. B. Inter DEUM & creaturam est bona & magna Differentia, & secundùm quòd Differentia est diffusa in Magnitudine Bonitatis, & in Bonitate Magnitudinis, est multiplicata sub ratione Bonitatis & Magnitudinis in extrinseca Operatione, unde sequitur Incarnatio, ut intrinseca Claritas appareat extrà in magna multiplicatione Bonitatis, sinè qua Incarnatione hæc multiplicatio esset in Privatione, ex qua sequeretur plus mali in extrinseca operatione, quàm boni, & plus parvitatis, quàm Magnitudinis, & plus Confusionis, quàm Inconfusionis; & hoc est impossibile.

3. B. C. T. C. Convenit, quòd inter Operationem, quam DEUS habet intra se ipsum & extra, sit magna Bonitas & Concordantia, igitur convenit secundùm earum Rationes, quòd Concordantia sit in Unitate Personæ, in qua assumatur Humana Natura, & in ipsa ambæ Naturæ, videlicet Divina & Humana, habeant Concordantiam actu, in qua actualitate meliùs possint concordare, quàm in potentialitate: igitur Incarnatio est necessaria, ut intrinseca Bonitas, Magnitudo & Concordantia habeant extrinsecum subjectum, in quo meliùs possint concordare actualiter, quàm potentialiter.

4. B. C. T. G. Si Incarnatio est, sequitur, quòd Divina Bonitas & Magnitudo habeant extrinsecum subjectum, in quo secundùm suas Rationes possunt quiescere; quia Bonitas non potest esse major Ratio bono, quòd agat bonum, & Magnitudo non potest illam Rationem magis magnificare, quàm, si DEUS factus est Homo, & Homo factus est DEUS. At, si Incarnatio non esset, non esset Finis nec extrinsecum subjectum, in quo intrinsecæ Rationes possint quiescere, nec habere perfectionem; & hoc est impossibile.

5. B. G. T. B. In DEO Bonitas & Voluntas sunt reales & claræ Rationes, quam Claritatem Voluntas amat extrà, & Bonitas bonificat illam in suo effectu, ex quo sequitur Incarnatio, ut inter DEUM & Creaturam Voluntas diligat bonam Differentiam, & Bonitas bonificet illam Differentiam, & hoc in tantum, in quantum illa Differentia est objectabilis sub ratione Bonitatis & Voluntatis. Sed, si Incarnatio non esset, sequeretur contrarium in Confusione Claritatis, & in Malitia Bonitatis, & in Otiositate Voluntatis; & hoc est impossibile.

6. B. G. T. C. Divina Voluntas amat Concordantiam Bonitatis intrà & Bonitatis extrà, ita, quòd amet Concordantiam in Unitate Personæ, in qua Unitate potest magis amari, bonificari & concordari, quàm in privatione illius Unitatis; igitur Incarnatio necessariò est, ut sit subjectum ad magis amandum, bonificandum, concordandum & uniendum.

7. B. G. T. G. Finis, quem Divina Voluntas habet in se ipsa, est amare, & Finis, quem Bonitas habet in se ipsa, est bonificare; unde secundùm naturam Finis, quam habent intrà, objectant extrà in effectu; unde sequitur Incarnatio, in qua Bonitas & Voluntas possunt habere quietem in extrinseco Fine, sinè qua Incarnatione non esset extrinsecus Finis, in quo possent quiescere; & hoc est impossibile.

8. B. T. B. C. Divina Bonitas habet in se Differentiam & Concordantiam bonificativi, bonificabilis & bonificare, & ideo est Ratio extrinseco objecto, quòd accipiatur sub Ratione bonificandi, differentiandi & concordandi in tantum, in quantum sub istis Rationibus est objectabile; igitur est Incarnatio, ut objectabilitas tantum comprehendatur sub ratione Dignitatum intrà, quantum est objectabilis extrà; sinè qua Incarnatione sequeretur contrarium contra Bonitatem, Differentiam & Concordantiam; quod est impossibile.

9. B. T. B. G. Bonitas DEI habet in se ipsa Differentiam & Finem: Differentiam habet, ut possit habere in se ipsa bonificativum, bonificabile & bonificare: & habet in se ipsa Finem, ut in se ipsa possit habere quietem in bonificante, bonificabili & bonificare; ista Bonitas, secundùm quòd est in se ipsa, ita sumit objectum extrà, in quo ponit Differentiam bonificativi, bonificabilis & bonificare, & similiter Finem; hoc autem non posset esse sinè Incarnatione, in qua extrinsecus Finis habet quietem in intrinseco Fine, ut intrinsecus Finis in extrinseco Fine possit manifestari & ita multiplicari, quòd in illo possit habere quietem.

10. B. T. C. G. Convenit, quòd sub Ratione Bonitatis intrinsecus Finis & extrinsecus Finis possint concordare in Unitate Personæ,

næ, & quòd ambæ Naturæ remaneant, & quòd etiam Concordantia possit remanere; igitur Incarnatio est, ut sit Concordantia in Unitate Personæ, sinè qua Incarnatione Contrarietas esset contra Concordantiam, in tantum, quòd esset Privatio Finis in extrinsecis operibus, & Bonitas non esset Ratio objecto sumpto ab extra secundùm suam Naturam, nec secundùm Finem Concordantiæ; & hoc est impossibile.

11. C. G. T. B. Divina Voluntas amat in se ipsa magnam Differentiam amativi, amabilis & amare; & quia sua intrinseca Differentia est causa extrinsecæ Differentiæ sub Ratione Magnitudinis, amat magnam extrinsecam Differentiam amativi, amabilis & amare, ita, quòd illam non potest plùs amare, ut in suo amare non sequatur Parvitas contra Magnitudinem, nec Otiositas amandi; igitur Incarnatio est, ut extrinseca Differentia multiplicetur in intrinseca Differentia in altiori gradu, in quo potest amari & differentiari.

12. C. G. T. C. Sicut Voluntas DEI amat magnam Concordantiam amantis, amabilis & amare intra se ipsam, sic amat magnam Concordantiam amantis, amabilis & amare extrà, secundùm quòd illa Concordantia est proportionata & dispositа ad Magnitudinem amandi; igitur necessariò Incarnatio est, sinè quâ Divina Voluntas non sequeretur intrinsecam naturam in amando extrinsecum objectum; & hoc est impossibile.

13. C. G. T. G. Divina Voluntas amat Magnitudinem Finis in extrinsecis operibus, ut habeat magnum amare in amando illa; igitur illa sunt amabilia in Magnitudine Finis, ut suum amare sit magnum sinè Parvitate, & ut in amando magnum Finem possit quiescere; igitur Incarnatio est, sinè qua sequeretur contrarium in extrinsecis operibus non motis sub intrinsecis Rationibus, & motis sub contrariis rationibus; & hoc est impossibile.

14. C. T. B. C. In Magnitudine DEI sunt Differentia & Concordantia in magnificativo, magnificabili & magnificare; ista Magnitudo sumit extrinsecam Magnitudinem in magnificando, differentiando & concordando, ut sequatur intrinsecam Naturam: igitur intrinseca Differentia & extrinseca Differentia multiplicant Concordantiam infinitæ & finitæ Magnitudinis in Unitate Personæ, quæ multiplicatio se non potest magis extendere in extrinseca operatione, nec recipere majorem influentiam ab intrinseca Operatione; igitur Incarnatio est, sinè qua illa multiplicatio esset in privatione, & sequeretur, quòd intrinseca Operatio influeret extrinsecam operationem cum Parvitate contra Magnitudinem, & cum Confusione contra Differentiam, & cum Contrarietate contra Concordantiam; & hoc est impossibile.

15. C. T. B. G. Magnitudo extrinseci Finis est, ut sit Finis in intrinseca Magnitudine omnibus aliis creatis Finibus; & hoc idem sequitur de Differentia, ita, quòd extrinseca Differentia in intrinseca Differentia sit Finis omnibus aliis Differentiis, quæ sunt extrà; hoc autem non posset esse sinè Incarnatione, nec intrinseca Magnitudo haberet ordinem & quietem in Magnitudine Differentiæ & Finis extrà, quia subjectum illius ordinis esset in privatione; igitur Mundus esset creatus contra Finem, & in Confusione Magnitudinis & Parvitatis; & hoc est impossibile.

16. C. T. C. G. Magnitudo Finis est in Magnitudine Concordantiæ, & Magnitudo Concordantiæ est in Magnitudine Finis; igitur Incarnatio est, ut intrinsecus Finis & extrinsecus Finis concordent in Unitate Personæ, in qua extrinsecus Finis sustentetur & quiescat, & in qua multiplicetur Magnitudo Concordantiæ, ita, quòd non possit ampliùs multiplicari; nam, si posset ampliùs multiplicari, non esset quies in actu magnæ Concordantiæ; & hoc est impossibile, ut quies non sit in potentia, sed in actu magnæ Concordantiæ.

17. G. T. B. C. Voluntas DEI habet Concordantiam & Differentiam cum creata Voluntate, & Concordantia secundùm suam Rationem significat Unitatem intrinsecæ Voluntatis & extrinsecæ Voluntatis, & Differentia significat claritatem ambarum Voluntatum ita sub ratione Unitatis Personæ, sicut Concordantia significat concordare; & hoc idem sequitur de intrinseca Voluntate, quæ significat amare ambarum Naturatum; hoc autem non posset esse sinè Incarnatione, in quâ intrinseca Natura participet cum omnibus creaturis: igitur Incarnatio necessariò est, ut sequantur Rationes, quas diximus de intrinseca Operatione in extrinseca operatione.

18. G. T. B. G. Major Claritas Finis, quam Voluntas DEI potest amare, est de se ipsa &

in se ipsa; & major Claritas Finis, quam potest amare in operationibus ad extrà, est, quòd sit de se ipsa & de suo effectu in Unitate Suppositi, in quo extrinsecus Finis sit intrinsecus Finis, & quòd Differentia demonstret illos duos Fines claros & inter se distinctos; hoc autem non posset esse sinè Incarnatione: igitur Incarnatio est, ut Voluntas DEI possit objectare Finem Claritatis multiplicatum in intrinseco Fine.

19. G.T.C.G. Voluntas DEI amat Finem in Concordantia, & amat Concordantiam in Fine, & hanc Naturam amandi habet in se ipsa; unde, secundùm quòd Voluntas sic objectat Finem & Concordantiam cum suo amare, ita Concordantia & Finis objectant Voluntatem sub Ratione concordandi & complendi, & omnes istæ tres Rationes, prout sunt intrà, ita sunt ad objectum extrà, ex quo sequitur Incarnatio, sinè qua intrinseca objectatio non sequeretur suam Naturam in extrinseca objectatione; & hoc est impossibile.

20. T.B.C.G. Differentia, Concordantia & Finis sunt in DEO unum idem numero, & Differentia, Concordantia & Finis extrà sunt factura ipsarum, cui quælibet de illis transmittit suam similitudinem, secundùm quòd factura illam potest recipere; igitur intrinseca Concordantia concordat in suo Fine extrinsecam Concordantiam & Finem & Differentiam in Unitate Personæ, in qua omnes extrinsecæ Differentiæ, Concordantiæ & Fines participant; hoc autem non posset esse sinè Incarnatione, quæ est necessariò, ut illa participatio non sit in Privatione, ex qua Privatione sequeretur plus Confusionis in operibus ad extrà, quàm Claritatis, & Contrarietatis, quàm Concordantiæ, & Defectûs, quàm Perfectionis; & hoc est impossibile.

SECUNDA QUÆSTIO. C.

Quid est Incarnatio DEI?

SOLUTIO. *Camera.* C.D.H.

1. INcarnatio DEI est magna & virtuosa Personalis Duratio intrà & extrà in Unitate Personæ, in qua durant duæ Naturæ sub Ratione Magnitudinis Durationis & Virtutis, videlicet Divina & Humana Natura.

2. C.D.T.C. Incarnatio Filii DEI est magna Duratio Concordantiæ, in qua Concordantia Humana & Divina Natura est unita cum Concordantia Infinitatis, remanente Concordantiâ in illa Unitate Personæ, & in pluralitate ambarum Naturarum.

3. C.D.T.D. Incarnatio, de qua fit quæstio, est id, per quod Magnitudo & Æternitas sunt magis remotæ in creatura à Contrarietate; propter quod assumpta Humana Natura est magis remota à Contrarietate in Magnitudine & in Æternitate; & ideo est Incarnatio personalis Unio Divinæ & Humanæ Naturæ, Humanâ Naturâ existente magis remotâ à Contrarietate, quàm omnis alia creata natura.

4. C.D.T.H. Incarnatio DEI est major Magnitudo Durationis, quæ potest esse inter Humanam & Divinam Naturam, & in qua Infinitas & Æternitas DEI potest esse major in extrinseca Natura; hæc Majoritas consistit in Unitate Personæ, in qua duæ Naturæ existunt ea ipsa Persona.

5. C.H.T.C. Incarnatio est Magnitudo Virtutis in Concordantia & Virtus Magnitudinis in Concordantia & Concordantia Magnitudinis & Virtutis, ita, quòd sit una conversio Rationum, quas diximus, & quòd remaneant una Persona & duæ Naturæ; Unitas verò remanet ratione prædictæ conversionis, & pluralitas Naturarum remanet cum Magnitudine, Virtute & Concordantia.

6. C.H.T.D. Incarnatio, quam inquirimus, est illa Unitas Divinæ & Humanæ Naturæ, in qua Magnitudo est longè remota à Parvitate, & Virtus à Vitio, ita, quòd tota possibilitas Contrarietatis sit privata in illa Unitate; & ideo in illa Persona remanent Virtus & Magnitudo Deitatis & Humanitatis.

7. C.H.T.H. Ista Incarnatio, quam inquirimus, est major Magnitudo Virtutis, quæ possit esse de Creatore in Creatura, & de Creatura in Creatore; & ideo Incarnatio est Unio Creatoris & Creaturæ, in qua Creator participat cum omnibus creaturis, & in qua Creatura participat cum suo Creatore; quæ participatio est conversio ambarum Naturarum in Unitate Personæ, & non in se ipsis, ut quælibet remaneat hoc, quod est.

8. C.T.C.D. Incarnatio est id, per quod Magnitudo & Concordantia DEI & Creaturæ sunt magis remotæ à Contrarietate; & ideo Concordantia concordat ambas Naturas in Unitate Personæ, & Divina Magnitudo tantum magnificat illam Concordantiam, quòd eam faciat remanere in pluralitate Naturarum, quibus Contrarietas non potest resistere.

C.T.C.H.

9. C.T.C.H. Incarnatio est major Magnitudo Concordantiæ, quæ possit esse inter Causam & Effectum; & ideo Incarnatio est Unio amborum, in quibus Causa tantum majorificat suum Effectum in Magnitudine Concordantiæ, quòd faciat, quòd Effectus sit ipsamet, & ipsamet sit Effectus.

10. C.T.D.H. Illa Incarnatio, quam inquirimus, est id, per quod Magnitudo DEI est major in creata Magnitudine, & creata Magnitudo in Magnitudine DEI; igitur Incarnatio est Unio ambarum Magnitudinum personalium in Unitate Personæ, cui Unitati Contrarietas non potest resistere.

11. D.H.T.C. Quidditas Incarnationis est de personali Æternitate, Virtute & Concordantia induta de personali creata Quidditate conjuncta de Duratione, Virtute & Concordantia, & sustentata & humanificata intra Divinam Æternitatem, Virtutem & Concordantiam.

12. D.H.T.D. Id, quod est Divina Incarnatio, est id, per quod Contrarietas est magis remota ab Æternitate & Virtute; igitur Incarnatio est Unio Divinæ Æternitatis & Virtutis & creatæ Durationis & Virtutis; &, ut Contrarietas in illa sit remota, convenit, quòd Unitas Personæ sit de duabus Naturis, videlicet de una Divina & una Humana.

13. D.H.T.H. Id, per quod Majoritas potest esse major imago Æternitatis & Virtutis in Creatura, & creatæ Durationis & Virtutis in Creatore, est Incarnatio, quam inquirimus; & hæc Quidditas Incarnationis repræsentat Majoritatem in Unitate Æternitatis & temporis & substantialis & accidentalis Virtutis, & Majoritatis & Minoritatis, in qua Unitate Æternitas conservat se ipsam & suam Virtutem & Majoritatem, quam habet supra Humanitatem, quam Humanitatem facit existere in Tempore, in Quantitate & Virtute; & ideo remanet in illa Unitate cum duabus Naturis.

14. D.T.C.D. Incarnatio est id, per quod Æternitas & Concordantia existunt contra Contrarietatem, & est id, per quod Contrarietas non potest contra creatam Concordantiam unitam & assumptam in Concordantiam Æternitatis; & ideo Contrarietas non potest terminare Æternitatem in creata Concordantia, quia hoc non sustinet Concordantia Æternitatis personaliter unita cum creata Concordantia.

15. D.T.C.H. Incarnatio est major Concordantia, quam Æternitas potest habere cum Creatura; igitur convenit, quòd Incarnatio sit Unio Æternitatis & Creaturæ, & quòd sit Unio unius Æternitatis & unius Creaturæ, ut sit major Concordantia in Unitate ambarum.

16. D.T.D.H. Quidditas Incarnationis est illa Duratio, quæ est major inter DEUM & Creaturam, & magis contraria Contrarietati; igitur Incarnatio est Unio æternæ Naturæ & principiatæ Naturæ, in qua Unione durant istæ duæ Naturæ, existente principiatâ Naturâ in æterna, in qua est hoc, quod est, & non in se ipsa sinè æterna, & existente id, quod est, DEO existente Homine.

17. H.T.C.D. Incarnatio Filii DEI est id, in quo creata & increata Virtus habent Concordantiam contra Contrarietatem, duabus Virtutibus & duabus Concordantiis existentibus una virtuosa concordans Persona, cui Contrarietas non potest contradicere.

18. H.T.C.H. Incarnatio est id, per quod Majoritas est major imago Divinæ Virtutis & Concordantiæ in extrinseca Virtute & Concordantia, & è converso extrinsecæ Virtutis & Concordantiæ in intrinseca Virtute & Concordantia; & ideo illa est Concordantia spiritualium & corporalium, substantialium & accidentalium rerum, cum qua intrinseca Virtus participat cum omnibus extrinsecis Virtutibus.

19. H.T.D.H. Incarnatio est id, per quod intrinseca Virtus habet majorem Contrarietatem contra Vitium in extrinseca Virtute, & è converso, Incarnatione existente id, per quod extrinseca Virtus cum intrinseca Virtute magis contrariatur Vitio; igitur Incarnatio est Unio intrinsecæ Virtutis & extrinsecæ Virtutis, quæ Unio est Persona, in qua Virtus remanet intùs & extrà.

20. T.C.D.H. Quidditas Incarnationis, quam nos inquirimus, est id, per quod Concordantia est major contra Contrarietatem, & Contrarietas minor contra Concordantiam; igitur illa Quidditas est Unitas Deitatis & Humanitatis, Homine deificato in Deitate, & DEO homificato in Humanitate; & ideo cum isto DEO Homine possunt sancti homines magis resistere Contrarietati.

TERTIA QUÆSTIO. D.

De quo est Incarnatio DEI?

SOLUTIO. *Camera.* D.E.I.

1. INcarnatio est de filiali Æternabilitate, Possificabilitate & Verificabilitate & de filiali Humanificabilitate sub ratione Durabilitatis, Possificabilitatis & Verificabilitatis; & ideo Incarnatio est de DEO Filio, & de Homine Filio, ut sequatur ordo Rationum, quas diximus.

2. D.E.T.D. Convenit, quòd Incarnatio sit de DEO Filio & de Homine Filio, nam, si esset de DEO Patre, vel de Sancto Spiritu, DEUS Pater esset Filius, vel similiter Sanctus Spiritus, unde sequeretur Contrarietas in Incarnatione contra Filiationem, Paternitatem & Spirationem, & privaretur proportio Filiationis Hominis, & possificabilitas & duratio Incarnationis.

3. D.E.T.E. Incarnatio est de æterna Potestate & Principio, & de temporificabili & principiabili Potestate, ut sit principiata de intrinseca Essentia & de extrinseca Essentia, sinè quibus Essentiis non posset esse Unitas Personæ, nec possent conservari ambæ Naturæ; igitur Incarnatio est de Divina Essentia sub Ratione Filiationis, ut in ipsa sit ita propria Durabilitas & Possificabilitas & Principiabilitas in incarnare, sicut in deificare; & ideo DEUS Filius fuit homificans se ipsum de se ipso.

4. D.E.T.I. Convenit, quòd Incarnatio sit de intrinseca Æqualitate Æternabilitatis & Possificabilitatis, & de extrinseca Æqualitate Temporificabilitatis & Possificabilitatis, ita, quòd ambæ Æqualitates sint de entitate Suppositi uniti de ambabus, quod proportionaliter existat unum sub Ratione ambarum Æqualitatum.

5. D.I.T.D. Convenit, quòd Incarnatio sit de una intrinseca Æternitate & de una extrinseca Duratione, & hoc idem de intrinseca & extrinseca Veritate; & ideo Contrarietas & Falsitas non possunt resistere veræ durabili Incarnationi, quia extrinseca Unitas sequitur Naturam & Ordinem intrinsecæ Unitatis.

6. D.I.T.E. Incarnatio est de uno æternabili, verificabili & principiabili DEO, & de uno temporali, verificabili & principiabili Homine, ut Incarnatio sit filialis in Durabilitate, Verificabilitate & Principiabilitate.

7. D.I.T.I. Humanitas, quam DEUS assumpsit, in quantum factus est Homo, existit æqualiter æternabilis & verificabilis in Deitate, & Deitas, quam ille Homo assumpsit, in quantum factus est DEUS, existit æqualiter durabilis & verificabilis in sua Humanitate; & ideo convenit, quòd Incarnatio sit de pura Filiabilitate in pura Essentia Deitatis & Humanitatis.

8. D.T.D.E. Incarnatio est de æterno Principio & de non æterno Principio; & ideo est de Æternitate, & de non Æternitate; quapropter est de intrinseco & extrinseco Complemento, ita, quòd non sequatur Contradictio.

9. D.T.D.I. Id, de quo Incarnatio est, est de Æqualitate Finîs æternæ & non æternæ Concordantiæ, ita, quòd Contrarietas ibi non potest resistere, quæ Contrarietas resisteret Incarnationi, nisi intrinseca & extrinseca Concordantia esset proportionata in æquali Fine.

10. D.T.E.I. Incarnatio est de illa Æqualitate, in qua Æternitas & Principium sunt æqualia & de ipsa & de illo corpore conjuncto ex humana carne, sanguine & ossibus, quæ in Humana Natura sunt specifica Principia æqualia & durabilia sub Ratione Æqualitatis intrinsecæ Durabilitatis & Principiabilitatis.

11. E.I.T.D. Incarnatio est de possificabili & verificabili Potestate & Veritate, ut sit magis remota à possificabili Contrarietate & falsitate, & ab impossificabilitate Veritatis & Potestatis.

12. E.I.T.E. Illa Incarnatio, quam inquirimus, est de Potestate, Veritate & Principio, quæ sunt DEUS Filius, qui Filius est possificabilis, verificabilis & principiabilis; & ideo convenit, quòd Incarnatio sit de Homine Filio, qui sit deificabilis sub ratione possificabilitatis, verificabilitatis & principiabilitatis, ex quo sequitur proportionabilitas ambarum Filiationum.

13. E.I.T.I. Incarnatio est de Divina Veritate & Æqualitate, ut Divina Potestas possit habere subjectum, in quo possit de se ipsa concordare Finem Concordantiæ in extrinseca Operatione, quod subjectum convenit esse sub illa specie, in qua intrinseca Potestas, Veritas & Æqualitas possint magis possificare, verificare & æqualificare in recipiendo similitudines extrinsecarum rerum; igitur Homo est illud subjectum, cùm in illo participent omnes creaturæ.

E.T.D.E.

14. E.T.D.E. Convenit, quòd Incarnatio sit de genita generabili & principiata principiabili Potestate, illâ Potestate existente deificabili & deificatâ sub Ratione Filiationis in intrinseca Operatione: & convenit, quòd sit de humanificabili Humanitate deificabili in intrinseca Operatione generabili & filiabili in extrinseca Operatione; igitur Incarnatio est de intrinseca & extrinseca Operatione, ut sit magis remota à corruptione & à Contrarietate cum Concordantia.

15. E.T.D.I. Incarnatio est de intrinseca & extrinseca possificabilitate in Deificabilitate & Humanificabilitate, ita, ut æqualiter sit Humanificabilitas deificabilis & Deificabilitas humanabilis; ratione cujus Æqualitatis Contrarietas ibi non potest contradicere.

16. E.T.E.I. Inter DEUM Filium & Filium Hominem est major proportio Potestatis & Principii, & Æqualitas habet majorem aptitudinem & dispositionem, quàm extra Filiationem; igitur Incarnatio est de DEO Filio, qui factus est Homo, & de Filio Homine, qui factus est DEUS, ut major proportio, aptitudo & dispositio non sit in privatione in Incarnatione.

17. I.T.D.E. Id, in quo Divina Veritas potest magis esse contra Contrarietatem principiando in extrinseca Operatione, est verificabilitas Deificabilitatis in Humanitate, & Humanificabilitatis in Deitate; igitur Incarnatio est de Deitate & Humanitate.

18. I.T.D.I. Divina Veritas est ita æqualiter verificabilis sub Ratione Filiationis, sicut Filius est filiabilis; & ideo in intrinseca Operatione Veritas potest esse Filius, & Filius potest esse Veritas; ex quo sequitur Veritas de Veritate, ita, quòd Contrarietas ibi non potest resistere: unde secundùm intrinsecum Ordinem sequitur, quòd Incarnatio sit de intrinseca Filiatione, quæ est de filiabili Veritate, & de extrinseca Filiatione deificabili de intrinseca Filiatione, ut Persona sit unus Filius, sicut est una Persona, qui Filius sit æqualiter deificabilis & humanificabilis, ita, quòd Contrarietas ibi non possit resistere.

19. I.T.E.I. Incarnatio est de hoc, in quo Veritas, Principium & Æqualitas sunt unum idem numero in Deitate: & est de hoc, in quo Veritas, Principium & Æqualitas non sunt unum idem numero in Humanitate; igitur Incarnatio est de hoc, in quo Affirmatio & Negatio habent plus proportionis, Aptitudinis & dispositionis.

20. T.D.E.I. Incarnatio est de hoc, per quod Principiabilitas & Æqualificabilitas sunt magis remotæ à Contrariabilitate; igitur est de Filiabilitate deificabili & humanificabili remanente in una Persona & in duabus Naturis.

QUARTA QUÆSTIO. E.

Quare est Incarnatio DEI?

SOLUTIO. *Camera.* E.F.K.

1. IN DEO Possificatio & Objectatio sunt unum idem numero; & ideo Potestas DEI sic se habet cum creato objecto in possificando, & Gloria in gloriando, sicut Sapientia ipsum potest scire; & quia Sapientia scit, quòd Potestas magis possit glorificare Creaturam deificando illam, ideo Incarnatio est, ut Potestas tantum possificet, quantum Sapientia potest objectare.

2. E.F.T.E. Incarnatio est ideo, ut Sapientia possit scire magis altam & magis nobilem possificabilitatem & principiabilitatem in Creatura, & ut Potestas meliùs possit manifestare intrinsecam Operationem in extrinseca Operatione, sinè qua Incarnatione perderetur illa magis alta Objectabilitas in Sapientia, & Possificabilitas in Potestate, & privatio Incarnationis esset Principium ignorantiæ & debilitas Potestatis in extrinsecis operibus.

3. E.F.T.F. Ratio, propter quam est Incarnatio, est, ut Sapientia DEI possit scire Medium inter DEUM & Creaturam, illo Medio existente Homine DEO; nam, in quantum est Homo, est Medium inter DEUM & alios homines; & in quantum est DEUS Filius, est Medium inter illum Hominem & DEUM Patrem & DEUM Sanctum Spiritum & inter alios homines, qui sunt de specie illius Hominis; igitur Incarnatio est ideo, ut non sit Privatio illius Medii, de cujus Privatione sequeretur vacuitas inter DEUM & Creaturam, & inter Principium & Finem, & vacuitas objectabilitatis & possificabilitatis in extrinsecis operibus.

4. E.F.T.K. Ideo est Incarnatio, ut Potestas DEI magis possit removere creaturam à Minoritate & ignorabilitate, quæ remotio fit in deificando Creaturam, quæ plus objectat de Deitate, quia est deificata, & est magis remota ab ignorabilitate.

5. E.K.T.E. Ratione Incarnationis se-

quitur, quòd Potestas possit magis principiare gloriabile in gloriari, & quòd Gloria possit esse major Delectatio & Quies ad possificandum & principiandum in extrinsecis operibus; & illa major possificabilitas, glorificabilitas & principiabilitas extrinsecorum objectorum in intrinsecis operibus est Ratio, propter quam Incarnatio est.

6. E.K.T.F. Ideo est Incarnatio, ut sit Medium Potestati ad recuperandum Gloriam, quam Humanum Genus perdiderat propter Originale Peccatum; attamen Incarnatio principaliter est propter Gloriam DEI & Hominis DEI, & secundariò propter Recreationem.

7. E.K.T.K. Si Incarnatio non esset, Potestas DEI non posset tantum possificare de Minoritate in sua Gloria, quantum cum Incarnatione; igitur sinè Incarnatione deficeret Potestati majorificare, ex quo sequeretur gloriari extrinsecarum Operationum in intrinseca Operatione cum minorificare: igitur est ideo Incarnatio, ut Potestas DEI de minorificare possit majorificare gloriari, & manifestare se ipsum.

8. E.T.E.F. Sinè Incarnatione Potestas DEI non habuisset Subjectum & Medium, in quo posset principiare extrinsecas operationes in intrinseca intentione cum Deificabilitate, & illæ operationes fuissent principiatæ cum Deificativitate tantùm, ita, quòd Deificabilitas non tantum influeret suam similitudinem extrà, quantum Deificativitas; ex quo sequeretur de intrinseca Operatione in extrinsecis Operationibus impossificabilitas & Privatio principiabilitatis; quæ consequentia est impossibilis: igitur ideo Incarnatio est, ut Creatura sit Deificabilis.

9. E.T.E.K. Incarnatio est ideo, ut sit majus Principium deificabile, nam quantò majus est Principium in possificabilitate, tantò plus influitur in extrinsecas operationes, & extrinseca refluentia recipitur in intrinseca Operatione, à qua venit influentia; igitur Incarnatio est, ut major influitivitas & refluibilitas non sint in privatione, de qua sequeretur privatio possificativitatis & principiativitatis intrinsecæ Operationis in extrinseca Operatione cum Minoritate.

10. E.T.F.K. Ratio, propter quam est Incarnatio, est, ut Potestas DEI habeat Subjectum seu Medium in extrinsecis operationibus, ut ipsas possit removere à Minoritate in intrinseca Operatione; nam, quantò plùs illas removet à Minoritate, tantò magis extenditur in multiplicando essentiam, & in existendo ens in extrinsecis Operationibus sub Ratione Bonitatis, Magnitudinis & aliarum intrinsecarum Proprietatum; igitur Incarnatio est, ut ista multiplicatio possificabilitatis non sit in Privatione.

11. F.K.T.E. Sicut Sapientia DEI habet quietem & delectationem in intrinseca Operatione, sic convenit, quòd habeat suo modo in extrinseca Operatione; igitur principiat extrinsecam Operationem sub Ratione talis Objectationis, ut ibi habeat Delectationem & Quietem; quam quietem non posset habere, si non objectaret extrinsecam Operationem sub Ratione Incarnationis, quæ est nobilius & glorioſius Objectum, quod potest haberi in extrinseca Operatione: igitur Incarnatio est, ut non perdatur nobilitas Objectationis.

12. F.K.T.F. Sapientia DEI sumendo extrinsecum objectum sumit illud ita gloriosè, sicut illud sumit intelligenter; igitur convenit, quòd in extrinseca Operatione habeat Subjectum seu Medium, in quo Gloriativitas tantum possit influere gloriando gloriabile, quantum Sapientia intelligendo intelligibile: igitur Incarnatio est necessariò, ut influentia sit ita magna in gloriari, sicut in intelligere.

13. F.K.T.K. Sapientia habet quietem in extrinseca Operatione intelligendo intrinsecam Gloriam, cui quieti convenit, quòd intelligat extrinsecam operationem cum Majoritate intelligibilitatis & gloriabilitatis, ut intellectivitas in intelligibilitate se possit extendere, & hoc idem de gloriativitate in gloriabilitate; igitur Incarnatio est ideo, ut extensio non sit in Minoritate.

14. F.T.E.F. Sapientia DEI principiat extrinsecam Operationem influendo suam similitudinem, ut illa similitudo refluatur in ipsam in tam magna principiabilitate, sicut influitivitas influit; igitur influit suam similitudinem in Deificabilitatem, in qua DEUS principiatus est Homo, & Homo est principiatus DEUS; & quia hoc Principium non posset esse sinè Incarnatione, igitur ideo est Incarnatio, ut Principium non sit in Privatione, quia ex ejus Privatione sequeretur plus ignorantiæ intrinsecæ Operationis in extrinseca Operatione, & extrinsecæ Operationis in intrinseca Operatione, quam cognitionis.

15. F.T.E.K. Ideo est Incarnatio, ut Sapientia DEI sciat extrinsecam Operationem magis

magis dispositam, ut sit principiabilis & principiata, & ut illi sint data nobiliora principia, videlicet in fine, in forma, in materia, in agentia, quantitate & reliquis accidentibus; igitur Incarnatio est, ut omnia ista principia sint remota à Minoritate, & ut sint Majoritates in Divina Intellectivitate sub ratione Incarnabilitatis.

16. F.T.F.K. Si Incarnatio non esset, non haberet Sapientia DEI extrinsecum Subjectum, in quo objectivè posset removere suum intelligere à Minoritate, quia omnia creata objecta magis essent creata in Minoritate, quàm in Majoritate; igitur ideo est Incarnatio, sub cujus Ratione & per quam sunt magis objectabilia sub ratione Majoritatis, quàm sub ratione Minoritatis.

17. K.T.E.F. Si Incarnatio non esset, sensualia Principia non haberent Subjectum, in quo possent quiescere, cùm Gloria DEI sit insensibilis à corporalibus sensibus; igitur corporales sensus essent creati sinè intentione finis, & essent deformati & positi in materia apta ad recipiendum formam & finem per naturale & supernaturale agens, ex quo sequerentur multa inconvenientia de intrinseca Operatione in extrinseca Operatione; igitur ideo est Incarnatio, ut sit Subjectum sensuali glorificationi corporalium sensuum.

18. K.T.E.K. Incarnatio est ideo, ut extrinseca Principia in intrinsecis Principiis sint glorificata in Majoritate, sinè qua Incarnatione sequeretur contrarium, scilicet quòd extrinseca Gloria esset in Minoritate, si non esset Incarnatio, sicut est in Majoritate, quia est Incarnatio.

19. K.T.F.K. Si Incarnatio non esset, non haberet extrinseca Gloria Medium, quòd posset quiescere in intrinseca Gloria, nec habere delectationem, quia intrinseca Gloria est tantum disparata à Minoritate, quòd nulla Gloria simpliciter in Minoritate ad illam posset transgredi sinè Medio DEI Hominis.

20. T.E.F.K. Incarnatio est ideo, ut sit Medium inter Causam & Effectum in tantum, quòd Causa principiet suum Effectum, removendo ipsum à Minoritate, ut illum amet cum Majoritate amandi, & ut cum Majoritate amandi ametur à suo Effectu.

QUINTA QUÆSTIO. F.

Quanta est Incarnatio DEI?

SOLUTIO. *Camera.* F.G.B.

1. INcarnatio DEI est quanta secundùm Quantitatem ternarii numeri multiplicati in Deitate, rationali Anima & humano Corpore, sequendo intrinsecam Naturam ternarii numeri, qui est intra Deitatem, sicut in Sapientia, in qua est intellectivum, intelligibile & intelligere, & in Voluntate volitivum, volibile & velle, & in Bonitate bonificativum, bonificabile & bonificare.

2. F.G.T.F. Incarnatio DEI est quanta in Unitate Personæ, & est quanta in Dualitate Naturarum, quia est una Persona, & in ea sunt duæ Naturæ; & ista Quantitas numeri est subjectum Objectabilitati Incarnationis, sinè quo Incarnatio non posset esse intelligibilis nec amabilis.

3. F.G.T.G. Incarnatio DEI est quanta sub Fine Quantitatis objectatæ & amatæ sub ratione Humanæ Naturæ, non tamen est quanta sub Fine Naturæ Deitatis, quæ Deitas non est quantificata sub ratione sui proprii Finis & Objectabilitatis, quia non potest terminari nec comprehendi; & quia tota est objectabilis, sua Incarnabilitas est in omni loco & extra locum incarnata sinè Quantitate, & remanet incarnata in Quantitate in terminato loco, & comprehensâ sub Fine humanæ Objectabilitatis.

4. F.G.T.B. Incarnatio DEI est objectabilis & amabilis sub ratione Differentiæ, quæ in illa declarat duas Naturas, scilicet Divinam & Humanam; secundùm Divinam Naturam declarat, quòd in Incarnatione DEI non sit Quantitas, cujus Privatio declarat & significat, quòd Divina Natura sit incarnata in omni loco sinè Quantitate, & remanet incarnata in Quantitate, secundùm quòd Differentia declarat & significat Objectabilitatem Humanitatis.

5. F.B.T.F. Incarnabilitas Filii DEI est objectata in Infinitate Bonitatis, quæ est Filius DEI incarnatus; qui Filius DEI, si non esset totus incarnatus, esset interpositum Medium in Incarnabilitate, intra quod Medium esset incarnatus cum Quantitate, & extra illos terminos non esset incarnatus; unde sequeretur, quòd sua Incarnabilitas non esset objectabilis in infinita Bonitate, ex Privatione cujus Objectabilitatis sequeretur Privatio Incarnationis.

F.B.T.G.

6. F. B. T. G. Objectatio & Bonificatio in Filio DEI sunt unum idem numero; at, si ipse in Incarnatione haberet Quantitatem in intrinseco Fine, non possent habere Sapientia & Bonitas quietem in illo Fine; &, si esset incarnatus sinè extrinseca Quantitate, non posset habere humana Natura quietem in intrinseco Fine, quia non posset objectari sub sua propria Bonitate: igitur Incarnatio est sinè intrinseca Quantitate, & habet Quantitatem in extrinseca Natura.

7. F. B. T. B. In Incarnatione declarat Differentia clarum Objectum sub ratione Bonitatis, declarando duas Bonitates, scilicet increatam & creatam; & ideo manifestat, quòd in increata Bonitate non sit Quantitas, sed quòd sit quantificata, in quantum est induta deificatâ Humanitate.

8. F. T. F. G. Finis Incarnationis est Deitas & Humanitas; & quia Finis Deitatis est unus, convenit, quòd Finis Humanitatis sit alius singulariter, unde sequatur unum Medium, in quo illi ambo Fines sint una Persona; quia, si Filius DEI assumpsisset multas humanitates, Unitas Personæ non posset esse objectabilis in Incarnatione, & destrueretur Finis Incarnationis.

9. F. T. F. B. Differentia declarat in Incarnatione, quòd Divina Natura sit incarnata sinè Quantitate, ut tota sit objectata in Humanitate, & tota sit Homo; & ideo non objectat Sapientia Medium in Incarnatione sub ratione Deitatis, quia non posset objectare, quòd tota Humanitas esset deificata, nec tota Deitas incarnata.

10. F. T. G. B. Differentia declarat & significat certum Objectum Incarnationis sub ratione clari Finis; & ideo declarat, quòd in illa Incarnatione Deitas sinè Quantitate sit id, quod est, & sit Homo cum Quantitate, unde sequitur quies claræ Objectationis in Incarnatione.

11. G. B. T. F. Voluntas & Bonitas in Divina Natura sunt unum idem numero sub Ratione Filiationis; & ideo Incarnatio illius Filiationis est tanta, quanta est illa conversio numeri, & ideo ponunt in illa Incarnatione Unitatem sinè Quantitate; & quia in Humana Natura Voluntas & Bonitas non sunt unum idem numero, multiplicant Quantitatem in Unitate Humanitatis, quæ est Medium illarum; igitur quælibet Naturarum habet se ad Incarnationem secundùm suam propriam proprietatem, & in illa est una sinè Quantitate, & altera cum Quantitate.

12. G. B. T. G. Ut Bonitas DEI possit sufficere uni Fini Incarnationis, & similiter Voluntas, est Incarnatio sub ratione unius deificare & humanificare, sequendo naturam unius amare, bonificare & complere; igitur Incarnatio est quanta in una Unitate Divinæ Personæ & unius Hominis.

13. G. B. T. B. Si Incarnatio esset quanta in pluralitate Divinarum Personarum & humanarum, persona de omnibus aggregata esset confusa, & esset destructa Claritas objectabilitatis & bonificabilitatis, ex quo sequeretur Malitia contra Bonitatem, & Odibilitas contra amare, & Confusio contra clarificare: igitur Incarnatio est de una intrinseca Unitate, & de altera extrinseca.

14. G. T. F. G. Incarnatio est quanta in Unitate unius Personæ & unius Hominis, ut Finis cujuslibet ipsarum magìs ametur in Incarnatione; quia, si una intrinseca Unitas & altera extrinseca non sufficeret in Incarnatione, Incarnatio non esset Subjectum perfectæ amabilitati in intrinseca Unitate; & hoc est impossibile.

15. G. T. F. B. Incarnatio DEI est quanta in duabus Voluntatibus, in duabus Differentiis & in uno Medio, quod est Persona objectata in Unitate ambarum Naturarum; & ideo non convenit, quòd in illa Incarnatione sit quantitas plurium hominum, quia esset de multis bonitatibus & differentiis, unde sequeretur confusio extrinsecæ Unitatis in intrinseca Unitate.

16. G. T. G. B. Differentia declarat in Incarnatione Quantitatem multiplicatam in diversis intentionibus amandi & complendi, Incarnatione existente per primam intentionem sub ratione Divinæ Naturæ, & per secundam intentionem sub ratione Humanæ Naturæ.

17. B. T. F. G. In Divina Natura est bonificare Medium inter bonificans & bonificabile sinè Quantitate; & ideo sequitur in Incarnatione Filius DEI intrinsecam Naturam conservando suum Finem; igitur est Incarnatus sinè Quantitate suî ipsius; sed, ut sequatur extrinsecus Finis, recipit Quantitatem ab extrà in Humanitate.

18. B. T. F. B. Differentia declarat in Incarnatione Medium Bonitatis, Bonitate existente quantâ sub ratione Humanitatis, & non quanta sub ratione Deitatis, & ex hac affirmatione & negatione declaratur Incarnatio & Bonitas illius.

19. B. T. G. B. In Incarnatione Differentia declarat, quòd Bonitas sit ratio bono, quòd agat bonum Finem Incarnationis; & ideo declarat, quòd in illa Incarnatione Deitas habeat Quantitatem in Humanitate, & non in se ipsa, & quòd Quantitas Humanitatis sit in tota Deitate incarnati Filii, ut totus Filius sit incarnatus.

20. T. F. G. B. In Divino Fine est Finis Humanæ Naturæ, & Subjectum amborum Finium declaratur in Persona, existente Quantitate in illo Subjecto per omnes sex extremitates sub ratione Humanitatis, & extra Quantitatem sub ratione Deitatis; & ideo Finis conservat Deitatem in Incarnatione sub Quantitate, & facit, quòd Deitas sit induta Quantitate sub ratione Humanitatis.

SEXTA QUÆSTIO. G.

Qualis est Incarnatio in DEO?

SOLUTIO. *Camera.* G. H. C.

1. INcarnatio DEI est illa, quæ est qualificata & significata sub Ratione Magnitudinis Voluntatis & Virtutis DEI; igitur est illa, quæ dicitur de nostro Domino DEO JESU Christo Filio Virginis nostræ Dominæ Sanctæ MARIÆ; quia, si non esset illa, & esset alia futura, ista, quam tenet Sancta Ecclesia, esset vitiosa, & esset contra Virtutem, & parva contra Magnitudinem, & odibilis contra Charitatem, & omnes Rationes sibi invicem deficerent; & hoc est impossibile: cùm tamen illa Incarnatio, quam tenemus, sit virtuosa, magna & amabilis.

2. G. H. T. G. Incarnatio, quam inquirimus, est illa, quam nunc tenemus de JESU Christo nato in Bethlehem & crucifixo in Jerusalem, quia Finis suorum operum & suorum sequacium est quies Virtutis & Charitatis, quia opera fuerunt virtuosa, & ipse cum Charitate vixit & mortuus fuit; si autem ista Incarnatio non esset, esset contrarium, in tantum, quòd Finis esset contra Finem, & Charitas contra Charitatem; & hoc est impossibile.

3. G. H. T. H. Si Incarnatio est illa, quam tenet Catholica Ecclesia, sequitur inde major extensitas Charitatis & Virtutis; & si non esset, sequeretur minor, quia ab illo tempore, in quo dicimus, quòd Christus sit natus, usque ad tempus Incarnationis, quæ futura esset, omnè id, quod tenemus, esset Vitium & odibile, & majus Vitium, quod possit esse; & hoc est impossibile, ut non pereat Majoritas Virtutis & Charitatis.

4. G. H. T. C. In illa Incarnatione, quam tenemus, Virtus & Charitas concordant in Humanitate, quæ honorat Deitatem de toto suo posse, & Deitas facit, quòd Humanitas sit honorata, in quantum facit, quòd illa credatur & honoretur à suo populo, & audiatur, & in illa posuit Virtutem Sacramentorum, & Charitatem Martyrii; at, si hæc Incarnatio non esset, sequeretur contrarium; quæ Contrarietas est impossibilis.

5. G. C. T. G. Si est Incarnatio illius Christi, quam tenemus, sequitur inde Magnitudo Voluntatis & Finîs; at, si illa non esset, sequeretur inde Parvitas Voluntatis & Finîs; quæ consequentia esset contra Magnitudinem Voluntatis & Finis in tantum, quòd Parvitas vinceret Magnitudinem, & Odibilitas Amabilitatem, & Defectus Complementum; & hoc est impossibile.

6. G. C. T. H. Si Incarnatio non esset illa, quam tenemus, esset major Magnitudo Voluntatis odibilis in majori tempore, & major quantitas hominum salvatorum esset magìs odibilis, quàm amabilis, & sic perderetur Majoritas amandi in Minoritate amandi; quod est impossibile: igitur Incarnatio, quam inquirimus, est illa, quam tenemus.

7. G. C. T. C. Inter Voluntatem & Magnitudinem est Concordantia, quia Magnitudo est amabilis, & Voluntas est magnificabilis, & hoc in amare, magnificare & concordare; & hoc sequitur, si Incarnatio est illa, quam nos tenemus; & si non, sequeretur inde contrarium, quia tota Magnitudo amandi, magnificandi & concordandi, quam tenemus, esset perdita, & illa Incarnatio, quæ esset futura, esset posita in dubitatione & in Minoritate amandi, magnificandi & concordandi.

8. G. T. G. H. Si Incarnatio, quam inquirimus, est illa, quam tenemus, sequitur inde Majoritas Finîs in amando & in convertendo Infideles ad Majoritatem hujus Finîs; at, si ista non esset, omne id, quod tenemus, esset falsum & contra Finem amandi; ex quo sequeretur, quòd amare haberet quietem in Fine cum Minoritate, & odire cum Majoritate; quod est impossibile.

9. G. T. G. C. Concordantia, Voluntas & Finis concordant in Incarnatione; &, si ista Incarnatio, quam tenemus, est vera, sequitur hoc, quod diximus de Concordantia, in tempore, in quo sumus, fuimus & erimus; at, si ista non esset, sequeretur inde con-

contrarium, & totum istud tempus, quod diximus, esset contrarium futuræ Incarnationi; ex quo sequeretur Contrarietas contra Finem & Voluntatem Incarnationis; quod est impossibile.

10. G. T. H. C. Si illa Incarnatio, quam tenemus, est vera, sequitur inde major Concordantia amandi & convertendi illos, qui sunt in errore; at, si non esset vera, sequeretur inde contrarium, & omnes populi Christiani, Saraceni & Judæi & omnes alii forent contra Incarnationem, quæ futura esset, in tantum, quòd illa non habebit Majoritatem Concordantiæ in amando: & sic deficiet Majoritas Concordantiæ ipsi amare, & Majoritas amandi ipsi Concordantiæ; quod est impossibile.

11. H. C. T. G. Si ille Christus, quem nos tenemus, est ille, qui est verus Christus, habent Virtus & Magnitudo in illo Quietem; at, si ille, quem nos tenemus, non esset verus, sequeretur inde contrarium, quia non esset ullus populus, in quo Virtus & Magnitudo quiescerent; nam omnes populi, qui sunt, essent contra Finem, propter quem sunt; igitur privatio istius Christi, quem tenemus, esset Magnitudo Vitii, & Parvitas Virtutis & Finis, & perirent rationes Virtutis, Magnitudinis & Finis; & hoc est impossibile.

12. H. C. T. H. Majoritas Fidei non est contra Magnitudinem Virtutis, si iste Christus, quem nos tenemus, est verus; sed, si non esset verus, sequeretur inde contrarium, quia in illo Christo, qui esset futurus, Majoritas non habebit subjectum, in quo Virtus Fidei possit multiplicari nec magnificari, quia consequentia hujus & illius erit in Contrarietate Vitii & Virtutis, Magnitudinis & Parvitatis, Majoritatis & Minoritatis; & hoc est impossibile.

13. H. C. T. C. Si ille Christus, quem tenemus, non esset ille, qui est verus, tota Concordantia Virtutis, quam tenemus, converteretur in Vitium, & Concordantia Magnitudinis in Parvitatem; sed hoc est impossibile, quòd per unam Virtutem alia Virtus convertatur in Vitium: igitur ille est verus Christus, quem nos tenemus.

14. H. T. G. H. Major Finis Virtutis non contradicit sibi ipsi, quia, si contradiceret, Virtus non quiesceret in Majoritate Finis; at, si ille Christus, quem nos tenemus, non esset ille, qui est verus, sequeretur hujus contrarium, ita, quòd una Majoritas Finis Virtutis esset contraria alteri, & Virtus quiesceret in Minoritate Finis, & Vitium in Majoritate Privationis Virtutis; quod est impossibile.

15. H. T. G. C. In Incarnatione Virtus & Finis habent Concordantiam, si iste Christus, in quem credimus, est ille, qui est verus, quia omnia ipsius opera fuerunt virtuosa, & in ipso fuerunt cómpletæ Prophetiæ; at, si iste non esset verus, sequeretur inde contrarium: & sequeretur, quòd in illo, qui venturus esset, multiplicabuntur contraria opera in Vitiis & Defectibus; & hoc est impossibile.

16. H. T. H. C. In Incarnatione Majoritas non contradicit Virtuti & Concordantiæ, nec Virtus & Concordantia contradicunt Majoritati suî ipsarum; & ideo significatur, quòd ille Christus, in quem credimus, sit ille, qui necessariò verus est, ut in illo extendatur Majoritas Virtutis & Concordantiæ in numero Personarum, & in tempore Virtutes, orationes & bona opera.

17. C. T. G. H. Si Christus, qui est verus, est ille, in quem nos credimus, hoc, quod nos de ipso credimus, est in Majoritate Magnitudinis Finis: & si non esset verus, sequeretur inde contrarium, quæ Contrarietas etiam sequeretur in illis, qui crederent in illum Christum, qui esset verus, & illa Contrarietas & ista, in qua nos sumus, esset similiter in Majoritate Finis; & hoc est impossibile.

18. C. T. G. C. In Incarnatione DEI Magnitudo & Finis habent Concordantiam, cum qua Concordantia sunt remotæ à Contrarietate Incarnationis; & ista consequentia est vera, si ille Christus, in quem nos credimus, est in Veritate; & si non, esset falsa, quæ falsitas vinceret Magnitudinem Finis & Concordantiæ; & hoc est impossibile.

19. C. T. H. C. Concordantia & Magnitudo non contrariantur Majoritati Incarnationis, cùm Magnitudo habeat majorem Concordantiam cum Majoritate, quàm cum Minoritate, & Concordantia sit major in Majoritate, & minor in Minoritate: igitur significatur, quòd ista Incarnatio, quam tenet Romana Ecclesia, sit in Veritate, quia, si esset in Falsitate, sequeretur contrarium.

20. T. G. H. C. Major Finis Concordantiæ, qui sit inter DEUM & Creaturam, est Incarnatio, & ideo demonstrat Majoritas, quòd ista Incarnatio, in quam nos credimus, sit in Veritate, ut Majoritas possit esse imago ad significandum majorem Finem & Concordantiam Incarnationis; at, si esset in

in Falsitate, & Filius DEI adhuc non esset incarnatus, Majoritas non esset imago ad significandum majorem Finem & Concordantiam Incarnationis; & hoc est impossibile.

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

Utrùm sit Tempus in Incarnatione Filii DEI?

SOLUTIO. *Camera.* H. I. D.

1. AD hanc Quæstionem possumus respondere, sicut respondimus ad quæstionem de Qualitate, in qua probavimus, quòd DEUS sit incarnatus & non incarnandus, & per istam quæstionem similiter potest probari illud idem; nam, si DEUS esset incarnandus, omne id, quod nunc tenemus de Incarnatione, esset in Falsitate, & Veritas non poneret in vero Durationem Virtutis in credulitate simili illi, quæ futura esset, quando DEUS esset incarnatus; & hoc est impossibile.

2. H. I. T. H. Deitas non ponit in Incarnatione Tempus per se, sed ponit Tempus, in quantum se facit Hominem; quia, si non poneretur in Tempore, non posset se facere Hominem; igitur in Incarnatione est Tempus secundùm minorem Virtutem & Veritatem, & non secundùm majorem, quia Minoritas non potest alterare majorem Virtutem & Veritatem.

3. H. I. T. I. Tempus est in Incarnatione sub ratione Humanæ Naturæ, & non sub ratione Divinæ Naturæ; & ista Affirmatio & Negatio sunt æquales in Veritate & Virtute, per quam Æqualitatem Veritas verificat Virtutem in Humanitate incarnando sinè Tempore sub ratione Deitatis, & cum Tempore sub ratione Humanitatis.

4. H. I. T. D. Incarnatio est in præterito Tempore ideo, quia est Virtus & Veritas hujus, quod tenemus de Incarnatione; nam, si esset in futuro Tempore, hoc, quod tenemus de Incarnatione, esset contra Virtutem & Veritatem Temporis concordantis cum Virtute & Veritate sub forma Incarnationis; & hoc est impossibile.

5. H. D. T. H. Major Duratio Virtutis est in Æternitate, & minor est in Tempore, & ideo est Tempus in minori Natura, & non in majori; &, quia Incarnatio est de duabus Naturis, & est una Persona, Tempus est sustentatum in Æternitate in illa Persona.

6. H. D. T. I. Incarnatio est de duabus Virtutibus, quæ non sunt æquales in Duratione, quia una est æterna, & altera est principiata; & ideo est Divina Virtus sinè Tempore in Persona JESU Christi, & Humana est in Tempore: unde sequitur, quòd Humana Natura nullam mutationem ponat in Divina Natura; quia, ubi non potest esse Tempus, ibi non potest esse mutatio.

7. H. D. T. D. In Incarnatione non potest Contrarietas resistere æternæ Virtuti: igitur in Incarnatione est æterna Virtus sinè Tempore; sed, in quantum ista æterna Virtus est facta Homo, est DEUS factus Homo in Tempore, illo Homine existente deificato & humanificato in Tempore, & existente Æternitate extra Tempus in Deitate, & in Tempore in Humanitate.

8. H. T. H. I. Incarnatio est de majori intrinseca & extrinseca Virtute; igitur est de majori intrinseca & extrinseca Æqualitate sub ratione proportionis; ista proportio non esset, si Tempus poneret mutationem in Deitate, neque, si Deitas se poneret in Humanitate sinè Temporalitate.

9. H. T. H. D. Majoritas Virtutis est imago Incarnationis, ita, quòd Contrarietas non possit contradicere, quia Majoritas significat formam Incarnationis significando majorem intrinsecam Virtutem in majori extrinseca Virtute cum Tempore & in Tempore, & majorem extrinsecam Virtutem existentem in intrinseca Virtute sinè tempore; nam, in quantum intrinseca Virtus assumit Tempus, facit se Hominem in extrinseca Virtute; & in quantum extrinseca Virtus est DEUS, existit sinè Tempore.

10. H. T. I. D. Intrinseca Virtus & extrinseca Virtus sunt æquales proportionaliter cum Tempore & sinè Tempore, ita, quòd Contrarietas ibi non possit resistere: quia extrinseca Virtus non potest resistere intrinsecæ Virtuti, nec in illa ponere Tempus, nec intrinseca Virtus potest resistere extrinsecæ Virtuti, ita, quòd possit fieri homo sinè Tempore; igitur est æqualis proportio in Incarnatione cum Tempore & sinè Tempore.

11. I. D. T. H. Incarnatio est ideo, ut significet & demonstret majorem Durationem Veritatis durando in Tempore sinè Tempore; nam Divina Natura existens ea ipsámet durat in Humana sinè Tempore, & eadem Natura existens Homo durat in Tempore; & sic ista Incarnatio est imago, in qua major intrinseca Veritas demonstrat suam majorem extrinsecam Durationem in majori extrinseca Veritate.

12. I. D. T. I. Si Æternitas mutaretur & alteraretur propter Incarnationem, esset ejus mutatio in Tempus, ex quo sequeretur mutatio Divinæ Veritatis in Falsitatem, & hoc æqualiter, ita, quòd Æternitas sic esset perversa in Tempus, sicut Veritas in Falsitatem; sed, quia in Divina Incarnatione Veritas non potest perverti in Falsitatem, quia Æternitas id non permittit, sic etiam Veritas non permittit, quòd Æternitas pervertatur in Temporalitatem.

13. I. D. T. D. Veritas est, quòd Incarnatio sit de Æternitate & de Tempore; quia, si non esset sic, sequeretur inde Contradictio, ita, quòd Incarnatio esset & non esset; veruntamen non sequitur Contradictio Deitate existente in Incarnatione in Tempore sub ratione Humanitatis, & in se ipsa æterna sub ratione Æternitatis, quæ mensurat & comprehendit Tempus.

14. I. T. H. I. Incarnatio est de majori intrinseca Veritate & de majori extrinseca Veritate: vocamus autem intrinsecam Veritatem Divinam Naturam, & extrinsecam Veritatem Humanam Naturam; igitur convenit, quòd Majoritas sit imago majoris Æqualitatis Temporis, & quòd Veritas illam majorem Æqualitatem ponat in vero; ista major Æqualitas verò est, quòd in uno Tempore sinè ulla successione Naturæ Corporis Christi & Animæ DEUS sit factus Homo.

15. I. T. H. D. Major Veritas, quæ sit de DEO in Creatura, & de Creatura in DEO, est Incarnatio, & isti majori Veritati non potest Contrarietas resistere; cui resisteret, si in Incarnatione Deitas converteretur in Humanitatem & in Tempus, & Humanitas in Deitatem & in Æternitatem, quia perderentur ambæ Naturæ; ex quo sequeretur, quòd minor Veritas esset in Incarnatione; & hoc est impossibile.

16. I. T. I. D. Si Incarnatio esset sinè Tempore, conveniret, quòd Veritas Deitatis & Humanitatis esset æqualiter in ambabus Naturis; & hoc est impossibile & contra æternam Veritatem & contra principiatam Veritatem.

17. D. T. H. I. Ut Majoritas sit imago majoris Æqualitatis, demonstrat Majoritas in Æternitate majorem Æqualitatem Æternativi, Æternabilis & Æternare, & in Tempore majorem Æqualitatem temporificativi, temporificabilis & temporificare, & in Incarnatione demonstrat Majoritas majorem Æqualitatem Deificativi & Humanificabilis, Deificativo existente Humanificativo & Humanificabili, & Deificabili existente Humanificabili.

18. D. T. H. D. Majoritas est in Æternitate imago, ita, quòd Contrarietas non potest contrariari Majoritati, cùm Contrarietas non possit contrariari ulli rei positæ in Æternitate; igitur Majoritas est imago, in qua apparet, quòd Æternitas sit in Incarnatione cum Tempore & in Tempore sinè aliqua alteratione & mutatione suî ipsius.

19. D. T. I. D. Æqualitas æternandi & temporificandi est in Incarnare sinè contrariari; igitur in illa Incarnatione fuit Tempus æqualiter in spirituali & corporali Natura, in qua Incarnare remansit æqualiter in Passione Christi, & remanebit in Æternitate.

20. T. H. I. D. Contrarietas non potest in Incarnatione contra majorem Æqualitatem præteriti & futuri Temporis, quæ Æqualitas est præsens Tempus existens in Medio amborum; igitur Majoritas est imago demonstrans, quòd Filius DEI sit incarnatus.

OCTAVA QUÆSTIO. I.

Ubi est Incarnatio DEI?

SOLUTIO. *Camera.* I. K. E.

1. INcarnatio est in Deitate & Humanitate, & in Veritate, Gloria & Potestate ambarum Naturarum, & in Unitate Personæ; & quia Divina Persona est in omni Loco, verificat sua Veritas, & sua Potestas possificat, quòd sub Ratione suî ipsius sit incarnata in omni Loco, existens incarnata in specifico Loco sub Ratione Humanitatis, quæ habet delectationem & quietem in hoc, quòd tota Deitas sit incarnata.

2. I. K. T. I. Incarnatio est proportionalis Æqualitas Divinæ & Humanæ Veritatis & Gloriæ; & ideo verificat Veritas, ut Gloria habeat delectationem, quòd Deitas & Humanitas habeant Æqualitatem sub suis propriis Rationibus in Incarnatione, ita, quòd Deitas æqualiter sit Homo, & Homo sit DEUS; ex quo sequitur, quòd DEUS Homo sit in omni Loco, & Homo DEUS in specifico & terminato Loco.

3. I. K. T. K. Incarnatio est de Deitate & Humanitate, & ideo ponit Veritas in vero, & Gloria dat delectationem, quòd Incarnatio sit in omni Loco sub Ratione Deitatis,

tatis, & in specifico Loco sub Ratione Humanitatis; unde sequitur quies ambarum Naturarum, quia sub ratione Minoritatis Incarnatio est de Humanitate & comprehensa in Loco, & sub ratione Majoritatis est Incarnatio de Deitate, quæ Deitas comprehendit & mensurat omnia Loca, quæ sunt cum Veritate & cum delectatione Incarnationis.

4. I. K. T. E. Quia Incarnatio est principiata, convenit ei corporalis specificus Locus, ita, quòd, si est in uno Loco, non sit in alio; sed, quia est principiata de Veritate & Gloria, quæ comprehendunt omnia Loca, est Incarnatio in omnibus Locis sic in Divina Veritate & Gloria, & multò meliùs etiam sinè omni comparatione, sicut medicina est in medico, & justitia in justo homine.

5. I. E. T. I. Veritas & Potestas habent in Deitate Æqualitatem, &, ut Deitas sit in omni Loco, ponit Veritas hoc in vero, & Potestas possificat hoc; &, ut Deitas in Incarnatione sit verus Homo, Potestas possificat, quòd Homo existens finitus & terminatus in Loco sit infinitus DEUS, qui comprehendit omnia Loca.

6. I. E. T. K. Si Incarnatio non esset in omni Loco, ita, quòd DEUS Homo esset in omni Loco, impediret Minoritas Incarnationis Veritatem & Potestatem Incarnationis in tantum, quòd totus DEUS non esset Homo; sed, quia Veritas potest verificare Incarnationem suprà Minoritatem, non potest Minoritas impedire Incarnationem, nec ei impedire omnem Locum.

7. I. E. T. E. Incarnatio est in deificare & humanificare, verificare, possificare & principiare, & hoc sub Ratione Deitatis ideo, quia Filius est deificabilis sub Ratione Patris, & sub Ratione Humanitatis est Incarnatio humanificata, verificata, possificata & principiata.

8. I. T. I. K. Incarnatio est in Veritate & in Minoritate, & in quantum est in Veritate, existit extra Falsitatem, in qua Veritate, quæ non est comprehensa per Locum, est Incarnatio extra Locum: & in quantum est in Minoritate, est comprehensa per Locum, & est extra Æqualitatem Deitatis & Humanitatis; & ideo potest esse in Loco & extra Locum.

9. I. T. I. E. In Incarnatione ambæ Naturæ non habent æqualia Principia; & ideo Veritas ponit in vero, quòd non sint positæ in æquali statu; igitur ponit in vero, quòd Deitas sit in Loco cum Humanitate, & sit in omni Loco & extra Locum cum Veritate Incarnationis principiatæ in Loco.

10. I. T. K. E. Principium Incarnationis est Deitas & Humanitas, & est in Minoritate sub ratione Humanitatis; propter quam Minoritatem convenit, quòd sit in terminato & comprehenso Loco; sed, quia Incarnatio principiat in Deitate sub Majoritate, convenit, quòd Veritas ponat in vero, quòd DEUS sit Homo in omni Loco & extra Locum.

11. K. E. T. I. In quantum Incarnatio est de duabus Naturis, videlicet de Divina & Humana, & in Divina Natura Gloria & Potestas sunt æquales, est Incarnatio in illa Æqualitate sub Ratione Deitatis, in qua Æqualitate comprehendit omnia Loca, & ideo potest esse Homo in omnibus Locis; sed, quia Incarnatio sub Ratione Humanitatis est in Æqualitate Gloriæ & Potestatis terminata in Loco, non potest Humanitas esse in omnibus Locis existens sub ratione unius Loci.

12. K. E. T. K. In Incarnatione intravit intrinseca Natura in extrinsecam Naturam in tantum, quòd Deitas sit Homo in Humanitate, & extrinseca Natura intravit in intrinsecam Naturam in tantum, quòd Homo sit DEUS in Deitate; est igitur DEUS in terminato & finito Loco sub Ratione Humanitatis, & Homo est in omni Loco sub Ratione Deitatis; ista positio autem est significata sub ratione Gloriæ, Potestatis & Minoritatis.

13. K. E. T. E. Incarnatio sub Ratione Deitatis est in Divina Gloria, Potestate & Principio, & sub Ratione Humanitatis est in Humana Gloria, Potestate & Principio; igitur Incarnatio est sub istis Rationibus in Loco & extra Locum; & si hoc idem sequitur de Creatione, quantò magis convenit, quòd sequatur de Incarnatione?

14. K. T. I. K. Gloria est quies & delectatio Æqualitatis & Minoritatis, in qua Gloria & quiete est Incarnatio sub Ratione Humanitatis; & ideo est in finito & terminato Loco: & quia est in Æqualitate Gloriæ sinè Minoritate, est in Deitate, in qua habet delectationem & quietem, cùm sit in omni Loco.

15. K. T. I. E. Gloria, Æqualitas & Principium sunt in Incarnatione sub Ratione Filiationis, ipso Filio existente Gloriâ, Æqualitate & Principio Incarnationis; igitur Incarnatio est sub Ratione Deitatis in Glo-

ria, Æqualitate & Principio Filiationis; & hoc idem sequitur de Humanificatione.

16. K. T. K. E. Incarnatio est principiata cum Gloria & de Gloria sinè Minoritate, & ideo convenit, quòd sit in Gloria sinè Minoritate, in qua Gloria existit sinè Minoritate comprehendens omnia Loca sub Ratione Deitatis; sed, quia est principiata sub Ratione Humanitatis, est principiata in Gloria & de Gloria cum Minoritate, in qua Gloria convenit, quòd sit cum Minoritate, propter quam illi convenit terminatus & comprehensus Locus.

17. E. T. I. K. Incarnatio est in Potestate, in qua est Æqualitas sinè Minoritate inter possificativum, possificabile & possificare; & ideo potest esse æqualiter in omni Loco sub Ratione Deitatis; sed, quia Incarnatio sub Ratione Humanitatis est in Potestate, in qua Æqualitas existit cum Minoritate possificativi, possificabilîs & possificare, convenit, quòd Christus Homo sit in terminato & finito Loco.

18. E. T. I. E. Convenit, quòd Incarnatio secundùm sua Principia sit ibi, ubi est: igitur est ibi, ubi sunt ejus Principia; igitur est in Æqualitate deificativi & humanificativi, deificabilîs & humanificabilîs, possificativi & possificabilîs, possificabilîs & possificabilîs, possificativi ratione Deitatis, & possificabilîs ratione Humanitatis.

19. E. T. K. E. In Incarnatione Potestas incipit incarnari de se ipsa sinè Minoritate; unde est principiata Incarnatio in Potestate sinè Minoritate, in qua Potestate existit in omni Loco; sed, quia incepit se ipsam incarnare in Potestate cum Minoritate existens in uno Loco, non potest in omni Loco esse incarnata; quia si esset, perderetur Potestas Minoritatis.

20. T. I. K. E. Æqualitas & Principium non possunt in Incarnatione esse unum idem numero cum Minoritate; quia, si essent, Æqualitas & Minoritas essent & non essent in Principio, unde sequeretur Contradictio: igitur Incarnatio est in oppositò Contradictionis.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo DEUS assumpsit Humanam Carnem?

SOLUTIO. *Camera.* K. C. F.

1. IN Divina Natura sunt Gloria, Magnitudo & Sapientia unum idem numero, sed in Humana Natura, quam DEUS assumpsit, sunt differentes; igitur Modus Incarnationis est unire Gloriam, Magnitudinem & Sapientiam in Humana Natura in Unitate numeri, sustentatâ illâ Unitate numeri in intrinseca Unitate cum delectatione, Magnificatione & Objectatione in Unitate Personæ, & in Dualitate Naturarum.

2. K. C. T. K. Divina Gloria & Magnitudo elongârunt creatam Gloriam & Magnitudinem à Minoritate, ut non essent propè *non esse*; unde in illa elongatione fuit facta Incarnatio, in quantum Humana Natura fuit assumpta & sustentata in Gloria & in Magnitudine, quæ sunt remotæ à *non esse*, remanente Humanâ Naturâ in Minoritate, & Divinâ in Majoritate, unde secutum fuit, quòd sit DEUS Homo, & Homo DEUS.

3. K. C. T. C. Modus Incarnationis fuit secundùm Modum Concordantiæ intrinsecæ & extrinsecæ Gloriæ & Magnitudinis, quæ concordârunt in Unitate Personæ, & in Pluralitate Naturarum, Christo existente unâ Personâ, & duabus Naturis.

4. K. C. T. F. In Incarnatione Filius DEI, ut esset Homo, influxit se ipsum sub Ratione suæ Gloriæ & suæ Magnitudinis Filio Hominis, à quo illius Gloria & Magnitudo refluxit sibimet ad suam Gloriam & Magnitudinem; & sic ratione illius Modi Influentiæ & Refluentiæ fuit facta Obviatio ambarum Naturarum, unde fuit secuta Incarnatio.

5. K. F. T. K. Divina Natura objectavit hoc, per quod poterat habere quietem in creando creaturam, ita, quòd illam removeret à Minoritate secundùm suam possibilitatem & objectabilitatem; igitur Humanitas Christi fuit objectata in Deificabilitate, & Divina Natura in Humanificabilitate; & de isto Modo objectationis fuit secutus Modus Incarnationis.

6. K. F. T. C. Sub Ratione Sapientiæ objectavit DEUS se ipsum fore Hominem, & sua Gloria dedit delectationem illi Objectationi, & Concordantia concordavit Objectationem & Delectationem, & iste Modus operationis fuit Modus Incarnationis.

7. K. F. T. F. Divina Sapientia objectavit Gloriam ambarum Naturarum, & objectando fuit influens, ut sequeretur Finis illius Objectationis, & Gloria refluxit Delectationem & Quietem, unde fuit secuta Unitas Personæ in Unitate duarum Gloriarum & duarum Sapientiarum.

8. K. T. K. C. In Divina Incarnatione Concordantia concordavit Majoritatem & Minoritatem duarum Gloriarum in una Persona, Divinâ Gloriâ existente in illa Persona in Majoritate, & Humanâ Gloriâ in Minoritate.

9. K. T. K. F. Divina Gloria sub ratione Filiationis in Deificabilitate est influxa sinè Minoritate, & secundùm istum Modum fuit facta influentia in Humanitatem, quæ Humanitas refluxit suam Gloriam sub ratione Minoritatis; & inde est factus Modus Incarnabilitatis, existente intrinsecâ Gloriâ minori in Humanitate, & extrinsecâ Gloriâ majori in Deitate.

10. K. T. C. F. Incarnatio fuit facta secundùm Modum concordandi, deificandi & humanificandi, influente & refluente Gloriâ Deitatis in Gloriam Humanitatis, & Gloriâ Humanitatis in Gloriam Deitatis.

11. C. F. T. K. Divina Sapientia objectavit in Incarnatione Magnitudinem & Minoritatem, Magnitudinem objectavit secundùm se ipsam, & Minoritatem secundùm Humanam Naturam; & Divina Magnitudo magnificavit Minoritatem in illa objectatione tantum, quantum Sapientia illam magnificationem potuit objectare; & de isto Modo objectationis & magnificationis fuit secutus Modus Incarnationis.

12. C. F. T. C. Sapientia objectavit in Incarnatione Deificabilitatem & Humanificabilitatem: objectavit Deificabilitatem in Esse DEUS Homo, & objectavit Humanificabilitatem in Esse Homo, quod sit DEUS; & sicut Sapientia objectavit, ita Magnitudo magnificavit, & Concordantia concordavit; & de isto Modo fuit secutus Modus Incarnationis.

13. C. F. T. F. Magnitudo & Sapientia habuerunt Modum in Incarnatione secundùm illum Modum, quem habent in se ipsis; Modus Magnitudinis est magnificativum, magnificabile & magnificare, & Modus Sapientiæ intellectivum, intelligibile & intelligere; igitur Divina Natura fuit influxiva in Incarnatione, & refluibilis, in quantum fuit incarnabilis, & incarnare fuit Medium.

14. C. T. K. C. Concordantia concordavit in Incarnatione Magnitudinem & Minoritatem in Unitate Personæ, &, ut remaneret in illa Unitate Personæ, remansit Magnitudo & Minoritas illius Personæ, sinè quibus Concordantia non posset remanere in ambabus Naturis; igitur Concordantia habuit Modum in Incarnatione sub ratione concordandi, & Magnitudo similiter sub ratione magnificandi.

15. C. T. K. F. Magnitudo magnificavit in Incarnatione Minoritatem, influens Deitatem in Humanitatem, in qua influentia Homo fuit refluxus in Deitatem, illo Homine existente in Minoritate sub Humana Ratione, & existente illo DEO Homine in Majoritate sub sua Divina Ratione; & ista Existentia, Influentia & Refluentia fuerunt Modus Incarnationis.

16. C. T. C. F. In Incarnatione influxit & refluxit Concordantia secundùm suum Modum, quem habet in concordativo, concordabili & concordare, & hoc idem fecit Magnitudo secundùm suum Modum; & ideo habet Divina Natura in Incarnatione Modum in existendo concordativa & concordabilis in concordabilitate Deificabilitatis & Humanificabilitatis: & Medium est Modus incarnandi, magnificandi & concordandi.

17. F. T. K. C. Divina Sapientia objectavit Incarnationem deificando Minoritatem sustentatam in Humanitate majorificata & sustentata in Deitate; & istum Modum objectationis secuta est Concordantia in Incarnatione, unde secutus fuit Modus objectandi & concordandi in Incarnare.

18. F. T. K. F. Divina Natura influxit se in Incarnatione secundùm suum Modum, in qua influentia non fuit Minoritas, & refluxit sibimet Humanam Naturam secundùm Modum illius, in quo Modo est Minoritas; igitur fuit objectatus Modus Incarnationis sinè Minoritate & cum Minoritate.

19. F. T. C. F. Sapientia DEI objectavit in Incarnatione omnes partes illius Humanitatis, quam assumpsit, videlicet rationalem Animam & elementatum, vegetatum, sensatum & imaginatum Corpus, quod assumpsit à nostra Domina, & Concordantia concordavit omnes illas partes refluxas objectationi sub Ratione Deificabilitatis & Humanificabilitatis in Unitate Personæ.

20. T. K. C. F. In Incarnatione Concordantia univit Influentiam & Refluentiam ambarum Naturarum in Unitatem Personæ influxæ in Minoritatem sub Ratione Humanitatis, refluxâ illa Minoritate in Majoritatem sub Ratione Deitatis.

DECI-

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo assumpsit DEUS Humanam Naturam?

SOLUTIO. *Camera.* K.H.B.

1. DEUS Filius assumpsit Humanam Naturam cum sua Gloria, Virtute & Bonitate, quæ fuerunt in Incarnatione activæ Rationes sub Ratione Deitatis, & passivæ sub Ratione Humanitatis: activæ, in quantum Deitas fuit deificativa & humanificativa: passivæ, in quantum Deitas fuit humanificabilis, & Humanitas deificabilis; & ideo assumpsit DEUS Humanitatem cum activitate & passibilitate.

2. K.H.T.K. Virtus Gloriæ est in Divina Natura deificabilis sub Ratione Filiationis, & in Humana Natura est Virtus Gloriæ humanificabilis sub Ratione Filiationis; igitur assumpsit DEUS Humanam Naturam cum Virtute Gloriæ sub Ratione Deificabilitatis & Humanificabilitatis, existente Humanificabilitate sustentatâ in Minoritate, quæ transivit in Deitatem cum Majoritate.

3. K.H.T.H. DEUS assumpsit Humanam Naturam cum Majoritate Gloriæ & Virtutis, scilicet cum majori Gloria & Virtute Deitatis in Humanitate, & cum majori Gloria & Virtute Humanitatis in Deitate; & ideo est Majoritas imago, cum qua appareret major Operatio Gloriæ & Virtutis, quæ possit esse inter DEUM & Creaturam.

4. K.H.T.B. Divina Natura assumpsit Humanam Naturam cum Differentia Gloriæ & Virtutis, quia una fuit Gloria & Virtus Deitatis, & altera Humanitatis, & cum Differentia declaravit Deitas in Incarnatione se ipsam & Humanitatem in Unitate Personæ.

5. K.B.T.K. DEUS assumpsit Humanam Naturam cum Gloria & Bonitate sinè Minoritate, & cum essentia Minoritatis assumpsit Humanam Naturam cum Majoritate; & ideo exaltavit humanum genus cum Majoritate Humanitatis, quam assumpsit.

6. K.B.T.H. DEUS assumpsit Humanam Naturam cum majori Ratione Gloriæ & Bonitatis; & ideo assumpsit Humanitatem cum Deitate, & non è converso; nam, si Homo cum Humanitate assumpsisset Deitatem, non assumpsisset illam cum majori Ratione Gloriæ & Bonitatis.

7. K.B.T.B. DEUS assumpsit Humanam Naturam in suam Gloriam & in suam Bonitatem cum Differentia Deitatis & Humanitatis, declarante Differentiâ in illa Assumptione Deitatem deificativam & humanificativam & humanificabilem, & Humanitatem deificabilem & humanificabilem; igitur est facta illa Assumptio cum actione & passione.

8. K.T.K.H. In Incarnatione fuerunt Majoritas & Minoritas sub ratione Gloriativitatis & Gloriabilitatis: Gloriativitas fuit causa Majoritatis assumens Humanitatem, & Gloriabilitas cum Minoritate fuit recipiens Humanum Esse sustentatum in Deitate.

9. K.T.K.B. Minoritas & Differentia fuerunt in Incarnatione sub ratione Gloriativitatis & Gloriabilitatis; per Differentiam fuit Incarnatio cum Gloriativitate & Gloriabilitate: cum Gloriativitate, quantum ad Divinam Naturam: cum Gloriabilitate, quantum ad Humanam Naturam: cum Minoritate, quantum ad Gloriabilitatem, quæ Minoritas fuit deificata cum Majoritate in Gloriativitate.

10. K.T.H.B. Incarnatio fuit cum majori Differentia Gloriativitatis & Gloriabilitatis, ut esset cum majori Claritate Deitatis & Humanitatis.

11. H.B.T.K. Incarnatio fuit facta cum Virtute Bonitatis, & cum Bonitate Virtutis, & cum Unitate Deitatis & Humanitatis, Deitate existente cum Majoritate in Unitate, & Humanitate existente cum Minoritate in eadem Unitate.

12. H.B.T.H. Incarnatio fuit facta cum majori Virtute & Bonitate; igitur fuit facta cum tota Virtute & Bonitate intra Deitatem, & cum majori Virtute & Bonitate, quæ possit esse extrà in Humanitate.

13. H.B.T.B. Incarnatio fuit facta cum Virtute, Bonitate & Differentia cum Unitate unius Filii DEI & unius Filii Hominis; & ideo fuit Incarnatio cum Unitate & Pluralitate Differentiæ, Virtutis & Bonitatis.

14. H.T.K.H. Incarnatio fuit facta cum majori Virtute Deitatis & Humanitatis, ut esset magis remota à Minoritate Virtutis, à qua remotione fuit remota Humanitas cum Majoritate Virtutis Deitatis in Humanitate, & Humanitatis in Deitate.

15. H.T.K.B. Incarnatio fuit facta cum Virtute, Minoritate & Differentia; fuit facta cum Virtute, in quantum Divina Virtus assumpsit Humanam Virtutem, per quam virtuosus Filius DEI fuit factus virtuosus Homo, existente in illa Incarnatione Minoritate in Majoritate Divinæ & Humanæ Virtutis, oriente Virtute de Virtute in Origine Unitatis Filii Hominis DEI: fuit cum Minoritate, in quantum Humanitas remansit Homo minor & Deitas major: & fuit cum Differentia, in quantum fuerunt duæ Naturæ & duæ Virtutes, videlicet Divina & Humana.

16. H.T.H.B. Incarnatio fuit facta cum majori Virtute & Differentia, ut esset majoris Unitatis & Differentiæ: fuit majoris Unitatis, in quantum fuit de uno DEO Filio & de uno Filio Homine, ambobus existentibus unâ Personâ, & Filio Homine existente sustentato in DEO Filio, in quo Differentia declarat majorem Unitatem Virtutis & Claritatis diversarum Naturarum, quæ possit esse inter DEUM & Hominem.

17. B.T.K.H. Incarnatio fuit facta cum majori Ratione Bonitatis, ut esset magis remota à minori Ratione: & fuit facta cum Minoritate Humanitatis sinè propria sustentatione, ut esset exaltata & sustentata in majori; nam, si Humanitas sustentaretur in se ipsa, ejus sustentatio esset in Minoritate Bonitatis, & non in Majoritate, & non posset esse una cum Deitate in Unitate Personæ.

18. B.T.K.B. Differentia declarat cum Minoritate diversas naturas Bonitatis in Incarnatione, unâ Bonitate existente Divinâ & alterâ Humanâ; & ideo convenit, quòd Incarnatio sit cum Differentia Minoritatis, & cum Bonitate Minoritatis & Differentiæ.

19. B.T.H.B. Incarnatio fuit facta cum majori Differentia Bonitatis, quæ possit esse inter Creatorem & Creaturam; igitur convenit, quòd sit cum Majoritate Creaturæ, in qua sit Differentia in majori Bonitate, in qua est Differentia elementationis, vegetationis, sensualitatis, imaginationis, & rationalitatis.

20. T.K.H.B. Incarnatio fuit cum Minoritate, Majoritate & Differentia: cum Minoritate & Majoritate fuit in hoc, quòd Deitas fuerit majorificativa majorificans Humanam Naturam de Minoritate in Majoritatem: fuit cum Differentia, cum qua apparet Claritas Majoritatis & Minoritatis in Unitate Personæ, quam vocamus nostrum Dominum DEUM JESUM Christum.

✠

QUÆSTIO III.

De Creatione.

PRIMA QUÆSTIO. B.

Utrùm Mundus sit æternus?

SOLUTIO. *Camera.* B.C.D.

1. SI Mundus esset æternus, ejus Bonitas & Magnitudo essent æternæ existentes sustentatæ in Æternitate, & è converso Æternitate sustentatâ in ejus Bonitate & Magnitudine, sinè quibus substantia Mundi non posset esse subjectata Æternitati.

Cætera quære suprà in *Tabula Generali sub quinta Distinctione.*

QUÆSTIO IV.

De Angelis.

PRIMA QUÆSTIO. B.

Utrùm sint Angeli?

SOLUTIO. *Camera.* B.C.F.

1. DEUS est bonus, & sua Bonitas est magna, & ideo est sua Bonitas magna Ratio DEO, quòd producat bonam & magnam creaturam, & hoc intelligit sua Sapientia; igitur convenit, quòd DEUS, secundùm quòd est Ratio per Bonitatem, Magnitudinem & Sapientiam, producat bonam & magnam & sapientem creaturam, & ita bonam & magnam, sicut sua Sapientia illam potest intelligere in Magnitudine Bonitatis, & intelligere bonam & magnam Intelligibilitatem DEI, cui convenit Intellectiva Potentia producta secundùm Bonitatem & Magnitudinem Intelligibilitatis, & secundùm Bonitatem & Magnitudinem, quam illa Potentia potest recipere; igitur convenit, quòd sit creata Angelica Creatura proportionata Intelligibilitati DEI cum Magnitudine Bonitatis, ut DEUS sequatur suas Rationes in illa creatura, & creatura suas in suo Creatore.

2. B.C.T.B. Per istam Cameram significatur, quòd DEUS creaverit Angelum; nam, si Angelus non esset, non esset Differentia *intellectualis & intellectualis* in creata separata substantia non habente inclinationem nec naturam ad corporalem substantiam conjunctam cum illa, & sic esset in creatura vacuitas intellectualis Bonitatis & Magnitudinis, quæ vacuitas est impossibilis & contra Rationem, quam DEUS habet

magnam in creando magnum bonum: igitur sunt Angeli, in quibus est Differentia *intellectualis & intellectualis*, qui sunt substantiæ separatæ à corporalibus substantiis.

3. B.C.T.C. Secundùm magnam Rationem boni est creatura apta creari in Concordantia intellectualis Bonitatis & Magnitudinis separata à corporali natura, ut corporalis natura non resistat Concordantiæ intellectualis Bonitatis & Magnitudinis; igitur, si Angelus non esset, creatura esset apta in producibilitate sinè producere & sinè Ratione Bonitatis & Magnitudinis Creatoris; quod est impossibile: per quam impossibilitatem probatum est, quòd sint Angeli.

4. B.C.T.F. Si sunt Angeli, est magna Conjunctio & Medium & Extensitas Bonitatis & Magnitudinis, quia tota substantia Angeli est conjuncta de bonificare & magnificare, & bonificare est æqualiter Medium inter bonificativum & bonificabile, & hoc idem de magnificare, quod æqualiter existit inter magnificativum & magnificabile, & hoc per totam substantiam, ita, quòd in illa sit nulla natura, quæ illi Conjunctioni & Medio possit resistere; igitur est Angelus, ut sit Medium Bonitatis & Magnitudinis, secundùm quòd diximus; quia, si non esset, ejus Privatio esset contra magnam Rationem, quam DEUS habet in producendo magnum Medium Bonitatis & Magnitudinis.

5. B.F.T.B. Differentia *intellectualis & intellectualis* est nobilius & altius lumen in Sapientia & Bonitate intellectuali, quàm splendor Solis & luciditas ignîs, & quàm intelligentia hominum, quæ est impedita per corpus, cum quo est conjuncta; igitur convenit secundùm Rationem magnæ Bonitatis, quam DEUS habet in creando bonam & magnam creaturam, quòd sit Angelus, ut sit bonum & magnum lumen, ût dictum est, existens sub magna Ratione boni.

6. B.F.T.C. Bonum est, quòd in Sapientia sit Concordantia *intellectualis & intellectualis* sinè corporali natura, ut intellectivum non impediatur ad suum proprium objectum; hoc non posset esse in creaturis, si Angelus non esset; igitur convenit, quòd Angelus sit, ut Ratio, quam DEUS intelligit in Bonitate creaturæ, respondeat illi Rationi, quam ipse intelligit in sua Bonitate, quam habet in producendo bonam Concordantiam purè intellectualîs intellectivi, intelligibilîs & intelligere.

7. B.F.T.F. Secundùm quòd DEUS est bona Ratio ad creandum Sapientiam, est bona Ratio ad creandum bonum Medium in Sapientia, videlicet bonum intelligere, in quo essentialiter conjungantur intellectivum & intelligibile, ipso intelligere existente bonificanter in Medio amborum, & quòd vivat de eorum essentia, ita, quòd illi non sint necessariæ corporales species, sicut humano intellectui, cujus intelligere non posset vivere sinè intelligibili alterius essentiæ: igitur sunt Angeli, ut Ratio Bonitatis, quam DEUS habet in creando, respondeat Bonitati Medii, quod diximus.

8. B.T.B.C. Bonum est, quòd in creata intellectuali Bonitate sit Differentia & Concordantia, existente Differentiâ inter bonum concordativum, & bonum concordabile, & bonum concordare, & existente Concordantiâ inter bonum differentiativum, & bonum differentiabile, & bonum differentiare; igitur convenit, quòd sit Angelus, in quo sint ista omnia sinè necessitate corporis, & ut Ratio, quam DEUS habet in creando, respondeat bonæ Differentiæ & Concordantiæ, quam diximus.

9. B.T.B.F. Inter Bonitatem DEI & Bonitatem creaturæ est Differentia, & convenit, quòd inter ambas sit Medium, per quod Bonitas DEI possit influere gratiam & virtutem creaturæ, & quòd Differentia declaret illam influentiam; unde, cùm Bonitas DEI sit intellectualis & non corporalis, potest plus gratiæ & virtutis influere cum intellectuali Medio & Differentia in intellectualem creaturam, quàm in corporalem; igitur convenit, quòd sit Angelus, qui sit dispositus ad recipiendum illam influentiam; nam, si Angelus non esset, Ratio, quam DEUS habet in Bonitate, non responderet influentiæ, quam diximus.

10. B.T.C.F. Secundùm quòd Bonitas DEI est Ratio ad creandum bonum, convenit, quòd sit Concordantia inter DEUM & Creaturam, quæ sit Medium, per quod transeat illud bonum; & quia intellectualis Concordantia DEI & creaturæ potest esse majus Medium inter ambos, convenit, quòd illud Medium sit, ut illa bona Ratio, quam DEUS habet cum creatura, respondeat dictæ Concordantiæ: ergo sunt Angeli.

11. C.F.T.B. Secundùm quòd Sapientia DEI est magna, considerat magnam creaturam & magnam Differentiam in illa creatura; DEUS creavit rationalem Animam, ut esset homo, & creavit humanum corpus, ut esset homo, & creavit Differentiam Animæ & corporis, ut esset homo: igitur homo est major creatura, quàm sua Anima per se, & hoc idem de corpore & de sua Differentia; at, si Angelus non esset, DEUS non haberet creaturam in intellectuali Magnitudine nec in ejus specie, & sic deficeret Magnitudo Rationi magnæ intellectualis Sapientiæ: igitur convenit, quòd sit Angelus, ut respondeat Magnitudini Sapientiæ in angelica specie absque necessitate corporalis speciei.

12. C.F.T.C. In DEO est Magna Concordantia Sapientiæ, quia DEUS Pater intelligendo se ipsum DEUM, generat per Lumen sui Intelligere DEUM Filium; &, si sunt Angeli, habent magnam Concordantiam ad intelligendum illam Generationem; at, si non essent Angeli, non esset, qui posset habere tam magnam Concordantiam in intelligendo illam Generationem, & Magnitudo DEI haberet majorem Concordantiam cum Concordantia *sensualis & intellectualis*, quàm cum Concordantia *intellectualis & intellectualis*; quod est impossibile: per quam impossibilitatem probatum est, quòd Angeli sint.

13. C.F.T.F. Intelligibilitas DEI est infinita, & tota creata intellectivitas est finita, & Medium, quod est inter ambas, est Sapientia JESU Christi, qui est una Persona constans de infinito & finito, in qua Unitate creata intellectivitas transcendit supra suam Naturam ad intelligendum infinitam Intelligibilitatem; & ideo est significatum in Incarnatione DEI, quòd DEUS velit magnum Medium inter suam Intelligibilitatem & intellectivitatem creatam; igitur est significatum, quòd Angeli sint, ut sit magna perspicuitas & objectatio inter intellectivum & intelligibile.

14. C.T.B.C. Si Angeli sunt, est magna Concordantia in Differentia *intellectualis & intellectualis*, considerando, quòd essentia Angeli sit de substantialibus intellectualibus partibus, sustentata in magnificativo, magnificabili & magnificare, differentiativo, differentiabili & differentiare, concordativo concordabili & concordare; at, si Angeli non essent, deficeret subjectum, & deficeret Magnitudo sibi ipsi, Differentiæ & Concordantiæ, & esset Parvitas inter Differentiam & Concordantiam, & Contrarietas inter Magnitudinem & Differentiam, & Confusio inter Magnitudinem & Concordantiam, & multa alia inconvenientia sequerentur in Privatione Angeli, quæ concordant cum *non esse*, & contrarium illorum cum *esse*, ratione cujus significatur, quòd Angeli sint.

15. C.T.B.F. In Intellectuali Differentia convenit esse magnum Medium & majus, quàm in Differentia *sensualis & intellectualis*; & quia Magnitudo DEI est magna Ratio Differentiæ & Medio, convenit, quòd sit Ratio ipsi angelico esse, ut Angelus sit subjectum magnæ Differentiæ & Medio.

16. C.T.C.F. Magnitudo DEI est magna Ratio magno Medio Concordantiæ, & ideo est Sanctus Spiritus magnum Medium inter Patrem & Filium, Patre existente concordativo, & Filio concordabili, & Sancto Spiritu concordare; & quia DEUS est tam magna Ratio concordandi, creavit Angelum, ut ei manifestet suum magnum concordare.

17. F.T.B.C. In Sapientia non posset esse Concordantia sinè Differentia intellectivi, intelligibilîs & intelligere, & Concordantia non posset esse in Sapientia cum Confusione intellectivi, intelligibilîs & intelligere; & ideo significatum est, quòd Sapientia DEI, quæ intelligit cum Concordantia, intelligat angelicum esse, per quod intelligere significatur, quòd Angelus sit, ut Sapientia DEI illud non intelligat cum Confusione & Contrarietate intellectivi, intelligibilîs & intelligere.

18. F.T.B.F. In Sapientia DEI est Medium existens in Medio Intellectivi & Intelligibilîs, quod est intelligere, & Distinctio declarat illa tria in angelico esse, si Angelus est; at, si Angelus non esset, illa declaratio non posset ita bene recipi sinè successione in homine, qui est Medium *inter sensuale & intellectuale*, sicut in Angelo, qui est Medium *inter intellectuale & intellectuale*.

19. F.T.C.F. Sapientia DEI cum Concordantia intelligit creaturam, & ideo creatura est intelligibilis cum Concordantia; sed, quia est magis intelligibilis cum Concordantia *intellectualis & intellectualis*, quàm cum Concordantia *intellectualis & sensualis*, si Angelus non esset, intelligeret DEUS creaturam cum Contrarietate contra Concordantiam, & contrariari esset Medium inter DEUM & creaturam; quod est impossibile.

20. T.B.C.F. Differentiare est Medium in Differentia, & concordare in Concordantia,

dantia, & quia in DEO non est contrariari, non ponit Contrarietatem in illa Differentia, quæ potest esse creata in majori Concordantia, videlicet in Concordantia *intellectualis & intellectualis*, in qua potest existere majus Medium, quàm in Concordantia *sensualis & intellectualis*; & quia in DEO non est contrariari, est significatum, quòd Angeli sint, sinè quibus naturaliter inter DEUM & creaturam esset Contrarietas, quæ Contrarietas est impossibilis secundùm naturalem cursum.

SECUNDA QUÆSTIO. C.

Quid sunt Angeli?

SOLUTIO. *Camera.* C. E. F.

1. ANgelus est Animal rationale immortale, qui habet ita magnam Potestatem in intelligere, quòd intelligat in tempore sinè corporali naturâ; & ideo Angelus sinè eo, quòd sentiat & multiplicet species, attingit Veritatem intellectualium & sensualium rerum, sicut coloris, quem attingit sinè oculis, & saporis sinè gustu, & soni sinè auribus, & amoris sinè imaginatione, & sic de aliis.
2. C. E. T. C. Bonus Angelus est illa Intelligentia, quæ habet tam magnam Concordantiam in possificare, quòd nullum contrariari potest esse inter suum proprium possificativum, possificabile & possificare; & ideo in sua propria natura habet abundantiam magnificentiæ, possificationis & Concordantiæ.
3. C. E. T. E. Angelus est illa intellectualis Potentia, in qua Principia sunt creata in majori magnificatione, quàm in ulla alia potentia; & ideo sunt ejus existentia & agentia in majori intensitate & extensitate simplicitatis, quàm in ulla alia creatura.
4. C. E. T. F. Angelus est illa Potentia, quæ habet majorem Potestatem in cognoscendo & amando DEUM, quàm ulla alia creatura; & ideo sinè ullo alio extrinseco Medio est suámet individuata species, non existens sub aliquo genere, cum qua specie ipse est unum idem numero.
5. C. F. T. C. Angelus est illa Intelligentia, quæ habet tam magnam Concordantiam inter intellectivum & intelligibile, quòd ignorare in illo non potest recipi nec existere; & ideo boni Angeli attingunt suum finem in contemplando DEUM cum magna Concordantia DEI & ipsorúmmet & suæmet naturæ.
6. C. F. T. E. Angelus est illa Intelligentia, quæ est tam magna in intelligere, quòd in sua Magnitudine non potest principiare Parvitas, nec Ignorantia in sua Sapientia; & ideo in Principiis, de quibus est conjunctus, non potest esse Corruptio nec Contrarietas, quia unum est in alio cum magnificentia Bonitatis, Magnitudinis, Durationis &c.
7. C. F. T. F. Angelus est illa essentia, quæ est in tam magna Intelligentia, quòd in illa æqualiter conjungantur & mensurentur bonificare, magnificare, durare, possificare, intelligere, amare, virtuificare, verificare & gloriari; & ideo ejus tota essentia est illuminata de Intelligentia, & magnificata de Magnificentia.
8. C. T. C. E. Angelus est illa substantia, in qua Magnitudo & Principium habent tam magnam Concordantiam, quòd per totam suam substantiam existat magnificare, concordare & principiare; & ideo non potest intrare in bonos Angelos otiositas Bonitatis, Magnitudinis &c., nec potest esse, nec principiare.
9. C. T. C. F. Angelus est illa creatura, in cujus substantia magnificare & concordare sunt magìs æqualia Media, quàm in ulla alia creatura; & ideo, quando Angeli transeunt per sensualia loca, transeunt sinè natura illorum sensualium Mediorum, & sinè corporali motu.
10. C. T. E. F. Angelus est illud animal, quod est principiatum in sua propria Magnitudine, quæ est principiata in suo proprio Principio; & ideo principiatus est in suo proprio magnificare & principiare, quod est Medium inter suum Creatorem & ipsúmmet, qui est creatura.
11. E. F. T. C. Malus Angelus est animal habens magnam Potestatem sinè concordare intellectivi & intelligibilîs, & ideo non potest quiescere in suo intelligere, quia est indutus de contrariari contra concordare.
12. E. F. T. E. Malus Angelus est illud animal, in quo non potest principiari bonum intelligere, nec privatio mali intelligere; & ideo non potest quiescere in suo posse & intelligere, imò in illis principiatur súi cruciari, & est vacuus Fine suorum naturalium Principiorum, & est plenus contrariis Principiis: unde, cùm hoc ita sit, quis posset considerare pœnam illius?
13. E. F. T. F. Malus Angelus est illud animal, quod non potest ignorare pœnam sui intelligere, quia suum possificare est perversum in malum intelligere & in malum amare, quæ sunt conjuncta & sustentata in durare producto de malificante & malificabili extenso per totum possificare, intelligere & odire; & ideo mali Angeli sunt obstinati & ligati in malo intelligere & amare, magnificare, durare, possificare, peccare, falsificare & cruciari.
14. E. T. C. E. Malignus Angelus est illud animal, in quo principiare non potest concordare de naturali concordativo & concordabili, quia suum concordare est perversum in contrariari contra sua Principia, contra quæ principiat; & ideo ipsémet principiat suum cruciari.
15. E. T. C. F. Malignus Angelus est animal, quod DEO non potest resistere, nec cum DEO concordare, quia inter DEUM & ipsum non est concordare, quod sit Medium in natura amandi & intelligendi; & Medium, quod est inter ambos, est potentia passiva ad cruciandum, quæ subjecta est ipsis judicari & puniri; & ideo mali Angeli non habent Spem in DEO.
16. E. T. E. F. Malignus Angelus est illa Intelligentia, in qua non potest principiare Medium amativi & amabilîs, & in qua principiat Medium amativi & odibilîs; & ideo malignus Angelus odit suum possificare, principiare & amare, & desiderat existere sinè operari.
17. F. T. C. E. Benignus Angelus est ille, qui habet Concordantiam in principiando suum intelligere secundùm naturam amandi; & malignus Angelus est ille, qui habet Concordantiam in principiando suum intelligere contra naturam amandi; & ideo habet benignus Angelus Concordantiam cum memorare, & malignus Angelus cum oblivisci, quod non potest habere, & desiderat illud habere, ut non posset memorare suam infelicitatem.
18. F. T. C. F. Benignus Angelus est ille, qui est Medium inter DEUM & hominem, ut cum DEO & cum homine possit habere Concordantiam secundùm naturam intelligendi & amandi; & ideo boni Angeli procurant Concordantiam intelligendi & amandi, ut boni homines possint pervenire ad DEUM, & cum illo esse; mali Angeli verò faciunt totum contrarium procurantes, ut inter DEUM & homines sit intelligere & odire, ut non possint pervenire ad gloriam illius.
19. F. T. E. F. Benignus Angelus est illud Medium, quod est inter DEUM & malignum Angelum; & ideo maligni Angeli principiant intelligere benignos Angelos cum conjunctione intelligendi & odiendi, & benigni Angeli principiant intelligere Justitiam DEI in malignis Angelis cum conjunctione amandi & intelligendi Justitiam DEI.
20. T. C. E. F. Benignus Angelus est ille, qui in Principio, quando homo operatur bonum, se ponit inter illius principiare & inter contrariari maligni Angeli, qui principiat contrariari contra bonum principiare, quod contrariari ponit in Medio boni hominis, qui principiat bonum, & in Medio boni Angeli, qui habet Concordantiam cum illo Principio; & ideo inter bonos & malos Angelos est Contrarietas, & similiter inter bonos & malos homines.

TERTIA QUÆSTIO. D.

De quo est Angelus?

SOLUTIO. *Camera.* D. F. G.

1. ANgelus est de se ipso, quia suæ partes, videlicet Bonitas, Magnitudo &c. (exceptâ Contrarietate, quæ non est de sua essentia) sunt creatæ de nihilo, & ideo quælibet pars est de se ipsa; & quia Angelus est de suis partibus, est de se ipso, & propter hoc sua Sapientia & sua Voluntas durant de Duratione, in qua sustentantur, & intelligibilitas est de Duratione & Voluntate & de intellectivitate suæ Sapientiæ, & amabilitas est de Duratione & Sapientia, & de amativitate, quæ est de sua Voluntate.
2. D. F. T. D. Duratio Angeli est de durativo, durabili & durare, & sua Sapientia est de intellectivo, intelligibili & intelligere; & ideo non potuit Angelus esse de Contrarietate, quæ sit inter Durationem & Sapientiam, cùm Sapientia sit de Duratione, ut Duratio sit intellecta, & Duratio sit de Sapientia, ut Sapientia sit durabilis.
3. D. F. T. F. Angelus est creatura DEI, & ideo suum intelligere est Medium intellectivi & intelligibilîs, quæ sunt de DEO, quia DEUS est intelligibilis, & Duratio ipsius intelligere est de DEO, ut duret illud intelligere, & illud intelligere est Medium inter DEUM & Angelum, in quantum est de DEO per Intelligibilitatem, & de Angelo per Intellectivitatem.
4. D. F. T. G. Finis, propter quem Angelus est creatus, est, quia DEUS est intelligibilis; & ideo est Intellectivitas Angeli de Intelligibilitate DEI, & Duratio Angeli est

de Intellectivitate; igitur Intellectivitas est de Fine, propter quem est creata; & hoc idem de Duratione.

5. D.G.T.D. Voluntas Angeli ideo est creata, quia Æternitas DEI est amabilis, & ideo est Voluntas Angeli de Æternitate DEI, ut illam amet, & odire Voluntatis est ideo, ut odiat illa, quæ Voluntati DEI sunt contraria; sed Voluntas maligni Angeli, qui odit Divinam Voluntatem, est de odire, & suum amare est de contrariari, quæ amare & odire sunt de perpetua pœna, quæ est æterna Justitia DEI.

6. D.G.T.F. Amare benigni Angeli est Medium de amativo & amabili, & durare est de illo amare, quia DEUS est amabilis; sed amare maligni Angeli est de amativo & odibili, & durare est de illo amare, ut durent amare odibilitatis & ipsius amare irascibilitas, durare autem est de judicare & punire & cruciare.

7. D.G.T.G. Voluntas Angeli est de Fine amandi, & Finis amandi est de Voluntate DEI; & quia in DEO Voluntas & Æternitas sunt unum idem numero, est Voluntas Angeli de Æternitate DEI, postquam Finis amandi est de Æternitate; & ideo Voluntati Angeli non convenit otiositas amandi.

8. D.T.D.F. In Æternitate DEI est æternare, quod est in Medio æternativi & æternabilis; &, quia Duratio Angeli, quæ est creatura, est de Æternitate, posuit in Medio loco durare, quod est de durativo & durabili; & ideo non potest Contrarietas naturaliter intrare in Durationem, tamen accidentaliter intrat in malignum Angelum contra concordare, quod est Medium inter DEUM & creaturam secundùm naturam amandi; quod concordare in maligno Angelo est perversum in contrariari.

9. D.T.D.G. In maligno Angelo durare non est de Fine intelligendi & amandi, sed est de contrariari contra Finem amandi & intelligendi; & ideo malignus Angelus non cessat in odiendo amabile, & amando odibile, & in odiendo durare & intelligere.

10. D.T.F.G. In benigno Angelo est Medium, quod est de durare & complere, de quo complere sunt plena omnia ejus principia; sed in maligno Angelo deficit istud Medium, & ejus Defectus est de Privatione complendi; & ideo benignus Angelus habet quietem, sed malignus Angelus habet sempiternam pœnam.

11. F.G.T.D. In benigno Angelo est Concordantia Sapientiæ & Voluntatis, & ideo concordare est de amare & de intelligere; in maligno Angelo verò est contrarium, & ideo est in eo contrariari de amare & intelligere; unde malignus Angelus odit illud objectum, quod intelligit, esse amabile, & amat illud, quod est odibile; & ideo odit suum intelligere & suum amare.

12. F.G.T.F. In benigno Angelo Sapientia est de Voluntate, & Voluntas de Sapientia, & Media ambarum sunt intelligere & amare, & amare est de intelligere, & intelligere est de amare; & ideo, quantò magis Angelus intelligit, tantò magis est suum amare de illa intelligibilitate, & quantò magis amat, tantò magis est suum intelligere de illa amabilitate.

13. F.G.T.G. In benigno Angelo Finis Bonitatis, Magnitudinis, Durationis, Potestatis, Virtutis, Veritatis & Gloriæ, Differentiæ, Concordantiæ, Principii, Medii, Majoritatis, Æqualitatis & Minoritatis sunt de Fine Sapientiæ & Voluntatis; & hoc est ideo, quia DEUS est intelligibilis & amabilis, & non est per Angelum bonificabilis, magnificabilis &c.; & ideo Sapientia & Voluntas habent nobiliorem Finem in sua substantia, quàm reliqua alia principia.

14. F.T.D.F. In Sapientia maligni Angeli est Medium, videlicet intelligere, quod naturaliter est de intellectivo & intelligibili, sed ratione peccati, quod fecit, est illud intelligere de Contrarietate, & illa Contrarietas est de peccato; & ideo est malignus Angelus servus & subditus peccati, quod peccatum est carcer, in quo malignus Angelus amisit suam libertatem amandi & intelligendi.

15. F.T.D.G. Malignus Angelus intellexit Finem sui intelligere, & fuit contra illum Finem, in quantum dilexit æqualitatem sui ipsius & sui Creatoris; & quia suum intelligere est de Fine suæ Voluntatis, & Finis suæ Voluntatis est de suo intelligere, suum amare & intelligere sunt de Contrarietate; & ideo sunt vacua ipsa amare & intelligere Concordantiâ, & sunt plena Contrarietate.

16. F.T.F.G. In benigno Angelo est intelligere & est complere, quæ sunt Media Sapientiæ & Finis, Sapientia complet Finem cum intelligere, quia ejus complementum est intelligibilitas, & Finis complet Sapientiam cum complere, quia ejus complementum est finibilitas & perfectibilitas; & ideo quis posset æstimare & comprehendere gloriam, quam habent boni Angeli?

17. G.T.D.F. In Voluntate maligni Angeli est amare, quod est Medium amativi & amabilis secundùm naturam; sed Contrarietas pervertit illud Medium in odire, quod fit Medium amativi & amabilis; & ideo remanet natura amandi in amabilitate, & amativum pervertit illud amare in odire, odiendo amabile, & natura odiendi remanet in Contrarietate amativi & amabilis. Unde, cùm hoc ita sit, quis posset considerare hanc Contrarietatem, aut illam pœnam, quam Dæmones habent in amando & odiendo?

18. G.T.D.G. Benignus Angelus & malignus sunt contrarii, & Contrarietas, quam habent, est de Fine amandi, quia benignus Angelus amat illum Finem, ad quem est creatus, qui est amare & honorare suum Creatorem & ei servire; & malignus Angelus odit illum Finem (ad quem est creatus) scilicet amare & honorare suum Creatorem, & ei servire, & amat illum Finem, ad quem non est creatus, & ideo ambo sunt contrarii, in qua Contrarietate benignus Angelus est fortior, quàm malignus, quia Finis, quem sequitur, ipsum juvat, & malignus Angelus est contrarius suo Fini; quod similiter sequitur in vitiosis hominibus; & ideo quando peccant, non possunt se excusare.

19. G.T.F.G. Voluntas boni Angeli est de Fine, ad quem est creatus, & existit de illo cum toto suo amare, ut Voluntas se non possit excusare, quòd non sit tota de Fine amandi, postquam suum amare est de toto amativo & amabili; & ideo vult DEUS illam totam Voluntatem ad se amandum, honorandum & sibi serviendum.

20. T.D.F.G. In Dæmone remanet Finis omnium suorum principiorum in Contrarietate, & ideo est Medium cujuslibet inter principiativum & non principiabile secundùm Finem cujuslibet, & existit inter principiativum & principiabile contra Finem principiandi; & ideo sunt omnia illa principia in Medio contrariandi, quod est de contrariativo & contrariabili sinè Fine complendi.

QUARTA QUÆSTIO. E.

Quare sunt Angeli?

SOLUTIO. *Camera.* E.F.G.

1. DUobus modis convenit considerare hoc, quare Angeli sunt, primus est per modum existendi, secundus per modum agendi: per modum existendi sunt Angeli, in quantum sunt per id, per quod sunt, sicut Potestas Angeli, quæ est per hoc, quia per Sapientiam DEI est intellecta & volita per ejus Voluntatem: sicut homo, qui est per hoc, quia est conjunctus de rationali Anima & de elementato corpore; secundus modus, propter quem est Angelus, est, quia DEUS est Potestas, quæ potest intelligi & amari, & propter hoc creavit Angelum, per quem cognoscatur & ametur.

2. E.F.T.E. Sapientia DEI intelligit Potestatem, quam DEUS habet in principiando Angelum, & Potestas DEI correspondet illi intelligere, secundùm quòd est intellecta; & ista correspondio ambarum est causa ejus, per quod Angelus est; & Angelus est creatus propter hoc, ut habeat intellectivam Potentiam, cum qua intelligat Potestatem & Sapientiam DEI; & propter hoc est Angelus creatus de spirituali Potestate & de intellectuali Potentia, de quibus principiat suum possificare & intelligere.

3. E.F.T.F. Sapientia DEI objectat Potestatem, quam DEUS habet in possificando Angelum, & intelligit, quomodo ipsa intellectificet Angelum, & Potestas correspondet illi objectationi in possificando, & Medium amborum correspondet productioni Angeli; & propter hoc est Angelus, & habet commune intelligere, cum quo intelligit Potestatem & Sapientiam DEI.

4. E.F.T.G. Sapientia DEI intelligit Finem, quem Potestas DEI producit in Angelo, & Potestas DEI possificat illum Finem correspondendo illi intelligere Sapientiæ, secundùm quòd Sapientia illum intelligit in Fine Angeli; & propter hanc objectationem & corresponsionem est Angelus hoc, quod est, & etiam est ejus Finis; & ideo Finis Angeli est quies suæ Potestati & suo intelligere, Fine Angeli quiescente in Potestate & Sapientia DEI.

5. E.G.T.E. Voluntas DEI amat Potestatem Patris, Filii & Sancti Spiritûs, & Potestas correspondet Voluntati, possificante Patre amabilitatem amativitatis, & sic sibi mutuò correspondent; & Voluntas amat angelicam Potestatem & angelicam Voluntatem, & Potestas DEI correspondet illi amabilitati, & de hac corresponsione est causatus & principiatus Angelus, ut contempletur Trinitatem DEI & illam participationem, quam Divina Potestas & Divina Voluntas

luntas habent in principiando generare & ſpirare ratione poſſificandi & amandi.

6. E.G.T.F. In Voluntate DEI eſt amare, quod exiſtit Medium inter amativũ & amabile, & amat creare amare, quod exiſtat Medium inter creatum amativum & amabile, per quod amare Voluntas DEI ametur, & in illo repræſentetur ſua ſimilitudo; hoc idem facit Divina Poteſtas, quæ in poſſificare Angeli producit ſuam ſimilitudinem; & propter hoc eſt Angelus id, quod eſt, & devenit in eſſe, & eſt obligatus ad poſſificandum ſuum amare, & ad amandum ſuum poſſificare.

7. E.G.T.G. Divina Voluntas amat Finem ſui amare, & amat Finem ſui poſſificare, & hoc intra Trinitatem; & amat iſtum Finem eſſe amatum per creaturam, quia eſt dignus, qui ametur, laudetur & honoretur, & cui ſerviatur; & hoc complet Poteſtas DEI in Angelo, ut Voluntas habeat hoc, quod amat, & ut ipſe Finis ibi manifeſtetur ratione complendi; & propter hoc eſt Angelus hoc, quod eſt, & habet quietem in ſuo Fine, ſecundùm quòd eſt cauſatus, amatus, poſſificatus & completus.

8. E.T.E.F. In Poteſtate DEI eſt Pater principiativus, & Filius principiabilis, & generare eſt principiare, quod eſt Medium inter principiativum & principiabile, generativum & generabile: generativum autem & generabile ſunt poſſificativum principiativum & ſpirativum, & ſpirabile eſt Sanctus Spiritus, & Spirare eſt Medium: iſta Operatio eſt intra Trinitatem; & ideo, ut extrà appareat, fuit Angelus creatus, ut extrà exiſtat ſubjectum, in quo intrinſeca ſimilitudo ſuſtentetur & manifeſtetur beatis hominibus, qui non poſſunt eſſe ita magna ſubjecta intrinſecæ ſimilitudini, ſicut ſunt Angeli, qui ſimpliciter ſunt de intellectualibus Principiis; & iſti Angeli ſunt, ut ſint Media inter DEUM & hominem.

9. E.T.E.G. Ideo ſunt Angeli, ut intellectualis creatura poſſit eſſe de intellectualibus Principiis ſinè neceſſitate ſenſualium Principiorum; nam, ſi Angelus non eſſet, non fuiſſet creatus intellectualis Finis, in quo intellectualia Principia poſſent quieſcere; igitur eſt Angelus, ut intellectualia Principia habeant Finem ſeparatum à ſenſualibus Principiis.

10. E.T.F.G. In angelica Poteſtate eſt poſſificare Medium inter poſſificativum & poſſificabile, & ideo exiſtit Finis in omnibus tribus, in quo habent quietem: & ideo ſunt beati Angeli, quia in illo Fine naturaliter contemplantur ſupremum Finem Poteſtatis; ſed maligni Angeli ſunt propter hoc maligni, quia Finis eſt privatus Medio, quod habent inter poſſificativum & poſſificabile.

11. F.G.T.E. Sapientia DEI intelligit, quòd Divina Voluntas amet angelicum eſſe, & Voluntas DEI amat id, quod Sapientia intelligit, & correſponſio ambarum principiavit angelicum eſſe principiatum & cauſatum de illa ſupradicta correſponſione; & ideo eſt Angelus principiatus de Sapientia & Voluntate, ut correſpondeat Sapientiæ DEI per intelligere, & Voluntati DEI per amare.

12. F.G.T.F. Sapientia DEI intellexit Incarnationem, & Voluntas amavit ipſam, & ideo fuit creatus ſanctus Angelus Gabriel, ut eſſet Medium inter Filium DEI & noſtram Dominam Sanctam Mariam, cui annunciaret Sapientiam & Voluntatem DEI.

13. F.G.T.G. DEUS eſt incarnatus, ût ſuperiùs probavimus, ratione cujus Incarnationis ſunt creati Angeli, quia convenit, quòd Angeli ſint, ut honorent verum DEUM & verum Hominem natum de noſtra Domina Sancta Maria glorioſa Virgine, ad cujus honorem Angeli ſunt neceſſarii, & in ejus honore Angeli delectantur & quieſcunt.

14. F.T.E.F. Principia Angeli ſunt intellectualis Bonitas, Magnitudo, Duratio, Poteſtas, Sapientia, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria, Differentia, Concordantia, Principium, Medium, Finis, Majoritas, Æqualitas & Minoritas; & de omnibus iſtis eſt Angelus conjunctus & unitus, & ideo ſinè ſenſuali natura eſt id, quod eſt de ſuis Principiis, & attingit Finem illorum in intellectuali Fine, & in intelligere attingit Finem ſui intelligere, & in principiare Finem ſui principiare, & ſic de aliis.

15. F.T.E.G. In eſſentia Angeli eſt Principium Sapientiæ & Principium Finis, & Sapientia intellectificat Principium & Finem, & Finis complet Sapientiam & Principium; & quia alia pars aliis dat ſuam ſimilitudinem, & in ipſis intellectualis eſſentia tantùm remanet & ſuſtentatur ſinè adjunctione aliarum ſenſualium partium, ideo Angelus eſt hoc, quod eſt.

16. F.T.F.G. In Sapientia Angeli eſt Finis, & inter Sapientiam & Finem eſt Mediũ, ut Sapientia ſit tanta in Fine, quantus eſt Finis

nis in Sapientia; & iſtud Medium eſt de intelligere & complere; & propter hoc Angelus eſt hoc, quod eſt, & habet ſuas perfectiones in ſe ipſo ſupra curſum corporalis naturæ.

17. G.T.E.F. Angelus eſt per amare & per principiare ſuum amare de amativo & amabili, & eſt, ut ſuum amare exiſtat in Medio amativi & amabilis, & ut Principiare non deficiat principiativo & principiabili.

18. G.T.E.G. In Fine Angeli eſt finitivum, finibile & finire, & finitivum eſt amabile per Voluntatem, & Voluntas eſt perfectibilis per finitivum; & ideo amare & complere ſunt Principia amborum, quæ eunt & redeunt de uno ad aliud, ratione cujus itionis & reditionis Angelus naturaliter eſt id, quod eſt.

19. G.T.F.G. Finis Voluntatis DEI eſt complere, & Finis ipſius complere eſt amare, quod amare eſt amabile per angelicum eſſe, quam amabilitatem Finis DEI voluit adimplere, & ideo illud complementum eſt cauſa ipſi angelico eſſe.

20. T.E.F.G. Angelus eſt ideo, quia in ipſo creata Principia ſunt magis perfecta in angelico eſſe, quàm in humano eſſe; nam, ſi Angelus non eſſet, non eſſet creatus Finis, in quo eſſet illa perfectio & depuratio, & deficeret Medium Fini & Principio in Magnitudine Bonitatis, Durationis, Poteſtatis &c.; igitur Angeli ſunt, ut non ſit ille defectus, & ut de DEO & ſuis operibus detur major cognitio.

QUINTA QUÆSTIO. F.

Quantus eſt Angelus?

SOLUTIO. *Camera.* F.G.H.

1. ANgelus eſt de intellectuali Sapientia, Voluntate & Virtute, & de aliis reliquis principiis: & quia unum principium differt ab alio, convenit, quòd Angelus habeat Quantitatem, quia convenit, quòd in omnibus creaturis, ubi eſt Differentia, ſit Quantitas; igitur in Angelo eſt Quantitas, cùm ejus Sapientia, Voluntas & Virtus ſint Differentes: tamen eſt ejus Quantitas intellectualis, & non ſenſualis, & ideo non poteſt ſentiri & imaginari, ſed in Differentia ſuorum principiorum eſt extenſa, in qua illa Quantitas intelligitur.

2. F.G.T.F. In Sapientia Angeli eſt intelligere, quod eſt Medium inter intellectivum & intelligibile, & ejus Sapientia eſt quanta & continua in abſtracto & in ſuis eſſentialibus concretis, videlicet intellectivo, intelligibili & intelligere: hæc Quantitas eſt diſcreta, in quantum unum concretum non eſt aliud, &, quia eſſentia eſt una in Sapientia, eſt Quantitas illorum continua; & ſic eſt continua ſecundùm eſſentiam, & diſcreta ſecundùm concreta; hoc idem ſequitur in Voluntate Angeli.

3. F.G.T.G. Sapientia eſt in Angelo una forma, & Voluntas eſt alia, & Finis ambarum formarum eſt una communis forma, ad quam ſe habent, ut ſit angelica ſubſtantia, quæ eſt compoſita de forma & materia (formam vocamus multiplicationem intellectivi & amativi, & ſic de ejus aliis activis potentiis) & iſta forma eſt intellectualis & communis, & habet ſimplicem Quantitatem, in quantum eſt de ſimplicibus partibus, nam quælibet pars habet ſuam ſimplicem & propriam Quantitatem: & in quantum communis forma eſt compoſita de multis partibus, habet compoſitam Quantitatem, ſicut Quantitatem intellectivi & amativi, quæ componuntur & extenduntur in una communi Quantitate, in qua habent quietem; hoc idem ſequitur de communi ſimplici & compoſita Quantitate materiæ.

4. F.G.T.H. Quidam Angelorum habent majorem Sapientiam & Voluntatem, quàm alii, & ideo convenit, quòd habeant Quantitatem, quia ſinè Quantitate non poſſent quidam habere majorem Sapientiam & Voluntatem, quàm alii; & ideo, ſecundùm quòd quidam habent majorem Quantitatem in ſciendo & amando, quàm alii, habet ſubſtantia illorum majorem Quantitatem, quàm iſtorum, ut ambæ Quantitates ſibi correſpondeant in exiſtendo & agendo, ſinè qua correſponſione non poſſent habere quietem.

5. F.H.T.F. Angelus attingit cum ſua Quantitate cæteras Quantitates, ſicut cum Sapientia attingit alias Sapientias, & hoc eſt ratione ſimilitudinis, quia de una ſimilitudine & alia ſequitur Virtus, quæ eſt Medium inter unam ſimilitudinem & aliam; & ſecundùm quòd illa Virtus eſt quantificata, eſt intellectus Angeli habituatus & veſtitus de Quantitate.

6. F.H.T.G. Sicut in benigno Angelo eſt Quantitas cum Virtute, ſic in maligno Angelo eſt Quantitas cum Vitio; & ideo habet benignus Angelus Quietem, ſecun-

dùm

dùm quòd in Virtute extenditur Magnitudo sui intelligere; sed malignus Angelus habet Pœnam, quantò plus extendit suum intelligere.

7. F.H.T.H. In Angelo est numeralis Quantitas, sicut in sua Sapientia, in qua est ternarius numerus, videlicet intellectivum, intelligibile & intelligere; & ista Quantitas ternarii numeri habet majorem Virtutem, quàm Quantitas numeri quaternarii, aut quinarii &c.; & ista major ternaria Virtus attingitur in similitudine, quam habet cum Divina Trinitate: & propter hoc omnes formæ Angeli habent ternarium numerum, ut eorum numerus sit de majori Virtute.

8. F.T.F.G. In ternario numero est Medium magìs intensum, & Finis magìs intensus, quàm in ullo alio numero, sicut in Sapientia, in qua intelligere est perfectius Medium mensuratum inter intellectivum & intelligibile, quàm duo, quæ sunt Medium senarii numeri, & quàm tria, quæ sunt Medium nonarii numeri, & sic de aliis: & hoc ideo, quia intelligere est de toto intellectivo & intelligibili, & duo non sunt de toto quaternario: & ideo posuit DEUS hanc ternariam Quantitatem in Angelis, in qua habent quietem ratione Finis.

9. F.T.F.H. Illa Quantitas, quæ est de ternario numero, habet majus Medium, quàm Quantitas, quæ est de quinario vel de septenario, & sic de aliis imparibus numeris, quia in nullo istorum potest esse Medium integrum: sicut in quinario numero, in quo unum est Medium, quod est minus, quàm duo primi & duo ultimi numeri, sed in ternario numero secundus est æqualis primo & tertio, & hoc est ideo, quia est de primo, & quia tertius est de primo & secundo æqualiter posito in numero, & quilibet est æqualis alteri: & propter hoc posuit DEUS Angelum in ternario numero, ut in ejus numero sit Medium, illo numero existente de ternaria Quantitate, sicut de forma, materia & conjunctione communiter & particulariter: communiter, sicut substantia Angeli conjuncta de forma, materia & conjunctione, quæ conjunctio conjungit formam & materiam: particulariter, sicut Sapientia, quæ in se habet ternariam Quantitatem, secundùm quòd diximus; & hoc idem est de ejus Bonitate & de aliis principiis, de quibus est conjunctus.

10. F.T.G.H. Secundùm quòd Finis Quantitatis Angeli est major in Sapientia per modum intelligendi, quàm per modum amandi, habet ejus Sapientia majorem quietem per intelligere, quàm per amare, & hoc idem sequitur de Voluntate, quæ habet majorem quietem per amare, quàm per intelligere; sed quantò magìs malignus Angelus intelligit, tantò majorem pœnam habet in odiendo, quàm in intelligendo, & in intelligendo, quàm in amando, quia ejus Natura est perversa, & non potest quiescere per amare nec per intelligere.

11. G.H.T.F. In Voluntate Angeli est amare Medium, quod existit inter amativum & amabile, in quo existit virtuosè, si Angelus est benignus, & vitiosè, si est malignus; & ideo extendit benignus Angelus suum amare, quantum potest, cum Virtute in amabilia objecta, in quæ extendit suum amare; sed malignus Angelus restringit suum amare in amabilia objecta, in quæ extendit suum odire.

12. G.H.T.G. Voluntas benigni Angeli habet quietem cum Virtute, & illa quies est tam magna, quàm virtuosum est suum amare; sed malignus Angelus non potest habere quietem in sua Voluntate, quia suum amare est vitiosum; & ideo est quæstio, in quo amborum sit major Quantitas vel ratione Virtutis vel Vitii?

13. G.H.T.H. In Voluntate Angeli est major Virtus ratione amandi, quàm odiendi, & hoc est ideo, quia DEUS est amabilis, & non odibilis: & ideo extendit se Voluntas in majorem Quantitatem Virtutis cum amare, quàm cum odire; sed in maligno Angelo est contrarium, quia se extendit in majorem Quantitatem Vitii per odire, quàm per amare, odiendo DEUM, & amando suum esse.

14. G.T.F.G. Si amare in Voluntate Angeli non esset in Medio amativi & amabilis, non posset esse in Medio finitivi & finibilis, & sic amare & finire non possent conjungi nec misceri, & Voluntas non haberet subjectum, in quo posset quiescere; igitur convenit, quòd naturaliter existat tantum de amativo ad amare, quantum de amare ad amabile.

15. G.T.F.H. In Voluntate Angeli est major amabilitas supra naturam, quàm secundùm naturalem amabilitatem, quæ cum sua essentiali amativitate est conjuncta; ista major amabilitas est ratione supremi Objecti, quod est majus, quàm amativitas Angeli; & ideo convenit, quòd DEUS influat

influat gratiam amativitati Angeli, ut ejus amare existat in Medio naturæ & supra naturam amandi.

16. G.T.G.H. Major Finis, quem Voluntas Angeli potest habere, existit extra Quantitatem amandi, & ideo existit ejus Finis in infinito amare, in quo Angelus habet majorem quietem, quàm in amando se ipsum; & hoc idem sequitur de Sapientia & de Memoria & de aliis principiis Animæ.

17. H.T.F.G. In Virtute Angeli est quantificatum Medium, ut Finis possit existere in Medio Virtutis, quod non posset fieri sinè quantificato Medio, & ideo habet Angelus in Medio loco suæ Virtutis quietem, qui locus est intellectualis & plenus intellectuali, virtuosâ & amabili quiete.

18. H.T.F.H. Virtus est major in Medio, quàm in extremitatibus; sicut in igne, in quo est major calor in calefacere, quàm in calefactivo & calefactibili; & ideo est Quantitas Virtutis major in Medio, quàm in extremitatibus, propter quod habet Angelus majorem Virtutem in intelligere, quàm in intellectivo & intelligibili, hoc tamen non sequitur, quando intelligit supremum Objectum, quod est DEUS, quia intelligendo illum habet majorem Virtutem, quàm sit suúmmet intelligere.

19. H.T.G.H. Major finis, quem Virtus Angeli potest habere, est in multiplicando Quantitatem amandi & intelligendi DEUM; nam, quantò magìs multiplicat illam Quantitatem, tantò magìs majorificat Finem sui amare & sui intelligere; & hoc idem est de justis hominibus. Et ideo est valde mirabile de malignis Angelis & de hominibus peccatoribus, quòd, quantò magìs multiplicant odire & intelligere contra Virtutem, tantò majorem quietem putent se habere.

20. T.F.G.H. Majus Medium, quod est in Quantitate, existit in quantificare substantiam, in qua sustentatur Quantitas, & quiescit in illa; & ideo est Quantitas Angeli major in Medio, videlicet in substantia communi constituta de quantificatis partibus, quàm in se ipsa.

SEXTA QUÆSTIO. G.

Qualis est Angelus?

SOLUTIO. *Camera.* G.H.I.

1. Duobus modis convenit inquirere Qualitatem in Angelo, scilicet secundùm propriam Qualitatem & appropriatam Qualitatem: propria Qualitas est, sicut Voluntas, Virtus & Veritas, & sic de aliis principiis, ex quibus quilibet Angelus est compositus, & est qualis, & quodlibet principium in ipso est quale & ita proprium, quòd non est aliud: appropriata Qualitas est, sicut amabilitas, quæ est appropriata Virtuti & Veritati ratione Voluntatis, & sicut Voluntas & Veritas, quæ sunt virtuificabiles ratione Virtutis, & sic de Voluntate & Virtute, quæ sunt verificabiles ratione Veritatis; & ideo sunt Angeli quales, & similiter eorum Qualitates & principia.

2. G.H.T.G. In Voluntate Angeli est Virtus qualis secundùm qualem Finem, ita, quòd amativum est unum virtuosum quale secundùm activum Finem, & amabile est aliud virtuosum quale secundùm passivum Finem, & amare est aliud virtuosum quale secundùm communem Finem; & ideo Angeli, secundùm quòd amant vel amantur, sunt quales.

3. G.H.T.H. In Voluntate Angeli est una Virtus major, quàm alia, sicut substantialis Virtus, quæ est major, quàm accidentalis Virtus; & ideo amat Voluntas unam Virtutem qualem substantialiter, sicut substantialem Virtutem, quæ est unum de principiis, ex quibus Angelus est compositus; accidentalis Virtus verò est, sicut virtuosum amare Voluntatis, quod est habituatum de multis qualibus, & est illis communis actus.

4. G.H.T.I. In Voluntate & Virtute sunt Angeli æquales Qualitates, sicut virtuosa Voluntas ratione Virtutis, & amorosa Virtus ratione Voluntatis, quia dant sibi invicem æqualiter suas similitudines secundùm Qualitates objectorum, quæ attingunt, & ideo habent æquales quales actus.

5. G.I.T.G. Qualitas Angeli est una in se, & est alia in alio, sicut amare, quod est unum quale in Voluntate, quod est ortum de essentiali amativo & amabili, & est aliud quale, secundùm quòd est vestitum de verificare; & ideo est amare unum quale in Fine ratione amandi, & aliud ratione verificandi, in se ipso tamen est unum quale & non aliud.

6. G.I.T.H. Major Veritas, quæ est in Voluntate, est majus quale, quàm minor Veritas, ita, quòd Veritas est una in se ipsa, & est plura qualia in Voluntate, & ideo est verificare communis actus de pluribus qualibus in amare, in quo amare unus actus est major, quàm alius.

7. G. I. T. I. In Voluntate Angeli sunt æqualia qualia ratione Veritatis, quia Veritas in Voluntate æqualiter verificat amativum, amabile & amare, & ideo sunt qualificata in æquali Veritate.

8. G. T. G. H. Major Finis, qui sit in Voluntate, est majus quale, & minor Finis est minus quale; & ideo est Voluntas Angeli qualis secundùm majorem Finem, & qualis secundùm minorem Finem.

9. G. T. G. I. In Angelo est Finis æqualis ratione amandi secundùm Æqualitatem amativi, amabilîs & amare, & in illius Voluntate est Æqualitas amativi, amabilîs & amare secundùm complere; & ideo Æqualitas est qualis secundùm Æqualitatem amandi & Æqualitatem complendi.

10. G. T. H. I. Major Æqualitas, quæ potest esse in Voluntate, est de amativo, amabili & amare, & per consequens major Qualitas eorum existit in majori Æqualitate; & ideo quilibet Angelus conatur, quantum potest, quòd possit majorificare Æqualitatem amandi, cum quo amare possit honorare DEUM & illi servire.

11. H. I. T. G. Finis Virtutis est qualis in Veritate, & Finis Veritatis est qualis in Virtute, & ideo est Finis qualis in Virtute & Veritate, & ideo est Finis qualis in actu ambarum, & qualis in objectis, postquam est qualis in potentiis.

12. H. I. T. H. Major Veritâs, quæ sit in Virtute, & major Virtus, quæ sit in Veritate, est qualis essentialis; quia, si non esset, Virtus substantiæ esset vera in accidentali Qualitate, & non in substantiali, & Veritas esset substantialiter qualis in Minoritate, & accidentaliter qualis in Majoritate, propter quod Veritas non esset qualis per se ipsam; quod est impossibile.

13. H. I. T. I. Veritas, quæ est æqualis in Virtute, non est Veritas, quæ non est æqualis in Virtute; & ideo determinant Æqualitas & Inæqualitas Virtutis in Veritate unam Qualitatem ex alia sub vero & virtuoso habitu & figura.

14. H. T. G. H. Major Finis Virtutis est DEUS, qui major Finis Virtutis facit, quòd nos dicamus DEUM qualem, & quòd Angeli ipsum cognoscant cum majori Fine Virtutis; & ideo illi Angeli sunt magis quales, qui habent majorem Virtutem in cognoscendo & amando DEUM, & hoc idem de hominibus.

15. H. T. G. I. Finis Æqualitatis est qualis in Virtute, & privatio Finîs in Æqualitate est qualis in Vitio; & ideo manifestantur boni Angeli cum aliis Qualitatibus, & mali Angeli cum aliis.

16. H. T. H. I. Major Æqualitas Virtutis est in Trinitate DEI, & ideo convenit, quòd quælibet Persona sit qualis, & hoc cum substantiali qualitate, non cum accidentali; & ista major Æqualitas Virtutis repræsentatur in majori Æqualitate Virtutis, quæ est in Angelis; & ideo, secundùm quòd quidam Angeli habent majorem Æqualitatem Virtutis, quàm cæteri, sunt habituati & induti de majoribus Qualitatibus sustentatis in Virtutibus, & Virtus sustentatur in illis.

17. I. T. G. H. Major Finis Veritatis, quæ sit inter DEUM & Creaturam, est sancta Incarnatio nostri Domini JESU Christi; & ideo est JESUS Christus ille qualis, in quo quilibet bonus Angelus habet quietem qualem, in qua est unum quale secundùm Deitatem, & aliud quale secundùm Humanitatem.

18. I. T. G. I. Veritas Angeli habet æqualem Finem in verificativo, verificabili & verificare, & ideo habet in se ipsa æqualia & naturaliter completa qualia, & secundùm quòd consequitur Finem, habet alia accidentalia qualia.

19. I. T. H. I. Major Æqualitas, quæ sit in Veritate, est Divina Trinitas, & per consequens major Qualitas cujuslibet; & ideo major falsitas, quæ sit in malignis Angelis, est in majori Qualitate, quam habent contra majorem Æqualitatem, quæ est in Divina Trinitate, per quam Contrarietatem dicuntur mali quales.

20. T. G. H. I. Major Æqualitas, quæ sit in Fine benignorum Angelorum, est in illa majori Æqualitate, quæ est inter infiniens, infinibile & infinire, & hanc majorem Æqualitatem Finîs non possunt Angeli cognoscere sinè infinita Qualitate Finîs, & omnium trium concretorum ejus; & ideo quidam sunt magis quales, quàm alii, secundùm quòd cognoscunt illum majorem Finem.

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

De Tempore in Angelis?

SOLUTIO. *Camera.* H. I. K.

1. QUatuor modis inquirimus Tempus in Angelis, videlicet quid sit Tempus in Angelo? de quo sit? quomodo sit? & cum quo sit? Tempus in Angelo est una intellectualis simplex pars Angeli, in cujus substantia Tempus sustentatur, & sua substantia in illo Tempore est temporificata, & extensa in Æviternitate sub ratione durandi; & ideo habet quilibet Angelus suum proprium singulare & speciale Tempus non existens sub generali Tempore, quia de illo suo proprio Tempore habet Virtutem in durare, quod durare Veritas ponit in vero cum gloriari Durationis.

2. H. I. T. H. Tempus Angeli est de majori Virtute & Veritate, in quibus Divina Æternitas potest repræsentari; & ideo est suum Tempus momentaneum & sinè motu & successione, ut intellectualis æviternitas repræsentet Æternitatem DEI, quæ est sinè successione & sinè motu & ante æviternitatem.

3. H. I. T. I. Angelus existit in Tempore secundùm modum Æqualitatis, in quo Virtus & Veritas Angeli æqualiter sustentantur, quia Veritas & Virtus æqualiter in uno Tempore sibi invicem dant suas similitudines, Veritate existente virtuosâ per Virtutem, & Virtute vera per Veritatem; & ideo non potest substantiæ Angeli deficere Tempus, quia Veritas facit, quòd Tempus substantiæ æviternaliter existat in vero, & Virtus facit, quòd existat in virtuoso.

4. H. I. T. K. Tempus in maligno Angelo existit cum minori Virtute in vero, quia Veritas ponit in vero, quòd status Angeli sit in Vitio; & ideo existit Virtus Temporis in Minoritate contra majorem Veritatem Virtutis.

5. H. K. T. H. Major Virtus, quæ naturaliter possit esse in Gloria Angeli, est, quòd habeat in se gloriativum, gloriabile & gloriari in suómet *nunc* sinè successione: sicut ejus intellectus, qui est in uno æviternali *nunc* intellectivi, intelligibilîs & intelligere, & omnia tria sunt de essentia intellectûs.

6. H. K. T. I. Gloria & Virtus sunt æquales in essentia Angeli, quæ Æqualitas est de uno & eodem Tempore, illo Tempore existente alio ratione Gloriæ, & alio ratione Virtutis, & uno in se ipso; & ideo illa Æqualitas est incorruptibilis.

7. H. K. T. K. Substantia maligni Angeli sustentatur cum privatione Virtutis & cum privatione Gloriæ, & ideo est ejus substantia in Minoritate, in qua Minoritate est temporificata, & propter hoc habet Tempus in illa Minoritate majorificatam Virtutem, & substantia maligni Angeli habet majorificatam pœnam.

8. H. T. H. I. Omnes partes Angeli sunt æqualiter principiatæ in uno Tempore, & ideo Tempus non est majus in quibusdam, quàm in aliis, etsi quædam partes sint in majori Virtute, quàm aliæ; sicut memorare, intelligere & amare Angeli, in quibus tempus est majus, quàm in bonificare, magnificare &c.; & ista Majoritas est ratione summi Objecti, quod est memorabile, intelligibile & amabile ab Angelo, & non bonificabile nec magnificabile ab ipso.

9. H. T. H. K. Angelus fuit in suómet Tempore principiatus virtuosus, eò quòd in suâmet Virtute fuit principiatus, & sua Virtus fuit majorificata in hoc, quòd fuit confirmatus in bono statu, & elongatus à Minoritate tunc, quando in uno & eodem Tempore, in quo fuit creatus, fuit DEUS per ipsum intellectus, amatus & memoratus, sic, quòd nec de uno Tempore nec de alio fuit secutus motus, successio nec multiplicatio momentorum; & sic significatur, quòd Tempus Angeli sit indivisibile, & non multiplicet momenta, horas, dies nec annos, nec aliquas figuras, quæ multiplicantur per sensuale Tempus, sicut in Tempore Solis, qui ratione sui motûs nobis multiplicat in his inferioribus momenta, horas, dies & annos.

10. H. T. I. K. Angelus fuit æqualiter in uno & eodem Tempore creatus in Virtute, & cum Æqualitate Bonitatis, Magnitudinis &c., & in illo eodem Tempore, in quo fuit creatus, alteravit se ipsum, inclinando se ad Minoritatem contra Æqualitatem Virtutis, Bonitatis, Magnitudinis &c., & propter hoc fuit obstinatus & malignus, quia noluit plùs memorare, intelligere & amare DEUM, quàm se ipsum, nec sinè motu, quamvis in sua Bonitate esset Tempus cum Virtute, & in sua Malitia cum Vitio.

11. I. K. T. H. Angelus est in Tempore cum majori Veritate Gloriæ, & cum majori Gloria Veritatis, & ideo habet modum secundùm Majoritatem Veritatis & Gloriæ, quomodo sit in eodem Tempore temporificatus extensè de suo principio per totam suam æviternitatem, ut non obliviscatur objecta, quæ accepit, & quæ æviternaliter accipit cum Majoritate verificandi & gloriandi.

12. I. K. T. I. Gloriosus Angelus est verus, & verus Angelus est gloriosus, & hoc æqualiter, sicut amorosus & potens, quæ omnia in uno & eodem tempore æqualiter existunt in Angelo; & ideo est in benigno Angelo

nulla potentia vacuabilis, & de maligno Angelo est contrarium.

13. I. K. T. K. In maligno Angelo est Tempus sustentatum in minori Veritate, & est sustentatum in majori pœna; & ideo nollet intelligere illam Veritatem, quam intelligit, imò vellet intelligere contrarium; & nollet habere pœnam, quam habet, quia vellet habere Gloriam; & ideo in uno & eodem Tempore vult esse & non esse.

14. I. T. H. I. Major Æqualitas, quæ potest esse in Tempore Angeli, est, quòd in uno & eodem Tempore æqualiter sint verificativum, verificabile & verificare, quia in illa Æqualitate non potest deficere Tempus Veritati, nec Veritas Tempori; & ideo sunt in Angelo verificabile & verificatum unum & idem numero, sed de nobis non est ita, quamdiu sumus in hac præsenti vita, quia Tempus, in quo nos sumus, habet Concordantiam cum Minoritate.

15. I. T. H. K. In malignoAngelo est major Veritas in Minoritate, & Minoritas in Veritate; & ideo est Tempus majorificatum in Falsitate, & minorificatum in Veritate; & propter istam Contrarietatem est alteratus de bono in malum, & de Magnitudine in parvitatem &c.

16. I. T. I. K. In malignoAngelo est Tempus æqualiter minorificatum in Veritate, in qua verificativum, verificabile & verificare sunt minora, quam Minoritatem habet, quia ponit Æqualitatem inter suum intelligere & suum amare, tantum odiendo Veritatem, quantum intelligendo Falsitatem, & tantum amando Falsitatem, quantum intelligendo Veritatem.

17. K. T. H. I. Major Æqualitas Gloriæ in Angelo est de gloriativo, gloriabili & gloriari, & ideo est major Æqualitas Temporis in Angelo, eò quòd Gloria in illo sustentetur per modum durandi in majori Æqualitate gloriandi.

18. K. T. H. K. Major Minoritas Temporis est, quòd sit contra majorem Gloriam; Tempus maligni Angeli est illud, quod est contra majorem Gloriam, quia in ipso sustentatur major pœna; & ideo est malignus Angelus contra Æqualitatem cum Majoritate, & habet Concordantiam cum Minoritate.

19. K. T. I. K. Minor Æqualitas, quæ sit in Gloria Angeli, est accidentalis, & ideo Tempus est minus in accidentali Gloria, quàm in substantiali, & majus in substantiali Gloria, quàm in accidentali, & hoc in bono Angelo; sed de malo Angelo est contrarium, quia Tempus est in minorificare in substantia illius ratione accidentium, & non ratione naturæ substantiæ.

20. T. H. I. K. Inter Tempus Angeli & corporale Tempus est Differentia Majoritatis & Minoritatis, quia angelicum Tempus est de intellectuali natura, quæ habet in se majorem Æqualitatem Bonitatis, Magnitudinis &c., quàm corporale Tempus; & ideo hoc, quod Angeli faciunt de corporalibus rebus, existit in successione & motu ac multiplicatione momentorum, horarum, dierum, septimanarum, mensium & annorum secundùm naturam corporalis Temporis, sed non secundùm intellectualem naturam; sicut in Annunciatione sancti Gabrielis ad nostram Dominam, quia ab illo Tempore usque ad præsens Tempus secuta est multiplicatio dierum successivè, sed non secundùm sanctum Gabrielem intellectualiter, quia in illo eodem tempore existit nunc secundùm se ipsum, quo tunc erat, quando annuntiavit nostræ Dominæ Sanctæ Mariæ Conceptionem Filii DEI.

OCTAVA QUÆSTIO. I.

Ubi sunt Angeli?

SOLUTIO. *Camera.* C. E. I.

1. CONvenit considerare Locum Angelorum secundùm Regulam de Loco, quæ est in *Tabula Generali* & in hoc Libro, & secundùm significata ipsorum C. E. I., sicut per E. positum in suo I., in quo significatur, quòd Potestas Angeli intellectualiter sit collocata in Magnitudine Loci, & in Veritate Loci, & quòd Potestas sit collocata in suo I.; & ideo significatum est, quòd Angelus, qui est de Magnitudine & Veritate, sit collocatus in se ipso, ita, quòd non indigeat extraneo Loco, sicut homo, qui non potest esse collocatus in se ipso sinè extraneo Loco, qui non est de sua essentia.

2. C. E. T. C. Angelus est in illo Loco, in quo sua Potestas est in magna Concordantia, & ideo significatur, quòd Angeli sint in empyreo Cœlo, in quo Potestas Angeli habet magnamConcordantiam in contemplando DEUM & Humanitatem nostri Domini JESU Christi; & ideo Angeli possunt habere magnam Concordantiam alius cum alio in illo Loco.

3. C. E. T. E. Principia Angeli sunt Magnitudo & Potestas, & hoc idem de Bonitate, Duratione &c., exceptâ Contrarietate, & ratione magnæ Concordantiæ & Potestatis potest unum Principium esse collocatum in alio, sicut Potestas in Magnitudine, in quantum est magna per Magnitudinem, & Magnitudo in Potestate, in quantum per Potestatem potest esse; & propter hoc potest Angelus esse in se ipso & in suis Principiis, sicut magnus in Magnitudine, & potens in Potestate, & principians in Principio, & justus in Justitia, & sapiens in Sapientia, & amans in Amore.

4. C. E. T. I. Angelus est intellectualis substantia, in qua Magnitudo & Potestas sunt æquales, & ideo ejus Potestas satisfacit Magnitudini, & Magnitudo Potestati in tantum, quòd non indigeat collocari in sensuali Loco, nec de ipso recipere aliquam assituationem, nec illi dare occupationem, sicut potentia, quæ in objecto non occupat Locum, nec objectum in potentia.

5. C. I. T. C. Sicut non convenit Angelo, quòd ejus Magnitudo, Veritas & Concordantia sint collocatæ in imaginatione hominis, sic nec convenit, quòd ejus substantia sit collocata in corporali Loco; sed, quia unus corporalis Locus non est alius, & Angelus est finitus & terminatus, convenit Angelo, quòd, si est in uno Loco, non sit in alio: quia, si esset in omnibus Locis, esset ejus Magnitudo infinita; & ideo, in quantum est in uno Loco & non in alio, est in illo Loco, in quo est, secundùm naturam suæ finitatis, & non secundùm Concordantiam corporalis Loci, nisi, in quantum corporalis Locus est divisibilis secundùm naturam substantiarum corporalium rerum, quæ sunt collocatæ & differunt aliæ ab aliis.

6. C. I. T. E. Angelus est in Loco secundùm Magnitudinem suorum Principiorum, & hoc convenit esse verum, ut Magnitudo satisfaciat Veritati, & Veritas Magnitudini; & ideo est Angelus sic in corporali Loco, quòd, quando se mutat de uno Loco in alium, non recipiat multiplicationem nec figuram illius Loci, imò transit sinè alteratione sui ipsius & illius Loci in uno momento sinè successione & sinè corporali motu, sicut intellectualis potentia, quæ se habet ad suum proprium objectum sinè aliquo eorum, quæ diximus, quæ sunt de natura corporaliumPrincipiorum.

7. C. I. T. I. Subst antia Angeli est de æquali Magnitudine & Veritate, ut significet Æqualitatem, quam Magnitudo & Veritas habent in intrinseca Operatione Veritatis DEI; igitur existit Angelus in intellectuali Loco, qui sit de ejus entitate, & non de specie alicujus generis corporalis Loci, ut significet, quòd, sicut Pater est in Filio & in Sancto Spiritu producens & spirans sinè locali motu & sinè successione, quia in illis non est Locus, sic Angelus se moveat de Loco in Locum taliter, quòd ejus motus significet magnam Veritatem Divinæ Trinitatis.

8. C. T. C. E. Pater transmisit Filium ad assumendum Carnem in nostra Domina Sancta Maria, & Filius descendit ad incarnandum in ipsa, & fuit natus ex ipsa DEUS Homo, & hoc sinè motu & sinè successione; & ideoAngelus taliter est in Loco, quòd, ipso existente in Loco & se movente de uno Loco in alium, significet magnaConcordantia ipsius Principiorum magnam Concordantiam Principiorum, quæ fuerunt & sunt in Incarnatione.

9. C. T. C. I. DEUS creavit Mundum de nihilo, & creavit Locum, in quo Mundus existeret & esset collocatus; & DEUS est in Mundo, non tamen in ipso collocatus, nec in Mundo occupat Locum; igitur creavit DEUS Angelum in tam magnaConcordantia Loci & Æqualitatis amborum, quòd sit in Loco sinè occupatione Loci; & ideo natura, quam Angelus habet existendo in Loco, est speculum, in quo significatur modus, quem DEUS habet in existendo in Mundo, & quem Mundus habet in existendo terminatus & comprehensus in DEO.

10. C. T. E. I. Magnitudo Angeli est unum de ejus Principiis, & in ipsa sunt æqualia Principia ejus essentialia concreta, videlicet magnificativum, magnificabile & magnificare, & quodlibet est collocatum in Loco aliud in alio, ita, quòd unum non occupet Locum alteri; & ideo secundùm naturam, de qua Angelus est principiatus, est collocatus in se ipso, quæ collocatio non est sensibilis nec imaginabilis, quia tantùm est induta de intellectualibus habitibus.

11. E. I. T. C. InAngelis est ordo, in quantum quidam sunt propinquiores DEO, quàm cæteri, secundùm ConcordantiamPotestatis & Veritatis, quia quidam habent majorem Potestatem in contemplando Potestatem DEI & ejus Veritatem, quàm cæteri; ille ordo & illa propinquitas non est secundùm naturam corporalis Loci, nec divisionis ejus, quam habet per sursùm & deorsùm:

sùm: nam, si esset, esset impossibile, quòd DEUS esset in omni Loco; sed, quia est in omni Loco, & ita verè in uno Loco, sicut in alio, est ordo, in quo sunt Angeli, secundùm naturam intellectualis Loci, ita, quòd corporalis Locus ibi non potest contradicere.

12. E. I. T. E. Angeli sunt in veracibus hominibus & in Principiis illorum, ita, quòd non occupent Locum ipsorum, nec impediant eorum liberum arbitrium, quia sunt in illis secundùm Veritatem & Potestatem & ratione principiandi verum possificare ad memorandum, cognoscendum, amandum & honorandum DEUM & ad serviendum illi, ut homines possint existere cum DEO.

13. E. I. T. I. Boni Angeli sunt in Gloria, & mali sunt in pœna, & boni sunt in Gloria cum Veritate Potestatis, & cum Potestate Veritatis, & cum Æqualitate ambarum, & maligni Angeli sunt in pœna cum contrario, videlicet cum Potestate Falsitatis, & cum Falsitate Potestatis, & cum Æqualitate ambarum.

14. E. T. C. E. Angeli sunt in decem intellectualibus prædicamentis, quia quilibet est substantia, & habet intellectualem quantitatem & relationem possificativi, possificabilis & possificare; & est qualis, secundùm quòd diximus; & in illis est actio & passio: actio, in quantum sunt intelligentes: passio, in quantum sunt intelligibiles, concordantes & concordabiles; & sunt in tempore, ût diximus; & sunt habituati de intellectualibus Principiis, & assituati de illis; & hoc idem de tempore, ût dictum est; & ideo, prout sunt in decem intellectualibus prædicamentis, sunt separati à decem corporalibus prædicamentis & à natura illorum.

15. E. T. C. I. Malignus Angelus est in peccato contra Concordantiam suæ Potestatis cum æquali Contrarietate possificativi, possificabilis & possificare in memorando, intelligendo & odiendo, & ideo est æqualiter in pœna memorandi, intelligendi & amandi, sed de benigno Angelo est contrarium.

16. E. T. E. I. Benignus Angelus est in Æqualitate Principii & Potestatis, ut æqualiter possit principiare suum memorare, intelligere & amare & contemplari DEUM, & hic inferiùs nos juvare; malignus Angelus verò est in contrario, & ideo est Contrarietas inter benignum Angelum & malignum Angelum, in qua ambo sibi contrariantur.

17. I. T. C. E. Benigni Angeli existunt alii in aliis cum Concordantia Veritatis & Principii, uno non occupante Locum alteri: sicut objectum existens in potentia, & potentia in illo sinè aliqua occupatione; & ideo illa Concordantia, quam unus habet in alio, est magnæ Veritatis & magni Principii.

18. I. T. C. I. Maligni Angeli sunt alii in aliis cum æquali Contrarietate Veritatis & Concordantiæ, quia Veritas in illis verificat falsificare, & Concordantia se pervertit in illis in contrariari; & ideo, quantò plùs unus participat cum alio, tantò fortiùs sunt in malignitate, miseria & pœna.

19. I. T. E. I. Benigni Angeli sunt in orationibus veracium hominum, qui sustinent tribulationes in hoc Mundo secundùm naturas corporalium principiorum & æqualium in defectu, ut ipsos adjuvent, ut sint in intellectualibus Principiis æqualibus in complemento; maligni Angeli verò faciunt contrarium; & ideo boni homines adjuvantur à bonis Angelis, & mali homines tentantur à malis Angelis.

20. T. C. E. I. Maligni Angeli ita sunt in corporali Loco cum pœna, sicut benigni Angeli cum gloria, & Principia illorum æqualiter sunt contraria secundùm naturam corporalium Locorum, quæ attingitur in bono Loco, in quo JESUS Christus & nostra Domina existunt, & in quo locabuntur glorificati homines: & in malo Loco, in quo cruciabuntur peccatores, qui Locus est in abysso terræ plenus igne & aliis contrariis elementis; unde ille corporalis Locus erit æqualiter contrarium Principium omnibus Principiis malorum Angelorum, qui non fuerunt creati ad existendum in illo Loco.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo sunt Angeli?

SOLUTIO. *Camera.* C. E. K.

AD inquirendum Modum Angelorum, convenit sequi illum Modum, quem una Regula habet in alia, sicut nona Regula posita in Regulis ipsorum C. D. E. F. G. H. I. & in decima Regula; & ideo sunt *octo species*, secundùm quas proponimus inquirere Modum Angelorum, videlicet *quid est Modus, de quo est, quare est, quantus est, qualis est, in quo tempore est, ubi est, & cum quo est*, & istæ octo species sufficiunt omnibus Modis existentibus in creatis rebus.

Modus

1. Modus, quem Angelus habet, est secundùm id, quod in illo sunt sua Magnitudo, Potestas & Gloria, quia secundùm suam Magnitudinem habet Modum existendi magnus in se & in suis operationibus: secundùm suam Potestatem habet Modum existendi potens in se & in ipsis: & secundùm suam Gloriam habet Modum existendi glorioſus in se & in hoc, quod facit; & ideo bonus Angelus, in quantum est magnus, potens & glorioſus, habet Modum in se ipso & in alio: malus Angelus verò, secundùm quòd est magnus & potens, habet pœnã.

2. C. E. T. C. In Magnitudine Angeli est Concordantia magnificativi, magnificabilis & magnificare, & in sua Potestate est Concordantia possificativi, possificabilis & possificare, & ideo habet Angelus Modum Concordantiæ ratione Magnitudinis & Potestatis, cum qua Concordantia habet Modum contra Contrarietatem Magnitudinis & Potestatis.

3. C. E. T. E. In Angelo est Principium, quod est unum de suis partibus, de quibus est compositus: igitur ratione Principii habet Modum principiandi magnificare & possificare in Magnitudine & in Potestate; & ideo benignus Angelus, quando fuit creatus, habuit Modum in principiando amare & intelligere de Magnitudine & Potestate, cum quibus amaret & intelligeret suum Creatorem.

4. C. E. T. K. Minoritas in Angelo est unum suorum principiorum, quia in Angelo sunt accidentia, & quia est creatus de nihilo; & ideo habet Modum cum Minoritate contra Magnitudinem Potestatis: sed quando mortificat illum Modum cum Magnitudine Potestatis, tunc habet Modum Majoritatis contra Modum Minoritatis, & hunc Modum habuit benignus Angelus, quamprimum fuit creatus, malignus Angelus verò habuit contrarium Modum, ratione cujus fuit factus malignus & alteratus de Magnitudine Potestatis in Parvitatem.

5. C. K. T. C. Ignis habet Modum calefaciendi cum calore, & illuminandi cum luciditate, & movendi se sursùm cum levitate; sic etiam habet Angelus cum magnificare, gloriari & concordare Modum memorandi, intelligendi & amandi; & ideo secundùm istum Modum habet Modum accipiendi objecta, quæ cum magna Gloria & Concordantia sunt recolibilia, intelligibilia & amabilia.

6. C. K. T. E. Humanus intellectus habet Modum, quòd in imaginatione attingat sensualia objecta, & de illo Modo imaginandi sensibiles res habet Modum mutandi se ad intelligendum intelligibiles res; sic & multò meliùs habet Angelus Modum secundùm sua magna & glorioſa Principia ad intelligendum magna & glorioſa Principia, & per illa habet Modum ad intelligendum inferiores sensuales res.

7. C. K. T. K. In Angelo est Minoritas, ût diximus, secundùm quam habet Modum intelligendi parvitatem suæ naturalis delectationis, sed ratione Magnitudinis Gloriæ DEI habet Modum habendi magnam delectationem in Gloria DEI; & ideo habent boni Angeli Modum ascendendi de parvis naturalibus Modis ad magnos Modos, qui sunt supra eorum naturam, in quo Modo quiescunt.

8. C. T. C. E. Magnitudo DEI est Ratio DEO, quòd habeat Modum secundùm ipsam in principiando magnam creaturam, cum qua possit habere magnam Concordantiam; & ideo secutus est DEUS istum Modum, quando assumpsit humanam Carnem de nostra Domina Virgine Maria; & secundùm istum Modum habet Angelus Modum in habendo magnam Concordantiam ad principiandum magnum memorare, intelligere & amare, & ad contemplandum Filium nostræ Dominæ, & ad tractandum honorem illius in hoc mundo.

9. C. T. C. K. DEUS habet Modum in habendo Concordantiam cum creatura secundùm suam Magnitudinem, & creatura habet Modum in suo Creatore secundùm Concordantiam suæ parvitatis; & ideo facit DEUS miracula & opera supra naturam; simili modo habet se Angelus cum Magnitudine ad sensualia objecta cum Concordantia suæ Magnitudinis, & objecta habent Concordantiam cum illo secundùm suam parvitatem: & ideo habent Angeli Modum in audiendo voces sinè auribus, & in videndo colores sinè oculis, & in movendo homines sinè tactu, & in movendo se ipsos de uno loco in alium sinè motu, & sic de aliis rebus similibus istis.

10. C. T. E. K. Bonus Angelus habet Modum secundùm bonum & magnum Principium in bono & magno principiabili, & habet Modum secundùm bonum & parvum Principium in bono & parvo principiabili, & ideo habet Modum justitiæ & proportionis,

nis,& malus Angelus habet contrarium Modum.

11. E. K. T. C. DEUS Pater habet Modum cum Concordantia Poteſtatis & Gloriæ in generando DEUM Filium, & ambo habent Modum cum Gloria & Poteſtate in ſpirando DEUM Sanctum Spiritum, qui Sanctus Spiritus habet Modum cum Concordantia Gloriæ & Poteſtatis in delectatione amborum, & in terminatione ternarii numeri; & ideo ſecundùm Modum Trinitatis dedit DEUS Angelo Modum in ternario numero, in quo ejus eſſentia ſuſtentatur cum Concordantia formæ, materiæ & conjunctionis, ſecundùm quam habet Modum Poteſtatis in gloriari contemplando Trinitatem DEI.

12. E. K. T. E. Sicut amans homo ratione amoris habet Modum amandi, ſic Angelus ratione Poteſtatis habet Modum principiandi poſſificare,& ratione Gloriæ gloriandi; & ideo ſequitur bonus Angelus Modos ſuorum Principiorum, & malus Angelus ſequitur contrarium Modum; hoc idem ſequitur in juſtis & peccatoribus hominibus.

13. E. K. T. K. Angelus habet Modum ſecundùm Minoritatem in contemplando Poteſtatem & Gloriam DEI, & Modum, quem habet in contemplando DEUM ſecundùm Majoritatem, habet ſecundùm influentiam Poteſtatis & Gloriæ DEI; & ideo habet Modum cum finita Poteſtate attingendi infinitam Poteſtatem, & cum parva Gloria majorem Gloriam.

14. E. T. C. E. Angelus ſequens Modum ſuorum Principiorum habet Modum concordandi unum Principium cum alio, & ideo poteſt magis amare intelligendo DEUM, quàm ſe ipſum; ſed, quia malignus Angelus non ſequitur naturam ſuorum Principiorum, non poteſt illa concordare ad magis amandum DEUM, quàm ſe ipſum; & hoc idem ſequitur de bonis & malis hominibus.

15. E. T. C. K. In minori Concordantia eſt minor Modus Poteſtatis, & in majori Concordantia eſt major Modus Poteſtatis; & ideo eſt in Angelis alius Modus ſecundùm minorem Concordantiam Poteſtatis, & alius ſecundùm majorem Concordantiam Poteſtatis, & ideo ſunt in Angelis quidam Modi majores, quàm alii.

16. E. T. E. K. Bonus Angelus habet Modum complendi Poteſtatem, quam habet in principiando bona opera hìc inferiùs inter nos,& hoc eſt ratione ſuorum Principiorum, quæ ſunt plena multis Modis, quia quodlibet eſt plenum ſuo proprio Modo & Modis aliorum Principiorum; & ideo dat nobis doctrinam & Modum, ut principiemus bona opera, & ſimus pleni multis bonis Modis, quia ille poteſt vincere multa vitia, qui habet multos bonos Modos; malus Angelus verò facit contrarium hujus.

17. K. T. C. E. Angeli habent Modum ad invicem in habendo Gloriam alius ex alio in manifeſtando ſibi ſe ad invicem; & hunc Modum habent, quia alius concordat cum alio ſecundùm ſuam naturam & ſuorum Principiorum & ſecundùm influentiam deſuper eis provenientem; in malis Angelis autem eſt contrarium.

18. K. T. C. K. Benigni Angeli habent Modum cum Animabus hominum, quæ ſunt in Gloria, quia cum ipſis habent Concordantiam & quietem in amando & cognoſcendo ſupremum glorioſum Dominum, qui in omnibus ſuis Dignitatibus habet Modum & Concordantiam, cum qua illis tribuit Modum in habendo Concordantiam & quietem; ſed maligni Angeli habent nullum Modum in Concordantia cum animabus hominum peccatorum, quæ ſunt in Inferno, quæ ſunt in tam magna Minoritate Concordantiæ, quòd nullum Modum habeant recipiendi influentiam à ſupremo Domino.

19. K. T. E. K. Secundùm quòd unum Principium eſt minus in Angelis, quàm aliud, eſt in illis unus Modus minor, quàm alius; & quia quilibet illorum Modorum eſt in Gloria, habet quilibet bonus Angelus quietem, ſecundùm quòd eſt ſuus Modus; & ideo Angeli habentes parvam Gloriam habent quietem, quia in illa Gloria habent Modum; & hoc idem ſequitur de bonis hominibus, qui ſunt in præſenti vita, de malis autem eſt contrarium.

20. T. C. E. K. In hac vita habent magnam pœnam illi homines, qui habent Modum, participando cum hominibus, qui non habent Modum, quia illi ſequuntur naturam ſuorum Principiorum,& concordant unum cum alio; & in quantum participant cum hominibus, qui non habent Modum, ſunt occaſionati, quòd relinquant Modum, & habeant Contrarietatem in ſuis Principiis,& habeant Concordantiam cum Minoritate contra Majoritatem Bonitatis, Magnitudinis &c.: unde, cùm iſta participatio ſit tam magna infelicitas, quis poſſet æſtimare infelicitatem & pœnam, quam in Inferno habent maligni Angeli & Animæ peccatorum, qui in illorum participatione non habent Modum nec Concordantiam,& ſunt contrarii in omnibus ſuis Principiis.

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo agunt Angeli id, quod agunt?

SOLUTIO. *Camera.* E. G. K.

1. AD inquirendum id, cum quo Angeli agunt id, quod agunt, convenit conſiderare ſextam & decimam Regulam, in qua ſexta & decima Regula apparet, quòd Angeli agant id, quod agunt, cum propriis & appropriatis qualitatibus & proprietatibus: cum propriis, ſicut cum ſua Poteſtate, cum qua Angelus poſſificat ſuum velle, & cum ſua Voluntate, cum qua amat Gloriam DEI: cum appropriata proprietate, ſicut cum ſua Voluntate, quam habet in Poteſtate, in amando ſuam Gloriam, quam Poteſtas habet in gloriari.

2. E. G. T. E. Ignis agit id, quod agit, cum ſua Poteſtate & cum ſuo naturali Appetitu, quæ ſunt ejus Principia, ſic Angelus agit id, quòd agit, cum ſua Poteſtate in poſſificando, & cum ſua Voluntate in amando, & ſic de aliis ejus Principiis ſecundùm naturam illorum; & ideo bonus Angelus eſt bonus, quia agit id, quod agit, cum natura & ſecundùm naturam ſuorum Principiorum, & hoc idem ſequitur de bonis hominibus; mali Angeli verò ſunt mali, quia agunt hoc, quod agunt, contra naturam ſuorum Principiorum, & hoc idem ſequitur de malis hominibus.

3. E. G. T. G. In elementatis rebus elementa agunt hoc, quod agunt, cum Fine ejus, propter quod ſunt conjuncta in elementata ſubſtantia, quia quodlibet elementum dirigit ſuam Poteſtatem & ſuum naturalem Appetitum ad illum Finem: ſic & multò meliùs boni Angeli agunt hoc, quod agunt, propter Finem, ad quem ſunt creati, videlicet ad DEUM memorandum, intelligendum, amandum, honorandum, laudandum & illi ſerviendum, & ideo ſunt boni, quia ad illum Finem dirigunt ſuam Poteſtatem; ſed quia Dæmones faciunt contrarium, ideo ſunt peccatores.

4. E. G. T. K. In Angelis eſt Minoritas, quæ eorum Poteſtati & Voluntati appropriat ſuam ſimilitudinem, cum qua attingunt minores res, quæ ſunt inter nos, quia una ſimilitudo eſt ſpeculum & figura alterius, & ideo boni Angeli cum minori Poteſtate & Voluntate diligunt minores res, & cum majori Poteſtate & Voluntate diligunt majores res; mali Angeli verò faciunt contrarium.

5. E. K. T. E. In Sacramento Altaris Presbyter conficit illud Sacramentum cum Poteſtate DEI appropriata Poteſtati Presbyteri, cum qua conficit Sacramentum, ut det Gloriam DEO, ita, quòd Principia illius Sacramenti ſunt duæ Poteſtates, una Poteſtas eſt propria DEI, altera Poteſtas autem, quam habet Presbyter in illo Sacramento, eſt appropriata; unde, ſicut Presbyter facit Sacramentum cum Poteſtate DEI, ſic Angelus habet appropriatam Poteſtatem, cum qua operatur inter nos, & cum qua videt colorem, & audit ſonum, & intellectualiter loquitur cum homine, & movet ipſum de uno loco in alium, ut ipſum ducat ad Gloriam DEI; & ideo habent Angeli Poteſtatem in corporalibus rebus.

6. E. K. T. G. Omne id, quod boni Angeli faciunt, faciunt cum licentia DEI, & ideo non habent Poteſtatem faciendi contra Finem illius licentiæ, nec volunt illam habere, quia, ſi ipſam haberent, eorum Poteſtas non haberet quietem in Fine, ſed haberet pœnam; mali Angeli verò omne malum, quod faciunt, faciunt cum permiſſione DEI, qui permittit illud malum fieri ideo, quia volunt facere contra Finem, propter quem ſunt, & ipſi volunt habere licentiam, quam habent, & ideo ſunt mali, & in Fine illius licentiæ habent pœnam; & non poſſunt habere quietem.

7. E. K. T. K. Omne id, quod bonus Angelus agit, agit ſecundùm primam & ſecundam intentionem, ponens primam intentionem in Majoritate Poteſtatis, & ſecundam intentionem in Minoritate Poteſtatis, & ideo habet ejus Poteſtas quietem in Gloria in utraque intentione; Poteſtas verò mali Angeli habet pœnam in Inferno, quia ponit primam intentionem in Minoritate Poteſtatis, & ſecundam in Majoritate Poteſtatis.

8. E. T. E. G. Homo movet cum ſua Voluntate ſuas manus & ſuos pedes ad illum Finem, quem deſiderat, hoc idem facit unus homo cum alio, quem movet ad Finem ſui velle cum ſua Voluntate & cum ſuis denariis & cum ſuo dominio; ſimili modo habent

se Principia Angeli, quia Angelus movet se ipsum & suas partes cum sua communi Potestate & cum sua communi Voluntate ad Finem suorum Principiorum; & iste motus est intellectualis, & cum isto movet homines cum sensuali motu, super quem dedit illi DEUS Potestatem & dominium; & propter hoc habent Angeli Potestatem inferiùs inter nos & in naturalibus Principiis.

9. E. T. E. K. In homine est sensualis & intellectualis Potestas, sensualis, quantum ad corpus, intellectualis, quantum ad Animam: & sensualis est minus Principium, intellectualis verò majus; & ideo movet corpus Animam cum minori Potestate ad volendum sensibiles res, & Anima movet corpus cum majori Potestate ad sentiendum; sic Angelus cum substantiali Potestate movet accidentalem Potestatem ratione ipsius accidentare, & minor Potestas movet majorem ad accidentandum, & major Potestas remanet in se completum Principium; & ideo in Angelis una Potestas est nobilior, quàm alia.

10. E. T. G. K. Possificativum attingit in possificabili, quod est de sua essentia, extraneum possificabile, & ideo attingit cum suo possificabili Finem extranei possificabilis: & ideo est in Fine extraneum possificabile in Minoritate, & propinquum possificabile in Majoritate; simili modo attingit Angelus cum sua Potestate in Fine Potestatis remotum possificabile in propinquo possificabili.

11. G. K. T. E. Angelus attingit in amabili amare cum amativo, & in gloriabili attingit gloriari cum gloriativo, & in principiabili attingit principiare cum principiativo; & ideo attingit in se ipso & extra se ipsum cum se ipso, videlicet cum suis Principiis.

12. G. K. T. G. In Angelo est Finis Gloriæ amabilis, & illum amabilem Finem attingit amativum, quod est Angelus, qui amat illum Finem, & attingit illum in Gloria amativi, amabilis & amare & amati: & ideo bonus Angelus non cessat amare; sed malus Angelus non cessat odire, quia agit per oppositum.

13. G. K. T. K. Angelus cum gloriabilitate movet amativitatem ad amandum ratione passionis, ut amabile sit amatum & gloriatum, & cum amativo movet gloriabile gloriatum & amabile amatum, & hoc ratione actionis, & ideo est passio in Minoritate in amare & gloriari, & actio in Majoritate, & gloriari & amare existunt cum ambabus.

14. G. T. E. G. In Voluntate Angeli sunt tria Principia, scilicet amativum, amabile & amare, & Voluntas habet quietem cum Fine omnium trium, & cum Fine Voluntatis sunt omnia tria in quiete: & ideo est Voluntas boni Angeli plena quiete; sed Voluntas mali est vacua, quod est major pœna, quæ possit esse.

15. G. T. E. K. Bonus Angelus habet cum bono amare bonum amativum & bonum amabile, & cum bono amativo & amabili habet bonum amare; malus Angelus verò cum malo amare habet malum amativum & malum amabile, & cum malo amativo & malo amabili habet malum amare. Et hoc idem sequitur in principiare & minorificare, cum quibus potest idem haberi, quod cum amare.

16. G. T. G. K. Angelus habet cum minori Fine minus amare, & cum majori Fine habet majus amare; & ideo, secundùm quòd fines sunt majores vel minores, habent Angeli, cum quo majorificent vel minorificent suum amare.

17. K. T. E. G. Gloria & Finis sunt in Angelo duo Principia, cum quibus habet quietem, si est bonus Angelus; sed, si est malus, cum ambobus habet pœnam & laborem: pœnam habet contra Gloriam, laborem contra Finem, quem vult habere, & non potest habere; & id, propter quod illum non potest habere, est, quia omnia sua Principia sunt vacua Fine, propter quem sunt creata.

18. K. T. E. K. Bonus Angelus principiat cum Gloria suum memorare, intelligere & amare, & illud principiare removet cum Majoritate à Minoritate; malus Angelus verò facit contrarium hujus, & ideo principiat malus Angelus suum memorare, intelligere & amare cum Minoritate contra Majoritatem.

19. K. T. G. K. Minor Finis Gloriæ est odire, & major Finis est amare, & ideo boni Angeli participant cum amare unus cum alio; sed dæmones odiunt cum minori Fine.

20. T. E. G. K. Bonus Angelus principiat cum majori Fine hoc, quod agit, ut DEUM amet & honoret & illi serviat, & cum minori Fine principiat hoc, quod facit inferiùs inter nos, & hoc idem facit bonus homo; malus Angelus verò & malus homo faciunt contrarium; & ideo malus Angelus & malus homo

homo cum servitute principiant hoc, quod agunt, & bonus Angelus & bonus homo cum libertate, cum qua habent quietem in Gloria DEI.

QUÆSTIO V.

De Sacramento Altaris.

PRIMA QUÆSTIO. B.

Utrùm sit Sacramentum Eucharistiæ.

SOLUTIO. *Camera.* B. E. H.

1. DEUS creavit creaturas cum Bonitate, Potestate & Virtute, & etiam cum Magnitudine, Duratione, Sapientia, Voluntate, Veritate & Gloria, quæ sunt ejus Dignitates, & istarum similitudines creavit DEUS in creaturis, secundùm quòd creaturæ illas similitudines potuerunt recipere, & secundùm dispositionem & proportionem creationis, & ideo potest Potestas DEI in creaturis secundùm se ipsam & secundùm Bonitatem, Virtutem & alias Dignitates: unde sequitur, quòd DEUS magis possit in creaturis id, quod est plus, quàm quod est minus, quia tantum potest in illis, quantum est illud bonum & illa Virtus æqualis Potestati: & id, quod non potest in creaturis, est contradictio & Vitium, quod *non posse* est bonum & Virtus; igitur potest homo de DEO magis affirmare, quòd DEUS de creaturis possit operari plus boni & Virtutis, quàm minus; &, quia major Potestas boni & Virtutis, quam DEUS potuit in Mundo, fuit in Incarnatione Filii DEI, ideo est Incarnatio, quam probavimus, cui Incarnationi convenit, quòd habeat sanctum Signum, quod est Eucharistia & Sacramentum Sanctitatis, quod necessariò convenit esse, ut DEUS producat Potestatem, Bonitatem & Virtutem in altiori gradu & Signo Sanctitatis, quam DEUS possit producere in creaturis, & quam creaturæ possint recipere; quia, si tale Sacramentum non esset, non corresponderent sibi invicem Bonitas, Potestas & Virtus DEI in Æqualitate habendi actionem supra creaturas, quæ deveniret in actum, & Potestas esset major in potentia, & etiam passiva qualitas creaturarum, quàm Ratio Bonitatis & Virtutis, quæ sunt Rationes bono, quòd agat bonum virtuosum, qui defectus est impossibilis; & etiam, quia, si hoc Sacramentum non esset, posset homo secundùm Veritatem plùs negare Potestatem DEI in creaturis, quàm affirmare, postquam hoc, in quo plus potest, non venisset ad actum; quæ affirmatio est impossibilis; igitur sequitur, quòd sit Sacramentum Eucharistiæ, quod nobis est sanctum Signum Corporis Christi, & est de majori Potestate boni & Virtutis, quam DEUS potest in creatura, & creatura recipere.

2. B. E. T. B. Inter Potestatem, quam DEUS habet in creatura, & Potestatem, quam creatura habet in se ipsa, est Differentia, quia creatura non potest tantum boni producere in se ipsa, quantum bonum DEUS potest producere in illa; igitur convenit, quòd DEUS producat illud bonum in creatura in altiori gradu, in quo possit producere, & possit creatura illud recipere: & sic declarat Differentia in Signo Sacramenti altiorem gradum boni, qui potest dari & recipi; sed, si non esset hoc Sacramentum, deficeret Ratio bonitatis Potestati, & Potestas Bonitati ex parte Causæ, & non ex parte effectûs, qui defectus est impossibilis; igitur Sacramentum Eucharistiæ est, ut non sit dictus defectus, & ut Ratio Bonitatis, Potestatis & Differentiæ æqualiter inter se correspondeant.

3. B. E. T. E. Bonitas & Potestas DEI sunt Principia Mundi, & ambæ correspondent sibi æqualiter in existendo Principia Mundi, nam Potestas DEI est infinita, & similiter sua Bonitas; &, quia ambæ sunt æquales in Infinitate, habent se æqualiter in bonificando, possificando & principiando Mundum secundùm illud sanctum Signum, in quo nobis earum similitudines fortiùs possunt repræsentari; &, quia majus Signum Sanctitatis, quod possit esse, est Mysterium Sacramenti Altaris: si est tale Sacramentum, majus bonum Potestatis & Principii est principiatum & productum & positum in actu; sed, si hoc Sacramentum non esset, illud esset secundùm Rationem Bonitatis, Potestatis & Principii principiabile & positum in potentia, & nunquam productum in actum, & esset privatio Rationis Bonitatis, Potestatis & Principii in bonificare, possificare & principiare ex parte Causæ, & non ex parte effectûs; & hoc est impossibile & contra Regulam ipsius B.; igitur Sacramentum Altaris est.

4. B. E. T. H. Major Potestas boni, quam DEUS potest dare homini, est illa, quam tribuit in Sacramento Altaris, dando Presbytero Potestatem, quòd de Pane possit sanctificare Corpus Christi, transubstantiando

quòd inter DEUM & creaturam non possit esse major; at, si Sacramentum non esset, deficeret Virtus Principio, & Principium Virtuti, & quodlibet sibi ipsi, & hocidem de Claritate: qui defectus est impossibilis secundùm mutuam correspondionem Virtutis, Principii & Claritatis; igitur est illud Sacramentum, quod inquirimus.

18. H. T. B. H. Major Claritas Virtutis ostendit majus Signum Virtutis; &, si Sacramentum Altaris est, sustentatur illa ostensio in Sacramento Altaris; at, si hoc Sacramentum non esset, non haberemus Signũ, quod sit subjectum, in quo nobis ostendatur major Claritas Virtutis, quæ sit inter DEUM & nos, & realiter deficeret Medium inter DEUM & nos, & nos phantasticè crederemus Sacramentum esse, & falsò figuraremus majorem Claritatem Virtutis, quæ sit inter DEUM & nos, nam affirmamus, quòd hoc Sacramentum sit: & sic cum falsitate haberemus majorem Claritatem in intelligendo & amando majorem Virtutẽ; sed, quia hoc est impossibile, convenit, quòd hoc Sacramentum, quod inquirimus, realiter sit in reali esse.

19. H. T. E. H. Majus Principium Virtutis est, quòd Virtus hominis possit recipere Virtutem DEI, ratione cujus possit principiare de Pane & Vino ita magnam Virtutem, sicut est in Sacramento Altaris; at, si ista Virtus non esset, deficeret Virtus DEI majori Principio Virtutis, & Principium deficeret Virtuti & Majoritati, & Majoritas deficeret ambobus, & omnia tria sibi corresponderent invicem in Minoritate & defectu; & quia hoc est impossibile, est illud Sacramentum, quod inquirimus.

20. T. B. E. H. Illud majus Principium, in quo meliùs apparet & relucet amor (quem DEUS habet erga nos) & illa sanctitas, quam nobis influit, ut in nobis utatur suâ Bonitate, Magnitudine & reliquis Dignitatibus, & ut nobíscum participet, & sit nobíscum & in nobis, & se nobis donet & manifestet, & nos eidem similiter donemus nósmet ipsos in serviendo illi & in cognoscendo & amando illum ex totis nostris viribus, & in ipso corporaliter & spiritualiter vivamus, & per eum cognoscamus viam, per quam incedamus ad honorandum ipsum & illi serviendum, & ad veniendum ad ejus gloriam, istud inquam majus Principium & major Figura Claritatis est, si Sacramentum Altaris est; at, si hoc Sacramentum non esset, deficeret nobis majus Signum Sanctitatis, & majus Principium Claritatis, qui defectus esset ex parte Causæ, & non ex nostra parte; & quia iste defectus est impossibilis, Sacramentum Altaris est de necessitate.

Plures alias Rationes possemus adducere ad probandum, quòd Sacramentum Altaris sit necessarium, & est necessariò, secundùm quòd probavimus, sequendo Naturam & Proprietates DEI, quæ sunt ejus Dignitates, & ipse est illæ Dignitates, & illæ sunt ipse DEUS; & si his, quæ diximus, fiat objectio, videlicet, quòd Potestati DEI conveniat agere tantum bonum, quantum potest, *respondemus & dicimus, quòd bonum, quod DEUS potest facere in creatura, sit secundum proportionem JESU Christi, ratione cujus creavit Mundum, & illum ipsi proportionavit, secundùm quòd generaliter & specialiter fuit conveniens*, & de hoc jam tractavimus, & ad hanc objectionem jam facta est responsio suprà, ubi de Incarnatione Filii DEI factus est sermo, quæ Incarnatio convenit in uno Homine tantùm, & ipsi convenit unum sæculum tantùm, & non multa, & illi sæculo conveniunt suæ partes, secundùm quòd sunt ordinatæ & proportionatæ majores & minores una, quàm alia, & una diversa ab alia; & secundùm quòd probavimus hoc Sacramentum per Artem, possunt etiam probari alia Sacramenta.

SECUNDA QUÆSTIO. C.

Quid est Sacramentum Altaris?

SOLUTIO. *Camera.* C. E. H.

1. SAcrum Sacramentum Altaris est illud Sacramentum sive Signum bonæ Gratiæ, in quo Potestas hominis habet tantam Virtutem, quantam DEUS illi potest dare, & homo recipere; & ideo est hoc Sacramentum in tanta Potestate Virtutis, quòd non possit esse major, quoniam homo cum Potestate DEI habet tantam Virtutem, quòd Panem transubstantiet in Corpus JESU Christi, & Vinum in ejus Sanguinem, & efficiat, quòd accidentia Panîs & Vini sustententur sinè proprio subjecto, & sinè multiplicatione Corporis Christi & ejus Sanguinis.

2. C. E. T. C. Sacramentum Altaris est illud Subjectum, in quo Potestas DEI & Hominis habent ita magnam Concordantiam, quòd non possint habere majorem, quia ratione magnæ Concordantiæ, quam habent, efficit homo de Pane Carnem JESU Christi, & de Vino Sanguinem hic inter nos, Christo existente in Cœlo & in nobis, & Carne existente in Hostia, & consecrato Sanguine existente Sanguine in Calice & in Corpore, ita, quòd Differentia loci ibi non potest contradicere; & istud tale Opus tam potens sit ratione magnæ Concordantiæ, quæ est inter Potestatem DEI & Potestatem hominis.

3. C. E. T. E. Sacramentum Altaris est illa Sanctitas, in qua Potestas hominis principiat majorem Magnitudinem Bonitatis, Durationis, Potestatis &c., quàm in ulla alia sanctitate, quia Potestas hominis est tanta in illa sanctitate, quòd in nulla alia sanctitate possit principiare tantam Magnitudinem Bonitatis &c., quanta est principiare de Pane Christum, & quidem Christum jam principiatum, & de Vino principiare Sanguinem, & Sanguinem jam principiatum, quod est majus & sanctius Principium & Sacramentum Sanctitatis, quod hìc inter nos possit considerari.

4. C. E. T. H. Sacramentum Altaris est illud Opus, in quo homo habet majorem Potestatem, quàm in ullo alio opere; quia major Potestas, quam homo potest habere, est in utendo Potestate DEI cum Majoritate suæ Potestatis, sicut Potestas hominis, quæ est major, quæ possit esse, quando cum Potestate DEI facit majus & sanctius Opus in majori Potestate DEI & hominis.

5. C. H. T. C. Sacramentum Altaris est illud Miraculum, in quo apparet tanta Concordantia increatæ & creatæ Virtutis, quòd per nullam aliam Concordantiam DEI & hominis Fides altiùs possit exaltari in Magnitudine Virtutis & Concordantiæ; nam, quæ Fides potest esse major, quàm credere, quòd Panis convertatur in Corpus Christi, & Vinum in Sanguinem, vidente & tangente homine accidentia Panîs & Vini, & non vidente & tangente accidentia Corporis Christi, & quòd Christus, qui est in Cœlo, existat in tam parva quantitate, sicut est Hostia, & quòd in uno & eodem tempore sit in Cœlo & in terra? quæ Virtus Fidei igitur potest esse major, quàm ista?

6. C. H. T. E. Sacramentum Altaris est illa Virtus, in qua homines magìs possunt mirari, & principiare magnam Spem, ex eo, quòd Christus, qui est DEUS & Homo, tantum se humiliaverit inter nos, & nobis dederit tam magnam Virtutem, quòd de Pane & Vino se permittat principiari, tractari & recipi, & nobíscum, qui sumus peccatores, participare, & cum se ipso mundare nostra peccata; unde, cùm hoc ita sit, quis est ille peccator, in quo Desperatio possit principiari, aut aliquod tale Vitium?

7. C. H. T. H. Sacramentum Altaris est ille Thesaurus, in quo est major Magnitudo Virtutis, quæ possit esse inter nos, & per quem nos possumus habere majorem Charitatem, quàm per ullum aliud Sacramentum; nam Christus habet tam magnam Charitatem erga nos, quòd toties ipsum possimus habere, quoties ipsum volumus habere & recipere, & sumendo ejus Corpus & Sanguinem, sumimus ejus Animam conjunctam cum illo Corpore, & sumendo ejus Humanitatem sumimus ejus Deitatem, quæ illi Humanitati est conjuncta, & quando sumus infirmi, ipse venit ad nos, & quanta est ejus Virtus, tantum se nobis tribuit; unde, cùm hoc ita sit, quæ Charitas igitur potest esse major, quàm ista?

8. C. T. C. E. Sacramentum Altaris est illud Medium, in quo est tanta Concordantia principiandi, quòd nullum aliud Medium possit esse majus inter DEUM & nos in principiare, magnificare & concordare, quia Sacramentum Altaris est illud Medium cum tanta Concordantia principiativi & principiabilîs, quòd homo in illo principiet existere Christi, qui in Cœlo est, in quantum facit, quòd existat in Sacramento, & nobíscum participet, & nos ipsi cum illo facimus, quòd mundemur, & præparemur, ut ad cœlestem gloriam perveniamus. Unde, cùm hoc Sacramentum sit tam nobile Medium, malè faciunt illi, qui tenent Præbendas, & non sunt Presbyteri, quia nolunt principiare tale Medium, nec cum illo frequenter habere magnam Concordantiam.

9. C. T. C. H. Sacramentum Altaris est ille Cibus, in quo homo habet majus sustentare, magnificare & concordare: quia in illo Sacramento est corporalis & spiritualis cibus in majori Concordantia concordativi & concordabilîs, magnificativi & magnificabilîs, sustentativi & sustentabilîs; & ideo malè faciunt homines peccatores, qui existentes in peccato de tali Cibo volunt comedere.

10. C. T. E. H. Sacramentum Altaris est illud Complementum, in quo Magnitudo hominis habet majus Principium hìc inter nos; quoniam tam magnum Principium habet homo in magnificare transubstanti-

ando Panem in Corpus Christi, & Vinum in Sanguinem, quòd non potest habere majus magnificabile, nec ipse potest esse majus magnificativum. Et ideo bene faciunt illi, qui plùs diligunt Magnitudinem Sacramenti, quàm Magnitudinem Præbendæ, quam accipiunt ratione administrandi Sacramentum.

11. E. H. T. C. Sacramentum Altaris est illud Templum, in quo Potestas & Virtus habent Concordantiam in concordando DEUM & hominem, Potestate DEI intrante in Virtutem hominis, & Potestate hominis in Virtutem DEI; & iste introitus habet tam potentem & tam virtuosam Concordantiam, quòd in illo Templo DEUS se ponat in homine, & homo se ponat in Homine Christo. Unde, cùm hoc ita sit, in quo Templo meliùs potest existere amare hominis? & in quo Templo potest esse tam bonum comedere?

12. E. H. T. E. Sacramentum Altaris est illa Similitudo, in qua meliùs apparet Incarnatio Filii DEI, quia in Sacramento Altaris principiat Virtus Potestatis, in quantum Virtus Verborum de Pane facit Carnem, & de Vino Sanguinem; & ista Virtus Potestatis est Principium, in quo significantur Verba, quæ Angelus Gabriel dixit nostræ Dominæ, & Conceptus, quem habuit nostra Domina, per quem factus est DEUS Homo; unde, cùm hoc ita sit, quàm beati & felices sunt illi, in quibus est Character tam virtuosæ Similitudinis, supposito tamen, quòd cum illo Charactere virtuosè principient Potestatem, quam habent in principiando.

13. E. H. T. H. Sacramentum Altaris est illud Exemplum, in quo potestas habet majorem Virtutem, quàm in ullo alio exemplo, quod sit inter nos, quia in illo Exemplo Sacramenti significatur, quòd Potestas DEI habeat tam magnam Virtutem, quòd possit creare de nihilo, & resuscitare homines, & peccatoribus parcere, & quòd velit resuscitare homines, & peccatoribus parcere, postquam in hoc Sacramento dat homini majorem Potestatem Virtutis, quam potest dare, quam Virtutem illi tribuit in illo Sacramento; unde, cùm hoc ita sit, malè faciunt illi, qui istud tam nobile Exemplum, quod habent, non manifestant Infidelibus.

14. E. T. C. E. Sacramentum Altaris est ille Ordo, in quo Potestas potest principiare concordare DEI & hominis in majori concordare & possificare, principiare & ordinare; nam nemo est inter nos & DEUM, qui possit altiùs extollere concordare, possificare & ordinare; & ideo vult DEUS, quòd ad illud Sacramentum sint ordinati homines, qui habeant Ordinem, in quo ipsum possint principiare, concordare, possificare & ordinare.

15. E. T. C. H. Sacramentum Altaris est major Concordantia, quæ potest esse inter Potestatem DEI & hominis, quia tanta est illa Concordantia ambarum, quòd homo cum Potestate DEI in Sacramento superet tempus, locum, quantitatem & motum, quia nullum istorum potest resistere Potestati hominis; & ideo nobilior Potestas, quam homo possit habere in hoc Mundo, & illa, in qua Sancta Trinitas magìs significatur, est in Sacramento Altaris.

16. E. T. E. H. Sacramentum est Testimonium Sanctitatis, & Sacramentum Altaris est illud, quod est majus Testimonium sanctitatis in principiando & possificando, quia in nullo alio Sacramento est tam magnum principiare & possificare, sicut in Sacramento Altaris; & ideo est majus, quàm omne aliud Sacramentum.

17. H. T. C. E. Sacramentum Altaris, quod definimus, est illud Donum, in quo Concordantia & Principium habent Virtutem in tribuendo Christum homini, & hominem Christo; & ideo sunt mali & vitiosi illi homines, qui illud Donum nolunt recipere nec principiare, ut plures homines recipiant illud Donum.

18. H. T. C. H. Sacramentum Altaris est illud Subjectum, in quo Virtus DEI & hominis habent majorem Concordantiam, quàm in ullo alio subjecto, quia Virtus DEI & hominis habent tantam Concordantiam in illo Sacramento, quòd homo cum Virtute DEI & cum sua faciat majorem Transubstantiationem de Virtute in Virtutem, & de Concordantia in Concordantiam, quàm sit omnis alia transubstantiatio, quæ est in creatis rebus; & ideo est creatura magìs virtuosa in illo Subjecto, quàm in omni alio, & in ipso habet majorem Concordantiam cum Virtute.

19. H. T. E. H. Sacramentum Altaris est illud Ædificium, in quo Principium hominis habet majorem Virtutem, quàm in omni alio ædificio, quia ædificat de Pane Carnem Christi, & de Vino Sanguinem Christi, & ædificium Panìs & Vini est majoris

joris Virtutis, quam accidentia per se possint habere sinè naturali subjecto; & ideo in illo ædificio est melius agere & existere, quàm in omni alio.

20. T. C. E. H. Sacramentum Altaris est ille Portus, in quo principiat major Concordantia DEI & hominis, quia in Sacramento Altaris principiat tam magna Concordantia DEI & hominis, quòd homo stet securus à majori periculo, quod possit esse in homine, quia in illo Portu est homo in tanta securitate, quòd nullum peccatum potest contra hominem.

TERTIA QUÆSTIO. D.

De quo est Sacramentum Altaris?

SOLUTIO. *Camera.* D. E. H.

1. Responsionem hujus Quæstionis convenit fieri secundùm Regulam de D., in qua datur modus ad respondendum ad hanc Quæstionem sic, quòd Sacramentum Altaris sit de potente Virtute Presbyteri, quæ durat, & quæ oritur de Verbis ordinatis & appropriatis ad constituendum hoc Sacramentum, & est de potente & durante Virtute DEI, & ambæ Virtutes sunt tanquam agens, quod producit Sacramentum de illa materia, quæ dimittit accidentia Panìs & Vini, & est transubstantiata & informata in Corpus JESU Christi, & Finis Sacramenti est de participatione, quam DEUS vult habere nobìscum in Duratione, Potestate & Virtute ipsius & nostra in illo Sacramento.

2. D. E. T. D. Sacramentum Altaris est de illa Materia, quæ dimittit accidentia Panìs & Vini sinè corruptione suî ipsius & ipsorum accidentium, & assumit accidentia JESU Christi sinè corruptione ipsius Christi & suorum accidentium, & hoc cum Concordantia durandi & possificandi sinè Contrarietate; & ideo non potest resistere in illo Sacramento cursus naturæ.

3. D. E. T. E. Sacramentum Altaris est de durare & possificare in principiando sacrificare de Pane Carnem, & de Vino Sanguinem, non tamen ita carnem de pane, sicut panis principiatur de farina & aqua, quia sic esset multiplicatio in Corpore Christi; sed sic de Pane Carnem, sicut imaginari de sentire, & intelligere de imaginari, quod imaginari non est de essentia ipsius sentire, in quantum est per sentire, & non posset esse sinè sentire: & hoc idem est de intelligere, & similiter de Transubstantiatione Vini in Sanguinem; & ista Transubstantiatio de Pane in Carnem & de Vino in Sanguinem non est de phantasticis Principiis, sed de realibus Principiis durabilibus & possificabilibus in illo ipso Sacramento.

4. D. E. T. H. Sacramentum Altaris est de majori durare & possificare, quo homo potest uti, quia homo non potest habere majorem Potestatem, quàm, quòd Panem transubstantiet in Carnem Christi, & Vinum in Sanguinem Christi, & ipsorum accidentia faciat per se durare: nam minor Potestas, quam homo habet secundùm cursum naturæ, est, quòd de pane transubstantiet vegetando in se ipso carnem, comedendo illum panem, & hoc idem de vino in ejus sanguinem; sed quia DEUS vult participare nobìscum in majori possificare & durare, dat homini majorem Potestatem, quam illi potest dare, ut cum illo meliùs possit participare, sinè qua participatione homo non posset recipere à DEO majorem Potestatem, quam ei potest dare; igitur hoc Sacramentum est de illa Transubstantiatione, quam diximus, in qua homo utitur majori Potestate, quam potest à DEO recipere. Et ideo malè faciunt illi Sacerdotes, in quantum evitant illam participationem DEI, non conficiendo toties illud Sacramentum, quoties illud possunt conficere.

5. D. H. T. D. Sacramentum Altaris est de illa Virtute & Duratione, in quibus cursus naturæ est magìs obediens Virtuti DEI & Virtuti hominis, ita, quòd in illa obedientia Contrarietas non possit durare nec existere; & ideo faciunt in illo Sacramento ambæ Virtutes id, quod illi Sacramento convenit, ita, quòd natura loci, temporis, motûs, successionis, alterationis, quantitatis, & sic de aliis, non possint resistere illis Virtutibus.

6. D. H. T. E. Sacramentum Altaris est de illis Virtutibus & Principiis, in quibus Virtus facit durare accidentia Panìs & Vini per se ipsa, & quia accidentia existunt separata à substantia Panìs & Vini, non possunt esse Principia necessaria Sacramento, quod sustentatur in Subjecto, quod dimittunt accidentia, & est transubstantiatum in Corpus Christi.

7. D. H. T. H. Sacramentum Altaris est de majori Virtute, quæ possit durare in operatione hominis, & de majori Virtute, cum

qua DEUS possit juvare hominem; & ideo est Sacramentum de illis duabus majoribus Virtutibus, quas diximus, quod Sacramentum est ideo de ipsis duabus Virtutibus, ut sit Speculum, in quo manifestetur major Virtus, quam homo potest recipere à DEO in auxilio operandi.

8. D. T. D. E. Calefacere non est de essentia calefactivi & calefactibilis, quæ sunt substantialia entia, sed est de accidentibus amborum, quæ sunt ejus Principia, ut in illis calefacere possit durare: & illud calefacere est de contrariari, quando est de igne & de aqua: sed, in quantum est de igne & de aëre, est de concordare; per hanc similitudinem potest homo considerare hoc, de quo est Sacramentum, videlicet de Principiis, quæ sunt in concordare sinè contrariari: & ideo non potest Contrarietas in illis durare nec existere, quia Contrarietas non potest resistere Transubstantiationi Panis & Vini in Christum, qui ita destituit accidentia Panis & Vini, sicut, si ignis & aër dimitterent calefacere, & aër esset transubstantiatus in ignem, & indutus accidentibus ignis.

9. D. T. D. H. Major Duratio, quæ sit, est de concordare, in quo non sit contrariari, & hæc est maximè Duratio Patris, Filii & Sancti Spiritûs, quæ est de concordare, in quo non est contrariari; igitur Sacramentum Altaris est de hujusmodi majori concordare, ut sit illud Objectum, in quo possimus contemplari supremum concordare, & in quo tanquam in Speculo possimus considerare concordare sinè contrariari accidentium in subjecto, in quo est concordare transubstantiandi in tanta Majoritate durandi, quòd Minoritas ipsi non possit contradicere.

10. D. T. E. H. Christus est de Divina & Humana Natura, & sua Humanitas est de Humanis & Divinis Principiis: de Humanis, in quantum est de Anima & Corpore: de Divinis, in quantum est sustentata in Æternitate DEI, & est Homo in Persona Filii, qui est DEUS, & sic est de DEO, in quantum est Homo in DEO, & est Homo, in quantum est de Humanis Principiis: & Finis, quare Homo est, est, ut DEUS sit Homo, & ideo Homo est de DEO; igitur Sacramentum Altaris est de ista cognitione, videlicet ut homo in hoc Sacramento cognoscat, quomodo DEUS sit Homo, & Homo sit DEUS, quam cognitionem homo potest habere in Sacramento: nam, sicut Humanitas est conjuncta DEO, sinè hoc, quòd Deitas inde recipiat multiplicationem nec alterationem, sic quoad istum passum Christus assumit Carnem & Sanguinem in Sacramento sinè augmentatione & mutatione suî ipsius; & ideo est hoc Sacramentum, ut sit illa major demonstratio Durationis, quæ est in Sacramento, cum qua cognoscatur Duratio, quæ est in Incarnatione, in quantum Filius non assumit multiplicationem.

11. E. H. T. D. Sacramentum Altaris est Oculus Fidei, Spei & Charitatis, in quantum cum Sacramento manifestatur tam potens Virtus, quòd possit contra naturam & peccatum: quia, si humana Virtus cum Potestate DEI potest facere tam altum Opus supra naturam, cui natura non potest resistere, quantò magis igitur DEUS cum sua Virtute potest resuscitare homines, & dimittere peccata, & homines adjuvare, qui pro amore ipsius laborant in hoc Mundo, & sunt induti Charitate?

12. E. H. T. E. Corpus Christi, quod est in Cœlo, non est transubstantiabile in Carnem & in Sanguinem, quia jam est de Carne & Sanguine, sed Panis & Vinum tantùm sunt transubstantiabilia in Carnem & Sanguinem Christi; & ideo est istud Sacramentum de isto Principio Potestatis & Virtutis, quod est Transubstantiatio de Pane in Carnem, & de Vino in Sanguinem, & non de Christo in Carnem & Sanguinem.

13. E. H. T. H. Sacramentum Altaris est de majori Virtute, quæ sit in Potestate humani intellectûs, ut ipse intellectus possit habere illam majorem Virtutem in Sacramento, ratione cujus (supponendo, quòd ipsum sit verum) intelligit majorem Virtutem & majorem Potestatem, quam homo potest habere de DEO; & ideo DEUS, ut possit tribuere illam majorem cognitionem humano intellectui, ordinavit, quòd in sancta Ecclesia sit Sacramentum Altaris, & hoc idem de aliis Sacramentis, ad quæ intelligenda humanus intellectus se exaltat.

14. E. T. D. E. In Sacramento Altaris Substantia Panis & Vini dimittit accidentia sinè corruptione, & ideo est hoc Sacramentum de illis Principiis, quæ de una substantia possunt transire in aliam sinè corruptione substantiæ & accidentium; unde, quando accidentia, quæ dimittit, corrumpuntur, substantia revertitur in speciem, in qua solebat esse, & est corruptibilis sub illis primis accidentibus: & convenit, quòd ipsa revertatur ad illa, quia sunt viciniora & propinquiora ipsi substantiæ, & de hoc habemus experientiam, in quantum homo naturaliter potest vivere de illis primis Principiis tunc, quando Sacramentum est finitum.

15. E. T. D. H. Sacramentum Altaris est de illis Signis & de illa Sanctitate, in quibus Potestas hominis magis potest resistere naturæ, & habere Concordantiam cum Potestate DEI; ista Signa apparent in hoc Sacramento, in quo Potestas hominis habet majorem Sanctitatem, quam homo potest habere, ut cum illa Sanctitate serviat DEO, & ipsum honoret, & contempletur ejus Potestatem.

16. E. T. E. H. Sacramentum Altaris est de Potestate DEI & de Potestate hominis, quia ipsæ possunt illud principiare, & de potentia perducere ad actum, & ideo est de majori principiare, quod de potentia possit devenire in actum.

17. H. T. D. E. Sacramentum Altaris est de virtuosis Principiis, quibus Contrarietas Vitiorum non potest contradicere, & ideo non est Contrarietas in Sacramento, quamvis existentes in peccato & recipientes illud injuriosè contradicant Fini Principiorum ipsius.

18. H. T. D. H. Sacramentum Altaris non est de corporalibus sensibus, quia non est sensibile, & est de corporalibus rebus, in quantum est de Carne & Sanguine; & non est de imaginatione, quia Transubstantiatio non potest imaginari; & est de imaginatione, in quantum imaginatio est de corporalibus rebus, quia Caro & Sanguis sunt imaginabiles res: igitur est Sacramentum de majori Virtute, quæ existit supra sentire & imaginari, cui Virtuti imaginari & sentire non possunt resistere, & illa major Virtus est de intellectuali intelligere & amare, quia Virtus DEI intelligit illud Sacramentum, & Voluntas amat ipsum; & ideo potest homo amare & intelligere illud Sacramentum.

19. H. T. E. H. Sacramentum Altaris est de majoribus Principiis, quæ sint in virtuoso homine, & ideo effectivè est de intelligere & velle hominis, qui vult & intelligit illud Sacramentum, & est de Transubstantiatione Panis & Vini: & istud esse habet Sacramentum in conjunctione majorum Principiorum, quæ homo potest habere in sensuali & intellectuali Virtute & in illa Transubstantiatione; sed, postquam Sacramentum est factum, est de suis propriis Principiis, & dimittit Principia hominis; & quando Hostia est consumpta, non habet subjectum, in quo possit sustentari, sed ejus Virtus majorificat Virtutem illorum, qui dignè recipiunt illud Sacramentum.

20. T. D. E. H. Elementativa Potentia est essentialiter de quatuor elementis, & secundùm majorem Finem est de vegetativa potentia, & vegetativa potentia est de essentiali vegetativo, vegetabili & vegetare; & adhuc secundùm majorem Finem est de sensitiva potentia, quæ est de rationali potentia secundùm majorem Finem; igitur Principia elementativæ potentiæ sunt de Fine vegetativæ, & sic per ordinem usque ad Finem rationativæ; & proper hoc est Sacramentum de Fine Incarnationis Filii DEI, in quo creata Principia sunt in majori Concordantia, quàm in ulla alia creatura, & illud Sacramentum est Imago Incarnationis Filii DEI, quæ significatur in illa Imagine.

QUARTA QUÆSTIO. E.

Quare est Sacramentum Altaris?

SOLUTIO. *Camera.* E. F. H.

1. AD hanc Quæstionem convenit respondere secundùm Regulam de E., quia in ipsa apparet modus responsionis; etiam habetur responsio secundùm significata ipsorum E. F. H., videlicet, quòd Sacramentum Altaris ideo sit, ut noster Intellectus habeat valde virtuosam Potestatem in intelligendo valde virtuosam Potestatem, quam DEUS habet in creaturis, quæ illi sunt multùm obedientes, ût apparet in ipso Sacramento; nam quæ Potestas potest magis virtuosè existere supra creaturam, aut quomodo creatura potest esse magis obediens suo Creatori, quàm est, quando de Pane & Vino fit Transubstantiatio in Carnem & in Sanguinem Christi in tot locis & in uno tempore, & quòd non sit, nisi unus Christus tantùm? igitur hoc Sacramentum ideo est, ut humanus Intellectus exaltetur ad intelligendum magnam Potestatem & magnam Virtutem, quam DEUS habet in Creaturis.

2. E. F. T. E. Panis est ideo, quia est de farina & aqua, & vinum est ideo, quia racemus est pressus, & id, quod effluxit, conservatur, & sic de aliis artificialibus Principiis; sic Sacramentum Altaris est ideo, quia est de artificialibus specialibus & ipsi appropriatis Principiis, sicut pinsere est appropriatum ipsi

ipsi pani, & vino premere racemos, & istud artificium intelligit humanus Intellectus, quòd sit altior & nobilior artificiata Potestas, quia habet nobiliora Principia, quæ possunt esse; &, si istud artificium non esset, humano Intellectui non esset datum nobilius artificium, quod est intelligibile, & intelligibile deficeret Principio in nobiliori artificiabilitate, in qua ejus nobilior intelligibilitas esset otiosa.

3. E. F. T. F. Sacramentum Altaris est ideo, ut Potestas nostri Intellectûs nutriatur ad intelligendum altitudines objectorum, quæ sunt valde difficilia ad intelligendum, & quæ non possunt intelligi sinè Medio, quod adjuvet ad exaltandum Intellectum, & quod Intellectus intelligat supra se ipsum secundùm Potestatem supremi Objecti, quod est DEUS: sicut in Sacramento, in quo non possumus intelligere secundùm naturam nostri Intellectûs, quòd accidentia possint sustentari in se ipsis, nec quòd de Pane sit Caro sinè corruptione, & de Vino Sanguis, & sic de aliis proprietatibus, quæ sunt supra naturam; igitur hoc Sacramentum est, ut sit subjectum, in quo intelligamus opera DEI supra Potestatem naturæ.

4. E. F. T. H. Major passibilitas, quam natura potest sustinere sub Potestate DEI, est in Sacramento Altaris; unde, sicut natura panîs & vini, loci, temporis, motûs & omnium aliorum accidentium habet majorem passionem in Sacramento, quæ possit esse, sic patitur humanus Intellectus majorem captivitatem & vim, quam possit pati, in credendo, quòd hoc Sacramentum sit verum: unde, quantò major est sua captivitas, tantò magìs supponit, quòd Potestas DEI sit major: igitur est hoc Sacramentum ideo, ut humanus Intellectus possit supponere supra se ipsum, quòd Potestas DEI sit in majori Majoritate, & ipse in Minoritate; ex hac suppositione oritur Fides, Spes & Charitas cum gratia DEI, in qua humanus Intellectus sanctificatur.

5. E. H. T. E. Sunt multæ rationes, propter quas hoc Sacramentum est, quia est Principium multis Virtutibus, quas homo per hoc Sacramentum potest habere: sicut Virtutem Orationis in Ecclesia, ubi fit Sacramentum, quia ille, qui conficit Sacramentum, habet virtuosam Potestatem in orando DEUM, & similiter illi, qui sunt in Ecclesia; & de hoc Sacramento vivit Anima cujuslibet, si virtuosè habet Fidem & Spem in illo Sacramento, & corpus vivit in purificatione, in quantum sentit accidentia Panîs & Vini & Verborum, cum quibus Sacerdos sanctificat hoc Sacramentum; unde propter has rationes & plures alias est hoc sanctum Sacramentum constitutum in sancta Ecclesia DEI.

6. E. H. T. F. Potestas DEI est virtuosa, & Potestas hominis est virtuosa, in quantum potest uti Virtute, & vitiosa, in quantum potest peccare; & ideo est Sacramentum Altaris, ut sit Medium inter DEUM & hominem, & ut de ipso Potestas hominis (qui, in quantum peccat, habet infirmam Potestatem) recipiat Virtutem & sanitatem in honorando & amando DEUM & serviendo illi, & in resistendo Vitiis, & in acquirendo Virtutes.

7. E. H. T. H. In Sacramento Altaris habet Potestas hominis majorem Virtutem, quæ possit haberi in hoc Mundo; & hoc est ideo, quia in nulla alia re potest tantum participare cum Potestate DEI, quantum participat in hoc Sacramento; igitur hoc Sacramentum est ideo, ut Potestas hominis possit habere majorem Virtutem, quam potest habere in hoc Mundo, cum quo Sacramento satisfacit DEUS illi majori possificabilitati, quæ potest haberi in hoc mundo.

8. E. T. E. F. Homo habet voluntatem, in qua potest principiare amare, quod est Medium inter amativum & amabile; igitur Sacramentum Altaris est ideo, quia homini est ratio amandi Potestatem DEI supra se ipsum; nam hoc Sacramentum est sic Medium & Principium voluntati hominis, quòd amet Potestatem DEI supra suum amare, sicut humano intellectui, quòd intelligat Potestatem DEI supra suum intelligere.

9. E. T. E. H. Majus placitum, quod homo potest facere DEO, est, quòd procuret ejus honorem, & moriatur pro ejus amore, & manifestet & declaret majorem Potestatem, quam DEUS habet in se ipso & in creaturis; & omnes istæ Majoritates significantur in Principiis Sacramenti Altaris, DEO principiante de Pane Carnem, & de Vino Sanguinem sinè quantitate, colore & sinè aliquo accidente, ad significandum, quòd DEUS Pater principiet DEUM Filium sinè aliquo accidente, & DEUS Pater & DEUS Filius spirent DEUM Sanctum Spiritum sub uno Principio, sicut de Carne & Sanguine principiatur unum Sacramentum; & hoc idem de intellectu & voluntate hominis, qui se ipsos mortificant in majori mortificatione, quâ possunt, exaltando Potestatem DEI in Majoritate, & se ipsos in Minoritate, ex qua exaltatione & humiliatione habent majus Principium in hoc Sacramento, quàm in ullo alio subjecto, & habent majus Principium ad tractandum & amandum honorem DEI inter Infideles, prædicando illis ex ejus amore Evangelium & Fidem; ideo igitur hoc Sacramentum est, ut homo possit habere istud majus Principium, quod diximus.

10. E. T. F. H. In Potestate hominis est possificare, quod est Medium inter possificativum & possificabile, unde, secundùm quòd possificativum & possificabile sunt majora, est majus possificare amborum: & in Sacramento Altaris est Potestas hominis possificativa in Minoritate simpliciter per se ipsam, & Potestas DEI in Majoritate: & ideo est hoc Sacramentum, ut Potestas DEI exaltet Potestatem hominis in Majoritatem, in quam Majoritatem exaltat illam, in quantum illi dat majorem Potestatem, quam illi potest dare supra Potestatem naturæ; & hoc facit ideo, ut homo habeat Medium ad attingendum majorem possificabilitatem, per quam possit habere majorem possificativitatem, & de ambobus majus possificare; & hoc homo non posset habere sinè Sacramento Altaris.

11. F. H. T. E. Ad principiandum intelligere convenit principiare Virtutem, ut intelligere sit virtuosum; igitur hoc Sacramentum est ideo, ut sit Subjectum, in quo humanus Intellectus principiet virtuosum intelligere, dum in hoc Sacramento intelligit illa tam alta Principia, de quibus est hoc Sacramentum.

12. F. H. T. F. In Sapientia hominis est intelligere, quod est Medium inter intellectivum & intelligibile; istud Medium est virtuosum secundùm Virtutem intellectivi & Virtutem ipsius intelligibilis; igitur hoc Sacramentum est ideo, ut sit subjectum virtuoso intellectivo, intelligibili & intelligere: nam quis posset narrare Virtutem, quæ est in hoc Sacramento? & cum qua alia Virtute posset homo tantum elevare suum Intellectum ad intelligendum virtuosè?

13. F. H. T. H. Major Virtus, quam humanus Intellectus potest habere in intelligendo vel credendo, est in Sacramento Altaris; igitur ideo est hoc Sacramentum, ut humanus Intellectus possit habere majorem Virtutem, quæ illi convenit, ad intelligendum & credendum; & si non esset, Virtus DEI deficeret Majoritati intelligibilitatis & Fidei; qui defectus est impossibilis.

14. F. T. E. F. Principiare est Medium inter principiativum & principiabile, & in Sacramento Altaris sunt DEUS & Homo principiativi, & hoc Sacramentum est principiabile, & principiare est de natura omnium trium; istud principiare est intelligibile in tam alta principiabilitate & principiativitate, quòd hìc inter nos intellectivitas hominis non possit altiùs ascendere; igitur hoc Sacramentum est ideo, ut sit scala, per quam humanus Intellectus possit exaltare suam intellectivitatem ad Principia altæ intelligibilitatis Incarnationis Filii DEI, & ut ab illa magìs ascendat sursùm ad intelligendum Trinitatem DEI secundùm ejus excellentissimam intelligibilitatem.

15. F. T. E. H. DEUS principiavit Mundum intelligendo Mundum, & sicut illum principiavit intelligendo, sic principiavit illum amando; & quia ejus Sapientia & Voluntas non sunt in Minoritate, principiârunt Mundum cum Majoritate intelligendi & amandi; & de hac natura principiandi ordinavit DEUS Sacramentum Altaris hìc inter nos ideo, ut sit Principium naturæ majoris amare & intelligere, & majoris principiare, bonificare, magnificare, perseverare & aliorum, quæ conveniunt majori honestati amandi & intelligendi; & ideo malè faciunt illi, qui hoc Sacramentum intelligunt contra naturam majoris principiare, amare & intelligere.

16. F. T. F. H. Major utilitas, quam homo hìc inter nos potest intelligere, est in intelligendo hoc Sacramentum in Intelligere DEI & in ejus Voluntate, & sic de ejus Potestate & aliis ejus Dignitatibus; quia cum illo intelligere homo exercet & nutrit suum Intellectum ad intelligendum majus intelligere, & suam Voluntatem ad amandum majus amare; & suam Potestatem ad majus possificare, & sic de aliis similitudinibus, quas homo habet de DEO, secundùm quòd illas potest habere; igitur hoc Sacramentum est ideo, ut homo cum illo & per illud possit uti supradictâ Majoritate, & se ipsum de illo & cum illo nutrire in amando & honorando DEUM & serviendo illi.

17. H. T. E. F. Virtus existit in Medio & in extremitatibus, ut sit in principiativo, principiabili & principiare, & ut omnia tria sint

sint in Virtute: & ideo potest nullus homo cum Vitio principiare Virtutem, nec cum Virtute principiare Vitium; igitur Sacramentum Altaris est ideo, ut sit Medium, ratione cujus omnia nostra Principia in Virtute sanctificentur & principientur in illo Sacramento, quia ex illo accipit nostra Virtus Sanctitatem & Principium.

18. H. T. E. H. Secundùm quòd Virtus habet majora Principia, potest esse major participatio hìc inferiùs inter nos & DEUM: nam nulla Virtus hìc inferiùs habet majora Principia, quàm Virtus Sacramenti Altaris; & ideo Sacramentum Altaris est, ut DEUS in illo nobìscum participet in majori Virtute intelligendi, amandi & memorandi.

19. H. T. F. H. DEUS est dives, & nos sumus pauperes, DEUS est fortis, & nos sumus fragiles, DEUS est justus, & nos sumus peccatores, DEUS est altissimus, & nos sumus infimi; & ideo indigemus dono DEI ac fortitudine, misericordiâ, indulgentiâ, humilitate & pietate: igitur ideo est Sacramentum Altaris, ut sit Medium & majus Medium donandi, fortificandi, indulgendi & humiliandi, & à nostris immunditiis sanandi, & ponendi nos in via amandi, intelligendi & memorandi DEUM, & faciendi, ut ab Infidelibus cognoscatur, ametur, honoretur & illi serviatur, ut DEUS in hoc Sacramento cum ipsis ad Sanctam Catholicam Fidem conversis possit participare, sicut nobìscum participat, qui sumus fideles Christiani.

20. T. E. F. H. Majus Medium, quod sit in voluntate hominis, est amare, & majus Medium, quod sit in veritate voluntatis, est verificare, & majus Medium, quod sit in gloria voluntatis, est gloriari; igitur est Sacramentum Altaris ideo, ut voluntas hominis in hoc Sacramento possit habere Majoritatem amandi, verificandi & gloriandi in honorando nostrum Dominum DEUM & illi serviendo, qui divinaliter & humanaliter nobìscum vult participare in hoc Sacramento.

Dedimus viginti Rationes, per quas respondimus ad Quæstionem, & possemus adhuc dare plures alias Rationes, quas omnes enarrare esset nimis longum; & si aliquis adhuc habet dubium in hoc Sacramento, intelligat bene hoc, quod de illo dictum est: quia, si hoc bene intelligat, convertet suum dubium in intelligere, & suum odire in amare, & suam tristitiam in gaudium.

QUINTA QUÆSTIO. F.

De Quantitate in Sacramento Altaris.

SOLUTIO. *Camera.* C. F. H.

1. JESUS Christus, in quantum Homo, habet Quantitatem, & sua Quantitas est in Sacramento Altaris, quam Quantitatem assumit illa substantia, quæ dimittit Quantitatem Panìs & Vini, ad significandum magnam Sapientiam & Virtutem Deitatis in illo Sacramento, in hoc, quòd in hoc Sacramento fiat transmutatio de Pane in Carnem, & de Vino in Sanguinem sinè multiplicatione simplicis & compositæ, continuæ & discretæ Quantitatis, sic, quòd nulla Species Quantitatis multiplicetur in Corpore Christi in illa Transubstantiatione Sacramenti, & hoc est intelligibile in Magnitudine Virtutis DEI, in hoc, quòd Substantia, quæ dimittit Quantitatem Panìs & Vini, non est alia substantia, quàm Substantia JESU Christi.

2. C. F. T. C. In Sacramento Altaris est Quantitas Verborum, sed Sacramentum non est de illis, & ideo non assumit Quantitatem eorum, sed inde assumit Concordantiam sustentatam in Sapientia JESU Christi & in ejus Magnitudine, in qua existit Quantitas Concordantiæ, & quidem existit sic Concordantia JESU Christi, sicut Substantia Panìs & Vini transubstantiata existit Substantia JESU Christi.

3. C. F. T. F. In Intellectu est intellectivum, intelligibile, & intelligere, & intelligere est in Medio intellectivi & intelligibilis, & omnia ista tria habent intellectualem continuam & discretam, simplicem, & non compositam Quantitatem; & ista Quantitas est in Intellectu Sacerdotis, qui conficit Sacramentum Altaris, quam Quantitatem non assumit Sacramentum, sicut non assumit Quantitatem Panìs & Vini, & Magnitudo, quæ sequitur per illam Quantitatem, est Magnitudo Sacramenti, quæ ratione Sacramenti assumit Magnitudinem Christi; & quia in Transubstantiatione transubstantiata Substantia convertitur in Corpus Christi, illa Magnitudo convertitur sinè Quantitate in Magnitudinem Christi.

4. C. F. T. H. In Sacramento Altaris est Majoritas, quia major est Transubstantiatio Panìs in Carnem, quàm Vini in Sanguinem, in quantum panis habet plus entitatis, quàm

quàm vinum; tamen, quantum ad substantiam Transubstantiationis, ibi non est Majoritas; nam in Christo Transubstantiatio est æqualis, & Majoritas Quantitatis est in Corpore Christi, quod est majus in Quantitate, quàm Sanguis; & ideo est similitudo in hoc Sacramento, in qua est intelligibilis Magnitudo Christi & Sacramenti.

5. C. H. T. C. In Sacramento Altaris est Quantitas Concordantiæ Magnitudinis & Virtutis, quia DEUS & Presbyter habent Concordantiam, & Panis & Vinum, ex quibus fit Sacramentum Altaris; & ista Concordantia est in Magnitudine Virtutis & in Corpore Christi, & in Quantitate illius, ad quam transit Concordantia illius Magnitudinis & Virtutis sinè Quantitate, quæ non convenit Sacramento; & ideo non assumit Corpus Christi in illo Sacramento multiplicationem, & Magnitudo multiplicationis cum Quantitate est sustentata in Concordantia Magnitudinis Virtutis multiplicatæ in Presbytero, qui conficit hoc Sacramentum, & in omnibus illis, qui habent Concordantiam cum Sacramento; & ideo mundat Sacramentum & multiplicat Virtutem & Sanctitatem in omnibus illis, qui illud sanctè recipiunt.

6. C. H. T. F. In Sacramento Altaris est Magnitudo corporalis & spiritualis Virtutis, & inter istas duas Magnitudines est Medium compositum de ambabus Virtutibus in ipso quantificatis, & ipsum quantificatur in illis; quia fit unum Sacramentum, in quantum de uno Corpore Christi, & sunt multa Sacramenta, in quantum fiunt in pluribus locis, & illa Quantitas non transit in Sacramentum, sicut in illud non transit Quantitas Panìs & Vini.

7. C. H. T. H. In Sacramento Altaris est major Magnitudo Virtutis ex parte DEI, quàm ex parte Presbyteri, quia Magnitudo DEI est activa, & Magnitudo Presbyteri est passiva: nam Presbyter conficit hoc Sacramentum non in sua Virtute, sed in Virtute DEI & in ejus Magnitudine, & non in sua Magnitudine, & ideo nec Virtus nec Magnitudo Presbyteri transeunt in Sacramentum cum Quantitate, quia hoc non est de ejus Virtute; igitur hoc Sacramentum transcendit Virtutem Panìs & Vini sinè Quantitate Panìs & Vini.

8. C. T. C. F. Corporales sensus attingunt in hoc Sacramento figuram Sacramenti, & attingunt illam cum Quantitate coloris, saporis, ponderositatis, circularitatis, triangularitatis & quadrangularitatis, sed non possunt attingere Magnitudinem, Concordantiam & Medium, quæ sunt de Essentia Sacramenti, quia sunt intra Sacramentum, ubi sunt insensibilia; & ideo non possunt corporales sensus in Sacramento attingere Quantitatem, sed attingunt extrà in accidentibus similitudinem Quantitatis intrà, quæ accidentia non sunt de Essentia Sacramenti, & intrinseca Quantitas sustentatur in Corpore Christi.

9. C. T. C. H. In Sacramento Altaris est magna Concordantia Panìs & Vini, sed est major Concordantia Verborum & Conceptûs Presbyteri, per quem fit Sacramentum; & etiam est major illa Concordantia, quæ est Carnis & Sanguinis in existendo conjuncta in Corpore JESU Christi & de ejus Essentia, quàm Concordantia Verborum & Conceptûs Presbyteri: & ideo non transit in istam Majoritatem Quantitas Panìs & Vini nec Verborum nec Intentionis, quæ sit de Essentia Sacramenti, sed major Quantitas existit in Concordantia Carnis, quæ est de Essentia Corporis Christi.

10. C. T. F. H. In Sacramento Altaris est Magnitudo DEI sinè Medio, quod habeat Quantitatem, quia ejus magnificare existens in Medio magnificativi & magnificabilis non habet Quantitatem, & Magnitudo, quam Presbyter habet in Sacramento, habet quantificatum Medium, & magnificare DEI est majus, quàm magnificare Presbyteri; & hæc Majoritas, quæ provenit ex parte DEI, non provenit cum Quantitate, & Majoritas, quæ est ex parte Presbyteri, est induta de Quantitate, de qua non est Sacramentum; quia, si esset, esset de essentia Presbyteri, sicut in Resurrectione, in qua non erit Quantitas, quæ sit de Essentia DEI, sed erit de essentia hominis, qui resurget.

11. F. H. T. C. Sol influit suam Virtutem in hæc inferiora & suam Concordantiam & suum naturalem Instinctum, sic, quòd de se ipso non removeat nec disjungat Quantitatem ejus, quod diximus, & sic descendit ejus Virtus in hæc inferiora sinè Quantitate Solis; similiter & multò meliùs Sacramentum Altaris non transit cum Quantitate Panìs & Vini in Corpus Christi, & Virtus Sacramenti transit, & completur finis Ordinis Sacramenti.

12. F. H. T. F. In Sacramento Altaris est Virtus intelligendi, quia Christus illud intelligit:

telligit: & in quantum illud intelligit, est Sacramentum virtuosum, & est in intelligere Christi sinè phantastico Medio multiplicato cum phantastica Quantitate composita de phantasticis speciebus, quia Christus non habet necesse multiplicare species in objectis, quæ recipit.

13. F.H.T.H. Sapientia Christi intelligit majorem Virtutem in uno homine, quàm in alio, & non multiplicatur in ejus intelligere Quantitas majoris Virtutis nec minoris; & ideo est Sacramentum Altaris ad significandum, quòd Intellectus Christi non multiplicet Majoritatem Quantitatis: sicut in Virtute Sacramenti, in quo Christus intelligit Virtutem suæ operationis majorem, quàm sit Virtus, quam Presbyter habet in conficiendo illud Sacramentum, ita, quòd Intellectus Christi non sit major in intelligendo suam operationem, quàm operationem Presbyteri.

14. F. T. C. F. Consecrata Hostia habet Medium in centro quantificatum secundùm illud spatium, quod existit à circulo usque ad centrum, & est illa Quantitas panis, quæ solebat esse, antequam fuerat Sacramentum, & est sic sustentata in Sacramento, sicut est phantasticum intelligere in intellectu Presbyteri (qui intelligit Sacramentum, vel qui illud credit) ita, quòd illud phantasticum intelligere non sit de Intellectu; unde, sicut illud intelligere non majorificat cum Quantitate Intellectum, nec centrum illum circulum, quem diximus, ita in hoc Sacramento non multiplicatur cum Transubstantiatione Corpus Christi, quia Substantia Panis dimittit totum suum circulum in illo Sacramento, in quantum dimittit totam Quantitatem Panis.

15. F. T. C. H. Ex consecratis Hostiis una est major, quàm alia, in accidentibus Panis & Vini, & in Sapientia unius hominis & alterius, sed non in Concordantia Carnis & Sanguinis Christi; & ideo est Quantitas objectabilis in accidentibus secundùm Majoritatem & Minoritatem, & hoc idem in intelligibilitate hominum aut in credulitate illorum; & illa major & minor Quantitas repræsentat intellectivitati Quantitatem intrinsecè sustentatam in Corpore Christi.

16. F. T. F. H. In consecrata Hostia secundùm naturam Quantitatis Panis potest una pars esse major, quàm alia, & potest esse Medium inter unam partem & aliam; sed, quia substantia Panis dimittit totam Quantitatem Panis, tunc, quando dimittit totam speciem Panis, hoc, quod est Quantitas Panis, non potest majorificare nec ponere Medium in substantia, quæ dimisit speciem Panis, & hoc est intelligibile.

17. H. T. C. F. Christus habet majus caput, quàm manum, & naturaliter habet majorem Concordantiam Virtutis in capite, quàm in manu; & ista major Concordantia non multiplicat Quantitatem in Sacramento, nec Sacramentum in Christo; & ideo non potest esse Medium in Sacramento, quod sit subjectum successioni intra Sacramentum: sed extra Sacramentum figuraliter est Medium subjectum successioni & Quantitati cum motu Verborum, quæ in tempore multiplicant Quantitatem & successionem, & cum tactu manuum, quæ movent consecratam Hostiam de uno loco in alium.

18. H. T. C. H. Sacramentum habet majorem Concordantiam Virtutis in voluntate hominis, qui illud recipit, quàm in corpore illius hominis; & hoc est ideo, quia Christus est propinquior homini, qui amat Sacramentum, per amare, quàm corpori, quod sentit accidentia, quibus Sacramentum est spoliatum; & ex ista majori Concordantia Virtutis non sequitur in amare ipsius Christi Quantitas Virtutis, quæ sit major per Sacramentum, quàm sinè Sacramento, sed sequitur in amare ipsius hominis, qui amat Sacramentum.

19. H. T. F. H. In JESU Christo est Divina & Humana Virtus in una Persona, in quâ Divina Virtus est major, quàm Humana, & Humana Natura est quanta in illa Persona, in quantum in Divina Persona est sustentatus Homo habens Quantitatem, quæ Quantitas non multiplicat in Divina Persona aliquam mutationem, nec ponit in illa accidens; à simili fit in Sacramento Altaris, quia Humana Natura Christi sustentata in Infinitate Divinæ Personæ infinitæ in extensitate, Æternitate, Magnitudine & Bonitate non potest recipere Quantitatem ejus, quod diximus, in Sacramento; sed per tale Medium multiplicatur Quantitas in Virtute illius, qui illud conficit vel recipit seu adorat.

20. T. C. F. H. In JESU Christo habent Deitas & Humanitas majorem Concordantiam, quàm in Pane Quantitas, color, ponderositas & sapor, quia est major conjunctio Divinæ & Humanæ Naturæ, quàm sit illa participatio, quam accidentia habent in Pane;

Pane; & ideo non habent in Sacramento Altaris Quantitas &c. Panis & Vini Majoritatem nec Concordantiam, cum quibus possint impedire hoc Sacramentum; quod non posset esse, si in illo remaneret Quantitas Panis & Vini, & hoc, quod transubstantiatum est, esset indutum aliâ Quantitate, quàm Quantitate Christi tantùm.

Sunt Multæ Utilitates, quæ ex hoc, quod est tractatum de Quantitate, proveniunt, & provenire possunt, *& multa Secreta Naturæ revelantur in illo*, & Intellectus multùm exaltatur in illo ad intelligendum Operationem DEI.

SEXTA QUÆSTIO. G.

De Qualitate in Sacramento Altaris.

SOLUTIO. *Camera.* E.G.H.

1. IN artificialibus operibus est *quale*, quod est possificans, virtuificans & amans: sicut faber ferrarius in clavo possificat amatum, & cum Virtute ignis dat Virtutem aquæ, ut mollificetur in ferro, ex quo fit clavus; à simili in Sacramento Altaris sunt Potestas & Voluntas DEI virtuosæ quales, quæ dant Virtutem Verbis, cum quibus Sacerdos conficit Sacramentum, cui Sacerdoti est appropriata Qualitas Potestatis, Voluntatis & Virtutis per Verba, vi quorum substantia Panis qualificatur sub Qualitatibus Corporis Christi dimissis primis accidentibus, quæ sustentantur phantasticè in Potestate, Virtute & Appetitu sensûs (ita loquendo) & in phantasia existit sensitiva infirma, quia illi appropriantur extraneæ Qualitates, quæ non sunt de sua naturâ, nec sunt aliquid secundùm realitatem.

2. E.G.T.E. In elementato est calor propria Qualitas ignis, & in aëre est appropriata Qualitas, & in aqua est contraria Qualitas, in terra verò concordans, & in se ipsa est una per se ipsam; à simili in Sacramento Altaris est propria Qualitas, quæ principiat appropriatam Qualitatem in Concordantia Voluntatis & Potestatis DEI & in contraria natura accidentium, quæ relinquit transubstantiata Substantia Panis in contrariis subjectis, videlicet corporalibus sensibus, qui attingunt accidentia illius Substantiæ (quæ fuit panis) conjuncta cum transubstantiata Substantia, quæ assumit accidentia Corporis Christi cum Qualitate Divinæ Potestatis & Voluntatis, quæ est propria in Sacramento, & appropriatè principiata in Principiis Sacramenti, & ipsa existit una per se ipsam.

3. E.G.T.G. In vegetativa sunt propriæ & appropriatæ Qualitates, sicut digestiva, quæ est qualis in operando, & est qualis in esse operata, & Finis hujus Qualitatis est operatum productum de Potestate & naturali Appetitu per digestionem; simili modo in Sacramento sunt Potestas & Voluntas quales operando secundùm suas proprietates, videlicet operante Potestate per Voluntatem, & Voluntate per Potestatem appropriatas Qualitates sustentatas in Verbis & in Sacramento Altaris, cujus Finis est participatio, quam Potestas & Voluntas DEI habent in Sacramento cum nostris passivis Qualitatibus.

4. E. G. T. H. In visiva potentia est unum quale majus, quàm alterum, cum Majoritate naturalis Potestatis & Appetitûs, sicut visivum, quod est majus, quàm visibile; simili modo in Sacramento Altaris est unum quale majus, quàm alterum: sicut Potestas DEI, quæ est major, quàm creata naturalis Potestas, & Divina Voluntas major, quàm creatus naturalis Appetitus; & ista Majoritas significatur in hoc Sacramento, in quo visivum attingit colorem panis extra substantiam, in qua color panis non sustentatur, & ille color panis est color panis in visibilitate coloris panis sustentati in visitivitate per similitudinem coloris panis sinè realitate coloris panis.

5. E. H. T. E. In auditiva potentia audit sacerdos Verba, in quantum dicit: *Hoc est Corpus meum*, & tunc principiat Sacramentum Altaris cum Virtute Divinæ Potestatis, & cum Virtute Potestatis Verborum, quæ Verba sunt ipsius sacerdotis; unde, in quantum dicit, quòd sit suum Corpus, dicit Corpus, quod non est suum, sed est qualificatum de ejus Verbis, & audibile non est illud quale, quod est Corpus, quia illud quale est Corpus Christi, & non sacerdotis: & ideo inter auditivum & audibile principiat Qualitas unum quale, quod non est illud audibile, de Potestate & Virtute, quæ sustentantur in auditivitate & audibilitate, ut fiat Sacramentum: igitur in hoc Sacramento deficiunt auditivum & audibile secundùm propriam Qualitatem naturalis Potestatis & Virtutis, sed non deficiunt in Qualitate appropriata Presbytero, Verbis & voci per Divinam Potestatem & Voluntatem.

6. E. H. T. G. In odorativa potentia est

Poteſtas & Virtus odorandi, quod odorare eſt Finis naturalis Poteſtatis & Virtutis, ut odor non ſit otioſus in odorativo & odorabili, nec ambo in odorare; ſimili modo in Sacramento Altaris odor Panîs & Vini ſuſtentantur in odorativo & in odorabilitate naturalîs Poteſtatis & Virtutis, ſed non in Pane & Vino, quia confecto Sacramento facta eſt Tranſubſtantiatio SubſtantiæPanîs & Vini, quæ erat Finis illius odoris, qui remanet ſupra naturalem Virtutem & Poteſtatem, cui odori eſt appropriatum extraneum objectum, & tranſubſtantiata Subſtantia accipit naturalem odorem ſuſtentatum in Corpore Chriſti.

7. E. H. T. H. In guſtare eſt guſtativum activa Qualitas, & guſtabile paſſiva Qualitas, ſed Qualitas eſt una in ſe ipſa, & eſt multis modis in guſtare; ſimili modo in Sacramento Altaris eſt guſtativum & guſtabile, guſtativum eſt Presbyter, & guſtabile eſt ſapor, qui fuit Panîs & Vini, antequam fuiſſet Sacramentum, & guſtabilitas eſt contra naturalem Poteſtatem & Virtutem, ſicut ſapor dulcîs pomi, qui guſtatur in amaritudine ſuſtentata in infirmitate guſtativi, in qua infirmitate amara guſtabilitas eſt ſuſtentata contra Poteſtatem & Virtutem dulcis ſaporis, qui eſt propria Qualitas pomi; igitur in hoc Sacramento eſt Divina Poteſtas & Virtus major, quàm naturalis Poteſtas & Virtus.

8. E. T. E. G. In tactu eſt activa & paſſiva Qualitas, & activa Qualitas principiat paſſivam Qualitatem de naturali Poteſtate, ut tangere ſit Finis ambarum Qualitatum: ſed, quando contingit, quòd in tangere activa Qualitas principiet paſſivam Qualitatem contra naturalem Poteſtatem, non eſt tangere Finis illius paſſivæ Qualitatis ſecundùm naturalem curſum; à ſimili in Sacramento Altaris non eſt tangere Finis Corporis Chriſti, quia tactus non tangit Corpus Chriſti, quod non eſt tangibile ſub tangibilitate Panîs & Vini, poſtquam jam facta eſt Tranſubſtantiatio; ſed Finis tangibilitatis Panîs & Vini eſt ſuſtentatus in tangere, & ſimiliter tangibilitas, & tangere ſuſtentatur in tactivo, quod tangit accidentia, quæ erant Panîs & Vini, contra naturalem Poteſtatem per Divinam Poteſtatem & per Verba appropriata illi tangere.

9. E. T. E. H. In imaginativa potentia eſt imaginari, quod eſt principiatum de imaginativo & imaginabili per naturalem Poteſtatem: ſed, quando contingit, quòd imaginativum habeat innaturale imaginabile, quod eſt principiatum per ſupernaturalem Poteſtatem, tunc imaginativum non habet naturale imaginari, ſed innaturale, quia habet innaturale imaginabile, in cujus imaginabilitate exiſtit intelligibilitas cum Majoritate ſupra naturalem curſum; ſimili modo in Sacramento Altaris exiſtit intelligibilitas per Divinam Poteſtatem, quæ intelligitur ſupra imaginabilitatem cum Majoritate, & in imaginativo ſuſtentantur paſſibiles imaginabilitates accidentium Panîs & Vini, & non imaginabilitas Subſtantiæ Panîs & Vini tranſubſtantiatæ in Corpus Chriſti.

10. E. T. G. H. In memorativa potentia eſt memorare de memorativo & memorabili poſſificatum & completum cum naturali Majoritate: ſed, quando memorativum obliviſcitur naturale objectum, talis oblivio eſt paſſiva Qualitas appropriata privationi memorandi contra naturalem appetitum, & memorativum non eſt memorativum, in quantum obliviſcitur, ſed eſt memorativum ſecundùm naturalem Poteſtatem; ſimili modo in Sacramento Altaris memoria eſt memorativa, & habet proprium memorabile, quod eſt de ſua eſſentia, in quo memorat Majoritatem Divinæ Poteſtatis, quæ eſt Finis creatæ naturalis Poteſtatis: & ideo memorat in Sacramento ſupra curſum naturæ: ſed, quando habet appetitum in memorando hoc Sacramentum ſecundùm naturalem Poteſtatem, tunc ſuum memorare deſcendit de Majoritate in Minoritatem & in oblivionem, in qua Minoritate & oblivione non poteſt memorare hoc Sacramentum.

11. G. H. T. E. Voluntas eſt majus Principium in intellectiva potentia per intellectivitatem, quàm per intelligibilitatem: & hoc ideo, quia intellectivitas eſt majus Principium, quàm intelligibilitas; ſimili modo in Sacramento Altaris eſt Voluntas DEI majus Principium, quàm color & ſapor Panîs & Vini, qui non ſunt de Eſſentia Sacramenti, quia ejus amabilitas habet majorem Virtutem in intellectivitate, quàm color & ſapor Panîs & Vini in ſenſitivitate, in qua Virtus coloris & ſaporis ſuſtentatur.

12. G. H. T. G. In humana Voluntate eſt amare de amativo & amabili, in quo amare Finis amativi eſt Finis amabilîs; & ideo eſt Virtus amativi Finis Virtutis amabilîs, & hoc

hoc ſecundùm naturalem curſum: ſed ſecundùm ſupernaturalem curſum, ſi amabile eſt DEUS, ſequitur contrarium, quod ſit ex Virtute objecti, quod eſt Finis amativitatis & Virtutis illius; ſimili modo in Sacramento Altaris eſt illius amabilitas Finis naturalîs operationis in Virtute, quæ eſt ſupra naturam, ſicut amabilitas Tranſubſtantiationis Subſtantiæ Panîs & Vini, & ſeparationis accidentium, quæ relinquuntur in Virtute corporalium ſenſuum, qui illa attingunt extra curſum naturæ per Amativitatem DEI & Virtutem illius.

13. G. H. T. H. Virtus Solis habet majorem appetitivitatem in luciditate, quàm Virtus Lunæ, & ideo eſt Virtus Solis major in appetibilitate Solis, quàm Lunæ; ſimili modo in Sacramento Altaris habet illius amabilitas majorem Virtutem in Voluntate, quàm color Panîs & Vini in ſenſitivitate & in ſenſibilitate; propter quam majorem amabilitatem hoc Sacramentum eſt ſupra naturalem curſum.

14. G. T. E. G. In Deitate amativum & amabile principiant amare de ſe ipſis tali modo, quòd Finis ſit Principium in amativo, amabili & amare, & quòd Principium quieſcat in Fine omnium trium; ſimili modo in Sacramento Altaris amativum, quod eſt DEUS, eſt Principium amabilitatis Sacramenti, & amare eſt de ambobus, in quo Sacramentum ſuſtentatur; & ideo convenit, quòd Finis Sacramenti ſit majus Principium, quàm naturale Principium ſuſtentatum in colore & ſapore Panîs & Vini, quod Principium non eſt de Eſſentia Sacramenti, quia ejus Eſſentia eſt de Tranſubſtantiatione illius Subſtantiæ, quæ dimittit accidentia Panîs & Vini, & aſſumit illa, quæ ſunt Corporis Chriſti.

15. G. T. E. H. Voluntas DEI eſt major in Principio, quàm naturalis Appetitus, quia Voluntas DEI principiat cum Majoritate, & naturalis Appetitus cum Minoritate; & ideo, ut hoc vîderetur, ordinavit DEUS Sacramentum Altaris, ut ſua amativitas principiet majorem amabilitatem, quàm ſit naturalis amabilitas.

16. G. T. G. H. Nullus major Finis poteſt reſiſtere Divinæ Voluntati, quia in illa eſt major Finis magìs amabilis, quàm minor; & propter hanc naturam ordinavit DEUS Sacramentum Altaris, ut in ipſo major Finis ſit amabilis: qui major Finis eſt tantum amabilis, quòd Subſtantia Panîs & Vini dimittat ſuas proprias Qualitates, & accipiat alias Qualitates, in quibus eſt magìs amabilis, quàm in ſuis primis Qualitatibus.

17. H. T. E. G. Charitas eſt Virtus, in qua amare principiat: & Fides eſt Virtus, in qua credere principiat: & Spes eſt Virtus, in qua ſperare principiat, ſed Finis credendi & ſperandi ſuſtentatur in Fine amandi; ſimili modo in Sacramento Altaris eſt Tranſubſtantiatio Subſtantiæ virtuoſum Principium, quod quieſcit in Fine credendi & ſperandi per Virtutem amandi.

18. H. T. E. H. Major Virtus exiſtit in majori Principio; & ideo eſt major Virtus in Sacramento Altaris per tranſubſtantiare, & minor per ſentire ſaporem & colorem Panîs & Vini: unde ſequitur, quòd in hoc Sacramento ſit Principium ſupra naturalem curſum majus, & minus per curſum naturæ.

19. H. T. G. H. Si Finis Virtutis non eſſet in Majoritate operandi, eſſet in Minoritate operandi, & non eſſet aliquod opus ſupra naturalem curſum; igitur Sacramentum Altaris eſt, ut ſit Subjectum, in quo Virtus ſit in Majoritate operandi, in qua eſt ſupra naturalem curſum.

20. T. E. G. H. DEUS eſt Principium & Finis in creare, & ideo eſt Majoritas Principii & Finîs in Creativo, & Minoritas amborum eſt in creabili; igitur ordinavit DEUS Sacramentum Altaris, in quo ſignificatur major Finis, qui poteſt principiari in creaturis ſupra naturalem curſum.

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

De Tempore in Sacramento Altaris.

SOLUTIO. *Camera.* C. F. H.

1. TEmpus eſt una pars Mundi, & eſt ſimplex & indiviſibile in ſe ipſo, ſed propter multitudinem partium Mundi, quæ in ipſo ſunt temporificatæ, habet plures modos in partibus, in quibus ſuſtentatur, ſicut in motu, in quo ſunt multi modi, videlicet motivum, mobile & movere; iſtud univerſale Tempus eſt unum, & ejus Virtus eſt magna & ejus naturalis inſtinctus eſt magnus, in qua Virtute Sacramentum Altaris eſt unum, & non plura; ſed, ſicut Tempus eſt unum indiviſibile *nunc*, & habet plures modos in partibus, in quibus ſuſtentatur, ita Sacramentum Altaris eſt unum indiviſibile, & habet plures modos in pluribus modis Temporis, in quo eſt temporificatum cum

valde magna Magnitudine Virtutis, quam attingit Sapientia DEI, & attingunt illi, qui habent notitiam hujus Sacramenti, quoniam in uno eodem Sacramento & in uno *nunc* sunt plura Sacramenta in pluribus locis, & est semper unus Christus, & unum Sacramentum.

2. C. F. T. C. Divina Sapientia attingit magnam Concordantiam Temporis & motûs, quia unum non potest esse sinè altero, & in Magnitudine unius est Magnitudo alterius: & ideo habet Tempus in se ipso motum, & motus habet in se ipso Tempus; simili modo est de Concordantia Temporis & Sacramenti Altaris, in quâ attingit Sapientia DEI, quòd hoc Sacramentum sit in Tempore, & Tempus sit in hoc Sacramento sinè successione motûs, quia in uno *nunc* movetur hoc Sacramentum de potentia in actum, quamvis sit successio in modis Temporis & hujus Sacramenti secundùm partes, in quibus sustentantur.

3. C. F. T. F. Illud *nunc* est Medium in Magnitudine Temporis, quod existit inter præteritum & futurum, & est possessivè amborum, ut possit esse in sustentatione motûs, & hoc attingit humanus Intellectus; simili modo Sacramentum Altaris est in Medio successionis motûs & Temporis; & hoc attingit humanus Intellectus.

4. C. F. T. H. Sacramentum Altaris est tantum in Magnitudine Temporis, quòd Magnitudo Temporis non possit esse in majori Intelligibilitate, quàm fit in hoc Sacramento: quia sinè diversitatibus locorum, in quibus fit Sacramentum, sunt plura Sacramenta, sed, quia in quolibet loco non est, nisi unum *nunc*, & non plura, in unitate illius *nunc* omnia Sacramenta non sunt, nisi unum Sacramentum tantùm, & hoc intelligit humanus Intellectus per unitatem istius *nunc;* sed quando ignorat majorem Magnitudinem Temporis, tunc incipit dubitare & admirari, quòd multa Sacramenta possint esse in uno Tempore, & in uno eodem loco unum Sacramentum.

5. C. H. T. C. Virtus Temporis est in Concordantia Sacramenti Altaris, & Virtus hujus Sacramenti est in Concordantia Temporis, & ideo est Virtus amborum in valde magna Concordantia, per quam est valde remota à Parvitate & Contrarietate Temporis & hujus Sacramenti, quia est tanta Concordantia Temporis & Sacramenti, quòd nulla Contrarietas potest minorificare eorum Virtutem, nec ponere Vitium in Magnitudine amborum.

6. C. H. T. F. In Tempore conjunguntur temporificativum & temporificabile in temporificare, quod est unum *nunc* secundùm Virtutem & Magnitudinem Temporis, & extremitates ipsius temporificare, videlicet temporificativum & temporificabile non sunt de essentia ipsius *nunc*, quia, si essent, *nunc* esset divisibile & corruptibile; simili modo potest homo considerare Sacramentum Altaris, quia Presbyter producit illud de Virtute & de Magnitudine in conjunctione Verborum & Substantiæ Panîs & Vini, illâ conjunctione existente in Medio temporificatâ & temporificabili, sed Sacramentum non est in duabus extremitatibus, quia existeret in substantia Panîs & Vini, & in Verbis, quæ dicit Presbyter, & non existeret in Medio nec in *nunc:* & hoc esset Vitium contra magnam Virtutem Temporis & Sacramenti; igitur hoc Sacramentum ita existit in Medio magnæ Virtutis, quòd non existat in extremitatibus, cùm existat in *nunc* in Medio temporificativi & temporificabilîs.

7. C. H. T. H. Majorem Magnitudinem Virtutis, quam homo possit habere, habet Presbyter in producendo Sacramentum Altaris, quia in nulla alia Virtute potest habere tam magnum producere, nec potest Tempus in ulla alia operatione Presbytero concedere tam magnam Virtutem: & ideo deberet Presbyter in illo Tempore, quo producit hoc Sacramentum, habere majorem Magnitudinem, quam possit habere, in Virtute memorandi, intelligendi & amandi hoc Sacramentum.

8. C. T. C. F. Sunt multi Presbyteri, qui habent Tempus producendi Sacramentum Altaris, & opus ipsorum potest esse valde magnum in Concordantia DEI & suî ipsorum, Sacramento existente Medio in illa Concordantia; sed, quia nolunt producere hoc Sacramentum in Tempore, in quo possunt, est Medium in Contrarietate, sicut esset in Concordantia, si producerent hoc Sacramentum. Et hæc verba sunt valde pertimescenda illis, qui sunt contra Magnitudinem Sacramenti & Temporis.

9. C. T. C. H. Majorem Concordantiam, quam homo potest habere cum Tempore, potest habere in Sacramento Altaris, & hoc ratione Magnitudinis Sacramenti & Temporis; igitur sequitur, quòd major Contrarietas, quam homo possit habere cum Tempore, sit tunc, quando contradicit, hoc Sacramentum esse in Tempore, & Tempus esse in Sacramento; illi verò, qui hoc Sacramentum sumunt indignè, sunt illi, qui ponunt majorem Contrarietatem Temporis & Sacramenti, quæ possit esse.

10. C. T. F. H. Convenit, quòd major Magnitudo, quæ possit esse Temporis in Sacramento Altaris, & Sacramenti in Tempore, sustentetur in majori Medio, quod possit esse inter Tempus & hoc Sacramentum; majus Medium autem, quod homo potest habêre inter Tempus & hoc Sacramentum, est illa influentia, quam homo recipit à DEO in hoc Sacramento, & illa refluentia, quam homo reddit DEO per memorare, intelligere & amare hoc Sacramentum; unde, cùm hoc ita sit, quare aliquis vult esse Presbyter ideo, ut habeat honorem & abundantiam temporalium rerum? vel quare non facit semper omne id, quod potest, ad honorandum hoc Sacramentum, cui facit majus dedecus & irreverentiam, quam potest, tunc, quando hoc Sacramentum ideo conficit, ut sit dives & honoretur.

11. F. H. T. C. Substantia Panîs in Sacramento Altaris in illo Tempore, quo dimittit accidentia Panîs, dimittit elementalem potentiam, quæ erat induta specie Panîs, & illa potentia est subjectum accidentibus (quæ fuerunt Panîs) & generationi & corruptioni eorum; & ideo in illo Tempore, quo est consumptum hoc Sacramentum, posset homo per magnam Concordantiam Virtutis & naturalis instinctûs corporaliter vivere de illa elementali potentia & de accidentibus sustentatis in ea extra speciem Panîs: de Sacramento autem potest vivere rationalis Anima cum Concordantia Virtutis in memorando & intelligendo & amando illud Sacramentum.

12. F. H. T. F. Humanus Intellectus habet Virtutem in intelligendo Sacramentum Altaris, quia intelligendo illud intelligit influentiam & refluentiam, quæ in illo Sacramento virtuosè fiunt: & ideo Virtus induit & ornat intelligere, quod intelligit hoc Sacramentum in uno *nunc* sinè aliquo motu influentiæ & refluentiæ, unde constitutum est hoc Sacramentum.

13. F. H. T. H. *Nunc* simpliciter consideratum non habet in se Majoritatem Virtutis, nec Minoritatem, sed consideratâ ejus influentiâ in motu, est ejus Virtus & naturalis Instinctus major in uno motu, quàm in alio; à simili Sacramentum Altaris secundùm suam simplicem unitatem non habet majorem Virtutem in uno Tempore, quàm in alio.

14. F. T. C. F. Intelligere est Medium intellectivi & intelligibilîs, in quo ambo conjunguntur & concordant, & intelligere & concordare existunt in uno *nunc*, & intelligibilitas, quæ non existit tota in illo intelligere, non est in illo *nunc*, sed est in potentia; simili modo Sacramentum Altaris non existens in *nunc* existit in potentia, quæ potentia existit in illo *nunc*, in quo sustentantur Verba Sacramenti, & substantia Panîs & Vini.

15. F. T. C. H. Majorem Concordantiam, quam humanus Intellectus potest intelligere inter corpus & animam, potest intelligere in Sacramento Altaris in illo Tempore, quo intelligit hoc Sacramentum, quia Substantia Panîs dimittit accidentia illo Tempore, quo fit Transubstantiatio; & ideo intelligit Intellectus illam Transubstantiationem sinè ulla corporali imaginatione, in tantum, quòd intelligat corporale objectum sinè imaginari, quod intelligere non potest habere aliquod aliud objectum, quod non sit Sacramentum.

16. F. T. F. H. In Sacramento Altaris remanet naturalis Instinctus in accidentibus & in elementali potentia in illo Tempore, quo facta est Transubstantiatio, & Instinctus supra naturam remanet in Transubstantiatione; & ideo est major Instinctus, qui est supra naturam in Sacramento, quàm naturalis Instinctus.

17. H. T. C. F. Concordantia Virtutis est in Medio conjuncto de concordativo & concordabili; & ideo in illo Tempore, quo Concordantia Virtutis est in illo Medio, existit Tempus in virtuoso subjecto, & illud subjectum est virtuosè temporificatum; simili modo possumus considerare Sacramentum Altaris, in quo virtuosè existit Tempus, & Sacramentum in illo virtuosè temporificatur.

18. H. T. C. H. Major Concordantia corporalis Virtutis existit in Sacramento Altaris in illo Tempore, quo homo illud virtuosè producit vel recipit, quia illa Concordantia est de Corpore transubstantiato in aliam speciem, quæ non est Panis & Vinum, sed est Corpus JESU Christi, & est de corpore illius, qui recipit Sacramentum; & de ista majori

majori Concordantia oritur major corporalis Virtus, quæ possit existere in Tempore, & Tempus in illa.

19. H. T. F. H. Nulla Virtus major, quàm altera, potest existere sinè Medio virtuificativi & proprii virtuificabilis, sed Virtus, quæ est minor, quàm alia, potest esse de Medio virtuificativi & extranei virtuificabilis, quod non sit de ejus essentia : & ideo existit Tempus cum majori Virtute in proprio virtuificabili, quàm in extraneo; unde similem considerationem possumus habere de majori Virtute in Sacramento Altaris, in quo Tempus est cum majori Virtute in extraneo virtuificabili supernaturaliter, quàm in proprio virtuificabili virtuificato secundùm naturalem cursum.

20. T. C. F. H. Major Concordantia, quæ sit inter DEUM & hominem, existit in Christo, qui est Medium inter DEUM & alios homines: & ideo existit in ipso Tempus in majori Concordantia, quæ possit esse inter Causam & Effectum; unde in Sacramento Altaris nihil potest Contrarietas contra Tempus neque contra majorem Concordantiam.

OCTAVA QUÆSTIO. I.

Ubi est Sacramentum Altaris?

SOLUTIO. *Camera.* C. E. I.

1. LOcus est una pars Mundi, per quam una pars Mundi potest locari in alia, & iste Locus est indivisibilis & simplex, sed ejus modi sunt plures & compositi unus cum alio: quapropter secundùm ejus simplicitatem & modos volumus inquirere Sacramentum Altaris per Magnitudinem, Potestatem & Veritatem, videlicet, quòd Magnitudo Sacramenti sit magna in Potestate & in Veritate, & Potestas sit potens in Magnitudine & in Veritate, & Veritas sit vera in Magnitudine & Potestate; & ideo potest esse Sacramentum Altaris in multis Locis in uno eodem tempore, ita, quòd multitudo Locorum non possit dividere nec separare Unitatem Sacramenti, quod est unum in quolibet Loco, & est unum in se ipso, ita, quòd non sint multa Sacramenta Altaris : & hoc est verum per Magnitudinem Potestatis, & per Potestatem Magnitudinis, & natura Loci non potest ibi contradicere.

2. C. E. T. C. JESUS Christus est in Cœlo, & secundùm Sacramentum Altaris est in terra in multis Locis, secundùm quòd Sacramenta sunt multa per naturam Loci, sed Sacramentum est unum, sicut unum Corpus Christi : & hoc est propter Concordantiam Magnitudinis & Potestatis, quia est magna Potestas, quòd unum Corpus possit esse in multis Locis in uno eodem tempore.

3. C. E. T. E. In Sacramento Altaris est Principium, quod est de Magnitudine & Potestate, sicut Principium Transubstantiationis Substantiæ Panîs, quod est principiatum de Magnitudine & Potestate; & ideo non potest ei Locus contradicere : quia, si posset, non esset principiatum per Magnitudinem & Potestatem; potest igitur Sacramentum Altaris principiari in uno eodem tempore in multis Locis, & potest esse in uno Principio per Magnitudinem Potestatis sustentatam in magno potenti Principio, ipso Principio sustentato in illa.

4. C. E. T. I. In Sacramento Altaris est major Æqualitas Magnitudinis & Potestatis, quàm inter unum Locum & alium; & ideo est Æqualitas major secundùm Sacramentum, quàm secundùm Locum; per quam majorem Æqualitatem potest Corpus Christi uno & eodem tempore esse in Cœlo, & in terra.

5. C. I. T. C. Accidentia, quæ Substantia Panîs dimittit tunc, quando transubstantiatur in Corpus Christi, collocantur in elementali potentia, quam Substantia Panîs dimittit; & in illa elementali potentia collocatur transubstantiata Substantia; & ideo Corpus Christi, quod est in Cœlo, est collocatum in illa elementali potentia, quæ est in terra, ita, quòd Corpus Christi non moveatur de Cœlo; & hoc est ideo, ut Veritas possit esse in magna Concordantia Christi & elementorum, quæ sunt in terra.

6. C. I. T. E. Quemadmodum in Magnitudine est magnum principiare, ita est in Magnitudine magnum verificare, unde sequitur, quòd sit magnum collocare, ut sit magnum principiare & verificare in collocare; igitur est magnum principiare in verificare & in magno collocare, Corpore Christi existente collocato in Cœlo, & in multis Locis in terra.

7. C. I. T. I. Substantia Panîs transubstantiata non est collocata in accidentibus; quæ dimittit, quia non est conjuncta cum illis : quia, si cum illis esset conjuncta, & illa cum ipsâ, comprehenderet & terminaret ipsam quantitas Panîs in tam parvo Loco, quòd Corpus Christi, ibi non posset recipi; sed,

sed, quia est conjuncta cum quantitate Corporis Christi, & quia est transubstantiata per Æqualitatem Magnitudinis & Veritatis, potest recipi in illo Loco, in quo quantitas, quæ solebat esse Panîs, est terminata & comprehensa.

8. C. T. C. E. Magnitudo Principii & Concordantiæ est, quòd unum Principium & una Concordantia possit esse uno eodem tempore in pluribus Locis, sicut calor ignîs, qui uno eodem tempore existit in Loco, ubi est ignis, & in Loco, ubi est aër : & hoc idem de Concordantia, quæ est de calore ignîs & aëris, qui calor per magnam Concordantiam principiat unum idem calefacere in Loco, ubi est ignis, & in Loco, ubi est aër; & hoc est ideo possibile, quia ignis existit in Loco aëris, & aër in Loco ignîs: igitur ignis & aër habent magnam Concordantiam & magnum principiare in uno eodem Loco; similiter possumus considerare Locum in Sacramento Altaris per Magnitudinem principiandi & concordandi, videlicet, quòd Deitas sit in omni Loco & extra Locum, in quantum comprehendit omnem Locum : & quia Deitas, quæ est Filius, est una Persona cum Humanitate Christi, per Deitatem, quæ est in Cœlo & in terra, potest Corpus Christi uno eodem tempore esse in Cœlo & in terra, ita, quòd Locus ibi non possit contradicere.

9. C. T. C. I. Magnitudo Æqualitatis est, quòd Æqualitas habeat in se ipsâ Concordantiam, & quòd sit de Concordantia, & Concordantia de illa; & ista Magnitudo Æqualitatis existit in Sacramento Altaris in Corpore Christi, quod est in Cœlo & in Loco, qui est in terra, ubi fit Sacramentum; hoc autem non posset esse, si Substantia Panîs non dimitteret omnia accidentia Panîs tunc, quando transubstantiatur in Corpus Christi, per quam transubstantiatam Substantiam Christus est ita magnus in terra, ubi fit hoc Sacramentum, sicut est in Cœlo, & habet tantam Concordantiam & Æqualitatem in illo Loco, ubi fit Sacramentum, quantam habet in Cœlo.

10. C. T. E. I. Sacerdos principiat Sacramentum Altaris cum Substantia Panîs & Vini, Pane existente in uno Loco, & Vino in alio, & per Æqualitatem Transubstantiationis Panîs in Carnem, & Vini in Sanguinem existit hoc Sacramentum æqualiter principiatum in Loco, ubi est Corpus, & in Loco, ubi est Sanguis, licèt Corpus sit principiatum in uno Loco & in uno *nunc*, & Sanguis in alio Loco & in alio *nunc*; & ista Æqualitas est per Magnitudinem principiandi & æqualificandi, & per extensitatem Deitatis, quæ existit in omni Loco.

11. E. I. T. C. Visiva potentia secundùm Differentiam Locorum attingit unum Sacramentum Altaris in uno Loco, & aliud in alio, & per Concordantiam, quæ est in illa & in imaginativa, recipit imaginativa distinctas species diversorum Locorum & diversorum Sacramentorum : & ideo supponit, quòd unum Corpus non possit esse uno & eodem tempore in multis Locis; & hanc suppositionem vult verificare intellectui, videlicet quòd Corpus Christi uno tempore non possit esse in multis Locis; sed intellectus considerat Concordantiam, quam Potestas DEI & Veritas habent in uno Sacramento, ita, quòd sit unum Sacramentum in multis Locis uno & eodem tempore per Potestatem & Veritatem DEI, & ideo intelligit, quòd illæ species imaginationis sint phantasticæ, & non veræ.

12. E. I. T. E. Verba, cum quibus Sacerdos principiat Sacramentum Altaris, sunt una eadem, & est una Potestas, & est una Veritas, ita, quòd diversitas Locorum non Differentiet nec multiplicet illam unitatem; & ideo est unum Sacramentum, quamvis sit in multis Locis, sicut sunt una eadem Verba, & una Potestas, Veritas & Principium Sacramenti, quamvis in multis Locis.

13. E. I. T. I. In Sacramento Altaris Substantia Panîs est transubstantiata per esse possificatam & verificatam, & hoc æqualiter, & est separata à suppositо, quod erat panis, per hoc, quia dimittit accidentia Panîs & Locum occupatum per substantiam panîs: & ideo transit illa transubstantiata Substantia in Corpus Christi sinè Loco panîs; ex quo sequitur, quòd diversa Loca non impediant illam Substantiam in essendo unum Sacramentum in multis Locis per unum idem *nunc*.

14. E. T. C. E. In Sacramento Altaris facit Sacerdos tres partes de Corpore Christi, quod existit in partibus secundùm diversitates Locorum : & ideo quælibet est pars, in quantum una pars locata est in uno Loco, & alia in alio; sed non est pars, in quantum Potestas & Concordantia habent unum Principium in essendo unum Sacramentum.

15. E. T. C. I. In Sacramento Altaris dimittit transubstantiata substantia vegetabi-

litatem panîs sustentatam in elementali potentia, & in illo Loco, in quo ipsam dimittit, remanet transubstantiata Substantia non conjuncta cum vegetabili potentia panîs; unde, sicut plures Concordantiæ & Potestates corporales possunt esse æqualiter in uno Loco, sic unum corpus potest esse æqualiter in uno tempore in multis Locis: quia, si non esset, Potestas non esset æqualis in Concordantia multorum in uno, & unius in multis, quod est impossibile.

16. E. T. E. I. In Potestate DEI æqualiter sunt principiare & possificare: & ista Æqualitas est subjectum unitati cujuslibet Sacramenti Altaris; & ideo potest Potestas DEI principiare hoc Sacramentum in multis Locis, sicut in multis Locis illud potest possificare, & ratione Æqualitatis potest facere, quòd ipsum uno eodem tempore sit unum in multis Altaribus.

17. I. T. C. E. Sacramentum Altaris est verum per Veritatem, & est principiatum per Principium, & concordatum per Concordantiam, & est unum per Unitatem, ut sit Unitas in illo Principio Sacramenti; igitur sequitur, quòd unum Sacramentum possit esse in multis Locis uno eodem tempore, ut Unitas Sacramenti habeat Concordantiam cum uno Principio & cum una Veritate, ex quibus Sacramentum est constitutum.

18. I. T. C. I. Est una Veritas Sacramenti Altaris, & est una Concordantia hujus Sacramenti, & ideo sunt Veritas & Concordantia æquales in Sacramento per Unitatem; unde sequitur, quòd plura diversa Loca non dividant Unitatem Sacramenti, sed multiplicent modos illius subjectatos in diversis *nunc* per modos multorum Locorum, Verborum & Virtutum, quia quidam homines conficiunt hoc Sacramentum cum prolixis Verbis, & alii cum abbreviatis: quidam cum devotione, & alii sinè devotione: quidam in uno loco, & alii in alio, tamen remanet semper Unitas Sacramenti per Æqualitatem unius Veritatis & unius Concordantiæ, quæ sunt in hoc Sacramento.

19. I. T. E. I. Veritas non potest principiare extra Principium, nec esse æqualis extra Æqualitatem; simili modo Sacramentum Altaris non potest esse unum extra Unitatem, & hanc Unitatem non destruit principiare, nec verificare, nec æqualificare in diversis Locis, quia diversitas Locorum non est de Essentia Sacramenti.

20. T. C. E. I. In Sacramento Altaris Concordantia & Principium sunt æqualia per Unitatem hujus Sacramenti, quia Concordantia principiat in Principio, & Principium concordat in Concordantia, & de ista Æqualitate est Sacramentum, & non de Concordantia diversorum Locorum, in quibus fit Sacramentum, nec de Principiis illorum; & ideo non potest essentia ipsorum destruere Unitatem, quam Concordantia habet in principiare, & quam Principium habet in concordare, nec quam Æqualitas habet in æqualificare, in qua Unitas est de Essentia Sacramenti.

Diximus, quomodo Sacramentum Altaris in uno Loco possit uno eodem tempore esse in diversis Locis secundùm naturam principiorum, quæ diximus; quæ natura non est sensibilis nec imaginabilis in Sacramento, sed est intelligibilis supra naturalem cursum, in qua supernaturalitate factum est Sacramentum.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo fit Sacramentum Altaris?

SOLUTIO. *Camera.* E. G. K.

1. VOluntas & Gloria habent Modum per Potestatem, & Potestas habet Modum per Voluntatem & Gloriam, & Gloria per Potestatem & Voluntatem, & quælibet habet Modum per se ipsam: sicut Potestas, quæ habet Modum per possificativum, possificabile & possificare, & Voluntas per amativum, amabile & amare, & Gloria per gloriativum, gloriabile & gloriari; igitur possumus considerare Modum Sacramenti Altaris secundùm Modum istorum trium principiorum: nam in hoc Sacramento amat Voluntas gloriosam Potestatem, & gloriosa Potestas amat, quòd Humanitas Christi habeat delectationem in hoc Sacramento, in quo habet Modum magnæ Potestatis & Voluntatis, sicut cum Substantia Panîs & Vini sacrificare, sanctificare & tractare Corpus Christi, & illud recipere per modum possificandi, amandi & gloriandi.

2. E. G. T. E. Potestas DEI potest in Sacramento Altaris, & Virtus Verborum potest, & Voluntas DEI amat illud possificare; & ideo cum Modo possificandi, amandi & loquendi movetur principiare, per cujus Modum movetur Sacramentum in amare, possificare & loqui in tantum, quòd sequatur illud, quod Voluntas vult, & id, quod Potestas potest in amare & principiare.

E. G. T. G.

3. E. G. T. G. Potestas & Voluntas in Sacramento Altaris habent Modum in complere & finire per Modum unitatis, in qua sunt, quia in DEO Potestas & Voluntas sunt unum idem numero: ex quo sequitur, quòd Voluntas velit omne id, quod Potestas potest, & Potestas possit omne id, quod Voluntas vult, & per talem Modum complendi habet Sacramentum Modum in existendo id, quod est.

4. E. G. T. K. In Sacramento Altaris habent Potestas & Voluntas DEI Modum in majorificando Substantiam Panîs, in quantum ipsam removent à Minoritate, & illam denudant à quantitate, colore & sapore panîs, & illi tribuunt quantitatem Corporis Christi; & hoc idem de Substantia Vini.

5. E. K. T. E. Potestas DEI principiat Sacramentum Altaris in delectatione, ut homines habeant Modum in delectatione magnæ Potestatis DEI, quæ se ipsam tribuit Presbytero, ut de Substantia Panîs possit principiare Substantiam principiatam de Humanitate in Deitate; quia maxima delectatio, quam homo potest habere in præsenti vita, est, quòd possit habere Modum in deificare & humanificare, & illam Deitatem & Humanitatem tractare & recipere, principiando illam per Modum sacrificandi.

6. E. K. T. G. Modus Sacramenti Altaris est Figura, quæ significat Modum Incarnationis: nam, sicut Substantia Panîs transubstantiatur in Substantiam Corporis Christi sustentata cum Modo possificandi, gloriandi & complendi, & illa transubstantiata Substantia est Corpus Christi, sic Humanitas Christi est sustentata in Deitate, & ipsa est Deitas, & Deitas est ipsa; & hoc per Modum possificandi, gloriandi & complendi.

7. E. K. T. K. Modus, qui est in Sacramento Altaris, per quem est id, quod est, consistit in majorificando Minoritatem in Modo possificandi & in Modo gloriandi: sicut transubstantiata Substantia, quæ habebat Modum Minoritatis, illâ existente indutâ specie Panîs, antequam esset transubstantiata in Corpus Christi, in quo est induta Majoritate.

8. E. T. E. G. In Sacramento Altaris est Modus possificandi, principiandi & complendi, quia Potestas data homini habet Modum principiandi & complendi secundùm Modum, quo data est, & principiat & complet hoc Sacramentum secundùm illum Modum: sicut Potestas DEI dat Principium in Modo Verborum, & in Modo procurationis & locumtenentiæ cum Sacerdote, quando is cum Modo, qui illi est datus, principiat per Verba hoc Sacramentum, & ipsum complet & perficit cum Modo complendi procurationem & Principium, quod illi est datum cum Modo Potestatis.

9. E. T. E. K. Sicut in Modo Bonitatis magnæ per Modum Magnitudinis sequitur bonum magnum, ita in Sacramento Altaris per Modum Potestatis principiatæ per Principium (videlicet Potestatis, quæ est data Presbytero) sequitur principiata Potestas, per quam Presbyter principiat hoc Sacramentum supra Modum naturæ, & removet illud Sacramentum à Minoritate Panîs & Vini.

10. E. T. G. K. Minoritas habet Modum minorificandi, & Finis habet Modum majorificandi, & Potestas habet Modum majorificandi in complendo, & habet Modum minorificandi extra Finem complendi; & omnes isti Modi existunt in Sacramento Altaris, & Sacramentum in illis, quia Minoritas in corporalibus sensibus cum Modo sensualitatis minorificat Sacramentum, in quantum significat, quòd ipsum sit impossibile: sed Finis majorificat illud, in quantum significat, quòd Potestas DEI omnia possit per Modum Finîs; & Potestas mali Presbyteri potest hoc Sacramentum minorificare contra Finem per Modum peccati.

11. G. K. T. E. Amare in Voluntate est principiatum de amativo & amabili, & gloriari in Gloria est principiatum de gloriativo & gloriabili; & iste Modus principiandi est in Sacramento Altaris, quia de Divina Voluntate principiat illud, in quantum est amabile, & principiat in illo, in quantum Presbyter per illud est gloriabilis; & ideo habet Presbyter Modum in illo, quando illud principiat cum gloriari & amare.

12. G. K. T. G. In Voluntate est amare Finis amativi & amabilîs, & ideo existit Modus amativi & amabilîs in Modo amandi, & Finis amandi existit in Modo amativi & amabilîs; & hoc idem de Modo Gloriæ. Unde secundùm istos Modos significatur Modus Sacramenti Altaris & illius, qui conficit hoc Sacramentum, quia Modus Presbyteri consistit in Fine Sacramenti; igitur convenit, quòd illi Presbyteri habeant pœnam, qui in se ipsis non habent Modum secundùm Finem Sacramenti.

13. G. K. T. K. In vegetativa Potentia est Modus, quo elementatum in uno tempore est vegetatum sub una specie, & in alio tempore sub alia: sicut in specie frumenti, in qua elementa sunt vegetata, & quando substantia illius frumenti transubstantiatur in carnem per Modum vegetationis, sunt elementa vegetata sub specie carnis, & dimittunt speciem frumenti; iste Modus in vegetatione est figura, in qua repræsentatur Modus Sacramenti Altaris, cujus Modus est, quòd elementatum, quod est sub specie substantiati Panîs, transubstantietur in Substantiam, quæ existat sub specie Carnis, & hoc secundùm Modum amandi, delectandi & removendi Minoritatem ab illo elementato transubstantiato in Corpus Christi.

14. G. T. E. G. Voluntas habet Modum in principiando & amando secundùm Modum Finîs; sed, quando principiare & amare est extra Modum Finîs, non habet Modum in principiando amare; secundùm hanc similitudinem possumus considerare Modum Sacramenti Altaris, in quo Voluntas DEI habet Modum in principiando ipsum secundùm Modum Finîs, per quem habeat Modum, quomodo possit participare nobíscum: sed in malo Presbytero non est Modus in principiando illud secundùm Finem amandi, quia malus modus peccandi ipsum facit indignum in principiando Sacramentum contra Finem amandi.

15. G. T. E. K. Quando Voluntas habet Modum in principiando Sacramentum Altaris, si habet Modum in amando, non habet Modum in principiando illud cum minorificare; sed, si non habet Modum amandi, principiat Sacramentum cum Minoritate contra Modum Majoritatis, & contra Modum principiandi & amandi: & ideo mali Sacerdotes peccatores habent pejorem Modum amandi, quàm cæteri homines.

16. G. T. G. K. Minus amare est contra Finem majoris amare, si minus amare non habet Modum, ut sit propter majorem Finem amandi, ergo Voluntas poterit esse in majori & minori Fine amandi, dummodò in ea sit Finis concordandi, quem Modum possumus considerare in Sacramento Altaris, ut Voluntas sit in illo in majori Fine amandi.

17. K. T. E. G. Finis, propter quem homo est principiatus, est, ut det Gloriam DEO in suo memorare, intelligere & amare honorando DEUM; & ideo DEUS voluit in Sacramento Altaris principiare & in ipso ponere Modum, ut homo in Sacramento possit habere Modum in magno Fine & in magno principiare & in magno gloriari, per quam Magnitudinem habet Modum habendi magnam Spem & magnam Charitatem, magnam Fidem, magnam Justitiam & alias Virtutes.

18. K. T. E. K. Sicut Principium habet Modum essendi minus per Minoritatem, sic habet Modum essendi gloriosum per gloriam; & per istum modum possumus considerare Modum Sacramenti Altaris sustentatum in Modo principiandi gloriosum per Gloriam, hoc est, elementatum transubstantiatum in elementatum indutum Corporalitate Christi, ita, quòd Modus Minoritatis ibi non possit resistere.

19. K. T. G. K. In Sacramento Altaris est unus Finis, qui est minor, quàm alius: sicut Finis Presbyteri, qui est minor Finis, quàm Finis Sacramenti, quia ejus ministratio est ideo, ut sit hoc Sacramentum, isto Modo est de Fine Minoritatis & Majoritatis: similiter de Modo Finîs per Gloriam sustentatur Modus hujus Sacramenti; & ideo Presbyter, qui sequitur illum Modum, est bonus; & ille, qui non sequitur illum, est malus.

20. T. E. G. K. Principium habet priùs Modum in principiando propter Finem, quàm propter Minoritatem; & hoc est ideo, quia habet quietem in Fine, & in Minoritate est prope *non esse*; & per istum Modum possumus considerare Modum Sacramenti Altaris, in quo Principium habet Modum propter Finem principiandi hoc Sacramentum & Minoritates accidentium Panîs & Vini, quæ minorificantur, quando substantia transubstantiatur, quam minorificationem accidentia habent, ut non existant in proprio subjecto, ideo, quia in corporalibus sensibus sunt contra Finem Sacramenti, & contra Principia illius.

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo fit Sacramentum Altaris?

SOLUTIO. *Camera.* B. E. K.

1. IN Sacramento Altaris est Bonitas ratio bono, quòd agat bonum, & ideo bonum cum illa ratione potest agere gloriosum & potens bonum; igitur hoc Sacramentum fit cum ratione Bonitatis, Potestatis & Gloriæ, & Factor est DEUS & Presbyter, qui cum ratione, quam diximus, conficiunt hoc Sacramentum.

2. B. E. T. B. In Sacramento Altaris est Differentia inter unam Bonitatem & aliam, & inter unam Potestatem & aliam, hoc est, inter Bonitatem & Potestatem DEI, & inter Bonitatem & Potestatem Presbyteri & Verborum, & Bonitatem & Potestatem Sacramenti; igitur Presbyter cum Potestate & Virtute Verborum conficit hoc Sacramentum, & Sacramentum est cum accidentibus Panîs & Vini, quæ dimittit, & cum accidentibus, quæ substantia sumit à Corpore Christi, & cum Transubstantiatione substantiæ.

3. B. E. T. E. Sacramentum Altaris fit cum modo officii, quod datum est Presbytero cum Bonitate, Potestate & Principio; nam, sicut bonum agit bonum per Bonitatem, & potens agit possificatum per Potestatem, & principians agit principiatum per Principium, ita Presbyter conficit Sacramentum per suum officium, cum quo officio conficit hoc Sacramentum.

4. B. E. T. K. In essentia Bonitatis producit bonificativum bonificabile, & ambo producunt bonificare, & suppositum, quod est bonum per Bonitatem, & potens per Potestatem, producit cum bonificativo bonificabile, & producit cum bonificativo & bonificabili bonificare, ita, quòd Minoritas ibi non potest contradicere; simili modo possumus considerare id, cum quo fit Sacramentum Altaris, quia Presbyter, quantum ad suum officium, est bonus & potens, quam Bonitatem & Potestatem habet cum Charactere, quem habet ab officio, cum quo conficit hoc Sacramentum per Bonitatem & Potestatem, cum quibus vincit in hoc Sacramento naturalè cursum Bonitatis & Potestatis, quæ sunt minores, quàm illa Bonitas & Potestas, quæ sunt supra naturam, quæ dantur Presbytero, ut cum illis conficiat Sacramentum.

5. B. K. T. B. In Sacramento Altaris est Differentia inter Bonitatem & Gloriam, quia in hoc Sacramento alia Ratio est Bonitas, & alia Ratio est Gloria; & ideo Presbyter conficit hoc Sacramentum cum Differentia, quam diximus, quia per Differentiam Bonitatis & Gloriæ habet modum secundùm suum officium, cum quo conficit Sacramentum, & facit illud bonificando & glorificando Transubstantiationem Panîs in Carnem, & Vini in Sanguinem; & ideo debet Presbyter in hoc Sacramento habere bonum & glorioſum memorare, intelligere & amare.

6. B. K. T. E. In Sacramento Altaris sunt multa bona Principia, quæ in ipso quiescunt, nam DEUS dat in hoc Sacramento tantam Bonitatem Presbytero, quòd cum illa principiet & faciat majus bonum, quod potest facere, & quod à DEO potest recipere, quia nullus homo potest facere plus boni nec tantum bonum, quàm est facere de Pane Carnem Christi, & de Vino Sanguinem Christi, qui Christus est unum Suppositum, quod est DEUS & Homo: igitur Presbyter conficit hoc Sacramentum cum quiete suorum Principiorum, quæ quiescunt in Sacramento, quia non possunt extendi ultra in majori nec in tam magna Bonitate, sicut est Bonitas Sacramenti: & ideo malè faciunt illi Presbyteri, qui magìs amant Bonitatem in denariis, honore & deliciis, quàm in Sacramento.

7. B. K. T. K. Gloria est bona per Bonitatem, & ideo, quando glorians producit gloriatum, producit in illo bonum cum Bonitate suæ Gloriæ; sed, quando Gloria est in Minoritate Bonitatis, producit Minoritatem in illo bono cum Minoritate Bonitatis; & ideo Gloria est minor cum Minoritate Bonitatis; igitur secundùm hoc, quod diximus, possumus considerare, cum quo Presbyter producat Sacramentum Altaris, videlicet, quòd producat illud cum minori Gloria & Bonitate; & quando Presbyter est malus, producit cum Sacramento majorem pœnam & malum sustentata in suo memorare, intelligere & amare: unde, cùm hoc ita sit, quis poterit considerare magnam pœnam, quam malus Presbyter habebit in inferno?

8. B. T. B. E. In Sacramento Altaris est Differentia inter unum Principium & aliud, & ideo conficit Presbyter cum una Bonitate hoc Sacramentum per unum modum, & cum alia Bonitate per alium: sicut cum Bonitate DEI, cum qua bonificat Sacramentum, & cum Virtute Verborum, quæ est bona, cum qua producit bonum & virtuosum Sacramentum; & propter hoc malus Presbyter non potest producere malum nec vitiosum Sacramentum cum suo peccato & pravitate, quia non sunt Principia Sacramenti, nec de ejus essentia.

9. B. T. B. K. Bonitas habet Differentiam inter bonificativum, bonificabile & bonificare, & cum illa Differentia potest in

se ipsa habere essentiale bonificativum, bonificabile & bonificare, & potest sustentari in illis, & sinè Differentia non posset illa habere, nec haberet, in quo sustentaretur: igitur esset Bonitas in Minoritate & otiositate cum privatione Differentiæ; unde secundùm hæc verba possumus considerare id, cum quo est Sacramentum Altaris, videlicet cum bonificativo, quod est Bonitas Christi, & cum bonificabili, quod est Substantia Panis & Vini, & cum bonificare sustentato in Substantia Panis & Vini & in Corpore Christi, cum quo bonificare producit Presbyter extrinsecum bonificabile in intrinseco bonificabili.

10. B.T.E.K. Sacerdos non principiat in Sacramento Altaris Minoritatem in Bonitate, quæ sit in Majoritate, cùm Majoritas & Minoritas sibi invicem contrarientur, in qua Contrarietate non essent, si cum minori Bonitate posset principiari major Bonitas; igitur principiat Sacerdos hoc Sacramentum cum majori Bonitate, scilicet cum Bonitate DEI, & postea principiat illud cum minori Bonitate influxa per majorem, scilicet per Bonitatem Panis & Vini & Verborum & sui ipsius & sui officii; sed, si Sacerdos est malus, principiat in Sacramento cum sua malitia suum malum.

11. E.K.T.B. Quidam homines movent alios cum Potestate voluntatis ad quietem suæ voluntatis, sicut Dominus movet servum, in quantum ipsum facit ire de uno loco in alium, vel sicut amicus movet suum amare ad suum amatum, ut habeat quietem in suo amare; & in tali motu est Differentia inter unam Potestatem & aliam, & quædam ipsarum est Potestas voluntatis Domini, & alia est Potestas voluntatis servi, qui se ipsum movet cum suo velle ad quietem voluntatis sui Domini; simili modo possumus considerare Sacramentum Altaris, in quo movetur cum Potestate DEI Potestas Sacerdotis, & Virtus Verborum Sacramenti supra cursum naturæ cum Divina Potestate.

12. E.K.T.E. JESUS Christus principiavit Principium Sacramenti Altaris cum Verbis, quæ dixit tunc, quando dixit: *Hoc est Corpus meum:* & *Hic est Sanguis meus:* cum illis Verbis principiat Sacerdos hoc Sacramentum, & cum Potestate illorum habet quietem in Potestate Verborum, quæ Sacerdos dicit in Sacramento.

13. E.K.T.K. Potestas hominis potest supra Minoritatem Potestatis cum Majoritate Potestatis, & potest cum Potestate Gloriæ supra Potestatem Pœnæ; simili modo est de Potestate Sacramenti Altaris, cum qua Sacerdos potest cum Potestate, quæ est supra naturam, supra naturalem Potestatem, & cum spirituali Potestate habet quietem supra corporalem Potestatem, & cum majori Potestate movet minorem Potestatem ad majorem quietem.

14. E.T.B.E. Una Potestas principiat aliam Potestatem cum Differentia, quia nulla Potestas potest sinè Differentia principiare aliam Potestatem; simili modo in Sacramento Altaris una Potestas principiat aliam Potestatem cum Differentia, sicut Potestas DEI, quæ differt à Potestate, quam Sacerdos habet in conficiendo Sacramentum supra naturalem cursum, quia nulla alia Potestas potest supra naturalem cursum, nisi Potestas DEI.

15. E.T.B.K. Cum quantò majori Differentia actionis & passionis Potestas est, tantò magis est remota à minori Potestate Differentiæ; & ideo in Sacramento Altaris cum majori Potestate Differentiæ, quæ sit inter Potestatem DEI & Sacerdotis, est magis remota à Minoritate Potestatis Presbyteri cum majori Potestate Differentiæ, cum qua majori Potestate Differentiæ, quæ est supra naturam, Potestas Presbyteri est remota à Minoritate naturalis Potestatis.

16. E.T.E.K. Nulla Potestas potest principiare cum Minoritate contra Majoritatem Potestatis, quia major Potestas cum sua Majoritate principiat minorem; & hoc apparet in Sacramento Altaris, in quo major Potestas principiat minorem cum sua Majoritate: sicut Potestas DEI, quæ principiat Potestatem, quæ est supra naturalem cursum, cum qua superat naturalem Potestatem, ut cum illa superatione cognoscatur Magnitudo Divinæ Potestatis & ejus magna Bonitas & magna Voluntas, quam DEUS habet in participando nobiscum cum Potestate, quæ est supra naturalem cursum, sinè qua non posset participare nobiscū, nec nos cum ipso.

17. K.T.B.E. Principiativum principiat cum Differentia principiabile, & cum Differentia principiativi & principiabilis principiat principiare; & ideo convenit, quòd sit Differentia inter Principia, quæ sunt de essentia Principii, & convenit, quòd Principium sit in Differentia, postquam cum ea est principiatum principiabile & principiare; hoc idem sequitur de Principio in Gloria; & per talem considerationem possumus considerare, cum quo Sacramentum Altaris sit principiatum in Differentia, & cum quo Differentia sit in Principio, & cum quo Sacerdos habeat Gloriam in Sacramento.

18. K.T.B.K. In Sacramento Altaris est Differentia inter unam Gloriam & aliam, & inter unam Minoritatem & aliam, quia est una Gloria, cum qua Sacerdos movet aliam Gloriam, sicut Gloria DEI, cum qua Sacerdos secundùm Finem movet Gloriam sui memorare, intelligere & amare, & cum Minoritate accidentium Panis & Vini movet phantasticas similitudines sustentatas in corporalibus sensibus.

19. K.T.E.K. Bonus Sacerdos principiat cum Sacramento Altaris Sanctitatem, cum qua habet quietem in Gloria DEI, & cum Sacramento elongat se à Minoritate memorandi, intelligendi & amandi, quia ita magnum est opus, quod est in hoc Sacramento, quòd cum illa memorata, intellecta & amata Magnitudine Sacerdos vilipendat vanitates & minoritates hujus præsentis vitæ.

20. T.B.E.K. Differentia est unum generale Principium, cum quo omnes res differunt aliæ ab aliis, & Minoritas similiter est generale Principium, cum quo quædam res sunt minores, quàm aliæ; simili modo Sacramentum Altaris est unum generale Principium, cum quo Sacerdos altiùs ascendit supra naturalem cursum, quàm cum ullo alio Sacramento, & magis distat cum illo à minoribus rebus, quàm cum ullo alio Sacramento; & hoc idem de DEO, qui cum Sacramento Altaris principiat majorem Virtutem & majores res in Differentia & in Principio, quàm cum ullo alio Sacramento.

Diximus de Sacramento Altaris secundùm decem Regulas, *& per modum, secundùm quem diximus de Sacramento, potest homo habere cognitionem de Secretis, quæ sunt supra naturalem cursum.*

QUÆSTIO VI.
De Originali Peccato.

PRIMA QUÆSTIO. B.
Utrùm sit Originale Peccatum, vel non?

SOLUTIO. *Camera.* B.E.H.

1. ANtequam Adam peccâsset, totum humanum Genus fuit in Adam in potentia cum bona & virtuosa Potestate; nam antequam ipse peccâsset, non erat aliquid, per quod Potestas esset mala nec vitiosa; igitur erat humanum Genus in bona & virtuosa potentia in Adam, antequam peccâsset; sed, quando peccavit, totum humanum Genus fuit in illa potentia cum mala & vitiosa Potestate; quia, si in illo non sic existeret, non posset esse alteratio de bono in malum, nec de Virtute in Vitium, & in humano Genere esset amissa libertas Potestatis, cujus privatio principiâsset in humano genere, antequam Adam peccâsset, per Malitiam & Vitium, quæ essent creaturæ in humano Genere; quod est impossibile: igitur fuit humanum Genus corruptum in potentia tunc, quando Adam peccavit; quam corruptionem vocamus Originale Peccatum.

2. B.E.T.B. Inter bonum & malum est Differentia, quæ est in Potestate faciendi bonum & malum; totum humanum Genus erat in Adam in Potestate boni, antequam peccâsset, & non erat in Potestate mali, scilicet mali culpæ, de quo intendimus tractare: cùm verò peccavit, fuit humanum Genus in Potestate mali sustentatâ in potentia in Adam; quia, si non, non esset Differentia inter bonum & malum, quia non haberet, in quo sustentaretur, nec posset esse inter Potestatem boni & mali; quod est impossibile: per quam impossibilitatem probatur, quòd sit Originale Peccatum.

3. B.E.T.E. Antequam Adam peccâsset, fuit in illo principiata bona Potestas, in qua bona Potestate fuit in potentia omnis bona naturalis Potestas humani Generis: igitur bona Potestas humani Generis fuit principiata per creationem in potentia sustentata in Adam & in ipso principiata per Bonitatem, Potestatem & Principium; sed, quando Adam peccavit, principiavit in illa potentia malum, quod est privatio boni, quod vocamus Originale Peccatum: & si non principiâsset malum in illa potentia, non esset potentia, in qua sustentaretur humanum Genus de essentia & de natura Adæ, & in Adam fuisset amissa paternitas & filiatio in suis filiis; quod est impossibile & contra naturalem cursum: ergo probatum est, quòd sit Originale Peccatum.

4. B.E.T.H. Major Bonitas, quæ est creata, fuit creata in Adam, & hoc idem de majori Potestate; tamen intendimus dicere de corporali Bonitate & Potestate; igitur exaltavit DEUS totum humanum Genus in Adam per creationem Bonitatis, Potestatis

&

& Majoritatis ſupra omnem aliam corporalem Bonitatem, Poteſtatem & Majoritatem; & ideo ſignificatur, quòd ſit Originale Peccatum; nam, ſi non eſſet, Divina Poteſtas, quæ eſt bona, & major, quàm omnis alia Poteſtas, non poſſet tantum in Adam deprimere humanum Genus in Majoritate mali per Juſtitiam, quantum illud potuit in Adam exaltare per Bonitatem & Gratiam; quod eſt impoſſibile & contra Poteſtatem Juſtitiæ DEI; quæ Contrarietas eſt impoſſibilis.

5. B. H. T. B. Totum humanum Genus erat in Differentia Bonitatis & Virtutis in Adam, antequam peccâſſet, & ideo erant in toto humano Genere Bonitas & Virtus differentes per Differentiam, quæ Differentia Bonitatis & Virtutis erat in Concordantia; ſed, quando Adam peccavit, fuit in Contrarietate: quia, ſi non fuiſſet, peccatum non eſſet Vitium nec malum, quod eſt impoſſibile: igitur Differentia, poſtquam Adam peccavit, fuit in Contrarietate, & illa Contrarietas fuit extenſa in totum humanum Genus per totam illam potentiam, in qua totum humanum Genus ſuſtentabatur: ergo eſt probatum, quòd ſit Originale Peccatum.

6. B. H. T. E. In Principio, antequam Adam peccavit, fuit Bonitas principiata in Virtute, & Virtus fuit principiata in Bonitate, & ideo non potuerunt principiare Vitium nec malum, quia non habebant ſubjectum, in quo principiarentur; & ſi haberent, Bonitas eſſet principiata in Virtute, Vitio & malo, & Virtus eſſet principiata in Bonitate, Vitio & malo, & malum eſſet principiatum in Bonitate, Virtute & Vitio, & hoc idem de Vitio, quod eſſet principiatum in omnibus tribus: unde ſequeretur, quòd Principium foret principiatum in contrariis, & hoc eſt contra Bonitatem & Virtutem DEI, quæ principiavit Principium in Bonitate & Virtute, & è converſo illa in ipſo; igitur humanum Genus fuit principiatum in Bonitate & Virtute per illam potentiam, in qua ſuſtentabatur, & quæ erat ſuſtentata in Adam, qui, quando peccavit, principiavit Peccatum, Vitium & malum ſuſtentata in potentia ſubjecta humano generi, quod non poſſet eſſe, ſi Originale Peccatum non eſſet.

7. B. H. T. H. Antequam Adam peccaverat, erat ejus Virtus in majori corporali Bonitate, in qua ſuſtentabatur major Virtus boni per totum humanum Genus ſuſtentatum in potentia; ſed, quando Adam peccavit, fuit ejus naturalis corporalis Bonitas in minori Virtute: quia, ſi non ita eſſet, peccatum non fuiſſet occaſio Minoritati boni, quod eſt impoſſibile; igitur humanum Genus ante peccatum erat in Adam in majori Virtute boni, & poſt peccatum fuit in Minoritate boni, quæ Minoritas eſt occaſio Originalis Peccati.

8. B. T. B. E. Principia Adæ ſunt rationalis Anima & ſenſibile corpus, & de illis fuit principiatus homo, & illa fuerunt principiata in Differentia & Bonitate: in Differentia, quia Anima & corpus differunt: in Bonitate, quia Anima & corpus ſunt bona, & per conſequens fuerunt principiata in Concordantia; quia, ſi non, eſſent principiata in Contrarietate, cujus Principium eſt impoſſibile, ut Differentia & Bonitas ſint principiatæ in Concordantia, in qua totum humanum Genus eſt principiatum; unde, poſtquam Adam peccavit, fuit principiata Contrarietas Animæ & corporis, quia, ſi non, corpus non contrariaretur Animæ per malum, nec Anima corpori per bonum: igitur malum principiavit in corporali natura humani Generis, & non in ſpirituali natura Animarum filiorum Adæ, cùm Animæ illorum non ſint de eſſentia Animæ Adæ. Unde, ſi non eſſet Originale Peccatum, natura hominum non eſſet contraria rationalibus Animabus, & fuiſſet Differentia inter corporalem naturam filiorum Adæ & corporalem naturam ipſius Adæ, quod eſt impoſſibile: igitur Originale Peccatum eſt, & accidentaliter eſt principiatum in Animabus hominum per corporalem malitiam; & quia Anima & corpus conſtituunt hominem, exiſtit Originale Peccatum in totalitate hominis, & ſecundùm partem tantùm exiſtit in corpore: igitur Originale Peccatum eſt in omnibus Animabus filiorum Adæ, qui non credunt in Chriſtum, qui deſtruxit hoc peccatum in illis, qui credunt in ipſum: & ſi pecccatum non poſſet principiare in Anima, non principiaret in totalitate hominis, ex quo ſequeretur, quòd illi, qui ſunt contra Chriſtum, credendo falſitates & errores de ipſo, ſi haberent bonam intentionem, ſalvarentur, & deſtrueretur reſurrectio & perpetuitas humanitatis, & daretur Gloria ſinè ſatisfactione mali in bono; & hoc eſt contra Juſtitiam & Bonitatem DEI: igitur Originale Peccatum eſt, propter quod Originale Peccatum ſtatutum eſt, quòd illi, qui habent bonam intentionem, poſtquam de Chriſto credunt errores, & de illo habent falſam opinionem, non habeant ſalvationem.

9. B. T. B. H. Inter Bonitatem & Majoritatem eſt Differentia, quia una Bonitas ſinè Differentia non eſſet major, quàm alia; in hac Differentia Bonitatis & Majoritatis exiſtebat humanum Genus in potentia in Adam, & ideo in humana ſpecie eſt una Bonitas major, quàm alia: ſicut Bonitas Animæ, quæ eſt major, quàm Bonitas corporis: & Bonitas ſenſitivæ major, quàm Bonitas vegetativæ; & iſta Majoritas Bonitatis in ſenſitiva & vegetativa, quæ eſt in humano Genere, eſt filia Majoritatis Bonitatis ſenſitivæ Adæ, quæ eſt major, quàm Bonitas vegetativæ illius; & quia Adam peccavit per ſenſitivam Bonitatem, & non per vegetativam, fuit ejus ſenſitiva major in malo culpæ, quàm vegetativa; & quia vegetativa & ſenſitiva ſunt potentiæ invicem mixtæ, ut ſint corpus, eſt vegetativa in Originali Peccato, quia de qualibet Anima & de quolibet corpore ſequitur homo, in quo homine Anima illius eſt in Originali Peccato, & non ſimpliciter per ſe ipſam, cùm non ſit de Anima Adæ.

10. B. T. E. H. Majus corporale bonum fuit principiatum in Adam & de Adam, quia totum humanum Genus fuit in eo principiatum in potentia, & fuit principiatum de ejus eſſentia; illud Principium igitur, antequam Adam peccaverat, erat in Majoritate corporalis boni, ſed poſtquam peccavit, convénit, quòd eſſet in Majoritate corporalis mali: quia, ſi non eſſet, non poſſet Majoritas eſſe ſubjectum perverſionis de bono in malum, cui perverſioni eſſet Minoritas ſubjectum, in qua eſſet malum principiatum particulariter per Peccatum; & hoc eſt impoſſibile, ut Majoritas boni poſſit perverti de bono in malum, poſtquam Adam peccavit, in ejus tota eſſentia & totalitate: ergo probatum eſt, quòd ſit Originale Peccatum.

11. E. H. T. B. Poteſtas eſt in Virtute differens per Differentiam, quia una Poteſtas eſt virtuoſa activè, & alia eſt virtuoſa paſſivè; & ideo eſt Differentia virtuoſa potentia, quæ erat in Virtute in Adam, antequam peccaverat, ſed, poſtquam peccavit, fuit in Vitio activè per Adam, & paſſivè per humanum Genus ſubjectum paſſivæ qualitati Differentiæ; igitur fuit conveniens, quòd eſſet Originale Peccatum, ut paſſiva qualitas Differentiæ haberet ſubjectum, in quo poſſet exiſtere: & etiam, quia, ſi non haberet ſubjectum, non poſſet activa qualitas Adæ eſſe generalis, poſtquam non eſſet generale ſubjectum, in quo poſſet produci generale Peccatum: ergo eſt Originale Peccatum.

12. E. H. T. E. Poteſtas Adæ fuit principiata in generali Virtute, antequam peccaverat, quia tota Virtus humani Generis fuit principiata in illo in potentia; ſed, poſtquam peccavit, convénit, quòd Peccatum eſſet principiatum in generali Vitio, pervertens illam generalem Virtutem in generale Vitium, quæ perverſio ideo fuit, quia Virtus humani Generis fuit de Virtute Adæ; quia, ſi perverſio non fuiſſet generalis, generalis Poteſtas humani Generis non fuiſſet principiata in generali Potentia; quod eſt impoſſibile: per quam impoſſibilitatem probatum eſt, quòd ſit Originale Peccatum.

13. E. H. T. H. Si generale Peccatum non eſſet, poſſet nullus homo peccare, quia non haberet libertatem, per quam poſſet peccare; nam generalis Virtus haberet Poteſtatem per ſuam generalitatem, & ſpecialis Virtus per ſuam ſpecialitatem contra Poteſtatem peccandi, & ſpeciale Vitium non eſſet ſub generali Vitio; unde ſequeretur, quòd Majoritas eſſet in Poteſtate Virtutis, & Minoritas in Poteſtate Vitii, quæ Majoritas non ſineret Minoritatem devenire in actum; ſed quia actuale peccatum eſt, ſequitur, quòd ſit Generale Peccatum, ut Majoritas ſit æquale ſubjectum libertati Poteſtatis peccandi & non peccandi.

14. E. T. B. E. Poteſtas Adæ fuit principiata in Differentia, quæ eſt inter actualitatem & potentialitatem, quia per Differentiam eſt una Poteſtas actualis, & alia potentialis: ſicut in Adam, in quo fuit actualis, & in humano Genere fuit potentialis; unde, quando Adam peccavit, fuit ejus Peccatum actuale, de qua actualitate fuit ortum generale Peccatum in tota potentiali Poteſtate humani Generis: & ideo generale Peccatum fuit principiatum in actuali Poteſtate & in Differentia amborum; at, ſi Originale Peccatum non fuiſſet ortum de actuali, non poſſet eſſe Differentia inter actuale & potentiale Peccatum, ſi Peccatum in Adam eſſet creatum & principiatum potentialiter, cujus creatio eſt impoſſibilis: ergo generale Peccatũ eſt ortum de actuali peccato.

15. E. T. B. H. Inter actualem & potentialem Poteſtatem ſunt Differentia & Majoritas: Differentia eſt in illis cum Majoritate, quia actualis Poteſtas eſt major, quàm potentialis: Majoritas autem eſt in illis cum

Differentia, quia est alia Potestas, quæ est in potentia, & alia, quæ est in actu; & ideo conveniebat, quòd actualis Potestas esset priùs, quàm potentialis; nam, si hoc non esset ita, esset priùs Minoritas, quàm Majoritas; & hoc est impossibile secundùm naturalem cursum: per quam impossibilitatem significatur, quòd actuale Peccatum Adæ priùs fuerit, quàm potentiale Peccatum, & quòd Adam actualiter potuerit peccare sinè generali potentialitate peccandi, & hoc ideo, quia est productus homo de hoc, quod non erat, & per hanc naturam potuit se inclinare ad peccandum: unde, si Originale Peccatum non esset, tamen descendentes ab Adam possent actualiter peccare sinè generali potentialitate peccandi, quod est impossibile, quia sunt descendentes ab Adam, qui erat homo non productus ab homine; igitur est Originale Peccatum, quod est potentialitas peccandi in descendentibus ab Adam; & propter illam potentialitatem peccandi descendentes ab Adam habent libertatem, per quam possunt peccare, quæ potentialitas est subjectum libertati peccandi in filiis Adæ.

16. E. T. E. H. DEUS creavit Mundum de nihilo, & creavit Adam de aliquibus partibus Mundi, & creavit filios Adæ de corporalibus partibus ejusdem, in quibus fuit humanum Genus principiatum in potentia, antequam esset actu; & ideo Potestas Adæ antè fuit in actu, quàm Potestas humani Generis, per quam anterioritatem ejus Potestas priùs fuit in Majoritate, quàm Potestas humani Generis, in qua actuali Potestate fuit principiata Potestas humani Generis potentialiter; unde, si non esset Peccatum Originale, potentialis Potestas humani Generis non esset principiata in supradicta actuali Potestate; quod est impossibile: igitur Originale Peccatum fuit principiatum in Potestate Adæ, qui fuit habituatus & indutus Peccato tunc, quando ipse peccavit.

17. H. T. B. E. Virtus est Principium per Principium, & est de Principiis differentibus per Differentiam & per Principium, quæ sunt virtuificativum, virtuificabile & virtuificare; in ista substantiali Virtute, quæ fuit producta in Adam, fuit principiata & sustentata Virtus humani Generis; unde, sicut ista corporalis Virtus, quæ est in humano Genere, est generalis in ipso, & est de Virtute Adæ, sic convenit, quòd esset generale Vitium in humano Genere de illo Vitio, quod fuit in Adam tunc, quando peccavit; quia, si non fuisset generale Vitium, non esset Differentia inter Virtutem, quæ fuit in Adam, antequam peccaverat, & Vitium, quod fuit in eo tunc, quando peccavit; quod est impossibile: per quam impossibilitatem significatur, quòd generale Vitium fuerit principiatum in humano Genere productum de speciali Vitio Adæ.

18. H. T. B. H. Corpus Adæ fuit qualificatum per caliditatem, frigiditatem, humiditatem & siccitatem, & Contrarietas istarum qualitatum erat in potentia, antequam Adam peccaverat, & postquam peccavit, fuit in actu, & ejus corpus fuit corruptibile; & ab ista corruptibilitate fuit derivata corruptibilitas & mortalitas humani Generis; simili modo à Peccato Adæ derivatum est universale Peccatum; quia, si non esset, essent filii Adæ corruptibiles & mortales naturaliter sinè culpâ, quod est impossibile & contra Majoritatem Virtutis & Differentiæ: ergo Originale Peccatum est.

19. H. T. E. H. Majus Principium corporalis Virtutis fuit principiatum in Adam, & postquam peccavit, fuit principiatum in ipso majus Principium Peccati; hoc majus Principium Peccati non potuit in illo principiari sinè Originali Peccato, quia Majoritas non habuisset, in quo esset principiata, nec Contrarietas esset sustentata in Majoritate Virtutis, nec in Majoritate Vitii, quod est impossibile; ergo Orginale Peccatum est.

20. T. B. E. H. Differentia est Principium per Principium, & est major per Majoritatem, & ideo sustentatur Differentia per se ipsam & per Principium & per Majoritatem in differentibus Principiis, quæ sunt de ejus essentia, videlicet in differentiativo, differentiabili & differentiare, & per ista est major, quàm per illa Principia, quæ non sunt de ejus essentia; & ista natura Differentiæ, Principii & Majoritatis fuit producta in Adam per creationem, & in humano Genere per successionem; & ideo significatur, quòd Originale Peccatum successivè sit à Peccato Adæ: quia, si Originale Peccatum non fuisset, Differentia, Principium & Majoritas non haberent, in quo sustentarentur in humano Genere.

Probavimus, quòd sit Originale Peccatum, deinceps volumus loqui de actuali Peccato.

SECUN-

SECUNDA QUÆSTIO. C.

Quid est Peccatum?

SOLUTIO. *Camera.* C. F. G.

1. PEccatum est nihil in se ipso, quia, si per se esset aliquid, esset creatura producta per Magnitudinem, Sapientiam & Voluntatem DEI; quod est impossibile: sed Peccatum est id, quod sustentatur contra Magnitudinem Sapientiæ & Voluntatis; & ideo homines peccatores sunt parvi in intelligere & amare.

2. C. F. T. C. Peccatum est id, quod est contra Magnitudinem intellectivi, intelligibilis & intelligere; & ideo per illam Contrarietatem diligunt homines peccatores parvitatem intellectivi, intelligibilis & intelligere; & ideo est Peccatum id, per quod homines contra interiores formas faciunt parvas res in exterioribus formis: sicut avaritia, quæ est contra Magnitudinem intellectivi & intelligibilis interiùs, & habet Concordantiam cum parvitate intellectivi, intelligibilis & intelligere: unde avari homines magis amant exteriores formas, quàm interiores formas.

3. C. F. T. F. Peccatum est id, per quod destruitur Magnitudo influitivi & refluibilis & Conjunctio amborum in intelligere influxo & refluxo de influitivo & refluibili: sicut luxuria, quæ est Peccatum, in quantum destruit Magnitudinem intellectivi, intelligibilis & intelligere, quæ Magnitudo sustentatur in castitate, quæ est Virtus, per quam honestas est in intelligere derivato de intellectivo & intelligibili.

4. C. F. T. G. Peccatum est id, quod est contra Finem intellectivi, intelligibilis & intelligere, & contra Magnitudinem illorum: sicut gula, quæ est Peccatum, quia est contra Finem temperantiæ & contra Magnitudinem illius sustentatam in Magnitudine intellectivitatis, intelligibilitatis & intelligere.

5. C. G. T. C. Peccatum est id, per quod Voluntas est magis remota à Concordantia amativi, amabilis & amare: sicut superbia, quæ est Peccatum, quia est contra Magnitudinem amativitatis, amabilitatis & amare, ex qua nascitur humilitas, quæ humiliat magnos & superbos homines ad amandum parva & humilia, ut Magnitudo ipsorum amare extendatur in magnas & in parvas amabilitates.

6. C. G. T. F. Peccatum est id, per quod Magnitudo Voluntatis privatur Conjunctione amativitatis, amabilitatis & amare: sicut acedia, quæ est Peccatum, quia est contra Magnitudinem amativitatis, amabilitatis & amare, nam per acediam odiunt homines Magnitudinem boni, & amant Magnitudinem mali & otiositates.

7. C. G. T. G. Finis Voluntatis est Magnitudo amativi, amabilis & amare; unde Peccatum est id, quod est contra Finem Voluntatis: sicut invidia, quæ est Peccatum, quia facit amare parvas amabilitates contra magnas amabilitates; & ideo invidiosi homines magis amant exteriores res, quæ sunt parvæ, quàm Magnitudinem Voluntatis & Finem amandi.

8. C. T. C. F. Concordantia sustentata in Magnitudine ipsius magnificare conjuncti de magnificativo & magnificabili est Virtus, contra quam est Peccatum id, per quod destruitur illa magna Concordantia in patientia, quæ est Virtus, contra quam est ira, quæ est Peccatum, & ideo homines habituati & vestiti irâ non habent Concordantiam in Magnitudine magnificativi, magnificabilis & magnificare, à qua Magnitudine oritur patientia influxa de omnibus tribus contra impatientiam.

9. C. T. C. G. Magnitudo & Finis concordant inter se per Concordantiam, ita, quòd Finis sit magnus, & Magnitudo sit completa de magnificativo, magnificabili & magnificare, in quibus sit Concordantia; igitur Peccatum est id, quod est contra Concordantiam Magnitudinis & Finis, sicut injuria, quæ est Peccatum, quia est contra Finem magnæ Concordantiæ, & ideo injuriosi homines non possunt habere quietem.

10. C. T. F. G. Magnificare est fortificare per Finem magnificativi & magnificabilis, & magnificativum & magnificabile fortificantur per Finem ipsius magnificare, quod procedit de ambobus, quod fortificare est per fortitudinem, quæ est Virtus, & privatio fortitudinis est Peccatum, quia est contra Finem ipsius magnificare & magnificativi & magnificabilis.

11. F. G. T. C. Peccatum est id, per quod Intellectus & Voluntas vitiosi hominis sunt contra Sapientiam & Voluntatem DEI: sicut Saracenus, qui non credit, quòd in DEO sit Trinitas, & ideo non credit, quòd Sapientia & Voluntas DEI habeant Concordantiam, quia non possunt habere Concordan-

tiam sinè propriis personalibus Proprietatibus, ita, quòd in Sapientia sit intellectivum, intelligibile & intelligere, quæ sint in Voluntate amativum, amabile & amare, quæ sint in Sapientia intellectivum, intelligibile & intelligere; igitur Peccatum est id, quod est contra Fidem, & est id, per quod homo est magis remotus ab amore DEI.

12. F. G. T. F. Spes est virtus, per quam Sapientia hominis intelligit in DEO magnum amare conjungens amativum & amabile; & ideo spes est virtus, quia facit homines sperare magnam influentiam divini amoris; igitur Peccatum est contrarium ejus, per quod spes est virtus: sicut homo, qui desperat de amore DEI & de ejus influentia, ideo, quia Sapientia DEI cum magna Justitia intelligit defectus hominum.

13. F. G. T. G. Charitas est virtus, ideo, quia est Finis intelligendi & amandi; igitur Peccatum est id, per quod homo est contra Finem amandi & intelligendi; & ideo homines non habentes charitatem odiunt amare amabiles res, & amant res, quæ non sunt dignæ amari.

14. F. T. C. F. Peccatum est id, quod est contra veritatem in homine, qui intelligit illam veritatem, & dicit contrarium illius; & ideo illa Contrarietas est Peccatum, quia per ipsum non conjungitur verificare nec intelligere influxa per Concordantiam veritatis & Sapientiæ.

15. F. T. C. G. Peccatum est id, per quod homines ponunt Contrarietatem inter primam & secundam intentionem, intelligentes primam intentionem, ut intelligant secundam, & plùs amant secundam intentionem, quàm primam: sicut homo, qui plùs diligit Finem comedendi, quàm Finem intelligendi, & plùs Finem vivendi, quàm Finem amandi; iste homo pervertit intentiones Finium, quia de prima intentione facit secundam, & de secunda primam; & ista perversio est Peccatum, & Peccatum est illa perversio.

16. F. T. F. G. Si in Sapientia non esset Finis intellectivi, intelligibilis & intelligere, esset vacua, & non haberet, de quo esset plena; & si in Fine non esset finire, quod esset Medium inter finitivum & finibile, Finis non esset subjectum, in quo posset quiescere intelligere intellectivi & intelligibilis; igitur Peccatum est id, per quod Sapientia est evacuabilis accidentaliter in operibus hominum, qui destruunt complere finitivi & finibilis.

17. G. T. C. F. In Voluntate est amare, quod est Medium, in quo concordant amativum & amabile; igitur Peccatum est id, quod destruit illud Medium; & ideo Peccatum est, quia amativum & amabile non habent in Voluntate, in quo possint concordare, & quia homines peccatores volunt concordare amativum & odibile, de quibus non potest esse concordare.

18. G. T. C. G. Est Concordantia inter dominum & subditum propter Finem amandi, & ideo subditus obedit suo domino, & dominus amat suum subditum; igitur Peccatum est id, quod destruit Finem domini & subditi & Concordantiam amborum.

19. G. T. F. G. Principium amoris non potest transire sinè Medio ad amatum, quod est Finis amandi; igitur Peccatum est id, quod est contra Finem illius Medii, & Peccatum est ideo, quia facit Voluntatem stare otiosam & sinè amare, per quam otiositatem & privationem amandi est infirma natura Voluntatis.

20. T. C. F. G. DEUS ideo creavit omnia, ut amaretur, cognosceretur, honoraretur & illi serviretur, & ideo fuit in creatione Concordantia cum concordare, quod concordaret Creatorem & creabile in Fine amborum; igitur Peccatum est id, quod est contra creare & contra Finem Creatoris & creabilis & contra Concordantiam amborum.

Definivimus Peccatum secundùm intrinseca principia, & non potest definiri secundùm extrinseca principia visibilia & communia Virtuti & Peccato, sicut occidere hominem, quod potest esse Virtus & Peccatum.

TERTIA QUÆSTIO. D.

De quo est Peccatum?

SOLUTIO. *Camera.* B. D. E.

1. PEccatum non est de se ipso, quia, si esset de se ipso, esset creatura contra Bonitatem, Durationem & Potestatem DEI, cùm Peccatum sit malum & non dignum, quòd sit durabile, nec quòd habeat aliquam naturalem Potestatem: igitur Peccatum non est de se ipso, ergo est ab alio possessum contra Bonitatem Potestatis & Durationis: igitur est contra illam rationem, per quam Bonitas est ratio bono, quòd agat bonum, & contra Potestatem, per quam illud potest agere,

gere, & contra Durationem, per quam illud bonum potest durare.

2. B. D. T. B. Inter bonum & malum est Differentia, & ideo est alia Durabilitas boni, & est alia Durabilitas mali; tamen intendimus loqui *de Malo Culpæ in toto isto Capite.* Peccatum igitur est de illa Durabilitate mali, & non potest esse de illa Durabilitate boni: quia, si esset, esset bonum; & quia Peccatum est de Durabilitate mali, ideo Peccatum est malum, & non potest esse bonum: nam, si esset, non esset Differentia inter bonum & malum; & ideo homines peccatores, quia Peccatum est malum, sunt cum Peccato contra Durabilitatem boni, & sustentant, quantum possunt, Durabilitatem mali.

3. B. D. T. D. Contrarietas est contra Durationem Bonitatis, & ideo est Peccatum de illa Contrarietate, quæ contradicit Durationi Bonitatis, propter quod non est dignum, quòd sit durabile: quia, si esset, Bonitas non esset digna, quòd esset durabilis.

4. B. D. T. E. Peccatum non fuit principiatum in creatione; quia, si esset, Bonitas & Duratio, quæ fuerunt principiatæ in creatione, fuissent principiatæ in Peccato & cum Peccato, quod est impossibile; igitur est de Principiis, quæ sunt extra creationem, sustentatis in phantastica ratione hominis, & ab ea productis & principiatis contra Durationem Bonitatis.

5. B. E. T. B. In Potestate est Differentia, nam est alia Potestas, per quam homo potest facere bonum, & est alia, per quam homo potest facere malum: de illa Potestate autem, per quam homo potest facere malum, est Peccatum; & ideo non habent homines cum Peccato Potestatem, quòd faciant bonum: quia, si illud possent facere, non esset Differentia inter supradictas Potestates, nec inter bonum & malum.

6. B. E. T. D. In Potestate est Contrarietas, quia alia Potestas est illa, per quam homo facit bonum, & alia est illa, per quam homo facit malum: & ideo sunt ambæ Potestates contrariæ per Contrarietatem; & quia Peccatum est contra illud bonum, est Peccatum de illa Potestate, quæ est contra illam Potestatem, per quam homo facit bonum; propter quod homines peccatores cum Potestate, de qua est Peccatum, resistunt Potestati, per quam possunt facere bonum.

7. B. E. T. E. Bonitas habet tria Principia in Potestate, quæ illi sunt coëssentialia, videlicet bonificativum, bonificabile & bonificare, & possunt per Potestatem esse hoc, quod sunt, & possunt esse Principia per Principium; unde, sicut ista tria Principia Bonitatis sunt de Potestate, in quantum per Potestatem possunt esse hoc, quod sunt, sic Peccatum est de tribus Principiis, videlicet malificativo, malificabili & malificare, & est de mala Potestate, in quantum illa mala Potestas potest esse hoc, quod est.

8. B. T. B. D. Differentia non potest esse in Bonitate cum Contrarietate, quæ sit de bonificativo, bonificabili & bonificare, quæ sunt de essentia Bonitatis; nam, sicut in illis non potest esse Contrarietas, sic nec in illis potest esse Differentia cum Contrarietate, & hoc ideo, quia in illis est Concordantia, & quia sunt eædem per essentiam Bonitatis; igitur per hæc verba est significatum id, de quo sit Peccatum, videlicet, quòd peccatum sit de hoc, quod est contra Differentiam Bonitatis.

9. B. T. B. E. Principiativum, principiabile & principiare sunt de Principio, in quantum est essentia communis omnibus tribus, quæ essentia est de omnibus tribus, in quantum sustentatur per illa: etiam omnia tria sunt de Differentia, in quantum per ipsam differunt, & sunt de Bonitate, in quantum per ipsam sunt bona; igitur est Peccatum de contrario principiativi, principiabilis & principiare per Differentiam Bonitatis, quod contrarium sustentatur in principiativo, principiabili & principiare per Differentiam Malitiæ.

10. B. T. D. E. Principium est in Contrarietate, in quantum contrariativum, contrariabile & contrariari sunt Principia, quæ sunt de Principio contra Bonitatem; & ideo est Peccatum de illo Principio, de quo sunt in Contrarietate contra Bonitatem contrariativum, contrariabile & contrariari sustentata in phantasticis Principiis.

11. D. E. T. B. Duratio est de Potestate, in quantum existit per Potestatem, & Potestas est de Duratione, in quantum durat per Durationem, & ambæ sunt de Differentia, in quantum ambæ differunt per illam, & Differentia est de ambabus, in quantum potest durare: & sic quælibet ipsarum formarum est de alia; simili modo possumus considerare hoc, de quo est Peccatum, videlicet, quòd Peccatum sit de illa Potestate, per quam homo potest peccare, & sit de illa Duratione, per quam Peccatum durat, & sit de

illa Differentia, quæ differentiat Poteſtatem & Durationem, de quibus Peccatum eſt.

12. D.E.T.D. Homo eſt compoſitus de Anima & de corpore,& Anima eſt conjuncta de Poteſtate, Duratione & aliis ſpiritualibus formis: hoc idem de corpore, quod eſt conjunctum de Duratione, Poteſtate & aliis corporalibus formis: & de omnibus iſtis formis eſt homo unitus & compoſitus, & iſtæ formæ ſunt intra ſubſtantiam hominis, & ſecundùm naturalem appetitum requirunt ſuas ſimilitudines in operibus ad extrà, quas homo facit videndo, audiendo, odorando, guſtando & palpando, loquendo, memorando, intelligendo & amando, emendo, vendendo & ſic de aliis; ſed Contrarietas contradicit extrinſecis ſimilitudinibus contra intrinſecas formas, unde eſt poſita Contrarietas inter intrinſecas formas & extrinſecas formas, de qua Contrarietate eſt Peccatum; & ideo eſt Peccatum de illa Contrarietate, quia per illam Contrarietatem dicunt homines peccatores contra hoc, quod ſciunt, viderunt & audiverunt, & ſic de aliis, fortificando Poteſtatem & Durationem ejus, quod dicunt.

13. D.E.T.E. Affari poteſt eſſe & durare de affativo & affabili, de quibus affatus eſt, qui eſt *ſextus Senſus, qui noviter eſt inventus & cognitus*, & videre poteſt eſſe & durare de viſivo & viſibili, & intelligere de intellectivo & intelligibili, & amare de amativo & amabili; igitur iſti actus ſunt Principia ſupradictarum formarum, & ſecundùm quòd ſunt Principia ſupradictarum formarum, requirunt habitus exteriorum formarum, quibus potenter & duranter ornentur & induantur; igitur eſt Peccatum de illis Principiis, quæ impediunt illa ornamenta & veſtimenta, ſicut ſub habitu mendacii loqui contra hoc, quod videtur & intelligitur, & ſic de aliis.

14. D.T.B.D. Eſt Differentia inter Durationem,quæ eſt de Concordantia,&Durationem, quæ eſt de Contrarietate; & quia Duratio differens in ſuo durativo, durabili & durare per Concordantiam concordat cum *eſſe*, & Duratio differens in ſuo durativo, durabili & durare per Contrarietatem convenit cum *non eſſe*: & homo eſt creatus de *non eſſe*; inde patet, quòd Peccatum ſit de Durationedifferente per Contrarietatem.

15. D.T.B.E. Inter Durationem & Principium eſt Differentia,quiaDuratio eſt principiata per Principium, & Principium durat per Durationem; unde, ſi quis ſubtraheret Differentiam inter Durationem & Principium, ita, quòd non eſſet inter illa, ſequeretur unio & identitas Durationis & Principii, quæ eſſent unum & idem numero, & perderentur ſupradictæ rationes in creaturis, de qua perditione eſſet Peccatum; ſimili modo poteſt homo cognoſcere, de quo ſit Peccatum in aliis rebus,videlicet, quòd Peccatum ſit, quando homo ſubtrahit Medium de Differentia & Principio, per quam privationem ſunt Principia inornata & deformia, & deveniunt in corruptionem, quia non habent, de quo durent: ſicut inimicus, qui ſubtrahit amare de amico & amato, per cujus amare privationem amor amborum non poteſt durare; igitur Peccatum eſt de privatione illius amare & amoris.

16. D.T.D.E. Concordare durat in amare tunc, quando amare eſt principiatum in principiare amativi & amabilis, & contrariari durat in odire tunc, quando principiat odire oditivi & odibilis; & ideo eſt Peccatum de illis Principiis, quæ pervertunt amare in odire, & concordare in contrariari.

17. E.T.B.D. Peccatum non habet Poteſtatem per eſſentiam, quia per ſe non habet aliquam propriam eſſentiam: & ideo per ſe ipſum non poteſt contrariari; ſed, quia Poteſtas hominum differentiando per Differentiam movetur per Contrarietatem, quæ Contrarietas eſt contra Finem Poteſtatis, eſt Peccatum de illo motu, in quo Contrarietas movetur: ſicut Poteſtas injuſti hominis, qui movetur contra Poteſtatem juſtitiæ per injuriam.

18. E.T.B.E. Nulla Poteſtas poſſet principiare ſinè Differentia; igitur Principium eſt in Poteſtate per Differentiam: ſicut in hominibus Poteſtas peccandi, quam habent,non poſſet aliquid principiare ſinè Differentiare, per quod differentiare eſt alia Poteſtas, per quam poſſunt peccare, & eſt alia Poteſtas, per quam poſſunt agere bonum; igitur Peccatum eſt de Poteſtate, per quam homo poteſt peccare, quæ Poteſtas priùs eſt principiata,quàm Peccatum,utPeccatum poſſit exiſtere in potentia, & ut homo habeat libertatem, & ut Peccatum, quando eſt in actu, ſit principiatum de illa potentia.

19. E.T.D.E. Contrarietas contradicit bonæ Poteſtati, quando contradicit bono principiare, & Concordantia Poteſtatis & boni contradicit malæ Poteſtati, quando contradicit malo principiare: & ideo exiſtit libertas hominis inter talem Concordantiam & talem Contrarietatem; unde, quando homo ſe inclinat ad Contrarietatem, & dimittit Concordantiam, tunc liberè ſe inclinat ad malum principiare, quod eſt privatio boni Principii; & ideo eſt Peccatum de illa inclinatione & de illa libertate & de omni eo, quod illi inclinationi & illi libertati convenit.

20. T.B.D.E. In naturalibus rebus eſt Differentia,& in Differentia eſt Principium, & in Principio eſt Contrarietas, & per Differentiam ſunt naturæ differentes, & per Principium ſunt naturæ principiatæ, & per Contrarietatem ſunt naturæ contrariæ; igitur Differentia illarum rerum eſt de univerſali Differentia, & Principium illarum eſt de univerſali Principio, & Contrarietas illarum eſt de univerſali Contrarietate; ſimili modo actuale Peccatum in multis hominibus eſt differentiatum per Differentiam de illa univerſali criminali culpa, quam probavimus in *primo Capite de Originali Peccato*; tamen dicimus de hoc Peccato, quòd ſit de univerſali corporali culpa in Chriſtianis, quia per illam deveniunt in corruptionem, & habent in hoc Mundo pœnas, labores & mortem, ſed non eſt de univerſali ſpirituali culpa, nam de illa ſunt redempti per Paſſionem JESU Chriſti & per Baptiſmum; & ideo Chriſtiani peccatores habebunt majorem pœnam in Inferno, quàm Infideles, quorum actuale Peccatum eſt de generali corporali culpa & de ſpirituali accidentali.

Diximus, de quo ſit Peccatum, & hoc, quod diximus, eſt valde utile illis, qui ſibi volunt cavere à Peccato, quia magna proviſio eſt, quando homo intelligit, unde proveniat & derivetur aliquid.

QUARTA QUÆSTIO. E.

Quare eſt Peccatum?

SOLUTIO. *Camera.* B.E.G.

1. PEccatum non habet eſſentiam,per quam ſit, quia, ſi haberet eſſentiam, eſſet creatura creata per Divinam Bonitatem, Poteſtatem & Voluntatem, & ſequeretur, quòd bonum produceret malum, & Poteſtas non poſſe, & Voluntas non velle, quod eſt impoſſibile, quia Peccatum eſt contrarium Bonitati; igitur Peccatum non eſt per ſe ipſum, quia non habet eſſentiam: ergo eſt per aliud, & ſic eſt per aliud, ſicut bonificare eſt per Bonitatem, & poſſificare per Poteſtatem, & amare per Voluntatem.

2. B.E.T.B. Inter Bonitatem & Peccatum eſt Differentia, quæ Differentia eſt in contraria Poteſtate amborum,hoc eſt,quòd Poteſtas Bonitatis ſit ratio bono, quòd poſſit agere bonum, & Poteſtas mali ſit ratio homini, quòd poſſit agere malum; per quam Poteſtatem, quam homo habet in agendo malum, eſt Peccatum id, quod eſt.

3. B.E.T.E. Bonificare eſt ideo, quia eſt principiatum de bonificativo & bonificabili; & poſſificare eſt ideo, quia eſt principiatum de poſſificativo & poſſificabili; ſimili modo peccare eſt ideo, quia eſt principiatum de peccativo & peccabili; non tamen dicimus, quòd peccabile ſit creatura nec reale ens, ſed eſt figura producta per rationalem Animam, quæ in ſua ratione principiat contra rationem Bonitatis peccabile de peccativitate, quæ eſt phantaſtica figura, &non realis, & de ambabus figuris principiat peccare ſuſtentatum in poſſificare.

4. B.E.T.G. Peccatum eſt ideo hoc, quòd eſt,quia mutat Finem Bonitatis in malum, & bonam Poteſtatem in malam Poteſtatem: ſicut bonus homo habet bonam Poteſtatem in agendo bonum, & pervertit ſe in malum, in quantum bonam Poteſtatem pervertit in malam; non tamen dicimus, quòd bona realis naturalis Poteſtas, quæ eſt intra ſubſtantiam hominis, & quæ eſt pars illius, pervertatur in malam realem naturalem Poteſtatem, ſed quòd homo ſe induat phantaſticâ figurâ in ſuis operibus ratione malæ Poteſtatis ſuſtentatæ in phantaſtica ratione, quæ non eſt de eſſentia ſubſtantiæ.

5. B.G.T.B. Secundùm curſum naturæ Voluntas,in quantum eſt creatura,eſt bona, ſed extra curſum naturæ eſt mala per Peccatum; & ideo differentiat Differentia realem Voluntatem (quæ naturaliter eſt bona) à phantaſtica Voluntate habituata & veſtita Peccato per mala opera Voluntatis; & illud Peccatum ideo eſt hoc, quod eſt, quia Voluntas induit ſuum velle malis operibus contra rationem Bonitatis.

6. B.G.T.E. Bonitas eſt amabilis in Voluntate, ut amare Voluntatis ſit bonum, & ut Bonitas ametur, quia eſt bona, & ut Voluntas ſit bona per Bonitatem; ſed,quia homo non amat Bonitatem ideo, quia eſt bona, nec amat Bonitatem ideo, ut habeat bonum amare, nec ut ſua Voluntas ſit bona, ideo principiat Peccatum per contrarium amare contrarium Bonitati, in quantum

amat

amat Bonitatem propter aliud, & non propter se ipsam, nec amat Bonitatem, ut habeat bonum amare, nec ut sua Voluntas sit bona; igitur est Peccatum ideo, quia est principiatum contra Bonitatem & contra Bonitatem amandi & Voluntatis.

7. B. G. T. G. Peccatum est ideo, quia Bonitati & Voluntati impedit quietem, quia per Peccatum non habent quietem in Fine, propter quem sunt: sicut avarus homo, qui plùs diligit Bonitatem divitiarum, quàm Bonitatem amandi: & sicut hypocrita, qui plùs diligit vanam gloriam & honorem, quàm Finem Bonitatis amandi & sanctitatis; & quia hoc fit per Peccatum, ideo Peccatum est id, quod est, per quod Peccatum divites avari homines non possunt saturari divitiis, nec hypocritæ vanigloriosi homines honoribus & honorificentiis.

8. B. T. B. E. Principium est bonum per Bonitatem, & Bonitas est principians per Principium: & ideo est Differentia id, quod est, quia facit formas differentes unam ab alia; simili modo est de Peccato, quod ideo est id, quod est, quia confundit formas & obscurat illas: sicut luxoriosus homo, qui non facit Differentiam inter Bonitatem Matrimonii & inter sensualem voluptatem.

9. B. T. B. G. Differentia differentiat Finem Bonitatis, in quantum se ponit inter bonificativum, bonificabile & bonificare, quia alius est Finis bonificativi, & alius bonificabilis, & alius ipsius bonificare, & omnes tres Fines sunt unus Finis Bonitatis, & per Differentiam est Bonitas per alium modum in Fine bonificativi, & per alium in Fine bonificabilis, & per alium in Fine ipsius bonificare: & ista creata Bonitas, secundùm quòd diximus, *significat Trinitatem DEI*; & quia hìc inter nos Peccatum impedit hanc significationem, ideo Peccatum est hoc, quod est.

10. B. T. E. G. Quia Peccatum non principiat per Finem Bonitatis, & deviat Bonitatem à suo Fine, ideo est principiatum, quia illa deviatio est principiata; igitur Peccatum est ideo, quia est principiatum de privatione Finis Bonitatis, & quia Bonitatem privat bono, quòd non agat bonum: & ideo homines sunt acedioси.

11. E. G. T. B. Differentia differentiat Potestatem in Voluntate, quia per alium modum facit illam existere in amativo, & per alium in amabili, & per alium in amare: & ideo differentiat Differentia Voluntatem secum ipsa & cum Potestate; & si quis subtraheret Differentiam & Potestatem à Voluntate, remaneret Voluntas vacua essentialibus concretis, videlicet amativo, amabili & amare, & non haberet, in quo sustentaretur, & sequeretur, quòd Voluntas non esset aliquid; igitur est Peccatum ideo, quia impedit lumen humani intellectûs, *per quod homo intelligit Trinitatem DEI, ut suprà diximus.*

12. E. G. T. E. Principium principiat Potestatem in Voluntate, in quantum Voluntas habet Potestatem amativi, amabilis & amare; nam omnia tria non possent esse Principia sinè Principio Potestatis, quia Voluntas non posset habere in se principiativum, principiabile & principiare; ergo est Peccatum ideo, quia impedit Principium Potestatis in amativo, amabili & amare.

13. E. G. T. G. Finis Voluntatis est, quòd habeat Potestatem amandi, quod amare sit ortum de amativo & amabili & sustentatum in Voluntate; sed, quia Peccatum impedit istum Finem & Voluntatem, ideo est hoc, quod est, & suum esse est per privationem Finis in Voluntate.

14. E. T. B. E. Potestas non potest principiare sinè eo, quòd differentiet unam rem ab alia, & unam rem per aliam, & unam rem cum alia; &, quia Peccatum impedit Differentiam in Potestate & in Principio, & impedit Potestatem & Principium in Differentia, ideo est id, quod est; dicimus tamen, quòd Peccatum non impediat, nec quòd sit agens nec patiens, sed quòd homo habituatus de Peccato ratione Peccati impediat Differentiam in Potestate & in Principio, & Principium & Potestatem in Differentia: sicut homo, qui ratione Bonitatis non impedit bonum, imò producit illud; quapropter, quando dicimus, *quòd Peccatum impediat, hoc dicimus secundùm modum loquendi: sicut, qui dicit, quòd Peccatum occidat Animam, quam homo occidit cum Peccato.*

15. E. T. B. G. Peccatum est ideo, ut cum suo phantastico intentionali Fine possit resistere Differentiæ in suo reali Fine: sicut in homine, in quo est Differentia Animæ & corporis, & homo est Finis amborum; & ideo efficit Peccatum, quòd homo non utatur naturâ rationalis Animæ nec corporali nec Fine amborum, sed quòd utatur Fine ipsorum per contrariũ, ut sit sicut irrationalia animalia; & ideo peccatores homines sunt in majori quiete per sensualitatem, quàm per intellectualitatem, sed in justis hominibus est contrarium.

16. E. T. E. G. Finis Potestatis est, quòd possit principiare principiabile de se ipso, & quòd de ambobus possit esse principiatum principiare, & etiam, quòd principiabile remaneat principiatum & principiabile, ut remanere possit principians & principiare; igitur Peccatum est ideo, quia est contra Finem, quem diximus.

17. G. T. B. E. Voluntas sinè Differentia & Principio non potest amare, quia sinè Differentia non possent esse amativum, amabile & amare, & sinè Principio non posset esse amare de amativo & amabili, igitur est Differentia & Principium; sed Peccatum est ideo, ut Voluntas non possit amare amabile, sed odibile.

18. G. T. B. G. Differentia est amabilis in DEO, ut in Deitate Finis deificativi, deificabilis & deificare sit amabilis, qui Finis non posset esse in DEO amabilis sinè Differentia omnium trium; igitur Peccatum est ideo, quia facit, quòd Voluntas Infidelium in DEO odiat Differentiam amativi, amabilis & amare, & deificativi, deificabilis & deificare.

19. G. T. E. G. Voluntas non posset esse in Fine sinè principiare ipsum amare, nec Finis posset esse amabilis sinè principiare ipsum amare; igitur Peccatum est ideo, quia est contra Principium amandi, & contra quietem Voluntatis, & contra amabilem Finem, & etiam, quia amare pervertit in odire.

20. T. B. E. G. Differentia est de Principio & de Fine: est de Principio, ut in Principio sustentetur in principiativo, principiabili & principiare: est de Fine, ut sustentetur in finitivo, finibili & finire, non tamen intendimus dicere de privativo Fine, sed de perfectivo Fine; etiam Principium est de Differentia & de Fine: est de Differentia, ut in ipsa sint Principia differentiativum, differentiabile & differentiare: est de Fine, ut in illo Fine sit principiatum de finitivo, finibili & finire: idem sequitur de Fine, qui est de Differentia & de Principio, ut in illo possint quiescere; igitur Peccatum est ideo, quia est contra Differentiam, ut non sit de Principio nec de Fine: & est ideo, quia contrariatur, ut Principium non sit de Differentia & Fine, & ut Finis non sit de Differentia nec de Principio.

Diximus, quare Peccatum sit, & per hoc, quod diximus, potest homo sibi cavere à Peccato, & habere cognitionem illius, per quod potest habere Virtutem; & hoc, quod diximus de Peccato, esset bonum ad prædicandum.

QUINTA QUÆSTIO. F.

De Quantitate Peccati.

SOLUTIO. *Camera.* C. F. G.

1. PEccatum non habet per se simplicem Quantitatem, quia, si illam haberet, haberet per se simplicem essentiam, in qua illa Quantitas sustentaretur; sed, quia Peccatum nihil est per se ipsum, non potest per se habere Quantitatem, sed, quia est sustentatum in alio, & in illo non posset sustentari sinè Quantitate, habet in alio compositam Quantitatem: sicut Quantitas composita de Magnitudine, Sapientia & Voluntate, quæ in acquisita Virtute habent compositam Quantitatem, videlicet in amando magnam intelligibilitatem, & in intelligendo magnam amabilitatem, unde sequitur magna Virtus amandi & intelligendi cum Quantitate magnæ amativitatis & intellectivitatis, & magni amare & intelligere.

2. C. F. T. C. Magnitudo Sapientiæ est, ut sit intelligibilis, & ut in se ipsa habeat Concordantiam essentialis intellectivi, intelligibilis & intelligere; hanc magnam Magnitudinem non posset habere creata Sapientia sinè Quantitate intelligibilitatis & Concordantiæ: nam, si ipsam haberet, non esset creatura, & esset infinita. Simili modo potest homo considerare Quantitatem Peccati, per quod Quantitas sustentatur in Contrarietate contra Magnitudinem intelligibilitatis & Concordantiæ.

3. C. F. T. F. Peccatum per se non habet Quantitatem in peccare, sed in quantum peccare est in Medio peccativi & peccabilis contra Magnitudinem intelligendi, habet Quantitatem, in quantum est privatio magni intelligere.

4. C. F. T. G. Per Peccatum privatur Finis magni intelligere in hominibus peccatoribus, qui plùs amant intelligere parvas intelligibilitates, quàm magnas, in qua privatione magni intelligere est per Peccatum privatio Finis magnæ intelligibilitatis & intellectivitatis in phantastica ratione hominis: & secundùm quòd illa privatio est magna, est magna Quantitas magni Peccati; & secundùm illam Quantitatem Peccati Justitia

ſtitia DEI menſurat pœnam hominis peccatoris, & Miſericordia veniam eorum, qui pœnitent.

5. C. G. T. C. In Peccato habent Concordantiam peccativum, peccabile & peccare, ſed peccabile vocamus phantaſticam ſpeciem, & non reale ens, & ſimiliter peccare; unde, ſecundùm quòd illa ſpecies eſt magna in Voluntate, quæ amat Peccatum, eſt magna Quantitas Peccàti, & menſurat amabilitatem & amativitatem & amare induta Peccato & circumſtantiis eorum, quæ pertinent ad Peccatum.

6. C. G. T. F. Peccatum eſt Medium, quod eſt inter DEUM & creaturam, quia non eſt DEUS, nec eſt creatura, & non participat cum DEO: nam, ſi cum illo participaret, non eſſet in DEO magna Voluntas: & participat cum homine, in quantum homo non habet magnum amorem erga DEUM: nam, ſi haberet magnum amorem erga DEUM, non participaret cum Peccato; igitur habet Peccatum ita magnam Quantitatem, ſicut eſt participatio, quam habet cum homine in amare.

7. C. G. T. G. Peccatum deviat à Fine, quem Magnitudo habet in amare & in amativo & in amabili; & ideo eſt ejus Quantitas de multis compoſitis Quantitatibus, ſcilicet de multis privationibus Magnitudinis, & ſecundùm quòd illæ privationes ſunt magnæ, eſt Quantitas Peccati magna vel parva.

8. C. T. C. F. In Magnitudine concordant concordativum & concordabile per concordare, & in Parvitate ſimiliter; ſed in Parvitate non poſſunt concordare magnificativum & magnificabile per magnificare; igitur eſt alia Quantitas ipſius magnificare, & alia ipſius concordare; poſtquam magnificare & concordare non poſſunt converti. Simili modo eſt de Quantitate Peccati & de Quantitate Virtutis, quæ non poſſunt converti; & poſſent converti, ſi Peccatum non haberet Quantitatem, nec ſimiliter Virtus: ſicut Magnitudo & Concordantia, quæ in DEO convertuntur ſinè Quantitate in unitate numeri.

9. C. T. C. G. In videre eſt Quantitas viſivi & viſibilîs, quia ſinè Quantitate unum videre non poſſet eſſe majus, quàm aliud, & omnia animalia æqualiter viderent, & hoc eſt impoſſibile ſecundùm naturalem curſum: igitur in videre eſt Quantitas, & ſimiliter de aliis ſenſibus. Simili modo eſt Quantitas in Peccato, quia, ſi non eſſet, omnia Peccata hominum eſſent æqualia, tam venialia, quàm mortalia, quod eſt impoſſibile & contra Finem magnæ Concordantiæ, cui unum Peccatum eſt magìs contrarium, quàm aliud; ſed, quia Peccatum eſt inſenſibile, quia non poteſt videri nec tangi, ideo apparet ſecundùm corporales ſenſus, quòd Peccatum non habeat Quantitatem, quam humanus Intellectus attingit in ſenſualibus imaginabilibus rebus, & in ſpiritualibus intelligibilibus rebus, ſecundùm quòd jam ſignificavimus in hoc, quod diximus de Peccato.

10. C. T. F. G. Illud Peccatum eſt majus, quod reſiſtit majori Fini intelligendi, & illud Peccatum eſt majus, quàm aliud, quod magìs reſiſtit, quòd DEUS non intelligatur: ſed non poſſet eſſe unum Peccatum majus, quàm aliud Peccatum, ſi Peccatum eſſet ſinè Quantitate, & Peccata eſſent æqualiter menſurata cum Quantitate & ſinè Quantitate: & hoc eſt contradictio & contra menſurationes, quæ ſunt in creaturis, quæ non poſſent eſſe ſinè Quantitate.

11. F. G. T. C. Sapientia intelligit Concordantiam inter amativum, amabile & amare cum Quantitate ſui intelligere, & cum Quantitate Concordantiæ, & cum Quantitate amativi, amabilîs & amare; &, quando in omnibus tribus intelligit magnam Concordantiam, tunc intelligit cum magna Quantitate intelligendi. Simili modo eſt de Quantitate Peccati, quæ eſt magna vel parva ſecundùm privationem magni intelligere vel parvi contra Concordantiam amativi, amabilîs & amare.

12. F. G. T. F. Sapientia intelligit Quantitatem numeri in Voluntate, videlicet ternarium numerum ſuſtentatum in amativo, amabili & amare, quod amare conjungit amativum & amabile cum Quantitate compoſita de omnibus tribus; & in hoc ternario numero eſt Quantitas Peccati, quando Intellectus intelligit & Voluntas diligit odibile, & odit amabile, quia Peccatum ſe extendit habitualiter per totum amare & odire, & multiplicatur Quantitas compoſita de peccato per totum ternarium numerum, quæ Quantitas phantaſticè objectatur in ſpecie Peccati producta per Intellectum & Voluntatem.

13. F. G. T. G. Sunt duæ Quantitates, una eſt realis, & altera eſt phantaſtica: realis eſt naturalis & eſſentialis: phantaſtica verò producitur in humana ratione, & poteſt ſuſtentari

ſtentari in Virtute vel in Peccato: in Virtute tunc, quando Voluntas amat Finem intellectivi, intelligibilîs & intelligere: in Peccato ſuſtentatur, quando odit, quòd realis intelligibilitas ſignificetur per phantaſticam Quantitatem ſuſtentatam in humana ratione.

14. F. T. C. F. In avaritia, quæ eſt Peccatum, eſt Quantitas, quia cum Quantitate illam multiplicat humanum intelligere in Concordantia Conjunctionis, quæ fit in intelligere producto per avarum hominem de exterioribus intelligibilitatibus; iſta Quantitas avaritiæ mortificatur cum Quantitate liberalitatis producta in Conjunctione ipſius intelligere cum Concordantia intelligibilitatis & intellectivitatis.

15. F. T. C. G. Intellectus intelligit Finem cum Quantitate in Concordantia, illo Fine ſuſtentato cum Quantitate in concordativo, concordabili & concordare; & ideo, quando intelligit contrarium Finîs in Concordantia, tunc intelligit illam Contrarietatem cum Quantitate Peccati.

16. F. T. F. G. Intelligere eſt Medium intellectivi & intelligibilîs, & eſt Medium cum Fine ſuî ipſius & intellectivi & intelligibilîs: & ideo eſt intelligere habituatum virtuosâ & completâ Quantitate; ſed, quando accidit contrarium per Peccatum, tunc habituatur & veſtitur Quantitate Peccati.

17. G. T. C. F. Voluntas eſt major in concordare, quàm in contrariari; & hoc eſt ideo, quia ſuum amare eſt in Medio ſui amativi & ſui amabilîs; ſed, quando eſt in Contrarietate, ſuum odire disjungit & dividit Concordantiam amici & amati, & hoc totum fit cum Quantitate ſuſtentata in Virtute vel in Vitio.

18. G. T. C. G. Finis Voluntatis eſt in Concordantia amativi, amabilîs & amare, & exiſtit in illa cum Quantitate omnium trium compoſita cum Quantitate Finîs & Concordantiæ; ſed, quando eſt in Contrarietate amativi, amabilîs & amare, tunc illa Contrarietas exiſtit cum Quantitate Peccati compoſita de privatione Finîs & Concordantiæ privatæ amativo, amabili & amare.

19. G. T. F. G. In Medio Finîs Voluntatis eſt amare cum Fine amativi & amabilis, & illud Medium eſt ita propinquum amativo, ſicut amabili cum Quantitate tunc, quando amabile eſt de eſſentia Voluntatis; ſed, ſi non eſt de eſſentia Voluntatis, ſicut amabilitas denariorum, tunc eſt propinquius exteriori amabilitati, quàm naturali interiori amativo: & naturali creato amativo, quàm increatæ amabilitati, quod non poſſet eſſe ſinè Quantitate amabilitatis & amativitatis; ſimili modo poteſt homo conſiderare Quantitatem Peccati, per quod Peccatum amare removetur à naturali amabilitate, & appropinquatur innaturali amabilitati, & eſt propinquius naturali amativitati, quàm increatæ amabilitati.

20. T. C. F. G. Concordare, mediare & finire ſunt cum Quantitate ſub una Quantitate compoſita de Quantitate cujuslibet, & hoc in Virtute contra Peccatum; ſed, quando Quantitas pervertitur in Vitium, tunc Quantitas Peccati pervertitur de virtuoſa Quantitate in vitioſam.

Diximus de Quantitate Peccati, & per hoc, quod diximus, poteſt homo habere cognitionem modi, ſecundùm quem poſſumus diminuere Quantitatem Peccati, & multiplicare Quantitatem Virtutis.

SEXTA QUÆSTIO. G.

Quale eſt Peccatum?

SOLUTIO. *Camera.* C. E. G.

1. PEccatum non habet propriam Qualitatem, ſed appropriatam; nam, ſicut Voluntas eſt magna & potens per Magnitudinem & Poteſtatem, ſic Peccatum eſt magnum & potens per privatam magnam & potentem virtutem.

2. C. E. T. C. Avaritia eſt magnum & potens Peccatum, quia privat magnam Concordantiam DEI & hominis; & iſta Magnitudo & Poteſtas avaritiæ ſunt appropriatæ Qualitates contra Magnitudinem & Poteſtatem largitatis, cum qua homo concordat cum DEO, quam Concordantiam appropriat DEUS homini, ut habeat Charitatem & Spem in illo; ſed ille, qui ſibi appropriat avaritiam, eſt avarus homo, qui ſibi appropriat Poteſtatem Peccati; & habet magnam Poteſtatem peccandi tunc, quando non recipit à DEO Spem & Charitatem.

3. C. E. T. E. Magnitudo & Poteſtas Peccati ſunt Qualitates principiatæ in privata Magnitudine & Poteſtate virtutis; & quia virtus eſt multiplex, ejus privatio principiatur diverſis modis; & ideo eſt alia Magnitudo peccandi in avaritia, alia in luxuria, alia in ſuperbia, & ſic de aliis; & ſecundùm quòd privatio virtutis eſt magna,

ſecundùm illam Magnitudinem Peccatum eſt magnum.

4. C. E. T. G. Finis Poteſtatis eſt, quòd ſit magnus, & ejus Magnitudo eſt, quòd in ſe habeat eſſentiale poſſificativum, poſſificabile & poſſificare; & iſte Finis naturaliter eſt intra ſubſtantiam hominis; ſed extra naturalem Finem ſubſtantiæ eſt alius Finis Poteſtatis, qui non eſt naturalis, qui eſt Magnitudo Poteſtatis, quando Poteſtas ipſam acquiſivit, per quem Finem eſt Poteſtas magna in virtute, poſſificando virtutem per Magnitudinem juſtitiæ, fortitudinis, prudentiæ & temperantiæ.

5. C. G. T. C. Magnitudo Voluntatis eſt, quòd habeat in ſe Concordantiam eſſentialium amativi, amabilîs & amare; iſta Concordantia eſt Qualitas appropriata Voluntati, quæ eſt intra ſubſtantiam, & de hac appropriata Qualitate oritur alia Qualitas extra Voluntatem, quam ipſa ſibi appropriat, ut ſit magna per virtutem juſtitiæ, fortitudinis, prudentiæ & temperantiæ; iſta virtus non eſt amoroſa nec magna, niſi informetur aliâ Qualitate appropriata per ſupremam Cauſam, quæ eſt ſuprema Virtus: & de his ambabus appropriatis Qualitatibus oritur Concordantia, quæ eſt inter Cauſam & effectum. Unde, quando contingit, quòd illa Concordantia deveniat in privationem, virtutes, quas homo ſibi appropriat, non ſunt meritoriæ, nec habent formam: ſed oritur Qualitas Peccati de illa privatione, & ſuſtentatur in Contrarietate, quæ eſt inter DEUM & effectum.

6. C. G. T. E. Magnitudo Voluntatis eſt, quòd habeat in ſe eſſentialia Principia, videlicet amativum, amabile & amare; & quia per talia Principia Voluntas eſt potens, magna & principiatrix, principiat homo in humana ſpecie per talem Voluntatem Magnitudines virtutum; ſed, quando contingit, quòd homo principiet contrarium velle per aliquod vitium vel vitia, tunc principiat homo vitioſè magnas & amabiles Qualitates Peccatorũ contra virtuoſas amabilitates.

7. C. G. T. G. Magnitudo Voluntatis eſt ſecundùm Finem ſui velle; nam, ſi velle habet magnum Finem, eſt Voluntas magna in illo Fine: ſicut Voluntas, quæ amat virtutem, ut cum illa poſſit amare DEUM; ſed, ſi Finis ipſius velle non eſt magnus, non eſt magna Voluntas in amando: ſicut homo, qui amat virtutes propter felicitatem hujus Mundi, & ut inde laudetur & honoretur ab hominibus. De iſto minori Fine oritur Qualitas Peccati, quæ deformat & deſtruit illum Finem, quem Voluntas habet in amare, quod amare fuit in Philoſophis, qui dilexerunt virtutes ſecundùm Finem hujus Mundi.

8. C. T. C. E. Concordantia non eſt magna ſinè magnis Principiis; vocamus autem magna Principia illa, quæ ſunt de eſſentialibus concretis Principii ſuſtentati in illis, quæ ſunt eſſentiale principiativum, eſſentiale principiabile & eſſentiale principiare, & Magnitudo & Concordantia iſtorum ſunt Qualitates illis appropriatæ, ut ſint magna & concordantia, & ut ſub eorum rationibus homo principiet magnas virtutes in magna Concordantia omnium trium; ſed, quando homo principiat contrarium illarum rationum, principiat magnas contrariabiles Qualitates peccatorum.

9. C. T. C. G. Magnitudo & Concordantia ideo intrant in Finem, ut in illo magnificativum, magnificabile & magnificare habeant quietem; ſed Concordantiam ipſorum trium devincit homo cum Peccato & cum magna Contrarietate, & ejicit Magnitudinem & Concordantiam, ut non habeant quietem in Fine; iſta magna Contrarietas eſt de magnificativo, & de non magnificabili ſecundùm Finem Concordantiæ.

10. C. T. E. G. DEUS principiavit hominem cum Magnitudine Finîs, & ideo ordinavit, quòd homo cum Magnitudine Finîs principiet hoc, quod principiat: & has Qualitates appropriavit DEUS homini, ut in ipſis revelentur & cognoſcantur eſſentiales Qualitates, quas DEUS habet in ſe ipſo. Unde, quando contingit, quòd homo contra Magnitudinem Finîs principiet hoc, quod principiat, tunc principiat cum Qualitatibus Peccati, per quas „occultantur & „non cognoſcuntur ab hominibus peccatoribus propriæ eſſentiales Qualitates DEI; „& propter hoc ſunt homines peccatores in „tenebris in hoc Mundo & in alio„.

11. E. G. T. C. Ut Voluntas poſſit habere Concordantiam in ſe ipſa, amat habere in ſe ipſa unum quale amans concordans, & aliud quale amabile concordabile, & aliud quale amare concordare: & per iſtum modum eſt Qualitas induta Qualitate omnium trium, & Qualitate Poteſtatis in Concordantia; ſed de corruptione illorum indumentorum ſeu habituum ſunt poſſitæ Qualitates Peccatorũ ſuſtentatæ in illa privatione.

E. G. T. E.

12. E. G. T. E. Qualitas Peccati eſt phantaſtica, principiata & ſuſtentata in humana ratione contra phantaſticam Poteſtatem Voluntatis ſuſtentatam in humana ratione, ut ſit induta & habituata virtute; & has duas Qualitates, alteram Virtutis & alteram Peccati poteſt Voluntas accipere, quia habet libertatem in habituando ſuum velle unâ iſtarum: &, ſi ipſum induit unâ Qualitate, poteſt illud ſpoliare aliâ, & induere aliâ; & de iſta libera Poteſtate eſt principiata libertas, ſed ex uno termino eſt principiata per Virtutem, & ex alio per Peccatum.

13. E. G. T. G. Finis Voluntatis non exiſtit in Poteſtate peccandi, ſed exiſtit in Poteſtate agendi bonum, & Poteſtas, quam habet in peccando, eſt contra Finem illius Poteſtatis, quam habet in agendo bonum; & ideo convenit, quòd dentur differentes Poteſtates una ab alia per differentes Qualitates, in quarum una ſit ſuſtentata Qualitas agendi bonum, & in alia ſit ſuſtentata Qualitas agendi malum.

14. E. T. C. E. Caliditas & frigiditas ſunt contrariæ Qualitates, & ideo ſunt Poteſtates ambarum contraria Principia: unde, quando ignis principiat calefacere aquam, principiat contra aquam, & quando aqua principiat infrigidare ignem, principiat contra ignem, & ideo eſt aliud Principium contra aliud; ſimili modo eſt de virtuoſis & vitioſis Qualitatibus, quia una principiat contra aliam; & ideo Poteſtas Peccati, quam homo habet, non poteſt principiare in creare, quod habet Concordantiam cum Poteſtate agendi bonum.

15. E. T. C. G. Ignis & aër habent Concordantiam in Fine calefaciendi, quia ignis calefacit aërem, ut in eo multiplicet ſuam propriam Qualitatem, & aër habet appetitum ad recipiendum illum calorem, ut multiplicet ſe in Poteſtate calefaciendi; contra iſtam ſimilitudinem eſt Poteſtas Qualitatum, quæ invicem ſunt contrariæ, quibusdam ſuſtentatis in virtutibus, & quibusdam in vitiis, quia illæ, quæ ſunt de vitiis, ſunt contra Finem Poteſtatis & Concordantiæ, & illæ, quæ ſunt de virtutibus, habent Concordantiam Finîs & Poteſtatis.

16. E. T. E. G. Si in Poteſtate poſſificativum non eſſet unum quale, & poſſificabile aliud quale, & poſſificare aliud quale, non poſſet eſſe in Poteſtate Finis nec Principium: & ideo, ut in illa ſint Principium & Finis, eſt Poteſtas qualificata & induta Qualitatibus, quæ ſunt de Principio & de Fine & de ſuis propriis Qualitatibus; contrario modo eſt de Peccato, quod in humana ratione phantaſticè qualificatum eſt contra dictas Qualitates, ita, quòd ſit quale, in quantum poſſificativum principiat contra Finem poſſificabilîs & poſſificare, quod Principium eſt unum quale poſſificabile qualificatum de peccabili, & aliud quale qualificatum de peccare.

17. G. T. C. E. In volitiva potentia amativum, amabile & amare ſunt Principia, & amativum eſt indutum concordativâ Qualitate, & amabile concordabili Qualitate, & amare Qualitate ipſius concordare; ſecundùm hanc conſiderationem poteſt homo conſiderare Qualitates Peccati, quæ ſuſtentantur in Voluntate, cùm Concordantia eſt ſubtracta à prædictis Principiis, & Contrarietas eſt poſita in ipſis.

18. G. T. C. G. Si Qualitates non eſſent, non poſſent eſſe in Voluntate qualia, ſcilicet amativum, amabile & amare: &, ſi non eſſet Concordantia, non poſſent eſſe illa qualia concordantia in Voluntate: &, ſi non eſſet Finis, Qualitates Voluntatis non haberent, in quo poſſent quieſcere; igitur Qualitates Peccati ſunt quales contra Finem illorum qualium, quæ diximus.

19. G. T. E. G. Qualitas ipſius amabilîs eſt principiabilis propter Finem, & Qualitas ipſius odibilîs non habet Finem, propter quem ſit principiabilis, & ideo principiat ejus principiabilitas contra Finem amabilitatis, quæ principiabilitas eſt Qualitas peccati; & ideo, quando homines peccatores principiant Peccatum, principiant illud ſub forma alicujus amabilitatis, quæ eſt deformis Qualitas, per quam illorum opera ſequuntur figuras contra formas, & non faciunt hoc, ad quod ſunt, & faciunt contra hoc, ad quod ſunt.

20. T. C. E. G. Albedo eſt Qualitas contra nigredinem, & hoc ideo, quia albedo habet inclinationem ad album, & nigredo ad nigrum: igitur ſunt albedo & nigredo contrariæ Qualitates & contraria Principia, & habent contrarios Fines; & ſub hac conſideratione poteſt homo conſiderare Qualitates Virtutum & Peccatorum, quia Virtus habet inclinationem ad virtuoſum, & Peccatum ad vitioſum: & ſecundùm quòd ſunt plures Virtutes & plura Peccata, ſunt etiam multæ Qualitates, & habent diverſos modos & diverſa ſubjecta; & ideo ſunt virtuoſi homines

mines diversis modis boni, & homines peccatores diversis modis mali.

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

De Tempore Peccati.

SOLUTIO. *Camera.* F.G.H.

1. PEccatum non est de essentia Temporis, quia, si esset, esset creatura; tamen accidentaliter sustentatur in Tempore & per medium: sicut in Sapientia, in qua intellectivum intelligit amabile & virtuosam amabilitatem, & Voluntas amat vitiosam amabilitatem, & in isto intelligere & amare sustentatur Peccatum, & per consequens in Temporalitate, cùm intelligere & amare non possint esse sinè Tempore.

2. F.G.T.F. Peccatum est in illo Tempore, quando Sapientia intelligit amabile, & intelligit odibile, & per tale intelligere præcipit Voluntati, quòd amet amabile objectum & odiat odibile, sed Voluntas præcipit Intellectui, quòd non intelligat amabile objectum, & quòd intelligat odibile objectum sub forma amabilitatis; de his duobus præceptis oritur Conjunctio intelligendi & amandi induta de Peccato, quod sustentatur in Tempore cum intelligere & amare.

3. F.G.T.G. Sunt duæ figuræ Temporis, videlicet præteritum & futurum, & forma temporis est una, videlicet præsens Tempus, & hæ duæ figuræ sunt phantasticæ sustentatæ in humano Intellectu: in præterito Tempore est Peccatum habituatum, quando Voluntas odivit Finem amabilitatis, amativitatis & amare: in futuro Tempore existit Peccatum in potentia: unde devenit in præsenti Tempore in actum.

4. F.G.T.H. In illo Tempore, quo Voluntas amat Peccatum cum Majoritate, & Intellectus intelligit Virtutem cum Minoritate, oritur conscientia intelligendi & amandi, quæ sustentatur in Peccato, & Peccatum in illa, quia Intellectus non intelligit Virtutem cum Majoritate, & Voluntas amat Peccatum cum Majoritate.

5. F.H.T.F. Virtus & Peccatum sunt contraria in intelligere, quod est Medium intellectivi & intelligibilis; & illa Contrarietas est in illo Tempore, quo Intellectus intelligit Peccatum contra Virtutem: sicut homo peccator, qui intelligit, quòd sit in Peccato, & non facit, per quod intelligat, quòd sit in Virtute.

6. F.H.T.G. Nullus Intellectus habet Finem, in quo possit quiescere sinè Virtute, & ideo in illo Tempore, in quo Intellectus se inclinat ad quietem sinè Virtute, sustentatur Peccatum, quia Intellectus peccat, in quantum sinè Virtute habet appetitum ad quietem contra Finem sui intelligere.

7. F.H.T.H. Major Virtus non est contra majus intelligere, nec majus intelligere contra majorem Virtutem: & hoc est ideo, quia Majoritas Intellectûs & Virtutis non potest esse contra se ipsam; igitur Peccatum sustentatur in Intellectu illo Tempore, quo potest intelligere cum Majoritate Virtutis, & vult intelligere cum Minoritate Virtutis contra majus intelligere: sicut homines peccatores, qui, ut non habeant conscientiam, nolunt intelligere Peccatum, in quo sunt.

8. F.T.F.G. Intelligere est Medium intellectivi & intelligibilis, & Finis intellectivi & intelligibilis est intelligere; unde, quando intellectivum ponit Finem in extrinseca intelligibilitate contra intrinsecum intelligere, tunc perduntur æquales Mensuræ, & perditur Medium, & intellectivum peccat in illo Tempore, in quo sustentatur Peccatum.

9. F.T.F.H. Majus Medium, quod sit in Intellectu, est essentiale intelligere, quod est de essentia intellectivi & intelligibilis; & istud majus Medium conservatur cum Majoritate intellectivitatis & intelligibilitatis; sed in illo Tempore, quo consummatum est accidentale intelligere, quod existit extrà, per majorem intelligibilitatem & per minorem intellectivitatem, perditur Majoritas minoris extrinseci intelligere: & ideo peccat intrinsecum intelligere, quia suam similitudinem non transmittit extrà cum Majoritate.

10. F.T.G.H. Major Finis est in majori intelligere, & majus intelligere est in majori Fine; & ideo peccat Intellectus illo Tempore, quo amovet majorem Finem à suo intelligere, & induit suum intelligere minori Fine contra Finem majoris intelligere; in isto Peccato sunt illi homines, qui habent pœnam in intelligendo majores Fines, & sunt contenti minoribus.

11. G.H.T.F. In illo Tempore, quo amare virtuosè existit inter amativum & amabile, non est Peccatum, quia amare in uno eodem Tempore non potest esse indutum Virtute & Peccato; sed, quando amare vitiosè existit inter amativum & amabile, tunc Peccatum est in illo Tempore, quo amabilitas pervertitur in odibilitatem per culpam

amativitatis, & amare pervertitur in odire per culpam amborum.

12. G.H.T.G. Quando Voluntas amat aliquod objectum sinè intentione Finîs, tunc suum amare est vitiosum, & in illo Tempore est veniale Peccatum: sicut in homine, qui movet suam manum & sua verba & suum memorare ad aliquid, ex quo non sequitur Finis; sed, quando homo confirmat illum motum contra Finem Virtutis & amandi intentionaliter, tunc est in illo Tempore mortale Peccatum sustentatum in illo motu.

13. G.H.T.H. Major Virtus est magis amabilis, quàm minor, & ideo est minor Virtus amabilis, ut ametur major Virtus; unde, quando Voluntas facit contrarium hujus, tunc in illo Tempore est Peccatum in suo amare, per quod Peccatum ipsum amare est ligatum & captum, quousque major Virtus ipsum extrahat ex illo carcere.

14. G.T.F.G. Omnes creatæ amabilitates existunt ratione increatæ Amabilitatis; & ideo debent omnes homines amare hoc, quod amant, eâ intentione, ut possint amare DEUM; at, si Finis amandi removetur à Medio, quod est inter amativum & amabile, in illo Tempore, quando removetur Finis, sustentatur Peccatum, per quod homines peccatores diligunt creatas amabilitates propter se ipsas sinè respectu ad increatam Amabilitatem.

15. G.T.F.H. In quantum amare est majus in Medio amativi & amabilis, in tantum amativum & amabile sunt in Majoritate amandi; unde, in quantum amativum amovet Majoritatem ab amare, & ponit in amare Minoritatem amandi, in tantum sustentat & producit in illo Tempore Peccatum in suo amare: & ideo per Peccatum est amare minus amare contra majorem amabilitatem & amativitatem.

16. G.T.G.H. Major Finis est magis amabilis, quàm minor, & ideo extendit se amativum plùs per majorem Finem in amare, quàm per minorem; unde, quando restringit se in amare contra majorem Finem amandi, tunc peccat in amare.

17. H.T.F.G. Nulla Virtus potest quiescere in Fine sinè Medio, quod sit de virtuificativo & virtuificabili: nec Finis potest esse quies Virtutis sinè Medio perfectivi & perfectibilis; & ideo in illo Tempore, quo homines peccatores destruunt ista Media, producunt Peccatum sustentatum in illo Tempore.

18. H.T.F.H. Majus Medium Virtutis est virtuificare; igitur convenit, quòd majus Medium Peccati sit peccare: & quia Peccatum & Virtus sunt contraria, convenit, quòd majus Peccatum sit magis contrarium & remotum à Virtute, quàm minus; & ideo mortalia Peccata sunt in Tempore ita, quòd non habeant entitatem, & sunt magis remota à Virtute, quàm venialia.

19. H.T.G.H. Peccatum est tantum in Minoritate, quòd non habeat Finem Virtutis; & ideo est Virtus in Majoritate, quia habet Finem, in quo potest quiescere; & propter hoc in illo Tempore, quo peccatores non possunt quiescere, est Peccatum, quod inquietat illorum conscientiam, quæ conscientia non habet, in quo possit quiescere; & ideo homines peccatores sunt in tristitia & tormentis.

20. T.F.G.H. Finis est tantus in Majoritate, quòd non patiatur, quòd Peccatum habeat aliquam essentialem entitatem: & ideo non est in Peccato naturale Medium, cum quo Tempus participet cum accidentali Medio tunc, quando homo privat Majoritatem Finîs: nam, si Peccatum haberet aliquem Finem, haberet aliquam entitatem contra Majoritatem Finîs; quod est impossibile.

Diximus de Tempore quoad Peccatum, & per hoc, quod diximus, potest haberi cognitio, in quo Tempore homo sit in Peccato.

OCTAVA QUÆSTIO. I.

Ubi est Peccatum?

SOLUTIO. *Camera.* F.G.I.

1. PEccatum est in Falsitate Intellectûs & Voluntatis, in quibus est Falsitas, quando Voluntas odit Veritatem, & amat Falsitatem, quam Falsitatem Intellectus intelligit, & similiter Veritatem.

2. F.G.T.F. Peccatum est in corporalibus sensibus per Medium: sicut in affatu, visu, auditu & aliis, quæ sunt potentiæ inordinatè motæ per spirituales potentias: sicut per Intellectum, qui intelligit, & per Voluntatem, quæ amat vana verba & vana ornamenta & delicata cibaria & sic de aliis; & per istud Medium peccat corpus passivè sub actione Animæ, cum qua est conjunctum.

3. F.G.T.G. Intellectus est ideo, ut intelligat DEUM, & Voluntas est ideo, ut amet DEUM, & quælibet istarum potentiarum obligatur secundùm Finem, propter quem sunt, ut, quidquid attingunt, debeant attin-

attingere, ut ament & cognoscant DEUM, postquam DEUS est Finis, propter quem sunt; sed Peccatum est in contrario hujus Finîs.

4. F.G.T.I. Peccatum est in Inæqualitate intelligendi & amandi, quando Voluntas tantum amat aliquod objectum, quòd Intellectus illud non possit intelligere, quod intelligeret, nisi Voluntas illud tantum amaret; & hoc idem sequitur, quando Voluntas ita parum amat objectum, quòd non moveat Intellectum ad intelligendum illud, cujus intelligibilitas est necessaria secundùm meritum amandi & intelligendi.

5. F.I.T.F. Intelligere est in Medio intellectivi & intelligibilîs, & quando intelligere verificatur de verificativo & verificabili, est ipsum verificare habitus ipsius intelligere, & ideo est Virtus in illo intelligere; sed tunc est Peccatum in illo intelligere, quando amittit habitum Veritatis, & assumit habitum Falsitatis, per quem credit errores contra Veritatem.

6. F.I.T.G. Finis Veritatis est verificare, & Finis Intellectûs intelligere, qui Intellectus non potest transire ad suum Finem sinè verificato intelligere aut verificato credere; igitur Peccatum est in Intellectu, quando se inclinat ad suum Finem contra Veritatem credendi vel intelligendi.

7. F.I.T.I. Intellectus & Veritas sunt æquales in verificare & intelligere, quando Intellectus intelligit verificare, & verificare verificat intelligere; igitur ibi peccatum est, ubi destruitur Æqualitas inter verificare & intelligere, vel inter credere & verificare, sicut in illis, qui credunt de DEO hoc, quod non est verum, vel intelligunt aut dicunt de DEO hoc, quod non est verum.

8. F.T.F.G. Peccatum non potest esse in Fine Intellectûs, quia, si posset, existeret peccare in Medio Intellectûs & sui Finîs, & sequeretur, quòd virtuificare non posset existere in Medio Intellectûs & sui Finîs: quod est impossibile, ut Intellectus habeat Finem, in quo possit quiescere suum intelligere & suum credere; igitur Peccatum est in privatione Finîs credendi & intelligendi.

9. F.T.F.I. In Intellectu est intelligere in Medio intellectivi & intelligibilîs tunc, quando de ambobus æqualiter oritur; igitur Peccatum est in Inæqualitate intellectivi & intelligibilîs tunc, quando per illam destruitur Fides vel intelligere.

10. F.T.G.I. Intellectus non potest quiescere in Fine sinè Æqualitate intellectivi, intelligibilîs & intelligere, & sinè Æqualitate intellectivitatis & credibilitatis & credere; igitur est Peccatum in privatione illius Æqualitatis, quia per illam privationem creduntur errores, & intelligere pervertitur in ignorare.

11. G.I.T.F. In Medio Voluntatis & Veritatis sunt amare & verificare conjuncta adinvicem, ut amare sit verificare, & verificare sit amare, & ut Voluntas & Veritas insimul possint participare, & una esse in alia. Peccatum igitur est in privatione illius participationis tunc, quando amare non est verificare, nec verificare est amare, imò verificare oditur, & amare falsificatur.

12. G.I.T.G. Finis Voluntatis est verificare, & Finis Veritatis est amare; igitur est Peccatum in privatione illius Finis, quia per Peccatum movet se Voluntas ad Finem contra verificare amando Falsitatem, & movet se Veritas ad Finem contra amare verificando odibilitatem contra amabilitatem; & ideo sunt homines peccatores in Veritate, in quantum est verum, quòd ipsi sint in Peccato, & Peccatum sit in eis.

13. G.I.T.I. Virtus est in Æqualitate amandi & verificandi, quia per illam Æqualitatem potest durare amabilitas in verificabilitate, & potest durare verificabilitas in amabilitate: potest etiam durare amare in verificare, & verificare in amare: & hoc idem de amativo & verificativo. Igitur Peccatum est in privatione illius Æqualitatis, in quantum per eam amare existit in falsificare, & falsificare in amare.

14. G.T.F.G. Finis in amare est in Medio amativi & amabilîs, quia in illo Fine conjunguntur & concordant amicus & amatus. Peccatum igitur est in privatione illius Conjunctionis & illius Concordantiæ: nam, si amicus habet parvum amare, & amatus habet magnam amabilitatem, Finîs amandi non potest esse in amato.

15. G.T.F.I. Æqualificare est Medium amativi, quod sibi æqualificat amabile, ut amare tantum duret in amativitate, quantum in amabilitate, & tantum in amabilitate, quantum in amativitate. Peccatum igitur est in inæqualificare amici & amati, quia per illud inæqualificare est amabilitas in potentia sinè amico & amato, & similiter amativitas.

16. G.T.G.I. Amare & æqualificare non possunt concordare sinè Fine, quia amicus non

non potest amare suum amatum sinè Fine amandi, nec amare potest æqualiter esse inter amicum & amatum sinè Fine Æqualitatis; hoc tamen intendimus dicere de quantitativa Æqualitate, quæ est inter unum hominem & alterum per amare: & intelligimus de proportionativa quantitate. Igitur est Peccatum in Inæqualitate contra Finem amandi & æqualificandi.

17. I.T.F.G. Verificativum influit suum Finem verificabili, & verificabile refluit suum Finem ipsi verificativo, & influentia & refluentia conjunguntur in verificare, in quo sustentatur Finis amborum. Igitur Peccatum est in illo subjecto, in quo ista influentia & refluentia impediuntur & privantur, & pervertuntur in influentiam & refluentiam falsificativi & falsificabilîs.

18. I.T.F.I. Verificare æqualiter existit in Medio verificativi & verificabilîs, & in illo Medio æqualificantur ambo, ut verificativum non deficiat verificabili, nec verificabile verificativo. Peccatum igitur est in destructione illius Æqualitatis, in quantum verificativum deficit verificabili, & verificabile illi, & ambo deficiunt ipsi verificare, ex quo defectu sequitur falsificare, de quo Peccatum est habituatum & vestitum, & in illo sustentatum.

19. I.T.G.I. Falsus homo est falsificans contra veracem hominem, qui est verificans, & inter ambos non potest esse Æqualitas Finîs nec falsificandi nec verificandi, quia in illis est contrariari; & quando Finis est ex parte ipsius verificare, tunc est Peccatum in falsificare, & est in homine verificante tunc, quando permittit vinci suum verificare à falsificare.

20. T.F.G.I. In luxurioso homine est Peccatum per nimium comedere, & in otioso homine est per privationem Finîs; etiam est Peccatum in Æqualitate peccandi per nimium comedere & per nimium luxuriari, & sic de aliis, in quibus Peccatum existit in extremitatibus Minoritatis & Majoritatis contra Æqualitatem & Medium Castitatis, Temperantiæ & aliarum Virtutum.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo est Peccatum?

SOLUTIO. *Camera.* F.G.K.

1. IGnis habet Modum calefaciendi aquam, in quantum habet naturalem Instinctum & Appetitum calefaciendi aërem per Modum Delectationis, & destruendi aquam, quia est suum contrarium: & per Modum, quem habet cum aëre, qui habet naturalem Instinctum & Appetitum, quòd recipiat caliditatem ignîs, ut multiplicet suum Appetitum & suum Instinctum, habet ignis Modum in delectatione, quomodo transeat ad aquam in Modo, quem aër habet cum aqua, in quantum illi dat suam calefactam humiditatem, & aqua illam recipit. Secundùm hoc possumus considerare Modum Peccati, quod existit per privationem Modi existentis sustentati in Intellectu, Voluntate & delectatione: sicut in Intellectu, qui habet Modum in illuminando Voluntatem, in quantum intelligit suam amabilitatem & suam Delectationem, & Voluntas habet Modum in amando illam amabilitatem & Delectationem, quam Intellectus intelligit; unde ex privatione talis Modi sequitur Modus Peccati.

2. F.G.T.F. Musicus habet Modum faciendi notam, quando pulsat cytharam, quia cum Intellectu intelligit in se facere notam, & Voluntas amat illius similitudinem in rebus extrà: & quia Anima est conjuncta cum corpore, corpus pulsat cytharam secundùm intrinsecam similitudinem, & cythara habet Modum in producendo sonum in se ipsa cum suis partibus motis per hominem, propter quod habet musicus Modum in faciendo notam. Unde per similem considerationem possumus considerare Modum Peccati, quia Anima & corpus sunt conjuncta, & secundùm quòd Intellectus intelligit & Voluntas amat dissimilitudinem intrinsecarum formarum productam exteriùs, movetur corpus ad peccandum, & habet Modum, quomodo cum suis partibus producat Peccatum, quod extenditur per omnes extremitates corporis & Animæ.

3. F.G.T.G. In avaro homine sustentatur Modus peccandi, quia avarus homo desiderat multiplicare divitias, & natura, per quam ipsas desiderat multiplicare, consistit in multiplicando intelligibilitatem & amabilitatem, & intelligere & amare: nam, quantò majores sunt divitiæ, tantò magis possunt intelligi & amari, & intellectivum & amativum habent majus subjectum & objectum; sed secundùm accidentalem Modum mutat avarus homo Finem intelligendi & amandi in divitiis amatis & intellectis propter se ipsas, & ideo habet avarus homo Modum peccandi.

4. F.G.T.K. Luxuriosus Homo habet

Modum peccandi, in quantum inclinat suum intelligere & amare ad Minoritatem, & deviat illa à Majoritate, eò quòd Anima & corpus concordent cum Majoritate, & corpus cum Minoritate; sed per luxuriam, quæ est privatio castitatis, appetit homo sensuales delectationes, & per Castitatem intellectuales; igitur homo peccator habet Modum in peccando per Minoritatem, sicut habet Modum in Virtute per Majoritatem.

5. F. K. T. F. Nimium comedere & nimium bibere est peccatum gulæ, & est Peccatum, quia Intellectus illud intelligit & delectatur in Delectationibus corporis, quod convertitur in laborem & infirmitatem, & Delectatio Intellectûs in tristitiam; & hoc est ratione Conjunctionis Animæ & corporis.

6. F. K. T. G. Acedia est Peccatum, & ejus Modus est in Delectatione, quam homo intelligit, & quam habet contra Finem sui intelligere; hanc Delectationem habet acediosus homo, in quantum privat Finem principiorum, quæ intelligit: sicut amare otiositatem Bonitatis & Magnitudinis & Potestatis & amandi, & amat actionem Malitiæ, Parvitatis, privationis Potestatis, & amat actionem malæ Voluntatis, & sic de aliis.

7. F. K. T. K. Superbia est Peccatum, & ejus Modus est, in quantum homo intelligit minores & majores res, & habet Delectationem, quòd minores sint suprà, & majores infrà: sicut homo, qui habet parvam bonitatem, & delectatur, quòd per suam bonitatem magìs honoretur & ametur & illi serviatur, quàm, qui habet majorem bonitatem; igitur Modus superbiæ est in delectatione, quam diximus.

8. F. T. F. G. Invidia est Peccatum, & ejus Modus consistit in hoc, quòd Intellectus intelligat Finem, quare homines habeant possessiones, pecunias & hæreditates, vel quare honorentur, & quare viro detur uxor, & sic de aliis extrinsecis rebus conjunctis cum intrinsecis principiis, sicut Regi suû regnum, & militi suus equus & sua uxor: sed existente Intellectu hominis invido in hac intelligibilitate desiderat ille homo, quòd bona hujus Mundi, quæ ipse non habet per possessionem, illi approprientur contra Finê illorum, qui illa possident, absque eo, quòd ipse laboret cum Fine intelligibilitatis & amabilitatis, & desiderando, quòd habeat delectationem illorum bonorum & quietem, non habet Modum, quòd sit in quiete.

9. F. T. F. K. Mentiri est Peccatum, & ejus Modus consistit in hoc, quòd homo dicat contra hoc, quod intelligit, privans conjunctionem Veritatis ab intelligibilitate & verificabilitate verborum, minorificando intrinsecam Veritatem in extrinseca falsificabilitate.

10. F. T. G. K. Inobedientia est Peccatum, & ejus Modus consistit in hoc, quòd Intellectus intelligat, quòd minores Fines debeant obedire majoribus Finibus: sicut Finis videndi, qui debet obedire Fini intelligendi, & Finis vasalli Fini sui domini; igitur Modus inobedientiæ est in perversione Finium & in Contrarietate intelligibilitatis, intellectivitatis & intelligere.

11. G. K. T. F. Vana Gloria est Peccatum, & ejus Modus consistit in hoc, quòd Voluntas non conjungat amabilitatem & amativitatem in amare, quia vana Gloria non est amabilis, & ejus contrarium est amabile; & quia amativitas producit amare de sua actione & de odibilitate, ideo vanigloriosus homo habet Modum in Peccato per vanam Gloriam.

12. G. K. T. G. Ira est Peccatum, & ejus Modus existit in Voluntate, quæ odit Finem existentem contra suam Delectationem, quæ delectatur in amando, & habet laborem, quando non potest habere illam Delectationem, quam desiderat, propter quem laborem perditur Modus amativi, amabilis & amare, & sequitur Modus irascitivi, irascibilis & irasci.

13. G. K. T. K. Injuria est Peccatum, & ejus Modus consistit in hoc, quòd Voluntas amet magìs Delectationem per minorem amabilitatem, quàm per majorem: & ideo sequitur injuriosum amare & injuriosum amativum, in quibus injuria sustentatur.

14. G. T. F. G. Imprudentia est Peccatum, & ejus Modus est in Voluntate, quæ non amat cum forti amativitate forte amare: & ideo perditur fortitudo amativitatis & ipsius amare, & unus Finis separatur ab alio, & in ista separatione existit Modus imprudentiæ & fortitudinis, per quem Modum sunt homines pusillanimes non habentes animositatem, & eligunt minora bona, & dimittunt majora, & eligunt majora mala, & dimittunt minora.

15. G. T. F. K. Modus Peccati est in Voluntate, quæ conjungit suam amabilitatem & suam amativitatem in minori amare contra majus; quia in illo minori amare perditur

tur majus bonificare bonificativi & bonificabilîs, & majus magnificare magnificativi & magnificabilîs; & sic de aliis formis.

16. G. T. G. K. Modus Peccati est in Voluntate, quæ plùs amat minores Fines, quàm majores; nam per illud amare habent homines Modum in amando plùs Fines corporalium sensuum, quàm Fines potentiarum Animæ; & ideo sunt peccatores, & per Voluntatem habent Modum peccandi tunc, quando Voluntas non habet Modum in amare.

17. K. T. F. G. Pater & mater habent Modum gloriandi in Medio, scilicet in filio, qui de ambobus fuit ortus; & hoc est ratione Finîs, qui completur in filio, propter quem sunt conjuncti in Matrimonio, & est facta copula Matrimonii; sed quando se conjungunt contra Finem filii per Modum sensualis delectationis, tunc habent Modum peccandi, & habent tristitiam in filio, qui non est legitimè productus secundùm Finem Matrimonii.

18. K. T. F. K. Glorioſus habet Modum gloriandi tunc, quando ejus gloriari est remotũ à Minoritate, consistendo liberè in Medio gloriativi & gloriabilîs; sed quando contingit, quòd gloriari non sit in Medio amborum, & impediatur à Minoritate, aut quando contingit, quòd homo coactè influat & refluat contra suam Voluntatem & libertatem, tunc habet Modum, per quem potest peccare.

19. K. T. G. K. Glorioſus potest plùs gloriari in majori Fine, quàm in minori; sed, quando dimittit majorem Finem gloriandi propter minorem, tunc habet Modum peccandi; & propter hoc vanigloriosi homines plùs diligunt minores Fines, quàm majores.

20. T. F. G. K. In Modo peccandi est Medium productum de majori & de minori Fine; sicut in hominibus, qui habent aliquem naturalem instinctum & appetitum ad Virtutem, quæ habet Concordantiam cum Majoritate, & habent instinctum & appetitum extra naturalem cursum ad Peccatum, quod concordat cum Minoritate: & ideo illud Medium est subjectum libertatis, per quam homines possunt exaltari ad Virtutem, vel inclinari ad Vitium.

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo est Peccatum?

SOLUTIO. *Camera.* D. E. K.

1. DUratio est cum Potestate, quia non posset esse sinè Potestate; & Potestas est cum Duratione, quia ejus esse non posset durare sinè Duratione; & Gloria est cum Duratione & Potestate, in quantum non duraret sinè Duratione, nec posset esse sinè Potestate; per istam considerationem possumus considerare partes, cum quibus Peccatum existit, sicut cum defectivo intellectivo, quod durat contra perfectivum intelligibile, ex quo oritur possificare contra gloriari & Finem amandi.

2. D. E. T. D. Peccatum est cum Duratione Potestatis contra Finem Concordantiæ, quia memorans in Duratione Potestatis aliquam Contrarietatem contra Concordantiam amativi & amabilîs multiplicat ipsum irasci & odire, in quo sustentatur ira, quæ est Peccatum.

3. D. E. T. E. Principiare durat cum Duratione principiativi & principiabilîs, & potest durare cum possificare & cum durativo & durabili; igitur Peccatum est cum Duratione suorum Principiorum & cum Potestate illorum; sed, quando deficit Duratio, devenit Potestas illorum in privationem; & ideo, quantò magìs durat in avaris hominibus eorum Voluntas in amando divitias, tantò magìs durat Peccatum.

4. D. E. T. K. Quando Minoritas ponitur inter Durationem & Potestatem, non potest Duratio existere per Potestatem, nec Potestas potest durare per Durationem, & deveniunt in privationem, quia Minoritas contradicit Fini amborum, & impedit, quòd una non influat alteri suam similitudinem: igitur Peccatum est cum privatione Æqualitatis, quæ non sustentatur in Potestate Virtutis & Durationis.

5. D. K. T. D. Delectatio durat cum Concordantia, & finit cum Contrarietate, ita Peccatum durat cum durabili delectatione, & finit cum contrariabili pœna; & ideo, quantò plus Delectationis homines habent in memorare, intelligere & amare Peccatum, tantò plus habet Peccatum, cum quo potest existere, & quantum durat tristitia & contritio de Peccatò in memorare, intelligere & odire Peccatum, tantum deficit Peccatum, & non habet, cum quo possit existere.

6. D. K. T. E. Gloriativum, gloriabile & gloriari sunt Principia Gloriæ, in quibus sustentatur ejus Duratio, secundùm quòd Duratio quiescit in Gloria, & similiter Principium; igitur Gloria est cum suis concretis & cum duratione & Principiis; simili modo potest homo considerare id, cum quo Peccatum est, quod est cum privatione Gloriæ, & cum Duratione principiativi, principiabilis & principiare, cum quibus Peccatum est principiatum in vana Gloria hujus Mundi.

7. D. K. T. K. Parva Gloria non potest tantum durare, quantum magna Gloria, quia parvitas habet Concordantiam cum *non esse*, & Magnitudo cum *esse*; igitur Peccatum est cum Minoritate delectationis in Duratione; & ideo non habet delectatio hominum peccatorum, quam habent in Peccato, cum quo possit durare.

8. D. T. D. E. Concordantia & Contrarietas sunt contraria Principia, quæ non possunt durare unum propter aliud; quia, si possent, posset Concordantia durare per Contrarietatem, & per eam posset esse principiata, & Contrarietas similiter per Concordantiam, quod est impossibile; igitur est impossibile, quòd Concordantia duret cum Contrarietate, & quòd sit principiata de Contrarietate cum ejus Principiis: & hoc idem de Contrarietate, quæ non potest durare cum Concordantia & cum ejus Principiis. Per hanc considerationem potest homo considerare id, cum quo Peccatum potest durare & etiam principiari, videlicet cum privatione Concordantiæ & cum Principiis Contrarietatis contrariis Principiis honestatis, fidei, spei, & charitatis.

9. D. T. D. K. Minoritas & Contrarietas non habent, cum quo possint tantū durare, quantum Majoritas & Concordantia; igitur Peccatum durat cum Minoritate & Contrarietate contra Majoritatē Virtutis & Concordantiæ non motæ cum magna amativitate.

10. D. T. E. K. Minora Principia non possunt tantum durare, quantum majora; & ideo non habent homines peccatores constantiam secundùm comparationem justorum hominum; unde durat Peccatum cum privatione constantiæ, sicut Virtus durat cum constantia.

11. E. K. T. D. Glorioſa Potestas non est contra Gloriam, quæ tunc est glorioſa, quando habet Concordantiam cum Gloria, cum qua est glorioſa, & cum qua habet quietem; igitur Peccatum est cum pœna, quæ pertinet ad vitioſam Potestatem, quæ est contra virtuoſam Potestatem.

12. E. K. T. E. Peccatum est cum Principio vitioſæ Potestatis, quæ non habet subjectum, cum quo habeat quietem; & ideo non possunt homines peccatores saturari in hoc Mundo, quia non habent, cum quo habeant quietem, dum sunt in Peccato.

13. E. K. T. K. Homo non potest habere majorem Gloriam cum minori Potestate, nec major Potestas potest quiescere in minori Gloria, nam, secundùm quòd Potestas est magna, convenit ei magna Gloria; igitur Peccatum est cum minori Gloria contra majorem, & cum minori Potestate contra majorem; & ideo Minoritas & Majoritas, cùm sint contrariæ, non possunt habere unum simplex subjectum, in quo possint quiescere.

14. E. T. D. E. Nullum Principium ex contrariis est potens contra Principium Concordantiæ; & ideo Peccatum non est cum Principiis Concordantiæ indutæ Virtute, sed est cum Principiis Contrarietatis indutæ Peccato.

15. E. T. D. K. Veniale Peccatum est cum minori Contrarietate, quàm mortale Peccatum; & ideo habet mortale Peccatum majorem Potestatem, quàm veniale, in Contrarietate boni & mali.

16. E. T. E. K. Minora Principia non possunt contra majora, & hoc ideo, quia Potestas magis extenditur in majus principiare, quàm in minus; igitur Peccatum est cum minoribus Principiis, sicut Virtus, quæ est cum majoribus; & ideo sunt homines peccatores, quia sumunt minora Principia contraria bono, & dimittunt majora contraria malo.

17. K. T. D. E. Illa Gloria, in qua principiat gloriari de gloriativo & gloriabili, non habet, cum quo possit principiare contrariari de gloriativo & gloriabili; similiter Peccatum non habet, cum quo possit principiare contrariari de gloriativo & gloriabili, sed gloriativum habet, cum quo possit principiare peccare contra gloriabile.

18. K. T. D. K. Minoritas non habet cum Contrarietate, cum quo possit habere quietem in Gloria; sicut Peccatum, quod concordat cum Minoritate & cum Contrarietate, non habet subjectum, in quo possit quiescere; & ideo non possunt peccatores quiescere in Peccato.

K. T. E. K.

19. K. T. E. K. Minus Principium sinè majori non potest habere quietem in Gloria, quia minora Principia sunt propter majora: nam minora Principia sunt per secundam intentionem, & majora per primam; igitur habet Peccatum, cum quo sit, homine mutante minora Principia in majora, & primam intentionem in secundam, ex quo sequitur subjectum Peccati, cum quo Peccatum potest esse.

20. T. D. E. K. Cum minori Principio potest esse minor Contrarietas, & cum majori Principio major: Principium igitur habet, cum quo possit consistere in majori Contrarietate & minori; unde habet Peccatum, cum quo possit esse in majori Contrarietate & in minori: habet, cum quo possit esse in majori Contrarietate per privationem Virtutis: & habet, cum quo possit esse in minori Contrarietate, in quantum non habet entitatem nec essentiam per se ipsum.

QUÆSTIO VII.

De Prædestinatione.

PRIMA QUÆSTIO. B.

Utrùm prædestinatus Homo possit damnari?

SOLUTIO. *Camera.* B. D. E.

1. SUpposito, quòd Martinus sit prædestinatus, quæritur, utrùm possit damnari, post quam est prædestinatus, cùm Prædestinatio Martini sit bona, æterna & potens, in quantum Sapientia D E I æternaliter scit, quòd Martinus sit prædestinatus: quia bonum est, quòd DEUS æternaliter sciat hoc, quod scit, & Æternitas facit illud scire ita durare, quòd nulla Potestas possit contra illud bonum & æternum scire, cùm Sapientia DEI sit perfecta in sciendo per Bonitatem, Æternitatem, Potestatem & per se ipsam; & ideo secundùm talem considerationem Sapientiæ convenit, quòd affirmemus Prædestinationem in Martino; ex qua affirmatione sequitur hæc negatio, videlicet, quòd Martinus non possit damnari; quia, si posset, esset Potestas DEI contra hoc, quod affirmavimus de Prædestinatione; per quam Contrarietatem sequeretur, quòd Potestas DEI esset contraria sibi ipsi, & Æternitas non faceret durare æternum scire, unde sequeretur malum contra bonum æternum & potens scire, quod est impossibile.

Post has duas considerationes, quas diximus de affirmatione & negatione, volumus formare alias duas considerationes, secundùm quas volumus probare, quòd Martinus possit damnari, & hanc probationem facimus secundùm supradictam cameram: Justitia DEI est bona, æterna & potens, & ideo convenit affirmare, quòd Martinus possit damnari, ut Justitia habeat creatum subjectum, in quo possit judicare, & ut suum Judicium sit bonum, potens & durans; hoc autem non posset esse in Martino, si non haberet Libertatem faciendi bonum vel malum, & quòd per bonum, si illud facit, possit salvari, & per malum, si illud facit, damnari: & convenit, quòd Æternitas faciat durare hanc Libertatem, quamdiu Martinus vivit; igitur convenit affirmare, quòd Martinus possit damnari: & ex hac affirmatione sequitur ista negatio, quòd Martinus non possit esse prædestinatus; quia, si posset, non haberet Libertatem faciendi bonum vel malum, unde sequeretur, quòd Justitia DEI non haberet creatum subjectum, in quo posset judicare, dando bonum pro bono, & malum pœnæ pro malo culpæ; & quia in Justitiam DEI non cadit defectus, sed habet omnem perfectionem per se ipsam & per Bonitatem, Æternitatem & Potestatem, convenit negare Prædestinationem.

Consideratis supradictis duabus affirmationibus & duabus negationibus convenit affirmare, quòd Martinus possit esse prædestinatus, & possit damnari, & hoc secundùm nostram humanam rationem: quia per Sapientiam convenit affirmare, quòd Martinus possit esse prædestinatus, & per Justitiam, quòd possit damnari, & nos nescimus, utrùm sit prædestinatus vel præscitus; & ideo positio, quam facimus, cùm dicimus, quòd sit prædestinatus, & quærimus, utrùm possit damnari, facit, quòd noster intellectus cadat in Contrarietatem duarum prædictarum negationum & duarum affirmationum: propter quod convenit, quòd affirmemus & teneamus, quòd Martinus possit esse prædestinatus & damnari, & non ideo sequitur Contrarietas de affirmatione contra negationem, nec de negatione contra affirmationem, quia remanent veræ hæ duæ affirmationes, videlicet, quòd Sapientia DEI sit perfecta secundùm Bonitatem, Æternitatem & Potestatem, & similiter Justitia DEI; propter quam perfectionem potest Sapientia scire Martinum esse prædestinatum, si est prædestinatus, aut præscitum,

si est præscitus: & Justitia DEI potest judicare Martinum ad bonum, si agit bonum, & ad malum, si agit malum; & convenit, quòd duæ prædictæ negationes sint falsæ, videlicet, quòd, si sit prædestinatus, non sit Liberum Arbitrium, &, si sit Liberum Arbitrium, non sit Prædestinatio; & ista falsitas cadit in nostram rationem per falsam positionem positam in quæstione, in quantum quæritur, utrùm Martinus prædestinatus possit damnari.

2. B. D. T. B. In DEO Bonitas, Æternitas, Sapientia & Justitia sunt unum idem numero; unde, si Martinus, existens prædestinatus non posset damnari, & si Martinus existens præscitus ad damnationem non posset prædestinari, de necessitate conveniret, quòd Martinus poneret Distinctionem inter Bonitatem, Æternitatem, Justitiam & Sapientiam DEI, quia per unam Bonitatem, Æternitatem & Sapientiam potest Martinus esse prædestinatus, & non damnari, & per aliam Bonitatem, Æternitatem & Justitiam potest damnari; & quia est impossibile, quòd creatus effectus diversificet Causam, quæ ipsum creavit, apparet, quòd positio facta in quæstione contra veritatem inducat veram conclusionem; igitur convenit, quòd affirmemus, quòd Martinus possit esse prædestinatus, & possit damnari; & in ista conclusione transcendit humanus Intellectus supra suam humanam rationem intelligendo Prædestinationem & Libertatem secundùm DEUM.

3. B. D. T. D. In humana ratione ponitur Contrarietas, quando considerat Prædestinationem & Libertatem; quia per Prædestinationem facit, quòd homo consideret æternum & bonum intelligere: & per Liberum Arbitrium facit, quòd homo consideret, quòd Justitia habeat bonum & æternum Judicium; & ideo inducit Contrarietas humanum intellectum in contradictionem, considerando, quòd sit Prædestinatio & Liberum Arbitrium, & quòd non sit; sed illud, quod removet intellectum ab hac contradictione, est, quòd intellectus consideret supra se ipsum Prædestinationem & Liberum Arbitrium esse, ut Sapientia & Justitia DEI sinè Contrarietate existant in Martino cum Bonitate & Æternitate.

4. B. D. T. E. Martinus est principiatus per Bonitatem, Æternitatem, Justitiam & Sapientiam DEI; & ideo de necessitate convenit, quòd possit habere Libertatem & esse prædestinatus, & quòd possit habere Libertatem & esse præscitus, quia bonum est, quòd sit principiatus secundùm bonum & æternum scire, & quòd Martinus habeat bonum & durabile operari indutum Libertate, & bonum est, quòd Martinus sit taliter principiatus, quòd Justitia DEI in ipso habeat Libertatem, quòd ipsum possit salvare, si bene fecerit, & damnare, si malè fecerit; igitur est bonum secundùm talem considerationem, quòd Martinus possit salvari per Prædestinationem, Bonitatem, Sapientiam & Justitiam, & quòd possit damnari per Bonitatem, Sapientiam & Justitiam, & quòd hoc bonum sustentetur per Æternitatem.

5. B. E. T. B. Si Martinus est prædestinatus, prædestinârunt ipsum Bonitas, Sapientia & Potestas DEI: & si potest damnari, potest ejus damnatio esse per Libertatem, quam habet in faciendo malum contra Bonitatem, Sapientiam & Potestatem DEI, contra quas agit, dum facit malum, propter quod malum Justitia DEI ipsum potest judicare cum Bonitate, Potestate, Magnitudine & Sapientia; & ideo ponit se Differentia inter unam Libertatem Potestatis & aliam: una Libertas est illa, per quam Martinus potest facere bonum, per quod potest esse prædestinatus: alia Libertas verò Potestatis est, in quantum Martinus habet Libertatem faciendi malum, propter quod potest damnari; & ideo convenit affirmare, quòd Martinus possit esse prædestinatus, & possit damnari, ut Differentia se ponat inter unam Libertatem & alteram, & unam Potestatem & alteram, & ut Sapientia possit habere in Martino bonum scire, & Justitia bonum judicare.

6. B. E. T. D. Justitia & Sapientia non possunt contrariari in DEO; quia, si possent, privarentur Bonitate, & essent in Malitia, quod est impossibile; & hoc idem sequeretur, si Justitia & Sapientia DEI possent esse contrariæ in Martino per Prædestinationem & Damnationem, in quo essent contrariæ, si Martinus non posset prædestinari, vel damnari.

7. B. E. T. E. Prædestinatio principiatur in Martino à Bonitate, Potestate, Sapientia & Justitia, quæ Justitia ipsum non posset judicare ad salvationem, si Martinus non haberet Libertatem faciendi bonum; igitur convenit, quòd, si est prædestinatus, possit damnari, ut ipse possit principiare suam Damnationem de malo contra bonum, & de malo posse contra bonum posse, & hoc cum Libertate faciendi malum, ut Justitia in ipso possit principiare bonum judicare & punire.

8. B. T. B. D. Differentia est bona in Bonitate, & est mala in contrario Bonitatis; &, quia Differentia Martini, qui est prædestinatus, est bona, in quantum per Bonitatem potest salvari, & est bona, in quantum per Justitiam & per Bonitatem potest damnari, convenit, quòd Martinus possit esse prædestinatus, & possit damnari; quia, si posset esse prædestinatus, & non posset damnari, vel posset esse præscitus ad Damnationem, & non posset prædestinari, poneretur Differentia in Contrarietate, quæ esset bona contra Concordantiam boni scire & boni judicare; quod est impossibile.

9. B. T. B. E. In Bonitate sunt bonificativum, bonificabile & bonificare Principia, unum distinctum ab alio, & quodlibet Principium est bonum; simili modo in Prædestinatione est Sapientia DEI bonum Principium, quæ prædestinavit Martinum, & ejus Prædestinatio est principiabilis in Bonitate, & principiare est bonum; &, si potest damnari existens prædestinatus, potest damnari cum Principio Libertatis in mala principiabilitate & in bona principiativitate & in bono principiare ex parte principiativitatis, & in malo principiare ex parte principiabilitatis; & ideo ponitur Differentia in principiare & in prædestinare & judicare, quæ Differentia non haberet subjectum, in quo sustentaretur, si Martinus prædestinatus non posset damnari, vel si posset damnari, & non prædestinari; &, si Differentia non haberet subjectum, in quo posset existere, Martinus non posset esse prædestinatus cum Libertate, nec cum Libertate damnari; quod est impossibile.

10. B. T. D. E. Prædestinatio principiat cum Libertate Bonitatis & Sapientiæ, existente Concordantiâ in illa Libertate: & Damnatio principiat cum Libertate Justitiæ ex parte increati Justificantis, & principiat cum Libertate creati malificativi, malificabilis & malificare, existente illâ Libertate in Contrarietate; hoc autem non posset esse, si Martinus non esset ita principiatus, quòd posset esse prædestinatus & posset damnari, vel quòd per unum Principium posset esse prædestinatus & non damnari, & per aliud Principium posset damnari & non prædestinari.

11. D. E. T. B. Potestas est id, per quod Æternitas potest existere & agere; & Æternitas est id, per quod Potestas durat, & Differentia facit has Rationes distinctas in nostra humana ratione, tamen in DEO non sunt distinctæ, in quo Potestas & Æternitas sunt unum idem numero, sed Differentia facit eas nobis apparere in similitudine distinctarum Rationum; & ideo, si Martinus est prædestinatus per Sapientiam, est judicatus per Justitiam: & si est damnatus per Justitiam, potest præsciri per Sapientiam, & hoc conservat Æternitas per Unitatem Sapientiæ & Justitiæ; ergo Martinus potest esse prædestinatus, & potest damnari.

12. D. E. T. D. In Æternitate non potest Contrarietas, cùm Æternitas & Potestas sint unum idem numero; igitur Contrarietas non potest in Sapientia & in Justitia DEI, quæ cum Æternitate & Potestate sunt unum idem numero; at, si Martinus, qui est prædestinatus, non posset damnari, si facit peccatum, posset Contrarietas contra Libertatem Justitiæ, quæ non posset in Martino, postquam est prædestinatus: &, si Contrarietas posset contra Justitiam, posset contra Æternitatem, Potestatem & Sapientiam, quod est impossibile; per quam impossibilitatem significatur, quòd Martinus existens prædestinatus, si facit peccatum, possit damnari.

13. D. E. T. E. Potestas & Æternitas principiaverunt Martinum, & omnes homines, qui sunt, & principiaverunt eos in Prædestinatione, ut Principium esset bonum, & non malum, magnum, & non parvum, & sic de aliis; at, si Martinus & alii homines essent principiati in Præscientia, eorum Principium esset malum, & non bonum, parvum, & non magnum, & sic de aliis: & damnati essent damnati per Principium sinè merito & sinè culpa, quod est contra Justitiam DEI, & per consequens contra ejus Potestatem & Sapientiam, quod est impossibile, per quam impossibilitatem significatur, quòd nullus homo sit principiatus in Præscientia; &, quia plures homines moriuntur in peccato, qui fuerunt principiati in Prædestinatione, significatur, quòd Martinus existens prædestinatus possit damnari, si moritur in mortali peccato.

14. D. T. B. D. Martinus est creatus per Æternitatem sinè Contrarietate creandi, & ideo tunc, quando fuit creatus, fuit prædestinatus, & ista prædestinatio durat, quousque peccavit: quia Sapientia, quæ apprehendit

hendit Martinum objectivè per Prædestinationem, apprehendit Martinum per Præscientiam, quando peccavit, ut Justitia ipsum possit judicare ad Damnationem; propter quod ponitur Differentia inter Prædestinationem & Præscientiam secundùm opera Martini & per Contrarietatem, quam per se ipsum ponit inter Prædestinationem & Præscientiam, quæ in Sapientia DEI sunt unum idem intelligere; igitur significatur, quòd Martinus existens in peccato possit damnari, quamvìs antea fuerit prædestinatus.

15. D.T.B.E. Martinus fuit principiatus per Æternitatem, hoc est, per DEUM, qui est Æternitas, & fuit principiatus per Principium, quod est DEUS; & quia Prædestinatio est Æternitas & est Principium & est DEUS, fuit Martinus principiatus per Prædestinationem: igitur convénit, quòd, quando fuit principiatus, fuerit prædestinatus; sed tunc, quando Martinus peccavit, principiavit illud peccatum in Differentia Prædestinationis & Præscientiæ, & illa Differentia principiavit in peccato, & non in entitate Prædestinationis & Præscientiæ; ergo peccatum principiavit in Martino extra Prædestinationem, per quod significatur, quòd tunc, quando Martinus erat prædestinatus, poterat damnari, in quantum poterat principiare peccatum.

16. D.T.D.E. Principium & Æternitas, quæ sunt in DEO, sunt Rationes, per quas DEUS principiavit prædestinare Martinum, in cujus Prædestinatione peccatum non principiavit; quoniam, si principiâsset, principiâsset Contrarietatem inter Æternitatem & Principium, quod est impossibile; igitur peccatum principiavit extra Prædestinationem, & principiavit in Præscientia, in quantum pars objecti, & non potentiæ, quæ illud objectum recipit, ut Justitia contradicat peccato per damnationem; hoc autem non posset esse, si prædestinatus non posset damnari, quia peccatum non posset principiare, nec Contrarietas contrariari, quod est impossibile, postquam peccatum est principiatum, & per illud est Contrarietas contra Prædestinationem & Præscientiam, salvationem & damnationem.

17. E.T.B.D. In Potestate DEI est Differentia per possificativum, possificabile & possificare, quæ sunt ab invicem distincta sinè Contrarietate, quæ non habet Potestatem contra Differentiam istorum trium; hæc Potestas, quæ est in Differentia sinè Contrarietate, creavit Martinum prædestinatum cum Concordantia omnium trium, contra quam peccare non potest; sed, quia Martinus potest habere Contrarietatem in Differentia sui proprii possificativi, possificabilis & possificare, potest Martinus exire de Prædestinatione, & potest intrare in Præscientiam cum Contrarietate per peccatum; & ideo significatur, quòd prædestinatus possit damnari.

18. E.T.B.E. In Potestate DEI est Principium cum Differentia principiativi, principiabilis & principiare, quæ possunt esse distincta per Potestatem & per Differentiam, & possunt esse Principia per Principium; secundùm hanc considerationem possumus considerare, quòd Martinus prædestinatus possit damnari, in quantum habet Libertatem per Principium, Differentiam & Potestatem, per quas potest principiare peccatum; & in quantum per Prædestinationem non potest habere Libertatem ad faciendum peccatum, significatur, quòd existens prædestinatus non possit damnari; & ex hoc non sequitur contradictio, postquam Differentia & Principium ponuntur in Potestate Prædestinationis & Præscientiæ secundùm operationem Martini.

19. E.T.D.E. Contrarietas & Principium habent sustentationem in Potestate, & Potestas habet sustentationem in ipsis, quia Contrarietas potest principiare, in quantum Martinus potest exire de Prædestinatione & intrare Præscientiam, & potest exire de Præscientia & reverti in Prædestinationem: potest exire de Præscientia & redire ad Prædestinationem cum Potestate virtutis, & potest exire de Prædestinatione, & intrare Præscientiam cum Potestate peccandi; & quia habemus experientiam, quòd homo possit peccare, tunc, quando peccat, est manifestum, quòd prædestinatus possit damnari, sinè qua Potestate Principium & Contrarietas non haberent, in quo possent habere sustentationem.

20. T.B.D.E. Differentia ponit, quòd Contrarietas non sit Principium, nec Principium sit Contrarietas; sed Contrarietas ponitur inter Differentiam & Principium, & Principium facit, quòd Differentia & Contrarietas sint Principia; & ideo contradicit Principium sibi ipsi, in quantum facit, quòd Contrarietas sit Principium, & contradicit in Principio Differentiæ principiativi, principiabilis & principiare, & contradicit Concordantiæ ipsorum; secundùm hanc considerationem significatur, quòd prædestinatus possit damnari: nam, sicut Principium contradicit sibi ipsi, in quantum Contrarietati dat suam similitudinem, sic prædestinatus contradicit sibi ipsi, in quantum principiat peccatū, quia cum illo Principio intrat Præscientiam, & exit ex Prædestinatione.

Quamvìs hoc Caput sit difficile intellectu, tamen est valde utile ad intelligendum, & ejus utilitas consistit in hoc, in quantum homo cum illo sibi potest præcavere, ne peccet contra Prædestinationem, & intelligendo Prædestinationem potest homo multùm exaltare suum intelligere.

SECUNDA QUÆSTIO. C.

Quid est Prædestinatio?

SOLUTIO. *Camera.* C.E.I.

1. PRædestinatio est actus Sapientiæ DEI, quæ cum Magnitudine Potestatis & Veritatis intelligit homines, qui sunt prædestinati ad salvationem, priusquam nascantur: & Prædestinatio est ille idem actus Sapientiæ, quæ non intelligit hominem prædestinatum, dum est in mortali peccato; & ista Prædestinatio est in se ipsa DEUS, & habet in se ipsa Magnitudinem, Potestatem & Veritatem, in quibus est DEUS, & in Magnitudine, Potestate & Veritate habet certitudinem illorum, qui sunt prædestinati & damnati, antequam prædestinentur aut damnentur.

2. C.E.T.C. Prædestinatio est actus Sapientiæ & Justitiæ in Concordantia Magnitudinis & Potestatis, in quibus Sapientia potest prædestinare prædestinatum cum magna Potestate, & Justitia potest judicare cum magna Potestate prædestinatum vel præscitum; & ideo sunt in Prædestinatione & Præscientia Magnitudo & Potestas in Concordantia Sapientiæ & Justitiæ.

3. C.E.T.E. Prædestinatio est id, per quod magna Potestas DEI principiat homines ad beatitudinem extra Præscientiam intra Prædestinationem, quæ Prædestinatio habet in se illos, qui sunt beati, & extra se ipsam illos, qui sunt damnati.

4. C.E.T.I. Prædestinatio est id, quod habet in se Æqualitatem Magnitudinis & Potestatis in prædestinando prædestinatum: & est id, quod est in Æqualitate Magnitudinis & Potestatis in prædestinando prædestinatum.

5. C.I.T.C. Prædestinatio est id, quod habet in se Concordantiam magnæ Veritatis in magnificando & verificando prædestinare cum magnificare & verificare; & ideo est Prædestinatio in Concordantia judicandi, prædestinandi, verificandi & magnificandi.

6. C.I.T.E. Prædestinatio est id, per quod homines sunt prædestinati per principiare, verificare & magnificare; Præscientia igitur est contrarium, quod contrarium est principiatum in falsificare & magnificare per damnare.

7. C.I.T.I. Prædestinatio est id, quod habet in se Æqualitatem verificandi & magnificandi in prædestinando prædestinatum; hoc non posset habere Prædestinatio, si prædestinatus homo remaneret prædestinatus tunc, quando mortaliter peccavit; quia verificaret & magnificaret contra Æqualitatem magnificandi & verificandi, quæ sunt in Justitia DEI.

8. C.T.C.E. Prædestinatio est id, quod habet magnum Principium in Concordantia prædestinativi, prædestinabilis & prædestinare; & peccatum est id, per quod destruitur illa Concordantia; & ideo prædestinabile exit de prædestinare & intrat in damnare propter perversionem prædestinabilis in damnabile.

9. C.T.C.I. Prædestinatio est id, quod habet in se Æqualitatem Magnitudinis & Concordantiæ in prædestinando prædestinatum cum Æqualitate Magnitudinis & Concordantiæ; ex qua exit prædestinatus homo, quando peccat, & intrat Æqualitatem parvæ Concordantiæ contra Æqualitatem magnæ Concordantiæ.

10. C.T.E.I. Prædestinatio est id, in quo homines sunt prædestinati cum magno Principio & magna Æqualitate; Præscientia igitur est id, in quo homines sunt præsciti in parvo Principio contra magnam Æqualitatem.

11. E.I.T.C. Prædestinatio est id, in quo Potestas & Veritas habent Concordantiam in prædestinando homines ad salvationem, & in ista Concordantia associatur Justitia, ut justè eos possit prædestinare, & Justitia intrat earum societatem sub tali conditione, quòd, si homines peccent, possit eos judicare ad damnationem; & istam Concordantiam possificat Potestas, & verificat Veritas.

12. E.I.T.E. Prædestinatio est id, in quo Pote-

Potestas & Veritas principiant prædestinare homines ad salvationem, & in isto Principio principiat Justitia judicare illos ad salvationem, si faciunt bonum: sed, si faciunt peccatum, principiat illos judicare ad damnationem: & hoc ponit Potestas in possificare, & Veritas in verificare, & Principium in principiare, & Justitia in judicare, & Sapientia in scire.

13. E.I.T.I. Prædestinatio est id, quod habet in se Æqualitatem Potestatis & Veritatis, quam Sapientia habet in prædestinando homines ad salvationem, si faciunt bonum; & ideo convenit, quòd in ista Æqualitate sit Justitia, in qua Potestas & Veritas sint æquales in judicando homines ad damnationem, si malè agunt.

14. E. T. C. E. Prædestinatio est id, in quo Potestas & Principium concordant in prædestinando homines; & ideo possunt prædestinati homines principiare bona opera sub ratione Prædestinationis, & principiare mala opera sub ratione Damnationis; & istam Potestatem & Principium habent in Concordantia Sapientiæ & Justitiæ, sinè quibus Potestas non posset principiare concordare, nec Concordantia posset concordare principiare nec possificare, nec Principium posset principiare prædestinatum, nec eum judicare.

15. E.T.C.I. Prædestinatio est id, quod habet æqualem Potestatem in Concordantia Sapientiæ & Justitiæ in prædestinando homines æqualiter per Sapientiam & Justitiam; & ideo convenit, quòd prædestinati homines cum libera Potestate bonum, quod faciunt, faciant liberè, & non coactè, in quo facere bonum Sapientia ponit Prædestinationem, & Justitia Libertatem Potestatis.

16. E.T.E.I. Prædestinatio est id, quod potest habere in se æqualia Principia Justitiæ & Sapientiæ in prædestinando homines, quia Sapientia prædestinat illos per scire, & Justitia per judicare, & hoc per Æqualitatem sciendi & judicandi, ad quam Æqualitatem concurrunt bonificare, magnificare &c.; & ideo convenit, quòd opera hominum sint bona & magna in Æqualitate Potestatis & Principii.

17. I.T.C.E. Prædestinatio est ille actus, quem Sapientia habet in prædestinando homines, & ille actus est indutus Veritate Principii & Concordantiæ; & quia sinè Veritate non posset esse verus, nec sinè Concordantia concordare, nec sinè Principio principiare, significatur, quòd actus prædestinandi sit conditionatus sub tali conditione, quòd possit esse hoc, quod est, & non posset esse hoc, quod est, sinè principiare, verificare & concordare; & ideo prædestinatus est conditionatus, quòd possit principiare bonum operari cum Veritate & Concordantia.

18. I.T.C.I. Prædestinatio est id, quod in se habet Æqualitatem Veritatis & Concordantiæ in prædestinando homines; & ideo habent prædestinati homines Æqualitatem in Veritate & Concordantia, quando faciunt bonum: sed, quando destruunt Æqualitatem, ponunt loco Æqualitatis Inæqualitatem Veritatis & Concordantiæ, & ponunt loco Concordantiæ Contrarietatem, & loco Veritatis Falsitatem; & ideo exeunt de prædestinare, & intrant in damnare.

19. I.T.E.I. Prædestinatio est illud ens, per quod prædestinare est in Veritate & Principio & Æqualitate; quare, sicut non posset esse prædestinare sinè Veritate & Æqualitate Sapientiæ & Justitiæ, sic non posset esse sinè Principio prædestinandi; ideo significatur, quòd prædestinati homines possint principiare bonum & malum; &, si principiant bonum, remanent prædestinati, si verò malum, fiunt præsciti.

20. T.C.E.I. Prædestinatio est id, quod in prædestinare habet æqualificare ipsorum concordare & principiare; & ideo homines, qui sunt prædestinati, remanent prædestinati, si sequuntur naturam Prædestinationis in æqualificare ipsorum concordare & principiare: sed, quando exeunt de illa natura, non possunt remanere prædestinati, quia non sequuntur conditiones, quæ Prædestinationi conveniunt, sinè quibus prædestinare non potest esse.

TERTIA QUÆSTIO. D.

De quo est Prædestinatio?

SOLUTIO. *Camera.* D.E.F.

1. PRædestinatio est de æterna Potestate & æterna Sapientia; & ideo est prædestinare indutum de æternare, possificare & scire, & per Æternitatem durat, & per Potestatem possificatur, & per Sapientiam scitur.

2. D. E. T. D. Prædestinatio est de Æternitate & de Potestate sinè Contrarietate, & est de Concordantia Sapientiæ & Justitiæ; & ideo in prædestinare & judicare non possunt Justitia & Sapientia inter se contrariari

riari, cùm Æternitas faciat durare Concordantiam utriusque.

3. D. E. T. E. Prædestinatio est de æterna Potestate, quam Sapientia habet in principiando prædestinare; nam, sicut Prædestinati homines sunt principiati, sic Prædestinatio illorum est principiata in illis, & illa, in quantum est DEUS, remanet potens & æterna & Principium principians, & est in hominibus principiabile Principium, & principiare est de ambobus.

4. D. E. T. F. Prædestinatio est de Medio Æternitatis, quod est æternare, & de Medio Potestatis, quod est possificare: & ideo Prædestinatio est de æternificativo & æternificabili & de Potestate amborum; & sic secundùm hanc considerationem est Prædestinatio de DEO & est DEUS: sed quantù continet de creatura, non est DEUS nec æterna, sed est influxa creata prædestinabilitas & influxum & creatum prædestinare & prædestinabile.

5. D. F. T. D. Prædestinatio est de æterno scire & de æterno concordare, & ideo non potest esse de contrariari: de quo esset, si esset, sicut credunt aliqui homines, qui dicunt, quòd, si est prædestinare, non sit judicare, & si est judicare, non sit prædestinare, credentes, quòd, si est unum, non possit esse alterum; & ideo talis credulitas negat Concordantiam æternæ Sapientiæ & Justitiæ.

6. D. F. T. E. Prædestinatio est in Sapientia de æternis Principiis, quæ sunt intellectivum, intelligibile & intelligere: & ideo est talis Prædestinatio DEUS; sed, in quantum Prædestinatio est prædestinabilis & principiabilis in tempore, non est DEUS, sed est creatura sustentata in homine & in operibus ipsius.

7. D. F. T. F. Prædestinatio est de Medio, in quo conjunguntur æternum judicare & intelligere, & ita est de DEO, qui est illa Conjunctio; &, in quantum ab illa Conjunctione est influxa similitudo Prædestinationis sustentata in prædestinato homine, est illa similitudo de Conjunctione & mensuris, & est tota extensa per extremitates illius similitudinis, quæ similitudo est figura, in qua apparet Prædestinatio, quæ est DEUS.

8. D. T. D. E. Prædestinatio est Æternitas de æternis Principiis cum Concordantia, in quibus non potest esse Contrarietas; & ideo prædestinatus homo, antequam sit natus, est prædestinatus in illa intrinseca Concordantia, & per consequens judicatus homo in extrinseco Judicio venit judicatus cum Libertate bene agendi, secundùm quòd interiùs est prædestinatus; sed quia ejus Prædestinatio est principiata ab extrà cum Contrarietate, potest principiare peccatum contra extrinsecam Prædestinationem, & remanet intrinseca Justitia cum intrinseca æterna Prædestinatione, ita, quòd alteratio extrinsecæ Prædestinationis non possit contradicere in Præscientia.

9. D. T. D. F. Contrariari non potest in Æternitate esse Medium, quia, si posset, esset Æternitas de contrariis, & sic Æternitas non esset hoc, quod est; & quia Æternitas non est de contrariis, non potest Prædestinatio in Æternitate esse de contrariis, de quibus esset, si Sapientia, quæ est æterna, sciret, quòd Martinus, qui est prædestinatus, coactè salvaretur sinè Libertate, quæ est subjectum judicandi.

10. D. T. E. F. In Principio est Medium, quod est principiare existens de principiativo & principiabili, & istud Medium non potest in Æternitate deficere principiativo & principiabili, nec ambo possunt deficere illi; simili modo in Æternitate non possunt deficere ipsi prædestinare prædestinativum & prædestinabile, sed extra Æternitatem, quia peccatum est principiabile; & ideo potest prædestinabile deficere intrinseco prædestinativo.

11. E. F. T. D. Potestas existens in Sapientia est de Sapientia, ut Sapientia habeat Potestatem intellectivi, intelligibilis & intelligere; sed, quando Potestas recedit à Sapientia, non potest Sapientia habere illam Potestatem, quam habebat in se ipsa, cujus Potestatis privatio contradicit Sapientiæ, ne possit intelligere; simili modo Prædestinatio posita in Potestate intelligendi est intellecta & intelligibilis: sed, quando recedit à Potestate intelligendi, non potest esse intellecta nec intelligibilis, quia Contrarietas ibi contradicit cum Potestate peccandi, quæ contradicit ipsi prædestinare tunc, quando homo facit peccatum.

12. E. F. T. E. In Prædestinatione est prædestinare Principium, & non potest esse Principium in illa, nisi prædestinare sit de posse & de intelligere, nec prædestinare posset esse de posse & intelligere sinè principiare; & ideo convenit, quòd Prædestinatio sit principiabilis in prædestinatis hominibus, &

quòd non principietur in tempore in Poteſtate & in Sapientia DEI.

13. E.F.T.F. In Poteſtate eſt Medium de Sapientia, quod eſt intelligere, & illud intelligere eſt Medium poſſificativi & poſſificabilîs, in quantum induitur Poteſtate; ſimili modo eſt de prædeſtinare, quod eſt Medium prædeſtinativi & prædeſtinabilîs exiſtens in Medio poſſificativi & poſſificabilîs, intellectivi & intelligibilîs; ſed, quando deficiunt poſſificabile & intelligibile, deficit prædeſtinare per peccare, per quod deficiunt poſſificabile & intelligibile, & non poſſunt attingere prædeſtinare in peccare.

14. E. T. D. E. Principiare in Poteſtate non poteſt prædeſtinare cum Contrarietate judicandi & intelligendi: & ideo non poteſt eſſe Prædeſtinatio de privatione Libertatis & de actu intelligendi, nec poteſt eſſe de privatione actûs intelligendi & de actu judicandi; igitur convenit, quòd Prædeſtinatio ſit de actu Sapientiæ & Juſtitiæ & de Libertate, quam homo habet in agendo bonum, & non poteſt eſſe de Libertate, quam homo habet in agendo malum, cùm bonum & malum ſint contraria in Libertate.

15. E. T. D. F. In Poteſtate non poteſt eſſe Medium de contrariis, videlicet de contrariari, quod ſit in Medio poſſificativi & poſſificabilîs; ſimili modo in Prædeſtinatione non poteſt eſſe Medium de contrariis, quod eſſet, ſi homo eſſet prædeſtinabilis in peccare.

16. E. T. E. F. Prædeſtinatio eſt de Poteſtate cum principiare, quod eſt Medium inter principiativum & principiabile; & ideo eſt bona illa Poteſtas, de qua eſt Prædeſtinatio, & illa Poteſtas eſt mala, quæ per peccare deſtruit prædeſtinare tunc, quando homines peccant, propter quod exeunt de prædeſtinare & de ejus Principiis & Poteſtatibus, & intrant in damnare & Principia & Poteſtates illius.

17. F. T. D. E. Prædeſtinatio eſt de Principiis in Sapientia, quæ homines prædeſtinat cum Concordantia intellectivi & juſtificativi, intelligibilîs & juſtificabilîs, intelligere & judicare; & ideo Contrarietas non poteſt principiare nec contrariari in illa Concordantia.

18. F. T. D. F. Inter Prædeſtinationem & Præſcientiam eſt Medium, quod eſt contrarium, de quo non eſt Prædeſtinatio nec Præſcientia, quia illud contrarium eſt de mutatione, quam homo facit de ſe ipſo ex Prædeſtinatione in Præſcientiam tunc, quando exit de Virtute, & intrat vitium.

19. F. T. E. F. Prædeſtinatio eſt de ſe ipſa, in quantum eſt Principium prædeſtinandi, & Prædeſtinatio eſt de prædeſtinato homine, in quantum eſt prædeſtinabile Principium; & ideo eſt prædeſtinare Principium exiſtens Medium inter Prædeſtinationem, quæ eſt de ſe ipſa, & Prædeſtinationem, quæ eſt de alio.

20. T.D.E.F. Si Prædeſtinatio eſſet de Contrarietate, quæ eſſet in Medio Sapientiæ & Juſtitiæ, eſſet Principium, in quo corrumperentur intelligere & judicare, quæ corruptio ſuſtentaretur in contrariari, quod eſſet de intelligere & judicare; ſed, quia hoc eſt impoſſibile, eſt Prædeſtinatio de Concordantia, quæ eſt Principium exiſtens in Medio Sapientiæ & Juſtitiæ cum concordare, intelligere & judicare.

QUARTA QUÆSTIO. E.

Quare eſt Prædeſtinatio?

SOLUTIO. *Camera.* B.E.F.

1. PRædeſtinatio eſt per bonum poſſe & per bonum intelligere, & eſt per potens intelligere, & ideo ſunt homines prædeſtinati per Bonitatem & per potens intelligere.

2. B.E.T.B. Prædeſtinatio eſt per Poteſtatem Differentiæ, quia eſt alia per Poteſtatem prædeſtinativæ Bonitatis, & alia per Poteſtatem prædeſtinabilis Bonitatis; & ideo eſt una Prædeſtinatio per Deitatem, & alia per prædeſtinabilitatem ſuſtentatam in hominibus.

3. B.E.T.E. Prædeſtinatio eſt ideo, quia eſt principiata in Poteſtate creatæ Bonitatis, & eſt ideo, quia eſt Principium in bona increata Poteſtate; & ideo ſunt omnes homines principiati in Prædeſtinatione, & nullus eſt principiatus ad Damnationem.

4. B.E.T.F. Prædeſtinatio eſt per prædeſtinare, quod eſt in Medio prædeſtinativi & prædeſtinabilîs: per prædeſtinabile quidem eſt Prædeſtinatio, in quantum paſſio: per prædeſtinativum verò eſt Prædeſtinatio, in quantum actio; & ideo eſt in Prædeſtinatione bona & potens actio, & bona & poſſificabilis paſſio.

5. B.F.T.B. Prædeſtinatio eſt ideo, quia Sapientia DEI prævidet homines, antequam ſint nati, ad bonam operationem, & Prædeſtinatio eſt ideo, quia homines, quando ſunt in ſtatu faciendi bonum, faciunt bonum, cum quo bono ſunt prædeſtinati ad ſalvationem; & ideo ponitur Differentia in Prædeſtinatione, in quantum aliud eſt prædeſtinans, & aliud eſt prædeſtinabile, & aliud prædeſtinare.

6. B.F.T.E. Prædeſtinatio eſt ideo, ut Sapientia DEI intelligat cum Bonitate Principium hominum, per quam Bonitatem intelligit illorum Principium principiatum propter ſalvationem, in quo Principio ponit Bonitas ſuam rationem, in quantum bonum principiat bonum: & Sapientia ponit ſuam rationem, in quantum intelligit, antequam homo naſcatur, opera illius, ad quæ principiatus eſt in Prædeſtinatione Bonitatis & intelligendi.

7. B.F.T.F. Prædeſtinatio eſt ideo, ut ſit ſubjectum, per quod homines in hac vita poſſint habere bonum & altum intelligere; quia Prædeſtinatio eſt adeò difficilis intellectu, quòd humanus Intellectus ibi indigeat omnibus viribus ſuæ Bonitatis, & quantò plùs intelligit, tantò altius eſt ſuum intelligere, & quantò altiùs aſcendit per intelligere Prædeſtinationem, tantò faciliùs poteſt homo intelligere inferiores intelligibilitates.

8. B.T.B.E. Prædeſtinatio eſt per bonum Principium diſtinctum in prædeſtinativo, prædeſtinabili & prædeſtinare; & ideo eſt Prædeſtinatio figura, in qua apparet, quòd DEUS principiaverit homines cum Bonitate, & non cum Malitia nec peccato.

9. B.T.B.F. Prædeſtinatio eſt ideo, ut ſit Differentia Bonitatis inter prædeſtinativum, prædeſtinabile & prædeſtinare, ut in Bonitate poſſit eſſe bonum prædeſtinare, bonum prædeſtinativum & bonum prædeſtinabile; & ideo poteſt nullum malum eſſe in Prædeſtinatione.

10. B.T.E.F. Prædeſtinatio eſt ideo, quia principiat in bona prædeſtinabilitate per bonum prædeſtinativum, & ideo, quia bonum prædeſtinare eſt Medium amborum; & propter hoc ſunt homines prædeſtinati per Bonitatem prædeſtinantis, & remanent prædeſtinati per Bonitatem boni prædeſtinare & boni principiare; ſed, quando ſunt præſciti, ſunt præſciti per principiare malum contra bonum principiare & prædeſtinare.

11. E.F.T.B. Prædeſtinatio eſt per Poteſtatem ſciendi & differentiandi, quæ facit, quòd Sapientia prædeſtinet homines in Differentia prædeſtinantis & prædeſtinabilîs, ut poſſe & intelligere priùs ſint, quàm opera prædeſtinatorum.

12. E.F.T.E. Prædeſtinatio eſt ideo, ut Poteſtas principiet in ſcire prædeſtinatum ſcitum, antequam principietur; & ideo poſſe ſcire prædeſtinatum, antequam ſit principiatus, habet conditiones Æternitatis, & principiatus prædeſtinatus habet conditiones temporis.

13. E.F.T.F. Poteſtas ignîs eſt per ignem, & ideo eſt per ignem, ut ſit ignire, quod ignire eſt ideo, ut ſit ignitivum & ignibile. Simili modo poteſtas prædeſtinationis eſt de prædeſtinare, & eſt per prædeſtinare, ut ſint prædeſtinativum & prædeſtinabile.

14. E.T.B.E. Prædeſtinatio eſt per ſe ipſam, in quantum eſt hoc, quod eſt, ſicut homo, qui eſt per hoc, quia eſt hoc, quod eſt; & quia Differentia exiſtit in Prædeſtinatione per prædeſtinativum, prædeſtinabile & prædeſtinare, eſt per Poteſtatem, quia eſt Principium per principiativum prædeſtinativum, & per principiabile prædeſtinabile, & per principiare prædeſtinare.

15. E.T.B.F. Prædeſtinatio eſt per Medium, quod eſt prædeſtinare, & ideo eſt, ut Poteſtas poſſit eſſe in Differentia prædeſtinativi, prædeſtinabilis & prædeſtinare; & ideo non poſſunt deficere Prædeſtinationi prædeſtinativum, prædeſtinabile & prædeſtinare.

16. E.T.E.F. Prædeſtinatio eſt per principiare & poſſificare in prædeſtinare; & ideo prædeſtinare eſt, quia poſſificare & principiare ſunt in Prædeſtinatione.

17. F.T.B.E. Prædeſtinatio eſt ideo, quia Sapientia DEI ſcit, quis ſit principiabilis in Differentia prædeſtinantis, prædeſtinabilîs & prædeſtinare; & ideo eſt Prædeſtinatio per differens principians Principium, & eſt per differentiabile principiabile Principium, & per principiare & differentiare.

18. F.T.B.F. In igne eſt ignibile per ignitivum, & ignire eſt per ignitivum & ignibile; & ideo eſt ignire de activa natura per ignitivum, & de paſſiva per ignibile, producente tamen ignitivo activam naturam in ignire de ſe ipſo, & paſſivam naturam de ignibili. Simili modo eſt in Sapientia DEI Prædeſtinatio per prædeſtinativum, prædeſtinabile & prædeſtinare & per Differentiam omnium trium; eſt etiam per Influentiam, quam prædeſtinativum influit prædeſtinabili in prædeſtinare, quæ Influentia tunc perit, quando prædeſtinatus homo peccat, quia per peccatum reſiſtit receptioni illius Influentiæ, per quam reſiſtentiam non poteſt remanere prædeſtinatus.

19. F.T.E.F. Prædestinatio est ideo, quia Sapientia DEI principiat subjectum ad prædestinandum, sinè quo subjecto prædestinatus non posset esse principiatus, quod subjectum fuit principiatum, ut in illo principiare esset prædestinare, & illud subjectum est principiabile & prædestinabile, quia est prædestinare.

20. T.B.E.F. Prædestinatio est per Differentiam, Principium & Medium, in quantum Differentia in Principio facit existere prædestinativum unum Principium per se essentialiter distinctum à prædestinabili: & facit existere aliud Principium, quod est prædestinabile: & facit existere aliud Principium prædestinare per Medium; & facit, quòd prædestinativum non sit prædestinabile per essentiam, in quantum sunt diversæ essentiæ, & essentia prædestinabilis est per essentiam prædestinativi, ut prædestinativum habeat subjectum, in quo possit principiare prædestinare.

QUINTA QUÆSTIO. F.

Quanta est Prædestinatio?

SOLUTIO. *Camera.* C.F.H.

1. PRædestinatio est tanta, quanta est continua Magnitudo in infinito virtuoso intelligere; & ideo non habet Prædestinatio Quantitatem quoad simplicem supradictam continuitatem, sed quoad Prædestinationem sustentatam in concretis, scilicet prædestinativo, prædestinabili & prædestinare habet numeralem Quantitatem in omnibus tribus concretis.

2. C.F.T.C. In Prædestinatione est Concordantia Magnitudinis & Sapientiæ, quia per Magnitudinem est magnum scire Sapientiæ, & per scire Sapientiæ scitur magnificare Magnitudinis: & ista Concordantia est sinè Quantitate, & in quantum Prædestinatio est ista Concordantia, videlicet prædestinans, qui est DEUS, est Prædestinatio sinè Quantitate, & Quantitas Prædestinationis remanet in Concordantia prædestinabilis & prædestinare, quæ sunt creaturæ.

3. C.F.T.F. In Prædestinatione est prædestinare existens Medium inter Magnitudinem & Sapientiam, in quantum per Magnitudinem est magnum, & per Sapientiam est scitum; & istud prædestinare inter Magnitudinem & Sapientiam est sinè Quantitate, in quantum Magnitudo & Sapientia sunt DEUS, qui per suam magnam Sapientiam prædestinat magnum prædestinatum in Quantitate illius, per quam Quantitatem illius Prædestinatio habet Quantitatem.

4. C. F. T. H. In Prædestinatione est Majoritas & Minoritas, quia major est Magnitudo & Sapientia DEI, quæ prædestinat magnum prædestinatum, quàm sit Magnitudo & Sapientia prædestinati; & ideo sunt Magnitudo & Sapientia prædestinati in Quantitate cum Minoritate, & secundùm relationem remanet Sapientia & Magnitudo prædestinativi in Majoritate sinè Quantitate.

5. C. H. T. C. In Prædestinatione est magna Concordantia Virtutis, quia magna Concordantia Virtutis est in prædestinando hominem, antequam sit creatus; quæ Concordantia Virtutis adeò magna est, quòd non possit terminari in Quantitate: & ideo comprehendit Prædestinationem prædestinati hominis in Quantitate illius, sinè qua Quantitate ille prædestinatus homo non posset esse.

6. C. H. T. F. Virtus Prædestinationis est tam magna in prædestinare, quòd in illo prædestinare sit Prædestinatio sinè Quantitate secundùm Magnitudinem Virtutis; sed, in quantum in illo prædestinare est parvitas Virtutis secundùm Parvitatem prædestinati, est Prædestinatio in Quantitate, secundùm quam prædestinatus se potest mutare in esse præscitum, cùm Minoritas sit circa nihil.

7. C. H. T. H. Major Virtus non potest cadere in minorem Magnitudinem, in quam caderet, si major Virtus haberet Quantitatem, quia caderet in ipsam sinè Quantitate, ex quo sequeretur Contradictio; simili modo est de Prædestinatione, in quâ Magnitudo habet majorem Virtutem secundùm prædestinantem, & minorem secundùm prædestinabilem.

8. C.T.C.F. Quantitas aut est simplex vel composita, aut continua vel discreta: simplex est per unum modum, composita per alium, & continua est per unum modum, discreta verò per alium; igitur Prædestinatio est quanta secundùm unum modum Magnitudinis Concordantiæ & Medii, & non est quanta secundùm alium modum Magnitudinis, Concordantiæ & Medii; & ideo secundùm unum modum habet prædestinare Quantitatem, & secundùm alium non.

9. C.T.C.H. In prædestinativo est major Magnitudo & Concordantia, quàm in prædestinabili; &, quia in prædestinabili Magnitudo & Concordantia habent Quantitatem, est Prædestinatio prædestinati quanta, & Prædestinatio prædestinativi non est quanta, ut in ea sit major Magnitudo & Concordantia; & ideo non potest Prædestinatio prædestinati mutare Prædestinationem prædestinativi.

10. C.T.F.H. In Prædestinatione est subjectum, in quo prædestinans influit prædestinatum cum majori Magnitudine sciendi; & ideo comprehenduntur prædestinatus & ejus Prædestinatio sub ratione Quantitatis, & major influentia remanet sinè Quantitate: quia si remaneret in Quantitate, non esset sub ratione majoris Magnitudinis.

11. F.H.T.C. Sapientia, Virtus & Concordantia sunt subjectum Prædestinationis, quia Sapientia prævidet cum Virtute & Concordantia sui ipsius hominem prædestinatum, antequam sit natus; & in ista prævisione non est Quantitas in Concordantia prævidentis & prævisi, quia prævisus non est, antequam sit creatus, & ideo non est subjectum Concordantiæ; sed, quando est natus, & est in statu faciendi bonum, & facit illud, tunc ejus Prædestinatio habet Quantitatem, in quantum est prædestinabilis & concordabilis; &, quia habet Quantitatem, potest principiare peccatum per Contrarietatem contra Virtutem & Concordantiam & prædestinare.

12. F.H.T.F. Intelligere est Medium intellectivi & intelligibilis, & est indutum Virtute cum Quantitate intelligibilis & intelligere, quæ Quantitas est in Prædestinatione prædestinati, & Prædestinatio ex parte prædestinantis & illius prædestinare est sinè Quantitate Virtutis & Sapientiæ.

13. F.H.T.H. Intelligere prædestinantis est in majori Virtute, quàm prædestinabilitas prædestinati; & ideo attingit prædestinans sinè Quantitate sui ipsius & sui intelligere & suæ Virtutis prædestinabilitatem prædestinati; & quando prædestinatus est in actu producto de prædestinabilitate in prædestinare, est Prædestinatio illius cum Quantitate.

14. F.T.C.F. In Concordantia est Medium, quod est concordare, quod est in prædestinato cum Quantitate concordativi & concordabilis; & ideo est Quantitas in Prædestinatione illius, & non in Prædestinatione prædestinantis, postquam prædestinare non potest esse in Medio prædestinantis & prædestinabilis cum æquali virtute amborũ.

15. F.T.C.H. Major Concordantia est ex parte prædestinantis, & minor ex parte prædestinabilis; & ideo concordare prædestinantis & prædestinabilis non habent Quantitatem ex parte prædestinantis, & habent Quantitatem ex parte prædestinabilis, cum qua Quantitate Prædestinatio prædestinati est mensurabilis.

16. F.T.F.H. Majus Medium existens in Sapientia est intelligere, quod sit de essentia intrinseci intellectivi & intelligibilis, sed quod sit de specie extrinsecæ intelligibilitatis: unde, sicut minus Medium non potest ponere Quantitatem in majori, sic Prædestinatio prædestinati induta Quantitate non potest induere Quantitate Prædestinationem prædestinantis.

17. H. T. C. F. Prædestinans habet Virtutem in producendo concordare in Medio Concordantiæ, producens in illo Quantitatem concordativi & concordabilis, ipso existente quantificativo, sicut existit productivus sinè Quantitate sui ipsius, & producit prædestinabile cum Quantitate, quæ est habitus Prædestinationis prædestinati.

18. H.T.C.H. Major Concordantia, quæ sit in Virtute, est de essentialibus concretis, videlicet virtuificativo, virtuificabili & virtuificare, & ista major Concordantia non potest destrui per minorem, cùm sit induta Majoritate; simili modo non potest minor Prædestinatio ponere Quantitatem in majori Prædestinatione, sed major ponit illam in ipsa, in quantum facit, quòd illa sustentetur in Prædestinatione prædestinati.

19. H. T. F. H. Major Virtus est in Medio, & minor in extremitatibus; & quia major Virtus est prædestinantis, & minor prædestinati, existit Quantitas in extremitate, quia habet Concordantiam cum minori Virtute, & non est in Majoritate Virtutis.

20. T. C. F. H. In Prædestinatione est Concordantia, Medium & Majoritas, & ideo sunt duæ Prædestinationes, una prædestinativi, quæ est major in Concordantia, & altera prædestinati, quæ est minor in concordare; & ut Majoritas possit esse in concordare, non potest in Prædestinatione prædestinativi esse Quantitas, & potest esse & convenit, quòd sit in Prædestinatione prædestinati, sinè qua Quantitate prædestinatus non haberet Concordantiam cum Minoritate.

QUÆ-

SEXTA QUÆSTIO. G.

Qualis est Prædestinatio?

SOLUTIO. *Camera.* B.E.G.

1. PRædestinatio est Qualitas Bonitatis, Potestatis & Voluntatis, in quantum est bona, potens & magna; & est propria Qualitas, in quantum continet Naturam DEI, qui est ipsa Bonitas, Potestas & Voluntas: & est appropriata, in quantum continet naturam prædestinati hominis, in quo est naturalis Bonitas, Potestas & Voluntas; & ideo est Prædestinatio qualis secundùm duas prædictas Qualitates, videlicet propriam & appropriatam.

2. B. E. T. B. Prædestinatio est qualis secundùm Bonitatem & Potestatem, quia est bona & potens; & est qualis secundùm Differentiam, quia est alia secundùm increatam Bonitatem & Potestatem, & est alia secundùm creatam Bonitatem & Potestatem; & ideo convenit, quòd illi, qui volunt intelligere Prædestinationem, faciant, quòd intelligatur Differentia, secundùm quòd Prædestinatio est qualis in increata Bonitate & Potestate, & secundùm quòd est qualis in creata Bonitate & Potestate.

3. B.E.T.E. Prædestinatio habet principiativam & principiabilem Qualitatem, & principiativa Qualitas habet in Bonitate & Potestate principiabilitatem, & principiabilitas habet in Bonitate & Potestate Principium; & ideo principiativa comprehendit & mensurat principiabilem.

4. B.E.T.G. Finis Prædestinationis est prædestinare, & Finis ipsius prædestinare est in Bonitate & Potestate; & ideo convenit, quòd Prædestinatio sit qualificata, secundùm quòd Qualitas sustentatur in Bonitate & Potestate.

5. B.G.T.B. Differentia est in Prædestinatione cum Bonitate & Voluntate: est cum Bonitate, quantum ad Differentiam bonificativi, bonificabilis & bonificare: & est in Voluntate, quantum ad Differentiam amativi, amabilis & amare; & ideo est Prædestinatio qualificata secundùm Qualitates concretorum, quibus Bonitas, Voluntas & Differentia sunt plenæ.

6. B.G.T.E. In Principio sunt Bonitas & Voluntas Qualitates, in quantum est bonum, & in quantum est amabile, & Principium habet in Bonitate & Voluntate qualia per efficientem, materiam, formam & per finalem causam; igitur Prædestinatio est secundùm Qualitates & prædicta qualia.

7. B.G.T.G. Finis est qualis secundùm amabilem Bonitatem, & est qualis secundùm bonificabilem Voluntatem, & hæc duo qualia sunt de Qualitatibus existentibus aliâ in alia, & aliâ ex alia; & ideo habet Prædestinatio Qualitates secundùm hoc, de quo est, & in quo est, & secundùm Finem, quare est.

8. B.T.B.E. Differentia est in Principio cum Bonitate differentiando Principium in qualibus concretis bonis differentibus habentibus Qualitates secundùm bonum differens principiativum, principiabile & principiare; & hoc idem sequitur de Prædestinatione existente quali, & habente Qualitates per Bonitatem, Principium & Differentiam.

9. B.T.B.G. Differentia habet qualia in Fine cum Bonitate, & ideo habet qualia in Fine cum pluribus Bonitatibus, quia bonum est finitivum distinctivum, & bonum est finibile distinguibile, & bonum est finire indutum de differentiare; hoc idem sequitur in prædestinare existente de qualibus & de supradictis Qualitatibus.

10. B.T.E.G. Finis habet unam Qualitatem secundùm Principium, quia per Principium habet in se qualia, videlicet bonificativum, bonificabile & bonificare; hoc idem sequitur in Fine Prædestinationis; & ideo in Prædestinatione sunt mensuræ, quæ se invicem comprehendunt & secundùm qualia & secundùm Qualitates existentes secundùm Finem, Principium & Bonitatem.

11. E.G.T.B. In Prædestinatione, quæ est DEUS, omne id, quod est proprium Potestati, est proprium Voluntati, & omne id, quod est proprium Voluntati, est proprium Potestati, & hoc ideo, quia non sunt differentes in essentia, sed in Prædestinatione; tamen Prædestinatio, quæ non est DEUS, habet unam Qualitatem per Potestatem, & alteram per Voluntatem, & hoc ideo, quia non sunt unum & idem in essentia; & ideo facit Differentia, quòd Prædestinatio sit aliud secundùm DEUM, & aliud secundùm prædestinatum, & Potestas facit omne id, quod Divina Voluntas vult in prædestinato, & velle vult omne id, quod Potestas potest.

12. E.G.T.E. Prædestinatio est qualis, secundùm quòd Divina Voluntas illam vult in sua Potestate & in suis Principiis: & est qualis, secundùm quòd illam vult in Potestate hominum & in Principiis illorum; & ideo est Prædestinatio qualificata, secundùm quòd est amata, principiata & possificata.

13. E.G.T.G. In Fine Voluntatis & Potestatis est Prædestinatio qualificata, ut sequatur Potestas Voluntatis DEI in prædestinatis hominibus motis ad prædestinandum; & ideo prædestinare non potest esse contra velle & posse DEI, nec contra Finem, Voluntatem & Potestatem prædestinatorum hominum.

14. E.T.B.E. Prædestinatio habet Qualitatem in Potestate, in quantum est ens, quod potest esse: & habet Qualitatem per Differentiam, in quantum est alia secundùm Divinam Potestatem, & alia secundùm humanam Potestatem: & est qualificata secundùm Principium cum Differentia, quia alia est per Principium, quod est DEUS, & alia per Principium, quod non est DEUS; & ideo est Prædestinatio qualis & habet Qualitates secundùm sua Principia.

15. E.T.B.G. Finis Potestatis est possificare, & Finis Differentiæ est differentiare, & Potestas Finis est complere cum Differentia possificativi, possificabilis & possificare; & ideo complet Prædestinatio hoc, quod prædestinatum est secundùm supradictas proprias & appropriatas Qualitates.

16. E.T.E.G. Secundùm Finem Potestatis in principiare est Prædestinatio qualificata in prædestinare; & ideo non potest Prædestinationi deficere possificare, principiare & complere.

17. G.T.B.E. Prædestinatio est amata per Voluntatem, & differentiata per Differentiam, & principiata per Principium, & ideo est amabilis per Voluntatem, & differentiabilis per Differentiam, & principiabilis per Principium; igitur Principium est quale secundùm prædestinare ipsius velle, differentiare & principiare.

18. G.T.B.G. Inter Voluntatem & Finem est Differentia, secundùm quam Prædestinatio est qualificata in creato velle & finire, & non secundùm increatum velle & finire; & hoc ideo, quia Voluntas & Finis in DEO sunt unum & idem numero.

19. G.T.E.G. Voluntas cum Principio quiescit in Fine Prædestinationis, hoc est, cum amativo, amabili & amare, quæ sunt ejus Principia, amat Finem Prædestinationis, quæ est qualificata, secundùm quòd est amata & principiata; & ideo remanet prædestinare in amare, principiare & complere.

20. T.B.E.G. Illi, qui volunt intelligere Prædestinationem, debent inquirere ejus Qualitates secundùm Differentiam, Principium & Finem, quia Differentia significat illam, secundùm quòd existit inter prædestinativum, prædestinabile & prædestinare, & Principium significat illam, secundùm quòd prædestinativum & prædestinabile sunt Principia ipsi prædestinare; & Finis significat illam, secundùm quòd prædestinativum de prædestinabili complet prædestinare; & ideo Prædestinatio sic qualificata & significata est intelligibilis.

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

Quando fuit Prædestinatio?

SOLUTIO. *Camera.* D.E.H.

1. PRædestinatio fuit, est & erit secundùm æternam Potestatem & Virtutem, DEO sciente prædestinatos homines in Æternitate, antequam essent, extra quam non exit ejus Potestas, Virtus & scire.

2. D.E.T.D. Prædestinatio, quæ est DEUS, fuit in Æternitate sinè Tempore: & Prædestinatio sustentatur in prædestinato in Tempore tunc, quando homo contradicit peccato cum prædestinata Potestate: sed, quando contradicit Virtuti, non potest esse ejus Prædestinatio, quia non habet subjectum, in quo sustentetur.

3. D.E.T.E. Prædestinatio fuit in æterno Principio secundùm mensuras æterni scire, & sic est figura in Tempore æterni scire, sicut æviternitas in Principio est figura Æternitatis, & ista figura Prædestinationis fuit principiata in Tempore; & ideo Prædestinatio potest esse in æterna Potestate & in principiabili Potestate.

4. D.E.T.H. Prædestinatio est major, quàm Tempus, per æternam Potestatem, & est minor per humanam durabilem & possificabilem Potestatem; & ideo per Minoritatem fuit, est & erit in Tempore, & per Majoritatem fuit, est & erit in Æternitate.

5. D.H.T.D. Prædestinatio cum Contrarietate non habet Virtutem, per quam sit in Æternitate, igitur Prædestinatio habet Virtutem, quòd cum Concordantia sit in Æternitate, in qua est secundùm Virtutem ipsius intelligere, quod mensurat prædestinatum in Æternitate, qui extra Æternitatem est in Tempore, & huic non potest Contrarietas contradicere.

6. D.H.T.E. Prædestinatio cum Virtute est Principium in Æternitate, & cum

Virtute est principiabilis extra Æternitatem, illâ principiabilitate sustentatâ in temporabilitate.

7. D.H.T.H. Æternus intellectivus cum majori Virtute mensurat prædestinatum, & cum minori Virtute est mensuratus prædestinatus in Temporalitate; & ideo est Prædestinatio cum majori Virtute in Æternitate, & cum minori in Temporalitate.

8. D.T.D.E. Contrarietas non principiat prædestinare contra Æternitatem, igitur principiat Concordantia prædestinare in Æternitate, & istud principiare est formaliter de prædestinativo, & materialiter de prædestinabili, ita, quòd Contrarietas ibi non potest contradicere, postquam prædestinabilis est principiabilis in Tempore, & prædestinare est formaliter de essentia prædestinativi.

9. D.T.D.H. Æternitas est major, quàm Contrarietas, & ideo non potest Contrarietas resistere prædestinativo intellectivo, quod est æternare, qui intellectivus attingit prædestinatum in Temporalitate, qui nec in Æternitate nec in Temporalitate sustentabatur, antequam esset.

10. D.T.E.H. Prædestinatio est major in æterno Principio, quàm in temporali Principio; & ideo non potest esse alterabilis in æterno Principio, sed in temporali Principio potest esse alterabilis & mutabilis tunc, quando prædestinatus principiat mortale peccatum.

11. E.H.T.D. In Prædestinatione sunt Potestas & Virtus sinè Contrarietate, quia Potestas cum Virtute & Virtus cum Potestate sunt in Concordantia, & ideo secundùm talem Concordantiam est Prædestinatio in Æternitate; sed, dum Concordantia pervertitur in Contrarietatem, tunc Prædestinatio est privata in præterito Tempore tunc, quando homo se spoliat Virtute, & induit Vitium.

12. E.H.T.E. Prædestinatio est in phantasticis Principiis indutis Potestate & Virtute phantasticis sustentatis in humano intelligere, quod sustentatur in Temporalitate; sed realis intrinseca Prædestinatio, quæ est in Æternitate, transmittit extrà suam similitudinem, ut humanus intellectus ipsam intelligat per illam similitudinem.

13. E.H.T.H. Major Virtus, quam Potestas habet in prædestinato, est in Æternitate, & minor est in Temporalitate; & ideo non potest minor extrinseca Virtus alterare majorem intrinsecam Virtutem.

14. E.T.D.E. Prædestinatio est in æterna Potestate cum Principio prædestinativi, prædestinabilis & prædestinare, ita, quòd Contrarietas ibi non potest resistere prædestinativo, prædestinabili nec prædestinare; quia, si illis posset contradicere, posset contradicere æternæ Potestati cum Potestate principiatâ in Temporalitate, quod est impossibile.

15. E.T.D.H. Potestas est major, quàm Contrarietas, & ideo Potestas Contrarietatis non potest contra majorem Potestatem, & major Potestas potest contra minorem; & ideo Potestas, quam homo habet in peccare contra prædestinare, non potest contra majorem Potestatem, contra quam posset, si homo non haberet Libertatem, & esset coactus per prædestinare.

16. E.T.E.H. Principium est majus & Potestas est Major in prædestinativo, quàm in prædestinabili, & ideo est prædestinare majus in prædestinativo principiativo possificativo, quàm in prædestinabili principiabili possificabili, & Majoritas est in Æternitate secundùm comparationem Minoritatis, quæ sustentatur in Tempore.

17. H.T.D.E. Prædestinatio est in Tempore cum virtuoso Principio, & ejus privatio est in Tempore cum vitioso Principio tunc, quando prædestinatus homo se induit habitu præsciti faciendo peccatum.

18. H.T.D.H. Prædestinatio est in Virtute, quando homo habet majorem Contrarietatem contra Vitia, & ejus privatio est in contrario, videlicet tunc, quando homo habet majorem Contrarietatem contra Virtutes; & hæc Prædestinatio sustentatur in Tempore cum majori Concordantia Virtutis, & intrinseca Prædestinatio significatur cum majori Concordantia Virtutis, quàm illa, quæ est extrà, quia est æterna.

19. H.T.E.H. Tempus est indivisibile, sed in quantum est subjectum motûs, sustentatur in Virtute, Principio & Majoritate, in quibus sustentatur motus; secundùm istum modum potest homo considerare, quomodo Prædestinatio sit in Tempore, & quomodo in Æternitate: quia in Tempore est secundùm motum Virtutis, Principii & Majoritatis, per quem motum prædestinati homines possunt esse præsciti; & Prædestinatio est in Æternitate sinè motu Virtutis, Principii & Majoritatis.

20. T.D.E.H. In Tempore sunt Contrarietas, Principium & Majoritas, & hæc tria sunt

sunt in Tempore prædestinati hominis; & ideo sustentatur Prædestinatio illius in omnibus tribus, in quantum est causata: & Prædestinatio, quæ est causa, est in Æternitate sinè Contrarietate, & est Principium extrinsecæ Prædestinationi cum Majoritate.

OCTAVA QUÆSTIO. I.
Ubi est Prædestinatio?

SOLUTIO. *Camera.* B.F.I.

1. PRædestinatio est in Bonitate, Sapientia & Veritate: est in Bonitate, quia prædestinatus homo est prædestinatus in Bonitate: est in Sapientia, in quantum mensurat prædestinatum hominem, antequam sit natus, & mensurat illum cum Bonitate, quando homo facit bonum: & est in Veritate, quando est verum hoc, per quod Sapientia mensurat prædestinatum, nam, sicut illum mensurat cum intelligere, sic Veritas ponit illum in vero.

2. B.F.T.B. Prædestinatio est cum Bonitate in Sapientia cum Differentia prædestinativi, prædestinabilis & prædestinare, bonificativi, bonificabilis & bonificare, intellectivi, intelligibilis & intelligere; & ideo, si homo non facit bonum, & facit malum, non potest esse prædestinatus.

3. B.F.T.F. Prædestinatio est cum Concordantia in Bonitate & Sapientia, quia Concordantia est de prædestinativo, prædestinabili & prædestinare; & quia Concordantia est bona, est in Bonitate: & quia est intelligibilis, est in Sapientia; & ideo talis Concordantia est Prædestinatio in Bonitate & Sapientia.

4. B.F.T.I. Bonitas & Sapientia sunt æquales in bonificare & scire, & quia Prædestinatio est in scire, est etiam in bonificare, per quod bonificare est bona in Æqualitate bonificandi, judicandi & intelligendi.

5. B.I.T.B. Prædestinatio est bona & est vera cum Differentia, quæ facit, quòd Prædestinatio sit alia secundùm prædestinantem, & alia secundùm prædestinatum, ambobus existentibus bonis, veris & distinctis uno ab altero, in quibus consistit Prædestinatio; & ideo prædestinatus non potest esse prædestinatus extra Bonitatem & Veritatem.

6. B.I.T.F. Prædestinatio est in Medio Bonitatis & Veritatis, in quantum bonificare, verificare & prædestinare est in extremis ipsorum trium, scilicet in bonificativo & bonificabili, verificativo & verificabili, prædestinativo & prædestinabili; & ideo Prædestinatio non potest esse in malo & falso homine.

7. B.I.T.I. Prædestinatio est in Æqualitate Bonitatis & Veritatis, & est collocata in Bonitate cum Veritate, & in Veritate cum Bonitate; igitur est Prædestinatio in homine cum Libertate, quam habet in faciendo bonum; & est in Veritate, in quantum est verum, quòd homo possit facere malum, in quo malo Prædestinatio non potest esse.

8. B.T.B.F. Prædestinatio est cum Bonitate in Differentia cum Medio, quod Medium est subjectum influentiæ & refluentiæ: influentiæ, quantum ad prædestinativum, qui influit prædestinare: refluentiæ, in quantum refluit prædestinabilis prædestinare; & ideo, quando prædestinabilis refluentiam impedit peccando, exit de prædestinabilitate, & intrat contrarium Prædestinationis.

9. B.T.B.I. Prædestinatio est in Bonitate cum Differentia & Æqualitate, & ista Differentia & Æqualitas existentes in Bonitate sunt subjecta, in quibus est Prædestinatio prædestinati hominis; & ideo homo, in quantum est bonus, prædestinat se ipsum *secundariò*, & est prædestinatus *principaliter* per supremum Prædestinativum.

10. B.T.F.I. In Prædestinatione convenit Æqualitas bonificativi & bonificabilis, intellectivi & intelligibilis, bonificare & intelligere Sapientiæ & Bonitatis; & ideo non potest esse Prædestinatio in peccatore & perverso homine.

11. F.I.T.B. Prædestinatio est in æterno scire cum Differentia & cum Veritate: cum Differentia, in quantum æternus intellectivus mensurat prædestinabilem & prædestinatum, qui est extra Æternitatem; & ideo verificat Veritas, quòd Prædestinatio per unum modum sit in Æternitate, & per alium extra Æternitatem.

12. F.I.T.F. Prædestinatio est in verificare intelligere, & est in intelligere verificare, & est in Medio amborum; & ideo non potest esse Prædestinatio in falso intelligere, cum quo ipsam putant intelligere illi, qui de ea non habent cognitionem nec modum, quòd ipsam possint intelligere.

13. F.I.T.I. Prædestinatio est in Æqualitate intelligendi & verificandi, quia tantum intelligitur, quantum verificatur, & tantum verificatur, quantum intelligitur; & ista realis Prædestinatio significatur in rationali

nali Prædestinatione, quæ est ejus figura sustentata in humano intelligere, quod ipsam intelligit cum Æqualitate verificandi & intelligendi.

14. F. T. B. F. Prædestinatio est in Differentia, quæ est in Medio sapientiæ & in extremitatibus illius, & per hanc naturam est in prædestinare, quod non potest esse in Medio prædestinativi & prædestinati, quia prædestinativus est priùs, quàm nascatur prædestinatus; tamen est in Medio prædestinativi & prædestinati, secundùm quòd homo agit bona opera, per quæ est occasionatus prædestinari.

15. F. T. B. I. Prædestinatio est in Æqualitate sciendi & judicandi, & est in illa Æqualitate cum Differentia, quæ se ponit inter intelligere & judicare; & ideo est Prædestinatio per unum modum in Sapientia, & per alium in Justitia.

16. F. T. F. I. Prædestinatio est in tempore, & est in Æternitate sinè Æqualitate Æternitatis & temporis; & ideo Medium, in quo est Prædestinatio, non potest esse in Æqualitate Æternitatis & temporis; igitur illud Medium est in Inæqualitate, propter quod prædestinati homines possùt peccare.

17. I. T. B. F. Differentiare est Medium existens in differentiativo & differentiabili; hoc Medium Veritas non potest verificare in Medio prædestinativi & prædestinati, scilicet, quòd ita sit de Veritate inter prædestinativum & prædestinatum, sicut inter prædestinare & prædestinabilem.

18. I. T. B. I. In Veritate est Æqualitas cum Differentia, sinè qua Æqualitas non posset esse in Veritate, cùm sinè Differentia nihil possit esse æquale; & quia Prædestinatio est in Veritate cum Æqualitate & cum Differentia, & hoc cum Veritate prædestinativi tantùm, & non cum Æqualitate prædestinabilîs, possunt in hoc passu sapientes cognoscere modum, secundùm quem intrinsecæ mensuræ possunt comprehendere extrinsecas.

19. I. T. F. I. In Veritate est verificare existens Medium æquale inter verificativum & verificabile, & hoc secundùm naturam æternæ Prædestinationis, non tamen secundùm naturam temporalis Prædestinationis sustentatam in homine; nam, si Æqualitas in ipso esset Medium inter verificativum & verificabile, posset nullus prædestinatus homo peccare, nec falsificare, neque habere ullum meritum.

20. T. B. F. I. Differentia, Medium & Æqualitas sunt fundamenta, in quibus sustentatur Prædestinatio, per Differentiam secundùm unum modum Medii & Æqualitatis in æterno scire, & secundùm alium modum in bonis operibus sustentatis in temporalitate cum Æqualitate bonificativi & bonificabilîs, in quibus est bonificare, per quod homo est dispositus & proportionatus, ut sit prædestinatus.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo est Prædestinatio?

SOLUTIO. *Camera.* E. F. K.

1. IN Potestate, Sapientia & Gloria est Modus simpliciter & compositè: simpliciter, in quantum in Potestate est Modus possificativi, possificabilîs & possificare, & in Sapientia intellectivi, intelligibilis & intelligere, & in Gloria gloriativi, gloriabilîs & gloriari: compositè, in quantum in Sapientia est possibilitas intelligendi & in Gloria gloriandi ratione Potestatis, & in Potestate & Gloria est intelligibilitas ratione Sapientiæ, & in Potestate & in Sapientia est gloriabilitas ratione Gloriæ; igitur secundùm hos prædictos Modos volumus inquirere Modum Prædestinationis, ut cum suo Modo habeamus cognitionem de Prædestinatione.

2. E. F. T. E. Sapientia DEI habet Potestatem intelligendi, & per se ipsam intelligit prædestinatum hominem, antequam sit natus & principiatus; & ideo in Modo, quem habet per Potestatem & per se ipsam, habet Modum comprehendendi prædestinatum, qui secundùm Modum Potestatis æternaliter sciendi principiabilia Principia est prædestinabilis homo; non tamen dicimus, quòd Prædestinatio, quæ est DEUS, habeat compositum Modum, cùm sit simplex indivisibile Ens; sed dicimus, quòd compositus Modus, quem Prædestinatio habet, sit in Principiis prædestinabilîs.

3. E. F. T. F. Possificativum & possificabile habent Modum in possificare, & possificare est indutum Modo amborum; & hoc idem sequitur de Sapientia amborum; & de Modis amborum oritur Modus, secundùm quem Conjunctio est subjectum in Medio amborum, in quo Potestas habet Modum in Sapientia, & Sapientia in Potestate ratione possificandi & intelligendi; igitur est Prædestinatio secundùm Modum Potestatis Sapientiæ & Medii, quem diximus.

4. E. F. T. K. Potestas & Sapientia secundùm

dùm Minoritatem ambarum habent Modum in minorificare, sicut habent Modum in Majoritate ambarum secundùm majorificare; igitur significatur Modus Prædestinationis secundùm Modum Majoritatis & Minoritatis, Prædestinatione habente majorem Modum secundùm Potestatem & Sapientiam DEI, & minorem Modum secundùm Potestatem & Sapientiam prædestinati hominis; & ideo possunt prædestinati homines secundùm minorem Modum Potestatis & Sapientiæ peccare, & esse contra Modum prædestinandi.

5. E. K. T. E. Bonitas est Modus bono, quòd agat bonum, quia est ratio ad agendum bonum; & hoc idem de Magnitudine, quæ est Modus magno, quòd agat magnum: & Æternitas est Modus æterno, quòd producat æternum; igitur Modus Prædestinationis est secundùm hos Modos rationum, & secundùm Modum Potestatis, Gloriæ & Principii, quia bonum est possificare, & magnum est in Æternitate posse prædestinare ad Gloriam homines principiabiles.

6. E. K. T. F. Sicut Potestas habet Modum in Gloria per Medium, quod est gloriari possificare de gloriativo & gloriabili, sic Gloria habet Modum in Potestate per Medium, quod est possificare gloriari de gloriativo & gloriabili; igitur secundùm talem Modum Prædestinationis in prædestinare est possificativum & possificabile, gloriativum & gloriabile.

7. E. K. T. K. Potestas & gloria substantiales habent Modum transmittendi extrà suas similitudines, quæ sunt in Minoritate, secundùm quam illæ similitudines habent Modum in essendo minorificatæ, quia in Minoritate extrà transmittuntur & sustentantur; simili modo prædestinativus habet Modum in transmittendo extrà similitudinem suæ Potestatis & suæ Gloriæ in prædestinabilem & in Potestatem & in Gloriam illius, qui habet Concordantiam cum Minoritate secundùm comparationem prædestinativi, qui est DEUS.

8. E. T. E. F. Secundùm Modum Medii potest esse Modus Principiorum, & secundùm Modum Principiorum potest esse Modus Medii; & iste Modus sequitur in Prædestinatione secundùm principiare & prædestinare, in quibus habent Modum principiativus principiabilis, prædestinativus prædestinabilis, possificativus possificabilis.

9. E. T. E. K. In omni eo, in quo est Minoritas, habent Potestas & Principium Modum in minorificare; in Prædestinatione autem est Minoritas, & in quantum sustentatur in homine, potest homo habere Modum in principiando minorificare; & ideo est Prædestinatio uno Modo secundùm Minoritatem, & alio Modo secundùm Majoritatem, in quo Modo Majoritatis est Modus possificandi & majorificandi.

10. E. T. F. K. Potestas cum Majoritate habet Modum in possificando magnas res, & cum Minoritate in possificando parvas res; & ideo est Medium in possificando secundùm Modum magnificandi & minorificandi; hoc idem sequitur de Modo prædestinandi.

11. F. K. T. E. Sapientia habet Modum in gloriari, cùm principiat intelligere gloriativum, gloriabile & gloriari, & Gloria habet Modum in Sapientia, cùm principiat gloriari in concretis Sapientiæ; hoc idem sequitur de Modo Prædestinationis secundùm Modum Sapientiæ, Gloriæ & Principii, quia Sapientiæ est Gloria intelligere principiabiles res, antequam principientur, & principiare illas ad gloriari & ad intelligere.

12. F. K. T. F. Sapientia habet Modum in Gloria secundùm Modum gloriandi, & Gloria habet Modum in Sapientia secundùm Modum intelligendi; & ideo habent Gloria & Sapientia Modum in participando in Medio gloriandi & intelligendi; hoc idem sequitur de participatione, quam habent in prædestinando, in quo non possunt habere Modum, si prædestinatus homo facit mortale peccatum.

13. F. K. T. K. Sapientia habet Modum in intelligendo Minoritatem intelligendo minorem vel majorem Gloriam, quem Modum non posset habere in Gloria, si non intelligeret Majoritatem vel Minoritatem; simili modo habet Sapientia DEI Modum in intelligendo prædestinare secundùm Modum gloriandi & intelligendi majora vel minora.

14. F. T. E. F. In Sapientia DEI est æternum intelligere, quod intelligere est æternum Principium, & ideo habet Sapientia Modum in intelligendo ea, quæ non sunt æterna, in æterno Principio, secundùm quem Modum mensurat & comprehendit futura, secundùm quam comprehensionem habet Modum in prædestinando hominem, antequam sit principiatus.

15. F. T. E. K. Sapientia DEI non habet

Modum in principiando magnas res ſecundùm Modum Minoritatis; igitur habet Modum principiandi magnas res ſecundùm Modum Majoritatis; & ideo ſecundùm iſtum Modum habet efficiens Modum, quòd de magna materia principiet magna, & de parva materia parva; hoc idem ſequitur in Modo prædeſtinandi.

16. F.T.F.K. In Minoritate eſt Medium, quod eſt minorificare exiſtens in Medio minorificativi & minorificabilîs, & hæc tria habent Modum in aſſituatione, in qua ſunt: & Sapientia habet Modum in ſumendo habitus omnium trium, de quibus induit ſuum intelligere; hoc idem ſequitur de Modo, ſecundùm quem Prædeſtinatio eſt aſſituata, quam humanus Intellectus menſurat cum ſua Minoritate, ut intelligat intrinſeças menſuras, quæ comprehendunt prædeſtinatum hominem.

17. K. T. E. F. Principiare eſt Medium exiſtens inter principiativum & principiabile, & gloriari inter gloriativum & gloriabile; & ideo habent in conjunctione gloriandi & principiandi Gloria & Principium Modum in principiando prædeſtinare ratione gloriandi & ratione principiandi bona & meritoria opera.

18. K. T. E. K. Cum minori Principio eſt minus principiare, & cum minori principiare eſt minus gloriari: ergo Modus minoris Principii eſt minus gloriari; hoc idem ſequitur in Modo prædeſtinandi: nam ſecundùm Modum, quem homines habent in principiando minora bona opera, habet DEUS Modum in prædeſtinando illos ad minorem Gloriam.

19. K. T. F. K. Minus gloriari habet Modum in minori Medio, ſicut majus gloriari habet Modum in majori Medio; ſimili modo eſt de minori vel majori Prædeſtinare; & ideo quidam homines ſunt prædeſtinati ad majorem Gloriam, alii verò ad minorem.

20. T. E. F. K. Principium habet alium Modum in minori Medio, & alium in majori: & Medium habet Modum eſſendi in minori Principio per Minoritatem, & in majori per Majoritatem: & Minoritas habet Modum ſecundùm Modos, quos diximus de Principio & Medio; & hoc idem ſequitur in prædeſtinare, quod habet minorem Modum in Prædeſtinatione, quæ ſuſtentatur in homine, & habet majorem Modum in Prædeſtinatione, quæ eſt DEUS.

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo eſt Prædeſtinatio?

SOLUTIO. *Camera.* B.F.K.

1. PRædeſtinatio eſt cum Bonitate, in quantum eſt bona per Bonitatem; & eſt cum Sapientia, in quantum ſcitur per Sapientiam; & eſt cum Gloria, in quantum homines ſunt prædeſtinati ad Gloriam.

2. B.F.T.B. Prædeſtinatio eſt cum Differentia Bonitatis & cum Differentia Sapientiæ, quia eſt alia ſecundùm Divinam Bonitatem & Sapientiam, & alia ſecundùm Bonitatem & Sapientiam hominis, & ideo cognoſcitur Prædeſtinatio cum hoc, quod eſt in DEO, & cum hoc, quod eſt in homine.

3. B.F.T.F. Prædeſtinatio eſt cum Medio Bonitatis & Sapientiæ, hoc eſt, cum bonificare & intelligere: & ideo convenit, quòd ſit cum bonificativo & bonificabili, & cum intellectivo & intelligibili; & ſi Prædeſtinatio cogeret prædeſtinatos homines ad faciendum contra Libertatem, non poſſet eſſe cum bonificare, nec cum intelligere, nec cum bonificativo & bonificabili, nec intellectivo & intelligibili.

4. B.F.T.K. Prædeſtinatio eſt cum Minoritate Bonitatis & Sapientiæ quoad prædeſtinabilitatem, & eſt major cum prædeſtinativitate, quæ eſt de majori Bonitate & majori Sapientia; & ideo eſt Prædeſtinatio cum Majoritate & cum Minoritate, ſinè quibus non poſſet eſſe.

5. B.K.T.B. Prædeſtinatio eſt cum Differentia prædeſtinativi, prædeſtinabilîs & prædeſtinare in Differentia bonificativi, bonificabilîs & bonificare, gloriativi, gloriabilîs & gloriari; & ideo convenit, quòd ſit alia ſecundùm prædeſtinativum, & alia ſecundùm prædeſtinabilem.

6. B.K.T.F. Prædeſtinatio eſt cum Medio Bonitatis & cum Medio Gloriæ in prædeſtinare, & eſt cum prædeſtinare in prædeſtinativo & prædeſtinabili, & ideo eſt cum ſe ipſa in prædeſtinativo, prædeſtinabili & prædeſtinare.

7. B.K.T.K. Prædeſtinatio eſt cum minori prædeſtinare, & ideo eſt cum minori gloriari; & cum iſta Minoritate eſt ſuſtentata in homine, quando facit bonum, & evitat malum.

8. B.T.B.F. Prædeſtinatio eſt cum bono differentiare, quod eſt Medium exiſtens inter differentiativum & differentiabile, quæ ſunt bona in prædeſtinare cum differentiare & bonificare.

9. B.T.B.K. Minus differentiare eſt cum minori bonificare, & minus bonificare eſt cum minori differentiare; & ideo eſt Prædeſtinatio cum Minoritate in minori differentiare & bonificare ſui prædeſtinare.

10. B.T.F.K. Minoritas habet Medium, quod eſt minorificare exiſtens cum minorificativo & minorificabili, & ambo ſunt in minorificare, & in exiſtentia horum trium eſt Bonitas cum bonificare; & hoc idem ſequitur in prædeſtinare ex parte prædeſtinabilîs & prædeſtinati, qui in ſua Prædeſtinatione eſt cum Minoritate, non tamen ex parte prædeſtinantis, in quo Prædeſtinatio eſt cum Majoritate.

11. F.K.T.B. Prædeſtinatio eſt cum æterno intelligere & cum æterno gloriari: & ſi eſſet cum æterno intelligere, & non cum æterno gloriari, eſſent Gloria & Sapientia in Æternitate differentes Eſſentiæ, quod eſt impoſſibile; igitur eſt Prædeſtinatio cum æterno gloriari ex parte gloriativi, qui eſt prædeſtinativus, non tamen ex parte gloriabilîs, qui in tempore eſt prædeſtinabilis; quapropter per naturam æterni gloriativi eſt prædeſtinatus prædeſtinabilis ad Gloriam.

12. F.K.T.F. Inter intelligere & gloriari Medium eſt ſubjectum menſurationum intellectivi, intelligibilîs & intelligere in menſurare gloriativum, gloriabile & gloriari, & è converſo; & ideo cum iſtis menſuris poteſt homo intelligere menſuras, cum quibus Prædeſtinatio eſt in gloriari & intelligere.

13. F.K.T.K. Prædeſtinatio eſt cum Minoritate Sapientiæ & Gloriæ ratione prædeſtinati, qui exiſtit cum tanta Minoritate, quòd cum illa poteſt peccare extra prædeſtinare & gloriari; & ideo poteſt Sapientia intelligere cum Minoritate prædeſtinati, quòd ipſe poſſit damnari, quamvis ſit prædeſtinatus.

14. F.T.B.F. Prædeſtinatio eſt cum Medio in intelligere, hoc eſt, quòd aliud ſit intelligere, cum quo Prædeſtinatio eſt hoc, quod eſt realiter, & aliud ſit ſimilitudo, cum qua eſt in phantaſtica ratione, quæ eſt ſimilitudo realis Prædeſtinationis; & ideo ponit ſe Differentia inter unam Prædeſtinationem & aliam, in quantum ambæ Prædeſtinationes cum Differentia ſunt differentes in eſſentia.

15. F.T.B.K. Differentia cum Minoritate facit intelligi differentes Prædeſtinationes, & hoc idem facit cum Majoritate, quia aliter eſt intelligibilis Prædeſtinatio ſecundùm realitatem, & aliter ſecundùm rationabilitatem: & illa, quæ eſt intelligibilis ſecundùm realitatem, eſt intelligibilis cum majori intelligere, & illa, quæ eſt intelligibilis ſecundùm rationabilitatem, eſt intelligibilis cum minori intelligere.

16. F.T.F.K. In Sapientia eſt Medium, quod eſt parvum cum Minoritate, & magnum cum Majoritate, & iſtud Medium eſt intelligere, quod eſt in Medio intellectivi & intelligibilîs: eſt parvum cum Minoritate, in quantum phantaſticè conſiderat prædeſtinare: eſt magnum cum Majoritate, in quantum realiter attingit prædeſtinare.

17. K.T.B.F. Prædeſtinatio eſt cum Gloria, in quantum prædeſtinans prædeſtinat prædeſtinatum ad Gloriam, & ideo prædeſtinatus cum Gloria non poteſt prædeſtinari contra Gloriam; igitur eſt Prædeſtinatio cum Differentia illius, qui prædeſtinat cum Gloria, & illius, qui eſt prædeſtinatus cum Gloria, & eſt cum prædeſtinare & cum gloriari exiſtentibus in Medio prædeſtinativi & prædeſtinabilîs, gloriativi & gloriabilîs.

18. K.T.B.K. Prædeſtinatio eſt cum Gloria & cum Differentia Gloriæ & Gloriæ, & eſt cum prædeſtinare & cum Differentia gloriativi & gloriativi, quia alius eſt gloriativus, qui eſt prædeſtinativus, & alius eſt gloriativus, qui acquirit Gloriam prædeſtinativi hominibus, qui gloriativus eſt prædeſtinabilis, & eſt cum Minoritate gloriabilis, ſi hominibus acquirit parvam Gloriam prædeſtinativi gloriativi.

19. K. T. F. K. In Gloria eſt gloriabile minus Medium, & gloriativum eſt majus Medium, ita, quòd Medium ſit majus cum gloriativo, & ſit minus cum gloriabili; hoc idem ſequitur in prædeſtinare, in quo Prædeſtinatio eſt major cum prædeſtinativo, & minor cum prædeſtinabili.

20. T.B.F.K. Prædeſtinatio eſt cum differentiare, mediare & minorificare: eſt cum Differentiare in prædeſtinare, quod eſt Medium exiſtens inter prædeſtinativum & prædeſtinabilem, qui ſunt differentes per Differentiam; & Prædeſtinatio eſt cum minorificare & differentiare minorificativi prædeſtinati, qui minorificat ſuam prædeſtinabilitatem cum Minoritate tunc, quando homo facit peccatum; & Prædeſtinatio eſt cum me-

mediare, ſecundùm quòd diximus de differentiare.

QUÆSTIO VIII.
De Reſurrectione.

PRIMA QUÆSTIO. B.
Utrùm Reſurrectio ſit futura?

SOLUTIO. *Camera.* B.C.G.

1. AD probandum Reſurrectionem convenit conſiderare Conditiones & Definitiones Bonitatis, Magnitudinis & Voluntatis, quia per illas poteſt probari, quòd Reſurrectio ſit, ſecundùm hunc modum: DEUS creavit hominem ratione Bonitatis, Magnitudinis & Voluntatis, & ideo creavit ipſum ad magnum bonum & ad magnam amabilitatem, ſi Reſurrectio eſt, quia eſt magnum bonum, quòd homo reſuſcitetur, qui æviternaliter amet divinam amabilitatem; at, ſi Reſurrectio non eſſet, ſequeretur contrarium, quia non eſſet creatus, niſi ad poſſidendum bonum hujus Mundi, quod eſt parvum, & non eſſet creatus ad amandum DEUM in hoc Mundo in Magnitudine Bonitatis ſecundùm comparationem alterius Vitæ, & DEUS creâſſet hominem cum Parvitate Bonitatis & amabilitatis contra Magnitudinem Bonitatis & amabilitatis, quod eſt impoſſibile; igitur neceſſariò erit Reſurrectio ratione Magnitudinis Bonitatis & amabilitatis.

2. B. C. T. B. Homo eſt ens conjunctum ex rationali Anima & animato corpore: & Differentia facit, quòd in homine differenter ſint duæ naturæ, quæ ſunt bonæ & magnæ, videlicet corporalis natura & ſpiritualis natura; & ratione Magnitudinis eſt corporalis natura magna in ſpirituali, & ratione Bonitatis eſt bona in illa, & hoc naturaliter convertitur, & iſta natura Bonitatis & Magnitudinis altera multiplicata cum altera erit in æviternitate, ſi eſt Reſurrectio; at, ſi non eſſet, perdetur, & veniet in privationem, quod eſt impoſſibile, quia eſt contra Magnitudinem Bonitatis & Differentiæ; ergo erit Reſurrectio.

3. B.C.T.C. Inter DEUM & hominem eſt magna Concordantia Bonitatis ſecundùm cauſam & effectum, ſi Reſurrectio eſt; at, ſi non eſſet, Concordantia, quæ eſt inter DEUM & hominem, eſſet parva in Bonitate, per quam Parvitatem eſſet Contrarietas cum Magnitudine contra magnam Concordantiam Bonitatis, & Parvitas Bonitatis & Concordantiæ contra Magnitudinem Malitiæ & Contrarietatis, quod eſt impoſſibile; per quam impoſſibilitatem neceſſariò probatur Reſurrectio.

4. B. C. T. G. In homine eſt Bonitas, Magnitudo & Finis, quia homo, in quantum eſt creatura, eſt bonus, & ejus Bonitas eſt magna ratione Finis, ad quem eſt creatus, videlicet ad memorandum, intelligendum & amandum DEUM, nam ad hos tres actus eſt creatus, quibus convenit magna Bonitas, ut Finis, ad quem eſt creatus, ſit bonus & magnus, qui non poteſt eſſe bonus nec magnus ſinè Reſurrectione; ergo Reſurrectio erit, ut ejus Finis ſit bonus & magnus.

5. B.G.T.B. Voluntas hominis naturaliter eſt bona per Bonitatem, quia ratione Bonitatis eſt creata; & ratione Differentiæ habet in ſe ipſa diſtincta concreta, videlicet amativum, amabile & amare, quorum diſtinctio eſt bona; & ideo habet Voluntas naturaliter inclinationem ad amandum ſuam Bonitatem & ſuam Differentiam; iſta humana Voluntas movetur per bonum hominem ad amandum DEUM, quamdiu Anima eſt conjuncta cum corpore, & quando eſt ſeparata à corpore, movet ſe ipſam ad amandum DEUM in alia Vita: & ideo ponitur Differentia inter amativitatem motam per hominem, & amativitatem, quæ in amabilitate movet amare; & hoc idem facit Differentia de amabilitate & de amare; unde, ſi Reſurrectio non eſſet, fieret injuria primæ amativitati, primæ amabilitati & primo amare; nam per hæc tria beata Anima applicatur Fini, ad quem & propter quem eſt creata; & quia eſt impoſſibile, quòd talis injuria per Divinam Bonitatem bonificetur, & per Divinam Voluntatem ametur, de neceſſitate convenit, quòd ſit Reſurrectio.

6. B.G.T.C. In Voluntate hominis eſt Concordantia amativi, amabilis & amare, & talis Concordantia eſt bona, & eſt hominis, in quantum Voluntas eſt pars hominis; & quando Anima eſt ſeparata à corpore, ſi Reſurrectio non eſſet, eſſet Concordantia hominis in Privatione per Privationem hominis, & illa Concordantia eſſet amabilis in Privatione cum Bonitate; quæ amabilitas eſt impoſſibilis ſecundùm bonam Amativitatem DEI, qui habet Concordantiam cum ſuo effectu; ergo erit Reſurrectio.

7. B.G.T.G. Finis Bonitatis eſt bonificare amare, cum quo bonus homo amat DEUM, & Finis Bonitatis eſt bonificare hominem, ut bonus homo amet, intelligat & memoret DEUM, & cum ſenſualibus bonis faciat bona opera, quæ ſint amabilia & grata DEO; & ideo eſt homo Finis omnium corporalium creatarum rerum, in quo Fine quieſcunt omnes corporales naturæ, ſi eſt Reſurrectio; at, ſi non eſſet, perderetur Finis omnium corporalium creaturarum poſt Finem Mundi, quia non haberet ſubjectum, in quo poſſet ſuſtentari; & talis perditio eſſet contra Bonitatem Finis & amabilitatis; igitur erit Reſurrectio, ut Finis corporalium creaturarum, cum quibus homo participat, & illæ in homine participant, habeat ſubjectum, in quo æviternaliter ſuſtentetur.

8. B.T.B.C. Inter Bonitatem & Concordantiam eſt naturaliter Differentia, & inter Bonitatem & Differentiam eſt naturaliter Concordantia, & ideo habet Bonitas naturaliter in ſe naturalia conſubſtantialia concreta diſtincta & concordantia, videlicet bonificativum, bonificabile & bonificare, & talis creata Bonitas eſt figura & imago Supremæ Bonitatis, quæ eſt plena Supremâ Trinitate, quæ creavit hominem ad ſuam imaginem cum Concordantia amativitatis, amabilitatis & amare, & cum Differentia omnium trium, quæ Concordantia eſt bona & amabilis, ſi Reſurrectio eſt; at, ſi non eſſet, non eſſet bona in æviternitate, quod eſt impoſſibile; ergo erit Reſurrectio.

9. B.T.B.G. In homine eſt naturaliter Bonitas, Differentia & Finis: Differentia eſt inter Animam & corpus, ex quibus homo eſt compoſitus: Finis verò, in quantum Anima & corpus ſunt ideo, ut ſit homo, & ideo eſt Anima & eſt corpus, ut ſit homo; unde ſequitur, quòd Bonitas ſit major in homine, quàm in Anima tantùm, vel in corpore tantùm; quæ major Bonitas perderetur, ſi non eſſet Reſurrectio, & remaneret minor Bonitas in Anima in æviternitate, & major Bonitas in æviternali Privatione, in tantum, quòd major Finis Bonitatis haberet Concordantiam cum æviterna Privatione, & minor cum æviterno *eſſe*, quod eſt impoſſibile; ergo erit Reſurrectio.

10. B.T.C.G. Bonitas DEI & creata Bonitas hominis habent Concordantiam ratione Finis; ſed, quando homo eſt malus & peccator, eſt Contrarietas inter Bonitatem & illum malum hominem, quæ deviat creatam Bonitatem à Fine, ad quem eſt creata, quæ Contrarietas eſt mala, quia eſt contra bonum Finem & contra Concordantiam DEI & creaturæ: & illa Contrarietas eſt mota per hominem, qui, ſi moritur in mortali peccato, punitur æviternaliter; at, ſi non eſſet Reſurrectio, puniretur tantùm Anima; quæ non movit Contrarietatem contra Finem Bonitatis, quæ punitio eſſet contra Finem Juſtitiæ & Bonitatis, & haberet Concordantiam cum Malitia & Injuria; igitur erit Reſurrectio: quia, ſi non eſſet, de ejus Privatione ſequerentur ſupradicta inconvenientia, quæ conſequentia eſt impoſſibilis.

11. C.G.T.B. Inter Voluntatem & Magnitudinem eſt magna & amabilis Differentia, per quam Magnitudo & Voluntas ſunt differentes una ab altera, & quælibet in ſe ipſa: ſicut Magnitudo, quæ habet in ſe ipſa diſtincta correlativa, videlicet magnificativum, magnificabile & magnificare, & Voluntas, quæ habet in ſe ipſa diſtincta amativum, amabile & amare; & iſte ſtatus eſt in DEO ſecundùm perſonales Proprietates, & amatur cum magna amabilitate; & ideo voluit DEUS, quòd eſſet Reſurrectio, ut homines in æviternitate ament iſtam amabilitatem; ergo erit Reſurrectio, poſtquam per DEUM eſt amabilis.

12. C.G.T.C. Si Reſurrectio eſt, habent Magnitudo & Voluntas magnam Concordantiam in amando Reſurrectionem & in magnificando illam; at, ſi Reſurrectio non eſſet, haberent Magnitudo & Voluntas magnam Concordantiam in odiendo & in magnificando Privationem Reſurrectionis, quæ Concordantia eſt impoſſibilis; ergo erit Reſurrectio.

13. C.G.T.G. Creatio hominis eſt amabilis in magna amabilitate, quia eſt creatus ad magnum Finem, videlicet ad amandum DEUM cum magna amativitate & cum magno amare, quia amabilitas DEI eſt magna; & quia homo plùs poteſt amare, quàm Anima per ſe, quia in homine eſt major Finis & major amabilitas, quàm in Anima tantùm, ſignificatur, quòd de neceſſitate erit Reſurrectio; quia, ſi non eſſet, deficerent Voluntas & Magnitudo DEI magno amabili, & eſſent contentæ parvo Fine & parvo amabili; quod eſt impoſſibile.

14. C. T. B. C. Differentia eſt major in Concordantia, quàm in Contrarietate, & hoc eſt ideo, quia Contrarietas cum Parvitate eſt contra Magnitudinem, & Magnitudo cum Concordantia reſiſtit Contrarietati;

tati; & quia Differentia est major in Concordantia, quàm in Contrarietate, erit Resurrectio, ut in æviternitate sit Concordantia Animæ & corporis; at, si Resurrectio non esset, esset Differentia major in Contrarietate Animæ & corporis, quàm in Concordantia, quod est impossibile, ût probavimus.

15. C. T. B. G. Finis est major in Differentia Animæ & corporis, si Resurrectio est; at, si non esset Resurrectio, esset parvus; igitur est Resurrectio, ut non perdatur natura majoris Finis in Differentia Animæ & corporis.

16. C. T. C. G. In Fine hominis est magna Concordantia, & in Fine DEI similiter; & si Resurrectio est, est Magnitudo in majori Concordantia amborum Finium; at, si Resurrectio non esset, esset in minori; & hoc ideo, quia Finis hominis venit ad Finem DEI cum Concordantia Animæ & corporis, si est Resurrectio; at, si Resurrectio non esset, Finis rationalis Animæ veniret ad Finem DEI cum minori Concordantia, quàm Finis hominis; igitur erit Resurrectio, ut Finis hominis cum magna Concordantia veniat ad Finem DEI amando, intelligendo & laudando ipsum, & in videndo & in audiendo in æviternitate corporales naturas, quas DEUS creavit ad Finem magnæ Concordantiæ.

17. G. T. B. C. In homine est Differentia Animæ & corporis, & in illa Differentia est Concordantia amabilis, & Contrarietas est odibilis; & ideo significatur Resurrectio, quæ erit ideo, ut sequantur naturæ Differentiæ & Voluntatis, quas diximus; at, si Resurrectio non esset, illæ naturæ perderentur, & in Differentia Animæ & corporis esset amabilis Contrarietas, & odibilis Concordantia; quod est impossibile.

18. G. T. B. G. In homine est Finis elementationis, vegetationis, sensationis, imaginationis & rationationis, de quibus omnibus Finibus homo est constitutus; & ideo sunt Differentia & Voluntas magìs extensæ in homine, quàm in Anima tantùm, & in Fine illius, sicut in toto, in quo potentia plùs potest extendi, quàm in parte illius; igitur erit Resurrectio, ut Voluntas & Differentia possint extendi in majori Fine: & hoc idem de Justitia DEI tribuente Gloriam bonis hominibus, & Pœnam malis.

19. G. T. C. G. Omnis Voluntas habet naturaliter Concordantiam cum proprio Fine suî ipsius: & quia homo est Finis Voluntatis, in quantum ipsa est pars hominis, habet Voluntas Concordantiam cum Fine hominis, sicut pars, quæ habet Concordantiam cum suo toto; & ideo; si Resurrectio est, conservatur Concordantia partis & totius in resuscitato homine; at, si Resurrectio non esset, perderetur naturalis Concordantia, quam diximus, ratione cujus perditionis beata Anima non posset proportionari, ut sit plena Gloriæ, sicut totum, quod non posset impleri, si in illo privaretur aliqua suarum naturalium partium.

20. T. B. C. G. Inter DEUM & hominem est Differentia, Concordantia & Finis, & inter DEUM & Animam est Differentia, Concordantia & Finis; & quia Finis est in majori Concordantia distinctarum rerum, voluit DEUS, quòd homo amet, intelligat, concordet, distinguat & faciat bona opera cum suis partibus; & ideo dicitur, quòd homo diligat, & non ejus voluntas, & homo videat, & non ejus oculi, & sic de aliis ejus partibus, de quibus homo est conjunctus; igitur Resurrectio erit, ut DEUS specialiter remuneret illum, qui eum amavit & honoravit & ipsi servivit: & puniat illum, si fecit mala opera contra eum.

SECUNDA QUÆSTIO. C.
Quid est Resurrectio?

SOLUTIO. *Camera.* C. D. G.

1. Resurrectio est illud ens, per quod magna amabilitas magìs durat, quàm per aliquod aliud corporale ens corporis animati, vegetati, sensati & elementati; & ideo est Resurrectio multùm amabilis, & ejus contrarium multùm odibile.

2. C. D. T. C. Resurrectio est illud subjectum, per quod erit major Concordantia in durare in corporalibus rebus, quàm per ullam aliam corporalem Concordantiam; & ideo habent Magnitudo & Duratio Concordantiam cum Resurrectione.

3. C. D. T. D. Resurrectio est ens conjunctum de majori Concordantia in durare contra majorem naturalem Contrarietatem, quæ Contrarietas non potest contradicere Resurrectioni; & ideo sunt in Resurrectione Magnitudo & Duratio contra majorem naturalem Contrarietatem.

4. C. D. T. G. Resurrectio est illud subjectum, in quo major Finis corporalium entium est durabilis; & ideo durant radicales partes corporis mortui hominis cum tam magno Fine, quòd conserventur ad Resurrectionem in ipsa conjunctione, ex qua conjunctione corpus hominis est constitutum, & Anima illius cum eo conjuncta.

5. C. G. T. C. Resurrectio est conjunctio Animæ & corporis in magna amabilitate & Concordantia illius Animæ & illius corporis, quam Martinus vel Petrus solebat habere; & ideo est Resurrectio illud ens, in quo mortui homines revertuntur ad vitam, & sunt illi, qui solebant esse.

6. C. G. T. D. Resurrectio est ens, in quo DEUS habet magnam Voluntatem ad constringendum Contrarietates elementorum, ita, quòd eorum qualitates inter se non sint contrariæ in corporibus beatorum & glorificatorum; & Resurrectio est illud ens, in quo DEUS habet magnam Voluntatem, quòd qualitates elementorum sint in magna Contrarietate inter se in corporibus damnatorum.

7. C. G. T. G. Resurrectio est illud ens, in quo Finis corporalium & spiritualium naturarum habet magnam amabilitatem, & ratione magnæ amabilitatis sunt illi Fines conjuncti in Resurrectione, quæ est ens aggregatum de rationali Anima & animato corpore.

8. C. T. C. D. Resurrectio est illud subjectum, in quo Concordantia & Contrarietas habent magnam distantiam in conjunctione Animæ & corporis, quia per magnam Concordantiam aggregantur partes corporis supra naturalem cursum, ita, quòd naturalis Contrarietas ibi non potest contradicere; & ideo est Concordantia major in operibus, quæ sunt supra naturam, quàm Contrarietas.

9. C. T. C. G. Resurrectio est illud subjectum, in quo apparent & relucent Concordantia & magni Fines secundùm alteram Vitam, quæ Concordantia & Finis sunt de corporalibus rebus, quæ in hac Vita sunt in parvo Fine & Concordantia secundùm comparationem alterius Vitæ.

10. C. T. D. G. Resurrectio est illud subjectum, in quo naturalis Contrarietas non potest resistere magno Fini corporis aggregati animati & conjuncti cum rationali Anima; & ideo aliqui homines non cognoscentes impotentiam naturalis Contrarietatis minorificatæ & remissæ in magno Fine supra cursum naturæ, negant & discredunt, quòd Resurrectio aliquando sit futura.

11. D. G. T. C. Resurrectio est illud ens, in quo est amabilis Concordantia corporalium & spiritualium rerum conjunctarum sustentata in durare sustentato in Æviternitate, ut Concordantia æviternaliter sit amabilis & durabilis, & ut illa amabilitas sit durabilis & concordabilis, & similiter durabilitas.

12. D. G. T. D. Durare & amare habent Concordantiam in Resurrectione sinè contrariari; & ideo est Resurrectio illud ens, in quo durare & amare habent Concordantiam seu concordare sinè contrariari, quod est de rationali Anima & de animato corpore, quod corpus resurget in Resurrectione.

13. D. G. T. G. Resurrectio est illud subjectum, in quo Duratio Animæ & corporis adinvicem conjunctorum est ratione Finîs amandi; etiam Resurrectio est illud subjectum, in quo Finis amandi est ratione Durationis conjunctionis Animæ & corporis resuscitati; & ideo habet Resurrectio Finem, qui est de amare in durare, & de durare in amare, qui Finis est valde amabilis & durabilis.

14. D. T. C. D. Resurrectio est opus concordandi & durandi sinè Contrarietate in homificando illum hominem, qui erat mortuus per contrariari & privare; & ideo est Resurrectio ille terminus, in quo resuscitatus homo non potest per contrariari devenire in Privationem.

15. D. T. C. G. Resurrectio est de Duratione, Concordantia & Fine sustentatis in conjunctione corporalium partium, de quibus erat corpus Martini vel Petri; & ideo est Resurrectio illud subjectum, in quo fit sustentatio & conjunctio, quas diximus.

16. D. T. D. G. Nullus Finis potest durare cum contrariari, quod sit contra Finem durandi; & ideo est Resurrectio illud congregare Animæ & corporis, cui Contrarietas non potest resistere contra Finem.

17. G. T. C. D. Resurrectio est illud congregare & conjungere, in quo concordare corporalium & spiritualium naturarum est magìs amabile, & à quo contrariari est magìs remotum & magìs odibile; & ideo habet in Resurrectione Voluntas magnum amare, & Concordantia magnum concordare sinè contrariari.

18. G. T. C. G. Resurrectio est illud subjectum, in quo quiescunt concordare & amare corporalium & spiritualium naturarum, ita, quòd eorum congregatio habeat Complementum; & ideo in Resurrectione

sunt amare & complere contra Contrarietatem generandi & corrumpendi, & ideo est Resurrectio illud subjectum, in quo perficiuntur corporales & spirituales naturæ cum congregare, concordare & amare sinè generare & corrumpere.

19. G.T.D.G. Resurrectio est illud subjectum, in quo Amabilitas corporalium & spiritualium naturarum completè quiescit, ita, quòd ibi Contrarietas non possit subsistere; & ideo in Resurrectione non est amabilis Finis generandi & corrumpendi per Contrarietatem.

20. T.C.D.G. Resurrectio est illud subjectum, in quo Incarnatio Filii DEI fortiùs apparet humano intellectui, quàm in ullo alio subjecto, & hoc ideo, quia in Resurrectione corpus & Anima concordanter existunt in omni Complemento, ita, quòd naturalis Contrarietas nullum defectum ibi possit ponere: & ideo significat Resurrectio, quòd Filius DEI completè assumpserit Carnem cum omni Concordantia Animæ & Corporis sinè generare & corrumpere & sinè successione motûs.

TERTIA QUÆSTIO. D.
De quo est Resurrectio?

SOLUTIO. *Camera.* C.D.E.

1. REsurrectio est de Magnitudine, Duratione & Potestate, quæ in ipsa sunt activæ qualitates, & est de Magnitudine, Duratione & Potestate, quæ in ipsa sunt passivæ qualitates; & ideo est Resurrectio sic de causa, sicut est de effectu & de causa.

2. C.D.T.C. Resurrectio est de magna Duratione & de magna Concordantia: est de magna Duratione, quia est de illis radicalibus partibus, de quibus erat constitutum corpus Martini vel corpus Petri, per quas erat specificum corpus, & illæ erant ipsi propriæ & specificæ partes, ita, quòd non assumpserint specialitatem alterius corporis, imò semper durârunt in illa eadem prima specialitate, ut possint redire ad illud idem corpus Martini vel Petri. Est etiam ens de magna Concordantia, quod est de Anima & corpore, quæ concordant in æviternali Duratione.

3. C.D.T.D. Resurrectio est de tam magna Duratione, quòd in illa nunquam erit corruptio, quia Contrarietas non poterit resistere magnæ Durationi Resurrectionis; & ideo est Resurrectio de Duratione existente supra naturalem cursum.

4. C.D.T.E. Resurrectio est de magnis Principiis in magna Duratione, videlicet de magno efficiente movente magnam formam in magna materia, ut ille motus sit de magno Fine & de magna Duratione; & ideo in Resurrectione non est ullum Principium corruptibile.

5. C.E.T.C. Resurrectio est de magna Potestate & de magna Concordantia: est de magna Potestate, in quantum DEUS congregat & conjungit partes supra naturalem cursum, ex quibus reducit illud idem corpus, quod de ipsismet partibus solebat esse secundùm cursum naturæ: est de magna Concordantia, in quantum illæ partes concordant sinè generatione & corruptione ad esse illud corpus, quod solebat esse illo tempore, in quo vivebat Petrus vel Martinus.

6. C.E.T.D. Resurrectio est de magna Potestate, quæ reducit illa eadem elementa in illud elementatum, quod solebat esse, videlicet in illud idem corpus Martini vel Petri, reducens illud idem elementatum corpus sinè Contrarietate elementorum in beatum corpus; sed in damnatum corpus reducit illud cum Contrarietate elementorum, ut cum illa tormentetur in æviternitate.

7. C.E.T.E. Resurrectio est de magnis Potestatibus & de magnis Principiis: est de magnis Potestatibus, quia est de magno resurrectivo, de magno resurrectibili & de magno resurgere: est de magnis Principiis, quia est de magno principiativo resurrectivo, de magno principiabili resurrectibili, & de magno principiare resurgere.

8. C.T.C.D. Resurrectio est de magno concordativo resurrectivo, & de magno concordabili resurrectibili, & de magno concordare resurgere; & ideo non potest esse in Resurrectione magnum nec parvum contrariari.

9. C.T.C.E. Resurrectio est de magno principiare in magno concordare, & de magno concordare in magno principiare; & ideo est de magno magnificare, de quo sunt induta principiare & concordare.

10. C.T.D.E. Mors Petri vel Martini principiat de magno contrariari, quod fit in Anima & corpore, quæ separantur; & ideo convenit, quòd Resurrectio sit de contrario mortis, videlicet de congregatione & conjunctione Animæ & corporis cum magno principiare & concordare sinè contrariari.

11. D.E.T.C. Resurrectio est de durare, possificare & concordare: est de durare in possificare & concordare & resuscitare: est de possificare in durare & concordare: est de concordare in durare & possificare; & ideo in Resurrectione non possunt privari durare & possificare & concordare.

12. D.E.T.D. Resurrectio est de Potestate in possificare, & de Potestate in durare, & est de durare in possificare & concordare sinè Contrarietate & contrariari; & ideo non habet Contrarietas Potestatem in Resurrectione, cum qua possit resistere ipsi resuscitare.

13. D.E.T.E. Resurrectio non potest esse de aliis Principiis, quàm de humanis Principiis, quia alia corporalia Principia non habent Potestatem in durare ipsorum amare & intelligere; igitur est Resurrectio de humanis Principiis possitis & possificatis in resuscitare & durare, & ideo animalia & plantæ non possunt resuscitari.

14. D.T.C.D. In Resurrectione est necessaria Concordantia durativi, durabilis & durare, sicut in morte fuit necessaria Contrarietas durativi, durabilis & durare; & ideo est Resurrectio de concordabili & durabili in resuscitare sinè contrariari, per quam concordabilitatem & durabilitatem revertuntur illa eadem corpora in resuscitare, quæ erant in morte Petri vel Martini.

15. D.T.C.E. In Resurrectione est principiare cum durare & concordare, & in Resurrectione est durare cum concordare & principiare; & ideo Resurrectio est de durare, principiare & concordare.

16. D.T.D.E. In Resurrectione est elementatum sinè elementare, & vegetatum sinè vegetare, & sensatum cum sentire, & rationatum cum amare in beatis, & cum odire in damnatis; & ideo est Resurrectio de omnibus his Principiis in durare & concordare, & in durare & contrariari.

17. E.T.C.D. Resurrectio est de Potestate, quæ de Concordantia potest concordare corpus & Animam sinè contrariari amborum; & ideo illud idem corpus Martini, quod fuit mortuum, potest resuscitari, quia nulla Contrarietas illi potest contradicere.

18. E.T.C.E. Resurrectio est de Potestate, quæ potest multa Principia concordare in resuscitare, & est de Concordantia, quæ illa Principia concordat, & est de Principiis in possificare & concordare.

19. E.T.D.E. In Resurrectione hominis peccatoris est Contrarietas Animæ & corporis, in qua Contrarietate principiat possificare & contrariari; & ideo est in illis Resurrectio de principiare & contrariari & possificare sinè concordare.

20. T.C.D.E. In Resurrectione sunt Principia in concordando Animam & corpus de illius primis Principiis: & ideo consequentia Principia, de quibus vixerunt prima, non sunt necessaria in Resurrectione, quia primis sufficit concordare Animæ & corporis sinè comedere & bibere; igitur est Resurrectio de illis primis Principiis in concordare elementatum, vegetatum, sensatum, imaginatum & rationatum, & in hoc Contrarietas non potest resistere primis Principiis, neć eorum Concordantiæ.

QUARTA QUÆSTIO. E.
Quare est Resurrectio?

SOLUTIO. *Camera.* D.E.H.

1. RResurrectio est per formam & per Finem æternæ virtuosæ Potestatis, quæ in Resurrectione faciet hoc, quod erit per conjunctionem Animæ & corporis; & Resurrectio erit ideo, ut virtuosus homo in æviternitate diligat & cognoscat Divinam Potestatem æviternaliter.

2. D.E.T.D. Resurrectio est ideo, ut Contrarietas Animæ & corporis possit durare in æviternitate, cum qua Contrarietate torquentur illi homines, qui moriuntur in mortali peccato; quia sinè Resurrectione Justitia DEI non posset habere subjectum, in quo in æviternitate posset punire mortale peccatum cum Contrarietate Animæ & corporis.

3. D.E.T.E. Resurrectio est ideo, quia Potestas DEI conjungit in Duratione Principia, de quibus homo fuit constitutus, antequam moreretur, & per illa est homo ita in resurgere, sicut erat, antequam moreretur, in vivere; & ita est Resurrectio propter contemplari DEUM in æviternitate, sicut sunt homines, antequam moriantur, propter servire DEO in hoc Mundo.

4. D.E.T.H. Resurrectio est ideo, ut ens elementatum, vegetatum, sensatum, imaginatum & rationatum habeat majorem Potestatem in durare, nam majorem Potestatem, quam possunt habere, & quam DEUS his potentiis hominum potest dare, habent in æviternitate, quæ major Potestas non posset esse sinè resurgere.

5. D.H.T.D. Virtutes & Vitia sunt contraria in hac præsenti Vita, & ista Contrarie-

rietas non durat diu in hominibus in hac Vita; & ideo, ut multùm possit durare, est resurgere & æviternare.

6. D. H. T. E. Resurrectio est propter virtuosum principiare & durare, quod durare est virtuosum per resurgere, quod non potest deficere, quia non habet Principia, per quæ possit privari vel corrumpi.

7. D. H. T. H. Resurrectio est ideo, ut sit major Virtus in durare sentiendo visibiles res, & audiendo voces in laudando & benedicendo DEUM; & hoc sentire sustentabitur in æviternitate per resurgere, sinè quo resurgere major Virtus sentiendi esset in Privatione, & minor in *esse*, & sequeretur, quòd durare & minor Virtus haberent Concordantiam in sentire, & Privatio & major Virtus essent in Privatione sentiendi, quod est impossibile.

8. D. T. D. E. Resurrectio est ideo, quia est de primis Principiis applicatis æviternæ Durationi sinè Contrarietate illorum Principiorum, quæ non est in principiando resurgere in æviternare; & ideo non sunt elementa contraria in illo durare, dummodo sit subjectum ad contemplandum DEUM per sentire.

9. D. T. D. H. Resurrectio est ideo, ut sit major Contrarietas durandi in sentiendo infernales corporales pœnas in æviternare, in quo illæ pœnæ non possunt privari, & ideo est æviternitas peccatoribus terribile objectum.

10. D. T. E. H. Majora Principia, quæ sint in humano corpore, sunt primaria, per quæ illud corpus est animata substantia, & ideo est Resurrectio, ut illa Principia habeant subjectum, in quo possint durare sinè privare, quia sinè tali subjecto deficeret Majoritas primariis Principiis.

11. E. H. T. D. Sensualis Potestas est induta de sensuali virtute, in quantum per Virtutem est virtuosa: & sensualis Virtus est induta de sensuali Potestate, in quantum per Potestatem est id, quod est, & hæc indumenta habet in præsenti vita cum corruptione; igitur erit Resurrectio, ut prædicta indumenta nullo tempore corrumpantur.

12. E. H. T. E. Virtus Potestatis est accidentale Principium, quæ est de substantiali Virtute, & Potestas Virtutis est accidentale Principium de substantiali Potestate: & ideo est substantiale Principium magìs potens & magìs virtuosum, quàm accidentale; & ideo est Resurrectio, ut tale substantiale Principium habeat potens & virtuosum subjectum, in quo ita possit durare, quòd accidentale Principium non possit privari.

13. E. H. T. H. Major Virtus, quam sensualis Potestas potest habere, est videre Humanitatem JESU Christi, & audire illius verba, & sentire ejus dulcedinem per videre & audire JESUM Christum & ejus honorem; igitur est Resurrectio ideo, ut major Virtus sit in majori Potestate sentiendi, quæ major Potestas sentiendi esset vitiosa, si non esset Resurrectio, & si Virtus sentiendi non esset sinè Privatione.

14. E. T. D. E. Æviternitas sentiendi potest esse in principiare resuscitare sinè finire & privare Resurrectionem principiatam in æviternitate sentiendi; igitur est Resurrectio ideo, ut æviternitas sentiendi sit principiata sinè Contrarietate.

15. E. T. D. H. Major Contrarietas sentiendi, quæ potest esse, est sensualis æviternitas; ista major Contrarietas sentiendi non potest esse sinè Resurrectione: &, ut possit esse Majoritas sentiendi, ideo est Resurrectio, & Contrarietas est restricta, in quantum non potest contradicere majori Potestati sentiendi.

16. E. T. E. H. Majus Principium, quod sensualis Potestas potest habere, est in resuscitando illud idem humanum corpus, quod fuit mortuum, & quòd de illis eisdem Principiis, de quibus primò fuerat compositum, possit illud facere resurgere; igitur ideo erit Resurrectio, ut major sensualis Potestas possit esse majus passibile Principium sub majori activa intellectuali Potestate.

17. H. T. D. E. DEUS principiavit hominem ad virtuosa Principia & de virtuosis Principiis: & ideo secundùm creationem est homo ordinatus ad principiandum morales Virtutes contra Vitia; & istud virtuosum Principium ex parte DEI & ex parte creaturæ requirit Resurrectionem, sinè qua non esset virtuosum; igitur est ideo Resurrectio, ut DEUS non deficiat virtuosis Principiis.

18. H. T. D. H. Major Contrarietas est contra majorem Virtutem, & major Virtus est Contra majus Vitium, & hæc major Contrarietas Virtutis & Vitii non posset esse sinè Resurrectione & æviternitate, in qua sustentatur Resurrectio; igitur Resurrectio est ideo, ut major Virtus sit contra majus Vitium per judicare, & ut major Contrarietas sit contra majorem substantialem sensualem

lem Virtutem, quæ est pars humani corporis per creationem.

19. H. T. E. H. Virtuosum Principium est majus in Resurrectione, si est Resurrectio ejusdem corporis & ejusdem Animæ Martini; at, si non est, est virtuosum Principium in Minoritate, & vitiosum in Majoritate; igitur est ideo Resurrectio ejusdem corporis & Animæ Martini, ut supradicta inconvenientia non sequantur.

20. T. D. E. H. Principium est majus in Concordantia, quàm in Contrarietate, & hoc ideo, quia Concordantia & Majoritas habent majus concordare in principiare, quàm Majoritas & Contrarietas; igitur Resurrectio est, ut Contrarietas & Majoritas non possint privare majus concordare & principiare.

QUINTA QUÆSTIO. F.

Quanta est Resurrectio?

SOLUTIO. *Camera.* C. E. F.

1. RESurrectio habet Magnitudinem, Potestatem & Sapientiam: habet Magnitudinem, quia est magna: & habet Potestatem, quia in ea est Potestas activa & passiva: habet Sapientiam, in quantù illam scit Sapientia, quæ est DEUS; igitur est ejus Quantitas simplex & composita: simplex, in quantum est magna: composita, in quantum habet magnam passionem; & actio DEI est in illa sinè Quantitate.

2. C. E. T. C. In Resurrectione est Concordantia Magnitudinis & Potestatis, & Magnitudo & Potestas habent Concordantiam cum magnificare, possificare & concordare, quam Concordantiam non possent habere sinè quantificare; igitur est in Resurrectione tanta Quantitas, quanta convenit ipsis magnificare, possificare & concordare.

3. C. E. T. E. Resurrectio est de principiare, magnificare & possificare, & ideo convenit, quòd in illa sit quantificare, sinè quo in creaturis non possent esse principiare, magnificare & possificare; & per Quantitatem, quæ est in Resurrectione, resurget homo cum Quantitate primorum Principiorum secundùm Magnitudinem proportionis, & secundùm actiones & passiones primorum Principiorum, de quibus corpus erat compositum, antequam moreretur.

4. C. E. T. F. In Resurrectione est resuscitare in Medio resuscitativi & resuscitabilis, & ex parte resuscitabilis est quantificatum secundùm materiam Magnitudinis & Potestatis, quam habet ex parte resuscitabilitatis; & ideo conveniunt potentiæ elementativa, vegetativa, sensitiva, imaginativa & rationativa in resuscitare cum Quantitate.

5. C. F. T. C. Convenit, quòd in Resurrectione pars sit in parte, sicut Magnitudo in Concordantia, & Concordantia in Magnitudine, & Anima Martini in corpore, & corpus in Anima, quod non posset esse sinè Quantitate unius partis in alia; & nullus hominum potest scire in hac præsenti vita, quanta sit illa Quantitas.

6. C. F. T. E. Magnitudo Sapientiæ est, quòd in se habeat tria Principia, videlicet intellectivum, intelligibile & intelligere, & Magnitudo omnium trium est, quòd sint cum Quantitate, ut quodlibet ipsorum sit determinatum in se & in alio, & hæc Quantitas est in ipsis continua & discreta: continua, in quantum sunt unum per essentiam: discreta, in quantum unum non est aliud; simili modo est de Resurrectione, quæ est quanta secundùm resuscitativum, resuscitabile & resuscitare, & Quantitas est ex parte resuscitati, & non transit ad efficientem, qui est DEUS existens immensus & infinitus sinè Quantitate.

7. C. F. T. F. In Magnitudine est magnificare Medium, quod existit in Medio magnificativi & magnificabilis, in quo conjunguntur magnificativum & magnificabile, & in omnibus tribus est continua Quantitas terminata intra præfinitas extremitates, quas extremitates attingit Sapientia DEI, quæ mensurat illorum Medium cum Quantitate extensa intra extremitates; simili modo est de mensuris, quas Sapientia DEI facit in Resurrectione Petri vel Martini.

8. C. T. C. E. In corpore hominis, antequam sit mortuus, sunt magna Principia habituata & induta de magna Concordantia, vocamus autem magna Principia radicalem formam & materiam, de quibus corpus Martini est conjunctum, & vocamus parva illa Principia, quæ sunt nutrimentalia, de quibus corpus Martini vivebat, antequam erat mortuum; & quia Magnitudo in Parvitate & Parvitas in Magnitudine non potest esse sinè Quantitate, resurget corpus Martini cum magnis Principiis, & non est necessarium, quòd illud resurgat cum omnibus illis, quæ fuerunt nutrimentalia, cùm resuscitatum corpus nullam necessitatem habeat comedendi nec bibendi.

9. C. T. C. F. Multis modis potest consi-de-

siderari Magnitudo Quantitatis & Quantitas Magnitudinis : & hoc idem de Concordantia & de Medio, sicut Quantitas Bonitatis, quæ est magna in Quantitate Magnitudinis, & Quantitas Magnitudinis, quæ est durabilis in Duratione; & ideo conveniunt in Resurrectione omnes istæ mensuræ Quantitatis, quæ erat sustentata in suis substantialibus Principiis, antequam homo erat mortuus, quæ revertetur & sustentabitur in substantialibus Principiis resuscitati corporis.

10. C.T.E.F. Medium est subjectum, in quo forma influit esse materiæ, quæ materia habet esse de materialibus Principiis, videlicet de sua materiali passiva Magnitudine, hoc idem de sua Bonitate & aliis suis Principiis, de quibus forma reducit Quantitatem, quæ erat in potentia, & facit illam existere in actu; & ideo dat esse materiæ informando illam de materialibus passivis Principiis; igitur convenit, quòd cum tali Quantitate illa materia reducatur in resuscitatum corpus.

11. E.F.T.C. In creaturis non potest Potestas possificare sinè quantificare, sicut Sapientia non potest intelligere sinè specie quantificata induta & abstracta de similitudine objecti: hoc idem sequitur de Concordantia; istud quantificare fit in humana ratione, dum homo est in hac Vita: sed in alia Vita erit aliud quantificare sinè speciebus in Sapientia DEI, quæ cum illis habebit Concordantiam; igitur in Resurrectione erit illud quantificare sustentatum in illis eisdem potentiis, in quibus erat sustentatum quantificare, quod habent spirituales & sensuales potentiæ in præsenti Vita.

12. E.F.T.E. Nulla creata Potestas habet Principia, per quæ sit infinita, & hoc idem sequitur de creata Sapientia; igitur convenit, quòd sint finita in Quantitate; & ideo est in Resurrectione Quantitas, in quantum est principiata & posita in æviternitate, & secundùm posterioritatem erit Resurrectio sinè Quantitate, ut in æviternitate sit principiata & possificata.

13. E.F.T.F. Creata Sapientia potest intelligere per Potestatem, & habet intelligere per se ipsam, & Potestas potest intelligi per se ipsam & per Sapientiam, hoc autem non posset esse, si non esset quantificatum Medium inter Potestatem & Sapientiam; & convenit, quòd resuscitare sit cum tali natura quantificandi, ut Potestas & Sapientia sibi mutuò possint dare suas similitudines: quia, si post Resurrectionem ipsas sibi mutuò non possent dare, non essent indutæ de illa eadem Quantitate, de qua fuerunt indutæ in hac Vita.

14. E.T.C.E. Principia Animæ & corporis Martini, quando resurget, erunt in illa eadem Quantitate, in qua erant in hac Vita, videlicet cum eadem Potestate & cum eadem Concordantia, quas solebant habere in præsenti vita, tamen secundi actus erunt in majori Quantitate in alia vita, quàm in ista, sicut forma, quæ magis potest informare & concordare in alia Vita, quàm in ista; & hoc erit per influentiam Creatoris, quæ sustentabitur in resuscitata Quantitate.

15. E.T.C.F. In creatura non potest esse Medium sinè Quantitate, & ideo convenit, quòd possificare & concordare sint induta de quantificare, & quòd quantificatus de ambobus cum tali quantificare resuscitetur secundùm creatam naturam.

16. E.T.E.F. Principiare potest per possificare existere in Medio principiativi & principiabilis, quod principiare non posset existere in Medio amborum sinè Quantitate, cum qua Medium existit mensuratum; & ideo non potest Potestas ponere Medium in Principio sinè Quantitate, nec similiter in se ipsa; igitur convenit, quòd Resurrectio cum tali potentia & principiativitate sit quantificata, ut in illa possint redire illa eadem Principia, quæ solebant esse in corpore Martini, antequam erat mortuus.

17. F.T.C.E. Sapientia mensurat Principium cum Magnitudine, in quantum ipsum intelligit magnum, & mensurat Magnitudinem cum Principio, in quantum illam intelligit esse principiatam, & Principium & Magnitudo mensurant in Sapientia intellectivum, intelligibile & intelligere, in quantum illa induunt de suis similitudinibus; istæ mensuræ non possent esse alia in alia sinè Quantitate: igitur convenit, quòd in Resurrectione sit illa Quantitas, quæ solebat esse, ut cum illis eisdem mensuris Principia invicem possint mensurari.

18. F.T.C.F. Sapientia sinè concordare non potest intelligere concordativum, concordabile & concordare, nec sinè concordativo, concordabili, & concordare potest attingere Concordantiam: igitur convenit, quòd attingat concreta Concordantiæ cum Quantitate, quam convenit esse in Resurrectione, ut cum illa eadem Quantitate attingat

tingat ipsammet Concordantiam & ipsamet concreta illius Concordantiæ.

19. F.T.E.F. Inter Animam & corpus est Conjunctio, quæ est Principium, quod Sapientia attingit cum Quantitate Animæ & corporis, sinè qua Quantitate non posset attingere illam Conjunctionem; & ideo est in Resurrectione illa eadem Quantitas Animæ & corporis, ut Sapientia attingat illam eandem Conjunctionem & illud idem Principium, sinè quo Resurrectio non posset esse.

20. T.C.E.F. Convenit, quòd in Resurrectione sit Concordantia, Principium & Medium: Concordantia, ut unum Principium habeat Concordantiam cum alio in resurgere; & convenit, quòd in Resurrectione sit Principium, ut possit principiari: & convenit, quòd Medium sit principiare & concordare, quæ non possent esse in Resurrectione sinè quantificare, de quo est indutum resurgere; igitur convenit, quòd in Resurrectione sit quantificare & illud idem naturale quantificare, quod solebat esse in præsente vita, cum naturali principiare & concordare.

SEXTA QUÆSTIO. G.

Qualis est Resurrectio?

SOLUTIO. *Camera.* B.E.G.

1. IN Resurrectione sunt Bonitas, Potestas & Voluntas, & ideo est Resurrectio bona, potens & amabilis, & istæ tres Qualitates sustentantur in Resurrectione, & in illis sunt appropriatæ Qualitates, ut propria corporalis Bonitas resuscitetur; & hoc idem de corporali Potestate; & ideo est illa Resurrectio bona, potens & amabilis, quæ facta est de corpore & rationali Anima.

2. B.E.T.B. In homine, antequam sit mortuus, sunt differentes bonæ & potentes Qualitates, secundùm quòd partes, ex quibus est compositus, sunt differentes; & ideo cum talibus bonis & potentibus Qualitatibus resuscitabitur corpus Martini vel Petri, de quibus habituantur & vestiuntur ossa, quæ sunt bona, & hoc idem de venis & nervis & vitalibus spiritibus & de carne & de illis bonis Qualitatibus, quæ pertinent ad corpus hominis in resuscitare; igitur non resurgent fæces, quæ sunt in corpore Martini, nec omnes ungues & capilli, qui fuerunt ipsius, quia, si id fieret, non posset esse Resurrectio sub genere bonæ Qualitatis, & figura corporis esset confusa & sub genere malæ Qualitatis.

3. B.E.T.E. Resurrectio erit de illis iisdem Principiis & Potestatibus, quæ Anima & corpus Martini habuerunt in Bonitate in hac præsente vita, & ideo resurget ille idem Martinus: quia, si idem Martinus non resurgeret, non essent Principia & Potestates illius in genere bonæ Qualitatis, sed essent in mala Qualitate.

4. B.E.T.G. In Martino est Qualitas ratione Finis, ut Martinus possit esse qualis, & non alter; & ista Qualitas, quæ secernit Martinum ab aliis, est bona & potens, cum qua convenit, quòd resurgat Martinus, ut cum illa possit esse in Resurrectione ille idem, qui erat in hac præsente vita.

5. B.G.T.B. Inter Resurrectionem & hanc vitam, in qua sumus, est Differentia existens in prædicamento bonæ & amabilis Qualitatis, & ratione hujus Differentiæ, si Martinus moritur bonus, resurget bonus, si verò moritur malus, resurget malus.

6. B.G.T.E. Qualitas Bonitatis est amabilis in principiando bonum, & Qualitas Voluntatis est bona in principiando bonum amare, & Qualitas Voluntatis est mala in principiando malum amare; igitur convenit, quòd sustentetur Qualitas in Resurrectione, secundùm quòd diximus.

7. B.G.T.G. In Resurrectione est Finis, qui est bonus & amabilis, & ideo in Resurrectione est Finis in genere bonæ & amabilis Qualitatis, per quod genus Qualitatis sustentatum in Bonitate, Voluntate & Fine resuscitatus homo est dispositus, ut glorificetur seu puniatur, in quo non posset esse dispositus, si non resurgeret cum illis propriis & appropriatis Qualitatibus, quæ in suo corpore tempore suæ mortis erant sustentatæ.

8. B.T.B.E. In Bonitate sunt diversa Principia, videlicet bonificativum, bonificabile & bonificare, quæ sunt differentia aliud ab alio, & quodlibet horum sic distinctorum est indutum diversis Qualitatibus, attamen est una Qualitas communis omnibus tribus, sed per alium modum est appropriata uni Principio, & per alium modum alteri, & cum tali modo Qualitatis resurget Martinus, ut in illo modo significetur Beata Trinitas.

9. B.T.B.G. In Resurrectione est Differentia Finis & Bonitatis, & ideo est alia Qualitas Bonitatis, & alia Finis; Qualitas Finis remanet in Resurrectione sinè alteratione & mutatione, & illa Qualitas potest esse bona vel mala: potest esse bona, si Martinus

tinus moritur bonus: potest esse mala, si moritur malus per malas operationes; & ideo convenit, quòd substantialis Bonitas induta propriâ Qualitate resurgat cum illa appropriata Qualitate per bona opera vel per mala in puncto mortis.

10. B.T.E.G. Principium est propter principiare, & Bonitas propter bonificare, & ideo sunt Bonitas & Principium induta Qualitate Finîs, cum qua Qualitate convenit, quòd sit resurgere, ut illa Qualitas sit instrumentum ad dandam Gloriam per principiare bonum, & ad dandam pœnam per principiare malum.

11. E.G.T.B. Amativum, amabile & amare sunt in Voluntate distincta per Differentiam, & sunt possificata per Potestatem, & sunt hoc, quod sunt, per Voluntatem; igitur sunt omnia tria qualia per Qualitatem Potestatis, Voluntatis & Differentiæ; igitur convenit, quòd omnia tria resurgant ita qualia sub speciebus supradictarum Qualitatum.

12. E.G.T.E. Amativum, amabile & amare sunt in Voluntate hominis Principia per Principium, & Potestates per Potestatem, & ideo sunt induta de Qualitatibus Principii & Potestatis, & Potestates & Principia sunt habituata de propria amabili Qualitate, in quantum sunt amabilia; & ideo convenit, quòd resurgere sit indutum de prædictis indumentis & habitibus, quæ sunt sub genere Qualitatis.

13. E.G.T.G. In Voluntate est possificare per amare, & in Potestate est amare per possificare, & ideo per Qualitatem Finîs participant Potestas & Voluntas in Qualitate possificandi & amandi, cum qua Qualitate resurget Martinus, si moriatur bonus, &, si moriatur malus, resurget cum contraria Qualitate.

14. E. T. B. E. Si non esset Differentia, non esset quale in Potestate, nec quale in Principio, & si non essent qualia, non haberet Qualitas subjectum, in quo sustentaretur; igitur conveniet, quòd Qualitates sint in hominibus, qui resurgent, ut possint esse quales determinati; & in quantum erunt quales, erunt illi iidem in Resurrectione, qui fuerunt ante mortem.

15. E. T. B. G. Si non esset Differentia, esset nullus Finis qualis, quia Qualitas non potest esse sinè Differentia, nec sinè Qualitate potest aliquid esse quale; & sic nullus Finis posset esse, si non esset qualis & si non esset Qualitas; & ideo, ut Finis sit in resurgere, convenit, quòd in Resurrectione sit illa Qualitas, in qua homines erant quales in hac vita, antequam erant mortui.

16. E. T. E. G. In Potestate est Finis qualis secundùm unum Principium, & Finis est qualis secundùm aliud Principium, & ideo potest esse in Principio possificare, principiare & complere; hoc idem sequitur in Resurrectione, quæ non posset esse in principiare, possificare & complere sinè Qualitate illorum, qui sunt mortui.

17. G. T. B. E. In Resurrectione sunt distincta Principia amabilia, & sunt amabilia sub certis Qualitatibus, sinè quibus certis terminis non essent amabilia; & quia Resurrectio est valde amabilis, convenit, quòd Qualitas amabilis in hoc Mundo resuscitetur in Resurrectione, in quantum pars ipsius resuscitare, ex qua Qualitate colligitur, quòd idem Martinus resuscitabitur in alia Vita.

18. G.T.B.G. Voluntas amat Finem Qualitatis in Differentia amantis, amabilis & amare, ut sua concreta cum Fine & cum Qualitate sint determinata, & illa de ipsis plena & in eis sustentata; hoc idem sequitur de Qualitate in resuscitare, quod sequitur in amare.

19. G.T.E.G. Voluntas amat Principia ipsius resuscitare, quia amat Finem sui amare, & ideo amat Qualitatem in resuscitare, secundùm quòd suum amare est habituatum & vestitum Qualitate; & ideo homines, qui nascuntur claudi, recuperabunt sua membra in Resurrectione, quæ erant in potentia Finîs & Principii induta potentiali Qualitate, quæ potentialis Qualitas in Resurrectione erit conversa in actualem Qualitatem, in qua corpus claudi erit proportionatum & completum.

20. T. B. E. G. Differentia, Principium & Finis sunt substantiales partes corporis Martini, in quibus sustentantur propriæ & appropriatæ Qualitates, ut illæ partes sint determinatæ per illas Qualitates; & ideo convenit, quòd, sicut sunt determinatæ per Qualitates, sic per easdem Qualitates Differentia, Principium & Finis sint in corpore Martini resuscitatæ partes, ut totum resurgat cum suis partibus, & partes totius in suo toto resurgant.

✠

SEPTI-

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

Quando erit Resurrectio?

SOLUTIO. *Camera.* E.F.H.

1. RResurrectio erit per Potestatem, in quantum poterit esse, & erit per Sapientiam DEI in illo Tempore, quo poterit esse, & erit cum Virtute Potestatis & Sapientiæ.

2. E. F. T. E. Resurrectio erit in fine Mundi ût pars, quem finem incipere esse non principiabit naturalis Potestas, quia Sapientia DEI scit numerum hominum, qui possunt esse, & qui venient in esse.

3. E. F. T. F. In Sapientia est Medium, scilicet intelligere, quod est inter intellectivum & intelligibile: & quando Medium est æqualiter inter utrumque, potest intellectivum intelligere intelligibile; sed quia nostrum intelligere non est in Medio amborum secundùm intelligibilitatem Temporis Resurrectionis, non possumus per nostrum intelligere mensurare, quando Resurrectio erit à Tempore, in quo sumus, usque ad illud Tempus, in quo simpliciter erit.

4. E.F.T.H. Scire DEI est majus in Potestate, quàm nostrum scire, & ideo non possumus tantum scire, quantum DEUS; igitur DEUS supra nostrum scire comprehendit & scit Tempus, in quo erit Resurrectio.

5. E.H.T.E. Nostrum scire est principiatum cum Virtute & cum Potestate, & est aliud secundùm materiale Principium, & aliud secundùm formale Principium, & aliud secundùm finale Principium, & aliud secundùm efficiens Principium, quod ipsum facit de phantasticis speciebus, quas abstrahit de intelligibili objecto; & quia finis Mundi non sentitur à nobis, ideo nec Virtus nostri scire se tantum extendit, quòd possimus scire, quando erit finis Mundi.

6. E.H.T.F. In Potestate est possificare existens in Medio possificativi & possificabilîs, & quando existit in Medio amborum cum Virtute, est remotum à Vitio in ambobus: hoc autem non est nostri scire, quia vitiosè existit inter intellectivum & intelligibile, in quantum possumus ignorare hoc, quod est intelligibile & potest intelligi, & per Vitium, in quo est nostrum intelligere, non possumus scire, quando erit Resurrectio.

7. E.H.T.H. Major Virtus est in majori Potestate, & major Potestas in majori Virtute: in hac Majoritate non est nostrum intelligere; & ideo non possumus scire, quot sint anni à Tempore, in quo sumus, usque ad Tempus, in quo erit Resurrectio.

8. E.T.E.F. Secundùm Principium & Medium possumus considerare Finem, & nostrum intelligere est principiatum & successivè existit in Medio usque ad Finem, videlicet usque ad intelligibile; sed quando contingit, quòd intelligibile non intelligitur, remanet nostrum intelligere in Medio, & non potest attingere intelligibile in illo Medio, quousque transeat ad Finem, in quo attingit intelligibile, in quantum ipsum intelligit; at, quia nostrum intelligere non transit ad finem Mundi, non possumus attingere, quamdiu Mundus durabit, in cujus fine erit Resurrectio.

9. E.T.E.H. Majus Principium potest esse extremitas majoris Medii & majoris Finîs, & hoc idem sequitur de majori Medio, quod potest esse in Medio majoris Principii & majoris Finîs, & hoc idem de majori Fine, qui potest esse Complementum majoris Principii & majoris Medii; at, quia nostrum intelligere non est in hoc triangulo Majoritatis, non potest attingere nec mensurare dies, qui erunt usque ad Resurrectionem.

10. E.T.F.H. Majus Medium est in majori Potestate, & quia nostrum intelligere non est in majori Potestate, non potest transire ultra terminos suæ Potestatis ad intelligendum, quando erit Resurrectio.

11. F.H.T.E. Virtus intelligendi est secundùm Principia Virtutis & Sapientiæ, ultra quæ Principia non possumus intelligere; & quia ultra illa est intelligibilitas Temporis, in quo erit Resurrectio, ideo non potest noster Intellectus transire usque ad illam intelligibilitatem.

12. F. H. T. F. A Tempore, in quo sumus, usque ad Tempus, in quo erit Resurrectio, est Medium: & quia nostrum intelligere non est per totum illud Medium, non habet Virtutem ad attingendum terminum, in quo erit Resurrectio.

13. F.H.T.H. Nullus homo potest scire, quando morietur, & ideo deficit suo scire major Virtus in minori Tempore; igitur ille, qui est in minori Virtute intelligendi, in quantum non potest scire, quando morietur, quomodo poterit scire majus Tempus, quod est à nobis usque ad Tempus, quo finietur Mundus, in quo erit Resurrectio?

14. F. T. E. F. Antequam Sapientia possit attingere Medium, convenit, quòd attingat

gat Principium : & antequam attingat Finem, convenit, quòd attingat Medium; & ideo ejus mensuræ, cum quibus mensurat similitudines realium entium, sunt ordinatæ, quæ non essent in ordine, si antè attingeret Finem, quàm principiaret Medium, & Medium, quàm Principium; igitur secundùm talem ordinem convenit, quòd nostrum intelligere remaneat extra Tempus, in quo erit Resurrectio.

15. F. T. E. H. Majus creatum Principium, quod Sapientia potest intelligere, est in Fine, propter quem Mundus fuit creatus, qui Finis est, ut DEUS recolatur, intelligatur & ametur; ad attingendum talem Finem sufficit noster Intellectus, & hoc, ratione cujus sufficit, est, quia habet mensuras, cum quibus potest mensurare majus Principium, quæ mensuræ sunt major Bonitas, major Magnitudo, & sic de aliis Principiis; hoc idem facit Geometer, qui habet quadrangulum, cum quo mensurat altitudines turrium, & Astronomus, qui cum quadrangulo mensurat horas diei, sed nostrum intelligere non habet, cum quo possit computare nec comprehendere numerum dierum, qui intersunt usque ad diem Judicii; tamen habemus unam mensuram, quam proponimus dicere in ultima Camera hujus Capitis.

16. F. T. F. H. Majus Medium Temporis est à principio, quo Mundus fuit creatus, usque ad finem, quando erit Resurrectio; & ideo, sicut noster Intellectus non habet naturam, quòd possit scire, quot dies fuerint à principio, quo Mundus fuit creatus, usque ad diem, in quo sumus, sic non habet naturam, quòd possit scire, quot dies erunt à die, in quo sumus, usque ad diem, in quo erit Resurrectio.

17. H. T. E. F. In Principio est principiare virtuosum Medium, si principiat cum Virtute: at, si illi deficit Virtus, est principiare vitiosum Medium inter vitiosum principiativum & vitiosum principiabile; quia ergo nostrum intelligere non habet Virtutem in principiando extra se ipsum, & illud non est in die, in quo erit Resurrectio, non possimus intelligere, quot dies sint usque ad diem, in quo erit Resurrectio.

18. H. T. E. H. Majus Principium non potest esse sinè majori Virtute, nec major Virtus sinè majori Principio; & quia nos non possumus principiare intelligere cum majori Virtute, deficit nostrum intelligere in attingenda majore Virtute intelligibilitatis, quàm sit Virtus nostræ intellectivitatis; & ideo non possumus attingere, quot dies erunt usque ad diem Resurrectionis.

19. H. T. F. H. Majus Medium, quod sit in Virtute, est virtuificare, & majus Medium, quod sit in Sapientia, est intelligere; at, si noster intellectus intelligeret dies, qui erunt usque ad Resurrectionem, esset Medium Virtutis majus, quàm virtuificare, in quantum non habet Virtutem, quòd possit intelligere, quot dies erunt usque ad Resurrectionem.

20. T. E. F. H. Majus creatum Principium fuit in creando Humanitatem Christi, quia omne reliquum creatum non æquivalet Humanitati Christi, & valor est iste, in quantum Filius DEI induit illam Humanitatem, in qua factus est Homo; & quia illud Principium est majus, convenit, quòd sit principiatum in majori Medio, ut Principium & Medium habeant Æqualitatem in Majoritate, & convenit, quòd majus Medium Temporis sit inter diem, quo Mundus fuit creatus, & diem, quo Mundus finietur; igitur convenit, quòd Filius DEI sit incarnatus & factus Homo in illo Medio, quod est in Tempore cum Majoritate, ut sit Æqualitas in Majoritate Principii, Medii & Finis; & quia scimus Tempus à creatione Mundi usque ad diem, quo Filius DEI fuit incarnatus, possumus scire secundùm illas mensuras dierum, quot dies erunt à die, quo DEUS fuit incarnatus, usque ad finem Mundi, in quo erit Resurrectio.

OCTAVA QUÆSTIO. I.

Ubi erit Resurrectio?

SOLUTIO. *Camera.* C. E. I.

1. RESurrectio erit in magnificare, possificare & verificare: erit in magnificare, quia erit magna: erit in possificare, quia poterit esse: erit in verificare, quia erit vera; & ideo erit Resurrectio in diversis locis, secundùm quòd materia humani mortui corporis est cum majori quantitate in uno Loco, quàm in alio.

2. C. E. T. C. Resurrectio erit in Concordantia Magnitudinis & Potestatis, sinè qua Concordantia non posset esse: erit in Concordantia Magnitudinis & Potestatis, in quantum Magnitudo tantum magnificabit Potestatem in resuscitare, quantum Potestas possificabit Magnitudinem; & in isto passu potest homo cognoscere modum, secundùm quem poterit esse Resurrectio, & homo

homo potest removere dubium, quod habetur de Resurrectione, utrùm erit, vel non.

3. C. E. T. F. Resurrectio erit in suismet Principiis, hoc est, in illis iisdem subjectis, in quibus sustentabitur resurgere, scilicet in Anima & corpore hominis, qui resurget congregando & conjungendo Magnitudinem & Potestatem Animæ cum Magnitudine & Potestate corporis, & insimul venient ad audiendum Judicium in illo Loco, in quo JESUS Christus resurrexit, quæ Resurrectio secundùm Magnitudinem & Potestatem est Principium & Finis Resurrectionis aliorum hominum.

4. C. E. T. I. Resurrectio erit in Æqualitate Magnitudinis & Potestatis, quia erit tanta per Magnitudinem, quanta per Potestatem, & tanta per Potestatem, quanta per Magnitudinem, quia Potestas sinè Magnitudine non posset ipsam possificare, quia resurgere non posset esse per parvam Potestatem: nec Magnitudo sinè Potestate posset ipsam magnificare; & ideo nullus homo deberet dubitare de Resurrectione, postquam illam intelligit in Æqualitate Magnitudinis & Potestatis.

5. C. I. T. C. Resurrectio erit in Concordantia Veritatis & Magnitudinis, quæ in Resurrectione habent Concordantiam, Magnitudine magnificante Veritatem Resurrectionis, & Veritate verificante Magnitudinem Resurrectionis.

6. C. I. T. E. Resurrectio erit in Principiis Magnitudinis & Veritatis, videlicet in magnificativo, magnificabili & magnificare, & in verificativo, verificabili & verificare; & ideo erit Resurrectio in suismet Principiis, videlicet in resuscitativo, resuscitabili & resuscitare: & in quantum erit in resuscitativo, erit in Magnitudine & Veritate Bonitatis, Æternitatis, Potestatis, Sapientiæ & Voluntatis DEI.

7. C. I. T. I. Resurrectio ita erit in Æqualitate Magnitudinis & Veritatis, sicut est Æqualitas in magnificativo, magnificabili & magnificare, & in verificativo, verificabili & verificare; & ideo non poterunt in Resurrectione resistere Parvitas nec Falsitas.

8. C. T. C. E. Resurrectio Martini erit in sepulchro, ubi Martinus fuit sepultus, quia in illo Loco aggregabuntur Principia & partes corporis, & illud corpus ducetur in illum Locum, ubi Anima recessit ab illo, in quem Locum veniet Anima, & conjungetur cum corpore Martini; & hoc convenit sic esse, ut Resurrectio & Locus, ubi Martinus fuit mortuus, sint in magna Concordantia.

9. C. T. C. I. Convenit, quòd in Resurrectione sit magnificare, concordare & æqualificare partes ad partem, quousque corpus Martini reviviscat; & quia convenit, quòd in Resurrectione sit magnificare, concordare & æqualificare, de necessitate convenit, quòd Resurrectio sit in magnificare, concordare & æqualificare.

10. C. T. E. I. Resurrectio erit major in Principiis corporis æqualiter existentibus aliis in aliis, quàm in sepulchro Martini aut in camera, in qua Martinus fuit mortuus, & hoc ideo, quia Resurrectio substantialiter erit intra corpus, & per accidens erit in illo Loco, in quo Martinus mortuus est.

11. E. I. T. C. Resurrectio erit in Concordantia Potestatis & Veritatis, ita, quòd Concordantia erit Locus Resurrectionis, in quantum erit subjectum ad possificandum & verificandum in concordando Animam & corpus in Resurrectione.

12. E. I. T. E. Resurrectio erit in Æviternitate, quia in ipsa principiabit Resurrectio Martini; & in quantum in illa principiabit Resurrectio, Potestas possificabit in æviternitate illud principiare, & Veritas verificabit ipsum; & ideo erit Resurrectio in verificare & possificare principiare & æviternare.

13. E. I. T. I. Resurrectio erit in æqualificatione, possificatione & verificatione, quæ sunt Loca Resurrectionis, extra quæ Loca non potest esse Resurrectio.

14. E. T. C. E. Resurrectio Martini erit in fine temporis, & principiabit in æviternitate, in qua æviternitate finit tempus, in quantum incipit æviternare & resuscitare, & hoc est ratione Concordantiæ & Potestatis, quæ sunt in æviternitate sinè finire & corrumpere.

15. E. T. C. I. Resurrectio habebit in se Potestatem, Concordantiam & Æqualitatem: & habebit in se Potestatem in concordando & æqualificando partes, de quibus erit Resurrectio: habebit in se Concordantiam, quæ concordabit possificare & æqualificare in partibus, de quibus erit Resurrectio: habebit in se Æqualitatem, quæ æqualificabit partes, de quibus erit Resurrectio; & ideo convenit, quòd Resurrectio sit in Potestate, Æqualitate & Concordantia.

16. E. T. E. I. Resurrectio erit de Potestate, Principio & Æqualitate, & ideo convenit,

nit, quòd sit in Potestate, Principio & Æqualitate; quia, si non esset in illis, non posset esse de illis, nec ipsa possent esse in Resurrectione, si Resurrectio non sustentaretur in illis.

17. I.T.C.E. Veritas & Concordantia sunt in Principio, per quod sunt Principia, quæ Veritas & Concordantia non possent esse Principia, si non essent in substantiali Principio, quod illas induit & eis dat suam similitudinem; hoc idem sequitur in Resurrectione, quam convenit esse in Principio cum Veritate & Concordantia.

18. I.T.C.I. Æqualitas & Concordantia non possunt esse in Veritate cum Falsitate, quia Falsitas non habet modum, secundùm quem Æqualitas sit in Concordantia in Veritate verificativi, verificabilis & verificare; igitur secundùm hoc erit Resurrectio in alia Vita, & non in ista.

19. I.T.E.I. Verificare non principiat in Falsitate, nec falsificare in Veritate, nec æqualificare in Inæqualitate; igitur principiat verificare in Veritate, & æqualificare in Æqualitate; & idem sequitur de resuscitare, quod principiat in Resurrectione & in Æqualitate verificandi & principiandi, in qua Æqualitate convenit, quòd sit Resurrectio & sit verificata & principiata.

20. T.C.E.I. Non potest esse Æqualitas Concordantiæ & Principii, nisi Concordantia & Principium existant in Æqualitate, & nisi Æqualitas sit in illis; hoc idem sequitur de Resurrectione, quæ est in Æqualitate & Concordantia suorum Principiorum, videlicet potentiæ elementativæ, vegetativæ, sensitivæ, imaginativæ & rationativæ, & etiam, quia Resurrectio est in habitu Bonitatis in bonis, & Magnitudinis in magnis, & hoc cum Æqualitate Concordantiæ in suis Principiis; & similiter in malis hominibus, in quibus Resurrectio est in habitu mali & magni mali secundùm mala, quæ peccator fecerit in hac præsente vita.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo erit Resurrectio?

SOLUTIO. *Camera* C.E.K.

1. IN Resurrectione partes ipsius habebunt Modum una in altera: sicut Magnitudo, quæ habebit Modum in magnificare Gloriam & Potestatem, qui Modus oritur de suo simplici Modo, quem habet in magnificativo, magnificabili & magnificare, & hoc idem sequitur de Modo Potestatis & Gloriæ in illis, qui salvabuntur, & de Potestate & de Pœna in illis, qui damnabuntur.

2. C.E.T.C. Magnitudo & Potestas habebunt in Resurrectione Concordantiam secundùm Modum sensualium partium, quæ secundùm qualitates habebunt Modum in congregando alias in alias: & secundùm Modum sensualitatis & intellectualitatis, sicut Animæ & corporis: & etiam secundùm Modum intellectualis & intellectualis, videlicet secundùm Magnitudinem, Potestatem & Concordantiam DEI, quæ habebunt Modum cum Magnitudine, Potestate & Concordantia resuscitati & salvati hominis, & habebunt Modum in puniendo resuscitatum & damnatum hominem.

3. C.E.T.E. In Principio est Modus efficientis, materiæ, formæ & finalis causæ, quia efficiens ratione Finis movet formam in materia, & forma per suam naturam, in quantum est agens, movet materiam, & materia, in quantum est patiens, habet naturam, quòd moveatur, & Finis habet naturam, quòd moveat ad se ipsum omnia Principia: cum tali Modo motûs habet Principium Modum existendi in Magnitudine & Potestate, & Magnitudo & Potestas habent Modum existendi in illis; & istos Modos omnium trium possumus considerare in Resurrectione.

4. C.E.T.K. Magnitudo secundùm Modum sui ipsius & secundùm Modum, quem recipit à Potestate, habet Modum in magnificando Minoritatem Potestatis, ut Parvitas non habeat Modum in Potestate, nec Potestas habeat Modum in Parvitate, cum qua minorificet Magnitudinem; hunc Modum habebunt Magnitudo & Potestas in resuscitatis salvatis hominibus, qui venerunt de Minoritate hujus Mundi.

5. C.K.T.C. Magnitudo & Gloria habent Modum in Concordantia, quia Magnitudo magnificat concreta Gloriæ, & Gloria glorificat concreta Magnitudinis, & isti duo Modi sustentantur in Modo Concordantiæ, quæ sustentatur in Modo Magnitudinis & Gloriæ; & hi tres Modi sustentantur in Resurrectione, cujus Modus in istis tribus Modis sustentabitur, & ipso erunt induti salvati homines.

6. C.K.T.E. Ignis habet Modum in calefaciendo aërem cum caliditate, & in desiccando aërem cum siccitate, & in isto Modo

Modo sustentantur Modi Principiorum, Appetituum & Magnitudinum; hoc idem sequitur in Resurrectione, in qua est Modus secundùm gloriari, magnificare & principiare per bona opera, & in principiare, magnificare & cruciare per mala opera.

7. C.K.T.K. Minoritas non habet Modum in magnificando gloriari, sicut Majoritas non habet Modum in minorificando magnum gloriari; & isti negativi Modi significant, quòd sui contrarii Modi sint in Resurrectione, cum quibus habet Modum essendi hoc, quod est.

8. C.T.C.E. In Resurrectione habet Magnitudo Modum magnificandi Concordantiam Principiorum resuscitati hominis sinè impedimento Parvitatis: & Concordantia habet Modum concordandi ipsa Principia sinè impedimento Contrarietatis: & ipsa Principia habent Modum secundùm Modum magnificandi & concordandi in æviternitate sinè Modo privandi; & ideo habent illa Principia tam magnum Modum concordandi & principiandi, quòd Corruptio & Privatio non poterunt ibi introducere suos Modos.

9. C.T.C.K. In Resurrectione habet Magnitudo Modum in Concordantia, Modo Magnitudinis magnificante Modum Concordantiæ, qui Modus Concordantiæ est magnus in concordando unam minorem partem cum alia minore parte, sicut in cholerico resuscitato est Concordantia aëris & aquæ: & Concordantia etiam habet Modum in ipso in concordando parvas partes cum magnis, sicut in concordando frigiditatem cum terra, & humiditatem cum igne: etiam habet Concordantiam in concordando magnas partes in cholerico, sicut in concordando substantiam ignis & substantiam terræ.

10. C.T.E.K. In substantia est Modus, quo sunt partes aliæ in aliis; sicut in Principio, quod est magnum in Magnitudine: & Magnitudo, quæ est Principium in Principio: & Magnitudo & Principium, quæ in Majoritate sunt remota à Minoritate; secundùm tales Modos est Modus Resurrectionis, quia in peccatoribus sunt Magnitudo & Principium in Minoritate, & in justis hominibus sunt Magnitudo & Principium in Majoritate.

11. E.K.T.C. Potestas cum Concordantia habet Modum in Gloria, per quem possunt esse gloriativum, gloriabile & gloriari: & Gloria cum Concordantia habet Modum in concretis Potestatis, per quem eis dat suam similitudinem; & secundùm istum Modum possumus considerare Modum Resurrectionis.

12. E.K.T.E. Possificare & Gloriari non possunt habere Modum sinè Modo principiandi; igitur convenit, quòd in Resurrectione possificare & appetitus resurgendi habeant Modum secundùm Modum principiandi & resurgendi in æviternitate.

13. E.K.T.K. Per minorem Potestatem non potest habere Gloria majorem Potestatem in gloriando; & ista impossibilitas est ideo, quia minor Potestas non habet Modum in majori gloriari; igitur potest homo considerare contrarium istius Modi in Resurrectione.

14. E.T.C.E. Substantialis Potestas habet in se ipsa tres substantiales Potestates, quæ sunt de sua essentia, videlicet possificativum, possificabile & possificare, & in istis tribus habet Concordantia naturalem Modum, qui Modus & Concordantia erunt in Resurrectione de Potestatibus & Principiis, de quibus erit resurgere; dicimus tamen, quòd hoc erit in Resurrectione beatorum, & contrarium in Resurrectione damnatorum.

15. E.T.C.K. In Minoritate habet Concordantia Modum concordandi minorificativum, minorificabile & minorificare, & in Concordantia habet Minoritas Modum minorificandi concordativum, concordabile & concordare; & secundùm Modum, quem Minoritas habet in Concordantia, & Concordantia in Minoritate, habet Potestas, quæ est in ambabus, Modum possificandi concordare & minorificare; & quia in Resurrectione erunt Potestas, Concordantia & Minoritas, possumus secundùm Modum omnium trium considerare Modum Resurrectionis.

16. E.T.E.K. Principium habebit Modum in Majoritate per modum Minoritatis in minorificando se ipsum in Potestate, nisi Potestas se defendat in Potestate secundùm Modum Majoritatis, ratione cujus Modi accipit Modum in majorificando Principium, ut destruat Modum, quem Principium accepit à Minoritate; istum Modum possumus considerare in Resurrectione secundùm minora Principia istius Vitæ, & secundùm majora Principia alterius Vitæ.

K.T.

17. K.T.C.E. Resurrectio principiabit cum Modo Concordantiæ in concordando gloriativum, gloriabile & gloriari, & principiabit cum Modo Principii in principiando gloriari & concordare; unde habebit Resurrectio Modum in æviternare gloriari, concordare & principiare in Fine illius temporis, quod finitur in principiando æviternare.

18. K.T.C.K. In gloriari est concordare indutum Gloriâ & Concordantiâ, & ista indumenta sunt secundùm Modum hujus Mundi, qui est de illo panno, in quo sustentatur Minoritas; est igitur in Resurrectione Modus alterius panni contrarius Modo istius Mundi indutus panno æviternitatis.

19. K.T.E.K. Resurrectio est subjectum duobus Principiis, per unum Principium habet modum Minoritatis, & per alterum habet Modum Majoritatis, & ideo sunt in Resurrectione duo Modi, per unum habent boni homines Modum in gloriari, & per alium habent mali homines Modum in puniri.

20. T.C.E.K. Concordantia, Principium & Minoritas habent diversos Modos in Resurrectione, & isti Modi sunt per unum modum simplices, & compositi per alium: simplices sunt, in quantum quodlibet Principium concurrit ad Resurrectionem secundùm suum proprium Modum: sunt compositi, in quantum quodlibet venit ad Resurrectionem secundùm Modos, quos accipit ab aliis Principiis; & ideo sunt in Resurrectione simplices & compositi Modi.

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo est Resurrectio?

SOLUTIO. *Camera.* F.G.K.

1. RESurrectio est cum Sapientia & Voluntate DEI, quæ mortuum hominem reducunt vivum, ut habeat Gloriam, si est prædestinatus, & Pœnam, si est præscitus.

2. F.G.T.F. Sapientia DEI scit quales & quot sint partes mortui Martini, &. Voluntas DEI amat Resurrectionem Martini, secundùm quòd Sapientia scit partes illius, & ipsæ sunt ita amabiles ad resuscitandum, sicut scibiles; & cum tali Medio erit resuscitare, ita, quòd Sapientia & Voluntas erunt instrumenta, in quantum erunt agentes in Resurrectione.

3. F.G.T.G. Homo principaliter est creatus ad aliam Vitam, & secundariò fuit creatus ad hanc Vitam; igitur erit Resurrectio cum Fine, propter quem fuit creare, & cum Sapientia DEI, quæ scit illum Finem, in quo Sapientia ita erit causa ad resuscitandum, sicut Voluntas DEI ad amandum Resurrectionem; igitur Resurrectio erit cum Fine intelligendi & amandi.

4. F.G.T.K. Resurrectio erit cum Majoritate, quæ est contraria Minoritati, quæ Majoritas erit instrumentum in resuscitando, in quantum in illa apparebunt majus intelligere & majus amare.

5. F.K.T.F. Sapientia DEI intelligens Gloriam, quæ conveniet prædestinato, intelliget resuscitabiles partes, & illud intelligere erit cum Potestate, quæ congregabit illas, in quantum eas poterit congregare, & cum Bonitate, quæ ipsas conjunget in bonificando, & cum Magnitudine in magnificando, & sic de aliis Dignitatibus DEI, quia omnes erunt instrumenta ad resuscitandum, & alia erit instrumentum cum altera in Resurrectione secundùm scibilitatem & gloriabilitatem prædestinati hominis.

6. F.K.T.G. Sapientia DEI scit Finem partium corporis mortui Martini, & sicut ipsæ per Sapientiam DEI sunt scibiles, sic sunt per Gloriam DEI glorificabiles: & sicut sunt per Sapientiam DEI scibiles, & per Gloriam glorificabiles, sic sunt per Finem reducibiles ad resuscitandum; & ideo sunt Sapientia, Gloria & Finis illa Principia, cum quibus conveniet, quòd sit resuscitare, sinè quibus Resurrectio non posset esse.

7. F.K.T.K. In Resurrectione erit Minoritas instrumentum, cum quo erit Resurrectio, hoc est, erit instrumentum minori gloriari, & illud minus gloriari erit instrumentum cum intelligere.

8. F.T.F.G. Sapientia DEI mensurabit omnes Fines hominum, & conjunget illos cum scibilitate illorum: hoc idem faciet Finis DEI secundùm suum officium; igitur erit Resurrectio cum Mensuris intelligendi & complendi.

9. F.T.F.K. Resurrectio erit cum minorificabilitate secundùm materiam Martini, & erit cum majorificabilitate secundùm Formam, quæ dabit esse Resurrectioni, videlicet Divina Intellectivitas; & sic erit Resurrectio cum Majoritate & Minoritate.

10. F.T.G.K. Finis, propter quem Sapientia DEI intelligit Minoritatem in Resurrectione, est ideo, ut minores res majorificentur in ejus intelligere: sicut martellus, qui majorificatur in Fine clavi; hoc idem facit Finis DEI, qui minores res majorificat cum suo complere & quiete; igitur erit Resurrectio cum complere, intelligere & majorificare minores res in resuscitare.

11. G.K.T.F. Voluntas amat cum amativo, & Gloria glorificat cum gloriativo, & amativum amat cum amabili, in quantum sinè illo non posset esse amare: hoc idem sequitur de gloriativo, quod sinè gloriabili non posset gloriari; igitur est instrumentum amandi & gloriandi, & convenit, quòd hoc instrumentum sit in resuscitare.

12. G.K.T.G. Voluntas DEI amat Finem, ad quem creavit hominem, & quia ipsum creavit ad glorificandum, amat Gloriam cum complere; hoc idem facit Gloria DEI de Fine; sed quia nobis deficiunt verba de Gloria, nescimus ita loqui secundùm Finem, ût facimus secundùm amare; & istum eundem defectum habemus ad significandum id, cum quo erit Resurrectio.

13. G.K.T.K. Divina Voluntas amat Gloriam hujus Mundi cum minori amare, & Gloriam alterius cum majori: attamen ejus amare non est simpliciter majus neque minus, sed, quia Gloria est amabilis in hac Vita cum Minoritate, & in alia cum Majoritate, ideo habet in suo amare Majoritatem & Minoritatem simpliciter secundùm effectum: igitur secundùm istum modum possumus considerare instrumenta, cum quibus est Resurrectio.

14. G.T.F.G. Voluntas amat in se ipsa amare, ut in illo conjungantur amativum & amabile cum Fine amandi; hoc idem sequitur in Resurrectione, quæ est cum Fine resuscitativi, resuscitabilis & resuscitare.

15. G.T.F.K. Voluntas amat minus amare cum majori amare: sicut Voluntas DEI, quæ cum majori amare amat minus amare hominum: & Voluntas hominum cum minori amare amat majus amare, videlicet amare DEI, quod est majus, quàm omne aliud amare; & ideo existit resuscitare in Medio majoris & minoris amare, cum quo erit Resurrectio.

16. G.T.G.K. Si Minoritas non esset amabilis, non posset esse: quia nullum creatum ens potest habere entitatem sinè Fine; & hoc est ideo, quia Voluntas DEI non creavit aliquam entitatem sinè amabilitate; ergo erit Resurrectio cum Fine amabilitatis, licèt amare resuscitati hominis sit cum Minoritate.

17. K.T.F.G. Finis Animæ est gloriari in memorando, intelligendo & amando DEUM, & Finis corporis est videre Corpus Christi, & audire voces & cantus, quos Sancti Gloriæ dabunt de JESU Christo; igitur erit Resurrectio cum congregatione Animæ & corporis, & cum Fine amborum.

18. K.T.F.K. Resurrectio erit cum æviternare, quia erit posita in æviternitate, & erit in æviternitate cum gloriari vel cum punire: & si est cum gloriari, erit cum Majoritate: & si est cum punire, erit cum Minoritate, & Medium amborum erit cum æviternare, per quod Medium unum non poterit transire ad aliud.

19. K.T.G.K. Finis ipsius gloriari non est cum minorificare, cum sit cum Majoritate; igitur erit Resurrectio cum Fine majoris gloriari, quod majus gloriari est cum Fine majoris memorare, intelligere & amare DEUM.

20. T.F.G.K. Resurrectio erit cum Medio & Fine & Minoritate: erit cum Medio, quantum ad actum agentis & agibilis: erit cum Fine, in quantum mortui homines reducentur ad Finem, propter quem sunt creati: erit cum Minoritate, in quantum accidentales partes resuscitabuntur & sustentabuntur in resuscitatis substantialibus partibus.

Diximus de Resurrectione secundùm modum decem Regularum, qui modus dat lætitiam, spem & consolationem justis hominibus, & dat terrorem & conscientiam injustis, si illam memorent.

QUÆSTIO IX.

De Paradiso.

PRIMA QUÆSTIO. B.

Utrùm sit Paradisus?

SOLUTIO. *Camera.* B.F.G.

1. AD probandum, quòd sit Paradisus, inquiremus ejus probationem in hoc, quod Bonitas, Sapientia & Voluntas DEI significant, videlicet, quòd sit bonum, quòd sit Paradisus, & quòd sit bonum, quòd DEUS intelligatur & ametur secundùm conditiones, quas requirunt ejus Bonitas, Sapientia & Voluntas; igitur est Paradisus, secundùm quòd convenit bono intelligere & amare; sed, si Paradisus non esset, foret bonum, quòd DEUS à suo populo non intel-

intelligeretur nec amaretur in æviternitate, quod est impossibile & contra significationes, quas diximus.

2. B.F.T.B. In Sapientia hominis sunt Bonitas & Differentia significantes, quòd Paradisus sit: est Bonitas in Sapientia, in quantum bonum est intelligere, quòd Paradisus sit: Differentia est in Sapientia cum Bonitate, in quantum bonum est intelligere sanctam Trinitatem DEI in æviternitate cum Differentia & Æqualitate Paternitatis, Filiationis & Spirationis; igitur Paradisus est, ut Sapientia & Bonitas DEI & Differentia Personarum non deficiant creatæ Bonitati in Differentia & intelligere.

3. B.F.T.F. In Bonitate est bonificare Medium inter bonificativum & bonificabile, & istud Medium est intelligibile; & si Paradisus est, est intelligibilis in æviternitate: at, si Paradisus non esset, esset tantùm intelligibilis in temporalitate, & intelligibilitas esset nobilior in humana ratione, quàm in realitate suî ipsius, quæ humana ratio intelligit intelligibilitatem Bonitatis Paradisi in æviternitate: sed, quia intelligibilitas est nobilior & verior in realitate, quàm in phantastica specie, est probatum, quòd necessariò sit Paradisus.

4. B.F.T.G. In Sapientia hominis sunt Finis & Bonitas: Bonitas est in Sapientia hominis cum Fine boni intelligere: & Finis est in Sapientia hominis in complere & quietare bonum intelligere; hoc omne est in Sapientia, si Paradisus est; at, si non esset, deficerent Bonitas & Finis bono & completo intelligere, & ipsum intelligere esset in contrario Bonitatis & Finîs; sed quia hoc est multùm inconveniens & contra increatam Bonitatem, Sapientiam & Finem, de necessitate est contrarium inconvenientis, cum quo significatur & probatur Paradisus.

5. B.G.T.B. Voluntas, quæ amat, quòd Paradisus sit, habet bonum amare, si Paradisus est, & haberet malum amare, si odiret, quòd esset Paradisus: & hoc declarat & significat Differentia; at, si Paradisus non esset, confunderetur Claritas bonæ amativitatis, amabilitatis & amare, quæ confusio est impossibilis: igitur probatum est, quòd sit Paradisus.

6. B.G.T.F. Si Paradisus est, est in illo amare Medium inter bonam amativitatem & bonam amabilitatem, quæ bona amabilitas est DEUS, & bona amativitas est bona Voluntas, quæ amat DEUM cum bono amare, inter quam amabilitatem & amativitatem non est amare extraneum nec phantasticum Medium; at, si Paradisus non esset, non esset aliquod creatum amare, quod amaret DEUM in sua propria amabilitate, sed amaret DEUM in phantastica amabilitate cum bona amativitate & bona quiete, quod est impossibile; & de hoc habemus experientiam, quia in nullo phantastico amare quiescit bona amativitas.

7. B.G.T.G. Quia DEUS creavit Voluntatem hominis ad bonum Finem, creavit Voluntatem hominis ratione suæ Divinæ amabilitatis & Divini Finîs & Divinæ Bonitatis; igitur necessariò convenit, quòd sit Paradisus, ut sequatur Finis, ad quem Divina Bonitas & Voluntas creaverunt creatam Voluntatem hominis, qui Finis non posset sequi extra Paradisum nec extra æviternitatem.

8. B.T.B.F. Si Paradisus est, est Differentia cum differentiare in bonificare contemplari, in quo terminativè conjunguntur bonum contemplativum & bonum contemplabile, ita, quòd inter ambo non sit aliquod extraneum Medium, & contemplari vivit in æviternitate illuminatum & indutum ambabus proprietatibus; at, si non esset Paradisus, sequeretur totum contrarium, quæ Contrarietas est impossibilis; per quam impossibilitatem probatur, quòd Paradisus sit.

9. B.T.B.G. Differentia non posset esse in Bonitate sinè Fine bonificativi, bonificabilîs & bonificare: & simili modo Finis istius Vitæ non posset esse sinè Fine alterius Vitæ: & hoc idem de Differentia, quia Finis bonificativitatis non haberet quietem in Fine bonificabilitatis, & hoc idem de bonificare, quod non haberet Finem, in quo bonificativum & bonificabile haberent quietem; & quia quies convenit cum *esse*, & contrarium cum *non esse*, est probatum, quòd Paradisus sit.

10. B.T.F.G. Bonificare est in Medio bonificativi & bonificabilîs, & ideo est in Medio amborum, ut possit esse subjectum ad complendum bonificativum & bonificabile; & hoc complementum non posset sustentari in creatura, si Paradisus non haberet *esse*, in cujus privatione vacuitas Finîs haberet *esse* in æviternitate, quod est impossibile in Fine Bonitatis.

F. G.

11. F.G.T.B. Inter Sapientiam & Voluntatem hominis est Differentia, & in Sapientia est Differentia intellectivi, intelligibilis & intelligere: & in Voluntate amativi, amabilis & amare: & per Differentiam potest habere Sapientia intellectivitatem & intelligibilitatem & intelligere, & Voluntas amativitatem & amabilitatem & amare: & ideo cum Differentia participant & possunt participare Sapientia & Voluntas in intelligere & in amare Paradisum, si Paradisus est; at, si non esset, participarent contra amabilitatem & intelligibilitatem amare & intelligere, amativitas & amabilitas, & per consequens contra Differentiam, quam diximus, quæ participatio est impossibilis: nam, si esset possibilis, sequeretur vacuitas Differentiæ in Sapientia & Voluntate, quam privationem Sapientia & Voluntas non possunt sustinere; igitur est probatum, quòd necessariò sit Paradisus.

12. F.G.T.F. Si Paradisus est, intelligit Sapientia hominis, quòd Voluntas hominis attingat DEUM cum amare sinè Medio, & intelligit, quòd istud attingere sit amabile, & quòd illud amare sit de essentia Voluntatis, & consubstantiale suo subst antiali amativo & suo subst antiali amabili, & supra tale attingere & amare non potest Sapientia ascendere nec extendere suum intelligere: hoc idem sequitur de Voluntate in Sapientia, quod sequitur de Sapientia in Voluntate, & sic habent objectivè veritatem in DEO; at, si Paradisus non esset, haberent illam phantasticè, in qua phantasia ipsam haberent cum Æqualitate intelligibilitatis & amabilitatis, quæ Æqualitas est impossibilis, cùm DEUS in sua realitate sit magìs intelligibilis & amabilis, quàm in sua similitudine; igitur est probatum, quòd necessariò sit Paradisus.

13. F.G.T.G. Finis, propter quem DEUS in homine creavit Sapientiam & Voluntatem, est, quia DEUS est intelligibilis & amabilis, & est intelligibilis & amabilis cum magno Fine intelligibilitatis & amabilitatis, qui magnus Finis causat magnum Finem amativitatis & intellectivitatis in intelligere & amare, si Paradisus est; at, si non esset, deficeret magnus Finis causæ magni Finis, qui defectus est impossibilis; igitur probatur, quòd necessariò sit Paradisus.

14. F.T.B.F. In Sapientia est Medium cum Differentia, & Differentia est cum Medio in Sapientia, & unum non potest esse in Sapientia sinè altero, nec Sapientia in ambobus nec in uno sinè ambobus; & per talem statum & assituationem significatur, quòd Paradisus sit; quia, si Paradisus non esset, ejus intelligibilitas sinè reali Differentia esset remota à reali intellectivitate, in quantum intelligibilitas non esset realis, & intelligere esset in Medio realis intellectivi & phantasticæ intelligibilitatis, quod est impossibile & contra realem Differentiam intellectivitatis, intelligibilitatis & intelligere.

15. F.T.B.G. In Sapientia est Finis cum Differentia, cùm sinè Differentia Finis non possit esse, qui Finis est intelligere, quod potest considerari dupliciter: unum intelligere est de essentia intellectivi & intelligibilîs, & tale intelligere est subst antiale: aliud est intelligere, quod est accidentale, quod influitur & refluitur, & de isto vivit subst antiale intelligere; & sic, si Paradisus est, vivit in illo subst antiale intelligere de intelligibili, qui est DEUS; at, si Paradisus non esset, non esset subjectum, in quo subst antiale intelligere posset vivere sinè phantastico & accidentali intelligere, & sic non esset alia Vita, nisi ista; & quia probavimus Resurrectionem, probatum est, quòd sit alia Vita, in qua convenit, quòd sit Paradisus, ut subst antiale intelligere habeat supremum Objectum, à quo sumat vitam in æviterna gloria.

16. F.T.F.G. In Sapientia est intelligere cum Fine in intellectivo & intelligibili, sinè quo Fine non posset ibi esse, nec intellectivum nec intelligibile sinè Fine possent existere in intelligere: & istud intelligere est in Medio intellectivi & intelligibilîs, si Paradisus est; at, si non esset, esset sinè Fine in intellectivitate & intelligibilitate & intelligere phantastico contra Finem veritatis, quod est impossibile; igitur est probatum, quòd necessariò sit Paradisus.

17. G.T.B.F. In Voluntate est amare Medium amativi & amabilîs cum Differentia omnium trium, & omnia tria remanent una essentia Voluntatis, & quodlibet est ipsa tota essentia: sed ratione Differentiæ est Voluntas per alium modum in amativo, & per alium in amabili, & per alium in amare; & per hunc modum contemplabuntur Sancti in Paradiso sanctissimam Trinitatem DEI, si Paradisus est; at, si non esset, foret illa contemplatio in Privatione, & deficeret bona amabilitas bonæ amativitati, & bo-

na amativitas bonæ amabilitati, propter quem Defectum non posset esse bonum amare in Medio amativi & amabilîs, nec esse de essentia amborum, qui Defectus est impossibilis; per quam impossibilitatem demonstratur, quòd sit Paradisus.

18. G.T.B.G. Finis est in Voluntate cum Differentia amativi, amabilîs & amare, & ideo est Differentia in Fine omnium trium, & Finis & Differentia perficiunt Voluntatem & ejus essentialia concreta cùm se ipsis, quod Complementum fit in Paradiso, si Paradisus est; at, si Paradisus non esset, esset illud Complementum potentialiter in natura Voluntatis, Finîs & Differentiæ, & non haberet, in quo posset actualiter existere, à quo actu ipsum privaret Defectus, qui est ejus contrarium; & quia talis Privatio est impossibilis, probatur per impossibilitatem, quòd sit Paradisus.

19. G.T.F.G. Nullus Finis potest esse Quies Voluntatis sinè Medio, quia, si non esset Medium, non esset amare: &, si non esset amare, non posset amativum attingere suum amabile, nec transire ad ipsum; & quia Finis est Quies Voluntatis, convenit, quòd in Voluntate sit amare existens in Medio amativi & amabilîs, quia omne creatum amare extra Paradisum est in fieri, & non in facto esse; nam, si extra Paradisum esset in facto esse, amaret amativitas tantum, quanta esset amabilitas, quod amare est impossibile extra Paradisum; igitur convenit, quòd sit Paradisus, ut in ipso illud amare sit in facto esse.

20. T.B.F.G. Si Paradisus est, est illud subjectum, in quo creata Differentia, Medium & Finis meliùs possunt participare, & unum esse in alio; at, si non esset, ejus Privatio esset subjectum, in quo Differentia, Medium & Finis essent in majori Confusione, Defectu & Inæqualitate, quæ possent esse, quæ Majoritas est impossibilis: per quam impossibilitatem significatur & probatur, quòd Paradisus sit propter necessitatem majoris Claritatis, majoris complementi & majoris Æqualitatis & majoris participationis omnium trium in creato subjecto.

SECUNDA QUÆSTIO. C.

Quid est Paradisus?

SOLUTIO. *Camera* C.F.G.

1. PAradisus est illa delectatio, in qua Sancti habent tam magnum intelligere & amare, quòd cum suo intelligere & amare sinè Medio attingant Essentiam DEI & ejus personalia & essentialia Concreta; & ideo est Paradisus valde amabile & intelligibile ens.

2. C.F.T.C. Paradisus est illud ens, in quo creata Sapientia habet magnam Concordantiam cum increata Sapientia, & est remota ab omni Contrarietate in tam magna distantia, quàm magna est æviternitas in Concordantia creatæ & increatæ Sapientiæ.

3. C.F.T.F. Paradisus est Visio Sapientiæ, quæ videt DEUM, quæ Visio est tantum magnificata in magnificare, quantum DEUS potest esse intelligibilis à creata Sapientia; quis igitur posset enumerare Magnitudinem Paradisi, cùm in illo sinè Medio conjungantur increatum & creatum intelligere?

4. C.F.T.G. Paradisus est illa Visio, in qua Magnitudo Finîs habet Quietem in intelligere; & ideo, quantò plùs Sapientia beatificati intelligit DEUM, tantò majorem Quietem & Complementum habet.

5. C.G.T.C. Paradisus est id, quod in se habet Concordantiam magnificandi & amandi in tanta Magnitudine, quòd amare non desideret majus magnificare, nec magnificare magnificet majus amare; & ideo est Paradisus illud ens, in quo amare & magnificare non possunt multiplicari, quia eis sufficit amor & Magnitudo, in quibus sunt, & Concordantia amborum.

6. C.G.T.F. Paradisus est id, in quo creatum amare mediat in tanta Æqualitate amativi & amabilîs, quòd totum amabile est amatum, & totum amatum est amabile; & ideo est Paradisus id, quod habet in se tam magnum amare, quòd sufficiat Magnitudini amativi & amabilîs.

7. C.G.T.G. Paradisus est id, in quo Finis amandi quiescit in Fine magnificandi, & Finis magnificandi quiescit in Fine amandi; & ideo est Paradisus illud creatum ens, in quo Gloria & Pœna habent majorem distantiam ab invicem.

8. C.T.C.F. In Concordantia est concordare Medium concordativi & concordabilîs, & Paradisus est hoc, in quo Magnitudo ponit tantum de sua similitudine in concordabili, quantum in concordativo, & tantum in concordare, quantum in ambobus; & ideo est Paradisus illud ens, in quo Potentia meliùs attingit suum objectum, & in quo actus existit in majori Æqualitate potentiæ & objecti.

C.T.

9. C.T.C.G. Paradisus est illud creatum subjectum, in quo Magnitudo & Finis habent majorem Concordantiam; & ideo est Paradisus subjectum, in quo Magnitudo est in terminato Fine, & Finis similiter in Magnitudine; & ideo non potest se unum extra aliud extendere nec multiplicare concordare, per quod terminatum concordare est Paradisus æviternitas & *nunc* sinè successione motûs & divisionis.

10. C.T.F.G. Magnificare est in Magnitudine in Medio magnificativi & magnificabilîs, & in illo Medio est perficere in Medio perfectivi & perfectibilîs; Paradisus igitur est illud creatum subjectum, in quo perficere & magnificare possunt esse remotiora à minorificare & deficere.

11. F.G.T.C. Paradisus est ille locus, in quo Sapientia & Voluntas habent Concordantiam sinè ulla Contrarietate in intelligendo & amando DEUM; & ideo est in Paradiso tantum de amativitate, quantum de amabilitate.

12. F.G.T.F. Paradisus est ille locus, in quo Sapientia intelligit amare in Medio amativi & amabilîs, & in quo Voluntas amat intelligere in Medio intellectivi & intelligibilîs; & ideo non potest in Paradiso privari Medium amandi & intelligendi.

13. F.G.T.G. Paradisus est ille locus, in quo Sapientia habet Finem amandi in intelligere, & in quo Voluntas habet Finem intelligendi in amare; & ideo est Paradisus ille locus, in quo Sapientia & Voluntas meliùs possunt participare, & in quo Sapientia est magis remota ab Ignorantia, & Voluntas ab Odio; Paradisus etiam est id, in quo Sapientia & Voluntas habent id, propter quod sunt.

14. F.T.C.F. Medium est subjectum, in quo est influentia & refluentia cum Concordantia intellectivi & intelligibilîs in concordare, influendo & refluendo sinè aliquo contrariari & in æqualibus mensuris ipsorum influere & refluere & in conjunctione illorum; igitur est Paradisus illud subjectum, in quo sunt illæ mensuræ.

15. F.T.C.G. Paradisus est ille locus, in quo Sapientia intelligit omnes corporales Fines habentes Concordantiam in glorificatis beatis corporibus remuneratis in videndo Corpus nostri Domini JESU Christi & in audiendo illius honorificentias & in videndo Gloriam, quam ipse dat Beatis in Gloria.

16. F.T.F.G. Paradisus est Visio pacis, quam Sapientia intelligit in Medio Finîs intelligendi; & ideo habet visio pacis suum Complementum in Medio Sapientiæ & in Fine sui intelligere.

17. G.T.C.F. Paradisus est illa remuneratio, in qua amare est in Medio Concordantiæ, & in qua est concordare in Medio Voluntatis; & ideo est illa remuneratio in æviternitate, in qua non datur odire nec contrariari.

18. G.T.C.G. Paradisus est ille Finis, in quo Concordantia non defecit Voluntati, nec Voluntas Concordantiæ: & Paradisus est illa Concordantia, in qua Finis non deficit Voluntati, nec Voluntas Fini; & ideo est Paradisus ille locus, in quo amativum & amabile non deficiunt ipsi amare, nec amare ambobus.

19. G.T.F.G. Paradisus est ille Finis Influentiæ & Refluentiæ in amare, in quo fortiùs conjunguntur increatum amativum & creatum amabile, quàm in alio loco, qui sit extra Paradisum; & ideo habet amare majorem Finem in Paradiso, quàm in alio loco.

20. T.C.F.G. Paradisus est illa perdurabilitas, in qua Concordantia & Finis habent æviternare vestitum de concordare & complere: & nullus homo potest venire ad Paradisum cum contrariari & deficere; in quem Paradisum DEUS nos dignetur recipere.

TERTIA QUÆSTIO. D.

De quo est Paradisus?

SOLUTIO. *Camera.* C.D.E.

1. PAradisus est de Magnitudine, Æternitate & Potestate DEI & de majoribus & durabilioribus similitudinibus earum, quæ possunt esse, & ideo est Paradisus de æviterna Magnitudine, Duratione & Potestate.

2. C.D.T.C. Paradisus est de magna Duratione in Concordantia DEI & Angelorum & beatorum Hominum, quæ Concordantia est de intellectuali & intellectuali, sicut de DEO & Angelis & Animabus Beatorum: & est de intellectuali & sensuali, sicut de DEO & Angelis & Corporibus hominum, quæ resurgent: & de sensuali & sensuali, ût de Corpore JESU Christi & de Corporibus glorificatorum hominum.

3. C.D.T.D. Paradisus est de magna Duratione sinè Contrarietate, videlicet de glorificatis corporibus magnificatis in Ma-

gnitudine Bonitatis, Poteſtatis, Virtutis & Gloriæ, & magnificatis in Concordantia quatuor elementorum & potentiarum vegetativæ, ſenſitivæ, imaginativæ & rationativæ.

4. C.D.T.E. Paradiſus eſt de ſuis magnis durabilibus Principiis: ſicut de Supremo Principio & de Principiis ſubſtantiarum, quæ in Paradiſo ſunt principiata & conjuncta: ſicut ſubſtantia Angeli, quæ eſt de Memoria, Intellectu & Voluntate, & iſta tria Principia ſunt de intelligere, amare & memorare, quæ habent in DEO: & ſic de videre & audire beatorum hominum, quia eorum videre erit de viſione Chriſti, & eorum audire de verbis ipſius; & hoc idem de Gloria, quam habebunt, quæ erit de Gloria DEI.

5. C.E.T.C. Paradiſus eſt de illa magna Poteſtate, quæ poteſt concordare magnas res, & in quantum illas poteſt concordare, eſt de magna Concordantia, quæ eſt de magna Poteſtate, ut in ea concordet magnas res.

6. C.E.T.D. Paradiſus eſt de tam magna Poteſtate, cui nulla Contrarietas poteſt contrariari; & ideo poteſt nulla Contrarietas eſſe in Paradiſo, nec in Magnitudine Paradiſi habet ulla Parvitas Concordantiam cum aliqua Contrarietate: ſicut minores gloriæ aliquorum Sanctorum, quæ non habent Contrarietatem cum majoribus gloriis aliorum Sanctorum; & ideo eſt in Paradiſo omnis Perfectio, & in ipſo non poteſt eſſe invidia.

7. C.E.T.E. Principium in Paradiſo eſt de Magnitudine & Poteſtate, & Magnitudo & Poteſtas ſunt de Principio, & ideo eſt Paradiſus de omnibus tribus; & cùm ſit de his tribus Principiis, non poteſt eſſe de aliquo Defectu: quia ejus Magnitudo ſufficit Principio & Poteſtati in magnificando magnificatum, & Poteſtas ſufficit Magnitudini & Principio in poſſificando poſſificatum, & Principium ſufficit Magnitudini & Poteſtati in principiando principiatum.

8. C.T.C.D. Paradiſus eſt de tanta Concordantia, quòd de ejus Concordantia ſint omnes Contrarietates, quæ ſunt in dæmonibus & in malis hominibus, qui damnabuntur; & illæ Contrarietates erunt objecta, per quæ Sancti Gloriæ meliùs cognoscent magnam Concordantiam, in qua ſunt.

9. C.T.C.E. In Paradiſo eſt Principium de Concordantia, & Concordantia eſt de Principio, & ideo eſt ejus Magnitudo de Principio & de Concordantia, quæ Magnitudo eſt Paradiſus in ſuo Principio & in ſua Concordantia, propter quod non poteſt eſſe Paradiſus de aliqua Contrarietate.

10. C.T.D.E. Magnificativum, magnificabile & magnificare ſunt in Magnitudine Principia, quæ ſunt de ejus eſſentia, & ipſa de illis, in quantum in illis ſuſtentatur, & in quantum eſt plena de illis: & ideo non poteſt Magnitudo eſſe principiata de Contrarietate; quia, ſi poſſet eſſe principiata de Contrarietate, eſſet principiata de Parvitate, quæ eſt ejus contrarium, de qua eſſet plena & non plena; unde in his verbis, quæ diximus de Magnitudine, Principio & Contrarietate, poſſumus cognoſcere id, de quo Magnitudo Paradiſi eſt plena & principiata,

11. D.E.T.C. Æternitas eſt de Poteſtate, in quantum poteſt eſſe per Poteſtatem, & eſt de Concordantia, in quantum per Concordantiam in illa ſunt æternativum, æternabile & æternare concordantia & remota à Contrarietate; hoc idem ſequitur de Poteſtate, quæ eſt de Æternitate & Concordantia, in quantum per Æternitatem durat, & per Concordantiam eſt incorruptibilis; hoc idem ſequitur de Concordantia, quæ eſt de Æternitate & Poteſtate, in quantum durat per Æternitatem, & per Poteſtatem poteſt concordare concordabiles res, & poteſt eſſe contra oppoſita illarum; igitur per hoc, quod diximus, poteſt homo cognoſcere, quòd Paradiſus ſit de Æternitate, Poteſtate & Concordantia.

12. D.E.T.D. Convenit, quòd in æviternitate omnis Contrarietas ſit de illa Poteſtate & de illa Duratione, quæ ſunt unum idem numero; tamen non dicimus, quòd materialiter ſit de illis, ſed poſſeſſivè, ſicut frigiditas aquæ, quæ in cholerico eſt de calore ignîs; igitur omnis Contrarietas poſſeſſivè eſt de illa Poteſtate, quæ eſt Æternitas; & ideo poteſt nulla Contrarietas contra æternam Poteſtatem. Igitur per hoc, quod diximus de Poteſtate, Æternitate & Contrarietate, poteſt cognoſci, quòd Paradiſus non ſit de Contrarietate; quia, ſi eſſet, poſſet Contrarietas contra æternam Poteſtatem.

13. D.E.T.E. Æternitas poteſt eſſe per Poteſtatem, & eſt Principium per Principium; non tamen dicimus, quòd ſit Principium per poſſe principiare creaturam, quia, ſi eſſet, eſſet Æternitas creaturæ poſſeſſivè in

in principiando creaturam; igitur eſt Æternitas de Principiis, quæ habet intra ſe, per quæ ipſa poteſt eſſe Principium, & illa ſunt æternativum, æternabile & æternare, & per ipſa poteſt eſſe Principium creabili Principio in principiabili tempore; igitur per hæc, quæ diximus, poteſt cognoſci, quòd creata Principia, de quibus Paradiſus eſt, ſint de Principiis, de quibus eſt Æternitas, ſecundùm quòd effectus eſt poſſeſſivè de ſua cauſa (ſeu: ſicut effectus eſt effectus ſuæ cauſæ)

14. D.T.C.D. Concordantia non poteſt eſſe de Contrarietate, quia, ſi eſſet, eſſet unum contrarium de alio materialiter, & contrarium duraret per Durationem ſui contrarii, per quod durare non poſſent eſſe generatio nec corruptio, nec eſſet Differentia inter Contrarietatem & Concordantiam; igitur non eſt, ſecundùm quòd diximus, Concordantia de Contrarietate; unde poſſumus cognoſcere, quòd Paradiſus non ſit de contrariis rebus, & quòd ſit de concordantibus rebus.

15. D.T.C.E. Æternitas & Principium habent Concordantiam, quia Æternitas eſt Principium per Principium, & Principium eſt æternum per Æternitatem, & per Concordantiam ſunt æternare & principiare in concordare, & per Æternitatem, Principium & Concordantiam eſt concordare in æternare & principiare; igitur per hanc mixtionem poteſt homo cognoſcere, quòd Paradiſus ſit de illa mixtione, quæ fit de Duratione, Principio & Concordantia, & de durare, principiare & concordare.

16. D.T.D.E. Contrarietas non poteſt eſſe eſſentialiter de Principio nec de Duratione, cùm de natura Contrarietatis ſit corruptio & corrumpere & privatio & privare durabilia Principia, & de natura Concordantiæ ſit generatio & generare, eſſe & eſſentiare, Duratio & durare; igitur per hoc, quod diximus, poteſt homo cognoſcere, quòd Paradiſus ſit de Concordantia, & non de aliqua Contrarietate.

17. E.T.C.D. Paradiſus eſt de creata Poteſtate & de increata Poteſtate & de Concordantia ambarum; & ideo non poteſt Paradiſus eſſe de Contrarietate contra creatam & increatam Poteſtatem & Concordantiam ambarum.

18. E.T.C.E. Paradiſus eſt de gratioſis Principiis & de meritorio Principio: eſt de gratioſa Poteſtate & de meritoria Poteſtate, quia eſt de Concordantia gratiæ & meriti.

19. E.T.D.E. Paradiſus eſt de contemplatione & de gloria Sanctorum, ut in ipſo poſſint contemplari DEUM, & à DEO recipere gloriam, & ut Contrarietas non poſſit in ipſo principiare nec exiſtere nec contradicere contemplationi & gloriæ.

20. T.C.D.E. In Principiis, in quibus ſuſtentantur Contrarietas & Concordantia, ſicut in generatione & corruptione, eſt poſſeſſivè Concordantia Contrarietatis, & Contrarietas Concordantiæ: & hoc eſt ideo, ut generatio ſit occaſio corruptionis, & corruptio generationis; ſed in Principiis, in quibus Contrarietas & Concordantia non ſuſtentantur inſimul, ſicut in æviterno Principio & in æviternitate, in quibus Concordantia non poteſt eſſe de Contrarietate, nec Contrarietas de Concordantia, poteſt homo cognoſcere, ſecundùm quòd diximus, quòd Paradiſus ſit de Concordantia & concordantibus Principiis ſinè Contrarietate, ad quem Paradiſum DEUS nos per ſuam Pietatem & infinitam Miſericordiam perducat.

TERTIA QUÆSTIO. E.

Quare eſt Paradiſus?

SOLUTIO. *Camera.* E. G. H.

1. PAradiſus eſt ideo per Poteſtatem, Voluntatem & Virtutem DEI, quia per Poteſtatem eſt poſſificatus, & per Voluntatem amatus, & per Virtutem virtuificatus; & ideo eſt Paradiſus per Poteſtatem DEI & per ſuam, per Voluntatem DEI & per ſuam amabilitatem, & per Virtutem DEI & per ſuam Virtutem.

2. E. G. T. E. Paradiſus eſt ideo, quia DEUS ipſum principiavit, & quia eſt principiatus de ſuis eſſentialibus Principiis poſſitis & amatis; & ideo eſt Paradiſus per principiativum, principiabile & principiare in poſſificare & amare.

3. E.G.T.G. Paradiſus eſt propter Finem amabilitatis, in quantum DEUS eſt amabilis: & eſt propter Finem Poteſtatis, ut Paradiſus ſit poſſificabilis; & eſt etiam Paradiſus ideo, ut DEUS habeat poſſificare in illo: & eſt, ut Sancti gloriæ habeant amare in DEO.

4. E. G. T. H. Ideo eſt Paradiſus, ut in illo ſit creatura cum majori Poteſtate & cum majori Voluntate, quia in illo creata Voluntas poteſt habere majorem Poteſtatem in amando amabilitatem DEI, & DEUS poteſt in Paradiſo habere majorem amativitatem in amando ſuum effectum.

E.H.

5. E.H.T.E. Paradiſus eſt ideo, ut Virtus Sanctorum gloriæ poſſit principiari in æviternitate, in qua ſit perdurabilis, quæ perdurabilitas reſpondet virtuoſæ Poteſtati DEI, qui principiavit Mundum, ut ſit perdurabilis ratione æviternitatis.

6. E.H.T.G. Ideo Paradiſus eſt, ut Finis Virtutis poſſit habere ſubjectum, in quo poſſit quieſcere; & eſt ideo, quia DEUS produxit Finem virtuoſæ Poteſtati, cum qua ſancti Homines amaverunt, intellexerunt & memoraverunt DEUM in hac præſente vita.

7. E.H.T.H. Paradiſus eſt ideo, ut ſit major Virtus, quæ poſſit creari, quæ non poſſet eſſe, ſi Paradiſus non eſſet, quia non haberet, in quo exiſteret; igitur ideo eſt Paradiſus, ut homines poſſint habere majorem Virtutem in Bonitate, Magnitudine, Duratione & in aliis ſimilitudinibus Dignitatum DEI.

8. E.T.E.G. Ideo eſt Paradiſus, ut creata Principia poſſint habere illum Finem, propter quem ſunt; nam non poſſent habere illum Finem extra Paradiſum, quia extra Paradiſum nulla Principia poſſunt habere Quietem.

9. E.T.E.H. Paradiſus eſt ideo, ut major Poteſtas poſſit eſſe principiata & creata, quia in Paradiſo ſunt creata Principia in tam magna Majoritate poſſibilitatis, quòd non poſſit eſſe major.

10. E.T.G.H. Paradiſus eſt ideo, ut major Finis poſſit eſſe creatus; quia, ſi Paradiſus non eſſet, non eſſet, in quo major Finis poſſet eſſe creatus, nec creata Poteſtas poſſet quieſcere in majori Fine.

11. G.H.T.E. Voluntas DEI principiavit Mundum cum Virtute & ideo eſt Principium Mundi virtuoſum & amabile; igitur ideo eſt Paradiſus, ut in illo Virtus DEI & ejus Voluntas, quæ ſunt Principia Mundi, contemplentur & amentur.

12. G.H.T.G. Voluntas DEI amat Finem Mundi cum Virtute, ratione cujus convenit, quòd Voluntas Sanctorum amet Finem Mundi cum Virtute ſinè ullo Vitio, quod amare Sancti non poſſent habere, ſi Paradiſus non eſſet; igitur ideo eſt Paradiſus, ut in ipſo poſſit haberi illud amare.

13. G.H.T.H. Convenit, quòd major amabilitas creatæ Virtutis ſit creata, ut major increata Amativitas non deficiat Majoritati creatæ Virtutis; quia, ſi illi deficeret, amaret cum minori Virtute majorem creatam amabilitatem, & cum majori Virtute amaret minorem creatam amabilitatem, in quo amare eſſet majus Vitium contra majorem Virtutem; & quia eſt impoſſibile, quòd in Voluntate DEI ſit aliquod Vitium, ideo DEUS creavit Paradiſum, ut ſit ſubjectum majori amabilitati Virtutis.

14. G.T.E.G. Divina Voluntas amavit principiare Mundum cum Fine principiabilitatis & principiare, ut in illo quieſcerent amabilitas & principiabilitas, amare & principiare, quam Quietem non poſſent habere ſinè Paradiſo; & ideo fuit Paradiſus principiabilis, amabilis & creabilis.

15. G.T.E.H. Convenit, quòd majus Principium, quod eſt in Voluntate, ſit de eſſentia Voluntatis, & convenit, quòd majus Principium, quod Voluntas poteſt amare, ſit de eſſentia Principii; & id ideo convenit, quòd major Principiabilitas ſit amabilis & de eſſentia amativitatis & principiativitatis; igitur ſecundùm hanc conſiderationem poteſt homo conſiderare id, propter quod Paradiſus eſt principiatus & amatus.

16. G.T.G.H. Major creatus Finis eſt amabilis cum majori amare; igitur Paradiſus eſt ideo, ut in illo Finis ſit amabilis cum majori amare.

17. H.T.E.G. Id, propter quod DEUS principiavit Paradiſum, eſt, ut illi Sancti, qui principiant morales Virtutes pro ejus amore, habeant Finem, in quo poſſint quieſcere, quem finem habent in Paradiſo, qui eſt Gloria DEI & Sanctorum, qui ſunt in illa Gloria: eſt Gloria DEI, in quantum DEUS glorificat illos: & eſt Sanctorum, in quantum DEUS eſt Gloria illorum.

18. H.T.E.H. Majori Principio Virtutis convenit majus principiare, & quia Virtus poteſt eſſe in majori Principio & principiare in Paradiſo, quàm in hac vita, ideo principiavit DEUS Paradiſum, ut Virtus ſit in majori principiare & cum majoribus Principiis.

19. H.T.G.H. Convenit, quòd major Finis creatæ Virtutis habeat ſubjectum, in quo poſſit ſuſtentari, quod ſubjectum eſt Paradiſus; & ideo major Finis Virtutis eſt ideo, quia eſt Paradiſus, ſinè quo non eſſet major Finis creatæ Virtutis.

20. T.E.G.H. Principium, Finis & Majoritas ſunt rationes, propter quas Paradiſus eſt principiatus, in quo Paradiſo major creatus Finis habet Quietem; & ideo in hac præſente vita, in qua ſumus, quæ eſt principiata cum minori Fine ſecundùm comparationem majoris Finis, propter quem Paradiſus eſt

eſt principiatus, non poſſumus habere Quietem; & ideo illi ſunt ſapientes, qui in hac vita ideo laborant, ut in Paradiſo poſſint habere Quietem.

QUINTA QUÆSTIO. F.
Quantus eſt Paradiſus?

SOLUTIO. *Camera.* C.E.F.

1. QUantitatem debemus conſiderare in Paradiſo, ſecundùm quòd Magnitudo, Poteſtas & Sapientia ſunt partes illius: quia Paradiſus per Magnitudinem eſt magnus, & per Poteſtatem poteſt eſſe, & per Sapientiam ſcitur: & iſta eſt ſimplex Quantitas; & ejus Quantitas eſt compoſita, in quantum ejus Poteſtas & Sapientiæ Sanctorum, qui ſunt in illo, ſunt magnæ per Magnitudinem, & ejus Magnitudo eſt potens per Poteſtatem, & ſimiliter Sapientiæ poſſunt intelligere per Poteſtatem, & ſic de aliis partibus, quæ ſunt in Paradiſo alia mixta in alia, quæ multiplicant unam communem & compoſitam Quantitatem, de qua Paradiſus eſt quantificatus, habituatus & veſtitus.

2. C.E.T.C. Magnitudo & Poteſtas habent Concordantiam in Paradiſo, in quantum Poteſtas per Magnitudinem eſt magna, & Magnitudo per Poteſtatem poteſt eſſe; etiam eſt in Magnitudine Concordantia inter ſenſuale & intellectuale, ſicut inter corpus & Animam, quæ in humano eſſe poſt Reſurrectionem habebunt Concordantiam ſinè corruptione; hoc idem ſequitur de magna Concordantia, quæ eſt inter intellectuale & intellectuale, ſicut inter Angelum & Angelum, Angelum & Animam, Animam & Animam; & in omnibus iſtis Concordantiis eſt Quantitas, quia non poſſent eſſe ſinè Quantitate; & hoc, quòd diximus de Quantitate Magnitudinis in Concordantia, poteſt dici de Quantitate Poteſtatis.

3. C.E.T.E. Paradiſus eſt de magnis & potentibus Principiis, quæ per Principia ſunt Principia in Magnitudine & Poteſtate: in Magnitudine, ſicut magnificativum, magnificabile & magnificare: in Poteſtate, ſicut poſſificativum, poſſificabile & poſſificare; & quodlibet iſtorum concretorum eſt cum Quantitate, ſive ſit ſub corporali genere, ſive ſpirituali, & cum Quantitate complent formam & eſſentiam eorum, de quibus ſunt: ſicut in Magnitudine, quæ eſt forma & eſſentia ſuorum concretorum, quæ eſt quanta in illis, & ipſa in ea; hoc autem non poteſt eſſe ſinè Quantitate.

4. C.E.T.F. In Magnitudine & Poteſtate, quæ ſunt partes Paradiſi, eſt Medium exiſtens in illis, in quantum Poteſtas per Magnitudinem eſt magna, & Magnitudo per Poteſtatem poteſt eſſe; & in iſto Medio influit Magnitudo ſuam ſimilitudinem Poteſtati, & Poteſtas Magnitudini: & in iſto Medio conjunguntur Magnitudo & Poteſtas, quod Medium eſt quantificatum in Medio ambarum, & cum Quantitate eſt influentia & refluentia, & cum Quantitate eſt Medium terminatum in extremitatibus illarum, & eſt per totum ſpatium intrà, ſicut linea, quæ eſt terminata & quantificata inter duo puncta.

5. C.F.T.C. In Paradiſo intelligunt Angeli magnam Concordantiam inter DEUM & ipſos, quam Concordantiam habent in intelligendo DEUM magnum exiſtentem in ſua Magnitudine & Concordantia ſinè Quantitate magnificativi, magnificabilis & magnificare, quæ ſunt Divinæ & Perſonales Proprietates; & in iſto intelligere eſt Quantitas ex parte Angelorum, qui intelligunt: in qua Quantitate habent magnam Concordantiam; & illa magna Quantitas, quam habent cum Concordantia, limitat & quantificat eorum intelligere, in quantum non poteſt tantum intelligere DEUM, quanta eſt ejus Concordantia.

6. C.F.T.E. In Sapientia Angelorum ſunt magna Principia, videlicet intellectivum, intelligibile & intelligere, quæ ſunt eſſentialia concreta Sapientiæ, & ſunt Principiata in æviternitate, quam æviternitatem Angelus intelligit cum Quantitate ex parte Principii: nam, in quantum eſt principiata, eſt intelligibilis, & ille, qui eam intelligit, habet Quantitatem in ipſa ad intelligendum, in quantum in illa eſt principiatus; & ſic eſt intelligere in Principio æviternitatis terminatum & veſtitum Quantitate, ſicut linea, quæ eſt quantificata in puncto, in quo eſt principiata, ſed non eſt terminata nec quantificata in puncto à parte poſt, ſuppoſito, quòd non habeat punctum à parte poſt: & ſic ſecundùm talem modum non poteſt intelligere Angeli ſe extendere cum Fine Quantitatis in Finem æviternitatis, quia non habet Finem ſecundùm durationem poſterioritatis, & infinitatem illius perpetuitatis intelligit in anterioritate, ubi eſt principiatus; & ſic cum Quantitate attingit objectum, quod non eſt cum Quantitate.

7. C.F.T.F. In Paradiſo eſt JESUS Chriſtus, qui eſt DEUS & Homo exiſtens magnum

num Medium, in quantum in illo conjunguntur magnæ influentiæ, quæ sunt de Bonitate, Magnitudine &c., quæ veniunt sinè Quantitate: sed, quia Humanitas Christi est terminata & quantificata, sunt illæ Divinæ Influentiæ quantificatæ in Humanitate, quia Humanitas non posset illas habere in se sinè Quantitate; & ideo humana Sapientia Christi (ùt diximus de æviternitate) intelligit, quòd sua Deificata Humanitas sit Deificata sinè Quantitate, quantum ad Deitatem, & sic intelligit, quòd Humanitas sit tota Deitas, in quantum ibi non est Quantitas ex parte Deitatis; sed, in quantum intelligit, quòd sua Humanitas habeat naturalem Quantitatem, intelligit, quòd Homificatus DEUS habeat Quantitatem, in quantum est Homo, quia DEUS non posset esse Homo sinè Quantitate: & sic est intelligere JESU Christi tam magnum, quòd infinitè intelligat Deitatem sinè Quantitate, in quantum Homo est DEUS: sed, in quantum intelligit, quòd DEUS sit Homo, suum intelligere est terminatum, secundùm quòd diximus, & secundùm quòd significavimus per æviternitatem; unde, cùm hoc ita sit, quis posset æstimare, dicere aut scribere Magnitudinem, quam JESUS Christus habet in intelligendo?

8. C.T.C.E. JESUS Christus est adeò magnum Principium, & Deitas & Humanitas habent in illo adeò magnam Concordantiam, quòd omne, quod est creatum, DEUS creaverit propter ejus Humanitatem, & hoc significavit Beatus Joannes Evangelista in suo Evangelio; unde, cùm JESUS Christus sit in Paradiso, & Sancti Gloriæ sint propter ipsum principiati, sunt magnificatæ omnes Quantitates Beatorum in Magnitudine & Concordantia JESU Christi & in ejus essentialibus Principiis, sicut sunt magnificata omnia eorum Principia, in quantum ratione illius sunt principiata; & hoc idem sequitur de eorum Concordantiis.

9. C.T.C.F. JESUS Christus est in Paradiso Medium existens inter DEUM & Sanctos Gloriæ, in quo Medio DEUS & Sancti Gloriæ habent magnam Concordantiam; & quia Concordantia, quam Deitas & Humanitas habent in JESU Christo in essendo Homo DEUS & DEUS Homo, est adeò magna, quòd major non possit esse inter causam & effectum, quis posset considerare aut scribere illam magnam Concordantiam, quam DEUS & Sancti Gloriæ habent in Paradiso ratione nostri Domini JESU Christi, cùm illa Concordantia ex parte Deitatis non habeat Quantitatem.

10. C.T.E.F. Paradisus est in empyreo Cœlo, quod est de corporali natura, quia, si non esset de corporali natura, non possent corpora Sanctorum stare nec esse collocata in illo; item Paradisus est sub octava sphæra, in quantum Angeli veniunt huc inferiùs, qui habent Paradisum in omni loco, in quo intelligunt DEUM; unde, cùm spatium sit tam magnum à superiori superficie empyrei Cœli usque huc inferiùs ad superficiem terræ, quis posset mensurare Quantitatem Paradisi? aut quis illi posset invenire Medium & extremitates, & attingere ejus magna Principia, quæ sunt de longitudine, latitudine & profunditate, in figura quadranguli & trianguli, de quibus figuris plena est figura cœlestis circuli.

11. E.F.T.C. In Paradiso est Concordantia in Potestate concordandi intellectivum, intelligibile & intelligere in Sapientia, quæ est in Paradiso; unde, secundùm quòd est illa Concordantia in posse concordare concreta Sapientiæ, est quanta in Potestate & in Sapientia: & in quantum Concordantia est quanta in concordando sensuale & sensuale, sensuale & intellectuale, intellectuale & intellectuale, est quanta in Potestate, & Potestas est quanta in illa; & hoc idem de Sapientia & de sensualibus naturalibus instinctibus.

12. E.F.T.E. In Paradiso est discreta Quantitas, in quantum est de pluribus individuatis Principiis, & est continua Quantitas, quantum ad intellectivitatem, intelligibilitatem & intelligere, quæ habent continuitatem in Potestate, quæ continuitas sustentatur in æviternitate.

13. E.F.T.F. Paradisus est locus Beatorum, qui in illo sunt, & centrum illius loci est terra, quæ est in Medio, & quælibet beatificata Sapientia est possificata in mensurando cum suo intelligere illum totum locum, in quo sunt Beati, & numerum illorum & totam Gloriam, quam habent; & ista Quantitas, quam Sapientia comprehendit cum suo intelligere, est quanta per intellectivitatem & intelligibilitatem, & per possificativitatem, possificabilitatem & possificare.

14. E.T.C.E. Principia Potestatis sunt in concordare per Concordantiam, & sunt in alio concordare secundùm sensualitatem, & in alio secundùm intellectualitatem, & sunt in

alio concordare, quod est de intellectuali concordare & de sensuali concordare; & omnes istæ tres Concordantiæ sunt in Paradiso secundùm Quantitatem, sinè qua Quantitate non possent esse in numero discretæ Quantitatis.

15. E.T.C.F. In Paradiso est Concordantia Potestatum, in quantum una Potestas habet Concordantiam cum alia: sicut Potestas Animæ, quæ habet Concordantiam cum Potestate corporis, & post Resurrectionem Potestas ignis, quæ in glorificato corpore habebit Concordantiam cum Potestate aëris & Potestate aquæ, & Concordantia est Medium, in quo congregantur, conjunguntur & mensurantur Potestates, quas diximus; & quia Concordantia est major secundùm unam Potestatem, quàm secundùm aliam, convenit, quòd Potestates sint habituatæ & vestitæ Quantitate in concordare, cùm Majoritas & Minoritas non possint esse sinè Quantitate in concordare & gloriari.

16. E.T.E.F. Potestas, Principium & Medium sunt in Paradiso habituata & vestita Quantitate, sinè qua possificativum, possificabile & possificare non possent esse Principia in Potestate, nec in Principio principiativum, principiabile & principiare possent esse Potestates.

17. F.T.C.E. In Paradiso sunt Sapientia & Concordantia & Principium cum Quantitate, sinè qua ibi non possent esse: Sapientia est in Paradiso cum Quantitate, in quantum habet Concordantiam cum alia Sapientia: & Concordantia est in Paradiso cum Quantitate, in quantum Concordantiæ sunt distinctæ aliæ ab alia, cùm Concordantia non possit esse sinè distinctione: & Principium est in Paradiso cum Quantitate, in quantum est principiare de essentia principiativi & principiabilis, & istud principiare remanet intra Sapientiam amborum, & aliud principiare non transit extrà cum Quantitate, quia, si transiret, esset in Paradiso successio, per quam non posset esse principiare nec sustentare in æviternitate.

18. F.T.C.F. In omnibus Sapientiis, quæ sunt in Paradiso, est concordare in Medio intellectivi & intelligibilis cum Quantitate, & ista Quantitas est continua & simplex, quantum ad essentiam intellectivi, intelligibilis & intelligere, & quantum ad essentiam concordativi, concordabilis & concordare: & est discreta, in quantum concreta sunt distincta, & quantum ad Differentiam, quæ est inter Sapientiam & Concordantiam.

19. F.T.E.F. In omnibus Sapientiis, quæ sunt in Paradiso, est Principium cum Quantitate, in quantum principiare est in Medio intellectivi & intelligibilis, quia intellectivum principiat intelligibile, ut sit intellectum in intelligere, quod principiare remanet intra essentiam intellectivitatis & intelligibilitatis; & ideo potest sustentari in Principio æviternitatis.

20. T.C.E.F. In Paradiso sunt Concordantia, Principium & Medium cum Quantitate, quia sinè Quantitate non posset esse Concordantia Principiorum, nec concordare posset esse in Medio concordativi & concordabilis, nec principiare in Medio principiativi & principiabilis; & quia in Paradiso Concordantia cum Principio est Medium cum Quantitate, convenit, quòd in Paradiso sit Quantitas, ad quem DEUS nos perducat cum magna Quantitate gratiæ & meriti, & cum magno memorare, intelligere & amare contemplando Divinam Gloriam.

SEXTA QUÆSTIO. G.

Qualis est Paradisus?

SOLUTIO. *Camera.* B.E.G.

1. QUalitates Paradisi sunt multæ, secundùm quòd ipse est de multis partibus; inter alias Qualitates sunt Bonitas, Potestas & Voluntas, quæ sunt ejus Qualitates, ut sit bonus, potens & amabilis; & istæ sunt propriæ Qualitates in æviternitate & in individuis, in quibus sustentantur, quæ cum appropriatis Qualitatibus sunt beata, & recipiunt gratiam ab altissimo Domino.

2. B.E.T.B. In Paradiso est Bonitas potens per Potestatem, & Potestas est bona per Bonitatem, & per Differentiam est alia Qualitas Bonitatis, & est alia qualitas Potestatis, & per Potestatem potest Bonitas illi dare suam similitudinem, & Differentia potest esse bona Qualitas, & per Bonitatem est Potestas bona Qualitas, & hoc idem de Differentia, quæ est bona per Bonitatem, & Potestas est differens per Differentiam, & hoc idem de Bonitate, in tantum, quòd in Bonitate sint differentia qualia bona potentia & differentia aliud ab alio, sicut bonificativum, bonificabile & bonificare; & hoc idem de Potestate, in qua sunt qualia bona potentia & differentia, sicut possificativum, possificabile & possificare, & sic de Differentia & de

ejus concretis; igitur in Paradiſo ſunt iſtæ Qualitates in ſuis individuatis & æviternatis propriis & appropriatis Qualitatibus.

3. B. E. T. E. In Paradiſo eſt Principium, in quo bonum & potens ſunt principiata, & ideo eſt Paradiſus indutus & habituatus de bona & potenti Qualitate, & per illud indumentum eſt bonus & potens, & habet bona & potentia concreta induta de Bonitate & Poteſtate.

4. B. E. T. G. Qualitates Paradiſi ſunt in Fine completæ per Finem, qui eſt bonus & potens, & ideo in nullo ſubjecto, in quo Finis eſt completè bonus & potens, poteſt eſſe malum nec Defectus, quia Poteſtas complet Bonitatem, in quantum ipſa eſt ita completa, quòd in illo ſubjecto Bonitatis non poſſit eſſe mala Qualitas, & Bonitas, poſtquam eſt completa, ita complet Poteſtatem, quòd in ſuo ſubjecto non poſſit eſſe Fragilitas nec Defectus; tamen iſta aſſituatio Qualitatum non poteſt ſuſtentari in Paradiſo ſinè æviternitate.

5. B. G. T. B. Beatus Petrus habet in Paradiſo bonam Voluntatem, & ejus Bonitas eſt amabilis, & ſic eſt in Voluntate beati Petri qualificata Bonitas, & Voluntas eſt qualificata in ſe ipſa, in quantum ſua Bonitas in illa ſuſtentatur: hoc idem ſequitur de qualificabilitate Bonitatis & Differentiæ, quam habent per Voluntatem; & tales Qualitates ita aſſituatæ in Paradiſo ſunt luminaria, propter quæ non poſſunt eſſe in Paradiſo malæ Qualitates nec odibiles Qualitates nec aliquæ aliæ Qualitates, in quibus tenebræ poſſint ſuſtentari.

6. B. G. T. E. In Paradiſo eſt bonum & amabile Principium, videlicet bonificare, quod eſt Principium principiatum de bonificativitate & bonificabilitate, & eſt amabile per Bonitatem & amativitatem; & ideo eſt bonificare quale per Bonitatem, Voluntatem & Principium; hoc idem ſequitur de amare & principiare.

7. B. G. T. G. In Paradiſo eſt amare completum in Bonitate, & bonificare eſt completum in Voluntate, & ideo eſt bonificare indutum de amare, & amare de bonificare, & iſta indumenta ſunt de panno Qualitatis, & eorum figuræ ſunt de panno Complementi, de quo nullus Defectus poteſt indui.

8. B. T. B. E. In Paradiſo ſunt Differentia & Principium induta de bonis Qualitatibus, quia omne id, quod eſt differens, eſt bonum, & ſimiliter quod eſt principians; & ideo Bonitas, quæ induit Differentiam & Principium de ſua propria Qualitate, eſt induta de appropriatis Qualitatibus, per quas habet in ſe diſtincta Principia, quæ ſunt ſua eſſentialia concreta induta de Differentia & Principio.

9. B. T. B. G. In Paradiſo ſunt Differentia & Finis Qualitates Bonitatis, & ſunt qualificatæ de Bonitate, in quantum ſunt bonæ per Bonitatem, & Bonitas eſt de Differentia & Fine, in quantum per Differentiam habet diſtincta concreta, & per Finem habet illa completa; & ideo eſt in Paradiſo una Qualitas in alia, in quo ſtatu una Qualitas non poteſt eſſe contraria alteri.

10. B. T. E. G. In Paradiſo eſt Bonitas plena de ſuis eſſentialibus concretis, ſcilicet bonificativo, bonificabili & bonificare, quæ ſunt ejus eſſentialia Principia, quæ ſunt bona per propriam Bonitatem, & ſunt Principia per appropriatam principiatam Qualitatem, & ſunt completa per appropriatam completam Qualitatem; & hoc eſt ita in Bonitate, quæ ſuſtentatur in æviternitate, ſicut lucere, movere & influere eſt in Sole.

11. E. G. T. B. In Paradiſo eſt Differentia amabilis in Poteſtate, quia poſſificativum, poſſificabile & poſſificare ſunt amabilia in Poteſtate, quorum amabilitas non poſſet eſſe ſinè Differentia; & ideo eſt in Paradiſo una Qualitas amabilis per aliam.

12. E. G. T. E. In Paradiſo eſt principiabilitas amabilis, ut ſit poſſificabilitas, quæ non poſſet eſſe ſinè principiabilitate, & principiabilitas & poſſificabilitas ſunt amabiles ratione amabilitatis amativitatis & principiativitatis: hoc idem eſt de amabilitate ipſorum principiare & poſſificare; igitur iſta amabilitas eſt in genere Qualitatis, ſecundùm quòd noſtra verba ſignificant.

13. E. G. T. G. In Poteſtate eſt poſſificativum amabile, & poſſificabile eſt amabile, & hoc idem eſt de amabilitate ipſius poſſificare, & iſta amabilitas eſt completa in Fine ipſius amare; igitur ſunt in Poteſtate amabilia qualia induta de Qualitate, ſinè qua eorum amabilitas non poſſet eſſe completa, nec ipſa poſſent eſſe qualia.

14. E. T. B. E. Differentia & Principium non poſſent eſſe in Poteſtate ſinè Qualitate; quia, ſi in Poteſtate unum quale non eſſet diſtinctum ab alio quali, non poſſet eſſe Differentia in Poteſtate, quia non haberet in illa ſubjectum, in quo ſuſtentaretur: & hoc idem de Principio, quod in Poteſtate non haberet ſuſtentationem, ſi in Poteſtate non eſſet

eſſet unum Principium quale per principiativitatem, & aliud per principiabilitatem, & aliud per principiare; igitur poſſunt eſſe in Poteſtate Differentia & Principium qualificata appropriata Poteſtati, quia in ipſis ſunt diſtincta qualia & Principia, quæ ſunt induta de propria Qualitate Poteſtatis & de ejus eſſentialibus concretis, videlicet uno quali, quod eſt poſſificativum, & alio, quod eſt poſſificabile, & alio, quod eſt poſſificare; & ideo quæritur, qualis ſit forma in Poteſtate? & qualis materia? & quale ſit illud, quod eſt de ambobus? & fit reſponſio, ſecundùm quòd Poteſtas eſt qualis, & Qualitas propria & appropriata, & ſecundùm quòd Differentia & Principium poſſunt habere ſuſtentationem in illa.

15. E. T. B. G. In Poteſtate non poſſet poni Differentia ſinè Fine, quia, ſi in Poteſtate non eſſet Finis poſſificativi, poſſificabilis & poſſificare, eſſet Differentia otioſa in Poteſtate, & Poteſtas otioſa in Differentia, quod eſt impoſſibile: hoc idem ſequitur de Fine, qui ſinè Differentia non poſſet eſſe in Poteſtate, quia ſinè Differentia poſſificativi, poſſificabilis & poſſificare non poſſunt eſſe qualia perfectibile & complere; igitur ſunt qualia aliud in alio, ſecundùm quòd alia Qualitas eſt in alia; & iſta qualia ſunt in individuis, de quibus Paradiſus eſt completus, hoc eſt, Sanctis, qui in illo ſunt.

16. E. T. E. G. In Poteſtate ſunt Principia cum Fine & Fines ſunt cum Principiis, & Poteſtas eſt in Principiis & in Finibus cum ſe ipſa, quia habet in ſe qualia, quæ ſunt de ſua eſſentia, in quibus poſſunt eſſe Principia qualia, & poſſunt eſſe completa; & ideo poſſunt appropriatæ Qualitates eſſe quales per propriam Qualitatem, & hoc convertitur.

17. G. T. B. E. In Paradiſo ſunt multæ Voluntates Differentes alia ab alia, cùm quilibet Beatus habeat ſuam propriam Voluntatem; & in qualibet Voluntate ſunt multa diſtincta Principia exiſtentia in genere Qualitatis, ut in Voluntate ſint qualia amativum, amabile & amare exiſtentia in genere Differentiæ & Principii, ſinè quorum generibus non poſſent eſſe qualia; quapropter eſt in Paradiſo unus Sanctus qualis, & alter eſt alius qualis, & ſic de omnibus aliis Sanctis, qui ſunt quales diſtincti alius ab alio.

18. G. T. B. G. In Paradiſo Differentia in Voluntate eſt in genere Qualitatis per Finem, quia in Voluntate ſunt amativum & amabile, quorum Finis eſt amare, & amativum & amare, quorum Finis eſt amabilitas DEI: & ſic convenit, quòd in Voluntate ſit Differentia, ſinè qua in ipſa non poſſet eſſe Finis amativi, amabilis & amare; & quia Differentia eſt in Qualitate, & Finis eſt cum Differentia in Voluntate, convenit, quòd Finis ſit in Qualitate, & hoc convertitur in Voluntate, in qua neceſſariò ſunt qualia diſtincta & completa in genere Qualitatis, ſinè qua non poſſent eſſe qualia, nec humanæ & angelicæ intellectivitati dare aliquod ſignificatum de Sanctiſſima Trinitate.

19. G. T. E. G. In Voluntate ſunt Principia qualia cum Fine, & in Principio eſt Voluntas qualis cum Fine; & ideo poteſt quæri, qualis ſit Voluntas in Principio ſecundùm principiativum, & qualis ſecundùm principiabile, & qualis ſecundùm principiare? & eſt reſponſio, ſecundùm quòd Principia ſunt qualia cum Fine amativi, amabilis & amare.

20. T. B. E. G. Differentia, Principium & Finis ſunt Qualitates in Paradiſo, per quas Sancti ſunt quales: & quia Differentia ſuſtentabitur inter ſenſuale & ſenſuale, & ſenſuale & intellectuale, & intellectuale & intellectuale, erunt multa qualia per Differentiam in beatis hominibus, & hoc idem per eorum Principia & per eorum Fines, ſecundùm quòd in hoc Mundo eorum opera fuerint magis bona & completa in quibusdam Principiis, quàm in aliis; & hoc idem de Qualitatibus Angelorum, in quibus eſt Differentia inter intellectuale & intellectuale, & ſic de eorum Principiis & Finibus. Igitur Sancti Gloriæ ſunt quales per eſſentiales & per appropriatas Qualitates, ſecundùm quòd eorum Qualitates habent ſuſtentationem in Differentia, Fine & Principio, exiſtente illo Principio in mixtione omnium trium Qualitatum; & hoc idem de aliis Qualitatibus, de quibus convenit Paradiſum ornari & veſtiri.

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

De Tempore Paradiſi?

SOLUTIO. *Camera.* B. E. H.

1. TEmpus, in quo eſt Paradiſus, eſt bonum per Bonitatem, & virtuoſum per Virtutem, & per Poteſtatem eſt poſſificatum in Virtute & Bonitate æviternitatis, in qua æviternitate ſuſtentatur Tempus ante æviternitatem, & non extenditur in Fine æviternitatis; & ideo Tempus, in quo eſt Paradiſus, non habet ſucceſſionem Poteſtatis, Virtutis & Bonitatis.

2. B.E.T.B. Tempus in hac vita est in succeſſione Bonitatis & Poteſtatis cum Differentia & motu, & ideo est Tempus hujus vitæ, in qua ſumus, ſubjectum differentibus Bonitatibus & Poteſtatibus per præteritas, præſentes & futuras res; ſed Tempus, in quo est Paradiſus, est in tanta Poteſtate & Bonitate, quòd non ſit in præteritis nec futuris rebus, imò est in uno indiviſibili nunc in ſuis ſubjectis, & illa ſubjecta ſunt in illo ſinè tranſitu & motu præteritarum & futurarum rerum.

3. B.E.T.E. Paradiſus habuit Tempus in Principio Poteſtatis & Bonitatis, ſed in Fine Temporis non habet Privationem Poteſtatis nec Bonitatis, & propterea non poteſt Tempus privari in Paradiſo, in quantum est principiatum in Bonitate & in Poteſtate Paradiſi, nec extrà in Principio, in quo tempus est principiatum, cùm nec Poteſtas nec Bonitas Paradiſi exiſtant in temporalitate, quarum ſubjectum est æviternitas, cujus definitio in hoc paſſu ſignificatur.

4. B.E.T.H. Majus bonum, in quo Tempus poſſit ſuſtentari, est in æviternitate, quia ejus ſubjecta non poſſunt illi deficere in æviternitate: & ideo in Bonitate Poteſtas Temporis tantum ſuſtentatur in bonificabilitate & bonificare Bonitatis, quanta est bonificativitas Bonitatis; & in hoc paſſu ſignificatur Beata Trinitas cum ſua Æternitate.

5. B.H.T.B. Secundùm quòd Bonitas, Virtus & Differentia ſunt in Paradiſo, est Paradiſus temporificatus in Tempore, & ideo non poteſt Tempus privari in Paradiſo, quoniam ejus Privatio eſſet mala & vitioſa & in Confuſione virtuoſi bonificativi, bonificabilis & bonificare.

6. B.H.T.E. Tempus Paradiſi principiat in Bonitate cum Virtute, & Bonitas & Virtus Paradiſi fuerunt principiatæ in illo, & ideo est Tempus Paradiſi bonum & virtuoſum in Principio, in quo ſunt principiativum, principiabile & principiare, quod principiare non est de futuro nec præterito tempore, quia omnia ſua Tempora exiſtunt in præſenti Tempore; & ideo in Paradiſo non poteſt principiare deficere Tempori, nec tempus ipſi principiare, nec in illo poſſunt habere multiplicationem momenta, horæ, dies & anni, ſed Paradiſus exiſtit in uno die exiſtente ſuſtentato in æviternitate, ad quem diem DEUS non adducat per ſuam virtuoſam Bonitatem, poſtquam ad illum diem nos principiavit & creavit.

7. B.H.T.H. Major Virtus Bonitatis est illa, quam Bonitas habet in bonificare, & ideo exiſtit major Virtus Temporis in bonificare, in quo Bonitas habet majorem Virtutem; & quia majorem Virtutem, quam Bonitas habet in bonificare, habet in Paradiſo, convenit, quòd major Virtus Temporis ſit in Paradiſo.

8. B.T.B.E. Tempus in hac vita non poteſt exiſtere in Bonitate ſinè differentibus Principiis Bonitatis, quæ ſunt bonificativum, bonificabile & bonificare; at, ſi Tempus in alia Vita eſſet bonificatum in Bonitate, & Bonitas temporificata in Tempore ſinè differentibus Principiis, eſſet Tempus in hac vita Principium magìs bonum, quàm in alia, & Bonitas eſſet in hac vita Principium magìs bonum, quàm in alia, & Bonitas eſſet in hac vita plena concretis, & vacua in alia, quod est impoſſibile; per quam impoſſibilitatem ſignificatur Tempus, in quo est Paradiſus, & ſimiliter ſignificatur illius aſſituatio.

9. B.T.B.H. In Paradiſo est Bonitas Sanctorum in Majoritate Differentiæ, & quia Differentia est major in Paradiſo, quàm in hac vita, & est in tanta Bonitate, quòd non poſſit eſſe in majori, ideo convenit, quòd Paradiſus ſit in majori temporalitate Bonitatis, ut Differentia habeat Majoritatem, in qua poſſit ſuſtentari, quam Majoritatem habet in illa temporalitate, quæ non producit præteritum nec futurum, & ejus tota productio est in præſenti tempore, exiſtente illâ differentiâ plenâ majori Bonitate & majori differentiativo, differentiabili & differentiare ipſorum durativi, durabilis & & durare indutorum Majoritate.

10. B.T.E.H. Illud Tempus, in quo DEUS principiavit Mundum, fuit in majori Bonitate, & fuiſſet in minori, ſi ipſum antè aut poſt principiaſſet, & hoc ideo, quia ipſum principiavit in majori Bonitate, in qua non poſſet ipſum principiaſſe, ſi bonificabilitas Bonitatis fuiſſet ante principiabilitatem temporalitatis; igitur fuit tempus principiatum in majori principiabilitate creatæ Bonitatis, & in illa principiabilitate fuit principiata æviternitas, in qua ſuſtentatur Tempus Paradiſi cum majori Principio Bonitatis.

11. E.H.T.B. Tempus non habet Virtutem in Poteſtate, nec Poteſtas habet Virtutem in Tempore ſinè Differentia, & ideo non ſuſtentatur Tempus Paradiſi ſinè Differentia in Poteſtate in Virtute Paradiſi, non tamen dicimus, quòd Tempus in ſe habeat Differentiam, quæ ſit de ſua eſſentia: nam, ſi haberet Differentiam, non poſſet ſuſtentari in æviternitate nec in Virtute illius.

12. E.H.T.E. Tempus non poſſet eſſe in Poteſtate ſinè Principio, nec ſuſtentari in Virtute: nec Virtus & Poteſtas poſſent eſſe in Principio ſinè Tempore, nec creatum Principium poſſet eſſe in Virtute nec in Poteſtate, niſi Tempus ſuſtentaretur in principiativo, principiabili & principiare, nec Tempus Paradiſi poteſt extendi extra ſuam Poteſtatem, Virtutem & Principium.

13. E.H.T.H. Major Virtus Poteſtatis est in Æternitate, in qua non poteſt exiſtere Tempus; & rurſus est alia major Virtus Poteſtatis, quæ non est tam magna, ſicut illa, & hæc est in æviternitate, in cujus capite ſuſtentatur Tempus, & in cauda illius æviternitatis Tempus non habet ſuſtentationem; & iſtud est Tempus, in quo Paradiſus est temporificatus in capite æviternitatis, & est ſinè Tempore in cauda æviternitatis.

14. E.T.B.E. In creata Poteſtate non poteſt eſſe Differentia & Principium, ſi Tempus non fuit principiatum, cùm conveniat, quòd Differentia & Poteſtas ſint principiatæ in Tempore; tamen in cauda æviternitatis poſſunt eſſe Poteſtas, Differentia & Principium, poſtquam in illius capite habuerunt Principium: & iſtud caput & cauda æviternitatis dant nobis cognitionem de illo Tempore, quod ſuſtentatur in Paradiſo.

15. E.T.B.H. Id, per quod Differentia est in majori Poteſtate, est per majorem Poteſtatem & Differentiam majoris poſſificativi, poſſificabilis & poſſificare, & hæc major Differentia est in Æternitate, quæ ſuſtentatur in Divinis Perſonis, ſicut Eſſentia illarum, quæ in illis habet ſuſtentationem; & id, in quo minor Differentia est in minori Poteſtate, est in hac vita, in qua Tempus ſuſtentatur antè & retrò; igitur ſuſtentatur Tempus Paradiſi in Medio majoris & minoris Differentiæ, & habet in capite æviternitatis ſimilitudinem minoris Differentiæ, & in cauda æviternitatis habet ſimilitudinem majoris Differentiæ.

16. E.T.E.H. Tempus est generale Principium, in quo majores & minores creatæ Poteſtates ſunt principiatæ, & majores Poteſtates ſunt principiatæ in æviternitate, & minores in hac vita, & ideo ſignificatur Tempus Paradiſi cum majoribus & cum minoribus Principiis, extra quod Tempus ſe extendunt Poteſtates & Principia Paradiſi in cauda æviternitatis ſinè Tempore, quæ cauda est major, quàm ſuum caput, quòd est principiatum in Tempore.

17. H.T.B.E. In Virtute exiſtunt Principia cum Differentia virtuificativi, virtuificabilis, virtuificare, & principiativi, principiabilis, principiare, & differentiativi, differentiabilis & differentiare: & iſta creata Differentia extenſa in ſemet ipſa & in Virtute & Principio est temporificata in Tempore ſecundùm hanc præſentem vitam; ſed ſecundùm Tempus, in quo Paradiſus est temporificatus, non est tota extenſio Differentiæ terminata in Tempore, in quantum habet ſuſtentationem in æviternitate; & ideo est Paradiſus durabilis & incorruptibilis.

18. H.T.B.H. Differentia habet majorem Virtutem in Paradiſo, quàm in hac vita, & propterea est ejus Tempus majus in Differentia Paradiſi, quàm in iſto Tempore, in quo ſumus, per quam Majoritatem Differentia comprehendit & terminat in Paradiſo temporalitatem ſuſtentatam in capite æviternitatis, & tranſit ad exiſtere in cauda æviternitatis ſinè Tempore, ut differentiativo non poſſit deficere modus differentiabilis & differentiare; veruntamen iſte paſſus est valde difficilis intellectu illis, qui non habent cognitionem de æviternitate.

19. H.T.E.H. Majora Principia creatæ Virtutis ſunt in Virtute Paradiſi, & illa Principia habent ita magnam Virtutem per Majoritatem, quòd per unum modum ſint temporificata in Virtute, & per alterum in Virtute æviternata, ita, quòd ipſa non amittant numerum ſuî ipſorúmmet nec in una nec in alia Virtute, ſed ſint illa ipſamet, quæ ſunt; & ideo ſunt per unum modum in temporalitate, & per alium extra temporalitatem; & hoc est ſic ordinatum, ut Principium & Virtus poſſint eſſe in Majoritate ſinè temporalitate & mobilitate.

20. T.B.E.H. In Paradiſo est Differentia, & in illa est Principium & Majoritas, ut non habeat vacuitatem: hoc idem est de exiſtere Differentiæ, quæ est in Principio & Majoritate, ut de ipſa ſint plena: & idem est de Principio, quod est in Majoritate, & de Majoritate, quæ est in Principio, ut unum compleat alterum de ſe ipſo & de alio; igitur poteſt homo per hunc ſtatum & aſſituationem cognoſcere, quomodo Paradi-

radisus sit temporificatus in capite æviternitatis, à quo Differentia, Principium & Majoritas transeunt ad existere sinè temporalitate.

OCTAVA QUÆSTIO. I.

Ubi est Paradisus?

SOLUTIO. *Camera.* F. G. I.

1. PAradisus est in intelligere & amare verum DEUM, hoc est, quando Sancti, qui sunt in Gloria, habent Gloriam & delectationem in intelligere & amare verè & realiter verum DEUM & non phantasticum nec productum de ejus similitudinibus; & in hoc vero intelligere & amare & in objecto, quod accipiunt, videlicet DEO, est Paradisus.
2. F. G. T. F. Sancti in Paradiso intelligunt & amant DEUM sinè Medio, ita, quòd inter eorum intelligere & amare & inter ipsum DEUM sit nullum Medium: quia, si esset Medium, quod non esset DEUS, non posset eorum intelligere & amare esse in Paradiso, nec Paradisus haberet spiritualem Locum, in quo esset.
3. F. G. T. G. Finis, propter quem Sancti Gloriæ sunt, est, ut intelligant & ament DEUM secundùm intelligibilitatem & amabilitatem DEI: secundùm amabilitatem, in quantum DEUS realiter est amabilis: & hoc idem secundùm ejus realem intelligibilitatem, quæ est realiter intelligibilis; & in his realitatibus intelligibilitatis & amabilitatis, per quas Fines perficiuntur, est Paradisus, in quantum in eis est spiritualiter collocatus, & in ipsis existit.
4. F. G. T. I. Paradisus existit in Æqualitate, quam Sapientia & Voluntas habent in contemplando DEUM, sinè qua Æqualitate non haberet Paradisus spiritualem Locum, in quo posset existere, cùm DEUS Æqualiter sit amabilis & intelligibilis ratione suæ magnæ Bonitatis, Potestatis & Virtutis, quæ faciunt, quòd Æqualitas existat in ejus amabilitate & intelligibilitate; & quia in Paradiso Voluntati Sanctorum realis DEUS est amabilis, convenit, quòd Sapientiæ Sanctorum realis DEUS sit intelligibilis; & in hoc passu possunt sapientes habere cognitionem, quòd inter Sanctos & realem DEUM non sit phantasticus DEUS nec aliqua extranea species. Unde, cùm hoc ita sit, quis posset considerare, dicere vel scribere magnam Gloriam, quam Sancti habent in DEO?
5. F. I. T. F. In Sapientia Sanctorum est intelligere Medium intellectivi & intelligibilis: & istud Medium est verum, reale & naturale, & est de essentia Sapientiæ, & Paradisus istius est intelligere DEUM, qui Paradisus consistit in intelligere.
6. F. I. T. G. Finis Sapientiæ Sanctorum est verum intelligere, quod ipsi habent in DEO: & Finis Veritatis Sanctorum est, quòd Sancti verè intelligant DEUM, & quòd verificare Veritatis verificet verum & reale intelligere: quod verificare est intellectualis Locus, in quo consistit Paradisus de vero & completo intelligere.
7. F. I. T. I. In Paradiso est Æqualitas intelligendi & verificandi in contemplando DEUM; & in ista Æqualitate consistit Paradisus de intelligere, verificare & contemplari, quia intelligere intelligit verificare, & è contra verificare verificat intelligere, & Æqualitas æqualificat ambo in contemplando DEUM.
8. F. T. F. G. Paradisus est in omni Loco, in quo est Finis creati intelligere, qui Finis est DEUS, qui est in omni Loco; unde, quando Finis & intelligere conjunguntur sinè extranea intelligibilitate, tunc est intelligere collocatum in Fine, in qua collocatione ejus Paradisus est collocatus.
9. F. T. F. I. In Sapientia Sanctorum est Æqualitas, in qua intelligere existit in Medio intellectivi & intelligibilis: & ista Æqualitas est proportionata secundùm intellectivitatem, quæ intellectivitas mensurat tantum intelligibilitatis, quantum per gratiam & naturam potest intelligere, in quibus Mensurationibus Paradisus est collocatus.
10. F. T. G. I. In Sapientia Sanctorum existit æqualiter Finis inter intellectivum, intelligibile & intelligere, & ideo complent Finis & Æqualitas Sapientiam, sinè quo Fine & Æqualitate non posset esse completa; igitur est Paradisus Sapientiæ in illo Complemento, de quo est completa.
11. G. I. T. F. Amare existit in Medio amativi & amabilis, & verificare in Medio verificativi & verificabilis, & amare & verificare conjunguntur in contemplando DEUM, in qua Conjunctione est contemplatio, quæ est Paradisus.
12. G. I. T. G. In Voluntate Sanctorum existunt Finis & Veritas, quæ vestiunt amativum, amabile & amarè de se ipsis, ut concreta Voluntatis sint induta de essentia Veritatis & Finis, in quo indumento sunt vera & completa; simili modo possumus considerare spiritualem Locum, in quo est Paradisus, videlicet in contemplando DEUM cum vero amare & complere.

13. G. I. T. I. In Voluntate Sanctorum existunt Veritas & Æqualitas, ut concreta Voluntatis verificentur per Veritatem, & æqualificentur per Æqualitatem; igitur existit Paradisus in isto verificare & æqualificare motis per amabilitatem DEI.
14. G. T. F. G. Nisi in Voluntate Sanctorum amare esset Medium, in quo conjunguntur amativum & amabile, non haberet Voluntas Finem, in quo posset quiescere: igitur Finis existit in illa Conjunctione amativi & amabilis; simili modo existit Paradisus in illa Conjunctione amativitatis Sanctorum & amabilitatis DEI.
15. G. T. F. I. Paradisus est de amativitate Sanctorum & amabilitate DEI, & est de amare, quod æqualiter est proportionatum inter amativum & amabile; igitur Paradisus existit in illo amare & etiam in amabilitate Humanitatis JESU Christi, in qua existit amare de amativitate Sanctorum: & quia illa Humanitas est in empyreo Cœlo, est Paradisus ipsius amare in empyreo Cœlo; hoc idem erit post Resurrectionem de Paradiso ipsius sentire, quia beati homines per videre & audire attingent glorioſum Corpus Christi.
16. G. T. G. I. Finis & Æqualitas existunt in Voluntate, ut amativum, amabile & amare æqualiter sint completa, & in illo Complemento existit Paradisus Voluntatis, ita tamen, quòd ipse Finis sit amabilitas DEI & Æqualitas Divinarum Personarum, quæ æqualiter sunt amabiles.
17. I. T. F. G. In Veritate est Finis verificativi, verificabilis & verificare, & in verificare conjunguntur Finis verificativi & Finis verificabilis; igitur consistit Paradisus in Conjunctione Deitatis & Humanitatis JESU Christi, in qua est Paradisus prædestinatorum & salvatorum hominum.
18. I. T. F. I. Paradisus existit in æquali Influentia & Refluentia verificativi & verificabilis, quæ producunt verificare cum Æqualitate ipsorum amare & intelligere & cum Æqualitate Magnitudinis & Bonitatis; hoc idem est de imaginari & sentire in glorificato corpore.
19. I. T. G. I. Paradisus est in æviternitate cum Fine Æqualitatis & Veritatis; & ideo existit in æviternitate de æqualibus & completis verificativo, verificabili & verificare.
20. T. F. G. I. In Paradiso sunt Media, Fines & Æqualitates, quæ sunt ejus partes, & ipse est totum; igitur existit Paradisus in suis Mediis, Finibus & Æqualitatibus, sicut totum, quod existit in suis partibus, & ejus Media, Fines & Æqualitates sic existunt in Paradiso, sicut partes existunt in toto; & in isto passu possunt sapientes intelligere, quòd Paradisus non sit in aliquo Loco, qui sit in empyreo Cœlo, nec hìc inferiùs, nisi in illo Loco sint Sancti vel Sanctæ.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo est Paradisus?

SOLUTIO. *Camera.* C. G. K.

1. MOdus Paradisi consistit in Modo suarum partium, sicut in Modo Magnitudinis, qui consistit in magnificativo, magnificabili & magnificare, & in magnificare ipsa amare & gloriari, quorum Modus consistit in amativo, amabili & amare, gloriativo, gloriabili & gloriari; & de omnibus istis Modis est conjunctus Modus Paradisi.
2. C. G. T. C. In Paradiso est Modus Magnitudinis in Voluntate, & Voluntatis in Magnitudine cum Concordantia inter Magnitudinem & Voluntatem & inter concreta Magnitudinis & Voluntatis, existentibus illarum Modis in concordare & Concordantia.
3. C. G. T. G. In Magnitudine & in Voluntate est Modus per Finem, quia ratione Finis amat Voluntas amabile, & Magnitudo magnificat magnificabile, & ratione Finis amat Voluntas magnum amare, & Magnitudo magnificat amabile magnificare, & ratione Modi Magnitudinis & Voluntatis habet Finis Modum complendi Modos Magnitudinis & Voluntatis.
4. C. G. T. K. Magnitudo & Parvitas sunt oppositа, & Parvitas & Minoritas habent Concordantiam: & propter hoc habet Magnitudo Modum in habendo Concordantiam cum Majoritate, ut in illa habeat Modum in concordando Parvitatem & Minoritatem, & Voluntas habet Modum in amando majorem Magnitudinem, quàm minorem, quia de Magnitudine habet similitudinem in majori amare, & de Parvitate in minori; & quia Magnitudo & Voluntas habent Modum in Minoritate & Parvitate, quæ habent Modum proportionatum in Modo Magnitudinis & Voluntatis, ut majores Gloriæ non sint contra minores, nec minores contra majores, possunt sapientes

entes in hoc passu cognoscere, quòd in Paradiso non sit Modus superbiæ nec invidiæ.

5. C.K.T.C. Magnitudo & Gloria habent Modum cum Concordantia concordativi, concordabilîs & concordare, existente hac Concordantiâ de Divinis Personis & de Humanitate & Deitate JESU Christi & de conjunctione Animarum & Corporum, quæ erunt resuscitata & glorificata: & in ista Concordantia habebit Magnitudo Modum in magnificando gloriari, & Gloria habebit Modum in gloriando magnificare, & hoc idem de concordare, in quo habebunt Modum magnificare & gloriari.

6. C.K.T.G. Gloria habet in Paradiso Modum Finîs in Magnitudine, quia in glorificando concreta Magnitudinis sequitur Finem, propter quem sunt concreta Magnitudinis, & Finem, propter quem sunt sua concreta, videlicet glorificativum, glorificabile & glorificare; & Finis habet Modum in complendo Gloriam de Magnitudine & de se ipso, & in complendo Magnitudinem de se ipso & de Gloria.

7. C.K.T.K. Minoritas in Paradiso non habet Modum in minorificando Gloriam & Magnitudinem, quia, si illum haberet, non haberet Magnitudo Modum in gloriari, nec Gloria haberet Modum in magnificare.

8. C.T.C.G. Antequam Finis possit habere Modum in Magnitudine per complere, & Magnitudo possit habere Modum in Fine per magnificare, convenit, quòd Magnitudo & Finis concurrant ad invicem in Concordantia, sinè quâ una non posset transire ad aliam; & in isto passu possunt sapientes cognoscere, quomodo Modus Paradisi sit assituatus in Concordantia primæ Causæ & sui effectûs.

9. C.T.C.K. Magnitudo & Minoritas habent in Paradiso Modum in Concordantia Majoritatis & Parvitatis; sicut in Sanctis, quorum unus est major, quàm alius, in Concordantia primæ Causæ & sui effectûs; & in hoc passu possunt sapientes cognoscere, quòd in Paradiso Majoritas non sit contra Minoritatem, nec Magnitudo contra Parvitatem, quia Modus, quem habent in Concordantia DEI & sui effectûs, non permittit, quòd Contrarietas in illa Concordantia habeat Modum.

10. C.T.G.K. Finis Magnitudinis est magnificare res minores & parvas in magna magnificabilitate cum magna magnificativitate, & ideo habet DEUS Modum in magnificando Sanctos Gloriæ, qui venerunt de Minoritatibus hujus vitæ, in qua sumus, quas Minoritates magnificaverunt in intellectuali magnificabilitate cum magna magnificativitate ratione Finîs, propter quem sunt.

11. G.K.T.C. In Voluntate DEI est Modus Amativi, Amabilîs & Amare, Gloriativi, Gloriabilîs & Gloriari, Concordativi, Concordabilîs & Concordare, & in hoc Modo consistit Amare, Gloriari & Concordare, Patre amante Filium, & Filio glorificante Patrem, & Patre Filium, & Patre & Filio glorificantibus Amare, Gloriari & Concordare, quod est Sanctus Spiritus; & in isto Modo intra Deitatem habent Beati & Sancti Gloriæ gloriari & concordare in amando.

12. G.K.T.G. In Fine Incarnationis est Modus amandi, gloriandi & complendi, quia Finis, propter quem Incarnatio est, est, quia DEUS habet Modum in multùm amare & in multùm amari & in existendo magna Gloria & in dando magnam Gloriam; & ideo in illo Modo Finîs, propter quem Incarnatio est, habent Sancti Gloriæ Modum in amando gloriari & complere.

13. G.K.T.K. Amare & gloriari habent Modum inter majorem & minorem intentionem, existentibus minoribus intentionibus amabilibus & gloriabilibus propter majores; & in isto Modo majorum & minorum intentionum possunt sapientes cognoscere, quomodo minores Sancti in amando & gloriando habeant Modum in amando gloriari majorum Sanctorum.

14. G.T.C.G. Voluntas, Concordantia & Finis habent Modum in amare, concordare & complere, cùm Voluntas sit propter amare, & Concordantia propter concordare, & Finis propter complere; & in isto Modo amandi, concordandi & complendi possunt sapientes cognoscere, quomodo Anima habebit Modum in glorificato corpore per amare, concordare & complere, & quomodo corpus habebit Modum in Anima per sentire & concordare suarum partium in complere.

15. G.T.C.K. Concreta Voluntatis in alia Vita habent Modum in concordare sinè minorificare omnium trium concretorum; & in hac vita habent sapientes Modum secundùm Modum alterius Vitæ, & cum hoc Modo, quem habent in hac vita, tendunt ad Modum alterius Vitæ: at stulti homines cum contrario Modo tendunt morituri in contrarium Modum, per quem existunt in æviterna morte.

G.T.

16. G.T.G.K. Magis amare minorem Finem, quàm majorem Finem, non existit in Modo amativi & amabilîs, sed magis amare majorem Finem, quàm minorem, existit in Modo amativi & amabilîs; & ideo videtur fatuis hominibus, quòd amare, quod sapientes habent in hac vita, non sit secundùm Modum amativi & amabilîs.

17. K.T.C.G. Finis & Concordantia in Gloria habent Modum, per quem habent Modum in gloriando, concordando & complendo; & ideo possunt cognoscere sapientes, quòd Sancti in Gloria non habeant Modum desiderandi majus gloriari, concordare & complere, quàm illa gloriari, concordare & complere, in quibus sunt, quia, si haberent tale desiderium, concordare & gloriari non possent quiescere in Fine; & per hanc cognitionem possumus cognoscere, quomodo DEUS Pater & DEUS Filius habeant Quietem in Deo Sancto Spiritu, & quomodo Dignitates DEI habeant Modum Quietis in extrinsecis operationibus ratione Incarnationis Filii DEI, sinè qua non possent habere Quietem in extrinsecis operationibus.

18. K.T.C.K. Quamvis gloria & Minoritas in Paradiso habeant Concordantiam in minoribus Sanctis, tamen Modi gloriandi & concordandi sunt sinè Modis minorificandi & contrariandi, quia sustentantur in Majoritate DEI; unde patet, quòd Minoritas in Gloria Paradisi habeat Modum concordandi cum *esse* absque Contrarietate ipsius *non esse*.

19. K.T.G.K. Finis ipsius gloriari non potest existere cum Minoritate, cùm Finis habeat Modum cum Majoritate in glorificando majores Glorias, & in quantum Finis glorificat minores Glorias, glorificat illas cum Modo majoris gloriari; & in hoc passu possunt sapientes cognoscere, quomodo minores Gloriæ sint plenæ majoribus Gloriis.

20. T.C.G.K. Minoritas est ens propè nihil, unde de sua natura habet Modum inclinandi Finem & Concordantiam ad *non esse;* istum Modum habet Minoritas in hac vita, in qua sumus: sed in alia beata Vita non potest illum habere, quia Finis complet minores naturas de majoribus, & Concordantia concordat majores & minores Fines; & ideo habent majores & minores Sancti Modum in participando unus cum alio.

✠

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo est Paradisus?

SOLUTIO. *Camera.* F.G.K.

1. PAradisus est cum suis partibus, sicut totum, quod est cum suis partibus, & ejus partes sunt intelligere, amare & gloriari & alii actus, sicut bonificare, magnificare, æviternare, possificare &c., sinè quibus actibus Paradisus non potest esse.

2. F.G.T.F. Paradisus est cum intelligere & amare DEUM, sic, quòd inter DEUM & Beatos, qui illum intelligunt & amant, sint intelligere & amare Media, quæ sunt de eorum essentia, & quòd DEUS illis influat gratiam & virtutem in amare & intelligere, & quòd ipsi refluant DEO suum intelligere & amare, ut possint objectare & in se ipsis habere ejus intelligibilitatem & amabilitatem.

3. F.G.T.G. Paradisus est cum Fine memorandi, intelligendi & amandi, hoc est, quòd Sapientia & Voluntas DEI sint intelligibiles & amabiles, & Sapientiæ & Voluntates Sanctorum sint ideo, ut Sapientia & Voluntas DEI intelligantur & amentur; & quia Finis complet id, propter quod DEUS est intelligibilis & amabilis per Sanctos, & complet intellectivitatem & amativitatem Sanctorum & eorum intelligere & amare, ideo est Paradisus cum Fine, propter quem est.

4. F.G.T.K. Paradisus est cum Majoritate intelligendi & amandi, sinè qua Majoritate non posset esse, quia, si esset cum Minoritate intelligendi & amandi, esset Paradisus in hac præsenti vita, in qua sumus & amamus & intelligimus cum Minoritate secundùm comparationem majoris amare & intelligere, quæ possunt sustentari in Sapientia & Voluntate Sanctorum.

5. F.K.T.F. Sicut Sapientia est cum Medio, quod existit in Medio intellectivi & intelligibilîs, & sicut gloria est cum Medio, quod est in Medio gloriativi & gloriabilîs, sic Paradisus est cum Medio, quod existit inter intelligibilitatem DEI & intellectivitatem Beatorum, & istud Medium est indutum de influentia & refluentia amborum, videlicet intelligere, quod est indutum de gloriari.

6. F.K.T.G. Paradisus est cum Fine, quem Sapientia Sanctorum habet in Gloria DEI, videlicet in intelligendo DEUM & Gloriam, quam DEUS habet in Productione & Spiratione Divinarum Personarum,

quia ad talem Finem gloriandi est creata Sapientia Sanctorum, ut intelligat illam Gloriam, & de Gloria recipiat suum intelligere.

7. F.K.T.K. Ut Paradisus non sit cum Minoritate, est Gloria in Sapientia Sanctorum, quæ sic & multò meliùs complet ejus concreta cum gloriari, sicut ignis complet aërem cum calefacere, & Sol diem cum lucere.

8. F.T.F.G. Paradisus est cum Medio, quod existit inter Sapientiam Sanctorum & Finem meritorum, quæ ipsi acquisiverunt in hac vita per intelligere DEUM & per credere, & DEUS complet illum Finem cum Fine suæ intelligibilitatis & credibilitatis.

9. F.T.F.K. Ut Paradisus non sit cum Minoritate intelligendi, vult DEUS, quòd Sancti cum suo proprio intelligere objectent proprium & essentiale intelligere DEI; nam, si esset unum Medium idololatricum, quod esset inter proprium & reale intelligere DEI & proprium & reale intelligere Sancti Petri, qui est in Paradiso, non haberet Paradisus, cum quo esset, quia Minoritas impediret Majoritatem realis intelligibilitatis DEI & realis intelligere Sanctorum.

10. F.T.G.K. Ut Paradisus non sit cum minori Fine, convenit, quòd sit cum majori Fine, & ideo convenit, quòd sit cum majori intelligere, cùm major Finis sit in majori intelligere, & minor Finis in minori; & in isto passu possunt sapientes cognoscere, quòd in Paradiso non sit idololatricum intelligere, in quo intelligant similitudines DEI, quia, si esset, Paradisus esset cum minori Fine intelligendi.

11. G.K.T.F. Paradisus est cum Conjunctione ipsorum amare & gloriari cum æqualibus mensuris amativi & amabilis, gloriativi & gloriabilis, sinè qua Æqualitate non haberet Paradisus, cum quo esset.

12. G.K.T.G. Paradisus est cum Fine ipsius amare in gloriari, & cum Fine ipsius gloriari in amare, & ideo est cum Complemento Finis, qui Finis complet Voluntatem & Gloriam Sanctorum, qui in illo Fine quiescunt.

13. G.K.T.K. Ut Paradisus non sit cum Minoritate ipsorum amare & gloriari, est cum Majoritate ipsorum, cum qua Majoritate Sancti attingunt amativitatem in suo amare, & cum suo amare Gloriam DEI & ejus amabilitatem.

14. G.T.F.G. Amare est Medium Voluntatis existens in Medio amativi & amabilis, & in hoc amare est Finis suæ amabilitatis & amativitatis, & ideo attingit Voluntas in suo amare Finem sui amare, qui Finis est amativitas & amabilitas & amare DEI; at, si Voluntas alicujus Sancti in extraneo idololatrico amare attingeret Finem sui essentialis amare, non haberet Finem, in quo posset quiescere, nec Paradisus haberet, cum quo posset existere.

15. G.T.F.K. Ut Paradisus non sit cum minori Medio in Voluntate alicujus Sancti, est amare Voluntatis cum Majoritate amativi & amabilis; & ideo transit ejus amare ad amabile objectum, in quo amativum attingit realem amabilitatem objecti, cum qua attinctione est Paradisus hoc, quod est.

16. G.T.G.K. Amativitas & amabilitas habent Concordantiam cum Fine in amare, & secundùm quòd Finis est major, est Concordantia major; & ideo voluit DEUS, quòd Paradisus non sit cum Minoritate Finis nec cum minori Concordantia; & in isto passu possunt sapientes cognoscere, quòd Paradisus sit cum Incarnatione Filii DEI & cum gloria, quâ Sancti in ipso fruuntur, & cum sensualitatibus, quas in eo habebunt post Resurrectionem.

17. K.T.F.G. Gloria est cum gloriari & est cum gloriativo & gloriabili & cum Fine omnium trium, sinè quo Fine non haberent subjectum, in quo possent quiescere eorum concreta; igitur Paradisus est cum Quiete, quam concreta Gloriæ habent in Paradiso, qui est Gloria.

18. K.T.F.K. Medium est subjectum, in quo glorioſus influit alteri glorioso suam similitudinem, quæ est Gloria, & ille, qui illam Gloriam recipit, refluit suam similitudinem glorioso, à quo recipit Gloriam; & si illæ influentiæ & refluentiæ non sunt cum Minoritate, similitudines, quas sibi invicem dant, existunt gloriosè cum Majoritate; & in isto passu possunt sapientes cognoscere, cum quo fuerit Incarnatio DEI, cum qua est Paradisus.

19. K.T.G.K. Minor Gloria est cum minori Fine, & si cum minori Fine est minor Gloria, quantò magis convenit, quòd cum majori Fine sit major Gloria; igitur est Paradisus per majorem Finem cum majori Gloria; & in isto passu possunt sapientes cognoscere, quòd Resurrectio sit necessaria, ut Paradisus sit cum majori Gloria.

20. T.F.G.K. Paradisus est cum Medio, cum Fine & cum Minoritate: est cum Medio, in quo alii Sancti participant cum aliis, & in quo DEUS participat cum Sanctis, & ista participatio est cum multis Modis, qui in *Capite de Modo* significati sunt: Paradisus est cum Fine, in quantum DEUS est Finis Sanctorum Gloriæ, & in quantum Finis complet Gloriam, quam Sancti habent per gratiam DEI & per merita, quæ acquisiverunt in hac vita: Paradisus est cum Minoritate, in quantum Gloria quorundam Sanctorum est minor, quàm aliorum, & in quantum Gloria glorificatorum corporum erit minor, quàm Gloria glorificatarum Animarum.

Diximus de Paradiso secundùm decem supradicta Capita, quæ sunt valde utilia ad sciendum sapientibus hominibus, qui illa possunt intelligere, & qui desiderant pervenire ad Gloriam Paradisi.

QUÆSTIO X.
De Inferno.

PRIMA QUÆSTIO. B.
Utrùm Infernus sit?

SOLUTIO. *Camera.* B.D.G.

1. AD inquirendum, utrùm Infernus sit, consideramus significata Bonitatis, Æternitatis & Voluntatis secundùm earum definitiones, videlicet quòd bonum sit, quòd Justitia DEI, quæ est amabilis in æviternitate, habeat æviternum subjectum, in quo possit punire illos, qui oderunt Bonitatem suæ Æternitatis & suæ Voluntatis; igitur significatur Infernus in bona amabilitate, quam diximus, & in durabilitate illius.

2. B.D.T.B. Inter Bonitatem & Malitiam est Differentia, quæ est inter sensuale & sensuale, & inter sensuale & intellectuale, & inter intellectuale & intellectuale: & ista Differentia est durabilis in hac præsente vita, in quâ Malitia non differt à Bonitate, sicut in alia Vita, in qua Bonitas est durabilior, quàm in ista; & ideo significatur, quòd in æviternitate sit Infernus, in quo naturalis Bonitas extensa in Differentia, quam diximus, habet passionem per accidentalem Malitiam, cum qua Malitia naturalis Bonitas fuit in hac vita contra bonam naturalem Differentiam, quam diximus.

3. B.D.T.D. Vitiosa Contrarietas est contra Finem Bonitatis in bonificare & durare, in quantum contradicit ipsi durare ipsius bonificare; & ideo significat Justitia DEI, quòd Infernus sit in illis, qui cum bonificare non contradixerunt ipsi durare ipsius malificare.

4. B.D.T.G. Duratio est, ut duret bonificare, & Bonitas est, ut durare sit bonum, & iste est Finis amborum: per quem Finem durandi & bonificandi significatur, quòd Infernus sit, ut in illo torqueantur illi, qui fuerunt contrarii Fini Durationis & Bonitatis.

5. B.G.T.B. Differentia est amabilis in Bonitate, ut sit plena bonificativo, bonificabili & bonificare, & ut Voluntas possit extendere suum amare in omnibus tribus; & ideo convenit, quòd Infernus sit, in quo torqueantur illi, qui oderunt Bonitatem plenam suis amabilibus concretis, quæ Bonitas est DEUS, & ejus Concreta sunt Divinæ Personæ.

6. B.G.T.D. Bonitas DEI est amabilis cum Concordantia amativi, amabilis & amare, & cum Concordantia bonificativi, bonificabilis & Bonificare, & cum concordare ipsa amare & bonificare sinè contrariari; & ideo significatur, quòd sit Infernus, ut in illo crucientur illi, qui evacuant Bonitatem suo bonificare cum odire bona opera, & evacuant Voluntatem suo amare malificando mala opera.

7. B.G.T.G. Finis Voluntatis est amare Bonitatem, & Finis Bonitatis est bonificare ipsum amare Voluntatis, cujus ultimus Finis est Divina Bonitas, in qua completè quiescit in æviternitate, si in hac vita suum amare fuit completum per bonificare, cujus Complementi Privatio esset mala & odibilis; unde significatur, quòd sit Infernus, qui sit sinè Fine Privatio Finis Bonitatis & Voluntatis in iis, qui in hac vita oderunt Finem Bonitatis.

8. B.T.B.D. In Voluntate DEI est Pater, qui est bonus, & Filius, qui est bonus, & Sanctus Spiritus, qui est bonus, & omnes tres sunt una Bonitas, in qua est Differentia, in quantum Pater non est Filius nec Sanctus Spiritus, nec Filius est Pater nec Sanctus Spiritus, nec Sanctus Spiritus est Pater nec Filius, & omnes tres sunt una communis Differentia, sicut sunt una communis Bonitas, & Bonitas & Differentia sunt una eadem Essentia & unum idem numero, ut Differentia sit substantialis, & non accidentalis; & ideo significatur, quòd sit Infernus, in quo crucientur illi, qui in Divina Bonitate discredunt Differentiam Personarum & Personas

Differentiæ & Bonitatis, & ſunt contra illos, qui credunt Differentiam, quam diximus.

9. B.T.B.G. In JESU Chriſto eſt una Bonitas per Deitatem, & alia per Humanitatem, & eſt unus Finis per Deitatem, & alter per Humanitatem, & ideo eſt Differentia inter ambas Bonitates & ambos Fines, ut ſint differentes, & ut Finis humanæ Bonitatis habeat quietem in Fine Divinæ Bonitatis, igitur ſignificatur, quòd ſit Infernus, ſecundùm hoc, quod diximus de Bonitate, Differentia & Fine, in quo Inferno cruciabuntur illi, qui non credunt Finem, Differentiam & Bonitatem, quæ ſuprà diximus.

10. B.T.D.G. Contrarietas eſt contra Finem Bonitatis, & eſt contra Bonitatem Finis, & talis Contrarietas non habet ſubjectum, niſi in malo angelo & malo homine; & ideo convenit, quòd ſit Infernus, in quo crucientur mali angeli & mali homines, quia ſunt contra Finem Bonitatis & contra Bonitatem Finîs.

11. D. G. T. B. Æternitas & Differentia ſunt in Divina Voluntate, ut in Divina Voluntate poſſit durare Differentia Amativi & Amabilîs & Amare, & ut ipſa Duratio Amativitatis & Duratio Amabilitatis & Duratio ipſius Amare ſit durabilis in tantum, quòd Differentia & Æternitas in Duratione omnium trium poſſint exiſtere; igitur per tale exiſtere ſignificatur, quòd ſit Infernus, ut in illo torqueantur illi, qui non credunt exiſtentiam Æternitatis & Differentiæ in Divina Voluntate, ſinè qua Amativitas non poſſet durare in ſua Unitate numeri, & hoc idem de Amabilitate & de Amare, & in omnibus tribus Proprietatibus eſſet Confuſio in Voluntate, & Claritas ipſarum privaretur in Voluntate.

12. D.G.T.D. Sicut ad Divinam Voluntatem pertinet amare in ſe ipſa durare Amativi, Amabilîs & Amare, ſic ad Divinam Juſtitiam pertinet, quòd puniat in æviternitate illos, qui contradicunt Divinæ Voluntati; igitur eſt Infernus, quia, ſi non eſſet, deficeret Duratio & Juſtitia Voluntati, & Voluntas deficeret Juſtitiæ & Durationi, & Juſtitia deficeret ambabus, & Injuria ſatisfaceret Contrarietati Durationis, Juſtitiæ & Voluntatis; & hoc eſt impoſſibile.

13. D.G.T.G. Finis, propter quem DEUS creavit hominem, eſt amabilis in Æviternitate per Divinam Voluntatem: at, illi, qui ſunt contra Finem, propter quem ſunt creati, ſunt odibiles in Æviternitate per Divinam Voluntatem; & ſic ſignificatur, quòd Infernus ſit, ut Voluntas DEI diligat Finem, propter quem creavit homines, & puniat illos, qui ſunt contra Finem ſui amare.

14. D.T.B.D. Probavimus originale Peccatum in *Capite de Poſſibilitate illius*, & per illam probationem ſignificatur, quòd ſit Infernus; igitur Infernus eſt, quia peccatum eſt contra Durationem Bonitatis, Virtutis, Veritatis & Gloriæ, & contra Differentiam bonificativi, bonificabilîs & bonificare, & virtuificativi, virtuificabilîs & virtuificare, & ſic de aliis.

15. D.T.B.G. Finis eſt in Duratione cum Differentia, in quantùm in Duratione eſt Finis durativi, durabilîs & durare, quæ ſunt diſtincta unum ab alio; & quia peccatum eſt contra id, quod exiſtit in Fine durandi, convenit, quòd illi, qui moriuntur in peccato, puniantur in Inferno, ut Finis DEI, qui eſt unum idem numero cum Juſtitia, habeat, in quo poſſit punire illos, qui ſunt contra illam Durationem: quia, ſi non haberet, eſſet Differentia inter Juſtitiam DEI & ejus Finem.

16. D.T.D.G. Probavimus, quòd Paradiſus ſit, & in illa probatione eſt ſignificatum, quòd ſit Infernus, in quantum ipſe eſt Contrarietas inter bonum & malum & inter Finem Durationis boni & Finem Durationis mali: quia, ſi Infernus non eſſet, non haberet Contrarietas, in quo poſſet exiſtere contra Finem Durationis boni & Durationis mali, cum qua Duratione mali non haberet Concordantiam.

17. G.T.B.D. In Voluntate hominis peccatoris eſt Contrarietas contra Differentiam amativi, amabilîs & amare, quia contradicit amativo & amabili in tantum, quòd amabile pervertat in odibile, ut amativum & amabile, quæ ſunt bona, non habeant amare, in quo poſſint concordare; igitur ſignificatur, quòd ſit Infernus, ut Voluntas ſit contra ſubjectum Contrarietatis, quod reſiſtit Differentiæ ſuorum realium concretorum.

18. G.T.B.G. In Voluntate DEI eſt Differentia cum Fine Amativi, Amabilîs & Amare, & Finis eſt cum Differentia in omnibus tribus, & ideo non poſſunt converti in Unitate Numeri (quamvis convertantur in Unitate Eſſentiæ & Naturæ) quia, ſi poſſent converti, Finis omnium trium non poſſet eſſe cum Differentia, nec Finis ſinè Differentia eſſet hoc, quod eſt; igitur convenit, quòd Infernus ſit, in quo crucientur illi, qui in Voluntate DEI odiunt Differentiam & Differentiare.

19. G.T.D.G. In Voluntate DEI eſt Finis cum Concordantia Amativi, Amabilis & Amare, & ideo non poteſt amabile perverti in odibile, nec amare in odire, nec amativum in amabile aut in amare; nam, ſi poſſent perverti, eſſet Finis omnium trium in Voluntate cum contrariari contra Concordantiam; igitur in hoc, quod diximus de Trinitate DEI, ſignificatur, quòd Infernus ſit.

20. T. B. D. G. In Differentia eſt Finis cum Concordantia, ut ſit plena ſuis eſſentialibus & realibus Concretis, quæ ſunt Perſonalia & Perſonæ in Differentia, quæ eſt DEUS, ut Differentia, quæ eſt in omnibus tribus, ſit Subſtantia, & in omnibus tribus ſubſtantialis & eſſentialis; igitur in hoc ſignificatur, quòd Infernus ſit, ut in eo puniantur illi, qui ſunt contra Finem Differentiæ & contra Finem ejus concretorum, in quibus ſuſtentatur; nam, ſi Infernus non eſſet, non eſſet Juſtitia DEI contra illos, qui ſunt contra Differentiam, cum qua eſt unum idem numero & ſunt una eadem Subſtantia, Eſſentia & Natura.

SECUNDA QUÆSTIO. C.

Quid eſt Infernus?

SOLUTIO. *Camera.* C.F.G.

1. INfernus eſt id, in quo Sapientia & Voluntas peccatorum habent tam magnam perverſionem contra intelligibilitatem & amabilitatem, quàm magna eſt naturalis intelligibilitas & amabilitas: & ideo continet Infernus in ſe tam magnum odire in intelligere, quàm magnum odire poteſt intelligere ipſum intelligere, quod intelligere eſt tantum odibile, quantum intelligibile.

2. C.F.T.C. Paradiſus eſt id, quod jam diximus in ejus Capite, ſecundùm Magnitudinem & Concordantiam intellectivi, intelligibilîs & intelligere; igitur Infernus, qui eſt ejus contrarium, eſt id, quod ſequitur de magna Contrarietate inter intellectivum, intelligibile & intelligere.

3. C.F.T.F. Infernus eſt id, in quo Sapientia habet Magnitudinem in intellectivitate & intelligibilitate ſinè Medio intellectivi & intelligibilis, quod eſt intelligere, & propter hoc eſt vacua & inanis Sapientia illorum, qui ſunt in Inferno, & plena magno intelligere contra naturalem intellectivitatem & intelligibilitatem, in quo intelligere conjunguntur ambæ proprietates contra ſuam naturam.

4. C.F.T.G. Sapientia Sanctorum in Paradiſo eſt plena Fine, propter quem ſunt intellectivum, intelligibile & intelligere, & illa plenitudo eſt tanta, quantus eſt Finis, propter quem concreta Sapientiæ ſunt hoc, quod ſunt; Infernus igitur eſt contrarium in Sapientia peccatorum, in qua eſt tanta vacuitas Finîs, quam habent intellectivum & intelligibile in æviterno intelligere, & tanta paſſio, quanta eſt Magnitudo amborum.

5. C.G.T.C. Paradiſus eſt id, in quo eſt magna Concordantia æviternaliter inter amativum, amabile & amare; igitur Infernus, qui eſt contrarium Paradiſi, eſt id, in quo eſt magna Contrarietas inter amativum, amabile & amare in æviternitate, & ideo amat amativum odibilitatem contra amabilitatem, & amat odire contra amare.

6. C.G.T.F. Infernus eſt id, quod in Voluntate illorum, qui in illo ſunt, habet magnum odire, quod eſt in Medio magni amativi & magni odibilîs; & ideo eſt odire magnum, ut Infernus ſit magnus in æviternitate.

7. C.G.T.G. Magnitudo Voluntatis eſt Finis amativi, amabilîs & amare, & Magnitudo Inferni eſt Privatio Finîs in amativo, amabili & amare, & iſta Magnitudo eſt in æviternitate, in qua amativitas non poteſt attingere Finem amabilitatis nec ipſius amare: & ideo convenit, quòd amet odibile, & odiat amabile; igitur in hoc paſſu & in aliis poſſunt ſapientes cognoſcere magnam ſpiritualem pœnam, quam damnati habent in æviternitate.

8. C.T.C.F. Infernus eſt id, quod in Magnitudine eſt contrariari magnificativi & magnificabilîs, & eſt id, in quo magnificare eſt Medium contra concordativum & concordabile; & iſta definitio, quam dedimus de Inferno, eſt ſecundùm definitionem partium ejus, & conjunctis definitionibus partium ejus poteſt haberi cognitio de definitione totius Inferni.

9. C.T.C.G. Finis Magnitudinis eſt in magnificare & concordare magnificativum, magnificabile & magnificare; & his in Inferno non exiſtentibus in Concordantia, ſignificatur, quid ſit Infernus.

10. C.T.F.G. Magnificare eſt in Medio magnificativi & magnificabilîs; at, quando eſt in Medio ſinè Fine omnium trium, illud

illud exiſtere eſt una pars illius, quod eſt Infernus; unde, cùm iſta pars ſit tam magna, & ſint plures partes Inferni, quis poſſet conſiderare, dicere vel ſcribere magnum ſpiritualem & corporalem ignem, in quo Infernus eſt id, quod eſt?

11. F. G. T. C. Sapientia eſt id, in quo intelligere eſt amabile: & Voluntas eſt id, in quo amare eſt intelligibile: & Concordantia eſt id, in quo Concordare eſt intelligibile & amabile: igitur Infernus eſt contrarium ſuperiorum, & in quo contrariari eſt intelligibile & odibile.

12. F. G. T. F. Infernus eſt id, in quo Sapientia & Voluntas participant cum vacuitate intelligibilitatis & amativitatis, in qua conjunguntur & menſurantur intelligere & odire, quia Voluntas amat ignorantiam, & Intellectus intelligit odium; & ideo eſt Infernus id, in quo amare eſt contra intelligere, & intelligere contra amare; & iſta Contrarietas eſt ſubjectum, in quo conſcientia ſuſtentatur in æviternitate.

13. F. G. T. G. Infernus eſt id, in quo Sapientia illorum, qui in illo ſunt, non eſt amabilis, & in quo Voluntas illorum, qui in illo ſunt, non eſt ſubjectum Fini intelligibilitatis, & ideo ſunt Voluntas & Sapientia damnatorum vacuæ Fine, in cujus vacuitate Infernus eſt hoc, quod eſt.

14. F. T. C. F. In Sapientia eſt intelligere Medium intellectivi & intelligibilîs, in quo invicem concordant activa & paſſiva potentia; igitur eſt Infernus id, in quo activa & paſſiva potentia ſunt contrariæ in intelligere ſinè concordare intellectivi & intelligibilîs.

15. F. T. C. G. Poſitâ Concordantiâ & Fine in Sapientia eſt Sapientia hoc, quod habet in ſe concordare & complere, & quod extra ſe habet nullam indigentiam; Infernus igitur eſt hoc, in quo Sapientia non habet Concordantiam nec Finem, & eſt id, quod in ſe non habet concordare nec complere: & ideo eſt Infernus in Sapientia id, quod per Sapientiam habet nullam Concordantiam nec ullum Finem, imò habet contrarium concordandi & complendi per Sapientiam.

16. F. T. F. G. In Sapientia eſt intelligere ſubjectum Influentiæ & Refluentiæ intellectivi & intelligibilîs, unde oritur completum intelligere & veſtitum de Fine amborum; at, quia Infernus eſt id, in quo eſt Defectus omnîs Finîs, & in quo intelligere eſt ſubjectum ad influendum & refluendum cum Privatione Finîs amborum, eſt Sapientia in Inferno ſinè ullo Fine intellectivi, intelligibilîs & intelligere.

17. G. T. C. F. Amare in Voluntate non poſſet eſſe Medium inter amativum & amabile ſinè Concordantia & concordare; Infernus igitur eſt id, in quo amare non poteſt eſſe Medium inter amativum & amabile, & in quo odire eſt Medium inter amativum & amabile.

18. G. T. C. G. In Voluntate non poteſt eſſe Concordantia amativi, amabilîs & amare ſinè Fine omnium trium; igitur eſt Infernus id, in quo Concordantia non eſt in Fine amativi, amabilîs & amare: & Infernus eſt id, in quo Contrarietas privat Finem & Concordantiam amativi, amabilîs & amare, quæ Privatio ſuſtentatur in æviternitate.

19. G. T. F. G. Amare in Voluntate non poteſt eſſe in Medio amativi & amabilîs ſinè Fine omnium trium; Infernus igitur eſt id, in quo odire eſt in Medio amativi & amabilîs ſinè Fine ſuî ipſius & ipſius amare, & ſinè Fine amativi & amabilîs & ſinè Fine odibilitatis; & ideo Vacuitas, quam Voluntas habet in Inferno, eſt ejus Infernus.

20. T. C. F. G. In Concordantia non poteſt eſſe concordare in Medio concordativi & concordabilîs ſinè Fine omnium trium, & ideo eſt Infernus id, in quo concordare non poteſt eſſe inter concordativum & concordabile, & in quo contrariari eſt in Medio contrariativi & contrariabilîs, cujus contrariari ſubjectum eſt æviternare.

TERTIA QUÆSTIO. D.
De quo eſt Infernus?
SOLUTIO. *Camera* D. F. G.

1. INfernus eſt de ſuis partibus, ſicut de intellectivo, intelligibili & intelligere, & de oditivo, odibili & odire, & de durare cujuslibet illorum, ita quòd intellectivum ſit odibile & durabile, & ſimiliter ejus odibilitas & intelligibilitas & intelligere; & ideo habet in Inferno Voluntas paſſionem in intelligere, & Sapientia paſſionem in odire: & ita eſt Infernus de paſſione, quam Intellectus habet in Voluntate, & quam Voluntas habet in Intellectu, & quam ambo habent in ſuis concretis; & hoc idem ſequitur de Duratione, quæ habet paſſionem in ſuis concretis, & in concretis Intellectûs & Voluntatis.

2. D. F. T. D. Infernus eſt de Contrarietate, quæ eſt in Duratione Intellectûs, quia intellectivum intelligit contra intelligibile & intelligere, & intelligibile intelligitur contra ſuam intelligibilitatem, & ſic eſt intelligere de contrariis, & Duratio cujuslibet ſimiliter eſt de contrariis, & talis Infernus eſt de illis, qui ſpiritualiter ſunt infernati; & hoc idem erit de corpore damnatorum poſt Reſurrectionem, quia erit de Contrarietate caliditatis & frigiditatis, calidi & humidi, humidi & frigidi, ſicci & frigidi, ſiccitatis & caliditatis & Durationis cujuslibet; & etiam eſt Infernus de Contrarietate durabili in Æviternitate, quæ erit inter Animam & corpus.

3. D. F. T. F. In Intellectu damnatorum peccatorum eſt intelligere in Medio intellectivi & intelligibilîs, & eſt durabile in Æviternitate, & iſta durabilitas & ille naturalis inſtinctus, quem Intellectus habet, ſunt ejus paſſio, in quantum intellectivum influit contra intelligibile & intelligere.

4. D. F. T. G. Infernus eſt de Vacuitate durabili in Æviternitate, quam habet Intellectus damnati, quia intellectivum non habet Finem, propter quem eſt intellectivum, nec intelligibile habet Finem, propter quem eſt intelligibile, & ſic eſt intelligere, quod vacuè influitur, & non habet Finem, in quo quieſcat, & habet æviternalem ſpiritualem ignem, qui eſt una pars, de qua eſt Infernus, & hoc eſt ita ſecundùm realitatem, quòd ab humano Intellectu non poteſt æſtimari, dici nec ſcribi.

5. D. G. T. D. Infernus eſt de æviternali Contrarietate, quæ eſt in Voluntate damnati, quia amativum eſt contra amabile & contra durabilitatem illius, quia nollet, quòd duraret, & vellet, quòd amabile perverteretur in odibile, & ideo eſt odire de Contrarietate & Duratione amborum.

6. D. G. T. F. In Voluntate conjunguntur amativum & amabile in odire, quod eſt durabile in Æviternitate, & naturale amare remanet in potentia, quod quia non poteſt devenire in actum, eſt ejus contrarium æviternaliter in actu; & ſic eſt Infernus de prædicta aſſituatione, videlicet de Æviternitate, in qua ſituata eſt naturalis potentia & innaturalis actus, ſicut prædictum eſt.

7. D. G. T. G. In Voluntate damnati eſt Vacuitas Finîs, quæ eſt æviterna, & de illa Vacuitate & Æviternitate eſt Infernus damnatæ Animæ; & ideo habet amativum loco amabilis odibile, & loco amare habet in amativo & amabili odire; & iſta Vacuitas, quæ ſic ineſt, eſt ignis, qui eſt de Voluntate per Vacuitatem & durare.

8. D. T. D. F. Duratio eſt ſubjectum Contrarietati damnatorum, in qua Contrarietas influit contrariari contrariabili, & contrariabile refluit illud contrariativo: & ſic oritur contrariari de ambobus, & exiſtit in æviternare & durare, & ſic pœna durandi data per contrariari eſt pœna aliorum principiorum, de quibus damnati ſunt conjuncti & ſubſtantiati.

9. D. T. D. G. In Duratione damnatorum naturaliter eſt naturalis inſtinctus ſecundùm Finem & Complementum, videlicet, quòd durare ſit Finis durativi & durabilîs, ſed Contrarietas exiſtit in illa Duratione, & evacuat Finem durandi, & induit illum de ſe ipſa, de quo indumento eſt indutus naturalis appetitus, & ſic de illo indumento eſt Infernus damnati.

10. D. T. F. G. Finis durativi & durabilîs eſt durare, & quando conjunguntur in durare ſinè Fine, durare non eſt Finis durativi & durabilîs, & ſic durativum & durabile non attingunt ſuum Finem in durare: & in quantum illum non attingunt, habent appetitum ad *non eſſe*, & in quantum deſiderant attingere illum, habet appetitum ad *eſſe*: & ſic damnati habent pœnam de tali appetitivitate eſſendi & non eſſendi, per quam habent appetitum ad *eſſe* & ad *non eſſe*; & quis poſſet enarrare hanc pœnam, cùm ſuſtentetur in Æviternitate?

11. F. G. T. D. Infernus damnatorum eſt de illa Contrarietate, quam eorum Intellectus & Voluntas habent inter ſe, quia Intellectus intelligit contra Voluntatem, in quantum intelligit, quòd Voluntas nullo tempore habebit hoc, quod amat, & perpetuò habebit hoc, quod odit; & quia Intellectus ſic intelligit, habet Voluntas pœnam de illo intelligere, & hoc idem eſt de Intellectu, qui habet pœnam, quia, in quantum ſua intellectivitas eſt amabilis, eſt odibilis per Voluntatem; & ſic Intellectus habet pœnam, in quantum oditur contra ſuam intellectivitatem, intelligibilitatem & intelligere.

12. F. G. T. F. Corporalis & ſpiritualis ſubſtantia cujuslibet damnati eſt de Sapientia & Voluntate damnatorum, & in illa ſubſtantia conjunguntur & menſurantur Sapientia & Voluntas, in quantum conſtituunt unam ſubſtantiam: & quia Voluntas odit Sapientiam, quæ intelligit perpetuam damnatio-

nationem in se ipsa & in Voluntate, desiderat esse disjuncta & separata à Sapientia: & hoc idem facit Sapientia, quæ habet inclinationem, quòd non esset conjuncta cum Voluntate, quia Voluntas odit se ipsam & Intellectum in Æviternitate, & de hac inclinatione & de hoc odire est pœna, quam substantia habet: & quia *esse* est amabile, desiderat substantia esse, & quia pœna est tanta, quanta est ipsa substantia, desiderat non esse.

13. F. G. T. G. Convenit, quòd Finis sit cum amabilitate in intellectivo, intelligibili & intelligere, quia in illis non posset esse cum odibilitate; & convenit, quòd Finis sit cum intelligibilitate in amativo, amabili & amare, quia in illis non posset esse cum ignorantia; igitur pœna Intellectûs & Voluntatis est de eo, per quod Finis non potest existere in Intellectu & Voluntate, & ideo habet Intellectus in Voluntate Finem amativi, amabilîs & amare, & ignorat illum, quia in Voluntate intelligit Vacuitatem Finîs.

14. F. T. D. F. In Sapientia est intelligere in Medio intellectivi & intelligibilîs cum Contrarietate, per quam intellectivum intelligit contra Finem intelligibilîs, & intelligibile intelligitur contra Finem intellectivi, & sic est Contrarietas contra Finem amborum, & contra Finem ipsius intelligere; & de hac contrarietate est pœna damnati; & in hoc passu possunt Sapientes cognoscere, quomodo materialis ignis possit dare pœnam spirituali substantiæ supra cursum naturæ.

15. F. T. D. G. In Sapientia sustentatur Finis in intellectivo, intelligibili & intelligere cum Concordantia omnium trium, quia non posset in illis esse cum Contrarietate; Infernus igitur est de Sapientia Contrarietatis, quæ est in ejus concretis, quæ concreta per ipsam privantur Fine & Concordantiâ.

16. F. T. F. G. Complementum Sapientiæ est Finis sui intelligere, & Complementum Sapientiæ est intelligere D E U M; igitur Pœna Sapientiæ est Privatio illius Medii, quod est inter creatam Sapientiam & DEUM, tunc, quando illud Medium non habet Finem in intelligere DEUM, quem DEUM Sapientia intelligit contra suum intelligere: & de hac Contrarietate est pœna, quam Sapientia habet in intelligere DEUM; & in isto passu possunt sapientes cognoscere, quòd damnati, quamvis intelligant DEUM, non habeant Gloriam, quia ipsum intelligunt sinè Fine, propter quem sunt creati, & sinè Fine, propter quem DEUS est intelligibilis.

17. G. T. D. F. In Voluntate est Contrarietas inter amativum, amabile & amare, per quam Contrarietatem ejus amare non potest existere inter creatam Voluntatem & increatam Voluntatem cum Concordantia, & quia inter illas existit cum Contrarietate, est Pœna creatæ Voluntatis de Contrarietate, quam habet in amare.

18. G. T. D. G. In Voluntate non potest esse Finis cum Contrarietate amativi, amabilîs & amare: igitur privatio Finîs est in Voluntate cum Contrarietate amativi, amabilîs & amare; ergo Pœna Voluntatis est de Contrarietate amativi, amabilîs & amare, quæ amabilitatem D E I privat amativitate & amare creatæ Voluntatis damnati, quæ Contrarietas ponit in amare phantasticam odibilitatem, ut Voluntas odiat D E U M; & in hoc passu possunt sapientes cognoscere magnam Pœnam, quam Voluntas habet in odiendo DEUM.

19. G. T. F. G. Voluntas Animæ est, ut sit Anima, & Anima est, ut sit homo, & hoc idem est de corpore hominis, quod est, ut sit homo, & potentiæ & partes corporis sunt, ut sit corpus, & sic est homo Medium constitutum de Anima & corpore, & iste homo est Finis suarum partium, & DEUS est Finis hominis, & sic in Fine hominis est DEUS Finis partium hominis; & quia damnati homines odient DEUM, erit Pœna hominis & suarum partium de illo odire, quod privabit Finem partium & totius; & in hoc passu possunt sapientes cognoscere, quòd Infernus sit de corporalibus & spiritualibus pœnis.

20. T. D. F. G. Infernus est de contrariis Finibus & Mediis: de Finibus, in quantum unus Finis est contra alium, sicut Finis sentiendi, qui est contra Finem intelligendi & amandi, & Finis amandi & intelligendi, qui sunt contra Finem sentiendi: est de contrariis Mediis, sicut intelligere, quod est contra amare, & amare contra intelligere, & audire contra videre, & fames contra sitim, & calefacere contra frigefacere, & sic de aliis contrariis Mediis; & ista Pœna est tam magna in contrariari, quòd nullus homo, qui eam bene considerat, posset peccare.

✠

QUAR-

QUARTA QUÆSTIO. E.

Quare est Infernus?

SOLUTIO. *Camera.* E. F. G.

1. INfernus est ideo, quia Intellectus illorum, qui in illo sunt, non potest intelligere DEUM secundùm hoc, propter quod ipse est intelligibilis, & intelligit illum contra modum, propter quem DEUS est intelligibilis; Infernus etiam est ideo, quia Voluntas illorum, qui in illo sunt, non amat DEUM, sed odit ipsum, & omne id, quod amat, amat contra amabilitatem DEI.

2. E. F. T. E. Infernus est ideo, quia Intellectus illorum, qui in illo sunt, non potest principiare bonum intelligere, quia illi deficit Potestas, & etiam illi deficiunt omnia Principia substantiæ, quæ sunt perversa in contrariam possibilitatem, & possibilitas boni intelligere est perversa in impossibilitatem.

3. E. F. T. F. Infernus est ideo, quia Intellectus illorum, qui in illo sunt, non habet Medium, cum quo possit intelligere Bonitatem & Virtùtem in suo intelligere, in quo intelligit Malitiam & Vitium; & quia DEUS ipsum punit propter tale intelligere, est Infernus in illo intelligere, & est in Potestate intellectivitatis & intelligibilitatis & in essentia amborum, quæ producunt malum & vitiosum intelligere.

4. E. F. T. G. Infernus est ideo, quia Intellectus illorum, qui in illo sunt, non potest habere Finem in suo intelligere, nec in suo intellectivo & intelligibili; etiam Infernus est in suo intelligere, quia intelligit, quòd perpetuò intelliget contra Finem sui intelligere & contra Finem suæ intellectivitatis & intelligibilitatis.

5. E. G. T. E. Voluntas habet naturalem possibilitatem, per quam potest principiare bonum amare: & quia illa naturalis possibilitas est perversa in impossibilitatem, ideo est ejus amare infernatum & incarceratum, quia non potest principiare bonum amare.

6. E. G. T. F. In Potestate sunt amabilia possificativum, possificabile & possificare, ut Voluntas possit amare suum amativum, suum amabile & suum amare, & ut suum possificare sit in Medio sui amare, & amare in Medio sui possificare; sed quia amabilitas est perversa in odibilitatem, & possibilitas in impossibilitatem, ideo est Infernus in amare & in possificare, & ambo æviternaliter sunt in Inferno.

7. E. G. T. G. Id, propter quod Voluntas amat Potestatem, est, ut per Potestatem possit esse plena amativo, amabili & amare: & id, propter quod Potestas possificat Voluntatem, est, ut Voluntas possit amare in Potestate possificativitatem, possificabilitatem & possificare; igitur Infernus est ideo, quia Finis non existit in possificare & amare illorum, qui sunt in Inferno.

8. E. T. E. F. In Potestate est possificare in Medio possificativi & possificabilîs, & in Principio est principiare in Medio principiativi & principiabilîs, & hoc est sic assituatum secundùm existere in Inferno, sed secundùm agere non possunt sic existere Potestas in principiare, nec principiare in Potestate, imò existunt assituata in contrario existentiæ, per quod contrarium est Infernus, qui est Pœna amborum.

9. E. T. E. G. Ideo est Infernus in Potestate damnatorum, quia non possunt habere Finem in suis Principiis; etiam Infernus est ideo in Principiis damnatorum, quia non possunt habere Finem in suis Potestatibus; quis igitur posset considerare, dicere vel scribere hunc ita magnum Infernum, cùm sit per Privationem Finîs in spiritualibus & corporalibus Potestatibus, & hoc idem de Principiis sustentatis in substantiis damnatorum?

10. E. T. F. G. Finis Potestatis est possificare, ut in illo conjungantur possificativum & possificabile, & ut Potestas possit esse plena, ornata & induta de omnibus tribus; igitur est Infernus in illa Potestate, in qua privatur Finis ipsius possificare, possificativi & possificabilîs & ipsorum complere, induere & ornare; Infernus etiam est ideo in illa Potestate, quia non potest recuperare suum Finem contra æviternare.

11. F. G. T. E. Ideo est Infernus, quia Intellectus illorum, qui in illo sunt, principiat suum intelligere contra amativum, amabile & amare: & hoc idem facit Voluntas, quæ principiat suum amare contra intellectivum, intelligibile & intelligere, & ideo amat Voluntas illorum in Intellectu ignorantiam, & Intellectus habet inclinationem, quòd in Voluntate sit odire & irasci.

12. F. G. T. F. Infernus est ideo, quia in Intellectu illorum, qui in illo sunt, non est Medium, cum quo possit attingere D E U M facie ad faciem sinè phantastica specie, quam speciem Voluntas odit, quia Voluntas vellet, quòd Intellectus nullo modo de DEO

haberet cognitionem; & Infernus est in Voluntate, quia odit DEUM, quem vellet odire sinè phantastica odibilitate; etiam Infernus est in Voluntate, quia Intellectus intelligit ejus Infernum æviternum.

13. F.G.T.G. Ideo est Infernus in damnatis, quia non habent Finem in intelligere & amare, nec possunt attingere DEUM cum Fine intelligendi & amandi; ideo etiam est Infernus, quia est contra Finem intelligendi & amandi, ac etiam contra Finem imaginandi & sentiendi, calefaciendi & frigefaciendi, & etiam contra Finem omnium partium, per quas homo est homo.

14. F.T.E.F. Infernus est ideo, quia Sapientia intelligit, quòd amiserit Paradisum, & quòd habeat mala Principia, & quòd non possit habere Medium, cum quo possit attingere DEUM, nec recuperare Paradisum.

15. F.T.E.G. Sapientia habet in se essentialia & realia Principia, scilicet intellectivum, intelligibile & intelligere, & ideo est Infernus in ipsa, quia DEUS privat Fine ejus Principia, quæ sic sunt in spiritualibus tenebris per Privationem Finîs, sicut visiva potentia est in tenebris per Privationem organorum, cum quibus videt, videlicet oculorum.

16. F.T.F.G. Si in Sapientia non esset intelligere, non posset in illa esse Finis intellectivi & intelligibilîs, quia non haberent subjectum, in quo conjungerentur, mensurarentur & extenderentur, & hoc idem esset de intelligere, quod non posset esse sinè Fine intellectivi & intelligibilîs; unde Privatio Finîs omnium trium existentium in permanentia est id, per quod est Infernus in omnibus tribus.

17. G.T.E.F. Infernus est ideo, ut puniantur Principia Voluntatis in phantastico amare & odire, quod est in Medio amativi & amabilîs, & oditivi & odibilîs; & ideo habet Voluntas æviternum Infernum, quia non potest principiare reale amare, & hoc idem de odire, cum quo possit attingere amabilia objecta cum odire, & odibilia cum amare.

18. G.T.E.G. In Voluntate est amare Principium amativi & amabilîs cum Fine omnium trium; & ideo est Infernus in Voluntate, quia amare est Principium oditivi & odibilîs, & odire amativi & amabilîs, & hoc facit Privatio Finîs prædictorum Principiorum, quæ non habent subjectum, in quo possint quiescere, quia sinè Fine non possunt illud habere.

19. G.T.F.G. Amare non potest esse in Medio amativi & amabilîs sinè Fine omnium trium, & odire potest esse in Medio oditivi & odibilîs sinè Fine omnium trium; & ideo est Infernus in omnibus tribus sinè Fine illorum, sinè quo Fine non habent, in quo possint quiescere; igitur peccatores in hoc passu possunt habere magnum odire erga peccata, & magnum amare erga bona opera, si hunc passum sciunt bene cognoscere.

20. T.E.F.G. Infernus est ideo, ut Principia peccatorum puniantur in Privatione Medii inter ipsa & Finem, ad quem sunt creata, quia Principium non potest transire ad Finem sinè Medio, & privato Medio privatur Fine, quare est, & sic est otiosum & vacuum, & ideo habet æviternatum cruciamen, à quo nos DEUS custodiat per suam Perfectionem.

QUINTA QUÆSTIO. F.

Quantus est Infernus?

SOLUTIO. *Camera.* D.E.F.

1. QUantitas Inferni est infinita in Duratione illorum, qui in illo sunt, quia intelligunt, quòd tanta sit Impossibilitas exeundi ex Inferno, quanta est Durabilitas Æviternitatis; & ideo intelligunt, quòd in Inferno habeant ita magnam Quantitatem in durare, sicut Æviternitas potest durare.

2. D.E.T.D. Quantitas Inferni est continua & discreta cum Contrarietate possificandi & durandi: est continua, quantum ad æviternare, & ista continuitas est sinè successione, & est simplex & sinè compositione, quia in Inferno, in quo non est Finis, non potest Quantitas æviternitatis intrare in compositionem simplicis Quantitatis in continuitate, in qua non est discreta Quantitas Durationis: Quantitas Inferni est discreta, in quantum sua individua, in quibus sustentatur, sunt distincta unum ab alio.

3. D.E.T.E. Infernus est principiatus cum Quantitate durandi in Principio, sed non est principiatus cum Quantitate privandi illud Principium Durationis, quod est principiatum per durare; & ideo ejus Potestas non potest privari ipso durare, per quam impotentiam sustentatur Quantitas Inferni in Quantitate æviternandi; & iste passus est valde horribilis peccatoribus, si ipsum bene velint considerare.

4. D.E.T.F. Quantitas Inferni sustentatur

tatur in Medio, quod est subjectum influentiæ & refluentiæ ipsorum possificare & durare, & ideo non potest Quantitas ipsius durare deficere ipsi possificare, nec Quantitas ipsius possificare potest deficere ipsi durare.

5. D.F.T.D. In Sapientia, quæ est in Inferno, durant intellectivum, intelligibile & intelligere cum Contrarietate, quæ durat in omnibus tribus, & ideo potest homo considerare Quantitatem ipsorum durare & contrariari in omnibus tribus, per quam Quantitatem potest homo intelligere Quantitatem Inferni sustentatam in illis, sicut totum sustentatur in suis partibus.

6. D.F.T.E. Infernus est in terra & in medio loco illius; & ideo secundùm Quantitatem loci potest homo considerare ejus Quantitatem extensam de Principio per Medium usque ad terminationem Quantitatis sustentatæ in terra; & ista Quantitas durat in extremitatibus & in Medio terræ.

7. D.F.T.F. In Sapientia est intelligere in Medio intellectivi & intelligibilîs, & ejus Quantitas durat in omnibus ejus extremitatibus, ita, quòd Duratio illas mensuret in extensitate, & extensa Quantitas mensuret Durationem in discreta Quantitate intellectivi, intelligibilîs & intelligere & in continuitate illorum; & ideo Quantitas, quam Infernus habet, sustentata in Sapientia, non habet corruptibile subjectum.

8. D.T.D.E. In Æviternitate Inferni sunt Principia cum Contrarietate, similiter in Quantitate magna & multùm extensa per longitudinem, latitudinem & profunditatem sunt Principia invicem contraria; & ideo Principia, quæ sunt quanta in Durationе, sustentantur in Principiis, quæ sunt quanta in extensione; & Principia, quæ sunt quanta in extensione, sustentantur in Principiis, quæ sunt quanta in Duratione; & quia sustentatio est per contrariari sinè concordare, una Quantitas non potest privari in alia; & in isto passu est Quantitas Inferni valde terribilis.

9. D.T.D.F. Ubi durare est Medium durativi & durabilîs per contrariari, est ipsum durare Medium Privationis Finîs ipsorum durativi, durabilîs & durare: & quia durare Inferni est principiatum per contrariari in Æviternitate, patet, quanta sit Quantitas Contrarietatis in Quantitate ipsius durare Inferni sinè Fine, & quanta Pœna sit durare in contrariari sinè Fine.

10. D.T.E.F. Nullum creatum Medium potest esse sinè Quantitate in Duratione, in qua est in Medio durativi & durabilîs: & hoc est ideo, quia est principiatum in Quantitate, extra quam non potest existere, sicut non potest existere extra Principium; igitur potest considerari Quantitas Inferni in Duratione, extensione & in mensuris, quæ in eis sunt.

11. E.F.T.D. Infernatum Corpus habet multas Potestates contrarias unam alteri: sicut Potestates ignîs & aquæ, quæ sunt contrariæ per caliditatem & frigiditatem: & sicut Potestates sentiendi & imaginandi, quæ sunt contrariæ inter se, quia in eo, quòd imaginatio habeat Potestatem imaginandi passionem sensibilîs rei, habet sensatum pasionem in sentire: & in eo, quòd sensatum habet passionem in sentire, habet imaginatio passionem in imaginari pœnam, quam sensatum habet in sentire: & hoc idem sequitur de Potestate corporis & Animæ, quæ sunt contrariæ ratione conjunctionis, in qua sunt cum Contrarietate; & omnes istæ Potestates habent Quantitatem, sinè qua non possent esse contrariæ; igitur est illa Quantitas pars Inferni.

12. E.F.T.E. In Principio Potestatis & Sapientiæ extenduntur possificare & intelligere in Quantitatem Principii efficientis, materialîs, formalîs & finalîs, quam Quantitatem convenit esse, in quantum Principium est distinctum in omnibus quatuor, in quorum distinctione est passio Potestatis & ipsius intelligere & Principii cum Quantitate omnium trium, quæ Quantitas est pars passionis omnium trium.

13. E.F.T.F. In Sapientia damnati est passio per intelligere, sicut in Sapientia salvati est delectatio per intelligere: & hoc idem sequitur de Potestate, quæ habet passionem in possificare; & convenit, quòd ista passio sit quanta, ut possificare possit existere in Medio possificativi & possificabilîs, & intelligere in Medio intellectivi & intelligibilîs, quod Medium non posset ibi existere sinè Quantitate; igitur supradicta passio est de infernali punire.

14. E.T.D.E. Possificativum, possificabile & possificare sunt in Potestate Principia cum Contrarietate omnium trium sustentata in illa Potestate, quæ est infernata; quare, sicut in illa Potestate Principia non possent esse sinè Quantitate intellectivi, intelligibilis & intelligere, sic illa Contrarietas non posset in illa esse sinè Quantitate sui ipsius

sius in omnibus tribus, quæ Quantitas sustentatur in infernata substantia.

15. E.T.D.F. In Potestate damnati hominis est Contrarietas in Medio possificativi & possificabilis cum contrariari: & quia in Inferno erunt multi homines, ipso contrariari existente majore in uno homine, quàm in alio, convenit, quòd Infernus habeat majorem Quantitatem in uno contrariari, quàm in alio, sinè qua majori Quantitate haberent omnes damnati æqualia contrariari, possificare & cruciari.

16. E.T.E.F. Potestas non potest principiare sinè possificare, nec Principium potest possificare sinè principiare, & ideo convenit, quòd possificare & principiare conjungantur, quam Conjunctionem non possent habere sinè quantificare: quia, si illam possent habere, essent unum idem numero in creaturis; igitur est quantificare in illis, cum qua Quantitate est infernare in illis, qui ibi sunt.

17. F.T.D.E. In Sapientia damnatorum est Contrarietas suorum essentialium Principiorum cum Quantitate extensa per omnia sua Principia: ista Contrarietas non posset esse sinè Quantitate, nec Sapientia posset esse damnata sinè Contrarietate extensa per omnia sua Principia; & hanc Quantitatem existentem extensam per Contrarietatem deberet homo considerare tunc, quando habet tentationem ad peccandum.

18. F.T.D.F. In Sapientia damnati est intelligere cum Contrarietate in Medio intellectivi & intelligibilis, & ideo est tanta Contrarietas de intellectivo ad intelligibile, quanta de intellectivo ad intelligere, & de intelligere ad intelligibile; & propterea non potest ibi esse Concordantia, nec potest Sapientia ullo tempore privari illo contrariari.

19. F.T.E.F. Sapientia damnati principiat cum Quantitate intelligere intelligibile, quod intelligitur cum spirituali Quantitate, & ambæ Quantitates sunt conjunctæ in intelligere & in principiare cum infernali cruciari, quod sustentatur in spirituali substantia, à quo cruciari non possunt exire intelligere nec principiare.

20. T.D.E.F. In Inferno sunt Contrarietas, Principium & Medium existentia unum in alio cum Quantitate: Contrarietas est in Principio & Medio cum Quantitate, in quantum est quanta in principiativo, principiabili & principiare, quæ per Contrarietatem sunt contraria: Principium est in Contrarietate & in Medio cum Contrarietate, in quantum sua essentialia Principia sunt inducta de Contrarietate: Medium est in Contrarietate & in Principio, in quantum est subjectum ipsis contrariari & principiare, & in quantum est conjunctio amborum.

SEXTA QUÆSTIO. G.

Qualis est Infernus?

SOLUTIO. *Camera.* B.D.G.

1. IN Inferno est propria & appropriata Qualitas: propria, sicut substantialis Bonitas cujuslibet damnati: appropriata, sicut Malitia cujuslibet appropriata cuivis existenti in mala & odibili perpetuitate; & illa mala Qualitas sustentata in substantiali Bonitate est tormentum Bonitatis & substantialis Durabilitatis, de qua est induta mala Voluntas.

2. B.D.T.B. In Inferno sunt differentes perdurabiles spirituales & corporales Qualitates, quæ sunt malæ per omnes ibi existentes Bonitates & Durabilitates & Differentias; & ideo est malum durare, & differentiare similiter.

3. B.D.T.D. In Inferno sunt contrariæ Qualitates in Bonitate & Duratione: sicut Contrarietates quatuor elementorum, quæ omnia sunt contraria unum alteri sinè aliqua Concordantia, quæ Contrarietas est mala, & ita mala sinè Bonitate, sicut Qualitates sunt contrariæ sinè ulla Concordantia; & Malitia & Contrarietas illarum Qualitatum sustentantur in æviternitate.

4. B.D.T.G. In Inferno non est Finis Bonitatis nec Durationis, quia, si esset, illi, qui in illo sunt, haberent Quietem in bonificare & durare; igitur Qualitates Inferni sunt sinè ullo Fine & Complemento; est igitur Privatio Finis tormentum eorum, qui in illo sunt.

5. B.G.T.B. Differentia in Inferno differentiat concreta Bonitatis in mala Qualitate, ut sint mala & odibilia, & ideo amat Voluntas in Bonitate malificativum, malificabile & malificare, & odit in illa bonificativum, bonificabile & bonificare.

6. B.G.T.D. In Paradiso est Bonitas amabilis Qualitas in Voluntate, & Voluntas est bona Qualitas in Bonitate, & hoc est ideo, quia insimul habent Concordantiam; sed in Inferno est contrarium, & ideo est Infernus malus & odibilis.

7. B.G.T.G. Voluntas in Inferno non habet Finem in Bonitate, nec Bonitas habet Finem in Voluntate; & ideo sunt Qualitates Bonitatis & Voluntatis Vacuitates ipsorum bonificare & amare. B.G.

8. B.T.B.D. Infernus est malus contra Bonitatem, & Differentia Bonitatis est mala, quia bonificativum est perversum in malificativum, & bonificabile in malificabile, & bonificare in malificare, & ideo sunt Qualitates Inferni malæ in differentiare & contrariari.

9. B.T.B.G. Mala Qualitas in Inferno sustentatur in Bonitate, ut Bonitas crucietur, & illa mala Qualitas est extensa in concretis Bonitatis, ut Differentia illorum crucietur; & ideo non potest Finis Bonitatis & Differentiæ esse in Inferno.

10. B.T.D.G. In Inferno sunt Bonitas & Finis contrariæ Qualitates in tantum, quòd Contrarietas sit contra Finem Bonitatis & contra bonum Finem: & ideo non potest bonus Finis esse in Inferno; igitur sustentantur Qualitates Inferni in malo Fine.

11. D.G.T.B. Duratio est naturaliter amabilis Qualitas, ut Voluntas habeat, per quod possint durare amativum, amabile & amare, & hoc idem de Differentia, quæ est amabilis Qualitas, ut in Voluntate possint esse differentia amativum, amabile & amare: & ista natura talium Qualitatum est in Paradiso; at eorum contraria natura est in Inferno in damnatis: & ideo est Duratio Voluntatis odibilis Qualitas in damnatis, & similiter Differentia ejus concretorum.

12. D.G.T.D. Duratio & Voluntas sunt contrariæ Qualitates in illis, qui sunt damnati, quia Duratio amativi est odibilis, & Duratio amabilis similiter, & hoc idem sequitur de Duratione ipsius amare; & ideo odit Voluntas suum amare & suum odire, & odit suum durare & privare.

13. D.G.T.G. Finis Durationis in Paradiso est durare cum amare, & Finis Voluntatis est amare cum durare; at in Inferno est contrarium: & ideo odit Voluntas Finem ipsius amare & durare, & Finis Voluntatis non habet subjectum, in quo possit durare.

14. D.T.B.D. In illis, qui sunt in Inferno, sunt Differentia & Contrarietas æviternatæ Qualitates, ita, quòd Differentia sit confusa per Contrarietatem in Æviternitate, cujus Confusio est tenebrosa Qualitas, per quam damnati sunt in tenebris sibi invicem contrarii.

15. D.T.B.G. In Duratione illorum, qui sunt in Paradiso, sunt Differentia & Finis durabiles Qualitates: sed in Duratione illorum, qui sunt in Inferno, est Differentia sinè Fine, ut durativum non habeat Finem, in quo possit quiescere, nec durabile nec durare similiter; & ideo est Differentia confusa Qualitas in durare, & Duratio est vacua Qualitate Finis.

16. D.T.D.G. In illis, qui sunt in Inferno, est Duratio, in qua Contrarietas durat sinè Fine, quia Contrarietas contradicit Fini durativi, in quantum ipsum pervertit contra Finem durabilis & durare, & hoc convertitur, in tantum, quòd Contrarietas privet Durationem Fine, ut in Duratione non possit esse Concordantia, in qua sustentetur Finis durativi, durabilis & durare.

17. G.T.B.D. In Voluntate eorum, qui sunt in Paradiso, est Differentia amabilis Qualitas cum Concordantia; sed in Voluntate illorum, qui sunt in Inferno, est Differentia odibilis Qualitas cum Contrarietate: & ideo amat Voluntas Confusionem & Tenebras contra Claritatem & Concordantiam amativi, amabilis & amare, & odit Claritatem & Concordantiam eorum; & in isto passu & in aliis possunt sapientes cognoscere malas Qualitates, de quibus damnati sunt vestiti.

18. G.T.B.G. Finis Voluntatis damnati est, quòd Voluntas privetur Qualitate ipsius, & impressionem illius Privationis significat Differentia, in quantum ponitur inter odi-tivum, odibile & odire, quæ impressio est passibilis & odibilis Qualitas, ut Differentia sit odibilis & passibilis.

19. G.T.D.G. In Voluntate damnatorum est Contrarietas, ut in illa non possit existere Finis: quia, si in illa existeret, ibi non posset esse Contrarietas; igitur est Voluntas damnatorum contraria Qualitas contra suúmmet Finem, & ideo odit suam Concordantiam, & diligit suam Contrarietatem.

20. T.B.D.G. Differentia & Contrarietas in Inferno sunt Qualitates vacuæ Fine, & Differentia est Qualitas sinè Fine per Contrarietatem, quæ contradicit Fini differentiativi, differentiabilis & differentiare, ut subjecta Differentiæ sint in Tenebris: Contrarietas verò est in Inferno Qualitas sinè Fine, quia contradicit Fini in Differentia & in se ipsa & similiter in aliis principiis, de quibus damnati sunt compositi; & in isto passu possunt sapientes cognoscere, quòd peccata, quæ sunt contra Finem, habeant Concordantiam cum *non esse*, quæ peccata sunt Qualitates damnatorum, & similiter tormenta, quæ sustinent pro peccatis.

✠

SEPTI-

SEPTIMA QUÆSTIO. H.

Quando eſt Infernus?

SOLUTIO. *Camera.* D.E.H.

1. INfernus eſt in Tempore, & Tempus in illo ſecundùm Durationem, Poteſtatem & Vitium damnatorum, quæ durant vitioſè ſinè motu futuri, præſentis & præteriti Temporis, qui motus non poteſt eſſe in Tempore Inferni.
2. D.E.T.D. Duratio & Poteſtas in Inferno ſunt contrariæ in uno eodem Tempore, quia per Poteſtatem poteſt durare Duratio cognitionis mali & flammæ ignîs, in quo damnati comburuntur: & Poteſtas comburendi & patiendi mala durat per Durationem in contrariari.
3. D.E.T.E. Tempus Inferni eſt principiatum in Principio Æviternitatis, & ideo poteſt durare in Principio, in quo fuit principiatum, & non durat in cauda Æviternitatis, quia in illa non eſt Tempus in motu nec in multiplicatione momentorum, horarum, dierum & annorum.
4. D.E.T.H. Poteſtas Inferni eſt major in Æviternitate, quàm in Tempore hujus vitæ, quia in præſenti vita non poteſt Tempus durare ſinè motu motarum partium, & in inferno durat ſinè motu illarum partium; & ideo habent damnati pœnam in uno & eodem æviterno *nunc* ſinè aliqua ſucceſſione & mutatione; & iſta conſideratio Temporis eſt valde terribilis.
5. D.H.T.D. Tempus Inferni eſt ſubjectum Contrarietati Virtutis & Vitii in durare, quia Vitium eſt durabile in Æviternitate cum Contrarietate, quæ contradicit Fini Virtutis; & ideo non habet Virtus Tempus, in quo poſſit ſuſtentari in Tempore Inferni, in quo habent ſuſtentationem Vitia illorum, qui in illo ſunt perpetuò.
6. D.H.T.E. Virtus non poteſt principiari in creato ſubjecto ſinè Duratione: ſimili modo in damnato ſubjecto non poteſt Virtus principiare in durare nec in principiare, & ideo non habet Virtus Tempus, in quo poſſit exiſtere, & Vitia damnatorum non habent Tempus, in quo poſſint privari.
7. D.H.T.H. Nulla Virtus poteſt eſſe major extra Æternitatem, quia, ſi poſſet, eſſet Æternitas vitioſa, in quantum non poſſet habere majorem Virtutem in ſe ipſa, quàm extra ſe ipſam; & ideo ſignificatur, quòd Tempus Inferni ſit æviternatum, ut peccatores, qui peccaverunt contra majorem Virtutem, crucientur in æviterno Tempore.
8. D.T.D.E. In Inferno principiatur Contrarietas in Principio ſuæ Æviternitatis, in qua Æviternitate nihil eſt, quod principiet Concordantiam contra Contrarietatem; & quia Concordantia in Æviternitate Inferni non habuit Principium, non habet Tempus, in quo poſſit principiare contra Contrarietatem, per quam damnati cruciantur.
9. D.T.D.H. Major Contrarietas, quæ poteſt principiari in Temporalitate, ſuſtentatur in Æviternitate, in qua æviternantur damnati, qui in æviterno igne ſunt incorruptibiles & inconſumptibiles; & licèt non habeant, quod comedant aut bibant, & eorum fames & ſitis ſint æviternæ, tamen non habent tempus, in quo moriantur.
10. D.T.E.H. Duratio eſt major in Æviternitate, quàm in hac vita, & ideo Principia, in quibus ſuſtentatur Tempus, ſunt majora in Æviternitate, quàm in hac vita; & propter hoc poteſt homo conſiderare, quòd Æviternitas ſit major, quàm Tempus, & quòd æviternum Tempus Inferni non ſit ſubjectum Principio ſucceſſionis nec motûs.
11. E.H.T.D. In Inferno ſunt Poteſtas & Virtus contrariæ, quia Poteſtas non poteſt habere Virtutem in virtuoſo poſſificare, nec Virtus poteſt habere virtuoſum poſſificare, & hoc facit Contrarietas, quæ ponitur inter Poteſtatem & Virtutem, quæ non permittit, quòd inter ambas ſit Concordantia; & ideo non habet Tempus Inferni ſubjectum, in quo poſſit exiſtere ſecundùm virtuoſam Poteſtatem vel potentem Virtutem; igitur ejus ſubjectum eſt vitioſa Poteſtas & potens Vitium.
12. E.H.T.E. In Poteſtate ſunt virtuoſa Principia naturaliter per Virtutem, ſicut ſunt Principia per Principium: & quia in damnatis loco Virtutis ponitur Vitium, corrumpitur illa natura Poteſtatis, Virtutis & Principii, ratione cujus corruptionis natura omnium trium non habet Tempus, in quo poſſit principiari nec reverti; & ideo non poſſunt damnati principiare virtuoſum amare in amando DEUM, nec in habendo Spem in DEO: quia, ſi illud poſſent principiare, DEUS parceret illis.
13. E.H.T.H. Major Virtus Temporis eſt in Majori Poteſtate Temporis; igitur per Majoritatem Virtutis & Poteſtatis poteſt cognoſci Majoritas Temporis in vitioſa Poteſtate, in qua Tempus Inferni ſuſtentatur, in quo virtuoſa creata Poteſtas non poteſt ſuſtentari; & ideo non poſſunt habere damnati ullam virtuoſam Poteſtatem.
14. E.T.D.E. Poteſtas damnatorum non poteſt principiare Concordantiam, quia tota Poteſtas illorum eſt ſubjectum Contrarietati ſuſtentatæ in illis contra ſua eſſentialia Principia; & ideo eſt Poteſtas damnatorum incarcerata in æviterno Tempore, à quo carcere DEUS nos protegat per ſuam pietatem, quia in illo non poteſt ullum bonum principiari, nec oriri Principium Concordantiæ.
15. E.T.D.H. Major Contrarietas, quæ poſſit eſſe in Poteſtate, eſt, quando eſt in eſſentiali poſſificativo, poſſificabili & poſſificare, & quòd illa Contrarietas ſit in Æviternitate; & ideo poteſt cognoſci, quòd minor Contrarietas Poteſtatis ſit in non æviterno Tempore.
16. E.T.E.H. Majora Principia, quæ ſint in Poteſtate, ſunt in ſuis eſſentialibus concretis, & majus ſubjectum creati Temporis eſt in Principio Æviternitatis, & ideo poteſt cognoſci, quomodo Tempus damnatorum ſit in majori Impoſſibilitate principiandi bonum poſſificare.
17. H.T.D.E. Nulla Virtus principiat Contrarietatem in eſſentiali virtuificativo, virtuificabili & virtuificare, niſi in ſubſtantiali Virtute damnatorum, in qua principiat accidentalis Contrarietas in omnibus tribus in Æviternitate, in qua non poteſt principiare Concordantia in eſſentialibus concretis Virtutis; & ideo ſunt damnati in deſperatione.
18. H.T.D.H. Major Contrarietas Virtutis ſuſtentatur in æviterno Vitio, & ideo in illo Vitio non poteſt ſuſtentari major nec minor Virtus; igitur poteſt cognoſci, quòd in Inferno Tempus ſit æviternum, ut in illo ſit major Contrarietas Virtutis.
19. H.T.E.H. Majus Principium Vitii eſt in obliviſcendo, ignorando & odiendo DEUM, & in memorando, intelligendo & odiendo eum, & ideo datur majori Principio Vitii æviternum Tempus, quod Tempus eſt Tempus Inferni.
20. T.D.E.H. In Inferno ſunt Contrarietas, Principium & Majoritas in æviterno Tempore, ut Contrarietas ſit in majoribus Principiis: ſicut Concordantia Beatorum, quæ eſt in æviterno Tempore, ut Principia Paradiſi ſint in Majoritate; & in iſto paſſu poſſunt homines peccatores habere magnum timorem, qui in hac vita incedunt per infernales vias.

OCTAVA QUÆSTIO. I.

Ubi eſt Infernus?

SOLUTIO. *Camera.* F.G.I.

1. INfernus eſt ſic in ſuis partibus, ſicut totum ſuſtentatur in ſuis partibus, ſicut in Sapientia, Voluntate & Veritate, quæ ſunt ſubſtantiales partes Animæ vel diaboli: & in illis ſubſtantialibus partibus eſt Infernus, Voluntate odiente hoc, quod Sapientia intelligit, & quod Veritas verificat in odire & in intelligere.
2. F.G.T.F. In Sapientia eſt intelligere in Medio intellectivi & intelligibilîs, in quo intelligere eſt Voluntas intelligibilis, & in Medio Voluntatis eſt intelligere odibile in odire, quod eſt in Medio oditivi & odibilîs, & in iſto intelligere & odire eſt Infernus, qui eſt pœna amborum.
3. F.G.T.G. In Inferno ſunt Sapientia & Voluntas ſinè Fine, quia Sapientia non habet Finem in intelligere, nec Voluntas in amare, & ideo ſunt vacuæ Fine; & in iſta innaturali Vacuitate eſt Infernus, qui per illam vacuitatem cruciat Sapientiam & Voluntatem: & iſte eſt ſpiritualis infernalis ignis, in quo Sapientia & Voluntas comburuntur.
4. F.G.T.I. Infernus eſt æqualiter in Sapientia & Voluntate, quæ ſunt in ipſo: nam, quidquid Sapientia intelligit, odit Voluntas, & quidquid Voluntas odit, intelligit Sapientia, & in iſta Æqualitate Sapientiæ & Voluntatis eſt Infernus, qui æqualiter cruciat Sapientiam & Voluntatem in intelligere & odire; & iſte paſſus eſt valde horribilis ad conſiderandum.
5. F.I.T.F. Infernus eſt in medio Loco terræ & eſt in medio Loco Sapientiæ, quæ in illo eſt, & hoc Veritas verificat, ut Sapientia intelligat Veritatem carceris, in quo ſuum intelligere eſt incarceratum.
6. F.I.T.G. Secundùm naturalem curſum eſt verificare Finis ipſius intelligere, ut Sapientia habeat verum intelligere; ſed, quando Veritas habet falſum verificare, in quantum verificat ſinè Fine ipſius intelligere, eſt Infernus in illo falſo intelligere contra curſum naturæ.
7. F.I.T.I. Infernus eſt æqualiter in Sapientia & Veritate & in concretis illarum: nam, quantum in Inferno verificativum verificat de intelligibili, tantum vellet ignorare

rare intellectivum de verificabili, & quantum intellectivum intelligit de verificabili, tantum vellet verificativum falsificare de intelligibili, & hoc contra naturam ipsorum intelligere & verificare; & sic est æqualiter Pœna Inferni in intelligere & in verificare.

8. F. T. F. G. Infernus est in qualitatibus elementorum, & in mutua Influentia & Refluentia, quam una qualitas habet in aliam, & in Conjunctione illarum est ignis Inferni, qui comburit Subjectum qualitatum sinè Fine, qui non est in illo comburere, & ideo est illud Subjectum incorruptibile, & non potest consumi ratione vacuitatis Finîs; & hoc idem sequitur de spirituali igne, quem Sapientia habet in suis concretis. Et in isto passu possunt Philosophi habere notitiam philosophandi, si illum bene volunt intelligere, quoniam in illo possunt cognoscere, quòd aliquod Subjectum, in quo non sit Finis, non possit consumi.

9. F.T.F.I. In Sapientia damnati est intelligere Subjectum Æqualitati intellectivi & intelligibilîs, quod est Subjectum conscientiæ utriusque, & in illa conscientia est Infernus, in quantum cum illa cruciantur concreta Sapientiæ, sustentato tormento Sapientiæ in tormento omnium trium concretorum.

10. F. T. G. I. In Sapientia damnati non est Finis intellectivi, intelligibilîs & intelligere, quia æqualiter privatur Fine in omnibus tribus: & ideo est passio in ejus intelligere & in ejus intellectivo & intelligibili, in quantum nihil sequitur de hoc, quod intelligit in se ipsa & in alio; & in hoc passu potest homo intelligere, quid sit infernalis perpetuus ignis.

11. G.I.T.F. Infernus est in Voluntate existente in Inferno, sicut pars, quæ est in parte, & hoc verificat Veritas, quod verificare est odibile, & in illa odibilitate sustentatur pœna Voluntatis & etiam Veritatis, & ambæ pœnæ sunt conjunctæ una in alia; & iste passus est valde difficilis ad intelligendum.

12. G. I. T. G. Veritas in Inferno ponit in vero, quòd Voluntas non habeat Finem in velle nec in volitivo nec in volibili, & Voluntas odit, quòd Veritas in illa verificet & ponat in vero suam odibilitatem oditam per Voluntatem; & in isto passu potest homo cognoscere, quomodo aliæ partes crucient alias in Inferno, & quomodo tormenta illarum sint æqualiter perpetua, quæ tormenta sunt partes Inferni, quæ perpetuò sunt in ejus partibus.

13. G. I. T. I. Voluntas damnati habet æqualem pœnam in volitivo, volibili & velle, & Veritas damnati habet æqualem pœnam in verificativo, verificabili & verificare: & ideo habent Voluntas & Veritas æqualem pœnam una in alia, quia Voluntas vult totam pœnam Veritatis, & Veritas verificat totam pœnam Voluntatis, & in hac pœna sustentatur Infernus ex parte.

14. G. T. F. G. In Voluntate damnati est velle in Medio volitivi & volibilîs, in quo ambo conjunguntur sinè ulla ratione & sinè ullo Fine: & quia volitivum habet in velle appetitum ad attingendum volibile, quod volibile habet appetitum, quòd attingatur in velle, & nullus istorum appetituum attingit suum Finem, ideo habet Voluntas passionem in se ipsa & in suis concretis; & in hac passione est infernus Voluntatis, & passio Voluntatis est in suo toto, in quo toto multiplicatur, & est tam magna multiplicatio passionis, quòd non potest æstimari, nec dici, nec scribi.

15. G. T. F. I. In Voluntate damnati est amare æqualiter in Medio amativi & amabilîs, sed quia ipsum amare est perversum in odire, mensurantur & conjunguntur æqualiter amativum & amabile in odire contra suum naturalem cursum; & sic est in Voluntate & in extremitatibus ejus Æqualitas pœnæ in illa æquali Mensuratione & Conjunctione, quæ Mensuratio & Conjunctio est Locus Inferni Voluntatis & Æqualitatis damnati & concretorum earum.

16. G. T. G. I. In Voluntate damnati est naturaliter Æqualitas amativi, amabilîs & amare, quæ Æqualitas non habet Finem, & in quantum est vacua Fine, est plena Defectu, & illa Plenitudo est tormentum Voluntatis & Æqualitatis, & est pars Inferni sustentata in naturali Voluntate & Æqualitate & in concretis earum.

17. I. T. F. G. Finis Veritatis est verificare, quod naturaliter habet appetitum existendi in Medio verificativi & verificabilîs: & quia illud verificare pervertitur in falsificare, quia non habet Finem, est falsificare intùs plenum verificativo & verificabili, in quantum impedit Conjunctionem amborum in verificare, & privat Finem omnium trium; & in illa pœna est Infernus infernatæ Veritatis.

18. I. T. F. I. In Veritate est verificare æqualiter in Medio verificativi & verificabilîs, quod verificare interiùs est indutum de falsificare, quod venit de externis partibus conjunctis cum internis partibus; & in ista Conjunctione est passio interioris verificare, verificativi & verificabilîs, quæ sunt induta & habituata de suis contrariis, quæ sunt Loca, in quibus sunt internæ passiones.

19. I. T. G. I. In Veritate non est Æqualitas secundùm Finem verificativi, verificabilîs & verificare, & ideo non habet Veritas instrumenta, cum quibus possit attingere Finem suorum concretorum, sicut visiva potentia, quæ sinè oculis & luce non habet instrumenta ad videndum; & Privatio suorum instrumentorum, quam Veritas habet, est passio, cum qua Veritas cruciatur, & ejus passio est collocata in illa.

20. T.F.G.I. In Inferno sunt multa Media & multæ Æqualitates non habentes ullum Finem; nam, si haberent Finem, non essent in Inferno: sicut Sapientia damnati, quæ intelligit DEUM cum Medio, & de illo intelligere non sequitur ullus Finis: & hoc idem de Æqualitate, quam Sapientia habet in intellectivo, intelligibili & intelligere, de quibus sequitur nullus Finis in hoc, quòd intelligat Æqualitatem Divinarum Personarum, & hoc ideo, quia privat Finem Medio Æqualitatis, quod Sapientia habet in intelligere, & ideo, quia intelligit contra Finem, propter quem suum intelligere est creatum; & in ista Privatione Finîs & Æqualitatis, quæ est in intellectualibus partibus, quæ sunt in Inferno, & etiam in corporalibus rebus, est collocata passio damnatorum, à quo Loco nos DEUS præservet per suam benignitatem.

NONA QUÆSTIO. K.

Quomodo est Infernus?

SOLUTIO. *Camera.* D. G. K.

1. MOdus, secundùm quem Infernus est, est secundùm Modos suarum partium, uno Modo existente in alio, sicut in Duratione, in qua Voluntas habet Modum durandi, similiter etiam Pœna: & sicut in Voluntate, in qua Duratio & Pœna habent Modum odiendi: & sicut in Pœna, in qua Duratio & Voluntas habent Modum in cruciari.

2. D. G. T. D. In Inferno sunt Duratio & Voluntas contrariæ, nam, quantum Voluntas durat in odire, tantum odit Durationem sui odibilîs & sui odire & oditivi, & sic odit Durationem suî ipsius, & Duratio habet Modum ratione Contrarietatis, quòd faciat Voluntatem durare, quia Voluntas odit illam, & quia Contrarietas ponitur contra durativum, durabile & durare: & in isto Modo, quem Duratio habet contra Voluntatem, & Voluntas contra Durationem, est contrarius Modus, qui est pars Modi Inferni, qui de multis contrariis Modis est conjunctus.

3. D. G. T. G. In Inferno non habet Voluntas Modum in odire Durationem secundùm Finem, & quia odit durationem sinè Fine, non habet Modum in odire Durationem sui amativi, amabilîs & amare; & ideo, sicut cæcitas sequitur per privationem oculorum, & luxuria per privationem castitatis, sic Modus Inferni sequitur per Privationem Finîs in durare & amare.

4. D. G. T. K. In Inferno est Voluntas cum Minoritate, & ejus Duratio est minor in amare, & major in odire, & talis inordinatus Modus est in Duratione damnatæ Voluntatis.

5. D. K. T. D. Duratio & Gloria habent in Paradiso Modum secundùm Concordantiam, sed in Inferno habent Duratio & Pœna Modum, secundùm Contrarietatem, quia Duratio facit durare Contrarietatem essentialium concretorum Gloriæ cum Modo suorum concretorum contrario Gloriæ in Duratione, in qua non potest habere Quietem, quia cum contrario Modo non potest quiescere, nec Gloria cum contrario Modo suorum concretorum habet appetitum ad durandum.

6. D. K. T. G. Duratio non potest habere Quietem in Gloria sinè Modo Finîs, qui sit in gloriativo, gloriabili & gloriari; & quia habet appetitum habendi Quietem in Gloria sinè Fine gloriativi, gloriabilîs & gloriari & sinè Fine durativi, durabilîs & durare, habent ejus naturalis appetitus & instinctus contrarium Modum, qui Modus adducit passionem contra Gloriam & Finem durandi.

7. D. K. T. K. Minoritas habet Modum inclinandi Durationem & Gloriam ad *non esse*, ut sint remotæ à Majoritate; & in isto Modo Minoritatis est Pœna Modus contra Gloriam, Durationem & Majoritatem.

8. D. T. D. G. In Duratione Inferni est Contrarietas sinè ulla Concordantia Finîs sustentata in Duratione, quæ Duratio est tota induta de Contrarietate; & ideo non habent damnati Modum, quòd possint habere ullam Spem.

9. D. T. D. K. In Duratione Inferni est Minoritas contra Majoritatem, in quantum ejus partes sunt contrariæ una alteri, per quam Contrarietatem habent inclinatio-

nem ad *non esse*, quod concordat cum Minoritate; & quia Duratio conservat illas partes in *esse* cum majori Contrarietate ipsius *esse*, non habet Duratio Modum in conservatione, quam facit, & contrarius Modus, quem habet, est pars Modi Inferni.

10. D. T. G. K. Minoritates in Inferno habent Modum inclinandi Majoritates ad *non esse*, & hoc est ideo, quia Finis privatur Majoritatibus & Minoritatibus, per quam Privationem Majoritates non habent Modum, per quem sint majores, nec Minoritates, per quem sint minores; & quia Duratio facit durare partes majores in Majoritate, & minores in Minoritate, durativum, durabile & durare non habent Modum in Duratione, per quam Privationem Modi sequitur Modus contrarius ipsius durare in Inferno.

11. G. K. T. D. Voluntas amat in Inferno habere Quietem, ut non inquietetur in Contrarietate, quæ est in suo amativo, amabili & amare; sed quia odit Concordantiam omnium trium, non habet Modum in odiendo Contrarietatem, nec in amando Quietem, & de Privatione talis Modi sequitur contrarius Modus, quem habet in amare & odire, per quem contrarium Modum non potest amare DEUM.

12. G. K. T. G. Voluntas non potest habere Quietem in Gloria sinè modo Finis; sed quia amat habere Quietem in Gloria sinè Modo Finis, odit in Gloria habere Quietem cum Modo Finis, & istud odire est contra amare, & amare contra odire; & ideo est contrarius Modus in operatione damnatæ Voluntatis.

13. G. K. T. K. In damnata Voluntate est Minoritas, in quantum amat *non esse*, & odit *esse*, & ideo non habet Modum in amare nec in odire, per cujus Modi Privationem non potest habere Quietem in Gloria, quia in ipsa vult illam habere contra Modum, & ideo habet contrarium Modum.

14. G. T. D. G. Voluntas, quæ est in Inferno, odit DEUM & Finem, propter quem fuit creata, qui Finis fuit amare DEUM plùs, quàm se ipsam aut omne aliud; sed quia habet odire contra Finem ipsius amare, non habet Modum in odire: & quia non habet Modum in odire, non potest habere Modum in amare, & sic ejus Modus pervertitur in contrarium Modum, cum quo cruciat se ipsam in amare & in odire; & iste passus est valde horribilis ad cogitandum.

15. G. T. D. K. Voluntas in Inferno amat Contrarietatem amativi, amabilis & amare, & plùs amat majorem Contrarietatem, quàm minorem, & ideo non habet Modum in amare, & ratione Privationis Modi habet contrarium Modum amandi, & ille adducit contrarium Modum odiendi, & iste adductus Modus est ille, quem damnata Voluntas habet in amare & in odire.

16. G. T. G. K. Voluntas in Inferno habet nullum Finem in amando Minoritatem sui amativi, amabilis & amare, nec in odiendo Majoritatem istorum trium; & quia odit Minoritatem in suis concretis, & etiam odit Majoritatem in illis, habet amare & odire sinè Modo, in quo amare & odire non habent Modum ejus amativum & amabile; & ideo possunt sapientes cognoscere, quòd Modus Inferni sit Modus contrarius Modo Paradisi, & quòd sit Modus, qui habet Concordantiam cum *non esse* & cum Privatione ipsius amare & odire, & qui sit subjectum, in quo Voluntas crucietur.

17. K. T. D. G. In Gloria Paradisi est Finis in gloriativo, gloriabili & gloriari, & ideo habet Concordantia Modum in omnibus tribus; sed in Inferno est contrarium, per quam Contrarietatem significatur Modus, quem peccatores habent in Inferno contra Delectationem, Finem & Concordantiam.

18. K. T. D. K. Damnati in Inferno non habent Gloriam, quia habent Contrarietatem contra Gloriam: & illa Contrarietas est Pœna, quæ privat Fines gloriativi, gloriabilis & gloriari in Minoritate, quæ habet Concordantiam cum Privatione, & ista Contrarietas habet Modum contra gloriari & contra *esse*, ut gloriari & *esse* non habeant Modum in Concordantia.

19. K. T. G. K. In Inferno non est Finis Gloriæ nec Minoritatis, quia, si esset, Infernus non esset hoc, quod est; igitur Modus Inferni est sinè Fine Gloriæ & Minoritatis, ut Infernus sit hoc, quod est.

20. T. D. G. K. In Inferno privat Contrarietas Finem Minoritatis, qui Finis Minoritatis est secundùm naturam Finis Majoritatis: & in illo privare non habet Contrarietas Modum secundùm Finem & Concordantiam, sed habet Modum contra Finem & Concordantiam, in quo Modo puniuntur damnati, ad quas Pœnas devenerunt per contrarios Modos, quos habuerunt in hac vita, qui sunt similitudines & viæ contrariorum Modorum Inferni, quos diximus.

DECI-

DECIMA QUÆSTIO. K.

Cum quo est Infernus?

SOLUTIO. *Camera.* D. I. K.

1. INfernus est cum Æviternitate & cum Veritate, quas Intellectus damnati intelligit, qui amisit æviternam Gloriam, & habebit æviternam Pœnam in suo intelligere; & ideo habet Intellectus cum suo intelligere spiritualem perpetuam Pœnam.

2. D. I. T. D. Infernus est cum Contrarietate suarum partium: sicut cum Veritate, in qua est Contrarietas verificativi, verificabilis & verificare: & cum Duratione, in qua est Contrarietas durativi, durabilis & durare: & etiam est cum Contrarietate Durationis & Veritatis; & sic est Infernus cum Contrarietatibus, quas quælibet forma habet in se ipsa & contra aliam formam.

3. D. I. T. I. Infernus est cum æqualibus passionibus verificatis cum falsificare in Æviternitate, sicut in Intellectu & in Voluntate illorum, qui ibi sunt, quæ sunt æquales in falsitate, Voluntate odiente Veritatem, quam Intellectus intelligit, & amante, quòd sit vera Falsitas, quam non intelligit, & Intellectu intelligente Veritatem cum Falsitate contra Finem, propter quem intelligit.

4. D. I. T. K. Infernus est cum Minoritate suarum partium motarum ad *non esse* contra Veritatem & Durationem, quæ Veritas verificat earum *esse*, & Duratio facit eas durare, & ideo non possunt devenire in Privationem.

5. D. K. T. D. Infernus est cum Contrarietate sensualitatis & sensualitatis, sicut cum Contrarietate ignis & aquæ: est etiam cum Contrarietate sensualitatis & intellectualitatis, sicut cum Contrarietate Animæ & corporis: & est cum Contrarietate intellectualitatis & intellectualitatis, sicut cum Contrarietate memorandi, intelligendi & amandi, quia Voluntas odit hoc, quod Memoria recolit, & Intellectus intelligit contra memorare & amare, & Memoria recolit contra intelligere & amare; & quia Infernus est cum talibus Contrarietatibus, quæ durant in Æviternitate, non habent ejus partes subjectum, in quo possint quiescere.

6. D. K. T. I. Infernus est cum Æqualitate substantialium partium & cum Æqualitate accidentalium partium, quæ æqualiter durant in Æviternitate sinè ulla Quiete, quam non possunt habere: sicut ignis, qui non habet Quietem in ignificativo, ignificabili & ignificare, nec in calefacere se ipsum, nec terram, aquam nec aërem, & sic de aliis corporalibus & spiritualibus partibus, quæ in Inferno sunt æviternæ.

7. D. K. T. K. Infernus est cum majori Tristitia contra majorem Delectationem, & cum majori Pœna contra majorem Gloriam, & illa Tristitia & Pœna suarum spiritualium partium & sensualium appetituum est cum perpetua Duratione.

8. D. T. D. I. Infernus est cum Contrarietate partium æqualium in Duratione: sicut ignis, in quo tantum durat caliditas, quantum frigiditas in aqua, & tantum durat caliditas in aqua, & frigiditas in igne, quantum durat caliditas in igne & frigiditas in aqua; & hoc idem est in Contrarietate spiritualium partium, sicut diabolus & infernata anima, qui habent æquales Contrarietates in durare, sicut de igne & aqua diximus; & iste passus est valde horribilis ad memorandum & considerandum.

9. D. T. D. K. Infernus est cum majoribus Contrarietatibus ipsius durare, quas homo potest intelligere in majori Concordantia ipsius durare in Sanctis Gloriæ; nam illi habent tam magnam Durationem in Concordantia, quòd habeant nullam Minoritatem, per quam possint corrumpi; hoc idem sequitur de damnatis, quorum Contrarietas habet nullam Minoritatem, quæ illam possit privare.

10. D. T. I. K. Infernus est in durare cum æqualibus Majoritatibus & cum æqualibus Minoritatibus: quia tantum durant isti peccatores, quantum illi, quamvis una Pœna sit major, quàm alia; & hoc ideo, quia Pœna cujuslibet est æviterna.

11. I. K. T. D. Sancti Gloriæ habent Gloriam cum Veritate, & quia Sancti Gloriæ & damnati sunt contrarii, convenit, quòd damnati habeant Pœnam cum Falsitate, quam Pœnam cum falsitate habent, sicut luxuriosus homo, qui cum Privatione castitatis habet luxuriam.

12. I. K. T. I. Damnati habent Pœnam cum æquali Privatione Quietis, sicut in Veritate cujuslibet habent æqualem Pœnam verificativum, verificabile & verificare: quia verificativum verificat falsificare contra verificare, & falsificat verificare contra verificabile, & ideo non habet Veritas, in quo possit quiescere, nec similiter Falsitas.

13. I. K. T. K. Veritas damnatorum est minorificata cum Minoritate in verificare,

& falsificata in Majoritate in falsificare; & ideo non habet subjectum, in quo possit habere Gloriam & Quietem; quapropter verificat Veritas damnatorum in illis desperationem, tristitiam, iram & malam voluntatem, & privat eos spe.

14. I.T.D.I. Veritas damnatorum habet in se ipsa æquales Contrarietates, sicut naturalis Bonitas est æqualis suæ accidentali Malitiæ, & substantialis Magnitudo est contra suam accidentalem Magnitudinem, & sic de aliis naturalibus & innaturalibus Contrarietatibus: & ideo non potest recuperare bonum verificare cum bonificare, quia non potest bonificare suum verificare, nam omnia sua Principia habet per contrariari, ita, quòd non potest habere Concordantiam; & iste passus est valde horribilis ad memorandum & intelligendum.

15. I.T.D.K. Finis Minoritatis & Veritatis damnatorum est cum Contrarietate, uno Fine existente contra alium: sicut malificare est contra bonificare, in tantum, quòd bonificare ibi non possit esse: & hoc idem de falsificare, quod est in Minoritate, in tantum, quòd in Veritate non possit esse bonum verificare, nec in Sapientia bonum intelligere, nec in Voluntate bonum amare, & sic de aliis.

16. I.T.I.K. In Veritate damnatorum sunt æquales Minoritates, cum quibus omnia Principia habent Minoritatem, quibus est conjuncta, & ideo pervertuntur illorum operationes cum æqualibus Majoritatibus in operando contra verificare & Veritatem, & contra bonificare & Bonitatem, & sic de aliis.

17. K.T.D.I. Damnati non habent Pœnam cum æquali Contrarietate substantialium & accidentalium partium: sicut ignis habet majorem appetitum ad ignificandum, quàm ad calefaciendum; & iste passus est valde horribilis ad considerandum: nam, quantò major est substantialis pars, quàm accidentalis, cum tantò majori Contrarietate est ejus Pœna, quàm Pœna accidentium.

18. K.T.D.K. In damnatis sunt Gloria & Minoritas contrariæ, quia cum Contrarietate privantur Fines Gloriæ & Minoritatis in tantum, quòd Minoritas non habeat, cum quo possit quiescere in Gloria, nec habere delectationem, nec Gloria perversa in innaturalem appetitum habet, cum quo possit converti ad naturalem appetitum.

19. K.T.I.K. Infernus est cum Pœna & cum Æqualitate plurium Pœnarum & cum majoribus & minoribus Pœnis, secundùm quòd peccatores plùs deliquerunt per luxuriam, quàm per avaritiam, vel avarus homo plùs deliquit per avaritiam, quàm per gulam, & sicut homo plùs peccavit per iram cum Voluntate, quàm cum Intellectu, & sic de aliis.

20. T.D.I.K. Infernus est cum Contrarietate Æqualitatis & Minoritatis, quia Contrarietas non patitur, quòd in Minoritate sint æquales partes: nam, si in illa essent æquales, haberet subjectum, cum quo concordaret contra Contrarietatem, quæ non posset esse contra Finem Concordantiæ nec Minoritatis, privando Concordantiam.

Diximus de Inferno secundùm decem generales Regulas hujus Scientiæ, & hoc, quod diximus, est bonum ad cogitandum, memorandum & intelligendum, ut homo meliùs possit odire vias illius, & meliùs amare vias Paradisi.

Finitæ sunt magnæ Quæstiones hujus Scientiæ, quas deduximus secundùm decem generales Regulas & secundùm *Tabulam Generalem*, quam proponimus ponere in hoc Volumine, ut cum illa demus doctrinam, quomodo Artista cum illa sciat solvere mille minutas Quæstiones, quarum aliquas proponimus solvere juxta processum hujus Scientiæ: & illas, quæ restabunt insolutæ, placeat alicui valenti Sapienti vel Sapientibus eruditis in hac Scientia facere & solvere juxta processum hujus Scientiæ ad Gloriam nostri Domini DEI.

PARS II.
De Mille minutis Quæstionibus?

IN hac ultima Parte hujus Scientiæ proponimus observare processum & ordinem, quem tenuimus in præmissis, & hoc *septem Modis*, per quos proponimus solvere quasdam minutas Quæstiones; & quia evitamus prolixitatem, nolumus quamlibet Quæstionem solvere per omnes septem Modos, sed volumus unam solvere per unum Modum, & aliam per alium Modum, & hoc sufficit secundùm exemplum, quod dedimus de aliis supradictis magnis Quæstionibus; & sicut nos proponimus solvere aliquas ex his mille Quæstionibus, ita poterunt solvi aliæ peregrinæ Quæstiones.

Septem Modi, qui debent observari in solvendo has Quæstiones, sunt per *Regulas*, per *Definitiones*, per *tertiam Figuram*, & per *quartam Figuram*, per *magnas Quæstiones*, per *Tabulam*, per *Propositiones* vel *Conditiones*.

1. Per *Regulas*, videlicet, quòd, si Quæstio quærit de *Possibilitate*, utrùm sit id, quod quæritur, aut non: quòd recurramus ad Regulam de B. & ad loca, in quibus cum Regula solvuntur Quæstiones, & secundùm illum processum & practicam, quam de ipsa dedimus, teneatur affirmatio vel negatio; & sic de aliis Regulis: veluti, si quæratur de *Quidditate* rei, quòd recurratur ad secundam Regulam & ad ejus species & ad practicam, quam de ipsa dedimus, & quòd Artista sequatur illum ordinem affirmando vel negando; & eodem modo per Regulas *Artis Inventivæ*.

2. Per *Definitiones* solvuntur Quæstiones, sicut, quando quæritur de Bonitate aut de aliqua re sub illa contenta, quòd respondeatur secundùm definitionem Bonitatis & practicam, quam de ipsa dedimus, ita, quòd responsio non sit contra ejus Definitionem, nec contra practicam, quam de illa dedimus; & sic de aliis principiis.

3. Per *tertiam Figuram:* debet Artista recurrere ad Significata & ad Inventiones in illa positas, & tenere eundem processum & ordinem, & eligere principia, & ea applicare terminis quæstionis, de qua quæritur.

4. Per *quartam Figuram:* quòd recurratur ad ejus species, de quibus ipsa dat exempla implicitè & explicitè, & quòd Artista sequatur illum ordinem, qui in ipsa est positus.

5. Per *decem magnas Quæstiones*, quæ sunt de *Productione, Incarnatione* & aliis: quòd Artista recurrat ad ipsas, & quòd sequatur processum earum, & ab eis eligat solutionem.

6. Per *Tabulam:* quòd eligantur termini quæstionis, & applicentur ad principia, de quibus Tabula est composita, & quòd in illis inquiratur solutio, secundùm quòd de illa est data doctrina in magnis Quæstionibus & in quarta Figura de *Implicitè* & *Explicitè:*

7. Per *Conditiones* vel *Propositiones:* quòd fiat *una Maxima de tribus Literis, de quibus constat Camera, & quòd secundùm illam Maximam, videlicet Conditionem vel Propositionem fiat Solutio Quæstionis; & in hac ultima Parte proponimus illa magis uti ad solvendum futuras Quæstiones, quia per illam breviùs possunt solvi illæ Quæstiones, quàm per alios supradictos Modos.*

QUÆSTIONES
De DEO & Incarnatione.

1. QUÆSTIO. Utrùm DEUS posset esse sinè Productione in Divinis?

Solutio hujus Quæstionis potest inquiri & inveniri per omnes septem prædictos Modos; sed nos, quia loquimur breviori modo, quo possumus, transmittimus responsionem ad *quartam Figuram*, & ad *secundam Partem de Applicatione*, in qua probatum est, *quòd DEUS sit*, per B.C.D., & est data Definitio hujus, quod DEUS est; & in *secunda Quæstione*, in qua quæritur, *quid DEUS sit*, & in aliis Quæstionibus, quæ procedunt per Regulas & per Tabulam, quæ sunt in illa *eadem Parte*, quæ est de *Implicitè;* per omnes istas Quæstiones probatum est, quòd DEUS non possit esse sinè Productione in Divinis, quia sinè illa non posset esse hoc, quod est, nec haberet Finem, propter quem existeret, nec modum, cum quo esset; & quia probavimus, quòd DEUS sit, est probatum, quòd DEUS non possit esse sinè Productione Divinarum Personarum. Ista eadem probatio potest fieri per *decem magnas Quæstiones de Productione*, quæ est in *tertia Distinctione*, cujus Productionis contrarium est impossibile.

2. QUÆSTIO. Utrùm DEUS possit annihilare & privare se ipsum?

Solutio. Secundùm quòd significant Principia & Definitiones hujus Scientiæ, non potest DEUS annihilare & privare se ipsum: cùm Æternitas sit illa natura, per quam Potestas tantum durat per illam, quanta potest esse per Potestatem; & etiam, quia ejus *esse* est bonum, & ipse est Bonitas, est sua Bonitas illi Ratio, quòd agat bonum, & non malum, quod malum esset ejus Privatio, quod malum non potest facere, quia Duratio facit durare Rationem Bonitatis: & hoc idem de Duratione Magnitudinis, Sapientiæ &c.

3. QUÆSTIO. Utrùm DEUS posset producere vel creare alium DEUM?

Solutio. In *quarta Figura* est probata Trinitas, in quantum probatum est, quòd in DEO non possint esse plures Personæ quàm tres: & illa probatio sufficit solutioni hujus quæstionis, tenendo negativam.

4. QUÆSTIO. Utrùm possint esse plures Dii?

Solu-

Solutio. Hujus quæstionis solutioni sufficit Regula C., considerando, quid sit DEUS, & quid habeat in se ipso, & quid sit in suis Dignitatibus, & quid habeat in illis; & inde sequitur vera negatio.

5. QUÆSTIO. Utrùm DEUS possit facere, quòd Mundus sit æternus sinè principio & sinè fine?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Quæstione* de *Æternitate*, quæ est de magnis Quæstionibus, & est in *tertia Distinctione;* igitur secundùm illam significationem convenit de hac quæstione tenere negativam.

6. QUÆSTIO. Utrùm DEUS possit beatum Petrum damnare & Mahometum salvare?

Solutio hujus quæstionis fit per negationem, & ejus negatio significatur in duabus speciebus *tertiæ Figuræ*, quæ sunt *Significatio* & *Inventio*.

7. QUÆSTIO. Quot modi Proprietatum sunt in DEO?

Solutio. In *quarta Figura* in Rubrica, quæ est de *Implicitè* in *tertia Distinctione*, ubi loquimur de Productione in Divinis, significatum est, quòd in DEO sint tres Modi Personalium Proprietatum, videlicet Proprietas singularis, dualis & ternalis: *singularis*, sicut Paternitas, Filiatio & Spirabilitas: *dualis*, sicut generare, quæ convenit Patri & Filio: *ternalis*, sicut spirare, quod convenit Patri & Filio & Sancto Spiritui, videlicet Patri & Filio per Spirativitatem, & Sancto Spiritui per Spirabilitatem. Sunt etiam significati alii duo Modi Proprietatum, qui sunt in DEO, quorum significatio potest inveniri in *tertia Distinctione* in *Quæstione* de *Æternitate*, quæ Proprietates sunt Infinitas & Æternitas, & Creatio, quæ conveniunt soli DEO.

8. QUÆSTIO. Cùm in DEO sit Differentia inter Generare & Spirare: Quomodo possunt esse unum idem Intelligere & Amare?

Solutio hujus quæstionis significata est in *tertia Figura* per cameram E. F. & E. G. & F. G., nam istæ Cameræ significant, secundùm quòd scriptum est, quòd Pater & Filius sint unum idem Amare in Generare, & Pater & Filius & Sanctus Spiritus in Spirare.

9. QUÆSTIO. Cùm Pater producat Filium per Intelligere, & Pater & Filius producant Sanctum Spiritum per Amare, & cùm sit Differentia inter Filium & Sanctum Spiritum, quæritur: Quomodo Intelligere & Amare possint esse unum idem numero?

Solutio. Secundùm Regulam C. significatur, quòd, sicut Pater generat Filium per intelligere, quòd ipse sit Pater, sic generet Filium per amare, quòd ipse sit Pater: & ideo, secundùm quòd Pater habet hunc respectum, secundùm suam Paternitatem sunt ipsius Intelligere & Amare unum idem numero; & hoc idem in Filio, in quantum intelligit & amat, quòd ipse sit Filius; & in quantum Pater amat Filium, & intelligit ipsum bonum, magnum & æternum, & Filius amat Patrem, & intelligit illum bonum, magnum & æternum, per istum respectum, quem ambo ad invicem habent per Intelligere & Amare, spirant Sanctum Spiritum, in quo Intelligere & Amare sunt unum idem numero, & Distinctio spirandi & amandi remanet in diversis modis & in diversis respectibus, quos diximus.

10. QUÆSTIO. Quare Bonificare & Magnificare & alii Actus Dignitatum DEI magis attribuuntur Sancto Spiritui, quàm Patri & Filio?

Solutio hujus Quæstionis significatur per Cameram B. F. & B. G., quæ sunt in *tertia Figura:* & etiam significatur in *Quæstione* de *Productione*, quæ est in *tertia Distinctione:* & est Quæstio *Regulæ* F., & significatur per Cameram B. F. per modum Conjunctionis & Perfectionis, quæ includuntur in Sancto Spiritu per Bonificare & Magnificare &c.: & hoc idem de Camera B. G. & de *Quæstione* F., quæ est in *Productione*.

11. QUÆSTIO. Quare Divinæ Personæ sunt tres, & non plures nec pauciores?

Solutio hujus Quæstionis significatur in *quarta Figura* & Rubrica de *Implicitè*, & in Quæstione *Regulæ* F., ubi quæritur de Quantitate Personarum in numero, significato illo numero per concretaBonitatis, Magnitudinis &c., quæ in qualibet forma sunt trina, quia nec plura nec pauciora ibi conveniunt.

12. QUÆSTIO. Utrùm DEUS in sua Æternitate possit intelligere Æternativum, Æternabile & Æternare sine Differentia omnium trium?

Solutio hujus Quæstionis fit per negationem, & est significata in *tertia Figura* in Rubrica de *Inventionibus*, & in *Camera* Bonitatis & Sapientiæ, Bonitatis & Differentiæ, Potestatis & Sapientiæ, Potestatis & Differentiæ, Sapientiæ & Differentiæ, quia omnes istæ Cameræ significant, quòd Æternitas DEI sinè Differentia esset vacua æternis Concretis sibi coessentialibus, sinè quibus non esset intelligibilis.

13. QUÆSTIO. Cùm DEUS non habeat corpus, quæritur: Quomodo ejus Magnitudo potest esse extensa, & quomodo potest ejus Extensitas esse sinè Quantitate?

Solutio. C. E. F. Per has Literas significatur responsio in Tabula: & etiam in Quæstione, quæ est in Rubrica de *Implicitè*, in qua quæritur de Quantitate per Regulam F.

14. QUÆSTIO. Quomodo Magnitudo DEI potest esse infinita in Extensitate?

Solutio. Sicut Æternitas potest esse infinita per Æternativum, Æternabile & Æternare, quia non habet Principium nec Finem, sic Magnitudo DEI potest esse infinita in Extensitate per magnum & extensum Infinitivum, Infinibile & Infinire: & etiam, quia non habet Principium nec Finem.

15. QUÆSTIO. Cùm Divinæ Personæ sint distinctæ una ab alia, quæritur: Quomodo possunt esse distinctæ sinè Quantitate?

Solutio. In quæstione, quæ est de *Productione* in Divinis, significatur solutio hujus quæstionis per Regulam F.

16. QUÆSTIO. Cùm humana Natura JESU Christi sit producta de *non esse*, & habeat naturales imperfectiones, quæritur: Quomodo potest esse, quòd Divina Natura cum illa conjuncta per humanam Naturam non habeat aliquam Imperfectionem in Conjunctione ambarum Naturarum?

Solutio. Sicut una gutta rubei vini projecta in mare non potest retinere suum rubeum colorem, sic in humana Natura Christi conjuncta cum Deitate remanet nulla Imperfectio.

17. QUÆSTIO. Quæ est causa individuorum elementatorum?

Solutio. Quia generalia principia sunt mixta, sunt substantiæ individuatæ, quæ existunt sub speciebus.

18. QUÆSTIO. Quomodo DEUS Pater potest generare DEUM Filium sinè Tempore, Quantitate, Loco, Motu & Compositione?

Solutio. Quia Productio in Divinis est in Infinitate & de Infinitate, in Æternitate & de Æternitate, in Simplicitate & de Simplicitate, non potest in illa Productione esse Tempus, Quantitas, Locus, Motus nec Compositio.

19. QUÆSTIO. Quæ est causa generationis in elementatis substantiis?

Solutio. Æqualitas, quam generalia principia habent in elementatis substantiis, est causa generationis, & Inæqualitas illorum est causa corruptionis.

20. QUÆSTIO. Supposito, quòd Trinitas DEI non possit probari propter quid, quæritur: utrùm possit probari propter quid, eò quòd in DEO Bonitas, Magnitudo, Æternitas, Potestas & aliæ ejus Dignitates sint æquales?

Solutio. Cùm Bonitas sit magna per Magnitudinem, est Magnitudo causa, quòd Bonitas sit magna Ratio bono, quòd agat magnum bonum; & hoc idem de Bonitate, quæ est causa Magnitudini, quòd suum magnificare sit bonum.

21. QUÆSTIO. Utrùm Pater possit spirare Sanctum Spiritum sinè Filio?

Solutio hujus quæstionis significatur in *Disputatione*, quam fecimus *de Quinque Sapientibus*, qui sunt Græcus, Latinus, Nestorinus, Jacobinus & Saracenus; & etiam solutio hujus quæstionis est in *Quæstione* de *Productione* secundùm Regulam C., D. & E.

22. QUÆSTIO. Utrùm DEUS fuisset incarnatus, si non fuisset originale Peccatum?

Solutio. Humanitas Christi, quæ est pars universi creati, habet majorem Magnitudinem Bonitatis, quàm omne reliquum creatum: & ideo est per primam Intentionem, & universum creatum est per secundam.

23. QUÆSTIO. Utrùm Dignitates DEI potuissent habere Quietem in creaturis sinè Incarnatione?

Solutio hujus quæstionis est per negationem, & ejus necessitas significatur in *Quæstione* de *Incarnatione* secundùm Regulas B. C. E. G., quæ in illa Quæstione continentur.

24. QUÆSTIO. Utrùm bonus Angelus habeat odire?

Solutio hujus quæstionis est per negationem, & ejus necessitas significatur in *Quæstionibus* de *Angelis*, quæ sunt in *tertia Distinctione* secundùm Regulas D. E. G.

25. QUÆSTIO. Quomodo Angeli transeunt per Medium duarum corporalium extremitatum, cùm non habeant corpus nec corporeum motum?

Solutio hujus quæstionis significata est in *Quæstione* de *Angelis* secundùm Regulam I. & K.

26. QUÆSTIO. Utrùm illi homines pecc-

cent, qui negant, quòd homo prædestinatus possit damnari?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Quæstione* de *Prædestinatione;* & significatur in hac Maxima: omnis homo peccat, qui negat, quòd Justitia DEI habeat subjectum, in quo possit punire hominem peccatorem, & in illo uti suâ libertate.

27. QUÆSTIO. Utrùm DEUS possit salvare hominem morientem in Originali Peccato?

Solutio hujus quæstionis est per negationem, & est significata in *Quæstione* de *Originali Peccato.*

28. QUÆSTIO. Utrùm DEUS possit resuscitare corpus Martini, & illud conjungere & unire cum Anima Petri?

Solutio hujus quæstionis est per negationem, & est significata in *Quæstione* de *Resurrectione.*

29. QUÆSTIO. Utrùm Sacramentum Altaris sit melius in uno homine, quàm in alio?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Quæstione* de *Sacramento Altaris;* & est per affirmationem secundùm Bonitatem hominum, quæ major est in uno homine, quàm in alio: est etiam per negationem secundùm Bonitatem Sacramenti simpliciter: & hoc significant Regulæ ipsorum C. D. E. & G.

30. QUÆSTIO. Utrùm Anima JESU Christi fuerit in Paradiso tunc, quando descendit ad inferos?

Solutio hujus quæstionis est per affirmationem secundùm *Quæstionem* de *Paradiso,* & secundùm *Regulam* C. & I.; nam secundùm id, quod est Paradisus, fuit in Paradiso, & secundùm id, quod est Infernus, fuit in Inferno.

31. QUÆSTIO. Utrùm Pœna Inferni sit ita magna & tantum duret, quantum Gloria Paradisi?

Solutio hujus quæstionis significata est in *Quæstione* de *Inferno,* & est per affirmationem, in quantum est Æviternitas, & per negationem, in quantum est Magnitudo Gloriæ; & hoc est significatum per Regulas ipsorum H. F. & K.

32. QUÆSTIO. Utrùm inter DEUM & ignem posset esse Differentia absque eo, quòd in DEO Differentia Divinarum Personarum esset reale Ens?

Solutio. Si Differentia in DEO non esset reale Ens, & cum illo unum numero, essent creaturæ differentes à DEO per se ipsas, & DEUS non differret ab illis per se ipsum, & sublatâ Differentiâ à creaturis possent creaturæ esse unum idem numero cum DEO, & alia cum alia & cum omnibus.

33. QUÆSTIO. Quare est Differentia magis necessaria Intellectui, quàm Concordantia?

Solutio. Sicut Voluntas amat per conjungere, sic Intellectus intelligit per differentiare.

34. QUÆSTIO. Quare possitivitas convenit potentiæ, & possibilitas objecto?

Solutio. Sinè possitivitate & possificante & sinè possibilitate & possito non possent potentia & objectum sufficere actui amborum.

35. QUÆSTIO. Utrùm separatæ Substantiæ habeant extensitatem?

Solutio. Extensitas separatarum Substantiarum est de similitudinibus, quas una pars dat alteri: sicut Bonitas dat suam similitudinem Magnitudini, in quantum illam facit esse bonam; & Magnitudo dat suam similitudinem Bonitati, in quantum illam facit esse magnam, & per istud dare ædificatur substantia.

36. QUÆSTIO. De quo est Infirmitas Intellectûs?

Solutio. Per extraneas intelligibilitates potest ejus intelligere esse sanum vel infirmum.

37. QUÆSTIO. Cum quo facit DEUS Miracula?

Solutio. Omnis homo posset esse DEUS, si in illo Potestas, Sapientia, Voluntas & Virtus essent unum idem numero.

38. QUÆSTIO. Cùm in JESU Christo non sit, nisi una Persona, quæritur: quomodo potest remanere Differentia inter ejus Divinam & Humanam Naturam?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Quæstione* de *Incarnatione* secundùm Regulas ipsorum C. E. & K.

39. QUÆSTIO. Cùm Persona JESU Christi sit infinita, & Humanitas, quam assumpsit, sit finita, quomodo potest esse, quòd tota Divina Persona sit incarnata?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Quæstione* de *Incarnatione* secundùm Regulas ipsorum C. F. I. & K.

40. QUÆSTIO. Utrùm inter Bonitatem DEI & ejus Magnitudinem, quæ sunt unum idem numero, possint esse Æqualitas & Concordantia?

Solutio. Est impossibile invenire Æqualitatem & Concordantiam in aliquo ente sinè pluralitate.

41. QUÆSTIO. Quæ est illa Magnitudo, quæ est magis remota à Parvitate, quàm ulla alia Magnitudo?

Solutio. Sic Magnitudo est remota à Parvitate per magnificare, sicut Sapientia est remota ab Ignorantia per intelligere.

42. QUÆSTIO. Quare est Bonitas major in bonificare, quàm in magnificare?

Solutio. Si in Magnitudine non esset magnificare, posset Magnitudo esse major in alio, quàm in se ipsa.

43. QUÆSTIO. Utrùm aliquod ens possit producere & entificare se ipsum?

Solutio. Si substantia posset producere se ipsam, esset ejus possibilitas priùs, quàm esset.

44. QUÆSTIO. Quare Mundus est in tam turbato & perverso statu?

Solutio. Si DEUS principaliter creâsset hominem, ut haberet Gloriam, posset homo habere majorem Gloriam in se ipso, quàm in DEO.

45. QUÆSTIO. Quomodo possent Christiani recuperare Terram sanctam, quam amiserunt? & quomodo Latini possent sibi reunire Schismaticos? & quomodo possent convertere Infideles?

Solutio hujus quæstionis est in illa *Petitione, quam obtulimus Domino Papæ Cœlestino Quinto, qui fuit, & postmodum Domino Papæ Bonifacio, qui nunc est.*

46. QUÆSTIO. Cùm DEUS sit bonus & sit Veritas, quomodo potest sustinere, quòd sint tot mali homines? & quòd sint tot homines in errore? & quòd vadant in æternum ignem propter ignorantiam?

Solutio. DEUS sustinet, quòd sint mali homines & sint in errore, ut boni homines, & qui sunt in via Veritatis, ad honorandum, amandum & cognoscendum DEUM possint plùs laborare, & ejus Bonitatem & Veritatem magis exaltare, & à DEO recipere majorem mercedem & præmium.

47. QUÆSTIO. Quare sunt in Mundo tot Guerræ?

Solutio. Illi homines amant pacem, qui amant DEUM propter ejus Bonitatem.

48. QUÆSTIO. Quæsivit quidam filius à sua matre, quare essent tot mali Pastores?

Solutio. Generalis Prior & generale Capitulum conservant ordinem Prædicatorum.

49. QUÆSTIO. Cùm sint tot Sermones, quare sunt tot peccatores?

Solutio. Ille Prædicator facit bonum sermonem, qui prædicat secundùm naturam amandi & intelligendi.

50. QUÆSTIO. Quare est discordia Regis cum suo populo?

Solutio. Ille Rex facit bonum populum, qui plùs amat honorem DEI, quàm suum.

51. QUÆSTIO. Utrùm diabolus habeat majus dominium in divites homines, quàm in pauperes?

Solutio. Multiplicatio divitiarum est occasio multiplicationi vitiorum.

52. QUÆSTIO. Quare zelotypi Viri vestiunt & ornant suas uxores?

Solutio. Pulchra ornamenta & humilia vestimenta sunt contraria.

53. QUÆSTIO. Quare in hoc Mundo sunt tot errores, cùm Theologia sit Scientia?

Solutio. Illi habent conclusum intellectum, qui magis stant in Suppositionibus, quàm in necessariis Rationibus.

54. QUÆSTIO. Quare est Philosophia Aristotelis tam malè applicabilis ad Theologiam?

Solutio. Philosophia per infusionem & per gratiam est altior & verior, quàm per doctrinam & per acquisitionem.

55. QUÆSTIO. Quidam actor & reus quæsiverunt à suo Judice, quare tantum dilataret proferre sententiam?

Solutio. Si Scientia Juris procederet per universalia principia, non essent tot advocati, nec lites tamdiu durarent.

56. QUÆSTIO. Quidam sapiens infirmus quæsivit à Medico, utrùm plùs amaret sanitatem, quàm infirmitatem?

Solutio. Medicina est propter sanitatem, & Medicus propter medicinam.

57. QUÆSTIO. Quidam Physicus quæsivit à Logico, quare haberet tam superbum & argutulum intellectum?

Solutio. Logicus per negationem timet nullam conclusionem.

58. QUÆSTIO. Quidam Juvenis quæsivit à sapiente Mercatore, utrùm sciret aliquam mercaturam, in qua homo non posset perdere?

Solutio. Illi non possunt perdere, qui laborant propter Honorem DEI.

59. QUÆSTIO. Juvenes homines quæsiverunt à quodam sapiente homine, quis sit magis necessarius in Mundo, an Clericus, aut Miles, aut Mercator, aut Rusticus?

Solutio. Est major necessitas spiritualium rerum, quàm corporalium, & in hoc

Mundo est justitia magìs necessaria, quàm vita.

60. QUÆSTIO. Viduæ quæsiverunt à quodam Milite, quare tam malè obsèrvaret suum Ordinem?

Solutio. Militia pugnat contra superbiam cum humilitate & justitia.

61. QUÆSTIO. Pauperes homines quæsiverunt à quodam avaro divite, quare ejus divitiæ illum non satiarent?

Solutio. Voluntas amat naturaliter magìs amare unum bonum, quàm multas divitias.

62. QUÆSTIO. Quidam Pastor quæsivit àRege, quare haberet tam malum consilium?

Solutio. Unus magnus & bonus Sapiens plùs valet in consilio, quàm plures mali & parvi.

63. QUÆSTIO. Quædam mulieres quæsiverunt à quodam Episcopo, quare haberet tam malos Clericos?

Solutio. Si Prælatus esset bonus, ejus Clerici essent boni.

64. QUÆSTIO. Cardinales quæsiverunt à quodam Papa, quomodo possent destruere Saracenos?

Solutio. Christiani possent destruere Paganos cum Concordantia unius Papæ & unius Imperatoris.

65. QUÆSTIO. Mulieres quæsiverunt à quodam Milite Templi, utrùm plùs diligeret suum Ordinem, quàm Ordinem Hospitalis?

Solutio. Religiosa Militia plùs valeret in uno Ordine, quàm in multis.

66. QUÆSTIO. Cum quo habent Pater & Sanctus Spiritus Concordantiam in Filio?

Solutio. Una Bonificativitas sic se habet cum alia Bonificativitate, sicut se habet una Bonificabilitas cum alia Bonificabilitate, & unum Bonificare cum alio Bonificare.

67. QUÆSTIO. Cùm Pater sit Actio in spirando Sanctum Spiritum, & Filius sit Actio, utrùm Sanctus Spiritus sit duæ Personæ?

Solutio. Quamvìs masculus & fœmina sint duæ personæ, sunt tamen unum Principium in generare, ut in illa unitate sit conjunctio amborum, & ut genitum sit unum.

68. QUÆSTIO. Utrùm Sanctus Spiritus æqualiter procedat à Patre & à Filio?

Solutio. Nullus triangulus est rectus, si ejus lineæ non sunt æquales, nec potest esse substantia, si sui angeli non sunt substantiales.

69. QUÆSTIO. Quare Sanctus Spiritus non producit Personam?

Solutio. Opus Bonificativi & Bonificabilìs completur in Bonificare, & in illo habent quietem.

70. QUÆSTIO. Utrùm Opus Sancti Spiritûs ita sit Contemplari, sicut Patris & Filii est Spirare?

Solutio. Producere est, ut sit personare, & contemplari est, ut sit Complementum & Quies.

71. QUÆSTIO. Utrùm Divinæ singulares Proprietates sint æquales communibus?

Solutio. Quia Bonificabile in Bonitate est de toto Bonificativo, & Bonificare de ambobus, est Bonificabile tantum, quantum Bonificare.

72. QUÆSTIO. Utrùm in JESU Christo sit Divina Natura una Persona, & Humana Natura sit alia Persona?

Solutio hujus quæstionis est in *Disputatione quinque Sapientum*, in qua Latinus Nestorino probat, quòd in JESU Christo non sit, nisi una Persona, & probat Jacobino, quòd in JESU Christo sint duæ Naturæ & duæ Voluntates.

73. QUÆSTIO. Quare personales Proprietates, quæ sunt in DEO, vocantur Paternitas, Filiatio & passiva Spiratio?

Solutio. Nulla Productio est major, quàm illa, quæ est Patris in Filium & Conjunctionis amborum.

74. QUÆSTIO. Cùm Potestas sit major per actionem, quàm per passionem, quare Potestas Patris non est major, quàm Potestas Filii?

Solutio. In Infinitate & Æternitate sufficit producibilis Proprietas productivæ Proprietati, ut Producere sit infinitum & æternum.

75. QUÆSTIO. Utrùm Magnitudo DEI sit major in magnificare, quàm in bonificare?

Solutio. Illa Magnitudo, quæ est unum idem numero cum Bonitate, non est major in magnificare, quàm in bonificare, quia, si esset, non esset unum idem numero cum Bonitate.

76. QUÆSTIO. Cùm in DEO sint Bonitas & Magnitudo unum idem numero, quomodo potest esse, quòd Bonitas sit in Magnitudine, & Magnitudo in Bonitate?

Solutio. Quia Bonitas est magna per Magnitudinem, & Magnitudo est bona per Bonitatem, potest Bonitas esse in Magnitudine, & Magnitudo in Bonitate.

77. QUÆSTIO. Cùm Pater & Filius sint infinitæ Personæ, quomodo potest Pater esse in Filio, & Filius in Patre?

Solutio. Secundùm Relationem Pater est Pater in Filio, & Filius est Filius in Patre.

78. QUÆSTIO. Utrùm Pater priùs habeat Respectum in generando Filium, quàm in spirando Sanctum Spiritum?

Solutio. In Æternitate & Infinitate non potest realiter esse prioritas.

79. QUÆSTIO. Utrùm Mundus sit creatus per Unitatem DEI, vel per ejus Trinitatem?

Solutio. Sicut Trinitas DEI creavit pluralitatem in Mundo, ut in illa repræsentaretur ejus similitudo, sic Unitas DEI creavit Unitatem Mundi & unitates ejus partium, ut in eis repræsentaretur ejus similitudo.

80. QUÆSTIO. Utrùm DEUS ita posset creare Mundum, quòd in illo non posset esse malum?

Solutio. Potestas creandi potest esse ratio bono, quòd possit agere bonum sinè malo; sed non potest esse ratio, quòd magnum bonum cognoscatur absque eo, quòd sit malum.

81. QUÆSTIO. Quare DEUS non assumpsit humanam Naturam in multis hominibus?

Solutio hujus quæstionis est in *Quæstione* de *Incarnatione*, & in *Tractatu de quinque Sapientibus*, in quo Latinus respondet Saraceno ad objectiones, quas facit contra Trinitatem & Incarnationem DEI.

82. QUÆSTIO. Utrùm Bonitas DEI sit ita infinita per Magnitudinem, sicut per Æternitatem?

Solutio. DEUS est tam infinitus per Magnitudinem Bonitatis, Potestatis, Sapientiæ & Voluntatis, quàm per Æternitatem.

83. QUÆSTIO. Utrùm DEUS sit tam infinitus per agere, quàm per existere?

Solutio. Si Agentia DEI non esset ita magna, sicut est ejus Existentia, esset Existentia in Majoritate, & Agentia in Minoritate.

84. QUÆSTIO. Utrùm Potestas DEI possit tantum de Bonitate & de Magnitudine, quantum de Sapientia & de Voluntate?

Solutio. Si Potestas DEI plus posset de Sapientia, quàm de Bonitate, non esset unum idem cum Magnitudine.

85. QUÆSTIO. Utrùm non esset infinitum malum, si non esset infinitum Bonum?

Solutio. Est impossibile, quòd Privatio boni non sit malum, & quòd Privatio vitæ non sit mors.

86. QUÆSTIO. Utrùm Mundus posset esse hoc, quod est, si DEUS nihil esset?

Solutio. Si DEUS non esset, quidquid esset, perverteretur in suum contrarium.

87. QUÆSTIO. Utrùm DEUS posset esse, ita, quòd non esset infinitus?

Solutio. Si Infinitum Ens non esset reale, esset *non esse* bonum, & malum esset *esse*.

88. QUÆSTIO. Cùm Sapientia DEI sciat bonum & malum, & ejus Bonitas non faciat hoc, quod est malum, bonum, quæritur: utrùm Bonitas DEI sit tanta, quanta est ejus Sapientia?

Solutio. Bonitas DEI est tanta per agere bonum & non facere, quòd malum sit bonum, quanta est ejus Sapientia per scire bonum & malum.

89. QUÆSTIO. Utrùm Bonitas DEI sit terminata, in quantum non est creata Bonitas?

Solutio. Sicut tempus non terminat Æternitatem, sic creata Bonitas non terminat increatam Bonitatem.

90. QUÆSTIO. Cùm Potestas DEI sit una, quomodo potest in illa esse concordare?

Solutio. Sinè Productione & Differentia in nulla forma potest esse Concordantia.

91. QUÆSTIO. Quidam Amicus veniebat de amare, & alter Amicus ibat ad amare, quæritur: quis ipsorum erat magìs propinquus ipsi amare?

Solutio hujus quæstionis data est in *Arte Amativa* & in ejus fine in *13 Quæstione*.

92. QUÆSTIO. Quomodo potest homo de una Definitione extrahere plures Definitiones, & illas applicare ad unam conclusionem?

Solutio hujus quæstionis est in *Arte Inventiva* in *Quæstione* K.

93. QUÆSTIO. Quare Sapientia DEI est magìs intelligibilis, quàm ejus Bonitas?

Solutio. Quia homo potest intelligere DEUM, & non potest bonificare illum, est ejus Sapientia magis intelligibilis ab homine, quàm ejus Bonitas.

94. QUÆSTIO. Utrùm DEUS possit parcere damnatis?

Solutio. In æviternitate non est aliqua mutabilitas.

95. QUÆSTIO. Utrùm aliqua Contrarietas possit resistere Potestati DEI?

Solutio. Quia Potestas & Concordantia sunt in DEO unum idem numero, non potest Contrarietas resistere Potestati DEI.

96. QUÆSTIO. Utrùm divites Homi-

nes habeant tantam cognitionem de Bonitate DEI, quantam habent pauperes?

Solutio. Pauperes homines meliùs sciunt, quid sit malum, quàm divites.

97. QUÆSTIO. Utrùm Potestas DEI sit tanta in Bonitate, quanta in Concordantia?

Solutio. Si Potestas DEI esset propinquior Concordantiæ, quàm Bonitati, esset propinqua malo, & remota à Contrarietate.

98. QUÆSTIO. In quo habent Magnitudo & Æternitas DEI Concordantiam?

Solutio. Æternitas tantum est extensa per Magnitudinem, quantum Magnitudo est durabilis per Æternitatem..

99. QUÆSTIO. Utrùm Differentia sit major in Sapientia & in Voluntate, quàm in Magnitudine & in Bonitate?

Solutio. Si Differentia esset major in Sapientia, quàm in Bonitate, essent Bonitas & Magnitudo contrariæ in bonificare.

100. QUÆSTIO. Utrùm DEUS plùs amet homines, quia amant, quàm quia faciunt bona opera?

Solutio. Si melius esset amare, quàm bonum facere, esset Bonitas magìs remota à malo per amare, quàm per bonificare.

101. QUÆSTIO. Quare DEUS non creavit Mundum nobiliorem & majorem?

Solutio. Quidquid DEUS creavit, creavit propter JESUM Christum, & secundùm id, quod Christo convenit, proportionavit substantiam Mundi & partes illius.

102. QUÆSTIO. Utrùm DEUS citiùs aut tardiùs potuisset creare Mundum?

Solutio. Ante creatam anterioritatem non potest esse alia creata anterioritas.

103. QUÆSTIO. Utrùm DEUS plùs possit de creata Potestate in sua Potestate, quàm in alia Potestate?

Solutio. DEUS plùs potest in sua Bonitate exaltare creatam bonitatem, quàm in alia Bonitate.

104. QUÆSTIO. Cum quo potest DEUS magìs amare creaturam?

Solutio. Cum Conjunctione DEI & Creaturæ est creatura magìs amabilis, quàm cum aliqua alia re.

105. QUÆSTIO. Utrùm DEUS posset creare plures Mundos?

Solutio. Cùm non sit, nisi unus JESUS Christus, sufficit illi unus Mundus.

106. QUÆSTIO. Utrùm DEUS posset annihilare Mundum?

Solutio. Potestas DEI, in quantum est infinita, potest omnia, sed non potest facere contra Finem, propter quem creavit Mundum, quia, si posset facere, esset contradictio.

De Angelis.

107. QUÆSTIO. Utrùm Angelus posset creare Creaturam?

Solutio. Sicut DEUS potest definiri per Proprietates, quas habet in se ipso, ita convenit, quòd possit definiri per Proprietates, quas habet in creaturis.

108. QUÆSTIO. Utrùm in Angelo sint plures Formæ?

Solutio. In substantia est bonificabilitas propinquior bonificativitati, quàm magnificativitati: & magnificabilitas est propinquior magnificativitati, quàm bonificativitati.

109. QUÆSTIO. Utrùm Angelus possit mori?

Solutio. Nulla substantia est corruptibilis sinè naturali Contrarietate.

110. QUÆSTIO. Utrùm Angelus habeat Materiam?

Solutio hujus Quæstionis data est in *Quæstione* de *Angelis* secundùm regulam D.

111. QUÆSTIO. Utrùm Angeli moveant Firmamentum?

Solutio hujus quæstionis est data in *Arte Inventiva* in *Quæstione* D.

112. QUÆSTIO. Utrùm Angeli utantur secundâ Intentione?

Solutio. Omnia entia sunt magìs amabilia propter Intentionem DEI, quàm propter suam propriam Intentionem.

113. QUÆSTIO. Utrùm in Cogitatione Angelorum sit aliquid superfluum?

Solutio. Si Angelus cogitaret id, quod non potest esse, non sufficeret suo cogitare id, quod potest esse.

114. QUÆSTIO. Utrùm Angelus faciat aliquam Suppositionem?

Solutio. In omni Suppositione potest esse Dubitatio.

115. QUÆSTIO. Utrùm Angelus numeret dies, quos habet à tempore suæ creationis.

Solutio. In Cœlo empyreo sufficit unus æviternus dies.

116. QUÆSTIO. Utrùm Angelus desideret habere honorem?

Solutio. Honor DEI complet Voluntatem Angelorum.

117. QUÆSTIO. Utrùm Angeli habeant acquisitam Scientiam?

Solutio hujus quæstionis significatur in *Quæstione* de *Angelis* per Regulam K.

118. QUÆSTIO. Utrùm in Angelis sit obedientia?

Solutio. Illa obedientia est completa, quæ nullam tristitiam adfert.

119. QUÆSTIO. Quare DEUS fecit majorem Gratiam uni Angelo, quàm alteri?

Solutio. Gratia est opus liberæ Voluntatis & liberæ Potestatis in libera Providentia.

120. QUÆSTIO. Cùm Angelus non sit corpus, in quo consistit ejus pulchritudo?

Solutio. Pulchritudo Bonitatis est bonum bonificare, & pulchritudo Voluntatis est bonum, magnum & durabile amare, & ejus pulchritudo est, quòd sit intellecta & induta Virtute.

121. QUÆSTIO. Utrùm Angeli petant consilium?

Solutio. Dubitatio & consilium non habent locum in æviterna Sapientia.

122. QUÆSTIO. Utrùm Angeli hìc inter nos possint aliquid facere supra cursum naturæ?

Solutio. Ille est Dominus naturæ, qui potest agere supra naturam.

123. QUÆSTIO. Quomodo Angeli faciunt nuntiationes?

Solutio hujus quæstionis significatur in *Quæstione* de *Angelis* in Regula K., & est data in *Quæstione* C. in *Arte Inventiva*.

124. QUÆSTIO. Quem modum habent Angeli in contemplando DEUM?

Solutio hujus quæstionis est in *Quæstione* de *Angelis* secundùm Regulam K., & est in *Quæstione* C. in *Arte Inventiva*.

125. QUÆSTIO. Utrùm Angeli habeant abstinentiam?

Solutio. Omnis Abstinentia est post illicitum motum.

De Firmamento.

126. Utrùm Motus sit una partium substantiæ Firmamenti?

Solutio. Sinè propria mobilitate & motivitate posset nulla substantia habere majorem motum, quàm alia.

127. QUÆSTIO. Secundùm quam oppositionem terræ priùs incepit nobilior Motus Firmamenti?

Solutio. In Conceptione nostræ Dominæ Sanctæ MARIÆ inceptus fuit nobilior Motus.

128. QUÆSTIO. Quomodo potest sphæra aquæ in sphæra ignis recipere influentiam à Luna?

Solutio. Si simplicia elementa non essent mixta aliud in alio, non possent esse in elementatis continuæ partes, sed discretæ.

129. QUÆSTIO. Utrùm Firmamentum sit animatum rationali animâ;

Solutio. Si Firmamentum esset animatum rationali animâ, non posset in inferiora influere necessarium naturalem instinctum, nec necessarium naturalem appetitum, quia libertas suæ rationalis animæ impediret illam influentiam.

130. QUÆSTIO. Cùm motus Firmamenti sit principiatus, quomodo potest ejus motus esse continuus?

Solutio. Sanguis habet Principium, & est de continuis partibus ideo, quia in suo Principio alia pars fuit in alia.

131. QUÆSTIO. Utrùm Firmamentum habeat delectationem in eo, quod agit?

Solutio. Omnis causa habet aliquam delectationem in suo effectu, ut ipsum faciat, & det illi complementum.

132. QUÆSTIO. Utrùm Firmamentum utatur secundâ Intentione?

Solutio. Firmamentum movet cum sua motivitate suam mobilitatem, ut moveat inferiorem mobilitatem, ratione cujus sua motivitas est creata.

133. QUÆSTIO. Utrùm Firmamentum ratione sui motûs producat sonum?

Solutio. Sonus & vox non possunt esse sinè spatio unius corporis ad alterum.

134. QUÆSTIO. Utrùm Materia elementorum & Firmamenti sit una?

Solutio. Major Concordantia est inter unum corpus & aliud per unam materiam, quàm per multas.

135. QUÆSTIO. Cùm DEUS moveat Firmamentum, utrùm Firmamentum possit movere se ipsum?

Solutio hujus quæstionis est in *Arte Inventiva* in *Quæstione* D.

136. QUÆSTIO. Cùm Firmamentum non sit conjunctum cum Sole, quomodo potest movere sphæram Solis?

Solutio. Motivitas in substantia movet cum sua propria mobilitate exteriores mobilitates.

De Rationali Anima.

137. QUÆSTIO. Utrùm rationalis Anima sit?

Solutio. Si rationalis Anima non esset, non

non esset verecundia nec conscientia, nec homo posset magis amare DEUM, quàm se ipsum, nec extra imaginationem posset intelligere spirituales res.

138. QUÆSTIO. Quid est Anima?

Solutio. Anima est id, per quod homo magis potest amare DEUM, quàm se ipsum, & per quod potest memorare, intelligere & amare & habere habitum scientiæ.

139. QUÆSTIO. Quid est Complementum Animæ?

Solutio. Complementum Animæ est uti ratione & attingere Veritatem rerum.

140. QUÆSTIO. De quo est Anima?

Solutio. Anima est de spiritualibus partibus, ex quarum mixtione est constituta, & Anima sic est hominis, sicut pars est sui totius.

141. QUÆSTIO. Quare est Anima?

Solutio. Anima est propter memorare, intelligere & amare DEUM: & est, ut sit homo: & est, quia est conjuncta de spirituali forma & materia.

142. QUÆSTIO. Quomodo Anima est conjuncta cum corpore?

Solutio hujus quæstionis est posita in Quæstione E. in *Arte Inventiva*.

143. QUÆSTIO. Quomodo Anima est forma corporis?

Solutio. Spirituales formæ in homine informant corporales formas, & faciunt, quòd corporales materiæ moveantur ad spirituales.

144. QUÆSTIO. Quomodo Anima est substantia?

Solutio. Per mixtionem principiorum oritur substantia.

145. QUÆSTIO. Quomodo una Anima participat cum alia in Gloria?

Solutio hujus quæstionis est significata per *Regulam* K. in *Quæstione de Paradiso*.

146. QUÆSTIO. Cum quo movet Anima corpus?

Solutio. Dominus cum suo velle movet voluntatem servi ad volendum, & ignis cum suo calore movet frigiditatem aquæ, & memoria movet cum memorare sensitivam ad sentiendum.

147. QUÆSTIO. Utrùm anima habeat quantitatem?

Solutio. Convenit, quòd omnis Bonitas, quæ non est Magnitudo, & quæ est magna per Magnitudinem, habeat quantitatẽ.

148. QUÆSTIO. Quomodo Anima est qualificata? & quomodo exiſtit in tempore & in loco? & quomodo movet se ipsam?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Quæstione* de *Angelis* in Regulis G.H.I.& K.

149. QUÆSTIO. Utrùm Anima posset annihilare se ipsam?

Solutio. Nulla incorruptibilis substantia potest privare se ipsam.

150. QUÆSTIO. UtrùmAnima sit incorruptibilis?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Quæstione* de *Paradiso* per Regulas E. & H.

151. QUÆSTIO. Utrùm Animæ in Paradiso desiderent recuperare sua corpora?

Solutio. Fines partium consistunt in Fine totius.

152. QUÆSTIO. Utrùm Animæ sint æquales per naturam?

Solutio. In Paradiso non sunt omnia merita æqualia nec omnes gratiæ, nec ulla Anima in illo est vacua.

153. QUÆSTIO. Utrùm Anima sit melior per agere, quàm per existere?

Solutio. DEUS creavit omnes creaturas ratione suî ipsius per primam Intentionem, & creavit illas ad se ipsas per secundam.

154. QUÆSTIO. CùmVoluntas sit essentialis pars Animæ, quomodo potest aliquid magis amare, quàm se ipsam?

Solutio. Illud ens potest magis amari, in quo est major amabilitas.

155. QUÆSTIO. Cùm Anima sit immortalis, quare timet mortem?

Solutio. In quantum Anima est, ut sit homo, evitat privationem hominis.

156. QUÆSTIO. Cùm Anima sit spirituale ens, quare amat divitias?

Solutio. Anima secundùm naturam magis amat bonum & magnum memorare, intelligere & amare, quàm bonum & magnum videre, gustare & palpare.

157. QUÆSTIO. QuareAnima habet tristitiam per obedientiam?

Solutio. Obedientia est carcer, in quo liberum arbitrium est captum.

158. QUÆSTIO. Quare Anima credit, cùm Intellectus sit de sua essentia?

Solutio. Ita restauratur intelligibilitas per credere, sicut visibilitas per imaginari.

159. QUÆSTIO. Utrùm Conscientia sit de Anima & de corpore?

Solutio. Conscientia est de Differentia Animæ & corporis & de Contrarietate amborum; & ideo est conscientia ille carcer, in quo Anima cruciat se ipsam.

160. QUÆSTIO. Cùm Anima non sit corpus, quomodo potest facere pœnitentiam?

Solutio. Pœnitentia est magis per pœnitere, quàm per jejunare, loqui & vigilare.

161. QUÆSTIO. Quare est Confessio?

Solutio. Confessio est, ut Anima sciat facere satisfactionem & pœnitentiam, & ut habeat verecundiam, in qua agat pœnitentiam.

162. QUÆSTIO. Quomodo acquiritAnima meritum gloriæ aut pœnæ?

Solutio hujus quæstionis significatur per *Regulam* K. in *Quæstione* de *Peccato*.

163. QUÆSTIO. Utrum rationalisAnima subjaceat infortunio?

Solutio. Liberum arbitrium non cogitur per fortunam.

164. QUÆSTIO. Utrùm una Anima sit naturaliter meliùs conditionata per creationem ad recipiendum majorem gratiam, quàm alia Anima?

Solutio. Si omnes Animæ æqualiter fuissent creatæ, essent omnes majores gratiæ superfluæ, & minores essent defectivæ.

165. QUÆSTIO. Quid est Deformitas Animæ?

Solutio. Injustum memorare, intelligere & amare privant Animam suâ pulchritudine.

166. QUÆSTIO. Quid est Infirmitas Animæ?

Solutio.Sicut corruptio est infirmitas corporis, sic privatio Finîs est infirmitas Animæ.

167. QUÆSTIO. Quomodo est Anima similitudo DEI?

Solutio. Anima est una per substantiam, & est de tribus potentialibus proprietatibus, videlicet Memoria, Intellectu & Voluntate: & habet Anima unam Bonitatem, quæ est de tribus essentialibus concretis, videlicet bonificativo, bonificabili & bonificare: & hoc idem de Magnitudine, Duratione & aliis formis.

168. QUÆSTIO. Quæ est Natura Animæ?

Solutio. Animæ est magis naturale memorare, intelligere & amare, quàm corpori vegetare & sentire.

169. QUÆSTIO. QuomodoAnima consentit corpori?

Solutio hujus quæstionis significata est in *Arte Inventiva* in *Regula* K. & in *Quæstione* E.

170. QUÆSTIO. De quo vivit Anima?

Solutio hujus quæstionis est data in *Quæstione* de *Angelis* per *Regulam* E.

171. QUÆSTIO. Utrùm Anima moveat hominem, aut homo moveat Animam ad faciendum bonum vel malum?

Solutio. Si pars moveret totum, moveret omnes partes totius.

172. QUÆSTIO. Quando homo moritur, per quem locum exit Anima è corpore?

Solutio. Sicut Anima sinè successione est in principio infusa per omnes partes corporis, sic in morte sinè successione exit per omnes partes corporis.

173. QUÆSTIO. Quando Anima exit de corpore, in quo sustentatur?

Solutio. Spirituales substantiæ non sunt calidæ nec frigidæ, nec humidæ nec siccæ, nec leves nec ponderosæ.

174. QUÆSTIO. Quomodo separata Anima potest sinè imaginatione memorare corporales substantias & illarum operationes?

Solutio. Separatus intellectus in suo proprio intelligibili retinet imaginabilia entia.

175. QUÆSTIO. Utrùm habitus scientiæ remaneat in separata Anima?

Solutio. Est impossibile, quòd DEUS faciat injuriam alicui beatæ Animæ.

176. QUÆSTIO. Utrùm damnataAnima habeat Spem?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Quæstione* de *Inferno* secundùm *Regulas* E. & H.

De Imaginatione.

177. QUÆSTIO. Utrùm Imaginatio sit?

Solutio. Si Imaginatio non esset, intelligeret Intellectus conjunctus cum sensibus absentia corporalia objecta sinè mensuris & figuris, & irrationalia animalia non possent redire ad absentia loca.

178. QUÆSTIO. Quid est Imaginatio?

Solutio. Imaginatio est illud speculum, in quo repræsentantur particularibus sensibus similitudines absentium corporalium substantiarum.

179. QUÆSTIO. De quo est Imaginatio?

Solutio. Imaginatio est de corporali insensibili Bonitate, Magnitudine, Duratione, Potestate, naturali instinctu & appetitu; & ideo est Imaginatio illa forma, quæ mediat inter intellectum & sensibiles figuras.

180. QUÆSTIO. Quare est Imaginatio?

Solutio. Imaginatio est ideo, quia est de subtili corporali forma abstracta à grossis corporalibus formis, & hoc idem de mate-

ria illarum; & etiam ideo est, ut in illa appareant & reluceant figuræ grossarum formarum & materiarùm, & ut cum illâ animalia inquirant suas necessitates.

181. QUÆSTIO. Utrùm Imaginatio habeat Quantitatem?

Solutio. Si Imaginatio non haberet Quantitatem, non posset extendere subtilem corporalem formam super grossam corporalem formam, & corporalia objecta non possent mensurari in imaginari secundùm Majoritatem & Minoritatem.

182. QUÆSTIO. Utrùm Imaginatio sit calida aut frigida, humida aut sicca, alba aut nigra?

Solutio. Si Imaginatio esset subjectum caloris & coloris, esset sensibilis.

183. QUÆSTIO. Utrùm Imaginatio sit in successivo Tempore?

Solutio. Imaginatio est indivisibilis pars corporis, & ideo similitudines divisibilium rerum eunt & redeunt ad ipsam.

184. QUÆSTIO. Utrùm Imaginatio occupet Locum?

Solutio Imaginatio habet ita parvam materiam & remotam à grossa materia, quòd non habeat, cum quo occupet Locum, nec ipsum impediat.

185. QUÆSTIO. Quomodo Imaginatio conservat species seu similitudines corporalium substantiarum?

Solutio. Imaginatio est abstracta à tenebris, quæ sunt de colore aquæ & terræ, & hoc idem est de ejus materia & de ejus Concordantia, quæ sunt remotæ ab illis tenebris & à Contrarietate; & ideo apparent in illa & relucent species cum Concordantia suarum partium.

186. QUÆSTIO. Cum quo apprehendit Imaginatio species?

Solutio. Imaginatio est de circulari, quadrangulari & triangulari figura, quæ sunt insensibiles figuræ, & cum illis apprehendit similitudines sensibilium figurarum, quæ sunt de grossa forma & de grossa materia.

De Visiva Potentia.

187. QUÆSTIO. Utrùm Visiva Potentia attingat objectum sinè Medio?

Solutio. Si Visiva Potentia attingeret remotum objectum sinè Medio, conveniret, quòd essentia objecti esset in oculis, vel conveniret, quòd potentia essentialiter iret extrà ad objectum, vel quòd illi transmitteret suam propriam virtutem sinè proprio subjecto, & omnia ista sunt impossibilia: & etiam destrueretur rubeus triangulus in illo spatio, quod est inter potentiam & objectum.

188. QUÆSTIO. Quid est Visus?

Solutio. Visus est testimonium præsentium visibilitatum, per quod illarum similitudines ponuntur in imaginativa potentia.

189. QUÆSTIO. De quo est Visus?

Solutio. Visus est de essentiali visivo, visibili & videre, & attingit in suo proprio visibili extraneas visibilitates.

190. QUÆSTIO. Quare est Visus?

Solutio. Visus est ideo, quia convenit, quòd visibilitates videantur & imaginentur, & est ideo, quia est de visivo, visibili & videre.

191. QUÆSTIO. Utrùm Visus habeat Quantitatem?

Solutio. Si Visus non haberet Quantitatem, non haberet, cum quo multiplicaret Quantitatem usque ad visibiles terminos, qui sunt extrà, & videret ultra terminos, qui sunt sui horizontis.

192. QUÆSTIO. Utrùm Visus habeat colorẽ?

Solutio. Visus cum suo interiori colore sic attingit exteriorem colorem, sicut cum suo interiori visibili attingit exteriores visibilitates.

193. QUÆSTIO. Utrùm Visus consistat in momentaneo vel successivo Tempore?

Solutio. Visus, in quantum habet principium, est in momentaneo indivisibili Tempore, sed convenit, quòd ejus operatio sit in successione & in motis partibus.

194. QUÆSTIO. Utrùm Visus sit collocatus & inclusus in oculis?

Solutio. Visus est per totum corpus, in quantum est una pars communis Sensûs, qui est per totum corpus, & ejus operatio est in oculis, qui sunt ejus instrumenta.

195. QUÆSTIO. Quomodo Visus attingit objecta, quæ apprehendit?

Solutio. Hæc quæstio potest solvi per *Quæstionem* H., quæ est in *Arte Inventiva*.

196. QUÆSTIO. Cum quo attingit Visus visibilia objecta?

Solutio. Visus attingit visibilia objecta cum suo visivo, quod illa attingit cum suo proprio visibili, & attingit illa cum oculis & cum mixtione partium, quæ sunt inter ipsum & objectum, & attingit illa cum natura visibilitatum, quæ sunt intùs & extrà.

De Auditiva Potentia.

197. QUÆSTIO. Utrùm Auditiva Potentia sit corpus?

Solutio. Auditiva Potentia non est corpus, sed est corporalis pars abstracta & separata à grossa materia communis Sensûs, qui est remotus à grossa materia, quæ est de Vegetativa potentia remota à grossa elementali materia.

198. QUÆSTIO. Quid est Auditus?

Solutio. Auditus est illa potentia, quæ attingit sonum, qui exit de corporibus motis uno contra aliud.

199. QUÆSTIO. De quo est Auditus?

Solutio. Auditus est de exterioribus audibilitatibus, quæ sunt necessariæ, ut audiantur & imaginentur, sicut martelli de clavo.

200. QUÆSTIO. Quare est Auditus?

Solutio. Auditus est ideo, quia est necessarius ad vivendum & ad acquirendum habitum scientiæ & artium mechanicarum.

201. QUÆSTIO. Utrùm Auditus habeat Quantitatem?

Solutio. Si Auditus non haberet Quantitatem, suum audire non posset extendi in viridem, rubeum & croceum triangulum.

202. QUÆSTIO. Utrùm Auditus habeat colorem?

Solutio. Auditus sic habet motum sinè colore, cum quo attingit sonum, qui exit de corporibus invicem percussis, sicut Visus habet colorem sinè sono, cum quo attingit visibilitates coloratas remotas à sono.

203. QUÆSTIO. Quando est Auditus melior?

Solutio. Cùm Auditus sit calidæ & siccæ complexionis, meliùs audit in meridie & æstate, quàm de nocte & in hyeme.

204. QUÆSTIO. Quomodo Auditus est in Loco?

Solutio. Auditus sic est in Loco, sicut pars in suo toto, cùm Auditus sit unum particulare communis Sensûs; & est in auribus & in spatio, quod est inter aures & cerebrum.

205. QUÆSTIO. Quomodo Auditus attingit sonum?

Solutio. Aër, qui est inter contacta corpora usque ad aures & ad cerebrum, sic est de multis partibus mixtis una in alia, sicut linea est de multis punctis; & ideo tactâ unâ parte tanguntur omnes aliæ partes, dante unâ parte suam similitudinem alteri, & hoc successivè usque ad terminum, in quo Auditus intra aures & in superficie cerebri attingit similitudinem soni.

206. QUÆSTIO. Cùm sit Differentia inter sonum tonitrui & sonum campanæ & vocem linguæ, quæritur: cum quo dat Auditus judicium de uno sono & de alio, & de sono unius vocis & alterius?

Solutio. Cùm Auditus sit pars communis Sensûs, habet per illum sensum communem proprietatem & communem naturam attingendi multos sonos & multas voces, & per Differentiam, quæ est de ejus essentia, judicat sonos & voces cum Differentia.

De Odoratu.

207. QUÆSTIO. Utrùm Odoratus sit necessarius sensus ad vivendum?

Solutio. Si Odoratus non esset, homines non haberent, cum quo evitarent malos odores, qui corrumpunt corpus, nec vultur posset vivere de mortuis animalibus, nec canis posset invenire perdicem.

208. QUÆSTIO. Quid est Odoratus?

Solutio. Odoratus est illa potentia, quæ est indutabono vel malo odore, qui venit ab extrà, & sentitur in odorabilitate intrà, quæ est de essentia sensûs.

209. QUÆSTIO. De quo est Odoratus?

Solutio. Odoratus est de sanitate corporis & de vita animalium, quia aliqua animalia non possent vivere sinè odoratu, nec homines sinè odoratu possent vitare malos odores corrumpentes corpus.

210. QUÆSTIO. Quare est Odoratus?

Solutio. Odoratus est ideo, ut det delectationem corpori per bonum odorem, & est propter sanè vivere, & est, ut per illum aliqua animalia possint vivere.

211. QUÆSTIO. Utrùm Odoratus habeat Quantitatem?

Solutio. Si Odoratus non haberet Quantitatem, omnes odores essent æqualiter odorabiles, & sic esset contradictio, quoniam haberet Quantitatem per Æqualitatem, & non haberet quantitatem.

212. QUÆSTIO. Utrùm Odoratus appropriet suam propriam Qualitatem aliis particularibus sensibus?

Solutio. Particulares sensus sunt adeò distincti & ab invicem separati, quòd nullus alteri appropriet suam Qualitatem.

213. QUÆSTIO. Utrùm Odoratus consistat in *nunc* vel in successione Temporis?

Solutio. Odoratus consistit in *nunc* per se ipsum, in quantum est indivisibilis, sed ejus operatio consistit in successione Temporis moti in odoribus, qui intrant in odorare.

214. QUÆSTIO. Utrùm Odoratus attingat odores ab intrà vel ab extrà?

Solutio. Sicut auditus Attingit sonum

intra aures & cerebrum, ſic Odoratus attingit odorem intra nares & cerebrum.

215. QUÆSTIO. Quomodo Odoratus attingit odores?

Solutio. Odoratus induit ſuum interius odorabile exterioribus odorabilitatibus, & ideo eſt ejus odorare indutum duabus veſtibus, quæ non ſunt ejusdem panni.

216. QUÆSTIO. Cum quo judicat Odoratus differentes odores?

Solutio. Odoratus attingit diſtinctos odores cum communi natura, quam retinet à communi Senſu, & judicat cum Differentia Differentiam cujuslibet odorabilitatum.

De Guſtu.

217. QUÆSTIO. Utrùm natura habeat in guſtare majorem delectationem per comedere, quàm per bibere?

Solutio. Animalia habent naturaliter majorem delectationem, quando poſſunt habere magis neceſſaria ad vivendum, quàm alia, quæ illis non ſunt ita neceſſaria.

218. QUÆSTIO. Quid eſt Guſtus?

Solutio. Guſtus eſt illa potentia, cum qua attinguntur ſapores rerum.

219. QUÆSTIO. De quo eſt Guſtus?

Solutio. Guſtus eſt de vita animalium, & eſt de ſaporibus, qui appetunt ſentiri.

220. QUÆSTIO. Quare eſt Guſtus?

Solutio. Guſtus eſt, ut animalia habeant delectationem per guſtare, & ut per illam delectationem inquirant neceſſaria ad vivendum.

221. QUÆSTIO. Utrùm in guſtare ſit continua vel diſcreta Quantitas?

Solutio. Animalia maſticant cibos, ut continuas partes dividant in diſcretas, à quibus extrahitur major ſapor & major digeſtio, quàm à continuis.

222. QUÆSTIO. Utrùm ſapor ſit propria Qualitas Guſtûs?

Solutio. Sapor eſt propria Qualitas Guſtûs, & eſt appropriata Qualitas exterioribus guſtabilitatibus.

223. QUÆSTIO. Cùm ſapor ſit objectum Guſtûs, quomodo poteſt homo meliùs attingere ſaporem in uno Tempore, quàm in alio?

Solutio. Si animatum corpus non impleretur cibis, inveniret Guſtus in omni Tempore ſaporem in guſtare.

224. QUÆSTIO. In quo Loco attingit Guſtus magis intensè ſapores?

Solutio. Guſtus fortiùs attingit ſaporem in illa linea, quæ eſt à gutture usque ad cerebrum, quàm in lingua.

225. QUÆSTIO. Quomodo dulcis ſapor videtur amarus Guſtui?

Solutio. Sicut ſana ſubſtantia extrà transmittit veras ſimilitudines, ſic corrupta ſubſtantia transmittit illas falſas.

226. QUÆSTIO. Cum quo attingit guſtare ſaporem?

Solutio. Guſtare attingit ſaporem cum maſticatione & cum motu linguæ implet ſapore illam continuam lineam, quæ eſt de gutture usque ad cerebrum.

De Tactu.

227. QUÆSTIO. Utrùm Tactus ſit major ſenſus, quàm alii?

Solutio. Nullus ſenſuum eſt ita extenſus, ſicut Tactus, nec ullus ſenſus habet ita intenſum ſentire, ſicut Tactus per generationem.

228. QUÆSTIO. Quid eſt Tactus?

Solutio. Tactus eſt ille ſenſus, qui eſt priùs in actu, quàm alii ſenſus, & per quem animalia ſentiunt majorem delectationem per generationem.

229. QUÆSTIO. De quo ſunt exteriores tangibilitates?

Solutio. Exteriores tangibilitates ſunt de interiori tactivitate & tangibilitate, & è converſo.

230. QUÆSTIO. Quare eſt Tactus?

Solutio. Tactus eſt, ut ſit generatio, & ut animalia per illum poſſint ſentire delectationem & pœnam.

231. QUÆSTIO. Utrùm Tactus ſit in ſpecie Quantitatis?

Solutio. Si Tactus non haberet Quantitatem, non eſſet una pars corporis magis tangibilis, quàm alia.

232. QUÆSTIO. Utrùm caliditas ſit propria Qualitas Tactûs?

Solutio. Tactus attingit calorem per tangere, & guſtus attingit calorem per guſtare, & odoratus per odorare, & auditus attingit tantùm figuram caloris per audire, & oculi attingunt per videre figuram caloris in flamma vel pruna.

233. QUÆSTIO. Quare Tactus habet majorem virtutem de die, quàm de nocte?

Solutio. Communis Senſus reſtringitur per præſentiam Solis.

234. QUÆSTIO. Quare habet Tactus majorem virtutem in uno Loco, quàm in alio?

Solutio. Objectum Tactûs eſt tangibilitas, & ſubjectum tangibilitatis meliùs conſervatur per caliditatem, quàm per frigiditatem, & meliùs per humiditatem, quàm per ſiccitatem.

235. QUÆSTIO. Quomodo habent animalia delectationem in tangendo mollia, & quomodo habent pœnam in tangendo aſpera?

Solutio. Per tangere mollia conſervatur mixtio partium corporis, & per tangere aſpera ſeparantur partes una ab alia.

236. QUÆSTIO. Cum quo unum corpus tangit aliud?

Solutio. Tactivum, quod eſt intra tangens corpus, tangit cum ſua tangibilitate tangibilitates alterius tacti corporis.

De Affatu.

237. QUÆSTIO. Utrùm ſit Sextus Senſus?

Solutio. Probatum eſt, quòd ſit Sextus Senſus, qui vocatur *Affatus*, & ejus probatio eſt in *Tractatu*, quem fecimus de *Sexto Senſu*.

238. QUÆSTIO. Quid eſt Affatus?

Solutio. Affatus eſt illa potentia, quæ concipit conceptum, quem animal habet, quam conceptionem extrà manifeſtat alteri animali per ſonum ſpecificatum in voce vel in verbo.

239. QUÆSTIO. De quo eſt Affatus, & cujus eſt?

Solutio. Affatus eſt materialiter de ſuis concretis, ſed formaliter & finaliter eſt de conceptione, quam unum animal per vocem aut per verbum manifeſtat alteri animali.

240. QUÆSTIO. Quare eſt Affatus?

Solutio. Affatus eſt ideo, ut unum animal alteri poſſit manifeſtare ſuos conceptus, quos concipit per delectationem vel per iram; Affatus tamen maximè eſt, ut per ipſum DEUS nominetur, laudetur & illi ſerviatur; & ut per ipſum ſit habitus ſcientiæ & ſeptem Sacramenta.

241. QUÆSTIO. Quousque poteſt extendi Quantitas Affatûs?

Solutio. Quantitas Affatûs extenditur ab interiori conceptione usque ad manifeſtationem factam de conceptione in voce vel in verbo.

242. QUÆSTIO. Quale eſt objectum Affatûs, & quale eſt ejus organum & ejus inſtrumentum?

Solutio. Objectum Affatûs eſt manifeſtatio interioris conceptûs, & ejus organum eſt lingua & motus pulmonis usque ad vocem, & vox eſt ejus inſtrumentum.

243. QUÆSTIO. Utrùm Affatus meliùs manifeſtet ſuam conceptionem in uno Tempore, quàm in alio?

Solutio. Affatus meliùs manifeſtat id, quod conceptum eſt, in vere, quàm in autumno, & in æſtate, quàm in hyeme, & ideo cantant aves in vere & in æſtate, & homines ſunt illo Tempore hilariores in loquendo.

244. QUÆSTIO. In quo Loco concipit Affatus? & ubi facit manifeſtationem ſuæ conceptionis?

Solutio. Affatus concipit in corde & in cerebro illorum animalium, quæ habent cor: & ſolùm in cerebro illorum animalium, quæ non habent cor, & facit manifeſtationem in voce vel verbo de omnibus, quæ concipit.

245. QUÆSTIO. Quomodo concipit Affatus? & quomodo facit manifeſtationem de objectis, quæ concipit?

Solutio hujus quæſtionis ſignificatur in *Regula* K. & in *magnis Quæſtionibus*.

246. QUÆSTIO. Cum quo manifeſtat Affatus interiorem conceptionem?

Solutio. Affatus cum naturali & corporali affativo conceptivo & cum ſuo proprio affabili conceptibili concipit exteriores conceptibilitates, quæ in ſpecie participant cum interiori conceptibilitate, & cum lingua movet vocem & verbum, in quo exteriùs manifeſtat, quod interiùs conceperat.

De Communi Senſu.

247. QUÆSTIO. Utrùm ſit Communis Senſus?

Solutio. Si non eſſet Communis Senſus, eſſent multæ individuatæ Senſitivæ, quæ non eſſent ſub una ſpecie, & haberent nullam naturam, per quam poſſent habere communitatem ad attingendum plura & diverſa objecta.

248. QUÆSTIO. Quid eſt Communis Senſus?

Solutio. Communis Senſus eſt Senſitiva Potentia, à qua derivantur particulares ſenſus, & quando deficiunt illorum organa, illorum operationes manent in potentia in Communi Senſu.

249. QUÆSTIO. De quo eſt Communis Senſus?

Solutio. Communis Senſus eſt de communi ſenſitivitate, ſenſibilitate & ſentire,

tire, & est de particularibus, in quibus sustentatur.

250. QUÆSTIO. Quare est Communis Sensus?

Solutio. Communis Sensus est, ut sua particularia habeant communes proprietates, cum quibus possint attingere plura diversa & contraria objecta: sicut Visus per colorem attingit album & nigrum, & Gustus per saporem attingit dulce & amarum.

251. QUÆSTIO. Utrùm Communis Sensus sit de continuis vel discretis partibus?

Solutio. Communis Sensus, in quantum est unus, est de continuis partibus, & in quantum est de multis particularibus, quæ habent diversa objecta & organa, est de discretis partibus.

252. QUÆSTIO. Quales sunt Qualitates Communîs Sensûs?

Solutio. Qualitates Communîs Sensûs sunt communis Bonitas, communis Magnitudo & aliæ abstractæ formæ.

253. QUÆSTIO. Utrùm in sensata substantia particulares Sensus producantur illo Tempore, quo producitur Comunis Sensus?

Solutio. Illo Tempore, quo producitur Communis Sensus in actu, producuntur particulares Sensus in potentia sustentata in Communi Sensu.

254. QUÆSTIO. In quo Loco existit Communis Sensus in animata substantia?

Solutio. Communis Sensus collocatur per totam substantiam, ut per illum tota substantia sit sensata.

255. QUÆSTIO. Quomodo sustentatur Communis Sensus in particularibus Sensibus? & quomodo sustentantur particulares Sensus in ipso?

Solutio hujus quæstionis est significata secundùm *Regulam* K.

256. QUÆSTIO. Cum quo sufficit Visiva Potentia ad videndum plura objecta, cùm ipsa sit una?

Solutio. Cùm particulares Sensus habeant naturam communitatis à Communi Sensu, habet quilibet particularis communem proprietatem, cum qua attingit multa objecta.

De Vegetativa.

257. QUÆSTIO. Utrùm Vegetativa sit communis potentia ad vegetandum?

Solutio. Si Vegetativa Potentia non esset communis potentia ad vegetandum, esset Sensitiva Potentia communis plantis.

258. QUÆSTIO. Quid est Vegetativa Potentia?

Solutio. Vegetativa Potentia est anima plantarum, & est id, de quo animalia vivunt, & id, per quod elementa sunt vegetata.

259. QUÆSTIO. De quo est Vegetativa Potentia?

Solutio. Vegetativa Potentia est de Appetitivitate, Retentivitate, Digestivitate & Expulsitivitate.

260. QUÆSTIO. Quare est Vegetativa Potentia?

Solutio. Vegetativa Potentia est, ut animalia possint vivere.

261. QUÆSTIO. Utrùm Vegetativæ Potentiæ sufficiat trina Quantitas?

Solutio. Vegetativa non posset esse abstracta forma, si illi non sufficerent tria essentialia concreta, unum activum, aliud passivum, & tertium productum de ambobus.

262. QUÆSTIO. Quæ sunt propriæ Qualitates Vegetativæ?

Solutio. *Sapor, color & odor* sunt *propriæ* Qualitates Vegetativæ Potentiæ, & sunt *appropriatæ* Sensitivæ: sed *caliditas, humiditas, frigiditas & siccitas* sunt Qualitates *appropriatæ* ipsi Vegetativæ, ut sint illius *instrumenta* in vegetare.

263. QUÆSTIO. In quo Tempore habet Vegetativa majorem virtutem?

Solutio. *Appetitiva habet in vere majorem virtutem, & Retentiva in autumno, & Expulsiva in æstate, & Digestiva in hyeme.*

264. QUÆSTIO. In quibus membris corporis habet Vegetativa majorem virtutem?

Solutio. *Vegetativa Potentia habet per aërem magnam virtutem in corde, & per ignem in hepate, & per aquam in cerebro, & per terram in splene.*

265. QUÆSTIO. Quomodo transeunt elementa in speciem Vegetativæ?

Solutio. Vegetativa sic vivit in vegetare per transubstantiare & generare de Elementativa, sicut Sensitiva in sentire per transubstantiare & generare de Vegetativa.

266. QUÆSTIO. Cum quo movet Vegetativa se ipsam ad vegetandum, & Sensitivam ad sentiendum, & Elementativam ad elementandum?

Solutio. Vegetativa cum suis propriis qualitatibus & cum qualitatibus sibi appropriatis est ratio vegetativo, quòd moveat vegetabile in vegetare, & cum sapore, colore & odore movet Sensitivam ad sentiendum, & cum

cum calore, quem illi dat ignis, movet aquam in vegetare & elementare.

De Appetitiva.

267. QUÆSTIO. Utrùm Appetitiva sit de essentia Vegetativæ?

Solutio. Omnes Appetitivitates non sunt de essentia Vegetativæ, quia Voluntas habet in Intellectu & Memoria appetitum ad amandum: & Intellectus habet in Imaginativa appetitum ad intelligendum corporales naturas: & Sensitiva habet appetitum ad sentiendum per videre & per alios sensus: & ignis habet in aëre appetitum ad mortificandum aquam, & Vegetativa habet appetitum ad vegetandum Elementativam & Sensitivam.

268. QUÆSTIO. Quid est Appetitiva Potentia in Vegetativa Potentia?

Solutio. Appetitiva est in Vegetativa illa potentia, quæ ab elementis appetit colorem, saporem & odorem in vegetare, ut sit appetibilis in sentire.

269. QUÆSTIO. De quo est Appetitiva Potentia?

Solutio. Appetitiva Potentia est de Bonitate, quæ appetit esse magna & durabilis, & est de Magnitudine, quæ appetit esse bona & durabilis, & sic de aliis formis, de quibus Appetitiva est conjuncta.

270. QUÆSTIO. Quare est Appetitiva?

Solutio. Appetitiva Potentia est ideo, ut ejus qualitates appetant sentiri, & ut in vegetare appetatur elementare.

271. QUÆSTIO. Utrùm Appetitiva sit tanta in Vegetativa, quantæ sunt reliquæ potentiæ ipsius Vegetativæ?

Solutio. Æqualitas Quantitatis potentiarum ipsius Vegetativæ concordat cum generatione & augmento.

272. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Appetitivæ Potentiæ?

Solutio. Qualitates Appetitivæ Potentiæ sunt appetibilitates in Sensitiva per colorem, saporem & odorem, & in Vegetativa sunt appetibilitates per caliditatem, humiditatem, frigiditatem & siccitatem.

273. QUÆSTIO. In quo Tempore habet Appetitiva majorem appetitum?

Solutio. In vere habet magnum appetitum per generare & per colorem, & in hyeme per digerere & per saporem.

274. QUÆSTIO. In quo Loco arboris habet Appetitiva majorem appetitum?

Solutio. Appetitiva habet majorem appetitum in branchis, quàm in radicibus, & in ramis, quàm in branchis, & in foliis, quàm in ramis, & in floribus, quàm in foliis, & in fructibus quiescit ejus appetitus.

275. QUÆSTIO. Quomodo habet Appetitiva appetitum?

Solutio. Appetitiva habet appetitum in Sensitiva per colorem, saporem & odorem Vegetativæ, & habet appetitum in Vegetativa per caliditatem, frigiditatem, humiditatem & siccitatem Elementativæ, & habet appetitum in Elementativa, ut ipsa habeat appetitum in vegetando per saporem, colorem & odorem.

276. QUÆSTIO. Cum quo colore habet Appetitiva majorem appetitum?

Solutio. Quia viridis color est magis extensus in Vegetativa, quàm alius, habet majorem appetitum per viridem colorem, quàm per alium.

De Retentiva.

277. QUÆSTIO. Utrùm Retentiva sit major in vegetare per frigiditatem, quàm per caliditatem?

Solutio. Ignis separat in vegetare unam partem ab alia, ut possit dare, sed aqua congregat partes, ut alia in alia possit conservari.

278. QUÆSTIO. Quid est Retentiva Potentia?

Solutio. Retentiva Potentia est id, per quod Bonitas retinet similitudinem, quam Magnitudo illi tribuit, ut sit magna, & est id, per quod Magnitudo retinet similitudinem, quam Bonitas illi tribuit, ut sit bona, & sic de reliquis; & etiam est id, per quod simplicia elementa retinent suas simplicitates & naturas in elementatis.

279. QUÆSTIO. De quo est Retentiva Potentia?

Solutio. Retentiva Potentia est de retentione partium retentarum per Concordantiam.

280. QUÆSTIO. Quare est Retentiva Potentia?

Solutio. Retentiva Potentia est ideo, ut Digestiva habeat in vegetare materiam ad digerendum.

281. QUÆSTIO. Utrùm Retentiva Potentia sit major per comedere, quàm per bibere?

Solutio. In Digestiva est comedere per necessitatem, & bibere est per instrumentum.

282. QUÆSTIO. Per quam Qualitatem habet Retentiva majorem retentionem?

Solutio. Retentiva habet majorem retentionem in Senſitiva per dulcedinem, quàm per alium ſaporem.

283. QUÆSTIO. In quo Tempore habet Retentiva majorem virtutem?

Solutio. Retentiva habet majorem virtutem in æſtate per dare, & in hyeme per accipere.

284. QUÆSTIO. In quo Loco corporis habet Retentiva majorem virtutem?

Solutio. Retentiva habet majorem virtutem in cerebro, quàm in hepate, & in ſplene, quàm in corde, & in humido radicali, quàm in nutrimentali.

285. QUÆSTIO. Quomodo retinet Retentiva in vegetare partes per contrariari?

Solutio. Retentiva retinet cum majori caliditate frigiditatem in hepate, & cum majori frigiditate retinet caliditatem in cerebro, & cum majori humiditate retinet ſiccitatem in corde, & cum majori ſiccitate retinet humiditatem in ſplene.

286. QUÆSTIO. Cum quo retinet Retentiva digeſtas partes intrantes in nutrimentum?

Solutio. Retentiva retinet cum Fine humidi radicalis appetitum humidi nutrimentalis.

De Digeſtiva.

287. QUÆSTIO. Utrùm Digeſtiva ſit de eſſentia Vegetativæ?

Solutio. In vegetare eſt Digeſtiva inſtrumentum motum per Vegetativam, ſicut pars movetur à ſuo toto.

288. QUÆSTIO. Quid eſt Digeſtiva Potentia?

Solutio. Digeſtiva eſt illa potentia, quæ in vegetatione ſpoliat materias antiquis formis ideo, quia Appetitiva in vegetare appetit novas formas.

289. QUÆSTIO. De quo eſt Digeſtiva?

Solutio. Digeſtiva eſt de tranſubſtantiatione, quam ſubſtantiæ faciunt de una ſpecie in aliam.

290. QUÆSTIO. Quare eſt Digeſtiva?

Solutio. Digeſtiva eſt ideo, ut ſit inſtrumentum tranſubſtantiationis generatarum & vegetatarum ſubſtantiarum.

291. QUÆSTIO. Cùm Digeſtiva Potentia ſit major in hyeme, quàm in æſtate, quare habet majorem Quantitatem per calorem, quàm per frigus?

Solutio. Inter ſphæram ignis & Lunæ incipit influentia, quam elementata corpora recipiunt à ſupracœleſtibus corporibus.

292. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Digeſtivæ?

Solutio. Mixtio eſt propria Qualitas Digeſtivæ in vegetare, & caliditas, frigiditas, humiditas & ſiccitas ſunt ejus inſtrumenta, cum quibus facit mixtiones partium, & movet unam partem in aliam.

293. QUÆSTIO. In quo Tempore attingit Digeſtiva ſuum Finem?

Solutio. Maturare eſt Finis Digeſtivæ, & ideo fructus ſunt maturi in æſtate, & incipiunt maturare in hyeme.

294. QUÆSTIO. In quo Loco corporis incipit Digeſtiva ſuam operationem?

Solutio. Digeſtiva incipit in ſtomacho animati corporis, & in vegetatis incipit in corde.

295. QUÆSTIO. Quomodo eſt motus Digeſtivæ?

Solutio. Motus Digeſtivæ eſt per circulum, quadrangulum & triangulum & per converſionem omnium trium.

296. QUÆSTIO. Cum quo movet Digeſtiva elementa ad vegetandum?

Solutio. Digeſtiva & Elementativa habent æqualia inſtrumenta, quæ participant in vegetare.

De Expulſiva.

297. QUÆSTIO. Utrùm Appetitiva & Expulſiva Potentia ſint contrariæ?

Solutio. Ut Appetitiva Potentia poſſit habere hoc, quod appetit, habet Expulſiva naturalem appetitum ad expellendum extra corpus partes, quæ non intrant in nutrimentum, ut non occupent locum partibus, quæ intrant in nutrimentum.

298. QUÆSTIO. Quid eſt Expulſiva Potentia?

Solutio. Expulſiva Potentia eſt illa forma, quæ expellit partes, quæ ſunt in corpore, ut emittantur foras, quibus aperit foramina, per quæ poſſint exire.

299. QUÆSTIO. De quo eſt Expulſiva Potentia?

Solutio. Expulſiva Potentia eſt de hoc, quod Retentiva Potentia non retinet in corpore.

300. QUÆSTIO. Quare eſt Expulſiva Potentia?

Solutio. Expulſiva Potentia eſt ideo, ut Retentiva retineat partes, quæ ſunt appetibiles ad nutriendum.

301. QUÆSTIO. Utrùm Expulſiva Potentia ſit tanta, quanta eſt Retentiva?

Solutio. Quando Retentiva eſt major, quàm Expulſiva, tunc ejus majoritas eſt cauſa & augmentum infirmitatis.

302. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Retentivæ Potentiæ?

Solutio. Si Concordantia Qualitatum eſt pars Retentivæ, eſt Contrarietas partium Qualitas Expulſivæ.

303. QUÆSTIO. Quo Tempore eſt Expulſiva fortior?

Solutio. In illo Tempore, quando Digeſtiva habet ſuum complementum, habet Expulſiva fortiorem motum.

304. QUÆSTIO. Utrùm Expulſiva ſit in oſſibus?

Solutio. Nullum corpus eſſet elementatum, ſi motus non eſſet in omnibus ejus partibus.

305. QUÆSTIO. Quomodo expellit Expulſiva articularem morbum, quem appellant guttam?

Solutio. Ignis cum ſua magna caliditate expellit frigiditatem ab aëre.

306. QUÆSTIO. Cum quo movet Expulſiva excrementa & fæces?

Solutio. Impulſio & apertio ſunt inſtrumenta Expulſivæ.

De Communi Elemento.

307. QUÆSTIO. Utrùm ſit Commune Elementum?

Solutio. Si non eſſet Commune Elementum, non eſſent elementa ſub communi Principio, & ſub communi Bonitate, Differentia, Concordantia & Contrarietate.

308. QUÆSTIO. Quid eſt Commune Elementum?

Solutio. Commune Elementum eſt illud chaos, quod exiſtit de communibus & continuis partibus, quod complet totam concavitatem, quæ eſt ſub ſphæra Lunæ.

309. QUÆSTIO. De quo eſt Commune Elementum?

Solutio. Commune Elementum eſt de prima materia & de prima forma & de abſtractis partibus, de quibus prima forma & materia ſunt conjunctæ.

310. QUÆSTIO. Quare eſt Commune Elementum?

Solutio. Commune Elementum eſt ideo, ut ſit Elementativa Potentia communis quatuor Elementis, à qua particularia Principia recipiant influentiam ab univerſalibus.

311. QUÆSTIO. Utrùm Quantitas Communis Elementi ſit continua vel diſcreta?

Solutio. Diſcretæ Quantitates ſunt de continuis Quantitatibus.

312. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Communis Elementi?

Solutio. Quatuor Elementa ſunt potentiæ Communis Elementi, & qualitates illorum ſunt particulares Qualitates univerſalium abſtractarum Qualitatum, ſicut caliditatis, humiditatis, frigiditatis & ſiccitatis, ſub quibus exiſtunt calor, humor, frigus, ſiccor.

313. QUÆSTIO. Utrùm partes Communis Elementi tranſeant in præſens & futurum Tempus?

Solutio. Nullæ abſtractæ partes multiplicant dies.

314. QUÆSTIO. Utrùm Commune Elementum exiſtat per totum ſpatium, quod eſt ſub Luna?

Solutio. Plenum particularium partium eſt de pleno univerſalium partium.

315. QUÆSTIO. Quomodo movet Commune Elementum ſuas potentias?

Solutio. Bonitas eſt ratio bono, quòd moveat bonificativum ad movendum bonificabile, & quòd ab ambobus moveatur bonificare.

316. QUÆSTIO. Cum quo Commune Elementum eſt commune?

Solutio. Naturalia & communia entia ſunt communia entia cum abſtractis partibus.

De Igne.

317. QUÆSTIO. Utrùm ſimplex Ignis ſit in compoſito Igne.

Solutio. Si ſimplices partes non eſſent in compoſitis, non poſſent compoſitæ partes complere & perficere ſubſtantias.

318. QUÆSTIO. Quid eſt Ignis?

Solutio. Ignis eſt illa ſubſtantia, in qua propriè ſuſtentatur igneïtas, quæ eſt ejus eſſentia.

319. QUÆSTIO. De quo eſt Ignis?

Solutio. Ignis eſt de ignitivo, ignibili & ignire, quæ ſunt ejus eſſentiales partes, in quibus ſuſtentatur, & illæ ſuſtentantur in ipſo.

320. QUÆSTIO. Quare eſt Ignis?

Solutio. Ignis eſt ideo, quia omnes ejus partes habent inclinationem ad ignificare & calefacere.

321. QUÆSTIO. Utrùm Quantitas simplicis Ignîs & compositi Ignîs sit una & eadem Quantitas?

Solutio. Simplex Ignis & compositus Ignis habent unam eandem Quantitatem in ignificare & calefacere.

322. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Ignîs?

Solutio. Caliditas est propria Qualitas Ignîs, & siccitas, Bonitas, Magnitudo & aliæ formæ ipsius ignire & calefacere sunt ejus appropriatæ Qualitates.

323. QUÆSTIO. In qua hora diei habet Ignis majorem virtutem?

Solutio. Ignis intèr sextam & septimam horam habet majorem Concordantiam cum Sole, quàm in aliis horis.

324. QUÆSTIO. Quare in flamma Ignîs est major calor in uno Loco, quàm in alio?

Solutio. Flamma Ignîs est situata triangulariter, & angulus, qui est superior, est propinquior centro Ignis, quàm alii anguli.

325. QUÆSTIO. Quomodo calefacit Ignis aërem?

Solutio. Ita proprium est Igni calefacere, sicut naturalis Bonitas est ratio naturali bono, quòd producat bonum.

326. QUÆSTIO. Cum quo ascendit & descendit Ignis?

Solutio. Ignis ascendit cum levitate & cum Fine sui centri, & descendit cum siccitate & cum Fine elementatarum substantiarum.

De Aëre.

327. QUÆSTIO. Utrùm inter aëreïtatem & Aërem sit Differentia?

Solutio. Aëreïtas est ita Aëri ratio humefaciendi, sicut possibilitas est potestati ratio possificandi.

328. QUÆSTIO. Quid est Aër?

Solutio. Aër est suppositum, in quo aëreïtas propriè sustentatur.

329. QUÆSTIO. De quo est Aër?

Solutio. Aër est de partibus differentibus ab aliis partibus per propriam humiditatem, diaphanitatem & proprium locum.

330. QUÆSTIO. Quare est Aër?

Solutio. Aër est ideo, ut non sit vacuum illud spatium, quod est in his & in illis substantiis.

331. QUÆSTIO. Per quid est Quantitas Aëris continua & discreta?

Solutio. Quantitas Aëris est continua per sua concreta, & discreta per alia Elementa.

332. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Aëris?

Solutio. Humiditas est propria Qualitas Aëris; & Bonitas, per quam Aër est bonus, est ejus appropriata Qualitas, & hoc idem de ejus Magnitudine & de aliis formis.

333. QUÆSTIO. In qua hora diei habet Aër majorem virtutem?

Solutio. Aër habet majorem virtutem per humiditatem primâ horâ diei, & per caliditatem illo tempore, quod est Medium inter tertiam & quartam horam.

334. QUÆSTIO. Utrùm sphæra Ignîs sit Locus appropriatus Aëri?

Solutio. Si sphæra Ignîs non esset Locus appropriatus Aëri, non posset Aër recipere virtutem à Luna nec ab aliis Planetis, & hoc idem de Signis.

335. QUÆSTIO. Quomodo Aër est invisibilis?

Solutio. Quia Aër participat cum oculis per contactum, non potest videri.

336. QUÆSTIO. Cum quo est Aër contrarius Aquæ?

Solutio. Aër cum calore & levitate mortificat Aquam, & cum humiditate & diaphanitate fortificat illam.

De Aqua.

337. QUÆSTIO. Cùm Aqua sit simplex corpus, quare est invisibilis?

Solutio. Simplices substantiæ sunt invisibiles in compositis.

338. QUÆSTIO. Quid est Aqua?

Solutio. Aqua est illa substantia, in qua propriè sustentatur frigiditas.

339. QUÆSTIO. De quo est Aqua?

Solutio. Aqua est de Bonitate, Magnitudine, Duratione & Potestate, quæ habent majorem Concordantiam cum frigiditate, quàm cum caliditate & humiditate.

340. QUÆSTIO. Quare est Aqua?

Solutio. Si Aqua non esset, non esset in elementatis substantiis viridis triangulus.

341. QUÆSTIO. Utrùm Aqua habeat tantam virtutem in frigefaciendo, quantam habet Ignis in calefaciendo?

Solutio. Quia Ignis priùs recipit virtutem à cœlestibus corporibus, quàm Aqua, ideo habet Ignis majorem virtutem in calefaciendo, quàm Aqua in frigefaciendo.

342. QUÆSTIO. Utrùm frigiditas sit substantialis vel accidentalis Qualitas Aquæ?

Solutio. Si frigiditas esset substantialis Qualitas Aquæ, posset Aqua Terræ appropriare suam substantiam.

343.

343. QUÆSTIO. Quare habet Aqua majorem frigiditatem in aurora, quàm in media nocte?

Solutio. Ignis fugat Aquam cum siccitate & Aqua fugat Ignem cum humiditate, quæ humiditas est fortior in aurora, quàm in media nocte.

344. QUÆSTIO. Quare est Aqua salsa in uno Loco & dulcis in alio?

Solutio. Aquæ sunt salsæ per magnum calorem, siccitatem & circularem motum.

345. QUÆSTIO. Cùm Aqua sit ponderosa, quomodo potest existere supra Terram?

Solutio. Per Concordantiam humiditatis & frigiditatis suspendit Aër Aquam sursum, & Aqua trahit Aërem deorsum.

346. QUÆSTIO. Cum quo intrat simplex Aqua in compositionem?

Solutio. Compositæ substantiæ sunt de simplicibus cum circulari, quadrangulari & triangulari motu.

De Terra.

347. QUÆSTIO. Utrùm Terra sit in medio loco sphæræ Lunæ?

Solutio. Si Terra non esset in medio loco sphæræ Lunæ, non esset magna Concordantia inter assituationem superiorum sphærarum & inferiorum sphærarum.

348. QUÆSTIO. Quid est Terra?

Solutio. Terra est illa substantia, in qua est plus materiæ, quàm in ulla alia substantia.

349. QUÆSTIO De quo est Terra?

Solutio. Terra est de illis partibus, ex quibus oriuntur majores tenebræ.

350. QUÆSTIO. Quare est Terra?

Solutio. Terra est ideo, ut de ea nascantur plantæ, & ut in illa habitent animalia.

351. QUÆSTIO. Utrùm materia Terræ correspondeat in Quantitate formæ Aëris?

Solutio. Inter formam & materiam est major Quantitas per Concordantiam, quàm per Contrarietatem.

352. QUÆSTIO. Utrùm tenebræ sint Qualitates Terræ?

Solutio. Terra sic appropriat tenebras Aquæ contra diaphanitatem, sicut Aqua frigiditatem Terræ contra caliditatem.

353. QUÆSTIO. Cùm Terra & Aër sint contrarii, quare habet Terra majorem virtutem in vere, quàm in autumno?

Solutio. Ignis & Aër habent Concordantiam in vere per generationem, & in autumno per corruptionem.

354. QUÆSTIO. Quare est Terra in infimo Loco?

Solutio. Terra habet minus de virtute & plus de materia, quàm alia Elementa.

355. QUÆSTIO. Quomodo Terra potest putrefacere elementatas substantias?

Solutio. *Terra & Aqua destruunt cum frigiditate id, quod Ignis & Aer ædificant cum calore.*

356. QUÆSTIO. Cùm medullæ sint de humida & calida complexione: cum quo habet Terra majorem virtutem in medullis, quàm in ossibus, quæ sunt de sicca & frigida complexione?

Solutio. Terra habet majorem virtutem in medullis cum siccitate, quam tribuit Igni, quàm in ossibus cum frigiditate, quam recipit ab Aqua: & hoc est ideo, quia virtus est major per dare, quàm per recipere.

De Motiva.

357. QUÆSTIO. Ubi incipit Motiva Potentia?

Solutio. Motiva Potentia incipit in similitudinibus, quas una pars dat alteri: & est mota in Principio per creationem, & movet se ipsam in Medio, & quiescit in Fine.

358. QUÆSTIO. Quid est Motiva Potentia?

Solutio. Motiva Potentia est illa, per quam partes substantiæ sunt moventes & motæ.

359. QUÆSTIO. De quo est Motiva Potentia?

Solutio. Motiva Potentia est de suis concretis, videlicet de motivo, mobili & movere, & ideo movent substantiæ se ipsas.

360. QUÆSTIO. Quare est Motiva Potentia?

Solutio. Motiva Potentia est ideo, ut sit rubeus triangulus, & ut una eadem Potestas sit unum movens in Principio, aliud in Medio, & aliud in Fine.

361. QUÆSTIO. Utrùm Motus habeat Quantitatem?

Solutio. Si Motus non haberet Quantitatem, non esset unus idem Motus major circa Finem, quàm circa Principium.

362. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Motûs?

Solutio. Finis & necessitas sunt Qualitates Motivæ Potentiæ.

363. QUÆSTIO. In quo Tempore est Motus major in substantia?

Solutio. Motiva Potentia est magis ex-

tenſa per ſphæram ignîs & terræ, quàm per ſphæram aëris & aquæ; & ideo eſt velocior per calidum & ſiccum, quàm per humidum & frigidum.

364. QUÆSTIO. In quoLoco ſubſtantiæ habet Motus majorem virtutem?

Solutio. Omnes vegetatæ & animatæ ſubſtantiæ incipiunt in corde.

365. QUÆSTIO. Quomodo movet Motus ſubſtantias?

Solutio. Motus in ſuo proprio mobili movet ſe ipſum ad mobile exterius.

366. QUÆSTIO. Cum quo movetMotus ſe ipſum?

Solutio. Sicut Anima movet ſe ipſam de uno loco in alium cum corpore,& ſicut ignis movet ſe ipſum ad aquam cum aëre, ita movet motivum ſe ipſum ad exteriores res.

De Generativa.

367. QUÆSTIO. Utrùm Generativa Potentia generet ſe ipſam?

Solutio. Si aliquod ens generaret ſe ipſum, eſſet illud ens, antequam eſſet.

368. QUÆSTIO. Quid eſt Generatio?

Solutio. Generatio eſt illa potentia, cum qua pater eſt pater, & filius eſt filius.

369. QUÆSTIO. De quo eſt Generatio?

Solutio. Generatio eſt de motivitate formarum & de hoc, quod partes ſubſtantiæ recipiunt & dant.

370. QUÆSTIO. Quare eſt Generatio?

Solutio. Generatio eſt ideo, quia eſt de generativo, generabili & generare.

371. QUÆSTIO. Utrùm Generativa Potentia & Generabilis Potentia ſibi invicem correſpondeant in æquali Quantitate, in quantum ſunt de una eſſentia?

Solutio. Generativa Potentia & GenerabilisPotentia ſibi invicem æqualiter correſpondent, in quantum ſunt de una eſſentia; ſed in quantum Bonitas, Magnitudo, Duratio & Poteſtas habent majorem virtutem per actionem,quàm per paſſionem,habet GenerativaPotentia majoremQuantitatem per illas formas, quàm Generabilis Potentia; & ideo non poſſunt in naturalibus operibus materiæ ſufficere formis.

372. QUÆSTIO. Quæ ſunt QualitatesGenerationis?

Solutio. Motus, Renovatio, Nutritio & Multiplicatio ſunt in generareQualitatesGenerationis.

373. QUÆSTIO. In quo Tempore habet Generatio majorem virtutem?

Solutio. *Generatio habet majorem virtutem per humidum & calidum, & corruptio per ſiccum & frigidum.*

374. QUÆSTIO. In quo Loco ſubſtantiæ habet Generatio majorem virtutem?

Solutio. Quia Generatio priùs incipit in corde, quàm in aliis membris, habet majorem motum in corde, quàm in aliis membris, & hoc idem de Nutritione & Multiplicatione.

375. QUÆSTIO. Quomodo generat una planta aliam plantam?

Solutio. Quando ſubſtantia transmittit ſuam ſimilitudinem extra ſuam eſſentiam & & intra ſuam ſpeciem, habet modum generandi aliam ſubſtantiam.

376. QUÆSTIO. Cum quo generat una planta aliam?

Solutio. Una ſubſtantia generat aliàm ſubſtantiam cum Motu, Nutritione, Multiplicatione & cum conſervatione & fine ſuæ ſpeciei.

De Nutritiva.

377. QUÆSTIO. Utrùm Nutritiva Potentia ſit de Generativa Potentia in naturalibus rebus?

Solutio.Elementatæ ſubſtantiæ ſunt priùs perGenerationem,quàm perNutrimentum.

378. QUÆSTIO. Quid eſt Nutritiva Potentia?

Solutio. Nutritiva Potentia eſt illa, quæ ſubſtantiæ adducit ea, quæ illi ſunt neceſſaria ad vivendum, quæ Appetitiva Potentia appetit, & Retentiva retinet, & Digeſtiva digerit, & Nutritiva ponit illa in Nutrimento.

379. QUÆSTIO. De quo eſt Nutritiva Potentia?

Solutio. Nutritiva Potentia eſt de illis partibus, quæ dimittunt ſuas formas,ut radicalis forma poſſit conſervari in ſua ſpecie.

380. QUÆSTIO. Quare eſtNutritivaPotentia?

Solutio. Aqua eſt, ut plantæ & animalia vivant, & ſiccitas eſt in igne, ut poſſit durare, & in ſe ipſo habere motum & augmentum.

381. QUÆSTIO. UtrùmRadicalisPotentia & NutrimentalisPotentia habeant æqualem Quantitatem?

Solutio. Si Radicalis & Nutrimentalis Potentia eſſent æquales, eſſet nulla ſubſtantia mortalis.

382. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Nutritivæ Potentiæ?

Solutio. Motus, Augmentum, Conſervatio & Reſtauratio ſunt Qualitates Nutritivæ Potentiæ.

383. QUÆSTIO. In quo Tempore eſt Nutritiva Potentia fortior?

Solutio. In illo Tempore,quo Generativa Potentia habet majorem virtutem (quod Tempus eſt in vere) eſt Nutritiva Potentia fortior.

384. QUÆSTIO. In quo membro corporis habet Nutritiva Potentia majorem virtutem?

Solutio. Nutritiva Potentia ſequitur conditiones Generativæ Potentiæ, quæ eſt major in corde,quàm in aliis membris, quia in corde primò incipit.

385. QUÆSTIO. Quomodo eſt Nutrimentum in vegetare & ſentire?

Solutio. Per dare & recipere exiſtit Nutrimentum in vegetare & ſentire?

386. QUÆSTIO. Cum quo intrat Nutritiva Potentia in Radicalem Potentiam?

Solutio. Subſtantia cum ſuis propriis qualitatibus attrahit ad ſe appropriatas qualitates.

De Multiplicativa.

387. QUÆSTIO. UtrùmMultiplicativa Potentia multiplicet Generativam per extenſitatem?

Solutio. Multiplicativa Potentia multiplicat Generativam, quando Nutritiva ſervit Generativæ per nutrimentum.

388. QUÆSTIO. Quid eſt Multiplicativa Potentia?

Solutio. NaturalisMultiplicatio eſt illa potentia, per quam radicale humidum extenditur in nutrimentale, & in illo extenſum exiſtit.

389. QUÆSTIO. De quo eſt Multiplicativa Potentia?

Solutio. Multiplicatio eſt de hoc, per quod Magnitudo multiplicatur per Bonitatem,quia per Bonitatem eſt bona; & Multiplicatio etiam eſt de hoc, per quod Bonitas multiplicatur per Magnitudinem, cùm per eandem ſit magna, & ſic de aliis partibus ſubſtantiæ.

390. QUÆSTIO. Quare eſt naturalis Multiplicatio?

Solutio. NaturalisMultiplicatio eſt ideo, ut radicale humidum habeat, in quo ſe poſſit extendere.

391. QUÆSTIO. Utrùm Multiplicativa Potentia multiplicet Quantitatem in Radicali Potentia?

Solutio. Si Nutritiva Potentia multiplicaret intenſam Quantitatem in Radicali Potentia, eſſet nullum animal filius ſui patris.

392. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Multiplicativæ Potentiæ?

Solutio. In Multiplicativa Extenſitas, quamBonitas habet per Magnitudinem, & quam Magnitudo habet per Bonitatem, eſt Qualitas Multiplicativæ Potentiæ.

393. QUÆSTIO. In qua hora eſt Multiplicativa Potentia fortior?

Solutio. *Multiplicativa Potentia eſt fortior in tertia hora per humidum & calidum, & in primo ſomno per ſiccum & frigidum.*

394. QUÆSTIO. In quo Loco animatæ ſubſtantiæ eſt Multiplicativa Potentia principalior?

Solutio. Multiplicativa Potentia principaliter exiſtit in illo Loco ſubſtantiæ, in quo caliditas & humiditas habent majoremConcordantiam cum motu.

395. QUÆSTIO. Quomodo creſcit animata ſubſtantia?

Solutio. Sicut partes ſubſtantiæ ſe habent in dando, recipiendo, retinendo & digerendo, ſic habet ſubſtantia modum in creſcendo.

396. QUÆSTIO. Cum quo ſufficit Multiplicativa Potentia ad multiplicandum?

Solutio. Multiplicabilitas ſufficit ad multiplicandum cum extenſitate diſcretarum partium conjunctarum in continua quantitate.

397. QUÆSTIO. Quare eſtConſummativa Potentia?

Solutio hujus quæſtionis poteſt intelligi ſecundùm *Regulam* E. in præcedenti *Quæſtione*, quæ eſt de *Multiplicatione*.

398. QUÆSTIO. Utrùm aliquod producibile ens, quod non eſt productivum, poſſit eſſe Principium?

Solutio. Convenit, quòd ſolutio hujus quæſtionis ſit affirmativa, & ſignificatur in *Arbore Philoſophiæ* in Conditionibus ipſorum E. L. S. V., & etiam in Conditionibus *Artis Inventivæ* per omnes illas Conditiones, in quibus continetur Principium.

De Homine.

399. QUÆSTIO. Utrùm Homo, qui eſt ſpecies, ſit reale ens?

Solutio hujus quæſtionis eſt affirmabilis,

& ejus affirmatio est ideo, ut non perdatur rubeus triangulus in universalibus naturalibus Principiis hujus Scientiæ; & etiam significatur solutio in *Arbore Philosophiæ* in Conditionibus ipsorum E. L. N. Q.

400. QUÆSTIO. Quid est Homo?

Solutio. Homo est homificans ens, & est Finis omnium corporalium entium.

401. QUÆSTIO. De quo est Homo?

Solutio. Homo est de quinque potentiis, quæ sunt elementativa, vegetativa, sensitiva, imaginativa & rationativa.

402. QUÆSTIO. Quare est Homo?

Solutio. Homo est propter memorare, intelligere & amare DEUM, & illi servire, & propter honorare illum de toto suo posse; & Homo est ideo, ut sit subjectum omnibus corporalibus entibus, in quantum per Hominem consistit illorum Finis in DEO.

403. QUÆSTIO. Utrùm Anima & corpus habeant in Homine continuam vel discretam Quantitatem?

Solutio. In naturalibus rebus potest nulla substantia esse una & de multis partibus sinè discreta & continua Quantitate.

404. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Hominis?

Solutio. Qualitates Hominis sunt Bonitas, videre, vendere, emere & navigare &c.

405. QUÆSTIO. Utrùm, antequam Adam esset creatus, fuerit species Hominis?

Solutio. Species Hominis fuit creata, antequàm Adam esset, & fuit sustentata & seminata in universalibus Principiis, & DEUS supra naturam produxit in actum nostros primos Parentes.

406. QUÆSTIO. In quo Loco existit Homo, qui est species?

Solutio. Homo, qui est species, existit in generalibus Principiis, quæ sunt, ut Homo sit, & existit in illis secundùm Regulam C. & D. & secundùm alias Regulas.

407. QUÆSTIO. Quomodo est Homo virtuosus?

Solutio. Homo est virtuosus secundùm Finem suæ substantiæ & suorum principiorum; & in quantum est contra illum Finem, est vitiosus.

408. QUÆSTIO. Cum quo est Homo Finis omnium corporalium entium?

Solutio. Homo est Finis omnium corporalium entium cum Fine, propter quem est creatus, qui est memorare, intelligere, amare & honorare DEUM, & illi servire ex toto posse.

De Fide.

409. QUÆSTIO. Utrùm Fides principaliter sit, ut homines per ipsam habeant meritum?

Solutio. Si Fides esset principaliter creata, ut homines haberent meritum, esset Finis intellectûs major per credere, quàm per intelligere, & Voluntas posset plus amare per ignorare, quàm per intelligere.

410. QUÆSTIO. Quid est Fides?

Solutio. Fides est credere veras res de DEO absque experientia aut argumento illarum.

411. QUÆSTIO. De quo est Fides?

Solutio. Fides est de veris similitudinibus, cum quibus homines, qui habent Fidem, supponunt de DEO veras res.

412. QUÆSTIO. Quare est Fides?

Solutio. Fides est ideo, ut in illa restauretur illa vera similitudo, quam intellectus nescit intelligere, in qua vult voluntas, quòd intellectus eam credat, ut ipsam possit amare.

413. QUÆSTIO. Utrùm Fides habeat Quantitatem?

Solutio. Si Fides non haberet Quantitatem, non posset unus homo habere majorem Fidem, quàm alius, nec posset unus homo habere majorem Fidem in uno tempore, quàm in alio.

414. QUÆSTIO. Quæ sunt qualitates Fidei?

Solutio. Qualitates Fidei sunt Qualitates principiorum ejus.

415. QUÆSTIO. Utrùm Fides sit in Tempore?

Solutio. Habitus Fidei existit per præteritum & futurum Tempus, & ejus Tempus existit in præsenti Tempore.

416. QUÆSTIO. In quo Loco est Fides in homine?

Solutio. Fides existit in voluntate, quæ præcipit intellectui, in quantum intelligit, quòd credat hoc, quod non intelligit.

417. QUÆSTIO. Quomodo habent homines Fidem?

Solutio. Sicut scriba habet Modum in scribendo ratione voluntatis, quæ movet manum, & per manum movet calamum, & per calamum atramentum ad imaginatam literam, sic habet homo Modum ad credendum veras res de DEO, qui imprimit in voluntate illarum amabilitates, quæ voluntas movet intellectum ad credendum ipsas amabilitates.

418. QUÆSTIO. Cum quo est Fides?

Solutio. Fides est cum gratia DEI & cum obedientia, quam intellectus habet erga voluntatem, in quantum captivat & constringit se ipsum, ut voluntas possit amare: & est cum bono exemplo, quod dant cultores Fidei, in quantum faciunt bona opera.

De Spe.

419. QUÆSTIO. Utrùm homo, qui est in peccato & rogat DEUM, ut ipsum extrahat è peccato, habeat Spem?

Solutio. Ille Homo est vitiosus, qui non movet se ipsum ad faciendum bonum & evitandum malum, & sperat & exspectat, quòd DEUS ipsum moveat.

420. QUÆSTIO. Quid est Spes?

Solutio. Spes est desiderare bonas & amabiles res, quæ videntur posse certò haberi.

421. QUÆSTIO. De quo est Spes?

Solutio. Spes est de bono & justo memorare, intelligere & amare, per quæ homo sperat & exspectat habere bonas res ad memorandum, intelligendum & amandum.

422. QUÆSTIO. Quare est Spes?

Solutio. Spes est ideo, ut homo per illam consequatur dona, & ut moveat Misericordiam ad parcendum, & Justitiam ad satisfaciendum, & ut nemo desperet de DEO, nec magis confidat in se ipso vel in alio, quàm in DEO.

423. QUÆSTIO. Quanta est Spes?

Solutio. Mensura Spei est Quantitas boni & justi memorare, intelligere & amare.

424. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Spei?

Solutio. Oratio, Contritio, Satisfactio, Justitia & Charitas qualificant Spem.

425. QUÆSTIO. Utrùm possint homines habere tam magnam Spem, quando infirmantur, sicut, quando sunt sani?

Solutio. Bonæ amabilitates sunt infirmæ in infirmitate infirmorum hominum.

426. QUÆSTIO. In quibus objectis significatur meliùs Spes?

Solutio. In nullo objecto ita fortiter significatur Spes, sicut in Incarnatione Filii DEI & in ejus Passione & in Sacramento Altaris.

427. QUÆSTIO. Quomodo cadunt peccatores in Desperationem?

Solutio. Desperatio fit per oblivisci Bonitatem, Magnitudinem & Æqualitatem in Misericordia & in Justitia DEI.

428. QUÆSTIO. Cum quo habent homines Spem?

Solutio. Cum memorare, intelligere & amare Bonitatem, Magnitudinem & Potestatem in Misericordia & Justitia habent homines Spem recipiendi gratiam à DEO.

De Charitate.

429. QUÆSTIO. Utrùm possit homo habere majorem Charitatem per negationem, quàm per affirmationem?

Solutio. Voluntas habet majorem virtutem per amare veras res, quàm per odire falsas res.

430. QUÆSTIO. Quid est Charitas?

Solutio. Charitas est illa virtus, quæ facit amare omnia cum intentione amandi DEUM & illi serviendi.

431. QUÆSTIO. De quo est Charitas?

Solutio. Charitas est de illo amare, per quod homo plùs amat DEUM, quàm ullum aliud.

432. QUÆSTIO. Quare est Charitas?

Solutio. Charitas est ideo, quia DEUS & ejus Operationes sunt amabiliores, quàm omnia alia.

433. QUÆSTIO. Utrùm Quantitas Charitatis sit simplex vel composita?

Solutio. Charitas, in quantum est una, est ejus Quantitas simplex, & in quantum est composita de pluribus, habet compositam Quantitatem.

434. QUÆSTIO. Utrùm Charitas sit Qualitas ipsius intelligere?

Solutio. Charitas est propria Qualitas boni amare, & est Qualitas appropriata bono intelligere.

435. QUÆSTIO. Utrùm Charitas possit esse major in illo Tempore, quando homines sunt hilares, quàm in illo Tempore, quo sunt tristes?

Solutio. Illa Charitas est infirma, quæ difficulter potest haberi.

436. QUÆSTIO. Utrùm Charitas possit esse major per abundantiam temporalium bonorum, quàm per indigentiam illorum?

Solutio. Charitas est major per dare, quàm per accipere.

437. QUÆSTIO. Quomodo principiat Charitas?

Solutio. Desideratus Finis ipsius amare principiat Charitatem secundùm Finem ipsius desiderare.

438. QUÆSTIO. Cum quo est principiata Charitas?

Solutio. Charitas est principiata cum Fine,

Fine, propter quem est data, & conservatur cum Magnitudine ipsorum amare, intelligere & memorare.

De Justitia.

439. QUÆSTIO. Utrùm Justitia cogat Bonitatem, quòd moveat bonum ad agendum bonum?

Solutio. Sicut Justitia est bona per Bonitatem, sic Bonitas est justa per Justitiam.

440. QUÆSTIO. Quid est Justitia?

Solutio. Justitia est illa virtus, quæ ponit Æqualitatem in Magnitudine & Bonitate.

441. QUÆSTIO. De quo est Justitia?

Solutio. Cùm Magnitudo sit bona per Bonitatem, est Justitia de hoc, per quod Bonitas est magna per Magnitudinem.

442. QUÆSTIO. Quare est Justitia?

Solutio. Justitia est ideo, ut natura habeat id, quod illi convenit, & ut homines habeant pacem inter se.

443. QUÆSTIO. Utrùm Justitia sit tanta per Bonitatem, quanta per Æqualitatem?

Solutio. Æqualitas est propria qualitas Justitiæ in judicando, & Bonitas est appropriata.

444. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Justitiæ?

Solutio. Qualitates Justitiæ sunt mensuræ Bonitatis, Magnitudinis, Sapientiæ & Voluntatis æquales in judicando.

445. QUÆSTIO. Utrùm Justitia sit in illo Tempore, quo DEUS dat veniam peccatoribus?

Solutio. Sic justum est, quòd DEUS parcat illis, qui petunt veniam, sicut justum est, quòd puniat illos, qui non petunt veniam.

446. QUÆSTIO. Utrùm Justitia sit major in puniendo honoratos homines, quàm viles homines?

Solutio. Secundùm quòd materia est magna, potest extendi Justitia.

447. QUÆSTIO. Quomodo quidam homines sint magìs justi, quàm alii?

Solutio. Justitia potest meliùs extendi per bonum & magnum amare & intelligere, quàm per parvum & bonum amare & intelligere.

448. QUÆSTIO. Cum quo amatur Princeps à suo populo?

Solutio. Princeps magìs amatur à suo populo cum Fine, propter quem est, quàm per aliquid aliud.

De Misericordia.

449. QUÆSTIO. Utrùm homines plùs debeant timere Justitiam DEI, quàm amare ejus Misericordiam?

Solutio. DEUS citiùs parcit illis, qui amant suam Justitiam, quàm illis, qui illam timent.

450. QUÆSTIO. Quid est Misericordia?

Solutio. Misericordia est id, per quod DEUS hominibus dat dona, & remittit ipsis pœnas & culpas.

451. QUÆSTIO. De quo est Misericordia DEI?

Solutio. Actus Misericordiæ est de Charitate, Libertate, Magnitudine, Bonitate, Pietate, Humilitate & Patientia.

452. QUÆSTIO. Quare est Misericordia?

Solutio. Misericordia est ideo, quia ipsa est DEUS; & est propter parcere, quia homines non possunt tantum satisfacere, quanta est offensa, quam fecerunt DEO; & Misericordia etiam est ideo, ut peccatores habeant Spem in DEO.

453. QUÆSTIO. Utrùm Misericordia sit major per Contritionem, quàm per Charitatem?

Solutio. Justitia, quæ est soror Misericordiæ, vult, quòd Misericordia sit major in illis, qui amant Justitiam, quàm in illis, qui illam timent.

454. QUÆSTIO. Utrùm Misericordia sit Qualitas Justitiæ in judicando?

Solutio. Sicut Justitia est propria Qualitas Misericordiæ in parcendo, sic Bonitas est propria Qualitas Justitiæ in judicando.

455. QUÆSTIO. Utrùm in Principe sit Misericordia in illo Tempore, in quo punit malos homines?

Solutio. Nulla Misericordia est contra Justitiam.

456. QUÆSTIO. Ubi terrarum est Misericordia major virtus?

Solutio. In illa terra, ubi est major Justitia, est Misericordia major virtus.

457. QUÆSTIO. Quomodo exponitur illa Authoritas, quæ dicit, quòd terra sit plena Misericordiâ Domini?

Solutio. Terra, quæ est una pars Corporis Christi, est plena Misericordiâ, quæ est DEUS.

458. QUÆSTIO. Cum quo movent pectores homines citiùs DEUM ad parcendum?

Solutio. Cum illo Fine, propter quem homines sunt creati, possunt citiùs movere DEUM ad parcendum, quàm cũ aliquo alio.

De

De Prudentia.

458. QUÆSTIO. Utrùm Prudentia sit practica Sapientiæ?

Solutio. Si Prudentia non esset practica Sapientiæ, non posset esse habitus scientiæ.

459. QUÆSTIO. Quid est Prudentia?

Solutio. Prudentia est id, per quod homines sciunt habere modum ad eligendum bonum, & evitandum malum.

460. QUÆSTIO. De quo est Prudentia?

Solutio. Prudentia est de experientia prævisa in principio; & est de illo amare, per quod homines plùs amant majora bona, quàm minora.

461. QUÆSTIO. Quare est Prudentia?

Solutio. Prudentia est ideo, ut homines veniant ad electionem cum ordinato & practico judicio.

462. QUÆSTIO. Utrùm Prudentia sit tanta per eligere bonum, quanta per evitare malum?

Solutio. Nullum malum potest esse tantum, quantum est bonum.

463. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Prudentiæ?

Solutio. Subtilitas & elevatio Intellectûs & electio sunt Qualitates Prudentiæ.

464. QUÆSTIO. Utrùm Prudentia sit magìs necessaria in uno Tempore, quàm in alio?

Solutio. Quando homines sunt liberi & sani, potest Prudentia esse fortior, quàm quando homines sunt capti vel infirmi.

465. QUÆSTIO. In quibus hominibus est Prudentia magìs necessaria?

Solutio. Prudentia est magìs utilis in publicis Personis, quàm in privatis.

466. QUÆSTIO. Quomodo potest homo habituari de Prudentia?

Solutio. Amor, timor, experientia & habitus scientiæ sunt gradus, per quos homines ascendunt ad Prudentiam.

467. QUÆSTIO. Cum quo sunt homines meliùs dispositi ad habendum Prudentiam?

Solutio. Cum amare & intelligere Fines, propter quos res sunt, sunt homines magìs dispositi ad habendum habitum Prudentiæ.

De Fortitudine.

468. QUÆSTIO. Utrùm Fortitudo sit fortior virtus per Potestatem, quàm per Voluntatem?

Solutio. Objectum Fortitudinis est desideratus Finis.

469. QUÆSTIO. Quid est Fortitudo?

Solutio. Fortitudo est illa virtus, quæ fortificat animos hominum ad conservandum amabiles & cum labore acquisitas res; & ideo sunt homines fortes per Fortitudinem in periculis, & etiam contra tentationes.

470. QUÆSTIO. De quo est Fortitudo?

Solutio. Fortitudo est de Finibus illarum rerum, quæ sunt amabiles & desiderabiles, & acquiruntur cum labore.

471. QUÆSTIO. Quare est Fortitudo?

Solutio. Fortitudo est ideo, ut homines sint fortes in acquirendo virtutes & in destruendo vitia.

472. QUÆSTIO. Utrùm Fortitudo sit major virtus per amorem, quàm per timorem?

Solutio. Fortitudo per primam intentionem est in amore, & per secundam in timore; & ideo homines, qui habent fortem animum, non timent minas.

473. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Fortitudinis?

Solutio. Honores, laudes, humiditas & calor sunt Qualitates Fortitudinis.

474. QUÆSTIO. Quâ horâ diei est animus naturaliter fortior?

Solutio. Humiditas & calor habent majorem Concordantiam tertiâ horâ diei, quàm ullâ aliâ horâ, & siccitas & frigiditas decimâ quintâ horâ; & ideo habent amantes homines fortiorem animum tertiâ horâ, & timentes decimâ quintâ horâ.

475. QUÆSTIO. In quo Loco est Fortitudo hominis fortior?

Solutio. In corde hominis est Fortitudo magna virtus per amare, & in cerebro per intelligere & memorare, & in splene per timere.

476. QUÆSTIO. Quomodo vincitur Fortitudo?

Solutio. Fortitudo vincitur cum ignorantia & oblivione Finis ipsorum amare, laudare & honorare.

477. QUÆSTIO. Cum quo habet Fortitudo victoriam?

Solutio. Fortitudo habet victoriam cum bono contrariari illius, per quod vincitur.

De Temperantia.

478. QUÆSTIO. Utrùm Temperantia sit fortior per amorem, quàm per timorem?

Solutio. Temperantia est in amore per primam

primam intentionem, & in timore per ſecundam.

479. QUÆSTIO. Quid eſt Temperantia?
Solutio. Temperantia eſt illa virtus, per quam corpus hominis eſt magìs ſanum, quàm per ullam aliam virtutem.

480. QUÆSTIO. De quo eſt Temperantia?
Solutio. Temperantia eſt de temperatè comedere & bibere & de Fine ſanitatis &c.

481. QUÆSTIO. Quare eſt Temperantia?
Solutio. Temperantia eſt ideo, ut corpus hominis ſit ſanum, leve & agile; & etiam eſt ideo, ut homines, quando biberunt, non loquantur ſtultè.

482. QUÆSTIO. Utrùm Temperantia ſit major per comedere, quàm per bibere?
Solutio. Bibere eſt naturaliter per conſequentiam comedendi.

483. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Temperantiæ?
Solutio. Juſtitia, Fortitudo & Prudentia in menſa ſunt Qualitates Temperantiæ.

484. QUÆSTIO. Quo Tempore eſt Temperantia magìs neceſſaria?
Solutio. Medium eſt magìs conveniens ſubjectum menſuris in comedendo & bibendo, quàm Principium & Finis.

485. QUÆSTIO. In quo Loco habet Temperantia ſuum judicium?
Solutio. Temperantia habet ſuum judicium in Fine ſanitatis & urbanitatis.

486. QUÆSTIO. Quomodo poteſt homo habere Temperantiam?
Solutio. Finis, propter quem homo vult vivere & ſapienter loqui poſt comedere & bibere, facit, quòd Temperantia memoretur, intelligatur & ametur.

487. QUÆSTIO. Cum quo perdit homo Temperantiam?
Solutio. Homo perdit Temperantiam cum ignorare & obliviſci ſuum finem & poteſtatem digeſtivæ potentiæ & diſcretivæ potentiæ.

De Abſtinentia.

488. QUÆSTIO. Utrùm Abſtinentia à licitis rebus ſit virtus?
Solutio. Abſtinentia habet unum judicium ſecundùm obedientiam, quæ eſt contra licitas res, & habet aliud judicium ſecundùm obedientiam, quæ eſt contra illicitas res.

489. QUÆSTIO. Quid eſt Abſtinentia?
Solutio. Abſtinentia eſt illa virtus, quæ continuam quantitatem voluntarii motûs ſcindit & dividit in diſcretas quantitates.

490. QUÆSTIO. De quo eſt Abſtinentia?
Solutio. Abſtinentia eſt de practica voluntatis, quæ ſubjicitur judicio Prudentiæ & Fortitudinis.

491. QUÆSTIO. Quare eſt Abſtinentia?
Solutio. Abſtinentia eſt ideo, ut Prudentia habeat deliberationem in faciendo ſuum judicium tunc, quando vult eligere aliquid; & eſt ideo, ut Fortitudo habeat ſubjectum, in quo poſſit exercere ſe ipſam.

492. QUÆSTIO. Utrùm Abſtinentia habeat majorem virtutem in hilari homine, quàm in triſti homine?
Solutio. Abſtinentia eſt in triſti homine, ut fiat hilaris.

493. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Abſtinentiæ?
Solutio. Qualitates, quas Abſtinentia habet in abſtinendo, ſunt illæ ſimilitudines, quas partes, quæ ſunt intra ſubſtantiam, transmittunt extrà.

494. QUÆSTIO. Quâ horâ diei eſt abſtinentia naturaliter fortior?
Solutio. Quia tertia hora eſt fons & origo illius Concordantiæ, quæ eſt inter humiditatem & caliditatem, eſt Abſtinentia fortior tertiâ horâ, quàm aliquâ aliâ horâ diei, cùm Abſtinentia habeat majorem Concordantiam cum ſanguine, quàm cum aliqua alia complexione.

495. QUÆSTIO. In quo Loco eſt Abſtinentia major virtus?
Solutio. Abſtinentia eſt in nullo Loco tam magna virtus, ſicut in illo, qui eſt in medio affirmationis & negationis.

496. QUÆSTIO. Quomodo poteſt haberi Abſtinentia?
Solutio. Motus Prudentiæ & Fortitudinis ſuper *ita* & *non* eſt cauſa Abſtinentiæ.

497. QUÆSTIO. Cum quo eſt Abſtinentia fortis?
Solutio. Abſtinentia eſt fortis cum memorare, intelligere & amare pacem & evitare mala, quæ poſſunt evenire.

De Patientia.

498. QUÆSTIO. Utrùm Patientia vincat omnia ſua contraria?
Solutio. In Patientia vincunt virtutes ſua contraria, & ideo vincunt homines ſe ipſos cum Patientia.

499. QUÆSTIO. Quid eſt Patientia?
Solutio. Patientia eſt illa virtus, cum qua homo vincit omnia.

500. QUÆSTIO. De quo eſt Patientia?
Solutio. Patientia eſt de actibus virtutum, & ideo habent homines tam magnam poteſtatem cum Patientia.

501. QUÆSTIO. Quare eſt Patientia?
Solutio. Patientia eſt ideo, ut cum illa acquiramus virtutes, & vincamus vitia.

502. QUÆSTIO. Quare habet Patientia tam magnam poteſtatem?
Solutio. Patientia habet tam magnam poteſtatem, quia nulla allegatio valet contra ipſam.

503. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Patientiæ?
Solutio. Omnes virtutes ſunt ancillæ Patientiæ.

504. QUÆSTIO. Quâ horâ diei eſt Patientia fortior?
Solutio. Patientia eſt tanta virtus, quòd omnes horæ diei & noctis illi ſunt æquales.

505. QUÆSTIO. In qua potentia Animæ principaliùs exiſtit Patientia?
Solutio. In hac vita nulla potentiarum habet tantam paſſionem, quantam voluntas.

506. QUÆSTIO. Quomodo conſervatur Patientia?
Solutio. Patientia conſervatur multiplicando actus aliarum virtutum.

507. QUÆSTIO. Cum quo vincunt homines DEUM & diabolum?
Solutio. Homines inclinant cum Patientia DEUM ad Humilitatem, Miſericordiam & Pietatem, & vincunt cum Patientia ſuperbiam diaboli & ejus malam voluntatem.

De Perſeverantia.

508. QUÆSTIO. Utrùm Perſeverantia ſit major virtus in Fide, quàm in Spe?
Solutio. Homines habent majorem virtutem credendo Trinitatem & Incarnationem, quàm habendo Spem ſalvationis.

509. QUÆSTIO. Quid eſt Perſeverantia?
Solutio. Perſeverantia eſt illa virtus, quæ ligat & connectit quamlibet virtutem cum alia.

510. QUÆSTIO. De quo eſt Perſeverantia?
Solutio. Perſeverantia eſt de Fortitudine, de Prudentia & de Fine Durationis.

511. QUÆSTIO. Quare eſt Perſeverantia?
Solutio. Perſeverantia eſt ideo, ut ſit ſubjectum, in quo poſſint durare amabilitates deſideratarum rerum.

512. QUÆSTIO. Utrùm Perſeverantia habeat continuam vel diſcretam Quantitatem?
Solutio. Privatio continuæ Quantitatis in deſiderare eſt privatio Perſeverantiæ.

513. QUÆSTIO. Utrùm Perſeverantia ſit Qualitas Durationis?
Solutio. Perſeverantia in memorare & intelligere unam eandem rem cum majori Fine amandi eſt Qualitas Durationis.

514. QUÆSTIO. Utrùm Perſeverantia magìs aſſuefaciat homines ad amandum in uno Tempore, quàm in alio?
Solutio. Si Perſeverantia non eſſet continua virtus à Principio usque ad Finem, non eſſet id, quod eſt.

515. QUÆSTIO. Utrùm Perſeverantia ſit magìs neceſſaria Prælatis, quàm Principibus?
Solutio. Perſeverantia principaliter eſt propter Finem Animæ, & ſecundariò propter Finem corporis.

516. QUÆSTIO. Quomodo conſervatur Perſeverantia?
Solutio. Perſeverantia conſervatur cum aggregatione multarum virtutum deſideratarum ad unum Finem.

517. QUÆSTIO. Cum quo poteſt homo habere Perſeverantiam?
Solutio. Perſeverantia poteſt haberi cum majori Fine memorandi, intelligendi & amandi.

De Conſcientia.

518. QUÆSTIO. Utrùm Conſcientia ſit virtus?
Solutio. Si Conſcientia non eſſet virtus, illi non eſſent in vitio, qui faciunt contra Conſcientiam.

519. QUÆSTIO. Quid eſt Conſcientia?
Solutio. Conſcientia eſt illa virtus, quæ pungit corda hominum, quando agunt vel volunt agere contra Bonitatem, Juſtitiam & Legalitatem.

520. QUÆSTIO. De quo eſt Conſcientia?
Solutio. Conſcientia eſt de amicitia Bonitatis, Magnitudinis, Sapientiæ & Voluntatis, Veritatis, Fidei, Spei & aliarum virtutum; & ideo habent homines triſtitiam, quando faciunt contra Conſcientiam.

521. QUÆSTIO. Quare eſt Conſcientia?
Solutio. Conſcientia eſt ideo, ut aliis virtutibus annunciet defectus, quos homines faciunt contra illas.

522. QUÆSTIO. Quanta eſt Conſcientia?

Solutio. Conſcientia eſt tanta, quantam voluntas illam vult habere.

523. QUÆSTIO. Utrùm Conſcientia ſit Qualitas aliarum virtutum?

Solutio. Sicut calor eſt Qualitas, cum qua ignis ſe defendit à frigiditate, ſic eſt Conſcientia Qualitas, cum qua virtutes ſe defendunt à ſuis contrariis.

524. QUÆSTIO. Quo Tempore eſt Conſcientia major, an illo Tempore, quo homo vult facere peccatum, an illo Tempore, quo fecit peccatum?

Solutio. Magnitudo Conſcientiæ eſt in Magnitudine memorandi & intelligendi peccatum, & odiendi illud.

525. QUÆSTIO. In qua virtute eſt Conſcientia fortior?

Solutio. Conſcientia eſt fortior in Fide per timorem, & in Charitate per amorem.

526. QUÆSTIO. Quomodo defendit Conſcientia virtutes à ſuis contrariis?

Solutio. Conſcientia defendit virtutes à ſuis contrariis excitando illas ad licitum motum, & dando cordi remorſum cum paſſione.

527. QUÆSTIO. Cum quo denunciat Conſcientia aliis virtutibus motum, quem vitia habent contra licitas res?

Solutio. Conſcientia denunciat aliis virtutibus cum ordinata intentione illos defectus, quos homo facit contra Juſtitiam.

De Diligentia.

528. QUÆSTIO. Utrùm Diligentia ſit virtus?

Solutio. Si Diligentia non eſſet virtus, pigritia non eſſet vitium.

529. QUÆSTIO. Quid eſt Diligentia?

Solutio. Diligentia eſt illa practica, quæ defendit virtutes ab Otioſitate.

530. QUÆSTIO. De quo eſt Diligentia?

Solutio. Diligentia eſt de magno Fine amandi, & magna pericula evitandi.

531. QUÆSTIO. Quare eſt Diligentia?

Solutio. Diligentia eſt ideo, ut aliis virtutibus præparet materiam, de qua poſſint operari.

532. QUÆSTIO. Quanta debet eſſe Diligentia?

Solutio. Quantitas formæ debet reſpondere Quantitati materiæ.

533. QUÆSTIO. Utrùm Diligentia ſit propria vel communis Qualitas?

Solutio. Diligentia eſt Qualitas communis omnibus virtutibus, ut quælibet cum illa ſe miſceant ad invicem.

534. QUÆSTIO. Quo Tempore eſt Diligentia major?

Solutio. Quantò potentiæ ſunt propinquiores ſuo Fini, tantò magìs properant.

535. QUÆSTIO. In qua virtute eſt Diligentia major?

Solutio. Nulla potentia eſt ita velox, ſicut Voluntas.

536. QUÆSTIO. Quomodo movet Diligentia alias virtutes ad citò agendum?

Solutio. Modus, quem Diligentia habet contra pigritiam, eſt aliis virtutibus Modus ad citò agendum.

537. QUÆSTIO. Cum quo movet Diligentia virtutes ad properandum?

Solutio. Diligentia movet virtutes ad properandum cum Prudentia & cum magno Fine amandi.

De Amicitia.

538. QUÆSTIO. Utrùm Amicitia ſit virtus?

Solutio. Legitur in Evangelio, quòd homo diligat ſuum inimicum: unde, ſi Amicitia eſt virtus in amando ſuum inimicum, quantò magìs eſt virtus in amando ſuum amicum.

539. QUÆSTIO. Quid eſt Amicitia?

Solutio. Amicitia eſt illa virtus, quæ conjungit plures voluntates ad amandum unum eundem Finem.

540. QUÆSTIO. De quo eſt Amicitia?

Solutio. Amicitia eſt de multis amativitatibus & amabilitatibus, quæ ſibi invicem obviant in uno & eodem amare.

541. QUÆSTIO. Quare eſt Amicitia?

Solutio. Amicitia eſt ideo, ut homines juvent ſe invicem ad aſſequendum id, quod deſiderant.

542. QUÆSTIO. Utrùm Amicitia ſit virtus per continuam vel diſcretam Quantitatem?

Solutio. Amicitia ſtat naturalitet per communes res, & perit per ſpecificas.

543. QUÆSTIO. Utrùm Amicitia ſit propria vel communis Qualitas?

Solutio. Amicitia eſt communis Qualitas in Concordantia plurium Finium.

544. QUÆSTIO. In quo Tempore habet Amicitia majorem virtutem?

Solutio. Amicitia exiſtit magìs per humidam & calidam complexionem, quàm per aliam complexionem; & ideo eſt Virtus major ſecundùm naturâ tertiâ horâ, quàm aliâ.

545. QUÆSTIO. In qua virtute eſt Amicitia fortior?

Solutio. Amicitia eſt fortior in Juſtitia, quàm

quàm in alia virtute; & ideo homines, qui ſunt amici, ſerviunt ſibi invicem.

546. QUÆSTIO. Quomodo conſervatur Amicitia?

Solutio. Amicitia conſervatur in conjungendo quamlibet virtutem cum alia in Concordantia ratione Finis; & ideo homines, qui habent contrarias credulitates, non poſſunt eſſe amici.

547. QUÆSTIO. Cum quo vincit Amicitia ſuum contrarium?

Solutio. Amicitia vincit ſuum contrarium cum Juſtitia, Humilitate, Patientia & cum Concordantia amandi.

De Legalitate.

548. QUÆSTIO. Utrùm Legalitas magìs ſe habeat ad unam virtutem, quàm ad aliam?

Solutio. Prima fundamenta Legalitatis ſunt Charitas, Liberalitas, Juſtitia & Fortitudo.

549. QUÆSTIO. Quid eſt Legalitas?

Solutio. Legalitas eſt illa virtus, per quam habent homines majorem timorem de infamia & verecundia.

550. QUÆSTIO. De quo eſt Legalitas?

Solutio. Legalitas eſt de rebus motis ad veros Fines.

551. QUÆSTIO. Quare eſt Legalitas?

Solutio. Legalitas eſt ideo, ut unus homo poſſit confidere in alterum.

552. QUÆSTIO. Quanta eſt Legalitas?

Solutio. Legalitas eſt tanta, quantam quilibet ipſam vult habere.

553. QUÆSTIO. Cujus Qualitas eſt Legalitas?

Solutio. Legalitas eſt Qualitas hominis, in quo aliæ Qualitates virtutum conſervant Legalitatem in homine.

554. QUÆSTIO. In quo tempore eſt Legalitas?

Solutio. Legalitas ſemper permittit ſe attingi, quando homo illam vult habere.

555. QUÆSTIO. In quo Loco corporis eſt regio Legalitatis?

Solutio. In illo membro, in quo humiditas & caliditas habent majorem Concordantiam, eſt regio Legalitatis; & ideo homo poteſt cognoſcere, quòd humiditas & caliditas habeant majorem Concordantiam in corde, quàm in alio membro.

556. QUÆSTIO. Quomodo legales homines vincunt non legales?

Solutio. Legales homines cum fundamentis & principiis Legalitatis deſtruunt non legales.

557. QUÆSTIO. Cum quo conſervatur Legalitas?

Solutio. Legalitas conſervatur cum natura ſuorum fundamentorum & ſuorum principiorum, quæ ſuperiùs diximus.

De Diſcretione.

558. QUÆSTIO. Utrùm inter Diſcretionem & Prudentiam ſit Differentia?

Solutio. Diſcretio & natura ſibi correſpondent, & Libertas & Prudentia invicem concordant.

559. QUÆSTIO. Quid eſt Diſcretio?

Solutio. Diſcretio eſt illa virtus, per quam homines ſunt magìs remoti à ſtultitia, quàm per aliquam aliam virtutem?

560. QUÆSTIO. De quo eſt Diſcretio?

Solutio. Diſcretio eſt de inventione, perceptione & vero judicio.

561. QUÆSTIO. Quare eſt Diſcretio?

Solutio. Diſcretio eſt ideo, ut homines ſciant ſapienter loqui, & percipere ſecreta rerum.

562. QUÆSTIO. Utrùm Diſcretio habeat majorem virtutem per naturam, quàm per acquiſitionem?

Solutio. Diſcretio eſt per naturam naturalis virtus, & illius practica eſt acquiſita virtus.

563. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Diſcretionis?

Solutio. Bonitas & Veritas ſunt propriæ Qualitates Diſcretionis ſecundùm naturam, per acquiſitionem verò ſunt illi appropriatæ Qualitates.

564. QUÆSTIO. In quo Tempore eſt Diſcretio fortior?

Solutio. Diſcretio eſt fortior in illo Tempore, quo eſt magìs neceſſaria.

565. QUÆSTIO. In quo Loco corporis eſt regio Diſcretionis?

Solutio. In cerebro eſt regio Diſcretionis ſecundùm naturam imaginandi, intelligendi & memorandi, & in corde ſecundùm naturam cogitandi & amandi.

566. QUÆSTIO. Quomodo habent ſapientes homines Diſcretionem?

Solutio. Sapientes homines ſequendo naturam memorandi, intelligendi & amandi ſciunt invenire & percipere ſecreta rerum, & de illis ſciunt dare verum judicium.

567. QUÆSTIO. Cum qua virtute habet Diſcretio majorem Concordantiam?

Solutio. Discretio habet majorem Concordantiam cum Prudentia, quàm cum alia virtute, & hoc ideo, quia electio est Qualitas communis Prudentiæ & Discretioni.

De Obedientia.

568. QUÆSTIO. Utrùm Obedientia, quæ est per timorem, sit virtus?

Solutio. Obedientia, quæ est per timorem, est consequentia Obedientiæ, quæ est per amorem.

569. QUÆSTIO. Quid est Obedientia?

Solutio. Obedientia est illa virtus, quæ Charitatem facit existere inter Humilitatem & Patientiam.

570. QUÆSTIO. De quo est Obedientia?

Solutio. Obedientia est de dominio & servitute, quæ se habent ad unum Finem per Concordantiam.

571. QUÆSTIO. Quare est Obedientia?

Solutio. Obedientia est ideo, ut communes personæ possint deducere ad Finem id, quod desiderant.

572. QUÆSTIO. Utrùm Obedientia sit tam magna virtus, quòd acquirat meritum domino obedientis vasalli?

Solutio. Obedientia est communis virtus domino per actionem, & vasallo per passionem.

573. QUÆSTIO. Utrùm Obedientia sit Qualitas?

Solutio. Obedientia est illa Qualitas, per quam significatur servitus & dominium.

574. QUÆSTIO. Utrùm Obedientia sit major in uno Tempore, quàm in alio?

Solutio. Obedientia simpliciter non minuitur nec augetur, sed illius practica est major in uno Tempore, quàm in alio.

575. QUÆSTIO. Utrùm Obedientia sit tanta in intelligere, quanta in amare?

Solutio. Obedientia est tanta in intelligere per passionem, quam passionem habent illi servi, qui sunt contra hoc, quod intelligunt, quanta est in voluntate illorum servorum, qui eligunt servitutem.

576. QUÆSTIO. Quomodo conservatur Obedientia?

Solutio. Obedientia conservatur cum Justitia, Charitate, Amicitia, Legalitate & Concordantia activarum & passivarum rerum.

577. QUÆSTIO. Cum quo est Obedientia?

Solutio. Obedientia est cum principiis, de quibus est constituta, quæ diximus in tertia Quæstione hujus Capitis.

De Curialitate.

578. QUÆSTIO. Utrùm Curialitas sit virtus?

Solutio. Necessarium est, quòd Curialitas sit virtus, ut Charitas, Humilitas & Discretio habeant subjectum, in quod transmittant suas similitudines.

579. QUÆSTIO. Quid est Curialitas?

Solutio. Curialitas est illa virtus, quæ conservat amicitiam, & per amicitiam societatem personarum.

580. QUÆSTIO. De quo est Curialitas?

Solutio. Curialitas est de humili affativo, charitativo & discretivo conceptu, qui est intra mentem, quem affatus extrà manifestat in verbis.

581. QUÆSTIO. Quare est Curialitas?

Solutio. Curialitas est ideo, ut alter alteri exhibeat honorem, & ut evitentur inurbana & turpia verba & opera.

582. QUÆSTIO. Utrùm Curialitas melius conveniat fœminis, quàm viris?

Solutio. Curialitas magis convenit viris per Discretionem, & fœminis per Verecundiam.

583. QUÆSTIO. Quarum virtutum Qualitas est Curialitas?

Solutio. Curialitas est Qualitas Charitatis, Humilitatis, Discretionis, Verecundiæ & Legalitatis.

584. QUÆSTIO. Quare est homo magis curialis in uno Tempore, quàm in alio?

Solutio. Curialitas, quantum ad se ipsam, est omni Tempore necessaria; sed quia una & eadem Curialitas non convenit omnibus personis, ideo aliqui homines sunt incuriales & inurbani tunc, quando putant, quòd sint curiales & faceti.

585. QUÆSTIO. In quo Loco est Curialitas magis necessaria?

Solutio. In mensa per comedere & bibere & per verba & reverentiam.

586. QUÆSTIO. Quomodo sunt quidam homines minùs curiales?

Solutio. Cum privatione Discretionis habent quidam homines malam Curialitatem, in quantum alios homines faciunt incuriales.

587. QUÆSTIO. Cum quo sunt homines curiales?

Solutio. Homines sunt curiales cum fine Curialitatis, propter quem est Curialitas.

De

De Consolatione.

588. QUÆSTIO. Utrùm Consolatio sit virtus?

Solutio. Si Consolatio non esset virtus, non esset Desolatio vitium.

589. QUÆSTIO. Quid est Consolatio?

Solutio. Consolatio est illa virtus, in qua Spes, Patientia & Fortitudo faciunt oblivisci damna & pœnas.

590. QUÆSTIO. De quo est Consolatio?

Solutio. Consolatio est de practica Discretionis & compassionis voluntatis.

591. QUÆSTIO. Quare est Consolatio?

Solutio. Consolatio est ideo, ut tristes habeant Lætitiam, Humilitatem, Patientiam & Spem.

592. QUÆSTIO. Utrùm Consolatio sit tanta per Spem, quanta per Patientiam?

Solutio. Consolatio est magna cum Spe per gaudium, & cum Patientia per tristitiam.

593. QUÆSTIO. Cujus virtutis est Consolatio propria Qualitas?

Solutio. Consolatio est propria Qualitas Patientiæ, & est Qualitas appropriata Spei.

594. QUÆSTIO. Quâ horâ est Consolatio fortior;

Solutio. Consolatio est tertiâ horâ diei causa majoris Lætitiæ, & decimâ quintâ horâ majoris Tristitiæ.

595. QUÆSTIO. In qua potentia Animæ est Consolatio fortior?

Solutio. Consolatio est fortior in intellectu cum Spe, & in voluntate cum Patientia.

596. QUÆSTIO. Quomodo incipit Consolatio?

Solutio. Consolatio incipit miscendo quasdam virtutes in aliis, & applicando illam mixtionem Patientiæ & Spei.

597. QUÆSTIO. Cum quo potest homo melius habere Consolationem?

Solutio. Id, cum quo homo melius potest habere Consolationem, est major Finis amandi & intelligendi.

De Pietate.

598. QUÆSTIO. Utrùm Pietas sit necessaria virtus?

Solutio. Pietas est necessaria virtus, ut Misericordia habeat subjectum, in quo possit significare suam similitudinem.

599. QUÆSTIO. Quid est Pietas?

Solutio. Pietas est illa virtus, quæ movet hominem ad flendum & ad suspirandum ratione necessitatum sui proximi.

600. QUÆSTIO. De quo est Pietas?

Solutio. Pietas naturaliter est de parvis similitudinibus, quæ sunt inter quosdam homines & alios.

601. QUÆSTIO. Quare est Pietas?

Solutio. Pietas est ideo, ut faciat participare divites & pauperes in Charitate, Humilitate & Spe.

602. QUÆSTIO. Utrùm Pietas sit major virtus per dare, quàm per parcere?

Solutio. In Essentia DEI est dare, in quantum Pater dat esse Filio, & in quantum Pater & Filius dant esse Sancto Spiritui, sed in Essentia DEI non est parcere, quia non convenit DEO parcere sibi ipsi, cùm non habeat culpam.

603. QUÆSTIO. Utrùm Pietas sit bona Qualitas?

Solutio. Pietas est bona Qualitas, quia facit, quòd divites se inclinent ad pauperes, & est magna, quia per illam magni homines se inclinant ad parvos.

604. QUÆSTIO. Utrùm Princeps illo Tempore, quo facit Justitiam, debeat habere Pietatem?

Solutio. Princeps, in quantum est homo, debet habere Pietatem, sed non debet habere Pietatem, in quantum est Judex.

605. QUÆSTIO. In quo Loco existit principaliùs Pietas in corpore?

Solutio. Pietas existit in corde per Charitatem, & in oculis per Discretionem.

606. QUÆSTIO. Quomodo movent se pii homines ad Pietatem?

Solutio. Secundùm Modum Charitatis, Humilitatis & Libertatis habent divites Pietatem de pauperibus.

607. QUÆSTIO. Cum quo destruitur Pietas?

Solutio. Pietas mortificatur per Superbiam, Crudelitatem, Avaritiam & Acediam.

De Verecundia.

608. QUÆSTIO. Utrùm Verecundia sit virtus?

Solutio. Per Verecundiam sunt plures fœminæ castæ, & quàm plurimùm evitant verba turpia ad dicendum: & per Verecundiam etiam plures viri honestè amant, & sunt liberales & comes.

609. QUÆSTIO. Quid est Verecundia?

Solutio. Verecundia est virtus, quæ facit

cit timere reprehenſionem & infamiam à gentibus.

610. QUÆSTIO. De quo eſt Verecundia?

Solutio. Verecundia eſt de diſcretione & timore infamiæ, & de motu ſanguinis, qui de corde movetur ad faciem.

611. QUÆSTIO. Quare eſt Verecundia?

Solutio. Verecundia eſt ideo, ut homines aſſueſcant laudare illos, qui non faciunt turpia & defectus.

612. QUÆSTIO. Quare eſt Verecundia major in uno homine, quàm in alio?

Solutio. Verecundia eſt multiplicabilis, ſecundùm quòd homines illam volunt multiplicare.

613. QUÆSTIO. Utrùm Verecundia ſit Qualitas amandi vel odiendi?

Solutio. Verecundia eſt, ut amentur virtutes, & odiantur vitia.

614. QUÆSTIO. Quare habent fœminæ citiùs Verecundiam, quàm viri?

Solutio. Fœminæ habent plures turpitudines, quàm viri, & Verecundia etiam eſt de ſubjectis & paſſivis rebus.

615. QUÆSTIO. In quo Loco eſt regio Verecundiæ in homine?

Solutio. Intellectus facit claudere oculos per Verecundiam, & voluntas movet ſanguinem de corde in faciem per Verecundiam.

616. QUÆSTIO. Quomodo homines habent Verecundiam de illo, de quo non debent habere illam?

Solutio. Magnus timor infamiæ mortificat judicium Verecundiæ.

617. QUÆSTIO. Cum quo moritur Verecundia?

Solutio. Verecundia moritur cum privatione illius, de quo vivit.

De Audacia.

618. QUÆSTIO. Utrùm Audacia ſit major per amorem, quàm per timorem?

Solutio. In bello eſt amor domina, & timor eſt ancilla.

619. QUÆSTIO. Quid eſt Audacia?

Solutio. Audacia eſt illa virtus, quæ facit homines ſubire magna pericula, ut aſſequantur id, quod deſiderant.

620. QUÆSTIO. De quo eſt Audacia?

Solutio. Audacia eſt de deſiderare honorem per victoriam, & de evitare puſillanimitatem propter infamiam.

621. QUÆSTIO. Quare eſt Audacia?

Solutio. Audacia eſt ideo, ut homines ſint fortes in acquirendo honorem.

622. QUÆSTIO. Utrùm Audacia habeat majorem Concordantiam cum Valore, quàm timor cum puſillanimitate?

Solutio. In Fortitudine habet Audacia majorem Concordantiam cum Valore, quàm timor cum puſillanimitate, quæ per privationem Fortitudinis habent Concordantiam.

623. QUÆSTIO. Utrùm Audacia & timor ſint una eadem Qualitas in Diſcretione & Fortitudine.

Solutio. In mixtione Diſcretionis & Fortitudinis miſcentur Audacia & timor.

624. QUÆSTIO. Utrùm Audacia meliùs conveniat in principio prælii, quàm in medio?

Solutio. In principio prælii procedit Audacia per Diſcretionem, & in medio per Fortitudinem.

625. QUÆSTIO. Utrùm Audacia & timor habeant unam eandem regionem in corde hominis?

Solutio. Audacia eſt in dextra parte cum Fortitudine, & timor eſt in ſiniſtra parte cum Verecundia, & ideo ſunt homines fortiores in prælio per Audaciam, quàm per timorem.

626. QUÆSTIO. Quomodo exiſtit Audacia per Prudentiam & per Fortitudinem?

Solutio. Audacia exiſtit cum lætitia per Prudentiam, & cum triſtitia per Fortitudinem, & ideo in pluribus prælis ſit victoria per Prudentiam, quàm per Fortitudinem.

627. QUÆSTIO. Cum quo conſervatur Audacia?

Solutio. Audacia conſervatur cum Spe, Juſtitia, Diſcretione & Verecundia, quia hæ virtutes ſunt ejus columnæ, in quibus ſuſtentatur.

De Valore.

628. QUÆSTIO. Utrùm Valor ſit virtus?

Solutio. Valor eſt ideo virtus, quia eſt pretium aliarum virtutum.

629. QUÆSTIO. Quid eſt Valor?

Solutio. Valor eſt pretium & practica aliarum virtutum, & eſt id, quod valet contra vitia.

630. QUÆSTIO. De quo eſt Valor?

Solutio. Valor eſt de operibus aliarum virtutum, & ideo tantum valet, quòd pro nullis rebus, quæ non ſunt virtutes, poſſit emi.

631. QUÆSTIO. Quare eſt Valor?

Solutio. Valor eſt ideo, ut homines ſint boni per Valorem, & ut propter Valorem laudentur & honorentur, & ut filii Valoris laudent & honorent DEUM.

632. QUÆSTIO. Quare eſt Valor major per Liberalitatem, quàm per aliquam aliam virtutem?

Solutio. Quia Valor, qui datus eſt per alias virtutes, plus valet per Liberalitatem, quàm per aliam virtutem.

633. QUÆSTIO. Cujus virtutis Qualitas eſt Valor?

Solutio. Valor eſt Qualitas aggregata de Qualitatibus aliarum virtutum, quæ honorant Valorem.

634. QUÆSTIO. Quo Tempore eſt Valor major?

Solutio. Valor eſt major illo Tempore, in quo eſt major practica virtutum.

635. QUÆSTIO. In quibus hominibus reperitur citiùs Valor?

Solutio. In illis hominibus Valor citiùs reperitur, quibus virtutes ſunt viciniores.

636. QUÆSTIO. Quomodo acquiritur Valor?

Solutio. Valor acquiritur cum conjunctione virtutum contra vitia.

637. QUÆSTIO. Cum quo poteſt emi Valor?

Solutio. Valor non poteſt emi ſinè pretio cujuslibet aliarum virtutum.

De Liberalitate.

638. QUÆSTIO. Utrùm Liberalitas ſit virtus?

Solutio. Si Liberalitas non eſſet virtus, Avaritia non eſſet vitium.

639. QUÆSTIO. Quid eſt Liberalitas?

Solutio. Liberalitas eſt illa virtus, quæ dat id, quod ſibi fuit datum ab aliis virtutibus; & ideo habet liberalis homo magnam Charitatem & magnam Spem.

640. QUÆSTIO. De quo eſt Liberalitas?

Solutio. Liberalitas eſt de illis donis, quæ aliæ virtutes illi ſpiritualiter donant, & eſt corporaliter de ſanguine.

641. QUÆSTIO. Quare eſt Liberalitas?

Solutio. Liberalitas eſt ideo, ut ſit dare, & ut non ſit Avaritia nec aufferre; & ideo non poſſunt avari homines ſaturari divitiis, quæ non ſunt DEUS nec virtutes.

642. QUÆSTIO. Utrùm Liberalitas ſit tanta per intellectum, quanta per voluntatem?

Solutio. Liberalitas eſt abyſſus ſeu profunditas per Diſcretionẽ, & ſuperficies per Charitatem, & ideo poteſt ejus practica plùs durare per intellectum, quàm per voluntatem.

643. QUÆSTIO. Cujus virtutis Qualitas eſt Liberalitas?

Solutio. Liberalitas eſt communis Qualitas, in qua apparent dona, quæ illi contribuunt aliæ virtutes.

644. QUÆSTIO. Utrùm Liberalitas ſit major per unum Tempus, quàm per aliud?

Solutio. Nullum elementum dat tantum, quantum ignis, nec aliquod elementum implet tantum, quantum aër.

645. QUÆSTIO. Cui perſonæ magìs convenit Liberalitas?

Solutio. Liberalitas magìs convenit communi perſonæ, quàm alicui alteri, quia recipit plus honoris, quàm aliqua alia perſona.

646. QUÆSTIO. Quomodo durat Liberalitas?

Solutio. Liberalitas durat per Juſtitiam, Prudentiam & Diſcretionem, quæ mortificant Avaritiam, & modificant Charitatem in donare.

647. QUÆSTIO. Cum quo dantur dona per menſurationem?

Solutio. Juſtitia, Prudentia, Diſcretio & Valor ſunt menſuræ, cum quibus ſapientes homines menſurant dona, quæ convenit dare vel accipere.

De Honoratione.

648. QUÆSTIO. Utrùm Honoratio ſit amabilis?

Solutio. Si Honoratio non eſſet amabilis, non eſſet vilipenſio odibilis.

649. QUÆSTIO. Quid eſt Honoratio?

Solutio. Honoratio eſt aggregatio virtutum, cum qua honorantur illi, qui habent Valorem; & ideo putant aliqui homines, qui parum valent, quòd multùm valeant in Honoratione, cùm honorantur.

650. QUÆSTIO. De quo eſt Honoratio?

Solutio. Honoratio eſt de practica virtutum, quæ faciunt honorem valori.

651. QUÆSTIO. Quare eſt Honoratio?

Solutio. Honoratio eſt ideo, quia DEO convenit, quòd illi homines honorentur, quos ipſe amat, & qui diligunt & honorant DEUM.

652. QUÆSTIO. Per quam virtutem eſt Honoratio major?

Solutio. Honoratio eſt major per Fidem in Prælatis, & per Juſtitiam in Principibus, & ideo convenit, quòd inter Honorationem Prælatorum & Principum ſit Concordantia.

653. QUÆSTIO. Cujus virtutis Qualitas eſt Honoratio?

Solu-

Solutio. Honoratio est Qualitas Valoris; quia honor est, ut Valor honoretur.

654. QUÆSTIO. In quo Tempore est Honoratio major?

Solutio. Honoratio est major in illo Tempore, in quo homo facit DEO majorem honorem.

655. QUÆSTIO. Cui personæ magìs convenit Honoratio?

Solutio. Honoratio meliùs convenit communi personæ, quàm alteri personæ, & hoc ideo, quia nulla persona potest tantum honorare DEUM, quantum communis persona.

656. QUÆSTIO. Quomodo conservatur Honoratio?

Solutio. Honoratio conservatur cum Charitate, Justitia, Discretione & Patientia.

657. QUÆSTIO. Cum quo acquiritur Honoratio?

Solutio. Acquirendo virtutes acquiritur Honoratio.

De Humilitate.

658. QUÆSTIO. Utrùm homo, qui habet Humilitatem, timeat vilipensiones?

Solutio. Humilis homo timet vilipensiones secundùm Legalitatem & Verecundiam, & non secundùm Valorem & Honorationem, in quæ non potest cadere dedecus.

659. QUÆSTIO. Quid est Humilitas?

Solutio. Humilitas est illa virtus, quæ honoratos homines facit descendere ad honorandum homines modici Valoris & ad serviendum eis.

660. QUÆSTIO. De quo est Humilitas?

Solutio. Humilitas est de Pace, Charitate, Pietate, Amicitia & Obedientia.

661. QUÆSTIO. Quare est Humilitas?

Solutio. Humilitas est ideo, ut homines magni in honore habeant socialitatem cum hominibus modici Valoris, Potestatis & Honoris.

662. QUÆSTIO. Utrùm Humilitas propter timorem sit virtus?

Solutio. Humilitas est virtus adeò plena Amoris & Valoris, quòd illi esset magnus defectus, si esset virtus propter timorem.

663. QUÆSTIO. Utrùm Humilitas sit bona Qualitas in vindicta?

Solutio. Humilitas est illa Qualitas, quæ facit homines memorare suas Minoritates, & facit eos obliviscì suas Majoritates & Honorationes.

664. QUÆSTIO. Utrûm Humilitas sit omni Tempore amabilis?

Solutio. Si Humilitas non esset omni Tempore amabilis, esset Superbia aliquo Tempore amabilis.

665. QUÆSTIO. Quare est Humilitas magìs amabilis in communi persona, quàm in privata persona?

Solutio. Quia privatæ personæ se humiliant communi personæ, convenit, quòd Humilitas communis personæ respondeat omnibus Humilitatibus privatarum personarum; & ideo per contrarium desiderat superbus, quòd sit communis persona.

666. QUÆSTIO. Quomodo fortificatur Humilitas?

Solutio. PerModum majoris descensûs magìs fortificatur Humilitas.

667. QUÆSTIO. Cum quo fortificatur Humilitas?

Solutio. Humilitas fortificatur in fortitudine cum operibus virtutum.

De Castitate.

668. QUÆSTIO. Utrùm Castitas possit esse venialis virtutis?

Solutio. Si Castitas non posset esse venialis virtus, peccatum, quod extenditur in veniale & mortale, haberet majores terminos, quàm virtus, quod est impossibile.

669. QUÆSTIO. Quid est Castitas?

Solutio. Castitas est illa virtus, quæ magìs conservat Ordinem Matrimonii, quàm ulla alia virtus.

670. QUÆSTIO. De quo est Castitas?

Solutio. Castitas est de Fine Matrimonii.

671. QUÆSTIO. Quare est Castitas?

Solutio. Castitas est ideo, ut Finis Matrimonii habeat ordinata instrumenta.

672. QUÆSTIO. Utrùm Castitas sit major per corporale opus, quàm per spirituale?

Solutio. Delectatio intellectivæ potentiæ mortificat in Castitate delectationem imaginativæ & sensitivæ potentiæ.

673. QUÆSTIO. Cujus Qualitas est Castitas?

Solutio. Castitas est Qualitas Finis Matrimonii; & ideo non convenit, quòd extra Matrimonium sit carnalis copula.

674. QUÆSTIO. Utrùm Castitas & Luxuria uno & eodem Tempore possint esse in uno subjecto?

Solutio. In uno & eodem Tempore & in uno subjecto possunt esse veniale peccatum & virtus, quia virtus defendit, quòd peccatum non sit mortale.

675. QUÆSTIO. In qua complexione habet Castitas majorem actum?

Solutio. Si Luxuria maximè est per humiditatem & caliditatem, convenit, quòd siccitas & frigiditas maximè sit regio Castitatis magìs, quàm aliqua alia complexio.

676. QUÆSTIO. Quomodo senex homo, qui non potest habere carnalem copulam, potest esse castus?

Solutio. Convenit, quòd inter theoricam & practicam, quæ sunt sub una specie, sit Concordantia.

677. QUÆSTIO. Cum qua virtute potest Castitas meliùs acquiri?

Solutio. Fortitudo & Temperantia sunt illæ virtutes, quæ magìs contrariantur Luxuriæ.

De Vitiis.

678. QUÆSTIO. Quid est Avaritia?

Solutio. Avaritia est contrarium Liberalitatis, & ideo potest cognosci solutio ejus Quæstionum cum solutionibus *Quæstionum de Liberalitate*, & etiam cum *Camera* ipsorum G. H., quæ continetur in Capite *de Significationibus*.

679. QUÆSTIO. Quare est Gula?

Solutio. In *Quæstionibus de Temperantia* est ejus solutio, & in *Camera* ipsorum E.K., quæ est in Capite *de Significationibus*.

680. QUÆSTIO. Cum quo Vitio habet Luxuria majorem Concordantiam?

Solutio hujus quæstionis significatur in Capite *de Castitate*, & in *Camera* ipsorum C. K.

681. QUÆSTIO. Quomodo est Superbia?

Solutio hujus quæstionis est significata in Capite *de Humilitate*, & in *Camera* ipsorum C. G.

682. QUÆSTIO. Quare est Invidia?

Solutio hujus quæstionis est significata in Capite *de Charitate* per contrarium, & in *Camera* ipsorum D. E.

683. QUÆSTIO. De quo est Ira.

Solutio hujus quæstionis est significata in Capite *de Patientia*, & in *Camera* ipsorum D. G.

684. QUÆSTIO. Quare est Mendacium?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Definitione Veritatis* per contrarium, & in *Camera* ipsorum E. I.

685. QUÆSTIO. De quo est Furtum?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Camera* ipsorum D. G., & in *Rubricis*: Duratio Voluntas, Duratio Contrarietas, Duratio Finis, Voluntas Contrarietas, Voluntas Finis, Contrarietas Finis; & istæ Rubricæ sunt in Capite *de Inventionibus*.

686. QUÆSTIO. De quo est Homicidium?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Camera* ipsorum G. K., & per contrarium in Capite *de Patientia & Amicitia*.

687. QUÆSTIO. De quo est Inobedientia?

Solutio hujus quæstionis significatur in Capite *de Obedientia*, & in Capite *de Explicitè*, & in *Camera* ipsorum D. E. G.

688. QUÆSTIO. Quomodo fit Deceptio?

Solutio hujus quæstionis est in Capite de *Legalitate* & in *Camera* ipsorum D. G.

689. QUÆSTIO. De quo est Vilipensio?

Solutio hujus quæstionis est significata in Capite de *Valore* & *Honoratione*.

690. QUÆSTIO. De quo est Proditio?

Solutio hujus quæstionis est significata in Capite de *Legalitate*, & in *Camera* ipsorum D. K.

691. QUÆSTIO. Quare est Inimicitia?

Solutio hujus quæstionis est significata in Capite de *Charitate* & de *Amicitia*, & in *Camera* ipsorum D. E.

692. QUÆSTIO. Utrùm Infamatio sit peccatum?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Definitione Veritatis*, & in Capite de *Humilitate*.

693. QUÆSTIO. Utrùm divulgare secreta sit peccatum?

Solutio hujus quæstionis est significata in Capite de *Fide, Spe, Legalitate* & *Amicitia*.

694. QUÆSTIO. Quid est Crudelitas?

Solutio hujus quæstionis est significata in Capite de *Charitate, Humilitate* & *Pietate*.

695. QUÆSTIO. De quo est Falsitas & Mendacium?

Solutio hujus quæstionis est significata in *Definitione Veritatis*, & in Capite de *Legalitate*.

696. QUÆSTIO. Quare est Pusillanimitas?

Solutio hujus quæstionis est significata in Capite de *Audacia* & de *Fortitudine* & in *Regula* ipsius E.

De Mixtione Principiorum.

697. QUÆSTIO. Utrùm Magnitudo sit Bonitas?

Solutio. Si Magnitudo in DEO non esset Bonitas, non esset Magnitudo bona per se ipsam tantùm.

698. QUÆSTIO. Quid est Magnitudo, quæ est Bonitas?

Solutio. Magnitudo, quæ eſt Bonitas, eſt illud ens, quod extra ſe non indiget aliquo.

699. QUÆSTIO. De quo eſt Magnitudo, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Magnitudo, quæ eſt Bonitas, eſt de ſe ipſa, quia, cùm ſit Bonitas, non eſt neceſſarium, quòd ſit de alio, ſed de ſe ipſa.

700. QUÆSTIO. Quare eſt Magnitudo, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Magnitudo, quæ eſt Bonitas, eſt ideo, ut ſit aliquod ens ita magnum & ita bonum per agere, ſicut per exiſtere.

701. QUÆSTIO. Quanta eſt Magnitudo, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Magnitudo, quæ eſt Bonitas, eſt quanta in Ternario Numero, videlicet in Magnificativo, qui eſt bonus, & in Magnificabili, qui eſt bonus, & in Magnificare, quod eſt bonum; ſed Magnitudo, quæ eſt Bonitas, non eſt quanta in extenſitate in Æternitate nec in Poteſtate nec in aliis ſuis Dignitatibus, & ideo poteſt eſſe infinita.

702. QUÆSTIO. Qualis eſt Magnitudo, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Magnitudo, quæ eſt Bonitas, eſt illud ens, quod eſt DEUS, quia nulli alteri enti convenit illa Unitas, quam Magnitudo & Bonitas habent in Numero.

703. QUÆSTIO. Quando fuit Magnitudo, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Magnitudo, quæ eſt Bonitas, fuit, eſt & erit in Æternitate, cum qua eſt unum idem.

704. QUÆSTIO. Ubi eſt Magnitudo, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Magnitudo, quæ eſt Bonitas, eſt in bonificare & in magnificare, quia magnum bonum eſt, quòd in illo ſit.

705. QUÆSTIO. Quomodo eſt Magnitudo, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Magnitudo, quæ eſt Bonitas, eſt ſecundùm Modum Complementi, in quo non poteſt eſſe ullus defectus, quia magnum bonum eſt.

706. QUÆSTIO. Cum quo eſt Magnitudo, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Magnitudo, quæ eſt Bonitas, eſt cum Unitate, quam Bonitas & Magnitudo habent in uno eodem Numero, & eſt cum Bonificativo, qui eſt Magnificativus, & eſt cum Bonificabili, qui eſt Magnificabilis, & eſt cum Bonificare, quod eſt Magnificare.

707. QUÆSTIO. Utrùm in Magnitudine, quæ eſt Bonitas, ſit Differentia?

Solutio. In Magnitudine, quæ eſt Bonitas, non eſt Differentia per Eſſentiam, quia magnum bonum eſt, quòd in illa non ſit: tamen magnum malum eſſet, ſi in Magnitudine, quæ eſt Bonitas, non eſſet Differentia Suppoſitorum, videlicet Differentia, quæ eſt inter Patrem & Filium & Sanctum Spiritum, quæ Differentia eſt magnum bonum.

708. QUÆSTIO. Quid eſt Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas, eſt DEUS, ut non ſit bona per accidens, quia eſſet magnum malum, ſi ita eſſet.

709. QUÆSTIO. De quo eſt Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas, eſt de Differentiativo, qui eſt Bonificativus & Magnificativus, & eſt de Differentiabili, qui eſt Bonificabilis & Magnificabilis, & eſt de Differentiare, quod eſt Bonificare & Magnificare, & hoc eſt bonum magnum, quòd ita ſit.

710. QUÆSTIO. Quare eſt Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Ideo eſt Differentia in Magnitudine, quæ eſt Bonitas, ut ſit plena Magnificativo, Magnificabili & Magnificare, quia hoc eſt illi bonum & magnum Complementum.

711. QUÆSTIO. Quanta eſt Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas, eſt tanta, quanta eſt Magnitudo, & quantum eſt bonum Bonificativi, Magnificativi, Differentiativi, Bonificabilis, Magnificabilis, Differentiabilis, Bonificare, Magnificare, Differentiare.

712. QUÆSTIO. Qualis eſt Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Illa Differentia eſt ideo, quia in DEO ſunt Pater, Filius & Sanctus Spiritus, & ideo eſt illa Differentia magnum bonum.

713. QUÆSTIO. Quando fuit Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Fuit, eſt & erit in Æternitate, cui Æternitati eſt illa Differentia magnum bonum, quia ſinè illa non poſſet habere in ſe ipſa Æternativum, Æternabile & Æternare, & eſſet vacua & otioſa magno bono.

714. QUÆSTIO. Ubi eſt Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Illa Differentia eſt in Patre & Filio & Sancto Spiritu, & ideo eſt Differentia magnum bonum, quia ſinè illa non poſſent eſſe Pater, Filius & Sanctus Spiritus.

715. QUÆSTIO. Quomodo eſt Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Eſt generante Patre de ſe ipſo Filium cum Differentia & Magnitudine, & ſpirante Patre & Filio de ſe ipſis Sanctum Spiritum cum Differentia & cum magno bono, & ideo eſt Modus Differentiæ magnum bonum.

716. QUÆSTIO. Cum quo eſt Differentia, quæ eſt in Magnitudine, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Eſt cum Bonitate, Magnitudine & cum ſe ipſa, & ideo eſt Differentia magnum bonum.

717. QUÆSTIO. Utrùm Magnitudo, quæ eſt Bonitas, ſit infinita?

Solutio. Si Magnitudo, quæ eſt Bonitas, eſſet finita, non poſſet eſſe magnum bonum.

718. QUÆSTIO. Quid eſt Infinitas Magnitudinis, quæ eſt Bonitas?

Solutio. Eſt Ens, quod eſt bonum per Bonitatem, & magnum per Magnitudinem, & infinitum per Unitatem Bonitatis & Magnitudinis.

719. QUÆSTIO. De quo eſt Poteſtas, quæ eſt Æternitas?

Solutio. Eſt de Æterno Poſſificativo, de Æterno Poſſificabili & de Æterno Poſſificare.

720. QUÆSTIO. Quare eſt Sapientia, quæ eſt Poteſtas?

Solutio. Sapientia, quæ eſt Poteſtas, eſt ideo, ut omne id, quod eſt poſſibile, ſit intelligibile & intellectum.

721. QUÆSTIO. Quanta eſt Voluntas, quæ eſt Sapientia?

Solutio. Voluntas, quæ eſt Sapientia, eſt quanta ſecundùm Ternarium Numerum, extra quem non eſt quanta.

722. QUÆSTIO. Qualis eſt Virtus, quæ eſt Voluntas?

Solutio. Eſt Virtus DEI, & ideo in Voluntate DEI non poteſt eſſe Vitium.

723. QUÆSTIO. Quando fuit Veritas, quæ eſt Virtus?

Solutio. Fuit, eſt & erit in Æternitate, & ideo non poteſt eſſe in Tempore.

724. QUÆSTIO. Ubi eſt Veritas, quæ eſt Gloria?

Solutio. Eſt in Paternitate, Filiatione & Spiratione DEI, quæ ſunt veræ & glorioſæ Perſonæ.

725. QUÆSTIO. Quomodo eſt Differentia, quæ eſt Gloria?

Solutio. Eſt ſecundùm Modum, quem DEUS habet per Generationem & Spirationem.

726. QUÆSTIO. Cum quo eſt Concordantia, quæ eſt Differentia?

Solutio. Eſt cum Concordativo Differentiativo, Concordabili Differentiabili, & Concordare Differentiare, & ideo non poteſt eſſe in illa Differentia Confuſio nec Contrarietas.

727. QUÆSTIO. Utrùm Contrarietas poſſit eſſe Concordantia?

Solutio. Si Contrarietas poſſet eſſe Concordantia, poſſet eſſe DEUS, qui eſt Concordantia.

728. QUÆSTIO. Quid eſt Principium, quod non eſt Contrarietas?

Solutio. Principium, quod non eſt Contrarietas, eſt in DEO Concordantia, & ideo eſt illud Principium æternaliter & infinitè remotum à Contrarietate; & Principium, quod non eſt Concordantia, eſt propinquum Contrarietati.

729. QUÆSTIO. De quo eſt Medium, quod eſt Principium?

Solutio. Eſt de Principiativo, Principiabili & Principiare per Eſſentiam.

730. QUÆSTIO. Quare eſt Medium, quod eſt Finis?

Solutio. Eſt ideo, ut habeat in ſe ipſo omne id, quod illi convenit; & ideo tale Medium indiget nullo extra ſe per eſſentiam.

731. QUÆSTIO. Utrùm Majoritas poſſit eſſe Finis?

Solutio. Majoritas non poteſt eſſe ſinè Minoritate, & ideo convenit, quòd habeat Quantitatem, cum qua non poteſt eſſe Finis, quia, ſi poſſet, poſſet eſſe DEUS, qui eſt Finis ſinè Quantitate.

732. QUÆSTIO. Qualis eſt illa Æqualitas, quæ poteſt eſſe ſinè Majoritate?

Solutio. Nulla Æqualitas poteſt eſſe ſinè aliqua Majoritate, niſi illa tantùm, quæ eſt Patris & Filii & Sancti Spiritûs.

733. QUÆSTIO. Quando fuit Minoritas, quæ non eſt Æqualitas?

Solutio. Fuit in ſua creatione, & ideo Mundus non poteſt eſſe æternus.

734. QUÆSTIO. Ubi eſt Minoritas?

Solutio. Eſt in Differentia, quæ non eſt Concordantia, & eſt in Concordantia, quæ non eſt Differentia; & ideo eſt Majoritas inter Differentiam & Concordantiam, quæ ſunt creaturæ.

735. QUÆSTIO. Quomodo eſt Minoritas?

Solutio. Eſt ſecundùm Modum Majoritatis & Contrarietatis.

736. QUÆSTIO. Cum quo eſt Minoritas?

Solutio. Eſt cum accidente & cum mi-

norificativo, minorificabili & minorificare, sinè quibus non posset esse.

De Ecclesia.

737. QUÆSTIO. Utrùm quilibet Christianus teneatur toto suo posse defendere & exaltare sanctam Ecclesiam DEI?

Solutio. Omnes illi peccant, qui sunt contra universale Bonum.

738. QUÆSTIO. Quid est Ecclesia DEI?

Solutio. Ecclesia DEI est congregatio fidelium hominum, qui in hac vita tractant honorem & servitium DEI.

739. QUÆSTIO. De quo est Ecclesia DEI?

Solutio. Ecclesia DEI est de sanctis & electis hominibus, ut perpetuò sint in triumphante Ecclesia.

740. QUÆSTIO. Quare est Ecclesia DEI?

Solutio. Est propter conservandam & multiplicandam Fidem, & ut sit Lumen ad acquirendum virtutes, & mortificandum vitia.

741. QUÆSTIO. Utrùm Ecclesia sit major in Quantitate personarum, vel in sanctitate earum?

Solutio. Magnitudo est major in Bonitate per Sanctitatem, quàm per Quantitatem numeri.

742. QUÆSTIO. Quæ Qualitates sunt necessariæ Ecclesiæ?

Solutio. Ecclesiæ est necessaria Bonitas, ut sit bona, & Magnitudo, ut sit magna, & Duratio, ut duret, & Potestas, ut possit contra suos inimicos, & Sapientia, ut sciat destruere errores, & Amor, quia est amabilis.

743. QUÆSTIO. Quando incepit Ecclesia?

Solutio. Incepit Tempore Adæ per Pœnitentiam, & Tempore Abelis per Fidem & Patientiam.

744. QUÆSTIO. In quibus hominibus habet Eccelesia majorem virtutem?

Solutio. Habet majorem virtutem in illis, qui habent sacerdotalem Ordinem, & in illis, qui ipsam plùs diligunt, cognoscunt & honorant.

745. QUÆSTIO. Quomodo potest Ecclesia DEI magìs honorari?

Solutio. Cum humili & justo memorare, intelligere & amare, & cum multiplicatione ejus honoris per universum Mundum.

746. QUÆSTIO. Cum quo mali homines faciunt Ecclesiæ majus vilipendium?

Solutio. Cum superbo & ignorante intellectu, & cum majori dilectione temporalium & terrenorum bonorum, quàm cœlestium.

De Prælato.

747. QUÆSTIO. Utrùm Prælatus sit necessarius Ecclesiæ DEI?

Solutio. Specialia bona naturaliter debent conservari in generalibus bonis.

748. QUÆSTIO. Quid est Prælatus?

Solutio. Prælatus est illa communis persona, per quam Fides plùs debet excoli, quàm per aliam personam.

749. QUÆSTIO. De quo est Prælatio?

Solutio. Prælatio est de uno lumine conjuncto de pluribus luminibus ad illuminandum & honorandum Vicariam & exemplum beati Petri.

750. QUÆSTIO. Quare est Prælatus?

Solutio. Prælatus est ideo, ut sit unum lumen, ex quo accendantur plures candelæ ad illuminandum vias beatitudinis.

751. QUÆSTIO. Quanta est Prælatio?

Solutio. Prælatio debet esse tanta inclinando se ad suas oves, quòd illarum Minoritates ascendere faciat ad recipiendum beneficium à sua Majoritate.

752. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Prælati?

Solutio. Qualitates Prælati sunt communes, quia sunt de communi officio, ratione cujus ipse est communis persona; & ideo non permittit bonus Prælatus suas oves devorari à lupis.

753. QUÆSTIO. Quo Tempore incepit Prælatio?

Solutio. Prælatio incepit Tempore Abrahæ per figuram, & Tempore Sancti Petri per formam.

754. QUÆSTIO. Cui hominum meliùs convenit Prælatio?

Solutio. Prælatio meliùs convenit illi Sacerdoti, qui est magis communis persona.

755. QUÆSTIO. Quomodo debet Prælatus defendere suas oves à lupo?

Solutio. Prælatus cum sua Sanctitate & cum Sanctitate sui Collegii custodit & pascit suas oves.

756. QUÆSTIO. Cum quo est Prælatus gratus suo populo?

Solutio. Prælatus est gratus suo populo cum bonis procuratoribus, qui plùs diligunt æviterna bona, quàm temporalia.

De Religione.

757. QUÆSTIO. Utrùm Religio sit necessaria in Ecclesia DEI?

Solutio. Concordantia dividitur in intensam

tensam virtutem contemplativæ vitæ, & in extensam virtutem activæ vitæ.

758. QUÆSTIO. Quid est Religio?

Solutio. Religio est Ordo congregatus & ordinatus ad intensas virtutes.

759. QUÆSTIO. De quo est Religio?

Solutio. Religio est de religiosis personis deputatis ad habendam altiorem vitam.

760. QUÆSTIO. Quare est Religio?

Solutio. Religio est ideo, ut sint aliquæ personæ, quas temporalia bona non impediant in Oratione, Devotione, Prædicatione & in aliis operibus, quæ sunt altioris exempli.

761. QUÆSTIO. Utrùm Religio sit major per amare, quàm per intelligere?

Solutio. Pauperi Religioso æqualiter prohibentur divitiæ, ut sit occupatus in magnis operibus sanctæ vitæ, & in memorando, intelligendo & amando DEUM & suum proximum.

762. QUÆSTIO. Quæ sunt majores Qualitates Religionis?

Solutio. Ignis habet suum calorem in pipere in quarto gradu, & in cinamomo in tertio, & in fœniculo in secundo, & in aniso in primo.

763. QUÆSTIO. Quo Tempore incepit Religio?

Solutio. Incepit Tempore Prophetarum secundùm figuram, & Tempore JESU Christi & Apostolorum secundùm formam.

764. QUÆSTIO. Ubi est Religio?

Solutio. Religio est in Intensitate & Extensitate suorum supradictorum Principiorum.

765. QUÆSTIO. Quomodo debet vivere Religiosus?

Solutio. Finis, propter quem est Religio, est Religioso lumen suæ vitæ.

766. QUÆSTIO. Cum quo durat Religio?

Solutio. Religio durat cum Fine suorum principiorum, & moritur cum Privatione illorum.

De Militia.

767. QUÆSTIO. Utrùm Militia sit necessaria in Mundo?

Solutio. Si Milites bene servarent suum ordinem, Justitia extenderetur per universum Mundum.

768. QUÆSTIO. Quid est Militia?

Solutio. Militia est ordo personarum, quæ per vires armorum alias personas faciunt esse in timore.

769. QUÆSTIO. De quo est Militia?

Solutio. Militia est de magnanimis personis electis ad fortes actus per vires armorum & per artem bellandi.

770. QUÆSTIO. Quare est Militia?

Solutio. In camera, in qua sunt libri, convenit esse murilegos, ut destruant mures.

771. QUÆSTIO. Utrùm genus magìs exaltetur per Justitiam in Militia, quàm per divitias?

Solutio. Electi mores exaltant genus.

772. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Militiæ?

Solutio. Miles habet unum brachium ad defendendum se, & habet aliud ad vincendum, & ideo est clypeus in Militia per secundam Intentionem, & ensis per primam, cui convenit brachium dextrum & clypeo sinistrum.

773. QUÆSTIO. Quo Tempore habet Miles majorem virtutem?

Solutio. Illo Tempore, quo Justitia est magìs necessaria, meliùs significatur Fortitudo Militis.

774. QUÆSTIO. Ubi est Fortitudo Militis?

Solutio. In corde per Audaciam, & in Anima per Justitiam & Prudentiam.

775. QUÆSTIO. Quomodo est Miles bonus?

Solutio. Illi Milites sunt boni, qui sequuntur Finem, propter quem sunt Milites.

776. QUÆSTIO. Cum quo durat & conservatur Militia?

Solutio. Militia conservatur & durat cum Fine, ratione cujus est inventa.

De Principe.

777. QUÆSTIO. Utrùm Princeps, qui est contra ordinem Militiæ, sit Miles?

Solutio. Omne particulare existens contra suum universale est corruptibile & contra finem, propter quem est.

778. QUÆSTIO. Quid est Princeps?

Solutio. Princeps est ille liber homo, quem injusti hòmines magìs timent.

779. QUÆSTIO. De quo est Princeps?

Solutio. Princeps est de pluribus honoribus ab antiquo convenientibus suo officio.

780. QUÆSTIO. Quare est Princeps?

Solutio. Princeps est ideo, ut in suo officio habeant plures personæ utilitatem.

781. QUÆSTIO. Quare magìs convenit Principi dare, & non recipere?

Solutio. Quia dare est nobilior usus, quàm accipere.

782. QUÆSTIO. Quæ ſunt Qualitates Principis?

Solutio. Juſtitia, Amor, Timor, Sapientia, Honor &c.

783. QUÆSTIO. Quo Tempore eſt Princeps magìs amabilis?

Solutio. Illo Tempore, in quo ejus ſubditi habent majores neceſſitates; & ideo eſt bonus Princeps Columna Spei.

784. QUÆSTIO. Ubi habet Princeps majorem virtutem?

Solutio. Quia Princeps eſt electus per æquales Humilitates, eſt major in Juſtitia & in Humilitate.

785. QUÆSTIO. Quomodo debet Princeps regnare?

Solutio. Secundùm Modum Finîs, propter quem eſt Princeps: quia ille Finis dirigit ipſum ad tenendum ſuum officium.

786. QUÆSTIO. Cum quo habet Princeps legale Conſilium?

Solutio. Cum Legalitate ſuî ipſius & cum Fine ſui Officii.

De Procuratore.

787. QUÆSTIO. Utrùm Procurator poſſit dimittere ſuum officium ſinè licentia ſui Domini?

Solutio. Omnis bona promiſſio debet ſervari, poſtquam poteſt ſervari, & ratio eſt, ut Fini bonæ intentionis non fiat injuria.

788. QUÆSTIO. Quid eſt Procuratio?

Solutio. Procuratio eſt illa actio vel defenſio, quæ datur ſub conditione juvaminis.

789. QUÆSTIO. De quo eſt Procuratio?

Solutio. Procuratio eſt de Poteſtate collata per Dominum, qui requirit juvamen.

790. QUÆSTIO. Quare eſt Procuratio?

Solutio. Quia homo per ſe ipſum non poteſt habere hoc, quod ad illum pertinet, ideo facit Procuratorem, qui ipſum juvet ad habendum hoc, quod illi convenit.

791. QUÆSTIO. Utrùm Procurator ſe poſſit tantum extendere per Procurationem, quantum Dominus, in hoc, quod petit vel defendit?

Solutio. Abſoluta Procuratio nihil excipit.

792. QUÆSTIO. Utrùm Procuratio ſit propria vel appropriata Qualitas?

Solutio. Si procuratio eſſet propria Qualitas, eſſent Procurator & Dominus una eadem perſona.

793. QUÆSTIO. Utrùm Procurator & Dominus poſſint uno eodem Tempore uti petitâ vel defenſâ re?

Solutio. Finis, propter quem eſt Procuratio, non patitur, quòd Procurator & Dominus uno eodem Tempore habeant eandem actionem.

794. QUÆSTIO. Utrùm Procuratio ſuſpendatur in Loco, in quo eſt principalis perſona, quæ dedit Procurationem?

Solutio. Dominus, qui facit Procurationem, poteſt ſibi retinere aliquam conditionem.

795. QUÆSTIO. Quomodo eſt Procurator legalis?

Solutio. Procurator eſt legalis ſecundùm Finem, ratione cujus eſt factus Procurator.

796. QUÆSTIO. Cum quo durat Procuratio?

Solutio. Id, cum quo Procuratio durat, ſunt ſuæmet conditiones.

De Judice.

797. QUÆSTIO. Utrùm Princeps poſſit eſſe Judex in propria cauſa?

Solutio. Illud, propter quod Princeps non poteſt eſſe Judex illius, quod petit à ſuo vaſallo vel defendit, eſt, quia Judicium convenit communi perſonæ.

798. QUÆSTIO. Quid eſt Judex?

Solutio. Judex eſt communis perſona, cui multi homines, qui ſunt contrarii, committunt ſuum jus.

799. QUÆSTIO. De quo eſt Judicium?

Solutio. Judicium eſt de Duratione affirmationis vel negationis ſuper veras res.

800. QUÆSTIO. Quare eſt Judex?

Solutio. Judex eſt ideo, quia ad Judicium pertinet communis perſona, quæ ſciat cognoſcere verum & falſum, & quæ habeat libertatem in amando & cognoſcendo; & ideo bonus Judex libenter ſtudet Juri dicendo, & non recipit munera ab illis, qui ipſius Judicium exſpectant.

801. QUÆSTIO. Utrùm virtus Judicis tantum extendatur in Judicio per amare, quantum per intelligere?

Solutio. Differentia naturalis Juris & poſitivi Juris confundit intellectum Judicis in Judicio.

802. QUÆSTIO. Utrùm Jus magìs exiſtat per proprias Qualitates, quàm per appropriatas?

Solutio. Nullus Judex eligitur ad judicandum ſecundùm credentiam, & ideo eſt neceſſarium, quòd Jus ſit de Scientia.

803. QUÆSTIO. Utrùm Judex, quando profert ſententiam, ſit magìs obligatus ad amandum veritatem, quàm ad intelligendû?

Solutio. In Judicio eſt veritas magìs neceſſaria per intelligibilitatem, quàm per amabilitatem, & ideo debet intellectus in Judicio præcedere voluntatem.

804. QUÆSTIO. Utrùm Scientia ſit neceſſaria in Judicio?

Solutio. Sinè habitu ſcientiæ habet nullus intellectus Finem, in quo poſſit quieſcere; & ideo habet intellectus paſſionem in credentia.

805. QUÆSTIO. Suppoſito, quòd Jus non ſit Scientia, quomodo poteſt Judex judicare?

Solutio. Ex naturalibus principiis naturalîs ſubſtantiæ deſcendunt naturales & neceſſarii habitus, qui vitam hominis dirigunt & inſtituunt; & ideo ſunt illi habitus boni, magni, durabiles, & ſic de aliis principiis hujus Scientiæ.

806 QUÆSTIO. Utrùm luxurioſus homo poſſit eſſe Judex?

Solutio. Quia Judicium eſt ſecundùm plures fines, & ſi caſtus homo non poteſt inveniri pro Judice, poteſt luxurioſus homo eligi in Judicem ſecundùm finem temporalium bonorum, ſed non ſecundùm finem Caſtitatis; & iſta ſolutio ſignificatur ſecundùm Regulas ſupradicti Capitis de Judice, ſecundùm quas Regulas homo poteſt applicare Jus ad neceſſariam Scientiam ſub brevi compilatione; *& ideo eſſet rationabile, quòd Doctores & Domini Jurisperiti applicarent Jus ad Scientiam ſub brevi compilatione, cùm ſit ita prolixum & confuſum.*

De Medicina.

807. QUÆSTIO. Utrùm Medicina poſſit applicari ad neceſſaria principia ſub brevi compendio?

Solutio. Secundùm ordinationem datam in decem Regulis hujus Scientiæ eſt ſignificatum, quòd Medicina ſit applicabilis ad neceſſaria principia abbreviatè; & quòd hoc ſit verum, ſignificavimus *in Principiis Medicinæ*, quæ fecimus.

808. QUÆSTIO. Quid eſt Medicus?

Solutio. Medicus eſt ille homo, qui procurat, quòd natura in homine ſit ordinata.

809. QUÆSTIO. De quo eſt Medicina?

Solutio. Medicina eſt de naturali motu, qui movetur ab artificiali motu ad Finem Sanitatis.

810. QUÆSTIO. Quare eſt Medicina?

Solutio. Medicina eſt ideo, ut ſanitas, quæ exivit extra ſubſtantiam, reducatur intrà, ut ſubſtantia ſit ſana.

811. QUÆSTIO. Quare continua febris eſt magìs periculoſa, quàm alia febris?

Solutio, Nulla febris poteſt eſſe tanta in diſcreta Quantitate, quanta in continua.

812. QUÆSTIO. Utrùm avarus homo poſſit licentiari in Medicina?

Solutio. Secundùm Finem ſanitatis debent Qualitates Medici eſſe communes in ſanitate, cùm ipſe ſit communis perſona ratione ſanitatis.

813. QUÆSTIO. In qua hora naturalîs diei poteſt Medicus meliùs cognoſcere infirmitatem ſubjecti?

Solutio. Quælibet febris habet ſuam regionem in naturali die, prout ſignificavimus in *Principiis Medicinæ.*

814. QUÆSTIO. In quo particulari ſenſu poteſt Medicus meliùs habere cognitionem infirmitatis?

Solutio. Nulla ſenſitiva potentia poteſt Medico ita manifeſtare infirmitatem, ſicut affativa potentia.

815. QUÆSTIO. Quomodo ſcit Medicus gradare Medicinam, quam miniſtrat?

Solutio hujus quæſtionis tradita eſt in *Principiis Medicinæ.*

816. QUÆSTIO. Quomodo ſcit Medicus concordare theoricam & practicam Medicinæ?

Solutio. Secundùm decimam Regulam & practicam, quam de illa dedimus, poteſt Medicus in hac Scientia concordare practicam & theoricam Medicinæ.

De Mercatura.

817. QUÆSTIO. Utrùm Mercatura ſit virtus?

Solutio. Nulla res eſt virtus, cum qua homo poteſt vivere vitiosè.

818. QUÆSTIO. Quid eſt Mercator?

Solutio. Mercator eſt illa perſona, quæ unam rem permutat pro alia, ut poſſit habere lucrum.

819. QUÆSTIO. De quo eſt Mercatura?

Solutio. Mercatura eſt de permutatione rerum, ut habeantur divitiæ & honores, & ut poſſint vivere alii cum aliis.

820. QUÆSTIO. Quare eſt Mercator?

Solutio. Mercator eſt ideo, ut illa, quæ ſunt neceſſaria, apportentur in illas terras, quæ illis indigent.

821. QUÆSTIO. Utrùm Mercatura sit major per liberalem hominem, quàm per avarum?

Solutio. Omnis res potest esse major per virtutem, quàm per vitium.

822. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Mercaturæ?

Solutio. Necessitas permutabilium rerum est propria Qualitas Mercaturæ, & sufficientia illarum est appropriata Qualitas Mercaturæ.

823. QUÆSTIO. Quando fuit Mercatura inventa?

Solutio. Illo Tempore fuit Mercatura inventa, quo primò incepit indigentia rerum.

824. QUÆSTIO. In quo homine habet Mercatura majorem virtutem?

Solutio. Legalitas, Discretio & Prudentia faciunt bonum Mercatorem.

825. QUÆSTIO. Quomodo conservatur & durat Mercatura?

Solutio. Mercatura conservatur cum Legalitate, Diligentia, Discretione & Humilitate; & ideo non vult sapiens Mercator, quòd suus filius fiat Miles vel Eques.

826. QUÆSTIO. Cum quo potest homo esse bonus Mercator?

Solutio. Homines, qui sunt boni Mercatores, habent magnum capitale seu divitias, & sequuntur Finem Mercaturæ.

De Oratione.

827. QUÆSTIO. Utrùm Oratio melius conveniat cum cogitare, quàm cum loqui?

Solutio. Quia DEUS est spirituale Ens, convenit Oratio melius cum cogitare, quàm cum loqui.

828. QUÆSTIO. Quid est Oratio?

Solutio. Oratio est vicinitas DEI & hominis.

829. QUÆSTIO. De quo est Oratio?

Solutio. Oratio est de amicitia, quæ est inter DEUM & hominem.

830. QUÆSTIO. Quare est Oratio?

Solutio. Oratio est ideo, ut DEUS & homo efficiantur amici, & ut DEUS det pacem in terra.

831. QUÆSTIO. Utrùm Oratio sit major per intensam Quantitatem, quàm per extensam?

Solutio. Omnis virtus est clarior per intensam Quantitatem, quàm per extensam.

832. QUÆSTIO. Utrùm Oratio moveat DEUM ad donandum & parcendum, vel ejus Qualitas?

Solutio. Ignis cum suo calore movet aërem ad calefaciendam aquam, & homo cum bona & magna Oratione movet DEUM ad donandum & parcendum.

833. QUÆSTIO. Quando habet Oratio majorem virtutem?

Solutio. Oratio habet majorem virtutem, quando cor facit aquam ascendere ad oculos, ut lacrymentur, & quando emittit extrà suspiria, & calefacit corpus propter amare DEUM & sua opera.

834. QUÆSTIO. In quo homine habet Oratio majorem virtutem?

Solutio. Oratio habet majorem virtutem in illo homine, qui habet majus & nobilius officium, dummodò in illo Oratio & officium habeant Concordantiam.

835. QUÆSTIO. Quomodo est Oratio?

Solutio. Oratio est cum suis primis principiis & cum Concordantia mentis & verborum, & est cum conceptione mentis sinè motu linguæ.

836. QUÆSTIO. Cum quo habet Oratio majorem virtutem?

Solutio. Oratio habet majorem virtutem cum Majoritate Fidei, Charitatis & Spei & memorandi, intelligendi & amandi DEUM; & ideo sunt stulti illi homines, qui credunt magis rogare DEUM per loqui, quàm per meditari.

De Confessione.

837. QUÆSTIO. Utrùm Confessio sit virtus?

Solutio. Si Confessio non esset virtus, non esset instrumentum ad remittendam pœnam & culpam.

838. QUÆSTIO. Quid est Confessio?

Solutio. Confessio est revelatio peccatorum cum Contritione & Verecundia.

839. QUÆSTIO. De quo est Confessio?

Solutio. Confessio est de peccatis, quando homo se accusat cum affatu, ut faciat Pœnitentiam & Satisfactionem.

840. QUÆSTIO. Quare est Confessio?

Solutio. Confessio est ideo, ut fiat reconciliatio & detur consilium sub specie Pœnitentiæ & Satisfactionis.

841. QUÆSTIO. Utrùm Confessio sit major per Contritionem, quàm per Verecundiam?

Solutio. Virtus Confessionis est major per operationem cordis, quàm oculorum, & hoc ideo, quia operationes mentis sunt majores, quàm oculorum.

842.

842. QUÆSTIO. Utrùm Confessio habeat majorem Concordantiam cum negatione, quàm cum affirmatione?

Solutio. Confessio habet Concordantiam cum negatione per Pœnitentiam, & cum affirmatione per Amantiam; & ideo homines, qui sunt in peccato, & volunt confiteri, plùs timent Verecundiam, quàm Contritionem.

843. QUÆSTIO. Utrùm Confessio sit virtus, quando homines, qui sunt in peccato, confitentur, & non proponunt tunc exire de peccato?

Solutio. Omnis Confessio, quæcunque sit, affert aliquam utilitatem ratione Verecundiæ.

844. QUÆSTIO. Utrùm Confessio sit vera in homine, qui confitetur sinè Contritione?

Solutio. Confessio habet unum Judicium per Contritionem, & aliud per Verecundiam; & ideo homines, qui confitentur sinè Contritione, & habent Verecundiam, Virtus Verecundiæ parat illis vias, per quas veniunt ad Contritionem.

845. QUÆSTIO. Quomodo est Confessio?

Solutio. Confessio est cum Revelatione peccatorum alteri personæ, quæ habeat Ordinem & Potestatem remittendi pœnas & culpas, & dandi Pœnitentiam.

846. QUÆSTIO. Cum quo constringit & cogit se ipsum homo, qui est in peccato, quòd veniat ad Confessionem?

Solutio. Homines, qui cogunt & constringunt se ipsos ad Confessionem, sæpiùs memorant magnam Justitiam DEI, & magnas & perpetuas pœnas, quas dat infernalis ignis, & memorant magnas glorias Paradisi, quas amittunt peccatores.

De Prædicatione.

847. QUÆSTIO. Utrùm Prædicatio sit magis utilis per Sermonem, quàm per bonum exemplum?

Solutio. Necessitas Sermonis completur per Doctrinam, & ejus testimonium est bona vita Prædicatoris.

848. QUÆSTIO. Quid est Prædicatio?

Solutio. Prædicatio est dare Doctrinam illis, qui DEUM non sciunt cognoscere, amare, honorare nec ipsi servire.

849. QUÆSTIO. De quo est Prædicatio?

Solutio. Prædicatio est de verbis congregatis ex Scientia & Amantia, & est de bono exemplo, quod Prædicator dat, in quantum possidet bonam vitam.

850. QUÆSTIO. Quare est Prædicatio?

Solutio. Prædicatio est ideo, ut oves JESU Christi habeant Pastores, qui ipsas defendant à lupis.

851. QUÆSTIO. Utrùm Prædicatio sit major per Authoritates, quàm per moralem Philosophiam?

Solutio. Duæ sunt terræ, in quibus seminatur Prædicatio, de una oritur Intelligentia, & de altera oritur Credentia.

852. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Prædicationis?

Solutio. Intelligere & amare sunt propriæ Qualitates Prædicationis, ut Prædicatio sit intelligibilis & amabilis, & ornamenta verborum sunt appropriatæ Qualitates.

853. QUÆSTIO. Quare habet Prædicatio majorem virtutem in tertia hora, quàm in alia hora diei?

Solutio. Nulla complexio habet tantam Concordantiam cum amare & intelligere, quantam habet humida & calida complexio.

854. QUÆSTIO. In quo Loco est Prædicatio magis necessaria?

Solutio. Prædicatio est magis necessaria in Loco, ubi DEUS minùs intelligitur, amatur, memoratur, honoratur & illi servitur.

855. QUÆSTIO. Quomodo facit Prædicator bonum Sermonem?

Solutio. Prædicator facit bonum Sermonem per bonum exemplum & per bona & magna verba, quorum Bonitas & Magnitudo sit bonus & magnus Finis, & eorum major virtus ponatur in fine Sermonis, ut Sermo remaneat desiderabilis.

856. QUÆSTIO. Cum quo movet Prædicator audientes ad devotionem & contritionem?

Solutio. Bonus Prædicator ornat bona verba cum magna scientia, & ornat magnam scientiam cum bonis verbis, & cum tali ornatu verborum ornatorum de substantialibus principiis movet audientes ad contritionem & devotionem: & etiam movet illos cum sua devotione & contritione per bonum exemplum.

De Doctrina.

857. QUÆSTIO. Utrùm Doctrina sit magis inventa propter amare, quàm propter intelligere?

Solutio. Doctrina est ideo inventa, quia est amabilis & intelligibilis; & ideo est ma-

gis inventa propter intelligere, quàm propter credere.

858. QUÆSTIO. Quid est Doctrina?
Solutio. Doctrina est docere ea, quæ homo ignorat, & ipsum assuefacere ad bonos mores.

859. QUÆSTIO. De quo est Doctrina?
Solutio. Doctrina est de illis similitudinibus, quæ extrà nascuntur de naturalibus substantiis, & est de manifestatione, quam dat affatus.

860. QUÆSTIO. Quare est Doctrina?
Solutio. Doctrina est ideo, ut sequatur Finis intelligibilitatis & amabilitatis.

861. QUÆSTIO. Utrùm positiva Doctrina habeat tam nobilem Finem, sicut probativa Doctrina?
Solutio. Probativa Doctrina est per continuam Quantitatem, & positiva per discretã.

862. QUÆSTIO. Quæ sunt Qualitates Doctrinæ?
Solutio. Qualitates Doctrinæ sunt intelligibilitas & amabilitas illarum rerum, quæ sunt utiles intelligi & amari.

863. QUÆSTIO. Quando incepit Doctrina?
Solutio. Doctrina incepit illo Tempore, quando intellectus de Imaginatione accepit similitudines corporalium rerum in absentia particularium sensuum.

864. QUÆSTIO. Cui homini est Doctrina magis necessaria?
Solutio. Doctrina est magis necessaria illi personæ, quæ est magis communis; & ideo curabant antiqui Principes suis filiis Doctrinam tradi.

865. QUÆSTIO. Quomodo datur Doctrina?
Solutio. Doctrina datur demonstrando similitudines, quæ extramittuntur ex naturalibus substantiis, quæ sunt de earum principiis, & etiam datur docendo consuetudinem bonorum morum.

866. QUÆSTIO. Cum quo datur Doctrina?
Solutio. Doctrina datur cum Credentia in principio, & in fine cum Experientia & cum intelligere; & ideo est Doctrina positiva à principio usque ad medium, & à medio usque ad finem est demonstrativa.

De Consilio.

867. QUÆSTIO. Utrùm Consilium magis existat per positivam Doctrinam, quàm per demonstrativam?
Solutio. Positivæ res sunt in intellectu, ut in illo sint demonstrativæ.

868. QUÆSTIO. Quid est Consilium?
Solutio. Consilium est auxilium petitum ad intelligendum modum, per quem possit haberi desideratus finis.

869. QUÆSTIO. De quo est Consilium?
Solutio. Consilium est de multis intellectivitatibus concordatis ad unum finem intelligendi & amandi.

870. QUÆSTIO. Quare est Consilium?
Solutio. Consilium est ideo, quia unus intellectus non sufficit ad intelligendum modum, secundùm quẽ desiderata res se habet.

871. QUÆSTIO. Utrùm Consilium sit melius per Legalitatem, quàm per Doctrinam?
Solutio. Nullum Consilium est completum sinè Legalitate & Doctrina.

872. QUÆSTIO. Quales sunt naturæ Consilii?
Solutio. Finis Consilii est ejus propria Qualitas, & fines consiliatorum sunt appropriatæ Qualitates.

873. QUÆSTIO. Quando est Consilium in rubeo triangulo magis necessarium?
Solutio. Convenit, quòd complementum Consilii sit in Principio, ut possideat suam virtutem per Medium usque ad Finem, in quo homo attingit id, quod desiderat.

874. QUÆSTIO. Cui homini est Consilium magis necessarium?
Solutio. Illi homines, qui habent majorem potestatem, & sunt nobiliores, sunt in majori periculo, quàm cæteri homines.

875. QUÆSTIO. Quomodo est Consilium bonum?
Solutio. Consilium est bonum per bonum Dominum & per bonos Consiliarios.

876. QUÆSTIO. Cum quo est Consilium magis securum?
Solutio. Consilium est magis securum cum bonis Consiliariis, qui habent communem intellectum; & ideo est *Generalis Scientia* bona ad Consilium, cùm Consilium sit de pluribus rebus; & ideo cum illa poterit nullus errare in dando Consilium, quia Consilium est de faciendis aut solvendis quæstionibus.

De Regimine.

877. QUÆSTIO. Utrùm Regimen melius conveniat cum amore, quàm cum timore?
Solutio. Illa communis persona plus scit de Regimine, quæ cum amore regit illos, qui amant virtutes, & quæ infert timorem illis, qui amant vitia.

878. QUÆSTIO. Quid est Regimen?
Solutio. Regimen est id, quod conservat finem dominii & servitutis.

879. QUÆSTIO. De quo est Regimen?
Solutio. Regimen est de virtutibus, quæ sunt circumstantiæ servitutis & dominii.

880. QUÆSTIO. Quare est Regimen?
Solutio. Regimen est ideo, ut ordo justitiæ & pax habeant, in quo possint existere.

881. QUÆSTIO. Quare Regimen melius convenit viro, quàm fœminæ?
Solutio. Regimen est tanti laboris, quòd virtutes habeant in regnando necessarias omnes suas vires.

882. QUÆSTIO. Cui virtuti melius convenit Regimen?
Solutio. Regimen est officium adeò periculosum, quòd omnes virtutes illi æqualiter conveniant.

883. QUÆSTIO. In qua hora diei habet Regimen majorem virtutem?
Solutio. Regimen convenit naturaliter melius sanguineo homini, quàm alicui alteri homini.

884. QUÆSTIO. Utrùm Regimen melius conveniat cultoribus Fidei, quàm cultoribus corporis?
Solutio. Regimen habet majorem Concordantiam cum majoribus principiis, quàm cum minoribus; & ideo sunt illi stulti, qui in Regimine plùs diligunt minora principia, quàm majora.

885. QUÆSTIO. Quomodo potest Regimen melius haberi?
Solutio. Potestas virtutum imprægnat Concordantiam, quæ est inter dominum & subditum, & parit Regimen in lecto pacis.

886. QUÆSTIO. Cum quo durat Regimen?
Solutio. Amor & timor sunt principaliter columnæ, in quibus sustentatur Regimen.

De Devotione.

887. QUÆSTIO. Utrùm DEUS habeat Devotionem?
Solutio. Id, propter quod DEO non convenit Devotio, est, quia Devotio non habet modum, quia facit plus amare alium, quàm se ipsum.

888. QUÆSTIO. Quid est Devotio?
Solutio. Devotio est illud amare, quod est in summitatibus voluntatis, sicut Fides est in summitatibus intellectûs.

889. QUÆSTIO. De quo est Devotio?
Solutio. Devotio est de illo amare, quod transcendit omnes infimitates voluntatis.

890. QUÆSTIO. Quare est Devotio?
Solutio. Devotio est ideo, ut inferiora voluntatis sint in summitatibus.

891. QUÆSTIO. Quantum extenditur Devotio?
Solutio. Devotio sic extenditur per totum amare, sicut videre per totum horizontem.

892. QUÆSTIO. Quæ est propria Qualitas Devotionis?
Solutio. Propria Qualitas Devotionis est illa mensura, quæ comprehendit totam potestatem, quam voluntas habet in amare.

893. QUÆSTIO. Quando est Devotio magis necessaria?
Solutio. Devotio est magis necessaria, quando memoria recolit, & intellectus intelligit DEUM & ejus operationes.

894. QUÆSTIO. In quo homine potest Devotio habere majorem virtutem?
Solutio. Devotio potest habere majorem virtutem in illo homine, qui habet majorem potestatem tractandi honorem DEI, quia ille potest inducere plures homines ad amorem DEI, quàm alius homo, dummodò plùs diligat DEUM, quàm se ipsum.

895. QUÆSTIO. Quomodo multiplicatur Devotio?
Solutio. Devotio multiplicatur per conjunctionem virtutum, quæ ideo conjunguntur, ut multiplicent Charitatem.

896. QUÆSTIO. Cum quo durat Devotio?
Solutio. Devotio durat cum frequenti recolere, intelligere & amare DEUM & ejus operationes.

De Contritione.

897. QUÆSTIO. Utrùm Contritio sit virtus?
Solutio. Concordantia rogavit Contritionem, ut veniret ad serviendum Devotioni.

898. QUÆSTIO. Quid est Contritio?
Solutio. Contritio est opus ipsius non velle sic existens in summitatibus ipsius pœnitere, sicut Devotio in summitatibus ipsius amare.

899. QUÆSTIO. De quo est Contritio?
Solutio. Contritio est de magno pœnitere, quod Voluntas habet pœnitendo, quòd dilexerit malum, & odiverit bonum.

900. QUÆSTIO. Quare est Contritio?
Solutio. Contritio est ideo, ut serviat Devotioni, & ut moveat cor ad suspirandum, & oculos ad plorandum.

901. QUÆSTIO. Utrùm Contritio tantum extendatur in pœnitere, quantum Devotio in amare?

Solutio. Cor extenditur per amorem, & reſtringitur per timorem.

902. QUÆSTIO. Utrùm Contritio ſit Qualitas Devotionis?

Solutio. Calor aëris ſervit calori ignîs, & juvat calorem ignîs ad mortificandam aquam: & negatio ſervit affirmationi, & ſecunda intentio primæ.

903. QUÆSTIO. Quando eſt Contritio magis neceſſaria?

Solutio. Illi homines ſunt ſtulti, qui putant habere majorem Contritionem, quando ægrotant, quàm Tempore ſanitatis, cùm Tempore infirmitatis plùs deſiderent frigidam aquam propter calorem, quàm Miſericordiam propter timorem.

904. QUÆSTIO. Ubi eſt Contritio?

Solutio. Contritio eſt in Voluntate per Pœnitentiam & in corde per reſtrictionem.

905. QUÆSTIO. Quomodo eſt Contritio in corde?

Solutio. Contritio eſt in corde, ut amare ſerviat ipſi odire odibiles res & illicitas ad amandum.

906. QUÆSTIO. Cum quo ſervit Contritio Devotioni?

Solutio. Juſtum pœnitere eſt inſtrumentum motum per Contritionem, cum quo Contritio ſervit Devotioni, in quantum movet peccatores ad Confeſſionem, Pœnitentiam & Satisfactionem

907. QUÆSTIO. Utrùm omne Mendacium ſit mortale peccatum?

Solutio. Si in nulla Contrarietatum, quæ ſunt inter mentem & affatum, eſſet Virtus, non eſſent Bonitas, Magnitudo & Veritas cum majori Fine in mente, quàm in verbis.

De Expoſitione.

908. QUÆSTIO. Quomodo fit Expoſitio Sacræ Scripturæ ſecundùm iſtam Scientiam?

Solutio. Illi, qui ſciunt hanc Scientiam, poſſunt exponere Authoritates Sanctorum, & interpretari Leges, Decreta, Decretales & Aphorismos & alias Scientias ſervando proceſſum iſtius Scientiæ ſecundùm decem Regulas & Principia, quia fit alia expoſitio per unum modum ſecundùm unam Regulam, & alia expoſitio ſecundùm aliam Regulam, & ſic de Principiis hujus Scientiæ.

909. QUÆSTIO. Quomodo fit Diſputatio?

Solutio. Diſputatio fit iſto Modo, nempe quòd diſputans concordet cum ſuo adverſario in Maximis hujus Scientiæ, ſecundùm quas fiant neceſſariæ poſitiones, & quòd ſuum adverſarium adigat ad inconveniens tangendo ipſum modò per unum principium, modò per aliud, faciendo quæſtiones modò per unam Regulam, modò per aliam ſub una eadem concluſione.

910. QUÆSTIO. Utrùm Poteſtas beatæ Animæ habeat tantam Gloriam per Poteſtatem, quantam per Voluntatem?

Solutio. Cùm Voluntas ſinè Poteſtate non poſſit attingere, habet Poteſtas tantam Gloriam per poſſificare, quantam Voluntas per amare.

911. QUÆSTIO. Utrùm Mundus ideo ſit creatus, ut DEUS amet ſuum effectum, vel ideo, ut DEUS ametur?

Solutio. Majoritas Bonitatis, Magnitudinis & aliarum creatarum formarum habent majorem Finem in DEO, quàm in homine.

912. QUÆSTIO. Quomodo dæmones tentant homines?

Solutio hujus quæſtionis eſt ſecundùm proceſſum hujus Scientiæ, quia, ſicut in hac Scientia quædam Principia miſcentur cum aliis, & ſic de Regulis, & hoc apparet in Capite de *Significationibus* & de *Inventionibus* & in *decem magnis Quæſtionibus*, ſic dæmones miſcent contraria Principiorum ad captandum homines, quam tentationem poteſt homo cognoſcere cum mixtione Principiorum hujus Scientiæ.

Nota, quòd ad complendum millenarium numerum minutarum Quæſtionum non paucæ adhuc deſiderentur, quia non fuerunt inventæ nec in Latino MSto tanslato Barcelonæ jam ante trecentos annos, nec in ipſo Originali Lemovicenſi adhuc antiquiore, nec in impreſſo Valentiæ jam ante ducentos annos ab Alphonſo de Proaza, qui teſtatur, quòd „ hæc ultima Pars tertiæ Diſtinctionis manca reperitur & imperfecta in omnibus Exemplaribus, quæ ad manus ſuas pervenêre, quæ fuerunt profectò non pauca, quod, an injuriâ temporis, quod, quæ meliora ſunt, invidet ſemper, an Auctoris induſtriâ, quæ, ut hominum ingenia ad inveniendum fortiùs excitet, materias nonnunquam relinquit detruncatas, factum ſit, ignoramus: „ & ſic non eſt mirum, quòd non habeatur millenarius numerus in Germania, cùm non potuerit haberi in Hiſpania.